

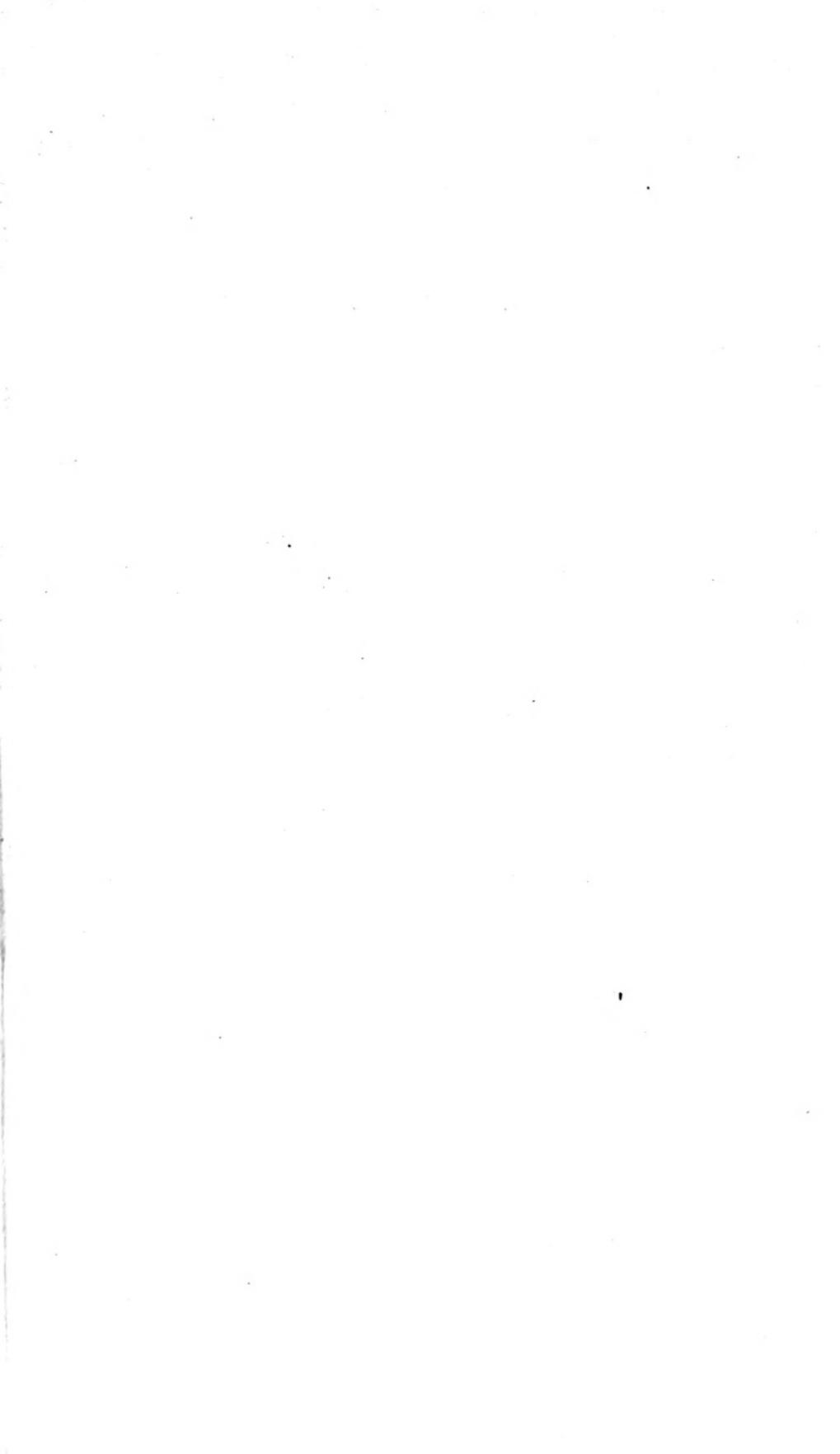
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

A standard linear barcode is located in the top left corner of the white rectangular area. It consists of vertical black bars of varying widths on a white background.

3 1761 01461701 3

Toronto University Library
Presented by

Messrs Joseph Baer
through the Committee formed in
The Old Country
to aid in replacing the loss caused by
The disastrous Fire of February the 11th 1890

RHETORES GRAECI

EX

CODICIBUS FLORENTINIS
MEDIOLANENSIBUS MONACENSIBUS NEAPO-
LITANIS PARISIENSIBUS ROMANIS VENETIS
TAURINENSIBUS ET VINDOBONENSIBUS

EMENDATIORES ET AUCTIONES EDIDIT

SUIS ALIORUMQUE ANNOTATIONIBUS INSTRUXIT INDICES LOCUPLE-
TISSIMOS ADIECIT

CHRISTIANUS WALZ

PROFESSOR TUBINGENSIS.

V O L. II.

STUTTGARTIAE et TUBINGAE
sumtibus J. G. COTTAE.
LONDINI
apud BLACK, YOUNG et YOUNG. Tavistock Street.
LUTETIAE
apud FIRMIN DIDOT.
MDCCCXXXV.

PA
3484
W35
V.2

~~14527
318191~~

TUBINGAE, typis Hopfferi de l' Orme

DE

SCHOLIASTIS APHTHONII.

Aphthonii Progymnasmata non minus frequentes, quam Hermogenis Rhetorica, commentatores invenerunt. Quorum quidem antiquissimi, quamvis incertae aetatis sint, Geometra et Sardeon, aetatem non tulerunt, sed numerosa ex commentariis eorum excerpta servavit Joannes Doxopater. Ex iis vero, qui ad nostram aetatem pervenerunt, tres ab iisdem, quorum commentarios ad Hermogenem edidi, auctribus, ni fallor, compositos, edendos censui.

I. Primo loco posui eum, quem Aldus secundo Rerum Graecorum Volumini tredecim foliis pagina destitutis praefixit. Renouardus, in egregio, quem de Typographia Aldina scripsit, libro Phoebammonem commentarii hujus auctorem nominat, idque quinque Bibliothecae Regiae codicibus comprobari dicit: sed confundit vir praestantissimus Σχόλια περὶ σχημάτων ὡγητοριῶν, primo Rerum Graecorum tomo p. 588—593. contenta, quae consensu codicum Phoebammoni adjudicanda sunt, cum scholiis in Aphthonium. Westermannus in historia eloquentiae Graecae p. 233. Doxopatrum auctorem esse putat, in errorem inductus ab Angelo Politiano, qui in Miscellaneorum capite LV. Doxopatri scholia in Aphthonium laudat. Sed cum exemplum de syllogismo Crocodilite a Politiano allatum neque in scholiis Aldinis neque in Doxopatri Homiliis legatur, probabile mihi videtur, Politianum locum e Sopatri commentario ad Hermogenis status (T. IV. p. 154, 26. nostr. Ed.),

ubi de Crocodilite agitur, in animo habuisse, eumque commentarium eodem errore ad Aphthonium retulisse, quo Rhetorum Aldinorum Volumen alterum saepius in Bibliothecarum catalogis sub scholiorum in Aphthonium nomine consignatum est. Evidem Maximum Planudam scholiorum horum auctorem esse puto, nam ei, quem Planudae vindicavi, commentario in Hermogenem constanter in codicibus praemittuntur, et eandem expositiones longiores contrahendi rationem prae se ferunt: sed cum libris adespoticis non nisi codicum auctoritate nomina dare soleam, caque hoc loco destitutus sim, nullum auctoris nomen in fronte posui.

Aldus Scholia haec ex duobus commentariis diversis composuit. Προλεγόμενα enim et ὄρισμὸς τοῦ καθόλου προγνυμάσματος in ea, quam in praelectione Tomi septimi descripti, codicum familia ei commentario, quem tertio loco edidi, praemissa sunt, interpretatio ipsa vero numerosa illa, ex qua Maximi Planudae Scholia ad Hermogenis Rheticam edidi, codicum familia continetur. Sed hoc notasse satis esse censeo, partes ab Aldo consociatas disjungere nolui. Προλεγόμενα igitur et ὄρισμὸν τοῦ καθόλου προγνυμάσματος ex Codice Farnes. II. E. 5. et Monac. 8. emendavi, cum reliqua parte contuli codicem Mon. 327. et Vindob. 238., qui Aphthonium et Hermogenem una cum scholiis continent. Ex Codice Angelico F. 6. 17. Scholia quaedam minora recepi.

II. Secundo loco posui Joannem Doxopatrum,¹ qui veterum commentatorum copiis in homilias suas receptis in-

---

1 Ad aetatem Doxopatri, de qua in Prolegomenis Tomi sexti disputavi, definiendam valet aliquid ethopoeia, quae p. 508, 18. legitur: Τίνας ἀν τεπη λόγους δ της βασιλείας ἐκπεσών Μιχαὴλ, τῶν βασιλείων ἀπελαυνόμενος. Respicit enim aperte ad Michaëlem, qui a. MXLI. Ioannis Eunuchi, avunculi sui, opera ad imperium evectus ab officio patris, naves resipientis, Callaphatae cognomen accepit, sed post paucorum mensium

signe edidit specimen, quantum horum hominum valeat loquacitas. Sed magna cum doctrina et bona fide indicatis veterum commentatorum nominibus, labore suo defunctus est Doxopater: ii contra, qui ipsum sequebantur, rhetores summa cum impudentia commentarios ejus ne nominato quidem fonte expilaverunt. Itaque in variis codicibus variae commentationes ex Prolegomenis ejus excerptae inveniuntur. Iriartus in Catal. MSS. Bibl. Matrit. Vol. I. p. 442—445. Trophonii, cuius aetas incerta est, Rhetoricam edidit, quae nihil aliud est, quam excerpta ex Doxopatri Prolegomenis p. 83, 6—118, 20. in brevius contracta. Eadem sine auctoris nomine in Codicibus Parisinis 2916. [Par. 1.] 2984 [Par. 2.] et 2985 [Par. 3.] et Ambrosianis B. 100 et B. 101. continentur. Alia eorum pars p. 120, 10—134, 4. in iisdem Codd. Parisinis, Ambros. B. 100. et Taurinensi 77. continetur. Aliam partem p. 114. sq. expilavit Anonymus, qui T. V. p. 605. editus est. Eodem modo commentarii Doxopatri ab aliis expilati sunt.

Codex Vindobonensis, ex quo has homiliae descripsi, gerit numerum XV. Hunc ex Mediceo LVII, 5. descriptum esse, apparet ex lacunis quibusdam, quae ad caput primum p. 145. sq. utrisque codicibus communes sunt, ita quidem, ut verba quaedam, in Mediceo atramenti maculis tecta, in Vindobonensi spatio albo relicto omissa sint.

III. Tertius, quem edidi, commentator ab eodem auctore, qui commentarium ad Hermogenem tomo VII. contentum composuit, profectus esse videtur: nam non modo in eadem codicium familia constanter invenitur, sed etiam p. 647, 27. scholiorum snorum ad Hermogenis Ideas mentionem facit auctor, quem satis antiquum esse jam vetustas codicum

---

spatium seditione atroci solio depulsus est, jactura aut vitae aut oculorum proposita. Cfr Gibbon History of the decline and fall of the Roman empire c. XLVIII. Ex hoc igitur appetet, aetatem Doxopatri ante seculum undecimum medium nullo modo posse.

Parisinorum 1983 et 2977, seculo X scriptorum, pervincit. Praeter exempla poëtica nihil cum praecedentibus commune habet, et suo more progymnasmatum doctrinam explicat.

IV. Ex hoc et Doxopatro ea scholia, quae in codicibus Paris. 2984, 2985, 2986. continentur, ita consuta sunt, ut auctore numquam nominato modo Doxopatri modo Anonymi fragmentum receptum, eaque paucis verbis ex propria penu interjectis conglutinata sint. Specimina quaedam horum codicum dedi ad p. 128—134 et p. 565—576. sed rem ad finem usque persequi neque sustinui, neque operae pretium esse duxi.

V. Rationem simpliciorem sed non minus turpem iniit is, qui „Ἐτερα σχόλια εἰς τὰ τοῦ Ἀρθονίου προγυμνάσιατα,“ quae codice Vaticano 108 continentur, composuit. Cupidus novi aliquid ex copiis Vaticanis inveniendi commentarium istum non nimis longum a capite ad calcem examinavi, sed paucis fragmentis exceptis omnia ex Doxopatro nomine ejus ne semel quidem indicato exscripta deprehendi. Futile hoc opusculum tanto cum stupore confectum est, ut idem scholium non raro bis, primo mutilum, deinde integrum receptum sit: compilator vero nihil aliud fecit, quam quod pannis, a Doxopatro abruptis σημείωσαι δὲ praefigeret, vel Doxopatri verba ἴστέον δὲ in σημείωσαι δὲ mutaret. Ea quae e Doxopatro non sumta sunt, ex parte consentiunt cum scholiis minoribus, quae in Codice Farnes. II. E. 5. in spatio inter Aphthonii verba et scholia majora interjecto scripta sunt. Ex commentario nr. III. praeter sententiae definitionem nihil hausisse videtur.

Incipit:

Προγύμνασμά ἐστιν ἀσκησις μετρίων πρὸς ἐπίχρωσιν μειζόνων.

'Ο μῆδος. Σημείωσαι, ὅτι τὰ ἄρθρα τῶν ἐγνωμένων πραγμάτων εἰώθασι προτάττεσθαι.

Ζητοῦσί τινες, κ. τ. λ. Vide supra p. 145. v. 3—16.

Σημείωσαι, ὅτι διὰ τοῦτο προέταξε τὸν μῆθον, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους ὅντα, τὸ δὲ διήγημα μετ' αὐτὸν, ὡς τοῦ δικαιικοῦ εἴδους, τὴν δὲ χρείαν, ὡς τοῦ πανηγυρικοῦ εἴδους οὖσαν ἔταξε τρίτην, ἐπὶ δὲ τῷ τῆς γράμμης προγνυμάσματι πάλιν ἐπανακυλοῦ, ἦν καὶ προτάσσει, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους· τὴν δὲ ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν καὶ τὸν κοινὸν τόπον ὡς τοῦ δικαιικοῦ εἴδους, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ τὸν ψόγον μετὰ ταῦτα, ἢ τινά εἰσι τοῦ πανηγυρικοῦ· καὶ ὅτε μὲν καθ' αὐτὸν ὁ μῆθος καὶ αὐτόθι ἄρχεται, τὸ ἐπιμύθιον ὑποταχθήσεται, ὡς μήπω ἡμῶν εἰπόντων, μηδὲ καταδεχομένου τινὸς ἀκροατοῦ τὴν παραίνεσιν· εἰ δ' ἀναμεταξὺ τοῦ λόγου τεθήσεται, ἀνάγκη καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων περαιώντα τὴν παραίνεσιν, εἰς ἀπόδειξιν ἔστιν ὅτε καὶ τὸν μῆθον παρακλαθεῖν, εἴτα συστρέψαντα πάλιν ἀνακλαθεῖν καὶ τὸ ἐπιμύθιον.

Μῆθος ὁ τῶν τεττίγων καὶ τῶν μυρμήκων, προτρέπων τοὺς νέους εἰς πόνους, ἐν ᾧ λέγουσιν, ὡς οὐκ ἀφειλεν οὕτως ἐπιγράψαι, ἀλλὰ ἀποτρέπων τοὺς νέους ὁμηρίας. Φασὶ δὲ, ὡς εἰ μὲν ἐνυπῆρχε τοῖς εἰσαγομένοις κ. τ. λ. p. 177, 19—25.

Σημείωσαι,¹ ὅτι τὰ ἐπιμύθια τριχῶς ἐκφέρονται, παραδειγματικῶς, προσφωνηματικῶς καὶ προστακτικῶς· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐνθυμηματικὸν καὶ συλλογιστικὸν ποιοῦμεν τὸ ἐπιμύθιον. *Σημείωσαι* δὲ, ὅταν ὁ μῆθος ὁμολογουμένως ἢ παρανετικὸς, τότε καὶ τῷ ἐπιμυθίῳ χρησόμεθα προσφωνηματικῷ ἢ παραδειγματικῷ, ὅτε δὲ συμβουλευτικὸς ἢ, τῷ ἐνθυμηματικῷ.

ΠΕΡΙ ΔΗΓΗΜΑΓΟΣ.

Ζητεῖται κ. τ. λ. p. 215, 21—30.

¹ Cfr. p. 184, 14.

'Η ἔννοια τῆς εὐχρινείας ὡς ἀπαγγελτική καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγονται τὸν λόγον· ἔτι δέ ἐστι καὶ συμπληρωτική, ἥ τις τὰ μὲν παρελθόντα ἀναπαύει, τῶν δὲ ὁρθησομένων ἀρχὴν ἔχει, ὡς ἔχει τό· ἐν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς ἐστω φιλοσοφίας καὶ τῆς εὐθείας τὸ πρᾶτον. Λεύτερον δὲ, ὃ καὶ μέγιστον, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μύθου μετὰ τὴν μέθοδον ἔθηκε τὸ παράδειγμα, οὗτο καὶ ἐπὶ τοῦ διηγήματος· μετὰ γὰρ τῆς μεθόδου κάνταῦθα παράδοσιν ἐπὶ τὴν τῆς μελέτης ἔρχεται ἔκθεσιν· ἀλλὰ τὴν μὲν σαφήνειαν οὕτω τηρεῖ, τῆς δὲ συντομίας ἐκτὸς, ἦς ἐστι, ² μὴ παρεκβάσεσιν, ἥ ἐπεισοδίοις, ἥ μεταξυλογίαις, ἥ τισι τοιούτοις νεχρήσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνα λέγειν, δι' ᾧν τὸ προκείμενον δηλοῦται πρᾶγμα.

'Εντεῦθεν ἔρχεται τὸ διήγημα· προέταξε δὲ τοῦ προσώπου τὸ πρᾶγμα δι' εὐρυθμίαν καὶ κάλλος τοῦ λόγου.

Σημείωσαι, ὅτι τὰ προγνυμνάσματα εἰς τοὺς λόγους μὲν εὐρισκόμενα προοίμια οὐκ ἔχουσιν, αὐτὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα εὐρίσκεται μετὰ προοιμίων, διὸ καὶ ὁ κοινὸς τόπος δευτερολογίᾳ καὶ ἐπιλόγῳ ἐοικώς, ἐν μὲν πολλῷ λόγῳ τιθέμενος χωρὶς προοιμίων τιθεται, αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυτὸν γινόμενος μετὰ προοιμίων γίνεται.

Σημείωσαι, ὡς τὸν τρόπον, ὅπερ ἐστὶ καὶ αὐτὸ δὲ τῶν περιστατικῶν, μηδόλως ἐν τῷ παρόντι διηγήματι παρεῖληφεν. ³

Ταρσὸν τοῦ ποδός. "Οσα τὰ σημαινόμενα τοῦ ταρσοῦ; ⁴ τὴν πόλιν, τὸ πλατὺ τοῦ ποδός, τὸ δεκτικὸν τοῦ τυροῦ ἢτοι τὸν καλαθίσκον, καὶ τὸ πλατὺ τῆς κώπης.

2 ἦς ἐστι in codice non est. 3 Cod. παρειλῆφθαι. 4

Sch. in Ambr. Q. 23. ταρσὸν λέγει τὸ πλατὺ τοῦ ποδός· σημαίνει δὲ πλείονα ἡ λέξις· τήν τε πόλιν, καὶ τὸν δεκτικὸν τοῦ τυροῦ καλαθίσκον, καὶ τὸ πλατὺ τῆς κώπης.

ΠΕΡΙ ΧΡΕΙΑΣ.

Εὐστόχως. Εὐστοχος δὲ λέγεται, ὅστις ἐν βραχεῖ
ἢ ἔργῳ ἢ ὁμιατὶ πολλὴν τὴν διάνοιαν περιέχει καὶ ὀξύ-
τητα, ἢ εὐθυνίαν, ἢ ἐμπειρίαν, ἢ σοφίαν, ἢ τινα ἄλ-
λην ἀρετὴν κατηγορεῖ τοῦ λέγοντος, οὕτω γὰρ εὐδίσκουμεν
τὰς χρείας; τὰς μὲν τοῦ λογικοῦ μέρους ἡμῶν τῆς ψυ-
χῆς ἀρετὴν τινα δεικνύοντες, τὰς δὲ τοῦ ἀλόγου, εἴτουν
παθητικοῦ, τοῦ θυμοῦ λέγομεν καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

Ἀναφέρουσα. Σημείωσαι, διατί εἶπεν ἀναφέ-
ρουσα, καὶ οὐκ εἶπεν ἀναφερόμενον· ἢ ὅτι προετίμησε
τὸ θηλυκὸν τοῦ οὐδετέρου, ἢ ὅτι ποτὲ μὲν ἀποδίδομεν
τὸν λόγον πρὸς τὸ ὄριστὸν, ποτὲ δὲ πρὸς τι τῶν συμ-
πληρωτικῶν, ὡς φησιν Ἐρμογένης· ἐπιφώνημά ἐστι λό-
γος ἔξωθεν ἐπὶ τῷ πράγματι παρ' ἡμῖν λεγόμενος, ἢ
ὅτι χρῶνται τοῦτο τινες ἀδιαφόρως. Καὶ ἵστεον, ὅτι
τὰ τῆς χρείας κειμάλαια οὐκ εἰσὶ τῇ ἀληθείᾳ κειμάλαια,
οὔτε γὰρ ἐκ νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων σύγκεινται, αὐ-
τὰ δὲ μᾶλλον ἀναλογοῦσιν ἐπιχειρήμασι καὶ ἐργασίαις,
ἐξ ὧν τὰ κειμάλαια. Τὸ γὰρ κειμάλαιόν ἐστι μέρος λό-
γου ἀπόδειξιν ἔχοντος προκειμένου πράγματος ἐκ νοημά-
των καὶ ἐπιχειρημάτων συγκείμενον.

Σημείωσαι περὶ τῆς χρείας, ὡς εἴπερ τοῦ συμβου-
λευτικοῦ εἶδοντος λέγομεν οὐσιν, οὐδὲν ἡττόν ἐστι καὶ τοῦ
πανηγυρικοῦ, διὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἐπαινεῖν ἡμᾶς τὸν εἰρηκό-
τα ἢ πράξαντα τὴν χρείαν, ἅλλως τε δὲ καὶ ἐν ταῖς κατὰ
χαριεντισμὸν χρείαις οὐ συμβουλεύομεν πάντως τῆς ἐν
αὐταῖς ἔχεσθαι παραινέσθως, ἀλλὰ μόνον ἐπαινοῦμεν τὸν
εἰρηκότα· ἐν δὲ ταῖς γνώμαις οὐ τὸ ἐπαινέσαι τὸν εἰρηκό-
τα τοσοῦτον σκοπὸν ἔχομεν, ὅπου οὐδὲ ἐμφανίζεται ὅλως
ἐν αὐταῖς τὸ εἰρηκός πρόσωπον, ὅσον τι προτρέψαι τὸν

---

5 Cod. εὐστοχία. Id. Sch. Ambros. εὐστόχως δὲ λέγεται,
ὅστις ισημερινος ad ἄλλην ἀρετήν.

ἀπροατήν, τῆς ἐν τῇ γνώμῃ ἔχεσθαι συμβουλῆς, ὥστε λοιπὸν ἡ γνῶμη τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδοντος ἐστὶ, καὶ διαφέρει καὶ κατὰ τοῦτο τῆς χρείας.

Ἄλλ' ὅσα⁶ περὶ τῆς παιδείας ἐφιλ. Ἐπὶ θαυμασμῷ ἐνταῦθα καὶ οὐκ ἐπὶ σχετλιασμῷ, ἀτιά εἰσιν ἀμφότερα τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἐνδιαθέτου λόγου· καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ καλονμένη συμπλήρωσις κ. τ. λ. p. 278, 11—19. Deinceps sequitur p. 279, 28—281, 7.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ.

Τὴν γνώμην φασὶν εἰρησθαι ἀπὸ τοῦ πίστιν καὶ γνῶσιν ἐμποιεῖν τοῦ προκειμένου, οὐ χάριν παρείληπται. Cfr. p. 593, 9.

Ἐν ἀποφάνσεσι. Σημείωσαι, ὅτι ὁ Γεωμέτρης τὸ ἀποφαντικὸν ἔτερόν τι λέγει παρὰ τὸ περιεκτικὸν κ. τ. λ. p. 298, 11—22.

Τὸ μὲν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεξεγμένον. Σημείωσαι, ὅτι ἡ δύο καὶ πλείους ἀποφάσεις ἔχουσα ὄμοιεις γνώμη, κ. τ. λ. p. 299, 12—300, 1. Deinceps sequitur p. 308, 8—23. p. 311, 19,—22.

Σημείωσαι, ὡς τοῦ καθ'⁶ ἡμᾶς λόγου διττοῦ ὕντος, τοῦ ἐνδιαθέτου λέγω καὶ τοῦ προφορικοῦ, διαιρεῖται ὁ προφορικὸς εἰς εἷδη πέντε, εἰς τὸ ἀποφαντικὸν, εἰς τὸ κλητικὸν, εἰς τὸ προστατικὸν, εἰς τὸ εὐκτικὸν, εἰς τὸ ἐρωτηματικὸν· δῆλον δὲ ἐντεῦθεν, αἱ γὰρ ψυχικαὶ δυνάμεις ἡ γνωστικαὶ εἰσιν ἡ ζωτικαὶ, καὶ εἰ μὲν γνωστικαὶ εἰσι, ποιοῦσι τὸν ἀποφαντικὸν, ὃ γὰρ ἔχομεν ἐν γνώσει, τοῦτο καὶ ἀποφανόμεθα· εἰ δὲ ζωτικαὶ εἰσιν, ἡ λόγου λέγονται ἡ πράγματος· ζωτικὰς δέ φασι τὰς ἐφ' ἡμῖν γινομένας ὁρέξεις· ἐν γὰρ τῷ ζῆν ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τινῶν ὁρεγύμεθα, καὶ εἰ μὲν λόγους ἐφίενται, ποιοῦσι τὸ

6 Ad vv. βισιλεῦσι γομοθετῶν. Schol. min. in Cod. Farnes. II. E. 5. adnotant: Δημότικον ἢ Δημοκλέα ανίττεται.

ἔρωτηματικὸν, ἐν γὰρ τῷ ἔρωτῷ ἀποκρίσεων ὁρέγονται, ηδὲ ἀπόκρισίς ἐστι λόγος, εἰ δὲ πράγματος ἔφίενται, ητῶν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰ μὲν αὐτοῦ, ποιοῦσι τὸν κλητικὸν, ἐν γὰρ τῷ εἰπεῖν, „Τεῦχος φίλη κεφαλή,“ αὐτὸ τὸ πρόσωπον καλεῖ, ἀπερ ἐστὶν ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα· εἰ δὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ, η μεῖζονος δεῖται προσώπου, η ἐλάττονος· καὶ εἰ μὲν μεῖζονος, ποιεῖ τὸν εὐκτικὸν, εἰ δὲ ἐλάττονος, τὸν προστακτικὸν· αἱ τοίνυν γνῶμαι κατὰ τὸ ἀποφαντικὸν εἶδος γίνονται.

Οὐ μετελάμβανεν ἄδειαν. Περιττὸν ἐνταῦθα η μετὰ πρόθεσις, κ. τ. λ. p. 313, 16—26.

Ἐπεὶ εἶπεν ἐν τῷ ἀπὸ τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θέογνις δεῖν τὸν πένητα ἐθέλειν μᾶλλον ἀποθανεῖν, η ζῆν ἐν αἰσχύνῃ, διότι εἰ συζῶν πενίᾳ πάντα δοῦ τὰ χαλεπά, ὥφειλεν εἶπεν ἐκ τοῦ ἐναντίου, οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι τοιαῦτα, ἀπερ ἐστὶν ἐναντία, πάντα δοῶσι τὰ χαλεπά· οὕτω γὰρ ἀν καθαρῶς ἐμπίνετο λέγων κατὰ τὸ ἐναντίον, νῦν δὲ οὐκ εἶπεν οὔτως· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἶπεν· οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι, τοιοῦτον εἶπεν, ἀλλά φασιν ἐκφυγεῖν τὸν Ἀφθόνιον τὴν τελείαν ἀρετὴν διὰ τὸ εἰδέναι, ὡς τινες ταύτη ἐπίπτουσι, τὸ καλὸν εἶναι ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἔχοντες.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΚΕΨΗΣ. *

Τὴν τῶν φησάντων διαβολήν. Λεῖ² γινώσκειν,

1 Cod. Farnes. Πόθεν ὄνομά ται ἀνασκευή· οἱ μὲν φασιν ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀνασκευαζομένων ἀρμάτων αὐτὴν εἰρῆσθαι· ὁ δὲ Γεωμέτρης φησὶν, ὅτι η ἀπὸ τούτου, η ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν συντιθεμένων κτισμάτων, ἀναλυομένων δὲ εἰς ἑκέντο, εξ ὕπνεος καὶ συνετέθησαν· ἔτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι, ἐπειδὴ η τοῦ προκειμένου πράγματος βεβιώσις κατασκευή λέγεται, ἔτει πάντως καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ καὶ τὸν ἔλεγχον ἀνατροπὴν ὄνομά γεσθαι. 2 Farnes., qui usque ad verba: idic meleterē epoīσειν: cum nostro consenit, post dū inserit dē.

ώς εἰ μὲν ἄδοξα εἴη τὰ πρόσωπα, οἷς ἀντιλέγομεν, ἀκράτῳ χρησόμεθα κατ' αὐτῶν τῇ τραχύτητι, καὶ μάλιστα, εἰ τῶν σφαλλομένων εἴη³ περὶ τὴν πίστιν, εἰ δὲ ἔνδοξά εἰσι καὶ ἐπὶ λόγοις θαυμαζόμενα, παραμυθησόμεθα τὴν τραχύτητα καὶ οὐ καθαρὰν αὐτὴν ἔξενέγκωμεν, ὥσπερ καὶ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ ἴδιᾳ μελέτῃ ἐποίησεν.⁴

Ἄσαφεῖ καὶ ἀπιθάνῳ. Ὡσπερ⁵ ἐπὶ τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης τὰ κατασκευαστικὰ τούτων τῶν γυμνασμάτων ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἐργασίας, οἷον τὸ ἀπὸ τῆς αἰτίας, τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαια ὠνόμασεν, οὕτω κἀγανθᾶ τὸ ἀσαφὲς καὶ τὸ ἀπιθανὸν κεφάλαια ὀνομάζει, μὴ ὅντα τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια. Κληθεῖν δ' ἀν, φησὶ, μᾶλλον οἰκειότερον τόποι καὶ ἀφορουμαί τινες, ἐξ ᾧ τὰς δυνάμεις τῶν ἀνασκευῶν λαμβάνομεν.

Σημείωσαι⁶ καὶ τοῦτο, ώς ἡ μὲν τῶν φησάντων διαβολὴ ἀναλογεῖ προοιμίῳ, ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθεσις διηγήσει, τὰ δὲ ἔξῆς κεφάλαια τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ συμπέρασμα τούτων ἐπιλόγῳ.

3 Farnes. εἶεν. 4 In Farnes. sequitur: Ἀπρεπές ἐστι τὸ αἰσχύνης πρόξενον, οἷον ἀπρεπές ἐστι, τὸν Διὸν ἐρῶν θρητῆς γυναικὸς, τῆς Λίδας ἢ τῆς Αιγαίης· ὁ δὲ Γεωμετρης οὖν ἐκ τοῦ αἰσχοῦ μόνον γίνεσθαι λέγει τὸ ἀπρεπές, ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἀδόξου καὶ ἀναξίου, ὥσπερ εἴτις τὸν θεὸν ὑπέροντν λέγει, ἢ ἀμελεῖν ἢ κοπῆν. Κατὰ τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνασκευάσομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ φόδον διηγήματος, τὸ λέγον, ὅτι ἡρα ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀδωνίδος, καὶ ὁ Ἀρης ἀντίρρα τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ὅτι ζηλότυπος ἦν ἡ θεός. 5 Haec usque ad verba: ἀνασκευῶν λαμβάνομεν Farnes. non habet. 6 Farnes. ἡ μὲν τῶν φησάντων διαβολὴ προοιμίοις ἀναλογεῖ· δέον γάρ ἦν, καθάπερ ἐπὶ τῶν προλαβόντων προγνωμασμάτων προκαταρκτικά τινες ἐπιροοῦνται ἕντοιαι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα μὴ τυφλῶς (non liquet in codice hoc adverbium) ἐμβάλλειν, ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθεσις διηγήσει ἀναλογεῖ, τὰ δὲ ἐφεξῆς κεφάλαια τοῖς ἀγῶσι. Reliqua, τὸ δὲ συμπέρο. τούτων ἐπιλόγῳ desunt.

Άδυνάτῳ. Τὸ ἀδύνατον p. 327, 22—28. Tum Farnes. addit: κατὰ τὸ ἀδύνατον οὖν ἀνασκευάσομεν τοῦ κατὰ ϕόδον διηγήματος ἐκεῖνο τὸ μέρος, τὸ λέγον, ὅτι τὸ καταρρέενσαν ἀμα τοῦ τραύματος τοῦ ποδὸς τῆς Ἀφροδίτης· ἀδύνατον γὰρ, ἐνὸς ϕόδου βαφέντος, ἄπαντα τὰ ϕόδα βαφῆς τοῦ αἵματος μετενεγκεῖν.

Ποιηταῖς μὲν ἀντερεῖν. Τὸ προοίμιον ἐξ ὑπολήψεως, ἐκ τοῦ τὸν ἀντιλέγοντα τοῖς ποιηταῖς, τόπον ἔχοντα κατηγόρου παραιτεῖσθαι τρόπον τινὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ποιητὰς ἔχθραν, διὰ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν, καὶ λέγειν, ὅτι αὐτοὶ εἰσιν αἴτιοι τῆς εἰς αὐτοὺς ἡμῖν ἀντιλογίας.

Ποιητῶν πάντων μέν. Τοῦτο κατασκευὴ κ. τ. λ. p. 333, 25—28.

Σημείωσαι ἐν τῷ παρόντι προγνυμάσματι, πῶς οὐ φυλάττει τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων, ἦν ἐν τῇ μεθόδῳ παρέδωκεν· εἰ δέ τις εἴπῃ κ. τ. λ. p. 338, 3—21.

Ἄλλ’ ὑπὸ γῆν ἡ παῖς. Ἰδύνατο⁷ κάνταυθα τὸ ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου λαβεῖν ἐπιχείρημα· ὁ δὲ τοῦτο παριδὼν, ὁ Ἀριθόνιος, διὰ τὸ λιαν εὔδηλον, ἢ καὶ διὰ τὸ σπεύδειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν κεφαλαίων ἔνδειξιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου μᾶλλον ισχὺν ἐνέγρην, εἰ καὶ τινες ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀνακολούθου μᾶλλον ἐπέγραψαν.

Πῶς ἥρα θεός. Ἐντεῦθεν ἄρχεται κ. τ. λ. p. 344, 4—17. Tum sequitur p. 345, 5—23.

Ἄνδρες γυναικῶν ὑπερέχουσι. Τοῦτο λογασία ἀπὸ τοῦ μικροτέρου. Ἰσθι δὲ, ὅτε μή κείται πρότασις ἐν τῷ κεφαλαίῳ κ. τ. λ. p. 346, 10—22.

---

7 Contracta sunt ex p. 310, 28 seq.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΚΕΨΗΣ.

Ο ποιηταῖς ἀντερῶν. Ἡ πρότασίς τοῦ προοιμίου ἔξενήνεκται σεμνῶς κ. τ. λ. p. 360, 29—361, 10.

Δάφνη φησὶ γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος. Τοῦτο οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ἐξηγητῶν ἐκ τοῦ σαφοῦς εἶπον εἶναι τὸ κεφάλαιον, ἄλλοι δὲ πάλιν τὴν μὲν πρότασιν εἶπον εἶναι τοῦ σαφοῦς, τὴν τί τοῦτο πρὸς θεᾶν· τὰ δὲ ἔξῆς κατασκευὴν ἐκ τοῦ δυνατοῦ· τῷ δὲ Γεωμέτρῃ ἐκ τοῦ δυνατοῦ εἶναι δοκεῖ τὸ ὅλον κεφάλαιον.

Τί τούτων πρὸς θεᾶν ἄπιστον.⁸ Ἡ ἔννοια ἀφελῆς, τὸ γὰρ εἰς ὅρον ἀνάγειν τὸν ἀντίδικον, ἡ ὄντιναοῦν, ἔννοια ἀφελῆς ἐστιν, ἡ δὲ πρὸς δηλοῖ τὴν ἐγγύτητα, καθὰ ἐγγὺς ἡ ἀκοὴ τῶν θεῶν. Sequitur p. 362, 19—23.

Τὴν ὄψιν προεῖχε. Σημείωσαι τὸ παρὸν μέρος τοῦ διηγήματος, ὅπερ κατασκευάζει διὰ τοῦ πιθανοῦ· ἐστι δὲ τοῦτο τὸ, καὶ τὴν ὄψιν προεῖχε τῶν ἄλλων. Ἐν τῇ ἀνασκευῇ οὐκ ἀνεσκεύασιν ὁ Ἀφθόνιος, ἐπεὶ μηδὲ ἀφορμὰς αὐτῷ τοῦ εἰς ἀνασκευὴν ἐπιχειρήματος παρεῖχεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Σημείωσαι, ὅτι ἔξ ὄντων τῶν περιστατικῶν, προσώπου, πράγματος, χρόνου, τόπου, τρόπου, αἵτίας, διατί τὰ δύο μόνα φησὶ δεῖν ἐγκωμιάζειν, τὴν δὲ αἵτίαν καὶ τὸν τρόπον οὐ λέγει ὑποπίπτειν τῷ ἐγκωμιώῳ ἢ τῇ ἐκφράσει· εὐλόγως· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος καθ' ἑαυτά εἰσιν, ἡ δὲ αἵτία καὶ ὁ τρόπος καθ' ἑαυτὰ μὲν οὐκ εἰσὶ, τοῖς πράγμασι δὲ συναναφαίνεται. Ἔστι δὲ ὅτε τυχὸν μὲν καὶ καθ'

⁸ cfr. p. 361, 11 sqq.

έαντην, μάλιστα δὲ, ὅτε διὰ ταύτης καὶ τὸ πρᾶγμα πως ἐπαινοῦμεν καὶ τὸ πρόσωπον. Σημείωσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ ἐγκώμιον κ. τ. λ. p. 415, 13—24.

Τιμὴν ἄξιον. Δυσὶ προοιμίοις κ. τ. λ. p. 436, 5—19. Sequitur p. 437, 10—17. p. 438, 10—18.

Μετὰ τὰ διττὰ προοίμια καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ γένους ἥκει διαιρεσιν, πλὴν οὐ τελείως ἐπέρχεται ταύτη, καθώσπερ ἐν τῇ μεθόδῳ διεῖλεν, ἵνα μὴ μείζονα ἥ καὶ εἰσαγωγὴν φαίνηται τὴν μελέτην ποιούμενος, καὶ ὅτι οὐ πάντα ἐν πᾶσιν ἀναγκαῖς ἐμπίπτειν, ἀλλὰ τὰ ἐγκωδοῦντα, ὥσπερ καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον τὸ παρὸν κειμένων διαιρῶν τῷ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος οὐ χρήται, μόνον δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων καὶ τῶν πατέρων. Sequitur p. 439, 24—440, 2. 440, 22—441, 11.

Ἀλισκ. μὲν ἐγνωσταὶ Πλάταια. *Ιστορία.* Η Πλάταια συμμαχίς ἦν Ἀθηναίων· ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ Πελοποννησίων, ὕστερον δὲ ἔλλω ὑπ’ αὐτῶν. Λέγει μὲν καὶ περὶ τῆς πολιορκίας αὐτῆς ὁ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς συγγραφῆς· ἐν Ναυπάκτῳ κ. τ. λ. p. 441, 22—442, 5.

ΣΟΦΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

*Σοφίαν*¹ εὐτυχεῖς μὲν λαβεῖν — — ἀδύνατον. Σημείωσαι, ὅτι νόμος ἐστὶ τοῖς ἐγκωμιάζουσι, μεί-

4 Cod. Farnes. Τὴν σοφίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν γνῶσιν, ἀλλὰ τὴν φρόνησιν ἐκληπίεον· λέγεται γὰρ σοφὸς οὐ μόνον ὁ λόγων ἔχων ἴκανην πεῖραν, ἀλλὰ καὶ ὁ τῇ γενεικῇ ἀρετῇ τῇ φρονήσει καλλιτιζόμενος. οὕτω γὰρ καὶ σοφὸν βούλευμα τὸ συνετὸν λέγομεν· ὅτι δὲ καὶ σοφίαν ἐνταῦθα ὁ ἀρθρόντος καλεῖ τὴν φρόνησιν, δῆλον εἰ ὡν ἐγκωμιάζει αὐτὴν καὶ λέγει· ἥ τε γὰρ τοῦ Κύκλωπος πήρωσις καὶ τὰ λοιπὰ φρονήσεως μᾶλλον φαίνοιτε ἄντες, ἥ γνώμης. Εἰ

ζορα τοῦ οἰκείου λόγου ὁμολογεῖν ἀεὶ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, ὡς καὶ ὁ Δημοσθένης ὅδέ πως λέγει ἐν τῷ ἐπιταιφίῳ αὐτοῦ· „ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάγῳ κειμένους ἄνδρας ἀγαθὸνς ἐν τῷ πολέμῳ γεγενημένους ἔδοξε τῇ πόλει δῆμοσίᾳ θάψαι, καὶ προσέταξεν ἐμοὶ τὸν νομίζομενον ὑπὲρ αὐτῶν λόγον εἴπειν, ἐσκόπουν, ὅπως τοῦ κατ’ ἀξίαν τύχωσι, σκοπῶν δὲ ἐν τι τῶν ἀδυνάτων εὑρισκον ὅν.“ Sequitur p. 450, 21—451, 5.

Σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ τῶν τιμιωτέρων κατὰ τὴν τῶν θεῶν τάξιν ἀρξάμενος ὁ σοφιστὴς καὶ ἐπὶ τὰ ἐπιδεέστερα κατ’ ὀλίγον πρόσεισι· σοφία μὲν γὰρ, ὡς ὑπερέχουσα κ. τ. λ. p. 453, 24—454, 5.

‘*Ηγεῖται τοῖς πλέονσιν· ἦ Αττικῶς ἀντὶ τοῦ πλεόντων, ἦ ὅτι τὸ ἥγεῖται ἀντὶ τοῦ οὐκ ἄρχει, οὐκ ἐπιστατεῖ, ἀλλ’ ἀντὶ τοῦ· τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῖς πορείαν δείκνυσιν.* ἐγκωμιάσας ὁ σοφιστὴς τὴν σοφίαν ἀπὸ τῶν οἰονεὶ προγόνων αὐτῆς τῶν θεῶν, νῦν καὶ ἀπὸ τῶν ἥρώων ² ἐγκωμιάζει, οἵτινες πατέρων ἔχουσι τάξιν· εἰ δὲ καὶ ἔστι καὶ τῆς σοφίας ἀνατροφὴ, καὶ παρὰ τοῖς θεοῖς ἦ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία καὶ μάθησις, ἀλλ’ ὅμως παρῆκεν ὁ σοφιστὴς, τὸ ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐπαινέσαι.

ψΟ-

δέ τις πάλιν ἀδιάφορα ταῦτα νομίζει, φρόνησιν καὶ γνῶσιν, ἵστω, μὴ ὅρθῶς τοῦτο ὑπολαμβάνων, ἢ μὲν γὰρ φύσεώς ἔστι δώρημα, ἢ φρόνησις, τὴν δὲ γνῶσιν ἐκ προαιρέσεως ἔχομεν· διὸ καὶ πολλοὺς δοῦμεν φρονίμους μὴ περὶ λόγους εὐδοκιμεῖν, καὶ πάλιν πλείονας λόγων μὲν ἴκανην ἔχειν πεῖψαν, φρονήσεως δὲ ἀμοιβοῦντας. 2
Κοινωνίᾳ τοῦ γένοντος. Cod. Farnes. ὁ νοῦς τοιόντος· νῦν μὲν μὴ ὅντες παῖδες θεῶν ὅμως διὰ τὴν σοφίαν λέγονται εἶναι παῖδες θεῶν· εἰ δὲ ἡσαν ἀληθῶς παῖδες θεῶν, τὸ ἐκ τούτου ἔκειται ηγεῖσθαι ἄν, ὅτι ἀναμφιβόλως εἰσὶν καὶ σοφοί.

ΨΟΓΟΣ ΦΛΑΜΜΟΥ.

Incipit a p. 467, 18 — 468, 10.

Προηλθε μὲν γὰρ ἔθνους. Ὁρα, πῶς ἐκτελῆ τε ἄμα καὶ κατὶ τάξιν τὴν τοῦ γένους ἐνταῦθα ποιεῖται διαιρεσιν κ. τ. λ. p. 469, 20 — 470, 4.

Δουλούμενοι χαίρουσιν. Σημείωσαι, τὸ δουλοῦμαι σημαίνει δύο, ἢ τὸ δούλους ἔξωνέομαι, ἢ τὸ δοῦλος γίνομαι· συντάσσεται δὲ ἐνταῦθα διπλῶς· ἢ ὅτι οὐ χαίρουσιν ἀνθρώποι, οἱ ἐκ τῆς Πελλῆς δούλους ἔξωνήσαντες, ἢ μετὰ τοῦ καὶ συνδέσμου, ἵν' ἔχγη ἡ ἔνοια οὕτως, ὅτι οἱ τῆς Πελλῆς οἰκήτορες τόδε χαίρουσι μᾶλλον, ὅταν δουλωθῶσιν. Sequitur p. 473, 25 — 33.

ΟΡΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Incipit a p. 482, 6 — 27. Sequitur p. 482, 32 — 483, 24.

Ἀντεξετάξω τὸν Πηλέως πρὸς Ἐκτορα. Ὁρα κανταῦθα τὸν σοφιστήν· εἰ μὲν γὰρ εἶπεν, ὅτι ἀντεξετάξω τὸν Ἐκτορα πρὸς τὸν Πηλέα, ἐδήλου ἀν τὸ ὑπερέχον τοῦ Ἀχιλλίως, νῦν δὲ μὴ οὕτως ἀλλ’ ἐτέρως, εἰπὼν λεληθότως καὶ μεῖζονα τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἐκτορα δείκνυσιν· ἔστι δὲ τῆς δεινότητος αὐτοῦ, ἥγουν τῆς ἐπιτηδειότητος· καὶ μὴν ἡ ἀρετὴ πρᾶγμά ἴστιν, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἐκτωρ πρόσωπα. Πῶς οὖν φησιν, ὅτι ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρῖναι ξητῶν ἀντεξετάξει τὸν Πηλέως πρὸς Ἐκτορα. Τὶ γὰρ κοινὸν προσώπῳ καὶ πράγματι; ἢ οὖν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ἀντεξετάξω τὴν τοῦ Πηλέως ἀρετὴν πρὸς τὴν τοῦ Ἐκτορος, ἀντεξετάξω τὸν Πηλέως πρὸς Ἐκτορα εἶπεν, ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον δηλώσας, ἢ ὅτι ὕσπερ τὰς ἀρετὰς σωματοποιοῦμεν πολλάκις, οὕτως ἔστιν ὅτε καὶ τὰ σώματα πρὸς ἀρετὰς μεταβάλλομεν, ὕσπερ κανταῦθα τὴν σύγκρισιν Ἀχιλλέως καὶ Ἐκτορος σύγκρισιν ἀρετῆς ὄνομάζει πρὸς ἀρετὴν.

"Ορα, πῶς παρεῖται ὁ ἀπὸ τοῦ ἔθνους τόπος τῷ σοφιστῇ, ἵνα μὴ κατὰ τοῦτο δεύτερον τοῦ Ἀχιλλέως πολὺ τὸν Ἐκτορα ἀποδείξῃ· ἔστι γὰρ ὁ μὲν Ἐκτωρ κατὰ ἔθνος βάροβαρος, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς Ἐλλην· παρείληπται δὲ ὁ ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν προγόνων καὶ τοῦ πατρός· καὶ σημείωσαι, ὅτι κ. τ. λ. p. 489, 6. 7. Sequitur p. 486, 9—487, 15. p. 489, 26—33.

Φύσει τῆς ἀρετῆς· ἥγουν αὐτοδιδάκτως, ¹ ὡς ἂν εἴποι τις, ἐπιγίνεται τοῖς παισὶν ἀρετὴ, τοῖς γεννήτορσιν ἐπομένοις καὶ ταῖς ἐκείνων πράξεσι καὶ τοῖς ἥθεσιν ἐνασκουμένοις, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἄλλων ζώων φύσεως γίνεσθαι πέφυκεν. Λέον δὲ εἰπεῖν, τὸν Πηλέως νιὸν, παρῆκε κατὰ ἔθος Ἀττικὸν, ἔθος γὰρ τοῖς Ἀττικοῖς, ἐπὶ πάντων τῶν πατρωνυμικῶν τῷ κατ' ἔλλειψιν σχήματι χρῆσθαι. Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὸν Ἐκτορα μᾶλλον ὥφειλεν εἰπεῖν ἀντεξετάξω πρὸς τὸν τοῦ Πηλέως, οὐ μὴν ἀντεξετάξω τὸν Πηλέως πρὸς Ἐκτορα· ἔστι δὲ τοῦτο δεινότατον ἔργον, δεικνύντος διὰ τούτου τοῦ σοφιστοῦ τὸ μὴ τὸν Ἐκτορα δεύτερον τυγχάνειν τοῦ Ἀχιλλέως· εἰ μὲν γὰρ εἶπεν, ἀντεξετάξω τὸν Ἐκτορα πρὸς τὸν τοῦ Πηλέως, ἐδήλου ἂν τὸ ὑπερέχον τοῦ Ἀχιλλέως· νῦν δὲ μὴ οὕτως, ἀλλ' ἐτέρως εἰπὼν, λεληθότως καὶ μεῖζονα τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἐκτορα δείκνυσιν. Sequitur p. 490, 1—12.

Τὸ θεοῖς συνοικεῖν. Τοῦτο περὶ τοῦ Πηλέως εἴρηται, εἰπε γὰρ αὐτὸν συνοικῆσαι τῇ Θέτιδι.

Συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι. Τοῦτο περὶ τοῦ Δαρδάνου· εἴρηται γὰρ ἀνωτέρω, ὅτι θεοῖς τὸ πρώην συνδιητάτο Δάρδανος.

Τοῖς κρείττοσι. Παλιλογία τοῦτο· εἰς τὴν αὐτὴν κ. τ. λ. p. 490, 15 — p. 491, 20.

---

¹ Suntit hoc ex p. 491, 1. et infra verbotenus repetiit.

ΠΕΡΙ ΗΘΟΠΟΙΑΣ.

Μέμφεται ὁ Γεωμέτρης κ. τ. λ. p. 494, 14 — p. 495,
20. Sequitur p. 496, 3 — 497, 5. tum 497, 10 — 498, 16. p.
504, 15 — 505, 10. 505, 19 — 26.

Σημείωσαι, ὅτι τὸ προκείμενον εἰς μελέτην τῷ σο-
φιστῇ γύμνασμα οὕτε προσωποποιία οὕτε εἰδωλοποιία
ἐστὶν, ἀλλ' ἡθοποιία, οὐδὲ γὰρ κ. τ. λ. p. 505, 21 — 25.
Sequitur p. 506, 2 — 7. p. 506, 29 — 507, 7.

Διατὶ εἶπε τὸ, οἵαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύχην,
διότι ἄπαις εἰμὶ ἡ πρὸν εὗπαις δοκοῦσα· ἔστι δὲ τοῦτο
οἰονεὶ κατασκευὴ τοῦ, οἵαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύ-
χην. Ζητοῦσί τινες, ὅτι ἀνθ' ὅτου σκοπὸν ἔχων κ. τ. λ.
p. 506, 13 — 21.

Σημείωσαι τὸ οἵαν ἐνταῦθα σχετλιαστικὸν, τὸ δὲ
ἄπαις ἡ πρὸν εὗπαις δοκοῦσα κατασκευή ἔστι τοῦ ἀνω-
τέρῳ, φημὶ δὴ τοῦ οἵαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύχην,
διότι ἄπαις εἰμὶ ἡ πρὸν εὗπαις δοκοῦσα. Sequitur p. 507,
14 — 308, 17.

Προσωποποιία κυρίως εἴωθε λέγεσθαι· καθὸ τοι-
νν παρατιθέαμεν τοῖς ἀγύζοις σῶμα καὶ φωνὰς ἐνάρ-
θρονς καὶ ἀνθρωπίνας, οἷον λύγνοις, κλίναις, ὡς ἔστιν
ἰδεῖν ἐκεῖνο παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἐν τῷ Κατάπλῳ· εἴπατε,
ὑμεῖς δὲ σύνιστε τῷ Μεγαπένθει τούτῳ· προερεῖ δὲ, σὺ
ἡ κλίνη λέγε· εἰτά φησιν ἡ κλίνη· ἐγὼ μὲν τοιαῦτα εἰ-
πεῖν ὡς δέσποτα Ραδάμανθυ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἂ
ἐπ' ἑμοῦ διεπράττετο κ. τ. λ. p. 497, 18 — 498, 8. Sequitur
p. 506, 29 — 507, 7. p. 498, 8 — 16. p. 504, 15 — 505,
6. tum p. 505, 9. (omissis vv. 10 — 18.) p. 505, 19 — 26.

ΠΕΡΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

Σημείωσαι, ὅτι διαφέρει ἐκφρασις κ. τ. λ. p. 511,
21 — 513, 3. Sequitur p. 525; 31 — 527, 8.

"Απορον· καὶ πῶς ἀκρόπολις ὅλως ὠνόμασται, μή
ἐν ἄκρῳ οὐσα τῆς πόλεως; καὶ φαμεν, δέτι, εἰ καὶ μὴ
ἐπ' ἄκρῳ τῆς πόλεώς ἐστιν, ὅμως εἰς ἄκρον ἀνέχουσα,
καὶ τὴν ἄλλην ὑπεραιρουσα πόλιν, δι' αὐτὸ τοῦτο ἀκρό-
πολις ὠνόμασται. Sequitur p. 532, 4—10.

ΠΡΟΛΕΤΟΜΕΝΑ

ΙΑ.

ΕΙΣ ΤΑ

ΤΟΥ ΑΦΘΟΝΙΟΥ

ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.¹

Tί ἔστι φήτωρ; ἀνὴρ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπι- 5
στήμων καὶ ἐφ' ἐκάτεραι εἴς ἐνδόξων πατασκευαστῆς. Πόσαι ἔργα τοῦ ὁγητορος; δ'. τὸ νοῆσαι, τὸ εὑρεῖν, τὸ διαθέσθαι τὰ εὑρημένα καὶ τὸ ὑποχρίνασθαι. ²Ἐστι δὲ ² τῆς μὲν νοήσεως τὸ νοῆσαι εἰς ὁγητορικὸν τὸ πρό-
βλημα, οὐ μὴ, καὶ εἰ συνίσταται, οὐ οὐ, καὶ ὑπὸ ποιον ¹⁰
εἶδος καὶ ποιαν στάσιν ἀνάγεται. τῆς δὲ εὑρέσεως τὸ
εὑρεῖν τὰ εἰς τὰ κειμένα ἐπιχειρήματα, πρὸς τῇ τῶν
κειμενών εὑρέσει ἔτι καὶ τοὺς ἐμπίπτοντος τόπους. τῆς
δὲ διαθέσεως τὸ διαθέσθαι τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονο-
μίαν τῶν εὑρεθέντων ³ κειμενών καὶ ἐπιχειρημάτων ¹⁵
τῆς δὲ ὑποχρίσεως ἵνα καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ φωνῇ ὡς
ἄν τραγῳδὸς ἄριστος τοῖς λεγομένοις συσχηματίζηται. ⁴

1 T. II. Ald.   2 "Esti δὲ abest ab Ald. mox in eadem
legitur τὸ νοῆσαι ὁγητορικὸν πρόβλ. Emendat Farn. Mon.   3
Ald. τῶν κειμ. Mon. Farn. τῶν οιμ.   4 Ald. συσχηματίζηται.
Mon. Farn. συσχημ.

Τί ἐστι οὗτορική; δύναμες τεχνικὴ πιθανοῦ λόγου ἐν πράγματι πολιτικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν. Πόσα εἴδη τῆς οὗτορικῆς; γ'. πανηγυρικὸν, δικαιικὸν, συμβουλευτικόν· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ πανηγυρικόν; εἰς 5 δύο· εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ καλόν· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ δικαιικόν; εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ δίκαιον· εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ συμβουλευτικόν; εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν· τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ συμφέρον. Πρὸς πόσα χρήσιμος⁵ ἡ 10 οὗτορική; πρὸς τένσαρα· πρῶτον μὲν πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν καὶ δικαίων ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν ἐπιγνωσιν· δεύτερον δὲ⁶ τὸ διὰ τῶν κοινῶν καὶ πιθανῶν λόγων πείθειν τοὺς πολλούς· ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν, ὃν ἐπαίειν παντελῶς ἀδυνατοῦσι. τρίτον τὲ 15 πρὸς τὰ ἀντικείμενα δύνασθαι διὰ λόγου βοηθεῖν ἑαυτοῖς· τέταρτον τὸ πᾶσαν ἐν λόγοις εὔροιαν,⁷ ἥτις πρὸς ἄπασαν ἐπιστήμην χρήσιμος, ἐκ ταύτης ἡμῖν προσγίνεσθαι. Πόσα μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου; ἐ· προοίμια,⁸ διηγήσεις, ἀντιθέσεις, λύσεις, ἐπίλογοι. Τί ἐστι προοίμιον;⁹ παρασκευάζων τὸν ἀκροατὴν καὶ οἰκείως διατιθεὶς πρὸς τὸ παραδέξασθαι ἥ ἀποθέσθαι τόδε τι πάθος¹⁰ τῆς ψυχῆς. Τί ἐστι διήγησις; τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει πραγμάτων ἔκθεσις εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ λέγοντος μέρος ἁέπουσα. Τί ἐστιν ἀντιθεσις; ἥ τοῦ ἀπολογουμένου προσώπου ἔνστασις, ἥ τὸ ἐν ἡμῖν πιθανὸν διαλύνουσα καὶ πρὸς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκροατὴν μετάγοντα. Τί ἐστι λύσις; λόγος τὴν ἐν τῆς ἔνστάσεως βλάβην ἀφαιρούμενος καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἴέναι πείθων τοῦ προκειμένου ζητήματος.¹¹ Τί ἐστιν ἐπίλογος; λόγος ἐπὶ

5 Mon. χρήσιμον. 6 δὲ abest a Farn. Mon. 7 Farn. εὔροιαν. 8 Ald. προοίμιον. Farn. προοίμια. 9 Mon. πρᾶγμα. 10 Ald. ζητήματα. Farn. Mon. ζητήματος.

προειρημέναις ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπαγόμενος, ἀθροισμὸν πραγμάτων καὶ ἡθῶν καὶ παθῶν παρέχων. Πόσοι τρόποι ὁ γητορικῶν ¹¹ ἀναγνώσεων; γ'. πρῶτος ὁ σύντονος, ὁ μάλιστα ἐν τοῖς δικαιιοκοῖς πρωτεύων ἀγῶσι, κατὰ τὸ 'Ομηρικόν·

5

"Ἐπεια γιφάδεσσιν ¹² ἔοικότα χειμερίγησιν·

ὁ δὲ σύντονος οὗτος φράζεσθαι θέλει μετὰ σφοδροῦ τοῦ πνεύματος καὶ ζεούσης τῆς προθυμίας, τῆς πληγῆς τοῦ πνεύματος θᾶττον κατὰ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν κτυπούσης· δεύτερος ὁ ἀνειμένος, ὃς ἐστι ¹³ διαλεκτικός ¹⁶ τε καὶ διδασκαλικὸς καὶ συμβουλευτικός· ὑπάρχει δὲ ἐπιεικῆς ἡρέμα τοῦ πνεύματος πνέοντος καὶ μελίχρονν τινὰ φωνὴν ἀποτελοῦντος κατὰ τὸ 'Ομηρικόν· ¹⁴

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ὅσεν αὐδή.

τρίτος ὁ μέσος, ὃς ἐστι νομικός τε καὶ ἐπιστολιματίος καὶ ¹⁵ ἔξηγητικός. φυσικῶτατα δὲ πνεῦ τὸ πνεῦμα ἐπὶ τούτου καὶ οὕτε ἄγαν ὑπερπηδῆ, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸ σύντονον, οὕτε ἡρέμα βαδίζει, ἵνα ἀποτελέσῃ τὸ ἀνειμένον, ἀλλὰ μέση τινὶ χρῆται ὄδῳ· καὶ νομικὸς μέν ἐστι, καθ' ὃν τρόπον τοὺς νόμους ἀναγινώσκομεν. ἐπιστολιματίος δὲ, ²⁰ καθ' ὃν τὰς ἐπιστολὰς, ἔξηγητικὸς δὲ, καθ' ὃν ἔξηγούμεθα τὰ μαθήματα. Κατὰ πόσους τρόπους ὁ γῆτωρ ἔξηγήσεται τὰ γητορικὰ μαθήματα; κατὰ ἑπτὰ, κατὰ ἀλληγορίαν, κατὰ προϋφήγησιν, κατὰ τέχνην, κατὰ ίστο- B. ρίαν, κατὰ σχῆμα, κατὰ ίδεαν, κατὰ τὴν τοῦ κειμένου ²⁵ σαμήνειαν· κατὰ ἀλληγορίαν μὲν, ὅτ' ἂν ἔξωθεν καὶ παρὰ τὸ κείμενον ἔτερόν τι νοούμενον ἀγορεύσῃ, ἀλληγορία γάρ παρὰ τὸ ἄλλο ἀγορεύειν παρὰ τὸ κείμενον· κατὰ προϋψήγησιν δὲ, ὅταν τὰ κειμάτα καὶ τὰ ενθυ-

11 Ald. γητορικῆ ἀναγνώση. recepi lectionem Farn. Mon.

12 Ald. Farn. γιφάδεσσιν. Mon. γιφάδεσσιν. — Il. γ., 222. 13
Mon. ὃς τε. 14 Il. α., 249.

μῆματα τῆς μελλούσης λέγεσθαι πράξεως συνοψίσας θεωρήσῃ, καὶ προδιαστείληται πρὸς νόησιν σαφεστέραν τοῦ ἀκροατοῦ· κατὰ τέχνην δὲ, ὅτ’ ἂν εἴπῃ ἐνταῦθα, εἰ τύχοι,¹⁵ πρότασίς ἐστιν ἡ κατασκευὴ ἡ μεταληπτικὸν
 5 ἡ ὄρικὸν κεφάλαιον ἡ τι τῶν ὅπὸ τῆς τέχνης παραδεδομένων· κατὰ ίστορίαν δὲ, ὅτ’ ἂν τὴν ὑποκειμένην ίστορίαν ἀφηγήσοται, χρόνους τε¹⁶ λέγων τῆς ίστορίας καὶ πρόσωπα¹⁷ καὶ αὐτίας καὶ ὅσα κοσμεῖ τὴν ίστορίαν·
 κατὰ σχῆμα δὲ, ὅτ’ ἂν εἴπῃ, ἐνταῦθα προθεωρία¹⁸
 10 ἐστὶν ἡ παρ’ ὑπόνοιαν¹⁹ ἡ παρὰ προσδοκίαν ἡ τι τῶν τοιούτων· κατὰ ἴδεαν δὲ, ὅτ’ ἂν εἴπῃ,²⁰ ἐνταῦθα λαμπρότης ἐστὶν ἡ σφοδρότης ἡ γοργότης ἡ τι τῶν τοιούτων·
 κατὰ δὲ τὴν τοῦ κειμένου σαφῆνειν, ὅτ’ ἂν τὸ ἐμπεσὸν νόημα σαφηνίσῃ προσεναλλάττων κατὰ τὸ κείμενον.
 15 Τρία δὲ πρὸ πάντων δεῖ τὸν ἐξηγητὴν ξητεῖν παρὰ τοῦ ἀκροατοῦ, εἰ ἐνόησε τὸ ἐνθύμημα, εἰ συνῆκε τὴν λέξιν, εἰ ἐπέστησε τὴν σύνταξιν· πάντως γὰρ ὁ ἀγνῶν ἐν τι τούτων ἀνάγκη τὸ ὅλον ἀγνοεῖ.²¹ ἀσχάλλοντος δὲ ὡς μὴ νοοῦντος,²² δεῖ τὸν ἐξηγητὴν ἐρωτᾶν, κατὰ τί οὐκ ἐνό-
 20 ησεν²³ ἔρει τὸ ἐνθύμημα ἡ τὴν λέξιν ἡ τὴν σύνταξιν· οὕτω γὰρ μαθὼν τὸ²⁴ ἀγνοούμενον σαφηνίσει καὶ πέμψει τὸν ἀκροατὴν μαθόντα πάντα καὶ μηδὲν ἀγνοήσαντα.

15 Ald. Farn. τύχη. ser. τύχοι.

16 Farn. Mon. δέ.

17 Ald. πρόσωπον. Farn. Mon. πρόσωπα.

18 Ald. προθεω-

ρίαν. Farn. Mon. προθεωρία.

19 Ald. Farn. παρυπόνοια ἡ παραπρόσδοκία. Mon. παρυπόνοιαν ἡ παραπρόσδοκίαν. ser. παρ-

ὑπ. ἡ παρὰ πρ. 20 Ald. εἴπης. Farn. Mon. εἴπη. 21 Ald.

Mon. Farn. ἀνάγκη ἀγνοεῖ, omisso τὸ ὅλον. 22 Mon. νοεῖ-

ται. 23 Ald. ἐνόησε τὸ ἐνθ. Inserui ἔρει ex Mon. Farn.

24 Mon. τόν.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΟΥ ΠΡΟΓΤΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.¹

Προγύμνασιά ἔστιν ἀσκησις μετρίων πρὸς μειζόνων ἐπίόρθωσιν² πραγμάτων· ἢ οὕτως³ εἰσαγωγής τοιβὴ διὰ λόγων τῶν κατέ τὴν ὁγητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν, χοήσιμά τινα προασκουμένη. Πρόσκειται⁴ τῷ λόγῳ⁵ „τῶν κατὰ ὁγητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν χοήσιμά τινα προασκουμένη“, ἐπειδὴ οὐ πρὸς πάντα δμοῦ τὰ κατὰ ὁγητορικὴν μέρη ἢ εἶδη, ἀλλὰ πρὸς ἔκαστον τῶν μερῶν ἢ εἰδῶν⁶ ἴδιας τοῖς προγυμνάσμασι γυμναζόμεθα.⁶ Ἰστέον γὰρ ὡς τριῶν ὅντων τῶν ἀνωτάτω εἰδῶν τῆς ὁγητορικῆς,¹⁰ δικανικοῦ φημι καὶ συμβουλευτικοῦ καὶ πανηγυρικοῦ, οὐτε πρὸς πάντα ταῦτα οὔτε πρὸς ὅλα ἔκαστον τῶν προγυμνασμάτων τὸ οἰκεῖον παρέχεται χοήσιμον· ἀλλὰ τισὶ μὲν τῶν πάντων, μέρεσι δὲ τῶν ὅλων· τὰ μὲν γὰρ τῷ δικανικῷ τὰ χοήσιμα φέρει, ὡς ἡ τε ἀνασκευὴ καὶ ἡ κα-¹⁵ τασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος· καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἔτερον· τὰ δὲ τῷ συμβουλευτικῷ· ὥσπερ ὁ μῆθος καὶ ἡ γνώμη· τὰ δὲ τῷ πανηγυρικῷ, ὡς τὸ ἔγκλημαν καὶ ὁ ψόγος, οὐχ ὅλοις δέ· ἢ γὰρ ἂν ἥρκει⁷ ταῦτα μαθοῦσι, τὰ προγυμνάσματά φημι τῶν κατὰ ὁγητορικὴν πραγμάτων²⁰ καὶ τῶν περὶ τὰς διαιρέσεις⁸ ἔκαστον εἴδους, ἀπηλλά- γθαι φιλοπονίας· οὐχ ὅλοις οὖν, ὥσπερ⁹ ἔφαμεν, τὰ προγυμνάσματα, ἀλλὰ μέρεσι τῶν ὅλων χοήσιμεύει.¹⁰

1 Vind. titulum habet: Προλεγόμενα τῶν προγυμνασμάτων.

2 Mon. ἐπίόρθωτιν. 3 Pro ἢ οὕτως Vind. habet ἄλλως. 4

πρόσκειται τῷ λόγῳ — — προασκομένη Ald. Mon. om., receperī ex Farn. — In Vind. πρόκειται [sic] τὸ μερῶν καὶ εἰδῶν, ἐπειδή.

5 Vind. πρὸς ἔκαστον αὐτῶν ἴδια. Etiam Farn. ἴδια. 6

Vind. pergit: "Οὐ τῶν προγυμνασμάτων τὰ μὲν τῷ δικανικῷ ἔστι

χοήσιμα, ὡς ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ καὶ κοινὸς τόπος καὶ εἴ τι

τοιουτότοποι. 7 Mon. ἥρκειται. 8 Vind. διαιρέσεις. 9

ὥσπερ ἔφαμεν τὰ προγυμν. Vind. om. 10 Sequentia usque

τρία δὲ τῆς φητορικῆς εἴδη· ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀκροαταὶ, οἱ
χαρακτηρίζουσι τὰ ὑποκείμενα πρόσωπα, ἢ δικασόμενοι
συνεληλύθασιν ἢ συμβουλευσόμενοι ἢ πανηγυρίσοντες.
ἔστι δὲ τοῦ μὲν δικανικοῦ ἴδιον πᾶν τὸ ἐν κατηγορίᾳ
5 καὶ ἀπολογίᾳ, τέλος δὲ τὸ δίκαιον· τοῦ δὲ συμβουλευ-
τικοῦ προτροπή τε καὶ ἀποτροπή, τέλος δὲ τὸ συμφέρον·
τοῦ δὲ πανηγυρικοῦ, τὸ ἐγκαμπιαστικὸν καὶ ψεκτικὸν,
τέλος δὲ τὸ καλόν· καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον· πάλιν
δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγου πέντε μερῶν ὄντων, οἷον προοι-
10 μίων, διηγήσεων, ἀντιθέσεων, λύσεων, ἐπιλόγων, καὶ
τούτοις τὸ ἔαυτῶν τὰ προγυμνάσματα χρήσιμον χρονιγεῖ·
τὰ μὲν γὰρ τὴν τῶν προοιμίων διδάσκει χρείαν, τὰ δὲ
τὴν τῶν διηγήσεων, ἔτερα ¹¹ τὴν τῶν ἀγώνων ἐν ταῖς
ἀντιθέσεσι καὶ λύσεσιν· ἔστι δὲ ἀ καὶ τοῖς ἐπιλόγοις·
15 περὶ ὧν ὕστερον κατὰ μέρος μεταχειριζόμενοι ἔροῦμεν,
πρὸς τὸ παρὸν τοσοῦτον ¹² μόνον ὑπειπόντες, ὃ καὶ
πάσι συνοίσει· ὡς προοιμίου μὲν ἔστι λόγος παρασκευά-
ζων τὸν ἀκροατὴν καὶ οἰκείως διατιθείς εἰς τὸν ὑποκεί-

ad finem capitinis his paucis absolvit Vind. "Οτι καὶ ἐπίγραμμα
φέρεται ἐπὶ τοῖς Ἀφθονίοι προγιμνύσμασι τοιοῦτον."

Εἴ σοι φητορικῆς φίλος ἔμπεσε θυμῷ,

Μὴ σέ γε γυμνασίη Ἀφθονίοι λάθῃ.

Προτέτακται δὲ τὰ προγυμνάσματα τῶν ἄλλων ἐπὶ τῇ φητορικῇ
συγγραμμάτων, ὡς ἀπλούστερα καὶ πρὸς ἐκεῖνα τὴν εἰσαγωγὴν ἔχον-
τα. οὕτω γὰρ καὶ ὁ μῦθος τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων προτέτα-
κται, ὡς ἀπλούστερος. "Οτι τὸ σοφιστῆς τετραχῶς λέγεται· ὃ τε
γὰρ σοφίζων καὶ διδύσκων ἔτερον, καὶ ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ σοφιζό-
μενος καὶ παραπέμπων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὁ τοῖς φητορικοῖς ἐγ-
γιγναζόμενος πλάσμασιν, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος· φήτωρ γὰρ ὁ τοῖς
ἀληθινοῖς ἀγῶνιν ἐγγιγναζόμενος, ὡς ὁ Δημοσθένης. "Οτι τὸ προ-
γύμνασμα ἐκ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων παρεληπται, ἐν οἷς γυμνοὶ τὰ
τῶν ἀγώνων ἔμελέτων. 11 Ald. ἔτερον. Farn. Mon. ἔτερα.
12 Farn. τοσοῦτον μόνον πρὸς τὸ παρόν.

μενον λόγον.¹³ ἔργον δὲ αὐτοῦ καὶ τέλος, (τὸ γάρ αὐτό τινες ὡήθησαν) τὸ προσοχὴν καὶ εὐμάθειαν καὶ εὔνοιαν ἀπεργάσασθαι· διῆγησις δὲ τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει πραγμάτων ἐκθεσις εἰς τὸ ὑπέρ τοῦ λέγοντος μέρος φέπουσα, ἥ ἐκθεσις πράγματας γεγονότος ἥ ὡς γεγονότος.¹⁴ **Α.** ἔργον δὲ αὐτῆς καὶ τέλος τὸ παράδοσιν καὶ δίλωσιν ποιῆσαι τῷ ἀκροατῇ¹⁵ τοῦ πράγματος. ἀντίθεσις δὲ ἡ παρὰ τοῦ ἀντικειμένου προσώπου ἔνστασις, τὸ ἐν ἡμῖν πιθανὸν διαλένουσα,¹⁶ εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκροατὴν μετάγυθυσα, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἔναι πείθουσα.¹⁷ λύσις δὲ ἡ τὴν ἐκ τῆς στάσεως βλάβην ἀφαιρουμένη καὶ εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀκροατὴν μετάγυθυσα, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἐλθεῖν πείθουσα τοῦ προκειμένου ζητήματος· ἐπίλογος δὲ ἐστι λόγος ἐπὶ προειρημέναις ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπαγόμενος, ἀθροισμὸν πραγμάτων καὶ ἡθῶν καὶ παθῶν περιέχων· ἔργον δέ ἐστι καὶ τούτου, φησὶν ὁ Πλάτων, τὸ ἐπὶ τελευτῆς τοὺς ἀκούοντας ὑπομνήσαι τῶν εἰρημένων. Άλλὰ περὶ τοῦ προκειμένου μὲν ὄρισμοῦ ταῦτα· οὐ χείρον δὲ καὶ τὸν τῆς ὁμηρικῆς αὐτῆς ὄρισμὸν παραθεῖναι. ὁμηρικὴ τοίνυν ἐστὶν, ὡς 20 λιόδωρός φησι, δύναμις εὐρετικὴ καὶ ἐρμηνευτικὴ μετὰ κόσμου τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶν ἐν παντὶ λόγῳ· δύναμις μὲν οὖν ἐστι πρᾶγμα ἐν μεσότητι, ὃ ἔξεστι καὶ¹⁷ καλῶς καὶ κακῶς χρῆσασθαι, οἷον πλοῦτος, ἴσχυς, μάχαιρα. τούτοις γάρ χρήσαιτ' ἄν τις καὶ καλῶς καὶ πρὸς τὰναντία. καὶ τοίνυν καὶ τὴν ὁμηρικὴν διὰ τοῦτο ἐκάλεσε δύναμιν, ἐπειδὴ χρήσαιτ' ἄν τις αὐτῇ καὶ πρὸς τὰ

13 Ald. λία. Farn. Mon. λόγον. 14 Mon. τὸν ἀκροατήν. 15 In Farn. manu correctrice addita sunt: καὶ εἰς εὐλογωτέραν ἔννοιαν τὸν ἀκρ. μετάγυθυσα: omissis sqq. καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἔναι πείθουσα. Eadem om. Mon. 16 Farn. Mon. ἔναι. ex iisdem recepi πείθουσα, quod Ald. om. 17 Farn. καὶ om.

μὴ καλὰ καὶ τὰ μὴ ὄντα¹⁸ τοιαῦτα· εὐρετικὴν δὲ καὶ
έρμηνευτικὴν, ἐπειδὴ τοῦτο ἔργον τοῦ ἡγεμόνος, τὸ ἐν
παντὶ τῷ προτεθέντι προβλήματι νοῆσαι τὰ δέοντα καὶ
οἰκονομῆσαι καλῶς καὶ ἔρμηνεῦσαι ἄριστα· τέλος δὲ οὐ
5 τὸ πεῖσαι πάντως, τοῦτο γάρ καὶ τῷ Σταγειρίτῃ δοκεῖ,
ἄλλὰ τὸ¹⁹ πειστικῶς εἰπεῖν μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων εἰ-
ρησθαι παραλιπόντα ταύτῃ· καὶ ὁ ἐν Γοργίᾳ²⁰ Σωκρά-
της πειθοῦς αὐτήν φησι δημιουργόν. Ρητορικὴ δὲ εἴρη-
ται ἡτοι ἀπὸ τοῦ ὁύδην²¹ λέγειν, ἢ ἀπὸ τοῦ συνηγο-
10 ρεῖν τῷ νόμῳ· ὁύδην γάρ τὸν νόμον φασὶν οἱ Λωρεῖς·
περὶ μὲν οὖν ὁύδην φύσει τε ὄντα ἀφελῆ καὶ
πρῶτον δὲ πάντων τῶν προγνυμνασμάτων τὸν μῆθον
ἔταξαν. Ὡςπερ τὸ ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσι δυσχερές²²
φεύγοντες τὴν τῶν προγνυμνασμάτων εὔρον χρείαν οἱ
15 ταῦτα τάξαντες, οὕτω καὶ τὸν μῆθον τῶν ἄλλων προ-
γνυμνασμάτων ἔταξαν πρῶτον, φύσει τε ὄντα ἀφελῆ καὶ
τῶν ἄλλων ἀπλούστερον· καὶ ὡς συγγενείᾳ τινὶ χρώμε-
νον²³ πρὸς τὰ ποιήματα, ἀφ' ᾧ μεταβαίνοντας τοὺς
νέους οὐκ ἀθρόως ξένοις τε καὶ μηδαμῶς συνήθεσιν
20 ἐντυγχάνειν ἔχοντες. Καὶ τοῦτο δὲ γνῶναι καλὸν, ὡς
τοὺς μῆθους οἱ μὲν Αἰσωπείους ὠνόμασαν, οἱ δὲ Συβα-
ριτικοὺς, οἱ δὲ Φρυγίους, οἱ δὲ Αυδίους, ἀπὸ τόπων τι-
νῶν ἢ προσώπων τὰς προσηγορίας εὑρόντες· ἔτι δὲ οἱ
Συβαριτικοὺς, μὲν τοὺς ἐκ μόνων λογικῶν ζώων ἐκάλε-
25 σαν, Αἰσωπείους δὲ τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν συγκει-
μένους, Αυδίους δὲ καὶ Φρυγίους καὶ Αιβυκοὺς τοὺς ἐκ
μόνων ἀλόγων ζώων· εἰσὶ δέ τινες μῆθοι καὶ ἐκ θεῶν
συγκείενοι, οἷον Ἡρα συνώκει τῷ Αἰτίῳ, οἱ φιλοσοφίας

18 Farn. Mon. ὄντα om. 19 τὸ Farn. Mon. om. 20
p. 453. A. 21 Mon. Farn. ὁύδην. Ald. ὁύδόν. 22 δυσχερές
Ald. om., recepi ex Farn. Mon. 23 Ald. χρώμετος. Farn.
ζράμενον.

μόρη ἀνάκεινται· αὐτῆς γάρ ἐστιν εὗ κρίνειν τὰς ἐν αὐτοῖς ἀλληγορίας· τούτους δέ τινες καὶ οὐδὲ μύθους, ἀλλὰ μυθικὰ ἐκάλεσαν διηγήματα ἀναμιγνύντες αὐτὰ τοῖς περὶ τῶν ιεταυοργώσεων λόγοις καὶ τῶν ἐκείνοις παραπλησίων, πλὴν ὅποτέρως ἂν ἔχοι, τὰς ἐν αὐτοῖς ἀλληγορίας,⁵ ἥ καὶ προείρηται, ἀναπτύξουσιν²⁴ οἱ φιλόσοφοι. Καὶ ἀπὸ τῶν προγυμνασμάτων ἀρχόμεθα, ὅτι ἡ ὁροφικὴ φύσει μὲν ἀεὶ τοῖς ἀνθρώποις παρῆν, ἥν δὲ δύσληπτος καὶ οὐ ὁρδίαν ἔστη²⁵ τὴν χρῆσιν παρεζομένη. διὸ οὐδὲ πᾶσιν ἥν καταδηλος· ἐκαστος τοίνυν μέρος τι¹⁰ ταῦτης τέχνη παραλαμβάνων τοῖς μετ' αὐτὸν παρεδίδον, καὶ οὕτω κατὰ βραχὺ διῆλθεν εἰς διαιρέσεις τινὰς²⁶ καὶ μεθόδους· τούτων δὲ ἐξ ἀρχῆς καταληφθέντων ἥν μὲν ἥδη σαιφέστερα τὰ ἐκ τῆς ὁροφικῆς καλά. τοῖς δὲ νέοις ὄμιως²⁷ δυξιμεταχείριστον τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο· οὐ γὰρ²⁸ 15 εἶναι ὁρδίον τοῖς ἀπτομένοις αὐτοῦ πρῶτον εὐθὺς²⁹ ἀθρόα πάντα τὰ ἐν αὐτῷ καθορᾶν· διὸ παρῆλθεν ἡ τῶν προγυμνασμάτων χρεία· οὐ γὰρ πρὸς τὸ ὄλον ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς ἐκαστον τῶν μερῶν ίδιᾳ γυμναζόμεθα.²⁰

I. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΤΘΟΥ.

B.

Αἰα τί τὸ μὲν ὁ μῦθος μετὰ τοῦ ἀρθρον προίηνεγκεν, ὡσαύτως καὶ τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου, τὰ δὲ λοιπὰ προγυμνάσματα χωρὶς ἀρθρον; ὅτι ἐν οἷς μὲν ὀρίζεται,¹ οὐ προστίθησι τὸ ἀρθρον· τὰ γὰρ ὀριζόμενα ἀνάρθρως²⁵

21 Ald. Farn. ἀναπύξ. Mon. ἀναπτύξ. 25 Ald. Farn. αὐτῆς. Mon. ἐνυτοῖς. 26 Ald. εἰς διαιρέσειν καὶ μεθ. τινάς. emendat Farn. Mon. 27 Farn. δμοίως. tum Ald. δυξιμεταχείριστον. 28 Farn. ἦν εἶναι. 29 εὐθὺς ex Farn. Mon. inserui.

1 Mon. καὶ οὐ. omisso sq. γάρ.

ἐκφέρεται· οῖον διήγημά ἐστι, χρεία ἐστίν· ἐν οἷς δὲ γένεσιν ἡ οὐσίαν ἡ διαιρεσιν αὐτῶν λέγει, καὶ τὸ ἄρθρον προστίθησιν· ὅτι ὁ μὲν μῆθος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους ἐστὶν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ 5 κατασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος καὶ ἡ εἰσφορὰ τοῦ νόμου τοῦ δικανικοῦ, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψύχος καὶ ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἡθοποίηται τοῦ πανηγυρικοῦ, ἡ δὲ ἔκφρασις καὶ τὸ διήγημα κοινὰ, ἡ δὲ θέσις ἐστὶ μὲν τοῦ συμβουλευτικοῦ, τὴν δὲ ὑλὴν ἐπιδέχεται ἐκ² τοῦ πανηγυρικοῦ. Ποιητῶν· εἰ γὰρ καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι μύθοις ἐχρήσαντο, ἀλλὰ πρότεροι τούτων οἱ ποιηταί. Ἐν παραινέσεως· οἱ μὲν γὰρ ποιηταὶ ἡδονῆς κάριν τῷ μύθῳ ἐχρήσαντο, οἱ δὲ ὄγητορες διὰ παραίνεσιν· ἐμφαίνει δὲ καὶ ἡ ἐκ πρόθεσις ἐνταῦθα ὅτι ἐκεῖθεν ὁρμώμενον καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἐπιμυθίου παραινέσεως οἱ ὄγητορες τὸν μῦθον ὑφαίνουσιν, ὃν εἶναι τὴν παραίνεσιν ὑστέραν μὲν τῇ τάξει, προτέραν δὲ τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει. Λόγιος ψευδής· ὁ ὄρος οὐτος οὐ³ δοκεῖ μόνῳ τῷ μύθῳ ἀριστεῖν ἀλλὰ καὶ πᾶσι πιθανοῖς καὶ ψευδέσι λόγοις· ὅθεν καὶ τινες ἔφασαν μῦθον εἶναι λόγον κατὰ φύσιν μὲν ψευδῆ, τῷ δὲ πιθανῷ⁴ συγκείσθαι εἰκονίζοντα ἀλήθειαν, παραινέσεως ζενα καὶ ὀφελείας πλαττόμενον. Εἰνον ίζων· πολλαχόθεν γὰρ δεῖ πιθανῶς συγκείσθαι τὸν μῦθον, ἐκ τόπων, ἐν οἷς εἴωθε τὰ ζῶα 25 διατρίβειν· ἐκ⁵ καιρῶν, ἐν οἷς φιλεῖ φαίνεσθαι, οῖον εἰ περὶ ἀηδόνος⁶ λέγομεν, ὡς ξαρι· ἐκ λόγων τῶν τῇ

2 ἐκ Mon. om.   3 οὐ abest ab Ald. Vind. recepi ex Vind.   4 Ald. πιθανῶς ὡς. Mon. Vind. ὡς om.   5 Ald. ἐν καιρῷ. emendat Mon. Vind.   6 Mon. ἀηδόνων. tum Mon. Vind. ἐν ξαρι. Addo locum ex cod. Angelico F. 6. 17. ubi in praefatione proverbiis quibusdam praemissa legitur. Ἐστι δὲ ἡ πιροιμία τρόπος καὶ τῆς καλονμένης ἀλληγορίας· παράκειται δὲ αὐτῇ λόγος, αὗτος Λισώπειος, Κυρικὸς αὗτος, Συβαρικὸς [sic]

φύσει ἐκάστῳ ἀριμοζόντων· δεῖ γὰρ προβάτοις μὲν εὐήθεις περιτιθέναι λόγους, ἀλώπεκι δὲ δολεροὺς, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐκ πραγμάτων, ἂ μὴ ὑπερβαίνει τὴν ἐκείνων ποιότητα, ἵνα μὴ λέγωμεν, ὡς ὁ μῆς περὶ βασιλείας τῶν

λόγος, Κύπριος, Λιβυκὸς αἶνος, καὶ Λίσσωπικὴ [Cod. μαισωπ. σine καὶ] παροιμία· μάρσιπος. Λίνος μὲν οὖν ἔστι καὶ ἀνύπλαστιν μυθικὸν ἀγαφερόμενος ἀπὸ ἀλόγων ζώων ἢ φυτῶν ἐπὶ ἀνθρώπων παραγένεται, καὶ ἀπὸ ζώων μὲν ὡς παρ' Ἀρχιλόχῳ. [Fr. XXXVIII. Gaisf.]

Λίνος τις ἀνθρώπων ὅδε
‘Ως ἦρ’ ἀλώπηξ κατετός [Cod. καὶ ἀετός]
Ξυρωνίην ἔμιξαν·

Ἄπὸ δὲ φυτῶν.

Ἄκουε δὴ τὸν αἶνον, ἔγκοτε Τμόλω
Δύφνην ἔκαγή νεῖκος οἱ παλαιοὶ
Αυδοὶ λέγουσι Θέσθαι.

τεκός δὲ καταχρηστικώτερον παρ' Ὁμήρῳ αἶνος, δομῆδος ἐτέρον τούτων μετέχων, ὅτε ἐνδεικνυμένον Ὄδυσσεώς χλιδίης ὡς χρήζει, δομῆιμαίσις φησιν, [Od. §. 508.]

Ὦς γέρον, αἶνος μὲν τοι ἀμίμων ὅν πατέλεξας.

οἱ δὲ ἄλλοι τῶν κατειλεγμένων ὄνόματι μὲν διαφέρειν, δυνάμει δὲ εἰσὶν ἔμφερεῖς. Λίσσωπειος μὲν γὰρ λέγεται δὲ ἀνδρὸς Λίσσωπον πλεονάσαντος ἐν τῷ τοιούτῳ εἰδει τοῦ μύθου, οὐχ εὑρόντος, ὡς ἐν ποιητικῇ μέτερον Ἀρχεοθούλειον ἢ καὶ Ἀριστοφάνειον, ἢ λέγεται οὐχ εὐρημένα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ παρὰ τούτοις κατακορεστερον ἐν τῇ ποιήσει τετιγμένου. Καρικὸς δὲ αἶνος λέγεται, ὃν ἀνατρέρουσιν εἰς γένει Κῦρος ἄνδρα· τοῦτον γὰρ ἀλιέα τυγχάνοντα χειμῶνος θεωσάμενον πολέποδι εἴπειν, εἰ μὲν ἀποδὺς κολυμβήσαμι ἐπ' αὐτὸν, ψιγώσω, έὰν δὲ μὴ λάβω τὸν πολέποδα, τῷ λιμῷ τὰ παιδί' ἀπολῶ. Κέχρηται δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Τιμοκρέων ἐν μέλεσι, καὶ Σιμωνίδης αὐτοῦ μημονεύει ἐν τῷ εἰς Ὅριλλαν ἐπιτικῷ. Ὁ Σινθαριτικὸς δὲ λέγεται εἶναι τοιοῦτος, ὃποιον Ἀριστοφάνης ἐν Σφῆξιν· ὡς ἀνδρὶ Σινθαρίῃ ἀπόρῳ ἴππικῇς ἐιρ' ἄρμα ἀισθάντι συνέβη κατενεχθέντι συντριβῆναι· φίλοι

ζώων ἐβούλεύετο. Συβαριτικός· ὅτι οἱ μὲν Συβαρῖται τρυφηλοὶ ὄντες ἐκ μόνων λογικῶν ζάων μύθους ἔξειρον.⁷ οἱ δὲ Κιλικες καὶ Κύπροι έμπορευόμενοι καὶ τόπους ἀγνάστους⁸ διερχόμενοι ἐνεπλάσαντο τοὺς ἐξ ἀλόγων⁹ ζάων μύθους, ὡς ἑωρακότες ἐν τόποις τισὶ ξένην μιρρήν ἔχοντα ζῶα. ὁ δὲ Αἴσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλάσατο πρὸς βιωφελῆ παραίνεσιν· διὸ καὶ Αἴσωπειοι καλοῦνται, ή ἀπὸ τοῦ πλεονάζοντος, διότι τούτοις μᾶλλον τῶν ἄλλων αὐτὸς κατεχόρησατο· ἐπι-
10 στητέον δὲ εἰ μὴ πάντα μύθον ἀνάγκη ἔχειν τὸ ψευδές, ἀλλά τινας καὶ κατ’ ἐνέργειαν εἶναι, ὡς ὁ τῆς κυνὸς τῆς τὸ κρέας διὰ τοῦ ποταμοῦ φερούσης· καὶ ὁ τοῦ δύο γυναικας ἔχοντος, πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων. Ἐπιμύ-
θιον δέ· ὅτι βέλτιον τοῦ προμυθίου¹⁰ τὸ ἐπιμύθιον
15 καὶ ἀνυστικάτερον· τῶν γὰρ νέων ὡς ἐπίπαν περικότων τὰς φανερὰς ἀποστρέψεθαι νουθετήσεις, δῆλον πάντως ὅτι μετὰ τὸν μύθον εὐπαραδεκτότερον τὸ ἀπ’ αὐτοῦ γενήσεται χρήσιμον, ἐπεὶ εἰ προτατόμενον δρᾶ τι τὸ ἐπιμύθιον¹¹ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, περιττὴ ἡ 20 τοῦ μύθου χρῆσις.

[sequitur lacuna in cod. male tractato] — ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης· μετὰ τὴν τελευτὴν οἱ Κύπροι ζώσας ἐνίεσαν περιστεφάς, αἱ δὲ ἀπόπτισαι καὶ διαφυγοῦσαι αὖθις ἀδοκήτως εἰς ἄλλην ἐμπεσοῦσαι πινδὰν διεφθύρησαν. Λιβυκὸς δὲ αἴρος ὑπὸ τοῦ ἔθνους εἰρηθεὶς λέγεται, ἀπὸ Λιβύνος τυρος, οἱ δὲ Κύρισσαν εὑρετὴν γενέσθαι τοῦ εἰδούς τούτους οὓς Αἰσχύλος διασαφεῖ. [Myrm. 116.]

ἘΩΔ’ ἐστὶ μύθων τῶν Λιβυκῶν τὸ κλέος.

7 Mon. ἐφεῦρον. 8 Ald. ἀγρώστας. corrigit Mon. Vind.

9 Ald. τὸ τῶν ἀλόγων ἥθος ἀπομιμούμενος. schol. in Cod. Angel. F. 6. 17. τὴν φύσιν καὶ τὸν τρόπον. — μικτὸν δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων Cod. Ang. οἶον μυλωρὸς τὸν ὕππον γηράσαντα ἐν τῷ μύλῳ ξενπτεν, δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἰπεγ.

10 Mon. Vind. τὸ ἐπιμύθιον τοῦ προμυθίου. 11 Vind. τὸ ἐπιμύθιον om.

II. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΠΙΓΜΑΤΟΣ.

Γέγονότος· τῶν γὰρ παρεληυθότων ἐστὶ τὰ διηγήματα· τῶν δὲ ἐνεστώτων ἔνδειξις μᾶλλον ἢ διήγησις, ὡς ὁ παρ' Εὐριπίδη¹ δεικνὺς τῇ Ἀντιγόνῃ τοὺς ἥρωας· τῶν δὲ μελλόντων πρόδρομος μᾶλλον, ἀλλ' οὐ διήγησις.⁵ Λιενήνοχε δέ· ὁ μὲν Ἀφθόνιος τῷ καθολικωτέρῳ καὶ μερικωτέρῳ φησὶ διαιφέρειν αὐτά· οἱ δὲ διήγησιν μὲν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀμφισβήτησιν· διήγημα δὲ ιστορίας ἀπαγγέλλειν εἶπον· οἱ δὲ τὴν μὲν τῶν ἀληθῶν πραγμάτων ἔκθεσιν, τὸ δὲ τὴν ὡς γεγονότων. Τοῦ δὲ¹⁰ διηγήματος· Ἡρογένης μὲν εἰς τέσσαρα τοῦτο διεῖλεν,² εἴς τε τὸ μυθικὸν, ὡς τὸ κατὰ τὸν Περσέα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ τὸ πλασματικὸν, ὅπερ ἀμφίδοξόν ἐστι καὶ ἐνδεχόμενον· καὶ τὸ ιστορικὸν, τὸ ἀληθὲς δηλονό-¹⁵ τι,³ καὶ τὸ πολιτικὸν τὸ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν εἰς²⁰ χρείαν ἔχον. Ἀφθόνιος δὲ τὸ μυθικὸν καὶ πλασματικὸν εἰς ἐν συνεילε τὸ δραματικόν· ἄλλοι δὲ τῶν διηγημάτων τὰ μέν φασιν εἶναι ὑφηγηματικά,⁴ ὅσα μόνον τὸ ἀπαγγέλλον ἐμφαίνει πρόσωπον· ὡς τὸ τοῦ Πινδάρου· τὰ δὲ δραματικά,⁵ ἐν οἷς τὸ τοῦ συντιθέντος οὐ παρεμπαίνεται πρόσωπον, καὶ τὰ τῶν τραγῳδῶν καὶ τὰ κωμικά· τὰ δὲ μικτὰ ἐν οἷς τό τε τοῦ συντιθέντος πρόσωπον καὶ τὰ ὑποκείμενα πρόσωπα ἐμφαίνεται, οἷα⁶ τὰ τοῦ Ὁμέρου καὶ Ἡροδότου. Ηαρέπεται δέ· τινες τοῖς ἐξ τούτοις περιστατικοῖς καὶ τὴν ὑλὴν ἔβδομον στοι-²⁵ χεῖον προσέθηκαν, διαιροῦντες αὐτὴν ἀπὸ τοῦ τρόπου· καὶ τῷ μὲν τρόπῳ ἀπονέμοντες τὸ παρανόμως καὶ βιαιώς πρᾶξαι ἢ ὑπωσοῦν ἄλλως.⁷ τῇ δὲ ὑλῇ τῷ ξίφει

¹ Phoen. 120. sqq.   ² Mon. Vind. διαιρεῖ.   ³ Mon.Vind. δηλαδή.   ⁴ Mon. ἀφηγηματικά.   ⁵ Ald. δραγματικά.corrigunt Codd.   ⁶ Mon. οἶνος.   ⁷ Ald. ἢ ἄλλως. Codd.

ἢ om.

τυχὸν ἦ λίθῳ, ὅτι πενταχῶς διηγητέον· κατὰ τὸ ὄρθὸν,
οἶον Φαέθων ἡλίου παῖς τοῦ πατρικοῦ ἀρματος ἐρα-
σθεὶς, καὶ ἔξῆς· κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον· οἶον Φαέθοντα
τὸν ἡλίου παῖδά φασιν ἐρασθῆναι τοῦ πατρικοῦ ἀρματος·
5 κατὰ τὸ ἐλεγκτικόν· οἶον· τὶ δὲ, οὐκ ἡράσθη Φαέθων
ἡλίου παῖς τοῦ πατρικοῦ ἀρματος· κατὰ τὸ συγκριτικόν·
οἶον ὡς⁸ ὅταν λέγωμεν ἀντὶ τοῦ σωφρονεῖν ἡράσθη
ἀπόπων, ἀντὶ τοῦδε τόδε. κατὰ τὸ ἀσύνδετον· οἶον ἐπέ-
βη τῶν ἵππων, ἐδέξατο τὰς ἡνίας, οὐχ ὑπεῖξε τῷ πατρὶ⁹
10 παραινοῦντι· χρησμεύει δὲ τὸ μὲν κατ’ ὄρθὸν ἐν τοῖς
ἱστορικοῖς, καὶ ὅπου σαφηνείας δεόμεθα· τὸ δὲ κατὰ τὸ
ἐγκεκλιμένον καὶ τὸ ἐλεγκτικὸν ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ κατὰ
τὸ ἀσύνδετον ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, τὸ δὲ¹⁰ κατὰ τὸ συγκρι-
τικὸν, ὅπου ὅν δ καιρὸς διδῷ·¹¹ πανταχοῦ γὰρ καὶ ἐν
15 ἅπασι τοῖς τῆς φητορικῆς¹² εἰδεσι καὶ τοῖς τοῦ πολιτι-
κοῦ μέρεσιν αὐτῷ χρώμεθα. Ὅτι τὸ διήγημα πρὸς τὴν
διήγησιν ἡμᾶς γυμνάζει, ήτις μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου
τυγχάνει· πολλάκις δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι χρώμεθα·
καὶ μάλιστα ἐν ταῖς παραδειγματικαῖς ἀποδείξεσιν· ἀλλὰ
20 καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅταν ἀναμιμνήσκωμεν¹³ τὰ προ-
ειρημένα. Ἀρεταὶ δέ· τινὲς ἀντὶ τοῦ τῶν ὀνομάτων
ἔλληνισμοῦ ἥδονὶν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἔθηκαν· ἔτεροι
δὲ ἀρετὴν διηγήματος μόνην εἰπον τὴν πιθανότητα· τὰς
γὰρ ἄλλας τέσσαρας κοινὰς παντὸς λόγου εἶναι¹⁴ ἐνό-
25 μισαν· ἐπεὶ δὲ ἡ συντομία τῇ σαφηνείᾳ ἀντίκειται,¹⁵
δεῖ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέροις· εἰ δὲ μὴ συντρέχει τῷ κα-
τεπείγοντι, τὸ δέ ἐστι μᾶλλον τῆς σαφηνείας γίνεσθαι·

---

8 ὡς Mon. Vind. om.   9 Ald. et Codd. τὸ δὲ τὸ κατά.
delevi secundum τό.   10 διδῷ Ald. om. Mon. Vind. δίδωσι
omisso praec. ἄν.   11 Ald. τοῖς φητορικοῖς εἰδεσι. recepi
lectionem codicum.   12 Ald. ἀναμιμνήσκωμεν.   13 Vind.
εἶναι om.   14 Ald. ἀντίκειτον. corrigunt Codd.

οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκ τοῦ μήκους, ὅσον ἐκ τῆς ἀσαφείας
ὁ λόγος βλαβήσεται· ὅτι ἐν τῷ παρόντι τοῦ Ἀριθμοίου
διηγήματι πρόσωπον μὲν ἡ θεός, τόπος αἱ ἄκανθαι,
τρόπος ἡ ἔπειξις, αἵτια ὁ τοῦ Ἀδάνιδος θάνατος, ὁ δὲ
χρόνος συνεμφαίνεται τῷ ἄνθει· ἥρος γὰρ ἦν.¹⁵

5

III. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΧΡΕΙΑΣ.

Ίστεον ὅτι τὴν χρείαν τινὲς πρὸ τοῦ διηγήματος ἔ-
ταξαν, συνάπτοντες αὐτὴν τῷ μύθῳ διὰ τὸ συμβουλευ-
τικόν· οὐ καλῶς δέ· δεῖ¹ γὰρ αὐτῆς προτάττεσθαι ὡς
ἀπλούστερον τὸ διηγῆμα. καὶ ὅτι ὁ μὲν αὐθός τῷ προ- 10
οιμίῳ ἀναλογεῖ, τὸ δὲ διηγῆμα τῇ διηγήσει, ἡ δὲ χρεία
τοῖς ἀγῶσιν· οὐ μὴν δὲ ἄλλὰ καὶ μόνη ἡ χρεία πᾶσι τοῖς
τοῦ λόγου συμβάλλεται μέρεσι· διὰ μὲν τοῦ ἐγκωμιαστι-
κοῦ τῷ προοιμίῳ, διὰ δὲ τοῦ παραφραστικοῦ τῇ διη-
γήσει, διὰ δὲ τῶν ἄλλων κεφαλαιών τοῖς ἀγῶσι. διὰ δὲ 15
τῆς ἐν τῷ λέγειν βραχείας παρακλήσεως τοῖς ἐπιλόγοις.
Χρεία ἔστιν. Ἐρμογένης οὕτως ὠρίσατο· ἀπομνημό-
νευμα λόγου τινὸς ἡ πράξεως, ἡ τὸ συναμφότερον, σύν-
τομον ἔχον δήλωσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρησίμου τινὸς
εἴνεκα.² ἀλλ' οὐκ ἀνεπιληπτος³ ὁ ὅρος διὰ τοὺς διαζευ- 20
κτικοὺς συνδέσμους, οὓς οὐ δέοντας ἐν ὄρισμοῖς τίθεσθαι.
Σύντομον· διὰ τὰ μακρὰ ἀπομνημονεύματα, ὡς ἔχει
μετά πολλὴν τὴν διήγησιν τὸ τοῦ Λημητρίου τοῦ πο-
λιορκητοῦ πρός τὸν Μιθριδάτην· „φεῦγε Μιθριδάτα·“
ὁ Ηλούνταρχος ἐν τοῖς παρακλήσοις⁴ ιστόρησεν. Εὐ- 25
στόχως· ἡ ἀντὶ τοῦ εὐκαιρῶς· οὐ γὰρ πρός τὸν ὄκνη-

15 ἦν Mon. Vind. om.

1 Ald. Mon. δεῖται. Vind. δεῖ. 2 Mon. ἔτεκα. 3 Ald.
ἀναπεῖληπτος. 4 Vita Demetrii c. 4. vide Wyttenb. Praef.
ad Plut. T. I. p. XXXVII.

ρὸν, ἀλλὰ τὸν διεγγερμένον καὶ φιλοκερδῆ χρὴ τὸ τοῦ Μενάνδρου⁵ λέγειν,

Βέλτιστε μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει.

ἢ εὐστόχως· τὸ ἐν βραχεῖ ἔργῳ ἢ δήματι πολλὴν τὴν διάνοιαν περιέχειν. Άναφέροντας· οὐκ εἶπεν ἀναφέρον, ὅτι ἀδιάφορον ἡγεῖται, πολὺ μὲν πρὸς τὸ δριστὸν ποιεῖν τὴν ἀπόδοσιν, ὡς ἐνταῦθα πρὸς τὸ χρεία, ποτὲ δὲ πρὸς τι τῶν συμπληρούντων τὸν ὄρον· οἶον εἰ ἀναφέρον εἶπε πρὸς τὸ ἀπομνημόνευμα. Χρειώδης δὲ οὗτος⁶ κατ' ἔξοχὴν εἴρηται χρεία ὡς χρειωδεστέρα πρὸς παραίνεσιν τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων, ὥσπερ καὶ τὸν Δημοσθένην ὁγήτορα λέγομεν. Τῆς δὲ χρείας. Ιστέον⁷ ὅτι τὸ λογικὸν καὶ πρακτικὸν καὶ ὑποδιαιρέσιν ἐπιδέχεται. τοῦ μὲν γὰρ λογικοῦ τὸ μέν ἐστιν ἀποφαντικὸν, τὸ δὲ ἀποκριτικόν· καὶ τοῦ μὲν ἀποφαντικοῦ τὸ μὲν εἰς τε τὸ καθ' ἑκούσιον ἀποφαντικὸν, ὡς Ἰσοκράτης τοὺς εὐφυεῖς τῶν μαθητῶν Θεῶν⁸ παιδας ἔφασκεν εἶναι, καὶ εἰς τὸ κατὰ περίστασιν ἀποφαντικὸν, ἐν φῷ ἐκ τίνος περιστάσεως ἐπὶ τὸν λόγον κεκίνηται ὁ εἰπών· ὡς ὁ Διογένης ἴδων πλούσιον ἀπαίδευτον⁹ εἶπεν· οὗτός ἐστιν ἕππος περιηγησαμένος· τοῦ δὲ ἀποκριτικοῦ τὸ μὲν εἰς τε τὸ καθ' ἑρώτησιν, ἥτις ἀρνησιν μόνην ἔχει ἢ συγκατάθεσιν, τὸ ναὶ ἢ οὔ· πολλάκις δὲ καὶ διὰ σχήματος μόνην¹⁰ ἀνάνευσιν ἢ κατάνευσις, ὡς Πιττακὸς Μιτυληναῖος¹¹ ἔρωτηθεὶς εἰ λανθάνοι¹² τις τοὺς Θεοὺς κακά·

πράτ-

5 Fragmentum hoc non invenio apud Meinekium. 6 οὗσα Mon. Vind. om. 7 Haec usque ad vv. ἐπιθυμεῖν τῶν ἀλλοτρίων p. 19. v. 9. in codice Darmstadino Theonis nomine leguntur, ex quo edidi in T. I. p. 141 — 143. 8 Θεῶν π. ἔφ. εἶται Darmst. om. 9 Ald. ἀπόδευτον. 10 Vind. μόνου. Darmst. μόνη ἀτάνευσις ἢ κατάνευσις. 11 Mon. Darmst. λανθάνει. 12 Ald. Vind. κακά. Mon. κακά.

πράττων, ἔφη δὲ μηδὲ διανοούμενος· περιττὸν¹³ γὰρ
ἐνταῦθα τὸ μηδὲ διανοούμενος, ἀρχούσης καὶ μόνης τῆς
ἀποφάσεως· καὶ εἰς τὸ κατὰ πύσμα,¹⁴ ὃ μακροτέραν^{14*}
ἀπαιτεῖ τὴν ἀπόκρισιν.¹⁵ οἶνον Θεανὼ ἡ Πυθαγορικὴ⁵
φιλόσοφος ἐρωτηθεῖσα, ποσταία¹⁶ ἀπὸ ἀνδρὸς γυνὴ κα-
θαρὰ τοῖς θεσμοφορίοις κάτεισιν, εἶπεν ὡς ἀπὸ μὲν τοῦ
ἀνδρὸς τοῦ ἴδιου παραχρῆμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐ-
δέποτε· καὶ εἰς τὸ κατ' ἐρώτησιν αἰτιῶδες, ὅταν τις¹⁷
τὴν αἰτίαν ἀποδῷ· οἶνον Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, εἰ εὑδαι-
μων αὐτῷ δοκεῖ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἔφησε μὴ εἰδέναι·¹⁰
μὴ γὰρ εἰδέναι πᾶς ἔχει παιδείας· καὶ τέταρτον τὸ διμω-
νύμιον τῷ γένει καλούμενον ἀποκοιτικὸν, ὃ μήτε ἐράτη-
σιν ἔχει μήτε ἀπόκρισιν, πρὸς δέ τινα λόγον ἀπλῶς ἀν-
τίδημισιν· οἶνον Διογένους ἀριστῶντός ποτε καὶ Ηλάτωνα
παριόντα πρὸς τὸ ἄριστον προσκαλεσαμένου, ὁ Ηλάτων,¹⁵
ὃς χαρίειν ἐν ἦν¹⁸ σου, Διόγενες, τὸ ἀπλαστόν, ἔφη,
εἴ μὴ πλαστὸν ἦν. καὶ τὸ μὲν λογικὸν οὗτο· τοῦ δὲ
πρακτικοῦ τὸ μέν εστιν ἐνεργητικὸν, ἐν φῷ τι ποιῶν τις
ὑπόκειται· οἶνον Διογένης ἵδων ἀδδηφάγον παιδα τὸν
παιδαγωγὸν ἐπαισε·¹⁹ τὸ δὲ παθητικὸν, ἐν φῷ τι πάθος²⁰
ὑποσημαίνεται· οἶνον Διδύμῳν ὁ αὐλητὴς ἀλοὺς ἐπὶ μοι-
χείᾳ ἐκ τοῦ ὀνόματος ἐνρεμάσθη, τουτέστι²⁰ τῶν διδύ-
μων· ἔτι δὲ χρεία διαιρεῖται κατ' ἐπιδιαιρεσιν εἰς τε τὰς
γνωμολογικὰς, ὅσαι περὶ τινος καθολικοῦ κοινῶς ἀπο-
μαίνονται, ὡς ὁ Βιας ἔφη τὴν φιλαργυρίαν²¹ μητρό-²⁵

13 περιττὸν — — διανοούμενος. Ald. om. restitui ex codd.

14 Ald. πῦσμα. 14* Darmst. μακροτέρων. 15 Ald. ἀπαίτη-
σιν. Codd. ἀπόκρισιν. 16 Ald. ποστοῖα. 17 Mon. Vind.
καὶ τὴν ἀ. 18 Mon. Vind. Darmst. ἦν ἦν. 19 Mon.

Vind. ἐπαισιν. ex iisdem et Darmst. sq. δὲ recepi. 20
Darmst. ἦτοι ἐκ τῶν διδ. Etym. M. δίδυμος· ὁ ὄγκος. Solin.
Polyhist. c. 13. castor — geminos suos devorat. 21 Darmst.

πολιν εἶναι πάσης κακίας, καὶ εἰς τὰς ἀποδεικτικὰς,²²
 αὐτὸς καὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ λεγομένου ἐπιφέρουσιν, ὡς
 Ἰσοκράτης παρήγει τῶν γονέων τοὺς διδασκάλους προτι-
 μῆν· οἱ μὲν γὰρ τοῦ ξῆν, οἱ δὲ τοῦ εὗ ξῆν γεγόνασιν
 5 αἴτιοι· καὶ²³ εἰς τὰς κατὰ χαριεντισμὸν, ὡς τὸ²⁴ τοῦ
 Ἀλεξάνδρου παῖδα τοῦ Διὸς εἶναι λέγοντος, Ὁ-
 λυμπιὰς ἀκούσασα ἔφη· οὐ παύσεται τὸ μειράκιον δια-
 βάλλον με πρὸς τὴν Ἡραν.²⁵ ἢ ὡς ὁ παιδοτρίβης Δά-
 μων χωλὸς ὥν ὑφελομένου τινὸς αὐτὸν τὰ ὑποδήματα,
 10 εἴθε, φησὶν, ἐφαρμόσειαν τοῖς τοῦ κλέπτου ποσίν. καὶ²⁶
 εἰς τὰς συμβολικάς· οἷον Διογένης ἴδων²⁷ μειράκιον ἐκ
 μοιχοῦ²⁸ βάλλον εἰς πλῆθος λίθους, οὐ παύσῃ, ἔφη,
 μειράκιον, μὴ ἀγνοοῦν παίσις σου τὸν πατέρα· συμβάλ-
 λεσθαι²⁹ γὰρ ἡμῖν δέδωκεν, ὡς οὐκ ἐξ ὥρισμένου προ-
 15 σώπου τὸ μειράκιον ἦν· καὶ³⁰ εἰς τὰς τροπικὰς, ὅσαι
 ταῖς λέξεσι μεταφορικῶς χρῶνται· ὕσπερο ὁ Πλάτων τοὺς
 τῆς ἀρετῆς κλῶνας ἴδρωσι καὶ πόνοις ἐλεγε φύεσθαι·
 καὶ³¹ εἰς τὰς κατὰ ἀμφιβολίαν. οἷον Ἰσοκράτης τινὸς
 αὐτῷ³² συνιστῶντος τὸν παῖδα καὶ ἐρομένου, τίνος αὐ-
 20 τῷ δεῖ, γραφιδίου ἔφη καὶ νοῦ,³³ καὶ πινακίδιου καὶ
 4A. νοῦ. ἄδηλον γὰρ πότερον λέγει, γραφίδος καινῆς καὶ
 πινακίδος καινῆς, ἢ γραφιδίου καὶ φρενὸς, καὶ πινακί-
 δίου καὶ φρενός· εἰς τὰς κατὰ μετάληψιν, ὅταν³⁴ ἄλ-
 λο μὲν τὸ ἔρωτώμενον ἦ, ἄλλο δὲ τὸ ἀποκριώμενον· οἷον
 25 Ἐπαμυνώνδας ἀμφισβητούντων τινῶν περὶ πότον, πότε-

τὴν φιλ. ἔφη. 22 Darmst. ὑποδεικτ. 23 καὶ ex Vind.

Darmst. recepi, Ald. Mon. om. 24 τὸ Mon. Vind. om.

25 Mon. κόρην. 26 Ald. καὶ om., recepi ex Codd. 27

Mon. ἐωρακώς. Darmst. ἴδων om. 28 Ald. μυχοῦ. Codd.

μοιχοῦ. 29 συμβάλλεσθαι — μειράκιον ἦν Darmst. om. 30

καὶ Ald. Vind. om., recepi ex Darmst. Mon. 31 καὶ Ald.

Vind. Mon. om., recepi ex Darmst. 32 Vind. Darmst. αὐ-

τοῦ. 33 Mon. καινοῦ. 34 Ald. ὅτα.

ρον μᾶλλον αὐλητὴς κρείττων Ἀντιγενίδης³⁵ η̄ Σάτυρος, ἐμοὶ μὲν ἔφη δοκεῖ στρατηγὸς Πολυσπέρχων·³⁶ καὶ εἰς τὰς σύνεξεν γμένας, αἵπερ οὐκ ἄλλαι παρὰ ταύτας εἰσὶν, ἀλλ’ ἐκ τούτων συνίσταται δύο³⁷ καὶ τριῶν πολλάκις συνελθουσῶν. Ἔτι τῶν χρειῶν αἱ μὲν δηλοῦσιν,³⁸ 5 ὁποιαὶ ἔστι τὰ πράγματα· ὡς Λίστρος ἐρωτηθεὶς, τί ισχυρότατον³⁹ τῶν ἐν ἀνθρώποις; ὁ λόγος, εἶπεν· αἱ δὲ, ὁποῖαι δεῖ εἶναι· ὡς Ἀριστείδης⁴⁰ ἐρωτηθεὶς, τί ἔστι τὸ δίκαιον, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν, εἶπε, τῶν ἀλλοτρίων. Ἡ μὲν οὖν διαιρεσις, αὕτη μὲν γὰρ ἦν ἡ ἀπὸ γέ- 10 νους εἰς εἴδη· ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἡ ἀπὸ ὅλου εἰς μέον. Ἐργάσαιο δ’ αὐτήν· ἀντὶ τοῦ κατασκευάσεις.⁴¹ Ἐδει οὖν, φασί τινες, καὶ ἀνασκευάζειν τὴν χρείαν, ἀλλ’ οὐδεὶς τὰς ἐπ’ ἀγαθῷ παραινέσεις ἀνασκευάζειν, καὶ ἔτι ὥσπερ ἐν τοῖς διηγήμασιν οὔτε τὰ λίαν σαφῆ, οὔτε τὰ 15 παντελῶς ἀδύνατα ἀνασκευάζομεν ἡ̄ κατασκευάζομεν, οὔτω καὶ ἐπὶ τῶν χρειῶν οὔτε τὰς λίαν ἀμέμπτους κατασκευάζομεν,⁴² παριττὸν γὰρ, ἡ̄ ἀνασκευάζομεν, ἀδύνατον γὰρ, οὔτε τὰς λίαν μοχθηρὰς, αὐτόθεν γὰρ ἔχουσι τὴν ἀτοπίαν, ἀλλ’ ὅσαι μέσην τὴν φύσιν ἔχουσιν. Η- 20 φαρφαστικῷ· ὅτι τὸ μὲν ἐγκωμιαστικὸν βραχὺ εἶναι δεῖ, ἵνα μὴ μεῖζον ἢ τὸ προοίμιον τῆς ὑποθέσεως. τὸ δὲ παραφραστικὸν, ὡς ἀν βουλοίμεθα, νῦν μὲν ἐκτενοῦμεν, νῦν δὲ συνεσταλμένον αὐτὸ ποιήσομεν· καὶ ἄλλως δὲ βραχὺ τὸ ἐγκωμιαστικὸν εἶναι δεῖ, ἵνα μὴ μεῖζον ἢ 25 τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον· δεῖ δὲ τοῦτο, ὡς τὸ προοίμιον,

35 Ald. Ἀντιγενείδης. Codd. Ἀντιγενίδης. 36 Ald. πολυσπεύδων. Codd. πολυσπέρχων. 37 δέο — συνελθουσῶν Darmst. oīn. 38 Darmst. δηλοῦσι, ποῖα. 39 Ald. ισχυρότατον. 40 Darmst. ὡς Ἀρ. δὴ εἶπεν, εἶναι τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ἀλλοτρίων. In his verbis desinit. 41 Ald. κατασκευάσεις. Codd. κατασκευάσεις. 42 Vind. κατασκευάσομεν — ἡ̄ ἀνασκευάσομεν.

ῳ⁴³ ἀναλογεῖ, οἰκείον εἶναι τῷ ὑποκειμένῳ προσώπῳ,
καὶ τῇ ὑποθέσει, ὥστε μὴ κοινὸν φαίνεσθαι, μηδὲ πολ-
λοῖς δύνασθαι ἀρμόζειν· καὶ μὲν ᾧ τινα αὐτῷ ἔτερα
πεπραγμένα ἡ ἔργοις ἡ λόγοις, ἐν παραλείψεως⁴⁴ ἡ ἀπο-
5 σιωπήσεως σχήματι διὰ βραχέων αὐξάνειν τὸν ἔπαινον.
Ἄν δὲ μηδὲν ἔχωμεν τοιοῦτον, ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος,
οἷον ὁρτωρ ἡ στρατηγός· ἡ⁴⁵ ἀπὸ τοῦ ἔθνους, οἷον
Ἀθηναῖος καὶ ἀξίως τῶν τοῦ Σόλωνος νόμων τεθραμ-
μένος· ἐνίοτε δὲ καὶ δίχα τοῦ κατὰ παράλειψιν⁴⁶ σχή-
10 ματος ψιλὴ ἀπαρίθμησις τὸ αὐτὸ ποιεῖν δύναται· τὴν
δὲ παράφρασιν δεῖ μήτε ἀφίστασθαι τοῦ προκειμένου,
μήτε ἐπ' αὐτῶν τῶν λέξεων ἀκριβῶς μένειν· Κεφα-
λαῖοις· ἀντὶ τοῦ μέρεσι· καταχρηστικῶς δὲ εἰπεν· οὐ
γὰρ ἡς τὰ κεφάλαια τοῦ πολιτικοῦ λόγου, καὶ ταῦτα.
15 Παραβολῆ· ἔπειται τῇ παραβολῇ τὸ παράδειγμα· κα-
τασκευαστικὸν γὰρ αὐτῆς ὡς μερικάτερον. διαφέρει δὲ
ἄλληλων, ἡ ὅτι ἡ μὲν ἀπὸ τῶν καθ' ἔκαστην γνομένων
λαμβάνεται, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν ἀπαξ γεγονότων. ἡ ὅτι ἡ μὲν
διὰ πράξεως, τὸ δὲ διὰ προσώπου εἰσφέρεται· ἡ ὅτι ἡ
20 μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων καὶ ἀπὸ τῶν ἀψύχων λαμβά-
νεται· τὸ δὲ ἀπὸ μόνων τῶν λογικῶν· τῷ τῆς αἰτίας.
ἐκ τῶν περιστατικῶν τὴν αἰτίαν μόνην παρείληφεν, ἡς
κρείττονα τῶν ἄλλων. παρὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν πολιτι-
κῶν ζητημάτων ὅσα μὴ ἔχει αἰτίαν ἀσύστατά εἰσιν. Ἐκ
25 τοῦ ἐναντίου· πέρυκε γὰρ τὰ πράγματα τῇ παρα-
θέσει τῶν ἐναντίων ἐκδηλότερα φαίνεσθαι, ὡς τὸ φῶς
τῇ τοῦ σκότους παραβολῇ. Μαρτυρίᾳ παλαιῶν.
τοῦτο τῶν ἀτέχνων⁴⁷ ἐστὶ πίστεων. εἰ δέ ποτε ἀποροῦ-
μεν αὐτοῦ, τῷ κατὰ παράλειψιν⁴⁸ χρησόμεθα· ζητητέον

43 ḡ Ald. om., recepi ex codd. 44 Ald. Codd. παρα-
λήψεως. vide paullo post v. 9. 45 ḡ Vind. om. 46

Vind. Mon. παράλειψιν. Ald. παράληψιν.

48 Ald. παράληψιν. corr. codd.

47 Mon. ἀτέχνων.

δὲ, πῶς ἀν ἐν ταῖς πρακτικαῖς χρείαις μαρτυρίᾳ τεθείη λόγων οὐκ ὄντων. δεῖ οὖν ἐν τούτοις λέγειν, ὅτι καλὸν τὸ γεγενημένον, καὶ ὅτι τὸν σκοπὸν τῆς πράξεως ἔγνωμολόγησεν ἔτερος, ὡς ἐπὶ τοῦ Διογένους τοῦ τυπήσαντος τὸν παιδαγωγόν. εἰσάχομεν τὸν Θουνδίδην λέγοντα.⁵ ὁ γὰρ δυνάμενος παῖσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸν δρᾶ. Ἰστέον δὲ, ὅτι αἱ χρεῖαι κατὰ πᾶσαν πτῶσιν προσέρονται· κατ’ εὐθεῖαν, οἷον Πιττακὸς ἐρωτηθεὶς ἀπεργίνατο. κατὰ γενικὴν, οἷον Πιττακοῦ ἐρωτηθέντος λόγος φέρεται. κατὰ δοτικὴν, οἷον Πιττακῷ ἐρωτηθέντι¹⁰ B,
ἐπῆλθεν εἰπεῖν. κατ’⁴⁹ αἰτιατικὴν, οἷον Πιττακὸν ἐρωτηθέντα φασὶν εἰπεῖν. κατὰ κλητικὴν· οἷον σὺ, ὃ Πιττακὲ, ἐρωτηθεὶς εἶπας· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν.⁵⁰

IV. ΕΞΠΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ.

Προτέτακται ἡ χρεία τῆς γνώμης ὡς μερικωτέρα.¹⁵ ἡ γὰρ τῶν περιστατικῶν προσθήκη μερικώτερον ἀεὶ τὸ πρᾶγμα ποιεῖν εἴωθεν· ὥσπερ γὰρ¹ τὸ, εἰ γαμητέον, καθολικὸν ὄν ἡ τοῦ προσώπου προσθήκη ἐνὸς τῶν περιστατικῶν ὄντος μερικώτερον ποιεῖ· οἷον εἰ γαμητέον Σωκράτη. Λόγος· διότι ἐν λόγῳ ἀεὶ αἱ² γνῶμαι καὶ²⁰ οὐκ ἐν πράξεσιν· ἵστεον μὲν ὅτι τοῦ λόγου διττοῦ ὄντος, τοῦ τε ἐνδιαθέτου καὶ τοῦ προφορικοῦ, ὁ προφρυκός εἰς πέντε εἴδη διαιρεῖται οὕτως· αἱ ψυχικαὶ δυνά-

49 Vind. κατά. 50 Άλ χρείαν λογικὴν Schol. Angel. κηρύττει τὴν τέχνην, οὐκ αὐτὸς etc. ἀντίστροφον τὸ σχῆμα, οὐδὲ γὰρ ἡ τέχνη τοῦτον ἐδόξασεν, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὸς τὴν τέχνην διαλιπεῖν ἀμαθέστατον. Sch. ἀμαθίας πρόξειτον. Καὶ μέλλουσι Sch. βραδέροντι καὶ ἀμεθάλλουσι καὶ ὀφεύλοντι μετεῖν. Κόσμον πιραιτεῖσθαι· ἀτὶ τοῦ ἀφαιρεῖσθαι τὸν αὐτῆς κόσμον, η σύδεν ἡγεῖσθαι.

¹ γὰρ Mon. om. ² Codd. η γροίμη.

μεις ἡ γνωστικαὶ εἰσιν ἡ ζωτικαὶ· καὶ εἰ μὲν γνωστικαὶ,
ποιοῦσι τὸ ἀποφαντικὸν. οἶον·

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείτιον ³ ἡ φίλος σαφής.

ὅτι γάρ ἔχομεν ἐν γνώσει, τοῦτο καὶ ἀποφαντικόμεθα. εἰ δὲ
ἡ ζωτικαὶ εἰσιν εἴτουν ⁴ ὀρεκτικαὶ, ἡ λόγου ἐφίενται, καὶ
ποιοῦσι τὸν ⁵ ἐρωτηματικὸν, οἶον·

Οὐχ ὁ Τρόφιμός σοι πρὸς θεῶν ⁶ Οὐήσιμε;

ἢ πράγματος· καὶ εἰ πράγματος, ἡ αὐτοῦ μόνου καὶ
ποιοῦσι τὸν κλητικόν. οἶον·

10 Τεῦκρε, φίλη ⁷ κεφαλῆ.

ἢ τινος τῶν ὑπ' αὐτό· καὶ εἰ μὲν μεῖζονος, ποιεῖ τὸ εὐ-
κτικόν. οἶον·

Αἱ γὰρ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη ⁸ καὶ Ἀπόλλον.

εἰ δὲ ἐλάττονος, ποιεῖ τὸ ⁹ προστακτικόν. οἶον·

15 Εὔσκ¹⁰ λίθι¹¹ Ιῷ ταχεῖαι. ^{9*}

αἱ τοίνυν γνῶμαι κατὰ τὸ ἀποφαντικὸν γίνονται, ὡς μό-
ντι φ δηλοῦται τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος· διὰ τοῦτο γάρ
εἶπε καὶ ἐν ἀποφάνσεσι, διότι οὐχ, ὡς ἡ χρεία, ἔσθ' ὅτε
καὶ κατ' ἐρώτησιν γίνεται. κεφαλαιώδης δὲ ἀντὶ τοῦ
20 σύντομος, ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κεφαλῆς τῆς ἐν βραχεῖ
τὰς ¹¹ αἰσθήσεις ἀπάσας περιεχούσης· τὸ δὲ ἐπὶ τι
προτρέπων ἡ ἀποτρέπων διὰ τὸ Σωκράτης φιλο-
σοφεῖ. Τὸ μὲν ἔστι προτρέπτικόν· προτέτακται ¹²
τὸ προτρέπτικὸν τοῦ ἀποτρέπτικοῦ, ὅτι τὸ μὲν προ-
25 τρέπει ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ, τὸ δὲ ἀποτρέπει τῶν κακῶν· καὶ
ἔστι τὸ μὲν ὡς ἔξις, τὸ δὲ ὡς στέρησις· κρείττον δὲ τὸ
ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, καὶ ἔξις στερήσεως. Τὸ μὲν ἀπλοῦν,

³ Mon. κρείττον. ⁴ Ald. Vind. εἰτ² οὖν. Mon. εἴτουν.

⁵ Mon. τό. ⁶ Ald. ὄντιμε. Codd. ⁷ Οὐήσιμε. cfr. T. VII.

p. 3. ⁷ Ald. Vind. φίλε. Mon. φίλη. Il. θ, 281. ⁸ Ald.

⁷ Αθηναῖοι. — Il. β. 371. ⁹ Mon. τόν. ^{9*} Il. θ. 399.

¹⁰ Ald. γίνεται. ¹¹ Mon. τὰς ἀπάσις αἰσθ. ¹² Mon.

Vind. προτάττεται.

ὅτι τῷ ἀπλῷ οὐ τὸ διπλοῦν ἀντέθηκε,¹³ τὸ δὲ συνεζευγμένον· τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν ἐκ δύο καταφατικῶν ὅν· οἶν

Δεινὸν πένεσθαι, χεῖρον εὐπορεῖν κακῶς,
οὐ τοσοῦτον ἀντίκειται τῷ ἀπλῷ· τὸ δὲ συνεζευγμένον⁵
ἐκ τε καταφατικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ ὃν τὴν ἄκραν ἀντίθεσιν ἔχει πρὸς τὸ ἀπλοῦν· ἔτι δὲ διαφέρει τὸ ἀπλοῦν
τοῦ συνεζευγμένου, ὅτι τὸ μὲν ἀνάγκη διόλου λέγεσθαι,¹⁴ ἵνα τὴν διάνοιαν ἀπαρτίσῃ· τὸ δέ συνεζευγμένον καὶ μὴ διόλου λεγόμενον δύναται αὐτὴν τῷ ημίσει¹⁰
μέρει παριστῆν· εἰπὼν γὰρ, ὅτι οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανī,¹⁵ ἐδήλωσεν, ὅτι ἀγαθὸν ἡ μοναρχία. Τόδε
πιθανόν· πιθανὸν λέγεται τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγόμενον,¹⁶ οὐ μὴν πανταχοῦ ἀληθεῦνον, μετέχον μέντοι
μᾶλλον τῆς¹⁷ ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους· τὸ γὰρ ἐπ' ἔλατον¹⁵
τον μετέχον ἀπίθανον· τὸ δὲ ἐπίσης οὐ πιθανὸν, ἀλλ' ἀμφιβαλλόμενον. Οἶσπερ ἥδεται. Ἀντώνιός τις ἔφη
μὴ πιθανὸν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἀληθές. τὸ γὰρ ἥδεται
τὴν ἔμμονον καὶ ἐνδιάθετον καὶ σὺν εὐφροσύνῃ διατριβῇν δηλοῦ. τινὲς μέντοι τῶν ἔξηγητῶν διὰ πολλῶν βοηθῶν²⁰
θῆσαι τῷ Ἀριθονίῳ ἐπεχειρησαν, ἀλλ' οἰδὲν ἦνυσαν.
Ίστεον ὡς ἐξ ἄλλης¹⁸ ἐπιδιαιρέσεως τῶν γνωμῶν αἱ μὲν
ἄνευ αἰτίας προφέρονται, ὡς τὸ,

Εἴς ἔστι δοῦλος, οἰκίας ὁ δεσπότης·
αἱ δὲ μετ' αἰτίας, ὡς τὸ,

25

Ἄλκιμος ἔστι¹⁹ ἵνα τις σε καὶ δψιγόνοιν εὖ εἴπῃ.
Καὶ αὐθις αἱ μὲν ὡς περ αἱ χρεῖαι δηλοῦσιν, ὅποιά ἔστι
τὰ πράγματα, ὡς τὸ, οἱ πλεῖστοι κακοί.²⁰ αἱ δὲ ὅποια

13 Ald. ἀντέθεικε. Mon. ἀντέθηκε. Vind. ἀντέθηκεν. 14
Mon. γίνεσθαι. 15 Il. β. 201. 16 Vind. Mon. γιγόμενον.
17 τῆς et sq. τοῦ Vind. Mon. om. 18 Codd. ἄλλον.
19 Ald. Mon. τοῦ Vind. τοσ'. — Od. α. 302. 20 Inter
Biantis apophthegmata refert Arsenius p. 148.

δεῖ εἶναι· ὡς τό· μηδὲν ἄγαν· ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μέν
εἰσι προστακτικαὶ, οἷον, ἀλκιμος ἔσσο, αἱ δὲ εὐκτικαὶ,
ὡς τό·

Μή μοι γένοιτο λυπρός εὐδαιμων βίος.

5 αἱ δὲ ἀπαγορευτικαὶ, οἷον

Μηδὲν ἔθελ ἐξ ἕριδος σεῦ²¹ ἀμείνονι φωτὶ μάχεσθαι.

αἱ δὲ κατ' ἐπίκρισιν· οἷον

Ὦς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἔγει θεὸς ὡς²² τὸν ὅμοιον·

5 Λ. καὶ ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μέν εἰσιν ἄδοξοι, ὡς τὸ,

10   Ἐα με κερδαίνοντα κεκλῆσθαι κακόν·

αἱ δὲ ἔνδοξοι, ὡς τὸ,

Λῖς²³ οἰωρὸς ὄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης·

Διενήνοχε δὲ περὶ²⁴ τὰς διαιφορὰς, ἂς τέθεικεν Ἀφρό-

νιος· Ἐρμογένης φησὶ τὴν μὲν γνώμην ἐν ἀποφάνσει
15 ψιλῇ λέγεσθαι, τὴν δὲ χρείαν πολλάκις καὶ κατ' ἐρωτη-

σιν καὶ ἀπόκρισιν· ἄλλοι δὲ καὶ ταύτας προσέθεσαν, τὸ
τὴν γνώμην καὶ ἐφ' ἡμῖν ἀν εἶναι ποιῆσαι, εἰ οὕτω τύ-
χοι· χρείαν δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν εἶναι χωρὶς προσώπου συμ-
πλάσσεσθαι. καὶ ὅτι ἡ μὲν γνώμη τὸ καθόλου μόνον

20 ἀποφαίνεται, ἡ δὲ χρεία ποτὲ καὶ τὸ ἐπὶ μέρους· καὶ
ὅτι ἡ μὲν γνώμη ἀεὶ περὶ τῶν ἐν βίῳ χρησίμων ἐστὶν, ἡ
δὲ χρεία καὶ χαριεντισμοῦ ἔνεκα.²⁵ καὶ ὅτι ἡ μὲν χρεία
τὴν πᾶσαν κατασκευὴν εἰς ἐπανον ἔχει τοῦ εἰρηκότος
ἀναφερομένην, ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ φύσει²⁶ τοῦ λόγου.

25 Χρὴ πενίην φεύγοντα· τινὲς τὸ ὁπτεῖν ἀντὶ τοῦ
πανταχοῦ σπείρειν ἐνόησαν καὶ πανταχοῦ πλεῖν· οἱ δὲ
τὸ καὶ ἐν τοῖς ἀνελπίστοις καὶ ἀνάρροποις πονεῖν· οἱ δὲ
ὅτι καὶ κινδύνων κατατολμᾶν προτρέπεται· Ἀφρόνιος
δὲ φθονήσας τοῖς πένησι τοῦ ζῆν κατὰ βυθοῦ τούτους

21 Ald. σοῦ. Codd. σεν. — Il. η. 111.   22 Ald. Mon.

ἴς. Vind. ὡς. — Od. ρ. 218.   23 Il. μ. 243.   24 Vind.
παρά.   25 Codd. ἔνεκεν.   26 Ald. φησὶ. Codd. φέσει.

ἀθεῖ καὶ κορημῶν,²⁷ πόδδω φιλοσοφίας καὶ φιλανθρωπίας νόμων τὸ ὅητὸν ἐξηγούμενος. Ὁ Θέογνις²⁸ ἀπροσώπως εἶπε τὴν γνώμην ἐκφέρεσθαι δεῖν ἐν τῇ ἐκθέσει μόνον, οὐ μὴν καὶ ἐν τῇ μελέτῃ. Τὴν ἐπωνυμίαν. οὔτω γάρ φησιν "Ομηρος".⁵

Οὐτεκ' ἀπαγγέλλεσκε κιῶν, ὅ τι κέν τις ἀνώγοι.²⁹ ἀπὸ γὰρ τοῦ εἴδω τὸ λέγω³⁰ Ἰδος ὀνόμασται, ὡς τὸ Ἰδις. ιά. Ἀλλ' Ὁδυσσεὺς.³¹ δύο τέθεικε παραδείγματα, διδάσκων καὶ σε πλειόνων εὐποροῦντα ταῦτα τιθέναι. ἔστι μὲν οὖν παραβολὴ μὲν³¹ πράγματος οίου τε γενέ-¹⁰ σθαι ἀπομνημόνευσις, εἰς διοίωσιν τοῦ ζητουμένου, καὶ χρονιγία μὲν ἡ ἐκ προαιρέσεως καὶ ἐν ἰορταῖς, εἰσφορὰ δὲ ἡ ἐξ ἐπιταγῆς ἐτέρου καὶ ἐν πολέμοις.

V. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΕΠΤΗΣ.

Ἀνασκευὴ ὀνόμασται ἀπὸ τῶν ἀνασκευαζομένων καὶ¹⁵ ἀνάλυομένων οἰκοδομημάτων, οὕπερ ἐναντίον τὸ κατασκευάζειν. Ἀνατροπή¹ μέμφονται τινες τῷ ὅρῳ κατὰ τὸ πλεονάζον, ὡς δηλουμένης δι' αὐτοῦ καὶ τῆς δι'² ἔργων τῶν πραγμάτων ἀναιρέσεως, ὡς τὸ ἀνατρέψαι

27 Ald. κορημοῦ. Codd. κορημῶν. — 28 Ὁ Θέογνις — ὡς τὸ Ἰδις Vind. Mon. om. — 29 Ald. Codd. ἀνώγει. — Od. σ. 7. — 30 Schol. Ang. δευτέρῳ παραδείγματι κέχοηται, ἵνα μὴ δύσῃ ἐξ ἑνὸς μόνον πιστοῦσθαι τὸν λόγον. παροιηούμενος. Sch. λοιδορούμενος, ὑθριζόμενος· παροινία γάρ ἡ ἀπὸ μέθης ὕβρις. — 31 μὲν Codd. om.

1 Ἀνασκευὴ ἔστιν ἀνατροπή. Schol. Ang. δ παρὸν ὅρος οὐκ ἔστιν ἀφθονίου, ἀλλὰ τοῦ Ἑρμογένους· ἐκεῖνος γάρ φησιν οὕτως· ἀνασκευὴ ἔστι τοῦ προκειμένου πράγματος ἀνατροπή. Λίαν σαφῆ. In Cod. Ang. superscr. ἀληθῆ, ad marg. ὡς τὰ ἴντορικὰ διηγήματα, ἀληθῆ γάρ εἰσι, καὶ οὐδεὶς ὁ προσεξῶν. In dextra parte marginis: ὡς οἱ μῆθοι, οὐδεὶς γάρ ἐν αὐτοῖς τοῦ πείθεσθαι χρείαν ἔχει οἰκοθεν· ἔχουνται γάρ φυσικον τὸ φευδεῖς.

ναὸν ἡ τι τοιοῦτον· ἔδει οὖν ἀνατρεπτικὸς λόγος εἰπεῖν· ἔτεροι δὲ οὕτως ὠρίσαντο· λόγος ἀνατρεπτικὸς τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου, ὡς τῶν πιθανῶν ὁφειλόντων ἀνασκευάζεσθαι· οὔτε γὰρ τὰ ὄμοιογούμενα ἀληθῆ ἀνα-
 5 τρέποντες ἀληθεῖς φανησόμεθα· οὐδεὶς γὰρ ὁ προσέξων, ἀλλὰ πρὸς τῷ γελοίῳ καὶ πολάσεως ἡ αἰσθήσεως κατὰ τὸν
 Σταγειρίτην δεησόμεθα· οὔτε τὰ ὄμοιογούμενως ψευδῆ·
 οὐδεὶς γὰρ ὁ τοῦτο πεισθῆναι δεόμενος. ὁ μέν τοι Γεω-
 μέτρης φησὶν, ὡς ἐν πρώτοις μὲν ἀνασκευάζονται τὰ
 10 μυθικὰ διηγήματα, καὶ ὁ ἀστηρίην ὅτι μάλιστα δέχονται
 τὴν ἀνασκευὴν· δεύτερον τὰ ιστορικὰ δυσχερεστέρας ἥδη
 καὶ ὁρητορικωτέρας δεόμενα τῆς ἔξεως. τρίτον τὰ πολι-
 τικὰ ἐναγωνιώτερα πάντων ὅντα καὶ εὐπορωτέρας τῆς
 ἀνασκευῆς δεόμενα· ἀνασκευάζομεν δὲ ἔστιν ὅτε καὶ μύ-
 15 θους, ἀλλ’ οὐχ ὡς μύθους, ἀλλὰ τὴν συνθήκην τῶν
 πλασάντων αὐτοὺς, ὡς οὐ κατὰ λόγον μύθων ² προ-
 βᾶσαν αἰτιώμενοι. Ἰστέον ὡς ὀποτέραν προτάξομεν, εἴτε
 τὴν ἀνασκευὴν, εἴτε τὴν κατασκευὴν, ἀδιάφορον ἔστι.
 Καὶ κεφαλαίοις ³ ταῦτα οὔτε κεφάλαιά ἔστι διὰ τὸ
 20 μὴ ταῖς ἐργασίαις πλατύνεσθαι, οὔτε ἐπιχειρήματα διὰ τὸ
 τὸ πλειόνων ἐκείνα περιεκτικά εἶναι· κληθεῖν δὲ ἀν οἰκει-
 οτέρως τόποι καὶ ἀφορουμαὶ τινες. Πρῶτον μὲν οὐ τακτι-
 κῷ χρῆται τῷ ὀνόματι, ὡς ἐξ ἀπαντος δεῖν πρῶτον κεῖ-
 σθαι τὸ ἀσαιφὲς, ἀλλ’ ἀπαριθμητικῷ· οὐ γὰρ δεῖ φρον-
 25 τιζειν τῆς τῶν κεφαλαίων τάξεως, ἀλλ’ ὅπερ ἀν ἐμπι-
 πτη πρὸς τὴν τοῦ ἀνασκευαζομένου φύσιν, ἐκείνῳ πρώτῳ
 τῷ χρῆσθαι. καὶ ἐφεξῆς ὄμοιώς· καὶ ἔτι ἐὰν τὸ αὐτὸ-
 κεφαλαιον ἐν πολλοῖς μέρεσι τοῦ ἀνασκευαζομένου ἐμπι-
 30 πτη, πολλάκις τῷ αὐτῷ χρῆσθαι. καὶ εἰ μὴ πάντα τὰ
 κεφάλαια ἡ φύσις τοῦ πράγματος ἐμπεσεῖν ἀπαιτεῖ, ἀλλ’

² μύθων codd. om.

³ Λιδ. κεφαλαίως.

ἔνια, ⁴ τοῖς ἐμπίπτοντι μόνοις χρησθαι, ἵνα μὴ εἰς ψυχολογίαν περιστῇ ὁ λόγος, πλὴν ὃς ἀπειρόκαλον ἐπισωρευνόντων ἡμῶν. καὶ δὴ καὶ ἐὰν ἐν μέρος τοῦ διηγήματος ὑπὸ πλείονα ἀνάγηται κεφάλαια, χρησόμεθα μὲν αὐτῷ ἐν ἄπασι· τῇ δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν διαφορᾷ τῇν ἔξαλ- ⁵ λαγὴν μηχανησόμεθα· ἡ μέν τοι τῶν φησάντων διαβολὴ προοιμίῳ ἀναλογεῖ, καὶ προκαταρκτικῇ τινι ἐννοίᾳ, ὡς καν τοῖς προλαβοῦσιν ἐγένετο προγυμνάσμασι.⁵ Τῷ ἀσαιφεῖ· ἡ ἀσάφεια, ὡς καν τῷ διηγήματι, ἡ ἐκ τῶν ἀπαγγελλούσων αὐτὸ- ⁶ γίνεται λέξεων, ὅταν ὁμώνυμοι ¹⁰ ὁσιν ἡ τροπικὰ ἡ σκληραὶ, ἡ ξέναι καὶ ἀσυνήθεις· ἐροῦμεν γάρ ὅτι καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐδὲ ⁷ εὐσύνοπτόν ἐστι τὸ λεγόμενον· ἡ ἐκ τῶν νοημάτων, ὅταν ἀποκεκρυψανται τινὲς ἀλληγορίαι τῷ διηγήματι ἐμφαίνωνται, οἷον ἐν τῷ περὶ Σειρήνων. ἡ κατὰ τὴν τοῦ λόγου σύν- ¹⁵ ταξιν, ὅταν μὲν ⁸ στιζόντων ἡμῶν οἵτω ἐτέρα ⁹ φαίνηται ἡ διάνοια, ἄλλως δὲ πάλιν ἐτέρα. ὡς τό-

Οἱ δὲ καὶ ἀχνύμενοι περ ἐπ' αὐτῷ ἴδυν γέλασσαν. ¹⁰

ἄδηλον γάρ πότερον ἐπὶ τῷ Θεοσίτῃ ἀχνύμενοι, ¹¹ ἡ ἐπὶ τῇ τῶν νεῶν ὄλκῃ. ζεροι δὲ ἀσαιφὲς τὸ μὴ πιστευ- ²⁰ ὄμενον εἶπον. Ἄπιθάνῳ περὶ μὲν τοῦ πιθανοῦ εἴρηται ἐν τῇ γνώμῃ, ἀπίθανον δὲ εἴρηται ¹² τὸ μὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, ἄλλὰ σπανίως καὶ ἐκ τοῦ παραδόξου· οἷον τὸ τὴν Μήδειαν ἀποσφάξαι τοὺς παῖδας, καὶ ἔτι ὅταν ¹³ κατηγορίαν κινῶμεν ¹⁴ κατά τινος ἐναν- ²⁵ τίαν τῇ περὶ αὐτὸν ¹⁵ ὑπολήψει. οἷον εἰ λέγομεν, ¹⁶

⁴ Mon. ἐν. ⁵ Vind. προγυμνάσμασιν. ⁶ αὐτὸν Ald.

om. recepi ex Vind. in Mon. αὐτῷ. ⁷ Vind. οὐδέ'. ⁸

Codd. ὅταν οἵτω μὲν σπιζ. omisso ἐτέρα. ⁹ Vind. ἐτέρα om.

Tum Ald. φαίνεται. ¹⁰ Ald. Codd. γέλασαν. II. β. 270.

11 Mon. adūit: ἴδυν γέλασαν. ¹² Codd. λέγεται. ¹³ Vind.

ὅτε. ¹⁴ Codd. κινοῦμεν. ¹⁵ Ald. αὐτὸν, Mon. αὐτόν.

Vind. αὐτὸν. ¹⁶ Vind. et Ald. λέγομεν. Mon. λέγομεν.

Σωκράτης πορνοβοσκεῖ. Ἄδυνατον τὸ ἀδύνατον τρι-
γῶς γίνεται, ἀπὸ ψυχῆς, οἷον τὸ τὰ ἄλογα λόγῳ χρη-
σθαι, ἢ καὶ τούναντίον τὰ λογικὰ τοῖς τῶν ἀλόγων
πλεονεκτήμασιν· ἀπὸ σώματος, ὡς εἴ τις λέγει μὴ δυνα-
τὸν εἶναι βρέφει τὸν ἄνδρα καταπαλαίεσθαι. ἀπὸ τῶν
ἐκτός οἷον εἰ φαίημεν ἀδύνατον εἶναι πένητα τυραννίδι
ἐπιχειρεῖν. Ἰστέον δὲ¹⁷ ὅτι εἰ μὲν ἄλλο μέρος τοῦ διη-
γήματος ἐγχωρεῖ λυθῆναι διὰ τοῦ ἀπιθάνου, καὶ ἔτερον
διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τότε πρὸς τὰ μέρη τοῦ διηγήματος
καὶ τὰ κεφαλαία τάξουμεν. εἰ δὲ ἐν καὶ τὸ αὐτό δι' ἀμ-
φοτέρων, πρῶτον θήσομεν τὸ ἀπιθάνον,¹⁸ εἶτα τὸ ἀδύ-
νατον, ὡς ἀν προχωρῶν ὁ λόγος ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον
φαίνηται· τοῦ γὰρ ἀπιθάνου τὸ ἀδύνατον ἴσχυρότε-
ρον.¹⁹ εἰ δὲ τούναντίον ποιήσομεν, περιττὸν φανήσεται
τὸ ἀπιθάνον. Καὶ²⁰ ἀπρεπεῖ· ἀπρεπὲς οὐ μόνον
τὸ αἰσχόν, οἷον τὸ θεὸν θνητῆς γυναικὸς ἐρᾶν, ἀλλὰ
καὶ τὸ ἄδοξον καὶ ἀνάξιον, ὥσπερ εἴ τις τὸν θεὸν ὑπνοῦν-
τα λέγοι ἢ ἀμελεῖν. Ἀσύμφορον· ἀσύμφορόν γησι
τὸ μὴ συμφερόμενον, ἦτοι ἀνάρμοστον, ὃ καὶ μαζόμε-
νον λέγεται, ὃ καὶ ἀγωνιστικώτατόν ἐστιν, ἐνθα τὸν τὴν
ἰστορίαν γράφοντα ὥσπερ ἀντιλέγοντα αὐτὸν ἔαυτῷ²¹
ἀνασκευάζοντες δείκνυμεν. Ἰστέον ὅτι τινὲς ἔναστον τῶν
εἰρημένων κεφαλαίων δι' ἐπιχειρημάτων πλατύνειν βοί-
λονται, ἀπερ ἐκ τῶν περιστατικῶν ἔχει τὴν γένεσιν· ὡς
ἐν τῷ περὶ εὑρέσεως²² δείκνυται· οἷον εἰ ἀπὸ τοῦ ἀπι-
θάνον τὸ περὶ Μηδείας ἀνατρέπομεν διήγημα, ἐροῦμεν
ἐκ μὲν τοῦ προσώπου, ὅτι ἀπιθανόν ἐστι μητέρα κακῶς
ποιῆσαι τὰ τέκνα. ἐκ δὲ τῆς πράξεως, ὅτι οὐκ εἰκός ἐστιν
ἀποσφάξαι. ἐκ δὲ τοῦ τόπου, ὅτι οὐδ' ἀν ἐν Κορίνθῳ

17 δὲ Mon. om.   18 Ald. ἐπιθανον.   19 Ald. ἴσχυ-
ρότερον.   20 Mon. ἢ καὶ.   21 Codd. inserunt ἡμεῖς.   22
Codd. εὑρέσεων.

ἔνθα διέτριβεν ὁ Ἰάσων· ἐκ δὲ τοῦ χρόνου, ὅτι μὴ ²³
 ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἡ μὲν ἐτεταπείνωτο τοῦ ἀν-
 δρὸς ἐκπεσοῦσα ξένη γυνὴ, ὁ δὲ μεῖζω δύραυι προσευ-
 λήφει γῆμας Πλαύκην τὴν Κρέοντος· ἐκ δὲ τοῦ τρόπου,
 ὅτι ἐπειράθη ἀν λαθεῖν καὶ οὐκ ἀν ξίφει διεχρήσατο, ⁵
 ἀλλὰ φαρμάκῳ, ἀλλῶς τε καὶ φαρμακίᾳ οὖσα· ἐκ δὲ
 τῆς αἰτίας, ὅτι οὐκ ἀν δι' ὀργὴν τὴν πρὸς τὸν πατέρα
 τὰ ²⁴ τέκνα ἀπέκτεινεν. οὐ γὰρ ἵδιον τοῦ Ἰάσονος, ἀλ-
 λὰ καὶ αὐτῆς ποινὸν ἐγίνετο τὸ ἀτύχημα καὶ μᾶλλον αὐ-
 τῆς, ²⁵ ὅσον μαλαικώτεραι πως αἱ γυναικες πρὸς τὰ ¹⁰
 πάθη· τὸ δὲ προγύμνασμα· τὸ μὲν διήγημα διηγή-
 σεως εἶχεν εἰκόνα, ἡ δὲ χρεία καὶ ἡ γυνάμη ἀγώνων, ἡ δὲ
 ἀνασκευὴ τῶν τεσσάρων τοῦ λόγου μερῶν· ἡ πάσαν,
 ἀντὶ τοῦ τὴν πλείστην ἦ τὴν κρείττονα. Ἀρετῆς δὲ
 μαντεία τεκμήριον· πέντε τινὰ παράκεινται ἀλλή- ^{6A.}
 λοις, σύμβολον, σημεῖον, εἰκὼν, ὄμοιωμα καὶ τεκμή-
 ριον· διαιρέονται δὲ ὅτι τὸ μὲν σύμβολον καὶ σημεῖον
 ἐπὶ τῶν θέσει λέγεται, καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐστὶ δια-
 τοίας· οἷον ἐν πολέμῳ σάλπιγγος ἥζος ἢ πυρὸς αὐγὴ,
 τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἐπὶ τῶν φύσει· διαιρέονται δὲ ὅτι τὰ μὲν ²⁰
 ἡ εἰκὼν ἢ τὸ ὄμοιωμα τὴν φύσιν τοῦ πράγματος εἰκονί-
 ζουσιν, ²⁶ οὐ μέντοι ἀπαραλλάκτως, ὡς ἡ τοῦ Σωκρά-
 τους εἰκὼν· τὸ δὲ τεκμήριον ἀναγκαῖος μόνον τοῖς πρά-
 γμασιν ἔπειται, μηδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς συμβεβηκότων φέ-
 ρον ἐν ἑαυτῷ· οἷον τεκμήριον τοῦ τετοκέναι τὴν γυναι- ²⁵
 κα τὸ γάλα, καὶ τοῦ πυρὸς ὁ καπνός· ἐνταῦθα μέντοι
 τὸ τεκμήριον οὐ κυρίως εἴπητεν ὁ Ἀρετόνιος. ²⁷

33 Ald. Μον. καὶ. Vind. μή.

Ald. αὐτῆς.

26 Ald. οἰκονῆ.

etc. ad voc. ἐλάνθανεν ὁ παιῆρ ἀποπνήγων Sch. Απρ.
 ἀρτὶ τοῦ ἡγένου· καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Πλούτῳ· [v. 775.] οἵοις
 ἀνθρώποις ξυνῶν ἐλάνθανεν.

24 Codd. τὰ om.

25

27 Sub ἀνασκευῇ, ὅτι οὐκ

εἰκότα· etc. ad voc. ἐλάνθανεν ὁ παιῆρ ἀποπνήγων Sch. Απρ.

ἀρτὶ τοῦ ἡγένου· καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ Πλούτῳ· [v. 775.] οἵοις

ἀνθρώποις ξυνῶν ἐλάνθανεν.

VI. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΨΗΣ.

Ο μὲν Ἀφθόνιος ἴδιᾳ περὶ ἀνασκευῆς καὶ αὐθις περὶ κατασκευῆς διδάσκει, ὁ δὲ ¹ Ἐρμογένης ὅμοι περὶ τούτων φησίν· ἀνασκευή ἐστιν ἀνατροπὴ τοῦ προκειμένου πράγματος, κατασκευὴ δὲ τούτωντίον βεβαιώσις. προτάττεται δὲ ἡ ἀνασκευὴ τῆς κατασκευῆς, ὅτι ὁ μὲν ἀνασκευάζων ἀναλογεῖ τῷ κατηγόρῳ πρώτως λέγοντι, ὁ δὲ κατασκευάζων τῷ ἀπολογουμένῳ δευτέρῳ ² εἰσιόντι· ἡ ὅτι ἀπὸ τῶν εὑχερεστέρων ἐπὶ τὰ δυσχερέστερα προβαίνομεν. εὐχερέστερον δὲ ἀνατρέπειν τὰ μυθικὰ ἡ βεβαιοῦν. κατασκευή ἐστιν· ἔτεροι οὕτως ὠρίσαντο· λόγος κατασκευαστικὸς τοῦ προτεθέντος ³ πιθανῶς λόγου. Ἄλλ’ ὅσα μέσην ἔχει· τουτέστι τὰ ἀμφίδοξα, τὰ μὲν γὰρ πάντη ἀληθῆ οὐ δεῖται κατασκευῆς· τὰ δὲ πάντη ψευδῆ γελοῖόν ἐστι κατασκευάζειν. καὶ ⁴ πρῶτον μὲν οὔτε τὴν τῶν φησάντων διαβολὴν ἡ εὐφημίαν, οὔτε τὴν τοῦ πράγματος ἔκθεσιν κεφάλαια ὄνομάζει, διὰ τὸ τὴν μὲν προοιμίῳ ἀναλογεῖν, τὴν δὲ διηγήσει· τὰ γὰρ κεφάλαια τῶν ἀγώνων ἐστίν· ἔδει οὖν κατὰ ταῦτα κανεὶς τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ τό τε ἐγκωμιαστικὸν ὡς ἀναλογοῦν προοιμίῳ καὶ τὸ παραγραφικὸν ⁵ τῇ διηγήσει μὴ κεφάλαια εἰπεῖν· ὁ δὲ οὕτως ὠνόμασεν. Εἴτα ἐν μερεῖ· ἐπειδὴ γὰρ τὸ αὐτὸν δέον ἀνασκευάζειν καὶ κατασκευάζειν, οὐ δεῖ προεκθεμένους ὅλον ἐν τῇ ἀνασκευῇ τὸ διήγημα ταυτολογεῖν διόλου πάλιν ἐν τῇ κατασκευῇ· ἡ ἐπειδὴ τὰ δραματικὰ ὅπον ἀνασκευάζεται ἡ κατασκευάζεται, ἐν μὲν τῇ ἀνασκευῇ ἀθρόον ἐκτιθέμεθα τὸ πρᾶγμα, ἀτε δὴ, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ ἔκθεσι ἀνασκευάσαι

¹ Vind. δ'. ² Mon. δευτέρως. ³ Vind. πιθανῶς προτεθ. ⁴ καὶ πρῶτον μὲν — ὁ δὲ οὕτως ὠνόμασιν. εἴτα Vind. h. l. om. et post πρὸς πάντα κατασκευῆς ἔχοντες ponit.

⁵ Mon. παραγραφαστικόν.

δυνάμενοι, ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ ἔσθ' ὅτε καὶ τινα καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἐκτεθέντων παραλιμπάνομεν, ἄτε δὴ μὴ⁶ εὐπόρως τῆς πρὸς πάντα κατασκευῆς ἔχοντες. Ἀντὶ μὲν τοῦ ἀσαιφοῦς· ἀσπερ ἀσαιφὲς ἐλέγετο τὸ μὴ ὃν φανερὸν διὰ τὴν τῶν εἰκότων ἀπουσίαν, οὕτω καὶ⁵ σαιφὲς τὸ εἰκός πιστευθῆναι διὰ τὴν τῶν εἰκότων μαρτυρίαν. οὐ πάντως δὲ τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ διηγήματος, τὸ διὰ τοῦ ἀσαιφοῦς ἀνασκευαζόμενον, διὰ τοῦ ἀσαιφοῦς κατασκευασθήσεται, ἀλλ' ἔστι⁷ μὲν ὅτε διὰ τούτου, ἔστι δ' ὅτε δι' ἐτέρου τῶν προκειμένων κεφαλαίων, ἥτοι¹⁰ ἐνὸς ᾧ καὶ πλειόνων· τὸν ἵσον δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων τοῦτο νοεῖν χρή. Πρώτη τῶν ἄλλων γενομένη τῆς γῆς· συνεξακούεται καὶ τοῦ Αἰδωνος ὡς μηδενὸς τάχα πρὸ αὐτῆς ἐκ ποταμοῦ καὶ γῆς γεννηθέντος. Στέργονταιν ἀπαντες^{*} δῆλον δὴ ὅτι¹⁵ καὶ θεοὶ ἐτεροι. ἐνδεεῖς γάρ οἱ τῶν Ἑλλήνων θεοὶ τοῦ ἄλλιλων ἀγαθοῦ, ὅθεν καὶ παρακατιὼν καὶ ἀτελεῖς αὐτοὺς φήσει πρὸς ἀρετὴν· καὶ διώκοντας μὲν αὐτὴν, μὴ καταλαμβάνοντας δέ. Τὸ μέτρον τιμῶ· ἥτοι τὰ ἔμετρα ποιήματα.⁸

20

VII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

Μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν τέτακται ὁ κοινὸς τόπος ἀναλόγως τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσιν,

6 Mon. μὴ, Ald. Vind. καὶ.   7 Vind. ἔστιν.   8 Sub κατασκευῇ, ὅτι εἴκότι ad voc. οἷς τὸ κάλλος διηρεύ τῶν θεῶν, Sch. Ang. τὸ τῆς ψυχῆς, τοιεσσι τὴν ἀρετὴν. in alt. marg. κάλλος λέγει τὴν ἀρετὴν. Ά γάρ θεοὶ διωροῦνται Sch. τὰ γάρ εἰσιν ποιήματα ἀγαπῶσι θεοί. πρὸς βίουν ἔχουσι. Sch. τὸ πρὸς περισσὸν Αἰτικῶς. ποθῶν οὖν κατείληφεν Sch. κλῆμαξ ἀπέλλα. τὸ μέτρον τιμῶ· τοιεσσι τὰ τούτων ποιήματα τὰ ἔμετρα.

εἶγε ὁ μὲν μῆδος προοιμίῳ ἀναλογεῖ, διηγέρει δὲ τὸ διήγημα, χρεία δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τρία τοῖς ἀγῶσιν, ὁ δὲ κοινὸς τόπος ἐπιλόγῳ. Κοινός ἐστι τόπος· ἔτεροι
 B. οὔτως ὠρίσαντο· αὐξῆσις καὶ καταδρομὴ ὅμολογον μένου
 δ ἀδικήματος. ἡμάρτηται δὲ ὁ ὄρος, ὅτι κατηγορίαν μόνον ἔχει, οὐ μὴν καὶ συνηγορίαν. ἔτεροι δὲ προσέθηκαν
 τῷ ἀδικήματος ἡ ἀμαρτήματος¹ τῷ διαφέρειν
 αὐτά· ἀδίκημα μὲν γὰρ τὸ εἰς ἔτερον βλάβην γινόμενον,
 οἷον φόνος, μοιχεία· ἀμάρτημα δὲ τὸ εἰς τὸν πράττον-
 10 τα μόνον περιսτάμενον, οἷον ἀσωτεία,² μέθη. παρο-
 ξύνομεν οὖν τοὺς δικαστὰς ἐπὶ μὲν τῶν ἀδικημάτων εἰς
 τιμωρίαν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀμαρτημάτων εἰς ἀποστροφήν τε
 καὶ μῆσος. Αὐξητικός· οὐ γὰρ ζητοῦμεν, εἰ οὗτος ιε-
 ρόσυλός ἐστιν, ἡ οὗτος ἀριστεὺς, ἀλλ’ ὡς προαποδεδει-
 15 γμένου τὴν αὐξῆσιν ποιούμεθα. ὅτε γὰρ ἀδήλου τοῦ
 πράγματος ὄντος ὁρθύμως περὶ αὐτὸ διακείμεθα, χρεία
 λόγων, οὐκ ἀποδεικτικῶν, οὐδὲ ἐξεταστικῶν, ὥσπερ ἐν
 τοῖς ἀγῶσιν, ἀλλ’ αὐξήσεως καὶ δεινώσεως. Εἴρηται
 δὲ οὔτως· ὁ μὲν Ἀρθόνιος ἀπὸ τοῦ κοινῆ πᾶσιν ἀρ-
 20 μόττειν φησίν· ἔτεροι δὲ κοινὸν τόπον φασὶν οὐχ ὅτι
 κατὰ τυράννου μόνον εἴρηται,³ ἀλλὰ καὶ ὑπέρ τυραν-
 νοκτόνου, καὶ ὅτι κοινῆ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν δικαιικῶν
 καὶ συμβουλευτικῶν ἐπὶ τέλους τίθεται ζητημάτων, καὶ
 ὅτι οὐ μόνος ὁ διώκων ἐν τοῖς κατὰ κρίσιν ἡ ἀξίωσιν
 25 αὐτῷ χρῆται, ἀλλὰ καὶ ὁ φεύγων. καὶ ὅτι καθάπερ ἀπὸ
 κοινοῦ τινος δριμώμενοι τόπου καὶ τὰς ἀφορμὰς ἐκεῖθεν
 λαμβάνοντες καὶ κατ' ἴδικῶν⁴ ἐπιχειροῦμεν προσώπων·
 τόπος δὲ εἴρηται οἷονεὶ ἐπιχειρηματα. τόποι γὰρ τὰ ἐπι-
 χειρήματα λέγονται, διότι ἀπ' αὐτῶν ὡς ἐκ τόπου ἐπι-
 30 τηδείου δριμώμενον τὸ δοκοῦν ἡμῖν βεβαιοῦμεν. ίστεον
 δὲ,

---

1 ἡ ἀμαρτ. Mon. om. 2 Vind. ἀσωτία. 3 Mon. γίνε-
 ται. 4 Ald. Mon. εἰδικῶν. Vind. ἴδικῶν.

δὲ, ὅτι τινὲς εἶπον τὸν μὲν τῶν κοινῶν τόπων ἀπλοῦς
εἶναι, οἷον κατὰ ἴεροσύλου ἢ κλέπτου, τὸν δὲ διπλοῦς,
οἷον κατὰ ἴερέως φονέως,⁵ ἴεροσύλου, ἢ στρατηγοῦ προ-
δότου· ἀμαρτάνειν δὲ τούτους ἄλλοι φασὶν ἐν τοῖς δι-
πλοῖς· οὐ γὰρ ὑπεύθυνα τὰ πρόσωπα, ὅθεν καὶ περια-⁵
ρεθέντος τοῦ ἀδικήματος κατὰ στρατηγοῦ μόνου ἢ ἴε-
ρέως οὐδέν τι λέγειν τις ἔξει. ἀλλ' εἰ ἄρα, φασὶ, καὶ
γένοιτο διπλοῦς, γένοιτ' ἂν κατὰ μοιχοῦ φονέως ἢ κλέ-
πτου φονέως, ὃν καὶ ἐνάτερον ἴδιᾳ κρίσιν ἐπιδέχεται.
Ἐτεροι δὲ καὶ τοὺς τε προτέρους διπλοῦς δέχονται αὖξη-¹⁰
σιν λαμβάνοντας ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων ποιότητος, καὶ
ἔτι τριπλοῦς καὶ πολλαπλοῦς τῇ προσθήκῃ τῶν περι-
στατικῶν ἐφευρίσκουσιν. ὁ μὲν γὰρ Ἀφθόνιος πράγμα-
τος μόνον κατηγορίαν εἰσάγει, οἱ δὲ καὶ ἐκ προσώπου,
οἷον κατὰ ἴερέως· καὶ ἔτι ἐκ τόπου, οἷον καὶ ἐν ναῷ¹⁵
φονεύσαντος· καὶ ἔτι ἀπὸ χρόνου, οἷον καὶ ἐν ἑορτῇ.
ἁποι δὲ δοκεῖ μὴ κοινὸν τόπον κατὰ τῶν τοιούτων εἶναι.
οὐ γὰρ ἔστιν εὐρεῖν πολλὰς τοιαύτας περιστάσεις ὅμοι
συνδραμούσας, ὡς πολλοὺς μοιχοὺς καὶ ἴεροσύλους ἐστὶν
εὐρεῖν. Δευτερολογίᾳ· ἐν γὰρ τοῖς ἀγῶσι μερικῶς²⁰
εἰπόντες καὶ ἀποδεῖξαντες τὸν Λίσχίνην, εἰ τύχοι, προ-
δότην, ἐν τοῖς ἐπιλόγοις κατὰ πάντων τῶν προδοτῶν
ἔροῦμεν. Δευτερολογίας δὲ τρόπους τέσσαρας εἴναι φασιν,
εἰς μὲν δὲ τοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ πράγματος μένον-
τος δύο γίνονται λόγοι, ὥστε κατηγορήσαντος τοῦ διώ-²⁵
κοντος καὶ ἀπολογησαμένου τοῦ φεύγοντος αὐθις κατη-
γορῆσαι τὸν διώκοντα, καὶ ἀνατρέποντα τὴν ἀπολογίαν
καὶ τὸν φεύγοντα πάλιν ἀπολογήσασθαι πρὸς τὴν δευ-
τέραν κατηγορίαν, ὡς εἰχον αἱ τοῦ Ἀντιψῶντος δευ-
τερολογίαι· δεύτερος δὲ, ὅταν⁶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου³⁰
μένοντος τὸ ἔητούμενον πρᾶγμα διάφροδον εὑρίσκηται.⁷

5 φονέως ex codd. addidi.

6 Mon. ὅπ.

7 Ald.

Codd. εἴρισκεται.

ποιουμένων ἡμῶν πρῶτον λόγον περὶ τοῦ ἐγκλήματος,
καὶ ἀποδεικνύντων ὅτι προδέδωκε, καὶ δεύτερον λεγόντων,
τίς⁸ αὐτῷ τιμωρία προσήκει. τρίτος ὅταν τούναντίον τοῦ αὐτοῦ πράγματος μένοντος τὸ πρόσωπον
5 ἐναλλάττηται, ὅταν ἐπὶ τῷ αὐτῷ πράγματι ὁ μὲν τις
πρότερος λέγῃ,⁹ ὃ καὶ πρωτολογία λέγεται, ὁ δὲ δεύτερος,
ώς ἐν τῷ κατὰ Ἀνδροτίωνος πρότερος ἔφη ὁ Εὔπτήμων,
δεύτερος δὲ ὁ Διόδωρος· τέταρτος, ὅταν τις διπτολογῇ,
τουτέστι δἰς τὰ αὐτὰ λέγῃ,¹⁰ ἀνακεφαλαίωσιν
10 τῶν προαποδειχθέντων ποιούμενος· ὁ κοινὸς οὖν τόπος
τῷ τετάρτῳ τῆς δευτερολογίας ἔοικεν εἶδει· διαφέρει δὲ
7A. αὐτῇ τοῖς ἐπιλόγου τῷ τὴν μὲν ἀνακεφαλαίωσιν μόνην
εἶναι, τὸν δὲ δευτερολογίαν τε καὶ τοῦ πράγματος αὐξῆσιν.
διαφέρει τούτων¹¹ ἀμφοῖν ὁ κοινὸς τόπος, ὅτι
15 ἐκεῖνα μὲν μέρη τοῦ ὄλον λόγου ἔστιν, ὁ δὲ ὄλον τι¹²
καὶ ὅτι ἐκεῖ μὲν ὠρισμένον ἔστι πρόσωπον, ἐνταῦθα δὲ
κοινῶς¹³ κατὰ πάντων ἔστιν¹⁴ εἰπεῖν μοιχῶν. ἔστι δὲ
καὶ ἄλλως εἰπεῖν, ὅτι ὁ περὶ τοῦ προστιμήματος αὐξητικὸς
λόγος μετὰ τὸν ἀποδεικτικὸν γινόμενος ἴδιαι μὲν τε-
20 θεὶς δευτερολογία λέγεται, συνημμένως δὲ τῷ λοιπῷ τοῦ
λόγου σώματι μέρος τε αὐτοῦ ἔστι καὶ καλεῖται ἐπιλόγος.
Ἐκ τοῦ ἐναντίου. διαφέρει τὸ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ
πάντων ἐναντίον τοῦ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ γνώμῃ· ἐκεῖνο μὲν γὰρ
τὰ ἐναντία παρίστησι τοῦ πρὸ αὐτοῦ κεφαλαίου, τοῦτο
25 δὲ τοῦ μετ' αὐτό· κακεῖνο μὲν τάναντία οὐ τῆς δηγήσεως,
ἄλλὰ τῆς αἵτίας γησὶ, τοῦτο δὲ αὐτῆς τῆς¹⁵ ἐκθέσεως·
καὶ ὅτι τοῦτο μὲν τὰ πρεσβύτερα τῶν προκειμένων διέξεισιν,
ἐκεῖνο δὲ οὐ πάντως τὰ πρεσβύτερα· καὶ

8 Vind. δτι.

9 Ald. Vind. λέγει. Mon. λέγῃ.

10

Mon. λέγει.

11 Ald. Vind. τὸ τούτων. Mon. τὸ om.

12

Ald. Vind. τῇ. Mon. ἔστι.

13 Vind. κοινός. Mon. κοινόν.

14 Vind. φέρε. Mon. φέρει.

15 τῆς Vind. om.

ὅτι ἐπεῖνο μὲν ἔργασίας ἐπέχει τόπον ὡς κάτασκεναστι-
κὸν, τοῦτο δὲ προδιηγήσεως. Τὴν ἐκθεσιν· μετὰ τὸ
ἐναντίον ἀναλογοῦν τῇ προδιηγήσει εὐθὺς ἐπάγει τὴν
ἐκθεσιν ἀναλογοῦσαν τῇ διηγήσει. Ἀλλ' ὡς παροξύ-
νων· ἐν μὲν γὰρ τῇ διηγήσει ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα ἐροῦ-
μεν· ἐνταῦθα δὲ μετὰ δεινώσεως καὶ αὐξήσεως. Τὴν
σύγκρισιν· τοιχῶς γίνονται αἱ συγκρίσεις, ἀπὸ τοῦ
μεῖζονος, ἀπὸ τοῦ ἵσου, ἀπὸ 16 τοῦ ἐλάττονος. τινὲς δέ
φασι καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον ὑποκειμένης ἴεροσυλίας,
ἀπὸ μὲν τοῦ μεῖζονος ἐροῦμεν, δεινὸν ἡ ἀσέβεια, οὐδὲν 10
δὲ ἥσσον 17 καὶ ἡ ἴεροσυλία· ἄμφω γὰρ περὶ τοὺς
θεοὺς ἐξυθρίζουσιν· ἀπὸ δὲ τοῦ ἵσου, εἰ τὸν ἀπὸ τοῦ
ναοῦ τοῦ Διὸς ἴεροσυλίσαντα 18 τῷ ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς
Ἡρας ἴεροσυλήσαντι παραβάλλομεν. 19 ἀπὸ δὲ τοῦ
ἐλάττονος, οἷον εἰ δεινὸν ὁ κλέπτης, πολλῷ δήπου ὁ ἰε-
ρόσυλος· ἀπὸ δὲ τοῦ ἐναντίου, οἷον εἰ ὁ ἀναθήματα τοῖς
θεοῖς προσφέρων ἐπαίρων ἄξιος, κολαστέον δίπου τὸν
ἴερόσυλον· καὶ ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ μεῖζονος συγκρίνομεν, 20
ἵσουν τὸν παραβαλλόμενον 21 τῷ μείζονι ποιήσομεν, ἀλλ'
οὐ μείζονε, ἵνα μὴ ἀπίθανα δόξωμεν λέγειν καὶ κατα-
γέλαστα. εἰ δὲ καὶ μείζονα βουλησόμεθα ἀποδεῖξαι,
πρότερον τὸ ἵσον ἀποδεῖσαντες οὕτως ἐπὶ τὸ μεῖζον χω-
ρίσομεν. οἷον μοιχείας ὑποκειμένης, ὅτι μηδὲν ἐλαττον
κακὸν μοιχεία 22 ἴεροσυλίας· ἄμφω γὰρ θείους πατοῦσι
νόμους. εἰ δὲ δεῖ τὰληθὲς εἰπεῖν, καὶ 23 μείζον· ὁ μὲν 25
γὰρ περὶ κτήματα, ὁ δὲ περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρωπον ἀ-
μαρτάνει. ἐπὶ δὲ τῶν 24 ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ἐπιτιμητι-

16 Vind. καὶ τοῦ.

17 Vind. Mon. ἥτιον.

18 Ald.

Codd. ἴεροσυλήσαντος.

19 Mon. παραβάλλομεν.

20 Mon.

συγκρίνομεν.

21 Ald. παραβαλλόμεν τῷ μείζονει.

22 Ald.

μοιχείας ἴεροσυλία.

Mon. ἴεροσυλίας μοιχεία.

23 Ald. Mon. τῷ,

Vind. om.

24 Ald. Mon. τῷ,

Vind. τῷ.

καὶ τὸν λόγον προσάξομεν²⁵ οἶνον εἶτα τὸν κλέπτην
δεινὸν ἡγούμενοι οὐ πολλῷ τούτου δεινότερον τὸν ἰερό-
συλον λογισόμεθα;²⁶ καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἐντέχνως.
ἢ διὰ τὸ ἄγαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἴσχυρὸν, ἢ ὅτι καθαι-
ρεῖ τὸν ὑπάρχοντα δύκον· ἀπὸ τῆς φύσεως ὁ ἀπὸ τοῦ
ἡττονος τῆς συγκρίσεως τρόπος· ἀν γὰρ εἴπωμεν, ὅτι ὁ
ἱερόσυλος μεῖζων ἔστι τοῦ κλέπτου, οὐ μᾶλλον αὐξεῖται
ἢ καθαιρεῖται τῆς ἱεροσύλιας τὸ μέγεθος. Ἰστέον δὲ καὶ
τοῦτο, ὅτι τὰς συγκρίσεις οὖτας ὀφεῖλομεν σχηματίζειν,
10 ὡς μόνον τὸ μεῖζον τῷ παραβαλλομένῳ συνάγεσθαι, μὴ
μέντοι καὶ τιμωρίας ἢ τινος ἄλλου ἄξιον ἀποφαίνεσθαι.
οἶνον εἰπόντες εἰ τὸν κλέπτην κολαστέον, οὐ πολλῷ μᾶλ-
λον τὸν ἱερόσυλον; ἐργασίαν²⁷ ἀπὸ τοῦ μικροτέρου ποι-
οῦμεν, οὐ σύγκρισιν. συγκριτέον δὲ τὰ δόμογενῆ, οἶνον
15 τυμβωρύχον πρὸς κλέπτην καὶ ἱερόσυλον· δόμογενῆ γὰρ
τὰ ἐν ταῖς²⁸ αἰτίαις ἔξεταξόμενα. Συνάγων· φωνὴ
φιλοσόφων ἔστι. συνάγειν²⁹ γὰρ τὸ ἐπάγειν τὸ συμπέ-
ρασμά φασι, καὶ συναγωγὴ καὶ συμπέρασμα ταῦτον· ἥ
μὲν ὅτι ἐκ δίο προτάσεων συνάγεται, τὸ δὲ ὅτι πέρας
20 ἐπιτίθησι τῷ λόγῳ· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως
θεωρεῖται. οἶνον δὲ Ἐχετος ἀπάνθρωπος, δὲ Φάλαρις τὴν
ἔκείνου μιμεῖται ὠμότητα, δὲ Φάλαρις ἄρα τοῦ μισεῖ-
σθαι κατὰ τὸν Ἐχετον ἄξιος. Τῷ³⁰ κατηγορού-
μένῳ· νοητέον ἔξωθεν τὸ, ³¹ ἢ τῷ συνηγορουμένῳ.
25 **Εἶτα γνώμην,** ἢ ὅτι οὐκ ἄκων τὸ δεινὸν ἐποίησεν ἀλλ'
B. ἐκών. ἢ ὅτι πονηρὸς ὃν καὶ πονηρὰ ἐθισθεὶς πράττειν

25 Ald. Vind. πράξομεν. Mon. προσάξομεν. 26 Codd.
λογισόμεθα. Ald. λογισώμεθα. 27 ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ — κλέ-
πτην καὶ ἱερόσυλον Vind. om. 28 Mon. ταῖς αὐτῶν ἀ. 29
ἐκ παραθέσεως Schol. Ang. δμοιώσεως. συνάγων Schol. συνη-
γορουμένῳ. 30 τῷ κατηγ. — συνηγορουμένῳ Mon. om. 31
τῷ Vind. om.

καὶ τοῦτο πεποίηκε. τὸν ἵσον δὲ τρόπον νοητέον καὶ ἐπὶ τοῦ συνηγορουμένου· γνώμην γὰρ ἔνταῦθά φησιν αὐτὴν τοῦ προσώπου τὴν γνώμην, καθ' ἥν τόδε³² ἔπειταξε. Παρέκβασιν· ὁ μὲν Ἐρμογένης ποιότητα αὐτὴν ὀνομάζει, διότι ἐν αὐτῇ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα ἔξετά- 5
ζομεν· ὁ δὲ Ἀφθόνιος παρέκβασιν, διότι ἐν αὐτῇ τῶν προκειμένων³³ ἔξιστάμενον περὶ τῶν φθασάντων³⁴ σκοποῦμεν, πλὴν ὁ μὲν Ἀφθόνιος τὸν φθάσαντα μόνον βίον ἀξιοῦ κακίζεσθαι, σὺ δὲ καὶ τὸν μέλλοντα ἔξετά-
σεις, τίς ἔσται, λέγων, εἰ ἀμεθείη. Στοχαστικῶς¹⁰ ἀδριστον γὰρ τὸ πρόσωπον· εἰ δὲ ὡρισμένον ἦν, ὡς Περικλῆς, ἀποφαντικῶς ἀν ἐλέγομεν. Ἐλέου ἐκβο-
λήν· αὕτῃ ἡ μὲν ἐκ τοῦ ὄμοίου γίνεται, ὅταν τοῖς ὄ-
μοίοις ὅμοια παραβάλλωμεν· οἶον γυναικα οὖν καὶ παι-
δία ὁ φονεὺς οἰλαίοντα παραστήσεται, ἀλλ' ἐνθυμιήθητε 15
καὶ τὰ τοῦ φονευθέντος παιδία καὶ τὴν γυναικα· ἐκ δὲ τοῦ ἀνομοίου, ὅταν τείχη καὶ χώρας καὶ στρατόπεδα καὶ νόμους παραβάλλωμεν παισὶ καὶ γυναικὶ, ὡς ὁ³⁵ Δη-
μοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου. Ἐν μέντοι τοῖς ὑπέρ
τινος κοινοῖς τόποις ἡ οὐκ ἐμπεσεῖται τὸ τοιοῦτον κεφά- 20
λαιον, ἢ, εἰ ἐμπεσεῖται, ἐλέου εἰσβολὴ μᾶλλον, ἀλλ' οὐκ
ἐκβολὴ οἰληθῆσεται. οἶον ἐνθυμιήθητε, ὡς ἄνδρες, ἐν ὅσῃ
μὲν εὐθυμίᾳ οἱ τοῦ τυραννοκτόνου παιδεῖς τὸ γέρας λα-
βόντες³⁶ ἔσονται· ἐν ὅσῃ δὲ ἀθυμίᾳ τῆς ἐλπίδος αὐ-
τοῖς διαπεσούσης. Τὰ τελικὰ κεφάλαια. τελικὰ λέ- 25
γονται, ἡ διότι ἐν τῷ τέλει τοῦ πολιτικοῦ λόγου ὀφεί-
λουσι τίθεσθαι ἐν τῇ κοινῇ ποιότητι, ἡ ὅτι τὰ τέλη
πάντων περιέχουσι τῶν πραγμάτων κατὰ ταύτας γὰρ
τὰς δυνάμεις τὰ πράγματα ἔξετάζεται· ὡς νόμιμον, ἡ

32 Codd. τόδε τι. 33 Ald. προκημένων. 34 Schol.
Ang. οἶον, τίς οὖτος ἦν κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον. 35 ὁ
Codd. om. 36 Vind. λιθόγριος.

ένομιον, ὡς δίκαιον ἢ ἄδικον, καὶ τὰ λοιπά· ἢ ὅτι τούτων ἔκαστον αὐτὸ καθ' ἐαυτὸ δύναται πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. οὕτω καὶ Δημοσθένης μόνῳ τῷ συμφέροντι τοὺς Ὀλυνθιακοὺς ἔξετέλεσεν, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς κοινοῖς
 5 τόποις ἀγωνιζόμενοι πάντα ἀπαιτούμεθα, εἰ μήπου γυμνασίας χάριν. Νόμιμον. ἐνταῦθα εἰ μὲν ἔχομεν νόμον κείμενον, ἐκείνῳ χορησόμεθα· εἰ δὲ μὴ ἔχομεν, τὸ
 ἐναντίον τῷ προκειμένῳ σκοπήσομεν· κανὸν μὲν³⁷ εὑρώμεν ἐπ' ἐκείνῳ νόμον, ἐξ ἐκείνου ἐπιχειρήσομεν. οὗτον
 10 προκειμένον λέγειν κατὰ λειποτάκτου, ἐὰν μὴ ἔχωμεν³⁸
 κατ' αὐτοῦ νόμον, ἔχωμεν δὲ ὑπὲρ ἀριστέως, ἀπ' ἐκείνου
 ἐπιχειρήσομεν, ὅτι εἰ τοὺς ἀριστεῖς στεφανοῦσιν οἱ
 νόμοι, πάντως τοὺς λειποτάκτας κολάζεσθαι βούλονται
 εἰ δὲ μηδὲν³⁹ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἔχομεν, ταῖς καθολικαῖς
 15 ἐννοίαις χορησόμεθα, ὅτι οἱ νόμοι τοὺς τὰ φαῦλα πράττοντας μισοῦσι καὶ διὰ τοῦτο κολάζουσι. Δίκαιον· τὸ
 δίκαιον ἐν μὲν τοῖς κατά τινων ἐγκληματικῶς ἐμπεσεῖται.
 οἷον δίκαιόν ἐστι τόνδε⁴⁰ τόδε παθεῖν. ἐν δὲ τοῖς
 20 ὑπὲρ τινων ἀντιστατικῶς,⁴¹ οἷον εἰ καὶ μεγάλα αἴτεῖται,
 δίκαιόν ἐστιν ὅμως ταῦτα λαβεῖν· ἐπὶ μεγάλοις γὰρ τὴν
 πόλιν ὠφέλησε. τέτακται δὲ μετὰ τὸ νόμιμον ὡς συγγενές. εἴ τι γὰρ νόμιμον, τοῦτο καὶ δίκαιον. Συμφέρον· μετὰ τὸ νόμιμον καὶ δίκαιον τέτακται τὸ συμφέρον,
 25 ὅτι ἐκεῖνα μὲν τοῦ ἀποφαντικοῦ λόγου καὶ βεβαιότεροι, τοῦτο δὲ τοῦ στοχαστικοῦ· περὶ γὰρ τὸ μέλλον
 ἔχει τὴν γίτησιν. Δυνατόν· οἷον εἰ μὲν μὴ δυνατῶς
 εἶχομεν τόδε τι ποιῆσαι, ἦν ἀν τόδε· ἐπεὶ δὲ τόδε καὶ
 ἐφεξῆς· συμπλέκεται δὲ τὸ δυνατὸν τῷ συμφέροντι, ἐπει-

37 μὲν Mon. om.
 post. Vind. ἔχομεν.

38 Mon. Ald. ἔχομεν. h. l. et paullo

39 Vind. μηδὲ ἐπί.

40 Ald. τόδε

τόρδε. Codd. τόρδε τόδε.

41 Ald. Mon. ἀντιστατικοῖς. cor-

rigit Vind.

δὴ καὶ θάτερον θατέρον ἀπολειφθὲν⁴² οὐδὲν ἴσχύει.
 Ἐνδοξον· οἶον τίς δόξα τῇ πόλει προσέσται τόδε τι
 ποιησαμένων⁴³ ἡμῶν, καὶ τίς εἰ τούναντίον. διαφέρει
 δὲ τοῦ συμφέροντος, κοινωνοῦν αὐτῷ κατὰ τὸ ἐκβιθσό-
 μενον· ὅτι ἐκεῖνο μὲν καὶ ἐν σώμασιν⁴⁴ ἢ ἄλλῳ τινὶ,⁵
 τοῦτο δὲ εἰς δόξαν ἢ ἀδοξίαν τείνει. Τὸ ἐκβησόμε-
 νον· τοῦτο τέλος ὃν τοῦ συμφέροντος ίδιᾳ τέθειται.
 τὸ μὲν γὰρ ἐν ἐκεῖνῳ ὀποβιθσόμενον ἐκ τῶν προσεχῶν
 λαμβάνεται,⁴⁵ οἶον δεῖ τιμωρηθῆναι τὸν τύραννον, ἵνα
 μὴ καὶ ἔτερος τυραννήσῃ, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν ἀπωτέρων.⁴⁶ 10
 οἷον οὐκέτι καταλήψεται τις τὴν ἀκρόπολιν, οὐκέτι τὴν 8Λ.
 πόλιν δουλώσει. Ἰστέον δὲ ὅτι τῶν προγυμνασμάτων
 τῶν μὲν ὄντων μερῶν, τῶν δὲ καὶ μερῶν καὶ ὄλων, ὁ
 κοινὸς τόπος τούτων⁴⁷ κάπεινων εὑρίσκεται, καὶ ὅτι τὴν 15
 περὶ τὸ διανικὸν ὁ κοινὸς τόπος ἐπαγγέλλεται μελέτην.
 ὥσπερ φασὶν οἱ μὴ προσδεχόμενοι κοινὸν τόπον ὑπέρ
 τίνος· εἰ δ' ἐκεῖνοι μηδὲν λέγουσι, γένοιτ' ἂν ἐν κοινῷ
 τόπῳ καὶ⁴⁸ περὶ τὸ πανηγυρικὸν γυμνασία.⁴⁹

---

42 Ald. ἀποληφθέν. 43 Vind. ποιησάντων, 44 Codd.
 χρήμασιν. 45 Ald. Mon. λαμβάνον. corrigit Vind. 46
 Mon. ἀπωτέρω. Ald. Vind. ἀποτέρω. 47 Vind. κακελεῖν καὶ
 τούτων. 48 καὶ περὶ Vind. om. 49 Sub κοινὸς τόπος καὶ
 τίν. ad voc. ὡς ἰστήκασι Sch. Ang. τὸ ὡς ἀντὶ τοῦ ἔως, ἢ ἀντὶ⁵
 τοῦ ἐπειδή. δημοτικότερος. In Cod. superscriptum est:
 πολιτικότερος: ad marg. εἰώθασι γὰρ οἱ ποιηταὶ δημότις καλεῖν
 τοὺς μετρίους καὶ ταπεινούς. μίαν πᾶσιν — — γνώμην· τὸ
 ἀφεῖσθαι τοῖς ἴδιοις, καὶ τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσθαι. παρὸν
 τοὺς πολλοὺς ὁ φθείρ. ἀντὶ τοῦ ὑπέρ τοὺς πολλοὺς, τουτέστι
 κρείττον τῶν πολλῶν. τουτονὶ καὶ διασώσειε· παρέλκει τὸ
 καὶ καὶ⁶ ἔθος Ἀττικόν. τό τε γὰρ φθάσαν· τὸ προλαβόν, τὸ
 παρελθόν. τῶν γε γενημένων ἐστὶ χαλεπώτερον· τὸ καὶ
 ἄθροισιν οὐχίμα, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον εὐφριτεῖς. διὸ μὲν γὰρ τοὺς
 τούτοις παῖδας· ἦτοι θιάσην, ὡς ἀφεθήσεται δὰ τούτων, ἢ
 πάλιν τυραννήσει, αὐτὸς διαδοχήν κατακλιπὼν τυραννίδος.

VIII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Μετὰ τὰ προλαβόντα προγυμνάσματα¹ τέθειται τὸ ἐγκώμιον ὡς τελείαν ἔχον πανηγυρικοῦ λόγου διαίρεσιν, καὶ τελεωτέρας δεόμενον ἔξεως.² Εδει οὖν, φασὶ, διὰ συντάττεσθαι τοῖς προγυμνάσμασιν ἀτελέσιν οὗσι· φαμὲν οὖν ὅτι οὐχὶ πλατύνειν³ τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια οἱ γυμναζόμενοι ἀπαιτοῦνται, ἀλλὰ τύπους μόνον⁴ ποιεῖν εἰς γυνῶσιν τῆς αὐτῶν φύσεως. ή καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῇ φήτορικῇ περὶ μόνου τοῦ συμβουλευτικοῦ καὶ δικανικοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ ἐν ταύτῳ καὶ πανηγυρικοῦ Ἐρμογένης ἐδίδαξεν, οὐ μὴν καὶ περὶ μόνου⁵ πανηγυρικοῦ, εἰκότως ἐν τοῖς προγυμνάσμασι περὶ μόνου αὐτοῦ διαλαμβάνεται. Τῷ γὰρ Ἐρμογένει περὶ πολιτικοῦ λόγου ἐστὶν ὁ σκοπός· οἱ δέ φασι διὰ τοῦτο τοῖς προγυμνάσμασι τοῦτο συντάττεσθαι, καὶ τοι τελείου λόγου ἔχον διαίρεσιν διὰ τὴν τοῦ πανηγυρικοῦ εἴδους εὐχέρειαν· πολλῷ γὰρ φῶν αὐξῆσαι τὰ δμολογούμενα ἀγαθὰ η κακὰ, η ἀνασκευάσαι καὶ κατασκευάσαι τὰ μὴ⁶ δμολογούμενα, η καὶ ὅτι πολλάκις ὡς μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου⁶ λαμβάνεται, ὡς ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου καὶ ἐν τῷ πρὸς Αεπτίνην, καὶ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ὡς ὁ κοινὸς τόπος καὶ ὅλον καὶ μέρος ἐστίν. Ἐξετικός· τινὲς ἐκθετικὸς καὶ αὐξητικός φασιν· εἰ μὴ γὰρ τοῦτο προστεθείη, οὐδὲν διοίσει ψιλῆς ίστορίας. διαφέρει δὲ ἐγκώμιον τοῦ ὑπέρ τινος κοινοῦ τόπου τῷ τέλει καὶ τῇ ἐκβάσει· ἐν μὲν γὰρ τῷ κοινῷ τόπῳ σκοπός ἐστι δωρεὰν λαβεῖν, τὸ δὲ ἐγκώμιον ψιλῆς ἀρετῆς ἔχει μαρτυρίαν. Εἴρηται δέ· ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὕτως· ἄλλοι δὲ

¹ Mon. γυμνάσματα.² Ald. πλατύνειν.³ Ald.

Mon. μόνου τούτου. secutus sum Vind.

4 Ald. Vind. μόνον.

Mon. μόνου.

5 μὴ Vind. om.

6 λόγου recepi ex Mon.

ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς κώμοις καὶ συμποσίοις ἔδεσθαι φασιν· ὡς καὶ Ὁμηρος.⁷

Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῆ θεὸν ἐλάσκοντο·

ἢ διὰ τὸ ἐν ταῖς κάμαις ἔδεσθαι, διὰ τὸ τηνικαῦτα τὴν Ἑλλάδα κατὰ κώμας οἰκεῖσθαι· διαιρεῖται δὲ τὸ ἐγκώ-⁵
μιον εἴς τε ἐπιβατηρίους λόγους καὶ προσφωνηματικοὺς
καὶ ἐπιθαλαμίους καὶ ἐπιταφίους. ὁ δὲ ὑμνος⁸ εἴς τε
παιᾶντας καὶ διθυράμψους καὶ ἐρωτικούς· ὃν οἱ μὲν εἰς Ἀπόλλωνα,
οἱ δὲ εἰς Διόνυσον, οἱ δὲ εἰς Ἀφροδίτην.
Καὶ τῷ τὸν μὲν ἔπαινον. ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὗτος,¹⁰
ὁ δὲ Γεωμέτρης φῆσι τῷ τὸν μὲν μιᾶς πράξεως εὐφη-
μίαν ἔχειν, τὸ δὲ ἐγκώμιον πολλῶν· πολλάκις γὰρ, φησὶ,
καὶ ὁ ἔπαινος ἐπεκτείνεται. καὶ ἔτι τῷ τὸν μὲν ἔπαινον
τῶν ἀληθῶν καὶ⁹ κεκριμένων ἔχεσθαι, λέγω δὲ πρὸς
τὴν τῶν ἐπαιρούντων διάθεσιν, τὸ δὲ ἐγκώμιον οὐ πάν-¹⁵
τως τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν ἐξ ἀληθοῦς διαθέσεως, ἀλλὰ
καὶ τῶν πιθανῶν. Πρόσωπά τε καὶ πράγματα.
τῶν πραγμάτων τὰ μὲν μόνη τῇ διανοίᾳ θεωρεῖται, οἵα
ἐστι τὰ ἀσώματα, οἷον σωφροσύνη, δικαιοσύνη· τὰ δὲ
καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσιν, οἷον ἀσπίς, λίθος,²⁰
δόρος. Ἀλογα ζῶα· ἐξ ἔντων τῶν περιστατικῶν, τὰ
μὲν¹⁰ τέσσαρά φησιν ὑποπίπτειν τῷ ἐγκωμίῳ, ὡς καὶ
καθ' ἑαυτὰ¹¹ συνιστάμενα· τὸν δὲ τρόπον καὶ τὴν αἴ-
τιαν οὐκ εἰσάγει, ὡς μὴ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ σὺν τοῖς
ἄλλοις εἶναι δυνάμενα. πλὴν ιστέον ὅτι ἐγκωμιάζονται²⁵
καὶ ταῦτα, ἀλλ' οὐ καθ' αὐτὰ, ὁμοῦ δὲ τοῖς ἄλλοις.
Ως δικαιοσύνη· ζητεῖται εἰ τῶν πραγμάτων τὰ μὲν
μόνως ψέγονται, ὡς αἱ κακίαι, τὰ δὲ μόνως ἐπαιροῦν-
ται, ὡς αἱ ἀρεταὶ, τὰ δὲ καὶ ἐπαιροῦνται καὶ ψέγον-
ται, ὡς τὰ μέσα, οἷον εἰρήνη, πόλεμος, καὶ τὰ τοιαῦτα,³⁰

7 Il. a. 472. 8 Mon. ὁ δὲ εἰς ὑμνούς. 9 Mon. καὶ τῶν.

10 Ald. Vind. καὶ. Mon. μέν. 11 Vind. μέτα.

πῶς οὐχ ὑπέθετο καὶ τούτων ἐγκωμιάσαι τι, καὶ τοι¹²
τῆς δητορικῆς περὶ τὰ μέσα μάλιστα καταγινομένης.
φαμὲν οὖν ὅτι εἰ κἀκεῖνα¹³ ἐγκωμιάζειν εἶπεν, ἀλλ’ οὐ-
B. δὲ ταῦτα ἀπέκλεισε. καὶ ἄλλως ἐν μὲν κατηγορίαις καὶ
5 ἀπολογίαις καὶ προτροπαῖς καὶ ἀποτροπαῖς τοῖς μέσοις
ἐπιχειρητέον. ἐν τοῖς¹⁴ δὲ ἐγκωμίοις καὶ ψόγοις οὐκ ἀ-
νάγκη. οὐ γὰρ ταῦτα ἀναγκαῖον ψέγειν, ἀπερ ἐγκωμιά-
ζειν δυνάμεθα. Καὶ κοινῇ καὶ καθ'¹⁵ ἔκαστον·
τούτοις τινὲς προστιθέασι καὶ ὅλον καὶ μέρος. Ἡ μὲν
10 οὖν διαιρεσίς αὕτη. δύο διαιρέσεων ἐν ταῖς τεχνο-
λογίαις οὐσῶν, τῆς μὲν κατὰ τὴν ὑλην, τῆς δὲ κατὰ τὴν
τέχνην, τὴν κατὰ τὴν ὑλην ἐνταῦθά φησι, καθ' ἣν τὸ
ἐγκώμιον διαιρεῖται· πέντε γὰρ ταῦτα παρέλαβε τὰ κε-
φάλαια, πρῶτον μὲν ὅρον τοῦ ἐγκωμίου, δεύτερον δὲ¹⁵
15 διὰ τί οὕτω λέγεται, τρίτον διαιροδάν αὐτοῦ πρὸς ὑμνον
καὶ ἐπαινον· τέταρτον τίνα καὶ πόσα τὰ τούτῳ ὑποκεί-
μενα· πέμπτον τις ἡ ὑλη, ὅτι γένος καὶ ἀγωγὴ καὶ τὰ
τοιαῦτα· νῦν δὲ ἐτέρον εἰπεῖν βούλεται διαιρεσιν τὴν
κατὰ τέχνην, πῶς ταύτην τὴν ὑλην οἰκονομήσομεν.
20 Προοιμιάσῃ μὲν· φασὶν ὅτι μὴ πάνυ ὁρίδιον ἴδιάζον
προοίμιον ἐπὶ τῶν ἐγκωμίων εὑρεῖν· κοινὰ γὰρ ταῦτα,
ώς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ πᾶσιν ἀρμόζοντα. οἷον ὅτι δίκαιον
τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαινεῖσθαι, ἀσπερ καὶ τῷ ψόγῳ τοὺς
πονηροὺς διαβάλλεσθαι· καὶ αὐθις ὅτι δεῖ τοὺς γονέας
25 ἥ διδασκάλους τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν ἀπολαμβάνειν·
ἔστι δέ πον καὶ ἴδιῶν προοίμιων ἐπὶ τούτοις εἴρεσις.
ὅταν ὥσπερ ἐπιταχθέντες¹⁶ πρὸς τὸν λόγον ἐρχόμενοι
φανώμεθα, ἥ συγγενῆ τιμῶντες, ἥ ἀμειβόμενοι φίλον
ἥ παρ' αὐτοῦ τοῦ καλοῦ προκαλούμενοι. Ὁ διαιρή-

12 Ald. τι. Vind. Mon. τοι. 13 Vind. ἔκεῖνα. 14
τοῖς Vind. om. 15 δὲ Vind. om. 16 Mon. ἐπιτα-
χθέντος.

σεις· κατὰ τὸν Πορφύριον ἐν τῇ εἰσαγωγῇ καὶ ὁ Ἀ-
φθόνιος ἐνταῦθα τὸ γένος διαιρεῖ· τοῦ γὰρ γένους τὸ
μὲν ἄψυχον, τὸ δὲ ἔμψυχον, καὶ τοῦ μὲν ἀψύχου πόδ-
ῶ μὲν τὸ ἔθνος, προσεκὲς δὲ ἡ πατρὸς· τοῦ δὲ ἔμψύ-
χου πόδῶ μὲν οἱ πρόγονοι, προσεκὲς δὲ οἱ γονεῖς· προ- 5
τάττεται γοῦν ¹⁷ ἐνταῦθα τὰ γύσει πρότερα· πατέρας
δὲ εἰπὼν, καὶ τοι τοῦ πατρὸς ἐνὸς ὅντος καὶ τὴν μητέρα
τῷ πληθυντικῷ συμπεριλαμβάνει. ἵστεον δὲ, ὅτι οὐ ¹⁸
πάντα τὰ τοῦ γένους ἐν πᾶσι τοῖς ἐγνωμιαζομένοις ἀνά-
γκη ἐμπίπτειν, ἀλλ᾽ ὅσα ἐνδέχεται, οἷον ἐπὶ σοφίας ¹⁹
ἔθνος μὲν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ²⁰ πατρίδα τὰς Ἀθήνας
εὐρήσομεν, προγόνους δὲ ἡ πατέρας οὐκέτι. ἔτι ἵστεον,
ώς εἰ μηδὲν ἀξιόλογον ἡ πατρὸς ἔχει, οἷον ἡ Σιγνος,
ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὴν ταύτην ἐγνωμιάσομεν, ὅτι πλησίον
κεῖται τῆς Ἀττικῆς καὶ μέση τῶν Κυκλαδων. καὶ εἰ κα- 15
τὰ τὸν καιρὸν τῆς κυνοφορίας ἡ τῆς ὡδῖνός τι συμβέ-
βηκε, πάκενο λέξομεν· ώς ἐπὶ τῆς Περικλέους μητρὸς,
ἡ προεἶπεν ἐν ὑπνοις ὁ θεὸς, ὅτι λέοντα τέξεται. καὶ
εἴ πού τι ἐλάττωμα ἔχοι, ²¹ καὶ τοῦτο περιστέλλειν εὐ-
γημοτέροις πειρασόμεθα λόγοις, τὴν μὲν δειλίαν εὐλά- 20
βειαν καὶ προμήθειαν καλοῦντες, τὸ δὲ θράσος ἀνδρεί-
αν ²² καὶ εἰψυχίαν. Εἰς ἐπιτήδεύματα καὶ τέ-
χνην· ἐπιτήδευμά μὲν ἡ τοῦ βίου αἵρεσις, οἷον ὅτι εἴ-
λετο στρατεύεσθαι· τέχνη δὲ τὸ εἰς ξεῖν ἐλθεῖν τοῦ ἐπι-
τηδεύματος· ἔτεροι δέ φασι τέχνην μὲν τὸ διὰ μαθή- 25
σεως μόνης προσγινόμενον, ²³ ἐπιτήδευμα δὲ τὸ ἐπὶ τῶν
πραγμάτων αὐτῶν ἦνειν εἰς μεταχείρισιν· ²⁴ ώς ὁ Ἀρι-

---

17 Vind. οὖν. 18 Mon. οὐ om. in Vind. insertum est
μὴ, primum absuit. 19 Mon. ἀνύγκης ἐμπίπτει. 20 καὶ
Vind. om. 21 Vind. ἔχει. Mon. ἔχῃ. 22 Vind. ἀνδρείαν.
Ald. Mon. ἀνδρίαν. 23 Ald. προγν. Vind. Mon. προσγν.
24 Ald. Codd. μεταχείρισιν.

στοτέλης τυχὸν ἔμαθε μὲν καὶ τὴν δητορικὴν, ἐπετήδευσε δὲ τὴν φιλοσοφίαν πᾶν τὸ φιλότιμον εἰς αὐτὴν τρέψας. Καὶ νόμους ὅταν ὡς δοκεῖ τοῖς νόμοις ἀποδεῖξωμεν²⁵ ἀνατραφέντα τὸν ἐγκωμιαζόμενον. Εἰτα τὸ μέγιστον· μέγιστον αὐτό φησιν, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα φύσεως ἡ τύχης ἡ τῶν πατέρων ἐστὶ δωρῆματα, αὗται δὲ τῆς ἡμῶν αὐτῶν²⁶ γνώμης καὶ προαιρέσεως, καὶ ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτετμημένως καὶ κατὰ παραδρομὴν παρερχομεθα. ἐν δὲ ταύταις ἐμπλατυνόμεθα· ιστέον δὲ ὡς εἰς ζῶα 10 ἡ φυτὰ ἡ τοιαῦτά τινα ἐπαινοῦμεν,²⁷ ἀντὶ τῶν πράξεων τὰς ἐξ αὐτῶν ὀφελείας καὶ εἰσφορὰς θήσομεν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς ὑπτιότητα ἡ τῶν πράξεων διέξοδος ποιεῖ, πειρατέον εἰς ἀρετὰς ἀναφέρειν τὰς πράξεις, καὶ ἐπάγειν κατὰ μέρος τὰς κρίσεις, ἵν' ἐναγώνιος ὁ λόγος κατασκευάζηται· ζητητέον δὲ, εἰ ἀντίθεσιν ἐπιδέχεται τὸ ἐγκώμιον· εἰ γὰρ δεῖ ὁμολογουμένων ἀγαθῶν βάσκανον γίνεσθαι, οὐκέτι ὁμολογήσεται τὰ ἔχοντα ἀντίθεσιν· εἰ δὲ ἐξ ἴδιαζούσης ὑλῆς ἐμπέσοι, ἡ²⁸ ἀποκρύψαι οὐ δυνάμεθα διὰ τὸ τὸν ἀρροατὴν αὐτὸν ζητεῖν, τῇ 20 τε μεθόδῳ αὐτὸν καθαιρήσομεν, καὶ τὰς λύσεις ἰσχυροτέρας²⁹ ἐποίσομεν, ὡς Ἀριστείδης καὶ Ἰσοκράτης ἐν τῷ Πανηγυρικῷ καὶ τῷ Βουσίριδι.

Τῶν ἀπάντων τὸ κάλλιστον· καὶ Πλάτων οὕτω φησὶν, ὅτι τοιοῦτον οὔτε ἥκε ποτε εἰς ἀνθρώπους, 25 οὔτε ἥξει δῶρον ἐκ Θεοῦ. Ἡ βίον αὐτῷ³⁰ οἱ γὰρ

25 Ald. ἀποδεῖξωμεν. Mon. Vind. ἀποδεῖξωμεν. 26 αὐτῶν Mon. om. 27 Ald. ἐπαινοῦμεν. Vind. Mon. ἐπαινοῦμεν. 28 Vind. ö. 29 Vind. Ald. ἰσχυρωτ. 30 τὸ τῆς τύχης αὐτῷ Sch. Ang. τοῦ πλούτου λέγει, καὶ γὰρ περὶ τὴν Θράκην εἶχε κτήματα μεγάλα, καὶ περιουσίαν πολλὴν, ἀφ' ὃν παρέχων τοῖς στρατιώταις χρήματα ἡκρίβωσε τὸ τῆς ιστορίας ἀληθές. προελήλυθε γένους· τῆς εὐγενείας. φέρεται κέρδος· ἀντὶ τοῦ φέρει.

Αθηναῖοι τὸ παλαιὸν τοὺς ἔαντῶν παῖδας γράμματα καὶ νῆγεσθαι ἐξεπαιδευον· τὸ μὲν διὰ τοὺς νόμους,³¹ τὸ δὲ διὰ τὰς νανυαγίας. Εἶτα τις αὐτῷ· ίστεον ὅτι ἐν παντὶ λόγῳ μέρει χώραν ἔχει τὰ τῆς συγκρίσεως· ἐν μὲν προοιμίοις, ὡς Ἰσοκράτης³² ἐν τῇ Ἐλένῃ· ἐν δὲ τοῖς 5 ἀγῶσι καὶ ἐν τῷ τέλει, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Εὐαγόρᾳ, καὶ αὐθις ὁ Δημοσθένης ἐν μέσοις τοῖς ἀγῶσιν ἐν τῷ περὶ στεφάνου.

Δύο πεποίηκεν ἐνταῦθα ἐγκώμια, προσώπου καὶ πράγματος, ἵνα ἐν μὲν τῷ προσώπῳ διδάξῃ τὸ κυρίως γένος 10 καὶ τὴν κυρίως τροφὴν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν δὲ τῷ πράγματι τὰ ἀνάλογα τούτοις. ίστεον δὲ, ὅτι σοφίαν³³ ἐνταῦθα τὴν φρόνησιν ἀλλ' οὐ τὴν γνῶσιν φησιν. ἡ μὲν γὰρ φρόνησις φυσικόν ἔστι δώρημα, ἡ δὲ γνῶσις ἐκ μαθήσεως προσγίνεται. Ἐπαινέσαι δέ· ζητεῖται πᾶς 15 λαβεῖν μὲν τὴν³⁴ σοφίαν δύνατὸν, ἐπαινέσαι δὲ ἀδύνατον· καὶ φασιν, ὅτι ὁ μὲν λαβὼν μέρους³⁵ αὐτῆς μετειληφεν, ὁ δὲ ἐπαινῶν πρὸς ὅλην τὴν τῆς σοφίας δύναμιν ἀποδύεται. Ἀρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς· ἐπειδὴ ἐν τῷ πολέμῳ δεῖ μὲν καὶ τόλμης, δεῖ δὲ³⁶ καὶ φρονή- 20 σεως, ὃν ἡ μὲν εἰς Ἀρην, ἡ δὲ εἰς Ἀθηνᾶν ἀναφέρεται. Καὶ θεῶν παῖδες· οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ τῆς ἀνατροφῆς κεφαλαίου, οἱ δὲ ἀντὶ τῶν πατέρων εἰρήκασι.³⁷ Καὶ Περσῶν ὄλην· ἔτεροι Τρώων ἀναγινώσκουσι.

---

31 Mon. λόγους.   32 Vind. Σωκράτης.   33 σοφίαν Ald. om. Sch. Ang. τὴν γνῶσιν εἰπόντι τινες, ἄλλοι δὲ τὴν φράσιν. ἐπαινίσαι· κατὰ παράλεψιν· ἀφίσης γὰρ τοὺς λοιπούς. ἡ γε- ται τοῖς πλέοντιν· ἀντὶ τῆς θαλάσσης, τοὺς γὰρ πλέοντας εἰ- πειν ἐκ τοῦ περιεχομένου δηλῶν. προσῆλθεν εἰς γῆν· τοῦτο ὃς ἀνατροφή· μετὰ γὰρ τοὺς θεοὺς εἰς τοὺς ἥρωας μεταβέβηκεν, οὓς καὶ θεῶν λέγει παῖδας.   34 Codd. τὸν om.   35 Mon. μέρος.   36 δεῖ δὲ Ald. om.   37 Codd. εἰρήκασιν. quae se- quuntur Vind. om.

IX. ΕΞΙΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΦΟΓΟΥ.

Συντάττεται δέ ψόγος τῷ ἐγκωμίῳ, διά τέ τὸ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖσθαι κεφαλαίοις, καὶ ὅτι τοῦ πανηγυρικοῦ εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον διαιρουμένου διδάξας περὶ τοῦ 5 ἐγκωμίου καὶ περὶ τοῦ ψόγου διδάσκει. Τόπου δὲ κοινοῦ ἔστιν ὁ Ἀφθόνιος τὸν ὑπέρ τινος κοινὸν τόπον μὴ εἰδέναι, ἐπειδήπερ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ διαφορὰν κοινοῦ τόπου καὶ ἐγκωμίου οὐκ εἰσήνεγκεν, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ εἰσήνεγκε. τὸ γὰρ ἐν τῷ ὄρῳ τοῦ κοινοῦ τόπου προσκεί-10 μενον „ἢ καλῶν“ οὐχὶ τοῦ Ἀφθονίου φασὶν εἶναι, ἀλλ’ ἔτέρου· καὶ γὰρ καὶ οὐδαμοῦ ἐν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου διδασκαλίᾳ τοῦ ὑπέρ τινος κοινοῦ τόπου ἐμνημόνευσε, διόλου δὲ τοῦ κατά τινος. Τῷ τὸν μὲν τόπον· ¹ ὁ μὲν Ἀφθόνιος οὗτος· ἐτεροι δὲ καὶ ἄλλα φασὶ, τῷ τὸν μὲν 15 μετα τὴν ἀπόδειξιν φέρεσθαι, τὸν δὲ ψόγον καὶ πρὸ τῆς ἀποδείξεως· καὶ τῷ τὸν μὲν μέρος εἶναι ² τοῦ λόγου, καὶ κατὰ προσώπων εἰ καὶ ³ συμπεπλεγμένων τῷ πράγματι καὶ ἀορίστων λέγεσθαι, τὸν δὲ ψόγον οὐ κατὰ προσώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πραγμάτων γυμνῶν, 20 οἷον πολέμου, ναιμαχίας. Διαιρεῖται δέ· οὐκ εἴπε τοῖς ἐναντίοις τῷ ἐγκωμίῳ, ὡς τὴν κατασκευὴν ⁴ τοῖς ἐναντίοις τῇ ἀνασκευῇ· καίτοι ἐναντίον τῷ ἐπαινεῖν γένος ἢ τροφὴν τὸ ψέγειν αὐτά. λύεται ⁵ δὲ ὅτι ἐκεῖ μὲν ⁶ ἐναντίον τὸ σαφὲς τῷ ἀσαφεῖ, οὐ κατὰ μόνην τὴν ὑπαρ-25 ξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ λόγου προφοράν. ἐνταῦθα δὲ γένος καὶ γένος καὶ τροφὴ καὶ τροφὴ· καὶ οὐδὲν ἐναντίον· μόνη δὲ τῇ ὑλῇ διαιρέσει, ὅτι ἐν μὲν τῷ τὰ προσόντα τινὶ καλά, ἐν δὲ τῷ τὰ προσόντα κακά. Τοσαῦτα δὲ δεῖ· οὐ τὰ αὐτὰ λέγει· ἔστι μὲν γὰρ ὅτε

¹ Mon. τόπου. ² εἶναι Mon. om. ³ καὶ Mon. om.

⁴ Mon. ἐν τοῖς. ⁵ Codd. λέγεται. ⁶ Mon. τὸ ἐναντ.

καὶ τὸῦτο γίνεται· ἀλλ' οὐκ ἀεὶ οὐδὲ ἐν πᾶσι· ἀλλὰ τοσαῦτα, τούτεστι πρόσωπα καὶ πράγματα, καὶ τοιαῦτα. ἵστεον ὡς ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ἐπιτηδεύειν δεῖ γλαφυράν τε καὶ ἀβροτέραν⁷ καὶ θεατρικὴν φράσιν μετά τηνος σεμινότητος, ἥσπερ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς ὅγκοις δεόμεθα καὶ ἀξιώματος· καὶ ἐν τοῖς δικαίοις⁸ σφροδρότητος τῆς ἔμψυχον τὸν ἄγῶνα ποιούσης. Ἡδει, τινές Β. φασι, μὴ θεῖναι μελέτην ψόγου, ἔδειξε γὰρ αὐτὴν ἐν τῷ ἐγκωμίῳ ἐκ τῶν αὐτῶν τῷ ψόγῳ συγκειμένην. ἀλλά φαμεν, ὡς οὐ πάντως ὁ τῷ ἐγκωμίῳ ἐγγυμνασθεὶς ἥδη¹⁰ καὶ πρὸς ψόγον ἴκανός ἐστιν· ὅθεν καὶ πολλοὺς ὁρῶμεν πρὸς ἔπαινον δεξιοὺς, οὐ μὴν⁹ καὶ πρὸς ψόγον, ὡς Ὁμηρον, Πίνδαρον· ἐτέρους δὲ τούναντίον, ὡς τὸν Ἀρχιλόχον. Προσθήκει δὲ τὸν Φίλιππον εἰς ψόγον, φασὶν, ἡ ὡς φιλέλλην, ἡ ὅτι αὐτὸς τὰ Μακεδόνων εἰς μέγα¹⁵ πρῶτος αὔρειν ἥρξατο, ὑψ' ὅν οἱ ἐν Ἀθήναις ἀπώλοντο ὄγκορες. ἐποίησεν οὖν τοῦτο ὡς¹⁰ σοφιστῆς ὁ Ἀριθόνιος τοῖς ὄγκοσι τιμωρῶν. Καθίσταται¹¹ γειριστον· εὐφυῶς κατεσκεύασεν,¹² ὅτι πάντας τοὺς¹³ πονηροὺς ὁ Φίλιππος ὑπερέβαλλε.¹⁴ δείκνυσι γὰρ τοὺς²⁰ μὲν Μακεδόνας ἀπάντων τῶν βαρβάρων χειρίστους, τοὺς δὲ Πελλαίους τῶν ἄλλων Μακεδόνων, τοὺς δὲ Φίλιππον προγόνους τῶν ἄλλων¹⁵ Πελλαίων, τὸν δὲ αὐτοῦ¹⁶ πατέρα τῶν προγόνων, τὸν δὲ Φίλιππον τοῦ πατρός. Τὸ πρῶτον ἔξιώσαν· καὶ μὴν οὐκ ἔξελάθησαν, ἀλλ' εἰς²⁵ ἀποικίαν διὰ πλῆθος ἔξεπέμφθησαν.¹⁷ ἀλλ' ἔστι ταῦ-

7 Ald. ἀβροτέραν. Vind. Mon. ἀβροτέραν. 8 Vind. ἀγορικοῖς.

9 Mon. μὲν omisso sq. καὶ. 10 Mon. ὁ σοφιστῆς Ἀριθ.

11 καθίσταται χειρίστον — — ἐπιδεικτικῶς ἐπιχειροῦσιν Vind. ponit post πρότερον πρόσαθαι. Ald. καθίστατον.

12 Ald. Codd. κατεσκεύασεν. 13 τοὺς Mon. om. 14 Codd. ὑπερέβαλε. 15 Vind. λοιπῶν. 16 Ald. αὐτοῦ. 17 Codd.

τα ἐν ἀδείᾳ τοῖς σοφισταῖς, πιθανῶς ὡς τὰ πολλὰ καὶ μὴ ἐπιδεικτικῶς ἐπιχειροῦσιν· ἐξ ἣς οὐδὲ δουλούμενοι. τοῦτο ἐκ τοῦ Ἀημοσθένους εἴληφε. Φησὶ γάρ ἐκεῖνος·¹⁸ „ὅλεθρος Μακεδὰν, ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον⁵ σπουδαῖον¹⁹ ἢν πρότερον πρίασθαι“. Ἀθηναῖοι²⁰ γάρ· ἐν τισι τῶν βιβλίων Θηβαῖοι γράφεται.²¹ Ομήρευε καταπολεμηθέντος γὰρ Ἀμύντου²² ὑπὸ τῶν²³ Ἰλλυριῶν καὶ φόρους τοῖς κρατήσασι τελεῖν ἀναγκασθέντος οἱ Ἰλλυροὶ λαβόντες εἰς δύμηρίαν²⁴ Φιλιππον υεώ¹⁰ τατον ὄντα τῶν νιῶν παρέθεντο τοῖς Ἀθηναίοις. Τῶν ἄκρων ἀποστερῶν· φασὶ τὸν Ἐχετον τὴν θυγατέρα ὑπό του φθαρεῖσαν ἐγνωκότα ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐκκεντῆσαι τὰς ὄψεις αὐτῆς καὶ σιδηρᾶς κριθᾶς²⁵ ἀλήθειν ἀναγκάσαι, εἰρηκότα τότε αὐτῇ τὰς ὄψεις ἀποδώσειν, ὅταν καὶ αὐτὴ τὸν σίδηρον ἀλευρον ποίησῃ· τὸν δὲ φθορέα τῆς κόρης Αἰχμοδημον τά τε ἄλλα μέρη περιτεμεῖν τοῦ σώματος καὶ αὐτὰ τὰ αἰδοῖα.

X. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΤΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Εἰκότως τῷ ἐγκωμίῳ καὶ ψόγῳ ἡ σύγκρισις¹ ἔπειται.

ἐπέμφθησαν. 18 Phil. III. p. 119. 19 σπουδαῖον Mon. om. 20 Ἀθηναῖοι — γράφεται Vind. om. 21 Ald. γράφονται. 22 Vind. Ald. Ἀμύντα. 23 τῶν Mon. om. 24 Mon. δύμηρίαν — παρέθετο. διηρημένων ἀπάντων Sch. Ang. τουτέστι τεσσάρων ὄντων, νόμων, ἐθνῶν, ἐπιτηδευμάτων, πραγμάτων. Κατεδουλοῦτο τὸ συγγενές τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Θρᾳκας. ὡνειροπόλουν ἀπόστασιν ἀντὶ τοῦ· ὡς ἐν ὀνείρῳ ἔβλεπον. Πλύδναν· τὸ νῦν Κίτρος. Ποτίδαιαν· ἡ νῦν λεγομένη Βέργοια. Μάρτυρα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς· ὡς ἐπὶ Ἐκτορος Ἀχιλλέα καὶ ἐπὶ Σαρπηδόνος Πάτροκλον. 25 Codd. ἀλήθειν κριθάς.

¹ ἀντεξεταστικός· Sch. Ang. ἀντὶ τοῦ παραβλητικός·

ται· ἔστι γὰρ τοῦ αὐτοῦ αὐτοῖς εἰδους. διαφέρει δὲ ἡ παροῦσα σύγκρισις τῆς ἐν ἐκείνοις τε καὶ τῷ κοινῷ τόπῳ συγκρίσεως, ὅτι ἐκείνη μὲν μέρος ἦν γυμνάσματος. αὗτη δὲ ὄλον γύμνασμα· καὶ ὅτι ἐκεῖ μὲν ἵ μίαν πρᾶξιν μιᾷ πράξει παρεβάλλομεν,² ἢ γένος γένει, ἢ τι τοιοῦτον, 5 ἐνταῦθα δὲ πάντας τὸν ἐγκωμιαστικὸν κινοῦντες τόπους συγκριτικῶς ἐκφέρομεν. δεῖ δὲ γινώσκειν ὅτι εἴτε ἀγαθῶν εἴτε κακῶν ποιούμεθα ἀντεξέτασιν, δεῖ μὴ τῇ καθαιρέσει τῶν ἀντεξεταζομένων³ αὐξεῖν τὰ ἡμέτερα. οὐ γὰρ οὕτω μεγάλα ταῦτα ἀποδεῖξομεν, ἀλλὰ τότε¹⁰ ἔσται τὰ ἡμέτερα μεγάλα, ὅταν μεγάλων μείζονα φανῇ, ὡς τὸ Ὀμηρικόν.⁴

Πρόσθε μὲν ἐσθλὸς ἔφενγε, δίωκε δέ μιν μέγ' ἀμείνων. καὶ ἐπὶ κακῶν ὁ Λημοσθένης κατ' Ἀνδροτίωνος. Λιόδωρος γὰρ⁵ οὐκ εἶπεν ὅτι οὐδὲν Εὐκτήμων παρ' αὐτοῦ¹⁵ ἥδικηται, ἀλλ' ὅτι πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα, πολλῷ δὲ ἔγῳ μείζονα· συμβάλλεται δὲ ἡ σύγκρισις εἰς τε τὸ πανηγυρικὸν, ἐπειδὴ καὶ διπλοῦν ἐγκώμιον ἔστι καὶ πρὸς τὸ δικανικόν· οἱ γὰρ ἀντεγκληματικοὶ στοχασμοὶ καὶ ὅροι καὶ οἱ⁶ κατὰ ἀμφισβήτησιν συγκριτικῶς ἐκφέρονται.²⁰ καὶ δὴ⁷ καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν, αἱ γὰρ κατ' ἀμφισβήτησιν πραγματικαὶ συγκριτικῶς καὶ αὗται ἐκφέρονται· ὅτι δὲ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσι σύγκρισις εἰσάγεται, εἴρηται ἐν τῷ ἐγκωμίῳ. Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ὡς εἰ καὶ διπλοῦν ἐγκώμιον ἡ σύγκρισις ἔστιν,²⁵ ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη διὰ πάντων τῶν ἐγκωμιαστικῶν κειμαλίων ἴέναι, μηδὲ ζητεῖν παραιτήσεως τρόπους, τῆς ἀνεμένης φράσεως μὴ σφύδρα ἀνάγκην ἔχουσης τῇ τέχνῃ τῶν ἐγκωμιών ἔπεσθαι.

ἀντεξετάσιν γὰρ τὸ παραβάλλειν.

2 Mon. παραβάλ.

3

Vind. ἀντεξετάσ. Mon. Ald. ἔξετασ.

4

Il. χ. 158. 5 Vind.

δέ. 6 Ald. ἡ. Codd. οἱ. 7 καὶ δὴ καὶ πρὸς — — καὶ αὐ-

Συνάγων. ἀπὸ τῶν συλλογισμῶν καὶ ταῦθα· τιθέντες γὰρ ὡς προτάσεις τὰ γένη τῶν συγχρινομένων καὶ τὰς πράξεις ἢ ἄλλο τι ὑστερον συνάγομεν θατέρῳ τὸ μεῖζον· οἶον ὡς ἐν τῇ τοῦ Ἀφροδίτου μελέτῃ. Γεγόνασι τοι-

10A. **ν**υν ἅμφω γῆς οὐ μιᾶς· καὶ ἔξης· εἰτα τὸ συμπέρασμα. ὅσῳ δὶ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας· καὶ ἔξης. **Ἡ** χρηστὰ πονηροῖς· διπλῆς οὖσης τῆς συγκρίσεως κατά τε ποιότητα καὶ ποσότητα, ἡ μὲν διὰ τῶν χρηστῶν καὶ τῶν φαύλων τῆς ποιότητός ἐστιν, ἡ δὲ διὰ **10** τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων τῆς ποσότητος· παρέλιπε⁸ δὲ ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ πρὸς τὸ ἐντελὲς τῆς διαιρέσεως τὸ καὶ πονηρὰ χρηστοῖς, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τό τε μεγάλα μεγάλοις, καὶ μικρὰ μικροῖς, καὶ μεγάλα μικροῖς, ὡς⁹ δυνάμενα ἐκ τῶν τεθέντων καὶ αὐτὰ νοηθῆναι· ἐν μὲν γὰρ **15** τῇ προτέρᾳ τὰ τρία σκέλη τῆς διαιρέσεως εἰπὼν τὸ ἐν παρέλειπεν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τὸ ἐν εἰπὼν τὰ τρία παρέλιπεν. **Ἡ** χρηστὰ πονηροῖς· οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ καὶ πονηρά. οἶον ἀρετὴν καὶ κακίαν, ἢ φῶς καὶ σκότος· ἀλλὰ τὰ μέσα, ὅταν κατὰ μὲν φύσιν ἀλλήλοις **20** ἐναντία ἦ, οὐ μὴν καὶ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἡ τῶν σοφῶν ὑπόληψιν τὸ μὲν ὁμολογούμενον ἀγαθὸν ἦ, τὸ δὲ πονηρὸν, ἀλλὰ πολλὴ ἦ περὶ τούτων ἡ διαιμάχη.¹⁰ οἶον πενίας καὶ πλούτου· μάλιστα γὰρ τούτων τὸ μέσον ἐπαινούμενόν ἐστιν ἡ αὐτάρκεια. Οὐ δεῖ δὲ συγχρίνοντας¹¹ τὰς· τρία φησὶν ὁ Γεωμέτρης χρήσιμα περιγίνεσθαι τῷ οὗτῳ συγχρίνοντι. πρῶτον μὲν τὸ σαφέστερον τὸν λόγον καὶ εὐμημονευτότερον γίνεσθαι, διὰ τὸ μὴ τὰς διαφορὰς τῶν τόπων ἀπομηκύνεσθαι· δεύτερον δὲ τὸ καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰς ὑπεροχὰς ἐναργεῖς ὁρᾶσθαι σύνεγγυς

ταὶ ἐκφέρονται Ald. Vind. om., recepi ex Mon. 8 Ald.
Mon. παρέλειπε. Vind. παρέλιπε. 9 Mon. ὡς καὶ δυν. 10
Vind. μάχη.

ούσας, καὶ μὴ ἀπορυπτομένας ἢ ἀπορυπτούσας τὰς ἐλάττονας. τοίτον ὁ φησι καὶ Ἀφθόνιος, ὡσπερὲ καὶ δρομέων ἄμα συντρεχόντων καὶ ἀντιτρεχόντων ἀλλήλοις ¹¹ ἀμιλλα. Ἀρετὴν ἀρετὴν ἐνταῦθαι οὐ τὴν καθόλου φησί. πρὸς τίνα γὰρ ἂν ἄλλην αὐτὴ συγκριθείη, ⁵ ἐτέρας καθόλου μὴ οὔσης, καὶ δὴ καὶ τῶν συγκρινομένων ὅμογενῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὅμοειδῶν ὀφειλόντων εἶναι; ἀλλὰ τὴν μερικὴν καὶ ἀτομον ἀρετὴν τῆς ἀνδρίας τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὴν ὅμοίαν τὴν ἐν τῇ τοῦ Ἐκτορος. Τὸν Ηηλέως πρὸς Ἐκτορα· πρᾶ—¹⁰ για τούλεσθαι τὴν ἀρετὴν συγκρίνειν εἰπὼν νῦν πρόσωπα εἰσάγει ἢ οὖν οὐχ ἀρμοδίως τὸ προοίμιον εἰσενῆνεται, ἢ Ἀχιλλέα καὶ Ἐκτορα τὰς ἐν ταῖς ψυχαῖς τούτων φησὶν ἀρετάς· οἵμαι δὲ μᾶλλον ἀληθεύειν τὸ πρότερον. Προῆλθον τοίνυν· παρεῖται ὁ ἀπὸ τοῦ ¹⁵ ἔθνους τόπος τῷ σοφιστῇ διὰ τὸ δεύτερον ἐν τούτῳ κατὰ πολὺ εἶναι τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἐκτορα· ὁ μὲν γὰρ Ἐλλην, ὁ δὲ βάρβαρος. Πρόγονος ὑπῆρχε Λάρδανος· τὸν λαομέδοντα ¹² ἐνταῦθαι παρέλιπεν. ἐπειδὴ γὰρ μέσον Ἀχιλλέως καὶ Διὸς δίο εἶπεν, Λίανον καὶ Πη—²⁰ λέα, οὐ βούλεται μέσον Ἐκτορος καὶ Διὸς τρεῖς ἐμφῆναι, ¹³ ἵνα μὴ ἐγγύτερος ¹⁴ τῷ Διὶ Ἀχιλλεὺς Ἐκτορος φαίνοιτο. καὶ ¹⁵ διὰ ταῦτα δὲ ἀνωτέρω τὸν ¹⁶ λαομέδοντα τῷ Πριάμῳ συνῆρεν.

¹¹ δεινὸς καθάπαξ. Sch. Ang. ἦτοι φοβερὸς, δυσμεταχείριστος, πᾶν γὰρ φοβερὸν ἀπροστέλαστον καὶ δυσμεταχείριστον,

¹² Ald. λαμέδοντα. Θεοῖς ουμμαχούμενος. Sch. Ang. ἀντὶ τοῦ ὑπὸ θεῶν βοηθούμενος, τὴν συμμαχίαν ἔχων τῶν θεῶν. ¹³

Ald. Mon. ἐμφῆναι. Vind. ἐμφῆναι. ¹⁴ Mon. ἐγγύτερον.

¹⁵ Vind. καὶ ἀνωτέρω δὲ διὰ ταῦτα. ¹⁶ Ald. τῶν.

XI. ΕΞΙΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΗΘΟΠΟΙΑΣ.

Τῶν τελεωτέρων προγυμνασμάτων ἔστι καὶ ἡ ἡθοποιία· τὸ γὰρ πιθανὸν, ὅπερ δὴ κεφάλαιόν ἔστι τῆς ὁρητορικῆς, ἐν αὐτῷ¹ διδασκόμεθα οἰκείοις τοῖς ἥθεσι 5 τῶν ὑποκειμένων προσώπων τοὺς λόγους ποιεῖν γυμναζόμενοι. εἰκότως οὖν μετὰ τὰ προλαβόντα ὡς τελεώτερον τέτακται² χρήσιμον δὲ καὶ πρὸς τὰ τοία εἴδη τῆς ὁρητορικῆς καὶ τὰ τέσσαρα τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἔνθα ἀν ἡ χρεία, ταῖς ἡθοποιίαις χρώμεθα. δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐπιστολιμαῖον χαρακτῆρα γυμνάζειν, εἴ γε καὶ ἐν ἐκείνῳ δεῖ τοῦ ἥθους τῶν τε³ ἐπιστελλόντων καὶ τῶν πρὸς οὓς ἐπιστέλλουσι ποιεῖσθαι πρόνοιαν. Μίμησις ἥθους⁴ μέμφονται τινες τῷ ὄρῳ κατὰ τὸ πλεονάζον,⁵ ὡς συμπεριλαμβάνοντι τῇ λογικῇ 15 μιμήσει καὶ τὴν γραφικὴν καὶ ἀνδριαντοποιητικήν. καὶ γάρ ἐκείναι μιμοῦνται ἥθη. ἔδει οὖν, φασὶ, μίμησις λογικὴ προσθεῖναι. μίμησις δὲ ἥθους εἰπὼν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς διαθέσεις καὶ ἔξεις καὶ φύσεις⁶ ἐδίλωσε. Β. ταῦτα γὰρ πάντα ἐν ἡθοποιίαις μιμούμεθα. πάθος μὲν, 20 οἷον ἔλεος, θυμὸν, μῆσος, φθόνον. ἔστι γὰρ πάθος πρόσκαιρος ψυχῆς κατέστασις. διαθεσιν δὲ, οἷον τύχην ἢ τέχνην ἢ προαιρεσιν⁷ τύχην μὲν, οἷον⁸ τίνας ἀν εἴποι⁹ λόγους πένης ἢ πλούσιος, καὶ τὰ τοιαῦτα¹⁰ τέχνην δὲ, οἷον τίνας ἀν εἴποι λόγους ναυτικὸς ἢ γεωργός¹¹ προαιρέσιν δὲ, τίνας ἀν εἴποι λόγους φίλος ἢ ἐχθρός¹² ἔξιν δὲ, τίνας ἀν εἴποι λόγους ὃ ἐν διηγεῖται μανίᾳ ὅν. φύσιν δὲ, οἷον τίνας ἀν εἴποι¹³ λόγους πρόβατα¹⁴ ἢ ἀλώπεκες. Προσώπου¹⁵ ἔδει, φασὶ τινες, προσθεῖναι καὶ πρά-

¹ Vind. ἐν τῷδε. ² τε Vind. om. ³ Ald. πλεονάζων.

⁴ Ald. φύσις. Codd. φύσεις. ⁵ οἷον τίνας ἀν — τέχνην δὲ

Mon. om. ⁶ Vind. εἴπη constanter. ⁷ Vind. εἴποιεν.

⁸ πρόσωπον ἔχονσα γνώσιμον Sch. Ang. ἦτοι λέγειν

γματος· ἐν γὰρ ταῖς προσωποποίαις ἔστιν ὅτε καὶ πραγμάτων ἥθη μιμούμεθα. ὥσπερ ἐν τῷ κατάπλῳ Λουκιανὸς τὸ τῆς κλίνης καὶ τοῦ λύχνου ἐμμήσατο· καὶ τῶν⁹ ἀλόγων ζώων, ὥσπερ Ὁμηρος τὸ τοῦ Ἀχιλλείου ἵππου· ἀλλ’ ὅμως ὅταν προαιρέσιν αὐτοῖς καὶ λόγων⁵ ἥθος περιτιθῶμεν, προσώποις καὶ αὐτὰ ἀναλογοῦσι· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ προσωποποία λέγονται. Εἰδωλοποιία δέ· ὥσπερ Εὔριπίδης¹⁰ ἐν τῇ Ἐκάβῃ παρεισάγει τὸ τοῦ Πολυδάρου εἴδωλον καὶ Ὁμηρος τὸ τοῦ Πατρόκλου ὄμιλοῦν τῷ Ἀχιλλεῖ. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ τεθνηκὸς πρόσωπον,¹⁰ εὶ μὲν ὡς μετὰ θάνατον λέγον εἰσάγεται, εἰδωλοποιῶν ποιεῖ· εἰ δὲ¹¹ ὡς πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ζῶν, ἥθοποιῶν. Η μὲν οὖν διαιρέσις. τοῦτο οἱ μὲν ἐπιδιαιρέσιν φασι τῆς ὄλης ἥθοποιῶν εἶναι, οἱ δὲ ὑποδιαιρέσιν τοῦ ὄμωνύμου τῆς ἥθοποιῶν εἴδους· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ¹⁵ προτεθέντα παραδείγματα τό τε παθητικὸν καὶ ἡθικὸν καὶ μικτὸν, οὕτε εἰδωλοποιῶν οὕτε προσωποποιῶν ἐστὶν, ἀλλὰ μόνης ἥθοποιῶν· ὅπότερον δὲ ἂν¹² τούτων ἀληθεῖς^ἢ, οὐδὲν τῷ λόγῳ λυμαίνεται.

³ Ήθος μὲν γὰρ ἡ βουλὴ. Ἰστέον ὅτι πολλάκις²⁰ οὐ μόνον ἥθος καὶ πάθος, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα συνεμφαινεται· οἷον τίνας εἴποι λόγους ἀριστεὺς γέρων ἐπὶ πόλεμον τὸν νιὸν προτρεπόμενος. πρᾶγμα γὰρ ἐνταῦθα ἡ προτροπή· ἀλλ’ ἐν τῇ ἥθοποιᾳ πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος μόνον ἥθος ἐγγυμναζόμεθα· πρὸς γὰρ τὴν τελείαν τῆς²⁵ προτροπῆς διαιρέσιν οἱ προτρεπτικοὶ καὶ θετικοὶ γυμνά-

διγνάμενοι.   9 Mon. Vind. τῶν om.   10 ὥσπερ Εὔριπίδης — — τῷ Ἀχιλλεῖ etiam in Cod. Aug. ad marg. adjecta sunt: ubi pro ὄμιλον legitur ὄμολογον. Ἀριστεΐδης ὑπὲρ τῶν τεσσάρων Sch. τῶν ἐν Αθήναις στρατηγῶν, Κίμωνος, Μικηταίδου, Θεμιστοκλέους, Ηρακλεους.   11 Vind. δ' ὡς. 12 Mon. δ' ἢν.

ζουσι λόγοι· διὸ κάνταῦθα μηδὲ τὴν τελείαν τῶν κε-
φαλαίων τῆς θέσεως παραληπτέον διαιρεσιν· δεῖ γὰρ μὴ
τοὺς προτρεπτικοὺς ὑπὸ τὰς ἡθοποιίας πίπτειν, ἀλλὰ
τούναντίον. Συντόμῳ, τουτέστι κομματικῷ, ἀνθηῷ
5 δὲ ἀντὶ τοῦ λαμπρῷ· ὡς γὰρ τὴν ὅρασιν τὰ ἄνθη, οὐ-
τῷ καὶ τὸν νοῦν αἱ ἡδεῖαι καὶ κομματικαὶ λέξεις ἡδύνου-
σιν, ἀπεριεύσομεθα ἐν τοῖς περὶ λαμπρότητος Ἐρμογέ-
νους. Ἀπολύτῳ ἡ ἀσυνδέτῳ, ἡ ὡς ἔκαστον τῶν κώλων
ἰδίαν ἔννοιαν περιέχειν, καὶ μὴ ἔξηρτημένα ἀλλήλων εἰ-
10 ναι. Πλοκῆς τε καὶ σχήματος. πλοκῆς μὲν οἷον
ὑπερβατῶν, περιόδων καὶ τῶν τοιούτων· σχήματος δὲ,
οἷον τοῦ καινοπρεποῦς καὶ τῶν ἄλλων· οὐ γὰρ παντὸς
φησι σχήματος, οὐ γὰρ οἶον τε, ἐπεὶ πᾶς λόγος διὰ
σχημάτων γένεται, ἀλλὰ τοῦ συνεχῶς ἀπαλλαττομένου
15 γαὶ μεταβαλλουμένου. οἷον ἔξ έλεγκτικοῦ εἰς ἐρωτηματι-
κὸν, καὶ τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ περὶ τὰ τοιαῦτα καταγί-
νεσθαι πάθους ἀλλότριον· ἴδιον δὲ ¹³ χαιρόντων καὶ
γελώντων καὶ θρηνούντων τὸ συντόμιας καὶ διὰ βραχέων
ἔτερα ἐπάγειν· ἀλλ' οὐδὲ ¹⁴ διηγήσεων σωζου-
20 σῶν τὴν ἀκολουθίαν δεησόμεθα· εἰ δὲ μὴ, λίοιτο ἀν
τὸ πάθος. Τοῖς τρισὶ χρόνοις· ἀρξόμεθα γὰρ ἀπὸ
τοῦ ἐνεστῶτος καὶ ἀναδραμούμεθα ἐπὶ τὸν παρεληλυ-
θότα. κἀκεῖθεν αὖθις ὑποστρέψομεν εἰς τὸν ἐνεστῶτα·
οὐ γὰρ ἀμέσως ἥξομεν ἐπὶ τὸν ¹⁵ μέλλοντα, ἀλλὰ μη-
25 μονεύσομεν διὰ βραχέων τῶν ἐνεστώτων· καὶ οὕτως ἔξε-
τάσομεν τὰ μέλλοντα, μαντικώτερον τῷ λόγῳ χρώ-
μενοι. ¹⁶

13 Vind. Mon. δὲ καὶ omisso sq. καὶ γελώντων. 14

Mon. οὐδέν. . 15 Ald. τῶν. 16 Sequenti ethopoeiae in
Cod. Ang. superscr. γνωμικόν. Θρηνεῖν ἀπορώτερον. Sch.
Ang. σεμνόν φησι τὸ νεκροὺς θρηνεῖν· διὰ δὲ τὸ πλῆθος καὶ τού-
τον ἡπόρημα. Πρὸς ὅλων παιδῶν· δηλονότε ἀποροῦμαι ἐντα-
φιάσαι τοὺς ἀπατατεῖς, τοῦτο γὰρ τοῖς τετελευτηκόσι σεμιὸν καὶ

Τὸ γὰρ ¹⁷ εἰς πεῖραν ἥκον· τοῦτο ἀπὸ τοῦ ¹⁸ Θουκυδίδου ἐπιταφίου ἔλαβε παραιράσας αὐτό· ἔχει δὲ οὕτως ἐκεῖνο· ¹⁹ „καὶ λύπη οὐχ ὁν ἀν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν ἦ καλῶν στεφίσκηται, ἀλλ’ οὗ ἀν ἐθάς γενόμενος ἀγαρεθείη.“ Καὶ νῦν ἐκατέρων· τῶν ⁵ ἀρχένων δηλονότι καὶ θηλειῶν.

XII. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

ΠΑ.

Τριῶν ὄντων εἰδῶν τῆς διηγήσεως, ἀπλοῦ, ἐγκατασκεύου καὶ ἐνδιασκεύου, τοῖς μὲν δυσὶ¹ γυμνάζει ἡμᾶς τὸ διήγημα, τῷ δὲ ἐνδιασκεύῳ ἡ ἐκφρασις· ἔδει οὖν ² 10 ὡς οὖσαν συγγενῆ τῷ διηγήματι ταύτην μετ’ ἐκεῖνο εὐθὺς τάττεσθαι· ἀλλ’ ἐπεὶ τῶν τελεωτέρων ἐστὶ τοῦτο καὶ ποικιλωτέρων, καταγίνεται δὲ καὶ περὶ ἂ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγχροισις καὶ ἡθοποιΐα, περὶ πρόσωπα δηλαδὴ καὶ πράγματα, καιρούς τε καὶ τόπους ¹⁵ καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰκότως αὐτοῖς συνετάχθη· εἰ δὲ καὶ τὸ διήγημα παρεπόμενα ἔχει τὰ περιστατικὰ, πρόσωπον, πρᾶγμα, καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλ’ ἐκεῖνο συνίσταται μόνον ἐκ τούτων, οὐ μὴν καὶ περὶ αὐτὰ καταγίνεται πάντα, ἀλλὰ περὶ μόνον τὸ πρᾶγμα, ὡς καὶ ὁ ὄρισμὸς αὐτοῦ ³ δεῖ· ²⁰ κνυσι. συντελεῖ ⁴ δὲ ἡ ἐκφρασις καὶ πρὸς τὰ τρία τῆς ὁμηρικῆς εἶδη, ὥσπερ καὶ τὸ διήγημα, καὶ πρὸς τὰ δύο τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη, τὴν διήγησιν λέγω καὶ τοὺς

ἀρμύδιον. πάρον αἱ τῆσαι Sch. ἀντὶ τοῦ ἔξὸν καὶ δυνατόν· κεῖται δὲ ἀντὶ γενικῆς, τουτέστι παρόντος μοι, νῦν αἱ τῆσαι τοὺς θιούς. ἀλλὰ μᾶλλον δέδοικη· ὥσπερ τι μέλλον γενέσθαι προφητείη· καὶ γὰρ ὅρθιμενον δικρύτει τίκαζεται. ¹⁷ τὸ γὰρ εἰς πεῖραν σηq. usque ad finem capit. Vind. om. ¹⁸ Mon. τοῦ ἐν τῷ Θουκυδίδῃ. ¹⁹ ἐκεῖνο Mon. om. — Thuc. II. 41.

¹ Ald. ἐνδυσί. ² οὖν Ald. Mon. om., recepi ex Vind.
³ Ald. αὐτό. Mon. Vind. αὐτοῦ. ⁴ Ald. Mon. συντελῆ. Vind. συντελῆ.

ἀγῶνας. τὸ γὰρ εὐθὺς ἐν προοιμίοις καὶ ἐν ἐπιλόγοις,
 ἔνθα μάλιστα συντέμνεται⁵ ὁ λόγος, ἐκφράζειν ἀτεχνον
 κοίνεται· διαφέρει δὲ ἐκφρασις διηγήματος, ὅτι τὸ μὲν
 ψιλὴν ἔχει τοῦ πράγματος ἔκθεσιν, ἡ δὲ πειρᾶται θεα-
 τὰς ἐργάσασθαι μικρὸν τοὺς ἀκούοντας· καὶ ὅτι τὸ μὲν
 τὰ καθόλου ἔξετάζει, οἷον ὅτι ἐπολέμησαν Ἀθηναίοις
 Λακεδαιμόνιοι, ἡ δὲ τὰ κατὰ μέρος, οἷον ὅτι τοιᾶδε
 καὶ τοιᾶδε μικρανῆ⁶ χρησάμενοι καὶ τοιῷδε τρόπῳ τῆς
 ὄπλισεως. Περιηγηματικός· περιηγεῖσθαι ἐστι τό-
 10 τινα προϊέναι τινὸς καὶ δεικνύειν αὐτῷ, ἂ μὴ πω τεθέα-
 ται· τὸν δὲ τοῦτο ποιοῦντα περιηγητὴν λέγομεν. Κατ-
 ρούς τε καὶ τόπους· χρόνος καιροῦ διαφέρει, ὅτι ὁ
 μὲν περιεκτικὸς καὶ ἀδριστος, ὁ δὲ καιρὸς μερικές τε καὶ
 ώρισμένος. οἷον ἔαρ, θέρος, ἥμέρα, νὺξ, καὶ τὰ τοιαῦ-
 15 τα· διὸ οὐδὲ τὸν χρόνον εἰπεν ἐκφράζεσθαι, ἀλλὰ τὸν
 καιρὸν μόνον ὡς ώρισμένον. ἴστεον δὲ ὅτι καὶ πάντα τὰ
 περιστατικὰ ἐκφράζεται, πλὴν τῆς αἵτίας, ὅτι τε καθ'
 αὐτὴν οὐχ ὑφέστηκε καὶ διότι⁷ κατασκευῆς ἴδιον αὐτῇ.
 παραλαμβάνομεν⁸ μέντοι ταύτην ἐν ἐκφράσεσιν, ὡς κα-
 20 τὰ⁹ αὐτὴν κατασκευάζοντες¹⁰ τὴν διασκευήν. δεῖ γὰρ
 μὴ κατ' ἐκφρασιν μόνον προϊέναι, ἀλλὰ καὶ τὰς αἵτίας
 τῶν ἐκφράζομένων προνοεῖν, τοῦ καλῶς¹¹ ἔχειν ἐκαστον
 πρὸς ἐπαινόν τε τῶν ἐκφράζομένων καὶ τοῦ ποικιλότε-
 ρον τὸν λόγον καὶ τερπνότερον¹² γίνεσθαι, ἐκ κατα-
 25 σκευῆς ὁμοῦ καὶ διασκευῆς. Ὡσπερ ὁ συγγραφεύς·
 συγγραφέα τὸν Θουκυδίδην καλεῖ κατὰ τὸ ἔξαιρετον, ὡς
 ποιητὴν τὸν Ὁμηρον φαμὲν¹³ καὶ ὁγ̄τορα τὸν Δημο-
 σθένην, τὸ δὲ Χειμέριον ὄνομα λιμένος ἐστί. Λεῖ δὲ

5 Mon. τέμνεται. 6 Mon. παρασκευῆ. 7 Vind. μέν-
 τοι. 8 Ald. παραβάλλομεν. Vind. Mon. παραλαμβ. 9 Mon.
 κατ' ἀ. 10 Ald. κατασκευάσαι. Mon. Vind. κατασκευάζοντες.
 11 Ald. καλῶν. 12 Ald. Mon. τερπνόν. Vind. τερπνότερον.
 13 Mon. Vind. φαμὲν ponunt post φόγτορα.

ἐκφράζοντας· εἰ δὲ πρᾶγμα ἐκφράζομεν, οἷον πόλε-
μον, τὰ τε πρὸ τοῦ πολέμου διελευσόμεθα, τὰς στρατο-
λογίας, τὰ ἀναλώματα, τοὺς φόβους, εἶτα τὰς συμβο-
λὰς, τὰς σφαγὰς, τὰ τραύματα· ἐφ' ἄπαισι δὲ τῶν μὲν
τὴν ἡτταν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, τῶν δὲ τὰ τρόπαια καὶ ⁵
τοὺς παιᾶνας. Πεζομαχίας ἡ ναυμαχίας· τῶν συν-
εξενγμένων εἶναι τὴν νυκτομαχίαν εἰπόντος τοῦ Ἀφθο-
νίου, ὁ Γεωμέτρης καὶ τὴν ναυμαχίαν συνεξενγμένην εἴ-
ναι φησιν. εἰ γὰρ ἐκείνη τοιαύτη, διὰ τὸν καιρὸν τῆς
νυκτὸς ἔσται πάντως. καὶ αὕτη διὰ τὸν τῆς θαλάσσης ¹⁰
τόπον· τῶν περιστατικῶν γὰρ ἐκάτερα· εἰ δὲ τοῦτο δοίη
τις, ἔσται ἄρα καὶ διπλῆ καὶ πολλαπλῆ πλειόνων περι-
στατικῶν συνδραμόντων.¹⁴ Χαρακτῆρα ἀνειμένον·
περὶ τούτου τελεώτατα ἐν τοῖς περὶ ἀφελείας ἐν τῷ περὶ
ἰδεῶν Ἐρμογένους βιβλίῳ μαθησόμεθα. Καὶ ὅλως ¹⁵
ποιμεῖσθαι· οἱ μὲν ἔφασαν ὅτι δεῖ μὴ μόνον τὰ γε-
γονότα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ γεγονότα μὲν, ἐνδεχόμενα δὲ
γενέσθαι λέγειν ὅτι γεγόνασιν· οἱ δὲ τὸ μήτε τὰ μεγάλα
μικρῶς λέγειν, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλως, μήτε τὰ δεινά
μετρίως, καὶ τούναντίον, μήτε τὴν γυγὴν μέτριον οὐ-²⁰
σαν πρᾶγμα ἡ δρασμὸν ¹⁵ δεινοτέρως λέγειν ἡ ὑποχώ-
ρησιν μετριωτέρως· μήτε τὴν δειλίαν οἰκονομίαν, ἡ τὴν
σωματοσύνην ἡλιθιότητα. ἀλλ' οἴλα ἔστι τὰ πράγματα,
τοιαῦτα καὶ ¹⁶ λέγειν, ἐπειδὴ σκοπὸς τῷ ἐκφράζοντι, ὑπ' Β.
ὄψιν ἄγειν τὰ ἐκφράζόμενα. Ηράγματα· πράγματα ²⁵
ἐνταῦθα οὐ τὰ τοῖς προσώποις ἀντιδιαστελλόμενα, ἀλλ'
ἀπλῶς πάντα, καὶ τόπος ἦ, καὶ χρόνος. Ἰστέον δὲ ὅτι
τὸ παρὸν προγένυνασμα οὐδὲν ἵσως κωλύει ¹⁷ καθ' αὐτὸν
συστῆσαι ὑπόθεσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τῶν μερῶν ἔστι·

14 Ald. συναδραμόντων. Σqq. χαρακτῆρα ἀν. — — μαθη-
σόμεθα Vind. om. 15 Ald. Mon. δραγμόν. Vind. δρασμόν.
16 καὶ Mon. om. 17 Vind. κωλύσῃ.

φράσεως δὲ ποικίλης ἐν τούτῳ δεόμεθα· πρὸς γὰρ τὴν ὑποκειμένην, ἵποθεσιν ἀρμόζειν δεῖ καὶ τὸ τῆς ἀπαγγελίας εἶδος.

Αἱ ἀκροπόλεις¹⁸ δέ· ἀνειμένως καὶ ἀφελῶς ἐπή-
5 γαγε τὸ δὲ μὴ προηγησαμένου τοῦ μέν· τὸ δὲ ἄρα συμ-
πέρασμά ἔστι συλλογισμοῦ· τῇ δὲ γέγονεν εἴσοδος. ἐκ
τῶν ἐπιφερομένων δοκεῖ δεῖν ἄνοδος¹⁹ γράφεσθαι. Τῶν
ὄντων ὑπόμυνημα· ἡ τῶν θεῶν, ἡ τῶν τεσσάρων στοι-
χείων φησὶ τοὺς τύπους γεγράφθαι. Τῆς τῶν Πεισι-
10 στρατιδᾶν. ἥτις τὸ πρῶτον μὲν Καλλιρρόῃ ὠνομά-
ζετο, ὕστερον δὲ ἐννεάκρουνος τῶν τυράννων οὔτω καλε-
σάντων²⁰. "Εχον τὸν ἀριθμόν· ὑπὸ γὰρ δυοκαί-
δεκα βασιλέων ἐτελεσιουργήθη. Σταδίῳ προσεοικώς·
στάδιον ἐνταῦθα οὐ τὸ μέτρον λέγει, ἀλλὰ τὸ θέατρον.²¹

Θέσις λέγεται καὶ ὁ ὄρισμὸς, θέσις καὶ ἡ παράδοξος ὑπόληψις ἐνός τινος τῶν κατὰ φιλοσοφίαν γνωρίμων. ἂς ἡ τοῦ Ἀντισθένους, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν, ἡ τις πλειόνων γινομένη δόξα ἀστείων μὲν ὄντων αἰρεσις γίνεται·
20 ἀγελαίων δὲ κοινὴ²² ἐννοια. θέσις καὶ ἡ τοπικὴ σχέσις ὡς τὸ ἄνω καὶ κάτω· ἔστι δέ τι καὶ²³ σχῆμα παρὰ τοῖς ἡγήτορσιν, ὃ κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν ὀνομάζεται, οἷον οὐ κοσμικῶς ἀλλ᾽ ὑπεροκοσμίως· θέσις καὶ ὁ ὑποθετικὸς λόγος, ὁ μὴ ὧν μὲν, ὡς ὧν δὲ παραλαμβανόμενος, ὁ καὶ
30 εἰς ἄτοπον καὶ ἀδύνατον ἀπάγων· οἷον θῶμεν τὴν ψυχὴν μὴ εἶναι ἀθάνατον, οὐκοῦν οὐδὲ ἀνταπόδοσις τῶν

18 αἱ ἀκροπόλεις sqq. usque ad finem capit. Vind. om.

19 Mon. ἄνοδον. 20 Mon. κατασκευασάντων. 21 κὶ ων

διπλῆ πρὸς ἔκατ. διαιρεῖται στοάν. Sch. Ang. ἐκ τούτου δῆλον, ὃς ἐκατόν εἰσιν αἱ κιονες.

1 Mon. ἡ ἔνν. 2 καὶ Mon. om.

βεβιωμένων· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ δίκη· εἰ δὲ οὐδὲ δίκη, οὐδὲ³ πρόνοια. Θέσις καὶ τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς ἐπίδρημα, τὸ ὅητορευτέον, πλευστέον· Θέσις λέγεται καὶ ἡ τῶν τοιούτων ἐπιφρήματων λογικὴ ἐπίσκεψις, περὶ ἣς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος. εἴρηται δὲ Θέσις ἀπὸ τοῦ τίθεσθαι⁵ ἡμᾶς καὶ ὥσπερ νομοθετεῖν καὶ δογματίζειν, ὅτι τόδε καλὸν ἡ κακόν. τάττεται δὲ μετὰ τὰ προλαβόντα γυμνάσματα,⁴ ὡς τελεωτέρα ἔκείνων, ἀτε ἀντίθεσιν καὶ λύσιν πρώτη ἐπιδεχομένη. διαφέρει δὲ Θέσις ὑποθέσεως, ὅτι ἡ μὲν Θέσις περὶ τῶν καθόλου διαιλέγεται, οἷον εἰ¹⁰ γαμητέον, εἰ πλευστέον. καὶ δὴ καὶ ἀπεριστάτως προφέρεται· ἡ δὲ ὑπόθεσις μερικὴ διὰ τὰ περιστατικά. οἷον εἰ γαμητέον Σωκράτει ἡ βασιλεῖ. συμβάλλεται δὲ ἡ Θέσις πρὸς τε τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος καὶ πρὸς τὸ ὄγωνιστικὸν μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ¹⁵ δὲ, καὶ πρὸς ἐκάτερα τὰ μέρη, τό τε παρανετικὸν, ὅπερ⁵ καὶ ἀστασίαστον, καὶ τὸ ὄμώνυμον τῷ γένει συμβουλευτικὸν, ὅπερ καὶ στασιάζεται· καὶ γὰρ τῶν Θέσεων αἱ μὲν τοῦ πανηγυρικοῦ εἴδους εἰσὶν, οἷον εἰ προσκυνητέον τὸ Θεῖον· εἰ τὴν ἀρετὴν τιμητέον. αἱ δὲ τοῦ συμβουλευτικοῦ. οἷον εἰ τοὺς ἐχθροὺς μισητέον. δέχεται μέντοι καὶ τὰ ἀστασίαστα ἀντίθεσιν καὶ λύσιν. εἰ καὶ μὴ διὰ μηδὲν ἄλλο, διά τὸ γε τοῖς ὀφελίμοις καὶ ἀγαθοῖς μὴ πανταχοῦ καὶ τὸ φῆστον συνεῖναι. ἄλλ’ ὡς τὸ πλεῖστον διεστηκέναι μάλιστα τά τε ἥδιστα καὶ τὰ βέλτιστα. χαλεπὸν γὰρ ἡ ἀρετή. ἴστεον καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ καθ’ ἡμᾶς λόγος διαιρεῖται εἴς τε τὸν ἐνδιάθετον καὶ τὸν προφορικὸν, ὃν ὁ μὲν ἐνδιάθετος εἴς τε τὸν θεωρητικὸν καὶ τὸν πρακτικὸν. καὶ ὁ μὲν θεωρητικὸς λόγος ἐστὶν ἐπίσκεψιν ἔχων ἄχρι μόνης θεωρίας ἴσταμένην· οἷον³⁰

³ Ald. οὐ. Mon. Vind. οὐδέ.

⁴ Vind. προγυμνάσματα.

⁵ Mon. Vind. ὅπερ. Ald. ὅ.

ζητοῦντες, πῶς κεῖται ὁ οὐρανὸς, ἅρα μυλοειδῶς ἢ σφαιροειδῶς ἄχρι μόνης γνώσεως ποιοῦμεν τὴν ζήτησιν· πρακτικὸς δέ ἐστι λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων ἐπὶ διαδεξομένῃ πράξει λεγόμενος. οὗν συμβουλεύει Λημοσθένης Ὁλυνθίοις

⁵ βοηθεῖν· τοῦτο δὲ πάλιν ὁ μὲν θεωρητικὸς διαιρεῖται εἰς

12Α. Θέσιν καὶ τὸ πανηγυρικόν· ἔστι δὲ θέσις λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων οὐκ ἐπὶ διαδεξομένῃ πράξει γενόμενος· οὗν γαμητέον, πλευστέον. φαμὲν γὰρ μόνον, ὅτι καλὸν ἔστι τὸ γαμεῖν ἢ τὸ πλεῖν. εἰ δέ τις ἀκούων γαμήσει ἢ πλεύσει, οὐ παρὰ τοῦ εἰπόντος ἢ αὐτία· οὐ γὰρ ὁ εἰπὼν καλὸν τὸ πλεῖν ἢ δὴ εἶπε καὶ τῷ πλεύσαντι, πλεύσον. οὐ μὴν ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦτο. ἐν ἐκείνῃ γὰρ οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ ἢ συμβουλὴ⁶ γίνεται, ἀλλ' ἡ ὡς ἀν ἡ πρᾶξις αὐτὴν διαδέξηται. Πανηγυρικὸν δέ ἐστιν αὔξησις ὁμολογούντονταν ἀγαθῶν ἢ κακῶν· τὸ δὲ πρακτικὸν διαιρεῖται εἰς βουλὴν καὶ δίκην· ἔστι δὲ βουλὴ μὲν λόγος προτρεπτικὸς ἢ ἀποτρεπτικὸς τέλος ἔχων τὸ συμφέρον. δίκη δὲ ἀμφισβήτησις λογικὴ τέλος ἔχουσα τὸ δίκαιον· περὶ δὲ τοῦ προφορικοῦ ἔφαμεν⁷ ἐν τοῖς περὶ γνώμης. Θέσις ἐστὶ· τὴν θέσιν ἔνιοι μὲν ὠρίσαντο λόγον φάναγκαίως οὐ παρέπεται πρᾶξις· τῇ γὰρ ὑποθέσει ἔπειται καὶ ἡ πρᾶξις διὰ τὸ τὴν μὲν θέσιν ἀπερίστατον εἶναι, τὴν δὲ ὑπόθεσιν μετὰ περιστάσεων, καὶ τὸ τῇ μὲν θέσει μὴ ὑποκείσθαι πρόσωπον ἀκροατῶν, ὥσπερ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ τοὺς δικαστὰς, τῇ δὲ ὑποθέσει ὑποκείσθαι αὐτὸ τὸ τὴν συμβουλὴν δεχόμενον πρόσωπον. Ἐρμογένης δέ φησι· θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψίς τινος πράγματος θεωρουμένου, ἀμοιροῦσα πάσης ἴδικῆς περιστάσεως. Νικόλαος δὲ ὁ σοφιστὴς οὕτω· θέσις ἐστὶ πρᾶγμα λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐνδεχόμενον ἄνευ προσώπων ὠρισμένων καὶ πάσης ἐτέρας περιστάσεως. ίστέον μέντοι ὡς εἰ καὶ

6 Vind. συμβουλευτική.

7 Ald. ἔφημεν Vind. ἔφαμεν.

τὰ περιστατικὰ τὰ ἄλλα ἀπεῖναι δεήσει, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν αἰτίαν τὴν κατασκευάζουσαν τὰ λεγόμενα· εἰ γὰρ μὴ πρᾶγμα ὑπόκειται, περὶ τίνος ἔρει ὁ λέγων; εἰ δὲ μῆδ' αἰτίαν ἀποδώσει τῶν λεγομένων, πῶς κατασκευάσει ὅτι καλῶς λέγει;⁵ Θεωρούμενον· ἀντὶ τοῦ εἰς ἐξέτασιν καὶ δοκιμασίαν προκειμένου, ἢ μέχρι μόνης θεωρίας ίσταμένου, ἐπεὶ μῆδ' ἀναμένει τὴν πρᾶξιν ἡ θέσις, ὥσπερ ὁ κοινὸς τόπος τὴν ψῆφον τῶν δικαστῶν· καὶ ὁ μῦθος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνάμη τὴν τῶν ἀκούοντων ὠφέλειαν. **T 1-10** νός· τὸ τινὸς ἐνταῦθα οὐ μερικοῦ ἀτόμου φησίν· ἢ γὰρ ἂν ἦν ὑπόθεσις, ἀλλ' ἐνός τινος εἴδους, ὅπερ καθολικόν ἔστι. Τῶν δὲ⁸ θέσεων. ζητοῦσί τινες, πότερον τὰς τῶν φιλοσόφων καὶ μάντεων καὶ γεωμετρῶν καὶ τὰς⁹ ὄλως μὴ δυναμένας ὑπὸ ἴδιωτῶν καταλαμβάνεσθαι, **15** οἷον ἀστρονομικὴν, σπλαγχνοτομικὴν, ὄψιαρτυτικὴν. εὐρίσκονται γὰρ καὶ τοιαῦται θέσεις, εἰ ἀπὸ δρυὸς τὴν τρόπιν κατασκευαστέον, εἰ σιδηροῦν τὸν τῆς ἀσπίδος ὄμφαλὸν ποιητέον, εἰ¹⁰ τοσαῖσδε χορδαῖς ἐν λύρᾳ χρηστέον· τὸ μὲν γὰρ ναυπηγοῦ, τὸ δὲ ἀσπιδοποιοῦ, τὸ δὲ 20 μουσικοῦ, ἀλλ' ἔμοὶ δοκεῖ χρῆναι, φησὶν ὁ Σαρδέων, πάσας τὰς τοιαύτας θέσεις ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀριθμεῖν, ὃν αἱ ἐπιστῆμαι καθ' ἐκάστην πολιτείαν συμβαίνουσιν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀιφθόνιος¹¹ τὴν θέσιν διαιρεῖ ὡς ἐν τῇ ἐκθέσει κεῖται· ὁ δὲ Ἐρμογένης εἰς τε τὸ ἀπλοῦν, οἷον εἰ²⁵ γαμητέον, καὶ τὸ πρός τι, οἷον εἰ βασιλεῖ γαμητέον, καὶ τὸ διπλοῦν, οἷον εἰ ἀθλητέον μᾶλλον ἢ γεωργητέον. Διενήνοχε δέ· ἵστεον ὡς εἰ καὶ τάχα τῶν τελεωτέρων αἱ ὑποθέσεις παρὰ τοῖς φήτορσιν, ἀτε καὶ τὸ περιστατι-

8 δέ Vind. om. 9 τὰς Ald. om., recepi e Vind. 10 Ald. εἰ δέ. Vind. δὲ om. 11 Vind. Ἀφθ. ὡς ἐν τῇ ἐκθ. κεῖται τὴν θέσιν διαιρεῖ.

κὸν προσλαμβάνουσα, ἀλλ’ οὖν ὑπὸ τὰς θέσεις τελοῦσιν
ώς μερικώτεραι,¹² ὡς οὖν ὑπὸ ταύτας ὑποθέσεις ἐκλή-
θησαν. κυρίως μὲν οὖν ὑποθέσεις αἱ συμβουλευτικαὶ·
μετηνέχθη δὲ τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ τὰς δικαιικάς τε καὶ
5 πανηγυρικάς. Τὴν καλουμένην ἐφόδῳ· ἐξ ἐφόδου ποι-
ήσει προοίμιον δὲ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ προκειμένου ἀρξάμενος
πράγματος, καὶ μὴ ἔξω τούτου πλανώμενος· ὡς ἔχει τὸ,
οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω
ψόγου προσήκει καταλιπεῖν· καὶ ὡς τὸ ἐν τῇ τῆς παρού-
10 σης θέσεως μελέτῃ· καλεῖται δὲ ἐφόδος ἀπὸ μεταφορᾶς
τῶν ἐξ ἐφόδου χειρουμένων πόλεων. Νομίμῳ· δεῖ γι-
νώσκειν ὅτι τῇ τοιαύτῃ διαιρέσει οὐκ ἐπὶ τῶν θεωρητι-
κῶν, ἀλλ’ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν χρησόμενα θέσεων. αἱ
μὲν γὰρ θεωρητικαὶ φιλοσόφου δέονται θεωρίας. τινὲς
15 μέντοι τὴν θέσιν διὰ τὸ συμβουλευτικὴν εἶναι τοῖς τε-
λικοῖς κεφαλαίοις διεῖλον, ἐπεὶ καὶ ἡ πραγματικὴ μόνη
τῶν στάσεων τούτοις διαιρεῖται· ἔτεροι δὲ τοῖς ἐγκωμια-
στικοῖς, γένει, ἀνατροφῇ, πράξει, καὶ ἵσως οὐ κακῶς·
ἐνδέχεται γὰρ τοῦ εἴδους ὄντος συμβουλευτικοῦ πανηγυ-
20 ρικὴν εἶναι τὴν ὑλην. ὡς ἔχει τὸ, νόμος τὸν μέλλοντα
διάδονυχεῖν δοκιμάζεσθαι· Ἀλκιβιάδης λαζῶν διάδονυχεῖν
δοκιμάζεται· δὲ τοίνυν Ἀφρόνιος καὶ ἄμφω τὰς δόξας
ἀποδεχόμενος ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις
τὴν θέσιν διαιρεῖσθαι ἐδίδαξεν. ἐν δὲ τῇ μελέτῃ τοῖς
25 ἐγκωμιαστικοῖς διεῖλεν αὐτήν. ἴστεον δὲ ὅτι δυνατὸν μὲν
ἀνασκευάζειν τὰς θέσεις, οὐ σύνηθες δὲ διὰ τὸ μὴ ἐθί-
ζειν τοὺς νέους τὰ τοῖς καλοῖς ἐναντία φρονεῖν· ἔτι ζη-
τεῖται, εἰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἡ θέσις διαιρεῖται, τί ἀν
διαφέροι τοῦ ἐγκωμίου; καί φησιν ὁ Νικόλαος, ὅτι ἐν
30 ταύτῃ μὲν ἐμπίπτει ἀντίθεσις, ἐν ἐκείνῳ δὲ οὐδαμῶς, εἰ
μὴ ἄρα ἐξ ἴδιαζούσης ὑλης.

12 Vind. μερικώτεραι. Ald. φειδικώτεραι.

Ίστεον ὅτε τὸ μὲν „προηλθεν¹³ οὐρανοῦ“ τοῦ γένους ἐστὶ, τὸ δὲ „καὶ πρῶτον μὲν ἀνθρώπους“ τῶν πράξεων· τὸ δὲ „τύχης μοι δοκεῖς“ ἡ λύσις κατ’ ἔνστασιν· τὸ δὲ „ἄ μὲν γὰρ¹⁴ κακοπραγοῦντες“ ἐπιχείρημα κατασκευαστικὸν τῆς λύσεως· τὸ δὲ „εἰ δὲ δὴ μάλιστα“ ἐτέρᾳ λύσις τῆς αὐτῆς ἀντιθέσεως κατὰ ἀντιπαράστασιν· τὸ δὲ „οὐχ ὅσα ἂν τοῖς πράγμασιν,“ ἐπιχείρημα τῆς κατὰ ἀντιπαράστασιν λύσεως· τὸ δὲ „καὶ μοι τὰς καθ’ ἔκπαστον“ ἔργασία μία διόλου ἐστὶν εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος ἃχρι τῆς δευτέρας ἀντιθέσεως· τὸ δὲ, 10 „ἔγω δ’ αὖ τούναντιον“, ἐτέρᾳ λύσις κατὰ τὸ βίαιον· τὸ δὲ „ὑπόθεσις“ ἀντὶ τοῦ αὐτία καὶ ἀφορμή· τὸ δὲ „καὶ τί πόνον ἐπίσταται“, λύσις καὶ αὐτῇ κατὰ τὸ βίαιον· τὸ δὲ „μέγα ὁ γάμος“ οὗν ἐπίλογός ἐστι.

XIV. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ.

15

Ἐδει¹ μὲν τὴν τοῦ νόμου εἰσφορὰν προηγεῖσθαι τῆς θέσεως, διὰ τὸ ἐμφαίνεσθαι ἐν αὐτῇ πρόσωπον εἰ καὶ ἀόριστον, καὶ διὰ ταῦτα μερικωτέρᾳ τῆς θέσεως οὕσῃ· δεῖ γὰρ ἀπὸ τῶν μερικωτέρων ἐπὶ τὰ καθολικώτερα προϊέναι· ἀλλ’ ἐπεὶ τὰ γυμνάσματα πρὸς τελείους 20 λόγους ἡμᾶς γυμνάζει, τουτέστι τὰς ὑποθέσεις, ἐκεῖνο δοκεῖ τελεώτερον τὸ μᾶλλον γυμνάζον εἰς τὴν ὑπόθεσιν· τοιοῦτον δέ ἐστιν ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ, μᾶλλον τῆς θέσεως κοινωνοῦσα τῇ ὑποθέσει· διὰ τὸ περίστασιν τινα δέχεσθαι τοῦ προσώπου· νόμου τοίνυν εἰσφορὰ πολλα- 25 χῶς γίνεται. καὶ γὰρ καὶ² ὅτε συνιγγοροῦμεν νόμῳ ἥ

13 Vind. προελθεῖν. καὶ κατέστη πατὴρ Sch. Ang. διὰ τὸ [Cod. τὸ οι.] τὸν Δία παρὰ τῷ ποιητῇ πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε καὶ τοῦ θανάτου. 14 γὰρ Vind. οι.

1 Ald. εἶδεν. οὐ μὴν ἄπαντα σώζει Sch. Ang. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐν τοῖς προγυμνάσμασιν τὴν αὐτὴν ἔταπτον. 2 καὶ Mon. οι.

παρ' ἡμῶν τεθέντι καὶ νῦν εἰσφερομένῳ, ἢ πάλαι τεθέντι καὶ κυρωθέντι, καὶ ὅτε δὴ κατηγοροῦμεν νόμου ἢ νῦν τεθέντος, ἢ πάλαι ὅτε σὺδὲ εἰσφορὰ, ἀλλ'. ἐκφορὰ μᾶλλον νόμου³ καὶ λύσις ἔστιν, ἔτι δὲ καὶ ἡνίκας 5 ἀμφότερα ποιοῦμεν, ἐν μέρει μὲν κατηγοροῦντες τοῦ νόμου,⁴ ἐν μέρει δὲ συνηγοροῦντες αὐτῷ· ὡς καὶ ἡ τοῦ Ἀφροδιτίου ἔχει μελέτη. εἰσφορὰν δὲ νόμου ταύτην καλοῦμεν καὶ οὐκ ἐκφορὰν ἀπὸ τοῦ κρείττονος μέρους. ὁ μὲν γὰρ λύσιν νόμου παραθεῖς τοῦ κακοῦ γέγονε φρονι- 10 μώτερος. ὁ δὲ τιθεὶς ἐπ'⁵ ἀδήλοις ἐτίθει καὶ διὰ τοῦτο προτιμότερος· εἰσφορὰν δὲ νόμου καὶ οὐ⁶ συνηγορίαν ταύτην ὠνόμασαν ἀπὸ τοῦ καθολικωτέρου· πᾶς μὲν γὰρ εἰσφέρων καὶ συνηγορεῖ τῷ εἰσφερομένῳ, οὐ μὴν πᾶς ὁ συνηγορῶν καὶ εἰσφέρει· ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ συνηθεστέρου 15 καὶ πυκνότερον γενομένου. οὐ γὰρ τοσοῦτον ἔξ ἀνάγκης τοῖς κειμένοις καὶ πολιτευομένοις νόμοις συνηγοροῦμεν. περιττὸν γὰρ, εἰ μὴ ἀμελοῦντο, ὅσον νόμους εἰσφέρειν ἀναγκαζόμεθα. διαφέρει δὲ τῶν κατὰ νόμου εἰσφορὰν 20 ζητημάτων τὸ παρὸν γύμνασμα, ὅτι ἐν ἐκείνοις⁶ μὲν 25 διά τινα συμβάσαν αἵτιαν ἢ εἰσφέρομεν νόμον ἢ λύομεν· οίον νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα· ἐμίχθη τις τεταρι- χευμένῳ σώματι, καὶ γράφει τις λελύσθαι τὸν τῆς ταρι- χείας νόμον. καὶ αὖθις Ἀλκιβιάδης μετὰ τὰ κατὰ Κύ- 30 ξικον εἰσφέρει νόμον, μηδένα στρατηγὸν ἐκ τοῦ στρατο- 25 πέδου ἀνακαλεῖσθαι. ἀν δὲ οὕτως εἴπωμεν νόμος ταρι- 35 Λ. χεύειν τὰ σώματα, καὶ γράφει τις αὐτὸν λελύσθαι, ἢ γράφει μηδένα στρατηγὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακα- λεῖσθαι, γυμνασία ἔσται· συμβάλλεται δὲ ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν, ὥσπερ καὶ πᾶσα πρα- γμα-

3 Mon. νόμου μᾶλλον. 4 τοῦ νόμου Vind. om. 5 οὐ recepi ex Mon. 6 ἐν ἐκείνοις Mon. ἐνείνοις Ald.

γηματικὴ ὑπόθεσίς. πρὸς δὲ μέρος λόγου τὸ ἀγωνιστικόν. Δέχεται πρόσωπον πρόσωπον οὐχὶ τὸ τοῦ γράψαντος, τούτου γὰρ καὶ ή θέσις ηὐπόδει, ἀλλὰ καθ' οὗ ή⁷ ἀπλῶς περὶ οὗ ἐστιν ή γραφή· οἷον μοιχοῦ ἀνδροφόνου, ή ἀριστέως τυραννοκτόνου. Ὅποι θέσεως λείπεται⁵ ὑπόθεσίς ἐστι ζῆτησις πολιτικὴ ἐφ' ὥρισμένων προσώπων καὶ πραγμάτων τὴν ἀμφισβήτησιν ἔχουσα, καὶ ἀπαιτοῦσά τινα παρὰ τῶν ἀκούντων μετὰ τὸν λόγον ἐνέργειαν. Συνηγορία καὶ κατηγορία· τοῦτο οἱ μέν φασιν ὅτι ή συνηγοροῦμεν νόμῳ τινὶ, ή κατηγοροῦμεν¹⁰ ἑτέρου, ἐν ἄλλῳ μέντοι καὶ ἄλλῳ καιρῷ· οἱ δὲ ὅτι κατηγοροῦντες νόμου τινὸς ἑτερον ἀντὶ⁴ αὐτοῦ εἰσφέρομεν, ὡς ἐπὶ τοῦ παρόντος Ἀφθόνιος ἐμελέτησεν. Ἔστι δὲ νόμος. τὸν δρισμὸν τοῦ νόμου ἐξ τοῦ ὅγητορος λαβὼν παρῷδησεν ὁ Ἀφθόνιος· ἐκεῖνος γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν¹⁵ κατὰ Ἀριστογείτονος οὕτω φησί· „πᾶς ἐστι νόμος εὔρημα⁹ μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δὲ ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκούσιων ἀμαρτημάτων, κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως.¹⁰ τὸ δὲ συνθήκη δῆλοι, ή ὅτι πολλῶν συνελθόντων εἰς ταῦτὸ συνετέθη· ή²⁰ ὅτι, κανὸν ὑφ' ἐνὸς τεθῆ, τῇ συνθήκῃ καὶ συμφωνίᾳ τῶν ἄλλων κυροῦται. τὸ δὲ εἰς ἀμφότερα ή πρὸς τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἀνεκτέον, ὡς εἴρηται, ή τοὺς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Ἰστέον δὲ ὅτι τῶν νόμων οἱ μέν εἰσι κοινοὶ, ὡς οἱ καθόλου περὶ τῶν τῆς πόλεως, οἱ δὲ ἴδιοι οἱ περὶ²⁵ τῶν πρὸς ἄλλήλους¹¹ συμβολαίων. καὶ πάλιν τῶν νό-

7 ή Ald. om. est in Mon.

8 Mon. ἀπτ².

9 Mon.

Ald. εὔρεμα, — In Aristog. p. 774. 10 κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως· Sch. Ang. δις κωλυτικὸς ἀδικήματος ή τυρος ἑτέρου κακοῦ. πλημμελημάτων· ή πρὸς τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἀνακτέον, ή πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. 11 Mon. ἄλλήλων sine πρός.

μων οἱ μὲν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς εἰσηγοῦνται, οἱ δὲ ἀδικη-
μάτων τιμωρίαιν ὁρίζουσι. διαιρέει δὲ ψήφισμα νόμου,
ὅτι τὸ μὲν ψήφισμα πρὸς καιρόν ἐστιν, ὁ δὲ νόμος πρὸς
ἄπαντα τὸν χρόνον ἀναφέρεται. 'Η μὲν οὖν διαιρε-
5 σις· διαιρέσιν ἥτοι τὴν τεχνολογίαν λέγει, ἡ τὸν εἰς
κατηγορίαν καὶ συνηγορίαν τοῦ προγυμνάσματος τομήν.
Τὸ κεκλημένον ἐναντίον ἐναντίον ὅπερ καὶ ἐν τῷ
κοινῷ εἴρηται¹² τόπῳ· ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν φασιν εἶναι
τόδε τὸ κεφάλαιον, τὸ „εἰ¹³ μὲν οὖν δωροδοκίαν“, οἱ
10 δέ „δοκεῖτε δέ μοι“, βέλτιον δὲ τὸ δεύτερον. 'Ιστέον
δὲ ὅτι φράσεως ἐνταῦθα δεῖ συνεστραμμένης καὶ ἴσχυ-
ρᾶς· ὡς ἐγγὺς ὑποθέσεως ὅντος τοῦ γυμνάσματος. "Ωσ-
περ δίκαια κρίνετε τοῦτο καθ' ὑποστροφὴν οὐκ
ἐπὶ διόρθωσιν, τὸ δὲ κατεγγωκώς περὶ τοῦ νομοθέτου ὁ
15 λόγος, οὐ περὶ τοῦ νόμου. Ναὶ φησιν· ἀλλὰ μεγά-
λα. ἐντεῦθεν¹⁴ ἡ τῶν τελικῶν κεφαλαίων εἰσαγωγή·
εἰσάγει δὲ ταῦτα ὁ σοφιστὴς οὐχ ὥσπερ ἐαυτοῦ κατὰ
θέσιν, ἀλλ' ὡς παρὰ ἔχθρον κατὰ ἀντίθεσιν, ἥτις ἐστίν·
ἀπὸ τοῦ δικαίου καὶ ἀντεγκληματική. καὶ γὰρ τὸ δί-
20 καιον μιᾶς τῶν δικαιολογικῶν ὑποπίπτει στάσεων. καὶ
κατ' ἐκείνην διαιρεῖται, ὡς φησιν 'Ἐρμογένης. Καὶ τί
διαιρέει· ἐτέρα ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δικαίου· τὸ γὰρ
δικαιον, ὡς εἴρηται, κατὰ μίαν μελετᾶται τῶν δικαιολο-
γικῶν· μεμελέτηκε δὲ ἐνταῦθα κατὰ μετάληψιν, ὡς τὸ
25 μὲν πρᾶγμα συγχωροῦντος τοῦ ἀντιλέγοντος, ἥτοι τοῦ
τὸν νόμον ἀνασκευάζοντος, τὸν δὲ χρόνον μόνον μετα-

12 Mon. εἴρηκε. 13 εἰ Mon. om. 14 Ald. ἐνθεῦθεν.
δλίγον δέω λέγειν. Sch. Ang. μικρόν μοι λείπει πρὸς τὸ λέ-
γειν. τοῖς ὑφαιρουμένοις· τοῖς ἱεροσυλοῦσι· διαιρέει τὸ
ὑφαιρεῖσθαι τοῦ ὑφαιρεῖσθαι, καθὸ τὸ μὲν ὑφαιρεῖσθαι ἐπὶ τῶν
φανερῶς λαμβανόντων τι λέγεται, τὸ δὲ ὑφαιρεῖσθαι ἐπὶ τῶν λά-
θρα.

λαμβάνοντος· ὡς δίκαιον μὲν τὸν μοιχὸν ἀναιρεῖσθαι,
μὴ μέντοι πρὸ κρίσεως· εὐλόγως οὖν ¹⁵ ἡ ἀντίθεσις
πρὸς τὴν μετάληψιν ἀπήντησε συλλογιστικῶς· καὶ γὰρ
καὶ τοῦτο ἐν τῇ διαιρετικῇ παραδέδοται ¹⁶ τέχνῃ, τὸ
μετὰ τὴν μετάληψιν συλλογισμὸν εὑρίσκεσθαι· καὶ ταύ-
την αὐτῷ λύεσθαι, ὥσπερ κανταῦθα συλλογιζόμενος ὁ
τῷ νόμῳ συνιστάμενος, τί, φησὶ, διαιφέρει, εἴτε πρὸ ¹⁷
τῆς κρίσεως, εἴτε μετὰ τὴν κρίσιν ὁ μοιχὸς ὑφέξει τὴν
δίκην· δι’ ἀμφοτέρων γὰρ τὸ αὐτὸ πάντως ἀπαντή-
σεται τέλος. Ὁσον ¹⁸ τυράννου· ἡ λύσις κατὰ ἔν-
στασιν. καὶ δῆμος μέν· ὅσα γὰρ ἐν τῇ βουλῇ ἔδο-
ξε, ταῦτα ἐπὶ τὸν δῆμον ἀνεφέρετο· καὶ ἐκ τῶν ἐναν-
τίων τὰ ὑπὸ τοῦ δήμου ψηφιζόμενα ὑπὸ τῆς βουλῆς B.
ἐκνοοῦτο. Εἰς ἐναντιωμάτων· τοῦτο τινες οὕτως
ἐνόησαν. οἱ νόμοι πάντες ἐξ ἐναντιωμάτων ἐτέθησαν. ¹⁹
οἷον ἐτολμήθη φόνος, καὶ νόμοι κατὰ φονέων ²⁰ ἐγρά-
φησαν, μοιχεία, καὶ ²¹ κατὰ μοιχῶν ὠσαύτως. διμοίως
καὶ περὶ τῶν λοιπῶν· εὐφυεῖς οὖν τὸ νόμμα, ²² οὐχ
ἀπτεται δὲ τῆς ἀφθονίου ἐννοίας. ἐναντία γὰρ οὗτος
δημοκρατίαιν καὶ τυραννίδα βούλεται ἀποδεῖξαι, εἰ καὶ ²³
παραφθείησι τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν, ὡς καὶ πολλαχοῦ
ἐν τοῖς προλαβοῦσι, ὁητορικὴν μὲν γὰρ ἵσως ἡκρίβωσε,
λογογραφίαιν δὲ ἔντεχνον ²⁴ οὐδαμῶς.

Ἄλλὰ χαλεπωτέραν· ἀντίθεσις καὶ αὕτη ἀπὸ τοῦ
συμφέροντος· τὸ δὲ τούναντίον μὲν οὖν ἡ λύσις κατὰ τὸ ²⁵
βίαιον. Δεινὸν ὁ μοιχός· ἐτέμα ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ

15 Ald. δ' οὖν. Mon. οὐν. 16 Ald. παραδέδυνται.

17 πρὸ Mon. πρὸς Ald. 18 ὥσον τυράννου — ἐνστασιν Mon.

επι. 19 Ald. φρονέων. 20 Mon. μοιχία καὶ. Ald. καὶ μοι-

χία. [scr. μοιχεία.] 21 Mon. ἐννόημα. 22 Mon. οὐδα-
μῶς ἔντ.

δικαιίου· ἐνήλλαξε δὲ τὸ σχῆμα κατ' ἐρώτησιν τὸν λόγον προαγαγών. Ἰν α δόξῃ λανθάνειν· καὶ πάλιν δὲ τὴν αὐτὴν λύσιν ἐπίγαγεν ἦν καὶ πρότερον. Ως μοι-
χός ἀναιρούμενος· τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἐκβιησομένου
5 φησίν.

II.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΗΤΟΡΙΚΗΝ

ΤΟΥ ΔΟΞΟΠΑΤΡΙ.

Ἄπασα ζήτησις εἰς ταῦτα καὶ μόνα τὰ τέσσαρα περιῆσταται, τὸ εἰ ἔστι, τὸ τί ἔστι,² τὸ ὅποιόν τι ἔστι καὶ τὸ διατί ἔστιν· ἀπας γὰρ ὁ ζητῶν ἢ τὸ εἰ ἔστι ζητεῖ, οἷον εἰ σφαιροειδὴς ὁ οὐρανὸς ἢ οὐ· εἰ πολλοὶ κόσμοι, ὡς ἐλεγεν ὁ Λημόνιος, ἢ εἰς, καθά τοις ἐκ τοῦ Ηεριπάτου δοκεῖ· ἢ περὶ τοῦ, τί ἔστιν, ἢ ζήτησις γίνεται, ὡς ὅτε ζητοῦμεν, τί ἔστιν ἄνθρωπος, ἢ ἵππος ἢ βοῦς ἢ τι ἔτερον. Ἀλλοτε τὸ ὅποιόν τι ἔστι ζητεῖ ὁ ζητῶν, οἷον εἰ πολυπραγμονεῖ, ὅποιόν τι ζῶν ὁ ἄνθρωπος, ὅτι λογικὸν, καὶ ὅποιον ὁ κόραξ, ὅτι μέλαν. ἢ περὶ τοῦ, διατί ἔστιν, ἡ ζήτησις γίνεται, οἷον διὰ τί ἡ μαγνῆτις ἔκει τὸν σίδηρον, ἢ διὰ τί τῶν ἡμερῶν αἱ μὲν μείζους εἰσὶν, αἱ δὲ ἐλάττους. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ϕητορικῆς οὐ κρὶ τὸ εἰ ἔστι³ ζητεῖν, δύολογον μένην ἐχούσης τὴν ὑπαρξίαν.

1 Descripsi haec Prolegomena ex Cod. Vat. C VI. et contuli cum Cod. C III. Continentur etiam in Cod. Paris. MMCLXXX. sed singulis partibus cum scribae tum glutinatores culpa disjectis. 2 τὸ τί εἰσι Cod. 103. om. 3 Cod. 106. οὐ κρὶ τί εἰσι.

Ἐπεὶ δέ τινες σοφιζόμενοι ταύτην ἀνατρέπειν πειρῶνται καὶ τῶν μὴ ὄντων ἀποδεικνύναι, φέρε προθέντες εἰς μέσον τοὺς ἐκείνων λόγους ἐλέγξωμεν. Πρῶτος μὲν οὖν λόγος τῶν ἀνατρεπόντων αὐτὴν τοιοῦτός ἐστιν· ἦν ὅτε οὐδόλως ἦν ἡ ὁγητορικὴ, εἰ δὲ μὴ ἦν, οὐδὲ γέγονεν, ἐπεὶ οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς γένοιτο ἄν· καὶ οὗτος μὲν ὁ παραλογισμὸς καὶ τὸ σόγισμα· ἐλέγχουσι δὲ αὐτὸν οὐτωσί· τοῦ ὄντος διπλοῦν ὑπάρχει τὸ σημανόμενον, τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ δυνάμει λέγεται, ὡς τὸ παιδίον δυνάμει 10 λέγομεν εἶναι γραμματικόν· τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐνεργείᾳ, ὥσπερ φαμὲν γραμματικὸν τὸν ἥδη μετασχόντα τῆς τέχνης. Ὅταν οὖν οἱ σοφιζόμενοι λέγωσιν, ἦν ὅτε οὐκ ἦν ἡ ὁγητορικὴ, ἐρωτῶμεν αὐτοὺς πῶς οὐκ ἦν ἡ ὁγητορικὴ πρότερον, δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ; εἰ μὲν οὖν λέγοντες, ἐνεργείᾳ 15 πρότερον μὴ εἶναι αὐτὴν, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς συνομολογήσομεν· καὶ γὰρ δυνάμει οὖσα πρότερον ἡ ὁγητορικὴ ὑστερούν ἐκβέβηκεν εἰς ἐνέργειαν· πᾶσαι γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι οὕτω γεγόνασι, δυνάμει μὲν οὖσαι πρότερον, ὑστερον δὲ προκόψασι εἰς ἐνέργειαν, ὥστε οἱ 20 γέγονε κατ' αὐτοὺς ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς, ἀλλ' ἐκ τοῦ δυνάμει προελήλυθεν εἰς ἐνέργειαν· εἰ δέ φασι μηδὲ δυνάμει αὐτὴν εἶναι πρότερον, ἐλέγξομεν αὐτοὺς ψεύδους, ἐκ τοῦ ὁρᾶν αὐτὴν προχωρήσασαν εἰς ἐνέργειαν· εἰ γὰρ μὴ ἦν πρότερον δυνάμει, οὐκ ἄν ὑστερον προέκοψεν εἰς ἐνέργειαν· ὁρᾶται δὲ νῦν προχωρήσασα, καὶ τὰ ἔργα ταύτης ἐν ταῖς πολιτείαις ἀκμάζει· εἰ γὰρ ἔργα ὁγητορικῆς, προτρέπειν μὲν ἐπὶ τὸ καλὸν, ἀποτρέπειν δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ κατηγορεῖν μὲν τῶν ἀδικούντων, ὑπεραπολογεῖσθαι δὲ τῶν ἀδικουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τοὺς 25 φαύλους, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς ἀξιοῦν ἐγκωμίων, ταῦτα δὲ πάντα πολιτεύεται σήμερον, καὶ τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ περισπούδαστα, φανερὸν, ὅτι καὶ ἡ ὁγητορικὴ ἐνεργείᾳ τέ 30 ἐστι καὶ ὑφέστηκε. Τοιοῦτον μὲν τὸ πρῶτον σόγισμα

τῶν τὴν ὁγητοφικὴν ἀνατρεπόντων καὶ τῶν μὴ ὄντων δει-
κνύοντων αὐτήν. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τοῦ σοφίσματος αὐ-
τῶν καθέστηκεν ἔλεγχος· δεύτερος πάλιν λόγος ἀνατρε-
πτικὸς τῆς ὁγητοφικῆς τοιοῦτός ἐστιν, εἰ ἔστιν ἡ ὁγητοφι-
κὴ, ἢ περὶ τὰ ἴδια καταγίνεται, ἢ περὶ τὰ κοινά· εἰ 5
μὲν οὖν περὶ τὰ ἴδια, οὐκέτι περὶ τὰ πολιτικά· κοινά
γάρ τὰ τῆς πολιτείας καὶ οὐχὶ μερικά, εἰ δὲ περὶ τὰ κοι-
νὰ καταγίνεται, ἢ περὶ ἐν ἣ περὶ πάντα· ἀλλ' οὐδὲ μία
τις ἄλλη τέχνη περὶ ἐν τι πρᾶγμα ἀεὶ καταγινομένη εὐ-
ρίσκεται, οἷον ὁ τέκτων οὐ πάντοτε κλίνην δημιουργεῖ, 10
ἀλλὰ καὶ θρόνον καὶ τράπεζαν, ὥστε καὶ ἡ ὁγητοφικὴ οὐκ
ἄν περὶ ἐν τι πρᾶγμα καταγινομένη λεχθήσεται. Εἰ οὖν
περὶ πάντα τὰ κοινὰ καταγίνεται καὶ τὰ τῆς πολιτείας
συνεπτικά, εἰ μὲν ὡς ἀγνοοῦσα, οὐδεὶς αὐτῇ προσέξει,
εἰ δὲ ὡς ἐπισταμένη, τῷ περιττῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ ἐκ- 15
βληθήσεται· τῷ μὲν περιττῷ, ὅτι ἡ αὐτὴ περιττή, ἢ αἱ
ἄλλαι τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ μήν ἐκεῖναι οὐ περι-
ταῖ, καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι ἐὰν ἐκεῖναι ἀναιρεθῶσιν, οὐ
δυνήσεται ἡ ὁγητοφικὴ τὰ ἐκείνων διαπράξεσθαι ἔργα,
ώστε αὐτῇ μᾶλλον ἐστι περιττή· τῷ δὲ ἀδυνάτῳ πάλιν 20
ἐκβάλλεται, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι, τὴν ὁγητοφικὴν μίαν οὐ-
σαν τὰς ἀπασῶν τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν εἰδένει
μεθόδους· ἡ δὲ διαιρέσις τοῦ ὁγηθέντος λόγου καὶ ἡ κα-
ταγραφὴ τοιαύτη ἐστίν.

II ὁγητοφικὴ

25

A. ἡ περὶ τὰ ἴδια καταγίνεται καὶ λοιπὸν οὐκ ἔστι τέχνη
πολιτικὴ, κοινὰ γάρ τὰ τῆς πολιτείας.

B. ἡ περὶ τὰ κοινά.

a. ἡ περὶ ἐν, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλῃ τις τέχνη περὶ ἐν τι πρᾶ-
γμα ἀεὶ καταγίνεται.

30

b. ἡ περὶ πάντα.

α. ἡ ὡς ἀγνοοῦσα καὶ οὐδεὶς αὐτῇ προσέξει.

β. ἡ ὡς ἐπισταμένη, καὶ τῷ περιττῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ
ἐκβάλλεται.

Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ δεύτερον σόφισμα, εὐδιάλυτον
 δὲ καὶ αὐτὸν, καὶ σχεδὸν ἡ προγεγονυῖα πᾶσα διαιρεσίς
 κακῶς ἔχει καὶ διὰ τοῦτο ἀνατρεπομένη εὑρίσκεται· αὐ-
 τίκα τὸ λέγειν, ὅτι ἡ ὁγητορικὴ ἢ περὶ τὰ ἴδια καταγί-
 δεῖ νεται ἢ περὶ τὰ κοινὰ, ψεῦδος ἐστιν, οὐδὲ γὰρ περὶ ἐν
 τούτων ἄλλα περὶ ἀμφότερα καταγίνεται, καὶ γὰρ ὁ ὄγή-
 τωρ ποτὲ μὲν περὶ ἴδιων διαλαμβάνει, ὅταν τῷδε τινι
 συνηγορήσῃ τῶν πολιτικῶν ἢ συμβουλεύσηται, ποτὲ δὲ
 διαλαμβάνει καὶ περὶ τῶν κοινῶν, ὅταν ὑπὲρ ἀπάσις λέ-
 10 γῇ τῆς πολιτείας· ἄλλ’ οὐδὲ τὸ ἐφεξῆς τῆς διαιρέσεως
 ἀπταιστον, τὸ λέγειν, εἰ δὲ περὶ τὰ κοινὰ καταγίνεται ἡ
 ὁγητορικὴ ἢ περὶ ἐν ἢ περὶ πάντα, διότι τῷ ἐνὶ οὐχὶ τὰ
 πάντα, ἄλλὰ τὰ πολλά εἰσιν ἀντιδιαιρούμενα, ὥστε οὐ-
 τως ὕφειλεν εἰπεῖν ὁ τὴν διαιρέσιν ἔργαζόμενος, ὅτι εἰ
 15 περὶ τὰ κοινὰ καταγίνεται ἡ ὁγητορικὴ, ἢ περὶ πολλὰ ἢ
 περὶ ἐν καταγινομένη ἐστὶ, καὶ ἡμεῖς οὖν οὕτω φαμὲν, ὅτι
 περὶ πολλὰ ἡ ὁγητορικὴ καταγίνεται, οὐδὲ γὰρ περὶ μιᾶς
 καὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἀεὶ διαλήψεται ὁ ὄγήτωρ, ἀλ-
 λὰ ἄλλοτε⁴ ἄλλου πράγματος εὑρίσκεται προϊστάμενος,
 20 πρὸς δὲ τὸ ἔσχατον μέρος τῆς διαιρέσεως, τὸ λέγον, εἰ
 δὲ περὶ πάντα καταγίνεται ἡ ὁγητορικὴ, ἢ ὡς ἀγνοοῦσα
 ἢ ὡς ἐπισταμένη περὶ αὐτῶν διαλήψεται, καὶ εἰ μὲν ὡς
 ἀγνοοῦσα, οὐδὲν ἔσται ταύτη προσέχων, εἰ δὲ ὡς γι-
 νώσκουσα, τῷ περιττῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ ἐκβληθήσεται,
 25 τοιαῦτα φαμὲν, ὅτι ἐπὶ πάσις τέχνης καὶ ἐπιστήμης δύο
 τεθεώρηται λόγοι, ὁ μὲν προτρεπτικὸς, ὁ δὲ μεθοδικός
 τε καὶ τεχνικός· τῷ μὲν οὖν προτρεπτικῷ ἐν ἀπάσαις
 ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις κέχονται ἡ ὁγητορικὴ προ-
 τρέπουσα τούτων ἀντέχεσθαι· εἰ μὴ γὰρ εἴη προτροπή
 30 τις καὶ συμβουλὴ, οὐκ ἂν ὁ μὲν τίγνδε τὴν ἐπιστήμην,
 ὁ δὲ τήνδε προέλοιτο, ὥστε ἡ ὁγητορικὴ ὡς μὲν προτρέ-

⁴ ἄλλοτε Cod. 106. non habet.

πουσαὶ ἥ ἀποτρέπουσα περὶ πάσας τὰς τέχνας τῆς πολιτείας θεωρηθήσεται· οὐ μὴν καὶ ὡς τὰς μεθόδους ἐκεινῶν⁵ διδάσκουσα, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαῖα μᾶλλον καὶ οὐχὶ περιττὴ καὶ ἀδύνατος εὑρεθήσεται. Οἱ μὲν οὖν λόγοι τῶν ἀνατρεπόντων τὴν ὁγητορικὴν οὔτως ἀνεσκευάσθησαν· ὅτι δὲ τῶν ὄντων ἐστὶν ἡ ὁγητορικὴ καὶ ἐνύπαρκτος, οἱ μὲν ἀπὸ μυθικῆς ἴστορίας κατασκευάζουσιν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς μαρτυρίας τῶν ποιητῶν, καὶ οἱ μὲν ἀπὸ μυθικῆς ἴστορίας κατασκευάζοντες οὕτω φασὶν,⁶ ὅτι βιωτὴν ὁ δημιουργὸς ἐξ ἀρχῆς τὸν κόσμον παραγα-¹⁰ γεῖν πάσας ταῖς ὑπὲρ αὐτὸν προσέταξε δυνάμεσιν, ὃ ἂν ἐκάστη καλλιστὸν ἔχῃ συμβαλλόμενον εἰς τὴν τοῦ κόσμου σύστασιν ἀγαγεῖν. Ἀθηνᾶ μὲν ἐκόμισε τὴν ὑφαντικὴν, Ποσειδῶν δὲ τὸ σκάφος ἐπενοήσατο πρὸς ἐμπορίαν⁷ τὸν ἄνθρωπον προτρέπομενος, καὶ⁸ Ηφαίστος τὰς βαναύσους¹⁵ τέχνας καὶ ὅσαι διὰ πυρὸς, καὶ ἄλλος τῶν θεῶν ἄλλο τι προσεπενοήσατο.⁹ Ερμῆς δὲ τὴν ὁγητορικὴν ἐφεῦρε, τῷ καλλίστῳ τῶν ζώων τὴν καλλιονα τῶν τεχνῶν χαριζόμενος, καὶ ἵνα μὲν τὰ ἀγαθὰ ἐπαινῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ψέγωσι δὲ τὰ φαῦλα, τὸ πανηγυρικὸν ἐδωρήσατο, ἵνα δὲ²⁰ πάλιν τοῖς μὲν λυσιτελοῦσι καὶ ὡφελίμοις προσέχωσι, τῶν δέ βλαβερῶν ἀποτρέχωσι, τὸ συμβουλευτικὸν παραδέδωκε, καὶ ἵνα πάλιν τὰς πρὸς ἄλλήλους φιλονεικίας διαλύσωται,⁹ τὸ δικανικὸν ἐτεχνήσατο. ταῦτα μὲν Ἑλληνες φληγαφοῦσιν ἐκ μυθικῆς ἴστορίας, τὴν ὁγητορικὴν τῶν ὄντων²⁵ ἀποδεικνύοντες, ἀπὸ δὲ τῆς τῶν ποιητῶν μαρτυρίας, ὅτι παράγοντι τοὺς θεοὺς αὐτῶν ποτὲ μὲν μαχομένους, ποτὲ δὲ συμβούλευμένους καὶ ἄλλοτε ἐπαιροῦντάς τι ἥψήγοντας, οἱ δὲ ἀληθῶς λέγοντες οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις εἶναι λέγονται τὴν ὁγητορικὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτόν φασι³⁰

5 Cod. 103. ἐπείνας. 6 Cfr. Doxop. Prolegomena. T. VI.

p. 5. 7 Cod. 103. ἐμπορίαν. 8 Cod. 103. προσεπενόησεν.

9 Cod. 106. διαλύονται.

τὸν θεὸν ταύτη χρήσασθαι. Ὅτι μὲν οὖν ἐν ἀνθρώποις
 ἐστὶν ἡ φητορικὴ, οὐδιμίαν ἔχει τοῦτο ἀμφιβολίαν, δρῶ-
 μεν γὰρ προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, καὶ κατηγορίαν καὶ
 ἀπολογίαν, καὶ ἐγκώμιον καὶ ψόγον ἐν τοῖς ἀνθρώποις
 5 πολιτευόμενα, ταῦτα δὲ τῆς φητορικῆς πάντως εἰσίν· ἡ
 τε γὰρ προτροπὴ καὶ ἀποτροπὴ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴ-
 δους ἐστὶ τῆς φητορικῆς, καὶ ἡ κατηγορία καὶ ἡ ἀπολο-
 γία τοῦ δικανικοῦ, καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος τοῦ
 πανηγυρικοῦ, ὥστε τούτων ἐν ἀνθρώποις ὅντων ἐστὶ
 10 πάντως καὶ ἡ φητορική· ὅτι δὲ καὶ θεὸς αὐτὸς ἔχοισα-
 το τῇ φητορικῇ, δεικνύουσιν οὕτω· τῷ μὲν οὖν συμβου-
 λευτικῷ φασι χρήσασθαι ὅτε ἔφη· „ποιήσωμεν ἀνθρω-
 πον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὅμοιώσιν.“¹⁰ τῷ δὲ
 δικανικῷ, δι' ᾧ παραβάντι τῷ Ἀδάμῳ ἐδικάσατο, εἰπὼν·
 15 „τίς¹¹ σοι ἀνήγγειλεν, ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ
 ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι¹² μὴ φαγεῖν, ἔφαγες;“ τῷ
 δὲ πανηγυρικῷ, ὅτε ἴδων τὰ ὑπὸ αὐτοῦ δημιουργηθέντα,
 ὅτι καλὰ, ταῦτα ἐπήνεσεν, ὡς ἡ γραφὴ λέγει·¹³ „καὶ
 εἶδεν ὁ θεὸς πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἴδοὺ καλὰ λιαν·“
 20 οὕτω μὲν οὖν ἐδείχθη, ὅτι ἐστὶν ἡ φητορική.

Δευτέρα ζητησις ἦν ἡ τοῦ τί ἐστι. ζητητέον οὖν
 ταύτην καὶ ἐπὶ τῆς φητορικῆς πολλῶν δὲ ὅντων τῶν ὄρι-
 σμῶν αὐτῆς ἡμεῖς τοὺς ἄλλους ἀγέντες τὸν ἀκριβέστερον
 εἴπωμεν· ἐστιν οὖν ἡ φητορικὴ τέχνη περὶ λόγου δύναμιν
 25 ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσα τὸ πιθανῶς εἰπεῖν
 κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον· ἐπεὶ δὲ πᾶς ὄρισμὸς ἐκ γένους ἐστὶ
 καὶ συστατικῶν διαφορῶν, φητέον καὶ ἐν τούτῳ τῷ ὄρι-
 σμῷ, ποῖον μὲν τὸ γένος, ποῖαι δὲ αἱ διαφοραί. ἐστι
 τοίνυν τὸ μὲν τέχνη ὄνομα ὡς γένος ἐνταῦθα κείμενον,
 30 τὸ δὲ περὶ λόγου δύναμιν διαφορὰ χωρίζουσα τὴν φητο-

10 Cod. 106. καθομοίωσιν. — Gen. I. 26. 11 Cod. 106.
 τι. — Gen. III. 11. 12 pro σοι Cod. 103. τούτου μόγου.
 13 Gen. I. 21.

ρικὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων τεχνῶν τῶν μὴ λογικῶν, οἷον τῆς τεκτονικῆς, τῆς οἰκοδομικῆς, τῆς λιθοξοϊκῆς καὶ τῶν τοιούτων, αὗται γάρ οὐκ εἰσὶ περὶ δύναμιν λόγου καταγινόμεναι· τέχναι γάρ εἰσιν ἄλογοι· ἔτι τὸ περὶ λόγου δύναμιν δείκνυσι τὴν ὁητορικὴν, ὅτι πρᾶγμα ἐστιν ἐν μεσότητι θεωρούμενον, φῶς ἔξεστι χρήσασθαι καὶ καλῶς καὶ κακῶς, δυνάμεις γάρ τὸ τοιαῦτα κατονομάζουσιν οἱ παλαιοὶ, οὕτε ἀγαθὰ οὕτε φαῦλά εἰσι κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν, ἀλλὰ μέσα, οἷον ὁ πλοῦτος κατὰ τὴν ἴδιαν φύσιν οὕτε ἀγαθὸν ἐστιν οὕτε κακὸν, ἀλλὰ διὰ τὸν χρώμενον ἀγαθὸς ηὔ κακὸς ὁ πλοῦτος δοκεῖ· εἰ μὲν γάρ εἰς ἀγαθὰς πράξεις αὐτῷ τις χρήσατο, ἀγαθὸν κάκενος δοκεῖ, εἰ δὲ εἰς φαῦλας καὶ πονηρὰς, καὶ ὁ πλοῦτος φαῦλον δοκεῖ· τοιοῦτον καὶ ηὔ ὑγίεια καὶ ηὔ ισχὺς καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ τοιαῦτα, δυνάμεις ὀνομαζόμενα, διότι δύναται τις αὐτοῖς χρήσασθαι καὶ εἰς τὸ εὖ καὶ εἰς τὸ μὴ εὖ. τοιοῦτον καὶ ηὔ ὁητορικὴ, δύναται γάρ τις αὐτῇ καὶ ἐν ἀγαθοῖς χρήσασθαι, ὅταν συνηγορῇ τοῖς ἀδικουμένοις καὶ τῶν ἀδικούντων κατηγορῇ, καὶ προτρέπῃ μὲν εἰς τὰ ἀγαθὰ, ἀποτρέπῃ δὲ τῶν κακῶν, καὶ τὰ μὲν αὐτῷ ἔγκωματάζῃ, ψέγῃ δὲ τὰ φαῦλα καὶ πονηρά· δύναται τις αὐτῇ χρήσασθαι καὶ κακῶς, συκοφαντῶν καὶ τοῖς συκοφάνταις συνηγορῶν καὶ ἐπὶ τὰ φαῦλα προτρεπόμενος καὶ ψέγων τὰ ἐπαίνων ἄξια καὶ τὰ πονηρὰ ἐπαινῶν, διὰ τοῦτο δύναμις ηὔ ὁητορικὴ καὶ τέχνη περὶ λόγου δύναμιν ὀνομάζεται, τὸ δὲ ἐν πράγματι πολιτικῷ, ἔτερα ἐστὶ διαφορὰ, χωρίζουσα τὴν ὁητορικὴν ἀπὸ τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ιατρικῆς, καὶ τῶν λοιπῶν λογικῶν τεχνῶν· ηὔ μὲν γραμματικὴ καὶ ηὔ ιατρικὴ, εἰ καὶ αὗται τέχναι εἰσὶ περὶ λόγου δύναμιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ πράγματα πολιτικὰ καταγίνονται· ηὔ τε γάρ γραμματικὴ περὶ

11 Cod. 103. κατά. — v. 14. uterque Cod. ἕγεια.

τόνους καὶ χρόνους καὶ πνεύματα καὶ τὰ τοιαῦτα καταγινομένη ἐστὶν, ἡ δὲ ιατρικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα· μόνη δὲ ἡ ὁγητορικὴ περὶ τὰ συστατικὰ τῆς πολιτείας καταγίνεται πράγματα· τὸ δὲ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ 5 ἐνδεχόμενον τὸ τέλος ἐστὶ τῆς ὁγητορικῆς· δεῖ γὰρ τὸν ὁγητορα καὶ ἐν συμβουλαῖς καὶ ἐν δικαστηρίοις, καὶ ὅταν ἐγκωμιάζῃ ἢ ψέγῃ μὴ ἀπίθανα λέγειν, ἀλλ’ ἔοικότα καὶ ἐνδεχόμενα· ἂν γὰρ ἐρῇ πιθανῶς, κἄν¹⁵ οὐ πείσῃ τὸν ἀκροατὴν, καὶ οὕτω ὁγήτωρ ἐστὶν· ὡς γὰρ ιατρὸν ἐκεῖ-10 νόν φαμεν, οὐ τὸν αἱ τεραπεύοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν ιατρικῶς τὸν νοσοῦντα μεταχειριζόμενον, καὶ κατὰ τὸ τῆς τέχνης ἐνεργοῦντα ἐπάγγελμα, καὶ γὰρ ἐστιν ὅτε οὐ θεραπεύεσι, ὅταν τὸ πάθος ὑπέρτερον τῆς τέχνης ἐστὶ, καὶ θεραπείαν οὐκ ἐπιδέχηται, ἀλλ’ ὅμως, κἄν μὴ θεραπεύ-15 σῃ, ιατρικῶς δὲ τὴν νόσον μεταχειρίσαμεν, καὶ οὕτως ιατρός ἐστι τε καὶ λέγεται, οὕτως οὖν καὶ ὁ ὁγήτωρ, κἄν μη πείσῃ, ὅμως δὲ πιθανῶς εἴη οὐδὲν ἥττον ὁγήτωρ λεχθῆσεται· διὰ τοῦτο οὐ κείται ἐν τῷ ὄρισμῷ τέλος ἔχονσα τὸ πείθειν, ἀλλὰ τὸ πιθανῶς εἰπεῖν· οὕτω μὲν οὖν καὶ 20 τό τι ἐστιν ἀποδεδώκαμεν ἐπὶ τῆς ὁγητορικῆς. Ἀπὸ δὲ τῶν ἦδη ὁμιλέντων δῆλον καὶ τὸ ποιὸν τί ἐστιν ἡ ὁγητορικὴ, ὅτι λογικὴ τέχνη καὶ τῆς πολιτείας συστατικὴ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὀφέλιμος ἐν βούλαις καὶ δικαστηρίοις καὶ πανταχοῦ. Ζητητέον δὲ καὶ τὸ διὰ τί ἐστιν ἡ ὁγητορική; φασὶν οὖν, ὅτι δι’ ἐκεῖνά ἐστι τὰ ὄντως θεῖα καὶ θαυμαστὰ, καὶ δι’ ᾧ μιμηταὶ θεοῦ οἱ ταύτην καλῶς μετεοχόμενοι γίνονται. Ἐπενοήθη γάρ ἡ ὁγητορικὴ διὰ τὸ τῶν μὲν κακῶν ἀποτρέπειν, προτρέπειν δὲ εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ διὰ τὸ τοὺς μὲν φαύλους τιμωρεῖν, τοὺς δὲ 25 ἀγαθοὺς στεφανοῦν, καὶ τοὺς μὲν πονηροὺς ψέγειν, τιμῆν δὲ καὶ ἐγκωμιάζειν τοὺς¹⁶ ἀγαθούς. Ἀλλ’ ἐπεὶ τὰ

15 Cod. 106. καὶ. 16 Contextus in Par. ad verba: ἐγκωμιάζειν τοὺς interjectis aliquot foliis continuatur.

τέσσαρα ταῦτα, τὸ εἰ ἔστι, τὸ τί ἔστι, τὸ ὅποιόν τι ἔστι, καὶ τὸ διὰ τί ἔστιν ἐξητήσαμεν ἐπὶ τῆς ὁγητορικῆς, φέρε καὶ τὰ ὄκτω κεφάλαια ἐπὶ τοῦ προκειμένου βιβλίου τῶν προγυμνασμάτων ἐξητήσωμεν, τὸν σκοπὸν λέγω, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, τὴν τάξιν τῆς ἀναγνώσεως, τὴν αὐτίαν 5 τῆς ἐπιγραφῆς, τὴν εἰς τὰ κεφάλαια διαιρεσιν, τὸν διδασκαλικὸν τρόπον, καὶ τὴν ὑπό τι μέρος ἀναφοράν.

Ἐστι τοίνυν ὁ σκοπὸς τῷ Ἀριθμονίῳ προσασκῆσαι ἡμᾶς εἰς τὰ εἴδη τῆς ὁγητορικῆς, καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου· καὶ εἴδη μὲν ὁγητορικῆς τρία, συμβουλευτικὸν, δι- 10 κανικὸν, πανηγυρικὸν, μέρη δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγου τέσσαρα, προοίμια, διηγήσεις, ἀγῶνες καὶ ἐπίλογοι· διαιρεῖται δὲ πάλιν ἐκαστον τῶν εἰδῶν τῆς ὁγητορικῆς εἰς δύο, τὸ μὲν συμβουλευτικὸν εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ συμιρέσον, τὸ δὲ δικανικὸν πάλιν δι- 15 αἱρεῖται εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ δίκαιον· τὸ δὲ πανηγυρικὸν εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον, τέλος δὲ αὐτοῦ τὸ καλόν· τοιοῦτος μὲν ὁ σκοπὸς τῶν προγυμνασμάτων, ἐκ 17 δὲ τοῦ σκοποῦ δῆλον γέγονε καὶ τὸ χρήσιμον· χρησιμεύουσι γὰρ τὰ προγυμνάσματα εἰς 20 τὰ τῆς ὁγητορικῆς εἴδη καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη.

Οὐτὶ δὲ γνήσιον τῷ Ἀριθμονίῳ τὸ τῶν προγυμνασμάτων βιβλίον, ἐκ τῆς τῶν ἐξηγησαμένων αὐτὸς συμφωνίας κατάδηλον, ἀπαντες γὰρ ἐδέξαντο τοῦ Ἀριθμονίου εἶναι τὰ προγυμνάσματα, διὸ καὶ τι ἐπίγραμμα τούτοις 25 τοιοῦτόν ἐστιν ἐπιγραφόμενον·

Ἐτὶ σοι ὁγητορικῆς φίλος πόθος ἔμπεσε θυμῷ,

Μή σε γε γυμνασιη Ἀριθμονίοιο λάθῃ. 18

17 Cfr. Doxopatri Homilias in Aphthonii Progymn. in Prolegomenis. 18 In λάθῃ Cod. Par. desinit. Ad marg. τὴν δὲ τάξιν τῆς ἀναγνώσεως καὶ τὰ λοιπὰ ζήτει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου. Reversa in fronte libri Prolegomena sunt, quae inci-

Η δὲ τάξις τῆς ἀναγνώσεως τοιαύτη. Εἰκότως τὸ τῶν προγυμνασμάτων βιβλίον τῆς ὁγητορικῆς ἀπάσης προτέτακται, διότι εἰσαγωγή ἐστι πρὸς αὐτὴν καὶ προπαίδευσις· δεῖ δὲ ἀεὶ τὰς εἰσαγωγὰς τῶν ὑποθέσεων προμανθάνεσθαι, εἰς ἃς καὶ εἰσάγουσιν· ἡ δὲ αἵτια τῆς ἐπιγραφῆς τοιαύτη καὶ αὐτή ἐστιν. ἐπιγέγραπται τὸ παρὸν βιβλίον Ἀφθονίου σοφιστοῦ προγυμνάσιαται, καὶ χοὴ ἡμᾶς σαφηνίσαι, τί ἐστι προγύμνασμα. χοὴ τοίνυν εἰδέναι, ὅτι τὸ προγύμνασμα καθολικόν ἐστιν ὄνομα, διαιρούμενον εἰς τὰ καθ' ἐκάστην ἐπιστήμην καὶ τέχνην προγυμνάσιατα· ὅρίζονται οὖν τὸ μὲν καθολικὸν προγύμνασμα οὐτωσὶ, ἀσηησις μετρίων πρὸς μειζόνων ἐπίρρῳσιν πραγμάτων, ἀπασα γὰρ προγυμνασία ἀπὸ τῶν εὐχερῶν καὶ μετριωτέρων εἰς τὰ μεῖζω καὶ δυσχερῆ τὸν μανθάνοντα ἐπιρρόῳ δώνυνυσιν. Ῥητορικὸν δέ ἐστι προγύμνασμα εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγου τῶν κατὰ ὁγητορικὴν μερῶν ἢ εἰδῶν, χοήσιμά τινα προασκούμενη. τριβὴ γάρ ἐστι καὶ προπαίδευσις τὸ ὁγητορικὸν προγύμνασμα, προπαίδευσα ἡμᾶς καὶ προασκοῦσα εἰς τὰ τῆς ὁγητορικῆς εἴδη, καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου. Προγυμνάσιατα δὲ ταῦτα λέγονται καὶ οὐχὶ γυμνάσιατα, διότι κυρίως γυμνάσιατά εἰσι τὰ τῆς ὁγητορικῆς βιβλία, ἢ συνεγράψατο Ἐρμογένης, ἥγουν αἱ στάσεις, αἱ εὑρέσεις, αἱ ἴδεαι, καὶ τὸ περὶ μεθόδου δεινότητος, δι' ἐκείνων γὰρ τὰς ὁγητορικὰς μεθόδους διδασκόμεθα, τὰ δὲ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσιατα ὡνομάσθησαν, ὡς πρὸ ἐκείνων τῶν γυμνασμάτων τασσόμενα καὶ προμανθανόμενα. Τὸ δὲ σοφιστῆς ὄνομα ὁμώνυμόν ἐστι· λέγεται γὰρ σοφιστὴς καὶ ὁ διδάσκων τινὰ καὶ σοφίων, λέγεται σοφιστὴς καὶ ὁ φιλόσοφος, ὁ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ καλὸν ἐρευνῶν· λέγεται σοφιστὴς καὶ ὁ ψεύστης καὶ ἀπατεών· ἐπὶ τούτοις ὄνομάζεται σοφιστὴς piunt: ὄντως τὸ τῶν προγυμν. βιβλίον τῆς ὁγτ. ἀπάσης προστέτακται (sic).

καὶ ὁ πλασματογράφος καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος, οἷος ἦν καὶ Λιβάνιος· τοῦτο γάρ διαφορὰ ὥντορός τε καὶ σοφιστοῦ, ὅτι φήτῳ μὲν ἔστιν ὁ τοῖς ἀληθινοῖς ἀγῶσιν ἐγγυμναζόμενος, καὶ ἐν δικαστηρίοις ἀγωνιζόμενος, οἷος ἦν Λισχίνης καὶ Αἰμοσθένης, σοφιστῆς δὲ 5 ὁ πλασματογράφος καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμενος. Ὁ τούννυν Ἀφθόνιος σοφιστῆς ὄνομάζεται ἢ ὡς διδάσκων καὶ προβιβάσων τοὺς νέους εἰς τὰς φητορικὰς μεθόδους καὶ οὕτω σοφίζων αὐτοὺς, ἢ καὶ ὡς πλασματογράφος καὶ ἢ ἐν ἐπηκόῳ¹⁹ συγγυμναζόμενος. Ζητητέον δὲ καὶ 10 τὴν εἰς τὰ κειμέλαια διαιρέσιν. Διαιρεῖται τὸ παρὸν βιβλίον τῶν προγυμνασμάτων εἰς τὰ γυμνάζοντα ἡμᾶς, εἰς τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος τῆς φητορικῆς, καὶ εἰς τὰ γυμνάζοντα εἰς τὸ δικανικόν, ὁμοίως καὶ εἰς τὰ γυμνάζοντα εἰς προοίμιον ἢ διήγησιν, ἢ ἀγῶνας, ἢ ἐπιλόγους· ὁ μὲν γάρ μῦθος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη καὶ ἡ θέσις εἰς τὸ συμβουλευτικὸν προγυμνάζουσιν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος εἰς τὸ δικανικὸν, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις 20 εἰς τὸ πανηγυρικόν. Ηλίου δὲ μὲν μῦθος προγυμνάζει ἡμᾶς εἰς προοίμιον, τὸ δὲ διήγημα εἰς διήγησιν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ ἡ κατασκευὴ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ὁ δὲ κοινὸς τόπος εἰς τοὺς ἐπιλόγους.

Λιδασκαλικοὶ δὲ τρόποι εἰσὶ τέσσαρες· διαιρετικὸς,²⁵ ὄριστικὸς, ἀποδεικτικὸς καὶ ἀναλυτικὸς· χρῆται δὲ κυρίως τοῖς δυσὶν ὁ Ἀφθόνιος, τῷ μὲν διαιρετικῷ, ἡνίκα διαιρεῖ τῶν προγυμνασμάτων ἔναστον λέγων, τοῦ μύθου τὸ μὲν ἔστι λογικὸν, τὸ δὲ ἡθικὸν, τὸ δὲ μικτὸν, καὶ τοῦ διηγήματος τὸ μὲν δραματικὸν, τὸ δὲ ιστορικὸν, τὸ δὲ 30 μικτὸν, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως· τῷ δὲ ὄριστικῷ πάλιν χρῆται, ἡνίκα ὄριζεται τὰ προγυμνάσματα, οἷον μῆ-

¹⁹ ἐπικόῳ Cod. uterque.

Θός ἐστι λόγος ψευδής εἰκονίζων ἀλήθειαν, καὶ διῆγημά ἐστιν ἔκθεσις πράγματος γεγονότος η̄ ὡς γεγονότος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων προγνωνασμάτων ὥσαύτως· ἀναφέρεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον ὑπὸ τὸ λογικὸν ὅργανον τῆς 5 φιλοσοφίας, ὡς μεθόδους λογικὰς καὶ κανόνας διδάσκον.

Διαιρεσις 2ο της όητορικης και των είδων αύτης.

ἡ ὁγτορικὴ

συμβούλευτικὸν δικανικὸν πανηγυρικὸν

προτρο- ἀπο- κατη- ἀπο- ἐγκώ- ψόγον.
πῆν τοοπῆν γοισίαν λογίαν μιον

Τῆς ψυχῆς μέρη τρία, λογικὸν, θυμικὸν, ἐπιθυμητικὸν, καὶ τῆς ὁγητορικῆς εἶδος τρία, συμβουλευτικὸν, δικαινικὸν, πανηγυρικόν. ἀναλογεῖ οὖν τὸ μὲν συμβουλευτικὸν τῷ λογικῷ, ὡς γὰρ ὁ λόγος ἐστὶν ἐν ἡμῖν διὰ τὸ κυβερνᾶν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χρηστὰ, οὕτω καὶ τὸ συμβουλευτικὸν ἀπὸ μὲν τῶν ἀχρήστων ἀποτρέπει, προτρέπει δὲ ἐπὶ τὰ χρηστὰ, τὸ δὲ δικαινικὸν ἀναλογεῖ τῷ θυμικῷ. Θυμὸς γάρ ἐστι ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν αἴσιατος δι’ ὅρεξιν ἀντιλυπήσεως, καὶ διὰ τοῦ δικαινικοῦ πάλιν ἀμυνόμεθα καὶ ἀντιληφοῦμεν τοὺς προλυπήσαντας ἡμᾶς, καὶ προαδικήσαντας, τὸ δὲ πανηγυρικὸν ἀναλογεῖ τῷ ἐπιθυμητικῷ, ὡς γὰρ ἡ ἐπιθυμία τέλος ἔχει τὸ καλὸν, οὕτω καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ τέλος ἐστὶ τὸ καλόν· ἵνα δὲ τὰ λεχθέντα εὐσύνοπτα ἦ, ὑποκείσθω καὶ ἡ διαιρεσίς.

25	$\eta\psi\nu\chi\eta$	$\eta\acute{\eta}\tau\sigma\omega\kappa\eta$			
$\lambda\circ\gamma\iota-$ $\kappa\circ\nu$	$\vartheta\mu\mu\iota-$ $\kappa\circ\nu$	$\acute{\epsilon}\pi\vartheta\mu\mu\eta\cdot$ $\tau\kappa\circ\eta$	$\sigma\mu\beta\circ\upsilon\lambda\epsilon\upsilon\cdot$ $\tau\kappa\circ\eta$	$\delta\kappa\alpha\eta\iota\cdot$ $\kappa\circ\eta$	$\pi\alpha\eta\gamma\upsilon\cdot$ $\eta\kappa\circ\eta$

III.

²⁰ *Aiaiosai τῆς ὀρταν.* et sugg. absunt a Par.

III.

T O Y Α O Ξ A II A T P H¹
ΡΗΤΟΡΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ
ΕΙΣ ΤΑ
ΤΟΥ ΑΦΘΟΝΙΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.

Τοῖς ἐκ ποιητικῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἐκεῖθεν τε-⁵
ρατολογίας² ἐπὶ τὸ τῆς ὁγηορικῆς ἥκουσιν ἄρτι μέγα
μυστήριον καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπιπνοίας καὶ μεγαλοοίας
ἐμφορηθῆναι³ θέλουσιν οὐκ ὀλίγον μὲν τὸ θάμβος οὐδὲ
τὴν ἔκπληξιν ἀγενιή τῶν θαυμασίων αὐτῆς ἀπομένοις
προθύειν ἐνεῖναι εἰκός· τῷ γὰρ μεγέθει τῆς ἀκοῆς καὶ¹⁰
τῷ ἔξασιῷ τῆς φήμης τοῦ πράγματος τηλικοῦτον αὐ-
τοῖς⁴ ἐγγίνεσθαι τὸν θόρυβον εὔλογον, καὶ τὸν πόθον
δὲ καὶ τὴν σπουδὴν οὐδὲν ἡττον τοῦ θάμβους τοῖς γε
τὰς ψιχὰς γενναιοτέροις αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐντίκτεσθαι·
ὅσον γὰρ δυσχερῆ καὶ ἄλλως δυσκατόρθωτον τὴν πρα-¹⁵
γματείαν πυρθάνονται, τοσοῦτον καὶ αὐτοὶ σπουδαιότε-

1 Laur. τοῦ Λοξοπατρῆ⁵ Ιωάννου. Ambr. 1. τοῦ Λοξοπατρῆ
κυρίου Ιωάννου. 2 Ambr. 1. στρατολογίας. 3 Ambr.
1. ἐμφορηθῆναι. 4 Ambr. 1. αὐτῆς.

ρον ἔαυτοὺς συγκροτοῦσι καὶ ἀσφαλέστερον εὐτρεπίζονται, ὡς ἂν τὰ τοῖς πολλοῖς δύσληπτα καὶ δυσθεώρητα κατορθώσαντες περιμενεῖς ἐν λόγοις καὶ περιώνυμοι γένωνται. Ἀμέλει τοι καὶ πρὸς ἡ τὴν ἀρχὴν αὐτοὶ ἀπαντῶσι, ταῦτα δέ ἔστι τὰ γυμνάσματα, πολλαὶ φροντίδες ἔξηγήσεως καὶ σχολικαὶ μέριμναι τοῖς πρὸ ἡμῶν σοφοῖς ἄμα καὶ φιλανθρώποις ὑπάρξασι κατεβλήθησαν, τό τε πολὺ τῆς τῷ συγγράμματι τούτῳ δοκούσῃς ἐνεῖναι δυσκολίας διαλύουσαι, καὶ τὸ τῶν νέων ἐπιμελὲς ἐπιόδων-
10 νύουσαι καὶ τὴν προθυμίαν κρατίνουσαι, ὡς ἂν μήτε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀγνοούμενων ἀποναρκήσωσιν, ἀρτιπαγεῖς ὅντες, καὶ προσέτι μὴ ἀπλῶς ἐκλαμβάνωσι τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ τοῦ φαινομένου ἐθίζωνται νοεῖν τι βαθύτερον τῇ λεπτότητι τῆς ἐρμηνείας πρὸς τοῦτο διε-
15 γειρόμενοι. Τηλικαύτης τοίνυν σπουδῆς τοῖς πρὸ ἡμῶν γενομένης περὶ τὴν τοῦ προκειμένου βιβλίου ἔξήγησιν, δεδοικὼς αὐτὸς, μὴ αὐθάδης τις καὶ θρασὺς εἶναι δόξω καὶ τοῦ δέοντος ἀνεπαίσθητος, ὅπερ σοφοὶ καὶ ἐλλόγιμοι ἔρθασαν ἔξηγήσασθαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπομνημα-
20 τίζειν πειρώμενος, ἀσπερ οὐκ ἔξαρκουσῶν, ὃν ἐκεῖνοι κατεβάλλοντο, ἔξηγήσεων, τὴν αἰτίαν εἰπεῖν τοῦ τολμήματος ἔχοντα δεῖν, λογιζόμενος ὡς εἰ αὕτη εὔλογος φανῆ καὶ εὐπόδωσπος, τοῦ δοκοῦντος αὐτὸς ἀπολυθήσομαι ἀμαρτήματος. Ἔγὼ γὰρ ἐνέτυχον μὲν πολλοῖς καὶ μεγά-
25 λοις βιβλίοις συμβαλλομένοις πρὸς τὰ τῆς ὁητορικῆς γυμνάσματα, τοῖς μὲν ἔξηγητικοῖς, τοῖς δὲ καὶ μεθόδονσι ἰδίας προϊσχομένοις, φιλοπονώτερον δὲ καὶ ὡς οἶόν τε ἦν ἐπιμελέστερον τοῖς τε τοῦ Ἀρθονίου γυμνάσμασι καὶ τοῖς εἰς αὐτὰ γεγενημένοις παρηκολούθησα ὑπομνήμασιν, ὃν
30 καὶ οὐκ ὀλίγα αὐταῖς ἀπεγραψάμην ταῖς λέξεσιν. Βουλόμενος οὖν τὴν τε γνῶσιν τῶν τοιούτων ἐκ τῆς ἀπογραφῆς ἀκριβεστέραν ἐσχηνέναι, καὶ τὴν τοῦ συγγράμματος ἔξιν τελεωτέραν ἐκ τῆς πονηκωτέρας ἐρεύνης, ἀρ-

μοζουσῶν ἐκάστη σχεδὸν λέξει τῶν ἐν αὐτῷ ἔξηγήσεων,
ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἔξήγησιν ὀρμησάμην· εἰ δέ τι καὶ αὐτὸς ἀφελεῖας ἄξιον ἡδυνήθην προσεπινοῆσαι, χάρις ἐκείνοις τοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν ἡμῖν ὁδηγήσασι καὶ πρὸς ἐννοιαν τῶν τοιούτων χειραγωγήσασιν.

5

'Ἄλλ' ἐπειδὴ⁵ τέσσαρές εἰσιν αἱ ἀνωτάτῳ ἔητήσεις,
ἢ μὴ δὴ τὸ εἰ⁶ ἔστι, καὶ τό τι ἔστι, τὸ ὅποιόν τι ἔστι
καὶ τὸ διὰ τί ἔστιν, ἐξ ᾧν αἱ μὲν δύο, ἡ τε⁷ τὸ τί ἔστι
ἔητοῦσα, καὶ ἡ τὸ διὰ τί ἔστιν, ἐν πᾶσι ἔητεῖσθαι εἰώ-
θασι, πλὴν τῶν ὁμολογουμένως⁸ ἀνυπάρκτων, ἐν ἐκεί-¹⁰
νοις⁹ γὰρ οὐδεμία ἔητεῖται, αἱ δὲ λοιπαὶ¹⁰ ἔτεραι δύο
οὐκ ἐν πᾶσιν, ἀλλ' ἐν τισι· φέρε πρὸ¹¹ τῶν ἀλλων ἀ-
πάντων καὶ ἐπὶ τῆς ὁγηορικῆς, ἵσ μέρος καὶ τὸ παρὸν
βιβλίον, τὰς τουαύτας ἔητήσεις ἔητήσωμεν,¹² καὶ εἰ μὴ
πᾶσαι ἐμπίπτουσιν ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐνιαὶ, ἀποιβέστερον¹⁵
ἔξετάσωμεν. Ἀλλὰ πρὸ τούτου¹³ σκοπήσωμεν, τίνα μέν
εἰσιν, ἐφ' ᾧν αἱ πᾶσαι ἔητοῦνται ἔητήσεις, τίνα δὲ ἐφ'
ἄντον πᾶσαι, ἀλλ' ἐνιαὶ. Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶν εἰς ἔητη-
σιν προθαλλόμενον ἡ τῶν ἀνυπάρκτων ἔστιν, ὡς τὰ ἐν
ψιλῇ διανοίᾳ,¹⁴ ἢ καὶ τῶν νομιζομένων ἔχειν ὑπαρξίν,¹⁵ 20

5 Βοῦτος ἐπειδὴ incipit commentatio, quae apud Iriartem T. I. p. 442—445. Trophonii nomen in fronte gerit, et sine auctoris nomine in Paris. 2916. 2984. et 2985. Ambr. B. 100. [Ambr. 2.] et B. 101. [Ambr. 1.] continetur. 6 Ambr. 1. ἡ ἔστι. τὸ τί ἔστι. Matrit. εἰ om. 7 Laur. ἀτε. Vind. ὅτε. Ambr. 1. 2. Matrit. ἡ τε. 8 Par. 1. 2. Ambr. 1. ὁμολογουμένων. 9 Ambr. 1. μὲν γάρ. 10 Par. 1. 2. Ambr. 1. Matrit. λειπόμεναι ἔτεραι sine δύο. 11 Vind. πρός. Par. 1. 2. πρό. Ambr. 1. φέρε καὶ ἐπὶ τῶν ἀ. 12 Par. 2. ἔξετά-
σωμεν. idem sicut in Par. 1. sed correctum est ἔητήσωμεν. Sqq.
καὶ εἰ μὴ πᾶσαι — ἔξετάσωμεν. Matrit. om. 13 Matrit. πρὸ¹⁰
τούτων ἔητήσωμεν. 14 Ambr. 1. ἐπινοίᾳ, ἡ καὶ τῶν. Vind. δια-
νοίᾳ ἡ ἐκ τῶν. 15 Ambr. 1. addit: ὡς οἱ ἀντίποδες, ἡ Ἰρι-

καὶ εἰ τούτων, ἡ τῶν ἀμφιβαλλομένην ἡ τῶν ἀναμφίβολον ταύτην ἔχόντων, ἐπὶ μὲν τῶν ὁμολογουμένως ἀνυπάρχοντων οὐδεμίαν ἀνάγκη γίνεσθαι¹⁶ ζητησιν, ἐπὶ δὲ¹⁷ τῶν ὑπάρχειν νομίζομένων, ἐπὶ μὲν τῶν ἀναμφιβόλων,¹⁸ δ ὡς ἀνθρωπος, λίθος, ἢ τινα φανερῶς ὑφεστήκασι,¹⁹ τὸ μὲν, εἰ ἔστιν, οὐ ζητεῖται,^{19*} ἀτε δὴ πᾶσι δίλον τῆς τούτων οὕσης ὑπάρξεως, τὰ δὲ λοιπὰ ζητεῖται²⁰ καὶ μᾶλλον, ἥνικα μὴ δι' ὄρισμοῦ ἀλλὰ δι' ὄνοματος μόνου ἀποδοθήσεται ἡ τούτων ὑπαρξίσ· εἰ γὰρ δι' ὄρισμοῦ,²¹
συνεπίπτει καὶ τὸ ὅποιόν τι ἔστι διὰ τὸ τοῖς ὅροις συνανταφίνεσθαι καὶ τὰς διαφορὰς ἐν τῷ ὅποιόν τι ἔστι, λεγόμενας· ἐπὶ δὲ τῶν ἀμφιβαλλομένην ἔχόντων τὴν ὑπαρξίν,²¹ καὶ τὸ εἰ ἔστι, καὶ τὰ λοιπὰ ζητεῖται, εἰ τὸ τι ἔστι κάνταῦθα δι' ὄνοματος καὶ οὐ δι' ὄρισμοῦ ἀποδίδοται.^{21*} Ἐπὶ τῆς ὁγητορικῆς τοίνυν τὸ, εἰ ἔστι, ζητεῖται τὰ ἐν τῷ ἀερὶ σώματα. sq. εἰ Vind. om. receperī ex Ambr. 1.

16 γίνεσθαι Ambr. 1. om. 17 Laur. primum habuit μέν.

manu recentiore correctum δέ. Ambr. 1. μέν. 18 Vind. ἀναμφίλων, unde conjecti ἀναμφιλόγων. Laur. Matr. Ambr. 1. ἀναμφιβόλων. 19 Ambr. 1. ὑφεστηκότα. 19* ζητεῖται —

δὲ λοιπὰ Matr. om. 20 Matr. Ambr. 1. ζητεῖται, εἰ μὴ τὸ τι ἔστι δι' ὄρισμοῦ ἀλλὰ δι' ὄνοματος μόνου [Μ. μόνον] ἀποδοθήσεται. εἰ γὰρ δι' ὄρισμοῦ, συνεκλείπει [Μ. συνεκλείποι] καὶ τὸ ὅποιόν τι ἔστι, διὰ — — καὶ τὰς ἐν τῷ ὅποιόν τι ἔστι λεγόμενας [Μ. γενομένας] διαφορὰς. 21 τὴν ὑπαρξίν Vind. om.

21* Ambr. Matr. addit: πλὴν εἰ μὴ ἀτελῆς εἴη ὁ ὄρισμός· εἰ γὰρ ἀτελῆ ποιήσομεν τὸν ὄρισμὸν τοῦ ὑποκειμένου, οὐ δηλοῦται τὸ ὅποιόν τι ἔστιν· οἷον ἐπὶ τοῦ θυμοῦ· ὄριζόμενος γὰρ τοῦτον ζέσιν εἴναι τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος οὐκ ἔσήμανε τὸ ὅποιόν τι ἔστι· πολλαὶ γάρ εἰσι ζέσεις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος· [οὐκ ἔσήμανα — αἵματος Ambr. om.] εἰ δὲ προξεθεὶς τὸ τέλειον εἶδος τῷ ὄρισμῷ τοῦ θυμοῦ εἴπω, ὅτι ζέσις ἔστι τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος δι' ὄρεξιν ὀντιλυπήσεως, ἵδον συνατεφάνη καὶ τὸ ὅποιόν τι ἔστι. [vide eandem definitionem apud Schol. in Arist. Ran. 869. θυμὸς γάρ

τεῖσθαι οὐκ εὔλογον ἦν, ἀτε δὴ ὄμολογουμένην καὶ ἀναμ-
φίλεκτον ²² λαζούσης τὴν ὑπαρξίαν. Ἀλλ’ ἐπειδή τινες
καὶ περὶ αὐτῆς ²³ ἀμφιβάλλουσιν, οὐ καὶ διὰ παραλο-
γισμῶν τινῶν ἀπαλεῖψαι ²⁴ τῶν ὅντων ταύτην σπουδά-
ζουσι, φέρε τοὺς ἔκείνων λόγους προθέντες ²⁵ τὰ ἐν αὐ- ⁵
τοῖς σοφίσματα διελέγξωμεν. Τίνες μὲν οὖν αὐτῆς ²⁶
τὴν ὑπαρξίαν ἀναιροῦντες, ἦν, φασὶν, ἡ φήτορικὴ ὅτε
οὐκ ἦν, εἰ δὲ οὐκ ἦν, οὐδὲ γέγονεν, ἐπεὶ οὐδὲν ἐξ ²⁷ τῶν
μὴ ὅντων, ὅσα γε κατὰ ἀνθρώπους γίνεται· μόνου ²⁸
γὰρ θεοῦ ἡ τῶν ὅντων ἐκ τῶν μὴ ὅντων παραγωγή τε ¹⁰
καὶ γένεσις· καὶ ὁ μὲν τῶν ἐκβαλλόντων τοῦ εἶναι τὴν
φήτορικὴν λόγος τοιοῦτος. Ἐξελεγκτέον δὲ ἥδη καὶ τὸ
ἐν ²⁹ αὐτοῖς σόφησμα· τοῦ γὰρ ὅντος διπλοῦν τι ³⁰ τὸ
σημανόμενον ἔχοντος, καὶ πῆ μὲν τὸ ἐνεργεῖαι, πῆ δὲ τὸ
δυνάμει σημαίνοντος, εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ ἐνεργείᾳ τις κἀ- ¹⁵
ταῦθα τὸ οὐκ ἦν παραλήψεται, καὶ παρὰ τοῦτο αὐτὴν
τοῦ εἶναι ἐκβάλλει, ³¹ τῷ εἶναι τινα χρόνον, ὅτε οὕπω
ἐνεργείᾳ ³² ἦν ἡ φήτορικὴ, οὐ μόνον αὐτὴν τὴν φήτο-
ρικὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας ³³ ἀναιρήσει τέχνας
καὶ ἐπιστήμας, πᾶσαι γὰρ κατὰ δύναμιν οὖσαι τὸ πρῶ- ²⁰
τον γεγόνασι ³⁴ καὶ κατ’ ἐνέργειαν ὑστερον, καὶ πᾶσαι
ἐκ τῶν αἱ ὅντων γεγόνασιν· εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ δυνάμει, ἐλεγ-
χθήσεται ³⁵ ψευδόμενος ἐκ τοῦ εἰς ἐνέργειαν τὴν φήτο-

έσαι ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν αἴματος, δι’ ὅρεξιν ἀντιλυπήσεως κινού-
μενος.] 22 Ambr. 1. ἀναμφιβολον. 23 Matr. τιέτης. 24 Am-
br. 1. Matr. ἀπαλλάξαι τινίτην καὶ ἀπαλεῖψαι τ. δητ. σποιδ. 25
Matr. προθέντες. 26 Ambr. 1. τὴν ὑπαρξίαν τῆς φήτορικῆς.
27 ἐξ Ambr. 1. Matr. om. Tum Matr. καὶ ἀνθ. γίγνονται.
28 Ambr. 1. μόνου. Vind. μόνη. 29 Matr. ἐρόν. 30 τι
Matr. om. 31 Ambr. 1. ἐκβάλλειν. Tum Ambr. 1. Matr.
διὰ τὸ εἰναι. 32 ἐνέργειαι Ambr. 1. Matr. om. 33 ἀπάσις
Matr. om. 34 Ambr. 2. Matr. γεγόνασιν ὑστερον καὶ ἐι.
35 Matr. ἐλεγχθήσεται.

ρικήν ³⁶ προχωρῆσαι· εἰ γὰρ ἦν, ὅτε οὐκ ἦν ἡ ὁγηορικὴ δυνάμει, οὐκ ἀν ποτε εἰς ἐνέργειαν προεχώρησε. τὸ γὰρ μὴ ὃν δυνάμει οὐκ ἀν εἰς ἐνέργειαν ποτε προχωρήσῃ· ³⁷ ὅραται δὲ προχωρῆσασα· εἰ γὰρ τῆς ὁγηορικῆς ἔργα λέ-
 5 γεται εἶναι ³⁸ τὸ ἐπὶ μὲν τὰ καλὰ προτρέπειν, τῶν δὲ πακῶν ἀποτρέπειν, καὶ τὸ τῶν ³⁹ μὲν ἀδικούντων κατη-
 γορεῖν, τῶν δὲ ἀδικουμένων ἵπεραπολογεῖσθαι, καὶ τὸ ⁴⁰
 τοὺς μὲν φαύλους ψέγειν, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς ἀξιοῦν ἐγκω-
 μίων, ὅρῶμεν δὲ ταῦτα καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὅτι μά-
 10 λισταὶ καὶ παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἤττον τυγχάνοντα περι-
 σπούδαστα, εὐδηλον ὡς ⁴¹ καὶ ἡ ὁγηορικὴ ἐνεργείᾳ ἐστὶ
 καὶ ὑφέστηκεν· ὥστε διττὸν τοῦ ὄντος τὸ σημαινόμενον
 ἔχοντος, καὶ πῆ μὲν τὸ ἐνεργείᾳ, πῆ δὲ τὸ δυνάμει ση-
 μαίνοντος, εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ δυνάμει τὸ οὐκ ἦν ἐνταῦθα
 15 τέθειται, ψεύδεται ὁ λόγος, ὃς φησιν, ἦν, ὅτε οὐκ ἦν
 ἡ ὁγηορικὴ, εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐνεργείᾳ, αὐτὸς μὲν ἀληθεύει,
 ψεύδεται δὲ τὸ ἐπαγόμενον, τὸ, εἰ οὐκ ἦν, οὐδὲ γέγονεν.
 οὐ ⁴² γὰρ, εἰ πάντως ἦν, ὅτε οὕπω ἐνεργείᾳ ἔτι ⁴³ ἦν
 ἡ ὁγηορικὴ, ἥδη καὶ τὸ γενέσθαι αὐτὴν ὅλως ἀδύνατον.
 20 πᾶσαι γὰρ αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι καὶ τὰλλα δὲ τῶν
 ὄντων οὕπω ἐνεργείᾳ τὸ πρότερον ⁴⁴ ὄντα γεγόνασιν
 ὕστερον. Οὕτω μὲν οὖν ὁ πρῶτος παραλογισμὸς προ-
 βαίνει, καὶ ἡ τοῦ λογισμοῦ ἀνατροπὴ καὶ ὁ ἔλεγχος· ἐστι
 δὲ καὶ δεύτερός τις τοῦ προτέρου σαμβοτέρος· φασὶ γάρ
 25 τινες πάλιν, ὅτι, εἰ ἐστι ὁγηορικὴ, ἡ περὶ τὰ ἴδια κα-
 ταγίνεται ἡ περὶ τὰ κοινά. καὶ εἰ μὲν περὶ τὰ ἴδια κα-
 ταγίνεται, οὐκέτι περὶ τὰ ⁴⁵ πολιτικά· ὅρῶμεν γὰρ τὴν

36 Matr. προχωρ. τὴν ὁγηορ. ἄν εἰς ἐν. ποτε προχωρήσειν.

37 Ambr. 2. Matr. οὐδ'

ex Ambr. 2. Matr. recepi.

40 τὸ Vind. om. recepi ex Matr.

Ambr. 2.

41 Ambr. 2. Matr. ὅτι.

πάντ. 43 ἔτι Ambr. 2. Matr. om.

44 Matr. ὄντα τοπρῶ-

τον. 45 τὰ ex Matr. recepi.

38 Matr. εἶναι λέγ. 39 τῶν

42 Matr. εἰ γὰρ οὐ

44 Matr. ὄντα τοπρῶ-

πολιτείαν ἐκ διαιρόσων συνεστηκυῖαν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· εἰ δὲ περὶ τὰ κοινά, ἢ περὶ ἐν ἣ περὶ πάντα, καὶ εἰ μὲν περὶ ἐν, ψεῦδος, οὐκ ἔχει γάρ τις εἰπεῖν μίαν τινὰ τέχνην, περὶ ἵς ὁ δῆταρ ἀεὶ διαλήψεται, ἄλλως τε⁴⁶ δὲ εἰ καὶ δώσομεν ἀληθὲς εἶναι τοῦτο καὶ περὶ ἐν⁵ αὐτὴν εἴπωμεν καταγίνεσθαι, οὕτως⁴⁷ οὐ δεκτέον αὐτὴν τέχνης γάρ οὐκ ἔστι τὸ περὶ ἐν καταγίνεσθαι· εἰ δὲ περὶ πάντα, ἢ ὡς ἀγνοοῦσα ἢ ὡς ἐπισταμένη, καὶ εἰ μὲν ὡς ἀγνοοῦσα, οὐ προσεκτέον αὐτῇ τὸ παρὰ τύχην φληραιμούσῃ καὶ περὶ ὃν ἀγνοεῖ διαιρεγομένη,⁴⁸ εἰ δὲ¹⁰ γινώσκουσα, τῷ περιττῷ καὶ ἀδυνάτῳ ἐξβληθήσεται· τῷ μὲν περιττῷ, ὅτι ἡ αὐτὴ περιττὴ, ἢ⁴⁹ αἱ ἄλλαι τέχναι· ἄλλα μὴν αἱ ἄλλαι οὐ περιτταί· δῆλον δὲ εἰς⁵⁰ ὃν ἔαντι ἐκεῖναι ἀγνοεθῶσιν οὐδὲν ἔσται αὐτῇ τὰς ἐκείνων ἡμᾶς μεθόδους διδάξαι,⁵¹ ὥστε αὐτῇ μᾶλλον ἔστι πε-¹⁵ριτή· τῷ δὲ ἀδυνάτῳ, ὅτι ἀδύνατόν ἔστιν αὐτὴν μίαν οὖσαν τὰς τῶν ἀπασῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν εἰδέναι μεθόδους. Οὕτω τούτων εἰπόντων ἀκολουθοῦντες οἱ ἀνθιστάμενοι ἔκαστον σχεδὸν μέρος τῆς διαιρέσεως ἀποδεικνύουσιν ἀχρηστον, καὶ πρὸς μὲν τὸ, ὅτι ἡ δημορικὴ²⁰ ἢ περὶ τὰ ἴδια καταγίνεται ἢ περὶ τὰ κοινά, γασὶ μὴ καλῶς ἐνταῦθα τεθεῖσθαι τὸν διαζευκτικὸν σύνδεσμον, ὡς τῆς δημορικῆς μὴ⁵² δυναμένης περὶ ἄμφω καταγίνεσθαι· ἴδιον γάρ, φησί,⁵³ τὸν Δημοσθένην εὐδίσκομεν ποτὲ μὲν περὶ ἴδιων διαλαμβάνοντα, ποτὲ δὲ περὶ κοι-²⁵νῶν, ποτὲ δὲ περὶ μικτῶν· περὶ κοινῶν μὲν, ὡς ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, περὶ ἴδιων δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐπιτροπικοῖς, περὶ μικτῶν δὲ, ὡς ἐν τῷ κατά Μειδίου ἀμφισβητεῖται

46 Matr. τε καὶ εἰ δύσ.   47 Matr. καὶ οὕτως.   48

Matr. διαιρεγομένη, εἰ δὲ ὡς γιν.   49 Vind. Laur. ἡ ἄν αἱ ἡ.

Matr. Ambr. 2. ἄν οιν.   50 Matr. δ' εἰ.   51 Ambr. 2.

Matr. μεθόδους ἡμᾶς διδάσκειν.   52 Matr. οὐ.   53 Matr.

φησὶν ἐνρίσκ. τὸν Δημ.

γὰρ ἔκει, εἰ ἴδικὸν ἢ ὅμιόσιον τὸ⁵⁴ ἀδίκημα· δεύτερον
δέ φασιν,⁵⁵ ὅτι καὶ ἐνάτερον σκέλος κακῶς ἔχει, τὸ μὲν
εἰ καὶ^{55*} περὶ τὰ ἴδικὰ, οὐκέτι περὶ πολιτικὰ, καθὸ τὸ
καταγίνεσθαι περὶ τὰ ἴδικὰ οὐδὲν ἔτερόν ἔστιν, ἢ περὶ⁵
τὰ κοινά· τὰ γὰρ κοινὰ ἐκ τῶν ἴδικῶν συνίσταται, τὸ
δὲ καὶ⁵⁶ εἰ περὶ τὰ κοινὰ, ἢ περὶ ἐν ἢ περὶ πάντα
καθὸ οὐκ ὁρθᾶς ἀντιδιέσταλται τῷ ἐνὶ τὰ πάντα·
ἀντιδιαστολὴ γάρ ἔστι τοῦ ἐνὸς οὐχὶ τὰ πάντα, ἀλ-
λὰ τὰ πολλὰ, ἄλλως τε⁵⁷ οὐδὲ ἡ ὁρτορικὴ ἢ⁵⁸ περὶ¹⁰
ἐν ἢ περὶ πάντα καταγίνεται, ἀλλὰ περὶ πολλά· πρὸς
δὲ τὸ, ὅτι εἰ περὶ πάντων διαλαμβάνει, ἢ ὡς εἰδυῖα ἢ
ὡς ἀγνοοῦσα, καὶ εἰ ὡς εἰδυῖα, τῷ περιττῷ καὶ ἀδυνάτῳ
ἐκβληθήσεται, φασὶν⁵⁹ ὅτι ἐπὶ πάσης τέχνης καὶ ἐπι-
στήμης⁶⁰ δύο λόγοι εἰσὶν, ὁ μὲν προτρεπτικὸς, ὁ δὲ¹⁵
μεθοδικός τε καὶ τεχνικός⁶¹ τῷ μὲν οὖν προτρεπτι-
κῷ, φασὶν,^{61*} ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐπιστήμαις κέχονται ἡ
ὑρτορικὴ, προτρέπουσα ἀντέχεσθαι αὐτῶν, τῷ δὲ μεθο-
δικῷ οὐ χοῖται, καὶ οὕτως οὕτε περιττὴ φαίνεται ἡ ὁρ-
τορικὴ, ἀλλὰ καὶ πάνυ⁶² ἀναγκαία πρὸς τὴν τῶν ἄλλων²⁰
τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν σύστασιν, εἴγε οὐκ ἀν ἄλλως ἐπι-
χειρήσει⁶³ τις ταύταις, εἰ μὴ προτροπή τις εἴη καὶ συμ-
βουλὴ πρὸς τὴν ἐγχειρόησιν διεγείρουσα. Άλλ’ οὐδὲ⁶⁴
ἀδίνατόν ἔστι τὸ εἰς ἀπάσας τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας
τὸ οἰκεῖον αὐτῆς⁶⁵ ἐκτείνειν χοήσιμον, ἀλλ’ οὕτω μὲν

54 Matr. ἢ τό. 55 φασιν Matr. om. 55* εἰ καὶ περὶ — συνί-
σταται, τὸ δὲ Vind. om., recepi ex Ambr. 2. Matr. — Mox Ambr. 2.
καθὰ τὸ καταγιώσκεσθαι. 56 Matr. συνίσταται· τὸ δὲ εἰ καὶ.
57 τε ex Ambr. 2. recepi. Matr. τε δῆ. 58 ἢ Ambr. om. 59
Ambr. 2. Matr. φαμέν. 60 Post ἐπιστήμης Cod. Ambr. 1. abru-
ptus est. 61 τε καὶ τεχνικός Vind. om., recepi ex Ambr. 2.
Matr. 61* Matr. φαμεν ἐν. ἀ. τ. ἐπ. καὶ τέχναις. 62 Ambr. 2.
πάλιν ἀναγκ. παρὰ τὴν. Matr. ἀλλὰ πάλιν. 63 Ambr. 2. Matr.
ἐπιχειρήσῃ. 64 Matr. οὐ δῆ. 65 Matr. αὐτῆς.

καὶ ὁ δεύτερος αὐτοῖς⁶⁶ ἀνατέτραπται λόγος. Ἐπειδὴ δὲ γενναῖον τὸ μὴ μόνον τὰ τῶν ἄλλων⁶⁷ ἀνατρέπειν καὶ ἔξελέγχειν, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκεῖα αὐτοῖς ἀντεπάγειν, διὰ πολλῶν τὴν τῆς ὁγητορικῆς ὑπαρξίν παριστᾶν πειρῶνται⁶⁸ τῶν ἀποδεῖξεν, καὶ πρῶτον μὲν φασιν ὅτι 5 τῶν τεχνῶν διαφοραὶ εἰσὶ δύο. αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πρακτικαὶ,⁶⁹ αἱ δὲ λογικαὶ· καὶ πρακτικαὶ μὲν πολλαὶ, λογικαὶ δὲ δύο, ἡ τε ὁγητορικὴ καὶ ἡ⁷⁰ διαλεκτικὴ. Ἀλλ’ αὕτη ἡ ἀπόδειξις οὐ τοσοῦτόν μοι δοκεῖ ἔχειν τὸ ἴσχυρόν, τὸ γὰρ ζητούμενον ὡς ὅμοιογούμενον ἔλαβε· ζητουμένου 10 γὸρ, εἰ ἔστι ὁγητορικὴ, ὡς ἐφ’ ὅμοιογούμενων αὕτη προβαίνουσαι, ἔφη, ὅτι ἡ ὁγητορικὴ ἔστι τέχνη λογικῆ. ἐπειτα καὶ τοῦτο φασιν, ὅτι εἰ πάντα τὰ⁷¹ κατὰ τὸν βίον καλὰ ἐνύπαρχτά εἰσιν, ἐν δέ τι τῶν καλῶν καὶ ἡ ὁγητορικὴ ἔστι⁷² τῷ συνιθάλλεσθαι ήμιν κατὰ πάντα τὸν 15 βίον, ἃψα καὶ ἐνύπαρχτός ἔστι· τὰ μὲν γὰρ καλὰ πάντη ἐνύπαρχτα, τὰ δὲ κακὰ πάντη ἀνύπαρχτα. Ἐπάγουσι τούτοις κάκεντο, ὡς δύο ταῦτα περὶ ήμας ὕλη καὶ τέχνη, καὶ τὴν μὲν ὕλην ἡ φύσις, τὴν δὲ τέχνην ὁ λόγος δίδωσιν· ὡς οὖν εἰσὶ λίθοι μὲν κατὰ φύσιν καὶ ξύλα, τέχνη⁷³ 20 δὲ περὶ τὴν ὕλην, ἡ τε λιθοξοϊκὴ καὶ τεκτονικὴ καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται⁷⁴ λόγῳ ποσμούμεναι· ἐγὼ γὰρ, φησὶν ὁ Ηλάτων,⁷⁵ οὐ καλῶ τέχνην ὅπερ ἂν ἡ ἄλογον πρᾶγμα· οὗτω πάντα διεξέλθων⁷⁶ ὁ λόγος καὶ ἐαυτὸν ὄσπερ ὑπὸ τέχνην ἄγει· ὑπόκειται γοῦν, φασὶ, τῇ ὁγητορικῇ ὁ μὲν 25 λόγος καθάπερ ὕλη, ὁ τε προφορικὸς καὶ ὁ ἐνδιάθετος,

66 Matr. αὐτῶν.

67 Matr. ἀντιπάλων.

68 Vind.

Laur. πειρῶνται. Matr. πειριστὰν πειρῶνται [sic] ser. πειρῶνται.

69 Matr. εἰσὶ λογικαὶ, αἱ δὲ πρακτικαὶ. 70 ἡ Matr. om.

71 Matr. ταῦτα. 72 οὖν Matr. om. 73 Matr. τέχναι.

74 τοιαῦται Matr. om. 75 Gorg. p. 465. A. 76 Matr. διελθόντες.

κοσμεῖ δὲ αὐτὸν ⁷⁷ ὁ τεχνικός. εἰ γοῦν ⁷⁸ πᾶσα ὑλη κο-
σμουμένη λόγῳ κοσμεῖται καὶ διατάττεται, ὁ δὲ λόγος
τέχνη, καθὸ καὶ τὸν ⁷⁹ τοῦδε τοῦ παντὸς δημιουργὸν
ἀριστοτέχνην φαμέν, λόγῳ ⁸⁰ τὴν ὑλην κοσμήσαντα καὶ
5 τάξαντα καὶ εἰδοποιήσαντα, πᾶς οὐχὶ καὶ τὸν δίκην
ὑλης τὸν λόγον αὐτὸν κοσμοῦντα λογοτέχνην ⁸¹ εἶναι
νομίσομεν; Τούτοις ἀπασι κάκεινο προσεπιφέρουσιν· ἦν,
φασὶ, ⁸² πάντως ἐξ ἀρχῆς τὸ εὖ λέγειν, εἰ γὰρ εἴποιμεν,
ώς οὐκ ἦν, σαφῆς δήπουθέν ^{82*} ἔστι τοῦτο πάντως κα-
10 τηγορία τοῦ τὸν ⁸³ λόγον ἡμῖν χαρισμάτου θεοῦ, τὸ
μὲν λέγειν ⁸⁴ δόντος, τὸ δὲ εὖ μὴ προσθέντος, εἰ δὴ ⁸⁵
ἦν λόγος, ἄρα περὶ τὸ λέγειν ἦν· ὁ δὲ λόγος τί ἄλλο
ἢ τέχνη, χρόνῳ συγγυμναζόμενος καὶ θεωρήμασι ⁸⁶ πυ-
καζόμενος ἄμα καὶ ἔξασκούμενος. ⁸⁷ Τινὲς μέντοι καὶ
15 ἀπὸ μυθικῆς τινος ἀποδείξεως καὶ ἀπὸ ποιητικῆς μαρ-
τυρίας ⁸⁸ καὶ ἀπὸ ιστορίας τὴν ὁγητορικὴν τῶν ὑφεστώ-
των ἀποδεικνύουσιν· ἀπὸ μὲν μυθικῆς ἀποδείξεως λέγον-
τες, ώς ἄρτι βουληθεὶς ὁ θεὸς τόνδε τὸν κόσμον δια-
κοσμῆσαι προσέταξε ταῖς περὶ αὐτὸν θείαις δυνάμεσιν,
20 ώς ἂν ἔκαστος κατὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος εἰς τὴν
τοῦδε τοῦ παντὸς γένεσιν προσαγάγῃ· καὶ ἄλλος μὲν,

-
- 77 αὐτὸν Matr. om.   78 Matr. οὖν.   79 τὸν Matr. om.   80 Matr. τῷ λόγῳ.   81 Matr. τέχνην. Vind. λόγον τέχνην. ser. λογοτέχνην ut paullo ante ἀριστοτέχνην.   82 Matr. φασιν ἔξαρχῆς παντός.   82* Ambr. 2. δήπουθέν ἔστιν ἡ τούτου πάντως κατηγ. Matr. σαφὲς δήπ. ἡ τούτου.   83 τοῦ τὸν Laur. τοῦτον Vind. Matr.   84 Vind. τὸ μὲν εὖ λέγειν δόντος. Laur. Matr. εὖ om. Ambr. 2. τὸ μὲν γὰρ λέγειν.   85 Matr. δέ.   86 Matr. θεωρήματι πληθυνόμενος. Ambr. 2. Matr. multis omissis ita pergit: Αείξαντες, ὅτι ἔστιν ἡ ὁγητορικὴ, ἔλ-
θομεν ὥν καὶ ἐπὶ τὸ τί ἔστιν. ἐπειδὴ δὲ τὸ τί ἔστιν κ. τ. λ. ut infra p. 93, 7.   88 Vind. μαρτυρίσης. Laur. μαρτυρίας.

φασὶν, ἄλλο προσέμερεν, Ἐρωῆς δὲ τὴν φητορικὴν ἔχαρισατο. Καὶ ἵνα τὰ μὲν ἀγαθὰ ἐπαινῶσιν οἱ ἀνθρώποι, τὰ δὲ κακὰ διαβάλλωσι, τὸ πανηγυρικὸν παραδεδώκασιν, ἵνα δὲ πάλιν τοῖς μὲν λυσιτελοῦσι χρῶνται, τῶν δὲ ἀλυσιτελεστέρων ἀπέχωνται, τὸ συμβουλευτικὸν 5 ἐπετίθενται. ἵνα δὲ καὶ τὰς πρὸς ἄλλήλους ἔριδας καὶ κρίσεις διαλύνονται, καὶ τὸ δικανικὸν ἐπεδίδαξαν. Ἐκ δὲ τῆς τῶν ποιητῶν μαρτυρίας ὡς ποτὲ μὲν δικαζομένων τῶν παρ' αὐτοῖς θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ποτὲ δὲ 10 βιούλευομένων τῶν αὐτῶν τούτων, ποτὲ δὲ καὶ ἐπαινούντων καὶ ψεγόντων, καὶ ὡς τοῦ τῆς φητορικῆς ὄνόματος γνωρίμου καὶ αὐτοῖς ὑπάρχοντος· καὶ γάρ με, φησὶν ὁ Φοῖνιξ παρ' Ὁμήρῳ,⁸⁹ ἐπεμψεν ὁ Ηηλεὺς,

Μίθων τε φῆτῆρος ἔμεται πρηκτῆρά τε ἔργων·

προσέτι γε μὴν καὶ ὡς μὴ φυσικὴν ταύτην μόνον, ἀλλὰ 15 καὶ θεοδίδακτον αὐτὴν νομιζόντων, ἔτερος μὲν γάρ, φησὶν ὁ τοῦ Μέλητος, εἶδος ἀκιδνότερος,

'Ἄλλ' οἱ θεὸς μορφὴν ἐπει τείφει, οἱ δέ τ' ἐς⁹⁰ αὐτὸν·

Τερπόμετοι λεύσσουσιν,⁹¹ δ' ὁ μοσφαλέως ἀγορεύει.

'Ἐκ δὲ τῆς ἴστορίας, ὡς ὅτι πρῶτον ἐν Συρακούσαις τῆς 20 Σικελίας λέγεται ἀνθῆσαι φητορικὴν, εἴτα καὶ ἐν Ἀθήναις, Γόργιον ἐκ Λεοντίνης ἐνταῦθα κατάραντος, καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων παραδόντος τὴν τέχνην παισίν. ἀλλὰ καὶ οὗτοι οἱ λόγοι ἐοίκασι τὸ ζητούμενον ὡς ὅμολογνύμενον λαμβάνειν. ζητούμενον γάρ, εἰ ἔστι φητορικὴ,²⁵ ὁ μὲν πρῶτος τὸ εἶναι αὐτὴν διδοὺς τὸν εὑρετὴν ταύτης δείκνυσιν,⁹² ὁ δὲ δεύτερος τὸ εἶναι καὶ αὐτὸς ταύτην διδοὺς, τὸ ἐν τίσιν⁹³ ἔστι, καὶ ἔτερά τινα τοιαῦτα παρίστησιν, ὁ δὲ τρίτος ὥσπερ κατὰ συγχώρησιν καὶ αὐτὸς τὸ τὴν φητορικὴν εἶναι λαμβάνειν, ποῦ τε τὴν ἀρχὴν ἦν-

89 Il. i, 443. 90 Laur. εἰς αὐτόν. Od. 9, 170. 91

Vind. λεύσσουσιν. 92 δείκνυσι Cod. uterque. 93 Vind. ἔτισιν. Laur. έτισιν. unde scribendum censui ἐν τίσιν.

Θησε, καὶ ποῦ μετὰ ταῦτα, παρέδωκε. Διὰ τούτων αὲν οὖν καὶ τοσούτων ἀποδέδεικται οὖσα ἡ ὁγητορική· ξητεῖται δὲ καὶ εἰ ἐκ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δέδοται. Ἐλληνες μὲν οὖν ἐκ θεοῦ τὴν ταύτης λέγοντες γένεσιν τῇ 5 προειρημένῃ μυθικῇ μαρτυρίᾳ χρῶνται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· οἱ δὲ καθ' ἡμᾶς ἐκ θεοῦ ταύτην τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι λέγοντες, ἅμα μὲν καὶ συλλογισμῷ τινι χρῶνται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, κατὰ τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχῆματος πλέκοντες· ἐκ θεοῦ ἐστι πάντα 10 τὰ ἀγαθὰ, τῶν ἀγαθῶν τι καὶ ἡ ὁγητορικὴ, ἐκ θεοῦ ἐστιν ἄρα ἡ ὁγητορική· ἅμα δὲ κἀκείνῳ προστιθέασιν, ὅτι εἰ τὸ λέγειν ἡμῖν ὁ θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἔχαριστο, εὐδηλον, ὅτι καὶ τὸ εὖ λέγειν ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἔχαριστο. τοῦτο δὲ εἰ καὶ ἄλλων ἐστὶν, ἄλλὰ καὶ τῆς ὁγητορικῆς αὐτῆς 15 εἴη ἀν δίπουθεν γνώρισμα. Οὔτω μὲν οὖν οὐ μόνον οὖσα, ἄλλὰ καὶ ἐκ θεοῦ οὖσα ἡ ὁγητορικὴ ἀποδέδεικται. ὅτι δὲ καὶ ἐν τῷ θεῷ ἡ ὁγητορικὴ, Ἐλληνες μὲν καὶ πάλιν μυθικαῖς χρῶνται ταῖς ἀποδείξεσι, ποτὲ μὲν δικαζομένους αὐτῶν θεοὺς παρεισάγοντες, ὡς Ἀρην καὶ Ἀθη- 20 νῶν ἐν τῷ⁹⁴ Ἀρείῳ πάγῳ περὶ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Ἀρην πάλιν καὶ Ποσειδῶνα ὑπὲρ Ἀλιόδοθίου, Εὐμενίδας τε καὶ Ὁρέστην ὑπὲρ τῆς μητροφορίας· ποτὲ δὲ καὶ βουλευομένους, ὡς περὶ τῆς Ἰλίου, φησὶν ὁ τοῦ Μέλητος.⁹⁵ ποτὲ δὲ καὶ τοὺς μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐγκωμιάζοντας, πῆ 25 δὲ διαβάλλοντας· ἡμεῖς δὲ κάνταῦθα τῶν μύθων ἀφέμενοι τῆς ἀληθείας φροντίσωμεν,⁹⁶ δεικνῦντες καὶ τοῖς τροσὶν εἶδεσι τῆς τέχνης τὸν θεὸν χρησάμενον· τῷ μὲν συμβουλευτικῷ, διὸ λέγει, „ποιήσομεν⁹⁶ ἀνθρωπον κατεικόνα ἡμετέραν καὶ ὄμοίωσιν“· τῷ δὲ δικανικῷ, δι’ ᾧ 30 τῷ παραβάντι δικάζει, καὶ δ’ ᾧ ὁ αὐτὸς δικαστὴς ὁ-

94 Vind. μέλιτος.

95 Laur. φροντίσομεν.

96 Gen.

μοῦ καὶ κατήγορος γίνεται, αὐτὸς γὰρ ἦν νομοθετήσας ἄμα καὶ ἀδικούμενος· τῷ δὲ πανηγυρικῷ δι’ ἐκείνων, „καὶ εἰδεν⁹⁷ ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἴδού καλὰ λίαν“.⁹⁸ Οὕτω μὲν οὖν τὸ, εἰ ἔστι φῆτορική, ζητοῦντες καὶ οὖσαν εὑρομεν τὴν φῆτορικήν, καὶ ἐκ Θεοῦ οὖσαν⁵ καὶ ἐν Θεῷ. Λοιπὸν τὸ, εἰ ἔστιν, ἀφέντες ἐπὶ τὸ, τί ἔστι φῆτορική, ἔλθωμεν⁹⁹ ἐπειδὴ⁹⁸ δὲ τὸ τί ἔστιν ἢ δι’ ὄντοματος ἢ δι’ ὄρισμοῦ ἀποδίδοται, δι’ ὄντοματος μὲν, ὡς ἵνα ἐρωτηθείεις, τί ἔστι φῆτορική, τὸ γενικὸν αὐτῆς εἴποιμι ὄνομα, τέχνη¹ δι’ ὄρισμοῦ δὲ, ὡς ἵνα⁹⁹ καὶ¹⁰ τὰς διαφορὰς προσθίσω² εἰπών, τέχνη περὶ λόγου δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ πιθαρῶς³ εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον· εἰ μὲν τὸ τί ἔστι δι’ ὄντοματος ἀποδοθήσεται, τότε καὶ τὸ ὄποιόν τί ἔστι ζητηθῆσεται, ὡς ἂν δι’ αὐτοῦ αἱ εἰδοποιοὶ ἀποδοθήσονται¹⁵ διαφοραί· εἰ δὲ³ δι’ ὄρισμοῦ, ὅπερ δὴ καὶ ποιήσομεν, ὡς οὐάλλον τοῦ ὅρου τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις ἀποδεικνύντος, οὐκέτι ζητηθῆσεται⁴ τὸ ὄποιόν τί ἔστιν, ὡς καὶ⁵ τῶν διαφορῶν ἐν τῇ περὶ τοῦ, τί ἔστι, ζητήσει⁶ ἀποδοθεισῶν καὶ ιηκέτι ὀφειλουσῶν ἀποδοθῆναι. ὅτι²⁰ δὲ τὰ μὲν γενικὰ ὄντοματα ἐν τῷ, τί ἔστι, κατηγοροῦνται,⁷ αἱ δὲ διαφοραὶ ἐν τῷ, ὄποιόν τί ἔστιν, ἐντελέστερον μὲν ἐν τοῖς τοπικοῖς Ἀριστοτέλους, καὶ πρὸ τούτων δὲ⁸ ἐν τῇ τῶν πέντε φωνῶν πραγματείᾳ μανθάνομεν. Ζητητέον⁹ τοίνυν, τί ἔστι φῆτορική· ἀλλ’ ἐπειδὴ⁹⁸ ὄρι-

— 25 —

97 Gen. I. 31. 98 In hac voce pergit Matr. Ambr. 2.

99 In Vindob. super ἥτα scriptum est ὅτι. 1 Matr. πιθα-

θῆσω. 2 Matr. πιθαρῶς constanter. 3 δὲ Matr. om.

4 ζητηθῆσεται τὸ ὄποιόν τί ἔστιν Vind. om. recepi ex Ambr. 2.

Matr. 5 καὶ Matr. om. 6 Ambr. 2. ζητήσων et ποκ .

ἀποδιδοθῆναι. 7 Vind. κατηγοῦνται. 8 Matr. δή. 9 ζη-

τητέον τοίνυν, τί ἔστι φῆτορική Ambr. 2. Matr. om.

σμὸν ἀποδοῦναι βουλόμεθα τῆς ὁητορικῆς, ζητητέον πρότερον, ¹⁰ τί ἐστιν ὄρισμὸς, καὶ πόθεν παρωνόμασται, καὶ πόσαι αὐτοῦ διαφοραί. ¹¹ Ὡρίσαντο μὲν οὖν τὸν ὄρισμὸν διάφοροι, μεθ' ὧν καὶ Πλάτων αὐτὸς καὶ ⁵ Ἀριστοτέλης, ἀλλ' ἡμεῖς τοὺς τῶν ἀλλων ¹² παρέντες τοὺς ἔκεινων ἐνταῦθα παραληψόμεθα. ¹³ Ὁρίζεται μὲν οὖν αὐτὸν ¹⁴ ὁ Πλάτων οὕτως· ὄρισμός ἐστι λόγος σύντομος, δηλωτικὸς τῆς φύσεως ¹⁵ τοῦ ὑποκειμένου πράγματος, καὶ λόγον ¹⁶ μὲν αὐτὸν εἰπὼν διαστέλλει ἀπὸ ¹⁰ τῶν ὀνομάτων· τὸ μὲν γὰρ ὄνομα ¹⁷ μία τις ἐστι λέξις, οἷον Πέτρος, ὁ δὲ λόγος ἐκ διαφόρων λέξεων σύγχειται. οἷον Πέτρος ὁρθῶς γράφει. σύντομον δὲ αὐτὸν εἰπὼν διαστέλλει ¹⁸ ἀπὸ τῶν μακρῶν λόγων, τῶν τε Δημοσθενικῶν, οἷον τοῦ παραπρεσβείας, τοῦ περὶ τοῦ στεφάνου ¹⁹ καὶ τῶν λοιπῶν· δηλωτικὸν δὲ τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος εἶπε τὸν ὄρον, διῆστῶν αὐτὸν τῶν τε ἀποφθεγμάτων, οἷόν ἐστι τὸ, μηδὲν ἄγαν, καὶ τὸ, ἐγγύα πάρα δ' ἄτα, ἀλλ' λόγοι μέν εἰσι σύντομοι καὶ αὐτοὶ, οὐ μὴν δηλωτικοὶ ²⁰ τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος, καὶ τῶν ὑπογραφῶν, αἱ τινες οὐ τὴν οὐσίαν ²¹ δηλοῦσι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὰ αὐτῷ ²² παρεπόμενα. Ἀλλ' ὁ μὲν παρὰ τοῦ Πλάτωνος ἀποδοθεὶς τῷ ὄρισμῷ λόγος τοιοῦτος· ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης οὕτως αὐτὸν ὁρίζεται ἐν τοῖς τοπικοῖς ²³ ὄρισμός ἐστι λόγος ὁ τὸ, τί ἦν,

---

10 Ambr. 2. Matr. πρὸ τούτου. 11 καὶ πόσαι αὐτοῦ διαφοραὶ Ambr. 2. Matr. om. 12 Matr. ὅλων. 13 Matr. διαληψόμεθα. 14 Vindob. αὐτῶν. Matr. om. 15 τῆς φύσεως Ambr. 2. om. 16 Matr. λόγος omisso sq. εἰπών. 17 Ambr. 2. τὸ γὰρ ὄνομα μία τις λέξις ἐστίν. 18 Ambr. 2. αὐτὸν inserit. 19 Matr. δηλωτικά. 20 Matr. γαῖαν. 21 Ambr. 2. αὐτοῦ. Matr. αὐτῇ. 22 Ambr. 2. Matr. ἐν τοῖς τοπικοῖς ὄριζεται.

εἶναι σημαίνων, τοιτέστι λόγος ὁ δηλῶν τὸ εἶναι τι²³ καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος· τὸ γὰρ ἦν ἀντὶ τοῦ ἔστι τέθειται, συνήθους τῆς τοιαύτης χρήσεως οὖσης· ὁ γὰρ λέγων, τοῦτο ἦν, ἵσον λέγει τῷ, τοῦτο²⁴ ἔστι, καὶ ὁ λέγων, τίς ἦν ὁ κόπτων τὴν θύραν, ταῦτὸν²⁵ λέ- 5 γει, τίς ἔστιν ὁ κόπτων τὴν θύραν. ὥσπερ καὶ ὁ Πορ- φύριος ἐν τῇ τῶν πέντε φωτῶν πραγματείᾳ ἐν τῷ περὶ τοῦ γένους λόγῳ λέγων τὸ, ἦν δὲ²⁶ ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον, ταῦτὸν λέγει τῷ· ἔστι δὲ ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον.
Ἐστι δὲ ὁ τοῦ Ἀριστοτέλους ὄρισμὸς σχεδὸν²⁷ ὁ αὐτὸς 10 τῷ τοῦ Ηλίατωνος, πλὴν ὅσυν ἔχει τὸ σύντομον, ἐπεὶ κατὰ²⁸ τὰ ἄλλα ὅμοιας ἔχουσιν· ἀμφότεροι γὰρ λό- γοιν²⁹ τὸν ὄρισμὸν λέγουσιν καὶ δηλωτικὸν τῆς φύσεως τοῦ ἐποκειμένου πράγματος· τὸ γὰρ, ὁ τὸ, τί ἦν, εἶναι σημαίνων, οὐδὲν ἔτερον δηλοῖ, ἢ τὸ, ὁ δηλῶν τὴν φύσιν 15 τοῦ πράγματος, ἀλλ’ ἵσως ἂν τις εἴποι³⁰ καὶ τίνος γά- ριν οὐ προσέθηκεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ σύντομος,³¹ ὥστε εἶναι τὸν ὄρισμὸν τοιοῦτον, λόγος σύντομος, ὁ τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνων.³² καὶ φαμεν, ὅτι ἥρκει καὶ οὐ πᾶσα ἀνάγκη πολλὰς διαφορὰς ἐν τοῖς ὄρισμοῖς παραλαμβά- 20

23 Ambr. 2. Matr. δηλῶν τί ἔστι τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία. 24
τί Ambr. 2. om. Vind. τοῦτο τί ἔστιν. Ambr. 2. Matr. τοῦτό ἔστι.
25 ταῦτὸν — θύραν Matr. om. 26 Ambr. 2. λέγων, τὸ δὲ ἦν
ἀνδρ. γένος τ. ζ. Sqq. ταῦτὸν λέγει — ζῶον Vind. Ambr. 2. om.
Matr. ταῦτὸν λέγει τὸ τίς ἔστιν ὁ κόπτων τὴν θύραν καὶ τό ἔστι δὲ
ἀνθρώπου γένος τὸ ζῶον, ex quo restitui. 27 Ambr. 2. Matr.
ὅμοιος σχεδὸν τῷ τοῦ Ηλ. πλὴν ὅσον ἔχει ἐκεῖνος τὸ σύντομον. [Matr.
σύντομος. Vind. συντόμως.] 28 Matr. κατὰ ὄλα. 29 Matr.
τὸν λόγον ὄρισμ. 30 εἴπῃ Vind. Laur. εἴποι Ambr. 2. αὗτις
εἴποι Matr. 31 Ambr. 2. addit: καὶ αὐτός. Matr. τὸ σύντ. οὐ
προσέθηκε καὶ αὐτός. Sqq. λόγος σύντ. — ἀνάγκη πολλὰς Matr.
om. 32 Ambr. 2. ὁ τὸ τί ἦν σημαίνων. Vind. ὅπι τί ἦν εἶναι
σημαίνει.

νεσθαι, ἀρκεῖ γὰρ τῷ³³ γένει καὶ μίαν διαφορὰν τὴν
ἰδικὴν προσαλαβόντας³⁴ ὅρον ποιῆσαι· ὥσπερ εἴ τις τὸν
ἄνθρωπον ὁριζόμενος εἶποι³⁵ αὐτὸν ζῶν νοῦ καὶ ἐπι-
στήμης δεκτικόν. Τοῦτο δ' ἀν τις ποιῆσαι³⁶ τοῦ τε
5 συντόμου καὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἄμα φροντίζων· οἱ γὰρ ὁρι-
σμοὶ σύντομοι πάντες³⁷ ὀφεῖλονσιν εἶναι. Ο γοῦν³⁸
Ἀριστοτέλης καὶ αὐτὸς τῷ λόγῳ,³⁹ ὅπερ ἀντὶ γένους
τέθεικε, τὴν ἰδικὴν συμπαραπλέξας μόνην διαφορὰν ἀκρι-
βῆ τὸν ὅρον ἐποίησε, καὶ ὅπερ ὁ Πλάτων διὰ λόγων ἐποί-
10 ησε,⁴⁰ σύντομον τὸν ὅρον ἀπογινάμενος, τοῦτο Ἀρι-
στοτέλης δι' αὐτῶν⁴¹ τῶν πραγμάτων ἀπέδειξε, σύντο-
μον τὸν τοῦ ὁρισμοῦ ὁρισμὸν ἐργασάμενος. Άλλ' ἐπει-
δὴ τὸν τοῦ ὁρισμοῦ ὁρισμὸν προεθέμεθα, γέρε καὶ πό-
θεν ὁ⁴² ὁρισμὸς παρωνόμιασται, εἴπωμεν. Τινὲς μὲν οὖν
15 ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὁροθεσίων⁴³ αὐτὸν εἶπον ὁρισμὸν
εἰρησθαι, διὰ τὸ ὥσπερ τὰ ὁροθεσία τὰ οἰκεῖα ἀποχω-
ρίζει⁴⁴ τῶν ἀλλοτρίων, οὕτω καὶ τὸν ὁρισμὸν ἀποχωρί-
ζειν τὸ ὁριστὸν ἐκ τῶν ἀλλων· Στεροὶ δὲ πάλιν εἶπον,
ὅτι⁴⁵ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ σπείρω γίνεται σπόρος, οὕτω καὶ
20 ἀπὸ τοῦ εἰρῶ, ὁ σημαίνει⁴⁶ τὸ συμπλέκω καὶ συνάπτω,
γίνεται ὅρος· καὶ γὰρ ὁ ὅρος συμπλέκει καὶ συνάπτει τὰ
ἴδια

---

33 Ambr. 2. Matr. τῷ. Vind. τό. 34 Ambr. 2. Matr.
παραλιαβόντας. 35 Ambr. 2. εἶποι. Vind. Laur. εἴπη. Matr.
ἥποι αὐτὸν ξ. νῦν καὶ ἐ. 36 Ambr. 2. ποιήσατο τοῦτο συντό-
μουν. Matr. αὗτις ποιήσαντο τοῦ τε σ. 37 Ambr. 2. Matr. πάν-
τως. 38 Matr. οὐκοῦν. 39 Ambr. 2. τῷ λόγῳ, ἢ ἀντὶ γέ-
ρους τέθεικε. Matr. τῷ λόγος, ὁ. Vind. τῷ λόγος, ὅπερ. 40
Matr. ἐσήμανε. Ambr. 2. διὰ λόγου ἐσήμανε, σύντομον τὸν τοῦ
ὁρισμοῦ ὅρον ἐργασάμενος. omissis reliquis. 41 Matr. αὗτοῦ.
42 ὁ Matr. om. 43 Matr. ὁροθέων. Cfr. Schol. Dionysii
Thrac. in Bekkeri Anecd. p. 649. 44 Ambr. 2. ἀποχωρίζειν.
Matr. χωρίζειν. 45 Matr. ὅτι. 46 ὁ σημαίνει Vind. om.
recepit ex Ambr. 2.

ἴδια⁴⁷ τῷ ὄριστῷ αὐτοῦ· ὁ μέντοι Ἡρωδιανὸς ἀπὸ τοῦ
ὄρῳ τὸ βλέπω αὐτόν φησι παρεσχηματίσθαι, καὶ γὰρ,
φησὶν, ὁ ὄρος εἰσύνοπτα καὶ εὐόρατα⁴⁸ ποιεῖ τὰ ὄριζό-
μενα ἡμῖν.⁴⁹ Ὑπόλοιπον εἰπεῖν καὶ πόσαι αἱ τῶν ὄρων
διαφοραί· εἰσὶ δὴ τούτων διαφοραὶ πλεῖσται. καὶ γὰρ⁵
τῶν ὄρων οἱ μὲν εἰσιν ἀπὸ αἰτίας, οἱ δὲ ἀπὸ οὐσίας,⁵⁰
οἱ δὲ ἐννοηματικοὶ, οἱ δὲ μικτοὶ, καὶ τῶν μικτῶν οἱ μὲν
ἀπὸ αἰτίας καὶ οὐσίας, οἱ δὲ ἀπὸ οὐσίας καὶ τῶν παρε-
πομένων, τουτέστιν ἀπὸ οὐσίας καὶ ἐννοηματικοὶ· καὶ οἱ
μὲν ἐξ ὑποκειμένου καὶ τούτου δικῆς, ἥ γὰρ τοῦ πόρρω¹⁰
ἢ τοῦ προσεχοῦς, οἱ δὲ ἐκ τοῦ τέλους, καὶ τούτου ἥ τοῦ
πόρρω ἥ τοῦ προσεχοῦς, οἱ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων, τοῦ τε ὑπο-
κειμένου καὶ τοῦ τέλους, ἦτοι ἀμφοτέρων πόρρω, ἥ ἀμ-
φοτέρων προσεγῶν. ἥ τοῦ οὐεντὸν ἐνὸς πόρρω, τοῦ δὲ ἔτε-
ρου προσεχοῦς. καὶ τοῦτο δικῶς, ἥ γὰρ τοῦ μὲν ὑποκει-¹⁵
μένου πόρρω, τοῦ δὲ τέλους προσεχοῦς, ἥ τούναντίον,
τοῦ μὲν ὑποκειμένου προσεχοῦς, τοῦ δὲ τέλους πόρρω·
καὶ ἀπὸ οὐσίας μὲν ἔστιν, οἷον τί ἔστι βροντή; ψόφος
νεφελῶν, ὁ γὰρ ψόφος οὐσία καθέστηκε τῆς βροντῆς·
ἀπὸ αἰτίας, οἷον τί ἔστιν ἐκλειψίς ἥλιου; ἐπιπρόσθη-²⁰
σις⁵¹ ἥλιου ὑπὸ σελήνης, ἵδον γὰρ αἰτία μόνον ἀποδέ-
δοται τῆς ἐκλείψεως, δι' ἥν γίνεται· ἐννοηματικὸς δέ
ἔστιν ὁ ἐκ παρεπομένων τινῶν συνιστάμενος, ὃς καὶ ὑπο-
γραψὴ κυρίως ὀνομάζεται, οἷον τί ἔστι φωνή; ἴδιον
αἰσθητὸν ἀκοῆς· ἥ ὅτι ὁ ἄνθρωπός ἔστιν ὁρθοπεδι-²⁵

47 Ambr. 2. Matr. καὶ γὰρ ὅρος συνάπτει καὶ συνείρει τῷ
ὄριστῷ τὰ ἴδια αὐτοῦ. 48 Matr. εὐόριστα. 49 Ambr. 2. Matr.
ἡμῖν τὰ ὄριζόμενα. Sqq. absunt ab his Codd. usque ad p. 105, 8.
φέρονται δὲ ὄρισμοὶ τῆς ὁγιοφικῆς οὐκ εἰς, ἀλλὰ πλείονες· ἀλλ' ὅγε
κυρίως ὄρισμὸς τῆς ὁγιοφικῆς οὐτός ἔστι· ὁγιτ. ἐνὶ τέχνῃ περὶ λό-
γου δύναμιν etc. 50 Post οἱ δὲ ἀπὸ οὐσίας in Vind. et Laur.
sequitur: οἱ δὲ ἀπὸ αἰτίας. 51 Vind. ἐπιπρόσθεσις. Laur.
ἐπιπρόσθησις.

πατητικὸς, πλατυώνυχος, γελαστικός· μικτὸς δὲ ἀπὸ οὐσίας καὶ αἰτίας, οἷον, τί ἐστιν ἀστραπή; πῦρ ἀποσβεννύμενον ὑπὸ ψόφου νεφελῶν· αἴτια γὰρ ἐνταῦθα τοῦ σβεννυμένου πυρὸς ὁ ψόφος τῶν νεφελῶν· μικτὸς δὲ ἀπὸ 5 οὐσίας ἐννοηματικός, ἀπὸ οὐσίας καὶ τῶν παρεπομέγων συνιστάμενος, οἷον, τί ἐστι φωνή; πληγὴ ἀέρος, ή ἴδιον αἰσθητὸν ἀκοῆς· καὶ τί ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶν δρυπεριπατητικὸν, πλατυώνυχον, γελαστικόν. τούτους οὖν' ἀπῶς δρισμὸν ἀλλ' ὑπογραφικοὺς ὀνομάζουσιν. Εξ ὑπο-
10 κειμένου δὲ τοῦ πόδόω, οἷον ναυπηγική ἐστι τέχνη περὶ τὰ εἰς κατασκευὴν πλοίων ἀρμόζοντα ἔνδα καταγινομένη. Ἄλλ' εἶπωμεν, τί ἐστιν ὑποκείμενον καὶ τέλος, καὶ ποιον τὸ προσεχὲς ὑποκείμενον καὶ τέλος, καὶ τὸ πόδόω· οὕτω γὰρ ἂν ὁρδίως τοῖς παραδείγμασι τῶν ἐξ ὑποκειμένου καὶ
15 τέλους δρισμῶν παρακολουθήσωμεν. Ὑποκείμενον μὲν οὖν ἐστιν, ὅπερ ὑπόκειται πάσῃ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ, οἷον τῇ γραμματικῇ ὑπόκειται τὰ ὄκτὼ μέρη τοῦ λόγου· τούτοις γὰρ πάσας τὰς τῶν Ἑλλήνων φωνὰς περιέκλεισε· καὶ τῇ ἰατρικῇ τὰ ἀνθρώπινα σώματα. τέλος δὲ ὁ χοήσι-
20 μον τῆς τέχνης περιποιητικόν· οἷον γραμματικῆς μὲν τέλος τὸ μὴ σολοικίζειν ή βαρβαρίζειν, ἰατρικῆς δὲ τὸ ἰγείαν ποιῆσαι· τῶν δὲ ὑποκειμένων προσεχῆ μὲν εἰσὶ τὰ πᾶσι γνώριμα καὶ δῆλα, οἷον ναυπηγικῆς μὲν προσεχῆ ὑπο-
κείμενα τὰ ἀπῶς ἔνδα, αὐτὰ γὰρ πάντες ἵσασιν, διὰ
25 ὑπόκειται τῇ ναυπηγικῇ· πόδόω δὲ τὰ τῷ τεχνίτῃ μόνῳ ὑποπίπτοντα πρὸς γνῶσιν, οἷον τὰ πρὸς τρόπιν τυχὸν καὶ πηδάλιον ἀρμόζοντα, καὶ ἰατρικῆ δὲ προσεχῆ μὲν ὑποκείμενα τὰ ἀνθρώπινα σώματα, πόδόω δὲ τὰ τοιωσδε κεκραμμένα. καὶ τῶν τελῶν δὲ τὰ μὲν εἰσὶ προσεχῆ,
30 οἷον τῆς ναυπηγικῆς τέλος προσεχὲς τὸ ἀπῶς ναῦν ποιῆσαι· καὶ τῆς ἰατρικῆς τὸ ἀπῶς ὑγείαν· τὸ δὲ πόδόω, οἷον τῆς ἰατρικῆς πόδόω τέλος τὸ τοιωσδε ὑγιάσαι, καὶ τῆς ναυπηγικῆς τὸ τοιάνδε ναῦν ποιῆσαι· οἷον ἀκάτιον

ἡ δρόμων· γίνονται οὖν δρισμοὶ ἐκ μὲν τοῦ πόδόφω ὑποκειμένου, οἷον ναυπηγική ἔστι τέχνη περὶ τὰ εἰς κατασκευὴν πλοίων ἀριθμόντας ξύλα καταγινομένη· ἐκ δὲ τοῦ προσεχοῦς, οἷον ναυπηγική ἔστι τέχνη ἀκατίων ποιητική, καὶ τοιοῦτοι μὲν ἐξ ὑποκειμένων καὶ τελῶν προσεχῶν καὶ 5 πόδόφω γινόμενοι δρισμοί· γίνονται δὲ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ὅμοι. ἐξ ὑποκειμένων δηλονότι καὶ τέλους, ἡ ἀμφοτέρων προσεχῶν, ἡ ἀμφοτέρων πόδόφω, ἡ τοῦ μὲν ἐνὸς προσεχοῦς, τοῦ δὲ ἐτέρου πόδόφω, καὶ τοῦτο διχῶς, ἐκ μὲν τοῦ ἵποκειμένου πόδόφω, τέλους δὲ προσεχοῦς· ἔστωσαν δὲ 10 παραδείγματα τούτων ταῦτα· τοῦ μὲν ἐξ ὑποκειμένου πόδόφω καὶ τέλους πόδόφω, οἷον ναυπηγική ἔστι τέχνη περὶ τὰ ἀριθμῖα εἰς ἐργασίαν πλοίων ξύλα καταγινομένη, ἀκατίων ποιητική, τοῦ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων προσεχοῦς, οἷον ναυπηγική ἔστι τέχνη περὶ τὰ ξύλα καταγινομένη πλοίων 15 ποιητική.⁵² τοῦ δὲ ἐξ ἵποκειμένου προσεχοῦς καὶ τέλους πόδόφω, οἷον ναυπηγική ἔστι τέχνη περὶ τὰ ξύλα καταγινομένη ἀκατίων ποιητική· τοῦ δὲ ἐξ ὑποκειμένου πόδόφω καὶ τέλους προσεχοῦς, ναυπηγική ἔστι τέχνη περὶ τὰ εἰς ἐργασίαν πλοίων ἐπιτήδεια ξύλα καταγινομένη, πλοίων 20 ποιητική· δεῖ δὲ γιγάντειν, ὅτι τῶν ὑποκειμένων τὰ μὲν μιᾶς μόνη τέχνη ὑπόκειται, ὥσπερ τῇ ὄντοψικῇ⁵³ μόνη ὁ ὄντος, τὰ δὲ πλειοσιν, οἷον τὰ ξύλα καὶ τῇ ναυπηγικῇ καὶ τῇ τεκτονικῇ· καὶ τῶν τελῶν πάλιν τὰ μὲν μιᾶς μόνης εἰσὶ τέχνης, οἷον τῇ ναυπηγικῇ μόνον τὸ πηγνύ- 25 ναι ναῦς, τὰ δὲ καὶ ἐτέρων, ως εἴ τις τῆς ὄντοψικῆς τέλος λέγοι τὸ εὖ λέγειν, τοῦτο γάρ καὶ τῆς διαλεκτικῆς καὶ ἐτέρων πολλῶν ἐστι· δεῖ οὖν τὸν ἐξ ὑποκειμένου ἡ τέλους βιολόμενον δρίσασθαι πρότερον συνορφάν, εἰ τῆς προκειμένης μόνης τέχνης ἐστὶ τὸ ὑποκειμένον ἡ καὶ ἐτέ- 30

52 τοῦ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων προσεχοῦς, οἷον ναυπηγική — ποιητική, ex Laur. inserui. Vind. om. 53 Vind. ὄντοψική. Laur. ὄντοψι.

ρων, καὶ τὸ τέλος ὥσπερ τως, καὶ εἰ⁵⁴ μὲν μόνης, ἐστὶν
ὅρίζεσθαι ἐκ μόνου τοῦ ὑποκειμένου ἢ τοῦ τέλους· ἐκ μὲν
μόνου τοῦ ὑποκειμένου, οἷον ὑαλοψική ἐστι τέχνη περὶ⁵
τὸν ὑαλὸν καταγινομένη· ἐκ δὲ τοῦ τέλους, οἷον ναυπη-
γική ἐστι τέχνη πλοίων ποιητική· εἰ δὲ μή ἐστι μόνης,
ἀλλὰ καὶ ἔτερων μὴ ὁρίζεσθαι· ἐκ τοῦ ἐνὸς μόνου, ἀλλὰ
προσλαβεῖν καὶ τὸ ἔτερον. Λεῖ δὲ καὶ τοῦτο σκοπεῖν, εἰ
ἀντιστρέφει ὁ ὄρισμὸς καὶ τὸ ὄριστόν· εἰ γὰρ μὴ ἀντι-
στρέφει, κακίζεται, ὁ δὲ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους ὄρισμός ἐστι
10 τοιοῦτος. οἷον ἀνδριάς ἐστι χαλκὸς ἀνθρώπου σχῆμα φέ-
ρων, ἵδον γὰρ ὁ μὲν χαλκὸς ὕλη, τὸ δὲ σχῆμα ἀνθρώ-
που φέρει τὸ εἶδος· διαιρετικὸς δέ ἐστιν ἐκ γένους καὶ
συστατικῶν διαφορῶν λαμβανόμενος, ἦτοι ἐκ τοῦ ὄνο-
ματος τοῦ γένους, οἷον ἀνθρωπός ἐστι ζῶν λογικὸν
15 θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ἵδον γὰρ ἡ ζῶον
λέξις ὄνομά ἐστιν, ἢ ἐκ τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ γένους, οἷον
ἀνθρωπός ἐστιν οὐσίᾳ ἐμψυχος αἰσθητική, λογική, θνη-
τή, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτική· καὶ ἢ ἐκ πλειόνων δια-
φορῶν, ὡς ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι ὄρισμοὶ, ἢ ἐκ τῆς ἴδιω-
20 τάτης ταύτης μόνης, ὡς ἔχει τὸ, ἀνθρωπός ἐστι ζῶον
νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ ὃν ἀποδέδωκεν ὄρισμὸν
τῆς ὁγητορικῆς ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ περὶ
τῶν στάσεων βιβλίου, μονονουχὶ οὖτως εἰπών· ὁγητορική
ἐστι σύστημα ἐγκαταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων, λυσιτε-
25 λουσῶν καν ταῖς βουλαῖς καν τοῖς δικαστηρίοις καὶ παν-
ταχοῦ, τὸ μὲν σύστημα ἐγκαταλήψεων ἐγγεγυμνασμένων
ἀντὶ γένους παραλαβὼν, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν, καὶ
μᾶλλον ὡς ἴδιωτατήν διαφοράν· μόνη γὰρ ὁγητορική
δοκεῖ ἐν ταῖς βουλαῖς καὶ τοῖς δικαστηρίοις λυσιτελεῖν.
30 Πότε δὲ χρὴ τιθέναι τὸ ὄνομα τοῦ γένους ἐν τῷ ὄρισμῷ,
καὶ πότε τὸν αὐτοῦ ὄρισμὸν, καὶ πάλιν πότε δεῖ πλειόνες

[δέον] τιθέναι τὰς διαφοράς, καὶ πότε τὴν ἴδικωτάτην, καὶ ἐν ἄλλοις μὲν σὺν θεῷ εἰρήσεται, καὶ νῦν δὲ διὰ βραχέων ἐροῦμεν. "Οτε μὲν γὰρ ἀμφιβάλλεται, εἰ γένος ἐστὶ τόδε τοῦ ὁριστοῦ, τότε δέον οὐχὶ τὸ ὄνομα τοῦ γένους, ἀλλὰ τὸν ὁρισμὸν αὐτὸν τιθέναι, ὡς ἂν δι' αὐτοῦ 5 δειχθῆ, γένος εἶναι τοῦ ὁριστοῦ· ὃν γὰρ οἱ ὅροι κοινοί, τούτων καὶ τὰ πράγματα τὰ αὐτά· διά τοι τοῦτο καὶ ὁ σοφώτατος Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων⁵⁵ βιβλίῳ βουλόμενος ὁρίσασθαι τὴν ὁρτορικήν, καὶ μέλλων ἀντὶ γένους ἐν τῷ ὁρισμῷ θεῖναι, ἐπειδὴ εὑρισκε πολλοὺς 10 μὴ συγχωροῦντας τέχνην εἶναι τὴν ὁρτορικήν, ἀντὶ τοῦ τέχνη ὄνόματος τὸν ὁρισμὸν τῆς τέχνης παρέλαβεν· ἔνθα μέντοι ἐστὶ μηδεὶς ἀμφιβάλλων περὶ τοῦ γένους, τότε οὐχὶ τὸν ὁρισμὸν τοῦ γένους, ἀλλὰ τὸ ὄνομα δέον τιθέναι. Καὶ περὶ τῶν διαφορῶν δὲ ἐκεῖνο λέγομεν· ὅτε μὲν ἀντὶ 15 τοῦ ὄνόματος τοῦ γένους τὸν ὁρισμὸν τίθεμεν,⁵⁶ τότε οὐχὶ πλείους διαφοράς, ἀλλὰ τὴν ἴδικωτάτην μόνην παραληρόμεθα, ὥσπερ καὶ ὁ Ἐρμογένης ἐποίησε, τὴν ἴδικωτάτην μόνην παραλαβών, ἐπειδὴ ἀντὶ τοῦ τέχνη ὄνόματος τὸν ὁρισμὸν τῆς τέχνης παρέλαβε· τοῦτο δὲ ποιοῦ- 20 μεν, ἵνα μὴ μακρὸν τὸν ὁρισμὸν ποιήσωμεν, δέον αὐτὸν σύντομον εἶναι· εἰ γὰρ καὶ ἀντὶ τοῦ ὄνόματος τοῦ γένους τὸν ὁρισμὸν τοῦ γένους παραληρόμεθα, καὶ πλείους διαφοράς ἐκεῖνῳ πάλιν συμπλέξομεν, μακρὸς οὗτος ὁρισμὸς γενήσεται· εἰ μέντοι μὴ τὸν ὁρισμὸν, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ 25 γένους παραληρόμεθα, τότε οὐδὲν κωλύει καὶ πλείους παραλαβεῖν τὰς διαφοράς. Γεώργιος· δεῖ δὲ⁵⁷ γινώσκειν, ὅτι οἱ μὲν ἀπὸ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν ὁρισμοὶ τοῖς φυσικοῖς καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀριστούσιν, οἷον ἀνθρώπῳ, βοῦ, λίθῳ καὶ τοῖς ὄμοιοις. οἱ δὲ ἐξ ὑποκειμέ- 30

55 Vind. συστάσεων. scr. στάσεων.

56 Vind. τιθέμεν.

57 δὲ Vind. om.

νου καὶ τέλους ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις, οἱ δὲ ἔξ
ὑλης ἡ εἶδον τοῖς ἀποτελέσμασι τῶν τεχνῶν. Ἀλλ᾽ ἐπει-
δὴ τί τέ ἐστιν ὅρος, καὶ πόθεν παρωνόμασται, καὶ πό-
σαι αὐτοῦ διαφοραί, εἰ καὶ διὰ βραχέων, ὅμως εἰρήκα-
μεν, ἴδωμεν,⁵⁸ εἰ δοκεῖ, καὶ τὸν τῆς ὁγητορικῆς ὄρισμὸν
τις ἐστι, καὶ ἐπὶ τὸ δεύτερον ἐρχόμενοι τῶν ζητουμένων,
τὸ τί ἐστι. Φέρονται δὴ τῆς ὁγητορικῆς ὄρισμοὶ οὐκ εἴς,
ἀλλὰ πλείονες· Ἀριστοτέλης μὲν γάρ αὐτὴν ὠρίσατο οὐ-
τας· ὁγητορική ἐστι δύναμις τοῦ περὶ ἔκαστον ἐνδεχομέ-
10 νου πιθανοῦ λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, ὃν καὶ
αἰτιῶνταί τινες ὡς δύο κακῶν παρακολουθουσῶν τοῖς
ὅροις, ὑπερβολῆς ἡ ἐλλείψεως, τὴν μίαν τῶν κακῶν τὴν
ὑπερβολὴν ἔχοντα, καὶ παρὰ τοῦτο μὴ ἀντιστρέψοντα
τῷ ὄριστῳ· ἔχει δὲ, φασὶ,⁵⁹ τὴν ὑπερβολὴν, καθὸ οὐ
15 μόνον τὴν ὁγητορικὴν περιέχει, ἀλλὰ καὶ τὴν διαλεκτικὴν,
καὶ γάρ ἡ διαλεκτικὴ δύναμις τις ἐστι τοῦ περὶ ἔκαστον
ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν.
Ἀλληθεύομεν, εἰ μέντοι καὶ ἀντιστρέψαι πειραθείμεν λέ-
γοντες, ὅτι καὶ, εἴτι δύναμις τοῦ περὶ ἔκαστον ἐνδεχομέ-
20 νου λόγου τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, τοῦτο ὁγητορική
ἐστι. ψευδόμεθα, αὐτίκα γάρ ἡ διαλεκτικὴ δύναμις οὐ-
σα τοῦ περὶ ἔκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου τέλος
ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, οὐκ ἐστι ὁγητορική· διαφέρει γάρ ὁγ-
ητορικὴ διαλεκτικῆς τῇ τε ὑλῃ καὶ τοῖς ὄργανοις· τῇ μὲν
25 ὑλῇ, ὅτι ἡ μὲν ὁγητορικὴ ὑλην ἔχει τὰ πολιτικὰ, ἡ δὲ δια-
λεκτικὴ τὰ περὶ πάντων ἀπλᾶς, ὡς τισι δοκεῖ, διαλεκτική-
σεται. τοῖς δὲ ὄργανοις, ὅτι τῆς μὲν ὁγητορικῆς ὄργανα
τὸ κεφάλαιον, τὸ ἐπιχειρημα, ἡ ἐργασία, τὸ ἐνθύμημα·
κεφάλαιον μὲν οὖν ἐστι μέρος λόγου ἀπόδειξιν ἔχον τοῦ
30 προκειμένου ζητήματος ἐκ νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων
συγκείμενον· οἷον· ὑποκείσθω ζήτημα τό· Φιλίππου

58 ἴδωμεν Vind. om.   59 Vind. φησι.

συνεχῶς Χαιρώνειαν κατατρέχοντος γράφει Δημοσθένης διορύξαι τὸν Ἰσθμὸν, είτα πρὸς σύστασιν τούτου κεφαλαίον τὸ δυνατὸν, ὅτι ὁρδίον τὸ διορύξαι τὸν Ἰσθμόν· ἐπιχείρημα δέ ἐστι λόγος κατασκευαστικὸς τοῦ προτεθέντος κεφαλαίου, ἐκ περιστάσεως ἔχων τὴν γένεσιν, οἷον 5 ἵνα πρὸς κατασκευὴν τοῦ προτεθέντος κεφαλαίου ἐπαγάγωμεν, ἐπιχείρημα ἀπὸ τῆς περιστάσεως ἥγουν ἀπὸ τοῦ προσώπου, ἡ τοῦ τόπου ἡ τῶν ἄλλων· ἀπὸ μὲν τοῦ προσώπου, ὅτι ὁρδίον τοῖς Ἀθηναίοις τοῖς ισχυροῖς καὶ νεωτεροποιοῖς καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπαινούμενοις· ἀπὸ 10 δὲ τοῦ τόπου, ὅτι γῆν διορύξουμεν, τὸ δὲ γῆν διορύσσειν παιδιά· ἐργασία δέ ἐστι λόγος κατασκευαστικὸς τοῦ προτεθέντος ἐπιχειρήματος ἐκ παραβολῆς ἡ παραδείγματος ἔχον τὴν γένεσιν· ἐκ μὲν οὖν παραδείγματος, οἷον ἐπεὶ καὶ ὁ Πέρσης ποτὲ διώρυξε 15 τὸν Ἀθων, ἐκ δὲ παραβολῆς, ὡς εἴτις εἰπὼν δεῖν τοὺς γονέας τιμῆν εἶτα ἐργασίας θήσει ἐκ παραβολῆς, καὶ γὰρ καὶ τῶν θηρίων ἔστιν ἡ τοῦτο ποιεῖ· καὶ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ τῆς ὁμηρικῆς ὁργανα· τὰ δὲ τῆς διαλεκτικῆς ἡ τε ἐπαγωγὴ καὶ ὁ συλλογισμὸς, καὶ ὁ μὲν συλλογισμὸς 20 ἐκ τῶν καθόλου τὰ μερικὰ πιστοῦται· ἡ δὲ ἐπαγωγὴ ἐκ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου· εἰ μὲν γὰρ βουλόμενος ἀποδεῖξαι τὸν Σωκράτην λογικὸν εἴπω ὅτι πᾶς ἄνθρωπος, ὡστε λογικός ἐστι, συλλογισμὸν ποιῶ· ἐκ γὰρ τοῦ καθόλου τὸ μερικὸν ἐπιστωσάμην· εἰ δὲ τούναντίον τὸν ἄνθρωπον 25 βουλόμενος δεῖξαι λογικὸν ἐκ τυνος μερικοῦ τοῦτο πιστώσομαι, ἐπαγωγὴ χρῶμαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· οἷον ὡς ἵνα οὕτως εἴπω, πᾶς ἄνθρωπος λογικός ἐστι, καὶ γὰρ ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος ὡν λογικός ἐστι, καὶ οὐ τούτοις μόνον διαφέρει ἡ διαλεκτικὴ τῆς ὁμηρικῆς, ἄλλὰ πρὸς τούτοις 30 καὶ ὅτι ἡ μὲν κατὰ πεῖσιν μόνον ἡ ἐρώτησιν προσάγεται ἡ διαλεκτικὴ, ἡ δὲ κατὰ πάντα λόγου τρόπον τε καὶ ἰδέαν. Ὁ μέντοι Γέωμέτρης ὁρμῆς φησιν ἔχειν τὸν ὁρι-

σμόν, παρόσον ἡ διαιλεκτικὴ οὐκ ἔστι δύναμις τοῦ περὶ
 ἔκαστον ἐνδεχομένου πιθανοῦ λόγου· τῶν γὰρ περὶ τὰ
 πολιτικὰ πιθανῶν λόγων ἀπορεῖ μόνης γὰρ τῆς ὁγητορι-
 κῆς ὅλη τὰ πολιτικὰ ξητήματα καὶ ἐνθυμήματα. Ἀλλ'
 5 ὁ μὲν παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀποδοθεὶς λόγος τῇ ὁγητο-
 ρικῇ τοιοῦτος, καὶ αἱ κατ’ αὐτοῦ φρεγόμεναι μέμψεις τοι-
 αῦται· ὅριζεται δὲ πάλιν αὐτὴν Διονύσιος ὁ Θρᾷξ οὗτος·
 ὁγητορικὴ ἔστι δύναμις τεχνικὴ διὰ λόγου ἐν πράγματι
 πολιτικῷ τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ οὗτος
 10 κακίζεται, διότι τέλος ἐν αὐτῷ ἀποδέδοται τῆς ὁγητορικῆς,
 ὥπερ οὐκ αὐτῆς μόνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τινῶν, δέον
 ὃν μήτε ἐνὸς πράγματος πολλὰ τέλη ἀποδίδοσθαι, μήτε
 πολλῶν ἐν· φαίνεται δὲ καὶ ὁ Ἐφιογένης ἐν τῇ ὁγητορικῇ
 αὐτοῦ τέχνῃ οὕτως αὐτὴν ὅριζόμενος· ὁγητορικὴ ἔστι τέχνη
 15 τις λυσιτελοῦσα καὶ ταῖς βουλαῖς καὶ τοῖς δικαιστηρίοις
 καὶ πανταχοῦ· ὁ δὲ Γεωμέτρης οὕτως αὐτὴν ὠρίσατο ἐν
 τῇ εἰς τὸ παρὸν τοῦ Ἀφθονίου βιβλίον ἔξηγήσει· ὁγητο-
 ρικὴ ἔστι λόγος περὶ τὸν λόγον· ὁ μέντοι Γοργίας πει-
 θοῦς δημιουργὸν⁶⁰ εἶπεν αὐτὴν· ἀλλὰ καὶ οὗτος κακί-
 20 ζεται ὁ ὁρισμὸς κατὰ τὸ ὑπερβάλλον· οὐ μόνον γὰρ
 τῆς ὁγητορικῆς ἔστι δηλωτικὸς, ἀλλὰ καὶ ἐτέρων πλειόνων,
 πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ἔστι πειθοῦς δημιουργά, διὸ οὐδὲ
 ἀντιστρέψει· εἴ τι μὲν γὰρ ὁγητορικὴ, τοῦτο καὶ πειθοῦς
 δημιουργὸς, οὐ μὴν εἴ τι πειθοῦς δημιουργὸς, τοῦτο καὶ
 25 ὁγητορικὴ πάντως. Ἐτεροι δὲ οὕτως αὐτὴν ὅριζονται·
 ὁγητορικὴ ἔστι δύναμις εὑρετικὴ καὶ ἐρμηνευτικὴ μετὰ
 κόσμου τῶν ἐνδεχομένων πιθανῶν ἐν πράγματι πολι-
 τικῷ, τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν, τὴν μὲν δύναμιν ἀντὶ⁷
 γένους παραλαμβάνοντες· τῶν ἐμμέσων γὰρ τὸ ὄνομα
 30 καὶ βλάβη καὶ ἐπ’ ὡφελείᾳ χρωμένων ἡμῶν αὐτῷ· τὸ δὲ
 ἐφευρετικὴ καὶ ἐρμηνευτικὴ ὡς διαφορὰς ἴδιας τοῦ ὁγητο-

60 Vind. δημιουργεῖν. Laur. δημιουργόν.

ρος· τούτοις γὰρ ἕδιον εὑρεῖν τὰ ὁηθησόμενα, καὶ ὡς δέον εἰπεῖν· τὸ δὲ μετά κόσμου διὰ τὸ τῆς φράσεως κάλλος, ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τοῦ ὄγτορος ἀπαιτοῦμεν· τὸ δὲ ἐν πράγματι πολιτικῷ προστέθειται διὰ τὸ περὶ τὰ τοιαῦτα τὸν ὄγτορεύοντα καταγίνεσθαι· τὸ δὲ τέλος 5 ἔχοντα τὸ εὖ λέγειν κακίζεται, ὡς καὶ ἀνωτέρῳ εἰρήκαμεν. Ἀμεινον οὖν τῶν λοιπῶν δοκοῦσιν ὀρίσασθαι τὴν ὄγητορικὴν οἱ οὔτως αὐτὴν ὀρισάμενοι· ὄγητορική⁶¹ ἐστι τέχνη περὶ λόγου δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχοντα τὸ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον· ἀλλ’ 10 ἐπειδὴ πᾶς ὄρισμὸς ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαιφορῶν σύγκειται, ἴδωμεν, ποία μὲν λέξις ἀντὶ γένους παρείληπται, ποία⁶² δὲ ἀντὶ συστατικῶν διαιφορῶν. Ἄλλὰ πρὸ τούτου ζητητέον, πῶς εἴρηται, πάντα ὄρισμὸν⁶³ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαιφορῶν συγκεῖσθαι, ὅπου 15 καὶ ἐξ ὑποκειμένου καὶ τέλους εἰσὶ τινες,⁶⁴ καὶ ἐξ ὑλῆς καὶ εἶδους, καὶ ἄλλων τινῶν.⁶⁵ καὶ φαμὲν ὅτι καὶ αὐτοὶ δυνάμει ἐκ γένους καὶ διαιφορῶν εἰσὶ· τὰ γὰρ ὑποκειμένα τῇ ναυπηγικῇ ξύλᾳ γένος αὐτῆς εἰσίν· οὐ μόνη⁶⁶ γὰρ αὐτῇ ὑπόκειται, ἀλλὰ καὶ τῇ τεκτονικῇ καὶ δρυτο- 20 μικῇ· καὶ ἡ ὑλὴ δὲ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον γένους τάξιν ἔχει.⁶⁷ τὸ δὲ τέλος⁶⁸ καὶ τὸ εἶδος τὸν τῶν διαιφορῶν σώζουσι λόγον. Ἰδωμεν οὖν λοιπὸν καὶ τῶν ἐν τῷ προτερέντι τῆς ὄγητορικῆς ὄρισμῷ λέξεων, ποία⁶⁹ μὲν ἀντὶ

61 Ambr. 2. Matr. omissis reliquis definitionibus hanc ita proferunt ἀλλ’ ὅγε κερίωσεν ὄρισμὸς τῆς ὄγητορικῆς οὐτός εστι· ὄγητορική ἐστι κ. τ. λ. vide supra p. 97. 62 Matr. Ambr. 2. ποίαι — διαιφορῶν σύγκειται. 63 πάντα ὄρισμὸν ex Ambr. 2. Matr. recepi. Vind. om. 64 Matr. εστι. τινες δὲ καὶ. 65 τινῶν ex Laur. Matr. Ambr. 2. recepi. 66 Matr. μόνον. mox Ambr. 2. Matr. ὑπόκειται. 67 Matr. ἐπίζει. 68 Ambr. 2. τὸ δὲ καὶ τὸ εἶδος καὶ τέλος τὸν τῶν διαιφορῶν ἀποσώζονται λόγον. Matr. τὸ δὲ τι μοι καὶ τὸ εἶδος τὸν τῶν διαιφορῶν ἀποσώζονται λόγος. 69 Ambr. 2. bis

γένους κεῖται, ποία δὲ ἀντὶ τῶν διαφορῶν. Κεῖται τοίνυν τὸ μὲν τέχνη ὄνομα ἀντὶ γένους· εἰ γὰρ γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον, ὡς ὁ⁷⁰ Ἀριστοτέλης πρῶτος⁷¹ ἐν τοῖς 5 τοπικοῖς καὶ ἀπ' ἐκείνου ὁ⁷² Πορφύριος ὁ Φοῖνιξ ἐν τε ἄλλοις καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐδίδαξαν,⁷³ εὔδηλον ὅτι καὶ τὸ τέχνη ὄνομα ἀντὶ γένους ἐστίν· εἴγε γραμματικῆς καὶ ὁγητορικῆς καὶ τεκτονικῆς καὶ ἴατρικῆς καὶ⁷⁴ ἄλλων πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει κατηγορεῖται 10 ἐν τῷ διὰ τοῦ τί ἐστι προφέρεσθαι τὴν ἔρωτησιν. Καὶ αὐτῇ μὲν, ὡς ἔφαμεν,⁷⁵ η λέξις ἀντὶ γένους παρεῖληπται, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀντὶ διαφορῶν, χωρίζουσαι τὸ ὄριστὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ⁷⁶ περιορίζουσαι τὴν αὐτοῦ ἰδιότητα. Παρεῖληπται τοίνυν τὸ μὲν περὶ λόγου δύναμιν, πρὸς τὸ χωρισθῆναι τὴν ὁγητορικήν ἀπό τε τῆς τεκτονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν⁷⁷ τῶν πρακτικῶν, ἕτι δὲ καὶ⁷⁸ πρὸς τὸ δηλωθῆναι, ὅτι ἡ ὁγητορικὴ πρᾶγμα ἐστιν ἔμμεσον, καὶ⁷⁹ ὃ ἔξεστι καὶ καλῶς καὶ κακῶς ποῖαι. Matr. ποῖα omissio μέν. tum ποῖαι δὲ ἀντὶ συστατικῶν διαφόρων. 70 δ ex Ambr. 2. recepi. 71 Ambr. 2. πρῶτον. Matr. καὶ Ἀριστοτέλης πρῶτον. omissio ὡς. 72 δ Vind. om. Est in Ambr. Matr. — Sq. δ Matr. om. 73 Matr. ἐδίδαξαν. 74 καὶ ante ἄλλων et διαφερόντων ex Ambr. 2. Matr. recepi. 75 Ambr. 2. Matr. ἀντὶ γένους, ὡς ἔφαμεν, η λέξις παρεῖληπται. 76 καὶ Ambr. 2. om. 77 Ambr. 2. Matr. ἄλλων πρακτικῶν τεχνῶν. 78 καὶ Matr. om. 79 Matr. καὶ ἔξεστι τινι καλῶς. Cfr. cum his scholion in Ambros. C. 257. et M. 24. ad marginem prolegomenorum quorundam (inc. ὁγητορική ἐστι δύναμις τεχνικὴ πιθανοῦ λόγου) adjectum. Δύναμις ἐστι πρᾶγμα ἐν μεσότητι, ὃ ἔξεστι καὶ καλῶς καὶ κακῶς χρήσασθαι, οἷον πλοῦτος, ισχὺς, μάχαιρα. πρῶτοις γὰρ χρήσαστό τις καὶ καλῶς καὶ πρὸς τὰ ἐναντία· τούνυν καὶ τὴν ὁγητορικήν διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν δύναμιν, ἐπειδὴ χρήσατ² ὅν τις αὐτῇ καὶ πρὸς τὰ καλὰ καὶ πρὸς τὰ μὴ τοιαῦτα.

χρήσασθαι· τοιοῦτον ⁸⁰ γάρ ή δύναμις· διά τοι τοῦτο
ό πλοῦτος καὶ ή ἴσχυς καὶ ή μάχαιρα δυνάμεις ⁸¹ λέ-
γονται· ἔξεστι γάρ ⁸² αὐτοῖς καὶ καλῶς καὶ κακῶς χρή-
σασθαι· ή δὲ ὁητορικὴ δύναμις ἐστιν ἐπειδὴ κέχρονται
τῷ φεύδει καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ καταγίνεται περὶ τὰ πι-
θανὰ, τουτέστι περὶ τὰ πείθοντα καὶ μὴ πείθοντα·
ἐπεὶ οὖν ή γραμματικὴ, ἔτι δὲ καὶ ή διαλεκτικὴ τοιαυ-
ται, τέχναι γάρ ⁸³ λογικαὶ καὶ αὐταὶ ⁸⁴, προσετέθη τό·
„ἐν πράγματι πολιτικῷ.“ ή γάρ γραμματικὴ οὐ περὶ τὰ
πολιτικὰ, ἀλλὰ περὶ τόρους ⁸⁵ καὶ πνεύματα καὶ στιγ-
μάτα καὶ τὰ ⁸⁶ τοιαῦτα καταγίνεται· ὅμοιως δὲ καὶ ή
διαλεκτικὴ, εἰ καὶ περὶ ⁸⁷ πάντων τῶν προτεθέντων ἐπι-
χειρεῖ, οἷον περὶ μουσικῶν, περὶ γεωμετρικῶν, ἔτι γε μὴν
περὶ ιατρικῶν, φυσικῶν τε καὶ ἡθικῶν καὶ λογικῶν, ὅμως
ό μὲν διαλεκτικὸς ⁸⁸ περὶ πᾶσαν ὑλῆν ὁμοίως τῇ δυνάμει ¹⁵
χρῆται, ὁ δὲ ὁητορικὸς εἰ καὶ αὐτὸς περὶ τῶν προτε-
θέντων λέγει, εἴτε ιατρικά εἰσιν, ⁸⁹ εἴτε φιλόσοφα, εἴτε
μουσικά, ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῶν πολιτικῶν
διαλαυθάνει· τὸ δὲ πιθανῶς ⁹⁰ εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον
ἐκ τοῦ τέλους παρεῖληπται· τοῦτο γάρ ἐστι τέλος τῆς ²⁰
ὁητορικῆς τὸ πιθανῶς λέγειν ⁹¹ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον.
Τινὲς μέντοι τινὰ τῶν ἐν τῷ ὄρισμῷ κειμένων ἀνατρέπειν
πειρῶνται, ὃν εἰ δοκεῖ τοὺς λόγους ἐπισκεψώμεθα. 'Ἐν

80 Matr. τοιοῦτο. 81 Matr. δύναμις. 82 Vind. καὶ,
Matr. γάρ. 83 Vind. καὶ, Ambr. 2. Matr. γάρ. 81 Matr.
αὗται. 85 Ambr. 2. πνεύματα καὶ τόρους. 86 καὶ τὰ
Ambr. 2. οἱ. - 87 Ambr. 2. περὶ οἱ. 88 Ambr. 2.
ὅμοιως ή μὲν διαλεκτικὴ. Matr. ὅμως διαλεκτικὸς μέν. 89
Matr. ἐστίν. 90 Matr. πιθανῶς h. l. et v. 21. 91 Ambr.
2. Matr. εἰπεῖν. Post εἰδεχόμενον hi Codd. plura folia omittunt,
usque ad: ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν μὲν, περὶ τοῦ εἰ ἐστι ὁητορικὴ, δημη-
σιν εἰτι.

πρώτοις μὲν οὖν πρὸς τὴν ἀντὶ γένους ἐν τῷ ὁρισμῷ λέξιν κειμένην ἐνιστάμενοί φασιν, μὴ εἶναι τέχνην τὴν ὁριτορικὴν, ἀλλ᾽ ἐπιστήμην ἡ ἐμπειρίαν· ἵδωμεν δὲ πρῶτον τὴν διαιροφὰν τῆς τέχνης, ἥν ἔχει πρὸς τὴν ἐπιστήμην 5 καὶ ἐμπειρίαν διά τινος διαιρέσεως. ‘Η γνῶσις ἡ καθόλου ἐστὶν ἡ μερικὴ, καὶ εἰ μὲν μερικὴ, ποιεῖ τὴν πειραν, πεῖρα γάρ ἐστιν ἐνὸς καὶ μερικοῦ πράγματος γνῶσις, ὡς ἵνα γνῶσκῃ τις, ὅτι ἡ ἀψινθία κεφαλαλγίαν ἰᾶται· εἰ δὲ καθόλου, ἡ μετὰ λόγου, ἡ ἄνευ λόγου· καὶ 10 εἰ μὲν ἄνευ λόγου, ἐμπειρία ἐστὶ, καθόλου γὰρ καὶ ἀλόγως ἔχει τὴν τῶν πολλῶν γνῶσιν, οἷον ὡς ἵνα γνῶσκῃ τις ἀπὸ παρατηρήσεως γράφειν ὄρθως, μὴ μέντοι καὶ κανόνας καὶ ὅρους ἀποδιδόναι· εἰ δὲ μετὰ λόγου, ἡ πταιστὴ ἡ ἄπταιστος, καὶ εἰ μὲν πταιστὴ, ποιεῖ τὴν 15 τέχνην, ὡς ἐστιν ἡ ἴατρικὴ, αὕτη γὰρ καὶ καθόλου τὴν γνῶσιν ἔχει καὶ μετὰ λόγου· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πταιστὴ ἐστιν, οὐχὶ καθ᾽ ἑαυτὴν, οὐδὲ κατὰ τοὺς μεθοδικοὺς ἡ θεωρητικοὺς λόγους, ἀλλὰ διὰ τὸ περὶ ὑλην τινὰ φτιαρτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καταγίνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀεὶ τοῦ 20 σκοποῦ καὶ τοῦ τέλους ἐπιτυγχάνειν, οἷον τῆς ὑγείας, ἀποτυγχάνει γὰρ ἐστιν ὅτε ταύτης, διὰ τοῦτο τέχνη λέγεται εἶναι, καὶ οὐκ ἐπιστήμη· εἰ δὲ ἄπταιστος, ποιεῖ τὴν ἐπιστήμην· 25 ἡ μὲν γὰρ τέχνη τρεπτὰ ἔχουσα τὰ ὑποκείμενα πράγματα καὶ παρὰ τοῦτο καὶ σφαλερὰ, ἐστιν ὅτε ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ, καὶ παρὰ τοῦτο πταιστὴ λέγεται εἶναι· ἡ δὲ ἐπιστήμη ἄτρεπτα καὶ ἀναλλοίωτα ἔχουσα ἄπταιστός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ οἱ ἐπιστήμονες ἐστιν ὅτε σφάλλονται, οὐ παρὰ τὴν ἐπιστήμην τοῦτο πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν ἀφυῖσαν ἡ ἀμαθίαν, ἡ καὶ διὰ τὸ 30 τῆς ἐπιστήμης μέγεθος, οἱ δὲ τεχνῖται οὐ διὰ ταῦτα μόνα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων ἀδηλότητα σφάλλοντο ἄν. ‘Ορίζονται δὲ τὴν μὲν ἐπιστήμην γνῶσιν ἄπταιστον· τὴν μὲν γνῶσιν ἀντὶ γένους λαμβάνοντες,

τὸ δὲ ἄπταιστος ὡς ἴδικὴν διαφοράν· μόνη γάρ ἡ ἐπι-
στήμη ἔχει τὸ ἄπταιστον, καὶ τὸ ἀεὶ τὰ αὐτὰ καὶ περὶ
τῶν αὐτῶν γινώσκειν· οἶον ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη οὖσα
ἀεὶ γινώσκει περὶ τοῦ καθόλου ἀνθρώπου, ὅτι ζῶόν ἐστι
λογικὸν, θυητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, καὶ οὐδέ- 5
ποτε σφάλλεται τῆς καταλήψεως διὰ τὸ ἄτρεπτον εἶναι
τὸ ὑποκείμενον. Τὴν δὲ τέχνην ὁρίζονται οὕτως· τέχνη
ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψεων ἐγγεγνημασμένων πρὸς τι
τέλος εὑχοῖστον τῶν ἐν τῷ βίῳ· ἵδιον δὲ ταύτης λέ-
γοντι τὸ πάντα μετὰ λόγου γινώσκουσαν ἐστιν ὅτε τοῦ 10
οἰκείου σκοποῦ καὶ τοῦ τέλους ἀποτυγχάνειν· καὶ σφάλ-
λεσθαι διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων ἀδηλότητα· Τὴν δὲ
ἐμπειρίαν βούλονται εἶναι τριβὴν ἀλογον ἐκ παρατηρήσεως
γινομένην· ἵδιον δὲ αὐτῆς τὸ μηδὲν μετὰ λόγου γινώ-
σκειν, ἀλλ᾽ ἀπὸ παρατηρήσεως μόνης· καὶ τοῦτο ἐστιν, 15
ὅτινι τέχνης ἐμπειρία διαφέρει, ἐπεὶ κατὰ τὰ ἄλλα δια-
φερόντας αὐτῇ κοινωνεῖ οἶον κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ
τὰ ὅργανα καὶ τὰ τέλη· οἶον ἐπὶ τοῦ λογικοῦ ἰατροῦ καὶ
ἐμπειρικοῦ· ὕλη μὲν γάρ ἀμφοτέροις τὰ ἀνθρώπινα σώ-
ματα, ὅργανα δὲ τὰ δι' ὧν ἐπάτερος ἐνεργεῖ, τέλος ἡ 20
ὑγεία. Ἐπειδὴ τοίνυν, τί διαφέρουσιν ἄλλήλων ἐπιστήμη
καὶ τέχνη καὶ ἐμπειρία, εἴπομεν, ἵδωμεν καὶ τίσι χρῶνται
λόγοις οἱ λέγοντες αὐτὴν ἐμπειρίαν, καὶ διὰ τίνων τὴν
νικῶσαν ἀποφέρονται κατ' ἀμφοτέροις οἱ τέχνην αὐτὴν
εἶναι τιθέμενοι. Οἱ μὲν οὖν λέγοντες αὐτὴν ἐπιστήμην 25
φασίν, ὅτι ἵδιον τῆς ἐπιστήμης τὸ περὶ τῶν ὕντων ὡς
ὄντων διαλέγεσθαι, οἶον ἡλίου ὑπὲρ γῆν ὕντος ὅσον πρὸς
ἡμᾶς ἡμέρα ἐστίν· ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμηρικὴ τοῦτο ποιεῖ·
ἴδου γὰρ Φιλίππου πολεμοῦντος τοῖς Όλυνθίοις, ὃς περὶ
ὄντων διαλέγεται Λημοσθένης· πρὸς τούτους· ἵδιον τῆς 30
ἐπιστήμης τὸ τῶν καθόλου φροντίζειν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμηρικὴ τούτων
ἀντέχεται, ίδου γὰρ καθόλου στοχασμὸν
καὶ ὅρον διδάσκει ἡμᾶς, καὶ καθολικὸν τρύπους προοι-

μίων καὶ γενικὰς ἴδεας· φαμὲν οὖν ἡμεῖς πρὸς μὲν τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐπιχείρημα, ὅτι εἰ καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ὁγητορικὴ περὶ τῶν ὄντων ὡς ὄντων διαλέγεται, καὶ οὐ πταίει, ἡ δὲ ὁγητορικὴ οὐ μόνον οὐ λέγει τὰ αὐτὰ περὶ 5 τῶν αὐτῶν ἀεὶ, καὶ γὰρ οὐ μόνον ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἔαυτοὺς ἔσθ' ὅτε ἀνατρέπουσι, ποτὲ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει τὸν κατήγορον μελετῶντες· ποτὲ δὲ τὸν φεύγοντα, καὶ μέμψιν ἥγοῦνται τὸ λέγειν ἐνθύμημα ὑφ' ἐτέρου ὁγηθὲν, ἡ τῷ αὐτῷ δισ τῷ σχήσασθαι, οὐ μόνον δὲ οὐ κα- 10 τορθοῖ, ἀλλ' ἔστιν δὲ καὶ σιφάλλεται καὶ ἀποτυγχάνει τοῦ οἰκείου σκοποῦ· οἷον τοῦ πεῖσαι.⁹² πρὸς δὲ δεύτερον ἐπιχείρημα τῶν λεγόντων τὴν ὁγητορικὴν ἐπιστήμην φαμὲν, ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐὰν περὶ καθόλου στοχασμοῦ καὶ ὅρου διδάσκῃ⁹³ ἡ ὁγητορικὴ· πᾶσα γὰρ τέχνη 15 τοὺς μὲν κανόνας ἔχει καθολικοὺς, τὰ δὲ ἀποτελέσματα μερικά. ὡσαύτως οὖν καὶ ὁγητορικὴ τέχνη οὖσα τὸν περὶ στοχασμοῦ λόγον ἔχει καθολικὸν, τὸν δὲ κατ' Αἰσχίνου ἡ κατὰ Τιμάρχου μερικοὺς ὡς ἀποτελέσματα· ἔτι πρὸς αὐτοὺς κακεῖνο λέγομεν, ὅτι ἡ μὲν ἐπιστήμη ἄτρεπτα, 20 ὡς δέδεικται, ἔχει τὰ ὑποκείμενα, ἡ δὲ ὁγητορικὴ τρεπτά· εἴγε καὶ ψυχὰς ἔχει ὑποκειμένας πολλὰς ἔχούσας τὰς καθ'⁹⁴ ὥραν ἀγχιστρόφους μεταβολὰς, ἔτι καὶ ὅτι ὡν οἱ ὅροι διάφοροι καὶ αὐτὰ διάφορα. Ἐστι δὴ ἐπιστήμης μὲν δρισμὸς γνῶσις ἀπταιστος· ὁγητορικῆς δὲ, τέχνη 25 περὶ λόγου· δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσα τὸ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀλλ' αὕτη ἡ ἀπόδειξις οὐκ ἔστιν ισχυρά· τὸ γὰρ ζητούμενον ὡς ὄμολογούμενον καὶ αὐτὴ λαμβάνει· ζητουμένου γὰρ, εἰ ἄρα τέχνη ἔστιν ἡ ὁγητορικὴ ἡ ἐπιστήμη, αὕτη τὸ ζητούμενον 30 ὡς ὄμολογούμενον λαβοῦσα καὶ τέχνην αὐτὴν περὶ λόγου δύναμιν εἰποῦσα ἐκ τούτου δείκνυσιν τέχνην τὴν ὁγητορι-

92 Vind. πεῖσθαι.

93 Vind. διδάσκῃ.

κήν. ίστέον δὲ ἃς ἐπιστήμην ἔνταῦθα τὴν ἀντιδιαστελλομένην τῇ τέχνῃ λαμβάνουσιν, οὐ τὴν ἑτέραν, ἡτις κοινῶς ἐπὶ πάσῃς τέχνῃς καὶ ἐπιστήμης λαμβάνεται· καὶ οὕτω μὲν ἐλέγχονται οἱ ἐπιστήμην τὴν ὁγητορικὴν εἶναι βούλόμενοι· οἱ μέντοι ἐμπειρίαν αὐτὴν εἶναι λέγοντες 5 φασὶν,⁹⁴ ὅτι ἴδιον τῆς ἐμπειρίας ἡ τοῦ λόγου ἵγουν τῆς αἰτίας ἀπορία· ἀλλὰ καὶ τῆς ὁγητορικῆς τοῦτο φασιν ἴδιον· οὐ γὰρ δύναται φυσικὸν τινα λόγον εἰπεῖν ὁ ὄγητωρ, πόθεν οἱ δικασταὶ χαίρουσιν τοῖς προοιμίοις, ἡ ἄλλω τινὶ, ἄλλως τε δὲ καὶ πολλοὺς, φασὶν,⁹⁵ ἔχοι- 10 μεν ἀν δεῖξαι ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως τῶν γραφέντων τοῖς παλαιοῖς ὁγητορικοῖς λόγῳν, λόγους μὲν ποιοῦντας καὶ αὐτοὺς ὁγητορικοὺς καὶ μεθόδους ἔχοντας, μὴ ἔχοντας δὲ εἰπεῖν αἰτίας τῶν μεθόδων· φαμὲν οὖν καὶ πρὸς τούτους, πρὸς μὲν τὸν πρῶτον αὐτῶν λόγον, ὅτι οἱ 15 πάντας⁹⁶ τοὺς μὴ δυναμένους φυσικὸν λόγον ἀποδοῦνται τοῦ προκειμένου πράγματος, τούτους καὶ ἐμπειρίαν μόνην ἔχειν λέγομεν, οὐχὶ δὲ⁹⁷ καὶ τέχνην καὶ ἐπιστήμην, ἀλλὰ τοὺς ἀπλῶς λόγον ἵγουν αἰτίαν ἔχοντας ἀποδίδονται· τὸ γὰρ περὶ τῶν φύσεων τῶν πραγμάτων φιλο- 20 σοφεῖν τοῦ φυσικοῦ ἀν εἴη δήπουθεν φιλοσόφου· ἐπειδὴ μηδεμία τέχνη ἡ ἐπιστήμη ἔαυτὴν δύναται συνορᾶν· αὐτίκα γοῦν ὁ γραμματικὸς, ὅτι μὲν διὰ τῶνδε γραπτέον, γινώσκει, πότερον δὲ δεῖ τόδε γράψαι ἢ μὴ, οὐκ οἶδε· ὁγητορικῆς γὰρ ἀν εἴη τοῦτο πάλιν δεύμενον· οὕτως 25 οὖν καὶ ὁγητορική, ὅτι μὲν συμφέρει τῷ ὁγητορεύοντι τὸ προοιμιάσσειν οἰδε, τίνος δὲ χάριν οἱ ἀκροαταὶ τοῖς προοιμίοις χαίρουσιν, οὐκ αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦ φυσικοῦ ἔστιν εἰπεῖν φιλοσόφου· πρὸς δὲ τὸν δεύτερον αὐτῶν λόγον φαμὲν, ὅτι ἀλλ' οὐδὲ ἡμεῖς ἔχείνουσι λέγομεν ἔχειν 30

94 Laur. Vind. φησίν. 95 Vind. φησίν. 96 Vind.
πάντας. Laur. πάντας. 97 δὲ Vind. om. Laur. habet.

τέχνην τὴν ὁγητορικὴν, τοὺς ἐκ ψιλῆς παρατηρήσεως τῶν ὁγητορικῶν λόγων λόγους ποιοῦντας ὁγητορικούς· οὐδ' ἀν εἴποιμεν τὴν ἐνοῦσαν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν γνῶσιν τῶν ὁγητορικῶν παρατηρημάτων τέχνην λογικὴν, ἀλλ' ἐμπει-
5 φίαν. τοὺς μέντοι τοὺς κανόνας ἀποδιδόντας τῶν γρα-
φομένων, ἔκείνους λέγουμεν ἔχειν τέχνην ὁγητορικὴν, καὶ
τὴν ἐνοῦσαν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν γνῶσιν τῶν ὁγητορικῶν
μεθόδων, τέχνην εἶναι ἀποφανόμεθα· οὗτο μὲν οὖν
καὶ διὰ τούτων ἐλέγχουσιν οἱ τέχνην τὴν ὁγητορικὴν τι-
10 θέμενοι τοὺς ἐπιστήμην καὶ ἐμπειρίαν αὐτὴν εἶναι βου-
λομένους· ἵδωμεν δὲ εἰ δοκεῖ καὶ τὰ τοῦ Πλάτωνος, ὃς
καὶ αὐτὸς ἔξευτελίζων τὴν ὁγητορικὴν πολιτικῆς ἔφη ταύ-
την μορίου εἴδωλον· καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ὡρμήθη καὶ
αὐτὸς διασύραι τὴν ὁγητορικὴν, καὶ πόθεν ἐλέγχεται καὶ
15 ταύτη μεμφόμενος. ἀλλὰ πρὸ ⁹⁸ πάντων αὐταῖς λέξεσι
τὰ τοῦ Πλάτωνος παραθήσομεν, ὡς ἀν εὐσύνοπτον η-
μῖν ἐνθένδε γένηται τὸ λεγόμενον.

ἘΚ ΤΟΥ ΓΟΡΓΙΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ. *

„Δοκεῖ τοίνυν, ὡς Γοργία, εἶναι τι ἐπιτήδευμα τε-
20 χνικὸν² μὲν οὖν, ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ
φύσει δεινῆς προσομοιεῖν τοῖς ἀνθρώποις, καλῶ δὲ ἐγὼ
αὐτῶν τὸ κεφάλαιον κολακεῖαν. Ταύτης μοι δοκεῖ τῆς
ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι, ἐν δὲ καὶ
δύψοποιητικὴ, ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὡς δ' ὁ ἐμὸς λό-
25 γος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. Ταύτης
μόριον καὶ τὴν ὁγητορικὴν καλῶ, καὶ τὴν γε κομμωτικὴν
καὶ τὴν σοφιστικὴν, τέτταρα ἐπὶ τέτταροι πράγμασιν.
Εἰ οὖν βούλεται Πᾶλος ὅδε πυνθάνεσθαι, πυνθανέ-
σθω·

98 Vind. πρός. 1 p. 463. A. Nonnulla ex Platone correxi.

2 Vind. τεχνικὸν, οὐ ψυχικῆς στοχαστ.

σθω. οὐ γάρ πω πέπυσται, ὁποῖόν φημι ἐγὼ τῆς κολακείας μόριον εἶναι τὴν ὁγητορικήν, ἀλλ' αὐτὸν λέληθε οὕπω ἀποχρινόμενος· ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ, εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι τὴν ὁγητορικήν, ποὺν ἀν πρῶτον ἀποχρίνωμαι ὅτι ἔστιν· οὐ γάρ δίκαιον, ὃ Πῶλε, ἀλλ' εἴπερ βούλει τὸ πυνθάνεσθαι, ἐρώτα, ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημὶ τὴν ὁγητορικήν. Πῶλος· ἐρωτῶ οὖν καὶ ἀπόχριναι, ὁποῖον μόριον. ἄρδ' οὖν ἀν μάθοις³ ἀποχρινομένου; ἔστι γάρ τὸ ὁγητορικὴ πολιτικῆς μορίον εἴδωλον. Πῶλος· τί οὖν; καλὸν ἡ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι; Σωκράτης· αἰσχρὸν τὸ ἐγωγε, τὰ γάρ κακὰ αἰσχρὰ καλῶ. Γοργίας· μὰ τὸν Δια, ὃ Σωκράτες, ἀλλ' ἐγωγε οὐδὲ αὐτὸς ξυνίημι ὃ λέγεις. Σωκράτης· εἰκότως γε, ὃ Γοργία. οὐδὲν γάρ πω σαφὲς λέγω. Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἔστι καὶ δξύς. Γοργίας· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔα. ἐμοὶ δὲ εἰπὲ,⁴ πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίον εἴδωλον τὴν ὁγητορικήν. Σωκράτης· ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι φράσαι, ὃ γέ μοι φαίνεται εἶναι ὁγητορική. εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὃν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχὴν; Γοργίας· πῶς γάρ οὐ; καὶ τούτων οἵτινα εἶναι ἐπατέρον εὐεξίαν; Γοργίας·⁵ 20 ἐγωγε. Σωκράτης· τί δὲ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὐσαν δὲ οὐ; οἷον τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὗ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς⁶ οὐκ ἀν ἥραδίως αἴσθθοιτό τις, ὡς οὐκ εὗ ἔχουσιν, ἄλλος⁶ ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν γυμναστικῶν τις. Γοργίας· ἀληθῆ λέγεις. Σωκράτης·⁷ τὸ τοιοῦτον λέγω²⁵ καὶ ἐν σώματι εἶναι, ὃ καὶ ἐν ψυχῇ, ὃ ποιεῖ μὲν εὗ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον. φέρε δέ σοι ἐὰν δύνωμαι σαφέστερον ἐπιδείξω, ὃ λέγω. δνοῦν ὅντων πραγμάτων δύο τέχνας λέγω· τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ ψυχῇ πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ τῷ σώματι μίαν μὲν³⁰

3 Vind. ἄρδ' οὖν μάθης. 4 εἰπὲ Laur. εὶ περὶ Vind.

5 Vind. ὡς. 6 Vind. ἀλλ' ἢ. 7 Σωζῷ. Vind. om.

οῦτως ὄνομάσαι οὐκ ἔχω σοι. μιᾶς δὲ οὕσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας δύο μόρια λέγω, τὴν μὲν γυμναστικὴν, τὴν δὲ ιατρικήν. τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντίστροφον μὲν τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικήν, ἀντίστροφον δὲ τῇ ιατρικῇ τὴν δικαστικήν. ἐπικοινωνοῦσι δὲ αλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὖσα ἑκατέρα τούτων, ἡ τε ιατρικὴ τῇ γυμναστικῇ, καὶ ἡ δικαστικὴ τῇ νομοθετικῇ· ὅμως δὲ διαφέρουσιν ἀλλήλων. τεττάρων δὴ τούτων⁸ οὐσῶν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ βελτιόν θεραπευοντων, τῶν μὲν τὸ σῶμα,
 10 τῶν δὲ τὴν ψυχὴν, ἡ κολακευτικὴ αἰσθομένη, οὐ γνοῦσα λέγω, ἀλλὰ στοχασμένη, τέτραγα ἔαυτὴν διανείμασσε, ὑποδῦσα ἔκαστον τῶν μορίων προσποιεῖται εἶναι τοιοῦτον ὅπερ ὑπέδυ. καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ ἡδίστῳ θηρεύει τὴν ἄνοιαν καὶ ἔξαπατᾷ· ὥστε δοκεῖν
 15 πλείστου⁹ ἀξίαν εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ιατρικὴν ἡ ὁψοποιητικὴ ὑποδέδυκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βελτιστὰ σιτία σώματι εἰδέναι, κολακείαν μὲν οὖν αὐτὴν καλῶ καὶ αἰσχρόν φημι τὸ τοιοῦτον εἶναι, ὡς Πῶλε. τοῦτο γὰρ πρὸς σὲ λέγω, ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελτίστου.
 20 τέχνην δὲ αὐτὴν οὐ φημι εἶναι ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα ἀν προσφέρει, ὅποια ἀλλα τὴν φύσιν ἔστιν, ὥστε τὴν αἵτιαν ἔκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν· έγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ, ὃ ἀν ἦ ἄλογον πρᾶγμα. Τούτων δὲ πέρι, εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον· τῇ μὲν
 25 οὖν ιατρικῇ, ὥσπερ λέγω, ἡ ὁψοποιητικὴ κολακεία ὑπόκειται, τῇ δὲ γυμναστικῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ κομμωτικὴ, κακοῦργος καὶ ἀπατηλὴ καὶ ἀγεννής καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασι καὶ χρώμασι καὶ λειότησι καὶ ἐσθῆτι ἀπατῶσα, ὥστε ποιεῖν ἀλλότριον κάλλος, ἐφελκομένη

8 Haec et Sqq. paucis immutatis recepit in Prolegomena sua auctor anonymous Rh. Gr. T. V. p. 605. 9 Vind. πλείστην. Laur. πλείστου.

τοῦ οἰκείου διὰ γυμναστικῆς ἀμελεῖν. "Ινα οὖν μὴ μα-
κρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι, ἡδη
γάρ ἂν ἵσως ἀκολουθήσαις, ὅτι ὁ κομματικὴ πρὸς γυ-
ναστικὴν, τοῦτο σοφίστικὴ πρὸς νομοθετικὴν, καὶ ὁ πρὸς
ἰατρικὴν διφοροποιητικὴ, τοῦτο ψητορικὴ πρὸς δικαστι-⁵
κήν." — Τὴν μὲν οὖν τῶν λεγομένων ἔννοιαν δι' αὐτῶν
τῶν τοῦ Πλάτωνος φανερὰν οἶμαι γενέσθαι. Ἰδιμεν δὲ
τὴν αἰτίαν, δι' ἣν πρὸς τὴν ταύτης ὁ φιλόσοφος ὠρ-
μῆθη κατηγορίαν. Τινὲς μὲν οὖν φασιν, ὅτι διὰ τὸ
τὴν μὲν ἑαυτοῦ διατριβὴν ἀποκενουμένην ἡδη ὁρᾶν, τὴν ¹⁰
δὲ τῶν ὄντόδων αὐξανομένην· ἔτεροι δέ φασιν, ὅτι τὸν
ἥττω λόγον κανταῦθα γυμνάζων τοῦτο πεποίηκεν· ὁ καὶ
αὐτὸ τῆς ψητορικῆς ἔογον ἐστὶν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν
στάσεων βιβλίῳ ἐν τῷ περὶ ἐτεροδόχεποῦς λόγῳ μανθά-
νομεν. Λείπεται λοιπὸν καὶ τῶν τοῦ Πλάτωνος λόγων ¹⁵
ἐπαγγεῖν τὸν ἔλεγχον. Ἐλέγχεται μὲν δὴ συκοφαντῶν
καὶ μάτην ἐκφαντίζων τὴν ψητορικὴν ἐκ τοῦ ταύτην ἀ-
σπάζεσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι ταύτη μᾶλλον τῶν ἄλλων,
ἥπερ τοῖς λοιποῖς· προσέτι γε μὴν καὶ ἐκ τοῦ ταὶς ψη-
τορικαῖς χοῖροθαι μεθύδοις τὴν ψητορικὴν διαβάλλων, ἔτι ²⁰
δὲ καὶ ἐξ ἐτέρων πολλῶν, ἃ τὸν ὑπὲρ ψητορικῆς τοῦ
Ἀριστείδου λόγους μετιόντες εὑρίσομεν. Αὗται μὲν οὖν
αἱ κατὰ τῆς λέξεως φερόμεναι ἀπορίαι τῆς ἀντὶ γένους
τεθειμένης ἐν τῷ ὄρισμῷ τῷ λέγοντι τὴν ψητορικὴν τέχνην
περὶ λόγου δύναμιν ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσαν ²⁵
τὸ πιθανῶς εἰπεῖν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ αἱ τῶν ἀπο-
ρημάτων λύσεις· ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ πρὸς τὰ ἐψεξῆς τῶν
ἐν τῷ ὄρισμῷ ἀπορούμενα. Ζητοῦσι δὴ τινες, περὶ ποίου
λόγου δύναμιν ὀρᾶται ἡ ψητορικὴ, καὶ ἀπὸ ποίου λόγου
λογικὴ τέχνη αὕτη λέγεται· ἀλλὰ πρὸ τοῦ τῆς ἔητήσεως ³⁰
ταύτης τὴν λίσιν ἐπαγγεῖν ἀριστούμιν τὰ σημανόμενα
τοῦ λόγου καταριθμήσασθαι· ἔστι γάρ ὄμώνυμος φωνὴ
ὁ λόγος, εἴθ' οὕτω περὶ ποία τῶν σημανομένων ἡ ψη-

τορικὴ καταγίνεται παραστῆσαι. Ὁ τοίνυν λόγος ἐστὶ διττὸς, ὁ τε δημιουργικὸς καὶ ὁ καθ' ήμᾶς. καὶ περὶ μὲν τοῦ δημιουργικοῦ οὐδὲν ἡμῖν λόγος καλῶς τοῖς φιλοσόφοις εἰρημένου, τί μὲν γὰρ ἐστι τὸ θεῖον οὐκ ἕστι μεν, τί δ' οὐκ ἐστιν ἐπιστάμεθα· ἔξι ἀποφάσεως γὰρ, οὐκ ἐκ καταφάσεως τὰ τοῦ θείου γινώσκομεν. ὁ δὲ καθ' ήμᾶς λόγος διττός ἐστιν, ὁ τε ἐνδιάθετος, καθ' ὃν βούλευομεθα, καὶ ὁ προφορικὸς¹⁰, καθ' ὃν φεγγόμεθα· ὁρίζονται δὲ τὸν μὲν ἐνδιάθετον, ἔννοιαν ἀνθρωπίνην καθ'

10 ἡν ἡμῖν περιγίνεται τὸ τι χρὴ λέγειν, ἢ τι χρὴ πράττειν, τὴν μὲν ἔννοιαν ἀντὶ γένους λαμβάνοντας, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν. τινὲς δὲ καὶ οὕτως αὐτὴν ὁρίζονται· ἐνδιάθετός ἐστι λόγος ἔξις ψυχῆς ἀνθρώπου, καθ' ἣν λογικοί ἐσμεν. τὴν μὲν ἔξιν ὡς γένος τιθέντες· ἔχει

15 γὰρ πάντα ζῶα ἔξιν τινὰ φυσικήν. ἐπειδὴ δέ ἐστιν καὶ σώματος ἔξις ἡ ἰσχίνος ἡ εἴδους ἡ τινος τοιούτου, προσέθηκαν ψυχῆς· καὶ ἀποδιῆστῶντες τῶν ἀλόγων ζώων, κάκενα γὰρ ἔχει ψυχῆς ἔξιν, ὡς θυμικὸς μὲν ὁ λέων, νωθρὸς δὲ ὁ ὄνος, προσέθηκαν, καθ' ἣν λογικοί ἐσμεν,

20 τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου διορίζόμενοι. Τὸν δὲ προφορικὸν ὁρίζονται οὕτως· προφορικός ἐστι λόγος δήλωσις ἐννοίας ἀνθρώπου διὰ φωνῆς ἐνάρθρου, τὴν μὲν δήλωσιν γένος ἡγούμενοι, ἐπειδὴ καὶ πραγμάτων ἐστὶ δήλωσις, προσθέντες τὸ ἔννοιας ἀνθρώπου, καὶ ἐπειδὴ ἐστι πάλιν ἀνθρώπου ἔννοιας δήλωσις καὶ δι' ὅρχησεως, τὸ διὰ φωνῆς προσθέντες. ἵν' οὖν καὶ ἀπὸ τῶν ἀσημάντων φωνῶν τὸν προφορικὸν διαστείλωσι λόγον, καὶ στενάζων γάρ τις καὶ καγχάζων δηλοῖ τὴν ἐαυτοῦ ἔννοιαν διὰ φωνῆς, ἀλλ' οὐκ ἀσημάντου, προσέθηκαν τὸ ἐνάρθρου.

30 Ἐστι δὲ καὶ πρῶτος τῇ φύσει ὁ ἐνδιάθετος τοῦ προφορικοῦ, ἐπεὶ καὶ συναναιρεῖ αὐτὸν, οὐ συναναιρεῖται δέ·

¹⁰ Vind. προφητικὸς.

ό μὲν γὰρ ἐνδιάθετος χωρὶς τοῦ προφορικοῦ δύναται συστῆναι, ὁ δὲ προφορικὸς χωρὶς αὐτοῦ συστῆναι οὐ δύναται. πρῶτα δὲ τῇ φύσει ἀεὶ λέγεται εἶναι τὰ συναναιροῦντα καὶ μὴ συναναιρούμενα. τούτῳ γὰρ τῷ λόγῳ καὶ τὸ ζῶον πρῶτον λέγεται τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ ἀναιρούμενον τὸ ζῶον συναναιρεῖ τὸν ἀνθρώπον· ζῶου⁵ γὰρ μὴ ὄντος,¹¹ οὐδὲ ἀνθρώπος ἐστιν· ὁ δὲ ἀνθρώπος ἀναιρούμενος οὐ συναναιρεῖ τὸ ζῶον· δύναται γὰρ εἶναι τὸ ζῶον καὶ ἀνθρώπου μὴ ὄντος· ἀλλ' ἵνα πρὸς τὸ ἔξι ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, τοσούτων τῶν σημανομένων ὄντων τοῦ λόγου, ζητεῖται ἀπὸ ποίου τούτων λογικὴ τέχνη¹⁰ παρωνόμασται ἡ ὁντοφυὴ, ἀπὸ τοῦ προφορικοῦ ἡ τοῦ ἐνδιαθέτου, ὅθεν καὶ ὁ ἀνθρώπος λέγεται λογικός· κατὰ γὰρ τὸν ἐνδιάθετον πόντες ἡμεῖς λεγόμεθα λογικοί· εἰ γε καὶ καθεύδοντες καὶ σιωπῶντες λογικοὶ λεγόμεθα· καὶ ὁ Πυθαγόρας δὲ λογικὸς ἐλέγετο τοσοῦτον χρόνον¹⁵ σιωπὴν ἀσκήσας. Φαμὲν οὖν ὅτι ἐκατέρωθεν ἡ ὁντοφυὴ λογικὴ τέχνη λέγεται, ἀπὸ τε τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου· ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνδιαθέτου, καθὸ κοσμεῖ αὐτὸν κατὰ τὴν εὔρεσιν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τῶν νοημάτων· εἴγε ὁ ἐνδιάθετος τὴν τούτων ἐκλήρωσεν εὔρεσιν· ἀπὸ δὲ τοῦ προφορικοῦ, καθὸ καὶ αὐτὸν κοσμεῖ, χαριζομένη τὸ εὐφραδῶς καὶ εὐρύθμιας λέγειν. εἴπερ καὶ αὐτὸς τὴν τῶν λέξεων συνθήκην καὶ εὐρυθμίαν ἐκλήρωσεν· τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον λόγον κοσμεῖ καὶ ἡ γραμματικὴ, τὸ ἀπταιστον αὐτῷ παρέχουσα· δι' ἣς τοὺς βιαφρασμοὺς καὶ σολοικισμοὺς ἐκφεύγουμεν.¹² Ἐν πράγματι πολιτικῷ²⁵ καὶ τούτῳ μέμησονται τινες, οὐκ ἔδει γὰρ, φασίν, ἐν πράγματι πολιτικῷ εἰμῆσθαι, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἴατρικῷ καὶ φυσικῷ καὶ μαθηματικῷ καὶ ἀπλῶς ἐν

11 Laur. ζῶου γὰρ μὴ ὄντος Vind. ζῶον γὰρ μὴ ὄντως.

12 Vind. φησὶν, Laur. φασίν.

ὅλοις τοῖς διὰ λόγων λεγομένοις· ταῦτα γὰρ πάντα παραλαβὼν ὁ ὁρτωρ καὶ τάξει καὶ ἐρμηνεύσει καὶ οἰκονομήσει κατὰ τὸ προσῆκον· ἵμεῖς δέ φαμεν; ὡς ἴδιαιταν τοῦτο ὁρτορος ἐνταῦθα παραλαμβάνεται. μόνου γὰρ
 5 ὁρτορος τὸ περὶ τῶν πολιτικῶν διαλέγεσθαι. Ἀλλ' ¹³
 ἐπειδὴ τὴν μὲν περὶ τοῦ, εἰ ἔστι ὁρτορική, ξήτησιν ἐξετάζοντες ¹⁴ οὖσαν τὴν ὁρτορικὴν ἀπεδείξαμεν, καὶ τὴν περὶ τοῦ τί ἔστι πάλιν ξητοῦντες τὸν αὐτῆς ὄρον ἀποδεδώκαμεν, ὡς παρὰ τοῦτο καὶ τὸ, ὅποιον τί ἔστι ὁρτορική,
 10 ἀποδεδείχθαι, ¹⁵ ιτέον λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὸ τέταρτον τῶν ξητονυμένων, ὅπερ δὴ καὶ μόνον ἀνεξέταστον ἀπολέλειπται. ¹⁶ ἔστι δὲ τοῦτο τὸ διὰ τί ἔστι; Ζητητέον τοίνυν, διὰ τί ἔστι ὁρτορική; φαμὲν δὴ ὅτι δι' ἐκεῖνέ
 15 ἔστιν ἡ ὁρτορική ¹⁷ τὰ ὄντας θεῖα καὶ θαυμαστά, καὶ δι' ὃν τὸν θεὸν αὐτὸν μιμεῖσθαι πεπλουτήκαμεν, ¹⁸
 φημὶ δὴ διὰ τὸ τῶν καλῶν ¹⁹ προτρέπειν ἀντέχεσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι. ἔτι διὰ τὸ τοὺς μὲν φαύλους τιμωρεῖν, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς στεφανοῦν· πρόσεπι τούτοις
 20 καὶ διὰ τὸ τοὺς μὲν πονηροὺς ψόγων ἀξιοῦν, τοὺς δὲ χρηστοὺς ἐγκωμίων. ²⁰

'Ειπόντες οὖν πρῶτον τίνα τὰ ἔργα τῆς ὁρτορικῆς καὶ τί τὸ τέλος αὐτῆς καὶ πόθεν παρωνόμασται ὁρτο-

13 h. l. Continuatur Matr. Ambr. 2. ¹⁴ Matr. δι-
 εξάγοντος. ¹⁵ Matr. συναποδείχθαι, ιστέον λοιπὸν ἐπὶ τὸ
 τέτ. Vind. τὸ om. ¹⁶ Matr. ὑπολείπεται. et v. 13. φαμὲν
 δέ, ¹⁷ Ambr. 2, διὰ repetit post ὁρτορική. ¹⁸ Vind.
 πεπλουτήκεν. Matr. Ambr. 2. πεπλουτήκαμεν. ¹⁹ Ambr. 2. τῶν
 μὲν ἄλλων, Matr. τῶν μὲν καλῶν. ²⁰ Parr. 1. 2. 3. Ambr.
 2. sectione: ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν μὲν usque ad: τοὺς δὲ χρηστοὺς
 ἐγκωμίων: finita inferunt Cap. περὶ τῶν τῆς ὁρτορικῆς προοιμίων.
 Οἱ τὴν ἴμετέραν τέχνην διακοσμήσαντες quae Vol. VI. p. 4—30
 continentur. Trophonins etiam iisdem in verbis excerpta sua
 finit.

ρινή, ζητήσωμεν τὰ εἰώθότα ζητεῖσθαι κεφάλαια πρὸ παντὸς τεχνικοῦ συγγράμματος. Ἐργα μὲν οὖν ἔστι τὸ ζητεῖν, εἰ ὁμοιορικόν ἔστι τὸ πρόβλημα, ἢ οὐ· ἔστι γάρ τινα καὶ ιατρικὰ ζητήματα, ὡς ὅτε ζητεῖται, διὰ τὶ τὰ μὲν ἐπτάμηνα βρέφη ζῶσι, τὰ δὲ ὀκτάμηνα οὐ· καὶ φι-⁵ λόσιοφα πάλιν ὡς ὅτε ζητεῖται, εἰ δὲ οὐρανὸς σφαιροειδῶς κινεῖται· δέον οὖν ζητῆσαι εἰ ὁμοιορικόν ἔστι τὸ πρόβλημα ἢ οὐ, καὶ εἰ ὁμοιορικὸν συνίσταται ἢ οὐ· πολλὰ γάρ εἰσι δοκοῦντα μὲν συνίστασθαι, οὐ συνίστανται δὲ, καὶ εἰ συνίσταται, ποίας ἄρα στάσεως, στοχασμοῦ ἢ ¹⁰ ὅφου, ἢ ἀντιλήψεως· εἴτα μετὰ τὸ νοῆσαι ταῦτα προ-μιαάσασθαι, κατὰ τοὺς ἀριόζοντας τῷ προβλήματι τῶν προοιμίων τρόπους, διηγήσασθαι, ἀγωνίσασθαι τὰ ἀρ-μόδιοντα κεφάλαια εὑρόντα καὶ τὰς κατασκευὰς τοῦ κα-θέκαστον τῶν κεφαλαίων, πρὸς τούτοις ἐπιλογίσασθαι. ¹⁵ Τούτων δέ φασιν εὐρετὴν πρῶτον γενέσθαι τὸν Κόρακα, ἥρτι τὸν δῆμον ἐκ τῆς ἀγρίου τυραννίδος ἐκείνης παρα-λαβόντα καὶ συγκεχυμένον εὑρόντα, καὶ ἵνα μὲν τὸ θο-ρυβοῦν παύσῃ καὶ πείσῃ προσέχειν, τοὺς τῶν προοιμίων τόπους ἐπινοήσαντα· ἵνα δὲ καὶ περὶ τοῦ πράγματος ²⁰ σαφῶς διδάξῃ, καὶ πιθανῶς καὶ συντόμως τὴν διήγη-σιν ἐπικατανοήσαντα· ἵνα δὲ καὶ περὶ ὃν βούλεται πείσῃ καὶ ἀποτρέψῃ, τοῖς ἀγῶσι χρησάμενον· ἵνα δὲ καὶ τῶν καιριωτέρων ἀναμνήσῃ, πληρώσῃ δὲ καὶ πάθους τοὺς δικαστὰς ἢ τοὺς βιουλευτὰς, καὶ τοὺς ἐπιλόγους κατα-²⁵ στησάμενον. Τινὲς δέ φασιν ἔργα τῆς ὁμοιορικῆς εἶναι τὸ προοιμιάσασθαι πρὸς εὕρουσαν ἢ προσοχὴν ἢ εἰμά-θεισαι, τὸ διηγήσασθαι πρὸς σαφήνειαν, τὸ πρὸς πί-στιν ἀγωνίσασθαι, τὸ πρὸς ἀγάμηνησιν ἐπιλογίσασθαι, καὶ μέμφεται ὁ Γέωμέτρης ὡς τέλλα ιγνοηκόσιν, ὅσα ³⁰ καν τοῖς προοιμίοις καν ταῖς διηγήσεσι καὶ τοῖς ἄλλοις

τοῖς τεχνίταις ἐπινευόηται, καὶ ταῦτα μὲν ἔργα τῆς ὁγητορικῆς· τέλος δὲ οὐ τὸ πεῖσαι, ἀλλὰ τὸ πιθανῶς εἰπεῖν, μηδὲν τῶν ἐνδεχομένων παραλιπόντα· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι τέλος ἔστι τῆς ὁγητορικῆς ἡ πειθώ· ἡ δὲ πίστις ὅργανον· ὡς γὰρ ἄλλο, φασὶν, ἔστι θέμα καὶ ἄλλο θεματικὴ, οὗτα καὶ ἄλλο πίστις καὶ ἄλλο πειστικόν· Ῥητορικὴ δὲ λέγεται ἡτοι ἀπὸ τοῦ φύδην ἥγουν ἀφθόνως λέγειν, ἡ καὶ ἀπὸ τοῦ συνηγορεῖν τοῖς νόμοις, ἀφήτοις γὰρ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς νόμους.

10   "Ἐλθωμεν οὖν²² λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν πολυθρυλήτων κεφαλαίων ξήτησιν, ὃντω τὸν ἀριθμὸν, ὡς φασι, τυγχάνονταν. ἔστι δὲ ταῦτα· ὁ σκοπὸς, τὸ χρήσιμον, τὸ γνήσιον, ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως, ἡ αἵτια τῆς ἐπιγραφῆς, ἡ εἰς τὰ μέρη²³ διαιρεσίς, ὁ διδασκαλικὸς 15 τρόπος, καὶ ἡ ὑπό²⁴ τι μέρος ἀναφορά, ἡτις ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἴωθε ξητεῖσθαι συγχράμμασι, καὶ²⁵ διατὶ προτετίμηται τῶν ἄλλων ὁ Ἀφθόνιος τῶν περὶ ὁγητορικῶν προγυμνασμάτων διαλαβόντων.²⁶ "Ἐλθωμεν δὴ ἐπὶ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, τὸ δὲ

22 Codd. Parisienses et Ambr. 2. Prolegomenis: περὶ τῶν τῆς ὁγητορικῆς προοιμίων haec ita subjungunt: ξητηέον καὶ (Par. 3. Ambr. 2. καὶ om.) ἐπὶ τῆς ὁγητορικῆς τὰ ὃντω κεφάλαια. εἰσὶ δὲ ταῦτα, ὁ σκοπός. Iisdem verbis incipiunt Προλεγόμενα τῆς ὁγητορικῆς in Codd. Taur. LXXVII.   23 Ambr. 2. μόρια. 24 Taur. καὶ ἡ ὑπό τ. μερ. ἀναφορά. Vind. καὶ ἀντὶ τῆς ὑ. τ. μ. ἀναφορᾶς.   25 Taur. καὶ. Parr. om. Vind. τὸ.   26

Post διαλαβόντων sequitur in Par. Taur. et Ambr. 2. Ἀποροῦμεν, πῶς δεκατεσσάμων ὅντων τῶν προγυμνασμάτων — — — πλειόνων ὅντων τῶν προγυμνασμάτων quae in nostro commentario aliquot foliis interjectis continentur. Omissis deinde verbis ἐλθωμεν δὴ usque ad ἵν τὸ σκοπός, pergunt: Σκοπὸς ἔστι τῷ Ἀφθ. ἐν τῇ τῶν προγ. — — λόγου μέρη. Sqq. τίνα δὲ εἰσι omit-tunt usque ad ἡ τοινυν ὁγητορικὴ διαιρεῖται.

ἢν ὁ σκοπός· σκοπός τοίνυν ἐστὶ τῷ Ἀφθονίῳ τῇ τῶν προγυμνασμάτων ὑποθέσει προασκῆσαι καὶ προεθίσαι ἡμᾶς εἰς τὰ κατὰ τὴν ὁγητορικὴν εἴδη καὶ μέρη, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Τίνα δέ εἰσι τὰ κατὰ τὴν ὁγητορικὴν εἴδη καὶ μέρη καὶ τίνα τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη, ὅφειλομεν πρῶτον μαθεῖν, εἴθ' οὕτως ἔντησαι, πῶς διὰ τῶν προγυμνασμάτων εἰς τὰ τοιαῦτα προγυμναζόμεθα καὶ παιδεύομεθα. Ὡς ἂν δὲ ἀκριβέστερον, τίνα τὰ τῆς ὁγητορικῆς εἴδη καὶ μέρη, συνίδωμεν, ἀνωθέν ποθεν περὶ διαιρέσεως ἀρξόμεθα. *II ποι.* 10 οὗτης ἐστὶ καὶ αὐτὴ γενικώτατον γένος, ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶν ἔξις καὶ διάθεσις, ὑπὸ δὲ τὴν ἔξιν ἐπιστήμην καὶ ἀρετὴν, ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιστήμην τέχνην καὶ ὁμώνυμος τῷ γένει ἐπιστήμη, ὑπὸ δὲ τὴν τέχνην λογικὴ τέχνη καὶ πρακτική· ἡ οὖν λογικὴ τέχνη ἡ περὶ λόγους καὶ πνεύματα 15 καταγίνεται καὶ τοιαῦτά τινα, καὶ ποιεῖ τὴν γραμματικὴν, ἡ περὶ πολιτικοῦ πράγματος, καὶ ποιεῖ τὴν ὁγητορικὴν, ἡ περὶ πάντα ἐπίσης καὶ ποιεῖ τὴν διαλεκτικήν. *Η* τοίνυν ὁγητορικὴ διαιρεῖται εἰς εἴδη τρία, εἰς τὸ συμβουλευτικὸν, εἰς τὸ δικανικὸν καὶ εἰς τὸ πανηγυρικόν. 20 ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἡ δικασόμενοι²⁷ συνεληλύθασιν ἡ συμβουλευσόμενοι ἡ πανηγυρίσοντες. *"*Ἀλλως τε δὲ ἔδει τὴν ὁγητορικὴν συνελθοῦσαν τῇ τοῦ²⁸ ἀνθρώπου ψυχῇ εἰς ἀναλογοῦντα διαιρεθῆναι τοῖς μέρεσι τῆς ψυχῆς. *"*Εστι δὲ μέρη τῆς ψυχῆς λογικὸν, θυμικὸν καὶ²⁹ ἐπι- 25 θυμητικόν· ἀναλογεῖ οὖν τῷ μὲν λογικῷ τὸ συμβουλευτικόν· ὥσπερ γάρ ὁ λόγος ἐστὶν ἐν ἡμῖν διὰ τὸ κυρεοῦνταν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χρηστὰ, οὕτω καὶ τὸ συμβουλευτικόν ἀπὸ μὲν τῶν ἀχρίστων ἀποτρέπει ἡμᾶς, εἰς δὲ τὰ χρηστὰ διεγείρει· τῷ δὲ θυμικῷ³⁰ ἀναλογεῖ τὸ δικανικόν· φασὶ 30

27 Taur. et Ambr. 2. ἡ δικασόμενοι. Vind. οἱ δικασθησόμενοι. 28 τοῦ Taur. om. 29 καὶ Ambr. 2. om. 30 Taur. θυμῷ.

γὰρ εἶναι θυμὸν ζέσιν τοῦ περικαρδίου αἷματος πρὸς ³¹
ὅρεξιν ἀντιλυπήσεως· δομοίως δὲ καὶ τὸ δικανικόν ἐστιν·

"Ἄρδε" ἐπιμύνασθαι ³² ὅτε τις πρότερος χαλεπῆγη·

τὸ δὲ πανηγυρικὸν ἀναλογεῖ τῇ ἐπιθυμίᾳ· ἡ γὰρ ἐπι-
5 θυμία τέλος ἔχει τὸ καλόν.³³ "Ἐκαστον δὲ τούτων τῶν
εἰδῶν πάλιν διαιρεῖται εἰς μέρη δύο· τό τε ³⁴ γὰρ συμ-
βουλευτικὸν εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, καὶ τὸ δικα-
νικὸν εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, καὶ τὸ πανηγυρι-
κὸν εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον· ¹ τοῦτο δέ φασιν διοίσειν
10 μέρος εἴδοντες, τῷ τὸ μὲν εἶδος ἀποτελεῖν ὀλόκληρον ὁή-
τορα, τὸ δὲ μέρος οὐδαμῶς· ὅστις μὲν γὰρ οἶδε τὸ συμ-
βουλεύειν, μὴ μέντοι γε καὶ τὸ δικάζεσθαι καὶ τὸ πανη-
γυρίζειν, οὗτος ² ὁήτωρ ἐστὶν, ὥσπερ καὶ Θηραμένης, δ
καὶ κόθορνος ἐπονομασθείσις, ἵτοι ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδείως
15 ἔχειν πρὸς τὸ προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν τῆς τοιαύτης
τυχῶν προσηγορίας, ἡ διὰ τὸ πρὸς ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος
ἐτοιμότατος εἶναι, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ὑποδήματος τοῦ
ἀμφοτέροις ἀρμόζοντος τοῖς ποσίν· οὗτος γὰρ ὁ Θηρα-
μένης συμβουλεύειν μόνον εἴδως ὁήτωρ καὶ αὐτὸς ὀνο-
20 μάζετο. Γοργίας τε πανηγυρίζειν μόνον εἴδως ὁήτωρ καὶ
αὐτὸς ἱκουεν· ὡς γὰρ ὀλόκληρον εἶδος ἀνθρώπου ἐπὶ τινα
λίθον ἡ χαλκὸν εἰ ἐπιτεθείη, εἶδος ἀνθρώπου λέγομεν
ἀποσώζειν τὸν ἀνδριάντα, ἐὰν δὲ μέρος ἀνθρώπου ἐπὶ
τινα λίθον ἡ χαλκὸν ἐπιθῶμεν, οἷον κειφαλὴν ἡ χεῖρα ἡ
25 πόδα, οὐ λέγομεν τὸν χαλκὸν ἄπαν εἰληφέναι τὸ εἶδος,
ἄλλὰ μέρος αὐτοῦ, οὕτω καὶ εἰ μὲν ἐν τι τῶν μερῶν ἀ-
σκεῖται ὁ ὁήτωρ, οὐκ ἀν λεχθείη ὁήτωρ, εἰ δὲ ἐν τῶν
εἰδῶν ἀσκήσει, ἐξ ἀνάγκης ὁήτωρ ὁήτωρ ἐστίν. Εἰσὶ δὲ

31 Taur. δι³.   32 Il. τ, 183.   33 Taur. κακόν.   34

τε Ambr. 2. om.   1 Post ψόγον Ambr. 2. et Taur. reli-
quia om. usque ad: τοῦ δὲ πολιτικοῦ λόγου μέρη εἰσί.   2
Taur. οὗτος. Vind. οὕτως.

πάλιν οὐ τὸ συμβουλευτικὸν οὐχ ὡς εἰς μέρη διαιροῦσιν,
εἰς τὴν προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν, ἀλλ’ ὡς εἰς εἴδη·
κάτατον· διαιροῦνται γὰρ ταῦτα πάλιν, φασὶν,³ ἡ μὲν
προτροπὴ εἰς τὰς κατὰ μέρος προτρεπτικὰς ὑποθέσεις.
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ δικανικὸν καὶ τὸ πανηγυ-
ρικὸν ὡς εἴδη εἰδικάτα καὶ αὐτὰ διαιροῦνται· τὸ μὲν
δικανικὸν εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, τὸ δὲ πανηγυ-
ρικὸν εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον, διαιρεῖται γὰρ, φασὶ, καὶ
ἡ κατηγορία εἰς τὰς κατὰ μέρος κατηγορίας· καὶ ἡ ἀπο-
λογία εἰς τὰς κατὰ μέρος ἀπολογίας· καὶ τὸ ἐγκώμιον ¹⁰
εἰς τὰ μερικὰ ἐγκώμια· καὶ ὁ ψόγος διαιρεῖται εἰς τοὺς
κατὰ μέρος ψόγους. Ὁ μέντοι Γεωμέτρης οὐχ ὡς γένος
εἰς εἴδη τὴν φητορικὴν φησι διαιρεῖσθαι, εἰς τε δικανι-
κὸν, συμβουλευτικὸν καὶ πανηγυρικὸν, διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς
εἶναι τι πρῶτον καὶ δεύτερον, ὡς δειχθήσεται, τῶν εἰδῶν ¹⁵
ὅμοτίμων ὄφειλόντων εἶναι, ἀλλ’ ὡς τὰ ἀφ’ ἐνὸς καὶ
πρὸς ἔν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσιν, ὡς τοῖς ἐπιστατικω-
τέροις τῶν διδασκάλων δοκεῖ, τὰ κατὰ φητορικὴν εἴδη
καὶ μέρη. Τοῦ δὲ πολιτικοῦ λόγου μέρη εἰσὶ τέσσαρα,
προοίμια, διηγήσεις, ἀγᾶνες, καὶ ἐπίλογος.⁴ Βούλονται ²⁰
δὲ τὸ μὲν προοίμιον εἶναι λόγον παρασκεύαζοντα τὸν
ἀκροατὴν καὶ οἰκείως εἰς τὸν ὑποκείμενον λόγον διατι-
θέντα· ἔργον δὲ αὐτοῦ τό τε προσεκτικὸν τοὺς ἀριστ-
τὰς παρασκευάζειν πρὸς τὰ φητησόμενα καὶ τὸ εὖνοιαν
ἢ μῆσος ἐναπεργάζεσθαι. Τὴν δὲ διήγησιν πάλιν βού-²⁵
λονται εἶναι τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει πραγμάτων ἔκθεσιν εἰς
τὸ ὑπέρ τοῦ λέγοντος μέρος ὑέπουνσαν. ἔργον δὲ αὐτῆς
τὸ παράδοσιν καὶ δηλωσιν τῷ ἀκροατῷ τοῦ πράγματος.

3 Vind. Laur. *q̄nōīn* h. l. et paullo post v. 8. 4 Taur.
καὶ ante ἐπίλογος om. Ambr. 2. καὶ ἐπίλογοι· προασκοῦσι το-
τιν ἴμᾶς τὰ προοίμια. Sqq. foliorum aliquot jactura absorpta
sunt.

Τοὺς δὲ ἀγῶνάς τινες διαιροῦσιν εἰς ἀντίθεσιν καὶ λύσιν, εἴ τινες καὶ πέντε παρὰ τοῦτο τὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι τίθενται, καὶ ἀντίθεσιν μὲν φασιν εἶναι τὴν παρὰ τοῦ ἀντικειμένου προσώπου ἐνστασιν, τὸ ἐν ἡμῖν πιθανὸν διαλύνουσαν, καὶ εἰς εὐλογωτέραν ἐννοιαν τὸν ἀκοατὴν ἐπανάγουσαν· λύσιν δὲ τὴν ἐκ τῆς ἐνστάσιας βλάβην ἀφαιρουμένην, καὶ εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀκοατὴν ἐπανάγουσαν, καὶ εἰς συγκατάθεσιν ἵεναι πείθουσαν τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ἀλλ’ οὐκ ὁρθῶς οὗτοι εἰς τὰ δύο ταῦτα διαιροῦσι τοὺς ἀγῶνας· οὐ γὰρ ἀντιθέσει μόνον καὶ λύσεσιν οἱ ἀγῶνες διαιροῦνται, οὐδὲ ἐν ταῖς κατασκευαῖς αὐτῶν, οἷον ἐπιχειρήμασιν, ἔργασίαις, ἐνθυμήμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κεφαλαίοις τοῖς παρ’ ἡμῶν εἰσαγομένοις καὶ τιθεμένοις καὶ δεομένοις κατασκευῆς. 15 ἄλλως τε δὲ οὐ πέντε τὰ μέρη τοῦ λόγου μόνου τοῦτον τὸν τρόπον φανήσεται, ἀλλὰ καὶ πλείονα· αὐτίκα γὰρ καὶ τὸ προοίμιον διαιρεθήσεται εἰς πρότασιν καὶ κατασκευὴν καὶ ἀξίωσιν καὶ βάσιν, καὶ ἡ διήγησις εἰς προκατάστασιν, καὶ ὁ ἐπίλογος ὥσαύτως. Τὸν δὲ ἐπιλογον 20 πάλιν βούλονται εἶναι λόγον ἐπὶ προειρημέναις ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπαγόμενον, ἀθροισμὸν πραγμάτων καὶ ἡθῶν καὶ παθῶν περιέχοντα, πάθη μὲν τὰς ἐλεεινολογίας καὶ τοὺς ὄδυρομοὺς λέγοντες, καὶ τοὺς ἔρωτας ἢ τὰ μίση· ἥθη δὲ τὰ τῶν εἰσαγομένων προσώπων. Φασὶ δέ τινες 25 τὸν παρόντα ὅρον τοῦ ἐπιλόγου μὴ συμπεριλαβεῖν καὶ τὸν πανηγυρικὸν ἐπίλογον· ἐκεῖνος μὲν γὰρ, φασὶν, εὐχὴν μόνην περιέχει, οὐ μὴν ἀθροισμα πραγμάτων, ὡς ἡθῶν καὶ παθῶν, πλὴν τὸ κατὰ παράλειψιν σχῆμα ἀθροισμός ἐστι πραγμάτων, ὡς ἔχει τό·⁵ „λήγειν ὁ Φίλιππος περιὼν οὐκ ἡπίστατο, λήγειν δὲ ἀνάγκη τὸν περὶ ἐκείνου λόγον διεξερχόμενον“.

ἔργον δὲ τοῦ ἐπιλόγου

γασὶ καὶ τέλος τὸ ἐπὶ τῆς τελευτῆς παθαίνεν τοὺς ἀ-
χροατὰς, καὶ τὸ ἀνακεφαλαιοῦσθαι καὶ ὑπομιμήσειν
αὐτοὺς τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τὰ καιριώτατα. Προασκοῦσι
τοίνυν ἡμᾶς τὰ προγνωμάσματα εἰς μὲν τὰ τῆς ὁρτορ-
κῆς εἶδη καὶ μέρη, καθότι τῶν προγνωμασμάτων τὰ μὲν ⁵
τοῦ συμβούλευτικοῦ εἰσιν εἴδους, ὡς ὁ μῆθος καὶ ἡ θέσις
καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γράμμη· τὰ δὲ τοῦ δικανικοῦ, ὡς ἡ
ἀνασκευὴ καὶ ἡ ⁶ κατασκευὴ καὶ ὁ κοινὸς τόπος· τὰ
δὲ τοῦ πανηγυρικοῦ, ὡς τὸ ἐγκώμιον, ὁ φόγος ⁷ καὶ ἡ
σύγκρουσις. Ὁ γοῦν ⁸ τοῖς τοιούτοις ἐγγνωμασθεῖς καὶ ¹⁰
πρὸς τοὺς τῶν τοιούτων εἴδῶν ἔχομένους πολιτικοὺς λό-
γους οὐκ ἀν ἀποκνήσειν ἀποδύσασθαι. Προγνωμάζει δὲ
ἡμᾶς ⁹ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη ἡ τῶν προ-
γνωμασμάτων ὑπόθεσις, καθότι τῶν προγνωμασμάτων τὰ
μὲν προοιμίοις ἀναλογεῖ, ὡς ὁ μῆθος· ὥσπερ γὰρ προ- ¹⁵
οιμίοις ἔργον ἐστὶν τὸ προσεκτικὸς ποιεῖν τοὺς ἀχροατὰς
πρὸς τὰ ἐν τῇ διηγήσει ὁμηρόμενα, οὕτω καὶ τοῦ μύ-
θου ἔργον τὸ παρασκευάσαι τοὺς ἀχροατὰς πρὸς ὑπο-
δοχὴν τοῦ ἐπιμυθίου. Ὁ τοίνυν διὰ μύθου δυνηθεῖς ²⁰
τινι προσοχὴν ἐμποιῆσαι τῆς ἐν τῷ ἐπιμυθίῳ παρατιέ-
σεως, εὔδηλον ὡς καὶ προοίμιον ὁ τοιοῦτος ποιῆσαι οὐκ
ἀπορήσειν. Οὐ μόνον δὲ ὁ μῆθος προοιμίοις ἡμᾶς ἐγ-
γνωμάζει, ἀλλὰ καὶ αἱ προκαταρκτικὰ τῶν προγνωμα-
σμάτων ἐννοοῖσι. Τῶν οὖν προγνωμασμάτων τὰ μὲν ταῖς
προοιμιακαῖς ἐννοοῖσι, ὡς ἔφαμεν, ἡμᾶς ἐγγνωμάζουσι, ²⁵
τὰ δὲ ταῖς διηγήσεσιν, ὡς τὸ διήγημα καὶ ἡ ἐκφρασις

---

6 ἡ Taur. om.   7 Taur. καὶ ὁ φόγος.   8 ὁ γοῦν τοῖς
τοιούτοις ισόμενος ad ἀποδύσασθαι Taur. om.   9 ἡμᾶς καὶ
Taur. om. et post λόγου μέρη ita pergit. ὁ γὰρ μῆθος ταῖς
προοιμιακαῖς ἐννοοῖσι ἐγγνωμάζει, τὸ δὲ διήγημα καὶ ἡ ἐκφρασις
ταῖς διηγήσεσιν, ἡ δὲ ἀντισκευὴ καὶ κατασκευὴ τοῖς ἀγῶσιν, ὁ δὲ
κοινὸς τόπος ἐπιλόγοις. Χρησιμιένει δὲ ἡμῖν etc.

δῆλον οὖν, ὡς ὁ ^{9*}· καὶ τὰ τοιαῦτα ποιήσας οὐδὲ πρὸς ἐκείνην ἀποναρκήσειεν, ἢ δέ γε ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ ἀγῶσιν ἀναλογεῖ, καὶ ὁ κοινὸς τόπος ἐπιλόγοις· ὁ γοῦν τούτων ἐργάτης καὶ ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων μέτοχον τὸν ⁵ οἰκεῖον λόγον ἀποδεῖξαι ἴσχύσειεν, καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τῶν προγυμνασμάτων τοιοῦτος.

Ἄποροῖσι δέ τινες, ¹⁰ πῶς δεκατεσσάρων τῶν προγυμνασμάτων ὄντων ἔνα σκοπὸν οἴονται ἀποδοθῆναι ἀπάντων· καὶ λέγομεν, ὅτι ὥσπερ πέντε φωνὰς τοῦ Πορ-
¹⁰ φυρίου ἐν τῇ εἰσαγωγῇ διδάσκοντος, γένος, ¹¹ διαφορὰν, εἶδος, ἴδιον, συμβεβηκός, σκοπὸν ἔνα τοῦ τοιούτου βιβλίου οἱ ἔξηγοίμενοι αὐτὸ ¹² ἀποδεδάκασιν, καὶ ὥσπερ δέκα καὶ τριῶν στάσεων διαιρέσεις ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ τοῦ Ἰημογένους διδάσκοντος, οἱ τούτου ¹³
¹⁵ ἔξηγηται ἔνα σκοπὸν τοῦ βιβλίου διδάσκουσι· καὶ ὥσπερ ἐπτὰ γενικὰς ἴδεας ἐν τῷ περὶ τῶν ἴδεων βιβλίῳ τοῦ αὐτοῦ πάλιν διδάσκοντος οἱ ἔξηγούμενοι ἔνα σκοπὸν τοῦ βιβλίου λέγοντες· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ εὑρέσεων βιβλίου· καὶ ἐν ἐκείνῳ γὰρ πολλοὺς μὲν τόπους προοι-
²⁰ μίων καὶ διηγήσεων, ἕτι δὲ καὶ προκατασκευῶν διάφορα εἴδη καὶ προκατασκευὰς τῶν κεφαλαίων καὶ σχημάτων πλείονας τρόπους διδάσκοντος, εἰς σκοπὸς ἀποδίδοται, οὔτες καὶ ἐνταῦθα πολλῶν καὶ διαφόρων ὄντων τῶν προγυμνασμάτων εἰς σκοπὸς ἀποδίδοται. Ἄλλ' ὁ μὲν
²⁵ σκοπὸς τοιοῦτος, τὸ δὲ χρήσιμον καὶ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ

9* ὁ Vind. om. 10 Ambr. 2. ἀποροῦσιν, ὅτι πῶς. Parr. et Taur. ἀποροῦμεν ὅτι πῶς. 11 γένος, διαφορὰν, εἶδος, ἴδιον, συμβεβηκός Ambr. 2. Parr. Taur. om. 12 αὐτὸ Ambr. 2. et Taur. om. 13 Ambr. 2. Taur. Parr. οἱ τούτου τοῦ βιβλίου ἔξηγηται — ἔνα σκοπὸν δεδώκασιν, ὅμοιας καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν εὑρέσεων εἰς, καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἴδεων εἰς· οὕτω καὶ ἐνταῦθα οὐδὲν ἄποπον, εἰ εἰς σκοπὸς ἀποδίδοται, πλειότων ὄντων τῶν προγυμνασμάτων.

φανερόν· χρησιμεύει γάρ ήμιν εἰς τε τὰ κατὰ ὁγηορικὴν εἴδη καὶ μέρη, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη.

“Οτι δὲ γνήσιον ¹⁴ Ἀφθονίου τὸ παρὸν βιβλίον, ἐκ τε τῆς πάντων συμφωνίας κατάδηλον, καὶ ἐκ τοῦ παρὰ 5 μηδενὸς τὰ πρὸ ¹⁵ ήμῶν νοθείας τὸ τοιοῦτον ἀλῶναι γραψῆ. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ εἰς αὐτὸν ἐπιφερομένου ἐπιγράμματος.”

Εἳσι οἱ ὁγηορικῆς φίλοις πόθος ἔμπεσε θυμῷ,

Μή σέ γε γιμνασίῃ Ἀφθονίοιο λάθη.

10

Τὴν δὲ τάξιν ξητοῦμεν τοῦ παρόντος βιβλίου τὴν πρὸς τὰ ἄλλα συγγράμματα ¹⁶ τῆς ὁγηορικῆς, ἐν ᾧ καὶ ξητεῖται, διὰ τί προετάγη τὸ παρὸν βιβλίον τῶν ἄλλων τῶν περὶ ὁγηορικῆς· καὶ λέγομεν, ὅτι δικαίως τῶν ἄλλων προτέτακται τοῦτο, εἴγε καὶ εἰσαγωγή ἐστι πρὸς ἄ- 15 πασαν τὴν ὁγηορικὴν, δέον δὲ τὰς ¹⁷ εἰσαγωγὰς τῶν πρὸς ἄ εἰσάγουσι προτερεύειν.

Πέμπτον κεφάλαιόν ¹⁸ ἐστιν ἡ αἵτια τῆς ἐπιγραφῆς, ἐν ᾧ ξητῆσαι ὀφεῖλομεν ὅποιν τί ἐστι τὸ Ἀφθόνιος ὄνομα· εἴται τί βούλεται σημαίνειν ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιγρα- 20 φῇ τὸ σοιτιστὴς ὄνομα, καὶ διατί ἐπιγέγραπται ¹⁹ προγνωμάσματα, καὶ οὐχὶ γνωμάσματα, ²⁰ καὶ τί σημαίνει κυρίως ἡ γυναικότης λέξις· ἔπειτα καὶ διὰ τί οὐκ

14 Taur. ὅτι δέ γνήσιον, ἐν τῆς τῶν ὑπάντων συμφωνίας κατάδηλον. Τὴν δὲ τάξιν ξητοῦμεν. 15 Vind. πρός. Laurent.

πρό. 16 Taur. ἄλλα τῆς ὁγηορ. γνωμάσματα. Sqq. ἐν ᾧ καὶ

ζητεῖται usque ad τῶν περὶ ὁγηορικῆς οιν. 17 Vind. εἰς τάς.

18 Parr. Taur. έστιν κεφάλαιον. 19 ἐπιγέγραπτα Ambr. 2.

Taur. et Parr. οιν. 20 Parr. Taur. et Ambr. 2. καὶ οὐχὶ

περὶ προγνωμάσμάτων, καὶ (Ambr. 2. ἥ) διαιτὴ οὐκ εἶπε γνωμάσμα-

τα, ἄλλα προγνωμάσματα, καὶ τί τὸ γνωμάσθεθαι, καὶ διαιτὴ ἀο-

ρίστις προγνωμάσματι, μὴ προσθεῖται τὸ εἰς τὴν ὁγηορικήν. Τὸ

Ἀφθόνιος ὄνομα κ. τ. λ.

εἶπε προγυμνάσματα εἰς τὴν ἁγητορικήν, ἀλλ' ἀορίστως προγυμνάσματα· μετὰ ταῦτα καὶ διὰ τί προγυμνάσματα ἐπέγραψε, καὶ οὐχὶ περὶ προγυμνάσματος. Τὸ μὲν οὖν Ἀφθόνιος ὄνομά ἔστι μὲν κύριον καὶ παράγωγον,
 5 τὰ μάλιστα δὲ οἰκειότατον τῷ ὅρτορι πέρυσε, τῷ ἀφθόνῳς, εἴτονν πλουσίως τὰ τοῦ λόγου ὁρίθρα προχέειν, τοῦ τε πάθους ἐκτὸς, δηλαδὴ φθόνου, ἐπαντλεῖν τοὺς μαθητευομένοις τῆς διδασκαλίας τὰ νάματα. Σοφιστὴς ²¹
 δὲ λέγεται μὲν καὶ ὁ σοφίζων τινὰ καὶ ὁ διδάσκων, λέ-
 10 γεται δὲ σοφιστὴς καὶ ὁ φιλόσοφος, ὁ τὸ καλὸν καὶ φρόνιμον καὶ ἀληθὲς ἀγαπῶν· σημαίνει σοφιστὴς καὶ τὸν σοφιζόμενον τὴν ἀλήθειαν, ἵτοι παρατρέποντα, ση-
 μαίνει δὲ καὶ τὸν τοῖς πλάσμασιν ἐγγυμναζόμενον· ὁρ-
 τωρ μὲν γάρ ἔστιν ὁ τοῖς ἀληθινοῖς ἀγῶσιν ἐγγυμναζό-
 15 μενος καὶ ἐπὶ δικαστηρίου, ὡς ὁ Λημοσθένης, σοφιστὴς δὲ ὁ πλασματογράφος, καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνι-
 ζόμενος, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος· ὁ τοίνυν Ἀφθόνιος λέγε-
 ται σοφιστὴς, ἢ ὡς σοφίζων τὸν φοιτητὰς ἐκ τοῦ τὰ
 περὶ τῆς ἁγητορικῆς τέχνης αὐτοῖς ἀναπτύσσειν, ἢ ὡς
 20 πλασματογράφος ὃν, καὶ μὴ ἐπὶ δικαστηρίου ἀγωνιζόμε-
 νος, οἷος ἦν ὁ Λιβάνιος. Προγυμνάσματα δὲ καὶ οὐχὶ
 γυμνάσματα ἐπιγέγραπται, διότι κυρίως γυμνάσματα αἱ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων μελέται λέγονται τῶν πλασμα-
 τικῶν, ὡς δι' αὐτῶν εἰς τοὺς τῶν ἀληθινῶν ὑποθέσεων
 25 λόγους γυμναζομένων ἡμῶν· ἐπεὶ οὖν αἱ τῶν πλασμα-
 τικῶν ὑποθέσεων μελέται γυμνάσματα λέγονται, εὐλό-
 γως καὶ τὰ τοιαῦτα προγυμνάσματα λέγονται, ὡς πρὸ
 τῶν

---

21 Σοφιστὴς δὲ λέγεται — — — ἀορίστως τὸ βιβλίον προγυμνάσματα ἐπέγραψεν Parr. et Ambr. 2. omittunt, substituta interpretatione commentarii nr. IV. init. „τὸ σοφίζω διτῶς τοεῖται — usque ad ὑπεκράτησας.

τῶν γυμνασμάτων ἐκείνων ὅνται· διὰ τούτων γάρ πάλιν εἰς τὰς ἀληθινὰς τῶν ὑποθέσεων γυμναζόμεθα. ἔτλως τε δὲ προγυμνάσματα τὰ πρὸ τῆς γυμνασίας φαμὲν, ὡς εἶναι γυμνάσματα μὲν καὶ ἄσκησιν καὶ ἀληθῆ παίδευσιν τῆς ὥητορικῆς, αὐτὰ τὰ τοῦ Ἐρμογένους βιβλία, τὰς 5 στάσεις, τὰς εὐρέσεις, τὰς ἴδεας, τὸ περὶ μεθόδου δεινότητος· τὰ δὲ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα λέγονται, εἰσαγωγή τις ὅνται πρὸς ἐκεῖνα, καὶ οἷον ἀνάπτυξις βραχεῖα, καὶ τις ἐθισμὸς ἀλείφων καὶ διεγείρων τοὺς νέους πρὸς τὴν ἐκείνων ἔξτασιν· τὸ δὲ γυμνάζεσθαι καὶ κυρίως 10 ἔστι τὸ γυμνὸν ἀγωνίζεσθαι καὶ ἐξιανθάνειν εἴτε πολεμικὴν ἄσκησιν, εἴτε ἀμιλλητηρίους ἀγῶνας, δίαυλον τυχὸν ἢ παγκράτιον ἢ πυγμὴν ἢ πάλην· ἐκεῖθεν οὖν εἴληπται τὸ γυμνάζεσθαι, καὶ καταχρηστικῶς ἐκφέρεται ἐπὶ πάσης παιδείας λογικῆς τε καὶ πρακτικῆς, καὶ γυμνά· 15 ζομαὶ τις εἰπὼν οὐ τοῦτο ἀπλῶς ἔρει, τὸ γυμνὸς διάπειραν ποιοῦμαι μαθῆματα, τοῦτο γάρ η κυριολεξία ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπλῶς ἐπαιδεύομαι τι. Προγυμνάσματα²² δὲ μόνον εἶπε, μὴ προσθεῖς εἰς τὴν ὥητορικὴν, οὐκ ἀλλαγῶς· ὕσπερ γάρ ὁ Πορφύριος εἰς τὴν ὥητορικὴν τῶν 20 ἐπιστημῶν τὴν φιλοσοφίαν γράψων εἰσαγωγὴν, Πορφύριον εἰσαγωγὴν ἐπέγραψε, μὴ προσθεῖς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἀτε δὴ καὶ σιωπηρῶς τοῦ τοιούτου διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς φιλοσοφίας τὸ πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιστήμας προσυπακονομένου, οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος εἰς τὴν μεγίστην 25 καὶ βιωφελεστέραν τῶν τεχνῶν τεχνολογῶν γυμνασίαν ἀορίστως τὸ βιβλίον προγυμνάσματα ἐπέγραψεν· προγυμνάσματα δὲ καὶ οὐχὶ περὶ προγυμνασμάτων τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν, ὅτι σύνηθές ἔστι τὸ ὄνομα, περὶ οὐδὲ ὁ λόγος,

22 In Ambr. 2. sectio προγυμνάσματα δὲ μόνον usque ad προγυμνάσματα ἐπέγραψεν ρουΐτου post sequentem: προγυμν. δὲ καὶ οὐχὶ περὶ προγ.

προγράφειν τοῦ συγγράμματος, ὡσπερ ὁ περὶ Θεμιστο-
κλέους λόγος Θεμιστοκλῆς ἐπιγέγραπται Πλάτωνι, καὶ
ὁ περὶ πολιτείας πολιτείᾳ· ἄλλως τε προγνωνάσματα μὲν
ἐπιγράψας ἐδήλωσεν, ὅτι τοῦτο ἐστι τὸ βιβλίον, δι' οὗ
5 εἰς τὴν ὁγητορικὴν γυμναζόμεθα· περὶ προγνωνασμάτων
δὲ εἰ ἐπέγραψεν, ἐδήλωσεν ὅτι αὐτὸ μὲν οὐ προγνωνά-
ζει ἡμᾶς, συμβάλλεται δὲ εἰς τὸ προγνωνάζειν· ἡ μὲν
γὰρ εὐθεῖα πτῶσις αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐστι δηλωτική·
διὸ καὶ οἱ ὄρισμοὶ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων σημαί-
10 νοντες διὰ τῆς τοιαύτης ἐκφέρονται πτώσεως. αἱ δὲ πλά- .
γιοι οὐ τὴν οὐσίαν δηλοῦσι τοῦ πράγματος, ἀλλά τι
τῶν²³ περὶ αὐτό. Η δὲ εἰς τὰ κεφάλαια διαιρεσίς τέ-
μνει τὸ παρὸν βιβλίον εἴς τε τὰς πρὸς τὸ συμβούλευ-
τικὸν εἶδος γυμναζούσας ἡμᾶς γυμνασίας, καὶ εἰς τὰς
15 πρὸς τὸ δικανικὸν, καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸ πανηγυρικόν· καὶ
πάλιν εἴς τε τὰς προοιμίοις ὑναλογούσας καὶ εἰς τὰς
σωζούσας εἰκόνας τῆς διηγήσεως· ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς τῶν
ἀγώνων καὶ ἐπιλόγων χρείας²⁴ ἀναπληρούσας.

"Ἐλθωμεν²⁵ τοίνυν καὶ ἐπὶ τὸν τρόπον τὸν διδασκα-
20 λικὸν λέξοντες, ὅτι διδασκαλικῶν τρόπων ὄντων τεσσά-
ρων, διαιρετικοῦ, ὄριστικοῦ, ἀποδεικτικοῦ καὶ²⁶ ἀνα-
λυτικοῦ, δυσὶ μόνοις χρῆται ὁ Ἀρθόνιος ἐν τῷ παρόντι
συγγράμματι, τῷ τε ὄριστικῷ καὶ διαιρετικῷ.²⁷ τῷ μὲν
διαιρετικῷ, ἥντια διαιρεῖ τῶν συγγράμματων ἔκαστον,
25 λέγω, ὅτι τοῦ μύθου τὸ μέν ἐστι λογικὸν, τὸ δὲ ἡθικὸν,

23 Vind. τὸν, Laur. Ambr. 2. τῶν. Post αὐτὸ in Ambr. 2. sequitur γυμνάζεσθαι κυρίως ἐστὶ τὸ γυμνὸς ἀγωνίζεσθαι ex eodem comment. nr. IV. Quae in nostro comment. sequuntur, ἡ δὲ εἰς τὰ κεφάλαια διαιρεσίς in Ambr. leguntur inferius post: ἀορίστως τὸ βιβλίον προγνωνάσματα ἐπέγραψεν.
24 Ambr. 2. χρείαν. 25 "Ἐλθωμεν τοίνυν καὶ — — λέξοντες ὅτι Ambr. 2. om. qui habet διδασκαλικῶν δὲ τρόπων. 26 καὶ Ambr. 2. om. 27 τῷ τε ὄριστικῷ καὶ διαιρετικῷ Ambr. 2. om.

τὸ δὲ μικτόν· καὶ ὅτι τοῦ διηγήματος τὸ μέν ἐστι δραματικὸν, τὸ δὲ ιστορικὸν, τὸ δὲ πολιτικὸν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅμοιώς τῷ δὲ ὄριστικῷ χρῆται, ἡνίκα ὁρίζεται τὰ γνωμάσματα, λέγων τὸν μὲν μῦθον λόγον ψευδῆ ἀλήθειαν²⁸ εἰκονίζοντα, τὸ δὲ διήγημα ἐκθεσιν πράγματος⁵ γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος. Τίνες δέ²⁹ φασιν αὐτὸν καὶ τῷ ἀναλυτικῷ χρήσασθαι τρόπῳ, ἐν τῷ λέγειν τοῦ μύθου τὸ γένος· ἀπὸ γάρ τῶν κάτω, φασὶ, καὶ ὑστέρων πρόβεισιν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ πρῶτα, ἥτοι ἀπὸ τοῦ μύθου ἐπὶ τὰ πρόσω τὰ³⁰ ἔξ ὧν ἔχει τὴν γένεσιν· τοῦτο δὲ¹⁰ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀναλυτικοῦ τρόπου, τὸ ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τὰ πρῶτα ἔρχεσθαι· οἷον πρῶτον τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ὑστερον ὁ ἄνθρωπος· ἀναλύεται οὖν ὁ ἄνθρωπος εἰς ταῦτα.

³¹Οὐδοον καὶ τελευταῖόν³¹ ἐστι κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζη-¹⁵
τεῖται διὰ τί τὰ τοῦ Ἀφθονίου προγυμνάσματα τῶν
Ἐρμογενικῶν καὶ τῶν λοιπῶν προτετίμηται. φαμὲν οὖν³²
ὡς σαφέστεροι τῶν ἄλλων καὶ ὡς εὐληπτότεροι. ὁ μὲν
γάρ Ἐρμογένης καὶ οἱ λοιποὶ μεθόδους ψιλὰς³³ χωρὶς
παραδειγμάτων ἐκθέμενοι δυσχερῆ τὴν τῶν προγυμνα-²⁰
σμάτων πραγματείαν τοῖς εἰσαγομένοις ἐποίησαν, ὁ δὲ
Ἀφθόνιος οὐ μόνον τὰς μεθόδους ἄλλὰ καὶ τὰ παρα-
δείγματα,³⁴ ὡς ἐνην, σαφῶς καὶ διηρθρωμένως ποιή-
σας, ἄλλὰ καὶ παραδείγμασι φωτίσαι βούληθεὶς τὰ λε-
γόμενα, προσφυέστερος³⁵ τοῖς νέοις καὶ οἰκειότερος ἔδο-²⁵
ξε. Τίνες δὲ καὶ τὴν ὑπό τι μέρος ἀναγορὰν καὶ ἐπὶ
τοῦ παρόντος βιβλίου ζητοῦντες, ἀναγέρεσθαι φασιν

28 Ambr. 2. εἰκονίζοντα ἀλήθειαν.   29 δὲ ex Ambr.
recepī.   30 Ambr. 2. πρόσωπα.   31 καὶ τελευταῖόν ἐστι
Codd. Parr. om.   32 Ambr. 2. καὶ φαμεν.   33 Ambr.
τινάς.   34 Ambr. 2. ἄλλὰ καὶ τὰ παραδείγματα post ποιήσας
legitur.   35 Post προσφυέστερος excidit Fol. ex Par. 1.

αὐτὸς οὐτε εἰς τὸ θεωρητικὸν, ἐπεὶ³⁶ μηδὲ φυσιολογεῖ,
ἢ θεολογεῖ, ἢ μαθηματικεύεται,³⁷ ἀλλ’ οὐδὲ εἰς τὸ πρα-
κτικὸν, οὐδὲ γὰρ διδάσκει³⁸ πῶς δεῖ κοσμεῖν τὰ ἡθη,
ἀλλ’ εἰς τὸ μέσον τοίτων τὸ³⁹ μεθοδικὸν καὶ ὁρανι-
κόν· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ λογικόν· κανόνας γὰρ, φασὶ,⁴⁰
καὶ μεθόδους διδάσκει.

Τινὲς δὲ καὶ τὸν χαρακτῆρα ζητοῦσι τοῦ παρόντος⁴¹
βιβλίου. Χαρακτῆρες δέ εἰσι τρεῖς, ἀδρὸς, ταπεινὸς,
μέσος· ἀδρὸς μὲν οὖν ἔστιν⁴² ἢ κομπηρὰς ἔχων λέξεις,
10 νοῦν δὲ ταπεινὸν, ὡς ἔχει τὰ τοῦ Λικόφρονος, ταπεινὸς
δὲ⁴³ ὁ νοῦν μὲν ἔχων ὑψηλὸν, λέξεις δὲ ταπεινὰς, ὡς τὰ
τοῦ θεολόγου, μέσος δὲ ὁ μήτε νοῦν ὑψηλὸν ἔχων, μήτε
λέξεις κομπηρὰς, ἀλλ’ ἀμφότερα μέτραια, οἵα ἔστιν⁴⁴ ὡς
ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τοῦ Χρυσοστόμου. Χρῆται⁴⁵ τοί-

36 Taur. ἐπειδὴ μή. 37 Ambr. 2. μαθητικεύεται. Taur. μαθητεύεται. 38 Taur. Ambr. 2. διδάσκει ponunt post τὰ ἡδη. 39 τὸ Ambr. 2. et Taur. om. 40 φασὶ Taur. om. 41 τοῦ παρόντος βιβλίου. Χαρακτῆρες Ambr. 2. Taur. om., qui ita: ζητοῦσιν· εἰσὶ δὲ τρεῖς. 42 Ambr. 2. οὖν ἔστιν om. Taur. ἀδρὸς μὲν ὁ κομπηράς. 43 Taur. ταπεινόν. 44 Taur. εἰσὶν — — τὰ τοῦ Λικούρου τοῦ Χρυσοστόμου. 45 Par. 2. 3. et Ambr. 2. Χρῆται δὲ Ἀφθόνιος καὶ (Taur. καὶ om.) τοῖς τρισὶ, τῷ μὲν ἀδρῷ ἐν τῇ ἡθοποιΐᾳ, τῷ ἀνειμένῳ καὶ ταπεινῷ ἐν τῇ ἐκφρ. τῷ δὲ μέσῳ ἐν τοῖς τῶν ἄλλων. Sequitur in iisdem codd. ‘Ο παρὸν τῶν προγυμνασμάτων λόγος οὐτε τὸν τῆς φητορικῆς ὅρον ἐπιζητεῖ· περὶεργον γὰρ ἐν τοῖς ἀτελέσι τὸ τέλειον. καὶ γὰρ τὸν τοῖς εἰσαγομένοις περὶ τῶν μερῶν καὶ τῶν σμικροτάτων διαλεγόμενον οὐ καλῶς ἔχει περὶ τῆς τέχνης πάσης ὁ φίλεσθαι· οὐτε τὴν περὶ τῶν εἰδῶν ἐπίσκεψιν ἐπιδέχεται· ἐκτηταπῆναι γάρ ἔστι τῶν προκειμένων, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀγαπητῶς τὰ μέρη μανθάνονται ἀδύνατος ἡ περὶ τῶν ὅλων κατάληψις. Εἰ γὰρ ὕσπερ εἰπεῖν ἵχη καὶ σκιᾶς ἐν τούτοις φαντάζεσθαι τῶν ὑποθέσεων τοῖς γυμναζομένοις παρέχομεν, τοῦ μὲν δικαίου, δι’ ᾧ κατασκεύάζομεν, καὶ δι’ ᾧ ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοὺς δικάζοντας παροξύνομεν, τοῦ δὲ συμβου-

ννν ὁ Ἀρθόνιος οὐχ ἐν μόνῳ χαρακτῆρι διόλου, ἀλλὰ καὶ τοῖς τρισὶ· πῆ μὲν γὰρ τῷ ἀδρῷ χρῆται, ὡς ἐν τῇ

λευτικοῦ, δι' ᾧ τὰς θέσεις ἀνίστημεν, τῶν μὲν αἰρεσιν, τῶν δὲ φυγὴν συμβούλευοντες. Εὔδηλον δίποιθεν, ὡς οὐ προσῆκον ἐνταῦθα τὸν περὶ τῶν εἰδῶν καταμίγνυσθαι λόγον, οὐδὲ τιράνττειν τῷ μεγέθει τῶν ἔογχων τὸν ἀκροῶμενον· συνιδεῖν δὲ πρῶτον τὴν φύσιν τῶν προγνωμασμάτων ὀφείλομεν, καθός φαμεν αὐτὰ τυγχάνειν ἀτελῆ. Ἀτελῆ δέ ἔστι, καθὸ τούτων οὐδὲν εἰς δικαστήριον ἢ ἐκκλησίαν εἰσάγεται· τῶν γὰρ τελείων ὑποθέσεων ἴδιον εἶναι τοῦτο συμβέβηκε, καὶ εἴτι δι' ἐπιχειρημάτων ὀλίγων καὶ μὴ διὰ τῶν τελικῶν κεφαλιών προηγουμένως κατασκευάζεται, τοῦτο ἀτελές ἔστι καὶ μόριον ἐτέφουν ποιεῖ. Ἐτι καὶ τέλειον ἵσμεν ὑπόθεσιν τὴν τοῖς τετράσι μέρεσι τεμαχούμενην τοῦ λόγου, προοιμίων, διηγήσεων, ἀγώνων, ἐπιλόγων, τῶν δὲ προγνωμασμάτων οὐδὲν εἰρίσκομεν ἐκ τούτων τῶν μερῶν τοῦ λόγου τεμαχούμενων· ἔκαστον δὲ μᾶλλον προγνήμασμα τῶν τοιούτων μερῶν τοῦ λόγου ὥσπερ εἰκόνα φέρει πιστὸν καὶ σκιάν, ὡς τὸ διήγημα καταστάσεως, ἀνασκευὴ δὲ καὶ κατασκευὴ τῶν ἀγώνων· δὲ τόπος ἵχνος ἐπιλόγων προτίθησι· προοιμίων δὲ αἱ προκαταρκτικὰ πυταχοῦ τῶν ἐπιδεχομένων προγνωμασμάτων ἔννοιαι. Οἱ οὖν τῶν προγνωμασμάτων σκοπὸς διὰ τὸ τοὺς ἐν γραμμῇ ἱσχολημένους πῆ μὲν κεχρησθαι γράμματις, πῆ δὲ χρείας, καὶ πῆ μὲν ἰδούσιμαις, πῆ δὲ κοιτοῖς τόποις. Δεῦ τοιγαδῦν τὸν ταῦτα μελετῶντα οὐχ ὡς τελείους λόγους, ὡς μέρη δὲ μᾶλλον κεχρησθαι λόγων. Ιστέον δέ, ὅτι τὰ προγνωμάσματα μικρὰ ὁγητορική ἔστι· καὶ καθὰ ἐπὶ τῶν βαραύσων τεχνῶν προηγεῖται τίτα τῆς καθύλου τέχνης, ὡς ἐπὶ τῶν χαλκέων τὸ ἀγάφαι ἀνθρακιάν, τὸ φυσικόν, ἐπὶ τῶν ὑποδηματογόνων τὸ ποιῆσαι οφίκοιμα, οὗτοι καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν τούτων ἀπὸ τῶν εὐκολωτέων πρῶτον ἀρχτέον. Τὸ δέ εἴτε οὐ μῆδος, καὶ ὡς ἐν τοῖς ποιηταῖς μεθισταμένοις, ὃν εἴσιν οἱ μῆδοι γεννήματα, ἐπὶ τὴν ὁγητορικὴν εὐθὺς τοῖς ἐγγινάτοις προσομιλεῖν, τόμῳ τούτῳ διδασκαλίας χρωμένοις, καὶ ὡς ἐν τηπίοις ἡμῖν οὖσιν αἱ τέχναι ἡμῶν καὶ οἱ παιδιαγοῖ διὰ μέθιν φιλαγωγοῦσι καὶ ὑποτίθεται τὰ δέοντα, καὶ τρίτον τρόπον, ὅτι τῶν τῆς ὁγητορικῆς εἰδῶν πιστῶν ἐπι τὸ συμβούλευτικὸν, καὶ φύσει, ὅτι βούλευσις ἐδήσει πρῶτον ἡμῖν, καὶ διὰ τούτο προετάγῃ οὐ μῆδος, ὡς τοῦ

ἥθοποιϊα· πῆ δὲ τῷ ἀνειμένῳ καὶ ταπεινῷ, ὡς ἐν τῇ ἐκφράσει· διὸ καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε λέγει δεῖν τὸν χαρακτῆρα ἀνειμένον ἐκφέρειν· πῆ δὲ καὶ τῷ μέσῳ χρῆται, ὡς ἐν τισι τῶν ἄλλων. Ἐτεροι δὲ κάκειτο ξητοῖσιν, οἷον μὲν 5 δεῖ εἶναι τὸν ἔξηγούμενον τὸ παρὸν βιβλίον, οἷον δὲ καὶ τὸν ἀναγινώσκοντα· λέγεται οὖν δεῖν τὸν μὲν ἔξηγούμενον τελείαν τῆς ὅλης τέχνης ἔχειν κατάληψιν· πολλὰ γάρ εἰσιν ἐν τοῖς προγυμνάσιαις καὶ τῆς τῶν ἰδεῶν ἔχόμενα θεωρίας, ὡς τά τε ἄλλα, κάκειν δὲ ἐν τῷ διηγήματι· 10 ἀρεταὶ δὲ διηγήματος σαφήνεια, πιθανότης, συντομία, καὶ ὁ τῶν ὀνομάτων ἐλληνισμὸς, ἕτι δὲ καὶ τῆς τῶν στάσεων, ὡς ἐν τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ ἐκεῖνο ἔχει· διαιρήσομεν δὲ αὐτὴν κεφαλαίοις, οἷς καὶ τὴν πραγματικήν. Δεῖ οὖν ἀπάντων τούτων εἰδήμονα εἶναι τὸν ἔξηγούμενον, 15 ὥστε διασαφεῖν τῷ ἀναγινώσκοντι, καὶ μὴ ἔτιν αὐτὸν τῇ ἀγνοίᾳ τῶν λεγομένων ταράττεσθαι· προσέτι γε μὴν καὶ τῶν ὁγητορικῶν λόγων, ὅσοι τοῖς παλαιοῖς ἐπονήθησαν ὁγητορσιν, οἷον Ἀριστείδη, Θουκυδίδη, Λημοσθένει, ἀκριβῆ καὶ αὐτῶν ἔχειν τὴν εἰδησιν. καὶ τῶν ποιητικῶν δὲ οὐδὲν 20 ἥττον, ὥστε γινώσκειν τὰς ἴστορίας καὶ τάλλα· χρεία γάρ ἐστιν ἐνταῦθα καὶ τούτων, οἷον ὡς ἐν τῷ τοῦ Θουκυδίδου ἐγκωμίῳ· ἐν ἐκείνῳ γὰρ πολλὰς τῶν παρὰ⁴⁶ τῷ συγχραφεῖ ὁ σοφιστὴς παρέλαβεν ἴστοριῶν, καὶ πάλιν ἐν τῇ ἥθοποιϊᾳ λέγει,⁴⁷ ἐν τῷ ὑπὲρ τῶν τεσσάρων τὸν Ἀρι- 25 στείδην ποιῆσαι εἰδωλοποιίαν, καὶ τὸν Εὔπολιν ἐν δήμοις ποιῆσαι προσωποποίαν, καὶ ἐν τῇ ἐκφράσει δὲ λέγων τὸν Θουκυδίδην νυκτομαχίαν ἐκφράσαι, καὶ τὸν λιμένα τῶν Θεσπρωτῶν τὸν Χειμέριον, καὶ τοιαῦτά τινα. δεῖ οὖν τὸν ἔξηγούμενον ταῦτα, πάντα ταῦτα ἀκριβῶς εἰδότα

συμβούλευτικοῦ ὥρ. Sequitur ex Comment. nr. IV. διατί ἐπενοήθη τὰ προγυμνάσια usque ad ἐκάστου τῶν τριῶν εἰδῶν.

46 Laur. περὶ.

47 Laur. λέγων.

ἀνακαλύπτειν τοῖς τὸ παρὸν βιβλίον ἀναγινώσκουσιν.
Ἄλλὰ τὸν μὲν ἔξηγούμενον τὸ παρὸν βιβλίον τοῦτο τοι-
οῦτον δεῖ εἶναι· τὸν δὲ ἀναγινώσκοντα χρὴ μὴ τῷ νοεῖν⁴⁸
τὰ ἐν αὐτῷ λεγόμενα ἀρκεῖσθαι, ἄλλὰ καὶ ἀκολούθους
ταῖς παρὰ τοῦ τεχνικοῦ μεθόδοις καθ' ἐκάστην γυμνα- 5
σίαν μελέτας ἐκτίθεσθαι· τοῦτο γάρ εστιν αὐτοῦ τέλος
τὰ ἐθισθῆναι τοὺς νέους διὰ τῶν καθ' ἐκάστην γυμνα-
σίαν μελετημάτων πρὸς τὰ τῆς ὁμηρικῆς εἴδη καὶ μέρη,
καὶ πρὸς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη, ὡς ὅ γε μὴ διὰ
μελετημάτων τῶν καθ' ἐκάστην γυμνασίαν πρὸς ταῦτα¹⁰
ἐθισθεῖς, ἄλλ' ἀπλῶς ἀναγνοῦς τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ ἔσται
τῷ μῆδε τὴν ἀρχὴν ἀναγνόντι αὐτό.

'Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ προγυμνασμάτων ἡμῖν πρόκειται
λέγειν, ζητήσωμεν τί ἔστι προγύμνασμα. Ἰστέον τοίνυν
ὅτι⁴⁹ προγύμνασμα γενικόν ἔστιν ὄνομα, διαιρούμενον εἰς¹⁵
τὰ καθ' ἐκάστην ἐπιστήμην καὶ τέχνην προγυμνάσμα-
τος ὄνκον πρῶτον τὸν ὅρον τοῦ καθολικοῦ προγυμνάσμα-
τος εἴπωμεν, εἴθ' οὕτω καὶ τὸ τῆς ὁμηρικῆς προγύμνα-
σμα ὄρισθαι. Ορίζονται τοίνυν τὸ μὲν καθολικὸν
προγύμνασμα οὕτως. προγύμνασμά ἔστιν ἄσκησις με-²⁰
τριῶν πρὸς μειζόνων πραγμάτων ἐπίδρωσιν· τὸ μὲν ἄσκη-
σιν ὄνομα ἀντὶ γένους τιθέντες, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ δια-
φορῶν χωριζούσαν τὸ καθόλου προγύμνασμα ἀπὸ τῶν
λοιπῶν ἀσκήσεων τῶν μὴ ἐν γυμνάσμασιν. Ἰδωμεν δὲ
καὶ τὸν τοῦ ὁμηρικοῦ προγυμνάσματος ὅρον· ἔστι δὲ²⁵
προγύμνασμα ὁμηρικὸν εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγων τῶν
κατὰ ὁμηρικὴν εἰδῶν ἥ μερῶν χωρίουμά τινα προασκου-
μένη. εἷληπται οὖν κάνταῦθα τὸ μὲν τριβὴν ὄνομα ἀντὶ
γένους, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ συστατικῶν διαφορῶν· εἴδη δὲ
ὁμηρικῆς λέγοιτο ἂν ἐνταῦθα τὸ συμβουλευτικὸν, τὸ³⁰

48 Vind. νοει. 49 προγύμνασμα· Ἰστέον τοίνυν ὅτι Vind.

om. inserui ex Laur.

δικανικὸν, τὸ πανηγυρικόν· μέρη δὲ ἡτοι τὰ εἰς ἄ τῶν εἰδῶν τούτων ἔκαστον διαιρεῖται, ἢ τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου. Τὸ δὲ χρήσιμά τινα εἶπε, διότι οὐκ εἰς πάντα προσκεῖ ἡμᾶς· ἢ γὰρ ἀν ἥρωει τὰ προγυμνάσματα μόνον 5 μαθοῦσι τῶν κατὰ ὁγητορικὴν πραγμάτων περὶ τὰς διαιρέσεις ἔκαστου εἴδους ἀπηλλάχθαι φιλοπονίας. Τὸ δὲ προσκομισμένη ἀντὶ τοῦ προσκοῦσα.

Ζητεῖται, διὰ τί ἐπενοήθη τὰ ὁγητορικὰ προγυμνάσματα· καὶ τινες μὲν λέγουσι διὰ τοῦτο αὐτὰ ἐπινοηθῆναι, 10 διότι ἡ ὁγητορική φύσει μὲν ἀεὶ παρῆν κατάδηλος, ἵν δὲ δύσλιπτος, καὶ οὐ διαδίαν αὐτῆς τὴν χρῆσιν παρεχομένη, διὸ οὐδὲ πᾶσιν ἦν κατάδηλος· ἔκαστος τοίνυν μέρος τι ταύτης τῆς τέχνης παραλαμβάνων τοῖς μετ' αὐτὸν παρεδίδουν καὶ οὕτω κατὰ βραχὺ προηλθεν εἰς διαιρέσεις τινὰς 15 καὶ μεθόδους· τούτων δὲ οἵτως ἐξ ἀρχῆς καταληφθέντων, ἦν μὲν ἥδη σαφέστερα τὰ ἐκ τῆς ὁγητορικῆς καλὰ, τοῖς δὲ νέοις ὅμως δυσμεταχείριστον τὸ πρᾶγμα ἐτύγχανεν· οὐ γὰρ εἶναι ὁέδιον ἐδόκει τοῖς αὐτοῦ ἀπτομένοις, πρῶτον εὐθὺς ἀθρόως τὰ ἐν αὐτῷ πάντα καθορᾶν, διὸ 20 παρῆλθεν ἡ τῶν προγυμνασμάτων χρεία· οὐ γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς ἔκαστον τῶν μερῶν ἴδιᾳ γυμναζόμεθα· ἔτεροι δὲ πάλιν λέγουσι, διὰ τοῦτο τὰ προγυμνάσματα τῆς ὁγητορικῆς ἐπινοηθῆναι, διὰ τὸ τοὺς ἐν γραφῇ ἡσχολημένους πῆ μὲν κεκτῆσθαι μύθους, πῆ 25 δὲ γνώμας, πῆ δὲ χρείας, καὶ πῆ μὲν ἥθοποιίας, πῆ δὲ κοινοὺς τόπους. ἀλλὰ τούτων μὲν ἄλις. Ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ κειμένου σαφήνειαν καιρὸς ἥδη λοιπὸν μεταβῆναι· καὶ πρῶτον τὸν μῦθον, εἰ δοκεῖ, θεωρήσομεν. Ζητεῖται τοίνυν διὰ τί ἐπινενόηται ὁ μῦθος τοῖς ὁγητοροσιν· καὶ τινες 30 λέγουσιν, ὅτι ἵνα μὴ μόνον διὰ φανερῶν πραγμάτων, ἀπερ ἐστὶ παραδείγματα, ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ δι' αἰνιγμάτων καὶ εἰκονικῶν πραγμάτων, ἡτοι παραδειγμάτων δυνάμεθα ὑφηγεῖσθαι καὶ προσάγεσθαι τὸν ἀκρο-

τὴν, ἐφ' ὁ βουλόμεθα· εἰώθασι γὰρ οἱ ἀνθρωποι οὐ τοσοῦτον τοῖς φανεροῖς πείθεσθαι πράγμασιν, ὅσον τοῖς μυθώδεσι καὶ τοῖς μεθ' ἡδονῆς λεγομένοις. Ἡμεῖς μέντοι φαμὲν διὰ τοῦτο τὸν μῦθον ἐπινοηθῆναι τοῖς ὄγητορσι, διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ γενομένην παραίνεσιν· οὕτω 5 γάρ φησι καὶ Ἀφθόνιος, ὅτι γεγένηται καὶ ὁγτόρων κοινὸς ἐκ παρανέσεως, ἔτι γε μὴν καὶ διὰ τὸ γυμνάζειν ἡμᾶς πρός τε τὰ τῆς ὁγτορικῆς εἴδη καὶ μέρη, καὶ πρός τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη. Ἀλλὰ ξητήσωμεν, πρὸς ποῖα τῶν τῆς ὁγτορικῆς εἴδῶν ὁ μῦθος ἡμᾶς γυμνάζει· 10 ἔτι δὲ καὶ πρὸς ποῖα τῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου μερῶν· λέγεται δὴ καὶ πρὸς τὰ τρία μὲν τῆς ὁγτορικῆς εἴδη γυμνάζειν ἡμᾶς τὸν μῦθον, καὶ γὰρ πρὸς τὸ δικανικὸν καὶ πανηγυρικὸν, καθὸ οὐ πάντοτε διὰ τῶν αὐθῶν συμβούλειούεν, οὐδὲ τὴν τοῦ συμφέροντος ὑπογράφομεν φύ- 15 σιν ἢ τὴν ἀληθείαν· οἶον εἰ διηγούμενοι περὶ τοῦ Κροίσου, ὅπως τῇ τοῦ Κύρου ἐπιθέμενος βασιλείᾳ καὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀπέβαλε, τούτῳ τῷ μύθῳ χρησόμεθα, ὅτι κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὥτα περιετμήθη, εἶτα ἐπενέγκωμεν τὸ κατὰ Κροίσον διήγημα, ὅτι καὶ 20 αὐτὸς τὰ ὅμοια πέπονθεν, ἐνταῦθα οὐ τὴν τοῦ συμφέροντος φύσιν ὑπογράφομεν, ὥστε συμβούλευτικὸν εἴδους τὸν μῦθον εἶναι, ἀλλὰ τὴν τῆς ἀληθείας. Γυμνάζει δὲ ἡμᾶς ὁ μῦθος καὶ πρὸς τὸ συμβούλευτικὸν, ὅτε δι' αὐτοῦ συμβούλευομέν τισι τόδε ποιεῖν· εἰ τάχα δὲ καὶ πρὸς 25 τὰ τρία εἴδη γυμνάζειν ἡμᾶς λέγεται, ὅμως πρὸς τὸ συμβούλευτικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνάζει, διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβούλης ἔνεκα τοὺς μύθους καὶ παρανέσεως πλάττεσθαι. Ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τότε δοκεῖ ὁγτορικὸς ὁ μῦθος εἶναι, ὅτε παρανέσεως ἔνεκα τέθειται, διὰ τοῦτο ὁ σοφιστὴς εἶπεν, ὅτι γεγένηται δὲ καὶ ὁγτόρων κοινὸς ἐκ παρανέσεων· ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῶν εἴδῶν οὐ πρὸς ἐν μόνον, ἀλλὰ πάντα γυμνάζειν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ λόγου με-

ρῶν· καὶ γὰρ προοιμίων ἡμᾶς τύπους διδάσκει καὶ διηγήσεων, ἥδη δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἀγώνων· προοιμίων μὲν, καθότι προσεκτικοὺς ποιεῖ τοὺς ἀκροατὰς πρὸς τὴν παραίνεσιν· ἔστι δὲ τοῦτο αὐτὸ καὶ τῶν προοιμίων ἔργον, 5 τὸ προσεκτικοὺς ποιεῖν τοὺς ἀκροατὰς πρὸς τὴν διήγησιν· τῶν δὲ διηγήσεων, καθὸ καὶ ὁ μῆδος μυθικόν ἔστιν ὀσπερεὶ διήγημα, αὐτίκα γὰρ εἰ τὸ ἐπιμύθιον ἐκβάλῃ τις, μυθικὸν καθαρῶς τὸ διήγημα τὸ λειπόμενον φαίνεται· καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας δὲ γυμνάζει ἡμᾶς· ἔσθ' ὅτε γὰρ 10 καὶ εἰς ἐργασίαν λόγου τὸν μῆδον παραλαμβάνομεν, ἥτις ἔστι τῶν ἀγώνων. Ἐτι ζητῆσαι ὀφείλομεν καὶ περὶ τῆς τάξεως τοῦ μέθου, διατὶ προετάγη τῶν ἄλλων· λέγεται τοίνυν διὰ τοῦτο προταγῆναι αὐτὸν, διότι πρὸς ψυχαγωγίαν ἔστι προχειρότατος, καὶ τῇ πλάσει καὶ τῇ ἀφελείᾳ 15 τῆς λέξεως, καὶ τῇ συντομίᾳ τῆς ἐκθέσεως συντόμως τὸν νέον ἐπαγόμενος, ἥ ἐπεὶ ἡ τῶν προγυμνασμάτων τάξις ἀναβαθμοῖς τισιν ἔοικεν· ἀπὸ γὰρ τοῦ εὐχερεστέρου καὶ ἀπλουστέρου ὄντος ἀρχόμενοι καταντῶμεν ⁵⁰ ἐπὶ τὰ τελεώτερα. δεῖ γὰρ ἀφελεῖ οὕδη τῇ τοῦ νέου ψυχῇ τροφὴν 20 μαλακωτέραν τὴν ἀπὸ τοῦ μῆδον εὐθὺς προσάγειν, ὥσπερ καὶ τὰ ἀρτίτοκα βρέφη μαλακὰ ὄντα τοῖς σώμασι γαλακτοροφοῦμεν, εἴτα ἐπὶ τὰ τελεώτερα μετάγειν μαθήματα, καὶ ὥσπερ ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μαθεῖν ἀνόητον· ἀπὸ γὰρ τῶν μικροτέρων ὀφείλει ἀρχεσθαι ὁ κε- 25 ραμεὺς καὶ οὕτω πίθοις ἐπιχειρεῖν, οὐ μὴν ἀπὸ πίθων ἀρχεσθαι καὶ οὕτω πανθάνειν τὴν κεραμείαν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν παρόντων προγυμνασμάτων ἀπὸ τοῦ εὔκολωτέρου καὶ ἀπλουστέρου ποῶτον ἀρχτέον τῷ γυμνασθησομένῳ, ὅπερ ἔστιν ὁ μῆδος· εἰδ' οὕτως χωρητέον ἐπὶ τὰ 30 τελεώτερα. Ἡ οὖν διὰ ταῦτα προτέτακται ὁ μῆδος, ἥ ὅτι τετραμεροῦς ὄντος τοῦ ὑπεροικοῦ λόγου καὶ ἐν πρώ-

50 Vind. κατ' αὐτῷ μέν.

τοῖς μὲν ἐπιδεχομένου προοίμιον, μετὰ δὲ ταῦτα διηγήσεις, καὶ μετ' ἐκείναις ἀγῶναις, εἰθ' ὑστερον ἐπιλόγους, ὁ μῆθος τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ λόγου μᾶλλον, τοῖς προοιμίοις διλογότι, ἀναλογεῖ, ἢ ὅτι ἐξ ποιητικῶν μαθημάτων ἄρτι μεθισταμένους,⁵¹ ὃν εἰσὶν οἱ μῆθοι γεννή- 5 ματα, εὐθὺς δέον συγγενέσι τοῖς ποιητικοῖς μαθήμασι προσουηλεῖν· τὰ δέ εἰσιν οἱ μῆθοι, ἢ διότι ὥσπερ νηπίους ἡμᾶς ὄντας αἱ τῆθαι⁵² διὰ μύθων ψυχαγωγοῦσιν, οὕτω καὶ τοῖς εἰσαγομένοις εἰς τὰ ὅητορικὰ μαθήματα διὰ μύθων χοὴ τὰ δέοντα ὑποτίθεσθαι· ἢ διότι ὁ μῆθος 10 φύσει ψευδής, τὸ δὲ ψεῦδος ἀνυπόστατον, ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὄντος τὸ ὄν γίνεται, διὰ τοῦτο ὁ μῆθος προτέτακται, ἢ διότι ὁ μὲν μῆθος καθάπαξ ἐστὶ ψευδής, τὰ δὲ λοιπὰ γνωμάσματα καὶ ἀληθείας ἐστὶν ἐχόμενα· τῶν γοῦν πραγμάτων κατ' ὄλιγον ἐπὶ τὸ κρείττον χωρούντων, εἰκότως 15 ἀπὸ τοῦ μύθου ἀρχόμενοι καθάπαξ ὄντος ψευδοῦς, ἐπὶ τὰ λοιπὰ ὑστερον μεταβαίνομεν, ὡς ἔχοντά τι ἀληθείας μᾶλλον τοῦ μύθου· ἢ διότι δοκεῖ μᾶλλον τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους εἶναι ὁ μῆθος· οἱ γὰρ ὅητορες ἔνεκα παρανέσεως αὐτῷ φαίνονται χρώμενοι· τὸ δὲ συμβουλευτικὸν 20 εἶδος πρῶτον ἐστι τῶν ἄλλων εἶδων· τὸ γὰρ δικανικὸν δεύτερόν ἐστι καὶ τὸ πανηγυρικὸν τρίτον· διὰ τοῦτο τὸν μῆθον τάττει πρῶτον, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδους ὄντα. Δείκνυται δὲ πρῶτον ὃν τὸ συμβουλευτικόν ἔκ τε τῆς ἀρχαιογονίας τοῦδε παντὸς, καὶ τῆς φυσικῆς πρὸς 25 τούτοις ἀκολουθίας, καὶ τῆς δυνάμεως· ἐκ μὲν τῆς ἴστορίας, ὅτι βουλῆς πρῶτον ἡμῖν ἐδέησεν· ἴστορεῖται γὰρ, ὡς οἱ ἀνθρώποι πόλεις πρῶτον οὕπω οἰκοῦντες, γνώμη κοινοτέρᾳ χρησάμενοι ἐπὶ τὸ κατασκευάζειν πόλεις ἥλθον. 30 εἶτα μετὰ τὰς πόλεις οἰκησα, κτισάμενος ἄλλος ἄλ-

51 Vind. μεθισταμένω.   52 Vind. αἰτεῖται. scripseram
αἱ τῆθαι. sed propius accedit Laur. lectio: αἱ τῆθαι.

λην πολιτείαν, τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας τὸ συμφέρον ἐπαιδευον, τοὺς δὲ πονηρευομένους ἥλεγχον, ὅπερ ἐστὶ τοῦ δικανικοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ πανηγύρεις σύνεστήσαντο, τό τε θεῖον τιμῶντες καὶ τοὺς ἐπί τισν εὐδοκιμοῦντας 5 ἐπαινοῦντες, καὶ ιερὰ προγόνων καὶ τάφους κοσμοῦντες, καὶ ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ πατρίδος ἐν μάχαις ἀποθανοῦσιν ἐπιταφίους λέγοντες καὶ ἐπιθαλαμίους καὶ ἄλλα τινὰ εἰδη τῶν ἐπιδεικτικῶν· τοῦτο δὲ πάλιν ἐστὶ τοῦ πανηγυρικοῦ.
 Οὕτως οὖν ἀπεδείχθη πρῶτον μὲν εἶναι τὸ συμβουλευτικὸν, δεύτερον δὲ τὸ δικανικὸν, καὶ τρίτον τὸ πανηγυρικόν· ἐστι δὲ καὶ ἀφ' ἔτερας ίστορίας δεῖξαι πρῶτον τὸ συμβουλευτικὸν τῶν ἄλλων· λέγεται γὰρ καὶ Κόρακα, ὅστις τὰ τῆς ὁμορικῆς ἔργα εἰς φῶς προήγαγε τοῖς ἀνθρώποις, τῷ συμβουλευτικῷ εἴδει χρήσασθαι πρώτῳ, 15 ὅτε τοὺς Συρακουσίους ἐπειράτο πείθειν· καὶ οὕτω μὲν ἐκ τῆς ίστορίας δείκνυται τὸ συμβουλευτικὸν πρῶτον τῶν ἄλλων· δείκνυται δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ παντὸς ἀρχαιογνονίας, καθὸ καὶ ὁ Θεὸς πρῶτον συμβουλευσάμενος, θεοπρεπῶς δὲ τοῦτο νοητέον, ἐπὶ τὴν δημιουργίαν ἥλθεν, εἰθ' 20 οὕτω καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν δημιουργηθέντων ἐπαίνους, ἄλλως τε καὶ τὸν νόμον πρῶτον θέμενος, ὃ ἐστι τῆς κατὰ νόμου εἰσφορὰν πραγματικῆς ἴδιον, ἢ τις ὑπὸ τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος ἀνάγεται, ὑστερον ἐπὶ τὴν τοῦ παρανομήσαντος ἥλθε δίκην· ὅπερ ἐστὶ τοῦ δικανικοῦ. Λείκνυ-
 25 ται δὲ καὶ ἐκ τῆς φύσεως, καθὸ προηγεῖσθαι πάσης ἀνάγκη πράξεως τὴν βουλήν· ἐκ δὲ τῆς δυνάμεως δείκνυται, καθὸ ποικιλώτερον ἐστι τῶν ἄλλων εἰδῶν· ἔτι δὲ καὶ δυσδιαιρετώτερον, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ τὴν τῆς πραγματικῆς μετιόντες διαιρέσιν μαθησόμεθα· 30 ἔτι δὲ καὶ τὰ τοῦ δικανικοῦ εἴδους καὶ τὰ τοῦ πανηγυρικοῦ σχεδὸν ὅλα ἐν αὐτῷ περιέχει, ἐν ᾧ μὲν τὸ δικαιον ἔξεταζει, τὰς δικαιολογικὰς στάσεις περιλαμβάνον, ἐν ᾧ δὲ τὸ δυνατὸν καὶ ἔνδοξον, τὰ τοῦ πανηγυρικοῦ, τοὺς

ἐγκωμιαστικοὺς δὲ τόπους ἐν τούτοις ἔξετάζει, ἀφ' ὧν τά τε καὶ ἡ καὶ μὴ, καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα τοῖς ἀγῶσιν ἀποδεικνύονται. Οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνον δείκνυται πρῶτον εἶναι τὸ συμβούλευτικὸν, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐκ τοῦ πλειοναὶ τὴν ὁφέλειαν ἔχειν τῶν ἄλλων. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ 5 ἐπαίνου ἥ διαβολῆς τυχεῖν ἥ δίκην λαβεῖν ἥ μὴ οἰδὲν τοσοῦτον τοῖς ἀνθρώποις περιγίνεται κέρδος· ἐκ δὲ τοῦ τὰ συμφέρονται εἰρίσκειν αἱ τε πολιτεῖαι καὶ ὁ βίος συνισταται, ἄλλως τε καὶ ὃν τρόπον προτιμοτέρα ἐστὶν ἥ γυμναστικὴ τῆς ἴατρικῆς, τῷ τὴν μὲν τοὺς νοσοῦντας 10 ἰᾶσθαι, τὴν δὲ μηδὲ ἔχειν τὴν ἀρχὴν νοσεῖν, οὕτω δὴ καὶ τὸ συμβούλευτικὸν προτιμῆθείη ἀν τοῦ δικαιούκον· τὸ μὲν γὰρ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ δικαιούν καὶ τοῦ πρέποντος ἀποτυχόντας κολάζει, τὸ δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀποτυγχάνειν ἔτι. Ζητήσειε δ' ἀν τις, ὅτι εὶ πρὸς τὸ συμ- 15 βούλευτικὸν εἶδος γυμνάζει ἡμᾶς ὁ μῦθος, τοῦτο δὲ τῶν ἄλλων εἰδῶν ποικιλότερον, καὶ δυσδιαιρετώτερον, οὐκ ὕφειλε προταγῆναι τῶν ἄλλων, ἀπὸ γὰρ τῶν εὐκολωτέρων ἀρχομένους προσῆκε καταντῷν ἐπὶ τὰ δυσκολότερα· φίσομεν οὖν, ὅτι ἀλλ' ὁ μὲν μῦθος οὐ πρὸς τὴν τελείαν 20 ἡμᾶς τοῦ συμβούλευτικοῦ γυμνάζει διαιρεσιν, τὸ μέντοι ἐγκώμιον, καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ὑπόθεσιν θεωρούμενον, ποικιλότερον κατὰ πολὺ τοῦ μύθου καθέστηκεν. ἀλλ' αἱ μὲν αἵτιαι τοῦ εἰκότως τὸν μῦθον τῶν λοιπῶν προταγῆναι προγυμνασμάτων αὐται. Τῶν μέντοι τοῦ προκει- 25 μένου βιβλίου ἐξηγητῶν τις μηδεμίαν τούτων τῶν αἵτιῶν τοποῦτον ἀποδεχόμενος ἐκείνό φησι περὶ τῆς τάξεως τοῦ μύθου. ίστεον ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ μύθου ποιούμεθα, οὕτε ψυχαγωγῆσαι τοὺς ἀκούοντας προαιρούμενοι, ὡς τινες εἶπον, οὕτε μὴν ἐπιδεῖξαι, ὡς ἐπὶ συγγενῆ τῶν 30 ποιητικῶν μαθημάτων ὁ νέος ἀπήντηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ μύθου ποιούμεθα τὴν ἀρχὴν, διότι ἐπὶ τὸ μέγα τῆς φητορικῆς μυστήριον, λέγω δὴ τὸ πιθανὸν, τοὺς νέους εἰσά-

γομεν. Εἰ γάρ ἐν τδῖς μίθοις διδάσκομεν ἐφαμιλλούς τοῖς προσώποις πλάττειν τὸν λόγους καὶ τὰ πράγματα, δῆλον ὅτι κἀνταῖς ἄλλαις ὑποθέσεσι κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων τὸν λόγους ποιούμενοι πιθανοὶ πρὸς τὸ 5 ὁρητορεύειν ἐσόμεθα, καὶ πρὸς τούτοις ἔμφασιν τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς ὁρητορικῆς ὁ μῆθος συνεῖληφε· τοῦ μὲν δικανικοῦ, δι’ ὃν κατηγοροῦμεν τινῶν· τοῦ συμβουλευτικοῦ, δι’ ὃν προτρέπομεν ἢ ἀποτρέπομεν· τοῦ δὲ πανηγυρικοῦ, δι’ ὃν ψέγομεν ἢ ἀποδεχόμεθα· ὥστε πρῶτος ἐτάχθη ὁ 10 μῆθος, ὡς σπέρματά τινα τῆς πάσης τέχνης συμπεριειληφώς. Ὁ μέντοι Ἐρμογένης ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ συντάγμασιν τῶν γυμνασμάτων τάδε περὶ τῆς τάξεως τοῦ μύθου φησί· τὸν μῆθον πρῶτον ἀξιοῦσι προσάγειν τοῖς νέοις, διότι τὰς ψυχὰς αὐτῶν πρὸς τὸ βέλτιον ὁμιζεῖν δύναται· ἔτι οὖν ἀπαλοὺς ὅντας αὐτοὺς ἀξιοῦσι τάττειν· ἔτι, φησὶν, ἀπαλαῖς οὕσαις ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς ὁρδίως, ὥσπερ ἐν κηρίοις, ἢ τῶν μύθων ἐντυποῦται παραίνεσις, ἀνεξάλειπτον φυλάττοντα τὴν ὀφέλειαν. Ζητεῖται δὲ καὶ πόθεν παρωνόμασται μῆθος, καὶ φησὶν, 20 ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι ὁ σημαίνει τὸ λέγειν, καὶ ὁ ἀληθῆς λόγος μῆθος ὀφείλει παρὰ τοῦτο λέγεσθαι, εἴγε κἀκεῖνῳ τὸ μυθεῖσθαι ἔπειται. λέγομεν οὖν, ὅτι ὁ μὲν μῆθος ψευδῆς ὃν κατὰ τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν μόνῳ τῷ μυθεῖσθαι καὶ διαλέγεσθαι τὴν ὑπόστασιν ἔχων, εἰκότως 25 ἐκ τούτου καὶ ὀνομάζεται· ὁ δὲ ἀληθῆς οὐκ ἐν τῷ μυθεῖσθαι μόνον ἔχων τὴν ὑπόστασιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν βεβαιούμενος, εἰκότως οὐκ ἐντεῦθεν ἀλλ’ ἐτέρῳθεν ὠνόμασται· ἢ παρὰ τοῦτο λέγεται μῆθος, παρόσον τὸ πολιτικᾶς λέγειν ἐν αὐτῷ πρώτῳ μανθάνομεν, ἢ ὅτι ὥσπερ πολλῶν οὐσῶν βοτανῶν τῶν εἰς τὸ ἄγρα θεουσῶν μόνον τὸ ἀνηθον παρὰ τὸ ἄνω θεῖν καθ’ Ὡριώνα παρωνόμασται, οὕτω καὶ πολλῶν ὅντων τῶν λόγων τῶν λεγομένων, μόνος ὁ κατὰ φύσιν ψευδῆς ἀπὸ τοῦ

μυθεῖσθαι παρωνόμιασται. Τινὲς δὲ⁵³ καὶ αὐτὸν αὐτὸν ὀνόμασαν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ παραινέσεως, ὡς Ἰσίοδος ἐν τῷ περὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν βιβλίῳ⁵⁴ λέγων·

Νῦν δ' αὐτον βασιλεὺς ἐρέω⁵⁵ φρονέονται καὶ αὐτοῖς.
ἔνιοι δὲ καὶ λόγον αὐτὸν ὄνομάζουσι· διὸ καὶ ὁ Λίσωπος⁵
λογοποιὸς λέγεται, μύθων γὰρ πλάστης ὁ Λίσωπος.

Τινὰ τῶν εἰωθότων ξητεῖσθαι περὶ τοῦ μύθου προ-
εγράψησαν ὅπισθεν προσεχῶς, οἷον διὰ τί ἐπινερόνται
ὁ μῦθος τοῖς ὁγήτορσιν; ὅτι διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ γνωμέ-
νην παραινεσιν· γεγένηται γὰρ, φησί, καὶ ὁγήτορων κοι-
νὸς ἐκ παραινέσεως, καὶ ὅτι διὰ τὸ γνητάζειν ἡμᾶς πρὸς
τὰ τῆς ὁγήτορικῆς εἴδη καὶ μέρη, καὶ πρὸς τὰ τοῦ πολι-
τικοῦ λόγου μέρη· εἰ καὶ τινες προστιθέασιν, ὅτι δεῖ μὴ
διὰ τανερῶν μόνον πραγμάτων ὑφηγεῖσθαι καὶ προσά-
γεσθαι τὸν ἀκροατὴν, ἐφ' ὃ βουλόμεθα, ἀλλὰ καὶ δι'
αἰνιγμάτων καὶ εἰκονικῶν πραγμάτων· ἔτι κάκεντο προ-
εγράψη πρὸς ποια τῶν τῆς ὁγήτορικῆς εἰδῶν γηματάζει ὁ
μῦθος· ὅτι καὶ πρὸς τὰ τρία, εἰ καὶ πρὸς τὸ συμβούλευ-
τικὸν μᾶλλον, καὶ πρὸς τὰ μέρη δὲ πάντα τοῦ λόγου·
προσοργήν τε γὰρ ποιεῖ καὶ αὐτὸς ὡς τὰ προοίμια, καὶ 20
διηγήσεων τόπων ἐπέχει,⁵⁶ εἰ ἀμέλης τὸ ἐπιμύθιον, τό-
τε γὰρ μυθικὸν γίνεται τὸ διήγημα, καὶ πρὸς τὸν ἀγῶ-
νας δέ· ἔστι γὰρ ὅτε εἰς ἐργασίας λόγου τὸν μῦθον πα-
ραλαμβάνομεν· ἔτι καὶ ἡ περὶ τῆς τάξεως αὐτοῦ ξήτησις
προσατέστρωται, ὅτι διὰ τὴν πρόχειρον ψυχαγωγίαν τὴν διὰ 25
τῆς πλάσεως καὶ τῆς ἀμελείας τῆς λέξεως, ἡ ὡς εὐχερέστερος
καὶ ἀπλούστερος, ἐνάγων πρὸς τὰ τελεώτερα, ἡ ὅτι προ-
οιμίω ἀναλογεῖ, ἡ διὰ τὴν συγγένειαν τῶν ποιητικῶν

53 Taur. τὸν μῆνόν τινες καὶ αὐτον ὀνόμασαν. 54 ἐν τῷ πιὸ τῶν ἔ. κ. ἡ. βιβλίῳ λέγοντα Taur. om. 55 Taur. βασιλεὺς έριω. Sq. φρονέονται καὶ αὐτοῖς om. — Hos. Ἔργ. 201.

56 Vind. ἀπέξει. Laur. ἐπέχει.

μαθημάτων, ὃν εἰσιν οἱ μῦθοι γεννήματα· ἢ ὅτι ὡς αἱ τῆθαι διὰ μύθων ψυχαγωγοῦσι τοὺς νηπίους, οὕτω καὶ τοὺς νέους οἱ ὄγκορες, ἢ ὅτι τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους ἐστὶ, πρῶτον δὲ τὸ συμβουλευτικὸν, ἢ ὅτι τὸ πιθανὸν 5 ἡμᾶς διδάσκει, ὅπερ ἐστὶ τὸ μέγα καὶ τελεώτερον τῆς ὁγητορικῆς μυστήριον. Ἐτι κάκενο προεκτέθειται, εἰ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν γυμνάζει ὁ μῦθος, τοῦτο δὲ δυσχερέστερον οὐκ ἀφειλε προταγῆναι τῶν ἄλλων, καὶ λέλυται, ὅτι οὐ πρὸς τὴν τελείαν⁵⁷ τοῦ συμβουλευτικοῦ 10 διαιρέσιν ὁ μῦθος γυμνάζει· σπλὴν ἵστεον ὅτι διὰ τοῦτο προτέτακται ὁ μῦθος, ἐπειδὴ ὡς σπέρματά τινα πάσης τῆς τέχνης δοκεῖ περιειληφέναι. Ὁ μέντοι Ἑρμογένης αἰτίαν ἀποδίδωσι τῆς τοῦ μύθου προταγῆς τὸ δύνασθαι αὐτὸν τὰς τῶν νέων ψυχὰς ὁνθμίζειν πρὸς τὸ βέλτιον, 15 καὶ ὅτι ἀπαλαῖς οὖσαις ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς ὁρδίως ὥσπερ ηρίοις ἐντυποῦται ἡ τῶν μύθων παραίνεσις. Ἐτι κάκενο προεγράψη, πόθεν παρωνόμασται μῦθος, ὅτι ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι· ἐν μόνῳ γάρ τῷ λέγεσθαι ἔχει τὴν ὑπόστασιν. εἰ γάρ καὶ ὁ ἀληθῆς οὐτως ὠνόμασται, ἀλλὰ 20 καὶ διὰ τῶν πραγμάτων βεβαιούμενος, εἰκότως καὶ ἐτέρωθεν ὠνόμασται, ἢ καὶ ὅτι πολλὰν ὄντων τῶν λόγων τῶν λεγομένων μόνος ὁ κατὰ φύσιν ψευδῆς ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι παρωνόμασται, ὥσπερ καὶ πολλῶν οὖσῶν βοτανῶν τῶν εἰς τὸ ἄγω θεουσῶν, μόνον τὸ ἄνηθον παρὰ 25 τὸ ἄγω θεῖν καθ' Ὡρίωνα παρωνόμασται· καλεῖται δὲ καὶ αἶνος, ὡς Ἡσίοδος ἐν τῷ περὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν βιβλίῳ λέγει,

Νῦν δ' αἴνον βασιλεῖσθ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

Ἐνιοι δὲ καὶ λόγον αὐτὸν ὀνομάζουσιν, ἐπεὶ καὶ ὁ Αἴσω- 30 πος λογοποιὸς λέγεται, μύθων γάρ πλάστης ὁ Αἴσωπος.

ΑΦΘΟ-

ΑΦΘΟΝΙΟΥ ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.

Cap. I.

ΠΕΡΙ ΜΗΘΟΥ.

ά. Ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθεν. Ζητοῦσί τινες διὰ τὰ μὲν ἄλλα γυμνάσματα ὁρίζεται ἐν προκαταρκτικοῖς, ἐπὶ δὲ τοῦ μύθου τοῦτο οὐ ποιεῖ, ἄλλὰ πρῶτον μὲν λέγει τὴν γένεσιν τοῦ μύθου, εἰδὸς οὖτως ὁρίζεται αὐτόν· καὶ λέγομεν, ἐπειδή τινες ἔλεγον, μὴ δεῖν τοῖς γυμνάσμασι τὸν μύθον συντάττεσθαι, ἅτε ὁμολογούμενος ψευδῆ ὅντα, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν θεραπεύει καὶ λέγει τὴν αἰτίαν δι’ ἣν δεῖ ήμᾶς αὐτὸν δέ-
ξασθαι, εἰδὸς οὖτως ἐπιχειρεῖ τῇ περὶ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ
καὶ ὁρίζεται αὐτόν· τί γάρ φησιν, ὅτι τοῖς ποιηταῖς εὑ-
ρηται ὁ μῦθος· εἰ οὖν ἔκεινοι τῷ μύθῳ ἐχρήσαντο, πῶς
αὐτῷ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα. καίτοι οἱ μὲν ποιηταὶ ψιλῆς
ἔνεκα ψυχαγωγίας αὐτῷ ἐχρήσαντο· ἡμεῖς δὲ ἔνεκα παρ-
ανέσεως.

β'. Ζητεῖται διὰ τί ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων προγυμνα-
σμάτων οὐ χρῆται ἐξ ἀρχῆς ἀρθροις, ἄλλὰ χωρὶς ἀρθρῶν
λέγει· ¹ διῆγημά ἔστιν ἐκθεσις πράγματος· χρεία ἔστιν
ἀπομνησόνευμα σύντομον· γνώμη ἔστι λόγος ἐν ἀποφάν-
σεσιν, ἐν μόρῳ δὲ τῷ μύθῳ χρῆται προκαταρκτικοῖς ²
ἄρθροις, λέγων, ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν προῆλθε· καὶ
λέγομεν, ὅτι τὰ ἀρθρὰ τῶν ἐγνωσμένων εἰώθασι πρα-

1 Laurent. λέγων. 2 Vind. priore vocis parte per lacunam omissa habet: τικοῖς. Hanc et sqq. lacunas in Laur. non exstisset appareat, sed cadunt in locum atramenti macula vastatum, et ita consentiunt primae, quae legi possunt, litterae, ut Vindob. ex hoc ipso videatur descriptus.

γυμάτων προτάττεσθαι³ ἥλθε, δοκεῖ μοι ἀγνοεῖν ποία, ἐὰν δὲ σὺν τῷ ἄρθρῳ τεθῆ, εἰς γνῶσίν μοι παραλαμβάνεται ἡ ὑποκειμένη⁴ οὐσία τοῦ πράγματος· εἰκότως οὖν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων προγυμνασμάτων οὐ προτάττει τὰ ἄρθρα, ἀγνώστων τοῖς ἐκ ποιητικῆς ἀρτι ἐρχομένοις⁵ ὅντων. ἐπὶ δὲ τοῦ μύθου προτάττει τὸ ὁ ἄρθρον, ἀτε δὴ γνωρίμου αὐτοῦ ὅντος τοῖς προενηργημένοις τοῖς ποιητικοῖς· ἡ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπάντων προτίθεται⁶ τὸν τοῦ προκειμένου προγυμνασμάτος ὄρισμὸν οὐ κέχοηται ἄρθροις, ἀτε δὴ πρὸ τοῦ ὄρισμοῦ ἀγνοουμένου ὅντος τοῦ προκειμένου, ἐνταῦθα δὲ ὄριζόμενος τὸν μῦθον καὶ λέγων, ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς εἰκονιζῶν ἀλήθειαν, τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται, χωρὶς ἄρθρου προφέρων⁷ τὸ λεγόμενον· τὴν δὲ γένεσιν αὐτοῦ λέγων χρῆται τῷ ἄρθρῳ, δι’ ἣν εἴπομεν αἰτίαν· τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖ καν τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ. λέγει γὰρ ὧδι πως κἀκεῖ· καὶ τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου τινὲς εἴναι δεδώκασι γύμνασμα. ἴδον ἐχοήσατο τῷ ἄρθρῳ· ὄριζόμενος δὲ⁸ αὐτὴν οὐ χρῆται τῷ ἄρθρῳ· λέγει γὰρ οὕτως. ἔστι δὲ νόμου εἰσφορὰ διπλῆ γυμνασία καὶ τὰ ἔξης. σκόπει δὲ πῶς ἐν ἐκάστῳ γυμνάσματι μετὰ τὸν ὄρισμὸν τοῖς ἄρθροις χρῆται λέγων· τοῦ δὲ μύθου τὸ μέν ἔστι λογικὸν, τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μέν ἔστι δραματικὸν καὶ τὰ ἔξης· καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις διμοίως ἀτε δηλουμένων⁹ αὐτῶν ημῖν διὰ τῶν ὄριστικῶν λόγων.

3 προτάττεσθαι posui ad explendam lacunam, quae est in Vind. et Laur. sed exciderunt plura. 4 Vind. et Laur. ἡ ὑπο. reliquam vocis partem absorpsit laeuna. 5 Vind. ἐργασσαμένοις. 6 in Vind. post προτίθεται lacuna est, quam Laurent. non habet. 7 in Laur. non liquet, sitne προφέρων, an προφέρει. Vind. προφέρει. 8 δὲ Vind. om. 9 Vind. δηλοῦμαι.

γ'. Ποιητῶν μὲν προῆλθε. ζητεῖται ¹⁰ διὰ τί ἀπὸ τῶν ποιητῶν εἶπε προεληλυθέναι τὸν μῦθον· καὶ τοι καὶ συγγραφέων αὐτῷ χρησαμένων, οἷον Ἡροδότου ἐν πολλοῖς καὶ Θουκυδίδου σπανίως, οἷον τῷ τῆς ἀηδόνος καὶ τινων ἄλλων· καὶ φαμεν, ὅτι ἐπειδὴ πρὸς νέους ⁵ διελέγετο, ἐκ ποιητικῶν μαθημάτων πρὸς τὴν ὥητορικήν ἄφτι ἀπηγνηκότας ¹¹ καὶ μηδέπω συγγραφεῦσιν ἐντευχηκότας, ἀφ' ὃν ἡπίσταντο αὐτοὶ, ἀπ' ἐκείνων τὸν μῦθον ἔφη ¹² προελθεῖν. Ό μέν τοι σοφώτατος Ἐρμογένης ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ γυμνάσμασιν οὐ τοῖς ποιηταῖς ¹⁰ μόνοις τὸν μῦθον περιέκλεισεν, ἀλλὰ τῷ τῶν ἀρχαίων ὄντιματι καὶ συγγραφέας περιλαμβάνει καὶ ποιητάς· φησὶ γὰρ οὗτως φαίνονται δὲ τῷ μύθῳ χρησάμενοι καὶ οἱ ἀρχαῖοι. Τοία δὲ ταῦτα κατορθοῦ καὶ ἀποδείκνυσιν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ἔστιν ὁ μῦθος, καὶ ὅθεν ἔστι, καὶ ὅπως ¹⁵ ἔντιμος· ἐν γὰρ τῷ, ὅθεν ἔστι, δεῖξαι καὶ τὸ, ὅτι ἔστι, πάντως περιλαμβάνεται, καὶ οὗτως τῷ γένει καὶ τὴν ὕπαρξιν συμπαρέλαβεν, εἰπὼν ὅτι ποιητῶν μὲν προῆλθεν· οὐ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ προσαπέδειξεν· ὃν γὰρ τρόπον ἐγκωμιάσαι βούλομενοι ²⁰ τινα πρὸ τῶν κατ' αὐτὸν ἐπαίνων εἰς τοὺς πατέρας καὶ τοὺς προγόνους ἀναφερόμενοι ἐκεῖθεν αὐτοῦ τὸ εὑδόκιμον δείκνυμεν, οὕτω καὶ οὗτος ¹³ εἰς τοὺς ποιητὰς τὸ γένος ἀγαφέει τοῦ μύθου, ἐκ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν προσώπων τῆς ἐνδοξότητος πλέκων αὐτῷ τὸ ἐγκώ-

¹⁰ Par. 2. post majus, quod in nota subjunctimus, lemma commentarium suum ita continuat. Σιατὶ τὸν μῦθον ἀπὸ ποιητῶν προελθεῖν εἶπε, καὶ τοι συγγραφέων αὐτῷ χρησαμένων, οἷον Ἡροδότου καὶ Θουκιδίδου καὶ ἄλλων, etc. Par. 2. διαλέγεται.

¹¹ Par. 2. ἦδη ὠρισμένοις πρὸς ὥητορικήν. ¹² Par. 2. λέγονται προεληλυθέναι. Σqq. Par. om. usque ad litt. δ. τὸ προῆλθε. ¹³ Vind. οὕτω καὶ οὗτος.

μιον· οὐχ ἀ δὲ ¹⁴ μόνον εἰρήναμεν, τῷ Ἀγθονίῳ κατάρθωται, ἀλλ’ ὅτι καὶ ὡς ἐπὶ συγγενεῖ μαθήματι τοὺς παιδεῖς προτρέπεται δείκνυσιν· οὐ γὰρ ἄηθές τι, φησι, προβαλλόμεθα, ἀλλ’ αὐτὰ δὴ ταῦτα οἷς καὶ ὑμεῖς συν-
5 εἰδίσθε καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἔμφερεται πανταχοῦ· εἰκότως δὲ τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν ποιητῶν ἔφη προελθεῖν,
ἐπεὶ καὶ ἀναγκαῖως αὐτῷ χρῶνται οἱ ποιηταί· οὗτος
γάρ ἐστιν ὁ χαρακτηγίζων τὴν ποίησιν· δεῖ γὰρ τὸν
ποιητὴν τέτρασι πάντων τούτοις κοσμεῖσθαι, μέτρῳ,
10 μύθῳ, ίστορίᾳ, ποιῆ λέξει· καὶ πᾶν τὸ μὴ μετέχον τῶν
τεσσάρων ποίημα οὐκ ἔστι.

δ. Τὸ προηλθε σημαίνει πέντε· ¹⁵ τὸ ἐγεννήθη-
θη ¹⁶, ὡς ἔχει τὸ, ἐκ παιδείνου γὰρ ἀγνῆς, σάρκα προσ-
λαβόμενος καὶ ἐκ ταύτης προελθὼν μετὰ τῆς προσλή-
15 ψεως, καὶ τὸ εἰς ἐπίδοσιν ἥλθε· καὶ τὸ πρῶτος ἥλθε,
καὶ τὸ ἔξηλθεν· ὡς τὸ, ὃσοι κατηχούμενοι προηλθετε,
καὶ τὸ, θριαμβον ἥγουν προέλευσιν ἐποίησε· τὸ γοῦν
προηλθεν ἐνταῦθα ἦ ἀντὶ τοῦ ἐγεννήθη, εἰς γὰς ἥλθεν
καὶ παρὰ τῷ ποιητῶν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἦ ἀντὶ τοῦ
20 ὕν καὶ πρὸ τῶν ποιητῶν, παρ’ αὐτῶν τούτων ἐπηυξήθη
καὶ προσεπέδωκεν.

ε. Γεγένηται δὲ καὶ ὁ γτόρων ποινός. —
Κοινωνίαν τινὰ καὶ διαφορὰν τῶν ποιητῶν καὶ ὁ γτόρων
ἐνταῦθα ἐσήμανεν· ἐν μὲν γὰρ τῷ εἰπεῖν, ὅτι γεγένηται

14 ἦ δὲ Laur. ἦ δὲ Vind. 15 Vind. σημαίνει καὶ τό.

16 Par. 2. πέντε· τὸ ἐγεννήθη, ὡς τὸ προελθὼν μετὰ τῆς προσ-
λήψεως, τὸ προεγένετο, τὸ ηνξήνθη καὶ ἐπέδωκε· λέγεται καὶ ἐπὶ
τῆς προσόδου, ὡς τὸ προηλθεν ὃ δεῖται εἰς τὴν ἐκκλησίαν· σημαίνει
καὶ τὸ ἔξηλθεν, ὡς τό· ὃσοι κατηχούμενοι, προέλθετε. Sq. τὸ προ-
ηλθε δηλοῦ τὸ γεγένηται· quod est in Comment. nr. IV. litt. ιά·
Lacuna in Par. 1. desinit in verbis: ὡς τὸ προελθὼν μετὰ τῆς
προσλ. Deinceps prorsus consentit cum Par. 2.

δὲ καὶ ὁγιόρων κοινὸς, τὴν κοινωνίαν ἐδήλωσεν· ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν ἐκ παραινέσεως, τὴν διαιροφάν· ἔδειξε γὰρ ὅτι εἴ καὶ κοινός ἐστι τῶν τε ποιητῶν καὶ ὁγιόρων ὁ αὐθιός, ὅμως οὐ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν αὐτῷ χρῶνται οἵ τε ποιηταὶ καὶ οἱ ὁγιόρες· οἱ μὲν γὰρ ὁγιόρες διὰ 5 παραινέσιν, οἱ δὲ ποιηταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τὸ μόνην ψυχαγωγίαν ἔμποιεν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ¹⁷ δὲ εἶπον, διότι ἔσθ' ὅτε καὶ οἱ ποιηταὶ πρὸς παραινέσιν αὐτῷ χρῶνται, ὡς ὁ τῆς ἀηδόνος ἔχει παρὰ τῷ ¹⁸ Ησιόδῳ.

10

ζ. Ποσαχῶς τὸ κοινὸς; τετραχῶς· ἢ γὰρ τὸ ἔξισου μετεχόμενον, ὡς ἡ ὥλη καὶ τὸ γένος· ταύτης γὰρ τὰ ὁμογενῆ πάντα ἐπίσης μετέχουσιν, ὅ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς καὶ ὁ κύων, καὶ ὅσα ὑπὸ τὸ ζῶόν εἰσιν εἴδη, καὶ τοῦ ἀέρος δὲ πάντες ἐπίσης μετέχομεν, πάντες γὰρ 15 ἐπίσης αὐτὸν ἀναπνέομεν, καὶ τῆς φωνῆς πάλιν τοῦ κίρυκος καὶ τῆς βροντῆς πάντες ἐπίσης μετέχομεν· ἢ οὖν τὸ ἢ τὸ ἐν χρήσει μὲν κοινῆ λαμβανόμενον, ἀδι-
αίρετον δὲ ὃν καὶ ἀνὰ μέρος δεσποζόμενον, ὡς εἰς δοῦ-
λος, ἢ εἰς ἵππος δύνο δεσποτῶν· οὐ γὰρ δὴ ¹⁹ καὶ κα-
τὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ παρὰ τῶν αὐτῶν τὰ τοιαῦτα δεσπόζεσθαι δυνατόν· ἢ τὸ τοῦ προλαβόντος γινόμενον ἴδιον, εἰς δὲ τὸ κοινὸν αὐθις ἀναπειπόμενον, ὡς ὁ ἐν θεάτρῳ τόπος καὶ ὁ ἐν τῷ βαλανείῳ· τὸ δὲ τέταρτον, ὡς ἐπὶ τοῦ διαιρεῖ-
σθαι δυναμένου, ὥσπερ ἵππη τῆς κοινῆς οὐσίας καὶ τῆς

17 διὰ τὸ μόνην ψυχαγωγίαν ἐμπ. Vind. b. l. repetit., omisi-
cum Laur. 18 Hes. "Egyp." 201. Parr. 1. 2. inserunt:
ὅτι τῷ ἐκ ταῦ ὁ τὸ λίγοι παράγεται· quae exstant in Comment.
nr. IV. litt. id'. Sqq. ποσαχῶς τὸ κοινὸς· usque ad: καὶ κατὰ
φύσιν νοεῖσθαι integra sunt in Par. 1. et 2. 19 δὴ Laur.
διὰ Vind.

κληρουχουμένης γῆς· ἀμφότερα γὰρ διαιρεῖσθαι καὶ
κατ’ εἶδος ἡ ἀναλόγως τοῖς ἐπιβαλλομένοις προσώποις
ἀναμεριζεσθαι δυνατόν. Τοσοῖτων οὖν τῶν σημανομέ-
νων τοῦ κοινὸς ὅντων, εἰ μὲν ἐπὶ τῶν ὥητόρων μόνων
5 ἐνταῦθα τὸ κοινὸς ἐκλάβωμεν, ὡς δὴ πᾶσι κοινοῦ ὅντος
τοῦ μύθου τοῖς τε συμβουλευομένοις καὶ δικαζομένοις
καὶ πανηγυρίζουσι, κατὰ τὸ πρῶτον ἔσται σημανόμενον,
εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ποιητῶν ὅμοι καὶ ὥητόρων κατὰ τὸ ἔσχα-
τον· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς τοῖς ποιηταῖς τε καὶ τοῖς ὥη-
10 τορσιν ἀριόζων ἐστὶν, ἀλλ’ ὅσον μὲν τοῦ μύθου πρὸς
τέρψιν ὁρᾶ μόνον, τοῖς ποιηταῖς ἀπονενέμηται, ὅσον δὲ
πρὸς συμβουλὴν καὶ ὠφέλειαν, τοῖς ὥητορσιν. Ἰστέον
δὲ, ὅτι ἔνιοι καὶ ἔτερα δύο τοῖς τοῦ κοινὸς σημανο-
μένοις προστιθέασι· φασὶ γὰρ καὶ τὸ εὐτελὲς καὶ ἀπέρ-
15 ὄμιμενον κοινὸν λέγεσθαι, καὶ τὸ μεμιασμένον ὡσαύτως,
ὡς ἔχει τὸ, οὐ γὰρ τὰ εἰσερχόμενα, ἀλλὰ τὰ ἔξερχό-
μενα κοινοῦ καὶ τὸ, ἂν ὁ Θεὸς ἐκάθηρε σὺ μὴ κοίνου.
Ζητεῖται δὲ καὶ, τίσι διαιφέρει ὁ ὥητορικὸς μῦθος τοῦ
ποιητικοῦ· καὶ φασὶ διαιφέρειν τετράσι τούτοις· πρῶτον
20 τῷ τὸν μὲν ψυχαγωγίας μόνης καὶ τέρψιν τὸν
ποιητικὸν πλάττεσθαι, τὸν δὲ ὠφελείας· δεύτερον τῷ
τὸν μὲν καθ’ ἑαυτὸν θεωρεῖσθαι, τὸν δὲ προσλαμβά-
νειν καὶ τὴν διαιρεσιν· τρίτον τῷ τὸν μὲν διὰ πολλῶν
καὶ μακροτέρων ἐκφέρεσθαι, καὶ προσωποποιῶν καὶ
25 διηγημάτων, τὸν δὲ μάλιστα συστέλλεσθαι· τέταρτον
τῷ τὸν μὲν καὶ ἀλληγορεῖσθαι, τὸν δὲ ὥητορικὸν οὐδα-
μῶς, ἀλλ’ οὕτως ὡσπερ λέγεται καὶ κατὰ φύσιν νοεῖ-
σθαι.²⁰ Ἀλλ’ ἐπειδὴ τῆς τῶν μύθων ἀλληγορίας ἐμνη-

20 Parr. 1. 2. post τοεῖσθαι addunt, quae Laur. et Vind. sub litt. δ'. referunt: τοίσι δὲ ταῦτα κατορθοῖ — — — συμ-
περιέλαμβεν. tum pergunt: τὸ γοῦν προηλθεν ἐνταῦθα ἡ ἀγεὶ τοῦ
ἐγεννήθη καὶ εἰς φῶς ἤλθε, καὶ παρὰ τῶν ποιητῶν τὴν ἀρχὴν ἔλα-

μονεύσαμεν, γέρε ποσαχῶς ὁ μῦθος ἀλληγορεῖται εἴπω-
μεν. Ὡς ἐπὶ κεφαλαίων μὲν οὖν εἰπεῖν, τρισὶ τούτοις ὁ
τῆς ἀλληγορίας τῶν μύθων περιωρίσθω τρόπος· η̄ γὰρ
φυσικῶς αὐτοὺς ἀλληγοροῦμεν, η̄ ἡθικῶς η̄ θεολογικῶς·
φυσικῶς μὲν, ὅτε πρὸς τὴν φύσιν αὐτοὺς ἀνάγομεν, ὡς 5
ὅταν οἱ θεοὶ παρ' Ὁμήρῳ μάχωνται, τὸ γὰρ τῶν στοι-
χείων οἷμα νεῖκος διὰ τούτων αὐτὸν αἰνίττεσθαι, καὶ ὁ
Ζεὺς παρ' αὐτῷ Ἡραὶ μάχηνται, τήν τε τοῦ αἰθέρος
ἡμῖν κρᾶσιν καὶ τοῦ ἀέρος φιλοσοφοῦντι· ἡθικῶς δὲ,
ὅταν περὶ ἡθῶν, τουτέστι τῆς ἐν ἡμῖν κακίᾳς καὶ ἀρε- 10
τῆς φιλοσοφῶμεν· ὥσπερ παρ' Ὁμήρῳ μάχεται μὲν ἡ
Ἀθηνᾶ τῷ Ἀρεὶ, καὶ ὁ Ἐρμῆς τῇ Αητοῖ· καὶ εἴ τις ἀλλη-
τῶν ἀρετῶν πρὸς τὴν κακίαν ἀντίστασις· θεολογικῶς δὲ,
ὅταν περὶ τῆς ἀϊδίότητος ἡ τῆς θείας φύσεως φιλοσο-
φῶμεν, ὥσπερ Ὁμηρος τὴν Ἡβην τοῖς θεοῖς κιρρωσαν 15
εἰσάγει τὸ νέκταρ, ἡ καὶ τὸν Γανυμήδην οἰνοχοῦνται·
ἐπεὶ γὰρ καὶ αὐτὸς τῆς θείας φύσεως δόνο σύνοιδε, τὴν
ἀθανασίαν λέγω καὶ τὴν σοφίαν, διὰ μὲν τῆς Ἡβης τὴν
ἀθανασίαν ὡς ἀκμαίαν αὐτοῖς ἀεὶ καὶ ἀγήρω τὴν οὐ-
σίαν παρεχομένης, διὰ τοῦ Γανυμήδους ²¹ δὲ τὴν σο- 20
φίαν ἔδήλωσε. Γανυμήδης γὰρ παρὰ τὸ γάννυσθαι τοῖς
βουλεύμασιν.

ζ. Ἐκ παρατηνέσεως· οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ ἔνεκα
παρατηνέσεως, οἱ δὲ ἀντὶ τῆς διὰ, ἡτοι διὰ παρείνεσιν,
ἴν' ἡ πρόθεσις ἀντὶ προθέσεως. ²² Ἀττικὴν δέ φασιν 25
εἶναι ταύτην τὴν φράσιν, παρατηνέσεως δὲ λέγει τῆς ἐν

βεν, ἡ ἀντὶ τοῦ ὧν καὶ πρὸ τῶν ποιητῶν, παρ' αὐτῶν τούτων
προσαπτητήθη καὶ προσεπέδωκεν. ἐπειδὴ ἐπὶ τὸ συμβούλευτικὸν τῆς
φιλορικῆς τίδος ὁ μῦθος ἀνύγειται, τούτου δὲ τέλος τὸ συμφέρον,
διὰ τούτο ὁ Ἀρθόνιος τὸ ἐκ παρατηνέσεως προσέθηκεν, ἔτεκεν γὰρ
παρατηνέτως τέτακται. ²¹ Laur. γανυμήδοντος et γανυμήδης.
²² Vind. ἀντὶ πρόθεσιν — Laur. προθέσεως.

τῷ ἐπιμυθίῳ· ὁ μέντοι Γεωμέτρης ἀκριβέστερον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πρόθεσιν τὴν λέξιν ἔρμηνέων φησίν· ὅτι εἰκότως ἔφη τὸ ἐκ παραινέσεως, οὐ γὰρ ἀναφόρως πρότερον καὶ ἀλόγως τὸν μῆδον ὁ δῆταρ πλάσας ὄμοιον 5 αὐτῷ προσεπιπλάττει τὸ ἐπιμύθιον· πρότερον δὲ ἀγαρῶν,²³ ὅπερ ἐστὶν ἡ παραίνεσις, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὰς ἀφορμὰς δεχόμενος, οὗτο τὸν μῆδον εἰκότως αὐτῷ προσεπινοεῖ, ὥστε τὴν παραίνεσιν ὑστέραν μὲν εἶναι τῇ τάξει, προτέραν²⁴ δὲ τῇ φύσει καὶ τῇ δυνάμει. Ζητεῖται 10 δὲ, τίνος χάριν τὸ ἐκ παραινέσεως προστέθεται· ἡρκει γὰρ, φησὶν, οὗτως εἰπεῖν· γεγένηται δὲ καὶ δῆτόρων κοινός· λέγομεν, ὅτι τοῦτο προτέθεται, ἡ διὰ τὸ τὴν διαφορὰν δειχθῆναι δι' αὐτοῦ τοῦ ποιητικοῦ καὶ δῆτορικοῦ μύθου· ἐπεὶ γὰρ εἴπει κοινωνεῖν τὸν ποιητὰς καὶ 15 τὸν δῆτορας κατὰ τὴν τοῦ μύθου χρῆσιν, ἔδει πάντως καὶ διαφορὰν αὐτῶν κατ' αὐτὸ τοῦτο ἐπενεγκεῖν. "Οπου γὰρ κοινωνία, ἐκεῖ καὶ διαφορὰ ἡ διὰ τοῦτο· ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν τινα εἰπεῖν, ὅτι καὶ τίνος χάριν οἱ δῆτορες μύθῳ χρῶνται, ὅπου καὶ οἱ ποιηταὶ τούτῳ χρώμενοι οὐδὲν τοὺς ἀκούοντας ὀφελοῦσι δι' αὐτοῦ, τούτους χάριν εἴπεν, ἀλλ' οὐχ ὕσπερ οἱ ποιηταὶ τῷ μύθῳ χρῶνται, οὗτο καὶ οἱ δῆτορες· οἱ μὲν γὰρ ἀπλῶς καὶ πρὸς ψυχαγωγίαν, οἱ δὲ τὰ χρήσιμα δι' αὐτοῦ συμβουλεύοντες· ἡ ἐπειδὴ τῆς δῆτορικῆς εἴδη τρία, τὸ δικανικὸν, τὸ συμβουλευτικὸν, τὸ πανηγυρικὸν, θέλων σημάναι, ὅτι τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους ἐστὶν ὁ μῆδος, εἰπεν, ὅτι ἔνεκα παραινέσεως χρῶνται τῷ μύθῳ οἱ δῆτορες· ἡ ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ δῆτορικαι λογογραφίαι εἰς ἐν τι τῶν τριῶν εἰδῶν ἀνάγονται, διὰ τοῦτο εἴπει τὸ ἐκ 25 παραινέσεως, δεικνὺς ὅτι οἰκειότατός ἐστι τῆς δῆτορικῆς ὁ μῆδος, εἴγε καὶ εἰς τὸ πρῶτον τῶν εἰδῶν ὁ μῆ-

23 Codd. ἀφηρῶν.

24 Vind. προτέρᾳ.

θος ἀνάγεται, ἦ καὶ ἐγκωμιάσαι τὴν τέχνην βουλόμενος τοῦτο τέθεικεν· εἰ γὰρ τῆς ποιητικῆς πρὸς ψυχαγωγίαν αὐτῷ χρωμένης, αὕτη πρὸς τῷ ὥδε καὶ ὡφέλειαν ἀπ' αὐτοῦ προξενεῖ, ἀξιέπαινός ἐστι δήπου θεν.

η. Ἐστι δὲ μῆνος λόγος ψευδής· μετὰ τὸ⁵ γένος τοῦ μύθου καὶ ἐπὶ τὸν ὄρισμὸν αὐτοῦ μέτεισι· ξητεῖται δὲ, διὰ ποίαν αἰτίαν προτάττει ὁ σοφιστὴς τοὺς τῶν προγνυμνασμάτων ὄρισμοὺς τῶν διαιρέσεων, καὶ τοι φύσει τοῦ διαιρετικοῦ πρώτου ὅντος τρόπου· εἰ γὰρ μὴ διέλοι ὁ διαιρετικός, οὐκ ἀν ὄρισατο ὁ ὄριστικός· οἷον,¹⁰ ἵνα καὶ ἐπὶ παραδείγματος γένηται φανερὸν, πρόκειται μοι ὄρισασθαι τὸν ἀνθρωπὸν· διαιρήσω τοίνυν τὴν οὐσίαν εἰς σῶμα καὶ εἰς ἀσώματον, καὶ τὸ σῶμα εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον, τὸ ἔμψυχον εἰς αἰσθητὸν καὶ ἀναίσθητον, τὸ αἰσθητὸν εἰς ζῶον καὶ¹⁵ ζωόφυτον, τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, τὸ λογικὸν εἰς θυητὸν καὶ ἀθάνατον, τὸ θυητὸν εἰς ἀνθρωπὸν καὶ²⁰ νύμφην. Εἶται ἐπειδὴ πᾶς ὄρισμὸς ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαιροῦσαν λαμβάνεται, ἐστὶ γενικώτατον μὲν γένος ἐν τῇ παρούσῃ διαιρέσει ἡ οὐσία, ὑπάλληλον δὲ τὸ ζῶον, τὰ²⁵ δὲ λοιπὰ διαιροῦσι· εἰ γὰρ κάκενα γένη καὶ εἴδη λέγεται, ὅμως τὸ ζῶον γένος, ὡς ἐν τῷ, τί ἐστι, κατηγορούμενον, τῶν γενῶν ἀπάντων ἐν τῷ, τί ἐστιν, ἀεὶ κατηγορούμενων· τὰ γὰρ λοιπά, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῷ, ὅποιόν τί ἐστι, κατηγορεῖται, ὅπερ ἵδιόν ἐστι τῆς δια-³⁰ φορᾶς. Ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὔτως, ὡς ἔγαμεν, ἔχει τὸ ζῶον λαβὼν ὡς πλησιέστερον ὃν καὶ γνησιέστερον τῷ ἀνθρώπῳ, ἥπερ τὸ γενικώτατον, ἔτι δὲ καὶ τὰς τοῦ ἴτερου σκέλους διαιροῦσας συμπεριειληφὼς ὄρισμα τὸν ἀνθρωπὸν οὕτως εἰπών· ἀνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν

25 Codd. καὶ omittunt.

26 καὶ deest in Vind. et

Θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· ἥ καὶ αὐτὸς ὡς διαφορὰν, ὡς Πορφυρίως καὶ Σιμπλικίῳ δοκεῖ, ἥ ὡς ἕδιον, ὡς Δαβίδ²⁷ τιθεται· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἕδιον εἶναι τοῦτο βούλεται, οὐχὶ διαφοράν· διότι τῆς διαφορᾶς 5 κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ, ὅποιόν τί ἐστιν, ὁφειλούσης κατηγορεῖσθαι, τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν κατὰ πλειόνων μὲν κατηγορεῖται καὶ αὐτὸς, ἐν τῷ, ὅποιόν τί ἐστιν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ εἶδει, τῷ ἀριθμῷ δὲ μόνῳ διαφερόντων· τοῦτο δὲ τοῦ ἑδίου 10 μᾶλλον ἐστιν οὐχὶ τῆς διαφορᾶς, φημὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ, ὅποιόν τί ἐστι, κατηγορεῖσθαι· ἐφεῖται γὰρ καὶ τοῦτο ποιεῖν, φημὶ δὲ τὸ πιραλαμβάνεσθαι καὶ τὰ ἕδια ἐν τοῖς ὄρισμοῖς, ὅτε μὴ ἔξαρκοῦσιν αἱ διαφοραὶ εἰς παράστασιν τῆς τοῦ ὄριστοῦ 15 ἕδιότητος· ὡς ἐπὶ τοῦ ἵππου· εἰ γὰρ ὑφίσεται τις αὐτὸν ζῶν ἄλογον Θνητὸν, ἐπεὶ καὶ ὁ βοῦς τοιοῦτόν ἐστι καὶ οὐ περιφρίσθησαν τῷ ὅρῳ αἱ τοῦ ἵππου ἕδιότητες, διὰ τοῦτο προσθετέον αὐτῷ τὸ ἕδιον τοῦ ἵππου· ἐστι δὲ τοῦτο τὸ χρεμετιστικόν· ὥστε εἶναι τὸν τοῦ ἵππου λόγον, ζῶον 20 ἄλογον Θνητὸν χρεμετιστικὸν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ, μὴ ἔξαρκουσῶν τῆς τε τοῦ λογικοῦ καὶ Θνητοῦ διαφορᾶς, παραστῆσαι τὴν αὐτοῦ ἕδιότητα· εἰσὶ γὰρ καὶ νύμφαι τοιαῦται, προστέθεται τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἕδιον δὲν καὶ ἔξωθεν τῆς τοῦ ζῶον διαιρέσεως λειφθέν· 25 καὶ τοι ὁ παλαιὸς ὄρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ εἶχε προσκείμενον τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. Ὅστερον γὰρ τὸ τοιοῦτον προσετέθη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος· ἐπειδὴ γὰρ ιστορίθη δαιμῶν τεθνηκώς ἐν Σάμῳ, διὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ Πλάτων προσέθηκε τῷ ὄρισμῷ τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· διαφέρει δὲ τὸ τοιοῦτον τοῦ χρεμε-

27 Laur. Vind. δαδ quod alias est compendium scribendi pro Δαβίδ.

τιστικοῦ, καθὸ τὸ μὲν ὄυσιῶδές ἐστι, καὶ παρὰ τοῦτο ὄρισμός ἐστιν ὁ ἐν ᾧ²⁸ ἐστιν αὐτὸς λόγος· ὁ γὰρ ὄρισμὸς ἐξ οὐσιωδῶν ἐστὶν, τὸ δὲ χρεμετιστικὸν ἐπουσιῶδές ἐστι, καὶ παρὰ τοῦτο ποιεῖ τὸν ἐν ᾧ τέθειται λόγον ὑπογραφικὸν ὄρισμόν· τούτῳ γὰρ διαιρέοει ὄρισμὸς⁵ ὑπογραφικοῦ ὄρισμοῦ, ὅτι ὁ μὲν ὄρισμὸς ἐξ οὐσιωδῶν σύγκειται μόνων, ὁ δὲ ὑπογραφικὸς ὄρισμὸς καὶ ἐξ ἐπουσιωδῶν· παρὸ καὶ ὑπογραφικὸς λέγεται, τοῦ ὄρισμοῦ ἐξ οὐσιωδῶν συγκειμένου. Ἀλλ' ἵνα πρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, ἐπεὶ πρωτεύει, ὡς δέδειται, ὁ διαιρετικὸς¹⁰ τρόπος τοῦ ὄριστικοῦ, ζητεῖται πᾶς ὁ Ἀρθόνιος πρῶτον ὄριζεται τὸ καθέκαστον τῶν γυμνάσματων, εἰθ' οὕτως διαιρεῖ εἰς τὰ ὑπὲρ αὐτῷ εἴδη. Λέγουσιν οὖν τινὲς, ὅτι ἐπειδὴ ὁ μὲν ὄρισμὸς ἀναλογεῖ τῇ μονάδι· τὰ γὰρ πολλὰ, οἷον τὸ λογικὸν, τὸ ζῶον, τὸ θητὸν, τὸ νοῦ¹⁵ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἀποτελεῖ ἐν τι τὸν ἀνθρώπου, ἡ δὲ διαιρεσίς τούναντίον ποιεῖ, ἐν γάρ τι λαβοῦσα εἰς δύο τούλάχιστον διαιρεῖ, οἷον τὸ ζῶον ἐν τι ὃν λαβοῦσα διαιρεῖ εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον· καὶ κατὰ τοῦτο ἀναλογεῖ τῷ πλήθει. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὥφειλεν²⁰ ἀεὶ ὁ ὄριστικὸς τρόπος προτάττεσθαι τοῦ διαιρετικοῦ, ὅπερ οὐ γίνεται· μήπου τοίνυν ἄμεινον εἴη λέγειν, ὅτι ἐκεῖναι αἱ διαιρέσεις ὥφειλουσι προτάττεσθαι τῶν ὄρισμῶν, ἐξ ὧν διαιρέσεων γίνονται οἱ προκείμενοι ὄρισμοι· οἷον ἐπὶ τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, δέον πρῶτον διαιρῆσαι τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, τὸ λογικὸν εἰς θητὸν καὶ ἀθάνατον, καὶ οὕτως ὄρισασθαι τὸν ἀνθρώπον. Ἐν γούν τοῖς γυμνάσμασιν, ἐπειδὴ ἡ τοῦ προκειμένου γυμνάσματος διαιρεσίς εἰς οὐδὲν τῷ ὄρισμῷ συμβάλλεται αὐτοῦ, διὰ τοῦτο οὐδὲ προτάττεται αὐτοῦ.³⁰ τινὲς δὲ πάλιν διὰ τοῦτο γαστι τὸν Ἀρθόνιον προτάττειν

28 Laur. ἦ. Vind. τῷ.

τοὺς ὄρισμοὺς τῆς διαιρέσεως, διότι πλέον δοκεῖ συμβάλλεσθαι αὐτῷ εἰς τὴν προκειμένην πραγματείᾳν ὁ ὄριστικὸς τρόπος τοῦ διαιρετικοῦ παρόσον καὶ τῷ μὲν ἐν πᾶσι τοῖς γυμνάσμασι χρῆται, τῷ δὲ διαιρετικῷ οὐκ ἐν 5 πᾶσιν· οὔτε γὰρ ἐν τῇ ἀνασκευῇ, οὔτε ἐν τῇ κατασκευῇ, ἀλλ’ οὐδὲ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ. Ἐι γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων διαιρέσει χρῆται, διαιρῶν ἐκάστην τῶν γυμνασιῶν τούτων εἰς τὰ ἐν αὐτῇ κειφάλαια, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ τῇ κυρίως, ἡτις²⁹ τὸ καθέκαστον τῶν γυμνασμάτων εἰς τὰ ὑπ’ αὐτὸν εἴδη 10 διαιρεῖ· ἀλλὰ τῇ ἑτέρᾳ τῇ ἀπὸ ὅλου εἰς μέρη ἀνομοιομερῇ, ἡτις οὐδὲ κυρίως ἐν εἴῃ διαιρεσίς, διὰ τὸ τὰς διαιρέσεις ἀπὸ ὅμοιών εἰς ὅμοια ὀφεῖλεν γίνεσθαι. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἐπειδὴ ὁ μῦθος οὐχ ἐν τι μόνον ἔστιν, ἀλλὰ πεπληθυσμένον τοῖς οἰκείοις μέρεσιν, ὡς μὲν ἐνὸς 15 ὄντος αὐτοῦ ὄρισμὸς ἀποδίδοται· ὡς δὲ καὶ πεπληθυσμένον τοῖς οἰκείοις μέρεσι διαιρεσίς. Ὁ μὲν γὰρ ὄρισμὸς μονάδι ἀναλογεῖ· ἡ δὲ διαιρεσίς πλήθει. Ἐστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς· ὁ μὲν Ἀφθονιος ὄριζεται τὸν μῦθον λόγον ψευδῆ ἀλήθειαν εἰκονίζοντα· ὁ δὲ Ἡρογένης οὕτω λέγει περὶ αὐτοῦ· ὑπογραφὴν δέ τινα τοιαύτην αὐτοῦ ἀποδιδόασι· ψευδῆ μὲν αὐτὸν ἀξιοῦσιν εἶναι, πάντως δὲ χρήσιμον πρός τι τῶν ἐν τῷ βίῳ. Σώπατρος δὲ πάλιν οὕτως τὸν μῦθον ὄριζεται· μῦθός ἐστι πλάσμα πιθανῶς πρὸς εἰκόνα τῶν 25 τῇ ἀληθείᾳ συμβαινόντων πραγμάτων συγκείμενον, συμβουλήν τινα τοῖς ἀνθρώποις ἡ ὑπογραφὴν τινα τῶν πραγμάτων ποιούμενον. Ἄλλ’ ἐπειδὴ ὁ τοῦ Ἀφθονίου ταῦτα ἡμῖν πρὸς ἐξέτασιν πρόκειται, τοῦτον θεωρήσωμεν· ἵδωμεν οὖν τί φησιν ὁ ὄρισμός· ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν· παρειληπται τὸ μὲν λόγος ὄνομα ἀντὶ γένους, λέγεται γὰρ ὁ λόγος κατὰ πολ-

---

29 ἡτις Laur. δ τῆς Vind.

λῶν διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστιν, εἴγε λόγος λέγεται καὶ ὁ προφορικὸς, ὅστις ἀνάγεται ὑπὸ τὸ ποσὸν καὶ ὁ ἐνδιάθετος, ὅστις καὶ αὐτὸς ἀνάγεται ὑπὸ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, ὡς ὁ Πυρφύριος ἐν τῷ τῶν κατηγοριῶν αὐτοῦ διέξειν ὑπομνήματι, τῷ κατ' ἔρωτησιν⁵ καὶ ἀπόκοιτιν ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ· εἰ δὲ καὶ εἰς διάφορα γένη τὰ τοῦ λόγου σημανόμενα ἀνάγονται, καὶ πάντα εἰς τὸ αὐτό, οὐδὲ ὅμοιοιεδῆ εἰσι, τὰ μὲν γὰρ ὅμοιενη οὐκ ἀνάγκη ἐτεροειδῆ εἶναι· τὰ δὲ ἐτερογένη ἀνάγκη καὶ ἐτεροειδῆ εἶναι· ἐστιν οὖν, ὡς ἔισαμεν,¹ τὸ¹⁰ μὲν λόγος ὄνομα αὐτὶ γένους, τὸ δὲ ψευδὴς διαφορὰ³⁰ χωρίζονται τὸν μῆθον ἀπὸ τῶν ἀληθινῶν λόγων· τὸ δὲ εἰκονίζειν ἀλήθειαν διαφορά ἐστι καὶ αὐτὸς χωρίζονται τὸν μῆθον ἀπὸ τῶν ψευδῶν καὶ ἀπιθάνων λόγων, ἄτινα οὐδὲ μῆθοι κυρίως εἰσί· δεῖ γὰρ τὸν μῆθον πιθανὸν¹⁵ εἶναι πάντως. Ἐστι δὲ μῆθος λόγος ψευδῆς, εἰκονίζων ἀλήθειαν· τινὲς προστιθέασι τῷ πιθανῷ συγκεισθαι, ἵν' ἢ οὔτως· μῆθός ἐστι λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν τῷ πιθανῷ συγκεισθαι· οὐ γὰρ ἂν, φασὶν, ἐργάσαιτο τὸ ἑαυτοῦ μὴ ἔχων ὅμοιώσιν πρὸς τὸ²⁰ ἀληθές· ἢ καὶ ὅμοιώσις ἐκ τοῦ πιθανοῦ περὶ τὴν πλάσιν γίνεται. Μέμφονται δὲ πάλιν ἔτιοι τῷ ὅρῳ ὡς ταῖς μὲν λέξεσιν ἐλλείποντι, τοῖς δὲ πράγμασι πλεονάζοντι· οὐ γὰρ ὁ μῆθος φησι μόνος ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἐτερος λόγος ψευδόμενος, πιθανώτερον δὲ ὅμιλος συγκεί-²⁵ μενος, τῷ ὅρῳ τούτῳ συμπεριέχεται· οἱ δὲ αὐτοὶ ὄντες τὸν μῆθον οὔτως, λόγος κατὰ φύσιν ψευδῆς, μήποτε δὲ οὐδὲ οὕτος ἀκριβῶς ἔχει ὁ ὄρισμός· πρῶτον ὅτι περὶ ὄντοφικοῦ μόνον μῆθου τῆς διδασκαλίας οὕσης, ὁ τοιοῦτος ὄρισμός καὶ τῷ ποιητικῷ ἀριθμῷ, ἄλλως τε καὶ³⁰

⁵⁰ Cod. διαχωρίζονται. Iege διαφορὰ χωρίζονται. Schol. Theon. p. 258, 3.

ἔδει τὸ εἰκονίζων ἀλήθειαν προστεθῆναι, ἵνα διαστεῖλῃ τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν λόγων, οἱ ψευδεῖς μὲν εἰσὶ κατὰ φύσιν, τῷ δὲ μὴ τὴν ἀλήθειαν εἰκονίζειν οὐκ εἰσὶ μῦθοι· οἶνος ὡς ἵνα εἴπῃ τις, ἥλιου ὑπὸ γῆν ὅντος χθὲς ἡμέρᾳ 5 ἦν· τοῦτο γὰρ λόγος μέν εστι ψευδῆς καὶ κατὰ φύσιν ἔχων τὸ ἀδύνατον, οὐ μὴν ἦδη καὶ μῦθος τῷ μηδὲ ἀλήθειαν εἰκονίζειν· εἴη δ' ἄν καθ' ἡμᾶς τέλειος ὄρισμὸς τοῦ ὁγητορικοῦ μῦθον οὗτος· μῦθός εστι ὁγητορικὸς λόγος κατὰ φύσιν μὲν ψευδῆς, τῷ δὲ πιθανῶς συγκεῖσθαι εἰ-
10 κονίζων ἀλήθειαν παραινέσεως ἔνεκα καὶ ὠφελείας πλατ- τόμενος· ἵν' ἦ ὁ μὲν μῦθος γένος, τὸ δὲ κατὰ φύσιν διαφορὰ χωρίζουσα τὸν μῦθον ἀπὸ τῶν λόγων, οἵ τινες μὴ κατὰ φύσιν ὅντες ψευδεῖς, ἀλλὰ κατ' ἐνέργειαν καὶ τὸ μὴ γεγενῆσθαι οὐκ εἰσὶ μῦθοι, ὡς ἵνα εἴπῃ τις τὸν
15 Ἀγαμέμνονα ὁ "Ἐκτωρ ἀπέκτεινε· τοῦτο γὰρ λόγος εστὶ ψευδῆς ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν, οὐ γὰρ ἀδύνατον ἦν τὸν Ἀγαμέμνονα ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος, ἀλλὰ κατ' ἐνέργειαν· τὸ δὲ τῷ πιθανῶς συγκεῖσθαι εἰκονίζων ἀλήθειαν, καὶ αὐτὸ διαφορά εστι χωρίζουσα τὸν ὁγητορικὸν
20 μῦθον ἀπὸ τῶν ψευδῶν μὲν κατὰ φύσιν λόγων, μὴ ὅντων δὲ ὄντως μύθων· διὰ τὸ μὴ εἰκονίζειν ἀλήθειαν, ὡς ἔχει τό· ἥλιον ὑπὸ γῆν χθὲς ὅντος, ἡμέρα ἦν· τὸ δὲ παραινέσεως ἔνεκα καὶ ὠφελείας πλαττόμενος διαφορά εστι καὶ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ποιητικῶν μύθων χωρίζουσα· ὁ γὰρ
25 ποιητικὸς οὐχὶ παραινέσεως καὶ ὠφελείας, ἀλλὰ ψυχα- γωγίας ἔνεκα πλάττεται. Ἀλλ' ἵσως ἄν τις εἴποι, μὴ πάντας τοὺς ὁγητορικοὺς μύθους τῷ παρόντι ὄρισμῷ πε- ριέχεσθαι, ἀλλὰ μόνον τοὺς εἰς τὸ συμβούλευτικὸν εἶδος ἀναγομένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ μόνοι παραινέσεως καὶ ὠφε-
30 λείας ἔνεκα πλάττονται, οὐ μὴν καὶ οἱ τὰς τῶν πραγμάτων φύσεις ἢ τὴν ἀλήθειαν ὑπογράφοντες· καὶ φαμεν ὅτι κάκεινοι δυνάμει τὴν παραινεσιν ἔχουσιν· ὁ γὰρ ὑπο- γράφων, φέρε εἰπεῖν, μῦθος τὴν τῆς ἀπληστίας ἢ τῆς

ἀδολεσχίας φύσιν καὶ δεικνύων αὐτὴν κακὴν, ἀποτρέπει τρόπον τινὰ ήμᾶς τῶν τοιούτων, ὁ δὲ τούναντίον χρηστοῦ τινος πράγματος ὑπογράφων φύσιν ἀντέχεσθαι ήμᾶς αὐτοῦ διανίστησιν.

θ'. *Λόγος ψευδής.* τὸ κατὰ φύσιν ἄλλ' οὐ τὸ⁵ κατ' ἐνέργειαν τὸ ψευδὲς ἔχειν τὸν μῆθον, τῷ Γεωμέτρῃ δοκεῖ· σὺ δὲ ἐπίστησον, εἰ μὴ πάντα μῆθον ἀνάγκη κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ψευδὲς, ἄλλὰ τινὰς καὶ κατ' ἐνέργειαν, ὡς ὁ³¹ τῆς κυνὸς ἔχει, τῆς τὸ κρέας διὰ τοῦ ποταμοῦ φερούσης, καὶ ὁ τοῦ τὰς δύο γυναικας ἔχοντος, τὴν μίαν¹⁰ γραῖαν, τὴν δὲ ἔτεραν νέαν. Τῷ πιθανῷς συγκεισθαι πιθανῷς ἂν πλασθείη ὁ μῆθος, ἂν τὰ προσήκοντα πράγματα τοῖς προσώποις ἀποδιδῶμεν, τότε γὰρ γένοιτο¹⁵ ἂν τὰ λεγόμενα πιθανὰ, ὅταν τὴν φύσιν τῶν ὑποκειμένων σημαίνει τὰ πράγματα, εἰ δὲ ταῦτα συνταράττοι- μεν, ἀπίθανα γίνεται· εἰ γὰρ λέγομεν, ὅτι ἔλαιος προκαλεῖται τὸν λέοντα περὶ δυνάμεως πρὸς αὐτὴν ἀγωνίσασθαι, ὁ δ' ἀναίνεται τὴν ἄμιλλαν, ἀπίθανον τὸν λόγον ποιεῖ τὸ πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν πραγμάτων ἀνοίκειον· ἔτι δὲ πιθανὸς ἂν γένοιτο ὁ μῆθος ἐκ τῶν τόπων, περὶ²⁰ οὓς διατρίβειν εἴωθε τὰ ὑποκείμενα ζῶα, ἐκ λόγων τῶν τῆς φύσει ἀρμοζόντων, οἷον ἵνα ἡ μὲν ἀλώπηξ εἰ τύχοι ποικίλα φθεγγομένη εἰσάγηται, τὰ δὲ πρόβατα εὐήθη τε καὶ μωρά.

ι'. *Εἰκονιζων ἀλήθειαν.* τουτέστιν οὐκ ἀλη-²⁵ θεύον, ἄλλ' ἔμφασιν μόνον καὶ εἰκόνας ἀληθείας παρέχων. ὥσπερ γὰρ ἄλλο τί ἐστιν ἡ εἰκὼν, καὶ ἄλλο τὸ πρᾶγμα, οὐ τὸν τύπον ἡ εἰκὼν φέρει, οὔτε τις καὶ ἄλλο αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἄλλο τὸ ἀληθεύειν, καὶ ἄλλο ἡ τῆς ἀληθείας εἰκὼν καὶ τὸ εἰκονιζειν ἀλήθειαν. Ζητεῖται³⁰ καὶ, διὰ τί οὐκ εἶπεν ὄμοιώμας, ἄλλ' εἰκονιζων, καὶ φασι

31 ὁ Vind. om., Laur. habet.

διότι εἰκὼν καὶ ὄμοιώμα διαφέρει· οὐ μὲν εἰκὼν ἐπὶ τῶν ἔτεροονσίων, καὶ τὸ ἐκτύπωμα εἰκονίζειν τὸν ἄνθρωπόν φαμεν· τὸ δὲ ὄμοιώμα ἐπὶ τῶν ὄμοονσίων λαμβάνεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ ὄμοιος· ἐπεὶ τοίνυν τὸ ψεῦδος
 5 ἐναντίον πάντη ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐδὲ μῆδος λόγος ἐστὶ ψεῦδης, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὄμοιώμα ἀλλ᾽ εἰκονίζων.
 Ἀπορεῖται καὶ τοῦτο πᾶς ὁ μῆδος πρὸς τὸ πιθανὸν λέγεται γυμνάζειν ἡμᾶς· εἰ γὰρ τὸ ὄμολογούμενον, φασὶ, ψεῦδος ἐναντίον ἐστὶ τῷ πιθανῷ, πιθανὸν γάρ ἐστι τὸ
 10 πεῖσαι δυνάμενον, καὶ πιθανὸν παρὰ τὸ πεῖσαι εἴρηται,
 τὸ ἐν τῷ μήδῳ κατὰ φύσιν ψεῦδες ἐναντίον τῷ πιθανῷ
 τῷ ἐν αὐτῷ γίνεται· τίνα γὰρ πεῖσει³² ἀληθὲς εἶναι ὁ
 μὴ κατὰ φύσιν ὑφέστηκεν· οἶον λογικὸν εἶναι τὸν ἵππον
 ἢ τὴν ἀλώπεκα. Πρὸς τοῦτο δῆ τινες λέγουσιν, ὅτι ὥσπερ
 15 ἐν τοῖς καθ' ὑπόθεσιν τὴν πρότασιν οὖσαν ψεῦδη κα-
 τὰ συγχώρησιν διδόαμεν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς μῆδοις,
 ὥσπερ ἐν λήμματι κατὰ συγχώρησιν δίδοται τὸ τὰ ἀλογα-
 ξῶα πράττειν ἢ λέγειν τινά· ὡς ἐὰν μὴ τοῦτο δοθῇ, τὴν
 ἀρχὴν οὐδὲ μῆδος γίνεται· τούτου δὲ συγχωρουμένου τὸ
 20 λοιπὸν ἔητοῦμεν τὸ πιθανὸν, τοντέστιν εἰ τῇ ποιότητι
 τῶν προσώπων ἡ πλάσις συμβέβηκε, καὶ εἰ τὰ τῆς περι-
 στάσεως τοῖς προσώποις συνήρμοσται· ἔτι κακεῖνο ἐπα-
 πορεῖται, εἰ τὰ ὄμολογούμενα ψεῦδη τοῖς φήτορσιν εὔ-
 χρηστα· φήτορεύειν γάρ ἐν τούτοις ἀδύνατον· ὥμολό-
 25 γηται δὲ ὁ μῆδος ψεῦδης, ἀχρηστον ἄρα τὸ φήτορεύειν
 τῷ φήτορι· ἐπιλύεται δὲ καὶ ἡ τοιαύτη ἀπορία οὕτως·
 εἰ μὲν φήτορεύειν ἐστὶ τὸ ἐνθυμήματι μόνον καὶ παρα-
 δείγματι κατασκευάζειν τὸν λόγον καλῶς, ἀχρηστος δὲ
 μῆδος πρὸς τὸ φήτορεύειν ἐτίγχανεν· ἴδιον γὰρ ἡ πίστις
 30 τοῦ φήτορος· εἰ δὲ τῆς βουλῆς μόνης γινόμεθα, τὴν μὲν
 πλά-

---

32 πεῖσει Laur. ποιῆσει Vind.

πλάσιν ἀφελῶς ἐκτιθέμενοι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ μύθου πιθανὸν διδασκόμενοι, οὐκ ἄχρηστος ἡ γυμνασία τοῖς νέοις εὑρίσκεται. Πάλιν λέγουσιν, ὃν αἱ ἀρχαὶ ἄχρηστοι, τούτων καὶ τὰ τέλη ἄχρηστα γίνεται· ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὴν ὁγητορικὴν γυμνασίας ὁ μῆθος ἐστιν, ὅστις τυγχά-⁵ νει ψευδῆς ἄχρηστον ἄρα καὶ τὸ τέλος ἐστίν· ἐπιλύεται δὲ καὶ τοῦτο ἀπορον οὕτως· ἀρχὴ μὲν τῆς ὁγητορικῆς οἱ μῆθοι, καὶ τούτῳ τὸ ψεῦδος ἐπισυμβέβηκεν· οὐ δεῖ δὲ ἔνα τόπον ἐκλεξαμένους τὰ πλείονα καλὰ παρορᾶν, τὴν τε τοῦ πιθανοῦ διδασκαλίαν καὶ τὴν τοῦ 10 πλάττειν πιθανῶς τὰ ψευδῆ, ὃ ὁγητορικῆς μέγιστον τυγχάνει κεφάλαιον· ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μύθου παραίνεσιν καὶ τὴν τοῦ τρόπου διόρθωσιν· μετὰ ψυχαγωγίας γὰρ ὁ μῆθος τὰ μέγιστα τῶν πρὸς τὸν βίον ἡμῖν χαρίζεται, ὥστε οὐ διὰ τὸ ψεῦδος, ὅπερ ἐστὶν ὡς ὅμοιος τοῦ ἄχρηστον, τὰλλα παρορᾶν τοῦ μύθου δέοντα. Ἔτι οὕτως ὁ Σώπατρος τὸν μῆθον ὁρίζεται· μῆθος ἐστι πλάσματι³³ πιθανῶς πρὸς εἰκόνα τῶν τῆς ἀληθείας συμβαινόντων πραγμάτων συγκείμενον, συμβουλήν τινα τοῖς ἀνθρώποις ἢ ὑπογραφήν τῶν πρα-²⁰ γμάτων ποιούμενον· πλάσμα μὲν, διότι πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν πρᾶγμα πλάττεται· γίνεται δὲ πιθανὸς, ὅτε κατὰ φύσιν ἢ τὴν ἀξίαν ἐνὸς ἐκάστου ζώου τοὺς λόγους καὶ τὰ πράγματα πλάττομεν· τοῦ μὲν γὰρ λέοντος ὅντος βασιλικοῦ βασιλικὸν ἐπινοοῦμεν τὸ φρόνημα, τῆς δὲ ἀλώ-²⁵ πενος οὕσης κακοῦργον³⁴ πλάττομεν τὴν διάνοιαν, δειλοῦ δὲ καὶ ἀναισθήτου τοῦ ἐλάφου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ὡς εἴ τι τούτου παραλλάξαιμεν, ἀπιθανος ὁ λόγος γενήσεται, οἷον ὅτι ὁ μῆς περὶ βασιλείας τῶν ζώων βουλεύεται, ἢ ὅτι ὁ λέων ἐπωγρήθη ὑπὸ³⁰ τυροῦ κνίσσης, καὶ ἄλλως δὲ πιθανῶς ὁ λόγος γίνεται

33 Vind. πλάσματι.

34 κακοῦργον Vind. om.

ἐκ τόπων, περὶ οὓς διατρίβειν εἴωθε τὰ ὑποκείμενα ζῶα,
ἐκ λόγων τῶν τῇ φύσει ἐκάστου³⁵ ἀρμοζόντων, ἐκ πρα-
γμάτων ἃ μὴ ὑπερβαίνει τὴν ἐκάστου ποιότητα,³⁶ καν-
λόγους τινὰς δεήσῃ περιθεῖναι, ἵνα ἡ μὲν ἀλώπηξ ποι-
5 κιλα φθέγγηται, τὰ δὲ πρόβατα εὐήθη καὶ μετὰ ἀνοίας·
καὶ ἵνα ὁ μὲν ἀετὸς ἀρπακτικὸς καὶ νεφρῶν καὶ ἀρνει-
ῶν³⁷ εἰσάγηται, ὁ δὲ κολοιὸς ἡπδὲν τοιοῦτον ἐννοῶν·
παράστασιν δὲ ἡ συμβονήν ἀποτελεῖ πραγμάτων, καθὸ
πράττειν ἡ μὴ πράττειν προτρέπομεν ἡ παριστῶμεν· οἵα
10 τοῖς ἀνθρώποις ἀποβαίνει τὰ πράγματα· οἷον ἐκ μὲν
φήμις ψιλῆς ὡς πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἡπάτηνται, ὡς
ἐπὶ τοῦ ἰξεντοῦ τοῦ θηρῶντος τὸν τέττιγα· ἐκ δὲ τῶν
ὑποχρινομένων τὸ φοβερόν τε καὶ ἀρχικὸν, ὡς ἐπὶ τοῦ
ὄνου τοῦ περιθέντος ἔαντῷ τὴν λεοντῆν.

15   ιά. Καλεῖται δὲ Συβαριτικός. Συβαριτικὸς³⁸
μὲν καλεῖται, διότι οἱ Συβαρῖται τρυφηλοὶ ὅντες ἐφευ-
ρον τοὺς ἐκ μόνων λογικῶν ζώων μύθους, οἵα εἰκὸς τοὶς
τρυφῶντας τέρψεως καὶ ἡδονῆς χάριν. Κιλιξ δὲ καὶ Κύ-
πριος, διότι οἱ Κιλικες καὶ οἱ Κύπριοι ἐμπορευόμενοι
20 καὶ τόπους ἀγνώστους διερχόμενοι ἀνεπλάσαντο τοὺς ἐξ
ἀλόγων ζώων μύθους, ὡς ἐωρακότες ἐν τόποις τισὶ ἔ-
νην μορφὴν ἔχοντα ζῶα. Αἰσώπειος δὲ λέγεται διότι ὁ
Αἴσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλά-
σατο, βιωφελῆ τὴν παραίνεσιν, οἷα ὄχτωρ, διὰ μύθων
25 ποιούμενος· διὸ καὶ ἐκνενίκη πάντας τοὺς μύθους καὶ
Αἴσωπείους κεκλῆσθαι πεποίηκε. Καλεῖται δὲ Συ-
βαριτικός. Ζητεῖται διὰ τί οὐκ εἶπεν, ἔστι δὲ Συβαρι-
τικὸς καὶ Κιλιξ καὶ Κύπριος, ἀλλὰ καλεῖται Συβαριτικός·
καὶ λέγομεν, ὅτι εἰ οὕτως εἶπεν, ἐψεύσατο ἂν, οὐ γὰρ

---

35 Vind. ἐκάστῳ.   36 Exemplis hoc illustratur in Scholiiis in Theonem p. 258, 15 — 18.   37 Sch. Theonis ἀργῶν.
38 cfr. Comment. nr. IV. litt. z'.

ἀνάγκη, πάντα μῦθον Συβαριτικὸν ἢ Κίλικα ἢ Κύπριον εἶναι, πάντως γὰρ ἢ ἄλλοι τινὲς παρὰ τοὺς Συβαρίτας καὶ τοὺς Κίλικας καὶ τοὺς Κυπρίους ἐποίησαν μῦθους· καὶ πάλιν ὅμεται, καὶ μὴν κατὰ τοῦτο οὐδὲ καλεῖσθαι τὸν μῦθον Συβαριτικὸν ἐχρῆν καὶ Κιλίκιον καὶ Κύ- 5 ποιον· εἰ γὰρ οὐκ ἀνάγκη πάντα μῦθον Συβαριτικὸν ἢ Κύπριον ἢ Κίλικα εἶναι, οὐδὲ καλεῖσθαι πάντα μῦθον οὗτως προσῆκε· λέγεται τοίνυν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι κανόντις τοῖς μύθοις καὶ πρὸ τούτων, τῶν Συβαριτῶν φημι καὶ Κιλίκων καὶ Κυπρίων, ἐχρήσατο, καὶ μετὰ τούτους, 10 ἀλλὰ τῷγε πλεονάσαι τοῖς μύθοις αὐτοὺς, διὰ τὴν ἀργίαν τε καὶ τὴν ἄλλην βλακείαν τε καὶ τρυφὴν ἀπαντας εἰς αὐτοὺς ἀναφέρομεν· καὶ γὰρ οἱ Συβαρίται καὶ οἱ Κίλικες καὶ οἱ Κύπριοι τοσοῦτον τῇ τρυφῇ δεδώκασιν ἔαντοὺς, ὥστε καὶ ἀπὸ ταύτης ἔάλωσαν. Σύβαρις μὲν 15 γὰρ ὑπὸ Κρότωνος ἔάλω, αὐτῶν μὲν τῶν Συβαριτῶν εἰς τὸν κατ’ αὐτῶν ἔξιόντων πόλεμον· τῶν δὲ περὶ Κρότωνα τὸ Λιοννυσιακὸν αὐλησάντων μέλος καὶ Λύδιον καὶ τῶν ἵππων εὐθὺς εἰς κινήσεις καὶ δοχήσεις ἀνακινηθέντων, διὰ τὸ τοιούτοις ἐνειθίσθαι, καὶ τοὺς ἀναβάτας ἀπο- 20 σεισαμέρων. Παραπλησίως δὲ καὶ οἱ Κίλικες καὶ οἱ Κύπριοι· αἰχμάλωται γὰρ καὶ αἵτοι τοῖς πολεμίοις γεγόνασι διὰ τὸ ταῖς ἡδοναῖς ἔαντοὺς ἐκδιδόνται τῶν πολεμικῶν ἀμελοῦντες. Καλεῖται δὲ Συβαριτικός· καὶ μὴν οὐ πάντας Συβαριτικοὺς ἢ Κίλικας ἢ Κυπρίους ἐχρῆν κα- 25 λεῖσθαι, ἀλλὰ μόνους τοὺς Συβαριτικοὺς, οὓς δὲ οἱ Κίλικες Κίλικας, καὶ οὓς οἱ Κύπριοι Κυπρίους· καὶ λέγομεν, ὅτι ἀλλ’ ἐπειδὴ οὐκ ἔστι γνώριμον, ποίους μὲν οἱ Συβαρίται μύθους ἔξευρον, ποίους δὲ οἱ Κίλικες, ποίους δὲ οἱ Κύπριοι, διὰ τοῦτο ποιῶς ἀπαντας καὶ Συβαριτι- 30 κοὺς καὶ Κίλικας καὶ Κυπρίους ὄνομάζομεν, καὶ τὸ δὴ θαυμασιότερον, ἐπὸν ἔτεροι παρὰ τοὺς Συβαρίτας καὶ Κίλικας καὶ Κυπρίους μύθους ἀνέπλασαν, πάντως Συ-

βαρῖται ἡ Κιλικες ἡ Κύπροιοι οἱ μῦθοι λέγονται, παρὰ τὸ τούτους πλέον πάντων γενέσθαι. Ἰστέον δὲ, ὅτι εἰσὶ τινες, οἵ Συβαριτικοὶ μὲν μύθους λέγουσι τὸν ἐκ μόνων λογικῶν ζώων· Αἰσωπείους δὲ τοῖς ἐξ ἀλόγων καὶ 5 λογικῶν συγκειμένους, Λυδίους δὲ ἡ Φρυγίους καὶ Αιβυκοὺς τὸν ἐκ μόνων ἀλόγων ζώων. Πρὸς τὸν εὐρόντας μεταθεῖς τὰ ὄνόματα· ὁ μὲν Ἐρμογένης οὗτως λέγει, ὀνομάζονται δὲ ἀπὸ τῶν εὐρόντων, οἱ μὲν Κύπροιοι, οἱ δὲ Αιβυκοὶ, οἱ δὲ Συβαριτικοί, πάντες δὲ 10 κοινῶς Αἰσώπειοι λέγονται, διότι τοῖς μῦθοις ἔχονται ὁ Αἴσωπος πρὸς τὰς συνουσίας· καὶ ὁ ἀκριβέστερος δὲ τῶν ὑπομνηματισάντων τὸ παρὸν τοῦ Ἀφθονίου βιβλίον, ἐξηγούμενος τὸ, πρὸς τὸν εἶρόντας μεταθεῖς τὰ ὄνόματα, τοῦτο φησιν, ἀπὸ τῶν εὐρόντων δηλονότι, φη- 15 σὶν ὁ Ἀφθόνιος, ὀνομάζονται οἱ μῦθοι· δῆλον ὡς καὶ προθέσει τῇ πρὸς ἀντὶ τῆς ἀπὸ, καὶ πτώσει Ἀττικῆς τὸν εὐρόντας ἀντὶ γενικῆς τῶν εὐρόντων κατὰ Ἀττικὴν συνήθειαν κέχονται. τινὲς δὲ οὕτως ἐξηγοῦνται τὸ ὄητόν· εἰς τὸν εὐρόντας θεῖς τὰ ὄνόματα· ἡ γὰρ μετὰ ἡ πε- 20 ρισσὴ ἡ ὑστεροχρονίαν ἐνταῦθα δηλοῖ· διὰ δὲ τοῦ λέγειν τοῦτο σεμνύνει τὸν μῦθον· ὡς καὶ τοῦ ὄνόματος μετα- δόντα τοῖς αὐτοῦ εὐρεταῖς.

ιγ'. „Νικᾶ δὲ μᾶλλον Αἰσώπειος λέγεσθαι“. Αἰσώπειος δὲ λέγεται, διότι ὁ Αἴσωπος τὸν ἐξ ἀλόγων 25 καὶ λογικῶν μύθους ἀνεπλάσατο, βιωφελῆ τὴν παραίνεσιν οἷα δήτῳ διὰ μύθων ποιούμενος· διὸ καὶ ἐκνενίκηκε πάντας τὸν μύθους καὶ Αἰσωπείους κεκλῆσθαι πεποίηκε. τινὲς δὲ φασιν, τὸν Ἀφθόνιον ἐκεῖνον λέγειν τὸν μῦθον ὀνομάζεσθαι Αἰσώπειον, τὸν μὴ ἔχοντα προσθήκην σημαίνονταν τὸ γένος αὐτοῦ, οἷον ὅτι Συβαριτικός ἐστιν ἡ Κιλιξ ἡ Κύπροιος· ὡς εἴγε μετὰ προσθήκης ἐστὶ, φασὶν ἐξ ἐκείνης καὶ οὐκ Αἰσώπειος ὀνομασθήσεται· ἐτέροις δὲ πάλιν δοκεῖ λέγειν ὁ Ἀφθόνιος, ὡς ἴδι-

καὶ μὲν ἀπὸ τῶν εὐρόντων ὄνομάζονται οἱ μῆθοι, κοινὸν δὲ πάντες ὄνομα ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ Αἰσώπου.

ιδ. Τῷ τὸν Αἴσωπον ἄριστα πάντων τοὺς μύθους συγγράψασθαι. Τίνος, φησὶ, χάριν κοινὸν πᾶσι τοῖς μύθοις ὄνομα ἀπὸ τοῦ Αἰσώπου δέδοται; οὐκ ἐπειδὴ⁵ πρῶτος ἢ μόνος εὑρετής ἐγένετο μύθων, ἀλλ' ὅτι δεξιῶς αὐτοῖς καὶ χρησίμως ἐχρήσατο. Ζητεῖται δὲ, διὰ τί λέγεται ὁ Αἴσωπος τοῖς μύθοις ἄριστα χρήσασθαι· καὶ λέγομεν ὅτι, ἐπεὶ πρὸς παραίνεσιν αὐτοῖς οὗτος καὶ πρὸς ὠφέλειαν, ἀλλ' οὐ πρὸς χάριν μόνην ἐχρήσατο καὶ τέρ-¹⁰ ψιν, ἢ ὅτι καὶ πᾶσιν, ὅσοις προσῆκον τοὺς μύθους κοσμεῖσθαι, πρῶτος πᾶσιν αὐτοῖς τούτους ἐκόσμησεν, ἢ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἢ λογικοὺς μόνον ἐποίουν τοὺς μύθους, ὥσπερ οἱ Συβαρῖται, ἢ ἡ θινοὺς, ὡς οἱ Κιλίκες καὶ οἱ Κύπριοι. ὁ δὲ Αἴσωπος μᾶξιν τινὰ τῶν δύο πεποίηκεν,¹⁵ ὅπερ ἐστὶ δυσμίᾳτον μᾶλλον τῶν ἄλλων καὶ πολλῷ δυσ-
χερέστερον πρὸς τὴν πλάσιν ἐκείνων. Τῷ τὸν Αἴσω-
πον ἄριστα πάντων τοὺς μύθους συγγράψα-
σθαι· τὸ ἄριστα ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ἀριστως τέθειται·
ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ Σύβαρις πόλις ἐστὶ τῆς Σικελίας, τὴν²⁰
τῶν ἐδεμάτων πολυτέλειαν σπουδάσασα, ὅθεν καὶ πα-
ροιμία, Σύβαριτικὴ τράπεζα· καλοῦνται γοῦν οἱ μῆθοι
καὶ Σύβαριτικοὶ καὶ Λιβυστικοὶ καὶ Κιλίκιοι καὶ Κύ-
πριοι καὶ Καρικοὶ καὶ Αἰγύπτιοι. Ἐτι εἰς τό· νυκτὶ δὲ
μᾶλλον τούτων φησὶν ἀπάντων μία ἐστὶ πρὸς ἄλληλον²⁵
διαμορφά· τὸ προσείμενον αὐτῶν ἴδιον γένος ἐκάστου·
οὗτον Αἴσωπος εἶπεν, ἢ Λίβυς ἀνήρ, ἢ καὶ ναὶ³⁹ μὰ Μία
Σύβαριτης· ἐὰν δὲ, φησὶ, μηδεμία προσθήκη ἢ σημαί-
νουσα τὸ γένος, κοινότερον τὸν τοιοῦτον Αἰσώπειον πε-
λοῦμεν. Αἰσώπειοι δὲ ὡς ἐπίπαν ὄνομάζονται οἵχ ὅτι³⁰
Αἴσωπος πρῶτος εὑρετής τῶν μύθων ἐγένετο. Ὁμηρος

39 καὶ Vind. om. cfr. Theon. p. 235, 1.

γὰρ καὶ Ἡσίοδος⁴⁰ καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς, πρεσβύτεροι γεγονότες αὐτὸν⁴¹ φαίνονται ἐπιστάμενοι· ἀλλ' ὅτι Λίσωπος μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἔχογέστο· ὥσπερ καὶ Ἀριστοφανείον τι μέτρον καὶ Σαπφικὸν καὶ 5 Ἀλκαικὸν, οὐχ ὡς τούτων πρώτων ποιητῶν ἢ μόνων ἔξεργοντων τὰ μέτρα, ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς ἐπὶ πλεῖστον ἔχογέσαντο.

ιε. „Τοῦ δὲ μύθου τὸ μέν ἐστι λογικὸν, τὸ δὲ ἡθικὸν, τὸ δὲ μικτόν“· μεταβαίνει λοιπὸν καὶ 10 ἐπὶ τὴν τοῦ μύθου ὁ σοφιστῆς ἥδη διαιρεσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν διαιρεσιν ἐπταχῶς λέγουσι γενέσθαι, ἢ γὰρ ἀπὸ γένους εἰς εἶδη, καθ' ὃν τρόπον διαιρεῖται τὸ ζῶν γένος ὃν εἰς ἄνθρωπον καὶ ἵππον εἶδη ὄντα· ἢ ἀπὸ εἶδους εἰς ἄτομα, καθ' ὃν τρόπον ὁ ἄνθρωπος εἶδος ὃν διαιρεῖται εἰς Σωκράτην, Πλάτωνα, ἄτομα ὄντα. ἦν καὶ παραινεῖται διαιρεσιν ὁ Πλάτων, διὰ τὸ τῶν ἀτόμων ἀπείρων ὄντων μὴ δυνατὸν εἶναι γενέσθαι κατάληψιν, ἢ ἀπὸ ὅλων εἰς μέρη ἥτοι ὁμοιομερῆ ἢ ἀνομοιομερῆ, οἷον λίθος, ὁ δὲ μέγας εἰ τύχοι ὃν, διαιρεῖται εἰς πολλοὺς λίθους, καὶ πάντες οἱ διαιρεθέντες ἀπ' αὐτοῦ λίθοι κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις καὶ κατὰ τὸν ὄριστικὸν λόγον τοῦ ὅλου καὶ κατὰ τὸ ὄνομα· ἀνομοιομερῆ δὲ οἷον ὁ Σωκράτης ὅλον ὃν διαιρεῖται εἰς κεφαλὴν, χεῖρας καὶ πόδας· ταῦτα δὲ οὕτε τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα, οὕτε τὸν ὄρισμὸν δέχονται αὐτοῦ· οὕτε γὰρ ἡ χεὶρ καθ' ἑαυτὴν λέγεται Σωκράτης, οὕτε ὁ πούς· ἀλλ' οὐδὲ τὸν τοῦ Σωκράτους ὑπογραφικὸν λόγον δύνανται δέξασθαι· ἢ ἀπὸ ὁμωνύμου φωνῆς εἰς διάφορα σημανόμενα, καὶ αὕτη διχῶς γίνεται, ἢ γὰρ εἶδη εἰσὶν εἰς ἂ γίνεται ἡ διαι-

---

40 Vind. Laur. αἰολος. scr. Ἡσίοδος ex Theone p. 173,
10. ubi Cod. Med. habet αἰόλος. 41 Theo p. 173, 11.
αὐτοῦ.

ρεσις, οίον δέ κύων διαιρεῖται εἰς τὸν χερσαῖον κύνα, εἰς τὸν ἀστρῶν, εἰς τὸν θαλάσσιον, εἴδη δὲντα. ἡ ἄτομα, οίον ἡ Αἴας⁴² φωνὴ διαιρεῖται εἰς τὸν τοῦ Τελαμῶνος καὶ εἰς τὸν τοῦ Όιλέως ἄτομα δὲντα. ἡ ἀπὸ οὐσίας εἰς συμβεβηκότα, οίον ὁ Σωκράτης οὐσία ὥν, διαιρεθείη ἀντὸν εἰς τὸ ἐν αὐτῷ φαλακρὸν καὶ φιλόσοφον· ἡ ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς οὐσίας, ὡς εἰ τὸ λευκὸν διαιρεθείη εἰς κύκνους καὶ γάλα καὶ ψυμύθιον· ἡ ὡς τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἔν, ὥσπερ ἀπὸ τῆς ιατρικῆς διαιρεῖται τὸ ιατρικὸν βιβλίον καὶ τὸ ιατρικὸν φλεβότυμον, καὶ τὸ ἐργαλεῖον· τὸν καὶ γὰρ ταῦτα ἀπὸ ἐνὸς, τῆς ιατρικῆς δηλονότι, γίνονται, καὶ πρὸς ἔν πάλιν ὁρᾶσι τέλος τὴν ὑγείαν· ἐπεὶ οὖν τοσανταχῶς ἡ διαιρεσίς, ζητεῖται, κατὰ ποῖον τρόπον διαιρεῖται ταῦτη ὁ μῆδος εἰς λογικὸν, εἰς ἡθικὸν, εἰς μικτόν. Ἀπὸ οὐσίας μὲν, εἰς συμβεβηκότα οὐ γίνεται ταῦτη ἡ διαιρεσίς, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ συμβεβηκότος εἰς οὐσίας, διὰ τὸ μήτε τὸν ἀπλῶς μῆδον μήτε τὸν τοιόνδε οὐσίαν εἶναι, οὔτε ἀπὸ ὅμωνύμου φωνῆς εἰς διάφορα σημανόμενα, διὰ τὸ τῆς ὅμωνύμου φωνῆς ὀνόματος μόνον μεταδιδούσης οὐ μὴν καὶ πράγματος, τὸν μῆδον καὶ ὀνόματος μεταδιδόνται τοῖς ὑπὸ αὐτὸν καὶ πράγματος, ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὅλον εἰς μέρη διαιρεῖται ταῦτη ὁ μῆδος, οὔτε εἰς ὄμοιομερη ὀύτε εἰς ἀνομοιομερη· δέον γὰρ ἐπὶ τῶν ὄμοιομερῶν οὐ μόνον τῇ τοῦ ὅλου προσηγορίᾳ προσονομάζεσθαι τὰ μέρη, ἀλλὰ καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐκάστου, οίον τὰ διαιρεθέντα ξυλίγια ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἀπὸ τοῦ λίθου λιθίδια, οὐ μόνον ξύλα καὶ λίθοι τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι προσαγορεύονται, ἀλλὰ καὶ κάρρη, εἰ τύχοι, ἡ ψηιττίδες ἡ τι τοιωτον. τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ μῆδου τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι ὀνομάζονται· μῆδοι γὰρ πάντα λέγονται, οὐ μὴν καὶ τοῖς ἀλλήλων ὀνόμασιν· οὔτε γὰρ ὁ ἡθικὸς

42 Vind. μίας.

μῦθος λογικὸς λέγεται, οὗτε ὁ λογικὸς μικτός· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνομοιομερῶν δέον ὃν τὰ μέρη μήτε τὸ ὄνομα τοῦ ὅλου μήτε τὸν ὄρισμὸν δέχεσθαι· οὗτοι καὶ τοῦ ὄνόματος καὶ τοῦ ὄρισμοῦ εἰσὶ δεκτικοί, ἀλλ’ οὐδὲ ὡς εἶδος 5 εἰς ἄτομα διαιρεῖται νῦν ὁ μῦθος· δέον γάρ τὰ ἄτομα ἅπειρά τε εἶναι καὶ ἀριθμῷ μόνα ἀλλήλων διαφέρειν, τὰ εἰς ἀ ἐνταῦθα γίνεται ἡ διαιρεσίς καὶ πεπερασμένα εἰσί· τοια γάρ εἰσι τὸν ἀριθμὸν καὶ οὐ μόνον τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ εἴδει διαιφέροντιν ἀλλήλων· ἄλλο γάρ 10 ὁ λογικὸς μῦθος πρὸς τὸν ἡθικὸν καὶ πρὸς τὸν μικτὸν, καὶ οὐχ ἀπλᾶς ἀλλοῖον, ἀλλ’ οὐδὲ ὡς τὰ ἀφ’ ἐνὸς καὶ πρὸς ἐν ἡ διαιρεσίς ἡ παροῦσα· δέον γάρ πάλιν τὰ κατὰ τὴν αὐτὴν διαιρεσιν διαιρουμενα μήτε πάντῃ τὸ αὐτὸ 15 ὄνομα, ἀφ’ οὗ διαιροῦνται, δέχεσθαι, ἀλλ’ ἀπ’ αὐτοῦ παρωνύμως λέγεσθαι μόνον, ὥσπερ ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς τὸ ἰατρικὸν βιβλίον διαιρουμενον οὐ λέγεται καὶ αὐτὴ ἰατρικὴ ὄμιωνύμως, ἀλλὰ παρωνύμως ἰατρικόν· μήτε τὸν αὐτὸν ὄρισμὸν ἀπαραλλάκτως, ἀλλὰ κατά τι διαιφέροντα ἐνταῦθα τὸ λογικὸν καὶ ἡθικὸν καὶ μικτὸν ἀπὸ τοῦ μύ- 20 θου διαιρουμενα, οὐ παρωνύμως ἀπ’ αὐτοῦ λέγονται, οἷον μυθικὰ ἡ πως ἔτέρως, ἀλλὰ συνωνύμως, καὶ τὸ αὐτὸ γάρ ὄνομα τῷ μύθῳ, καὶ τὸν αὐτὸν ὄρισμὸν ἀπαραλλάκτως δέχονται· λείπεται τοίνυν ἀπὸ γένους εἰς εἴδη τὴν διαιρεσιν εἶναι· ἀλλ’ ἵσως ἂν τινες καὶ πρὸς τοῦτο 25 ἐνσταῖεν, διὰ τὸ δέον ὃν τὰ γένη εἰς τὰ εἴδη διὰ μέσων τῶν διαιφορῶν τέμνεσθαι ἐνταῦθα, μεταξὺ τοῦ μύθου καὶ τῶν ὑπ’ αὐτὸν μὴ εἶναι διαιφορὰς, ἀλλως τε δὲ καὶ δύο εἰδῶν εἰς ἐνὸς ⁴³ εἶδους γένεσιν οὐκετέλειον, ὡς ἐν τῷ τῶν πέντε φωνῶν συγγράμματι διδασκόμεθα, 30 ἐνταῦθα τὸ λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου καὶ τὸ ἡθικὸν συνερχόμενον ἀποτελοῦσι τὸ μικτόν· ἡμεῖς δέ φαμεν πρὸς

μὲν τὸ πρῶτον αὐτῶν ἐπιχείρημα, ὅτι ἔστιν ὅτε τὰ γένη
ἀμέσως καὶ δίχα διαιροῦνται εἰς τὰ ὑπ' αὐτὰ
εἶδη, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ μεθόδῳ τῶν στάσεων εὑρίσκουμεν
τὴν ἀντίθεσιν γένος οὐσαν ἀμέσως εἰς τὰ ὑπ' αὐτὴν εἶδη,
τὴν τε ἀντίστασιν καὶ τὴν μετάστασιν καὶ τὸ ἀντέγκλη- 5
μα καὶ τὴν συγγνώμην διαιρουμένην· πρὸς δὲ τὸ δεύτε-
ρον ἐπιχείρημα πάλιν λέγωμεν, ὅτι τὰ εἶδη, εἴ μὲν οὐ-
σιαν εἰσὶν, οὐ δίνανται συνελθεῖν εἰς ἐνὸς εἶδους γένεσιν.
εἴ μέντοι συμβεβηκόται εἰσὶ, συνέρχονται, ὡσπερ τὸ λευ-
κὸν καὶ τὸ μέλαν εἶδη ὄνται τοῦ χρώματος συνερχόμενα 10
ἀποτελοῦσι τὸ φαιόν· εἰ δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ὡς οὐχ ἀ-
πλῶς λευκὸν, οὐδὲ ἀπλῶς μέλαν συνερχόμενα ἀποτελοῦσι
τὸ φαιόν, ἀλλὰ τόδε λευκὸν καὶ τόδε τὸ μέλαν, καὶ ἡμεῖς
τῷ τούτων ἐπόμενοι λόγῳ λέγομεν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ καθόλου
λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου τῷ καθόλου λογικῷ συνερχόμε- 15
νον, ἀποτελεῖται τὸ μικτόν· ἢ γὰρ ἂν πάντες οἱ μῆθοι
μικτοὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἀφειλον εἶναι, ἀλλὰ ὅδε δὲ
λογικὸς μῆθος τῷδε τῷ ἡθικῷ συνερχόμενος ἀποτελεῖ τὸ
μικτόν, ὡσπερ καὶ ὁ τὶς ὄνος συνερχόμενος τῷ τινὶ ἵππῳ
ἀποτελεῖ τὴν ἡμίονον, οὐ μὴν ὁ καθόλου ἵππος καὶ ὁ 20
καθόλου ὄνος συνερχόμενος τοῦτο ποιοῦσιν, ὡς ἐν τῇ τῶν
πέντε φωνῶν πραγματείᾳ μανθάνομεν. Ἐπειδὴ δὲ πά-
λιν τινὲς οὐχὶ διαίρεσιν εἶναι τὴν τοῦ μύθου εἰς τὸ λογι-
κὸν καὶ ἡθικὸν καὶ μικτὸν τομὴν νομίζουσιν, ἀλλ' ἀπα-
ριθμησιν, λέγομεν καὶ πρὸς αὐτὸὺς, ὅτι ἐν τῇ ἀπαρι- 25
θμήσει τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τίθεται, ὡς ἔχει παρὰ
τῷ ὁήτορι ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας λόγῳ τό· πρῶτον
μὲν, ὃν ⁴⁴ ἀπίγγειλε, δεύτερον δὲ, ὃν ἔπεισε, τρίτον
δὲ, ὃν προσετάξατε ⁴⁵ αὐτῷ· ἐνταῦθα δὲ τοῦτο οὐ
ζεῖται, ὥστε οὐκ ἔστιν ἀπαριθμησις, ἀλλὰ διαιρεσις, καὶ 30
διαιρέσις ἀπὸ γένους εἰς εἶδη.

44 Laur. ὅν. Vind. ὡς. — de fals. leg. p. 342.
Vind. προσετάξατο.

ις'. Τοῦ δὲ μύθου τὸ μέν ἐστι λογικόν. Ζητεῖται διατὶ τὸ μὲν λογικὸν πρῶτον ἔταξε, τὸ δὲ ἡθικὸν δεύτερον, τὸ δὲ μικτὸν ἔσχατον· καὶ τινές φασιν, ὅτι τὸ λογικὸν προτέτακται, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἡθικὸν τοῦ μικτοῦ, διὰ τὸ τὰ μὲν εἶναι ἀπλᾶ, τὸ δὲ σύνθετον· δέον δὲ τῶν συνθέτων τὰ ἀπλᾶ προεπινοεῖσθαι καὶ προεπιγινώσκεσθαι, εἴγε καὶ ἀδύνατόν ἐστι μαθεῖν, τίνα· ὅτι ἐστὶν ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος φαιόν. μὴ μαθόντα πρῶτον τὴν τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος φύσιν· τὸ δὲ λογικὸν πάλιν φασὶ προτετάχθαι τοῦ ἡθικοῦ, διὰ τὸ καὶ τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους κρείττονας τῶν ἀλόγων ζώων εἶναι· ἡμεῖς δέ φαμεν ἀδιαφόρως ταῦτα τετάχθαι· ἐν γὰρ ταῖς ἀπὸ γένους εἰς εἴδη διαιρέσεσιν οὐκ ἐστι τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον διὰ τὸ ὄμοτίμως τὰ εἴδη καὶ ἐπίσης μετέχειν τοῦ γένους, τοῦ δὲ μύθου τὸ μέν ἐστι λογικὸν, καὶ τὸ ἡθικὸν καὶ τὸ μικτὸν εἴδη τοῦ μύθου λέγεται εἶναι, καὶ διαιρέσις ἀπὸ γένους εἰς εἴδη ἡ εἰς ταῦτα τομὴ τοῦ μύθου· τὸ δὲ Συβαριτικὸς καὶ Κιλιξ καὶ Κύπριος οὔτε εἴδη τοῦ μύθου λέγεται, οὔτε διαιρέσις ἡ εἰς αὐτὰ τοῦ μύθου τομῇ· καὶ φαμεν, ἐπειδὴ τὸ μὲν λογικὸν καὶ τὸ ἡθικὸν καὶ τὸ μικτὸν φύσει διαιρέονται, τὸ δὲ Κιλιξ ἡ Κύπριος ἡ Συβαριτικὸς ὀνόματα μόνον εἰσὶν ἐκ τόπων διοριζόμενα, καὶ οὐκ ἀνάγκη τοὺς δεκτικοὺς τῶν τοιούτων μήθους τῇ φύσει διαιρέσειν· τὸ μὲν γὰρ λογικὸν οὐκ ἂν 25 ποτε καὶ ἡθικὸν ὀνομασθείη διὰ τὸ τῇ φύσει διαιρέσειν, εἰς δὲ καὶ αὐτὸς μῦθος ὀνομασθείη ἀν καὶ Συβαριτικὸς καὶ Κιλιξ καὶ Κύπριος. Τοῦ δὲ μύθου τὸ μέν ἐστι λογικὸν, τὸ δὲ ἡθικόν. Ἀπορεῖται, εἰ ὁ τὰ τῶν ἀλόγων ἡθη ἀπομιμούμενος μῦθος λέγεται ἡθικὸς, διὰ τὸ 30 τὰ τῶν ἀλόγων ἡθη ἀπομιμεῖσθαι, ὥφειλε καὶ ὁ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἡθη ἀπομιμούμενος καὶ αὐτὸς ἡθικὸς λέγεσθαι καὶ λογικός· ἀλλ' αὐτὸς μὲν πρὸς τῷ κοινῷ τούτῳ ὀνόματι ἔχων καὶ ἴδιον ὄνομα τῷ ἴδιῳ ὀνομάζεται, ὁ

δὲ ἡθικὸς ὡς μὴ ἔχων ἴδικὸν ὄνομα, ὄνομάζεται τῷ κοινῷ ἡθικὸς, ἵσως δέ τις εἴπη· ἀλλ' ὥφειλε καὶ αὐτὸς ὄνομάζεσθαι ἀλογος, εἴγε τὰ τῶν ἀλόγων ἡθη ἀπομιμεῖται, ὥσπερ καὶ ὁ ἔτερος διὰ τὸ τὰ τῶν λογικῶν ἡθη ἀπομιμεῖσθαι λέγεται λογικός· καὶ λέγομεν, ὅτι ἔστιν 5 ὅτε καὶ οὗτος ὄνομάζεται, ὡς παρὰ τῷ Ἀφθονίῳ λέγοντι, μικτὸν δὲ τὸ ἔξ ἀμφοτέρων, ἀλόγου καὶ λογικοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ ὄνομα εὑρημον, σπανίως οὔτως ὄνομάζεται· τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι φυσικὸς μᾶλλον ὥφειλε καλεῖσθαι ὁ τὰς τῶν ἀλόγων φύσεις ἀπομιμούμενος 10 μῆθος, οὐκ ἡθικός· τὰς γὰρ φύσεις, φασὶν,⁴⁶ ἐν αὐτῷ τῶν ἀλόγων ζώων ἀπομιμούμενοι τὰς πλάσεις ποιούμεθα· λίχνον μὲν γὰρ τὴν τῶν μυῶν εἰρίσκοντες φύσιν, πλάτομεν μῦν ὑπὸ κνήσσης τυροῦ ἀλωθῆναι· εὐήθη δὲ τὴν τῶν προβάτων φύσιν, λόγους αὐτοῖς ἀναπλάττομεν ἡλι- 15 θίους· πρὸς δὲ τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τέσσαρα ταῦτα παράκειται ἀλλήλοις, πάθος, διάθεσις, ὃ τινες καὶ ἔξιν λέγουσι, φύσις· τούτων τὸ μὲν πάθος ὁρδίως λύεται, καὶ ταχὺ ἀποκαθίσταται, πρόσκαιρον ὃν ψυχῆς κατάστημα καὶ οὐ μόνιμον· ὡς εἴ τινα συμβῇ 20 πρὸς μικρὸν κατά τινα περίστασιν ὀργισθῆναι· ἡ γὰρ ἐπισυμβᾶσα αὐτῷ ὀργὴ πάθος κατονομάζεται· τοῦτο οὖν τὸ πάθος πρὸς τινα ἐπίδοσιν ἐλθὸν κατὰ φύσιν ἡ γνώμην⁴⁷ καὶ διάθεσις γίνεται· αὕτη δὲ πάλιν ἡ διάθεσις δευτέραν τινὰ ἐπίδοσιν λαβοῦσα εἰς ἡθος ἀποκα- 25 θίσταται, ὥπερ χρονία τις ἄν εἴη ἔξις⁴⁸ καὶ δυσκατάλυτος· φυσικὸν δέ ἐστι πᾶν ὥπερ ἐκ γενετῆς ἔχομεν, οὐκ ἐκ προαιρέσεως ἡ γνώμης, ἀλλ' ἡ τῆς τῶν στοιχείων κράσεως, ἡ τῶν σωμάτων, ὡς τὸ τῶν ἡλιθίων πρὸς τὰς συνουσίας ἀκίνητον, ἡ ἐκ τοῦ ἀναγκαίως τῷ εἴδει, ὑφ' 30 ὅ τετάγμεθα, ἐπεσθαι· οὕτω γὰρ τὸ λογικὸν καὶ τὸ θη-

46 Codd. φησίν.

47 Vind. ἡγγωμεν.

48 Vind. ἔξις.

τὸν φυσικῶς ἔχειν λεγόμεθα, ἐτὶ δὲ τὸ γελαστικὸν, διὰ τὸ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐπεσθαι· ὃ γοῦν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων φύσις, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ἥθος τοῖς σοφοῖς καλεῖν φίλον· οὕτω γὰρ καὶ ἥθικὰς ἀρετὰς ἐπὶ 5 τῶν ἀλόγων καλοῦσιν, ἄσπερ ἐκ φύσεως τὰ ἀλογα ἔχουσι, καὶ ἥθικὸν εἶδος τοῦ μύθου, ἐνῷ τὰς τῶν ἀλόγων φύσεις ἀποσκοποῦντες τὰ προσήκοντα ταύταις ἀναπλατόμεθα.

ιζ. Καὶ λογικὸν μὲν, ἐνῷ τι ποιῶν ἀνθρώπων 10 πος πέπλασται· τὸ πέπλασται ἀντὶ τοῦ πλάττεται τέθειται, καὶ τὸ ποιῶν ἀντὶ τοῦ ποιήσας. παράδειγμα δὲ τοῦ λογικοῦ, οἷον γέρων ἀτυχῶν καὶ τὸν θάνατον αἰρούμενος ἐνστάντος πάλιν ἀπηύχετο· τοῦτο ἂν ὁηθεῖη πρός τινα ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένον καὶ παραιτούμενον αὐτὴν· γέρων τις διό γυναικας ἔχων, τὴν μὲν νέαν, τὴν δὲ γραῦν, παρὰ μὲν τῆς νέας τὰς πολιάς ἐτίλλετο, παρὰ δὲ τῆς γηραιοτέρας⁴⁹ τὰς νέας, καὶ οὕτω ψιλωθῆναι συνέβῃ αὐτόν.

ιή. Ἡθικὸν δὲ τὸ τῶν ἀλόγων ἥθος ἀπομιμούμενον· οἶόν ἐστιν ἐκεῖνο· ὅνος ἐξήτει τὸν ἰασόμενον, ἐμπαρέντος αὐτοῦ τῷ⁵⁰ ποδὶ σκόλοπος· κατοκνούντων δὲ τῶν πολλῶν, μόνος ὁ λύκος ὑπίσχνειτο τὴν ἰασιν, ὁ δὲ τῷ σωθέντι ποδὶ τὸν ἰασάμενον⁵¹ πλήττει· τὸ ἐπιμύθιον, οὕτως οἱ πονηροὶ χάριτος ἀμοιβὰς ἀντεισγέρονται βλάβας. Ἔτερος. Ὁνος ἐπεδύμει λέων εἶναι δοκεῖν, καὶ μεταθεῖναι τὴν φύσιν οὐκ ἔχων ἐπὶ τοῦ σχήματος ἀνεπλήρου τὸν πόθον, καὶ λεοντῆν περικείμενος, οἴα λέων, τὸν τῶν γεωργῶν ἐλυμαίνετο πόνους· καὶ πνεύσας βιαιότερον ἀνεμος γυμνοὶ μὲν αὐτὸν τοῦ προκαλύμματος, φανέντα δὲ ὅνον φοπάλοις ἀνήρουν οἱ γεωργοὶ,

49 Laur. γηραιοτέρας. Vind. γεραιοτέρας.

Vind. 51 Codd. τὸν ἰσάμενον.

50 τὸ ποδὶ

τοὺς πόνους αὐτῶν κατεσθίονται. Τὸ ἐπιμύθιον· κόσμος ἐπείσακτος τοῖς χρωμένοις γίνεται κίνδυνος. Ἐτερος. Ή μήτηρ πρὸς τὸν καρκίνον, τί δὴ λοξὸν, ὡς παῖ, βαδίζεις, ὅδὸν ὁρθὴν οὔται προσῆκον; ὁ δὲ πρὸς αὐτὴν, ἥγου τῶν ὄδῶν, ὡς μῆτερ, καὶ αὐτὸς βαδίζειν πειράσσομαι· τῆς δὲ βαδίζειν ἀπορούσης, ὁρθῶς κατήγορος ὁ παῖς τῆς παρανόμου ἐγίνετο· ἐπιμύθιον· ὁρέον παραινεῖν, ἢ ποιεῖν ὑπῆρξεν ἀδύνατον.

ιθ'. Τὸ τῶν ἀλόγων ἥθος ἀπομιμούμενον· ἥθος ἐνταῦθα τὴν φύσιν λέγει, μικτὸν δὲ τὸ ἔξ ἀμφοτέρων, ἀλόγου καὶ λογικοῦ, οὗτος ἐστιν ὁ τοῦ ἵππου τοῦ μυλωροῦ.

ζ'. Τὴν δὲ παραίνεσιν, δι' ᾧν ὁ μῆθος τέτακται, προτάττων μὲν ὁ νουμάσεις προμύθιον. Πέντε παρέπονται τῇ μεθόδῳ τοῦ μῆθου· γένος, ὁρος,¹⁵ κλῆσις, εἶδος, διατορά· γένος ἐν τῷ· ὁ μῆθος ποιητῶν μὲν προηλθεν· ὁρος ἐν τῷ· ἔστι δὲ μῆθος ψευδής· κλῆσις ἐν τῷ· καλεῖται δὲ Συβαριτικός· εἶδος ἐν τῷ· τοῦ δὲ μῆθου τὸ μέν ἐστι λογικὸν,⁵² τὸ δὲ ἥθικόν, τὸ δὲ μικτόν· διατορὰ ἐν τῷ· τὴν δὲ παραίνεσιν, δι' ᾧν ὁ μῆθος τέτακται.⁵³ Πότε μὲν οὖν δεῖ τὴν παραίνεσιν, δι' ᾧν ὁ μῆθος τέτακται,⁵⁴ προτάττοντας ὁνομάζειν προμύθιον, καὶ πότε ἐπιμύθιον, διδάσκει ἡμᾶς ὁ Ἀριθόνιος· πότερον δὲ ἀμεινον, ἢ οὕτως ἢ ἐκείνως⁵⁵ ποιεῖν, τούτους προτάττειν τὴν παραίνεσιν ἢ ὑποτάττειν, οὐ δεῖ-²⁰ κνυσι. Τινὲς μέντοι τῶν τὸ παρὸν βιβλίον ἔξηγουμένων φασὶ, μὴ καλῶς ἔχειν προτάττεσθαι τὴν παραίνεσιν· εἰ γάρ τὸν μῆθον, φασὶ, πλάττομεν, θηρᾶσαι τὸν νέον ἐκ ψυχαγωγίας βουλόμενοι,⁵⁶ ἵν' οὕτως ὥσπερ δελεασθέν-

52 Vind. λογιστόν.

53 πότε μὲν οὖν δεῖ — τέτακται

Vind. οἰν.

54 Vind. ἐκείνος.

55 Vind. βουλόμενος.

τες τῷ πλάσματι πρὸς πειθῶ χρησώμεθα,⁵⁶ δῆλον ὡς
ἔαν τὴν παραίνεσιν τοῦ μύθου προτάξωμεν, περιττὸν
ό μῦθος λοιπὸν εὐρίσκεται· εἰ γὰρ προσίεται, φασὶ,⁵⁷
παρ’ ἡμῶν ὁ νέος τὴν συμβουλὴν, ποῖος καρὸς ἔτι τοῦ
5 πλάσματος; τῷ δὲ Γεωμέτρῃ δοκεῖ, μὴ ἀπλῶς τὴν πα-
ραίνεσιν ὑποτάττεσθαι, μὴ μέντοι γε καὶ προτάττεσθαι·
τίνος οὖν χάριν, εἴπεν ὁ Ἀφθόνιος, ὅτι προτάττων μὲν
τὴν παραίνεσιν ὄνομάσεις προμύθιον; φησὶ τοίνυν καὶ
αὐτὸς, ὅτι, ὅτε μὲν κατ’ αὐτὸν ὁ μῦθος καὶ αὐτόθι
10 ἄρχεται, τὸ ἐπιμύθιον δηλαδὴ ἴποταχθῆσεται, ὡς μηδὲν
ἡμῶν προειπόντων, μηδὲ καταδεχομένου τοῦ ἀκροατοῦ
τὴν παραίνεσιν· εἰ δ’ ἀναμεταξὺ τοῦ λόγου τεθῆσεται,
ἀνάγκη καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων περαινόντων τὴν παραί-
νεσιν εἰς ἀπόδειξιν ἔστιν ὅτε καὶ τὸν μῦθον παραλαβεῖν
15 εἶτα συστρέψαντα πάλιν ἀναμαθεῖν καὶ τὸ ἐπιμύθιον.

κά. Ἐπιμύθιον δὲ τελευταῖον ἐπενεγκάν·
τὸ ἐπιμύθιον εἶναι βούλονται λόγον πρὸς τὸν μῦθον φε-
ρόμενον, καὶ δηλοῦντα τὸ ἐν αὐτῷ χρήσιμον, τοῦτο δὲ
διαιφόροις οἱ σοφισταὶ ὄνομασιν ὄνομάζουσι. Καὶ γὰρ
20 οὐκ αὐτὸ τοῦτο μόνον παρ’ αὐτοῖς ἐπιμύθιον ὄνομάζε-
ται, ἀλλὰ καὶ ἐπίλογος καὶ ἐπιφώνημα καὶ περίοδος καὶ
περιοδικὴ γνώμη· καὶ ἐπιμύθιον μὲν λέγεται, ὡς μετὰ
τὸν μῦθον τιθέμενον· ἐπίλογος δὲ δι’ αὐτὸ τοῦτο καὶ
μετὰ τὸν λόγον, τὸν μῦθον δηλαδὴ, τιθέμενον· λέγεται
25 γὰρ ὁ μῦθος καὶ λόγος, δι’ ὃν καὶ τὸν Αἴσωπον λογοποιόν
τινες ὄνομάζουσιν· ἐπιφώνημα δὲ, ὡς ἔξωθεν ἐπὶ τῷ
μύθῳ παρ’ ἡμῶν λεγόμενον, περίοδος δὲ, διότι ἔσθ’
ὅτε τὸν ὄλον σκοπὸν τοῦ μύθου ἐν τούτῳ συγκλείομεν,
ἐπεὶ⁵⁸ καὶ περίοδος τοῦτό ἔστιν ἡ τοῦ ὄλου ἐπιχειρήμα-
30 τος ἀναγκαστικὴ σύνοδος καὶ κλείς τρόπον τινά· περιο-

56 Laur. χρησώμεθα. Vind. χρησόμεθα.

57 Vind. φησὶ.

58 Vind. ἐπὶ. Laur. ἐπει.

δική δὲ λέγεται, διότι ἔστιν ὅτε πάλιν οὐχ ὅλον τὸν τοῦ μύθου σκοπὸν ἀλλὰ μέρος τι τούτου ἐν τῷ ἐπιμυθίῳ παραλαμβάνομεν· καὶ γαρ τούτῳ διαφέρει περίοδος τοῦ περιοδικῶς λέγειν, ὅτι ἡ μὲν τὸ ὅλον ἐπιχείρησα συνάγει, τὸ δὲ οὐχ ὅλον, ἀλλὰ μέρη αὐτοῦ· περὶ δὲ τούτων 5 πλατύτερον ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου μανθάνομεν. Ἀποροῦσι δέ τινες, λέγοντες, ὅτι εἰ τὰ προγνωμάσματα συμβάλλονται τῇ ὁγηορικῇ καὶ τρόπον τινὰ μέρη αὐτῆς εἰσι, διατὶ οὐχ ὁρίζεται τὴν ὁγηορικήν ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀφθόνιος; καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπειδὴ ὁ 10 μὲν ὅρος τέλειός ἔστιν, ὄλοκλήρως γὰρ ὁφείλει δεικνύειν τὸ πρᾶγμα τὸ ὁριστικὸν, καὶ οὐχὶ μερικῶς, τοῦτο γὰρ κακία ἔστιν ὅρον, τὸ μὴ ὅλον τὸ πρᾶγμα δεικνύειν, ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ· οἷον ὡς ἵνα τὸν ἄνθρωπον ὁριζόμενος εἴπω αὐτόν· ζῶν λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, 15 γραμματικόν· ἴδον γὰρ οὐ⁵⁹ συμπεριέλαβε πάντας τοὺς ἄνθρωπους διὰ τοῦ ὁρισμοῦ, ἀλλὰ μόνους τοὺς γραμματικοὺς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπαχθήσεται ὁ τοιοῦτος κακίᾳ δικαιώσ. Ἐπεὶ τούνν ό μὲν ὁρισμὸς τέλειός ἔστι, τὰ δὲ προγνωμάσματα ἀτελῆ, περίεργον δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀτελέσι 20 περὶ τελείων διαλαμβάνειν, τούτου χάριν οὐχ ὠρίσατο αὐτήν· ὅτι δὲ ἀτελῆ τὰ προγνωμάσματα, δῆλον ἐξ τοῦ τὸ καθ' ἔξαστον αὐτῶν μέρει τινὶ λόγου, καὶ μὴ ὅλῳ λόγῳ ἀναλογεῖν, δι' ἣν αὐτίαν οὐδὲ εἰς δικαστήριον τι τούτων εἰσάγεται· ἢ διὰ τοῦτο οὐχ ὠρίσατο ἐν τοῖς παροῦ- 25 σι τὴν ὁγηορικήν, διότι τῶν ὁρισμῶν φιλοσόφοις ἀρμοζόντων, οὐ ὁγηορισμὸν, αὐτὸς ὁγηορικὰς γράψων μεθόδους περιττὸν ἤγιστο περὶ ὁρισμοὺς καταγίνεσθαι. Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ μὲν Ἀφθόνιος περὶ τῆς συστολῆς ἢ τῆς ἐκτάσεως τοῦ μύθου οὐδὲν ἡμᾶς διδάσκει, ἀλλ' οὐδὲ περὶ 30 τῆς ἄλλης αὐτοῦ ἐρημείας. Ὁ μέντοι Ἀρμογένης ἐν τῷ

59 οὐ Vind. non habet.

περὶ τῶν προγνυμναῖμάτων αὐτοῦ βιβλίῳ καὶ περὶ τούτου διαλαμψάνει· περὶ μὲν τοῦ μήκους λέγων, ὅτι ποτὲ μὲν δέον αὐτὸν συστέλλεσθαι, ποτὲ δὲ ἀνίεσθαι· πῶς δ' ἂν, φησὶ, γένηται τοῦτο; εἰ νῦν μὲν ψιλὸν αὐτὸν καὶ τὰ ἀφῆγησιν λέγομεν, νῦν δὲ λόγους πλάττομεν τῶν ὑποκειμένων προσώπων, οἷον ὡς ἐπὶ παραδείγματος· οἱ πίθηκοι συνελθόντες ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ χρῆναι πόλιν οἰκιζειν, καὶ ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐτοῖς, ἔμελλον ἀπτεσθαι τοῦ ἔργου. γέρων οὖν πίθηκος ἐπέσχεν αὐτοὺς εἰπὼν, ὅτι ὁὗν ἀν ἀλώσονται περιβόλων ἐντὸς ἀποληφθέντες· οὗτως ἀν συντέμοις· εἰ δὲ ἐκτείνειν βούλοιο, ταύτῃ πρόσαγε· οἱ πίθηκοι συνελθόντες ἐβουλεύσαντο περὶ πόλεως οἰκισμοῦ, καὶ δή τις παρελθὼν ἐδημηγόρησεν, ὅτι χρὴ καὶ αὐτοὺς πόλιν ἔχειν· ὅρατε γὰρ, φησὶν, ὡς εὐδαιμονες διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἷον ἔχει ἔκαστος αὐτῶν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν οἱ σύμπαντες καὶ εἰς θεάτρον ἀναβαίνουσι, τέρποντες τὰς ψυχὰς αὐτῶν θεάμασι τε καὶ ἀκούσμασι παντοδαποῖς. καὶ οὕτω πρός γε λέγων, ὅτι καὶ τὸ ψήφισμα ἐγέγραπτο, καὶ λόγον πλάττει περὶ τοῦ γέροντος τοῦ πιθήκου. Ταῦτα περὶ τοῦ ἐν τῷ μύθῳ μήκους εἰπὼν ὁ λογιώτατος Ἐρμογένης λέγει καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ φράσεως τάδε· τὴν δὲ ἀπαγγελίαν βούλονται περιόδων ἀλλοτρίαν εἶναι γλυκύτητος ἔγγύς. „Ἐτι οἱ ἄλλοι τεχνογράφοι ἀρετὰς εἶναι μύθου λέγουσι τέσσαρας· σαφῆνειαν, συντομίαν, πιθανότητα, ἥδονήν· ὁ δέ γε Ἀφρόνιος οὐδὲ τούτων μημονεύει· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε καὶ αὐτὸς περὶ τῆς τοῦ μύθου φράσεως λέγει. „Περὶ δὲ τῆς τοῦ μύθου φράσεως ἐκεῖνο πᾶσιν ἔστω κατάδηλον, ὡς ὁ μῦθος αὐτὸ τοῦτο πρῶτον καθ' ἑαυτὸν γλυκεῖαν ἔχει τὴν ἔννοιαν· ἔστιν οὖν ἡ μὲν ἔννοια τῆς γλυκύτητος, ἀκόλουθος δὲ ταύτῃ πάντως καὶ ἡ λοιπὴ φράσις, ἀφελῆς καὶ σαφῆς. Ἀφελῆς δὲ καὶ σαφῆς ἡ ταῖς κυρίως καθαραῖς χρωμένη τῶν λέξεων, ἵγουν ταῖς ἐπιθέτοις, καὶ

καὶ ὅσαι τῶν ποιητικῶν, ἀλλὰ μὴ ἀσυνήθεις, μηδὲ τραχεῖαι· ἀπέστω δὴ ταύτης καὶ πᾶσα περιβολὴ καὶ πλοκὴ καὶ περιόδος, καὶ μάλιστα ὅταν δι' ἀλόγων σύγκειται ξώων· ἀφελεστέρως γάρ δεῖ τότε πλάττειν τοὺς λόγους, καὶ σχεδὸν τοῖς ἀλογωτέροις εἰκότως ἥθεσι· σχῆμα δὲ 5 μάλιστα μὲν τὸ κατ' ὄρθὸν, οὕτω γάρ καὶ σαιφέστερος ὁ μῦθος ἔσται, καὶ κατὰ κῶλον ἡ κόμμα βραχὺ τὴν ἀνάπταισιν ποιησόμεθα· οὐκ ἀμελητέον οὐδὲ τοῦ κάλλους, ἀλλὰ καὶ τούτῳ προσχρησόμεθα μετρίως, ἐπεὶ καὶ τοῦτο βοηθὸν τῆς ἡδονῆς· ὡς εἰπεῖν δὲ συντόμως, ἐπτὰ τῶν 10 τοῦ λόγου οὐσῶν ἰδεῶν, τῇ σαιφηνείᾳ πρὸ πάντων ἐνταῦθα μάλιστα καὶ τῇ ἀφελείᾳ καὶ τῇ γλυκύτητι πλεονάσουεν.

ζβ'. Μῦθος ὁ τῶν μυρμήκων καὶ τῶν τεττιγῶν, προτρέπων τοὺς νέους ἐπὶ πόνους. 15 Λέγουσί τινες, ὅτι ὥστε μὴ οὕτως ἐπιγράψαι, προτρέπων τοὺς νέους ἐπὶ πόνους, ἀλλ' ἀποτρέπων τοὺς νέους τῆς φράσιμίας· ἀλλ' εἰ μὲν ἐνυπῆρχε τοῖς νέοις καὶ τοῖς εἰσαγομέροις ἀμέλεια τῆς περὶ τὴν ὁγηορικὴν φιλοπονίας, εἰκότως ἂν οὕτως ἐπέγραψε· προτρέπει γάρ τις τινα 20 εἰς ἄ οὔπω ἐπικεχείρηκεν, ἀποτρέπει δὲ ἐκείνων, ἐν οἷς ἥδη ἔστι, καὶ ἄ τιν πράττει· ἐπεὶ δὲ οὔπω ἐνεχείρησαν ἔτι τῇ τέχνῃ, ὥστε φανῆναι, εἰ ἀμελῶς περὶ αὐτὴν διάκεινται, πῶς εἶχεν ἀποτρέψαι αὐτοὺς τῆς περὶ αὐτὴν φράσιμίας;

ζγ'. Θέροντος ἦν ἀκμή. Ἐν τῇ μεθόδῳ τοῦ μύθου διδάξας ἡμᾶς, ὅτεν ὁ μῦθος ἔσχε τὴν γένεσιν, καὶ τί ἔστιν ὁ μῦθος, δεῖξας δι' ὄρισμοῦ, καὶ τίνα ἔχει ἴδια ὄντα, καὶ ποιὸν κοινὸν παραδοὺς ἔτι, καὶ πόσαι εἴδη τοῦ μύθου δηλώσας, νυνὶ μῦθον πλάσας προτίθησιν εἰς 30 παράδειγμα. Τοῦτο δὲ ποιεῖ, σαιφηνείας ὅτι μάλιστα γροντίδε ποιούμενος· γῶς γάρ εἰσι τῶν λεγομένων τὰ παραδείγματα, καὶ διὰ τούτων πάντα σαιφῆ γίνεται·

ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ τῆς κατὰ λέξιν τοῦ ἐδαφίου ἔξηγήσει ἐπιχειρῆσαι εἴπωμεν, κατὰ πόσους τρόπους δέον ἔξηγεσθαι τὸν τὰ δητορικὰ μαθήματα ἔξηγούμενον. ἔξηγητέον τοίνυν γενικῶς κατὰ τρία ταῦτα· κατὰ νοῦν, καὶ τὰ λέξιν, κατὰ τέχνην· διαιρεῖται δὲ ὁ μὲν νοῦς εἰς τὸ κατὰ διάνοιαν, καὶ τὸ κατὰ ἀλληγορίαν, καὶ τὸ κατὰ προθεωρίαν, καὶ τὸ καθ' ίστορίαν· λέγω δὲ διόνοιαν μὲν τὸν νοῦν τοῦ προτεθέντος ἡμῖν ἐνθυμήματος· ἀλληγορίαν δὲ τὸ ἄλλο μέν τι πολλάκις εἶναι τὸ κατὰ λέξιν
 10 ἀγορευόμενον, ἄλλο δὲ τὸ νοούμενον· ἐπεὶ καὶ ἀλληγορία λέγεται παρὰ τὸ ἄλλο τι παρὰ τὸ φαινόμενον ἀγορεύειν, προθεωρία δὲ, ὅτε προεκτιθέμενοι καὶ συνοπτικῶς προλαμβάνοντες συντομώτερον ὄμοῦ καὶ σαφέστερον τοὺς σκοποὺς ἐκδιδάσκομεν· ίστορίαν δὲ, ὅτε τὰ τῶν παλαιῶν
 15 διὰ τὸ ἀρχαιότερον ἀγνοούμενα ἀναπτύσσομεν, τόπον τε καὶ καιρὸν καὶ πρόσωπον καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις ἐκδηγούμενοι· συμπαραληπτέον δὲ τῇ ίστορίᾳ καὶ τῇν μυθολογίᾳν, τούτῳ μόνῳ διαφέρουσαν, τῷ δυνατῷ καὶ τῷ ἀδυνάτῳ, καὶ κατὰ νοῦν μὲν οὕτως, κατὰ δὲ λέξιν εἰς τὸ
 20 καθ' ὄμιωνυμίαν, εἰς τὸ κατὰ γλῶσσαν, εἰς τὸ κατὰ μεταφοράν· τὸ μὲν ὅταν τὰς ὄμιωνυμίας διαστελλώμεθα, καὶ τὰ διάφορα σημανόμενα τοῖς νέοις ὑποδεικνύμεν, ὡς μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὸ σημανόμενον· τὸ δὲ ὅταν τὰ ἴδια μιᾶς ἐκάστης διαλέκτου προσδιορίζωμεθα, καὶ ποιεῖ
 25 μὲν αὐτῶν ἡ μετρία, ποία δὲ ἡ σκληρά τε καὶ ἐπικίνδυνος. οὕτω καὶ κατὰ λέξιν. κατὰ δὲ τέχνην ὅταν τὸ μὲν πρῶτον, ποίου τῆς δητορικῆς εἴδους ἡ πᾶσα ὑπόθεσις, προδιδάσκωμεν, τοῦ δικανικοῦ, ἡ συμβουλευτικοῦ ἡ πανηγυρικοῦ, καὶ πάλιν τὸ μὲν δικανικὸν ἡ συμβουλευτικὸν,
 30 ποίας στάσεως ἡ ποίου μερικωτέρου τῆς πραγματικῆς εἴδους· τὸ δὲ πανηγυρικὸν, ποίου τῶν ἐγκωμίων ἡ τῶν ἐπιταφίων, ἡ τινῶν τῶν τούτων ὄμοιων. τρίτον δέ ταν καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις κεφάλαια προσδιαιρῶμεν, καὶ τέταρτον

τὰ κατὰ μέρος ἐπιχειρήματα· καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν τῶν κεφαλαιῶν εὔρεσιν· πέμπτον ὁ καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὅταν καὶ κατὰ τὴν ἴδεαν τὸν λόγον χαρακτηρίζωμεν· οἶον ὅτι τόδε λαμπρότητος τυχόν ἔστιν ἢ γοργότητος ἢ κάλλους ἢ δεινότητος· καὶ τίνος μὲν ἴδεας ἡ ἔννοια, τίνος δὲ ἡ μέ- 5 θοδος, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐν ταῖς ἴδεαις ἡμῖν παραδοθῆσομένων. Ἡμεῖς τοίνυν κατά τε νοῦν τὴν προκειμένην μελέτην τοῦ μύθου ἔξηγησόμεθα, τὸν νοῦν τοῦ μύθου καὶ τὴν προθεωρίαν τοῦ μύθου λέγοντες, καὶ κατὰ λέξιν τὰ σημαινόμενα τῶν ὄμωνύμων ἀπαριθμούμενοι 10 λέξεων· προσέτι γε μὴν καὶ ὅσαι τῶν λέξεων ἴδιαι εἰσὶ μεθόδων τινῶν, ταύτας ἀνακαλύπτοντες, πρὸς τούτοις δὲ κατὰ τέχνην ἔξηγησόμεθα τὴν ἴδεαν τοῦ μύθου χαρακτηρίζοντες. Ρητέον δὲ τὴν προθεωρίαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ προκειμένου μύθου, ὃς ἔστι τοιοῦτος· ἐπειδὴ πρόθε- 15 σιν εἰχεν ὁ διδάσκαλος διερεθίσαι τοὺς εἰσαγομένους εἰς τὴν περιττὴν γνώσεως σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, ὑπέθετο μύρμηχας καὶ τέττιγας, τοὺς μὲν πονήσαντας θέροντος περὶ τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν, τοὺς μύρμηχας, καὶ διὰ τοῦτο χειμῶνος τῶν πρὸς τροφὴν εὐπορήσαντας· τοὺς δὲ 20 τέττιγας κατὰ μὲν τὸ θέρος τερπομένους φόδαις, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα λιμῷ τελευτήσαντας· καὶ ὁ μὲν σκοπὸς τοῦ αὐθούν τοιοῦτος· αἱ δὲ πρὸς αὐτὸν φερόμεναι ἀπορίαι τοιαῦται. Ζητοῦσι γάρ τινες, διατὶ οὐκ ἔπλασεν ὁ σοφιστὴς λογικὸν μῦθον ἢ μικτὸν, ἀλλ' ἡθικὸν· καὶ λέγο- 25 μεν, ὅτι ἀδιαφόρως τοῦτο ἐποίησεν· αὐτίκα γάρ καὶ εἰ ἐκείνων τινὰ ὑπέθετο, ζητεῖν εἰχομεν διατὶ αὐτὸν καὶ οὐχ ἔτερον ἔπλασεν· ἢ ἐπειδὴ σκοπὸν εἶχε διερεθίσαι τοὺς νέους πρὸς πόνον, ἵν εὑρισκε πλάσιν οἰκείαν καὶ προσφυῆ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ταύτην ἐξέθετο· ἢ ὅτι πάντων τῶν μύ- 30 θων ἡδονὴν ποιούντων γλυκύτεροι μᾶλλον τῶν ἄλλων οἱ ἡθικοὶ εἴναι δοκοῦσιν. Ἐτι κακεῖνο ἐπαποροῦσιν· εἰ σκοπῶν ὁ διδάσκαλος διεγεῖραι τοὺς εἰσαγομένους εἰς τοὺς

περὶ τὴν γυνῶσιν πόνους διὰ τοῦ παρόντος μύθου ὥφειλε
πάντως ἡ⁶⁰ τέττιγας μόνους ὑποθεῖναι οὕτως εἰπών·
Θέρους ἦν ἀκμὴ, καὶ οἱ⁶¹ τέττιγες μουσικὴν ἀνεβάλλον-
το σύντονον· χειμῶνος δὲ ἐπιγεγονότος ἐτελεύτα αὐτοῖς
5 ἡ τέρψις πρὸς ἔνδειαν· εἶτα καὶ τὸ ἐπιμύθιον⁶² ἐπενεγ-
κεῖν· οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας
κακοπραγεῖ· ἡ καὶ τοὺς μύρμηκας ὑποθεῖναι, φασὶν,
ὥφειλε χωρὶς τῶν τεττίγων, ὅτι θέρους ὄντος ἐπόνουν
περὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν, ἐξ ᾧ ἔμελλον τοῦ χει-
10 μῶνος τραφήσεσθαι· οὐκοῦν καὶ τοῦ χειμῶνος ἐνστάν-
τος, οἷς ἐπόνησαν θέρους ἐτρέφοντο· εἶτα τὸ ἐπιμύθιον·
οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακο-
πραγεῖ· ἡ οὖν τοὺς μύρμηκας μόνον, ὡς εἴπομεν, ὥφειλε,
φασὶν, ὑποθεῖναι, ἡ τοὺς τέττιγας· καὶ λέγομεν, ὅτι
15 ἀλλ’ ἐὰν οὕτως ἐποίησεν, ἐδείκνυε μόνον, ὅτι τὸ ἐν τῇ
νεότητι τυχὸν ἀμελεῖν βλάπτει, οἷον ὡς εἰ τοὺς μύρμη-
κας μόνους ὑπέθετο, ἡ ὅτι τὸ μὴ κοπιᾶν ἐν νεότητι
βλάπτει· οὐ μὴν δὲ τὸ κοπιᾶν ὥφειλε, ὡς εἰ τοὺς τέττι-
γας πάλιν ὑπέθετο, νυνὶ δὲ ἀιφότερα δείκνυσιν· ὅτι τε
20 ἡ περὶ τὴν νεότητα ύφεστώνη βλαβερωτάτη, καὶ ὅτι οἱ
περὶ αὐτὴν πόνοι λυσιτελέστεροι, καὶ ἔστι κατ’ αὐτὸ τοῦ-
το ἴσχυρὸς πεῖσαι τοὺς εἰσαγομένους ὁ μῦθος τῆς παρα-
νέσεως ἔχεσθαι, παρόσον οὐ μόνον τὸ παραινούμενον
αὐτοῖς τοὺς πόνους δηλονότι δείκνυσιν ἀγαθὸν, ἀλλὰ
25 καὶ τὸ ἐναντίον τούτου κακόν· μεγίστη δέ ἔστι πράγμα-
τος αὗτη, ὡς φασι, σύστασις, τὸ τὸ ἐναντίον αὐτῷ φαῦ-
λον δοκεῖν εἶναι· ἐπεὶ καὶ πολλὰ τῶν πραγμάτων αὐτὰ
μέν εἰσιν ἀγαθά· τὰ δὲ ἐναντία αὐτῶν οὐκ εἰσὶ φαῦλα,
οἷον τὸ νομοθετεῖν ἀγαθὸν, οὐ μὴν⁶³ τὸ μὴ νομοθε-
30 τεῖν φαῦλον· ἀλλ’ ἵσως γῆσει τις, ὅτι καὶ οὕτως τὸ ἐν

60 Vind. εἰ. 61 Vind. ἡ. Laur. οἱ. 62 Vind. ἐπι-
θύμιοι. 63 Vind. μέν.

δείκνυται· τὸ γὰρ ἐπιμύθιον, τὸ μὴ πονεῖν μὲν περὶ τὴν νεότητα δείκνυσι φαῦλον, οὐ μὴν τὸ πονεῖν ἀγαθὸν· ἔχει γὰρ ὅδε τὸ ἐπιμύθιον· οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ· ἢ καὶ τὸ ἔτερον, φημὶ δὴ τὸ πονεῖν δὲ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας εὐπραγεῖ, καὶ 5 αὐτὸ δυνάμει ἐν τῷ μύθῳ ἐμφαίνεται.

κδ'. Θέρος ην ἀκμή. Ἀκμὴ σημαίνει μὲν καὶ τὴν ὁξύτητα τοῦ σιδήρου, καὶ τὸ μεσαίτατον παντὸς πράγματος· ἀκμὴ οὖν θέρος ἐνταῦθα τὸ μεσαίτατον τοῦ θέρους λέγει. οὐκ εἶπε δὲ, ὅτι θέρος ην ἀπλῶς, 10 ἀλλ' ὅτι θέρος ἀκμὴ, ἵν' ὡς ἐκ τούτου ὁ μῆθος γίνηται πιθανώτερος· ἐν γὰρ τῷ μέσῳ τοῦ θέρους οἱ τέττιγες μᾶλλον ἄδουσι, καὶ οἱ μύρμηκες συλλέγουσι τοὺς καρπούς.

κέ. Θέρος ην ἀκμή. Η ἰδέα τοῦ λόγου γενι- 15 κῶς μὲν ἡθικὴ, εἰδικῶς δὲ γλυκεῖα, ἢ τε γὰρ ἔννοια γλυκύτητός ἐστι μυθικὴ οὖσα, καὶ ἡ μέθοδος ὁμοίως· ἀμφιγγηματικῶς γὰρ εἰσῆκται ὁ λόγος, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον μὲν καὶ τῆς καθαρότητος καὶ ἄλλων ἰδεῶν, πρὸς δὲ ταύτας καὶ γλυκύτητός ἐστιν, κοινὸν γὰρ ἔχει καὶ τὸ 20 κατ' ὄρθὸν σχῆμα τῇ καθαρότητι καὶ σεμνότητι ἡ γλυκύτης. Ἰστέον μέντοι, ὅτι τινὲς τῶν πρὸ ἡμῶν καθαρὰν εἴραι τὴν ἰδέαν τοῦ παρόντος μύθου ὑπειλήφασι πλανηθέντες, οἷμαι, ἀπό τε τῆς μεθόδου καὶ τοῦ σχήματος, καὶ μὴ συμβαλόντες, πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ ἔννοια 25 ἐνταῦθα μυθική ἐστιν, ἥτις οὐ καθαρότητι, γλυκύτητι δὲ μᾶλλον παρὰ τῶν τεχνογράφων ἀπογενέμηται· ἐπειτα δὲ ὅτι καὶ αὐτὰ ταῦτα, δι' ἂ⁶⁴ καθαρὰν εἴραι τὴν ἰδέαν ἀπογείνονται, οὐ μόνον τῆς καθαρότητος ἄλλα καὶ τῆς γλυκύτητός ἐστιν ἄδια. Θέρος ην ἀκμή. 30 Ζητεῖται, εἰ τῷ κατ' εὐθεῖαν ἀεὶ σχίματι ἐν τοῖς μύθοις

61 Vind. διά. Laur. δι' ᾧ.

χρησόμεθα, ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ εἴθ' ὅτε, καὶ λέγουσιν, ὅτι
ὅτε μὲν ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς μύθους εἰσάγομεν, τῷ κατ'
εὐθεῖαν χρησόμεθα, ὅταν δὲ περὶ τινος ἀγωνιζόμενοι
πρὸς πίστιν, μύθῳ τινὶ βουλόμεθα χρίσασθαι, δεδοι-
5 κότες, μὴ μυθολογεῖν ἀφ' ἑαυτῶν δόξωμεν, εἰς ἔτερόν τι
πρόσωπον τοῦτο ἀνάξωμεν καὶ κατ' αἰτιατικὴν προενέγ-
κωμεν.

κεῖται. Καὶ οἱ μὲν τέττιγες μουσικὴν ἀνεβάλ-
λοντο σύντονον. Τὸ ἀναβάλλομαι σημαίνει καὶ τὸ
10 ἐνδύομαι, ὡς τὸ ἀναβαλλόμενος φῶς, ὡς ἴματιον, καὶ τὸ
ὑπερτίθεμαι, ὡς τό· μὴ ἀναβάλλον ἐσ αὔριον ἐσ τ' ἔν-
νηφι· καὶ τὸ προοιμιάζομαι, ὡς τὸ, ὁ δ' ἀνεβάλλετο
καλὸν ἀείδειν,⁶⁵ καὶ τὸ ἀνακρούομαι καὶ ἀναπέιπω, ὡς
ἐνταῦθα. Τὸ δὲ σύντονον ἀντὶ τοῦ ἐπιτεταμένην· τοι-
15 οῦτον γὰρ τὸ σύντονον μέλος τῆς μουσικῆς· τρία δέ φασι καὶ
ταῦτης τὰ εἴδη, τὸ σύντονον, τὸ ἀνειμένον, τὸ μέσον, ὥσπερ
καὶ τῆς ὁγητορικῆς τρία εἰσὶ τὰ εἴδη, τὸ δικανικὸν, τὸ συμ-
βουλευτικὸν καὶ τὸ πανηγυρικόν· ἵστεον δὲ, ὅτι ἔκαστον
τῶν τῆς ὁγητορικῆς εἰδῶν ἐνὶ πάντως τῶν ⁶⁶ τῆς μου-
20 σικῆς εἰδῶν χρῆται, οἷον τὸ μὲν δικανικὸν τῷ συντόνῳ,
τὸ δὲ πανηγυρικὸν τῷ ἀνειμένῳ, τὸ δὲ συμβουλευτικὸν
τῷ μέσῳ· διά τοι τοῦτο καὶ τρεῖς φασιν εἶναι τοὺς
τρόπους τῶν ὁγητορικῶν ἀναγνώσεων, τὸν σύντονον, ὃν
καὶ μάλιστα τοῖς δικάζουσιν ἀρμόζειν φησὶν μετὰ σφο-
25 δροῦ τοῦ πνεύματος καὶ συντόνου τῆς προθυμίας διεγει-
ρόμενον· ὑπὸ λαύρου τοῦ πνεύματος τραχύτερον ἡμῶν
τῆς ἀρτηρίας ἐγειρομένης, καὶ ὥσπερ ὑπὸ πλήκτρου τι-
νὸς ὑποκτυπουμένης τὸν ἀνειμένον, ὃς καὶ ἡμερός τις
εἶναι δοκεῖ καὶ ἐπεικῆς, ἐν ᾧ καὶ τὸ πνεῦμα μελίζόντον,
30 καὶ ἡδεῖά τις φωνὴ κατὰ τὴν τοῦ Ὁμηρικοῦ Νέστορος,⁶⁷
Οὖ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ἔειν αὐδῆ.

65 Od. α, 155.

66 τῶν inserui de meo.

67 Il. α, 249.

οὗτος τῷ ἀφελεῖ λόγῳ πρέπων καὶ τάχα ταῖς ιστορίαις μᾶλιστα καὶ ταῖς πανηγύρεσι, καὶ ἐν οἷς ἂν μυθοποϊῶσι τιὸς δεώμεθα· τὸν μέσον, δῆτις καὶ ἐξ ἀμφοτέρων κεκρασθαι δοκεῖ, πρὸς μὲν τὸν ἀνειμένον συντονώτερον μᾶλλον, πρὸς δὲ τὸν οὐντονόν ὑφεντικώτερον· τοῦτον 5 καὶ συμβουλευτικὸν καὶ ἐπιστολιματίον τινες τῶν παλαιῶν ὄνομάζουσι.

κχ'. Τοῖς μύρμηξι δὲ πονεῖν ἐπήει. Οὐκ εἴπεν, ἐπόνουν οἱ μύρμηκες, ἀλλ' ἐπήει τοῖς μύρμηξι πονεῖν· ἵνα γὰρ μή τις εἶπῃ, ὅτι οἱ μύρμηκες φυσικὴν 10 ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ χάρις τῇ φύσει ταύτην αὐτοῖς δωρισαμένη, οὐ μὴν δὲ οὐ φυσικὸν, ⁶⁸ ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως τὸ τοιοῦτον ἀγαθόν. διὰ τοῦτο φησι ⁶⁹ τὸ πονεῖν ἐπήει, μορονούχη λέγων, ὅτι οὐ φυσικῶς, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως αὐτοῖς ἐπεγίνετο· εἰ δέ τις ἄτοπον εἶναι καὶ 15 παντελῶς ἀδύνατον λέγοι τὸ ἐκ διανοίας τε καὶ βουλεύσεως τὰ ἄλογα ζῶά τι ποιεῖν, ἐροῦμεν, ὅτι τοῦτό ἐστι μᾶλλον μῦθον τὸν λόγον ποιοῦν· διὰ γὰρ τὸ ἀδύνατόν τι ὑποθεῖναι ἐν αὐτῷ τὸν μύρμηκας δυναμένους καὶ βουλευομένους περὶ τῆς τῶν καρπῶν συλλογῆς μῦθος ἐγένετο. Θέρους ἦν ἀκμὴ καὶ οἱ μὲν τέττιγες μουσικὴν ἀνεβάλλοντο· ὅρα τὴν βραχυκωλίαν ὡς σαφηνείας ἐργαστική.⁷⁰ Θέρους ἦν ἀκμὴ, καὶ τὸ κατ' ὁρθὸν σχῆμα τῆς καθαρότητος, καὶ τὸ βεβηκός τῶν ποδῶν, ἐξ ἱάμβου τε τοῦ θέρους, καὶ σπονδείου τοῦ ἀκμής· καὶ τὸ ἀναιμεταξὶ 25 ὥρημά τι μονοσύλλαβον, τὸ ἦν, ὅπερ τοῦ κάλλους, καὶ μᾶλιστα διὰ τὸν τόπον τῷ μέσον τεθεῖσθαι καὶ ἅμις μεταρρυλήν τε ποιεῖσθαι, καὶ τοῖς δισυλλάβοις περιλαμβάνεσθαι, καὶ τὸ ἀκμή δὲ γλυκύ τε ὄμοῦ καὶ σεμιτὸν, μεταφορικὸν ὅν· κυρίως μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ ξίφους ἀκμὴ, 30 πιρὰ τὴν ἀκίδα· μεταφορικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων

68 Vind. φυσική. 69 Vind. φυσι. 70 Vind. ἐργαστική.

πανταχοῦ δηλοῦν αὐτὸ τὸ ὀξύτατον· καὶ τὸ ἄνεβάλλετο· μεταφορικὸν γὰρ καὶ αὐτὸ, ἀπὸ γὰρ τοῦ ἀναβάλλομαι προῆκται, διερ ο σημαίνει τὸ προοιμιάζομαι, καὶ τι τοῦ μέλλοντος προανακρούομαι.

5 κή. Οἷς ἐπόνουν, ἐτρέφοντο. Ἐνιοι μὲν προστιθεάσι τὸ ἐκείνοις, ἵν' ἦ, οἷς ἐπόνουν, ἐκείνοις ἐτρέφοντο· ἔτεροι δὲ τὸ οἷς ἀντὶ τοῦ ἐξ ᾧν ἔφασαν τεθεῖσθαι· οἱ δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ διότι· τὸ δὲ ἐπόνουν ἀντὶ τοῦ ἐπόνησαν κεῖται, καὶ ἔστιν Ἀττικόν.

10 κθ'. Τοῖς δὲ ἡ τέρψις ἐτελεύτα πρὸς ἔνδειαν· ἡ τέρψις ποία; ἡ τῆς μελῳδίας δηλονότι.

λ. Οὗτω ἡ νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας κακοπράγει· τοῦτο ἔστι τὸ ἐπιμύθιον· καὶ ἔστι παραδειγματικόν· ἐκφέρεσθαι δέ φασι πᾶν ἐπιμύθιον τριχῶς· ἢ γὰρ παραδειγματικῶς, ὡς τὸ παρὸν ἔξενήνεκται, καὶ εἰ μὴ οὕτως ἔξηνέχθη, ἀλλ' ἐκείνως παραδειγματικῶς ἀν ἔξηνέχθη, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα περὶ τὸ γῆρας κακοπράγει· ἢ οὖν παραδειγματικῶς⁷¹ ἐκφέρεται τὸ ἐπιμύθιον ἢ προσφωνητικῶς, ὡς ὅτε πρὸς τὸν ἀκροατὴν ἢ καὶ πρὸς τὰ ἔξωθεν ἐμφαινόμενα πρόσωπα ἀποστρεφόμενοι λέγομεν· προστακτικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν λόγον προάγοντες, πρὸς μὲν τὸν ἀκροατὴν, οἷον, πόνει οὖν καὶ σὺ ἐν νεότητι, ἵνα μὴ παρὰ τὸ γῆρας κακοπράγήσῃς· πρὸς δὲ τοὺς ἔξωθεν, οἷον, πονείτωσαν οὖν ἀπαντες ἐν νεότητι, ἵνα μὴ παρὰ τὸ γῆρας κακοπράγήσωσιν· ἔστι δὲ καὶ ἐνθυμηματικὸν ἥγονν συλλογιστικὸν ποιεῖν τὸ ἐπιμύθιον,⁷² ὡς ὅταν διά τινος τῶν συλλογιστικῶν συνδέσμων τὸν λόγον προσφέρωμεν· οἷον διὰ τοῦ ἄρα ἢ ὥστε· οἷον οὖν ἄρα οὖν νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα παρὰ τὸ γῆρας εὐπραγήσει, τούτων δὲ ἐκάστῳ οὐχ ὅτε βουλόμεθα πάντως;

71 Laur. περιδειγματικῶς.

72 Vind. ποιοῦμεν τὸ ἐπιθύμιον.

ἀλλ' ὅτε δέον, χρησόμεθα· τοῦ γὰρ συμβουλευτικοῦ διαιρουμένου εἰς τε τὸ παραινετικὸν καὶ εἰς τὸ ὄμώνυμον τῷ γένει συμβουλευτικὸν, εἴ δε ὅλως ὄμώνυμον εἶδος τῷ γένει λέγειν, καὶ ἐκατέρου πάλιν εἰς προτροπὴν ὑποδιαιρουμένου καὶ ἀποτροπὴν, καὶ τοῦ μὲν παραινετικοῦ ἀστα-⁵σιάστου καὶ ἀναντιόρθητου τυγχάνοντος, ὡς ὅτε συμβουλεύει τις ἀντέχεσθαι μὲν ἀρετῆς, ἀπέχεσθαι δὲ κακίας, τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ στασιαζομένου, ὡς ὅτε τις συμβουλεύει, δόξης ἢ πλούτου ἢ τινος τῶν τοιούτων ἀντέχεσθαι· τῷ μὲν γὰρ παρανοῦντι τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι,¹⁰ τῆς δὲ κακίας ἀπέχεσθαι, οὐδεὶς ἀντιποιεῖται· παρὸν καὶ ἀστασίαστος ἢ τούτου παραίνεσις λέγεται, τῷ δὲ τοῦ πλούτου καὶ τῆς δόξης ὁρέγεσθαι συμβουλεύοντι ἀντιποιεῖται τις, καὶ παρὰ τοῦτο ἢ συμβουλὴ στασιασθήσεται· ὅτε μὲν ἐπὶ τοῦ παραινετικοῦ τοῦ ὄμολογονυμένου¹⁵ καὶ ἀστασίαστου ὅντος τὸ ἐπιμύθιον λαμβάνεται, ἀρμόδιον τὸ προσφωνηματικὸν καὶ παραδειγματικὸν, πεποιθότως ἡμῶν τὸν λόγον διὰ τὸ τῆς παραίνεσεως ἔνδοξον προαγόντων· ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ὅπερ καὶ στασιάζεται τῷ ἐνθυμήματι· καὶ τοσούτοις μὲν οἱ πα-²⁰λαιοὶ τῶν ἔξηγητῶν τὸ ἐπιμύθιον σχήμασι σχηματίζεσθαι βούλονται· οἱ δὲ μεταγενέστεροι οὐ τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅσα τοῦ λόγου εἰσὶ σχήματα· καὶ γὰρ τῷ εὐκτικῷ καὶ τῷ ἐρωτηματικῷ καὶ τῷ ἐλεγκτικῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασι· καὶ τῷ μὲν εὐκτικῷ, φασὶ,⁷³ ²⁵ γρηγορούμεθα, ὅτε πρὸς ὑπάρχον πρόσωπον ποιούμεθα τὴν παραίνεσιν λέγοντες· εἴης μοι οὖν πονῶν καὶ σὺ ἐν νεότητι, ἵνα παρὰ τὸ γῆρας εὔπραγήσῃς· τῷ δὲ ἐρωτηματικῷ καὶ τῷ ἐλεγκτικῷ, ὅταν οὐ συμβουλεύωμεν μᾶλλον ἢ παραίνωμεν· οἷον τί οὖν ποιήσομεν ἐν νεότητι, ἢ ταῖς³⁰ ἥδοναῖς ἐαυτοὺς ἐνδώσωμεν; τοῦτο ἐστιν ἐρωτηματικόν·

73 Vind. φησι.

ἐλεγκτικὸν δὲ ἔκεινον· οὐ πονήσομεν οὖν ἐν νεότητι, οὐκ
ἐν αὐτῇ τὰ πρὸς τὸ γῆρας προαποθάμεθα χρήσιμα. Ζη-
τεῖται περὶ τοῦ παρόντος ἐπιμυθίου, πότερον παραινετι-
κόν ἔστι, καὶ διὰ τοῦτο ἀστασίαστον, ή συμβούλευτικόν
5 ἔστι καὶ στασιαζόμενον· καὶ εἰ τοῦτο, πῶς παραδειγμα-
τικῶς τῷ σοφιστῇ ἔξενήνεκται; ὅπου ἐπὶ τῶν στασιαζό-
μένων ἡμεῖς οὐ παραδειγματικῶς οὔτε μὴν προσφωνη-
ματικῶς, ἀλλ᾽ ἐνθυμηματικῶς ἥτιον συλλογιστικῶς εἴπο-
μεν αὐτὸ δεῖν⁷⁴ προφέρεσθαι, καὶ λέγομεν, ὅτι ὅσον
10 μὲν πρὸς τὴν ἀλήθειαν παραινετικόν ἔστι καὶ ἀστασία-
στον, καὶ παρὰ τοῦτο καὶ παραδειγματικῶς τῷ σοφιστῇ
προηῆται, ὅσον δὲ πρὸς τοὺς πάντα ἀνατρέπειν ἐθέλον-
τας, καὶ αὐτὸ στασιάζεται· αὐτίκα τινές φασι μηδὲν συμ-
φέρειν τοῖς νέοις τὴν παραινεσιν ταύτην, μᾶλλον μὲν
15 οὖν καὶ βλάπτειν, τῶν μουσικῶν πείθουσαν αὐτοὺς ἀπο-
στῆναι πόνων (ταῦτα γὰρ διὰ τῆς τῶν τεττίγων φύδης
εὑρίσκεται παραινοῦσα), τῶν δὲ χειρωνακτικῶν καὶ βαναί-
σων ἐπιμελεῖσθαι τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, τοῦτο γὰρ διὰ
τῆς τῶν μυρμήκων ἐργασίας εὑρίσκεται, συμβούλευούσης
20 ὥστε καὶ ἡμᾶς τοῦ ἄδειν ὥσπερ καὶ οἱ τέττιγες ἀμελεῖν,
ἔτι δὲ περὶ τὸ σύντονον τῆς μουσικῆς ὁρμυμεῖν, τῆς ἀνε-
λευθέρου δὲ παντάπασιν ἔχεσθαι ἀγωγῆς· ἡμεῖς δὲ λέ-
γομεν, ὅτι ἀργίας καὶ ὁρμυμίας ἀπέχεσθαι δεῖν λέγει τὸ
ἐπιμύθιον, οὐ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν σπουδῆς καὶ φιλο-
25 πονίας· οὐ γὰρ εἶπεν, οὕτω νεότις περὶ τὴν μουσικὴν
ἀσχολουμένη παρὰ τὸ γῆρας πακοπαγεῖ, ἀλλ᾽ ἀπλῶς,
οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα· ἔτεροι δὲ πάλιν λέ-
γουσιν, ὅτι οὐκ ἐχρῆν ἀνόμοιον τῷ μύθῳ ἐπενεχθῆναι
τὸ ἐπιμύθιον, ἐν ἔκεινῳ μὲν γὰρ ἄλογα ζῶα, οἵ τε μυρ-
30 μηκες ὑπόκεινται καὶ οἱ τέττιγες, ἐν δὲ τῷ ἐπιμυθίῳ
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς λογικοὺς ή παραινεσις· ἔστι

74 Vind. δεῖ.

δὲ τοῦτο κομιδὴ ἀνόητον καὶ μωρὸν τὸ ἀπόρημα, οὐ γὰρ τοῦτον μόνον ἐνταῦθαι τὸν μῦθον τε καὶ τὸ ἐπιμύθιον διαγράφειν ἐπιχειροῦσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, ἀλλὰ καὶ πάντας⁷⁵ σχεδὸν τοὺς ἄλλους μύθους καὶ τὰ ἐπιμύθια· οἱ γὰρ πλείονες τούτων ἔξι ἀλόγων σύγκεινται⁵ ξώων, τὰ δὲ ἐπιμύθια οὐχὶ πρὸς τὰ ἄλογα, οὐδὲ τῶν ἀλόγων ἔνεκα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀεὶ καὶ ἔνεκα τῶν ἀνθρώπων· ὃ καὶ αὐτὸς συνιδὼν ὁ παρὸν οὗτος σοφιστῆς, γεγένηται δὲ καὶ ὡητόρων, φησὶ, κοινές ἐκ παραινέσεως· ἡ δὲ παραινέσις οὕτε πρὸς τὰ ἄλογα, οὕτε¹⁰ τῶν ἀλόγων ἄν ἔνεκα γένηται· ἵστεον δὲ ὅτι, ὅτε παραινετικὸν καὶ ἀστασίαστόν ἐστι τὸ ἐπιμύθιον, εἰ μὲν πάντη ἐστὶν ἀστασίαστον, προσφωνητικῶς ἔξενεκτέον αὐτὸν, διὰ τὸ θαρῷεν ἡμᾶς τῷ ἐνδόξῳ τῆς παραινέσεως, εἰ καὶ μὴ τοιοῦτον παραδειγματικῶς· παρόχησιαστικάτερον γὰρ¹⁵ τὸ προσφωνητικὸν τοῦ παραδειγματικοῦ, ὅπερ οὖν καὶ ἀρθρόνιος εἰδὼς καὶ τὰς πρὸς τὸ παρὸν ἐπιμύθιον ἀντιθέσεις οὐκ ἀγνοῶν, εἰ καὶ σαθραὶ εἰσὶ καὶ εὖλυτοι, τὸ προσφωνηματικὸν ὅμως ἀφεὶς παραδειγματικῶς αὐτὸν παρήγαγεν· ἀλλ’ ἐπειδὴ τοὺς πλείους τῶν μύθων ἔξι ἀλό-²⁰ γων συνέβῃ πεπλάσθαι, ὡς ἀνωτέρῳ ἔφημεν, σκοπητέον, μῆπως τῇ συνηθείᾳ ἐλκόμενοι καὶ τὰ τῇ φύσει μὲν δυνατὰ, ἔξι ἀλόγων δὲ ὅμως συγκείμενα, μύθους ὑποληψόμεθα· οὐδὲ γὰρ μύθους πάντα τὰ ἔξι ἀλόγων λαμβανόμενα ἀπλῶς ὑποληπτέον, οὐ γὰρ τὰ ἀληθῆ, ἀλλ’ ὅσα²⁵ κατὰ φύσιν ἀδύνατα· ἀδύνατον γὰρ τὸ τοὺς τέττιγας θέροντος μὲν δι’ εὐπάθειαν ἄδειν, χειμῶνος δὲ δι’ ἀπορίαν τρομῆς τελευτῆν· τούτωντίον γὰρ ἔδει μᾶλλον ἐν τῷ χειμῶνι κατοικεῖν εὐπαθεῖν, ἄτε καὶ πλείονος τῆς τρομῆς εὐποροῦντας· δρύσιψ γὰρ οὗτοι τρέφονται, οὐκοῦν³⁰ οὕτε θέροντος δι’ εὐπάθειαν ἄδουσιν, οὕτε χειμῶνος ἀπο-

75 Vind. πάρτα.

ρίφ τροφῆς ἀποθνήσκουσιν· ἀλλὰ ψυχροὶ τὴν φύσιν ὄντες θέρονται μὲν ὑποθερμαίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ εὖλαλοι γίνονται, χειμῶνος δὲ ἀπονεκροῦνται διὰ τὸ πλέον ψύχεσθαι· ἐ μέν τοι μὴ τοιαῦτα ἀλλὰ ἀληθῆ 5 ὑπάρχουσιν, οὐ μᾶλλον μῆδοι, ἀλλ' ἔτερόν τι, οἷον ἐργασίαι ἀπὸ παραβολῆς ἢ τι τοιοῦτον ἔσονται, ὡς ἔχει καὶ παρὰ τῷ ἀγίῳ Βασιλείῳ ἐν τῷ εἰς τὸ βάπτισμα προτρεπτικῷ τό· „εἶδον ἐγὼ πανουργίαν ὅρνιθος εὐμηχάνου· εὐαλώτων γὰρ αὐτῇ τῶν νεοττῶν ὑπαρχόντων δι' 10 ἀπαλότητα, ἐαυτὴν προβαλλομένη, ὡς ἔτοιμον θήραμα, καὶ ταῖς χερσὶ τῶν ἀγρευόντων ἐνστρεφομένη, οὕτε ἀλώσιμος ἦν τοῦ προζείρου τοῖς θηραταῖς, οὕτε ἀπόγνωσιν αὐτοῖς ἐνεποίει τῆς ἄγρας, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐλπίσιν αὐτοὺς ποικίλους παρακατέχουσα τῇ περὶ αὐτῆς ἀσχο- 15 λίᾳ τοῖς νεοσσοῖς τὴν ἄδειαν τῆς φυγῆς προεξένησεν· εἶτα καὶ αὐτῇ συναπέπτῃ·“ τοῦτο γὰρ ἐργασία ἐστὶ καθαρῶς ἐκ παραβολῆς, οὐ μῆδος, καὶ τοῦτο κατάδηλον ἔστω σοι, εἰ μεταμείψας τὸ σχῆμα οὗτω προαγάγῃς τὸν λόγον, καθάπερ καὶ οἱ τῶν ὅρνίθων εὐμήχανοι τῶν νεοτ- 20 τῶν αὐτοῖς ἀπαλῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ τὰ ἔξης· ἵστεον δὲ, ὅτι τὸ πιθανὸν ἔχει ὁ τῷ Ἀφθονίῳ ἐκτεθεὶς μῆδος, ἐκ τε τοῦ καιροῦ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων δὲ τῇ διαιροφῆ τῶν ὑποκειμένων ζώων ἀκολούθως· ἔτι δὲ ἵστεον, ὅτι τῶν ὁρτορικῶν μύθων οἱ μέν εἰσιν ἴστορικοί, οἱ δὲ 25 πλασματικοί· καὶ πλασματικοὶ μέν εἰσιν οἱ τῆς ἐν αὐτοῖς πλάσεως πολλὴν τὴν αἴσθησιν παρεχόμενοι, καὶ ἐν οἷς εὐθὺς νοοῦμεν ψευδῆ τὰ λεγόμενα, οἵοι εἰσιν οἱ τοῖς ἀλόγοις ζώοις λόγους περιτιθέντες, ἴστορικοὶ δέ εἰσιν οἱ ὄμοιογούμενον μὲν καὶ αὐτοὶ τὸ ψεῦδος ἔχοντες, τῇ 30 γύνει δὲ ὅμιλος τῆς ὑλῆς τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενον· ὡς ὁ τῆς κυνὸς⁷⁶ ἔχει τῆς τὸ κρέας φερούσης ἐπὶ τὸν

ποταμὸν καὶ οἱ κατ' αὐτόν· ὁ γοῦν παρῶν μῆθος
 ιστορικὸς ὁν, καὶ τὴν φύσει τῆς ὑλῆς τὸ ἐν αὐτῷ
 φυεύδες ἀποκρύπτων δοκεῖ τοῖς ἀπλουστέροις ἀληθῆς,
 παρόσον καὶ ὁ τέττιξ θέρους ἄδων ὑπείληπται τοῦτο δι'
 εἰπάθειαν ποιεῖν, χειμῶνος δὲ πανόμενος τῆς φύδης νο-⁵
 μίζεται τροφῆς ἀποφίᾳ τοῦτο ποιεῖν· καὶ ὁ μύριης δὲ
 θέρους μὲν ποιῶν ὑπείληπται, λογισμῷ τινι καὶ διανοίᾳ
 σπεύδειν περὶ τὴν τινα καιρῶν συλλογὴν, χειμῶνος δὲ
 μὴ φαινόμενος δοκεῖ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν οἰκείων πόρων
 σχολάζειν, οὐ μὴν ἀληθῶς ἔχει ταῦτα· οὕτε γὰρ οἱ τέτ-¹⁰
 τιγες κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους δι' εὐπάθειαν ἄδου-
 σιν, ἀλλ', ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ψυχροὶ τὴν φύσιν
 ὄντες, θερμαινόμενοι τότε ὑπὸ τοῦ ἥλιου εὔλαλοι γίνον-
 ται, οὕτε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ χειμῶνος διὰ τὸ ἀπορεῖν
 τροφῆς παίνονται τῆς φύδης (δρόσῳ γὰρ τρεφόμενοι ἐν 15
 ἀφθόνοις τότε μᾶλλον εἰσὶ ταύτης), ἀλλὰ διότι ψυχροὶ
 ὄντες τότε πλέον ψύχονται καὶ ἀπονεκροῦνται τὴν φύ-
 σιν· ἀλλ' οὐδὲ οἱ μύρικες λογισμῷ καὶ διανοίᾳ περὶ
 τὴν τινα καιρῶν συλλογὴν σπεύδουσιν, ἀλλὰ φυσική τις
 αὐτοῖς ὅρμη ἐπιγίνεται· ἀλλ', οὐδὲ κατὰ τὸν χειμῶνα ²⁰
 τῶν καιρῶν τῶν συλλεχθεύτων αὐτοῖς ἀπολαύουσιν· ἀ-
 ποναρκῶσι γὰρ καὶ αὐτοὶ τηνικαῦται παραπλησίας τοῖς
 σκώληξι καὶ τοῖς λοιποῖς ἔρπετοῖς· ἐπειδὴ δὲ καὶ τῶν
 προσώπων τῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἐμπιπτόντων
 εἰσὶ διαφοραὶ, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ μαν-²⁵
 θάνομεν, τὰ μὲν γάρ εἰσιν αὐτῶν ἀόριστα καὶ διὰ τοῦτο
 ἀνεξέταστα, οἷον τὸ τίς, τὰ δὲ ἔξεταζόμενα, ἂν καὶ εἰς
 ἐπτὰ ποιότητας ἀνάγονται, ζητεῖται, ὅποια ἄρα πρόσωπα
 ἐν τε τοῖς λογικοῖς τῶν μέθων καὶ τοῖς μικτοῖς ἐμποιεῖ-
 ται, οὐδεὶς γὰρ μῆθος ἔξι ὀρισμένων καὶ κυρίων προσώ-³⁰
 πων γίνεται· τὰ ἀόριστα οἷον τὸ τίς, ποτὲ μὲν καθ'
 ἴαντις τίθεται, καὶ τῶν ἄλλων χωρίς, ὡς ὅτε λέγομεν,
 δύο ἔχων τις γυναικας, τὴν μὲν γηραιάν, τὴν δὲ νέαν·

ποτὲ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παραπλέκεται· τοῖς μὲν πρός τι,
ώς εἰ λέγοιμεν, πατήρ τις ἔχων γίνοντα· τοῖς δὲ διαβεβλημέ-
νοις, ως εἰ οὐτως εἶπωμεν, ἀσωτός τις καὶ ἐπὶ τῶν ὁ-
μοίων.

C a p. II.

5

ΠΕΡΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

Μετὰ τὸν μῦθον ἔρχεται καὶ ἐπὶ τὸ διήγημα, ως
συγγενειάσον¹ τῷ μύθῳ· εἰσὶ γάρ καὶ μυθικὰ διηγήμα-
τα· ἡ ὅτι ὥσπερ τὸν μῦθον ἔταξε πρῶτον διὰ τὸ τῶν
ἄλλων προγυμνασμάτων εἶναι ἀπλούστερον, οὐδὲ γάρ ἐν
αὐτῷ κεφαλαίων τινῶν δεόμεθα πρὸς κατασκευὴν, ὥσπερ
10 ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ἀλλ’ ἀπλῶς οὐτως αὐτὸν ἐκτιθέμεθα,
οὕτω καὶ τὸ διήγημα, ως τοῦ μύθου μὲν τελεώτερον,
καθὸ οίονει τινα κεφαλαία ἔχει τὰ περιτατικὰ, τῶν δὲ
λοιπῶν ἀπλούστερον, τῷ μὲν μύθῳ ὑπέταξε, τῶν δὲ λοι-
πῶν προέταξεν, ἡ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος προτέτακται αὐ-
15 τοῦ διὰ τὸ τοῖς ποιητικοῖς συγγενειάζειν μαθήμασι·
δέοντας οὖν διὰ τοῦτο τοῖς ἐκ ποιητικῶν μαθημάτων αὐ-
τῷ πρώτῳ ἐντυγχάνειν, οὕτω καὶ τὸ διήγημα² μετὰ
τὸν μῦθον ἔταξεν ως συγγενειάζον αὐτὸ τοῖς ποιητικοῖς·
πολλὰ γάρ εἰσι διηγήματα παρὰ τοῖς ποιηταῖς, καὶ μά-
20 λιστα τὰ δραματικὰ, ἡ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος πρῶτος
ἐτάχθη διὰ τὸ εἶναι ψεῦδης, καὶ διὰ τοῦτο ἀνυπόστα-
τος, τὸ γάρ ψεῦδος ἀνυπόστατον, ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὅντος
τὸ ὅν γίνεται, οὕτω καὶ τὸ διήγημα προτέτακται
τῶν λοιπῶν, ως καὶ αὐτὸ πῆ μὲν ψεῦδες ὅν, ως τὰ
25 δραματικὰ διηγήματα, πῆ δὲ καὶ ἀληθὲς, ως τὰ ιστο-

---

¹ Vind. συγγενιάζον.² Vind. διάστημα. scr. διήγημα.

ρικά, οὐδὲ γὰρ ἡδυνάμεθα μετὰ τὸ καθάπαξ ψευδές, ὅπερ ὁ μῦθος, ἐπὶ τὸ καθάπαξ ἀληθὲς χωρῆσαι· αἱ γὰρ ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρα μεταβολὴ σφαλεραῖ· η̄ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος διὰ τοῦτο προτέτακται, διότι τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ λόγου μᾶλλον ἀναλογεῖ, οὕτω καὶ τὸ διή- 5 γημα ἐτάχθη μετὰ τὸν μῦθον, ὡς τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ λόγου, τῇ διηγήσει δηλονότι, ἀναλογοῦν· η̄ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος ἐτάχθη πρώτος, διὰ τὸ εἰς τὸ πρῶτον εἶδος τῆς φητορικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνά- 10 ξεν ἡμᾶς, οὕτω καὶ τὸ διήγημα, ὡς τοῦ δευτέρου εἴ- δους ὃν τοῦ δικανικοῦ δηλονότι, ἐτάχθη καὶ αὐτὸ δεύτερον. “Οτι δὲ τοῦ δικανικοῦ εἴδους ἐστὶ τὸ διήγημα, δῆλον ἐκ τοῦ ὄρισμοῦ αὐτοῦ· ἔστι γὰρ διήγημα ἔκθεσις πράγματος οὐχὶ γενησομένου, ὅπερ ἐστὶ μέλλοντος χρόνου, οὐδὲ γενομένου³, ὅπερ ἐστὶν ἐνεστῶτος, ἀλλὰ 15 γεγονότος, ὅπερ ἐστὶ παρεληλυθότος· ὁ δὲ παρεληλυθὼς χρόνος τῷ δικανικῷ εἴδει ἀπονειμηται, ὥσπερ ὁ μέλ- λων τῷ συμβούλευτικῷ, καὶ ὁ ἐνεστῶς τῷ πανηγυρικῷ· ὁ δὲ Θέων διὰ τοῦτο γηστὶ μετὰ τὸν μῦθον τετάχθαι τὸ διήγημα, ἐπειδὴ ἔσθ’ ὅτε συμπλέκονται ταῦται· „ἐκ- 20 θέμεροι γὰρ“⁴, γησὶ, „μῦθον ἐπιφέρομεν διήγημα η̄ ἀνάπαλιν, τὸ μὲν διήγημα πρότερον, ὅστερον δὲ τὸν μῦθον, οἷον πεπλασμένον, ὅτι κάμηλος ἐπιθυμήσασα κεράτων καὶ τὰ ὄτα περιετμήθη· τοῦτο προειπόντες ἐποίουμεν τὸ διήγημα, παραπλήσιόν τι δοκεῖ μοι πιθεῖν 25 τῇ καμῆλῳ ταῦτῃ καὶ Κροῖσος ὁ Λυδός, καὶ ὅλον ἐγε- ξῆς τὸ διήγημα!“ ἀλλ’ οὐτος ὁ λόγος οὐ μᾶλλον τὸν μῦθον δείκνυντι τοῦ διηγήματος προταττόμενον, η̄ τὸ διήγημα τοῦ μύθου· τιντες δὲ καὶ πάλιν φασὶν, διὰ τοῦτο μετὰ τὸν μῦθον τετάχθαι τὸ διήγημα, διότι ὁ μὲν μῦ- 30 θος, εἰ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἔστιν ὅτε παραλαμβάνεται,

3 Vind. γενομένου. scr. γενομένου. 4 p. 177. nostr. ed.

καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, καὶ ὅποι ποτ' ἀν αὐτοῦ γένηται
 χρεία, ἀλλὰ καὶ προσιμίου τάξιν πολλάκις ἀναπληροῦ, καὶ
 γὰρ καὶ μῆθον ἔσθ' ὅτε προθέντες ἐπιφέρομεν τὸ διή-
 γημα· τὸ δὲ διήγημα τῆς δευτέρας ἀεὶ τάξεως· ἀλλ'
 5 ἔστιν εἰπεῖν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι οὐ πάντοτε τὴν δευτέ-
 ραν τάξιν εἴληχε τὸ διήγημα, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ προτί-
 θεται τῶν ἄλλων λόγων, ὡς ὅτε διηγηματικῶς τοῦ λόγου
 ἀρχόμεθα μὴ ποιοῦντες προοίμιον, ὡς ἔχει τὸ⁵, „ἀδελ-
 φᾶς ἔχομεν γυναικας, ἐγώ τε καὶ Σπουδίας ούτοσί⁶“, καὶ
 10 τὸ⁶, „κοινωνός είμι τοῦ δανείσματος“, καὶ ἄλλα μν-
 ορία, ἄλλως τε δὲ καὶ ὕσπερ τὸν μῆθον προτιθέντες
 ἐπιφέρομεν τὸ διήγημα, οὕτω κατ' αὐτὸν φάναι τὸν
 Θέωνα καὶ τὸ διήγημα προθέντες⁷ ἐπενεγκεῖν τὸν μῆ-
 θον. Ἐτεροι δὲ πάλιν μετὰ τὸν μῆθον τὴν χρείαν ἔτα-
 15 ξαν, διὰ τὸ εὐκολωτέραν ταύτην ἥγεισθαι τοῦ διηγήμα-
 τος, ἐπεὶ μηδὲ κατ' ἐκεῖνα τὰ κειμάλαια ἐθούλοντο αὐ-
 τὴν διαιρεῖν, καθὰ τὰ νῦν παρ' ἡμῶν διαιρεῖται, ἀλλὰ
 κατὰ πάσας ὁμοῦ τὰς πτώσεις, ὅπερ πολὺ δήπονθεν εὐ-
 κολώτερον ἦν τοῦ ἐκθέσθαι διήγημα. πῶς γὰρ οὐ πάντη
 20 τοῖς βουλομένοις εὐμεταχείριστον τὸ κατὰ πτώσεις διαι-
 ρεῖν τὴν χρείαν· κατ' εὐθεῖαν μὲν, οἷον Διογένης ἐρω-
 τηθεὶς, πῶς ἂν τις ἔνδοξος γένηται, ἀπεκρίνετο, ὡς ἥ-
 κιστα δόξης φροντίζων· κατὰ γενικὴν δὲ, οἷον Διογένους
 ἐρωτηθέντος, πῶς ἂν τις ἔνδοξος γένοιτο, λόγος ἀπο-
 25 μνημονεύεται, ὡς ἥκιστα δόξης φροντίζων· κατὰ δὲ δο-
 τικὴν, οἷον Διογένει ἐρωτηθέντι, πῶς ἂν τις ἔνδοξος
 γένοιτο, ὑπῆλθεν⁸ εἰπεῖν, ὡς ἥκιστα δόξης φροντίζων·
 κατὰ δὲ αἰτιατικὴν, οἷον Διογένην ἐρωτηθέντα, πῶς
 ἄν

5 Dem. in Spud. init. 6 Dem. in Dionysodor. init.

7 Vind. προσθέντες et θέων. Corrigit Laur. Theon. c. 3. p. 177, 10. 8 Fort. ἐπῆλθεν coll. Theon. p. 211, 28.

άν τις ἔνδοξος γένοιτο, φασὶν εἰπεῖν, ὡς ἥκισται δόξης φροντίζων· κατὰ δὲ κλητικὴν, οἶον, σὺ, ὁ λιόγενες, ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις ἔνδοξος γένοιτο, ἔφης, ὡς ἥκισται δόξης φροντίζων· οὕτω καὶ οἱ παλαιοὶ κατὰ τὰς πτώσεις τὰς χρείας ήξιον διαιρεῖν, οἰόμενοι τοῖς νέοις ἄρτι ποιη- 5 τικῶν ἀφισταμένοις καὶ ἐπὶ τὴν ὁγητορικὴν ἰσύσιν ἀρκεῖν τὸ οὔτως αὐτὴν διαιρεῖν πρὸς τὴν τοῦ πολιτικοῦ λόγου μελέτην. Ὁφειλομεν λοιπὸν ζητῆσαι, καὶ πρὸς ποῖον μὲν τῶν τῆς ὁγητορικῆς εἰδῶν, πρὸς ποῖον δὲ καὶ τοῦ πο- λιτικοῦ λόγου μερῶν γυμνάζει ἡμᾶς τὸ διήγημα· λέγεται 10 τοίνυν καὶ πρὸς τὰ τρία μέρη γυμνάζειν ἡμᾶς, διὰ τὸ καὶ ἐν δικανικαῖς καὶ συμβουλευτικαῖς καὶ πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν ἐμπίπτειν διηγήματα, πρὸς δὲ τὰ τοῦ λό- γου μέρη προηγουμένως μὲν πρὸς τὴν διήγησιν, ἐπο- μένως δὲ καὶ πρὸς τὰς παρεκβάσεις, αἵτινες ἐν τοῖς 15 ἐπιλόγοις εὑρίσκονται, τὰ προβαλλόμενα τοῦ πράγματος ἢ τοῦ προσώπου ἢ καὶ τὰ μέλλοντα διηγουμένων ἡμῶν· μετρίως δὲ καὶ πρὸς τὰ προοίμια· εὑρίσκονται γάρ τινα καὶ διηγηματικὰ προοίμια, ἀπ' αὐτῆς ἡμῶν ἀρχομένων τῆς ὑποθέσεως. 20

β'. Διήγημα ἐστιν ἔκθεσις πράγματος.
'Ενι παρατηρήματι ἐν ἅπασι χρῆται τοῖς γυμνάσμασιν ὁ Ἀριθόνιος, τῷ δριζεσθαι τὸ προκείμενον γύμνασμα· ἐστι δέ τι καὶ δεύτερον καὶ τρίτον αὐτῷ παρατήρημα· ἥδη δὲ καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον, ἐξ ὧν τῷ μὲν ἐνι, 25 ἐστι δὲ τοῦτο τὸ διαιρεῖν τὸ προκείμενον γύμνασμα εἰς τὰ ἐν αὐτῷ εἴδη⁹, ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις γυμνάσμασι χρῆται, πλὴν τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς καὶ τοῦ κοινοῦ τόπου· εἰ γάρ καὶ ἐπὶ τούτων διαιρέσει χρῆται ὁ σομιστῆς, ἀλλ' οὐχὶ τοιαύτη, οἴας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, 30

⁹ Post εἴδη Codd. habent δέ. In Laur. punctum impositum haud scio an jubeat delere.

ἀλλ' ἐτέρᾳ τῇ εἰς τὰ κεφάλαια, τῷ δὲ ἐτέρῳ, ὅπερ ἐστὶ τὸ τὰ κεφάλαια τοῦ προκειμένου γυμνάσματος ἀποδίδονται, ἐν μὲν τοῖς λοιποῖς καὶ αὐτῷ γυμνάσματι χρῆται, τῷ δὲ τετάρτῳ, ἔστι δὲ τοῦτο ἡ διαφορὰ τοῦτο πρὸς 5 τόδε, ἐν μὲν τῷ μύθῳ χρῆται λέγων τὴν διαφορὰν τοῦ προμυθίου καὶ τοῦ ἐπιμυθίου, καὶ ἐν τῷ διηγήματι δεικνὺς, τίνι διαφέρει διήγημα καὶ διήγησις, καὶ ἐν τῇ γυνώμῃ, τίνι διαφέρει χρεία γνώμης, διδάσκων, καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ, τί διαφέρει τὸ ἐγκώμιον ὑμνουν καὶ ἐπαίνουν πα-
10 φαδιδοὺς, καὶ ἐν τῷ ψόγῳ, τί διαφέρει ὁ ψόγος τοῦ κοινοῦ τόπου διδάσκων, καὶ ἐν τῇ θέσει, τί διαφέρει τῆς ὑποθέσεως λέγων, καὶ ἐν τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ, τί διαφέ-
ρει ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ τῆς θέσεως καὶ ὑποθέσεως δεικνὺς, ἐν 10 τῇ χρείᾳ καὶ τῇ ἀνασκευῇ καὶ τῷ κοινῷ
15 τόπῳ καὶ ἐν τῇ συγκρίσει οὐ χρῆται. Τῷ δὲ πέμπτῳ· ἔστι δὲ τοῦτο ἡ αἵτια τῆς ὀνομασίας, ἐν μὲν τῇ χρείᾳ κέχρονται λέγων, χρειώδης δὲ οὖσα προσαγορεύεται χρεία, καὶ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ λέγων· εἴρηται δὲ οὖ-
τως, ἀπὸ τοῦ κοινῆς πᾶσιν ἀρμόττειν τοῖς μετα-
20 σχοῦσι τοῦ πράγματος· καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ λέγων· εἴρηται δὲ οὖτως ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις ἄδειν τὸ παλαιὸν, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς οὐδαμῶς, ἔξωθεν δὲ τούτων παρατηρεῖται τίνα καὶ ἴδικῶς ἐν τοις τῶν γυμνασμάτων, οἷον ἐν μὲν τῷ μύθῳ τὴν γένεσιν τοῦ μύθου καὶ τὴν
25 κλήσιν δεικνὺς, ἐν δὲ τῷ διηγήματι τὰς ἀρετὰς τοῦ διηγή-
ματος. Διήγημα ἐστιν ἔκθεσις πράγματος γε-
γονότος ἢ ὡς γεγονότος. ἐπειδὴ τῶν διηγημάτων τὰ μέν εἰσιν ἀληθῆ ὡς τὰ ἴστορικά, τὰ δὲ ἀμφίδοξα
ἢ ψευδῆ ὡς τὰ δραματικά καὶ τὰ πολιτικά· καὶ γὰρ
30 τὰ μὲν δραματικά, εἰ καὶ τῶν μύθων διαλλάττουσιν ἔστιν ὅτε, ἀλλὰ διά γε τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν πα-

λαιότητα τοῖς μυθικοῖς πλησιάζουσι, τὰ δὲ πολιτικὰ τοῖς μὲν ἀληθῆ δοκεῖ, τοῖς δὲ ψευδῆ, τὸ μὲν γεγονότος εἶπε διὰ τὰ ἀληθῆ, τὸ δὲ ὡς γεγονότος διὰ τὰ ψευδῆ καὶ ἀμφίδοξα, οὐκ εἶπε δὲ μὴ γεγονότος, ἀλλ' ὡς γεγονότος, δεικνὺς ὡς κάν τοῖς δραματικοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς δέον φυλάττεσθαι πιθανότητα, ἥτις ἐστὶν ἀρετὴ διηγήματος, ὡς ἂν εἴ καὶ μὴ γεγόνασι τὰ ἐν τῷ διηγήματι λεγόμενα, ὅμως εἰκονίζουσι τὴν ἀλήθειαν· παρείληπται οὖν κάνταῦθα τὸ μὲν ἔκθεσις ὡς γένος, τὰ δὲ λοιπά ἀντὶ διαφορῶν· ίστεον δὲ ὅτι οὐκ ἔχει ἀκριβῶς ὁ παρὼν δοισμὸς τοῦ διηγήματος, διὰ τὸν διαζευκτικὸν σύνδεσμον· οὐ γὰρ δέον ἐν τοῖς δοισμοῖς τοὺς διαζευκτικοὺς συνδέσμους τίθεσθαι, διὰ τὸ πάντων ὅμοῦ τῶν ἐν τῷ δοισμῷ προσήκειν πάντα τὰ ὄριστὰ μετέχειν, καὶ μὴ τὸ μὲν τοῦδε, τὸ δὲ ἔτέρου· ἵσως οὖν ὑπογραφήν τις εἴπῃ τὸν παρόντα λόγον τοῦ διηγήματος, καὶ οὐχ δοισμὸν κατὰ τοῦτο· ἐν γὰρ ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦτο γίνεται, ὡς ἔχει καὶ ἡ τοῦ ὄντος ὑπογραφή· λέγεται γὰρ τὸ ὃν ἡ πρᾶγμα αὐθύπαρκτον, μηδενὸς δεόμενον πρὸς σύστασιν, ἢ ὅπερ ἐν ἑαυτῷ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν ἔτέρῳ δὲ ἔχει τὴν ὑπαρξίαν· τοῦτο γὰρ ὑπογραφή ἔστι τοῦ ὄντος, οὐχ δοισμὸς, καθὸ τοῦ δοισμοῦ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν συνεστῶτος, ἐνταῦθα οὐκ ἔστιν εὑρεῖν γένος τοῦ δοιστικοῦ, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι τοῦ ὄντος ἀνωτέρω, καὶ οὐδὲ ἐν πάσαις ταῖς ὑπογραφαῖς τοῦτο γίνεται, φημὶ δὴ τὸ διαζευκτικὸν ἐν αὐταῖς κεῖσθαι συνδέσμους· αὐτίκα γὰρ ἡ τῆς οὐσίας ὑπογραφὴ οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει· ὑπογράφουσι γὰρ τὴν οὐσίαν πρᾶγμα αὐθύπαρκτον μηδενὸς δεόμενον πρὸς σύστασιν· πλὴν τοῦτο σημειωτέον, ὅτι τῶν ὑπογραφῶν ὅσαι μὲν οὐκ ἔχουσι διαζευκτικοὺς συνδέσμους ἀρμόζουσι πᾶσι τοῖς ὑποτεταγμένοις ὑπ’ ἐκείνη οὐ ἔστιν ὑπογραφὴ, ὥσπερ ἡ τῆς οὐσίας ἀνευ συνδέσμων οὖσα πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀρμόζει· αἱ μὲν-

τοι διαξευκτικοὺς ἔχουσαι συνδέσμους οὐδαμῶς, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ ὄντος ἔχει· οὐδενὶ γὰρ αὐτῇ τῶν ὑπὸ τὸ ὄν τεταγμένων τελείως ἀρμόζει· καὶ ἡ τοῦ διηγήματος· οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπὸ τὸ διηγῆμα τελείως αὐτὴν δέχεται, 5· ὡς μετ' ὄλιγον δειχθήσεται. Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ παρὼν λόγος τοῦ διηγήματος οὐκ ἔστι τοῦ Ἀφροδιτοῦ, ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ τεχνογράφων, καὶ ὁ Ἐρμογένης γὰρ λέγει ἐν τοῖς αὐτοῦ γυμνάσμασιν¹¹ οὕτως, „τὸ διηγῆμα βούλονται εἶναι ἐκθεσιν πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γε- 10 γονότος.“

“Ἐκθεσις πράγματος γεγονότος. Ζητεῖται τίνος χάριν προέταξε τὴν ἐκθεσιν τῶν ἔξης λέξεων τῶν ἐν τῷ ὄρισμῷ, καὶ τοι δυνάμενος καὶ οὕτως εἰπεῖν, διηγημάτιστι πράγματος γεγονότος ἐκθεσις· καὶ 15 φαμὲν ὅτι παντὸς ὄρισμοῦ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν συγκειμένου ὄφειλε τὸ γένος προτάττεσθαι τῶν διαφορῶν, ἐπειδὴ¹² καὶ πρωτόν ἔστι φύσει τὸ γένος τῶν¹³ ὑπὸ αὐτῷ διαφορῶν, ἢ ἐπεὶ ὁ ὄρισμὸς ἐν τῷ τί ἔστι κατηγορεῖται, τῶν δὲ ἐν τῷ ὄρισμῷ λέξεων ἡ μὲν ἀντὶ 20 γένους κειμένη ἐν τῷ τί ἔστιν, αἱ δὲ ἀντὶ διαφορῶν ἐν τῷ ὄποιόν τί ἔστιν, εἰκότως πρὸς τὴν τοῦ τί ἔστιν ἐρώτησιν ἐκείνη τῶν ἐν τῷ ὄρισμῷ προβέβληται λέξεων, ἥτις καὶ πρὸς αὐτὴν οἰκείως δίδοται, ἀλλως τε δὲ τὸ μὲν γένος τῶν πόρφυρ χωρίζει τὸ ὄριστὸν, οἷον τῶν ἐτερογε- 25 νῶν, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν ἐγγὺς, ἥγουν τῶν ὄμοιγενῶν, ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ τὰ μέταλλα διακρίνον πρῶτον διακρίνει τὰ πόρφυρ καὶ ὑστερον τὰ ἐγγὺς, οἷον χρυσοῦ ὄντος καὶ ἀργύρου καὶ ξύλων πρῶτον διακρίνει τὰ ξύλα, 30 ὑστερον δὲ τὸν χρυσὸν ἐκ τοῦ ἀργύρου· οὕτω γοῦν καὶ ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὄρισμῷ, γένους μὲν ὄντος τοῦ

11 p. 16.
αὐτό.

12 Vind. ἐπεὶ δέ.

13 Vind. τοῦ ὑπὸ

ζών, διαφορῶν δὲ τῶν ἔξης, προτάττεται τὸ γένος τῶν διαφορῶν. Λίστι δέ τινες ὄρισμοὶ, ἐν οἷς τὸ γένος οὐ προτέτακται τῶν διαφορῶν, ἀλλὰ τούνταντίον ὑποτέτακται αὐταῖς, ὥσπερ ἔχει καὶ ὁ τῆς κατασκευῆς παρὰ τῷ Ἀρθονίῳ, κατασκευή ἐστι προκειμένου τινὸς βεβαίω-⁵ σις πράγματος, καὶ ὁ τῆς¹⁴ ἀναγνώσεως ἐν τῇ τοῦ Διονυσίου γραμματικῇ τέχνῃ, λέγων „ἀνάγνωσίς ἐστι ποιημάτων ἢ συγγραμμάτων ἀδιάπτωτος προφορᾶ“, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ τῆς μὲν προφορᾶς ἀντὶ γένους κειμένης, τῶν δὲ λοιπῶν λέξεων ἀντὶ διαφορῶν, καὶ κατ' αὐτὸ¹⁰ τοῦτο παρά τινων ὁ τοιοῦτος λόγος τῆς ἀναγνώσεως κακίζεται.¹⁵ Τ' εγονότος· καὶ τοῦτο ξητεῖται, εἰ τὸ διήγημα πρὸς τὴν διήγησιν λέγεται γυμνάζειν ἡμᾶς, εὑρίσκονται δὲ διηγήματα κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους, τὸν τε παρεληλυθότα καὶ τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν μέλλοντα,¹⁵ πῶς ὁ σοφιστὴς ὄριζόμενος τὸ διήγημα ἔκθεσιν αὐτὸ γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος πράγματος εἶπεν; ἐν γὰρ τῷ οὕτως εἰπεῖν τὰ κατὰ τὸν παρεληλυθότα μόνον χρόνον ἐσήμανε διηγήματα· καὶ λέγομεν, ὅτι εἰκότως οὕτως εἶπε· τὰ γὰρ πρὸς γυμνασίαν ἐκτιθέμενα διηγήματα πα-²⁰ ρεληλυθότος μόνον χρόνου εἰσὶν ἀπαντα διηγήματα σχεδὸν, ὅπου γε καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐν τοῖς πολιτικοῖς τιθεμέναις διηγήσεσιν, εἰ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς χρόνους ἔσθ’ ὅτε εὑρίσκονται, διηγήσεις ὅμως αἱ ἐκ τῶν παρελθόντων γινόμεναι πλεονάζουσι· τίνος δὲ χάριν τὰ κα-²⁵ τὰ γυμνασίαν διηγήματα μόρα τὴν κατὰ τὸν παρεληλυθότα χρόνον ἔχουσιν ἔκθεσιν; διότι τῶν μὲν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον πραγμάτων τὰ μὲν ἡδη γεγόνασι, τὰ δὲ μέλλουσι, διά τοι τοῦτο καὶ ὁ ἐνεστῶς αὐτὸς ἀνυπόστατος εἶναι νομίζεται, ὡς τὸ μὲν αὐτοῦ τῷ πιφε-³⁰ ληλυθότι ἀπονέμων χρόνῳ, τὸ δὲ τῷ μέλλοντι τὰ δὲ

14 Laur. ὁ τῆς. Vind. ὅτιν.

15 Vind. κακίζηται.

κατὰ τὸν μέλλοντα πάλιν δυσχερῆ τὴν ἔκθεσιν ἔχουσιν, ἄτε μήπω ἔτι ὑποστάντα μηδὲ φανερὰ γεγονότα καὶ κρείττονος διὰ τοῦτο καὶ τελεωτέρας ἔξεως ἢ κατ' εἰσαγωγὴν δεόμενα· τινὲς δὲ καὶ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι τῶν ἐνεστώτων ὡς ἐνεστώτων οὐκ ἔστι διήγησις, ἀλλὰ μᾶλλον ἔνδειξις, ὥσπερ ποιεῖ ὁ παρ’ Εὔριπίδῃ δεικνὺς τῇ Ἀντιγόνῃ τοὺς ἥρωας¹⁶, δμοίως οὐδὲ τῶν μελλόντων ἔστι διήγησις, ἀλλὰ μᾶλλον πρόδρομος, ὡς εἴ τις μάντις προλέγει τὰ μέλλοντα. Γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος· Ζητεῖται διατί μὴ προέταξε τὸ ὡς γεγονότος, ὥστε εἶναι τὸν λόγον τοιοῦτον· διήγημά ἔστιν ἔκθεσις πράγματος ὡς γεγονότος ἢ γεγονότος· καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπεὶ τὸ ὡς γεγονότος εἰκονίζει τὸ γεγονός, καὶ δύμοιότητά τινα πρὸς αὐτὸν ἐπείγεται ἔχειν, τὸ δὲ εἰκονιζόμενον κρείττον ἀεὶ τῆς εἰκόνος καὶ τιμιώτερον, διὰ τοῦτο τὸ γεγονός τοῦ ὡς γεγονότος προτέτακται ὡς τιμιώτερον καὶ αἰδεσιμώτερον. Διενήνοχε δὲ διήγημα διηγήσεως, ὡς ποιήσεως ποίημα. μετὰ τὸ κοινόταν παρατήρημα, ὅπερ ἦν ὀδανεὶ ὄρισμὸς, ἔρχεται 20 καὶ ἐπὶ ἔτερον, φέρε ἐν ἀπασι καὶ αὐτῷ τοῖς γυμνάσιαιν χρῆται, πλὴν τῆς χρείας καὶ τῆς ἀνασκευῆς καὶ τοῦ κοινοῦ τόπου καὶ τῆς συγκρίσεως· καὶ ὁ μὲν Ἀφθόνιος διαφέρειν λέγει τῆς διηγήσεως τὸ διήγημα, καθὸ τὸ μὲν διήγημα μερικώτερον ἔστιν, ἡ δὲ διήγησις 25 καθολικώτερον καὶ πολλῶν διηγημάτων περιληπτικὴ, ἀπόλουθα λέγων καὶ κατὰ τοῦτο τῷ Ἐρμογένει· ἔτεροι δὲ διαφέρειν αὐτὰ ἔφασαν, καὶ τὸ μὲν διήγημά φασι¹⁷ τῶν ἴστορουμένων ἔστι καὶ γεγονότων ἀπαγγελία, ἡ δὲ διήγησις τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀμφισβητήσεων ἔκθεσις πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος συμφέρον· ἔτεροι δὲ διήγησιν μὲν τὴν τῶν ἀληθῶν πραγμάτων ἐκάλεσαν ἔκθεσιν,

16 Phoen. 120 sqq.

17 Vind. φησί.

διήγημα¹⁸ τὴν τῶν ὡς γεγονότων, ὡς καὶ Νικόλαος ἐν τῇ περὶ τῶν προγυμνασμάτων αὐτοῦ πραγματείᾳ διέξεισι, καὶ τις τῶν τὰ Ἀιφθονίου ἔνηγησαμένων. Τοῦ δὲ διηγῆματος τὸ μέν ἐστι δραματικὸν, τὸ δὲ ἵστορικὸν, τὸ δὲ πολιτικόν· μετὰ τὰ ἀνωτέρω παρα-⁵ τηρήματα ἔρχεται πάλιν ἐπὶ κοινὸν παρατήρημα, ἀλλ’ οὐχ οὕτω κοινὸν, ὥσπερ ἦν καὶ τὸ πρῶτον, ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἐν ἀπάσαις ταῖς τῶν γυμνασιῶν χρῆται μεθόδοις, τούτῳ δὲ ἐν ταῖς πλείσι μὲν, οὐκ ἐν ἀπάσαις δὲ διμοις. Τοῦ δὲ διηγῆματος τὸ μέν ἐστι δραματικὸν, τὸ δὲ ἵστορικὸν, τὸ δὲ πολιτικὸν. Ὁ μὲν Ἐρμογένης εἰς τέσσαρα διαιρεῖ τὸ διήγημα, εἰς μυθικὸν, εἰς πλασματικὸν, εἰς ἱστορικὸν, εἰς πολιτικὸν, μυθικὸν μὲν λέγων τὸ παρὰ τὴν φύσιν συγκείμενον καὶ πρὸς τὴν τῶν μύθων ἀπιστίαν ἐκπίπτον, οὗν ἐστι τὸ κατὰ τὸν Περσέα, τὸ κατὰ τὸν¹⁵ Τριπτόλεμον, τὸ κατὰ τὸν φωνήεντα ἄππον τοῦ Ἀχιλλέως.¹⁹ πλασματικὸν δὲ τὰ ἀμφίδοξα καὶ ἐνδεχόμενα, ἱστορικὰ δὲ τὰ ἀληθῆ, πολιτικὰ δὲ τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσιν εἰς χρείαν τοῖς ὁρτορσιν ἥκοντα· ὃ μέντοι Ἀιφθόνιος διὰ τοῦ δραματικοῦ καὶ τὸ μυθικὸν καὶ τὸ²⁰ πλασματικὸν συμπεριλαβὼν εἰς τοια φαίνεται διαιρῶν τὸ διήγημα· δραματικὰ²⁰ δὲ λέγονται τὰ τοιαῦτα διηγῆματα ὡς τοῖς ποιητικοῖς ἀρμόζοντα δράμασι μάλιστα, ὥσπερ καὶ πολιτικὰ λέγονται τὰ τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἀρμόζοντα. Τὸ δὲ ἵστορικὸν διὰ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τὰ²⁵ κατὰ συγγραφῆν δηλοῖ διηγῆματα· διαιρέει δὲ συγγραφῆ ἱστορίας τῷ χρόνῳ· ὃ μὲν γὰρ τὰ πρὸ αὐτοῦ γενόμενα διηγοίμενος ἱστορίαν ποιεῖ, ὃ δὲ κατὰ τοὺς ἴαντοῦ χρόνους συμβάντα συγγραφῆν, ὡς ὁ Θουκυδίδης· ἐστι δέ ὅτε ἀδιαγόρως καὶ πάντας τοὺς πεζολόγους συγ-³⁰

18 Vind. iterum διήγησιν.
Vind. δραματικόν.

19 Vind. Ἀχιλέως.

20

γραφεῖς καλοῦσιν, ὡς ὁ Διονύσιος ὁ Θρᾷξ ἐν τῇ γραμματικῇ αὐτοῦ τέχνῃ λέγει· „γραμματική ἐστιν ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων“, συγγραφεῖς λέγων κοινῶς πάντας τοὺς πεζολόγους· ἐστι δὲ ὅτε πάλιν καὶ ἴστορικά φασι τὰ ἀληθῆ πάντα διηγήματα, ὡς ὁ Ἀφρόνιος νῦν. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστι δραματικόν. Ζητεῖται, διὰ τί προέταξε τὸ δραματικὸν τῶν ἄλλων· καὶ τινες μὲν λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο προέταξεν αὐτὸς ὡς συγγερεάζον 10 τῷ προηγησαμένῳ γυμνάσματι, φημὶ δὴ τῷ μύθῳ· τὸ ἴστορικὸν δὲ προτάττει τοῦ πολιτικοῦ, διότι τὸ μὲν ἴστορικὸν παλαιόν ἐστι, τὸ δὲ πολιτικὸν πρόσφατον, ἥτις χρησιμώτερον ὄν τοῖς νεοῖς πρὸς γυμνασίαν, ἥπερ τὸ πολιτικὸν, διὸ καὶ οἱ γυμνασόμενοι ἴστορικὸν μὲν καὶ 15 δραματικὸν ἀπαιτοῦνται διηγῆμα, πολιτικὸν δὲ οὐ τοσούτον, καὶ ταῦτα μὲν ἔτεροι· ἵμετες δὲ λέγομεν, ὅτι ἀδιαγόρως καὶ ταῦτα τέτακται διὰ τὴν τῶν εἰδῶν ὁμοτιμίαν, ὥσπερ καὶ τὸ λογικὸν εἶδος τοῦ μύθου καὶ τὸ ἡθικὸν καὶ τὸ μικτὸν ἀδιαγόρως κατ’ αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγον 20 ἐλέγουμεν τετάχθαι. Ἀλλ’ ἵσως ἂν τις εἴποι, ἀπ’ ἐκείνων μὲν καλῶς τοῦτο λέγεται, ἷν γὰρ ἀπὸ γένους εἰς εἶδη ἡ διαιρεσίς, ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· οὐ γὰρ ἀπὸ γένους εἰς εἶδη ἡ διαιρεσίς, ἀλλ’ ὡς τὰ ἀιρέντα καὶ πρὸς ἓν· ἐπεὶ οὐχ ὡς γένος εἰς εἶδη διαιρεῖται τὸ διηγῆμα 25 τὸ δραματικὸν καὶ ἴστορικὸν καὶ πολιτικὸν, ἥτις γὰρ ἂν καὶ ὄνοματα αὐτοῖς μετεδίδον, καὶ ὄρισμοῦ καὶ συνωνύμων αὐτῶν κατηγορεῖτο· νῦν δὲ οὐ μεταδίδωσιν αὐτοῖς ὄρισμοῦ· καὶ γὰρ ὁ τοῦ διηγήματος ὄρισμὸς, ὃς φησιν εἶναι τὸ διηγῆμα ἐκθεσιν πράγματος γεγονότος ἥτις 30 ὡς γεγονότος, οὐκ ἂν αὐτὸς ἀπαραλλάκτως καὶ ἐπὶ τοῦ δραματικοῦ διηγήματος ὁρθείη, ἐπεὶ μηδέ ἐστι τὸ δραματικὸν ἐκθεσις πράγματος γεγονότος ἥτις γεγονότος,

ἀλλ' ὡς γεγονότος μόνον, ὥστε ὁ μὲν τοῦ ἀπλῶς διηγήματος λόγος εἴη ἀνέκθεσις πράγματος γεγονότος ἢ ὡς γεγονότος, ὁ δὲ τοῦ δραματικοῦ ἐκθεσις πράγματος ὡς γεγονότος, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ ὄντα ποινωνοῦσι ταῦτα· τὸ μὲν γὰρ δραματικὸν διηγῆμα λέγεται, τὸ 5 δὲ ἵστορικὸν οὐ διηγῆμα, ἀλλὰ διηγήσις· εἰ καὶ μὴ ὁ Ἀφθόνιος τοῦτο παρεσημήνατο, ἐπεὶ φησι καὶ διαιφέρειν διηγῆμα διηγήσεως, οὐ τῷ καθολικωτέρῳ καὶ μερικωτέρῳ, ὡς τῷ Ἀφθονίῳ δοκεῖ, ἀλλὰ τῷ ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ· τὰ μὲν γὰρ ψευδῆ, οἷα τὰ δραματικὰ λέγοιτο ἀν διηγήματα, τὰ δὲ ἀληθῆ οἶν τὰ ἵστορικὰ, διηγήσεις· ἡμεῖς δέ φαμεν καὶ πρὸς τοῦτο, εἰ μὲν ἀπὸ γένους εἰς εἰδὴ ἔστιν ἡ διαιρέσις, ἀδιαιρόφως λέγομεν τὸ δραματικὸν καὶ τὸ ἵστορικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τετάχθαι, ἐπεὶ μὴ ἔστιν ἐν τῇ τοιαύτῃ διαιρέσει τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον· εἰ δὲ 15 ὡς τὰ ἄφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἐν διηγέθη τὸ διηγῆμα εἰς αὐτὰ, ἔνθα τὸ πρῶτον ἔστι καὶ τὸ δεύτερον, ἔστωσαν δεδειγμέναι αἱ ἀνωτέρω ὅηθεῖσαι αἰτίαι τῆς τούτων τάξεως. Τὸ μὲν ἔστι δραματικὸν, τὸ δὲ ἵστορικὸν, τὸ δὲ πολιτικόν· τὸ μὲν δραματικὸν οὔτως ὠνόμασται ἀπὸ τοῦ 20 τοῖς ποιητικοῖς ἀριθμοῖς μάλιστα δράμασι· τὸ δὲ ἵστορικὸν τὸ τῆς ἵστοριας ἔχει ὄνομα, ἀλλ' οὐχ ὡς τῶν ἀληθῶν εἰδῶν τοῦ διηγήματος μὴ φερομένων ἐν ταῖς ἵστοριαις, ἀλλ' ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ἴδεας αἰτῶν ἔχει τὸ ὄνομα· τοῦτο δὲ ἵστορικὸν ἐκλίθη κατ' ἔξαιρετον ὡς 25 ἀληθὲς, τὸ δὲ πολιτικὸν, τοντέστιν ἐν πολιτείαις συμβαῖνον, καὶ φερομένα πολιτευόμενοι, τοντέστι δικάζοντες ἢ βουλεύοντες ἢ πανηγυρίζοντες· τὸ δὲ αὐτὸν καλεῖται καὶ πιθανὸν καὶ βιωτικὸν καὶ πραγματικὸν καὶ ἴδιωτικὸν καὶ δικανικόν· πιθανὸν μὲν, ὡς πειθοῦς ἀντεχόμενον, πραγματικὸν δὲ, ὡς περὶ διάφορα πράγματα καθεκάστην καταγινόμενον, ἴδιωτικὸν ὡς καὶ τοῖς ἴδιωταις ἦγουν τοῖς ἀπραγμονοῦσι πολλάκις συμπίπτον καὶ

συμβαίνονταν κατά τινα τύχην καὶ περιπέτειαν. δικαιοικὸν δὲ ὡς ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς δικαιοστηρίοις λεγόμενον, καὶ πολλάκις μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ οἰκονομίαν τινὰ καὶ τάξιν καὶ δεινότητα ἔχον, ὅτε καὶ κατάστασις 5 οὐ διήγημα προσαγορεύεται. Καὶ δραματικὸν μὲν τὸ πεπλασμένον· οἶόν ἐστιν ἐκεῖνο· Φαέθων ἥλιον παῖς γεγονὼς πατρῷών ἀρμάτων ἐπιβῆναι προήρθοτο, καὶ ὁ μὲν πόθος παράλογος ἔδοξε, τιμᾶν δὲ τὴν φύσιν ὁ πατήρ συνεχώρησε, καὶ παραλαβὼν τὸν δίφρον ὁ παῖς ἀπειρος 10 ὃν τῆς τέχνης τὰ πλείονα κατέγλεξε καὶ πεσόντα μὲν αὐτὸν Ἡριδανὸς ὑποδέχεται, δακρύουσαι δὲ τὸ πάθος αἱ ἀδελφαὶ αἰγείων ἀντηλλάξαντο φύσιν, καὶ τὸ παρ' αὐτῶν δάκρυον εἶναι τῶν Ηλιάδων νομίζεται. Ἐτερον. Οἰνεὺς Ιημάντειραν ἔτεκε, καὶ διπλοῦν τῷ βίῳ τὸν πόθον 15 ἐκόμισεν, Ἡρακλεῖ τῷ Διὸς καὶ Ἀχελώῳ τῷ ποταμῷ, καὶ πρὸς ἔριν ἀρθέντες ἀγῶνι μὲν τὴν ἔριν κρίνονται, γάμῳ δὲ τῆς παιδὸς τιμᾶσι τὴν νίκην, ἡ δὲ τὸν ἀγῶνα ποιησάντων γέρας τοῦ κρετοῦντος ἐγίνετο. Καὶ προσπεσῶν Ἡρακλῆς τοῦ μὲν Ἀχελώου τὸ κέρας ὑφειλετο, τὸ 20 δὲ καταρράκτην αἷμα τοῦ τραύματος Σειρῆνας ἀναδίδωσιν. Ἐτερον. Ἐπαθεὶς Πασιφάῃ περὶ τὸν ταῦρον ἐρωτιαῖον,^{20*} καὶ πάθος ὑποστάσα παράλογον ἔζήτει τὸν ἱασόμενον, καὶ Ιωιάλῳ μὲν ἀναγγέλλει τὸ πάθος· ὁ δὲ ἔνδιλην βοῦν μηχανησάμενος καὶ περιβαλὼν ταύρου δορὰν τὸ 25 μηχάνημα παρ' αὐτὴν τὴν ἀγέλην προσήγαγεν, ὁ ταῦρος δὲ ἀγνοῶν ἐπιβαίνει τὴν ἄνθρωπον, ἢν ἡ φύσις ῥγνόησε, καὶ τὴν ὄμιλιαν οὐ κατέλιπεν ἀπιστον, πάντα γὰρ εἶχεν ὡς ἐξ ἀμφοῖν γεγονὼς, ἐφ' ἐνὸς σώματος ὁ παῖς τοὺς τεκόντας ἐδήλουν, ταῦρος γὰρ ὃν μέχρι τῆς 30 κειμαλῆς τὸ λοιπὸν ἦν ἄνθρωπος. Ἰστορικὸν δὲ τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν, ὡς ἔχει παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ τὸ

20* Vind. ἐρωτιῶν.

κατὰ Κύλωνα²¹ καὶ τὸ κατὰ Πανσανίαν καὶ ἄλλα πλείονα, ταῦτα γὰρ διηγεῖται ὁ συγγραφεὺς ὡς πρὸ αὐτοῦ γεγονότα· ξητεῖται δὲ ἀνθ' ὅτου οὐκ εἶπεν ίστορικὸν εἶναι τὸ ἀληθές, ἀλλὰ τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν· Καὶ τινες εἶπον, ἵνα μὴ διαστείλῃ τὸ ίστορικὸν ἀπὸ τῆς⁵ συγγραφῆς κατὰ τὸ ἀληθές, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον· καὶ τοι ἡμεῖς ἀνωτέρῳ θλέγομεν διὰ τοῦ ίστορικοῦ καὶ τὰ κατὰ συγγραφὴν αὐτὸν συμπεριλαμβάνεσθαι διηγήματα καὶ ἵσως οὐ κακῶς. Πολιτικὸν δὲ ὡς παρὰ τοὺς ἀγῶνας οἱ δῆτορες κέχρηνται, ὡς ἔχει παρὰ¹⁰ τῷ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ Ὀλυμπιοδόρου βλάβης²² τὸ, „ἥν ἄνδρες Κόρων Ἀλαιεὺς, οἰκεῖος ἡμέτερος,“ καὶ τὸ,²³ „ἀδελφᾶς ἔχομεν γυναικας,“ καὶ ἄλλα πλείονα. Καὶ δραματικὸν μέν ἐστι τὸ πεπλασμένον· τινὲς δραματικὸν ἔφασαν τὸ μὴ ἀπὸ τῶν συντιθέντων αὐτὰ, ἀπὸ δὲ τῶν ὑπο-¹⁵ κειμένων προσώπων λεγόμενα, καίτοι τὸ κατὰ ὄδον διήγημα δραματικὸν μέν ἐστιν, οὐκ ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων δὲ προσώπων λέγεται, ἀλλ᾽ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ συντιθέντος· ἄμεινον τοίνυν λέγειν, ὅτι δραματικὰ διηγήματα ἴδιαὶ μὲν καθ'²⁰ ἔαυτὰ λεγόμενα ἀπὸ τοῦ συντιθέντος προσώπου λέγονται, ὡς ἔχει καὶ τὸ παρὸν, ἐν δράμασι δὲ κείμενα οὐκ ἀπὸ τῶν συντιθέντων αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων προσώπων ἀπαγγέλλονται. Ιστορικὸν δὲ τὸ παλαιὰν ἔχον ἀφήγησιν· τινὲς πάλιν ίστορικὸν ἔφασαν εἶναι διήγημα τὸ πῆ μὲν ἐκ τοῦ ἀπαγγέλλοντος ἐκφερόμενον,²⁵ πῆ δὲ ἐκ τοῦ συντιθέντος προσώπου, ὡς τὰ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ διηγήματα· ἥνικα μὲν γὰρ λέγει τὸ περὶ τῆς Ἐπιδάμου εἰ τύχη, ὡς ἀφ' ἔαυτοῦ λέγει, ἥνικα δὲ τὴν παρὰ τῶν Κερκυραίων πρὸς Αθηναίους δημηγορίαν, ὡς ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων προσώπων, μήποτε οὖν καὶ αὐτὰ³⁰

21 Thuc. I. 126. et de Pausania I. 128.

22 p. 1168.

23 in Spud. init.

ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέντος ἐκφέρονται· οὐ γὰρ ἔπαγει τοὺς Κερκυραίους λέγοντας τὰ λεγόμενα, ὡς παρ' Ἐύριπιδη καὶ Σοφοκλεῖ γίνεται, ἀλλ' αὐτὸς λέγει, ὅτι ἐπον οἱ Κερκυραῖοι πρὸς Ἀθηναίους τοιάδε, οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ 5 πολιτικὰ λέγονται εἶναι τὰ ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέντος ἐκφερόμενα. καίτοι ὥσπερ ἐν τοῖς ιστορικοῖς πολλάκις λέγει ὁ συντιθεὶς περὶ τῶν ὑποκειμένων προσώπων, ὅτι εἶπον τοιάδε, οὕτω καν τοῖς πολιτικοῖς γίνεται· ἔχορην οὖν αὐτοὺς, ὥσπερ τὰ πολιτικὰ ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέν- 10 τος εἶπον ἐκφέρεσθαι, οὕτω καὶ περὶ τῶν ιστορικῶν ἀποφήνασθαι. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μὲν ἐστι δραματικόν. Ζητεῖται περὶ τῶν δραματικῶν διηγημάτων, τί διαφέρει τῶν μυθικῶν διηγημάτων, καὶ λέγομεν, ὅτι διαφέρει, καθὸ τὰ μὲν δραματικὰ καὶ γενέσθαι δύνανται 15 τάχα, τὰ δὲ μυθικὰ παντελῶς ἀδύνατα, καὶ ὅτι τὰ μὲν δραματικὰ τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἔχουσιν, οἷον τὸ Ηολυξένης ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Ἰλίου,²⁴ καὶ τὰ τοῦ Λοζροῦ ἀπὸ τοῦ ἐν Θαλάσσῃ Θανάτου, τὰ δὲ μυθικὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνυπόστατον ἔχουσιν· ἔτι καὶ τούτῳ δια- 20 φέρει, τῷ τὰ μὲν μυθικὰ μήτε ἀνασκενάζεσθαι μήτε κατασκενάζεσθαι· τὰ δὲ δραματικὰ καὶ ἀμφότερα ὑφίστασθαι· δέον γὰρ ὃν μήτε τὰ λίαν σαφῆ μήτε τὰ πάντη²⁵ ἀδύνατα κατασκενάζειν ή ἀνασκενάζειν, τὰ μὲν μυθικὰ διὰ τὸ παντελῶς ἀδύνατα εἶναι οὕτε ἀνασκεν- 25 ασθῆσθαι οὔτε κατασκενασθῆσθαι· τὰ μέντοι δραματικὰ καθὸ γενέσθαι δύναται καὶ ἀνασκενασθῆσθαι καὶ κατασκενασθῆσθαι· τινὲς δὲ καὶ περὶ τῶν μυθικῶν φασιν, ὡς καὶ αὐτὰ ἀνασκενασθῆσθαι καὶ κατασκενασθῆσθαι, ἀμφίδοξα ὄντα· καθὸ μὲν γὰρ ιστορεῖται παρ' ἐνδόξων προσώπων γινόμενα, ὡς ἀληθῆ λαμβάνεται, καθὸ δὲ τῇ φύσει ἀδύνατά εἰσι, ψευδῆ. Ζητεῖται δὲ καὶ

24 Vind. ἡλίου.

25 Vind. πάντα.

περὶ τῶν μυθικῶν διηγήματων, τί διαφέρει τῶν μύθων αὐτῶν, καὶ λέγουσι διαφέρειν, καθὸς οἱ μὲν μῦθοι ὁμολογούμενως ψευδεῖς εἰσὶ, καὶ πάντη πεπλασμένοι, τὰ δὲ μυθικὰ διηγήματα καὶ παρ’ ἄλλων ὡς γεγονότα ἴστορηται, εἰ καὶ ὁμολογούμενως εἰσὶ ψευδῆ, καὶ μὴ τῶν ἐνδε- 5 χομένων γενέσθαι καὶ μή. Ἐτι δὲ καθὸς μὲν μῦθος πρότασιν κατασκευάζει, τὰ δὲ μυθικὰ διηγήματα οὐδὲν, ἀλλ’ ὑφ’ ἔτέρου μᾶλλον κατασκευάζονται· καὶ δραματικὸν μέν ἔστι τὸ πεπλασμένον, καὶ μὴν καὶ τὸ μυθικὸν τοιοῦτόν ἔστι· πεπλασμένον γὰρ καὶ αὐτὸ, ὥστε οὐ 10 μᾶλλον τὸ δραματικὸν κατὰ τοῦτο ἥπερ τὸ μυθικὸν δηλοῖ· ἀλλ’ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι ἀμφότερα δι’ ἐνὸς ἐβούληθη σημᾶναι ὀνόματα αὐτό τε τὸ δραματικὸν καὶ τὸ μυθικόν. Πολιτικὸν δὲ, ὡς παρὰ τὸν ἀγῶνας οἱ ὁγήτορες κέχρηνται· καὶ μὴν τεσσάρων ὄντων μερῶν τοῦ 15 πολιτικοῦ λόγου, προοιμίων, διηγήσεων, ἀγώνων, ἐπιλόγων, τοῖς διηγήμασιν οἱ ὁγήτορες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν καὶ κυρίως ἐν τοῖς μετὰ τὰ προοίμια χρῶνται τόποις, ἐν δὲ τοῖς ἀγῶσιν εἰ καὶ χρῶνται τούτοις ἐν ταῖς ἀπὸ παραδείγματος ἐργασίαις, διὰ τὸ διηγήματικῶς ταῦτα ἐν- 20 γέρεσθαι, ἀλλ’ ἐπὶ τοσοῦτον· πῶς οὖν εἶπε περὶ τῶν ὁγήτορων, ὅτι²⁶ τοῖς διηγήμασι παρὰ τὸν ἀγῶνας οἱ ὁγήτορος κέχρηνται· παρὰ τὸν ἀγῶνας εἰπὼν οἱ τὸ ἀγωνιστικὸν μέρος, ὅπερ τρίτην ἐν πολιτικῷ λόγῳ τάξιν ἔχει, ἐβούληθη σημᾶναι, ἀλλ’ αὐτὸν ὅλον τὸν λόγον τὸν 25 ἀγωνιστικὸν, ὥστε τὸ παρὰ τὸν ἀγῶνας τοῦτο βούλεται· σημαίνειν ἐνταῦθα τὸ παρὰ τὸν πολιτικὸν λόγους, οἵ τινες ὁμολογούμενως εἰσὶν ἐναγώνοι· εἰ δέ τις εἴποι, καὶ τί γὰρ τῷ τοῦ μέρους ὀνόματι τὸ ὅλον ἐσήμανε, φήσομεν, ὅτι ὥσπερ τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι²⁷ τὰ κάλλιστα τῶν 30 μερῶν ὀνομάζειν εἰώθαμεν, οὕτω γὰρ ὅρους μὲν τῆς ὁγ-

26 Vind. οὗ. Laur. ὅπι.

27 Vind. ὀνόματος.

τορικῆς στάσεως οὕσης, μερῶν δὲ τῶν ὑπ' αὐτὴν κεφαλαίων, τὸ κεφάλαιον τὸν ὄρον τῷ τοῦ ὄλου ὄνοματι ὄνομαζομεν, ὡς τῶν λοιπῶν κάλλιστον, παρόσον καὶ τοῦτο ἔστι μᾶλλον τὸ τὴν στάσιν χαρακτηρίζον, οὗτω δὴ καὶ 5 τῷ τοῦ καλλίστου τῶν μερῶν ὄνοματι τὸ ὄλον ἔσθ' ὅτε ὄνομαζομεν· οἶον ὄλου μὲν ὄντος τοῦ Σωκράτους, μερῶν δὲ τῆς ἐν αὐτῷ κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἐπειδὴ τιμιωτέρα ἔστι τῶν ἄλλων ἡ κεφαλὴ, ἀπὸ ταύτης, εἰ βουλοίμεθα, τοῦτον κατονομάσομεν, ὥσπερ "Ομηρος 10 ἐποίησεν ἐν τῷ „Τεῦχε, φῦλη κεφαλή“.²⁸ ἐπειδὴ τοῖνυν τοῦθ' οὔτως ἔχει, ἔστι δὲ ὁ μὲν πολιτικὸς λόγος ὄλου, τὰ δὲ προοίμια καὶ αἱ διηγήσεις καὶ οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ ἐπίλογοι μέροι, τιμιώτερον δὲ τούτων ἀπάντων τὸ τῶν ἀγώνων μέρος, παρόσον καὶ τὰ λοιπὰ, οἷον τὰ προοίμια, 15 αἱ διηγήσεις, οἱ ἐπίλογοι ἔνεκεν τούτων παραλαμβάνονται, εἰκότως τὸ ὄλον, τούτεστι τὸν πολιτικὸν λόγον ἀπ' αὐτοῦ τούτου ὀνόμασαν. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μέν ἔστι δραματικόν· οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ἔξιγητῶν τὰ δραματικὰ εἶναι ἀμφίδοξα εἶπον, ὁ δὲ Γεωμέτρης τὰ 20 πολιτικὰ, διότι τοῖς μὲν ταῦτα ἀλιθῆ δοκεῖ, τοῖς δὲ ψευδῆ· περὶ δὲ τῶν δραματικῶν λέγει, ὅτι εἰ καὶ τῶν μύθων διαλλάττοντιν ἔστιν ὅτε, ἀλλά γε διὰ τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὸν ὄγκον καὶ ἄμα τοῦ χρόνου τὸν παλαιότητα τοῖς μυθικοῖς πλησιάζοντιν. ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι πάντα ὅσα 25 δυνατὸν ἀνασκευασθῆναι καὶ κατασκευασθῆναι, ταῦτα καὶ ἀμφίδοξά ἔστιν, ὡς καὶ ἀληθείας δόξαν παρέχοντα, διὸ καὶ κατασκευάζονται καὶ ἀνασκευάζονται. Εἴ οὖν καὶ τὰ δραματικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ διηγήματα ταύτην τὴν ἐφ' ἐπάτερα δέχονται μεταχείρισιν,²⁹ εὑδηλον ὡς ἀμφιδοξά είσι καὶ ὄνομαζονται. Ζητεῖται, διατί τῶν διηγήματων καὶ κατὰ πρόσωπα διαφερόντων καὶ κατὰ πρά-

28 Π. Θ, 281.

29 Vind. μεταχείρησιν constanter.

γματα, κατὰ μὲν τὰ πρόσωπα, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν ἀφηγηματικά εἰσιν, ὅσα ἀπὸ μόνου τοῦ συντιθέντος προσάπου ἀπαγγέλλονται, τὰ δὲ δραματικά, ὅσα οὐκ ἀπὸ τοῦ συντιθέντος, ἀλλ’ ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων· τὰ δὲ μικτὰ, ὅσα ἀπ’ ἀμφοτέρων, τοῦ τε συντιθέντος καὶ τῶν ὑποκειμένων· κατὰ δὲ τὰ πράγματα, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν ἀληθῆ εἰσι, τὰ δὲ ψευδῆ, τὰ δὲ ἀιφίδοξα, ὁ σοφιστὴς τῆς κατὰ τὰ πρόσωπα διαφορᾶς μηδεμίαν ποιησόμενος μηδεμιν, τὴν κατὰ τῶν πραγμάτων μόνην παρεῖλησεν. ἔτι δὲ κἀπεινοῦ ζητεῖται, διατί τῶν πολιτικῶν διηγημάτων 10 κατὰ τὴν ἐν τῷ λόγῳ τάξιν διαφερόντων ἀλλήλων (τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν προηγουμένων, ὅσα κατὰ πρωτολογίαν, καὶ ἔνεκεν τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν ἀναγκαίως καὶ παρ’ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ τε κατηγοροῦντος καὶ τοῦ ἀπολογούμένου λαμβάνεται διδασκαλίας ἔνεκα τῶν συμβάντων, ἢ καὶ αἱξήσεως, τὰ δὲ ἐμπίπτοντα, ὅσα κατὰ παρέκβασιν, ἢ κατὰ παράδειγμα, κατὰ παρέκβασιν μὲν ἐν τε τοῖς κοινοῖς τόποις καὶ ἐπιλόγοις, κατὰ παράδειγμα δὲ ἐν τοῖς ἀγῶσι), ζητεῖται τοίνυν, διατί τῶν τοιούτων διηγημάτων κατὰ τὴν τάξιν, ὡς ἐδείχθη, διαφερόντων, οὐδὲ τῆς τοιαύτης διαφορᾶς ὁ σοφιστὴς ἐμνήσθη· φασὶν οὖν τίνες, ἐπειδὴ ποικιλωτέρας καὶ τελεωτέρας ἢ κατ’ εἰσαγωγὴν ἐδέοντο διδασκαλίας, διὰ τοῦτο ταύτας παρῆκεν· ἡ αὐτὴ δὲ αἰτία τοῦ καὶ τὸν τρόπους αὐτὸν τῆς διηγήσεως παραλιπεῖν. τίνες δὲ οὗτοι καὶ πόσοι, ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου μανθάνομεν. Τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μέν ἐστι δραματικόν. Τίνες δὲ λέγονται περὶ τῶν μυθικῶν καὶ τῶν δραματικῶν διηγημάτων, ὅτι οὐδὲν συντελοῦσιν πρὸς τὴν ἄνητορικήν· φασὶ γὰρ, ὅτι εἰ ἄχρηστα τῷ ὄντορι τὰ 25 ψευδῆ, τὰ δὲ μυθικὰ διηγήματα φύσει τυγχάνει ψευδῆ, ἄχρηστα ἄρα καὶ ταῦτα τῷ ὄντορι, οὐδὲ γὰρ πείσθει τὸν ἀκριβούμενον· λέγεται δὲ πρὸς τούτους, ὅτι τὰ ἔνδοξα

ῦλη τυγχάνει τῷ ὄήτορι, καὶ δέχεται ταῦτα ὡς ἀληθῆ,
τοῦτο γὰρ στοιχεῖον τῆς τέχνης καὶ οὐ περιεργάζεται τὰς
φύσεις ὁ φήτωρ, τοῦτο γὰρ φιλοσοφίας ἴδιον· εἰ καὶ
τοῦτο ποιήσει, σαιφῶς τὴν αὐτοῦ τέχνην ὑπερβήσεται·
5 οὕτω γοῦν τὰ δραματικὰ καὶ τὰ μυθικὰ διηγήματα ἀνα-
σκευάζομεν καὶ κατασκευάζομεν ὡς εἰς ἐκάτερον διδόντα
τὴν ἐπιχείρησιν τῷ τυγχάνειν ἀμφίδοξα· τῇ μὲν γὰρ
φύσει τῆς ὕλης ψευδῆ εἰσι, τῇ δὲ δόξῃ τῶν εἰπόντων ὡς
ἀληθῆ παρὰ τῶν λεγόντων καὶ ἀκούοντων λαμβάνεται·
10 καὶ εἰ μὲν πρόκειται ἡμῖν ταῦτα ἀνασκευάσαι, ἡ μεταχεί-
ρισις τῶν λόγων κατὰ φύσιν γενήσεται, εἰ δὲ κατασκευ-
άσαι, κατὰ τὴν δόξαν τῶν φησάντων καὶ τὴν ἀλληγορίαν
προσαχθήσεται· καὶ ὁ φήτωρ, δὲ κρίνει τὸ ἀληθές, οὐ
πυὸς τὴν φύσιν μόνον τῶν πραγμάτων ἀγορῶν, ἀλλὰ
15 καὶ πρὸς τὸ τῶν εἰπόντων ἔνδοξον πρόσωπον· καὶ τὸ
όμολογούμενον ἀληθὲς ἐν δυσὶ θεωρεῖται, ἡ δταν πᾶσι
δοκῇ οὕτως ἔχειν, ἡ δταν τοῖς ἔνδοξοις τῶν παλαιῶν φι-
λοσόφων, ἡ ποιηταῖς οὕτως ἀρέσκη, ὅθεν καὶ τὰ μυθικὰ
διηγήματα ὡς ἀληθῆ τιμᾶται παρὰ τοῖς ὄήτορσι διὰ τοὺς
20 μνημονεύοντας αὐτῶν ἐνδόξους. Παρέπεται δὲ τῷ
διηγήματι ἔξ. ταῦτα οἰονεὶ κειμάλαιαί εἰσι τοῦ διηγή-
ματος· διαφέρει δὲ ὅμως τῶν κειμαλαίων, ὅτι ἔκεινα μὲν
ώρισμένον τὸν τόπον ἔχουσι καὶ τὴν τάξιν, οἷον ὡς ἐπὶ
τῶν τῆς χρείας κειμαλαίων, καὶ γὰρ ἐν ἔκεινοις τὸ ἐγκω-
25 μιαστικὸν κειμάλαιον φανερόν ἐστιν, ὅτι πρὸ τῶν ἄλλων
ἀπάντων τίθεται, καὶ ὅτι μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸν περὶ
αὐτοῦ λόγον ἐπάγεται ἔτερον, καὶ ἐγεξῆς ὄμοιώς· ἐπὶ δὲ
τοῦ διηγήματος οὐχ οὕτως ἔχει, οὔτε γὰρ τόπον αὐτὰ
ώρισμένον ἔχει, ἀλλὰ ποτὲ μὲν τὸ πρόσωπον, ποτὲ δὲ τὸ
30 πρᾶγμα, ἔσιθ' ὅτε δὲ καὶ τῶν ἄλλων τι προτίθεται, οὔτε
δὲ τελειουμένου τοῦ περὶ τοῦ προσώπου λόγου εὐθὺς τὸ
πρᾶγμα τίθεται, καὶ οὐκέτι τοῦ προσώπου μνείαν ποι-
οῦμεν, ὡς ἐν τῇ χρείᾳ ἅπαξ τὸ ἐγκωμιαστικὸν θέντες,
καὶ

καὶ τῷ περὶ ἐκείνου ἐνδιατρίψαντες λόγῳ, οὐκέτι μνεῖσαν αὐτοῦ ἀναιμεταξὺ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων ποιοῦμεν, ἀλλὰ πολλάκις προθέντες τὸ πρόσωπον, εἶτα ἐπαγαγόντες πρᾶγμα ἐπιφέρουμεν πάλιν καὶ ἔτερον πρόσωπον καὶ ἔτερον πρᾶγμα, οἷον ἡραὶ ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀδώνιδος· ἵδον τὸ 5 μὲν ἡραὶ πρᾶγμα, ἡ δὲ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἀδωνις πρόσωπα. ἀντίδοις δὲ καὶ ὁ Ἀρης αὐτῆς, ἵδον καὶ ἔτερον πρᾶγμα πάλιν, καὶ ἔτερον πρόσωπον. Παρέπεται δὲ εἶπε, καὶ οὐχὶ ἐπεται, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐπεται ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων λέγεται, ὡς ὅταν λέγωμεν τὸ ζῶον ἐπεσθαι τῷ ἀνθρώ- 10 πῳ, ἢ τὸ ἔμψυχον τῷ ζῷῳ, ἐξ ἀνάγκης γὰρ τό τε ἔμψυχον τῷ ζῷῳ, καὶ τὸ ζῶον ἐπεται τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ παρέπεται ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων· ἢ διὰ τοῦτο εἶπε τὸ παρέπεται, ἐπειδὴ οὐκ ἀνάγκη, πάντα τὰ περίστατα ἐμπίπτειν τοῖς διηγήμασιν· ἐκλείπουσι γὰρ ἐσθ' ὅτε 15 τινά· καὶ ταῦτα μὲν ἔτεροι· ὁ μέντοι Γεωμέτρης ἐξηγούμενος τὴν λέξιν φησὶν οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πολλαχῶς ἡμῖν ἡ τοῦ παρεπομένου φαίνεται παραλαμβανομένη γύσις· παρέπεται μὲν γὰρ καὶ ὅσα τῆς ἐκάστου παραστατικὰ^{29*} οὐσίας, οἷον τὰ στοιχεῖα τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τῷδε τῷ 20 παντὶ τὰ τούτων ἀπλούστερα, καὶ ἀπλῶς τῷ ζῷῳ τὸ ζῶον εἶναι, καὶ τῷ λίθῳ τὸ σῶμα, παρέπεται δὲ καὶ ὅσα ἡμῖν ἐπιθεωρεῖται· τούτων δὲ τῶν ἔξωθεν τὰ μὲν ἀναγκαῖά ἔστιν, οἷον τῷ σώματι ἡ σκιὰ, ἀναγκαῖον γὰρ ἥ- 25 λιον ὅντος τοῖς σώμασι καὶ αὕτη παρακολούθημα, τὰ δὲ οὐκ ἀναγκαῖα, ἀλλ᾽ ἐνδεχόμενα, οἷον ταῖς εὐπραξίαις αἱ ἴπερηγανίαι, καὶ τοῖς πλούτοῖσιν αἱ ἄδοναι, καὶ ταῖς πενίαις αἱ ταπεινοφροσύναι, οὐ γὰρ ἀεὶ ταῦτα· ἐνταῦθα οὖν τὸ παρέπεται ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶς καὶ ἀναγκαῖως πα- 30 ρεπομένων ἀκούσομεν, ταῦτα γὰρ τοῦ διηγήματος τὰ στοιχεῖα, καθάπερ ἂν τις εἴποι καὶ τοῦ ἀνθρώπου τό τε θυητὸν καὶ τὸ λογικὸν, καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις, ἢ τὰ

^{29*} Codd. καὶ ante οὐσίας inserunt.

στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνίσταται. Ζητεῖται, διατί τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα τῶν ἄλλων προτέτακται, καὶ πάλιν διατί τὸ πρόσωπον καὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος προετέθη, καὶ λέγουσιν, ὅτι τὸ μὲν πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα προτέτακται τῶν λοιπῶν, ὡς ἀραγκαίως ἐν παντὶ ἐμπίπτοντι διηγήματι, τῶν γὰρ ἄλλων τινὰ ἐν τισι τῶν διηγημάτων ἐκλείπουσι, τὸ δὲ πρόσωπον πάλιν προτέτακται καὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ὡς τῇ φύσει πρώτον ὑπάρχον· δεῖ γὰρ προϋποκείσθαι τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, ἵν' οὕτω τὸ 10 πρᾶγμα γένηται. ἔτι δὲ καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ τῶν διηγημάτων ἐκθέσει σαφηνείας, ἵτις ἐστὶν ἀρετὴ διηγήματος, ὅτι μάλιστά ἐστιν ἐργαστικὸν ³⁰ τὸ προτίθεσθαι πάντων τὸ πρόσωπον, ὡς ἔχει καὶ τὸ, Φαέθων ἥλιον παῖς γεγονὼς πατρῷων ἀριάτων ἐπιβῆναι προϊόντο· ³¹ καὶ τὸ, 15 Οἰνεὺς Διηέλανειραν ἔτεκε, καὶ τὸ, Χρύσης ἱερεὺς Ἀπόλλωνος, καὶ τὰ πλείω σχεδὸν τῶν διηγημάτων. Ζητεῖται καὶ περὶ τῆς αἰτίας, διὰ τί τῶν ἄλλων ἐτάχθη ἐσχάτη, καὶ τοι τῇ φύσει πρώτη οὖσα τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ τόπου· διὰ ταύτην γὰρ πρώτον ὄρμῳ μεν 20 ἐπὶ τὴν πρᾶξιν, εἴθ' οὕτως ζητοῦμεν τόπον, ἐν ᾧ τὸ πρᾶγμα πραχθήσεται, καὶ χρόνον, καὶ θ' ὃν, καὶ τρόπον ὅπως, ἄλλως τε καὶ ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῶν ἄλλων, εἴγε πάντων αὐτῇ ἐστὶ κατασκευαστική, καὶ λέγουσιν, ὅτι δυνατωτέρα τῶν ἄλλων τελευταία ἐτηρήθη, ἵνα δὲ αὐτῇ τῆς καὶ τάλλα ἐπισφραγίζηται καὶ πιστεύηται, ἢ προέταξε μὲν τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα, ὡς ἀεὶ ἐμπίπτοντα ἐν τοῖς διηγήμασιν· ἐτήρησε δὲ τὴν αἰτίαν ἐσχάτην ὡς δυνατωτέραν ἀπάντων τῶν περιστατικῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἐσ μέσον τέθεικε, τὸ Ὁμηρικὸν πληρῶν, κακοὺς 25 30 δὲ εἰς μέσον ἤλασε. ³² Τὸ πρᾶξαν πρόσωπον. Πῶς εἶπεν ἐνικῶς τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, ὅπουγε ὡς ἐπὶ τὸ

30 Vind. ἐργαστικόν. 31 Vind. προείρητο. 32 Il. δ, 299.

πλεῖστον· οὐχ ἐν ἐμπίπτει ἐν τοῖς διηγήμασιν, ἀλλὰ πλεί-
ονα, ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ τὸ ὄδον, ἢ τε Ἀφροδίτη καὶ ὁ
Ἀρῆς καὶ ὁ Ἄδωνις· καὶ λέγομεν ὅτι ἔθος ἐστὶ τοῖς τε-
χνογράφοις τὰ ἐνικὰ πληθυντικῷ ἀριθμῷ ἐκφέρειν, καὶ
τὰ πληθυντικὰ ἐνικῷ, ὥσπερ καὶ ὁ Πορφύριος ἐν τῇ τῶν 5
πέντε φωνῶν πραγματείᾳ ποιεῖ λέγων· „καθ' ἐκάστην
κατηγορίαν ἐστὶ τινα γενικώτατα, καίτοι ἐνεστιν ἐν ἐκά-
στῃ κατηγορίᾳ τὸ γενικώτατον, οὐχὶ πολλὰ“, καὶ ὁ Ἐρ-
μογένης ἐν ταῖς στάσεσιν,^{32*} ἐν τῇ διαιρέσει τοῦ ἀπλοῦ
τελείου στοχασμοῦ.³³ „ὁ στοχασμὸς τοίνυν θιαρεῖται, ὅτι 10
καὶ πρόσωπα ἔχει καὶ πράγματα κρινόμενα,“ καίτοι ὁ
ἀπλοῦς τέλειος στοχασμὸς ἐν ἔχει πρόσωπον καὶ ἐν πρᾶ-
γμα. Ἔτι ζητεῖται, πῶς εἶπε, παρέπεται τοῖς διηγήμασι
τὸ πρᾶξαν πρόσωπον μόνον, ὅπου οὐκ αὐτὸ μόνον ἔσθι
ὅτε παρέπεται, ἀλλὰ καὶ τὸ παθὸν, καὶ δι' ὃ ἡ πρᾶξις,¹⁵
οἷον ὡς εἴ τις εἶπῃ, οἱ δὲ Ἑλληνες ἐπολέμησαν τοῖς Τρῳα-
διὰ τὴν Ἐλένην, ἵδου γὰρ, οἱ μὲν Ἑλληνες τὸ πρᾶξαν
πρόσωπον, οἱ δὲ Τρῷες τὸ παθὸν, ἡ δὲ Ἐλένη τὸ δι'^{33*}
ἡ πρᾶξις· ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι ἐπεὶ τὸ μὲν πρᾶξαν πρό-
σωπον ἀεὶ ἐμπίπτει, τὸ δὲ παθὸν καὶ τὸ δι' ὃ ἡ πρᾶξις²⁰
οὐκ ἀεὶ, διὰ τοῦτο παρεῖσ, ἐκείνου μόνου ἐμνήσθη· κα-
κεῖνο δὲ ζητεῖται, διατί ἐπὶ μόνου τοῦ διηγήματος μνείαν
ἐποιήσατο τῶν περιστατικῶν ὁ Ἀφρόνιος, καί τοι καὶ
τοῖς ἄλλοις τῶν τοιούτων παρεπομένων γυμνάσμασιν, καὶ
μάλιστα τῷ μύθῳ, διηγηματικὸς γὰρ κάκεῖνος εἰρίσκε.²⁵
ται· ἐψήθη³⁴ δὲ πρὸς τοῦτο, ὅτι τοῦ μύθου διδάσκων
τὰ ἴδια ταῦτα παρῆκεν, ὡς κοινῶς καὶ δι' ἀμφοτέρων
διδαχθησομένων, ἢ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ταῦτα εύ-
ρισκεται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ἐκείνοις κατὰ τὴν φύσιν τοῦ
διηγήματος, οὐδὲν γὰρ ἔτερον ὁ μῦθος ἢ διηγημα σίν-³⁰
τομον καὶ ψευδὲς ἐνεκα παρανέσεως παραλαμβανόμενον,

32* Codd. περιστάσεσιν. 33 p. 17. nostr. ed. 33* Codd.
δι' οὗ. 34 Vind. ἐψήθη.

καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μύθου. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐκεῖνο λέγω, ὅτι πλαστικάτερον τὰ περιστατικὰ³⁵ κατὰ τὰ διηγήματα θεωρεῖται, καὶ ὅσα ἐν διηγήματος τάξει παραλαμβάνεται, οἷον ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ἡ ψόγοις ἢ κοι-
5 νοῖς τόποις ἡ ταῖς ἐκφράσεσι· ταῦτα γὰρ καὶ πολλῶν περιληπτικὰ διηγημάτων, καὶ ἀναγκαῖς ἐκ τῶν περιστα-
τικῶν συμπεπλήρωται, μᾶλλον δὲ καὶ συνέστηκεν· αἱ
χρεῖαι δὲ καὶ αἱ γνῶμαι καὶ ὅσαι τῶν ἀγωνιστικῶν ἀν-
τιρρήσεις καὶ ἀνασκευαὶ εἰς καὶ ταῦτα ὁμοίως λαμβάνον-
10 ται ἐκ τῶν περιστατικῶν, καὶ ἀεὶ περὶ ταῦτα στρέφονται,
ἄλλος οὐκ ἀθρόως ταῦτα παραλαμβάνοντιν, ὥσπερ ἐπὶ
τοῦ διηγήματος, ἀλλὰ καθ' ἓν μεριζόμενα τὰς ἐκ τούτων
συστάσεις ἡ ἀναλύσεις ἔχουσι. Ζητοῦσι δέ τινες καὶ τοῦ-
το, διὰ τί παρῆντεν ὁ σοφιστὴς τὴν ὑλὴν ἐνταῦθα, καὶ
15 οὐκ ἀπηριθμήσατο καὶ ταύτην· καὶ φαμὲν ὅτι, ἐπεὶ
οὐκ ἔστι φητόρων τὸ διαιρεῖν τὴν ὑλὴν ἀπὸ τῶν περι-
στατικῶν, καὶ ἴδιᾳ αὐτὴν τὰν ἄλλων τιθέναι, ἀλλὰ φι-
λοσόφων. ὁ γὰρ φήτωρ ἐπιμερίζει αὐτὴν τοῖς ἄλλοις πε-
ριστατικοῖς. οὕτω γάρ φησι περὶ αὐτῆς καὶ ὁ Ἐρμογένης
20 ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ περὶ εὐρέσεων βιβλίον· „προστι-
θέασι³⁶ δὲ οἱ φιλόσοφοι καὶ ἔβδομόν τι τὴν ὑλὴν, ἥν
οὐκ ἴδιᾳ χωρίσας ἔχει ὁ φήτωρ, πιθανῶς δὲ ἐπιμερίζει
ἐκάστῳ τῶν ἄλλων, ὅτῳ ἀν καὶ δύνηται“. ἀλλ’ εἴπωμεν
εἰ δοκεῖ, τὶς ἔστιν ἥν φασιν ὑλὴν. εἶτα καὶ πῶς ἐπιμε-
25 ρίζει αὐτὴν τοῖς ἄλλοις περιστατικοῖς, καὶ διατί οὐκ ἴδιᾳ
καὶ αὐτὴν τίθησιν, ὥσπερ καὶ ὁ φιλόσοφος. „Υἱη μὲν
οὖν, φασὶν, τὰ παρακολουθοῦντα ἐκάστῳ τῶν περιστα-
τικῶν, οἷον τοῦ μὲν προσώπου ὑλὴ τὰ ἐγκωμιαστικὰ, πα-
ρέπεται γὰρ τῷ προσώπῳ γένος, φύσις, ἀναγωγὴ,³⁷
30 τύχη, διάθεσις, ἡλικία, πρᾶξις, λόγος, θάνατος, καὶ τὰ

35 Vind. πλατικάτ. τὰ παραστατικά.
Φέασι. de Invent. III. 5. p. 111.

36 Vind. προτι-
θέασι. Theo p. 182, 12.

μετὰ τὸν θάνατον· τοῦ δὲ πράγματος πάλιν ὥλη, τὰ
αὐτῷ παρεπόμενα, παρέπεται δὲ αὐτῷ τὸ μέγα ἡ μικρὸν,
ἀκίνδυνον ἡ κινδυνῶδες, ὁμόδιον³⁸ ἡ χαλεπὸν, ἀναγκαῖ-
ον ἡ οὐκ ἀναγκαῖον, συμφέρον ἡ ἀσύμφορον, ἔνδοξον ἡ
ἄδοξον, ἔντομον ἡ ἄντομον, δίκαιον ἡ ἄδικον, σύνηθες⁵
ἡ ἀσύνηθες δυνατὸν ἡ ἀδύνατον, πικρὸν ἡ ἐπίπονον, ἡ
λίαν ἥδυ τε καὶ χάριεν, τοῦ δὲ χρόνου ὥλη τὰ εἰς ἀδιαι-
ρεῖται ὁ χρόνος· διαιρεῖται δὲ ὁ χρόνος παχνιερέστερον
μὲν εἰς τὰ μεγάλα τοῦ χρόνου τμήματα, οἷον τὸ παρε-
ληκυθός, τὸ ἐνεστώς καὶ τὸ μέλλον· ἡ γὰρ κατὰ τὸν¹⁰
παρεληκυθότα ἐπράχθη τὸ πρᾶγμα, ἡ πράττεται κατὰ
τὸν ἐνεστῶτα νῦν, ἡ πραχθήσεται κατὰ τὸν μέλλοντα·
μερικώτερον δὲ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τμήματα διαιρεῖται, οἷον
εἴς τε τοὺς καιροὺς ἔαρος ἡ θέρους ἡ χειμῶνος ἡ μετο-
πώρου, καὶ εἰς τὰ ἐλάττω τούτων νυκτὸς ἡ ἡμέρας, καὶ¹⁵
αὖ τούτων πάλιν εἰς τὰς ἐν αὐταῖς ὥρας, καὶ εἰς τὰς
ἐπισυμβανούσας δὲ περιστάσεις ἔξωθεν, οἷον εἱ πολέ-
μου ὅντος καὶ εἰρήνης ἡ πένθους ἡ ἑορτῆς ἡ ἄλλης τοι-
αύτης παντοδαπῆς περιστάσεως. ὁ δὲ τόπος διαιρεῖται
κειμαλαιωδῶς εἴς τε ποιότητα καὶ ποσότητα, μερικῶς δὲ²⁰
κατὰ τὴν ποσότητα εἴς τὸ μέγεθος καὶ διάστημα, εἰ πο-
λὺς ἡ βραχὺς, εἰ ἐγγὺς ἡ μακρόθεν· κατὰ δὲ ποιότητα
ἀπέραντος ἡ διαιρεσίς, ἡ γὰρ ἐνάλιος ἡ παράλιος ἡ μεσό-
γαιος, καὶ ὅσα παραπλήσια· εἰσὶν οὖν ὥλαι καὶ τούτῳ
ταῦτα· τοῦ δὲ τρόπου ὥλαι τό τε ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον,²⁵
ῶν ἐκάτερον³⁹ γίνεται τριχῶς· τὸ μὲν γὰρ ἀκούσιον
ἡ κατὰ ἄγνοιάν ἐστιν, ἡ κατὰ ἀνάγκην, ἡ κατὰ τέχνην.
κατὰ ἄγνοιαν μὲν, οἷον εἴ τις ἐν σκοτομήνῃ τὸν φίλον
πλήσσειν ὑπολαμβάνειν ἐχθρὸν, κατὰ ἀνάγκην, ὡς εἴτις
βιαζόμενος τῶν ἀκαθάρτων γεύσατο, κατὰ δὲ τέχνην,³⁰
ὅπερ ἡ ιστορία φησίν,⁴⁰ ὅτι περιστάντων τὸν ὥν ποτε

38 Vind. ὁμον. ser. ὁμόδιον ex Theone p. 182. 15. 39

Vind. ἐκάτερα. ser. ἐκάτερον. 40 Herod. I. 43.

τῶν κυνηγετῶν ὁ ξένος⁴¹ Αδραστος τὸν τοῦ ξενοδόχου καὶ βασιλέως υἱὸν κατὰ τύχην βαλὼν ἀνεῖλε, καὶ οὕτω μὲν γίνεται τὸ ἀκούσιον· τὸ δὲ ἐκούσιον καὶ αὐτὸ τοιχῶς γίνεται, ἥ γὰρ βίᾳ, ἥ λάθρᾳ ἥ ἀπάτῃ· καθ' ἓντα γὰρ τούτων τῶν τρόπων ἀδικεῖ ὁ ἀδικῶν ἐκουσίως· ἥ γὰρ βιαζόμενος ὡς ὁ Λοκρὸς τὴν Κασσάνδραν,⁴² καὶ ὁ Πολυμήστωρ⁴³ βίᾳ τὸν Πολύδωρον ἀνελὼν, ἥ ἀπατῶν ὡς τὸν Κύκλωπα ὁ Ὀδυσσεὺς, ἥ καὶ λάθρᾳ ἐπιτιθέμενος, ὡς ἥ Κλυταιμνήστρα τῷ Ἀγαμέμνονι· τῆς δὲ αἰτίας ὥλη τὸ τε
 10 προκαταρκτικὸν καὶ τὸ τελικόν· καλῶ δὲ προκαταρκτικὴν μὲν αἰτίαν τὴν πρὸ τοῦ πράγματος, τελικὴν δὲ τὴν μετὰ τὸ πρᾶγμα, καὶ αὗται μὲν αἱ παρακολουθοῦσαι τοῖς περιστατικοῖς ὥλαι. Ὁ τοίνυν φιλόσοφος ὡς τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων σκοπῶν ἄλλο τίθεται εἶναι τὸ πρόσωπον, καὶ ἄλλο τὴν ὥλην αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄμοιώσεων· τινὲς μέντοι λέγουσιν, ὥλην εἶναι οὐχὶ ταῦτην, ἀλλὰ τὰ δόγανα, δι' ᾧν πράττομέν τι, οἷον λίθῳ ἥ ξύλῳ ἥ πυρὶ, ἄτινα καὶ τῷ τρόπῳ μόνῳ ἀπονέμουσιν· ἡμεῖς δὲ λέγομεν πρῶτον μὲν, ὅτι καὶ διὰ ταῦτα μόνα
 20 λέγοιτο ἀν ὥλη· ἔπειτα εἰ καὶ τοῦτο οὔτως ἔχει, πῶς εἶπεν ὁ Ἐρμογένης, ὅτι ἦν ὁ ὄγητωρ οὐκ ἴδιᾳ χωρίσας ἔχει, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ προσγέμει. Παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι τοιχεῖα· Ἰστέον, ὅτι ταῦτα, ἂ παρέπεσθαι λέγει τῷ διηγήματι, λέγεται καὶ περιστατικὰ⁴³ στοιχεῖα· καὶ
 25 στοιχεῖα μὲν λέγεται, διύτι ἀρχαί εἰσι πάντων τῶν ἐν ἡμῖν, ὡσπερ στοιχεῖα λέγονται καὶ τὰ ἔξ ὧν πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, οἷον γῆ, ὕδωρ, πῦρ, ἀήρ· οὕτω καὶ Ἐρμογένης ωρίσατο αὐτὰ ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου·⁴⁴ „περίστασις δέ ἐστι τὸ πᾶν ἐν ἡμῖν καὶ λόγοις

41 Vind. κασάνδραν. Vid. Herm. ad Eurip. Hec. v. 86.

42 Vind. πολυμήστωρ. Cfr. Nicephori Progymn. p. 441. Anonym.

Prog. p. 600. 43 Vind. περιστατὰ καὶ scr. περιστατικά.

44 p. 111.

καὶ πράξεσι καὶ βίῳ καὶ δίκαιοις καὶ ὑποθέσεων περιστάσεσι.⁴⁵ Λέγω τὰ ἔξ ταῦτα περιστατικὰ στοιχεῖα. περιστατικὰ δὲ λέγονται η⁴⁶ ἔξ, διότι ἐν αὐτοῖς πᾶσα πρᾶξις περιῆσταται καὶ ὑπόθεσις, η⁴⁷ τὰ πέντε μόνα χωρὶς τοῦ πράγματος, διότι εἰς ταῦτα τὰ πέντε περιῆσταται τὸ πρᾶγμα· ἀράγη γὰρ πᾶν πρᾶγμα ὑπό τυνος πραχθῆναι κατὰ τύνδε τὸν χρόνον, ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, τρόπῳ τοιῷδε, διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν. Άρεταὶ δὲ διηγήματος τέσσαρες· πέντε τινὰ ἔχων διδάξαι περὶ τοῦ διηγήματος, ὅρον τοῦ διηγήματος, διαφορὰν, η⁴⁸ ἔχει πρὸς τὴν διή-¹⁰ γησιν, εἴδη παρεπόμενα, ἀρετὰς, περὶ τῶν τεσσάρων διαλαρῶν τὸ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὸ πέμπτον μετέρχεται· καὶ γὰρ περὶ μὲν τοῦ ὅρου διέλαβεν, ἡνίκα ἔλεγε τὸ διηγήματα εἶναι ἔκθεσιν πράγματος γεγονότος η⁴⁹ ὡς γεγονότος, περὶ δὲ τῆς διαφορᾶς, ἡνίκα διαφέρειν ἔλεγε διηγήματα διηγήσεως,¹⁵ ὡς ποιήσεως ποίημα, περὶ δὲ τῶν εἰδῶν, ὅτε τὸ διηγήματα διήρει εἰς τὸ δραματικὸν καὶ εἰς τὸ ιστορικὸν καὶ εἰς τὸ πολιτικὸν, περὶ δὲ τῶν παρεπομένων, ἡνίκα τῷ διηγήματι παρεπόμενα παρεδίδον λέγων· παρέπεται δὲ τῷ διηγήματι ἔξ· τὸ πρᾶξαν πρόσωπον, τὸ πραχθὲν πρᾶγμα καὶ τὰ ἔξη. Σα-²⁰ φήνεια. Ζητεῖται, διὰ τί τὴν σαιγήνειαν καὶ τὰ ἄλλα ἀρετὰς ὄνομάζει τοῦ διηγήματος· καὶ φαμὲν, ὅτι ἐπειδὴ κανόνι ἐστιν ὁ λέγων διαλεκτικὸς, εἰ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον, καὶ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον, οἷον ὑποκείσθω ἐναντία δύο, ἀνδρία καὶ δειλία, καὶ ἔτερα ἐναντία δύο, ἀρε-²⁵ τὴ καὶ κακία· εἰ οὖν, η⁴⁶ ἀρετὴ ἐνυπάρχει τῇ ἀνδρίᾳ καὶ η⁴⁷ κακία διλογούτι ἐνεστὶ τῇ δειλίᾳ· διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἐναντία η⁴⁸ κακία καὶ η⁴⁹ ἀρετὴ, καὶ η⁵⁰ σαιγήνεια καὶ η⁵¹ ἀσύγεια, λέγεται δὲ η⁵² ἀσύγεια κακία λόγου, λέγεται καὶ η⁵³ σαιγήνεια ἀρετὴ αὐτοῦ·⁴⁷ ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων·⁵⁰

45 Vind. η⁴⁵ τὴν καὶ τὴν ἔξ. Laur. η⁴⁵ ἔξ.
ex Laur. 46 η⁴⁶ recepi
47 Vind. αὐτοῦ.

ιστέον δὲ, ὅτι ὁ Ἐρμογένης περὶ μὲν ἀρετῶν διηγήματος οὐ διαλαμβάνει, ὥσπερ ὁ Ἀφρόνιος, περὶ μέντοι σχημάτων τινῶν ἀρμοζόντων τοῖς διηγήμασι διαλέγεται. Λέγει γὰρ οὕτως·⁴⁸ „σχῆματα δὲ διηγημάτων εἰσὶν, ὁρθὸν
 5 , ἀποφαντικὸν, ἀποφαντικὸν⁴⁹ ἐγκεκλιμένον,^{49*} ἀσύνδετον,
 , συγκριτικόν. ὁρθὸν μὲν οὖν ἀποφαντικὸν, οἷον Μῆδεια
 , ἡ Αἴγτου θυγάτηρ· αὗτη προῦδωκε τὸ χρυσόμαλλον
 , δέρας· ὁρθὸν δὲ καλεῖται, διότι παρ' ὅλον τὸν λόγον ἦ
 , τὸν πλείω τιμεῖ τὴν πτῶσιν τὴν ὄνομαστικὴν, ἥγουν τὴν
 10 , ὁρθὴν κατ' εὐθεῖαν· ἀποφαντικὸν δὲ ἐγκεκλιμένον, οἷον
 , Μῆδειαν τὴν Αἴγτου θυγατέρα λόγος ἐρασθεῖσαν Ἰάσο-
 , νος καὶ τὰ ἔξης· ἐγκεκλιμένον δὲ λέγεται, διότι καὶ τὰς
 , ἄλλας πτῶσεις προσίεται· ἐλεγκτικὸν δέ ἐστι σχῆμα τόδε,
 , οἷον, τί γὰρ οὐκ ἔδρασε Μῆδεια δεινόν; οὐκ ἡράσθη Ἰά-
 15 , σονος; οὐ προῦδωκε τὸ χρυσοῦν δέρας; ἀπέκτεινε δὲ τὸν
 , ἀδελφὸν Ἀψυρτον; καὶ τὰ ἔξης· ἀσύνδετον δὲ γίνεται
 , ὥδε. Μῆδεια ἡ Αἴγτου θυγάτηρ προῦδωκε τὸ χρυσό-
 , μαλλον δέρας, Ἀψυρτον ἐφόνευσε, καὶ τὰ ἔξης· συγκρι-
 , τικὸν δέ ἐστι τὸ τοιοῦτον. Μῆδεια ἡ Αἴγτου θυγάτηρ
 20 , ἀντὶ μὲν τοῦ σωφρονεῖν ἡράσθη, ἀντὶ δὲ τοῦ σώζειν τὸν
 , ἀδελφὸν ἐφόνευσεν, ἀντὶ δὲ τοῦ φυλάττειν τὸ χρυσό-
 , μαλλον δέρας προῦδωκε.“ τοσαῦτα περὶ τῶν ἐν τοῖς διη-
 γήμασι σχημάτων εἰπὼν ἔρχεται πάλιν καὶ λέγει, ὅτι τὸ
 μὲν ὁρθὸν ἴστορίαις πρέπει, σαφέστερον γὰρ, τὸ δὲ ἐγ-
 25 κεκλιμένον μᾶλλον ἀγῶσι, τὸ δὲ ἐλεγκτικὸν τοῖς ἐλέγχοις,
 τὸ δὲ ἀσύνδετον τοῖς ἐπιλόγοις. Σαφήνεια. Περὶ σα-
 φινείας ὁ μὲν Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν διδάσκων
 φησὶ συνίστασθαι αὐτὴν ἐκ καθαρότητος καὶ εὐκοινείας·
 ἐκατέραν δὲ πάλιν τούτων ἔξι ὀκτώ τινων γίνεσθαι, ἐν-
 30 νοίας, μεθόδου, λέξεως, σχῆματος, κώλου, συνθήκης,

48 Progymn. p. 17.   49 Vind. ἀποφαντικὸν ut Codd.
 nonnulli Hermogenis.

49* ἐλεγκτικὸν addendum post ἐγκεκλιμέτον ex Hermogene.

ἀναπαύσεως καὶ ὁνθμοῦ. βούλεται δὲ τὴν μὲν τῆς κα-
θαρότητος ἔννοιαν εἶναι τοῖς πολλοῖς σαφῆ καὶ πάντη
γνώριμον, οἷον ἵνα λέγωμεν δηλονότι περὶ πραγμάτων
κοινῶν καὶ εἰς ἔννοιαν πᾶσιν ἡκόντων ὡς ἔχει τὸ „ἥν,
ὦ ἄνδρες, Κόνων Ἀλαιεὺς, ⁵⁰ οὐκεῖος ἡμέτερος, ὃς ἐτε-
λεύτησεν ἄπαις.“ αὕτη γὰρ ἡ ἔννοια σαφής ἐστι τοῖς
πολλοῖς καὶ γνώριμος πάντῃ, καὶ οὐ σφοῖς μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις εἰς νοῦν δυναμένη ἐλ-
θεῖν· ἔνθεν τοι καὶ πάντας τοὺς μηδεμίαν πεῖψαν ἐσχη-
κότας λόγων ὁρῶμεν καθ' ἐκάστην περὶ τοιούτων ἐν τε ¹⁰
τοῖς δικαστηρίοις καὶ πανταχοῦ διαλεγομένους, ὥστε ἐν-
νοίας μὲν καθαρὰς, ὡς ἔφαμεν, ⁵¹ τὰς τοιαύτας ὁ Ἔρ-
μογένης βούλεται εἶναι οὐ μὴν τὰς περὶ μεγάλων πρα-
γμάτων, οἷον περὶ θεοῦ, ὡς ἔχει τὸ, θεὸς μὲν ἦν ἀεὶ
καὶ ἐστι καὶ ἔσται, οὐδὲ τὰς περὶ τῶν θείων πραγμάτων, ¹⁵
οἷον ὁρῶν, αἰῶνος, ὡς ἐκεῖνο, αἰών γὰρ οὕτε χορόος οὕ-
τε χούρου τι μέρος, οὐδὲ γὰρ μετρητὸν, ἢ περὶ ψυχῆς ἢ
περὶ ἀρετῶν καὶ τῶν τοιούτων· αὗται γὰρ μόγις ἀν καὶ
αὐτοῖς τοῖς ἐν τῷ λέγειν δεινοῖς μήτοι γε ἀμαθέσι καὶ
λόγων ἀπείροις ἀνθρώποις εἰς νοῦν ποτε ἔλθοιεν. Μέ-
20 θοδον καθαρὰν βούλεται εἶναι τὸ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρά-
γματος ἄρχεσθαι, καὶ μηδὲν ἔξωθεν συνεργέλκεσθαι, ὡς
ἔχει τὸ, ⁵² „ἀδελφὸς ἔχομεν γνωαῖνας, ἡγώ τε καὶ Σπου-
δίας οὔτοσί·“ Λέξεις δὲ καθαρὰς βούλεται εἶναι τὰς
κοινὰς καὶ πᾶσι γνωρίμους· οὐκ αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνον ²⁵
ἀρκεῖ πρὸς τὸ καθαρὰς εἶναι τὰς λέξεις, ἀλλὰ πρὸς τού-
τοις δέον μήτε τροπικὰς αὐτὰς εἶναι, ἀς δὴ καὶ μετα-
φορικὰς οἱ γραμματικοὶ καλοῦσιν, ἀλλὰ μηδὲ δυσενιγμονή-
τους διὰ τῆς τῶν συμφύνων ἐπαλληλίας· ὡς ἔχει τὸ,
Ἀτρεὺς σκῆπτρον κροίει, καὶ τὸ μάρπτω καὶ τὸ ἀταρ-

50 Vind. ἀλιεύς. — Dem. in Olympiod. p. 1163. 51

Vind. ἔφη μέν. 52 Dem. in Spud. init.

πός. Σχῆμα δὲ πάλιν καθαρὸν βούλεται εἶναι τὸ κατ' ὄρθὴν εἰσαγόμενον πτῶσιν, ὡς ἔχει τὸ „ἀδελφὰς ἔχουμεν γυναικας·“ κῶλα δὲ τὰ μικρὰ καὶ καθ' εαυτὰ διάνοιαν ἀπαρτίζοντα, συνθήκας τὰς μηδὲν φροντιζούσας τῆς τῶν 5 φωνηγέντων συγκρούσεως, πλεοναζούσας δὲ τοῖς λάμβοις καὶ τοῖς τροχαίοις, ἀναπαύσεις λαμβικὰς ἢ τροχαϊκὰς, ὁνθμοὺς οἵους ἂν αἱ τοιαῦται συνθῆκαι καὶ ἀναπαύσεις ἀποτελῶσιν. εὐκρινείας ἐννοίας μὲν βούλεται εἶναι τὰς ἀπαγγελτικὰς καὶ εἰς ἀρχὴν ἀναγούσας τοὺς λόγους, ὡς 10 ἔχει ἐκεῖνο, ὃ δὲ μάλιστά μοι θαυμάζειν τῶν ἐκείνου ἄξιον, τοῦτο ἥδη δώσω τῷ λόγῳ· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ „ὅ τὸ ὁόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους τὴν τῆς Ἀφροδίτης λογιζέσθω πληγήν·“⁵³ ἔτι καὶ τὰς συμπληρωτικὰς, αἱ τὰ μὲν παρελθόντα ἀναπαύοντι, τῶν δὲ ὁηθησομένων 15 ἀρχὰς ἔχουσιν, ὡς ἔχει τὸ „ἐν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς ἔστω φιλοσοφίας εἴτε εὐηθείας,⁵⁴ καὶ πρῶτον·“ δεύτερον δὲ ὅ καὶ μέγιστον, καὶ ἐννοίας μὲν εὐκρινεῖς ταύτας βούλεται εἶναι· μεθόδους δὲ τὸ κατὰ φύσιν τιθέναι τὰ πράγματα, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λέγειν πρῶτον, τὰ δὲ δεύτερα δεύτερα, ὥσπερ ἐποίησεν ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς καὶ περὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐπανόδου, καὶ πρῶτον εἴτε περὶ αὐτῆς· λέξεις⁵⁵ δὲ τὰς τῆς καθαρότητος, σχήματα δὲ τὸ κατ' ἀποροισιν, ὡς ἔχει τὸ „τρεῖς αἱ ἀνωτάτω δόξαι περὶ θεοῦ, ἀναρρία, μοναρχία καὶ πολυαρχία·“ τὸν μερισιὸν, ὡς ἔχει τὸ „ἥρα μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, ἀντήρα δὲ καὶ ὁ Ἀρης αὐτῆς·“ καὶ τὸ κατὰ ἀπαριθμησιν, ἡς ἐκεῖνο παρὰ τῷ ἀποστόλῳ,⁵⁶ „καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον δι- 20 δασκάλους,“ κῶλα δὲ καὶ συνθήκας καὶ ἀναπαύσεις καὶ

53 Vind. πηγήν.

54 Vind. εὐθείας.

55 Vind. λέξεις.

56 I Cor. 12, 28.

ρόθιμοὺς τὰ αὐτὰ τῇ καθαρότητι· καὶ ὁ μὲν Ἐρμογένης ἐκ τούτων λέγει γίνεσθαι τὴν σαφήνειαν· τῶν μέντοι τοῦ παρόντος βιβλίου ἔξιγγητῶν οἱ μὲν παλαιότεροι τάδε περὶ σαφηνείας φασίν· ἐπειδὴ περὶ σαφηνείας πρόκειται λέγειν, ὅτεον περὶ ἀσάφειας· δυνησόμεθα γὰρ τοὺς ἐκεῖ-⁵ νης φυγόντες τόπους, σαφῆ ποιῆσαι τὸν λόγον. ἀσά- φεια τοίνυν ὡς μὲν καθόλου διττῶς γίνεται, ἢ γὰρ ἐν λέξεσίν ἔστι τὸ ἀμφισβητούμενον ἀσαφὲς, ἢ ἐν πράγμα- σιν, ὡς δὲ κατὰ μέρος πολλαχῶς· τὸ μὲν οὖν ἐν πρα- γμάτων ἀσαφὲς οὕτω γίνεται, ὅταν τὰ πράγματα λεγό-¹⁰ μενα τὴν κοινὴν ἐκφεύγει γνῶσιν ⁵⁷ οἷον τὰ ἐν τῇ δια- λεκτικῇ καὶ τῇ γεωμετρίᾳ, καὶ ὅταν συγχέωμεν τὴν τάξιν τῶν λεγομένων, ὡς τὰ μὲν πρῶτα τελευταῖα εἶναι, τὰ δὲ τελευταῖα προτετάχθαι, δυσπαρακολούθητος γὰρ οὕτω καὶ ἀσαφῆς γίνεται ὁ λόγος· ποιεὶ δὲ ἀσάφειαν καὶ το ¹⁵ τῶν αὐτῶν πολλάκις μεμιησθαι, μακρὸν γὰρ τοῦτο καὶ ὄχληρὸν, εἰ μὴ ἄρα ταῖς ἐργασίαις αὐτὸς μεταχειρισθεία, καὶ νῦν μὲν ὡς γινώσκοντες λέγομεν, αὐθις δὲ ὡς κεφα- λαιούμενοι, ἐτέρῳθι δὲ ὡς ἀναμιμνήσκοντες. ⁵⁸ τὸ δὲ ὄχληρὸν οὕτως ἐκφεύξῃ. ⁵⁹ τέταρτον καὶ ὅτε παραλείψο-²⁰ μέν τι τῶν πραγμάτων, πέμπτον ὅταν ἐπεισαγάγωμεν ἔξωθεν μακρὰ καὶ ἀπηργμένα τοῦ πράγματος. τὸ δὲ ἐκ τῶν λέξεων ἀσαφὲς οὕτως, ὅταν ἔνοις καὶ τροπικοῖς καὶ ἀμφιβόλοις καὶ γλωσσηματικοῖς ὀνόμασί τις χρῶτο, καὶ τῇ συνθέσει μὴ ἀπλῆ καὶ κατὸς φύσιν, ἀλλὰ δι’ ²⁵ ὑπερβατῶν καὶ μήκους περιόδων καὶ ἀλληγορίας. ποιεὶ δὲ καὶ ὀνοματοποϊα ἀσάφειαν, ὡς τὸ σιζεν ὄφθαλμὸς⁶⁰ παρ’ Ὁμήρῳ, καὶ τὸ κελαρύζει⁶¹ καὶ τὰ ὄμοια· ποιή- σεις δὲ ἀσάφειαν καὶ ἐὰν τὰς ἀκολουθίας διαλύσῃς ἀλό-

57 Cfr. Theonem p. 184, 12. 58 Vind. λέγομεν repetit.
Laur. om. 59 Laur. τὸ γὰρ ὄχλ. οὕτως ἐκφεύξῃ. Vind. τὸ δὲ
ὄχληρ. οὕ. ἐκφεύξῃ. 60 Od. 1, 394. 61 Il. φ, 261.

γοις διηγήμασιν, καὶ τὰ μὲν ὑπερβαίνης, τὰ δὲ παρὰ τάξιν τιθῆς, οὕτω καὶ αὐτά τις ποιήσει τὸν διαστὴν ἀπατῆσαι βουλόμενος τῇ ἀκολουθίᾳ. Καὶ τὴν μὲν ἀσάφειαν ταῦτα ποιεῖ· σαφήνεια δέ ἐστιν ἡ ἐναργῆς τῶν 5 πραγμάτων διδασκαλία, μηδὲν ἐξ ἐρυηνείας ἀμφίβολον ἔχουσσα. καὶ ταῦτα μὲν ἔκεινοι περὶ σαφηνείας· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης φησίν· σαφήνεια παντὸς μὲν ἡγεμών ἀγαθὴ λόγου, μάλιστα δὲ διηγήματος· ἐργαστέον δὲ ταύτην διχόθεν ἀπό τε τῶν πραγμάτων 10 καὶ τῶν ὄνομάτων· προσθετέον δὲ καὶ τρίτον καὶ σχήματα· πολλὴ γὰρ ἡ σαφήνεια καὶ ἐξ⁶² τούτων καὶ ὅσα τοῖς σχήμασιν ἀκολουθεῖ, τὰ κῶλα καὶ αἱ συνθῆκαι, ἀ καὶ⁶³ κατὰ μέρος ἔναστα λέξομεν. ὅθεν οὖν καὶ ἀπὸ τρόπων πόσων ἡ σαφήνεια γίνεται, τελεωτέρως⁶⁴ ἐν τῷ 15 περὶ ἴδεων λεζθήσεται· ὅσα γὰρ τῆς καθαρότητος καὶ τῆς εὐκοινείας ποιητικά, ταῦτα δηλαδὴ καὶ τῆς σαφηνείας, ἀλλὰ πρό γε τούτων πρὸς γυμνασίαν τινὰ φανλότερα⁶⁵ κάνταυθα περὶ τούτων παραλειφθήσεται⁶⁶ καὶ δητέον, ὅσα τῆς ἀσαφείας ποιητικά· ἡ γὰρ φυλακὴ τῆς 20 ἀσαφείας ἐργαστικὴ τῆς σαφηνείας ἡμῖν γενήσεται πάντως· ἐκ μὲν οὖν τῶν ἀπαγγελλομένων πραγμάτων σαφῆς ἡμῖν ὁ λόγος ἀπεργασθήσεται πρῶτον, ἐὰν μὴ πολλὰ ὅμοι διηγώμεθα, ἀλλὰ καθ' ἓν ἔναστον αὐτῶν εἰς τέλος προάγωμεν, εἶτα πάλιν ἔτερον τι δεύτερον ἐπαναλαμβάνωμεν·⁶⁷ τοῦτο γοῦν καὶ τὸν Θουκυδίδην τινὲς αἰτιῶνται καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν, ὅτι κατὰ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τῶν καιρῶν τοὺς λοιποὺς τὰ πράγματα διελὼν πολλὰ ὅμοι κατὰ ταύτὸν διηγεῖσθαι καὶ ίστορεῖν ἀναγκάζεται, ὥστε καὶ εἰς πολλὰ διηγήματα τὸν ἀρροατὴν μεριζόμενον.

62 Vind. ἐν. Laur. ἐκ. 63 Vind. καὶ τὰ μέρος εορτεῖ
ex Laur. 64 Vind. τελεωτέρως. 65 Laur. τινὰ φυλότερα
τινά. Vind. τινὰ φυλοτέρα. 66 Vind. παραληφθήσεται.

νον συγχέεσθαι τὴν διάνοιαν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον τῆς ἀσαιφείας ποιητικὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ μήπω πολλάκις τῶν πραγμάτων ἐκπερανθέντων ὑφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καὶ φὸν ἀρχόμενος ἐτέρου παιδοῦ πάλιν καὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων δεύτερον ἀπτεται, ὥστε καὶ δυσμημόνευτα τῷ 5 ἀνροατῇ γίνεσθαι, καὶ διὰ τὸ πολλὰ ὄμοῦ καὶ διὰ τὸ ποὺ πολλοῦ εἰρῆσθαι. ἀλλ' οὕτω μὲν μετὰ πρῶτον λόγον ἐκκλίνομεν τὴν ὀσάφειαν, δεύτερον, ὅταν μὴ συγχέωμεν τοὺς χρόνους, ἵνα τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, λέγω δὲ χρόνους μὲν τὴν ἐκ περιστάσεως τοῖς πράγμασιν τάξιν, 10 καθάπερ ἐπράχθησαν· τάξιν δὲ τὴν φύσιν αὐτὴν τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν, ὥστε πολλαχῆ καὶ ἀμφότερα ἔαντοις συμβαίνειν, τὴν τε κατὰ φύσιν λέγω καὶ τὴν κατὰ χρόνον τάξιν· ἔστι δ' ὅτε καὶ διαιφέρει, οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε ὁήτῳ τοῦ ἀναγκαιοτέρου μᾶλλον ἐπισελήθήσεται, καὶ εἴτε 15 καθώσπερ ἐπράχθησαν διηγήσεται, εἴτε καθὼς ἔχουσι φύσεως· τρίτον, ὅταν μηδὲ παρεκβάσει μακραῖς καὶ ἀπηρτημέναις χρόνιεθα, οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἀποδοκιμαστέον παρέκβασιν, ἀναγκαία γὰρ οὐ τοῖς ἀγωνιζομένοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰστοροῦσιν εἴτε πανηγυρίζουσιν· ἐν μὲν γὰρ 20 τοῖς πολιτικοῖς ὠφέλιμος ἡ παρεκβασις· πῆ μὲν καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν αὐτοῖς, ἐν οἷς πολλάκις παραδείγμασι χρώμεθα, ἵνα τισὶ περὶ αὐτῆς τῆς διηγήσεως ἐμπίπτουσι διηγήμασιν, ὥσπερ καὶ ὁ Δημοσθένης.⁶⁷ „τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου οὐ δί' ἐμέ·“ πῆ δὲ καὶ μάλιστα 25 ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ἐν οἷς τοῦ προλαβόντος ἔξετασιν ποιούμενα βίου, εἴτε τοῦ ἡμετέρου εἴτε καὶ τοῦ ἀντιτιθεμένου· τοῖς δὲ πανηγυρίζουσιν ἀναγκαία μὲν καὶ διδασκαλία τινὸς πράγματος, τοῖς δὲ ἰστοροῦσιν οὐδὲν ἡττον καὶ αὐτοῖς χρειώδης, οὐ διὰ τὴν διδασκαλίαν μόνην τῶν πραγμάτων καὶ τὴν σαιμίνειαν, ἀλλ' ὅτι προσκορδὲς τὸ μο-

67 pro cor. p. 230.

νοειδὲς, καὶ δεῖ καταποιίλλειν τὸν λόγον τοῖς διηγήμασιν καὶ μεταβαίνειν ἐξ ἑτέρων εἰς ἔτερα, καὶ ἀνίσι δὲ πολιάκις τὸν ἀκροατὴν ἀπὸ τῶν σκυθρωποτέρων καὶ ἐναγωνιωτέρων διηγημάτων ἐπὶ τὰ τερπνότερα καὶ χαριέστατα μετάγων τὸν λόγον, ἥ καὶ ὠφελιμώτερον· ἐκείνην οὖν μόνην φυλακτέον τὴν εἰς οὐδὲν δέον καὶ τὴν ἀπαρτῶσαν πάντα τὸν λόγον, ὡς ἀσαφῆ διὰ τοῦτο τῷ ἀκροατῇ τὴν ἴστορίαν γίνεσθαι. Τέταρτον, ὅταν μηδὲ μεταξύλογίας ὄμοιο πολλαῖς καὶ μακραῖς χρησόμεθα·

10 διαφέρει δὲ μεταξύλογίας ἥ παρέκβασις· ἥ μὲν γὰρ παρέκβασις ἔξω πάντη τοῦ προκειμένου γίνεται, συντείνουσα δὲ ὅμως τῷ προκειμένῳ, ἥ δὲ μεταξύλογία διὰ μεσότητος τοῦ λόγου καὶ περιουσίαν περιβολῆς δείκνυται, πολλὴν τὴν αὔξησιν ἀναμεταξὺ ποιουμένων ἡμῶν ἥ ἀπόδει-
15 ξιν, ἥτις ὅπως καὶ γίνεται ἐν τοῖς περὶ τῆς περιβολῆς δειχθήσεται. συγγενὲς δ' ἀν εἴη τούτοις καὶ τὸ ἐπεισόδιον· διαφέρει γοῦν καὶ τοῦτο τούτων τῷ τοῦτο μὲν ἐν ἀρχῇ καὶ πρὸ τοῦ διηγήματος ἔτερόν τι σχεδὸν ὑπάρχειν διηγῆμα, λυσιτελοῦν τῷ παρόντι ἥ καὶ προκαλούμενον,
20 τὴν δὲ μεταξύλογίαν καὶ τὴν παρέκβασιν καὶ ἀναμεταξὺ τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ τέλους. πέμπτον, ὅταν μηδὲ τὰ ὑπερβατὰ πολλά τε ὄμοιο καὶ μακρὰ λαμβάνωμεν, ἀλλὰ καὶ βραχέα καὶ σύντομα· ἐπιτον ὅταν μηδέ τινα τῶν ἀνακάιων παραληφθῆναι πρὸς διδασκαλίαν τοῦ διηγήματος
25 παραλιπάνωμεν, ἀλλὰ μήτε ἐλλείπωμεν μήτε πλεονάζωμεν. τὸ μὲν γὰρ ἀσαφείας, τὸ δὲ μακρολογίας πρόξενον. ἔβδομον καὶ ὅτε μὴ ταῖς ἀποκεχρυμμέναις ἀλληγορίαις φανόμεθα χρώμενοι, γρίφα γὰρ τὰ τοιαῦτα σχεδὸν καὶ αἰνιγματώδη εἰς λεπτὸν ἄγαν καὶ κρύφιον καταβαίνοντα.
30 ὅγδοον, ὅταν μηδὲ τὰ τεχνικὰ ἥ καὶ ἐπιστημονικὰ θεωρήματα παραλαμβάνωμεν, ⁶⁸ οἶον διαλεκτικὰ ἥ ἀριθμητι-

καὶ ἡ ἀρμονικὰ καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. ἐκ τοσούτων
 ἡμῖν τρόπων παρά γε τοῦ πράγματος γίνεται ἡ σαφή-
 νεια· ἐκ δὲ τῶν λέξεων τοῦ μὴ ποιητικὰ, τοῦ μὴ πεποιη-
 μένα, τοῦ μὴ τροπικὰ, τοῦ μὴ ἀρχαῖα, τοῦ μὴ ξένα,
 τοῦ μὴ ὄμωνυμα, τοῦ μὴ γλωσσηματικὰ⁶⁹ τιθένεται τῷ 5
 λόγῳ, καὶ διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων φράζει τὰ πράγμα-
 τα. εἰσὶ δὲ ποιητικὰ μὲν ὅσα τοῖς ποιηταῖς ἀρμόδια, λέ-
 γω δὲ οὐ τὰ διηγημένα μόνον καὶ ἀσυναίρετα, ἀλλὰ καὶ
 τὰ τραχύτερα καὶ σκληρότερα, τὸ μάρνασθαι, τὸ ἀτρα-
 πὸς, τὸ κρήνυον, καὶ εἴτι τοιοῦτον, πεποιημένα δὲ πα- 10
 ρὰ⁷⁰ τὰς τῶν ἵγρων ἴδιότητας, οἷον τὸ κέλαδος, τὸ κό-
 ναρβός, τὸ λιγξέ, τὸ ἡπύει, καὶ τὰ τοιαῦτα· τροπικὰ δὲ
 τὰ ἀπὸ τῶν μεταφορῶν. οὐ πᾶσαν δὲ τὴν τροπὴν ἐκ-
 βλητέον, ἀλλ' ὅση σκληρά τε καὶ τραχυτέρα· εὐγενεστέρα
 γὰρ ἡ τροπὴ τῆς κοινῆς τε καὶ τετραμμένης· ταῦτα δὲ 15
 τῇ συνηθείᾳ κρίνεται. ἀρχαῖα δὲ τὰ πάλαι μὲν τοῖς ἀρ-
 χαιοτέροις συνίθη, νῦν δὲ ἐκλελοιπότα, ὥσπερ τὰ ἄποι-
 να τοῖς μὲν παλαιοῖς ἐπὶ μόνων χρημάτων εἴθιστο λέγειν,
 τοῖς δὲ νεωτέροις ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὲρ φόρων τοῖς ἐγκα-
 λοῦσιν ἀπολογουμένων· τούτῳ καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ⁷¹ 20
 κατὰ Ἀριστοκράτους περὶ τοῦ Δράκοντος νόμου κέχρη-
 ται. ξένα δὲ, ἂ δὴ καὶ γλώσσαις, ὡς ἐγῷμαι, ψλητέον, τὰ
 τοῖς ἄλλοις μὲν ἐπιχώρια, ἄλλοις δὲ ἀνεπίγνωστα, ὥσπερ
 ἀγορὰν λέγουσι μὲν Θετταλοὶ τὸν λιμένα, ἀīταν^{71*} δὲ
 τὸν ἔρωμενον· φυλακτέον δὲ καὶ τὴν ὄμωνυμίαν οὐ πα- 25
 σαν, ἀλλ' ἡ τις εὐηθεστέρα τοῖς πολλοῖς καὶ ἀπόρρητος,
 οἷον ὁ παῖς· δύναται γὰρ καὶ τὸν καθ' ἥλικίαν δηλοῦν

69 Laur. et Vind. γλωσσηματικά. 70 Vind. περί. Ser.
 πηρά. 71 Vind. ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ δράκοντος φόρῳ. restitui ex
 Theone p. 186, 8. 71* Hesych. ἀīταν, ἐπιχώριον. Cfr. quos
 laudat O. Mueller. Doriens. II. p. 290. Observandum est, to-
 tam hanc commentarii partem ex Theone p. 186 sqq. paucis
 immutatis luc translatam esse.

παῖδα, καὶ τὸν νίὸν καὶ τὸν δοῦλον. οὐ παρὰ τὰ πράγματα δὲ μόνον, οὐδὲ παρὰ τὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὰς τοῦ λόγου συντάξεις τὴν ἀσάφειαν ἔσθ' ὅτε γινομένην εὐρίσκομεν, καὶ πρῶτον, ἦν φασιν περὶ τὴν κοινὴν τοῦ διηγημένου τε καὶ ἀδιαιρέτου, ὡς τὸ Ἡρακλέα χρυσοῦν ὁπαλον ἔχοντα, καὶ αὐλητῷς παῖς οὖσα δημοσίᾳ ἔστω, καὶ

⁷²Ἐγώ σ' ἔθηκα δοῦλον ὅντ' ἐλεύθερον,
καὶ ὅσα ποτὲ μὲν ὑφ' ἐν ἀναγινωσκόμενα, ποτὲ δὲ διηγήμενως ἔτέραν καὶ ἔτέραν διάνοιαν παριστῶσιν. ἔτερον γάρ ἔστι τὸ ὑφ' ἐν, αὐλητῷς παῖς οὖσα δημοσίᾳ ἔστω,
καὶ πάλιν ἔτερον, οὕτω στιζόντων ἡμῶν, Ἡρακλέα χρυσοῦν, ὁπαλον ἔχοντα· τὸ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ,

⁷³Ἐγώ σ' ἔθηκα δοῦλον ὅντ' ἐλεύθερον,
15 ἥ δοῦλον ὅντα, ὅπερ καὶ ἀληθὲς, ἐλεύθερον. Καὶ σχεδὸν ὅσα τῆς ἀμφίβολίας ἡ προσῳδία πολλάκις ἥ καὶ ὁρθογραφία λύει καὶ τὸ ἀμφίβολον· ἐπὶ δὲ τῆς ἀσαφείας οὐδὲν τοιοῦτον· εἰ γὰρ ἡ προσῳδία ἥ ἡ γραφὴ τὸ ἀμφίβολόν ἔστι λύοντα, οὐκέτι τῇ κακίᾳ τῆς ἀσαφείας ὁ 20 λέγων ἀλίσκεται. γίνεται οὖν ἡ ἀσάφεια καὶ ὅτε τι μόριον ἄδηλον ἥ, μετὰ τίνος συντέτακται, οἷόν ἔστι καὶ τὸ, οὐ Κενταύροις ὁ Ἡρακλῆς μάχεται· ἄδηλον γὰρ, εἴτε οὐχὶ τοῖς Κενταύροις ὁ Ἡρακλῆς μάχεται· εἴτε οὐχὶ ἐν τοῖς ταύροις· καὶ ἔτι, ὅταν τι μόριον σημανόμενον πά-
25 λιν τι ἄδηλον, εἰ μετά τίνος συντέτακται, οἷον,

Οἱ δὲ καὶ ἀχνύμενοί περ ἐπ' αὐτῷ ἥδη γέλασαν.

ἀμφίβολον γὰρ, πότερον ⁷⁴ ἐπὶ τῷ Θεοσίτῃ ἀχνύμενοι ἥ ἐπὶ τῇ καθολικῇ ⁷⁵ τῶν νεῶν μᾶλλον, ὅπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγειν ἱβούλετο. παρατηρητέον δὲ καὶ τὸ παραλή-

λοντος

72 Vind. σε ἔθ. δ. ὅντα ἐλ. h. l. et v. 14.

73 Il. β, 270.

74 Vind. πρότερον. Laur. πρότερον, πρότερον.

75 Vind. κα-

θολικῇ. Laur. καθολικῇ.

λοὺς τιθέναι πτώσεις· οὐ μόνον ἐπὶ διαφόρων προσώπων,
ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ μάλιστα τὴν αἰτιατικήν·
εὐέμπτωτος γὰρ, εἴπερ τις ἄλλη, αὕτη πρὸς τὰ τοιαῦτα.
καὶ τούτῳ μάρτυς ὁ Δημοσθένης, μάλιστα καὶ διὰ παν-
τὸς τοῦ λόγου γνλαξάμενος τὴν ἀσάφειαν· ἐν δὲ τῷ κα- 5
τὰ Μειδίου πρὸς ταίτην μετενεχθεὶς, „ἴσασι τὸν Εὐαί-
ωνα πολλὰ τὸν Λαοδάμαντος ἀδελφὸν ἀποκτείναντα τὸν
Βοιωτὸν ἐν δείπνῳ· πότερον γὰρ Εὐαίων τὸν Βοιωτὸν
ἀπέκτεινεν, ἢ τὸν Εὐαίωνα Βοιωτὸς, καὶ ὁ Λαοδάμαν-
τος ἀδελφὸς πότερον⁷⁶ Εὐαίων ἢ Βοιωτὸς ἦν.“ ταῦτα 10
δὲ φανερὰ καὶ σαφῆ γίνεται, τῇ ἀκολουθίᾳ δηλαδὴ τῆς
ἐννοίας προσεχόντων ἡμῶν, ἢ τῇ παραδεδομένῃ περὶ
αὐτῶν ἴστορίᾳ, ἢ καὶ τῇ ἐπὶ τῆς ἀληθείας γνώσει τῶν
παρόντων, ὥσπερ κάνταῦθα. τὸ γὰρ ἶσασι πᾶσαν
ἡμῶν τὴν ἀπορίαν διέλυσεν· ὡς γὰρ πρὸς ἀκριβῶς ἔγνω- 15
κότας λέγων, οὐδὲν διηνέχθη⁷⁷ πρὸς τὴν σύνταξιν, εἰ
καὶ ἀσαφέστερον ἐξήνεγκε ταῦτα. τοιαύτην γοῦν παρα-
μυθίαν καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ
παλαιοτέρων ἔστιν εὑρέσθαι. ἡμεῖς δὲ πάλιν τῆς ἀκο-
λουθίας ἐχόμενοι λέγομεν, ὅτι μὴ κατὰ τὴν αἰτιατικήν 20
μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πτώσεις τὸ τοιοῦτον τῆς
ἀσαφείας εἶδος εὑρίσκεται· καὶ κατὰ τὴν εὐθεῖαν οὖν,
ὥσπερ Ἡρόδοτος.⁷⁸ „εἰσὶν οὖν Λιγύπτιοι Κόλχοι·“ ἄδη-
λον γὰρ, πότερον οἱ Λιγύπτιοι Κόλχοι, ἢ οἱ Κόλχοι Λι-
γύπτιοι. δύνατο δὲ ἄν καὶ ἐπὶ τῆς γενικῆς, εἴτις οὕτως 25
ἔρει· „Κόλχων δὲ ὄντων Λιγυπτίων,“ καὶ ἐπὶ τῆς δοτικῆς,
„Κόλχοις δὲ οὖσιν Λιγυπτίοις,“ καὶ ἐπ’ αὐτῆς δὲ τῆς κλη-
τικῆς, ὃ καὶ παράδοξον, εἴτις οὕτως σχηματίσει τὸν λό-
γον· „ὑμεῖς δὲ ἄρα Κόλχοι Λιγύπτιοι·“ καὶ ἐπὶ τοίτων μέν
ἔστι καὶ βραχείᾳ προσθήκη τὸ πάθος ιάσασθαι, τὸ ἄρ- 30

76 Laur. et Vind. πρότερον. — in Mid. p. 537. 77 Vind.
διενέχθη. 78 II, 101.

θρον προσθέντας· „εἰσὶ δὲ οἱ Αἴγυπτιοι Κόλχοι.“ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσάντως. παρὰ ταύτας φασὶ τὰς αἰτίας καὶ τὰ Πρακτείτεια σκοτεινότατα πεφυκέναι, καὶ τὴν γε παρομίαν καιριώτατα κατ’ αὐτὸν πρῶτον διὰ ταῦτα ἔξενεχόνται,
 5 βαθέος⁷⁹ αὐτοῦ τὰ συγγράμματα δεῖσθαι κολυμβητοῦ. Η-
 ραφυλακτέον καὶ τὸ μῆκος τῶν περιόδων καὶ τὰ αἰνίγμα-
 τα καὶ τὸν⁸⁰ γρίφον, καὶ ἀπλῶς ὅσα τῆς ἀσαιφείας ἐκ-
 ολίνοντες οὕτω τῆς σαφηνείας ἐπιτευξόμεθα· οὐ πᾶσα
 δὲ ἀσάφεια ἥδη καὶ κακία τοῦ λόγου· τούναντίον μὲν
 10 οὖν πολλάκις καὶ ἀρετή. Πότε δὲ ταύτη καὶ ὅπως χρη-
 σόμεθα, ἀκριβέστερον εἰσόμεθα μετ’ ὀλίγον· νυνὶ δὲ τοσοῦ-
 τον διαληψόμεθα, ὅτι καιρὸν ἔχει μάλιστα ταῦτα ἐν
 ταῖς κατὰ σχῆμα προαγομέναις τῶν ὑποθέσεων, καὶ ἐν
 ταῖς κατ’ ἔμφασιν δὲ ὄμοιώς, καὶ ὅτε κατά τινων ὑπερ-
 15 σχόντων ἡ οἰκείων προσώπων διηγούμεθά τι ἡ ἀγωνιζό-
 μεθα, καὶ διασύρομεν καὶ εἰδωνευόμεθα καὶ τοιαῦτά τινα
 ποιοῦμεν. κάκενο προσεπισκεπτέον, ὅτι οὐ παρὰ τὴν ἔξιν
 τῶν ἀκούντων, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λόγου φύσιν τὸ
 ἀσαιφές ήμιν ἡ σαιφές διακρίνεται· οὐ γάρ ὅσα ἂν ὑπερ-
 20 πίπτει τὴν τῶν ἀκρωμένων δύναμιν, ἥδη καὶ εἰς τὴν
 τῆς ἀσαιφείας ἐμπεσεῖται τάξιν, ἀλλ’ ὅσα τῆς τέχνης ἐκ-
 πεσεῖται τοῦ λόγου, καὶ δι’ ἀμαθίαν ἡ μικροφυῖαν πλημ-
 μεληθῆ τῷ λέγοντι. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ Εὐμετρης λέγει
 περὶ σαφηνείας. σημείωσαι δὲ, ὅτι ὁ μὲν Ἐουογένης αὐ-
 25 τὴν ήμᾶς τὴν σαφήνειαν διδάσκει πῶς γίνεται, οἱ δὲ τοῦ
 παρόντος βιβλίον ἔξηγηταὶ τὴν ἀσάφειαν, ἵνα, φασὶν,
 ἐκκλίναντες τὴν ἀσάφειαν σαφήνειαν ἐργασώμεθα. ήμεῖς
 δὲ λέγομεν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι εἴ μὲν τῶν ἀμέσων ἐναν-
 τίων ἦσαν, ἡ τε σαφήνεια, καὶ ἡ ἀσάφεια,⁸¹ καλῶς. ἂν
 30 ἐποιεῖτε· θατέρῳ γάρ μὴ χρωμένων ήμῶν αὐτῶν, ἀνάγκη.

79 Diog. Laërt. vit. Heracl. X. 7. habet Δηλίου.
 Vind. τό. 81 καὶ ἡ ἀσάφεια Vind. om.

ἢν τὴν λοιπὴν ἐμπίπτειν· νῦν δὲ τῶν ἐμμέσων εἰσὶ· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ μὴ μόνην τὴν σαφήνειαν ἴδιαν εἶναι λόγου, ἵν' ἡ αὐτῇ πάρτως ἐμπίπτῃ τῷ λόγῳ, ἢ ἡ ἐναντία αὐτῇ ἡ ἀσάφεια, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πλείους, ὥστε καὶ λαμβάνειν τὴν ἀσάφειαν, φυλαττομένους ἡμᾶς οὐδὲν ἡττον ⁵ τῆς σαφηνείας ἀποτυγχάνειν, καὶ διὰ τὸ ἄλλαις ἵσως τοῦ λόγου χρῆσθαι ἰδέαις. ἔδει οὖν περὶ σαφηνείας μᾶλλον διαλαβεῖν, ἵνα ταύτη χρώμεθα, καὶ μὴ περὶ τῆς ἀσαφείας, ὡς ἂν ταύτην ἐκκλίνοντες τοῦ σαφοῦς οὐδὲν ἡττον ἀποτυγχάνωμεν. ἀλλ' ἵσως τῷ διαλεκτικῷ κανόνι ¹⁰ πειθόμενοι τούτο πεποιήσαιν, τῷ τῶν ἐναντίων, λέγοντες μίαν εἶναι τὴν ἐπιστήμην· ὁ γὰρ γινώσκων, φησὶν, ὅτι λευκόν ἔστι χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, οὐδὲν ἡττον οἴδεν, ὅτι καὶ τὸ μέλαν χρῶμα συγκριτικὸν ὄψεως.

Συντομία. περὶ τῆς συντομίας πάλιν ὁ μὲν Ἐρ-¹⁵ μογένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν διδάσκων ἐν τῷ περὶ γοργότητος λόγῳ φησὶν, ἴδιας μὲν αὐτὴν οὐκ ἔχειν ἰδέας, μεθόδους δὲ, τὸ ταῖς ἀπαντήσεσι ταχείας χρῆσθαι καὶ βραχείας ταῖς τε ἀντιθέσεσιν, ὡσαύτως ὡς ἔχει ἐκεῖνο ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἀνασκευῆς, „τῶν φαίλων ὁ γάμος, καὶ ²⁰ πᾶς ἡ γῆ μήτηρ ἐγίνετο; ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τίς τὴν παῖδα τῶν καλῶν ἀπεστέρησε;“ λέξεις τὰς βραχείας καὶ ὀλιγοσυλλάβους, σχίματα τὴν ἐξ ἐπιβουλῆς ἐπιστροφὴν, ὡς ἔχει τὸ, „ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ προτιθεῖς ὁ μέγας Βασίλειος (καὶ γὰρ ²⁵ ἐφιλοτιμεῖτο τοῖς ἔμοις λόγοις, ὡς οὕπω τοῖς ἑαυτοῦ τῶν ἀπάντων οἱδεῖς), ἑαυτὸν τῦν ἡμῖν προιθήσειν⁸² ὑπόθεσιν ἀγώνων μεγίστην·“ τὸ ἐπιτρέζον, ὡς ἔχει τὸ, „πεὶ δὴ ἀνεκάθηγα μὲν τῷ λόγῳ τὸν θεολόγον⁸³ καὶ τὰ ἔξης· τὸ ἀσύνδετον κοιματικὸν, ὡς ἔχει τὸ ⁸³

82 Vind. προιθῆσιν. Greg. Naz. Epitaph. in Basil. M. init. 83 Od. x, 251 sq.

Πίομεν, ὡς ἐκέλευες, ἀνὰ δρυμὰ, φαιδιμού· Οδυσσεῦ·

Ἐῦρομεν ἐν βίσσησι τετυγμένα δώματα Κίρκης.

τὰς ταχείας καὶ δι' ἐλαχίστου συμπλοκάς, ὡς ἔχει τὸ,
 „καθές ὁ ἀμνὸς ἐσφάζετο, καὶ ἐχριοντο αἱ φλιαὶ, καὶ
 5 ἐθρήνησεν Αἴγυπτος τὰ πρωτότοκα, καὶ ἡμᾶς παρῆλθεν
 ὁ ὀλοθρεύων·“ τοὺς δ' ἐλαχίστου μερισμοὺς, ὡς ἔχει
 τὸ, „τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη·“ κῶλα τὰ βραχέα,
 οἷον „προσῆλθε τῇ βουλῇ, προβούλευμα ἐγράψῃ·“⁸⁴
 συνθήκην τὴν μὲν σύγκρουσιν ἔχουσαν φωνηέντων καὶ
 10 πλεονάζουσαν τοῖς τροχαίοις, ἀνάπαυσιν τὴν εἰς τρο-
 χαίους καταλίγουσαν· οὕτω μὲν ὁ Ἐρμογένης τὴν γορ-
 γότητα ἥγουν τὴν συντομίαν· τῶν δὲ ἐξηγητῶν τοῦ πα-
 ρόντος βιβλίου ἔνιοι μὲν τάδε περὶ συντομίας λέγουσιν
 „ἡ συντομία γίνεται καὶ αὐτῇ διχῶς, ἐν τε γὰρ λέξει
 15 καὶ πράγμασιν· ἐκ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων σύντομον
 ποιήσεις τὴν διήγησιν, ἐὰν μήτε πόδῶνθεν ἄρχῃ, κα-
 θάπερ ἐν τοῖς πολλοῖς πεποίηκεν Ἐυριπίδης, μήτε εἰς
 τὰ⁸⁵ παρέλκοντα χρόνον καταναλώσῃς, ὡς οἱ μετὰ τὰ
 πράγματα εἰωθότες διηγεῖσθαι· συντομίαν ποιήσεις καὶ
 20 ἐὰν τὰ λυποῦντα τοὺς ἀκροατὰς, καὶ οἵα μὴ ὠφελεῖν
 τὸν ἀγῶνα οἵα τέ ἔστι καὶ ἐν ἐτέροις δύναται ὁηθῆναι,
 ἀφέλης τῆς διηγήσεως, καὶ ἐὰν μήτε παρεκβάσει χρῶ
 μήτ' ἐπεισοδίοις, μήθ' ὅλως ἀπὸ τοῦ πράγματος πλα-
 νῷ· ἔτι δὲ καὶ τὴν ταυτολογίαν εἰ παραιτοῖ, καὶ μα-
 25 κρὰ δι' ὀλίγων ἐρμηνεύοις· ἐν δὲ ταῖς λέξεσι γίνεται
 συντομία, ἐὰν μὴ συνωνυμίας χρῶ, οἷον πυκνοὶ καὶ
 θαμέες⁸⁶, τούτων γὰρ ἔκαστον καθ' ἐαυτὸ πρὸς δήλω-
 σιν ἀρκεῖ·⁸⁷ ἀρκεῖ δὲ καὶ ἐὰν τῶν συνωνύμων τὰς βρα-
 χυλογίας ἐκλέγῃ, οἷον ἀντὶ μαχαιρᾶς ξίφος λέγων, καὶ

84 Dem. in Timocr. p. 703.

85 Vind. τόν. Theo p.

189, 21. εἰς τὰ παρέλκοντα τὸν λόγον καταν.

86 Od. μ, 92.

87 ἀρκεῖ. Vind. om.

ἔαν μὴ τοῖς κυρίοις προστιθῆσ τὰ ἐπύθετα, ὡς ὁ ποιητὴς, ὑγρὸν ἔλαιον⁸⁸, καὶ ἔαν τὰς περιφράσεις φύγῃς, οἷον βίη Ἰφρακλείη, καὶ ἔαν μὴ λόγον ἀντὶ ὀνόματος ποιῇς, οἷον ἀντὶ τοῦ ἀπέθαντος, τὸν βίον ἔξελιπε. καὶ ἡ λεγομένη δὲ ἐλλειψίς συντομίαν ἐργάζεται, οἷον „σὺ τοῦ- 5 τον φιλεῖς καὶ οὗτος σέ·“ συνυπακούεται γὰρ τὸ φιλεῖ· ποιεῖ δὲ καὶ τὸ ἀσύρδετον συντομίαν, „ἄλλ· ἐπειδὴ τὰ πλοῖα σεσύληται, χερῷόννησος ἐπορθεῖτο·“ καὶ τὰ ἔξης, καὶ τοιαῦτα ἔτερα περὶ συντομίας. Ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης φησί· „μετὰ τὸν περὶ σαιρηνείας 10 καὶ ὁ περὶ συντομίας ἥμιν εἰσαγέσθω λόγος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτὸς γινόμενος ἐκ τε πραγμάτων, εἴτ’ οὖν νοημάτων καὶ τῶν περὶ ταῦτα λέξεων, καὶ ἔτι τῶν τοῦ λόγου σχημάτων, ὅταν μὴ πολλὰ πράγματα παραλαβόντες ὁμοῦ διηγώμεθα καὶ ὅταν μὴ περιβάλλω- 15 μεν^{88*} ἀναμεταξὺ τούτων ἔτερα, καὶ μάλιστα τὰ ἀπηρτημένα· ταῦτα γὰρ οὐ μόνον, ὡς προέρημεν, ἀσαφείας, ἄλλα καὶ μακρολογίας, ὅπερ πολλοὶ τῶν ιστορικῶν ποιοῦσι, τὸ μὲν συνεχὲς τῆς ιστορίας ἀπολιμπάνοντες, περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν μυριάζων⁸⁹ ἢ τῶν ἐν Βαθυλῶνι 20 τειχῶν⁹⁰ ἢ περὶ τῶν ἐν Αἴγυπτῳ πυραμίδων⁹¹ διαλεγόμενοι, καὶ τῶν τραγῳδῶν⁹² τινὲς δὲ μακρὰ γιλοσοφοῦντες καὶ γνωμολογοῦντες παρὰ καιρόν· καὶ ὅταν μὴ πόρθωμεν ἀρχόμεθα· τοῦτο μὲν γὰρ τάχα τοῖς ιστορικοῖς πρεπωδέστερον, ἀλλότριον δὲ τῶν ἀγωνιζομένων ἢ ἄλλως 25 πολιτικοὺς λόγους συγγραφομένων. οἱ μὲν γὰρ καὶ τὰ γένη πολλάκις τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς προσώπων καὶ τὰ ἥθη, τὰς ἀνατροφὰς καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς νίκας καὶ πάσις σχεδὸν τὰς τοιαύτας καταλέγοντες πρά-

88 II. ψ, 281. 88* Malum επεμβάλλομεν. 89 Herod. III,

102. 90 Ibid. I, 178. sqq. 91 Ibid. II, 8. 121. 127. et passim. 92 Theop. 149, 2. Euripidem in Hecuba nominat.

ξεις· οἱ δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν μόνον ἀφορῶντες τοῦ λόγου μόνα τὰ συντείνοντα πρὸς τοῦτον παραλαμβάνονται· καὶ ὅταν δὲ μὴ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πράγματος ἔτερά τινα ἐπιδηγώμεθα, ὥσπερ εἰώθασι τινες μετὰ τὰ πράγματα διηγεῖσθαι· καὶ ὅταν δὲ παραλιπάνωμεν¹ ὅσα συνυπακούεσθαι δοκεῖ, ὡς τὸ ἐπανῆλθεν ἐξ ἀγροῦ, δηλονότι καὶ ἐξῆλθε πρότερον· τοιοῦτον καὶ τὸ² „κατέβην χθὲς εἰς τὸν Ηειραιᾶ·“ δηλοῦντος γὰρ ἦν, ὅτι καὶ ἐν τῇ πόλει ἦν. Ἐναντίον τῇ συντομίᾳ πρὸς τοῖς³ ἄλλοις καὶ ἡ ταυτολογία· αὕτη δὲ οὐ συντομίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ σαφνείᾳ πολλάκις ἐναντιοῦται· τροισὶ γὰρ ταύταις κακίαις τὴν ταυτολογίαν ὑποβαλλομένην ἔγνωμεν, ἀσαφείᾳ, περιττολογίᾳ καὶ ἀηδίᾳ· ἀσάφεια μὲν γὰρ συγχέει τὸν ἀκροατήν, τὰ αὐτὰ μὲν ἀκούοντα, περὶ ἄλλων⁴ δὲ καὶ ἄλλων δοκοῦντα· περιττολογία περὶ τὰ αὐτὰ στρεψομένη· ἀηδία δὲ καὶ ὡς κοποῦσα τὸν ἀκροατήν καὶ εἰς οὐδὲν δέον προσεῷδιμαένη· ἔτι δὲ⁵ καὶ τὰ μὲν λυπήσοντα συντόμιας διηγητέον ὡς “Ομηρος⁶, „κεῖται Πάτροκλος·“ καὶ Λημοσθένης ἐν τῷ περὶ Χαιρώνειάν φησιν ἀτυχήματι· τοῖς δὲ εὐρηταίνουσιν ἐνδιατριπτέον· οὕτω γοῦν καὶ Ὁδοσσεὺς ἐν τῇ μυθολογίᾳ τῇ πρὸς τοὺς Φαιακας μακρολογῶν φαίνεται, φιλήδονον καὶ φιλόμυθον ἔθνος δι’ αὐτῶν κατακηλῶν καὶ ὑποποιούμενος. Η μὲν οὖν ἐκ τῶν πραγμάτων συντομία διὰ τοσούτων περιγεγράφθω τῶν τρόπων· ἡ κατὰ λέξιν, ὅταν τῷ καθόλου ἀλλὰ μὴ τοῖς κατὰ μέρος χρώμεθα, ὅταν μὴ συνωνύμοις, ὅταν καὶ τῶν συνωνύμων αὐτῶν τοῖς βραχυτέροις, ὅταν μὴ συνθέτοις, μὴ ἐπενθέτοις, μὴ μακροῖς,

1 Vind. παραλιπάνωμεν. Theo p. 189, 20. παραλείπωμεν· Ser. παραλιπάνωμεν. 2 Plato de Rep. 1. init. 3 Theo p. 184, 4. 4 Il. 18, 20. 5 pro cor. p. 297. 6 Vind. τοῖς μὴ. Ser. μὴ τοῖς.

μὴ ἐπίμονας; μὴ περιφράσεσι, μὴ τρόπαις, μὴ ἐπανα-
διπλώσεσι, μὴ τοῖς ἐκ παραλλήλου παραλείπωμεν⁷ δὲ
καὶ ὅσα ουνυπακούεσθαι δοκεῖ· ἔτι καὶ ὅταν μὴ λόγον
ἀντὶ ὄνόματος ποιῶμεν, μὴ ὅρον ἀντὶ προσηγορίας. "Ο
τι δὲ τούτων ἔκαστον ἐστιν, ἀναλαβόντες ἔροῦμεν· κα-
θόλου μὲν οὖν ἐστιν ὅτε τῷ γενικῷ ἢ τῷ περικηπτικῷ
χρώμενοι πόρῳ ὄνόματι τὰ κατὰ μέρος ἢ κατ' εἶδος λαμ-
βάνωμεν, ὡς τὸ⁸ ὁ Τρῶες καὶ Λύκοι καὶ Λάρηνοι,
ταῦτα γὰρ κατ' εἶδος εἴτ' οὖν κατὰ μέρος, τὸ δὲ ἄν-
δρες σύμμαχοι ἐπιτετμημένοι· συνώνυμον δὲ τὸ ἐν δια-
φόροις ὄνόμασιν, ὥσπερ ἔμαθομεν, τὸ αὐτὸ δικλοῦν, ὡς
"Ομηρος⁹ πυκνοὶ καὶ θαυμέες, καὶ λημοσθένης,¹⁰ „δαι-
μονίαι τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν εἰεργεσίᾳ“¹¹, εἴγουν
μόρον τὸ δαιμονίᾳ παρέλειψεν, οὐ μόνον τὴν συντομίαν
εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ τὸ θείᾳ παραλαβών τὴν βραχυτέ-
ραν παρέλαβε· σύνθετος δὲ λέγεται πᾶσα ἡ διύνωμι-
·βράδης καὶ συνηθεστέρα τοῖς ποιηταῖς, ὡς τὸ ἀκεσθόδυνον,
ἢ κυνόμυνα, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπίθετα δὲ ὥσπερ ὁ Λεκι-
·δάμας ὑγρὸν ἴδρωτα φησὶ, καὶ Ὁμηρος γάλα λευκὸν,¹²
καὶ ἵππους μώνυχας.¹³ Ἡροει γὰρ ἐπὶ τούτων καὶ τὸ²⁰
κύριον μόρον, ἡ ποιητικῆς μὲν ἴδια, ὡς ἐναργῆ τε καὶ
ἡδεῖ καὶ εὐμερέθη, τοῖς ὑγιορσι δὲ ἀλλότρια. Ὁ γοῦν
"Ομηρος καὶ πολλοῖς πολλάκις τῶν ἐπιθέτων ἐν τῷ αὐ-
τῷ συνάμα καὶ τῷ κυρίῳ φαίνεται χρώμενος· διογενὲς
λέγοντ¹⁴ Λαερτιάδη, πολυμήχαν¹⁵ Οδυσσεῦ, καὶ,¹⁶

Ω μάκαρ Αἰρείδη, μοιψηγέτες, διλοιδάμιον,
καὶ ἄλλα τοιαῦτα. μὴ μακροῦς, ὅταν μὴ καὶ μάχαιραν,
ἄλλα ξίφος, μὴ θάνατον, ἄλλα τέλος καὶ τὰ τοιαῦτα

7 Theo. p. 190, 19 sqq.

8 Il. λ, 286. ο, 125.

9

Od. μ, 92. 10 Olynth. II. p. 18. Cfr. Theonem p. 190, 16.
41 Il. δ, 431. ε, 402. 12 Il. ε, 236. 581. 13 Il. ι,
308. 11 Il. γ, 182.

λέγωμεν· ἐπιμονὴ δὲ ὡς τό· τί ἐροῦμεν καὶ τί φήσομεν;
καὶ πάλιν αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας· οὐ τὴν
φητορικὴν δὲ διαγράφοντες ταῦτα ἐμβάλλομεν· ἔντεχνα
γὰρ ταῦτα, ἀλλ’ ὅτι τῇ συντομίᾳ ἐναντία εἰσὶ, λέγο-
5 μεν· ἡ δὲ περίφρασις, ὡς τὸ, βίη Ἡρακλεῖη, καὶ ἀνέ-
μοιο ἵς· τρυπὴν δὲ οὐχὶ πᾶσαν; ἀλλ’ ἥτις ἐστὶν ἐπεξη-
γήσεως^{14*} δεομένη, „ὡς τὸ ἐκνευρισμένοι,¹⁵ περιηρημένοι
χοήματα, συμμάχους,“ ἐπεξηγήσεως δεομένη, ἥτις σκληρά
τε καὶ ἀσυνήθης, ὡς ἦγε συνήθης καὶ μεταφορικὴ
10 μᾶλλον ἐπιτέμνει, καὶ δι’ ὀλίγων πολλὰ περιῆστησιν· ὁ
γοῦν Δημοσθένης εἰπὼν,¹⁶ „μικρὰ πρόφασις καὶ τὸ μι-
κρὸν πταισμα ἀπαντα ἀνεχαίτισε,“ διὰ μᾶς λέξεως καὶ
πᾶσαν ἡμῖν τὴν παραβολὴν παρέστησε· καὶ τοὺς ἀπει-
θοῦσιν ἵπποις παρέβαλε τοὺς βίᾳ κατεχομένους καὶ ἐν
15 καιρῷ πάλιν ἀφισταμένους συμμάχους· ἡ δὲ ἐπαναδί-
πλωσις εὔκαιρος μὲν πολλάκις καὶ παραστατικὴ τοῦ ἥ-
θους ἡ τοῦ πράγματος, ἐναντία δὲ καὶ αὕτη τοῦ πα-
ρόντος πράγματος, ὡς ἡ παρὰ Δημοσθένει¹⁷, „πόλεμον
εἰσάγεις εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὡς Αἰσχίνη, καὶ πόλεμον Ἀμ-
20 φικτυονικὸν“, καὶ ὁ ποιητὴς¹⁸;

Τοῦ δὲ ἐγὼ ἀντίος εἴμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν,
Εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δὲ αἴθων σιδύρῳ.

τὰ δὲ ἐκ παραλλήλου περιττὰ μὲν, σπουδῆς δὲ ὅτι μά-
λιστα ἐμφαντικά εἰσι· τὸ γοῦν βάσκ’ ἥθι, πλεονάσαν
25 τὴν λέξει, τὸ πρᾶγμα κατέσπευσε· τὴν γὰρ σπουδὴν τῷ
ἐπιτάττοντι παρεδήλωσε· παράλειψις¹⁹ δὲ, ὅτε τὰ ἔξωθεν
ὑπακούεσθαι δυνάμενα καταλίπωμεν, οἷον αὐτὸς ὁ τα-
μίας, αὐτὸς δὲ τῶν πραγμάτων κύριος· ὑπακούεται γὰρ
τὸ ἔστιν ἡ ἥν· καὶ ὁ ποιητὴς,

14* Codd. ἀπεξηγήσεως.

15 Olynth. III. p. 37.

16

Olynth. II. p. 20.

17 Pro cor. p. 275.

18 II. v, 371 sq.

19 Vind. παράληψις.

Οἶνον δὲ²⁰ μελιφρονα οἰνίζεσθε,

Στῖπα τε ἐκ μεγάλων, ἐπὶ δὲ ξύλα πολλὰ λέγεσθε.

παραλέλειπται γὰρ τὸ ἄγετε²¹ ἢ τι τοιοῦτον. ἀντὶ²² ὀνομάτων δὲ λόγον ποιοῦμεν, εἴγε ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀπέθανεν, εἴπωμεν, τὸν βίον ἔξελιπεν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων γέ-⁵ γονε· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀπέσφακται τὸ βιαίως τὴν ψυχὴν ἔξεργόηξεν· ὅρους δὲ ἀντὶ προσηγορικῶν ποιοῦμεν, εἴγε ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀρετὴν ἐπιστήμην φαμὲν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀληθείας· δεῖ οὖν παραπεισθαι καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἐκ τῶν σχημάτων συντομία γίνεται.¹⁰ σχήματα γοῦν πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα συντομίας ἐργαστικὰ γίνεται, μάλισται δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ τὸ ἐπεξευγμένον, οἷον „Βρεαντίους μὲν συγγενεῖς ὄντας, Ροδίους δὲ εὐηργετηκότας, Τενεδίους δὲ ισοπολιτείαν πεποιημένους, Ἡλείους δὲ συμμάχους ὄντας εὐηργέτησα·“¹⁵ καὶ τὸ ἀσύνδετον δὲ τοιοῦτον, ὡς τὸ κατὰ κόρμα, ὥσπερ καὶ Δημοσθένης²³ „Μεθώην, Πύδναν, τἄλλα, ἵνα μὴ καθ' ἔκαστον λέγων διατρίβω·“ ὅπουγε καὶ δυοὶ καὶ τρισὶν οὖτος εὑδεσι τῆς συντομίας ἐχρήσατο, τῷ τε ἀσυνδέτῳ καὶ τῷ κατ' ὄντα, καὶ τῷ τὰ πλείω²⁰ παραλιπεν· διὸ καὶ ἐπεσημήνατο, „ἵνα μὴ καθ' ἔκαστον λέγων διατρίβω·“ Θαυμαστότερον δὲ καὶ ἔτερον εἶδος τοῖς παλαιοτέροις ἐπινενόηται, ὥπερ τινὲς μὲν ἀλληγορίαν ὠνόμασαν, οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ μᾶλλον ὄμοιώσις· ἔστι δὲ τοιοῦτον, ὅταν αἰνίγματι μόρῳ τινὶ καὶ παραδείγματι²⁵ χρώμενοι, τὰ λοιπὰ παραλίπωμεν, οἷον Λακεδαιμόνιοι²⁴ Φιλίππω, Διονίσιος ἐν Κορίνθῳ, καὶ πάλιν, οὐκ ὥντησεν οὔδε Κροῖσον·²⁵ ταῦτα καὶ περὶ τῆς συντομίας τῷ Ιεωμέτρῃ εἴρηται.

20 δὲ Vind. om. — Il. 9, 506. 21 Vind. ἄγεται.

22 Theo p. 190, 18. 23 Ol. I. p. 11. 24 Plut. de garrul. p. 511. a. 25 Alexandri apophthegma apud Theonem p. 208, 15.

Πιθανότης. Περὶ πιθανότητος πάλιν τῷ μὲν Ἐρμογένει ἐν τῷ περὶ ἥθους διὰ πλατέων εἴρηται λόγῳ, τὸν δὲ ἔξηγητῶν τοῖς μὲν παλαιοτέροις ταῦτα· πιθανὴ διηγήσις γίνεται,²⁶ εἰ πάντα ὅσα λέγεται, ἔξομοιοῦν πει-
5 ρᾶται τοῖς ἀληθέσι· τοῦτο δὲ γένοιτο, ἂν μὴ ψιλὰ τὰ πράγματα διδῶμεν,²⁷ ἀλλὰ καὶ τὰ μορία αὐτὰ προσ-
λαυβάρωμεν, ἀφ' ᾧ ή διηγήσις πληροῦται· μόρια δὲ διηγήσεως πρόσωπον, πρᾶγμα, τόπος, τρόπος, χρόνος,
αἵτια, ὅργανον· πρόσωπον μὲν ὁ δράσας, ὁ παθών·
10 πρᾶγμα ὑβρίς, πληγαί· τόπος, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ Θεάτρῳ πληγῆναι φησι· τρόπος, οὗτον πείσας, ἔξαπατήσας,
βιασάμενος· χρόνος, οὗτον τύχη, ἡμέρα, ἴορται· αἵτια,
ἔκθρα, φιλία, κέρδος· ὅργανον, οὗτον λίθῳ, ξύλῳ· ταῦτα
δὲ καὶ μόρια λέγεται διηγήσεως καὶ ἀφορμαί· πρὸς τού-
15 τοις εἰ ἀλλήλοις ὁμολογεῖ τὰ γενόμενα, καὶ μὴ διαιφωνεῖ
ἢ μάχεται· ἔπειτα ἂν μὴ ψιλὰ τιθῶμεν τὰ μόρια, ἀλλ'
ἀκριβῶς ἔκαστον διηγώμεθα, ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ Μειδίου,
ἰσχυρὸς, μέγας, ἵψ' ἄπασι δὲ τούτοις τὴν αἵτιαν προσ-
θετέον, ἐπακτικώτερον γὰρ πρὸς πειθὼν αὕτη· ποιεῖ δὲ
20 πιθανότητα καὶ τὸ τοῦ λέγοντος ἥθος καὶ πάθος· τὸ
μὲν ἥθος, εἰ ἀπλαστον φαίνοιτο· τὸ δὲ πάθος οὐ μό-
νον πείθει, ἀλλὰ καὶ ἔξιστησι· ποιεῖ δὲ πιθανότητα καὶ
τὸ περὶ αὐτοῦ²⁸ μὲν εἰπεῖν μικρὸν κακὸν, περὶ δὲ τοῦ
ἀντιδίκου ἀγαθὸν ὁμολογούμενον, ὡς Λισχίνης²⁹ „τού-
25 τῷ πατήρῳ μὲν ἦν ἐλεύθερος, οὐ γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι“
ποιεῖ δὲ πειθὼν καὶ λέξις ἀνεπιτήδεντος καὶ τὸ αὐτοσχέδιον
ἐμφαίνουσα· ποιεῖ δὲ πιθανότητα, καὶ ἐὰν μὴ³⁰ πάντα βε-
βαιῶν λέγῃς, ἀλλὰ προστιθῆς τὸ οἷματι καὶ τὸ ἕσως καὶ
τὸ τάχα. Ταῦτα καὶ περὶ τῆς πιθανότητος τοῖς ἄλλοις

26 Schol. Theon. p. 261, 25. 27 Schol. Theon. πιθῶ-
μεν. 28 Vind. αἴτοι. Schol. Theon. p. 261, 31. ξαντοῖ.
29 In Ctesiph. p. 410. Bekk. 30 Vind. μὲν scripsi μό̄.

ξηγηταῖς εἶρηται· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης λέγει· ὁ πιθανὸς λόγος γίνεται καὶ αὐτὸς κατά τε λέξιν καὶ πράγματα· κατὰ μὲν πράγματα, ὅτε πάντα τὰ μόρια τῆς διηγήσεως, ὡς οἶόντε, παραλαμβάνομεν, πρόσωπα λέγω³¹ καὶ χορόν τον καὶ τόπον καὶ τὰ λοιπά·⁵ τὸ γὰρ διὰ πάντων ἐπεξιέραι δόξαν ἡμῖν παρέχει τοῦ καὶ αὐτοῖς παρεῖται τοῖς πράγμασι, καὶ ἀληθῆ λέγειν παρεστησιν· ἔπειτα ὅταν καὶ ἀμφίβολα καὶ μαχόμενα ἢ τὰ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ὄμολογοί μενεα καὶ ἀλλήλοις πρέποντα, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀκριβεῖας ἔκαστα· οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ¹⁰ οὕτως μόριον παρῆν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τοιωδεῖ τοιωδε. καὶ τὸ ἥθος δὲ τοῦ λέγοντος καὶ τὸ πάθος πιθανότητος μᾶλλον ποιητικόν· μάλιστα δὲ τῇ αἵτιᾳ προσεκτέον ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόριον αἵτιας ἀλλὰ καὶ τὸ εὖλογον τοῖς πράγμασιν ἐπικυμίζωμεν· πολλὴ γὰρ ἡ αἵτια πρὸς πί·¹⁵ στιν, διὸ καὶ τἄλλα παρέντες πολλάκις ἐπὶ ταύτην μόνην ὄρῳμεν, τὸ διατί ἔγιοντες· οὐ τὴν καθόλου δὲ μόριον αἵτιαν τοῦ πράγματος δεῖ προσάπτειν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ μέρος· ὅπου γὰρ ἂν δεώμεθα πίστεως ἐπὶ τοῦ διηγήματος, αἵτιας καὶ ταύτας βραχείας δεῖ προτιθέ·²⁰ ται, καὶ τὸ ἀπίστως δοκοῦν λέγεσθαι διὰ τούτων ἐν βραχεῖ πιστοῦσθαι. καὶ ἡ ἐνάργεια δὲ πιθανὴ, καθάπερ ἐπ' ὄψιν ἄγουσσα τὸ δικλοίμενον· οὕτω γοῦν καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Λοιστοκράτους, „ἀλλὰ πορεύεται διὰ τῆς ἀγορᾶς ὥσπερ ἔχεις ἢ σκορπίος, τὸ κέντρον ἡρ·²⁵ κὺν, ἔττων³² δεῦρο κάκεῖσε“· πολλάκις δὲ καὶ τὸ μὴ ἀκριβῶς τιθένται τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐνδοιάζειν πιθανώτερον ποιεῖται τὸν λόγον, ὡς μὴ περὶ ὧν ἀκριβῶς γιγνώσκομεν, οὐκ ἴσχριζομένονς· τοιαύτη μὲν ἡ ἀπὸ τῶν πραγμάτων πειθώ· ἡ δὲ ἀπὲ τῶν λέξεων, ὅταν³⁰ προσιγνεῖς καὶ ἀρμοδίοντος λέξεις τιθῆμεν τοῖς πράγμασιν·

³¹ Vind. λέγων. ³² Vind. ἔττων. Natus error ex scriptura Laurentiani minus facilis. Dem. p. 786. ἔττων.

εῖτα ὅτε μὴ τολμηραῖς, ἀλλ' ἀσφαλέστι σφόδρᾳ· μάλιστα
δὲ ποιήσει τὴν πιθανότητα καὶ λέξις ἀνεπιτίθεντος
ἢ αὐτοσχέδιος· δόξαν γὰρ τῆς ἀκριβείας καὶ φαντασίαν
παρέχει τῆς ἀληθείας, ὡς ἀπερίσκεπτος καὶ τὴν ἀλήθειαν
5 μιμουμένη.³³ Τοσαῦτα καὶ περὶ ταύτης τῷ Γεωμέτρῃ
εἴρηται. Ζητήσειε³⁴ δ' ἂν τις καὶ εἰκότως, πῶς ὁ Ἀιφθό-
νιος πρὸς ἄρτι εἰσαγομένους τὸ παρὸν γράφων βιβλίον
καὶ ἀμυήτους πάντη τῶν ἰδεῶν ἀπαιτεῖ αὐτοὺς ἐν τῇ προ-
κειμένῃ γυμνασίᾳ ἰδέας τινὰς φυλάττειν· μήπω γὰρ ἰδέας
10 μεμαθηκότες πῶς ἀν καὶ δυνηθεῖν ὅλως ταύτας μετα-
χειρίσασθαι· ὥστε καὶ συμβαίνει πάντα τὰ παρὰ τῶν
εἰσαγομένων ἐκτιθέμενα διηγήματα μὲν ὁρθῶς ἔχειν, εἰ
μηδὲ ποσμοῦνται ταῖς ἰδέαις, ἃς αὐτὸς ἀρετὰς ἐκάλεσε
διηγήματος.³⁵ φαμὲν οὖν πρὸς τοῦτο· οὐ πάντας ἀπαι-
15 τεῖ ὁ διδάσκαλος τοὺς εἰσαγομένους ἀκριβεῖ τῇ σαφῆνειᾳ
χρήσασθαι, οὐδὲ τοιαύτη, οἵαν ὁ Ἐρμογένης ἐν τῇ περὶ
τῶν ἰδεῶν πραγματείᾳ διδάσκει εἰναι τὴν σαφῆνειαν,
ώστε ἐννοίας καὶ μεθύδονς ἀρμοζούσας τῇ σαφῆνειᾳ, ἕτι
δὲ λέξις καὶ σχήματα καὶ κῶλα καὶ συνθήκας καὶ ἀνα-
20 παύσεις καὶ όυθμοὺς, δι' ᾧν σαφῆς λόγος γίνεται, πολυ-
πραγμονεῖν· ἀλλ' οὐδὲ τῇ πιθανότητι τοιαύτη, οἵαν ἐν
ταῖς ἰδέαις μανθάνομεν· ὅμοιώς οὐδὲ τῇ συντομίᾳ· ἀλλὰ
τὴν μὲν σαφῆνειαν τοιαύτην ἀπαιτεῖ πάντως, οἵαπερ ἂν
τις καὶ μὴ τοῦ τῶν ἰδεῶν βιβλίον μετεσχηκὼς ὁριώμενος
25 φυσικᾶς παρατηρῆσαι δυνήσεται, τὰ ἐν τῇ διηγήσει εὕ-
ληπτα ποιῶν καὶ εἰς νοῦν ἀπασιν ἤκοντα· ἐπεὶ καὶ πολ-
λάκις ἀναγινώσκοντές τι χωρίον ἐν τινι βιβλίῳ, ἀν εὐχε-
ρῶς νοοῦμεν³⁶ τὰ ἐν αὐτῷ λεγόμενα, σαφὲς εἶναι αὐτό
φαμεν, καν μὴ ἀκριβῆ τὰ ποιοῦντα τὴν ἰδέαν τὴν σαφῆ-
30 νειαν ἔχη· καὶ τὴν συντομίαν δὲ οὐχὶ ταύτην ἀπαιτεῖ, οὔτε

σο

33 Laur. μιμογένη. Vind. μιμογένη.

34 Vind. ζητήσει.

35 Vind. διηγήματα.

36 Vind. νοῖν μέν. scripsi νοοῖμεν.

τὰς προσηκούσας πάντως μεθόδους, καὶ τὰ ἀρμόζοντα σχήματα καὶ κῶλα καὶ λέξεις καὶ συνθήκας καὶ ἀναπαύσεις, καὶ τὸ ἐκ τούτων συνιστάμενον τὸν ὄνθιτον ἀκριβεῖς ἔχειν, οὐδὲ τοιαῦτα, οἷα λέγει ὁ Ἐρμογένης ἀρμόζειν τῇ γοργότητι ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγῳ, ἀλλως 5 τε μόνα ἔκεινα λέγει, δι' ὃν ἀνάγκη δηλωθῆναι τὸ πρᾶγμα, τὰ δὲ λοιπὰ ὡς περιττὰ ἔχει· οἷον ἐὰν διηγήματα^{36*} τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ξέρξου στρατείαν, ἵνα μὴ λέγωμεν καὶ τίνος νιὸς ἦν ὁ Ξέρξης οὗτος, κἀκεῖνος τίνος, καὶ ἐξ οὓς ἀφορᾷς εἰς τὸ τούτου γένος ἢ τῶν Περσῶν 10 περιήλθε βασιλεία, καὶ τίνες οἱ Πέρσαι οὗτοι καὶ ὅποιαν γῆν οἴκουντι καὶ τὰ τοιαῦτα. ταῦτα γὰρ ἔξωθεν εἰσὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ πράγματος, περὶ οὐ βουλόμεθα διαλαβεῖν, ἀλλ᾽ ἔκεινα μόνα, ἵνα λέγωμεν, δι' ὃσων καὶ τὸ πρᾶγμα ἀναγκαῖως δηλοῦται· καὶ τὴν πιθανότητα δὲ οὐ 15 πάντως τοιαύτην ἀπαιτεῖ, οἵτε ἐν τῷ περὶ ἰδεῶν βιβλίῳ ὁ περὶ ἥθους λόγους διδάσκει ἡμᾶς, ἀλλὰ τοιαύτην, οἷον καὶ τὸ τοῦ μύθου πιθανὸν ἦν, ἵνα, εἰ τυχὸν διηγῆμα δραματικὸν διηγώμεθα, προσήκοντα τιθῶμεν τὰ πράγματα τῇ ποιότητι τῶν ὑποκειμένων προσώπων· ἀλλως 20 τε δὲ οὐχὶ τοὺς εἰσαγομένους τούτους πάντας ἀπαιτεῖ κοσμεῖν τὸ διηγῆμα, ἀλλ᾽ ἀπλῶς οὕτως λέγει ἀρετὰς^{36**} εἶναι τοῦ διηγήματος τὰ τέσσαρα ταῦτα. ἢ οὐχὶ τοῦ κατὰ γυμνασίαν ἵσως διηγήματος ἀρετὰς λέγουμεν εἶναι ταῦτα, ἀλλὰ τῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις διηγήσεων, ἢ διὰ 25 τοῦτο μόνον ἐμνήσθη ἐν τῷ παρόντι, ἵνα οἱ εἰσαγόμενοι μαθόντες νῦν, οἷα ἴδει κοσμοῦντι τὸ διηγῆμα, ἐπειτα καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν τὰς φύσεις τούτων μαθόντες ἴσχοι ὥσιν ἀνεπιλήπτως διηγεῖσθαι, ἢ ὅτι τὰς παρούσας γυμνασίας ἐκτιθεῖς ὁ Ἀριθόνιος οὐχὶ τὴν τῶν εἰσαγομένων μόρον μαθητῶν ἐσκόπει ὀφέλειαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἥδη τὰς μεθόδους ἀπάσας τῆς τέχνης διελθόντων· πρὸς ἔκει-

36*Vind.διηγήματα. Lege διηγώμεθα. 36**Vind.ἀρετῆς. Scr.ἀρετάς.

νους οὖν ἵσως τοὺς καὶ τῷ^{36***} τῶν ἰδεῶν ἐντευχηκότας βι-
βλίῳ ἀποτενόμενος τούτων τῶν ἰδεῶν ἐν τῷ παρόντι μημο-
νεύσαι ἡθέλησε. ταῦτα καὶ περὶ τῶν ὁηθέντων τοῖς ἔξ
ἀρχῆς ἐξηγηταῖς περὶ τε τῆς σαφηνείας ἢ τῆς συντομίας
5 καὶ τῆς πιθανότητος. Ζητήσῃ δὲ ἂν τις, πότερον ἀπὸ
τοῦ περὶ τῶν ἰδεῶν βιβλίου ταῦτα συλλέξαντες ἐνταῦθα
τεθείασιν, ἢ αὐτὸι ταῦτα προσεπενόησαν· φήσαιμι δὲ
ἄν καὶ πρὸς τοῦτο, ὅτι τὰ μὲν ἐκεῖθεν συλλέξαντες, τὰ
δὲ καὶ ἔξωθεν ἐκείνων εὑρόντες τεθείασι· πλὴν τοῦτο
10 γνωστέον, ὅτι οὔτε πάντα, ὅσα περὶ τῶν ἰδεῶν τῷ Ἐρμο-
γένει εἴρηται διδάσκουσιν, οὔτε πάντα, ὅσα λέγει νῦν,
εἰς τὰ κατὰ γυμνασίαν συμβάλλεται διηγήματα, ἀλλ’ εἰς
τὰς ἐν πολιτικοῖς λόγοις τιθεμένας τῶν διηγήσεων.

Ἄρεται δὲ διηγήματος τέσσαρες· σαφήνεια,
15 συντομία, πιθανότης καὶ ὁ τῶν ὄνομάτων ἐλ-
ληνισμός. Τὴν τάξιν τῶν ἀρετῶν τοῦ διηγήματος
ἀκόλουθον φαίνεται ποιούμενος τῇ τῶν ἰδεῶν, δι’ ᾧν αἱ
τοιαῦται ἀρεταὶ γίνονται· τὴν μὲν γὰρ σαφήνειαν προ-
τάττει, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγῳ τὴν πρώ-
20 την τάξιν εἴληχεν ἡ σαφήνεια· τὴν δὲ συντομίαν πάλιν
προτίθησι τῆς πιθανότητος, παρόσον καὶ ἐν τῇ περὶ τῶν
ἰδεῶν ἡ γοργότης, ἥτις ποιεῖ σύντομον τὸν λόγον, προ-
τάττηται τοῦ ἥθους, δι’ οὗ τὸ πιθανὸν ἡμῖν περιγίνεται.
Ζητεῖται δὲ, διατί ἔξ οὐσῶν τῶν γενικῶν ἰδεῶν, σαφη-
25 νείας, μεγέθους, κάλλους, γοργότητος, ἥθους, δεινότη-
τος· εἰς γὰρ καὶ ἐπτά τινες ταύτας φασὶν, ὅμως τῇ ἀλη-
θείᾳ ἔξ εἰσι, διὰ τὸ τὸν ἀληθῆ καὶ ἐνδιάθετον λόγον μὴ
εἶναι γενικὴν ἰδέαν, ἀλλ’ ὑπὸ τὸ ἥθος ἀνάγεσθαι· ζητεῖ-
ται οὖν, διατί τοσούτων οὐσῶν τῶν γενικῶν ἰδεῶν ὁ
30 Ἀιφθόνιος τὰς τρεῖς μόνας ἔξ αὐτῶν ἔφη ἀρετὰς εἶναι
τοῦ διηγήματος, τὴν σαφήνειαν, τὴν γοργότητα, τὸ ἥ-
θος, καὶ φαμὲν, ὅτι τὴν μὲν σαφήνειαν ἀρετὴν ἔφη τοῦ

^{36***} τῷ addidi de meo.

διηγήματος, διότι ἐν παντὶ λόγῳ τούτου δεῖ μάλιστα τοῦ σαφοῦς· τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἰδεῶν ἡ μὲν ³⁷ τῷδε, ἡ δὲ τῷδε τῷ λόγῳ ἀριστεῖ, οἷον τῷ συμβουλευτικῷ ἡ τῷ δικαινικῷ ἡ τῷ πανηγυρικῷ, καὶ οὐδεμία πάσι, μόνης δὲ τῆς σαιγηνειας ἀνάγκη ἅπασι μετεῖναι· ἡ ἐπειδὴ τὸ διή- 5 γηματικὸν ἀπαγγελία ἐστὶν πραγμάτων, καὶ διδάσκει τὰ πράγματα τοὺς ἀριστάτας, διὰ τοῦτο δέον αὐτὴν σαιγῆ εἶναι· καὶ διὰ ταῦτα ἵσως αὐτὴν εἰπεν ἀρετὴν εἶναι τοῦ διηγήματος· τὴν δὲ συντομίαν διὰ τάδε. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ σαιγῆς λόγος καὶ σύντομὸς πάντως ἐστὶν, ἡ γὰρ μα- 10 ψολογία ἀσάρισταν ποιεῖ, ὡς καὶ ἀρωτέρω παρατετήρηται, ἄλλως τε δὲ, ἐπειδὴ αἱ διηγήσεις εἰσὶν πραγμάτων, αἱ δὲ ἀφηγήσεις ὑπτιότητα ἔκποιοῦσι τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ὑπτιον διὰ τῶν τῆς γοργότητος σχημάτων ἔξαιρεῖται τοῦ λόγου, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν τὸν περὶ ^{37*} γοργότητος 15 μετιόντες λόγον σὺν θεῷ μαθησόμεθα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ συντομία ἀρετὴ πέγυκεν εἶναι τοῦ διηγήματος, τὴν δὲ πιθανότητα καὶ αὐτὴν ἀρετὴν ἔφη τοῦ διηγήματος, διὰ τὸ δεῖν μὲν ἐλέγομεν ἐν ταῖς διηγήσεσιν ἀληθῆ δοκεῖν εἶναι, ἄλλως δὲ μὴ ἐγγωρεῖν γενέσθαι τοιαῦτα, εἰ μη 20 τοῦ ἥδους τῆς ἰδέας αὐτοῖς μετεῖν· τὸ δὲ μέγεθος τὴν δευτέραν τάξιν ἔχον ἐν ταῖς ἰδέαις, μετὰ γὰρ τὴν σαιγήνειαν κεῖται τὸ μέγεθος, οὐκ ἔφη ἀρετὴν εἶναι τοῦ διηγήματος· διότι τοῦ διηγήματος κατὰ τοῦτο τὸ σαιγῆς ὡς ἐλέγομεν ἔχοντος, κατὰ τὸ μὴ ἐν αὐτῇ ὑψηλὰ τίθε- 25 σθαι θεωρήματα, ἄλλὰ κοινὰ καὶ εἰς ἔντοιαν μὲν πᾶσιν ἤκοντα· τὸ δὲ μέγεθος οὐκ ἔχει τοιαῦτα· ἄλλως τε δὲ ἡ περιβολὴ τοῦ μεγέθους οὖσα ἐναρτία ἐστὶ τῷ καθαρῷ καὶ σαιγεῖ λόγῳ· καὶ τὸ κάλλος δὲ οὐκ ἔφη ἀρετὴν εἶναι τοῦ διηγήματος, ἵνα μὴ τούτῳ προσέχοντες τοῦ πιθα- 30 τοῦ ἐπιτραπείμεν. εἰώθασι γὰρ τῷ ἐπιτετηδευμένῳ καὶ

37 Cod. ιδεῶν ἡμῶν [Laur. ἡ μὲν] δὲ τῷδε τῷ λόγῳ ἀριστεῖ. Scripsi δὲ μὲν τῷδε, ἡ δὲ τῷδε. 37* Vind. τῶν περὶ Ser. τὸν περὶ.

κεκαλλωπισμένω λόγῳ μὴ προσέχειν τοσοῦτον οἱ ἀκροαταὶ, ὅσον τῷ φυσικῷ καὶ ἀνεπιτηδεύτως προϊόντι. ἀλλ’ οὐδὲ τὴν δεινότητα ἀρετὴν ἔφη εἶναι τοῦ διηγήματος, διὰ τὸ δεῖν ὡς ἔφημεν, τὰ ἐν τῷ διηγήματι σαφῆ εἶναι 5 καὶ πάσης περινοίας ἀπηλλαγμένα.

Καὶ ὁ τῶν ὄνομάτων ἐλληνισμὸς. Ἑλληνισμὸν λέγοι ἀν τὸ χρῆσθαι τινα λέξει συνήθεσι καὶ μὴ ἔναις καὶ μὴ τὴν τῶν πολλῶν ἐκφευγούσας γνῶσιν, ἢ ὄνομάτων ἐλληνισμὸν λέγοι ἀν τὸ μὴ σολοικίζειν ἢ βαρβαρί-
10 ζειν, οἷον ἵνα μὴ λέγομεν Δῆμοσθένουν, ἀλλὰ Δῆμοσθένους. Ζητεῖται δὲ, διατί σαφηνείας μνησθεὶς ὁ σοφιστῆς, ἥτις οὐ μόνον ἐλληνικὰς ἔχει τὰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλληνικῶν τὰς κοινοτέρας μᾶλλον καὶ τοῖς πολλοῖς συνήθεις, καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ταύτας παραλαβών, ἵδια πάλιν
15 τοῦ τῶν ὄνομάτων ἐλληνισμοῦ ἐμνημόνευσε· πάντως γὰρ ἀρετὴν εἰπὼν εἶναι τοῦ διηγήματος τὴν σαφήνειαν καὶ τὰς ἀρμοττούσας τῇ σαφηνείᾳ λέξεις ἀρμόζειν ἔδοξε τῷ διηγήματι· φαμὲν οὖν, ὅτι, ἐπειδὴ πρὸς εἰσαγομένους καὶ τῶν μὲν ἴδεων τοῦ λόγου ἀπειρους, τῆς δὲ ποιητι-
20 κῆς ἔναγχος πανσαμένους διελέγετο, φυλαττόμενος μήπως ἄτε τοῖς ποιητικοῖς ἐνειθισμένοις³⁸ καὶ τὰς τῆς σαφηνείας ἀγνοοῦντες λέξεις σκληράς τινας τῶν ποιητικῶν λέξεων ἢ τὰς βαρβαρικαῖς διὰ τὸ τῆς σημασίας ἀγνοούμενον πλησιαζούσας ἐν τοῖς διηγήμασι θήσουσιν, ὡς ἔχει
25 παρὰ Λυκόφρονι τὸ οὖσα καὶ τὸ γράνης³⁹ καὶ τὸ ὕσπληγγας καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ παρὰ τοῦτο καταγέλαστοι δόξωσι, διὰ τοῦτο ἴδικῶς τοῦ τῶν ὄνομάτων ἐλληνισμοῦ ἐμνημόνευσεν. Ἰστέον δὲ τοῦτο, ὅτι οἱ μὲν πλείονες τῶν ἔξηγησαμένων τὸ παρὸν τοῦ Ἀριθονίου βιβλίον οὐδὲν
30 ἔμιν περὶ τοῦ τῶν ὄνομάτων ἐλληνισμοῦ διειλέχθησαν.
δ

38 Vind. ἐνειθισμέναις. Scripsi ἐνειθισμένοι. 39 Cass.
20—22. οἱ δὲ οὖσα γράνης — ὕσπληγγας. [Vind. ὕσπληγγας].

ὅ μέντοι Γεωμέτρης ἔκεινα ἡμῖν περὶ αὐτοῦ παραδίδωσιν· ἡ πολλὴ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ τῶν ὄνομάτων ἐλληνισμοῦ βοήθεια τῷ τεγρίτῃ οὐ πρὸς κάλλος μόνον τῆς γλώττης καὶ καθαρότητα, ἵδη δὲ καὶ μέγεθός τε καὶ ἔκπληξιν, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰδημένας ἀρετὰς σαφήνειαν ἢ συντομίαν 5 ἢ πιθανότητα· τοιαύτη γὰρ ἡ ἀκρίβεια οὐ μόνον τῶν ἐλληνικῶν καὶ κοινῶν ὄνομάτων, ἀλλὰ καὶ μάλισται τῶν Ἀττικῶν, ἡ μὲν ἐπίτασιν καὶ ἐνάργειαν ἔχουσα, οἷον τὸ ἀποκαρτερεῖν καὶ τὸ ἐκλιπαρεῖν, ἢ καὶ ἐπαναγκάζεσθαι, ἡ δὲ συντομίαν, ὥσπερ τὸ οὐδὲ γρῦ· ἡ δὲ θαῦμα καὶ 10 πιθανότητα πολλάκις, ὡς τὸ ὅσον, οἶνον, καὶ τὸ Ἡράκλεις καὶ τὰ παραπλήσια, ὅσα τὸ ἥθος ἢ τὸ πάθος ἐμφαίνει τοῦ λέγοντος.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟ ΚΑΤΑ ΤΟ ΡΟΔΟΝ.

‘Ο τὸ δόδον θαυμάζων τοῦ κάλλοντος. ‘Ωσπερ 15 ἐπὶ τοῦ μύθου μετὰ τὸν μῆνον ἔθηκε τὸ παράδειγμα, οὗτο καὶ ἐπὶ τοῦ διηγήματος ποιεῖ. μετὰ γὰρ τὴν τῆς μεθόδουν κάνταῦθα παράδοσιν ἐπὶ τὴν τῆς μελέτης ἔρχεται ἔκθεσιν·¹ ἀλλ’ ἐπειδὴ τὰ διηγήματα, ὡς καὶ ἀρτέρω ἐὑρήθη, διαιρέονται ἀλλήλων καὶ τοῖς προσώποις δόμοι 20 καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς μὲν προσώποις, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν εἰσιν ἀγηγηματικά, ἐν οἷς τὸ τοῦ ποιητοῦ πρόσωπον ἢ τὸ τοῦ ύέτορος ἀναγράνεται, μηδεμιᾶς προσωποποίιας ἐμφερομένης, μηδέ τινων ὑποβαλλομένων προσώπων, ὥστε πρὸς τὸ διαλογικὸν εἶδος μεταβεβλῆσθαι τὸν 25 λόγον· τὰ δὲ δραματικά, ἐν οἷς τὸ τοῦ λέγοντος ὄλως οὐ παραδείκνυνται πρόσωπον, ἀλλὰ μόνα τὰ ὑποκείμενα πρόσωπα διαλέγονται· τὰ δὲ μικτὰ τὰ ξεὶ ἀμφοτέρων· τοῖς δὲ πράγμασιν, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν εἰσιν ιστορικά, τὰ δὲ πολιτικά, τὰ δὲ δραματικά· ἐπειδὴ οὖν τοσανταχῶς ἀλ-

¹ Vind. ἔκθεσιν.

λίγων τὰ διηγήματα διαιρέσει, ζητεῖται, ποίου εἴδους τῆς ὅπο τῶν προσώπων διαιρέσεώς ἐστι τὸ προτεύθεν εἰς μελέτην τῷ Ἀφθονίῳ διήγημα, καὶ ποίου τῆς ἀπὸ τῶν πραγμάτων· καὶ φαμὲν, ὅτι ἀπὸ μὲν τοῦ προσώπου ἐστὶν 5 ἀφηγηματικόν· μόνον γὰρ φαίνεται τοῦ ἀφηγουμένου τὸ πρόσωπον λέγον καὶ διηγούμενον, ἀπὸ δὲ τοῦ πράγματος κατὰ μὲν Ἑλληνικὸν μῆδον δραματικόν ἐστι, καθ' ἡμᾶς δὲ μυθικόν· καὶ ἔτερος ἀπὸ μὲν τοῦ πράγματος ἴστορικὸν μὲν οὐκ ἐστι, τὰ δὲ ἴστορικὰ ἀναμφιλέκτως ἀληθῆ 10 τυγχάνουσι· τοῦτο δὲ οὐ τοιοῦτον, ἀλλ’ οὐδὲ πολιτικόν ἐστι· τὰ μὲν γὰρ πολιτικὰ διηγήματα πρός τι τυγχάνουσιν· ἀνύων γάρ τις τι ἐν πολιτικῷ λόγῳ καὶ πρὸς τοῦτο ἀγροφῶν διηγεῖται· τὸ δὲ προκείμενον διήγημα καθ' ἑαυτόν ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν τοῦ δραματικοῦ τὸ μέν ἐστι 15 μυθικὸν, οἵα ἐστι τὰ παρὰ τὴν φύσιν συγκείμενα, τὸ δὲ πλασματικὸν, οἵα ἐστι τὰ ἀμφιδιοξα, ὀφειλούμεν ζητήσαι, πότερον μυθικόν ἐστι τοῦτο τὸ κατὰ ύδον διήγημα, ἢ πλασματικόν· μήπου τοίνυν κατὰ μὲν τὸν Ἑλληνικὸν μῆδον δραματικόν ἐστι, καθ' ἡμᾶς δὲ μυθικόν. Ζητη- 20 τέον οὖν, διατί οὐκ ἔξεσθε οἱ Ἀφθονίος ἴστορικὸν διήγημα, ἢ πολιτικὸν, ἀλλὰ μᾶλλον δραματικόν· φήσειε δ' ἄν τις, ὅτι ἢ ἀδιαφόρως τοῦτο ἐποίησεν, ἢ ὅτι συγγενέστερόν ἐστι τῷ μύθῳ τὸ δραματικὸν διήγημα τοῦ τε ἴστορικοῦ καὶ πολιτικοῦ, ἢ ὅτι καὶ δυσκολώτερόν ἐστι τὸ δρα- 25 ματικὸν τῶν ἄλλων, εἴγε ἐν ἐκείνοις μὲν τοῖς προγεγενημένοις ἐπόμενοι πράγμασιν τὸν λόγον ἐκτιθέμεθα, ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ πράγματα αὐτοὶ πλάττομεν ὡς γενόμενα· φιλοτιμεῖται δὲ ὁ διδάσκαλος ἐσθ' ὅτε τὰ δυσκολώτερα εἰς μελέτην μεταχειρίζεσθαι· οὕτω γοῦν καὶ ἐν 30 τῇ συγκρίσει ποιεῖ. τεσσάρων γὰρ ὅντων τρόπων συγκρίσεως, ἕνδε μὲν καὶ πρώτου καθ' ὃν τὰ καλὰ τοῖς χρηστοῖς παρατίθεται, ἔτερον δὲ, καθ' ὃν τὰ φαῖλα τοῖς φαύλοις, τρίτου, καθ' ὃν τὰ χρηστὰ πόνηροις, τετάρ-

του καὶ τελευταίου, καθ' ὃν τὰ μικρὰ τοῖς μεῖζοσιν ὁ Ἀφθόνιος κατὰ τὸν τέταρτον καὶ δεινότερον ὡς καὶ αὐτὸς ὄμοιογεῖ ὅντα τῶν ἀλλων τὴν τοῦ Ἐκτορος πρὸς τὸν Ἀχιλλέα² ἐμελέτησε σύγκρισιν.

Ο τὸ φόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους τὴν τῆς⁵ Ἀφροδίτης λογιζέσθω πληγήν. Τοῦτο πρότασίς ἔστι ψιλὴ, μήτε κατασκευὴν μήτε ἀξίωσιν ἔχουσα, ὅμως δὲ προοιμίου τάξιν ἐπέχει, τὸ δὲ ἐφεξῆς τὴν τοῦ διηγήματος ἀποπληροῦ χρείαν. ζητεῖται τοίνυν εἰ ἐν ἐκαστον τῶν προγνωνασμάτων πρὸς ἐν μέρος τοῦ λόγου γνωρά-¹⁰ ζει ἡμᾶς, οἷον ὁ μῆθος πρὸς τὸ προοιμίον, τὸ δὲ διήγημα πρὸς τὴν διήγησιν, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ πρὸς τὸν ἀγῶνας, ὁ δὲ κοινὸς τόπος πρὸς τὸν ἐπιλόγους, πῶς ἐν τῇ τοῦ παρόντος γνωνάσματος μελέτη καὶ ὠσανεὶ προοιμιακῇ ἐννοίᾳ ἐχρήσατο· ἐκ τούτου γὰρ δοκεῖ¹⁵ τὸ μελετηθὲν αὐτῷ γνώνασμα οὐχὶ τῇ διηγήσει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ προοιμίῳ προσήκειν· φαμὲν οὖν λύοντες, ὅτι οὐκ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, φημὶ δὴ τὸ ἐκαστον γύμνασμα πρὸς ἐν μόνον μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ μὴ πρὸς πλείω γνωνάζειν ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς διάφορα· αὐτίκα γὰρ ὁ μῆθος καὶ πρὸς διήγησιν ἡμᾶς γνωνάζει· ἐκθέσει γὰρ πραγμάτων ἀναλογεῖ· ἐὰν γὰρ ἀφέλης ἀπὸ τοῦ μῆθον τὸ ἐπιμύθιον, μεταβάλλεται ὁ μῆθος εἰς δραματικὸν διήγημα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνασκευὴ καὶ ἡ κατασκευὴ οὐ πρὸς ἐν μόνον μέρος τοῦ λόγου γνωνάζουσιν ἡμᾶς,²⁵ ἀλλὰ καὶ εἰς πλείω· τῶν γὰρ ἐν αὐταῖς κεφαλαίων εἰς μὲν τὸ προοιμιάζεσθαι προασκοῦσιν ἡμᾶς ἡ διαβολὴ τοῦ φήσαντος ἐν τῇ ἀνασκευῇ, καὶ ἡ εὐφημία τοῦ εἰπόντος ἐν τῇ κατασκευῇ, καὶ ἡ ἐκθεσις πάλιν γνωνάζει ἡμᾶς εἰς τὴν διήγησιν· τὰ δὲ ἐφεξῆς εἰς τὸν ἀγῶνα· εἰκὸς οὖν³⁰ καὶ τὸ διήγημα εἰς διάφορα μέρη τοῦ λόγου, καὶ μὴ³

2 Vind. Αχιλέα.

3 Vind. μέν.

πρὸς ἐν μόνον γυμνάζειν ἡμᾶς. ἄλλως τε δὲ τὰ προγυμνάσματα εἰς τοὺς λόγους μὲν εὐρισκόμενα προοίμια οὐκ ἔχουσιν, αὐτὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα εὑρίσκονται μετὰ προοίμιών, διὸ ὁ κοινὸς τόπος δευτερολογίᾳ καὶ ἐπιλόγοις ἐοικῶς ἐν μὲν πολιτικοῖς λόγοις τιθέμενος χωρὶς προοίμιών τάττεται, αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυτὸν γινόμενος μετὰ προοίμιών γίνεται. Ὁ τὸ ὁόδον θαυμάζων.
 Εἰπὼν ἀρετὰς εἶναι διηγήματος τὴν σαιφήνειαν, τὴν συντομίαν, τὴν πιθανότητα καὶ τὸν τῶν ὄνομάτων Ἑλληνισμὸν, ὅρα πῶς τούτοις αὐτὸς κοσμῶν τὸ μελετηθὲν φαίνεται διήγημα· τῇ τε γὰρ σαιφηνείᾳ φαίνεται κοσμῶν αὐτὸ διὰ τοῦ κατ' ὁρθότητα σχῆματος· σαιφηνείας γὰρ τοῦτο ἐργαστικὸν,⁴ καὶ οὐχ ὁ πλαγιασμὸς, παρόσον ἡ μὲν εὐθεῖα ἐνός ἐστιν ὄνόματος πληρωματικὴ, ὡς ὅταν
 10 εἴπω, ἐγὼ περιεπάτησα, ὁ δὲ πλαγιασμὸς πλειόνων, καὶ παρὰ τοῦτο τοῖς ἀκροωμένοις γίνεται πλάνης αἴτιος, οἷον ὡς ἵνα εἴπω, ἐμοῦ περιπατοῦντος, ἐκδέχεται γὰρ ὁ ἀκροατὴς καὶ ἔτερόν τι ἀκοῦσαι, διὰ τὸ ἀτελῆ ἔτι εἶναι τὸν λόγον, οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦ κατ' ὁρθότητα σχῆμα-
 15 τος φαίνεται τηρῶν τὴν σαιφήνειαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ μερισμοῦ τοῦ, „ἥρα μὲν ἡ θεός τοῦ Ἀδώνιδος, ἀντήρα δὲ καὶ ὁ Ἀρης αὐτῆς,“ σύντομον καὶ διὰ μικροῦ ἔχοντος τὴν ἀνταπόδοσιν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι μερισμοὶ εὐχρινείας εἰσὶ ποιητικοὶ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ σαιφηνείας, ἡ γὰρ σαιφήνεια ἐκ καθαρότητος καὶ εὐχρινείας γίνεται· ἔτι δὲ καὶ διὰ τῆς καταστατικῆς ἐννοίας, ἥτις καὶ αὐτὴ εὐχρινείας· ἔστι δὲ καταστατικὴ ἐννοια τὸ, „ὁ τὸ ὁόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους τὴν τῆς Ἀφροδίτης λογιζέσθω πληγήν.“ οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο τῇ σαιφηνείᾳ φαίνεται χωρὸν περιεπάτειν τῶν ποιητικῶν τῆς σαιφηνείας, ἀλλὰ

4 Vind. ἐργαστικόν.

τὴν μὲν σαρῆνειν οὕτω τηρεῖ, τὴν δὲ συντομίαν ἐκ τοῦ
μὴ παρενθάσεσιν ἢ ἐπεισοδίοις ἢ τισι τοιούτοις^{4*} κεχρη-
σθαι, ἀλλ’ ἐκεῖνα μόνα λέγειν, δι’ ὃν τὸ προσείμενον
δηλοῦται πρᾶγμα. Εἰ μέντοι οὕτως εἶπεν, Ἀφροδίτη
ἐγένετο μὲν καὶ ἀσχῆθεν αἰσχρῶς^{*} τῶν γὰρ αἰδοίων τοῦ⁵
Κρόνου ἀποτυηθέντων καὶ ὁμοίων εἰς θάλασσαν, ἐν-
τεῦθεν λόγος αὐτὴν ἀναψυχῆι, καὶ δὴ γενομένη ἐκ τοι-
αύτης αἰτίας προρείας καὶ μοιχείας προστατεῖν ἐκληρώ-
σατο, καὶ δὴ ἦρα μὲν αὐτῆς καὶ Ἀγχίσης, καὶ ἔτεκεν
ξειδοῦ^{4**} παῖδα Αἰνείαν ὄνομαξόμενον^{*} εἰ οὖν ταῦτα καὶ¹⁰
ἔτερά τινα προειπὼν οὕτως ἥλθεν ἐπὶ τὸ προσείμενον,
πόρρω συντομίας ἐφαίνετο ἂν ποιῶν τὸ διήγημα, νῦν δὲ
μηδὲν τοιοῦτον προσλαμβάνων, ἀλλὰ μόνον αὐτὸ διη-
γούμενος, συντομίᾳ φαίνεται χρώμενος, συντομίας δόξαν
παρέχων καὶ διὰ τοῦ μερισμοῦ, τοῦ „ἥρα μὲν γὰρ ἡ¹⁵
Θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, ἀντήρα δὲ καὶ ὁ Ἀρης αὐτῆς“^{**}
τοῦτο γὰρ κοινὸν τῇ εὐκρινείᾳ καὶ τῇ γοργότητι, καὶ
πιθανότητος δὲ εὐμοιχεῖν πεποίηκε τὸ διήγημα ἐκ τε τῶν
πραγμάτων καὶ προσώπων^{*} εἰκὸς γάρ τὴν Ἀφροδίτην
θεὰν ἐμπαθῆ οὖσαν καὶ ἐρῆν τοῦ Ἀδώνιδος, καὶ ἀντε-²⁰
ρᾶσθαι παρὰ τοῦ Ἀρεως^{*} εἰκὸς δὲ καὶ ἐμπεσοῦσαν τῇ
ὅδωνι[†] πληγῆναι τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς, ἀκανθῶδες
γὰρ τὸ γυντὸν, καὶ πληγεῖσαν αἴμα τοῦ ποδὸς ἀναδοῦ-
ναι, καὶ τῆς τοῦ αἵματος βαψῆς μεταλαβεῖν τὸ δόδον,
ὅμοχρον γὰρ τὸ δόδον τῷ αἵματι, καὶ τὸν τῶν ὄνομά-²⁵
των ἐλληνισμὸν γυλάττει πάλιν παρόσον οὐ χρῆται ἐθνι-
κοῖς τισιν ὄνόμασιν, ὡς ἔχει τὸ χοῖνιξ καὶ παρασάγγης,
οὔτε μὴν τεχνικοῖς, ὡς ἔχει παρὰ Θουνδίδη τὸ τὰς πα-
λαιὰς ναῦς ἔχειν⁵ οὔτε μὴν νομικοῖς, ὡς ἔχει τὸ
ἔξοντλης καὶ προβολὴ, καὶ τινα ἔτερα, ἀλλὰ συνήθεσί³⁰
τισι καὶ γνωρίμοις ὄνόμασι, καὶ ἀπλοῖς καὶ δυναμένοις

4* Codd. τοσσόντοις. ser. τοιούτοις.   4** Codd. αὐτῆς ser.
αὐτοῦ.   5 I., 29.

παραχθῆναι καὶ ἐτυμολογηθῆναι, ὅπερ ἀδύνατον εὑρεῖν
 ἐπὶ τῶν τεχνικῶν ἢ ἐθνικῶν ὄνομάτων. ἔκεινα γὰρ οὐκ
 ἐτυμολογοῦνται. Ὁ τὸ δόδον θαυμάζων τοῦ κάλ-
 λους, ἀντὶ τοῦ ἔνεκα τοῦ κάλλους Ἀττικῶς· τινὲς δὲ οὐ-
 5 τως ἀναγινώσκουσιν· ὁ τὸ δόδον θαυμάζων τοῦ κάλλους
 τὴν τῆς Ἀφροδίτης εἶναι λογιζέσθω πληγήν. Ἡρα μὲν
 γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος· ἐντεῦθεν ἀρχεται τὸ διήγη-
 μα· ἔστιν οὖν πράγματα μὲν τὸ ἥρα καὶ τὸ ἀντήρα· πρό-
 σωπα δὲ ὁ Ἀρης, ὁ Ἀδωνις,⁶ ἡ Ἀφροδίτη· τόπος ἡ δό-
 10 δωνιά, τρόπος κατὰ μέν τινας τὸ ζηλοτυπεῖν, καθ' ἑτέ-
 ρους δὲ τὸ πλήρειν, κατ' ἐνίους δὲ καὶ τὸ κατὰ σπου-
 δήν· εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὸ ζηλοτυπεῖν καὶ τὸ κατὰ σπουδὴν
 αἰτίας εἶναι φασι, τὸν δὲ τρόπον μηδὲ ὄλως ἐν τῷ πα-
 ρόντι περιειλῆφθαι διηγήματι, ἀπὸ δὲ τῶν δόδων ἐμ-
 15 φαίνεται, ὅτι καὶ ἔαρ ἦν, ὅπερ ἔστιν χρόνος, αἰτία, τὸ
 λύσιν ἔρωτος τὸν Ἀδώνιδος ἡγησάμενος θάνατον. Ἡρα
 μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος· Ζητεῖται διατί οὐ
 προέταξε πρῶτον τὸ πρόσωπον τοῦ πράγματος; ἀλλ᾽ ὅτι^{6*}
 μόνον σαφηνείας φροντίζουμεν· ἐπεὶ εἰ κάλλους τοῦ λό-
 20 γου καὶ εὐρυθμίας φροντίζουμεν, καὶ τὴν τάξιν ἔστιν ὅτε
 μεταλλάττομεν, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦ προσώπου προτίθε-
 μεν, ὅτι τῇ ἀρμονίᾳ τοῦτο τοῦ λόγου συμβάλλεται· ὁ
 γοῦν Ἀφρόνιος καὶ αὐτὸς κάλλος ἵσως καὶ εὐρυθμίαν
 ἐνταῦθα θηρώμενος τὸ πρᾶγμα τοῦ προσώπου προέταξε.
 25 Ἡρα μὲν γὰρ ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος. Ηερὶ τοῦ Ἀδώ-
 νιδος φέρεται μῆδος τοιοῦτος· κόρη τις ἥρα τοῦ ἴδιου
 πατρὸς, ἀποροῦσα δὲ φανερῶς λαθραίως αὐτῷ συνεγέ-
 τετο· γνοὺς οὖν τὸ γεγονός⁷ ὁ πατὴρ, κατὰ τῆς πα-
 δὸς ἥγανάπτησεν· ἡ δὲ Ἀφροδίτης δεηθεῖσα μῆτε ζῆν
 30 διὰ τὸν πατέρα, μῆτε ἀποθανεῖν διὰ τεκνογονίαν μετέ-
 βαλεν εἰς δένδρον, ἥτις ἀποδενδρωθεῖσα τῷ ἐνάτῳ μηνὶ

6 Vind. ὁ Ἀδώνιδος, ἡ Ἀφροδίτης.
 fra 1. 22. ὅτε. 7 Vind. γεγονώς.

6* Codd. hic et in-

τὸν γλοῦν ἀποδόγξασσε τῆς δρυὸς τὸν Ἀδωνιν ἔτεκεν, ὃν λαβοῦσσα ἡ Ἀρφοδίτη ἀνέθρεψε, καὶ ἀνδρωθέντος ἥρα εἰντοῦ. Καὶ θεός ἐδίωκεν ἀνθρώπον. τὸ ἐδίωκεν ἀντὶ τοῦ ἐπόθει. Καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβαλοῦσσα τῷ ὁρόδῳ· ἡ ἐν ἀντὶ τοῦ παρὸτα, ἵν' ἡ παραβαλοῦσσα,⁵ πληγιασσασσα, ἡ ἀντὶ τοῦ πρόσ. τὸ δὲ προσέπταισεν, ἀντὶ τοῦ παρεστάλη, προσέκρουσεν· καὶ τὸν μὲν ταρσὸν τοῦ ποδὸς περιπειρεται· ταρσὸν λέγει τὸ πλατὺ τοῦ ποδὸς, σημαίνει δὲ πλειόνη λέξις, τὴν τε πόλιν, καὶ τὸν δεκτικὸν τοῦ τυροῦ καλαθίσκον, καὶ τὸ πλατὺ¹⁰ τῆς κώπης καὶ τοῦ ποδός.

Σ αρ. III.

ΠΕΡΙ ΧΡΕΙΑΣ.

Μετὰ τὸν μῦθον καὶ τὸ διήγημα ἔταξε τὴν χρείαν· εἰκότως, ὥσπερ γὰρ τὸν μῦθον διὰ τοῦτο πρῶτον ἔταξε διὰ τὸ εἶναι ἡδὺν τῇ πλάσει καθάπαξ, καὶ καταγλυκαίνειν¹⁵ τῶν ἀκροατῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον, διὰ τὸ καὶ τὰ δραματικὰ διηγήματα τοιαῦτα εἶναι ἡδεῖ, οὕτω καὶ τὴν χρείαν εὐθέως μετὰ ταῦτα τέθεικε, διὰ τὸ εἶναι τινας χρείας τέρψιν ποιούσας ψιλὴν, οἷα εἰσιν αἱ χαριεντισμοῦ ἔνεκεν παραλαμβανόμεναι, οἷον Ὁλυμπίας²⁰ ἡ μήτηρ Ἀλεξάνδρου, ἀκούσασσα, ὅτι ὁ παῖς αὐτῆς Λιός ἔαντὸν λέγει εἶναι, οὐ παίνεται, ἔφη, τὸ μειράκιον, διαβάλλον με πρὸς τὴν Ἡραν, ἡ ὅτι ὥσπερ ὁ μῦθος ἐτάχθη πρῶτος διὰ τὸ πρώτῳ μέρει τοῦ λόγου, δικλονότι τῷ προσιμῷ, ἀναλογεῖν, τὸ δὲ διήγημα δεύτερον, διὰ τὸ διη-²⁵ γῆσει εἶναι ἀνάλογον, ἢτις δευτέρᾳ ἐστὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου, οὗτοι καὶ οἱ χρείαι ἐτάχθη τρίτῃ διὰ τὸ τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ λόγου τῷ ἀγωνιστικῷ δικλονότι ἀναλογεῖν· ἀναλογεῖ δὲ τῷ ἀγωνιστικῷ, καθό κατασκευάζομεν ἐν

αὐτῷ, εἰ ἀληθής ἐστιν ὁ λόγος, εἰ καλῶς ή πρᾶξις γεγένηται· πᾶσα δὲ κατασκευὴ τῶν ἀγώνων ἐστὶν, ἔνιοι δέ φασιν, ὅτι ὕσπερ ὁ μῦθος ἐτάχθη πρῶτος διὰ τὸ εἶναι πάντων ἀπλούστερος, καὶ τὸ διῆγημα δεύτερον διὰ τὸ 5 εἶναι τοῦ μὲν μύθου ποικιλότερον, τῶν δ' ἔξης ἀπλούστερον, οὕτω καὶ τὴν χρείαν ἔδει ταχθῆναι τρίτην, διὰ τὸ τοῦ μὲν μύθου καὶ τοῦ διηγήματος τελεώτερον αὐτὴν εἶναι, τῶν δ' ἐφεξῆς ἀτελεστέρων, καὶ αἱ μὲν αἰτίαι, δι' ἦς ταύτην ἡ χρεία τὴν τάξιν εἴληφεν, αὗται· ὕδωμεν δὲ,
 10 εἰ δοκεῖ, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ χρήσιμον, καὶ πρὸς ποῖον μὲν τῶν τῆς ὁγηρικῆς εἰδῶν καὶ αὐτὴν, πρὸς ποῖον δὲ τῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου μερῶν χρησιμεύει, εἴπωμεν. Ἰστέον δὲ, ὅτι κατὰ τὰ εἰδῆ κοινῶς μὲν τῷ συμβούλευτικῷ συμβάλλεται λόγῳ, πάντως γὰρ ἡ ἐπί τι χρηστὸν προτρέπει
 15 ἡ χρεία, ἡ πονηροῦ τινος εἰργει· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ τῷ δικανικῷ καὶ τῷ πανηγυρικῷ· τῷ μὲν δικανικῷ, δι' ᾧ ἀγωνίζεται παραδείγμασι τε καὶ τοῖς ἄλλοις κεφαλαίοις συστῆσαι τὸ ὁγθὲν ἡ πραχθέν· τῷ δὲ πανηγυρικῷ διὰ τοῦ εἰς τὸν φήσαντα ἐπαίνου ἡ καὶ τὸν πράξιαντα· κατὰ δὲ τὰ μέρη
 20 τοῦ λόγου συμβάλλεται μὲν οὐ τοῖς προοιμίοις, καθὸ καὶ προοιμίον τάξιν πληροῦσσα ἔσθ' ὅτε εὑρίσκεται· ἔτι δὲ καὶ ὅτι τὸ ἐγκώμιαστικὸν κεφαλαίον προοιμίῳ ἀναλογεῖ· συμβάλλεται δὲ τῇ διηγήσει καὶ τοῖς ἀγῶσι καὶ τοῖς ἐπιλόγοις· τῇ μὲν διηγήσει διὰ τοῦ παραφραστικοῦ κεφα-
 25 λαίου· τοῦτο γὰρ ἀφίγησίς τις ἐστι, τοῖς δὲ ἀγῶσι διὰ τε τοῦ τῆς αἰτίας κεφαλαίου καὶ τοῦ ἐναντίου καὶ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς παραβολῆς καὶ τῆς τῶν παλαιῶν μαρτυρίας· τοῖς δὲ ἐπιλόγοις διὰ τῆς ἐν τῷ τέλει βραχείας παραπλήσεως.
 30 Χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον. ὕσπερ ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ διηγήματος πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὠρίσατο τὸ διῆγημα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς χρείας ποιεῖ. πρῶτον μὲν γὰρ ὄριζεται αὐτὴν, εἰδὸς οὐ-

τως λέγει τὴν αἰτίαν τῆς ὄνομασίας, εἴτα διαιρεῖ καὶ τὰ πατασκευαστικὰ αὐτῆς κεφάλαια παραδίδωσιν. ἀλλ’ ἐν μὲν τῷ μύθῳ διατί τοῦτον πρότον ὁρίζεται, εἴθ’ ὑστερούν διαιρεῖ, ἐξηγήσαμεν· νῦν δὲ διαιρήσομεν, διατί πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐχὶ μόνης τῆς διαιρέσεως ὁρίζεται· φαίνεται δ’ ἂν τις πρὸς τοῦτο, ὅτι οἱ ὄρισμοὶ φᾶσι εἰσὶ τῶν ὄριστῶν· δέον οὖν πρῶτον διδάξαι ἡμᾶς διὰ τοῦ ὄρισμοῦ τὸ παθήσαστον γύμνασμα, εἴθ’ οὕτω τάλλα τὰ περὶ αὐτοῦ ἀκριβολογεῖσθαι, ὡς ἂν υαθόντες πρῶτον τὴν φύσιν τοῦ προκειμένου διὰ τοῦ ὄρισμοῦ μᾶλλον παρακολουθῶ- 10 μεν τοῖς λεγομένοις περὶ αὐτοῦ.

Χρεία ἔστιν ἀπομνημόνευμα σύντομον. Οὐ μὲν Ἀφθονίος λέγει τὴν χρείαν εἶναι ἀπομνημόνευμα εὐστόχως ἐπὶ πρόσωπον ἀναιρέσονταν, ὁ δὲ Ἐρμογένης ἀπομνημόνευμα λόγου τινὸς ἢ πράξεως, ἢ τὸ συναμφό- 15 τερον σύντομον ἔχον δίλωσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρησίμου τινὸς ἔνεκα· ἀλλ’ οὐκ ἔστιν ἀνεπίληπτος ὁ παρὰ τοῦ Ἐρμογένους ἀποδοθεὶς τῇ χρείᾳ λόγος, διὰ τοὺς δια- 20 ζευκτικοὺς συνδέσμους, οὓς οὐ δέον ἐν ὄρισμοῖς τίθεσθαι, ὡς καὶ προκαθόντες εἰρήκαμεν· ἔτεροι δὲ πάλιν οὕτως αὐτὴν ὠρίσαντο, χρεία ἔστι λόγος ἢ πρᾶξις τις εὐστοχος καὶ σύντομος, εἴς τι πρόσωπον ὠρισμένον ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν, ἐπανόρθωσίν τινος τῶν ἐν τῷ βίῳ παραλαμ- 25 βαγομένη· ἔστι μὲν οὖν καὶ οὗτος ὁ λόγος τῆς χρείας ἐπιλήψιμος διὰ τὰ αὐτὰ, δι’ ἣ καὶ ὁ Ἐρμογενικός, ἔτι 30 δὲ καὶ ὅτι οὐδὲ πάσας τὰς χρείας διλοι. τάς τε γὰρ μικτὰς καὶ τὰς χαριεντισμοῦ ἔνεκα λαμβανομένας παρί- ησιν· ὁ μέντοι Ἐρμογένης γαίνεται καὶ ταύτας παρα- λαμβάνων, γηιὰ τὰς χαριεντισμοῦ ἔνεκα, διὰ τὸ εἰπεῖν τὸ 35 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ γέρε τοὺς ἄλλους ἀγέντες τὸν τοῦ Ἀφθονίου σκοπήσωμεν.

Ἀπομνημόνευμα. Τὸ ἀπομνημόνευμα εἶναι βού- λονται μνήμην καὶ λόγον περιγερομένως· παρείλιπται

οῦν τὸ μὲν ἀπομνημόνευμα ἀντὶ γένους, παρόσον καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα διαιρεῖται εἰς τε τὸ σύντομον, ὡς αἱ χρεῖαι, καὶ εἰς τὸ ἐκτεταμένον, ὡς τὰ οὕτως ὀνομαζόμενα ἀπομνημονεύματα, μακρὰ ὄντα καὶ ἔξη-
 5 πλωμένα, ὡς ἔχει ἐκεῖνο.¹ Μιθριδάτης, Ἀριοβαρζάνου παῖς, ἑταῖρος ἦν Δημήτριον τοῦ Πολιορκητοῦ, καὶ καθ' ἡλικίαν συνήθης· ἐθεράπευε δὲ τὸν πατέρα Δη-
 μήτριον Ἀντίγονον οὕτε ἀν οὕτε δοκῶν πονηρός· ἐκ
 δ' ἐνυπνίου τινὸς ὑποψίαν Ἀντιγόνῳ παρέσχεν· ἐδόκει
 10 γὰρ μέγα καὶ καλὸν πεδίον ἐπιών ὁ Ἀντίγονος ψῆγματα²
 χρυσίον κατασπείρειν· ἐξ αὐτοῦ δὲ πρῶτον μὲν ὑποφύ-
 εσθαι χρυσοῦν θέρος, ὀλίγῳ δ' ὑστερον ἐπελθὼν ἵδειν
 οὐδὲν, ἀλλ' ἦ τετμημένην καλάμην· λυπούμενος δὲ καὶ
 περιπαθῶν³ ἀκούσαι τινων λεγόντων, ὡς ἄρα Μιθριδά-
 15 της εἰς Πόντον Εὔξεινον οἴχεται, τὸ χρυσοῦν θέρος ἐξα-
 μησάμενος· ἐκ τούτου ταραχθεὶς καὶ τὸν υἱὸν ὄρκωσας
 σιωπήσειν ἔφρασε τὴν ὄψιν αὐτῷ, καὶ ὅτι πάντως τὸν
 ἄνθρωπον διαιρεῖσθαι ἔγνωκεν· ἀκούσαις δὲ ὁ Δημήτριος
 ἥκθεσθη σφόδρα καὶ τοῦ νεαρίσκου, καθάπερ εἴωθε,
 20 γενομένου παρ' αὐτῷ καὶ συνιόντος ἐπὶ σχολῆς, φθέγξα-
 οθαι μὲν οὐκ ἐτόλμησεν, οὐδὲ τῇ φωνῇ κατειπεῖν διὰ
 τὸν ὄρον, ὑπαγαγὼν⁴ δὲ μικρὸν ἀπὸ τῶν φίλων, ὡς
 ἐγεγόνεισαν μόνοι καθ' αὐτοὺς, τῷ στύρακι τῆς λόγκης
 κατέγραψεν εἰς⁵ τὴν γῆν ὄρωντος αὐτοῦ· φεῦγε Μιθρι-
 25 δάτα· συνεῖς δὲ ἐκεῖνος ἀπέδρα νυκτὸς εἰς Καππαδοκίαν·
 ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, τὸ μὲν ἀπομνημόνευμά ἔστιν ἀντὶ
 γένους· τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαιροῦν, τό τε σύντομον
 καὶ τὸ εὐστόχως ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἀναγέρουσα,
 χωρίζοντα τὴν χρεῖαν, τὸ μὲν σύντομον ἀπὸ τῶν ἀπο-
 μνημονευμάτων· ἐκεῖνα γὰρ οὐκ εἰσὶ σύντομα, ὡς ἐδεί-

1 Plut. Vita Demetrii c. 4.   2 Vind. ψῆγμά τι. Plut. ψῆγματα.   3 Vind. παραπαθῶν.   4 Schaefer. ad Plut. ἀπυ-
 γαγὼν.   5 Vind. κατέγραψε τὴν γῆν. recepi εἰς ex Plut.

κνυμεν· τὸ δὲ εἷς τι πρόσωπον ἀναφέρονται διὰ τοῦ ὄρισμοῦ διδάσκει ἡμᾶς στοχαζομένους πρῶτον, τίς ἐστιν ὁ εἰδηκὸς οἵτω τὴν χρείαν εἰς αὐτὸν ἀναφέρειν, καὶ μὴ τυχὸν, εἰ Πλάτων εἶπε, λέγειν, ὅτι Ἰσοχράτης ἦτις ἔτερος εἰδηκός· αὐτίκα γάρ ἐπεὶ τῆς μελετηθείσης⁵ τῷ Ἀφθονίῳ χρείας χρησαμένου τοῦ διδασκάλου τῷ ὁγ-
τῷ τοῦ Ἡσιόδου, τῷ⁶

Τῆς δὲ ἀρετῆς ἴδωτα θεὸν προπάροιθεν ἔθηκαν,
εἰ καγὼ μέλλων χρήσασθαι τῷ ὁγτῷ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὡς
πού φησιν Ἡσιόδος, εἶπω ὡς πού φησιν ὁ Ἀφθόνιος,¹⁰
εἰδηκαμέν τι πλὴν οὐκ εὐστόχως· τινὲς δὲ οὕτως εἶπον,
ἀριμόδιος ὀφεῖλε εἶναι ἡ χρεία τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει·
εἰ γάρ φέρε εἰπεῖν ὁρῶμεν τινα σπεύδοντα κατὰ πάντα
κερδαίνειν, τότε εὐστόχως ἀν εἴποιμι πρὸς αὐτὸν τὸ
Μενάνδρειον.⁷

15

Βελτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει·

εὶ δὲ πρὸς ἀνειμένον καὶ ὁρῶμεν τοῦτο εἴπομεν, οὐκ εὐ-
στόχος ἔσται ὁ λόγος. ὁ μέντοι Γεωμέτρης οὕτως ἐρω-
νεύει τὴν λέξιν· τὸ εὐστόχως πρόσκειται, διότι μὴ πᾶσα
πρᾶξις ἡ λόγος ἥδη καὶ χρεία, ἀλλὰ μόγος ὁ εὐστόχως²⁰
λεγόμενος ἡ πραττόμενος· εὐστόχως δὲ λέγεται ὡς τις ἐν
βραχεῖ ἡ ἔργῳ ἡ φίματι πολλὴν τὴν διάνοιαν περιέχει
καὶ ὀξύτητα, ἡ εὐθουνλίαν ἡ ἐμπειρίαν, ἡ τινα ἄλλην ἀρε-
τὴν κατηγορεῖ τοῦ λέγοντος· τῶν γάρ χρειῶν οὕτω πάσας
εἰρίσκομεν, τὰς μὲν τοῦ λογικοῦ μέρους ἡμῶν τῆς ψυχῆς²⁵
ἀρετὴν τινα δεικνυόμενας,⁸ τὰς δὲ τοῦ ἀλόγου, εἴτ' οὖν
παθητικὰς, τοῦ Θυμοῦ λέγω καὶ τῆς ἐπιθυμίας· οὕτω
γοῦν τὸ μέν· „Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἀν εἴη ὁ
τῶν ἀνθρώπων βίος, καὶ βραχὺ τι φανεῖς ἀπεκρίψατο,“
σοφίαν ἐλέγχει, τὸ δὲ λάκων ἐρωτηθεὶς, ποῦ τῆς Σπάρ-

6 "Ε. κ. II. 287. Vind. δεικνύοντα.

7 Abest ab editione Meinekii.

8

της οἱ ὅροι, καὶ ἀνατείνας τὸ δόρυ καὶ δεῖξας εἰπεν, ἐνταῦθα, ἀνδρείαν ἡ τινα ἄλλην τῶν ἀρετῶν. Ἐπὶ τι πρόσωπον ἀναφέροουσα. Ζητεῖται περὶ τῶν προσώπων, εἰς ἂ χρεῖαι ἀναφέρονται, ποίας ὀφείλονται εἶναι 5 τάξεως, τῆς τῶν ἀνεξετάστων, ἡ τῆς τῶν ἔξεταζομένων, καὶ εἰ ταύτης, τῆς τῶν ὠρισμένων καὶ κυρίων μόνης, ἡ καὶ τινος ἄλλης, οἵον τῆς τῶν πρόσων τι, τῆς τῶν διαβεβλήμένων καὶ τῶν ἄλλων, καὶ λέγουσιν, ὅτι ὕσπερ ὁ μῆθος μιᾶς μόνης ποιότητος προσώπου ἀπείχετο, τῆς τῶν 10 ὠρισμένων, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπάντων μετεῖχεν, οὕτω καὶ ἡ χρεία ἐνὸς μόνον προσώπου ἀπέχεται, τοῦ φύσει ἀνεξετάστου, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπάντων ἔχεται. Ἀναφέρουσα. Τὸ ἀναφέρουσα ἀντὶ τοῦ ἀναφερομένη· σκόπει δὲ, πῶς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀναφερόμενον πρὸς τὸ 15 ἀπομνημόνευμα, ἀναφερομένη εἴρηκε πρὸς τὴν χρείαν· τοῦτο δὲ ἐποίησεν, ἡ ὅτι τιμιώτερόν ἐστι τὸ θηλυκὸν γένος τοῦ οὐδετέρου, ὕσπερ τὸ ἀρσενικὸν τοῦ θηλυκοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ οὐδετέρου, διὸ καὶ προτιμάται τῶν δύο, τοῦ μὲν οὐδετέρου ως ἐν ἐκείνῳ, ὁ Ταῦρος τὸ ὅρος μέχρις 20 Ἰβηρίας διήκων· τοῦ δὲ θηλυκοῦ, ως παρ' Ὁμήρῳ.

³ Ηλθε δ' ἐπὶ ψυχὴν Θηβαίου Τειρεσίου,

Χρύσεον ⁹ σκῆπτρον ἔχων·

ἢ οὖν κατὰ τούτων ἀναφέρουσα καὶ οὐκ ἀναφερόμενον εἴρηκεν, ἡ ὅτι ἀδιάφορον ἥγεῖται ποτὲ μὲν πρὸς τὸ δομ-
25 στικὸν ποιεῖν τὴν ἀπόδοσιν, ποτὲ δὲ πρὸς τι τῶν συμ-
πληρουόντων τὸν ὅρον· πρὸς μὲν γὰρ τὸ δομιστικὸν ποιεῖ
τὴν ἀπόδοσιν ως ἐνταῦθα· ἡ γὰρ χρεία δομιστόν ἐστιν
ἐνταῦθα, παρόσον καὶ αὐτῆς ἐστιν ὁ προκείμενος δομισμὸς,
πρὸς τι δὲ τῶν δομομένων, ως ἐν ἐκείνῳ· γνώμη ἐστὶν λό-
30 γος ἐν ὁποιράνσεσι κειφαλαιώδης ἐπὶ τι προτρέπων· καὶ
παρ' αὐτῷ δὲ τῷ Ἑρμογένει ἀδιαφόρως ἐστὶν εὑρεῖν· τὸ

9 Vind. Τειρεσίου, χρύσεον. correxi ex Od. λ, 90.

τοιοῦτον γινόμενον· πῆ μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸ ὄριστὸν ποιούμενος φαίνεται τὴν ἀπόδοσιν, ὡς ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ τοῦ περὶ εἰρέσεως βιβλίου· λέγει γὰρ ἐκεῖ οὕτως, πνεῦμα ἔστι σύνθεσις λόγου διάνοιαν ἀπαρτίζονταν καὶ κώλους καὶ κόμμασιν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν ἀπαρτίζουσα, ἀπαρτίζον εἶπε, πρὸς τὸ ὄριστὸν τὸν λόγον ἀποδιδούς· πῆ δὲ καὶ πρὸς τι τῶν συμπληρωτικῶν τοῦ ὄρου τὸν ὄρισμὸν ἀποδίδωσιν, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐπιφωνῆματος λόγῳ ποιεῖ· φησὶ γὰρ οὕτως· ἐπιφωνημάτιον λόγος ἔξιθεν ἐπὶ τῷ πράγματι παρ' ἡμῶν λεγόμενος.

10

Χρειώδης δὲ οὖσα προσαγορεύεται χρεία. Καὶ μὴν καὶ τάλλα προγνυμάσματα χρείωδη εἰσὶ, προασκοῦσι γὰρ ἡμᾶς τὴν φήτορικήν· ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐν γραφαῖς ἀσχολούμενοι πῆ μὲν πέρι πέρι γνώμαις, πῆ δὲ ἥθοποιίαις, πῆ δὲ κοινοῖς τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις· δῆλον 15 οὖν ἐκ τούτων, ὅτι καὶ ταῦτα χρείωδη εἰσί· πᾶς οὖν ἡ χρεία μόνη παρὰ τὸ εἶναι χρείωδης εἴρηται· ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι ὥσπερ πλειόνων ὄντων λόγων, οἷς τὸ μυθεῖσθαι, τοντέστι λέγεσθαι, συμβέβηκε, μόνος ὁ ψευδῆς ὁντινοῖς παρὰ τοῦτο εἴρηται, οὕτω καὶ 20 πλειόνων χρειωδῶν ὑπαρχόντων προγνυμασμάτων οὐδὲν ἀπεικός τὴν χρείαν μόνην παρὰ τοῦτο εἰρῆσθαι, ἢ ὅτι χρειωδεστέρα τῷ λόγῳ τῶν ἄλλων προγνυμασμάτων ἔστιν ἡ χρεία, διὰ τοῦτο οὕτως εἴρηται κατ' ἔξοχὴν, ὥσπερ καὶ τὸν Λημοσθένην φήτορα λέγομεν, καίτοι καὶ ἄλλων 25 πολλῶν ὄντων φήτορων, καὶ τὸν Ὁμηρον ποιητὴν, καὶ τὸν Θεονυδίδην συγγραφέα, καὶ τὸν Ηλάτωνα φιλόσοφον· τί οὖν ἂν ἵστως εἴποι τις, καὶ τῆς γνώμης ἡ χρεία χρειωδεστέρα ἔστι; καὶ γὰρ, ὅτι ναὶ, εἴγε πιστικωτέρα ἡ χρεία, διὰ τὸ τοῦ εἰρηκότος ἡ πράξιαντος ἔνδοξον· οὐ 30 γὰρ τοσοῦτον πεισθείη ἂν ὁ ἀκροατὴς τῷ, πόνοι γεννώσι δίξαρ, καίματοι δὲ προξενοῦσι στεφάνους, ὥσπερ ἔστι γνώμης, ὃσον εἰ καὶ τὸ εἰρηκός προστεθείη πρόσωπον,

ἵνα γένηται, οἷον ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος εἶπε, πόνοι
γεννῶσι δόξαν, κάματοι δὲ προξενοῦσι στεφάνους· τινὲς
δέ φασι διὰ τοῦτο εἰρῆσθαι χρεῖαν, διότι οἱ παλαιοὶ ἐν
χρείᾳ γενόμενοι αὐτῶν διά τινα περίστασιν ἔξεφερον αὐ-
τὰς, οἷον Διογένει ἐπιστὰς Ἀλέξανδρος καθεύδοντι εἶπεν,

Οὐ χρὴ παννύχιον εῦδειν βουληφόρον ἄγδου. ¹⁰

ἐν χρείᾳ γάρ τοῦ εἰπεῖν τοῦτον τὸν λόγον ἐγένετο, διὰ
τὸ τὸν Διογένην καθεύδειν· φαμὲν οὖν ἡμεῖς πρὸς τοῦ-
τον, ὅτι ἀλλ’ οὐ πᾶσαι τοιαῦται εἰσιν αἱ χρεῖαι, αὐτίκαι
10 τῶν λογικῶν χρεῖαι καθ’ ἑκούσιον ἀποφαντικαὶ, οὐ διά
τινα φανερὰν περίστασιν ἐν χρείᾳ τοῖς εἰρηκόσιν ἐγένετο,
ώς ἔχει καὶ αὐτῇ· „ὁ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς οἰλῶνας
ἰδρῶτι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι·“ κακείνῃ· „Ισοκράτης
τῆς παιδείας τὴν μὲν ὁῖζαν ἔφη πικρὰν, γλυκεῖς δὲ τοὺς
15 καρπούς·“ εἰ δέ τις ἔρει, ὅτι καὶ αὐτὰ διά τινα αἰτίας
περίστασιν ἐρήθησαν, ¹¹ οἷον ὅτι στοχαζόμενος καὶ
σκοπῶν ὁ Πλάτων τὴν ἀρετὴν ιδρῶσι φυομένην καὶ πό-
νοις ταῦτα εἰρηκε, καὶ ὅτι πάντας τοὺς ἀρετῆς ἐρῶντας
διδάξαι θέλων ὁ Ισοκράτης ὡς ιδρῶσι καὶ πόνοις φύεται
20 ἀρετὴ ἔνεκα τούτου οὔτως εἰρηκε, σκοπείτω, ὅτι κατὰ
τοῦτον τὸν λόγον καὶ αἱ γῆμαι πᾶσαι χρεῖαι ὥφειλον
λέγεσθαι· ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι ἐπειδὴ οὐκ ἐπικεκαλυμμέ-
νην ἔχει τὴν παραίνεσιν, ὥσπερ ὁ μῦθος, ἄλλὰ γυμνὴν
τὴν συμβουλὴν, εἰκότως χρείᾳ ὡνόμασται κατ’ ἔξοχὴν·
25 ἐναργεστέρα γάρ ἡ ἀπ’ αὐτῆς ὧφελεια, οἷον χρειώδης
καὶ ἀναγκαία. Προσαγορεύεται χρεία. Ζητεῖται
διὰ τί οὐκ εἶπεν, ὀνομάζεται, ἡ καλεῖται ἡ λέγεται, ἄλ-
λὰ τὸ προσαγορεύεται ἀντὶ τούτων λαλεῖ; ἡ ὅτι ἐπει-
δὴ τὰ προσηγορικὰ ὀνόματα τὰ κοινὰ λέγονται, οἷον τὸ
30 ἄνθρωπος, ἵππος, ὁρίτωρ, στρατηγὸς, πατὴρ, νιὸς, καὶ
τὰ τοιαῦτα· ἔστι καὶ τὸ τῆς χρείας ὄνομα τοιοῦτον,

κοινὸν γάρ ἔστι καὶ αὐτὸν, διὰ τοῦτο εἶπε, προσαγορεύεται· τουτέστι προσηγορικὸν καὶ κοινὸν ἔχει τὸ χρεία, ἐδίνατο δὲ, εἴπερ ἐβούλετο, ἀντὶ τοῦ προσαγορεύεται ὄνομά ἔσται εἰπεῖν· παρόσον εἴτι προσηγορία, τοῦτο καὶ ὄνομά ἔστι· τὸ γάρ ὄνομα ὡς γένος διατρέπεται εἰς εἴδη, εἴς τε τὸ κύριον καὶ τὸ προσηγορικὸν καὶ τὰ λοιπά. Τῆς δὲ χρείας τὸ μὲν ἔστι λογικὸν μετὰ τὴν ἐτυμολογίαν τῆς χρείας, καὶ ἐπὶ τὴν διαιρεσιν αὐτῆς ἔργεται. Σητεῦται διατί τεσσάρων τρόπων διδασκαλικῶν ὅντων, διαιρετικοῦ, ὁριστικοῦ, ἀποδεικτικοῦ καὶ ἀναλυτικοῦ, χρώμενος ὁ σοφιστής τοῖς δυσὶ τούτοις ἐν τῷ παρόντι, τῷ διαιρετικῷ καὶ τῷ ὁριστικῷ, οὐ συνέταξεν ἀλλήλοις αὐτοὺς, ἀλλὰ διέστησε τὸν διαιρετικὸν ἀπὸ τοῦ ὁριστικοῦ, διὰ μέσης τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὄντος τῆς χρείας; καὶ φαμεν, ὅτι τὸν μὲν ὁρισμὸν ἀναγκαῖς προέταξεν, ὡς καὶ ἀνωτέρῳ δέδειται, διότι αὐτός ἔστιν ὁ διδάσκων ἡμᾶς τὴν φύσιν τῆς χρείας, διὰ τοῦ ὁρισμοῦ δὲ οὔτε τῇ ἐτυμολογίᾳ τῆς χρείας, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐδυνήθη μὲν ἀν παραπολονθῆσαι· μετὰ δὲ τὸν ὁρισμὸν ἐπειδὴ ἐγίνωσκεν ἡμᾶς ἀτε τῇ γραμματικῇ ἐνηστημένους καὶ ἐτυμολογεῖν εἰθισμένους τὴν αἵτιαν τῆς ὄντος τῆς χρείας, καὶ περὶ ταύτης διαπορήσοντας, διὰ τοῦτο ταύτην εὐθὺς παρέδωκε, τὴν δὲ διαιρεσιν μετὰ ταῦτα ἔθηκεν, ἵν' εὐθὺς ἀπὸ τῆς διαιρέσεως ὡς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν κειματίων τῶν κατασκευαζόντων τὰ διαιρεθέντα εἴδη χωρίσῃ, καὶ τοῦτο ἐν πᾶσι σχεδὸν εἴωθε τηρεῖν τοῖς γυμνάσμασι· φημὶ δῆ τὸ μετὰ τὴν διαιρεσιν ἐπὶ τὰ κατασκευαστικὰ τοῦ γυμνάσματος εὐθὺς μεταβαίνειν κειμάλια, οὕτω γάρ ἐν τῷ διηγήματι πρῶτον ὁρισάμενος τὸ διήγημα, εἶτα τὸν διαγορὰν τοῦ διηγήματος καὶ τῆς διηγήσεως παραδοὺς, καὶ διελὼν τὸ διήγημα, εὐθὺς μετὰ τὴν διαιρεσιν ἐπὶ τὰ ὠσανεὶ κειμάλια τοῦ διηγήματος

τὰ περιστατικὰ δηλαδὴ μετεχώρησε, ¹² καὶ τῷ ἐγκωμίῳ
δὲ καὶ τῷ ψόγῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῦτο ποιεῖ.

Τῆς δὲ χρείας τὸ μέν ἐστι λογικόν. Ἰστέον,
ὅτι ἡ χρεία οὐ μόνον διαιρεσιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ ὑποδιαιρε-
σιν καὶ ἐπιδιαιρεσιν· καὶ διαιρεσις μὲν αὐτῆς ἐστιν ἡ εἰς
τὰ τρία ταῦτα τουτὴν, ὑποδιαιρεσις δὲ καὶ ἡ τοῦ λογικοῦ
εἴδους τῆς χρείας εἴς τε τὸ ἀποφαντικὸν καὶ εἰς τὸ ἀπο-
κριτικὸν τομή, ὡν ἐκάτερα πάλιν ὑποδιαιρεῖται, οἷον τὸ
μὲν ἀποφαντικὸν εἴς τε τὸ καθ' ἐκούσιον ἀποφαντι-
κὸν, καὶ εἰς τὸ κατὰ περίστασιν· καὶ καθ' ἐκούσιον μὲν
ἀποφαντικόν ἐστιν, οἷον Ἰσοκράτης τοὺς εὐφυεῖς τῶν
μαθητῶν θεῶν παῖδας ἔφασκεν εἶναι, ἢ Πλάτων τοὺς τῆς
ἀρετῆς οὐλώνας ιδοῦται καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· κατὰ
περίστασιν δὲ ἀποφαντικόν ἐστιν, ἐν ᾧ ἐκ τινος περιστά-
σεως ἐπὶ τὸν λόγον κεκίνηται ὁ τὸν λόγον εἰπὼν ἐν τῇ
λεγομένῃ παρὸν ἡμῶν χρείᾳ, οἷον Διογένης ἴδων πλούσιον
ἀπαίδευτον εἶπεν, οὗτός ἐστιν ἵππος ¹³ περιηργυρωμένος.
τὸ δὲ ἀποκριτικὸν πάλιν διαιρεῖται ἐς τε τὸ κατ' ἐρώτη-
σιν καὶ τὸ κατὰ πύσμα, καὶ τὸ κατ' ἐρώτησιν αἰτιᾶδες
καὶ τὸ ὅμωνύμως τῷ γένει παλούμενον ἀποκριτικόν. δια-
φέρει δὲ πύσμα τῆς ἐρώτησεως τῷ ἐκείνην μὲν ἄρνησιν
ἔχειν μόνην ἢ συγκατάθεσιν τὸ ναὶ ἢ οὔ· πολλάκις δὲ
καὶ διὰ σχήματος μόνην ἀνάνευσιν ἢ κατάνευσιν· τοῦτο
δὲ μακροτέραν ἀπαιτεῖν τὴν ἀπόκρισιν· καὶ κατ' ἐρώτη-
σιν μέν ἐστιν, οἷον Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος ἐρωτηθεὶς,
εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς πακὰ πράττων, ἔφη, ὅτι μηδὲ
διανοούμενος, ἀρκούσης καὶ μόνης τῆς ἀποφάσεως. κατὰ
πύσμα δὲ, οἷον Θεατὴ ἢ Πυθαγορικὴ φιλόσοφος ἐρώτη-
σισα, ποσταῖα ἀπὸ ἀνδρὸς γυνὴ καθαρὰ τοῖς θεσμο-
φορίοις κάτευσιν, εἶπεν, ὡς μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ

ιδί-

¹² Vind. μετεχώρηε. ¹³ apud Theonem p. 203, 8. φύ-
πος. Omnino Theo l. l. ad haec et sqq. conferendus.

ιδίου παραχρῆμα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀλλοτρίου οὐδέποτε. τὸ δὲ κατ' ἐρώτησιν αἰτιῶδες τοιοῦτόν ἐστιν, ὅταν μὴ μόνον ἀποφριψθεῖται, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδιδῷμεν τῆς ἀποφρίσεως, οἷον εἰ λέγομεν, ὅτι Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, εἰ εὐδαίμων αὐτῷ δοξεῖ ὁ Ηρόστων βασιλεὺς, ἔφησε μὴ εἰ-⁵ δέναι, μηδὲ γὰρ ¹⁴ εἰδέναι πῶς ἔχει παιδείας· πρὸς γὰρ τῇ ἀποφρίσει καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδέδωκε ταίτης τῆς ἀποφρίσεως. ἔστι καὶ τὸ ἀποφριτικὸν τέταρτον δν, ὃ μήτε ἐρώτησιν ἔχει μήτε ἀπόφρισιν, πρὸς δέ τινα λόγον ἀπλῶς ἀντίψθησιν, οἷον Διογένους ἀριστῶντός ποτε καὶ Πλά-¹⁰ των παριόντα πρὸς τὸ ἀριστον προσκαλέσαντος, ὃ Πλάτων, ὡς χάριεν ἦν ἄν σου, Διόγενες, τὸ ἀπλαστον, ἔφη, εἰ μὴ πλαστὸν ἦν. ἢτε οὖν τοῦ λογικοῦ εἰς τὰ τοιαῦτα τομὴ ὑποδιαιρεσίς ἔστι τῆς χρείας καὶ ἡ τῆς πρακτικῆς πάλιν εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν· καὶ ἐνεργητικὴ μὲν ¹⁵ ἔστιν, ἐν ἡ ποιῶν τις ὑπόκειται, οἷον Ηυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἄν εἴη τῶν ἀνθρώπων βίος, βραχύ τι φανεῖς ἀπεκρίψατο· ἢ Διογένης, ἵδων ἀδημάγαγον παῖδα, τὸν παῖδαγωγὸν ἔπαισε· παθητικὴ δὲ, ἐν ἡ πάθος τι ὑποσημαίνεται, οἷον Διδύμων ὁ ἀνθητῆς ἀλοὺς ἐπὶ τῇ μοι-²⁰ χείᾳ ἐκ τοῦ ὄνοματος ἐκρεμάσθη. καὶ αὗται μὲν αἱ ὑποδιαιρέσεις τῆς χρείας· ἔχει δὲ καὶ ἐπιδιαιρεσιν, καθὸ δεῖς ἴπαρχῆς πάλιν ἡ χρεία διαιρεῖται εἰς τὰς γνωμολογικὰς, εἰς τὰς κατ' ἐνθύμησιν, εἰς τὰς κατὰ παράδειγμα, εἰς τὰς συμβολικὰς, εἰς τὰς τροπικὰς, εἰς τὰς κατ' εὐχὴν, ²⁵ εἰς τὰς κατὰ ἀμφιβολίαν, εἰς τὰς κατὰ μετάληψιν, εἰς τὰς συνεχενγμένις. καὶ γνωμολογικὰ μὲν εἰσιν, ὅσαι περὶ τους ¹⁵ καθολικοῦ κοινῆν ἀπόγασιν ἔχοντις, ἐν οἷς καὶ τὰ τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα, ὥσπερ ὁ Βίας τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν εἶναι πάσης κακίας· ἀπο-

¹⁴ μηδὲ γὰρ τὸ. Vind. om. restitui ex Schol. Ald. Vind. περὶ τοῦ. ser. περὶ τοῦ. Schol. Ald. περὶ τοῦ.

15

δειπτικαὶ δὲ, ὅσαι καὶ τῆς οἰκείας ἀποφάσεως τὴν ἀπόδειξιν κατευθὺν ἀπολαμβάνουσιν, ὡσπερ Ἰσοκράτης τοῖς γνωρίμοις παραινῶν τῶν γονέων τοὺς διδασκάλους προτιμᾶν ὑπεδείκνυεν,^{15*} ἐπιφέρων, οἱ μὲν γὰρ τοῦ ζῆν, οἱ δὲ τοῦ εὐζῆν γεγόνασιν αἴτιοι· κατὰ χαριεντισμὸν δὲ, ὅσαι ἀστειότητά τινα ἔμφανούσιν, οἵον Φιλίππου πρὸς Λακεδαιμονίους γράψαντος πολλὰ καὶ δεινὰ, αὐτοὶ πρὸς αὐτὸν ἀντέγραψαν· Λακεδαιμόνιοι Φιλίππῳ· Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ γράμματα· διὰ γὰρ τοῦ παραδείγματος μετ’ αὐτὸν ἐπιστρέψουσι, καὶ ὑπομιμνήσκουσι τῆς τυραννίδος, ὅσον οὕπω καταλυθησομένης, καὶ Ἀλεξανδρος δὲ παραινούμενος παρὰ τῶν φίλων συλλέξαι χρήματα ἔφη, οὐκ ἀνησαν οὐδὲ Κροίσον· κατ’ εὐχὴν δὲ, ὡσπερ ἰστορεῖται περὶ τοῦ παιδοτρίθου Λάμπωνος. οὗτος γὰρ χωλὸς ὢν καὶ τῶν ὑποδημάτων ἀγαρεθεὶς, εἴθε, φησὶν, ἐναρμόσειαν τοῖς τοῦ κλέπτου ποσί· συμβολικὰ δὲ, ὅσαι διὰ συμβόλων τινῶν αἰνίττονται, ἀπερ βούλονται, οἷα καὶ ἡ τοῦ Διογένους, ὃς μειράκιον ἴδων ἐκ μοιχοῦ ποτε βάλλον εἰς τὸ πλῆθος λίθον, οὐ παύσῃ, ἔφη, μειράκιον, μὴ ἀγνοοῦν παίσης τὸν πατέρα· συμβάλλεσθαι γὰρ ἡμῖν δέδωκεν, ὡς οὐκ ἐξ ὥρισμένου προσώπου τὸ μειράκιον ἦν· τροπικὰ δὲ, ὅσαι ταῖς λέξεσι μεταφορικαὶ χωῶνται, ὡσπερ δὲ Ηλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας ἴδρωσι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· κατὰ ἀμφιβολίαν δὲ, ὅσαι κατά τινα τρόπον, καθ’ ὅσους ἀν ἡ ἀμφιβολία γένηται, γίνονται, ὡς ἔχει τὸ Ἰσοκράτης τινὸς αὐτῷ συνιστῶντος παιδα,¹⁶ καὶ ἐρομένου, τίνος αὐτῷ δεῖ, γραφιδίου, ἔφη, καινοῦ καὶ πινακίδιου καινοῦ·¹⁷ ἄδηλον γὰρ ἐνταῦθα, πότερον λέγει, πινακίδος καινῆς καὶ γραφιδίου καινοῦ, ἡ πινακίδος τε

15* Codd. ὑπεδείκνυεν. Lege ἀπεδείκνυεν.

16 Vind. παιδός.

Lectio nata ex compendio scribendi in Laur. παι. 17 καὶ πινακ. καινοῦ Vind. om., restitui ex Sch. Ald.

καὶ φρενὸς, καὶ πάλιν, γραφειδίου τε καὶ φρενός· αἱ δὲ κατὰ μετάληψιν τότε γίνονται, ὅταν ἄλλο μὲν τὸ ἔρωτάμενον, ἄλλο δὲ τὸ ἀποκρινόμενον, μεταλαμβανόντων ἡμῶν ἀτρέποντας εἰς ἔτερον, οἷον καὶ τὸ τοῦ Ἐπαμυώνδου· οὗτος γὰρ ἀμφισβητούντων τινῶν παρὰ¹⁸ πότον,⁵ πότερος¹⁹ μᾶλλον αὐλητὴς κρείττων, Ἀντιγενίδης ἢ Σάτυρος, ἐμοὶ μὲν, ἔφη, στρατηγὸς Πολυσπέρχων. αἱ δὲ συνεξεγμέναι οὐκ ἄλλαι παρὰ ταύτας, ἄλλ' ἐκ τούτων συνιστανται, ὅταν δύο πολλάκις καὶ τρεῖς συνέλθωσι κατὰ ταύτον· εἰ γοῦν τῇ παραδειγματικῇ ἐκείνῃ τῇ, „Ἀλέ-¹⁰ ξαρδρος ἔρωτηθεὶς, ποῦ τοὺς θῆσαν ροὺς ἔχει, ἔδειξε τοὺς φίλους“, ἥνπερ καὶ συμβολικὴν εἶναι λέγομεν· εἰ ταύτῃ γοῦν προσθήσομεν ὡς ἐπεῖπεν, ὡν καὶ Κροῖσος ἀμοιρῶν ἦν κατὰ καιρὸν ἀτυχῶν· ἡ αὐτὴ καὶ μικτὴ εὐφίσσεται καὶ συνεξεγμένη· μικτὴ μὲν διὰ τὴν πρᾶξιν, ὡς τοὺς¹⁵ φίλους δείξαντος καὶ τὸν λόγον ὡς ἐπειπόντος· συνεξεγμένη δὲ, ὡς διὰ τὸν Κροῖσον παραδειγματικὴ διὰ τὴν αἰτίαν καὶ ἀποδεικτική· οὕτως οὖν τῆς χρείας, ὡς δέδειται, καὶ διαιρέσεις καὶ ἐπιδιαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις ἔχούσης, ζητεῖται διατί οὔτε περὶ τῶν ὑποδιαιρέσεων αὐ-²⁰ τῆς οὔτε περὶ τῶν ἐπιδιαιρέσεων ὁ σοφιστὴς περιέλαβεν. καὶ φαμεν, ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ διηγήματος διαφερόντων τῶν διηγημάτων ἄλλήλων καὶ κατὰ τὰ πρόσωπα καὶ κατὰ τὰ πρόγματα τὴν κατά τὰ πρόσωπα παρῆκεν ὡς ποικιλωτέρας δεομένην διδασκαλίας, οὕτω κάντανθα τὰς²⁵ ἐπιδιαιρέσεις καὶ τὰς ὑποδιαιρέσεις τῆς χρείας παραλιπὼν ὡς ποικίλας καὶ πραγματειώδεις,²⁰ τὴν εἰς τὸ λογι-
κὸν καὶ πρακτικὸν καὶ μικτὸν τομὴν μόνην ἡμῖν παρα-
δέδωκε, πάσαν χρείαν ἐν τοῖς τρισὶ τούτοις περιλαβών·
καὶ γὰρ τὰ εἰς ἡ διαιρέσις καὶ ἡ ἐπιδιαιρέσις καὶ αἱ³⁰

18 παρὸν Theo p. 209, 8. περὶ Vind.

19 Vind. ποῖος.

Theo πότερος.

20 Vind. πραγματειώδεις.

ὑποδιαιρέσεις γεγόνασιν, εἰς τὰ τρία ταῦτα ἀνάγονται.
Τὸ μέν ἐστι λογικόν· Ζητεῖται ἀπὸ ποίου λόγου λέ-
γεται λογικὸν τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς χρείας, πότερον
ἀπὸ τοῦ ἐνδιαθέτου, ὥσπερ καὶ λογικὸς μῦθος ἀπ’ αὐ-
τοῦ τούτου ἐλέγετο· καὶ γὰρ διὰ τὸ πλάττεσθαι ἀνθρώ-
πους ἐν αὐτῷ τι ποιοῦνται, οὐ τῷ ἐνδιαθέτῳ λόγῳ
κοσμοῦνται, διὰ τοῦτο λέγεται· ἡ ἀπὸ τοῦ προφορικοῦ·
διὰ γὰρ τὸ λόγους ἐν αὐτῷ τινων σοφῶν ἀπομνημονεύε-
σθαι, οὐ μὴν πράξεις λέγεται λογικόν.

10   Οἶον ὁ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας
ίδρωσι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· ἡ παροῦσα χρεία
ἐστι μὲν λογική, καθ’ ἐκούσιον δέ ἐστιν ἀποφαντική·
ἐστι δὲ καὶ τροπική καὶ συνεζευγμένη· λογική μὲν διὰ
τὸ λόγῳ διηλοῦν τὴν ὀφέλειαν, καθ’ ἐκούσιον δὲ ἀποφαν-
15 τική, διότι οὐκ ἔκ τινος περιστάσεως ἐκινήθη ὁ Πλά-
των πρὸς τὸ εἰπεῖν τὸν τοιοῦτον λόγον· τροπικὴ δὲ διὰ
τὸ μεταφορικὰς ἔχειν τὰς λέξεις· συνεζευγμένη δὲ διὰ τὸ
ἐπιπλακῆναι ἐν αὐτῇ τό τε καθ’ ἐκούσιον ἀποφαντικὸν
καὶ τροπικόν.

20   Οἶον Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πόσος ἀν εἴη
ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, βραχύτι φανεῖς, ἀπε-
κρύψατο· ἡ τοιαύτη χρεία ἐστι μὲν πρακτική καὶ ἐνερ-
γητική, ἐστι δὲ καὶ συμβολική καὶ κατὰ περίστασιν καὶ
συνεζευγμένη· πρακτική μὲν, καθὸ σημαίνει πρᾶξιν, ἐνερ-
25 γητική δὲ καθό τι ποιῶν δείκνυται ἐν αὐτῇ ὁ Πυθαγό-
ρας, εἰς ὃν αὐτὴ ἀναφέρεται· κατὰ περίστασιν δὲ, καθὸ
ἔκ τινος περιστάσεως ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἐκινήθη πρᾶξιν ὁ
Πυθαγόρας· συμβολική δὲ, καθὸ διὰ συμβόλου τινὸς
ἀπέδειξεν ὁ Πυθαγόρας, ὅπερ ἐβούλετο· συνεζευγμένη δὲ
30 διὰ τὸ συνελθεῖν ἐν αὐτῇ ταῦτα πάντα, τό τε ἐνεργητι-
κὸν καὶ τὸ κατὰ περίστασιν καὶ τὸ συμβολικόν. Ζητεῖται
δὲ, διατί μὴ καὶ ἡ παροῦσα χρεία μικτὴ λέγεται· ἔχει γὰρ
καὶ λόγον καὶ πρᾶξιν, λόγον μὲν τὴν ἐρώτησιν, πρᾶξιν

δὲ τὸ βραχὺ φανέντα τὸν φιλόσοφον ἀποκρύψασθαι· καὶ
λέγομεν, οὐχὶ τὰ τῆς ἐρωτήσεως ὄγματα δεῖ σκοποῦντα
ἀπ’ αὐτῶν λογικὴν τὴν χρείαν λέγειν, οὐ γάρ ἐρώτησις
ἐστιν ἡ χρεία, ἀλλ’ ἡ πρὸς τὴν ἐρωτησιν ἀπόχρισις ἡ
πρᾶξις· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ δηλοῦσα τὴν ὁφέλειαν, οὐχ ἡ⁵
ἐρώτησις· οὕτως οὖν τὸ μὲν „Πυνθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πό-
σος ἂν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, βραχύ τι φανεῖς
ἀπεκρύψατο,“ πρακτικὴν ἐροῦμεν χρείαν, ἐπεὶ τὸ πρὸς
τὴν ἐρωτησιν ἐπενεζθὲν πρᾶξις ἐστιν, οὐκ ἀπόχρισις· τὸ
δὲ „Ἄλιτραν ἐρωτηθεὶς, ποῦ τῆς Σπάρτης οἱ ὅροι, ἀνα-¹⁰
τείνας τὸ δόρυ καὶ δεῖξας εἶπεν, ένταῦθα,“ μικτὴν, διότι
πρὸς τὴν ἐρώτησιν καὶ πρᾶξις ἀπήντησε καὶ λόγος ὁμοῦ.

Οὗν Διογένης μειράκιον ἔωρανώς ἀτακτοῦν,
τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν εἰπὼν, τί γάρ τοι αὗτα
παιδεύεις; ἢ παροῦσα χρεία ἐστι μὲν μικτὴ, ἐστι δὲ κατὰ¹⁵
τὴν πρᾶξιν ἐνεργητικὴ, κατὰ δὲ τὸν λόγον ἀποκριτικὴ, κατ’
ἀμφότερα δὲ ἐκ περιστάσεως, ἔτι δὲ καὶ συνεζευγμένη· καὶ
μικτὴ μὲν ἐστι, καθὸ καὶ πρᾶξιν ἄμα καὶ λόγον συνέχει·
ἐστι δὲ κατὰ μὲν τὴν πρᾶξιν ἐνεργητικὴ, καθὸ ἐν αὐτῇ τι
ποιήσας δείκνυται ὁ Διογένης, κατὰ δὲ τὸν λόγον ἀπο-²⁰
κριτικὴ, καθὸ πρὸς τινα πρᾶξιν ἔχει ἀπλῶς ἀντίδότησιν·
κατ’ ἀμφότερα δὲ ἐστιν ἐκ περιστάσεως, καθὸ καὶ τὴν
πρᾶξιν ἐνήργησε καὶ τὸν λόγον εἶπεν ὁ Διογένης διὰ τὸ
ἰδεῖν τὸ μειράκιον ἀτακτοῦν· συνεζευγμένη δέ ἐστι, διότι
ταῦτα πάντα ἐν αὐτῷ συνῆλθον.²⁵

Τῆς δὲ χρείας τὸ μέν ἐστι λογικὸν, τὸ δὲ
πρακτικὸν, τὸ δὲ μικτόν. ^{26*} Η διαγόρως ταῦτα τέ-
τακται, διὰ τὴν τῶν εἰδῶν ὄμοτιμίαν, ἡ ὅτι ἐπειδὴ τὰ
προκείμενα γνητάσματα λογικῆς^{20*} εἰσι πραγματείας, εἰκό-
τως καὶ τὴν διὰ λόγων χρείαν προτάττει τῆς πρακτικῆς,³⁰
ἀμφότερα δὲ, τὸ λογικόν φημι τῆς χρείας εἶδος καὶ τὸ
πρακτικόν, προτάττει τοῦ μικτοῦ ὡς ἀπλουύστερα, ὃν τρό-

20* Codd. λογικῶς.

πον καὶ ἐπὶ τοῦ μῆθου τὸ λογικὸν καὶ ἡθικὸν προέταξε
 τοῦ μικτοῦ. Ἡ μὲν οὖν διαιρεσίς αὕτη τῆς χρείας.
 Ζητεῖται τίνος χάριν τούτο εἴρηκεν, ὡς κανὸν τοῖς ἔξης μὴ
 διαιρῶν τὴν χρείαν. καὶ μήν διαιρεῖ αὐτὴν εἰς τὰ ἐν αὐ-
 5 τῇ κεφαλαῖα κατὰ τὴν ἀπὸ ὅλου εἰς μέρη ἀνομοιομερῆ
 διαιρεσίν. ἔστι δὲ μία τῶν διαιρέσεων καὶ αὕτη, δι’ ἣν
 καὶ τὸ περὶ τῶν στάσεων βιβλίον περὶ διαιρέσεως ὄνο-
 μάζεται· καὶ φαίνεν, ὅτι ἀλλ’ ἡ κυρίως τῆς χρείας διαι-
 ρεσίς αὐτῇ ἔστι· κατὰ ταύτην γὰρ ὡς γένος εἰς εἶδη δι-
 10 αιρεῖται· ἡ δὲ ἐπιφερομένη οὐ κυρίως ἔστι διαιρεσίς·
 τὴν δὲ αἵτιαν φθάσαντες εἴπομεν. ἢ οὐδὲ διαιρεσίς ἡ
 ἐπιφερομένη ἔστιν, ἀλλ’ ἐπιδιαιρεσίς μᾶλλον. Ἐργάσαιο
 δ’ αὐτὴν τοῖς δε τοῖς κεφαλαίοις· ἀντὶ τοῦ κατασκευά-
 σεις, βεβαιώσεις· ἐνταῦθα δὲ γενόμενός τις τῶν ἔξηγητῶν
 15 ἀπορεῖ λέγων, ὅτι εἰ κατασκευάζειν τὴν χρείαν ἔστι τὸ προ-
 γύμνασμα, πῶς οὐχὶ καὶ ἀνασκευάσομεν αὐτὴν· ὥητορικῆς
 γάρ ἔστιν ἵδιον ἐπιχειρεῖν εἰς ἐκάτερα, καὶ ἐπιλύει τὴν
 τουαύτην ἀπορίαν ὁ αὐτὸς λέγων, μὴ ἀκόλουθον εἶναι
 τὴν ἀνασκευὴν τῆς χρείας διὰ τὴν ἔξιν τῶν νέων, οὐτε
 20 γάρ, φησὶν, ὡς ἐν εἰσαγωγῇ κρατήνειν αὐτοὺς τὴν φύ-
 σιν τῶν ἐπιχειρημάτων ἕάσομεν, οὐδὲ εἰς ἐνα προσέχειν
 σκοπὸν, καὶ ἄτοπον, ὡς πρὸς νέον ἀνατρέπειν τὸ δρθῶς
 εἰρῆσθαι δοκοῦν ἢ πεπρᾶχθαι καλῶς· ὅμοῦ γὰρ καὶ ἡ-
 θους γίνεται διδασκαλία καὶ τοῦ λέγειν καλῶς, καὶ ὅπερ
 25 ἔστιν κυριώτατον, κατὰ μέρος κρατήνειν τὸν εἰσαγόμενον
 τὴν γυμνασίαν παρασκευάσομεν, ὅτι πρὸς τούτοις, εἰ μὲν
 μὴ δυνατὸν ἦν ἔν ἄλλοις τοὺς τῆς ἀνασκευῆς τρόπους μα-
 θεῖν, καλῶς εἶχεν ἡμᾶς εἰς τούναντίον ἐνταῦθα γυμνά-
 σασθαι· εἰ δὲ ἔστιν ἀνασκευὴ πάλιν ἄλλο προγύμνασμα,
 30 τῶν ἀτοπωτάτων ἔστι πρὸς τὸ δοκοῦν εἶναι καλὸν ποι-
 εῖσθαι τὴν μάχην· ἔτι καὶ πολλοὶ, φησὶ, βιωτελῆ τὴν
 χρείαν εἰρήκασιν, οὐκοῦν ἐναντία τοῖς ὅροις ποιήσομεν τὸ
 παψὰ ταύτης ἀνασκευάζοντες χρήσιμον· ἔτι κατ’ ὀλίγον

ἐπαύξειν δεῖ τὰ μαθήματα· πρῶτον οὖν γυμνασόμεθα τὴν κατασκευὴν τῆς χρείας καὶ τῆς γράμμης, εἶτα τοῦτο τὸ μέρος προτύγαντες διὰ τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς, ὡς ἐπί τι μεῖζον τὴν εἰς ἐκάτερα παρεχόμεθα γυμνασίαν· ὅτι δὲ μεῖζον ἔστι τῆς χρείας ἐκεῖνο τὸ μάθημα, ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων ἔστι συνιδεῖν, ἐν μὲν γὰρ ταῖς χρείαις λόγος ἔστιν ἢ πρᾶξις συντόμως, ἐν δὲ τῷ τῶν διηγημάτων ἀνασκευῇ ὄλοκλήρου πράγματος τυγχάνει περίστασις. καὶ ταῦτα μὲν οἱ παλαιότεροι τῶν ἔξιηγητῶν· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε περὶ αὐτοῦ τούτου φησίν· ἀνασκευάζο-¹⁰ μεν δὲ καὶ κατασκευάζομεν τὰς χρείας, οὐ πάσις, οὐδὲ ἀεὶ, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν τοῖς διηγήμασιν οὔτε τὰ λίαν σαιρῆ οὔτε τὰ παντελῶς ἀδύνατα, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τούτων οὔτε τὰς λίαν ἀμέμπτως ἔχούσας κατασκευάσομεν ἢ ἀνασκευάσομεν· τὸ μὲν γὰρ περιττὸν, τὸ δὲ ἀδένατον· οὔτε τὰς λίαν μοχθηρῶς καὶ ἐπισφαλῶς· αὐτόθεν γὰρ ἔχοντιν ὑποφανούμενην τὴν ἀτοπίαν· ἀλλ᾽ ὅσαι μέσην τὴν φύσιν ἔχοντι καὶ τὴν πρὸς ἐκάτερα δέχονται μεταχείρισμα. περὶ δὲ ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς τῆς χρείας οὐ ταυτὰ ἡμῖν τε καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἔδοξεν.²¹ οἱ μὲν γὰρ ταύτην κατασκευάζουσιν ἀπὸ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ καὶ παραφραστικοῦ κειματῶν²² καὶ τῶν λοιπῶν, ὃν ἐμνησόνευσε καὶ Ἀριθόνιος· ἀνασκευάζοντες δὲ ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς ταύτην ἀνασκευάζουσι καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλιποῦς καὶ πλεονάζοντος· ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν φαμεν εἶναι τὰς τε ἀνασκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν τόπων.

Ἀπορεῖται καὶ τοῦτο, εἰ κατασκευὴ ἔστι χρείας τὸ προγύμνασμα, γυμνασόμεθα δὲ καὶ διηγημάτων κατασκευὴν, περιττὴ ἡ διδασκαλία τῆς χρείας, περιττὴ δὲ καὶ ἡ γυμνασία τῆς γνώμης τυγχάνει. πρὸς δὴ τοῦτό φαμεν,³⁰ ὅτι ἔτερόν ἔστι λόγου ποιεῖσθαι κατασκευὴν, ὅπερ ἔστιν

21 Vind. ἔδοξεν. 22 Vind. quæ sequente brevi lacuna.

Idem compendium scribendi in Laur. sine lacuna.

ἐν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ, καὶ ἔτερον ὀλοκλήρου πράγματος, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ διηγήματος· ἄλλως τε δὲ μὴ δυναμένου τοῦ νέου κατασκευὴν πολλῶν ἐργάσασθαι ἀθρόον, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ κατασκευῇ, (πολλοὶ 5 γὰρ ἔκει λόγοι καὶ πολλαὶ πράξεις ἐν ὅλῳ τῷ διηγήματι) ἐπὶ τὰ συντομώτερα τὸν γνηματίζομενον ἀγομεν, ὡς ἀντῶν μικρῶν πρῶτον περιγενόμενος ἵκανὸς ἐπὶ τῶν πλειένων γενήσεται. Ἐργάσαιο δ' αὐτὴν τοῖς τε φραλαιοῖς· αὐτὴν, φησὶ, τὴν χρείαν προθέντες δεῖ ἐργάσθαι τοῖς ἔξῆς κεφαλαιοῖς. προβαλοῦμεν δὲ τὴν χρείαν καὶ κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν καὶ κατὰ γενικὴν καὶ δοτικὴν καὶ αἰτιατικὴν· κατὰ μὲν εὐθεῖαν, ὡς ἔχει τό· Ἰσοκρατῆς τῆς παιδείας τὴν μὲν ϕίζαν ἔη πικράν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρποὺς, καὶ τὸ, ὁ Πλάτων τοὺς τῆς ἀρετῆς κλῶνας 10 ἰδρῶσι καὶ πόνοις ἔλεγε φύεσθαι· κατὰ δὲ γενικὴν, εἰ²³ μὲν λογικὴ εἴη ἡ χρεία, οἷον Πιττακοῦ τοῦ Μιτυληναίου ἐρωτηθέντος, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ πράττων, λόγος ἀπομνημονεύεται εἰπόντος, ὅτι μηδὲ διανοούμενος· ἔτι δὲ καὶ οὕτως. Ἰσοκράτους τοὺς εὑφυεῖς τῶν μαθητῶν θεῶν παιδείας εἰπόντος, τὸ δηθὲν μνήμης ἔτυχε· πλὴν κατὰ μὲν τὸ πρῶτον πάσας τὰς λογικὰς ἔξενεκτέον χρείας, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον μόνας τὰς καθ' ἑκούσιον ἀποφαντικάς. οὕτω μὲν οὖν τὰς λογικὰς χρείας κατὰ γενικὴν²⁴ προβαλοῦμεν, τῶν δὲ πρακτικῶν τὰς μὲν ἐνεργητικὰς, οἷον Πυθαγόρου ἐρωτηθέντος, πόσος ἀν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, καὶ βραχύ τι φανέντος καὶ ἀποκρυβέντος, τὸ πρᾶχθὲν μνήμης ἔτυχε· τὰς δὲ παθητικὰς, οἷον Διδύμωνος τοῦ αὐλητοῦ ἐπὶ μοιχείᾳ ἀλόντος, καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος κρεμασθέντος, τὸ συμβάν μνήμης ἔτυχε· 20 κατὰ δὲ δοτικὴν τὰς μὲν λογικὰς, οἷον Πιττακῷ τῷ Μι-

23 Vind. ἥ. Ser. εἰ coll. Theone p. 211, 5. 24 Vind. γενητικήν. Ser. γενικήν.

τυληναίφ έρωτηθέντι, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ πράττων, ἐπῆλθεν εἰπεῖν, ὅτι οὐδὲ διαρροούμενος· ὅμοιως δὲ καὶ, εἰ ἀντὶ τοῦ ἐπῆλθεν εἰπεῖν, τὸ παρίστη εἰπεῖν, ἡ ἔδοξιν ἡ ἐφάνη ἔροῦμεν, κατὰ δοτικὴν τὴν χρείαν ἐκφέρουμεν· τὰς δὲ πρακτικὰς, οἷον Ηὐθαγόρας 5 ἐρωτηθέντι, πόσος ἂν εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ἔδοξε μικρόν τι φανῆναι καὶ ἀπορρύφασθαι· κατὰ δὲ αἰτιατικὴν, εἰ μὲν λογικὴ εἴη, οἷον Ηιτταζὸν Μιτυληναῖον, ἐρωτηθέντα, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς κακὰ πράττων, λέγεται εἰπεῖν, ὅτι μηδὲ διαρροούμενος· εἰ δὲ πρακτικὴ, 10 οἷον Ηὐθαγόραν ἐρωτηθέντα, πόσος εἴη ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, λέγεται μικρόν τι φανέντα ἀπορρύφασθαι. Ἰστέον δὲ, ὅτι τοῖς ἐξηγηταῖς δοκεῖ τοῖς τε ἄλλοις καὶ αὐτῷ τῷ Γεωμετρῷ, ὡς ποτὲ μὲν ἐκτείνειν ἐφείται τὴν χρείαν, ποτὲ δὲ καὶ συστέλλειν· καὶ συστέλλεται μὲν, φη- 15 σίν, ἀπλῶς οὕτως ἀπαγγελλόντων ἡμῶν, οἷον Σωρό- της²⁵ ποτὲ τὴν ἐπὶ Θάρατον ἀγόμενος, καὶ Ἀπολλοδό- ρον τινὸς αὐτῷ τῶν γνωρίμων ἀκολουθοῦντος καὶ λέγον- τος, ἀδίκως σου Θάρατον, ὦ Σώροατες, Ἀθηναῖοι κα- τεψηφίσαντο, γελάσας ἔηη· σὺ δὲ ἐβούλους δικαιώσεις; ἀτε 20 γάρ ἐνθρημματικῶς καὶ συνεσταλμένως ἐξηρέχθῃ. εἰ μέντοι ἐκτείναι ταύτην βουληθείμεν, οὕτως ἔροῦμεν· Σωρότης ἀνὴρ σοφός τε καὶ ἀγαθὸς, καὶ τοὺς νέους ἐπὶ τὰ χρείττονα προτρέπων διὰ φθόνον Ἀρυτον καὶ Μέλιτον ἐπὶ τὴν κατηγορίαν ἐκίνησε· διὰ δὲ τὴν τοῦ 25 ἥθους ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα μήτε πρὸς δικαστὰς ἀπολογησάμενος, μήτε μὴν διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τῷ βουλευτηρίῳ προσδραμεῖν βουλευσάμενος, ἀλλὰ προιθύ- μως ἀπ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Θάρατον ἀπαγόμενος, ἔξιος γάρ ἦν οὐκ αὐτὸς ὁδηγιῶν, ἀλλ' ἡ τῶν Ἀθηναίων ἔδό- 30 κει πόλις τοιούτου χρῆματος ἑαυτὴν ἀποστεροῦσα, κατη-

25 Theo p. 208, 4. Xen. Apol. 28.

κολούθουν δὲ καὶ τῶν γνωρίμων πολλοὶ καὶ πάντες οἰκεῖοι μετά τε τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἐν αὐτοῖς δὲ μάλιστα καὶ Ἀπολλόδωρος, ὃς καὶ τῶν ἄλλων πλειοναὶ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ οἰκείωσιν ἔχων πολλὰ θρη-
5 νῶν καὶ ἀποκλαιόμενος καὶ συνεχῶς τοῦτον ἀγαπαλού-
μενος, καὶ τὴν αἴτιαν δὲ παρ' αὐτοῦ τούτου διερωτώμε-
νος, δι' ἣν οὕτω περιπαθῶς λιαν ἔχει καὶ ἀφορήτως,
διότι σοῦ, φησὶν, ἀδίκως Ἀθηγαῖοι, ὡς Σώκρατες, θά-
νατον κατεψηφίσαντο. ἡδὺ γοῦν αὐτίκα πρὸς αὐτὸν ὁ
10 Σωκράτης ἀπιδῶν τε καὶ μειδιάσας, σὺ δὲ, ἔφη, Ἀπολ-
λόδωρε, δικαίως ἐβούλου με ἀποθνήσκειν; καὶ οὕτω μὲν
οἱ ἔξηγοί μενοι καὶ ἐκτείνεσθαι τὰς χρείας φασὶ καὶ συ-
στέλλεσθαι·²⁶ ἡμῖν δὲ δοκεῖ σύντομον ἀεὶ δεῖν προτεί-
νειν τὴν χρείαν, ἵνα μὴ λάθωμεν ἀπομνημόνευμα μᾶλ-
15 λον, οὐ χρείαν εἰς μελέτην προβάλλοντες· ἔτι δὲ καὶ ἵνα
μὴ παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ σοφιστῇ ποιοῦντες φαινόμενα
ὅριζομένῳ αὐτὴν ἀπομνημόνευμα σύντομον· εἰ δὲ καὶ
ἐκτείνειν αὐτὴν βουλόμεθα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ οἰοντι
προτάσει καὶ προβολῇ τῆς χρείας τοῦτο ποιήσομεν, ἀλλ'
20 ἐν τῷ παραφραστικῷ κεφαλαίῳ, καὶ γάρ ἐν ἐκείνῳ τὴν
ἔρμηνείαν ἀλλοιοῦντες καὶ τὰ τοῦ μήκους ἐναλλάττειν
δυνάμεθα.

Ἐργάσαιο δ' αὐτὴν τοῖςδε τοῖς κεφαλαίοις.
τὸ κεφάλαιον εἶναι βούλοντας μέρος λόγου, ἀπόδειξιν
25 ἔχον τοῦ προκειμένου πράγματος, ἐκ νοημάτων καὶ ἐπι-
χειρημάτων συγκείμενον. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὰ τῆς χρείας
κεφάλαια οὐκ εἰσὶ τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια, οὐ γὰρ ἐκ
νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων σύγκεινται, αὐτὰ δὲ μᾶλ-
λον ἀναλογοῦσιν ἐπιχειρήμασι καὶ ἐργασίαις, ἐξ ᾧ τὸ
30 κεφάλαιον σύγκειται. Ζητεῖται οὖν, πῶς τὴν αἴτιαν,
ἥτις ἀναλογεῖ ἐπιχειρήματι, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἐραντίου καὶ
τὴν παραβολὴν καὶ τὸ παράδειγμα ἐργασίαις ἀναλογοῦν-

26 Vind. στέλλεσθαι. Ser. συστέλλεσθαι.

τα κεφάλαια ὁ Ἀριθόνιος ὄνομάζει. φησὶ γὰρ, „ἐργά-
σαιο δ' αὐτὴν τοῖς κεφαλαιίοις,“ ὅπου δὲ πολὺ δῆ-
που διενηρόχασιν ἐργασία καὶ ἐπιχείρημα πρὸς κεφάλαιον,
εἶχε τὰ μὲν μέρεσιν ἀγαλογοῦσι, τὸ δὲ κεφάλαιον ὅλω,
ῶσπερ γὰρ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν συνίσταται, οὕτω καὶ 5
τὸ κεφάλαιον ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἐργασιῶν, ἔτι
γε μὴν ἐνθυμημάτων καὶ ἐπερθυμημάτων. φαμὲν οὖν,
ὅτι ἡ ἀδιαφόρως αὐτὰ ὄνομάζει κεφάλαια, ἢ ὅτι ὕσπερ
ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, οἷον ἐν τῷ στοχασμῷ κεφά-
λαια ὄνομάζονται τὰ τοῦ ἀγωνιστικοῦ μέρους, οἷον τὸ 10
παραγραφικὸν καὶ ἡ τῶν ἐλέγχων ἀπαίγησις, καὶ τὰ λοι-
πὰ ὡς ἔκκριτα καὶ τιμιώτερα τῶν ἄλλων ἀπὸ μεταφορᾶς
τῆς κεφαλῆς, οὕτω καὶ ταῦτα κεφάλαια ὄνομάζει ἐνταῦ-
θα, διότι καὶ διὰ τούτων μόρων σκευάζεται τὸ προκείμε-
νον. σημείωσαι δὲ, ὅτι ὁ Γεωμέτρης δύο φησὶ κεφάλαια 15
ταῦτα κατασκευάζεσθαι ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Ἀριθόνιου, τὸ
τε χαλεπὸν καὶ τὸ ἔνδυξον, καὶ τὸ ἔτερον ὑπὸ τοῦ ἔτερου
λύεσθαι, οἷον τὸ χαλεπὸν παρὰ τοῦ ἔνδυξου, ὅπερ καὶ
ἀντιπαραστάσεως ἔχει λόγον· δεχόμενοι γὰρ, φησὶ, τὸ
χαλεπὸν εἶναι τὴν παιδείαν, διὰ τοῦ ἐνδύξου πρὸς ταῦτην 20
διερεθίζομεν, ὡς εἰ καὶ χαλεπὸν, ὅμως δεῖ ἐπιχειρεῖν τῷ
ἐπιτιθεύματι, καὶ ταῦτα μὲν φησιν εἶναι δύο κεφάλαια
τὰ κατασκευαζόμενα, τὰ δὲ πρὸς αὐτὰ βλέποντα καὶ
ταῦτα κατασκευάζοντα ἐπιχειρήματά φησιν εἶναι καὶ
ἐργασίας, τὰς μὲν αἵτιας ἐπιχειρήματα, τὰς δὲ παραβο- 25
λὰς καὶ τὰ παραδεῖματα καὶ τὰς μαρτυρίας ἐργασίας.
Ἐγκωμιαστικῷ. Ἰστέον, ὅτι τὸ ἐγκωμιαστικὸν ἀνα-
λογεῖ πυνοικίῳ, ὥσπερ καὶ τὸ προοίμιον ἐμποιεῖ εὔροιαν
τοῖς ἀφοσιατικοῖς πρὸς τὸν λέγοντα, οὕτω καὶ τὸ ἐγκωμια-
στικόν· ἱπποιεῖ γὰρ καὶ αὐτὸν εὔροιαν τοῦ εἰρηκότους τὴν 30
χρονίαν· ἀξιοῦσιν οὖν αὐτὸν βραχὺ ὅτι μάλιστα εἶναι, καὶ
μή τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς τόποις πλατινεσθαι, ἵνα μὴ με-
ζον τοῦ παραγραφικοῦ τοῦ ἀγαλογοῦντος τῇ διηγήσει

γένηται· ούδε γὰρ εἰκὸς τὸ προοίμιον μεῖζον εἶναι τῆς διηγήσεως· καὶ τινες πρὸς τοῦτο ἡπορήκαισι λέγοντες· εἰ τὸ μὲν ἐγκώμιον κατὰ τέχνην γίνεται καὶ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς πλατύνεται τόποις, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐγκωμίου λόγῳ 5 μανθάνομεν, ὁ δὲ ἔπαινος ἐν βραχεῖ, πάντως καὶ τὸ παρὸν κεφάλαιον, εἴγε δεῖ αὐτὸν βραχὺ εἶναι, καὶ μὴ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ποικιλλεσθαι τόποις, οὐκ ἔδει τῷ τοῦ ἐγκωμίου ὄνομασθῆναι ὄνόματι, ἀλλὰ τῷ τοῦ ἔπαινου. λέγομεν οὖν, ὅτι ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐγκωμιαστικὸν 10 αὐτὸν καὶ οὐκ ἐγκώμιον ὀνομάσθη, ἵν' ἐκ τοῦ οἰοντοῦ ὑποκριτικοῦ τὸ ἐνυπάρχον αὐτῷ ἐλάχιστον δικλωθῆ. Ἰστέον δὲ, ὅτι τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ ὕλη ἐστὶν, εἰ μὲν ἀριστερά καὶ κύρια εἴη τὰ πρόσωπα, αἱ πράξεις καὶ τῶν πράξεων αἱ κυριώτεραι. τούτων δὲ ὅσαι μὲν εἰσιν ἴδιαζονται τῷ 15 ὑποκειμένῳ προσώπῳ, θετικῶς εἰσαχθήσονται, αἱ δὲ ἄλλαι κατὰ παράλειψιν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς μελέτης τῆς μελετηθείσης τῷ Ἀφροδιτῷ εὑρίσκομεν· ἐν ταύτῃ γὰρ αὐτὸς τὰς ἀφορμὰς τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ ἀπὸ τῶν πράξεων λαμβάνων, πράξεις γάρ εἰσι τοῦ Ἰσοχράτους τὰ πονη- 20 θέντα αὐτῷ συγγράμματα, τῷ τε κατὰ θέσιν καὶ τῷ κατὰ παράλειψιν χρῆται σχήματι· ἐν μὲν γάρ τῷ λέγειν, „θαυμάσαι δίκαιον τὸν Ἰσοχράτην τῆς τέχνης, ὃς ὄνομα αὐτῇ κατειράνη λαμπρότατον, καὶ ὅση τις ἦν, ἀσκῶν ἐπεδείξατο,“ τῷ κατὰ θέσιν χρῆται σχήματι, ἐν δὲ τῷ, 25 „ὅσα μὲν τοίνυν ἡ βασιλεῦσι νομοθετῶν ἡ παρὸν^{26*} τοῖς καὶ² ἔκαστον τὸν τῶν ἀνθρώπων εὖ πεποίηκε βίον, μα-
κρὸν ἂν εἴη διεξελθεῖν,“ τῷ κατὰ παράλειψιν, καὶ ἐν τῇ τῆς γνώμης μελέτῃ τὸ αὐτὸν πάλιν ποιεῖ· καὶ ταῦτα μὲν, εἰ ὠρισμένον εἴη τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἡ χρεία ἀνα- 30 φέρεται· εἰ δέ τις τῶν ἀλλων τάξεων εἴη, ὕλη τῷ ἐγκωμιαστικῷ ἔσται τὰ φυσικὰ ἴδιώματα καὶ ἐπιτηδεύματα, οἷον πατήρ ἡ νιὸς ὅπως πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν· εἰ δὲ

26* Codd. παρώρ. Aphthon. παραιτῶν.

δίγτωρ ἢ στρατηγὸς, ὅπως δυνάμεως πρὸς τὸ βλάπτειν
ἡμᾶς ἢ ὀφελεῖν ἔχουσιν· εἰ καὶ κοινὸν καὶ ἐθνικὸν εἴη
τὸ πρόσωπον, ἀπὸ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς χώρας ἐπαινεό-
μεθα, ὥσπερ τοὺς μὲν Λάκωνας ἀπὸ τῆς ἀνδρίας, τοὺς
δὲ Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς σοφίας, καὶ ἐτι πρὸς τούτοις ⁵
τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀρχαιότητος, ἄπερ ὡς ἔξαίρεται
τῶν ἄλλων τοῖς Ἀθηναίοις δοκεῖ. δεῖ δὲ πειψάσθαι καὶ
ἰδιάζονται ἐπὶ τῶν χρειῶν τὰ προοίμια ἥγονν τὰ ἐγκω-
μαστικὰ ποιεῖν καὶ μὴ κοινὰ, ὥστε ἐπὶ πάσης χρείας τὰ
αὐτὰ ἀριόζει· τοῦτο δ' ἀν γένοιτο, εἰ ἐπὶ τῶν κυρίων ¹⁰
προσώπων καὶ ἀρισμένων τὰ κοινὰ παρορῶντες, οἷον ἐπὶ
τοῦ Αἰγασθένους τὸ Ἀθηναῖον εἶναι, τὸ πρεσβευτὶν,
τὸ ὁγιορά, τἄλλα οἵς καὶ ἄλλοι τινὲς ἐπικοινωνοῦσι, τὸ
ἰδιαίτατον αὐτοῦ μᾶλλον παραληφθόμεθα τὴν δεινότητα,
καὶ Ἀριστοτέλους δὲ τὴν τῶν ἐνθυμημάτων πυκνότητα, ¹⁵
καὶ ἀφ' ὧν ὁμοίως ἐναστος χαρακτηρίζεται, ὥσπερ καὶ
Φωκίων μὲν ἀπὸ τῆς λιτότητος, Θεμιστοκλῆς δὲ ἀπὸ²⁰
τῆς συνέσεως, καὶ ἄλλος ἀπὸ σωφροσύνης, ὥσπερ ὁ Πο-
λέμιον καὶ ἔτερος ἀπὸ δικαιοσύνης, ὥσπερ Ἀριστεύδης.

Παραγραστικῷ. Τὸ παραγραστικὸν ἀναλογεῖν ²⁵
λέγεται τῇ διηγήσει, παρόσον ἐν αὐτῷ ἀμιγούμεθα τὰ
πεπραγμένον ἢ λελεγμένον. Δέον οὖν ἐστιν εἰπεῖν, τὶ
διαμέρει παράγρασις, μετάγρασις, ἐκγρασις, ἀντίγρασις
καὶ περίγρασις. Περίγρασιν οὖν ποιοῦμεν, ὅτε τι θέ-
λοντες διηλῶσαι, ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ τοῦτο δεικνύομεν, οἷον ³⁰
ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Ἡρακλῆς εἴπωμεν βίην Ἡρακλείην· ἢ δὲ
μετάγρασις διτή ἐστιν, ἢ γὰρ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀνηγμένα
μεταβάλλει εἰς ὑψηλότερα, ὡς αἱ τοῦ Αυγοθέτου ἔχουσι
μεταγράσσεις. Ἐκγρασις δέ ἐστιν ἡ λεπτομερῆς διήγησις·
ἀντιγρασιν δὲ ποιοῦμεν, ὅταν τῷ τοῦ ἐναρτίου ὄνόματι ³⁵
δηλώσωμεν τὸ προειπερν. παράγρασις δέ ἐστι τὸ τὰ
εἰρημένα μεταβάλλειν εἰς ἔτερα μήτε εὐτελέστερα, μήτε
ὑψηλότερα, ἀλλ' ἵσα, καὶ τὰς μὲν λέξεις μόνας ἔξαλλά-

τειν, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐτέρας ὁμοίας τιθέναι, τὸν δὲ νοῦν τὸν αὐτὸν φυλάττειν. παραφραστικὸν δὲ καὶ οὐ παράφρασιν τὸ παρὸν ὄνομάζει κεφάλαιον, διότι λόγον ἔναι μόνον, ἢ μίαν πρᾶξιν ἐν αὐτῷ μεταποιοῦμεν, τὴν δὲ παράφρασιν εἶναι βούλονται ἐρμηνείας ἀλλοιώσιν.

Τῷ τῆς αἰτίας. Μετὰ τὸ κεφάλαιον τὸ ἀναλογοῦν προοιμίῳ, δηλονότι τὸ ἐγκωμιαστικὸν, καὶ μετὰ τὸ παραφραστικὸν τὸ ἀναλογοῦν διηγήσει τίθησιν τὰ ἀγωνιστικὰ· ἀναλογεῖ τοίνυν τὸ μὲν ἀπὸ τῆς αἰτίας κεφάλαιον ἐπιχειρήμασιν ἀπὸ τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ ἡ παραβολὴ καὶ τὸ παράδειγμα ἐργασίαις· αἱ γὰρ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ παραβολῆς, ἀπὸ παραδείγματος, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν εὐρέσεων βιβλίῳ μανθάνομεν· ὥσπερ οὖν τὰ ἐπιχειρήματα προτάττονται τῶν ἐργασιῶν, οὕτω καὶ τὸ κεφάλαιον τὸ ἀναλογοῦν ἐπιχειρήματι ἔστι δὲ τοῦτο, τὰ ἀπὸ τῆς αἰτίας προτάττονται τῷ Ἀφθονίῳ τῶν ἄλλων τῶν ἀναλογούντων ἐργασίαις, αὐτῶν δὲ τούτων πάλιν τῶν ἀναλογούντων ἐργασίαις προτάττεται τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, διότι 20 αὐτὸς μὲν ἀποδεικτικόν ἔστι καὶ πολιτικῆς ἐργασίας δεόμενον, ἡ δὲ παραβολὴ καὶ τὸ παράδειγμα πανηγυρικὰ, ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ τετάρτου τόμου τῶν εὐρέσεων μανθάνομεν. δέον δὲ μετὰ τὰ πανηγυρικὰ τὰ πολιτικὰ τίθεσθαι, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου ἐν τῷ περὶ τάξεως ἐπιχειρημάτων λόγῳ μανθάνομεν· τὴν δὲ παραβολὴν προτάττει τοῦ παραδείγματος, ἡ ὡς καθολικώτερον μερικωτέρου, ἢ ὅτι καὶ ἐπιτήδειόν ἔστιν ἀπὸ τῆς παραβολῆς χωρεῖν ἐπὶ τὸ παράδειγμα, οὐ μήν τὸ ἀνάπαλιν· κατασκευαστικὸν γάρ ἔστιν τῆς παραβολῆς τὸ παράδειγμα, οἷον, ὥσπερ γάρ οἱ γῆν ἐργαζόμενοι πόνῳ μὲν τῇ γῇ καταβάλλονται τὰ σπέρματα, τοὺς δὲ καρποὺς ἡδονῇ συγκομιζονται μείζονι, τὸν αὐτὸν οἱ παιδείας ἀντιποιούμενοι τρόπον πόνῳ τὴν εἰς ἔπειτα δό-

ξαν εἰλήφασι. τῷ τοῦτο δῆλον; τὸν Δημοσθένους ὅραι
 μοι βίον, καὶ ἔξης τὸ παράδειγμα· ἡ δὲ τῶν παλαιῶν
 μαρτυρία οιχ ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ κειμαλαῖων ἀσθενεστέρα,
 τελευταῖς τεθεῖται, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἴσχυροτέρα ἐστὶν,
 ἀτε δὴ τῶν ἀτέχρων οὐσα πίστεων, ἴσχυροτέρων ἀεὶ τῶν 5
 ἀτέχρων πίστεων οὐσῶν τῶν ἐτέχνων, καὶ διὰ τοῦτο τέ-
 θεῖται τὰς πίστεις ἐπισφραγίζουσα. Τῷ τῆς αἰτίας.
 Ἐκ πάντων τῶν περιστατικῶν τὴν αἰτίαν μόνην νενομο-
 θέτηται εἰς κατασκευὴν τῆς χρείας παραλαμβάνεσθαι
 διὰ τὸ εἶναι τιμωτέραν καὶ κορείττονα τῶν ἄλλων περι- 10
 στατικῶν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν πολιτικῶν ξήτημάτων,
 ὅσα μὴ ἔχει αἰτίαν, ἀσύστατά εἰσιν, ἀς ἐπὶ τῶν στοχα-
 στικῶν· νόμος τὰς ιερείας παραθένους εἶναι· ίέρειά τις
 εὑρέθη φοροῦσα ἀτόκιον, καὶ φεύγει πορρείας· οὐκ ἔχει
 ἐνταῦθα εἰπεῖν ἡ ίέρεια αἰτίαν εὐπρόσωπον, δι' ἣν φορεῖ 15
 τὸ ἀτόκιον, καὶ παρὰ τοῦτο ἀσύστατον μέρει τὸ πρό-
 βλημα· κεῖται δὲ τὸ τοιοῦτον πρόβλημα ἀχρώματον.
 Ἐτι δὲ καὶ ἐν ταῖς τῶν νόμων εἰσφραῖς εἰ μὲν διὰ τινα
 προγεγενημένην αἰτίαν συμβούλεύομεν ἡ τεθῆται ἡ λυ-
 θῆται τὸνδε τὸν νόμον, συνίσταται τὸ πρόβλημα, καὶ 20
 ἔστιν ἡ στάσις πραγματικὴ, οἷον ταριχεύειν νόμος τὰ
 σώματα, ἐμίζθη τις ταριχευομένῳ σώματι, καὶ γράψει
 τις τὸν τῆς ταριχείας λελῦσθαι νόμον· ἐνταῦθα γὰρ
 λυθῆται νόμον κείμενον ἀξιοῦμεν, διά τινα αἰτίαν συμ-
 βάσαν, καὶ ἔστι τὸ ξήτημα πραγματικῆς στάσεως· δ- 25
 ποιώς δὲ καὶ ἐὰν μὴ κείμενον νόμον ἀξιῶμεν τεθῆται
 διά τινα συβάσαν αἰτίαν ἐκ τοῦ μὴ κεῖσθαι αὐτὸν τὸν
 νόμον, καὶ οὕτως πραγματικὴ ἔσται ἡ στάσις, οἷον με-
 τακαλεσμένων Ἀθηναίων ἀλκιβιάδῃν ἀπὸ τοῦ ἐν Σικε-
 λίᾳ στρατοπέδου καὶ ἐπὶ τούτῳ τοῦ στρατοπέδου ἀπαν- 30
 τος καρδιγεύσαντος γράψει· Ἀλκιβιάδης ιηδένα στρατηγὸν
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι. εἰ δὲ αὴ δι' αἰτίαν
 συμβάσαν ἀξιοῦμεν τεθῆται ἡ λυθῆται νόμον, οὐ γίνε-

ται τότε ζήτημα, ἀλλὰ γύμνασμα, οἷον ὡς ἐὰν οὕτω μετάπλασαντες εἴποιμεν, νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα, καὶ γράφει τις τοῦτον λυθῆναι· τοῦτο γάρ γυμνασία ἐστὶν, οὐ ζήτημα· καὶ πάλιν, γράφει τις μηδένα στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου μεταπαλεῖσθαι· οὐδὲ τοῦτο γάρ ἐστι ζήτημα, καὶ ἀπλῶς τῶν προβλημάτων, ὅσα μὴ ἔχει αἰτίαν, ταῦτα ἀσύστατά εἰσιν, ὡς ἔχει καὶ τοῦτο, ἀποκρηγύσσει τις τὸν νιὸν ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ· τοῦτο δὲ καὶ ἀπερίστατον ὄνομάζεται, οὐχ ὅτι οὐδὲν τῶν περιστατικῶν ἔχει· ἔχει γάρ πάντως καὶ πρόσωπον τὸν πατέρας καὶ τὸν νιὸν καὶ πρᾶγμα τὴν ἀποκρήγυξιν. ἀλλ’ ὅτι αἰτίαν τὸ κυρος τῶν περιστατικῶν οὐκ ἔχει. Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ τῆς αἰτίας κεφάλαιον τὴν τῆς χρείας ἀποδείκνυσι πρόφασιν, οἷον Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν μὲν φίξαντις τοὺς δὲ καρποὺς γλυκεῖς. διότι οἱ παιδείας ἔρασται παιδεύομενοι μὲν ὑφίστανται πόνους, εἰς δὲ τέλος τῆς παιδείας ἐλθόντες ἀρεταῖς κοσμοῦνται· πάλιν ὁ Θέογνις²⁷ εἶπε, χρὴ τὴν πενίην φεύγοντα φιπτεῖν ἐαυτὸν καὶ κατὰ κρημνῶν καὶ κατὰ θάλασσαν, παντοῖα δεινὰ ὑφίσταμενον.²⁸

Ἐκ τοῦ ἐναντίου. Τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον τὸ ἐναντίον ἀποδείκνυσι τῇ προφάσει τῆς χρείας, ἥτις ἐν τῷ τῆς αἰτίας κεφαλαιώφ δείκνυται. οἷον ὁ Ἰσοκράτης φησὶν, ὅτι ὁ παιδείας ἐρῶν πόνων μὲν ἀρχεται, πόρων δὲ ὅμως τελευτώντων εἰς ὄνησιν· τοῦτο τὸ παρὰ τοῦ Ἰσοκράτους ὁηθέν· εἴτα ἡ τούτου πρόφασις· καὶ γάρ οἱ παιδείας ἐρῶντες τάδε καὶ τάδε κακοπαθοῦντες τέλος ἀνδρωθέντες ἀρεταῖς περιστέφονται. εἴτα τὸ ἐναντίον· εἰ δὲ μὴ τάδε ποιήσουσιν, οὐδὲ σπουδαῖοι γενήσονται. καὶ πάλιν, φησὶν ὁ Θέογνις, ὁ πενίᾳ συζῶν ἀγαπᾷ πενεῖν, ἢ τὸν ἥλιον

27 v. 173.

28 Vind. ὑφίσταται.

ἥλιον αἰσχύνης κτήσασθαι μάρτυρα, εἶτα ἡ τούτου πρό-
φασις· καὶ γὰρ ὁ πενίᾳ συζῶν τάδε ὑφίσταται δεινά,
εἶτα τὸ ἐναντίον, ὁ δὲ πενίας ἀπηλλαγμένος οὐδὲν τοιοῦ-
τον ὑφίσταται. Παραβολὴ, παραδείγματι. Δια-
φέρει ἡ παραβολὴ τεῦ παραδείγματος, καθὸ ἡ μὲν ἀπὸ 5
ταῦν καθ' ἐκάστην γινομένων λαμβάνεται, ὡς ἔχει τὸ,
ῶσπερ γὰρ οἱ γῆν ἐργαζόμενοι, καὶ τὸ, ὡσπερ γὰρ οἱ
δεσμῷ πατειλημμένοι δεινῷ· τὸ δὲ παράδειγμα ἀπὸ τῶν
ἄπαξ γεγονότων· ὡς ἔχει τὸ, τὸν Λημοσθένους ὅρα μοι
βίον, καὶ τὸ, σκόπει τὸν Ἰρον, ὃς Ἰθάκης²⁹ μὲν εἰς 10
ἐγεγένητο, ἥ καὶ τὸ, ἀλλ' Ὁδυσσεὺς ὁ τῆς Ἰθάκης κρα-
τῶν· ἔτι διαφέρειν λέγουσι παράδειγμα καὶ παραβολὴν
τῷ τὸ μὲν παράδειγμα ἀπὸ τῶν λογικῶν ζώων λαμβά-
νεσθαι μόνων, τὴν δὲ παραβολὴν καὶ ἀπὸ τῶν ἀλόγων,
καὶ ἀπὸ τῶν ἀψύχων ἔσθ’ ὅτε.

15

Μαρτυρία παλαιῶν. Η μαρτυρία τῶν παλαιῶν
τῶν ἀτέχνων οὖσα πίστεων ἀπήτει τῶν λοιπῶν προτα-
χθῆναι κειμαλαίων· ἐκεῖνα γὰρ ἐντεχνοι πίστεις εἰσὶ· δέον
δὲ προτάττεσθαι τὰς ἀτέχνους πίστεις τῶν ἐντέχνων,
ἀλλ' ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἐνίλλαξε τὴν τάξιν, οὐ 20
γὰρ ἐνεχώρει τὴν μαρτυρίαν τῶν παλαιῶν ἥ πρὸ τῆς αἰ-
τίας ἥ μετ' αὐτὴν, καὶ πρὸ τοῦ ἐναντίου ταχθῆναι, ἥ
πρὸ τῆς παραβολῆς δὲ τοῦ παραδείγματος, καὶ τοῦτο
σκοπήσας καθ' ἐαυτὸν συνιδοις· ἀτεχνοι δὲ πίστεις εἰσὶ²
μαρτυρίαι, ὅροι καὶ τὰ τοιαῦτα. Μαρτυρία παλαιῶν 25
οὐχ ὡς πρὸς τὸν εἰπόντας τὴν χρείαν, ἀλλ' ὡς πρὸς σὲ
τὸν μελετῶντα τὴν χρείαν. Ἰστέον δὲ, ὅτι περὶ τῆς μαρ-
τυρίας τῶν παλαιῶν βούλονται οἱ πρὸ ἡμῶν, ἵνα ὅτε
ἀπορῶμεν αὐτῆς, τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι χρώμεθα,
λέγοντες οὕτως· πολλοὶς ἦν καὶ παλαιῶν παραθεῖναι 30
λόγους, συνηγοροῦντας τῷ προκειμένῳ, εἰ μὴ τῆς παρού-

²⁹ Vind. Ἰθάκη.

σης ὑποθέσεως τὰ πολλὰ λέγειν ἥδειν ἀλλότριον. τινὲς δὲ διαφέρειν ἔφασαν μαρτυρίαν καὶ ἐκμαρτυρίαν τῷ ἐγγράφῳ καὶ ἀγράφῳ· τὰ μὲν ἔγγραφα, γασὶ, λέγονται ἐκμαρτυρίαι, ³⁰ τὰ δὲ ἄγραφα μαρτυρίαι, καίτοι τὸ 5 παρὸν κεφάλαιον δι’ ἐγγράφων γενόμενον μαρτυρία καὶ οὐκ ἐκμαρτυρία ὠνόμασται.

Ἐπιλόγῳ βραχεῖ. Ἐπίλογος τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ λόγου λέγεται, ὡς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μέρεσι τοῦ λόγου λεγόμενον, ὥσπερ καὶ ἐπιμύθιον λέγεται ἡ μετὰ τὸν μῆ-
10 θον τεθειμένη παραίνεσις. βραχὺν δὲ τοῦτον εἶναι βού-
λονται, καὶ μὴ μεῖζονα τῶν ἀγώνων, ὥσπερ οὐδὲ τὸ προ-
οίμιον μεῖζον τῆς διηγήσεως. Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ ἐπίλογος
ἡ πρὸς τὸ ἐγκωμιαστικὸν κεφάλαιον γίνεται, ὡς ἔχει τὸ,
„πρὸς ἂ δεῖ βλέποντας Ἰσοκράτην θαυμάζειν τῆς τέχνης,
15 κάλλιστα περὶ τῆς παιδείας φιλοσοφήσαντα,“ καὶ τὸ,
„ὥστε πῶς ἔνεστι κατ’ ἀξίαν θαυμάζειν τὸν Θεόγυνιν,
κάλλιστα περὶ τῆς πενίας φιλοσοφήσαντα,“ ἡ πρὸς τὸ
λοιπὸν, οἷον ὡς ἵνα εἴπῃ τις, ὅτι καλῶς ἄρα τῷ Ἰσο-
κράτει ἡ τῷ Θεόγυνιδι ὁ λόγος ἐγνωμολόγηται. Θαυμά-
20 σαι δίκαιον Ἰσοκράτην τῆς τέχνης λογικὴν χρείαν
λαμβάνων ὁ τεχνικὸς διαιρεῖ τοῖς προεκτεθεῖσι κεφαλαιοῖς,
διδάσκων ἡμᾶς, ἵνα καὶ αὐτὰ μελετῶντες χρείαν οὗτως
αὐτὴν μεταχειριζόμεθα, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι
μεταχειρίζεται. ἔστι δὲ ἡ παροῦσα χρεία λογικὴ, καθ’
25 ἐκούσιον ἀποφαντικὴν τροπικὴν ἀποροῦσι δέ τινες λέγον-
τες, ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μύθου τὸ μᾶλλον ἡδύτερον εἶδος
εἰς μελέτην μετεχειρίσατο, τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἡθικὸν, καὶ
ἥσπερ ἐπὶ διηγήματος δραματικὸν ἐμελέτησε διηγῆμα
διὰ τὸ ἐνὸν ἡδὺ τοῖς δραματικοῖς διηγήμασιν, οὕτω πάν-
30 τως καὶ χρείαν εἴπερ ἐβούλετο μελετῆσαι, τιγὰ τῶν χα-
ριεντισμῶν ἔνεκα παραλαμβανομένων ἀκόλουθον ἦν αὐ-

^a
30 Vind. ἐκμαρτυρίαι.

τῷ μελετῆσαι, ἀλλ' ἵστεον ὅτι ταῖς κατὰ χαριεντισμὸν
χρείαις οὐ δέον ἐστὶν ἐγγυμνάζεσθαι διὰ τὸ γέλωτα φέρειν
τοῦ λόγου τὴν ἔκβασιν. Ἐτὶ ζητεῖται, διατί λογικὴν
χρείαν εἰς παραδειγματα τῆς διαιρέσεως παρέλαβε, καὶ οὐχὶ⁵
πρακτικὴν ἢ μικτήν· καὶ φαμὲν, ὅτι λογικὴν χρείαν μελετῆσαι
τῷ διδάσκαλος ἔργῳ δεικνὺς, ὅτι οἷς βίος ὁ λόγος, τούτοις
καὶ τὰ λογικὰ τῶν πρακτικῶν τιμιώτερον, καὶ ἄμα¹⁰
καθαρωτέραν καὶ τελειοτέραν τὴν τῶν κεφαλαίων διαιρέσιν
ἐν ταῖς λογικαῖς χρείαις γινώσκων ὑπάρχουσαν, ἢ-
περ ἐν ταῖς πρακτικαῖς καὶ μικταῖς, ἢ ὅτι, ὥσπερ ἐν τῷ¹⁵
μύθῳ σκοπὸν ἔχων προτρέψαι τοὺς νέους πρὸς ἐπισέλειαν
καὶ σπουδὴν τὴν περὶ τέχνην, ὃν εὔρισκε μῦθον συμβαλλόμενον τῷ σκοπῷ, τοῦτον ἔξειθετο ἀδιαφόρως, οὕτω
κάνταῦθα σκοπῶν προτρέψαι τοὺς νέους ἔχεσθαι πόνων
τῶν περὶ τὴν γνῶσιν, ἢν εὔρισκε χρείαν ἀρμόδιον τῷ²⁰
σκοπῷ, ταύτην εἰς διαιρέσιν προῦθηκεν, ἢ ὅτι, ἐπειδὴ
ὁ Ἑρμογένης ἐν τοῖς φερομένοις αὐτοῦ γυμνάσμασιν ἐπὶ²⁵
ταύτης τῆς χρείας ἐμφαίνετο τὰ τοῦ παρόντος γυμνάσματος
παραδειγματίζων κεφαλαία, ἀπερ ἐκεῖνος διὰ³¹ βραχέων
καὶ ἐν στεγῷ ἔλεγε, ταῦτα οὗτος διὰ πλατέων ἐβού-³⁰
λήθη εἶπεν, ἄμα καὶ τὰ ἐκείνου διασαφῶν καὶ τὴν ὀφειλούμενην μελέτην ἀποδιδούς· ἔχει δὲ τὰ Ἑρμογένους οὐ-
τῶς· ἐργασία δὲ ἐστω τῆς χρείας τοιαύτη, πρῶτον ἐγ-
κώμιον διὰ βραχέων τοῦ εἰπόντος ἢ πράξαντος· εἴτα
αὐτῆς τῆς χρείας παράφρασιν, εἴτα αἰτίαν, οἷον Ἰσο-³⁵
κράτης ἔτη τῆς παιδείας τὴν μὲν ὁἶσαν εἶναι πικρὰν,
τὸν δὲ καρπὸν γλυκύν. ἐπαινος. Ἰσοκράτης σοφὸς ἦν,
καὶ πλατυνεῖς ἡρέμα τὸ χωρίον· εἴτα καὶ ἡ χρεία, εἴπε-
τοδε· καὶ οὐ θήσεις αὐτὴν ψηλήν, ἀλλὰ πλατύνων τὴν
ἔριηντείαν· εἴτα ἡ αἰτία· τὰ γὰρ μέγιστα τῶν πραγμάτων
ἐκ πόνων γίνεται κατορθουσθαι. κατορθωθέντα δὲ

31 Vind. τά.

τὴν ἡδονὴν φέρει· εἶτα κατὰ τὸ ἐναντίον· τὰ μὲν γάρ τυχόντα τῶν πραγμάτων οὐ δεῖται πόνων καὶ τὸ τέλος ἀηδεστατον ἔχει, τὰ σπουδαῖα δὲ τούναντίον· εἶτα ἐκ παραβολῆς· ὥσπερ γὰρ τοὺς γεωργοὺς δεῖ πονήσαντας 5 περὶ τὴν γῆν κομιζεσθαι τοὺς καρποὺς, οὗτω καὶ περὶ τοὺς λόγους· εἶτα ἐκ παραδείγματος· Δημοσθένης καθείρξας ἑαυτὸν ἐν οἰκίᾳ καὶ πολλὰ μοχθήσας ὕστερον ἐκομιζετο τοὺς καρποὺς στεφάνους καὶ ἀναθόσεις· ἔστι δὲ καὶ ἐκ κρίσεως ἐπιχειρήσαι, οἷον Ἡσίοδος μὲν γὰρ 10 ἔφη·³²

Τῆς δ' ἀρετῆς ἴδρωτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,
ἐν δὲ τῷ τέλει παρακλησίας^{32*} προσθήσεις, ὅτι χρὴ πειθεσθαι τῷ εἰρηκότι ἡ πεποιηκότι.

Θαυμάσαι δίκαιον Ἰσοκράτην τῆς τέχνης.
15 Λιχῶς τοῦτο ἐμηνεύοντιν, οἱ μὲν γὰρ ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν τέχνην φασὶν, οἱ δὲ ἀντὶ ἔνεκα τῆς τέχνης Ἀττικῶς, ὡς εἶναι ὄμοιον τῷ· „ό τὸ ὁδὸν θαυμάζων τοῦ κάλλους.“ ἔστι δὲ τὸ καλούμενον σχῆμα ἐπίκρισις ὕδιον ὃν τῆς σεμνότητος, μιᾶς οὖσης τῆς σεμνότητος τῶν ποιουσῶν τὸ μέγεθος ἴδεων· ἔστι δὲ ἐπίκρισις ἡ τῶν ὁγηθέντων ἐπιβεβαίωσις, ὡς ἂν εἴ δημηγορῶν ἔρεις, καλῶς ἄρα τὴν ὑπόθεσιν διεξῆλθεν· ἐπικρίνεις γὰρ καὶ οἷον ἐπιλογῆς τοῖς μετὰ λογισμοῦ ὁγηθεῖσιν.³³ Ὁς ὄνομα αὐτῇ κατεφάνη λαμπρότατον. Καὶ τοῦτο δικῶς ἐρ-
20 μηνεύοντιν· ἡ γὰρ ἀντὶ τοῦ αὐτῆς τῆς τέχνης, ἡ ἀντὶ τοῦ ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ τέχνην δὲ λέγουσι τὴν ὁγηθορικήν. ὄνομα δὲ εἴπε λαμπρότατον ἀναφανῆναι τὸν Ἰσοκράτην τῆς ὁγηθορικῆς, ἡ δι' αὐτοῦ ἐπαρθείσης αὐτῆς εἰς μέγα καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὀνομασθείσης, ἡ ὅτι ἀπ' αὐτῆς πα-
25 ρονομαζόμενος καὶ ὁήτωρ ἀπὸ ταύτης λεγόμενος λαμπρότατος ἐπὶ τῷ ὁγηθορεύειν Ἰσοκράτης ἐγένετο, ἡ διότι

32 Ἔ. κ. Π. 287.   32* Codd. παρακλησίας. Hermog. ιρσε παράκλησιν.   33 Vind. ὁγηθεῖσι.

Ίσοκράτης ἐκλήθη ἡ ρήτορικὴ ἀπὸ τοῦ τῶν ἵσων κρατεῖν· ἵσα δὲ λέγεται τὰ ἐνδεχόμενα καὶ δυνάμεια γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι.

Θαυμάσαι δίκαιον. Τὸ μὲν „Θαυμάσαι δίκαιον Ίσοκράτην τῆς τέχνης“ πρότασις ἐστι θετικὴ ἐξενηγημένη· τὸ δὲ „ὅς ὄνομα αὐτῇ κατεγάνη λαμπρότατον,“ καὶ τὸ „καὶ ὅση τις ἦν ἀσκῶν ἐπεδείξατο,“ τὸ ὅση τις ἦν ἀντὶ τοῦ ὀπόση τις ἦν κατὰ τὸ μέγεθος· τοῦτο δὲ ὅσον εἶπε, τοὺς ἄλλους ρήτορας αἰνιττόμενος· τριῶν γὰρ εἰδῶν ὄντων τῆς ρήτορικῆς, συμβουλευτικοῦ, δικανικοῦ, πανηγυρικοῦ, ὁ μὲν Ίσοκράτης καὶ τοῖς τρισὶν ὅμοιῶς εὐδοκιμηκώς φαίνεται, τῶν δὲ ἄλλων ζκαστος καθ' ἓν μόνον ἢ δύο· αὐτίκα γοῦν ὁ Δημοσθένης τῷ πανηγυρικῷ πολλῷ λειπόμενος ἔαντοῦ φαίνεται, καὶ τὸ ὅση τις ἦν ἀντὶ τοῦ οἵα τις ἦν τῷ Ἀριθμοίῳ παρείληπται, ἵν' ἡ 15 ποσότης ἀντὶ τῆς ποιότητος. Ἡράφεται δὲ καὶ ὡς ἡ τις ἦν, τὸ δὲ ἀσκῶν ἀντὶ τοῦ σπουδάζων, ἐγγυμναζόμενος· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα κυρίως ἐπὶ τῶν ἀγώνων ἐστίν· καλῶς οὖν ἐνταῦθα τέθειται, παρόσου δι' ἀγώνος καὶ σπουδῆς εἰς ἔξιν τῆς τέχνης ἐρχόμεθα. Καὶ κηρύγτει τὴν 20 τέχνην, οὐκ αὐτὸς ἐκ ταύτης κεκήρυξται. Ἐπειδὴ ἢ κοσμεῖ τις τὴν τέχνην, ὡς ὅτι πολὺ τὸ εὐδόκιμον κτίσεται ἐν αὐτῇ, τότε γὰρ βλέποντες αὐτὸν τοιοῦτον ὄντα θαυμάζομεν τὴν τέχνην ὡς τοιούτους δυναμένην ἀποτελεῖν, ἢ κοσμεῖται ὑπὸ τῆς τέχνης, ὡς οἱ μέσως 25 ἔχοντες καὶ τούτῳ αὐτῷ σεμνυνόμενοι, τῷ ρήτορες τυχὸν ἢ γραμματικοὶ ὄνομάζεσθαι, τὸν Ίσοκράτην τῆς πρώτης μοίρας ἀξιοῖ ὁ Ἀριθμότος· φησὶ γὰρ αὐτὸν κοσμῆσαι τὴν τέχνην μᾶλλον ἢ ὑπὸ αὐτῆς κοσμηθῆναι· ἔνιοι δέ φασιν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ὑπερβολικόν ἐστιν, εἰ 30 γὰρ μὴ αὐτὸς,³⁴ φασὶν, ὑπὸ τῆς τέχνης ἴκηρυχθη, οὐκ ἀν ἡδένατο κηρύξαι αὐτήν.

34 Vind. αὐτιά.

Ἄλλ' οἵα περὶ τῆς παιδείας ἐφιλοσόφησε.
Τὸ οἷα θαυμαστικὸν κεῖται ἐνταῦθα, λαμβάνεται δὲ
καὶ ἐπὶ σχετλασμοῦ ἔσθ' ὅτε, ὡς ἐν τῇ ἀνασκευῇ. ἔστι
δὲ ἀμφότερον τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἐνδιαθέτου λόγου.

5   ‘Ο παιδείας ἐρῶν πόνων μὲν ἄρχεται, πόνων
δὲ ὅμως τελευτώντων εἰς ὄνησιν. Εἰ καὶ δοκεῖ
τοῖς ἐξηγηταῖς δεῖν τὸ παραφραστικὸν μεῖζον τοῦ ἐγκω-
μαστικοῦ γίνεσθαι, ὅμως ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ παρούσῃ
μελέτῃ τοῦτο συναιρεῖ. Καὶ ἂν μὲν ἐφιλοσόφησε
10 τάδε, τοῖς δ' ἐφεξῆς μαθησόμεθα· τοῦτο ἔστιν
ἡ καλούμενη συμπλήρωσις, καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ
κατὰ τὴν μέθοδον εὐχρινῇ ποιοῦσα τὸν λόγον, ἔογον δὲ
αὐτῆς τὸ τὰ μὲν παρελθόντα ἀναπαύειν, τῶν δὲ ὁηθη-
σομένων ἀρχὰς ἔχειν. οἶον³⁵ „τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι
15 εἶπον, οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιαῦτα“· χρῆται δὲ
αὐτῷ Ἀφθόνιος οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ
γνώμῃ καὶ ἐν τῇ ἀνασκευῇ καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ, διὰ τὸ
σαιρήνειαν ἐπιτηδεύειν, ἡς ἐργαστικὴ ἡ εὐκρίνεια, ἡς
ἴδιον ἡ συμπλήρωσις.

20   Τοῖς τῆς παιδείας ἡγεμόσι συνεξετάζονται.
Παιδείας ἡγεμόνας τοὺς διδασκάλους λέγει· τὸ δὲ συνε-
ξετάζονται οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ συναμιλλῶνται, παρό-
σον καὶ ὁρῶντες τὰ ἐκείνων τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ ποιεῖν ἀναγ-
κάζονται, οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ ὅμοι ἐγγυημνάζονται. οἱ δὲ
25 ἀντὶ τοῦ σύνεισι καὶ ἐνδιατρίβουσι. Παρὸ οἴς καὶ
τὰ προσελθεῖν φοβερόν· τινὲς ἀντίπτωσιν τοῦτο εἶπον,
ἀντὶ τοῦ παρὸ οὖς, οἱ δὲ τὸ προσελθεῖν ἀπόλυτον³⁶
εἰρήκασι. Καὶ τὸ διαλιπεῖν ἀμαθέστατον· ἀμα-
θίας πρόξενον· καὶ παροῦσι καὶ³⁷ μέλλουσι. Τὸ
30 μέλλουσι ἡ ἀντὶ τοῦ βραδύνουσι καὶ ἀναδυομένοις, ἡ

35 Thuc. I, 36.   36 Vind. ἀπόλυτον. Laur. ἀπόλυτον.

37 καὶ Codd. om. inserui ex Aphthonio.

ἀντὶ τοῦ ὁφείλουσιν ἀπελθεῖν. Παιδαγωγοί. Τῶν παιδαγωγῶν οἱ πατέρες εἰσὶ χαλεπώτεροι, ἐπειδὴ οἱ παιδαγωγοὶ χαλεπώτεροι εἴησι³⁸ τοῖς παισὶ τῶν διδασκάλων δοκοῦσιν, οἱ δὲ πατέρες καὶ ἀμφοτέρων· δεινὸν γὰρ καὶ κομιδῆς καὶ παγχάλεπον, τὸ παρὸν ὡν δέοντα ἦν αὐτοὺς κατοικτείρεσθαι, παρὰ τούτων αὐτῶν ἐξετάζεσθαι· διὰ τοῦτο γὰρ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἀρξάμενος προβαίνει ἐπὶ τὸ ἀκμαίότερον, ὅπερ ἀρετή ἐστι λόγου. Αἰκιζόμενοι δὲ χαλεπώτερον. Ἀικιζόμενοι ἀντὶ τοῦ αἰκιζόντες· ἵστεον δὲ ὅτι τῶν ὄγκων τῶν μὲν τὰ μὲν 10 ἐνεργητικὰ οὐχ εὔρηνται³⁹ ἐν χρήσει, ἀς ἐπὶ τοῦ πορεύομαι, τῶν δὲ τὰ παθητικὰ ὡς ἐπὶ τοῦ ζῶ, πλουτῶ, ὅδεύω, καὶ πάλιν ποτὲ μὲν τὰ παθητικὰ λαμβάνονται ἀντὶ ἐνεργητικοῦ, ὡς τὸ λοιδορούμενος ἀντὶ τοῦ λοιδορῶν, καὶ αἰτιώμενος καὶ μεμφόμενος ἀντὶ τοῦ ἐπιτιμῶν, 15 ποτὲ δὲ πάλιν ἀντὶ παθητικοῦ λαμβάνονται τὰ ἐνεργητικὰ, ὡς ἔχει ἐκεῖνο ἐν τῇ εἰσαγωγῇ Πορφυρίου· „Ἡρακλεῖδαι γὰρ λέγονται οἱ ἐκ γένους κατάγοντες Ἡρακλεούς·“ ἐστι δὲ τῆς Ἀτθίδος τοῦτον⁴⁰ ἰδιον· αὐτοὶ γὰρ ἀεὶ παθητικῷ ὄγκῳτι τοῦ ἐνεργητικοῦ χρῶνται, οἷον γράφομαι, ποιοῦμαι ἀντὶ τοῦ γράψω, ποιῶ, ποιείσθων, νοείσθων, λέγει ἀντὶ τοῦ ποιείτωσαν, νοείτωσαν.

Φθάνει τὴν πεῖραν τὸ δέος καὶ διαδέχεται. Τὸ δέος ἡ κόλασις· πρῶτον γὰρ φοβοῦνται τὰς κόλασεις, εἴτα κολάζονται. τὸ οὖν φθάνει ἀντὶ τοῦ προλαμβάνει, οἷον προλαμβάνει τὴν πεῖραν τῶν βασάνων. Οἰνεῖα δὲ τὰ κατορθώματα κρίνουσι, λείπει τὸ ὡς, ἢντις ὡς οἰκεῖα. Φύγει μὲν τοὺς διδασκάλους· δύο ταῦτα παράκεινται ἀλλίλοις, ταυτότης ὄγκων τῶν καὶ

38 Vind. et Laur. τοὶ ser. τῆται. 39 Vind. εὔρονται.
lectio ex littera η in Laur. minus distincte scripta orta. 40
Vind. αὐτη̄. Laur. αὐτη̄ et γρῶνται.

ποικιλία· καὶ τῇ μὲν ταυτότητι τότε προσῆκόν ἐστι χρῆσθαι, ὡς τὸ περὶ μεθύδου δεινότητος ἡμᾶς διδάσκει βιβλίον, ὅτι τοῦ πράγματος ἐν ὄνομα ἥ τὸ ἐναργέστατον, ὡς παρ' Ὁμηρῷ.

5   ‘Ως δὲ χιῶν κατατίκετ² ἐν ἀκροπόλοισιν ὕρεσσιν,
“Ιπ τ’ Ἔνδρος κατέτηξεν, ἐπὴν ⁴¹ Ζέφυρος καταχεύη·
Τηκομένης δ’ ἄρα τῆς ποταμοὶ πλήθουσι φέοντες,
‘Ως τῆς τήκετο καλὺν παφῆια δικρυχεούσης.

Ἐνταῦθα γὰρ ἐπειδὴ ἐν μόνον ὄνομα ἥν τὸ τὴν ἐνάρ-
10 γειαν ἔχον τοῦ πράγματος, καὶ οὐδὲν οὕτως ὁρμόζον ἥν
οὔτε τὸ χεῖται οὔτε τὸ λύεται ὡς τὸ τήκεται, διὰ
τοῦτο πολλάκις τῷ αὐτῷ ἐχρήσατο, καὶ τῇ μὲν ταυτό-
τητι ἐν τούτοις χρησόμεθα· τῇ δὲ ποικιλίᾳ πάλιν χρη-
στέον, ὅταν πολλὰ ὄνόματα ὑπάρχῃ ἵστερα καὶ ὅμοίως
15 ἔχοντα τὴν ἐνέργειαν, ὡς καὶ ὁ Ὁμηρος ποιεῖ λέγων· ⁴²

‘Ως δ’ ὅταν ὀδίνονσαν ἔχῃ βέλος δεῦν γυναικα,
Δριμὺν, τό τε προέεισι μογοστόκοι Εἰλειθυῖαι,
‘Ηρης θυγατέρες πικρὰς ὀδῖνας ἔχουσαι·

ἐνταῦθα γὰρ ποικιλίᾳ ὄνομάτων ἐχρήσατο, τὸ δέξιν καὶ
20 τὸ δριμὺν καὶ τὸ πικρὸν παραλαβών· καὶ ὁ Ἀφθόνιος
δὲ καὶ αὐτὸς ποικιλίαν ὄνομάτων ἐν τῷ παρόντι τετή-
ρηκεν. ἔχει γὰρ τὸ φύγη, τὸ ἀποδράσει, τὸ ἀποστρα-
φείη· πλὴν σημείωσαι, ὅτι κυριολεκτεῖν ἐιμένενος, τῷ
φύγη μὲν ἐπὶ τοῦ διδασκάλου, τῷ δὲ ἀποδράσει ἐπὶ τῶν
25 πατέρων ἐχρήσατο· ἡ μὲν γὰρ φυγὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἐλευ-
θέρων λέγεται, ὥσπερ καὶ ἐπὶ στρατιωτῶν φευγόντων,
ἥ τινῶν ὑπευθύνων, ἡ δὲ ἀπόδρασις ἐπὶ μόνων τῶν
κατὰ φύσιν ἥ τύχην δεδούλωμένων, ἐπὶ ⁴² μὲν τῶν κατὰ
φύσιν ὥσπερ ἐπὶ τῶν παιίδων, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τύχην,
30 ὥσπερ ἐπὶ τῶν δούλων. Καὶ μετὸ τοῦ δέους τῷ

41 Vind. ἐπήν κε. — Od. τ, 205.   42 Il. λ, 269.

Vind. ἐπει.

λόγων ἀφήρηται. Τὸ ἀφήρηται ἀντὶ τοῦ ἐστέονται τέθειται· ἔστι δὲ καὶ αἰτιατικῇ συντάσσεται τὸ ἀφαιροῦμαι· ὅτε μὲν γὰρ ὅπερ εἶχον ἐκεῖνο ἀποβαλοῦμαι, αἰτιατικῇ συντάσσεται, ὡς ἔχει καὶ τὸ,⁴⁴

‘Ως ἔμ’ ἀφαιρεῖται Χρυσῆδα καλλιπάρησον.

5

ὅτε δὲ ὅπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἰς ἐμὴν περιῆλθεν, ἐκείνου λέγομαι στερηθῆναι, γενικῇ,⁴⁵ ὡς καὶ τὸν κόσμον τῆς κεφαλῆς παραπεισθαι· ἥτοι γὰρ ἀπεκείρετο τὰς τρίχας τοῦ ἡμίσεος μέρους, ὡς φησι, τῆς κεφαλῆς, ὡς ἂν μὴ ἔξω τῆς οἰκείας προβαίνῃ,⁴⁶ ἀλλ’ ἔνδον τῆς οἰκίας κα- 10 θῆμενος ἀναγινώσκῃ, ἢ ὅτι τὸ κοσμεῖν τὴν κεφαλὴν παρελογίζετο καὶ⁴⁷ ὡς οὐδὲν ἴγειτο. Κόσμον ἄριστον τὸν ἐξ ἀρετῆς ἡγησάμενον.⁴⁸ Τῆς συντάξεως τοῦ λόγου δοτικὴν ἀπατούσης πτῶσιν, ἵν’ ἦ, κόσμον ἄριστον τὸν⁴⁹ ἐξ ἀρετῆς ἡγησαμένῳ, λήθῃ τῶν ἀντιγράφων αἰτια- 15 τικὴ σκεδὸν ἀπάσαις⁵⁰ ταῖς βιβλοῖς ἐκτέθειται.

Διὸ θαυμάσαι τὸν Ἡσιόδον δεῖ. Ζητεῖται, διατί ἀφ’ Ἡσιόδου καὶ οὐκ ἀφ’ ἐτέρου τὴν μαρτυρίαν ἔλαβε· καὶ λέγουσιν, ὅτι, ἐπεὶ γνωριμώτερος ἦν οὗτος ὁ ποιητὴς τοῖς νεοῖς, ἐν Ἰόροις δὲ καὶ Ἡμέραις ταῦτα λέ- 20 γει· ἐπειδὴ δὲ ἡ τῷ Ἀγθονίῳ τεθεῖσα εἰς παράδειγμα μελέτη τοῦ λογικοῦ ἐστιν εἴδους τῆς χρείας, φαίνεται δὲ ζητήσεως ἔξιον, πῶς ἂν ἐν ταῖς πρακτικαῖς χρείας ἡ μαρτυρία τεθείη λόγων οὐκ ὄντων, φέρε ἀπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν τὴν λύσιν τοῦ ἀπορίματος ἔχοντες εἴπωμεν· ἔστι 25 γὰρ εἰπεῖν, φησὶν ὁ ἔξιγητης, καὶ ταῖς πρακτικαῖς χρείας χρῆσιν ἀκολουθεῖν· δεῖ γὰρ λέγειν ὅτι καλὸν τὸ γεγενη-

44 Il. a, 182. — 45 Vind. γένηται. Ser. γενικῇ. 46

Vind. προβαίνει. 47 Codd. δέ. Ser. καὶ. 48 Vind. et

^v Laur. ἡγησάμενος. ad accusativum spectant, quae in commentario sequuntur. 49 Vind. et Laur. τὸν τῷ εξ ἀ. 50 Codd. ἄπασι.

μένον, καὶ ὅτι τὸν σκοπὸν τῆς πράξεως ἐγνωμολόγησεν ἔτερος. ὡς ἐπὶ τοῦ λιογένους τοῦ τυπτήσαντος τὸν παιδαγωγὸν, ἐροῦμεν, ὅτι καὶ Θουκυδίδης τοῖς πραχθεῖσιν ὁμολογεῖ λέγων· ὁ γὰρ δυνάμενος παῦσαι, περιορῶν δὲ 5 ἀληθέστερον αὐτὸ δῷ, ἥ τὸ τοῦ Δημοσθένους· ὁ γὰρ τὸ σπέρμα δοὺς, οὗτος τῶν φύντων καρπῶν αἴτιος· ἐπειδὴ δὲ τὰ παραδείγματα φῶς εἰσὶ τῶν λεγομένων, φέρε τοῦ Ἀφθονίου λογικὴν μόνην χρείαν εἰς παράδειγμα μελετήσαντος, ἡμεῖς καὶ λογικῆς χρείας, καὶ πρακτικῆς καὶ 10 μικτῆς μελέτας, οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν μελετηθείσας εἰς παράδειγμα θήσομεν.

Χρείας λογικῆς μελέτη· Χρεία λογική· Ἀφθονίου τοῦ ὁήτορος τὸ εἰς πεῖραν ἡκον ἀνιαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν εἶναι εἰπόντος, τὸ ὄηθὲν ἀπομνημονεύεται. Φιλοσοφεῖν⁵¹ 15 ἐν ταῦτῷ καὶ ὁητορεύειν ὁ Ἀφθόνιος εἶλετο, καὶ μήτε τὴν ἐξ τῆς ὁητορείας δεινότητα τῶν ἐκ τῆς φιλοσοφίας ἀποστερεῖν ἀγαθῶν, μήτε μὲν τὰς φιλοσόφους ἀποφάνσεις ὁητορικῆς εὐφραδείας ἔξωθεν τίθεσθαι· τῷ μὲν γὰρ ὁητορικὰς συγγράφειν μεθόδους καὶ ἀκολούθως τοῖς κα- 20 νόσι τὰς μελέτας ἐκτίθεσθαι, τὴν ὁητορικὴν ἐξήλωσε δύναμιν· τῷ δὲ ἐν αὐταῖς ταῖς μελέταις περὶ τῶν πραγμάτων, ὡς ἔχουσι, φύσεως ἀποφαίνεσθαι, τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν τετήρηκε, καὶ ἄλλοτε μὲν καὶ ἄλλως περὶ τινῶν ἀποφαίνεται, τινὶ δὲ περὶ τῶν ἀποβαλόντων τὰ εἰς πε- 25 ραν αὐτοῖς ἐλθόντα, τίνα πεφιλοσόγηκεν, ἵδωμεν. Πα- φραστική· Τί γὰρ, φιλσὸν, ὑστέρησεν παθῶν, ὃν συνήθειαν ἔσχηκεν ἀνιαρὰν τὴν ἀφαίρεσιν πέπονθε, καὶ ταῦτα μὲν, ἀπερ ὁ σοφιστὴς ἀπεφήνατο· ἡμεῖς δὲ ὡς ὁρθῶς ἔχει τὰ ὄηθέντα καὶ πάνυ καλῶς, ἐν τοῖς ἔξης 30 ἀποδεῖξομεν. Ἐκ τῆς αἰτίας. Εἰδὼς γὰρ τὰ γνώριμα τῶν ἀγνοούμενων μᾶλλον ἀπασιν ἀγαπώμενα, καὶ ταῦτα

51 Vind. φιλοσοφοί.

τιθεμένους περὶ πλείονος ἄπαντα ὃν τὸ χρήσιμον ἵσασι, καὶ τὴν τούτων ἀποβολὴν ἀλγεινοτάτην νενόμικεν· ὃν γὰρ ἡ κτῆσις ἡδίστη καὶ περισπούδαστος, τούτων ἡ στέρησις ἀνιαρὰ δὲ καὶ λύπης παραίτιος. Ἐκ τοῦ ἐν αντίον· οὐ μὴν τὰ μὴ εἰς πεῖραν ἐλθόντα τοιαῦτα· οὐδεὶς⁵ γὰρ τούτων στερούμενος, ὃν οὐκ οἶδε τὸ χρήσιμον, λύπης ἐπὶ τούτῳ πρόφεσιν λήψεται. Παραβολική· ὥσπερ δὲ τῶν ζώων τοῖς σώμασιν αἱ τῶν συνήθων τόπων ἀναγκαρήσεις νόσων καθεστήκασι⁵² πρόξενοι, οὕτω καὶ τῶν προαγμάτων ὅσα πείρᾳ τὸ χρήσιμον ἐβεβαίωσαν ἀνιαρά¹⁰ εἰσιν ἀγαρούμενα. Παραδειγματική· ἐνθεν τοι καὶ ὁ Ηγιλέως ἡσπάζετο τὴν τῆς Βρισηΐδος συνήθειαν, ἥλγει δὲ ταύτην ἀγαρούμενον τοῦ ἀγαμέμνονος, οἷς γὰρ τῆς κόρης ἔσχηκε πεῖραν, λυπηρὰν εἶχε τὴν ταύτης ἀγαρίσειν. Μαρτυρία παλαιῶν. Ταῦτα καὶ Θουκυδίδης ὁ σο-¹⁵ φὸς ἐπιστάμενος, „λύπη,“ εἴρικεν, „οὐχ ὃν ἀν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται,⁵³ ἀλλ’ οὖ ἀν ἐθᾶς γενόμενος ἀγαρεθείη.“ Ἐπίλογος· ὥστε οὐ μᾶλλον τοῦ σοφιστοῦ τὸ περὶ τὴν ὁμηρούχην ἐπαινετέον εὐδόκιμον, ὅσον τὰ περὶ τὰς ἀπογάνσεις θαυμαστέον φίλοσο-²⁰ φώτατον.

Ἐτέρα προστική. Ἀλέξανδρος ἐρωτηθεὶς, ποῦ ἂν ἔχοι τοὺς θησαυροὺς, τοὺς φίλους παρόντας ὑπέδειξεν. Ἐγκωμιαστική· καὶ οἱ λόγοι μὴ φράσωσιν ἄξια, ὅμως δεῖ βραχέα διὰ λόγων διεξελθεῖν, ἵνα δι’ ἀμφοτέρων κη-²⁵ρύττηται, καὶ τοῖς ὅπλοις κρατῶν καὶ τοῖς λόγοις ὁ δηλούμενος, ισανήν γὰρ ἀμφοτέρων πεῖραν παραστησάμενος, τὸν γεγεννηκότα ὑπερέβη ταῖς πράξεσι καὶ Φιλίππου φανεῖς τοῦ Λιὸς ἐνοιῆσετο. Ηραφραστική. Βασιλεὺς δὲ γεγονὼς ὡς κοινότατος ἐδίδου πᾶσιν μαθεῖν⁵⁰

52 Vind. post καθεστήκασιν repetit αἱ τῶν συνήθων. 53

Vind. σπερίσκεται. — Thuc. II. 67.

περὶ ὃν ἀν ἐθελήσωσε, καὶ δοκοῦντός τινος τοσοῦτον αὐτὸν κεκτῆσθαι τὸν πλοῦτον ὅσον τῶν τροπαίων ἐκτήσατο πλῆθος, καὶ ζητοῦντος υαθεῖν, πόσα κέπηται, παρελθὼν τοὺς πόνους ὁ Ἀλέξανδρος τὸ πλουτεῖν ἐν τῷ φιλεῖν 5 ὡρίζετο, καὶ δι' ὃν ὁ πλοῦτός ἐστιν ἀσφαλέστερος, τούτους καὶ πλοῦτον ὡρίσατο βέβαιον, καὶ ἐ μὲν εἰργαστο τάδε, πάρεστι δὲ ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἐπαινέσαι τὸν ἄνδρα.
 Ἐν τῆς αἵτιας. Καιροὺς καὶ τίχας καὶ τὰς ἡλικίας ἔσχεν Ἀλέξανδρος, βεβαιούσας τὴν ἔκεινον διάνοιαν, εἰ-
 10 ρήνη καὶ πόλεμος ἀναμένει φίλων τὴν εὔνοιαν· προπαρέ-
 χεται μὲν γὰρ εἰρήνην τῶν φίλων ἡ σπουδὴ, πόλεμος δὲ
 συνεργοῦσαν ἔχει τῶν ἐπιτηδειῶν τὴν εὔνοιαν. εἴτα πενία
 καὶ πλοῦτος, ἡ μὲν ἐκ φίλων μεταβάλλεσθαι πέρυνεν,
 ἡ δὲ διὰ φίλων φυλάττεσθαι, καὶ τὰ χρηστὰ διασώζε-
 15 σθαι, καὶ νεότης καὶ γῆρας ἐκ φίλων συνέστηκε· νεότης
 μὲν γὰρ ἡδίων συνοῦσα τοῖς φίλοις, γῆρας δὲ διὰ φίλων
 ἐπικουρίζεται. Ἐν τοῦ ἐν αντίον· εἰ δέ τις ἔξελοι
 τοὺς φίλους τῶν ὄντων, αὐτὴν ἀνεῖλε τοῦ βίου τὴν ὄνη-
 σιν. Παραδειγματική. Ὁρέστην ὅρα τὸν Ἀγα-
 20 μέμνονος, Πελοπίδῶν μὲν ἔνα γινόμενον, μίαν δὲ ἔχοντα
 τῶν ἀσχημάτων παραψυχὴν, τὴν Πινάδον συνήθειαν,
 καὶ διὸ ἐλύπει τὸ γένος, φίλος συνών ἐθεράπευεν. καὶ
 τι δεῖ τὸν Ὁρέστην εἰπεῖν, ἀλλ' ὁ Ποσειδῶνος Θησεὺς
 κατείηπτο μὲν τοῖς ἐν Αΐδου δεσμοῖς, λύσιν δὲ ἔσχε τῶν
 25 κάτω δεινῶν τὴν Ἡρακλέους συνήθειαν, οὕτω καὶ οἷς
 θεοὶ πατέρες γεγόνασιν, οἱ φίλοι λυσιτελέστεροι. Μαρ-
 τυρία παλαιῶν. Ὅθεν θαυμάσαι τὸν Εὐρυπίδην με-
 δεῖ, μηδὲν εἶναι κρείττον τῶν φίλων φιλοσοφήσαντα, μὴ
 πλοῦτον, μὴ δύναμιν, ἀλόγιστον δὲ καὶ πλοῦτον τῶν
 30 φίλων ὁρίζειν ἀντάλλαγμα. Επίλογος. Ὅθεν προσή-
 κει θαυμάζειν Ἀλέξανδρον τὸ πλουτεῖν ἐν τῷ φιλεῖν ὁρι-
 σάμενον.

Ἐτέρα μικτή. Διογένης μειράκιον ἐωρακώς ἀτα-

κτοῦν τὸν παιδαγωγὸν ἔπαισεν εἰπὼν, τί γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις; Ἐγκωμιαστική. Καὶ πᾶσαν μὲν φιλοσοφίαν θαυμάσαι μοι τῷ βίῳ ἐπῆλθε, μάλιστα δὲ ἦν Διογένης ἡσπίσατο, τὸ μὲν γὰρ ζῆτεν τὰς τῶν ἀστρων ὁδοὺς καὶ περισκοπεῖν τὴν τοῦ ἥλιου περίοδον κρείττον 5 ἀνθρωπείας ἐστὶ φύσεως· τὸ δὲ σωφρονήσειν νεότητα κέρδος τοῦ βίου νερόμικεν ἀμεινον. Ηαραφραστική· ὅθεν περιήει⁵⁴ τὴν ἀγορὰν ὥσπερ ζητῶν, τίνα σωφρονήσειε, καὶ πᾶντα πλημμελοῦντα θεώμενος, παρεστηκότος παιδαγωγοῦ, τὸν μὲν νέον παρῆλθε, τὸν δὲ παιδαγωγὸν ἀντὶ 10 τοῦ παιδὸς ἐσωφρόνιζεν, ἐκατέρῳ ἐπὶ μᾶς πληγῆς τιμωρίαν ἐπιτιθείεις, καὶ ἐ μὲν εἰργάσατο τάδε. πάρεστι δὲ ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἐπαινεῖν. Λίτια. Κατιδὼν γὰρ ὁ Διογένης τὸ μὲν τῆς νεύτητος ἄτακτον, τὴν δὲ παιδείαν καὶ εἰ μηδὲν ἔτερον, τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου πεῖραν κομίζονσαν, καὶ 15 τοὺς πατέρας εἰδὼς χρημάτων πολλῶν ὠνομένους παιδαγωγοὺς καὶ πρεσβύτην παρεχομένους φύλακα τῆς νεότητος, τὴν αὐτὴν τοῖς πατρόσιν ἔχει διάνοιαν, καὶ οἵσι οἱ πατέρες τοὺς παῖδας πιστεύοντι, τούτους⁵⁵ ὁ Διογένης ἐκόλασεν ἀμαρτάνοντας. Ἐκ τοῦ ἐναντίου· καὶ γὰρ 20 ἦν ἄλογον κατορθοῦντος⁵⁶ μὲν τοῦ παιδὸς τὸν παιδαγωγοῦντα νεανιεύεσθαι, πλημμελοῦντος δὲ μὴ κολάζεσθαι· ὃν γάρ εἰσιν αἱ τιμαὶ, τούτων εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι. Ηαραβολή. Ὡσπερ γὰρ τὰ ναυτῶν ἀμαρτήματα κυρεψηνήταις ἀνατίθενται, οὕτω καὶ τὰ παίδων κατηγορή· 25 ματα τοῖς παιδαγωγοῖς περιτίθενται. Παράδειγμα· τὴν Ἀθηναίων ὅρα μοι πόλιν, ἐν Ἑλλησπόντῳ πεπτωκότων στρατιωτῶν παρὰ τῶν στρατηγῶν τὴν δίκην λαμβάνοντας· οἵσι γάρ ὑπίκοος πέπτων, τὸ κρατοῦν ἐκολάζετο. Μαρτυρία. Λιὸν θαυμάσαι Σοφοκλέα με δεῖ, 30

54 Vind. περιήει. 55 Vind. τούτοις. 56 Vind. κατορθοῦν τὸ μέρ.

πόλιν ἄπασαν τῶν ἡγεμονέων εἰπόντα, τοὺς δὲ ἀκοσμοῦντας ἀνθρώπους διδασκάλων τρόποις ἐναντίους καταφαινεσθαι· οὕτω τὸ πλημμελοῦν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἀγαφέρει τὴν πρόφασιν. Ἐπὶ λογος· πρὸς ἂ δεῖ βλέποντας τὸν Διογένην θαυμάζειν, σωτρονίζειν νεότητα ἐπιστάμενον.

Cap. IV.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ.

"Ωσπερ ἐπὶ τῶν προηγησαμένων προγνωμασμάτων πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἡ τάξις ἡμῖν ἔξητεῖτο, οὕτω καὶ 10 ἐπὶ τοῦ παρόντος ζητητέον ἡμῖν ἐστι, διὰ τί μετὰ τὴν χρείαν αὐτῇ τέτακται, καὶ διὰ τί τοῖς μὲν προηγησαμένοις, οἷον τῷ μύθῳ, τῷ διηγήματι, τῇ χρείᾳ ὑποτέτακται, τῶν δὲ ἔξῆς προτέτακται. Φομέν οὖν, ὅτι εἰ δικαίως μετὰ τὸν μῦθον καὶ τὸ διήγημα ἡ χρεία, ὡς δέδειται, 15 τέτακται, εἰκότως καὶ ἡ γνώμη εὐθὺς μετὰ τὴν χρείαν ἐτάχθη, οὐ μόνον ὡς πρὸς ἐκεῖνα χρησιμεύοντα ἡμῖν, πρὸς ἂ καὶ ἡ χρεία ἐδείκνυτο χρησιμεύοντα, ἄλλὰ καὶ ὡς τοῖς αὐτοῖς τῇ χρείᾳ διαυρουμένη κειφαλαίοις· ὥσπερ γάρ δὲ Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων διὰ τοῦτο τὴν εἰς 20 τὰ κειφάλαια τῶν ἀντιληπτικῶν ζητημάτων διαίρεσιν ἔταξε μετὰ τὸν ὅρον ὡς κοινωνοῦσαν ἐκείνῳ, καίτοι ἐν τῇ μεθόδῳ μετὰ τὸν ὅρον οὐ τὴν ἀντιληψιν ἄλλὰ τὴν πραγματικὴν τάξις, καὶ ὥσπερ πάλιν τὴν τῆς ἀντινομίας διάλεξιν μετὰ τὴν τοῦ ὁρτοῦ καὶ τῆς διανοίας δι' αὐτὸ 25 τοῦτο τέταχε, καίτοι ἐν τῇ μεθόδῳ μετὰ τὸ ὁρτὸν καὶ τὴν διάνοιαν τὸν συλλογισμὸν, οὐχὶ τὴν ἀντινομίαν τάξις, οὕτω καὶ δὲ Ἀφθόνιος δι' αὐτὸ τοῦτο, φημὶ τὴν κατὰ τὰ κειφάλαια κοινωνίαν τῶν δύο τούτων προγνωμασμάτων, συνέταξεν αὐτὰ ἄλλιγοις, προέταξε δὲ

δύμας τὴν χρείαν τῆς γνώμης, ἢ ὡς μερικωτέραιν· εἰ γάρ
 ἡ τῶν περιστατικῶν προσθήκη μερικώτερον ἀεὶ τὸ πρᾶ-
 γμα εἴωθε ποιεῖν, οἷον τὸ εἰ γαμητέον καθολικὸν ὃν ἡ
 τοῦ προσώπου προσθήκη ἐνὸς τῶν περιστατικῶν ὅντως
 μερικώτερον ποιεῖ, οἷον εἰ γαμητέον Σωκράτη, εὔδηλον,⁵
 ὅτι κατὰ τοῦτο ἡ χρεία τῆς γνώμης μερικωτέρα ἐστὶν,
 εἴγε τῇ μὲν τὸ εἰρηκός πρόσκειται πρόσωπον, ἢ δὲ ἀπρόσω-
 πος ἐκφέρεται· δέον δὲ ὃν ἐν τοῖς γνωνάσμασι τὰ ἀτε-
 λέστερα προτάττεοθαι καὶ ἡ χρεία ὡς μερικωτέρα κατὰ
 τοῦτο ἀτελεστέρα τῆς καθολικωτέρας καὶ παρὰ τοῦτο
 τελεωτέρας γνώμης προτέτακται, ἢ ὅτι τὴν μὲν χρείαν
 ὡς καὶ ἡδονὴν ἔσθ' ὅτε ἐμποιοῦσαν, οἷαι εἰσιν αἱ χα-
 ριεντισμοῦ ἔνεκαι παραλαμβανόμεναι, δέον ἦν μετὰ τὸν
 μῦθον τὸν ἄπαιξ ἥδυν καὶ τὸ διῆγημα τὸ καὶ αὐτὸν ἥδυν
 ταχθῆναι, τὴν δὲ γνώμην μετὰ ταῦτα, ὡς τῇ μὲν χρείᾳ¹⁵
 μετὰ πολλὰ κοινωνοῦσαν, τοῦ δὲ μύθου καὶ τοῦ διῆγή-
 ματος κατ' αὐτὸν τοῦτο διαιρέσειν, καθὸ ἡ χρεία αὐτοῖς
 συνετάττετο. ἄλλως τε καὶ κατὰ τοῦτο ἔδει μετὰ τὸ διῆ-
 γημα τὴν χρείαν εὐθὺς καὶ οὐ τὴν γνώμην ταχθῆναι,
 διότι τῷ διηγήματι τῶν περιστατικῶν, ὡς μεμαθήκαμεν,²⁰
 παρεπομένων, καὶ τῇ χρείᾳ ἔπειται τὸ πρόσωπον, ὃ πρῶ-
 τον τῶν ἄλλων ἐστὶ περιστατικῶν· ἐδυνάμεθα λέγειν, ὅτι
 καὶ ἀδιαιρόφως τὴν χρείαν τῆς γνώμης προέταξεν· αὐτίκα
 γάρ καὶ τῆς χρείας εἰ τὴν γνώμην προέταξε, ζητεῖν εἴχο-
 μεν, διὰ τί οὕτως ἐποίησεν, ἀλλὰ νῦν τοῦτο ἐάσαντες²⁵
 ἐπὶ τὸν ἄλλον τῆς γνώμης λόγον μετέλιθωμεν πρὸ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, τὸν δηλωτικὸν αὐτῆς λόγον ζητήσοντες.
 ἔστι δὲ λόγος αὐτῆς κατὰ μὲν Ἀριθμόνιον λόγος ἐν ἀπο-
 γάνσεις κεφαλαιώδης, ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων.
 καὶ² Ἐρμογένην δὲ λόγος κεφαλαιώδης ἐν ἀποφάνσει,³⁰
 καθολικός,¹ ἀποτρέπων τί, ἢ ἐπιτρέπων ἐπὶ τι, ἢ ὁποιόν

1 Vind., καθολικόν.

ἐστιν ἔκαστα δηλῶν· λόγος μὲν, διότι ἐν λόγῳ ἀεὶ ἡ γνώμη καὶ οὐκ ἐν πράξει, πεφαλαιώδης δὲ ἀντὶ τοῦ μὴ ἐπτετάμενος, ἀλλὰ σύντομος, ἐν ἀποφάνσει δὲ, διότι οὐχ ὡς ἡ χρεία ἔσθ' ὅτε καὶ κατ' ἐρώτησιν, ἀλλ' ἀεὶ 5 κατὰ μόνην ἀπόφανσιν γίνεται· καθολικὴ δὲ καὶ διότι τοιαύτην εἴναι δεῖ τὴν γνώμην ἀεὶ ἀποτρέπων ἀπό τυνος, κακοῦ δηλονότι, καὶ προτρέπων ἐπὶ τι, τουτέστι παλὸν, ἢ ὅποια ἐστιν ἔκαστα δηλῶν· τουτέστι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ὑποδεικνὺς, ὡς ἔχουσιν αἱ ἀπόφαντικαι 10 τῶν γνωμῶν. Σώπατρος δὲ πάλιν οὐτω καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην δριζεται· γνώμη ἐστὶν ἀπόφανσις καθολικὴ περὶ ποιότητα πραγμάτων ἢ προσώπων ἢ τοῦ συναμφοτέρου· καὶ περὶ μὲν τοῦ προσώπου ἐστὶν ἀπόφανσις, ὡς ὅτε λέγει τις·

15   Ἀγήρ πονηρὸς δυστυχεῖ καὶ εὐτυχῆ,
καὶ,

“Οστις δ’ ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ·

Οὐ πάποτ’ ἡρώτησα γιγώσκων, ὅτι

Τοιοῦτος ἐστιν [ἔκαστος ²], οἵσπερ ἥδεται ξυνῶν.

20 περὶ δὲ πραγμάτων, „αἱς ἄπας μὲν λόγος, ἀν ἀπῇ τὰ ἔργα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν,“ ἢ „πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν·“ πρὸς δὲ τὸ συναμφοτέρουν, πρᾶγμα λέγω καὶ πρόσωπον, ὡς ὅτε λέγει . Δημοσθένης,³ „τὸ μὲν γὰρ παρεληλυθός παρὰ πᾶσιν 25 ἀεὶ ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς προτίθησιν οὐδαμοῦ περὶ τούτου βουλίν·“ καθ’ ἐτέρους δέ τινας πάλιν γνώμη ἐστὶ καθολικὴν συμβουλίν τινα καὶ παραίνεσιν ἔχουσα πρός τι τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων· ἀλλ’ ἡμεῖς τὸ σύνηθες κάνταῦθα τηρήσαντες, καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ τοσοῦτον μνη-

σθέν-

2 ἔκαστος quod etiam in Hermog. Progymn. a duobus codicibus inseritur, uncis inclusi. — Eur. Phoenic. Fr. 9.

3 pro cor. p. 292.

σθέντες, τὸν παρὰ τοῦ Ἀφθονίου ἀποδοθέντα τῇ γνώμῃ ὁρισμὸν ἀκριβέστερον θεωρήσομεν. Ἐνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης. Παρεῖληπται δὲ τὸ μὲν λόγος ὄνομα ἀντὶ γένους· διττοῦ γὰρ ὄντος τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου, ἐνδιαθέτον καὶ προφορικοῦ, ὁ προφορικὸς 5 λόγος διαιρεῖται εἰς εἴδη πέντε· εἰς ἀποφαντικὰ, εἰς ἐρωτηματικὰ, εἰς κλητικὰ, εἰς ἐύκτικὰ, εἰς προστακτικά. Καὶ ἀποφαντικὸς μὲν ἐστιν ὁ δηλῶν τι κατά τινας, ἢ τι ἀπό τινος· τούτου δὲ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ἐξ ἀνάγνης, οἶον.

10

Οὐκ ἐστιν οὐδὲν κρείσσον, ἢ φίλος συφῆς· φίλου πιστοῦ οὐκ ἐστιν ἀντίλλαγμα⁴ τῶν ὄντων οὐδέν. Ἐρωτηματικὸς δὲ, οἶον·

Οὐχ ὁ Τρόπιμός σοι πρὸς θεῶν Ὁμήσιμες;
Κλητικὸς δὲ, οἶον.

15

Τεῦκρε, ⁵ φίλη κεφαλὴ, Τελαμώνιε κοίρανε λαῶν.
Εὐκτικὸς δὲ, οἶον·

Λί γὰρ ⁶ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἀπολλον.
Προστακτικὸν δὲ, οἶον·

Βάσκ⁷ ἵθι, Ἱρι ταχεῖα.

20

Παρεῖληπται οὖν ὁ λόγος κατὰ τοῦτο ὡς γένος, καθὸ κατηγορεῖται κατὰ τοῦτο ὁμογενῶν μὲν, ἔτεροειδῶν⁸ δέ· κατηγορεῖται γὰρ κατὰ πλειόνων καὶ διαιρεόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστιν οὐ μὴν καθὸ κατηγορεῖται τοῦ προφορικοῦ καὶ ἐνδιαθέτον καὶ τῆς κατηγορίας καὶ ἀπολογίας κατὰ τοῦτο ἀντὶ γένους παρεῖληπται, ἀλλ' ὡς ὁμώνυμος φωνὴ, διαιρόων σημανομένων· εἰ γὰρ καὶ αἱ ὁμώνυμοι φωναὶ κατηγοροῦνται πολλῶν καὶ διαιρεόντων τῷ εἶδει ὡς ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ μύθου ἐλέγομεν, ἀλλ' οὐ κυρίως εἰσὶ γένη, ἀλλ' ἀναλογοῦσι γένεσι· δεῖ γὰρ τὸ γένος κατὰ διαιρεόντων μὲν τῷ εἶδει, ὁμογενῶν δὲ κατη-

4 Vind. ἀντίλλαγμα.

5 II. Θ, 281.

6 II. Β, 371.

7 II. Θ, 399.

8 Vind. ὑπεροειδῶν.

γορεῖσθαι, αἱ δὲ ὅμώνυμοι φωναὶ οὐ πάντως κατὰ τοὺς οὐτων κατηγοροῦνται. μήπου τοίνυν ἐν τῷ ὄρισμῷ τοῦ μύθου τὸ λόγος ὄνομα ἀντὶ γένους ἐτέθη, οὐ καθὸ τῶν ἑτερογενῶν ἐκείνων κατηγορεῖται, φημὶ δὴ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου καὶ προφορικοῦ καὶ τῶν ἄλλων, ἄλλὰ καθὸ τὸν προφορικὸν λόγον σημαίνον κατηγορεῖται καὶ τοῦ ἐν τῷ μύθῳ λόγου ψευδοῦς ὄντος καὶ τοῦ ἐν τῇ γνώμῃ καὶ τῶν λοιπῶν. ὅτι δὲ ὁ προφορικὸς λόγος εἰς ταῦτα μόνα τὰ πέντε διαιρεῖται, εἰς τὸ ἀποφαντικὸν, εἰς τὸ κλητικὸν, εἰς τὸ προστακτικὸν, εἰς τὸ εὔκτικὸν, εἰς τὸ ἔρωτηματικὸν, καὶ οὐκ εἰς ἔτερα, δῆλον ἐντεῦθεν· αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἡ γνωστικαὶ εἰσὶν ἡ ζωτικαὶ· καὶ εἰ μὲν γνωστικαὶ εἰσὶ, ποιοῦσι τὸν ἀποφαντικὸν, ὃ γὰρ ἔχομεν ἐν γνώσει, τοῦτο καὶ ἀποφαινόμεθα· εἰ δὲ ζωτικαὶ εἰσὶν, 15 ἡ λόγου δέονται ἡ πράγματος· ζωτικὰς δὲ τὰς ἐφ' ἡμέρας γινομένας ὀρέξεις. ἐν γὰρ τῷ ξῆν ἐφ' ἔκαστης ἡμέρας τινῶν ὀρεγόμεθα, καὶ εἰ μὲν λόγους ἐφίενται, ποιοῦσι τὸν ἔρωτηματικὸν· ἐν γὰρ τῷ ἔρωτῷ ἀποκρίσεως ὀρέγονται, ἡ γὰρ ἀπόκρισις λόγος ἐστίν· εἰ δὲ πράγματος 20 ἐφίενται, ἡ αὐτοῦ μόνου ἐφίενται, ἡ τῶν ὑπ' αὐτό· καὶ εἰ μὲν αὐτοῦ, ποιοῦσι τὸν κλητικὸν, ἐν γὰρ τῷ εἰπεῖν, Τεῦχρε, φίλη κεφαλὴ, αὐτὸ τὸ πρόσωπον καλεῖ, ὅπερ ἐστὶν ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ τῶν ὑπ' αὐτὸ, εἰ μὲν μείζονος, ποιεῖ τὸν εὔκτικὸν, εἰ δὲ ἐλάττονος, ποιεῖ τὸν προστακτικόν. Λι τοίνυν γνῶμαι κατὰ τὸ ἀποφαντικὸν εἶδος τοῦ λόγου γίνονται.

Τοῦ ὥμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδης. Τὸ μὲν λόγος, ὡς ἔφαμεν, ὄνομα ἀντὶ γένους παρεῖληπται, τὰ δὲ λοιπὰ ἀντὶ διαφορῶν· χωρίζει δὲ τὸ 30 μὲν ἐν ἀποφάνσεσι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν ἄλλων τεσσάρων τοῦ προφορικοῦ λόγου εἰδῶν, φημὶ δὴ τοῦ κλητικοῦ, τοῦ ἔρωτηματικοῦ, τοῦ εὔκτικοῦ, τοῦ προστακτικοῦ· τὸ δὲ κεφαλαιῶδες τὸ σύντομον καὶ ἐπιτετμημένον ἀπὸ με-

ταφορᾶς τῆς κεφαλῆς τῆς ἐν βραχεῖ τὰς αἰσθήσεις ἀπάσας περιεχούσης χωρίζει τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν μακρῶν ἀποφαντικῶν λόγων· ὡς ἔχει τό·⁹ Θεὸς δὲ οὐκέτι καὶ ἔστι καὶ ἔσται καὶ τὰ ἔξῆς· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀποφαντικοῦ μέν ἔστι λόγον, οὐ μὴν καὶ γνώμης· τὸ δὲ ἐπί τι προτρέψειν ἡ ἀποτρέπουσιν, οὐκέτι γνῶμαι. Ζητεῖται δὲ, διὰ τί πολλῶν ὄντων εἰδῶν τῆς γνώμης, καὶ οὐ μόνον τοῦ προτρέπτικοῦ καὶ ἀποτρέπτικοῦ, δὲ Ἀφθόνιος ἐν τῷ ὄρισμῷ τὰ διό ταῦτα μόνα ἐδίλωσεν, εἰπὼν, ἐπὶ τι προτρέψειν ἡ ἀποτρέπων; καί φαμεν, ἐπειδὴ διὰ τῆς τούτων προσθήκης ἐχωρίζετο ἡ γνώμη ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀποφαντικῶν λόγων. ἡ κατ' ἔξαιρετον· καὶ γὰρ ἐν ἀπασι τοῖς εἶδεσι τῆς γνώμης ἐμφαίνεται ἡ προτροπὴ καὶ ἀποτροπή. Οὐ δὲ Γεωμέτρης λέγει, μὴ εἴναι πᾶσαν γνώμην προτρέπτικὴν ἡ ἀποτρέπτικὴν· καὶ γὰρ, φησὶν, εἰσὶ τινες μηδὲν τοιοῦτον ἔχονται, καὶ ἀπλῶς περὶ τῶν πραγμάτων ἀποφαντίζονται, ὅπως ἔχουνται φύσεως, οἷα εἰσιν καὶ αὗται· μέλλει τὸ θεῖον δὲ ἔστι φύσει τοιοῦτον.

Τὸ τῆς ἀνάγκης ἵσχυρὸν ζυγόν.

καὶ τό·

Οὐκέτι δέ τοι τὸ προτρέψειν ἡ ἀποτρέπων περὶ

25

τῶν δύο εἰδῶν τοῦ ἀποφαντικῶν λόγου εἰρησθαι· ἔστι δὲ ταῦτα τό τε καταματικὸν καὶ τὸ ἀποφατικόν· ἔστι δὲ καταματις μὲν λόγος σημαίνων τί τινι ὑπάρχειν, οἷον Σωκράτης φιλοσοφεῖ· ἀπόφασις δὲ λόγος σημαίνων τί τινι μὴ ὑπάρχειν, οἷον Σωκράτης οὐ φιλοσοφεῖ. Ἐπειδὴ γὰρ

⁹ Greg. Naz. Or. εἰς τὰ Θεοφιά. p. 615. C.

πᾶσα γνώμη καὶ πᾶς ἀποφαντικὸς λόγος τῷ ἀποφατικῷ
καὶ καταφατικῷ περικέκλεισται, διὰ τοῦτο τὸ μὲν ἐπί τι
προτρέπων τῶν καταφατικῶν γνωμῶν εἶναι δηλωτικὸν,
τὸ δὲ ἡ ἀποτρέπων τῶν ἀποφατικῶν. ήμεῖς δὲ πρὸς
5 τοῦτο λέγομεν, ὅτι εἰ οὕτως ἐκλάβωμεν τὸ ἐπί τι προ-
τρέπων ἡ ἀποτρέπων, ὥστε τὸ μὲν ἐπί τι προτρέπων περὶ
τῶν καταφατικῶν γνωμῶν νομίζειν εἰρῆσθαι, τὸ δὲ ἡ
ἀποτρέπων περὶ τῶν ἀποφατικῶν, καὶ πλεονάζων ἐν ταυ-
τῷ καὶ ἐλλείπων εὑρεθήσεται τῆς γνώμης ὁ λόγος. πλεο-
10 νάζων μὲν, καθὸ ἥρκει μόνον εἰπεῖν λόγος ἐν ἀποφάν-
σεσι κεφαλαιώδης, καὶ μὴ προσθεῖναι τὸ ἐπί τι προ-
τρέπων ἡ ἀποτρέπων, ὥστε τὰ δύο εἴδη τοῦ ἀποφαντι-
κοῦ λόγου δι’ αὐτῶν σημανθῆναι· ταῦτα γὰρ τὸ ἐν ἀποφάν-
σεσιν εἰπὼν ἐσήμαινε· πᾶσα γὰρ ἀπόφανσις ἡ καταφατι-
15 κή ἐστιν ἡ ἀποφατική· ἐλλείπων δὲ, καθὸ ἀντὶ τοῦ προ-
τρέπων καὶ ἀποτρέπων, ἅπερ τὸ καταφατικὸν καὶ ἀπο-
φατικὸν σημαίνει, ἔτερά τινα ἔδει τεθῆναι διαστέλλοντα
τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποφαντικῶν λόγων· Σω-
κράτης φιλοσοφεῖ· Σωκράτης οὐ φιλοσοφεῖ· ταῦτα γὰρ
20 καὶ λόγος εἰσὶ καὶ ἐν ἀποφάνσεσι κεφαλαιώδεις, καὶ ὁ μὲν
αὐτῶν καταφατικὸς, ὁ δὲ ἀποφατικός· ἀλλ’ οὐκ εἰσὶ¹
γνῶμαι, ὥστε εἰ τὸ προτρέπων καὶ ἀποτρέπων ἀντὶ τοῦ
καταφατικοῦ καὶ ἀποφατικοῦ φήσομεν τεθεῖσθαι, ταῖς
δυσὶ κακίαις ὑπαχθήσεται ὁ ὄρος τῆς γνώμης, φημὶ δὴ
25 τῷ πλεονασμῷ καὶ τῇ ἐλλείψει. ἀλλ’ ἵσως ἂν τινες τῶν
τὸ ἐπί τι προτρέπων ἡ ἀποτρέπων ἀντὶ τοῦ καταφατικοῦ
ἡ ἀποφατικοῦ ἐκλαμβανόντων, τὸ μὲν ἐν ταῖς λέξεσιν
ἔλλιπη τὸν τῆς γνώμης λόγον εἶναι δώσουσι, διότι καὶ
κατὰ τὰ πράγματα πλεονάζει· πᾶς γὰρ ὄρος ἐλλείπων
30 ταῖς λέξεσι πλεονάζει τοῖς πράγμασιν, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ
ὄρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνθρωπός ἐστι ζῶν λογικὸν
θνητόν· ἴδον γὰρ ταῖς μὲν λέξεσιν ὁ ὄρισμὸς ἐλλείπεται.
ἔδει γὰρ προστεθῆναι αὐτῷ καὶ τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης

δεκτικόν. τοῖς δὲ πράγμασι πλεονάζει συμπεριλαμβάνων τὰς νέμασις, αἵ τινες καὶ αὐταὶ ξῶα λογικὰ θνητά εἰσι, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος τῆς γνώμης λόγου, τῷ γνώμῃ ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κειμαλιώδῃς καταφατικὸς ἢ ἀποφατικός· καὶ γὰρ καὶ οὕτως ταῖς μὲν λέξεσιν ἐλλειπής 5 ἐστιν, τοῖς δὲ πράγμασι πλεονάζει, συμπεριλαμβάνων καὶ τὰ τοιαῦτα. Σωκράτης φιλοσοφεῖ, Σωκράτης οὐ φιλοσοφεῖ, ἀλλοίοι δύνται ἐν ἀποφάνσεσι κειμαλιώδεις καταφατικοὶ ἢ ἀποφατικοὶ οὐκ εἰσὶ γνῶμαι, καὶ οὕτω τὸν λόγον τῆς γνώμης ἐλλιπή¹⁰ μὲν ταῖς λέξεσι δώσου- 10 σιν εἶναι καὶ τοῖς πράγμασι πλεονάζοντα, οὐ μέντοι καὶ ταῖς λέξεσι πλεονάζοντα. Εἴ γὰρ ἐπλεόναζε, φησὶ, ταῖς λέξεσιν, ἐπέλειπεν ἀν τοῖς πράγμασιν, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ὄρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνθρωπός ἐστι ξῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, γραμματικὸν· καὶ 15 γὰρ ὁ παρὸν ὄρισμὸς πλεονάζει μὲν ταῖς λέξεσιν, ἐλλείπει δὲ τοῖς πράγμασιν, μὴ πάντας ἀνθρώπους περιλαβὼν, ἀλλὰ μόνους τοὺς γραμματικούς. ἡμεῖς δέ φαμεν καὶ ταῖς λέξεσι πλεονάζειν τὸν ὄρισμὸν, εἴ γε τὸ προτρέπων καὶ ἀποτρέπων ἀντὶ τοῦ καταφατικοῦ καὶ ἀποφατι- 20 κοῦ νομίσομεν εἰρῆσθαι, καὶ οὐ πᾶσα ἀνάγκη πάντα ὄρισμὸν ταῖς λέξεσι πλεονάζοντα ἐλλείπειν τοῖς πράγμασιν· αὐτίκα γὰρ ὁ παρὸν ὄρισμὸς πλεονάζων ταῖς λέξεσιν οὐκ ἐλλείπει τοῖς πράγμασιν, οἷον ἀνθρωπός ἐστι ξῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, δίπονν,²⁵ ὥστε ὡς δέδεικται ταῖς δισὶ τῶν ὄρισμῶν κακίας, τῷ πλεονασμῷ διλαδή καὶ τῇ ἐλλείψει ὁ τῆς γνώμης ὑπαγότισεται ὄρισμὸς, εἴ τὸ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων πει τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως δώσουμεν τεθεῖσθαι. ἀμεινον οὖν μὴ περὶ τούτων, ἀλλὰ περὶ τοῦ προτρεπτοῦ³⁰ κοῦ καὶ ἀποτρεπτικοῦ εἴδους τῆς γνώμης ταῦτα νομίζειν

¹⁰ Laur. ἐλλιπή εἰ δώσουσιν. Vind. ἐλλειπῇ εἰ δώσουσιν.

εἰρῆσθαι, ἅμα μὲν ὡς πάσῃ σχεδὸν γνώμῃ τῶν τοιούτων ἐμφανομένων, ἅμα δὲ καὶ ὡς διαστελλομένης οὕτω τῆς γνώμης ἀπὸ τῶν ἄλλων λόγων, οἱ ἀποφαντικοὶ μὲν εἰσι καὶ κεφαλαιώδεις, καὶ ἡ καταφατικοὶ ἡ ἀποφατικοὶ, οὐ 5 μέντοι καὶ γνῶμαι, οἷον Σωκράτης φιλοσοφεῖ, Σωκράτης οὐ φιλοσοφεῖ. Ἐν ἀποφάνσεσι. Ζητοῦσι πᾶς τὴν γνώμην μόνον τοῦ ἀποφαντικοῦ φασιν εἶναι λόγου, ὅπου πολλὰς μὲν καὶ τοῦ προστακτικοῦ εὑρίσκομεν οὖσας γνώμας, διαφόρους δὲ καὶ τοῦ εὐκτικοῦ, οὐκ ὀλίγας δὲ 10 καὶ τοῦ κλητικοῦ· αὐτίκα γὰρ τό·

Ἄνθρωπος ὡν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης·

καὶ τό,

Ἄ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὅρα,

ἐν μονοστίχοις Μενάνδρου, καὶ ὅσα τοιαῦτα γνῶμαι ὄν- 15 τα τοῦ προστακτικοῦ εἰσι λόγου, καὶ πάλιν τό·

Μή μοι γένοιτο λυπός εὐδαιμων βίος,

Μηδ' ὅλβος, ὅστις τὴν ἔμπην κνίζει φρένα,

γνώμη ὃν καὶ αὐτὸ, τοῦ εὐκτικοῦ ἐστι λόγου, καὶ τό·

Βέλτιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσιν σκόπει,

20 τοῦ κλητικοῦ ἐν ταυτῷ καὶ προστακτικοῦ· καὶ τινες μέν φασιν ἐκείνας εἶναι κυρίως γνώμας, ἔτερος δὲ πάλιν περὶ τῶν τοιούτων λέγει, ὅτι καὶ γνῶμαι κλητικαὶ τὰ τοιαῦτά εἰσι, καὶ τοῦ ἀποφαντικοῦ μετέχουσι λόγου, καὶ οὐχὶ τῶν προστακτικῶν ἡ τῶν λοιπῶν· ὁ μὲν γὰρ προστακτικὸς, 25 φασὶ, λόγος πρὸς ὠρισμένον λέγεται πρόσωπον, καὶ ἔλατ- τον τοῦ προστάσσοντος, ὡς ἔχει τὸ,

Βάσκ’ ἵθι, ἵτι ταχεῖα·

τὸ δέ·

Ἄνθρωπος ὡν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης,

30 καὶ τό·

Ἄ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὅρα,

οὐχ οὕτως ἔχει· οὔτε γὰρ πρὸς πάντη ὠρισμένον πρόσω- πον ἡ προστακτικὴ τείνει, οὔτε πρὸς ἔλαττον τοῦ προσ-

τάσσοντος, καὶ ὁ εὐκτικὸς καὶ αὐτὸς πρὸς ὀρισμένου πρόσωπον λέγεται καὶ μεῖζον τοῦ εὐχομένου, ὡς ἔχει τό·

Ἄλλη γὰρ Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἡπολλον·
τὸ δὲ,

Μή μοι γέροιτο λυπφός εὐδαιμῶν βίος, 5
οὐκ ἔχει ὀρισμένον τὸ πρὸς ὃ ἡ εὐχὴ γίνεται πρόσωπον,
καὶ ὁ κλητικὸς δὲ λόγος καὶ αὐτὸς πρὸς ὀρισμένον λέγεται πρόσωπον· διὸ καὶ ἐπιστρέψειν ὀφείλει τὸ καλούμενον πρὸς τὸ καλοῖν, ὡς ἔχει τό·

Τεῦχος, φῖλη κεφαλή· 10
τὸ δὲ,

Βέλπιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει;
οὐκ οὕτως ἔχει, ὥστε ἄμεινον φαίνεται ἀποφαντικοὺς λόγους νομίζειν καὶ ταῦτα σχῆματα ἔχοντας προστακτικοῦ ἢ εὐκτικοῦ ἢ κλητικοῦ λόγου· δῆλον ἀφ' ὅν, εἰ με- 15
τασχηματισθεῖεν, καθαρὸν παντελῶς τὸ ἀποφαντικὸν καὶ ἀναντίῳ γίγνεται τὸ ἔχοντας· αὐτίκα γὰρ τό·

Βέλπιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσιν σκόπει,
εἰ οὕτω μετασχηματισθείη, δεῖ μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσιν σκοπεῖν, καθαρὸν ἔσται τὸ ἀποφαντικὸν ἐν αὐτῷ· ὅμοίως 20
δὲ καὶ τό·

Ἄλλη προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα·
καὶ αὐτὸς γὰρ οὕτω μετασχηματίσαντες καθαρὸν τὸ ἐν αὐτῷ ἀποφαντικὸν ποιῆσαι δυνάμεθα, δεῖ μὴ ὄραν, μήτ'
ἀκούειν τὰ αἱ προσήκοντα· ὥστε τὸ μὲν, 25

Ἄρεθρωπος ὁν μέμνησο τῆς κοιτῆς τέχνης
ἀποφαντικοῦ λόγου ὃν καταφατικοῦ ἔστιν εἶδους, τὸ δ',

Ἄλλη προσήκει, μήτε ἄκουε, μήθ' ὄρα,
καὶ τὸ,

Βέλπιστε, μὴ τὸ κέρδος ἐν πᾶσι σκόπει, 30
ἀποφαντικὰ καὶ αὐτὰ ὄντα, τῷ ἀποφαντικῷ εἴδει ἀρμόζει.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μέν ἐστιν. Τὴν γνώμην

φασὶν εἰρῆσθαι ἀπὸ τοῦ γνῶσιν καὶ πίστιν ἔμποιεῖν τοῦ προκειμένου, καὶ οὐχ ἕλπειν παρείληπται· τὸ γὰρ, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, ^{τι} γνῶσιν φασιν ἐνεποίησεν ἐναργῆ καὶ ἀπόδειξιν ἀληθῆ τοῦ μὴ πάντας ὀφείλειν βασιλεύειν,
5 οὐδὲ γὰρ ἀγαθόν.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μέν ἐστι προτρεπτικόν.
Ἐν μὲν τῷ μύθῳ καὶ τῷ διηγήματι καὶ τῇ χρείᾳ οὐκ εὐθὺς μετὰ τὸ ὁρίσασθαι ἐπὶ τὴν διαιρέσιν ἔχωρει, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ μύθῳ μετὰ τὸν ὁρισμὸν μετέβανεν ἐπὶ τοὺς
10 τρόπους τῆς κλήσεως, καὶ οὕτως διήρει· ἐν δὲ τῷ διηγήματι μετὰ τὸ ὁρίσασθαι ὑπετίθει τὴν διαιρορὰν, ἥν ἔχει τὸ διήγημα πρὸς τὴν διήγησιν, καὶ οὕτως ἐπεχείρει τῇ διαιρέσει· ἐν δὲ τῇ χρείᾳ καὶ ἐν αὐτῇ μετὰ τὸν ὄρον τὴν αἵτιαν τῆς ὀνομασίας παρεδίδον, καὶ οὕτω διήρει,
15 ἐν δὲ τῇ γνώμῃ εὐθὺς μετὰ τὸν ὄρον διαιρεῖ.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μέν ἐστι προτρεπτικόν.
Προέταξε τὸ προτρεπτικὸν εἶδος τοῦ ἀποτρεπτικοῦ ἥ ἀδιαφόρως, ὡς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι πολλάκις εἰρήκαμεν, διὰ τὸ ὅμότιμον τῶν εἰδῶν, ἥ καὶ διὰ τοῦτο· εἰ γὰρ τὸ
20 προτρεπτικὸν προτρέπει ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ, τὸ δὲ ἀποτρεπτικὸν ἀποτρέπει τῶν κακῶν, κρείττον δὲ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, ἔδει πάντως προταχθῆναι καὶ τὸ προτρεπτικὸν τοῦ ἀποτρεπτικοῦ, ἥ ὅτι ἡ μὲν προτροπὴ ἀναλογεῖ ἔξει,
ἡ δὲ ἀποτροπὴ στερογήσει· τιμιωτέρα δὲ ἡ ἔξις τῆς στερογήσεως, ἥ παρόσον καὶ ὁ προτρεπόμενος ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν κρείττων δοκεῖ τοῦ ἀποτρεπομένου τῶν κακῶν, εἴ γε ὁ μὲν δοκεῖ μόνον μὴ ἐπικεχειρηκέναι τῷ ἀγαθῷ, ἐφ' ὃ νῦν προτρέπεται, οὐ μὴν κακῷ τινι ἐμμένει, ὁ δὲ κακόν τι δοκεῖ πράττειν καὶ αὐτοῦ ἀποτρέπεσθαι· ἀμφότερα
30 δὲ ταῦτα, τὸ προτρεπτικόν φημι καὶ τὸ ἀποτρεπτικὸν, προτάττει τοῦ ἀποφαντικοῦ διὰ τὸ φανερώτερον ταῦτα

τὸ ὀφέλιμον ἔχειν· εἰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνῳ ταῦτα ἐμφαίνεται, ἀλλ᾽ οὐκ ἐναργῶς οὕτως· τὸ δὲ ἀποφαντικὸν πάλιν προτάττει τῶν ἄλλων διὰ τὴν πρὸς τὸν ἀποφαντικὸν λόγον ἀναιροφάν, τὸ δὲ ἀπλοῦν προέταξε τοῦ συνεζευγμένου διὰ τὸ δέον εἶναι τὰ ἀπλᾶ τῶν συνθέτων προϊψε-⁵ στάναι. τὸ δὲ πιθανὸν πάλιν προέταξε τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ διὰ τὸ χρησιμώτερον τοῦτο τὸ εἶδος τῆς γνώμης εἶναι εἰς τὰς μελέτας τοῖς ὅητορεύουσιν. ἔκειναι γὰρ οὐ τοσοῦτον αὐταῖς χρησιμεύειν δοκοῦσιν, ὡς¹² τὸ ὅμολογούμενον ἔχουσαι· τὰ γὰρ ὅμολογούμενα τοῖς ¹⁰ ὑίτορεσιν ἄχρηστα· τὸ δ' αὖ ἀληθὲς προτάττει τοῦ ὑπερβολικοῦ διὰ τὸ καὶ τὴν ἀλήθειαν κρείττω εἶναι τοῦ φεύδονς.

Τῆς δὲ γνώμης τὸ μέν ἐστι προτρεπτικὸν, τὸ δὲ ἀποτρεπτικόν. Ζητεῖται, εἰ καὶ ἐν τῷ μύθῳ ¹⁵ παραίνεσις καὶ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ, τί διαφέρει ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη τοῦ μύθου; καὶ φασὶ τινες κατὰ τοῦτο διαφέρειν τὸν μῦθον τούτων τῶν γυμνασιῶν, καθὸ ἐν ταύταις μὲν δι’ ἀληθῶν ἡ παραίνεσις, ἐν δὲ τῷ μύθῳ διὰ ψευδῶν, καὶ ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐξ ἐνδόξου καὶ ²⁰ ὠρισμένου τὰς χρείας καὶ τὰς γνώμας κατασκευάζομεν, ἐπιανούντες τὸν εἰρηκότα ἡ διαβάλλοντες, ¹² ἐν δὲ τῷ μύθῳ εἰς οὐδένα τὸν μῦθον ἀναιρέοντες ὡς οὔκείαν τὴν γνώμην παραπομμεν, λεληθότως τὴν ὀφέλειαν τῷ νέῳ προσάγοντες. Τὸ δὲ ἀποφαντικόν. Ζητεῖται διὰ τί ²⁵ ἀγωτέρω δύο τινὰ παρεῖθε, τὸ μὲν προτρεπτικὸν λέγων, τὸ δὲ ἀποτρεπτικόν, ἕτι δὲ καὶ κατωτέρω τὸ μὲν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεζευγμένον, τὸ δὲ ἀποφαντικόν, τὸ ἀποφαντικὸν ἀπόλυτον τέθεικεν· εἶπε γὰρ, τὸ δὲ ἀποφαντικόν, καὶ φαμεν ὅτι ἐπειδὴ οὐκ εἶχε τὸ ἀποφαντικὸν ἔτερόν τι ἀν-³⁰ τιδικηρημένον, ὥσπερ τὸ προτρεπτικὸν εἶχε τὸ ἀποτρεπτικόν, διὰ τοῦτο αὐτὸ οὕτω τέθεικεν.

¹² Sequitur in Vind. τὸν δὲ μῦθον, ἐν δὲ τῷ μύθῳ.

"Ετι ζητεῖται, εἰ δὲ γνώμη τοῦ ἀποφαντικοῦ ἐστι λόγου. πᾶσα γνώμη ἀποφαντική ἐστιν, ἔλλα τοῖς τεχνογράφοις ἔδοξεν, ἐκείνας κατ' ἔξαιρετον ὄνομάζειν ἀποφαντικὸν τὰς καθαρῶς μὲν μῆτε τὴν προτροπὴν 5 μῆτε τὴν ἀποτροπὴν ἔχουσας, ἔξωθεν δέ πως ἐμφαινομένας, οἷον πάντων μέτρον ἀριστον, καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, μέλλει, τὸ θεῖον δέ ἐστι φύσει τοιοῦτον·"

Οὐκ ἔστι θητῶν, ὅστις ἐστὶ ἐλεύθερος·

καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ τούτου· ὁ δὲ Γεωμέτρης ἐκεῖνα 10 λέγει· τὸ ἀποφαντικὸν ἔτερόν τι παρὰ τὸ περιεκτικὸν τοῦ τε ἀποφαντικοῦ καὶ καταφατικοῦ ὁ Ἀριθμόνιος οἶδε· τὸ γὰρ ἀποφαντικὸν ἐπὶ τῆς βεβαιουμένης γνώμης τίθησιν, ὥσπερ ἔχει καὶ τὸ παρ’ αὐτῷ παράδειγμα τὸ, „δεῖ 13 δὴ χρημάτων,“ κατ’ ἀμφω μὲν γὰρ αὐτάρκης 15 καὶ ἀνελλιπῆς ἡ γνώμη μέχρι τούτου, ὁ δὲ καὶ προστίθησιν, „ὅτι ἀνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων.“ ὁρᾶς γὰρ, ως οὐχὶ ἄλλο μὲν ἡ καταφασις, ἄλλο δὲ παρέστησεν ἡ ἀπόφασις, ἀλλ’ ἔξ ἀμφοτέρων, τῆς τε θέσεως καὶ τῆς ἀναιρέσεως, ὑπερβεβαιοῦ τὸ ἀποφαινό- 20 μενον, ὥστε κατ’ ἐπίτασιν ἀποφαντικὸν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ εἶδος τῆς γνώμης, διὸ καὶ ἐκ τοῦ ἴδιάζοντος ἀποφαντικὸν τῷ σοφιστῇ νενόμισται καὶ ὠνόμασται. Καὶ τὸ μὲν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεζευγμένον. Ζητήσειν ἄν τις, τί διαφέρει τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνεζευγμένου 25 καὶ τοῦ διπλοῦ, καὶ διατί τῷ ἀπλῷ ἀντικειμένου τοῦ διπλοῦ οὐκ ἀντέθηκεν αὐτῷ τοῦτο ἐν τῷ παρόντι ὁ σοφιστὴς, ἀλλὰ τὸ συνεζευγμένον. Ἰστέον τοίνυν, ὅτι ἀπλῆ μὲν ἐστι γνώμη ἡ μίαν ἀπόφασιν ἔχουσα, οἷον·

Βίου τὸ κέρδος, ἐκβιοῦν καθ’ ἡμέραν·

30 διπλῆ δὲ ἡ δύο μὲν ἀποφάνσεις ἡ καὶ πλείους ἔχουσα, ὅμοιας δὲ ἀλλήλαις καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, οἷον·

Δεινὸν πένεσθαι, χεῖρον δ', εὐπορεῖν κακῶς.

ἀλλ' ὁμοειδεῖς καὶ αἱ δόν· ἀμφότεραι γὰρ καταφατικαὶ εἰσὶ καὶ ἀποφαντικαὶ· τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ,

Χοὴ ξεῖνον¹⁴ παρεότα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν,
κάκείνη· τῆς παιδείας ἡ ὁἶσα πικρὰ, γλυκεῖς δὲ οἱ καρ- 5
ποι. συνεζευγμένη δέ ἐστι γνώμη ἡ δόν καὶ πλείους
ἔχουσα ἀποφάνσεις ἀνομοίους καὶ ἔτεροι εἰδεῖς.

Κλεὶς ωσὶ κείσθω, μῆδὲ πορείοι γέλως.

δόν γάρ εἰσιν ἐνταῦθα ἀποφάνσεις, ἀλλ' ἡ μὲν μία προ-
τρεπτικὴ καὶ καταφατικὴ, ἡ δὲ ἐτέρα ἀποτρεπτικὴ καὶ 10
ἀποφατική· πλὴν ἵστεον, ὅτι ἡ πλείους τῶν δόν ἔχουσα
ὁμοειδεῖς ἀποφάνσεις καὶ διπλῆ καὶ ἀπλῆ γένοιτο· ἀν εἰ-
κότως, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, πρὸς μὲν τὴν γὰρ κυ-
ρίως ἀπλῆν, ἡ τις μίαν ἐλέγετο ἔχειν ἀπόφανσιν, ἀπλῆ
ἐστι, διπλῆ δὲ, καθότι αὕτη μὲν σύνθεσιν δύν ἡ καὶ 15
πλειόνων ἔσχηνεν ἀποφάνσεων, ἐκείνη δὲ οὐδαμῶς· πρὸς
δὲ τὴν συνεζευγμένην ἀπλῆ· συνθετερόα γὰρ αὐτῆς ἡ
συνεζευγμένη δοκεῖ, καθὸ ἀπὸ πλειόνων μόνων ἀποφά-
νσεων σύνθεσιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ διαφόρων εἰδῶν μίξιν ἔχει·
ἐν τούτοις μὲν οὖν διαφέρουσιν ἀλλήλων ἡ ἀπλῆ γνώμη 20
καὶ ἡ διπλῆ, καὶ ἡ συνεζευγμένη· ὁ τοίνυν Ἀριθόνιος
τῷ ἀπλῷ εἶδει τῆς γνώμης τὸν συνεζευγμέρον ἀντιδιεῖλεν
οὐχὶ τὸ διπλοῦν, ἵνα διὰ μὲν τοῦ ἀπλοῦ καὶ τὰς κυρίως
ἀπλᾶς καὶ τὰς μὴ κυρίως δηλώσῃ, διὰ δὲ τοῦ συνεζευγμέ-
νου τὰς συνεζευγμένας, καὶ οὕτω τελείαν πυεῖται τὴν 25
διαιρεσιν, καὶ τὰς ἀπλᾶς ἐν ταύτῳ καὶ τὰς διπλᾶς καὶ
τὰς συνεζευγμένας συμπεριλαβών· εἰ μὲν γὰρ τῷ ἀπλῷ
τὸ διπλοῦν ἀντέθηκεν, ἔξω τῆς διαιρέσεως ἔμενον αἱ
συνεζευγμέναι· νῦν δὲ τῷ ἀπλῷ τὸ συνεζευγμένον ἀντι-
διελόν, διὰ τοῦ ἀπλοῦ καὶ τὰς διπλᾶς συμπεριελαβε· καὶ 30
γὰρ αἱ διπλαῖ, ὡς ἀνωτέρω ἠργόθη, πρὸς τὰς συνε-

ζευγμένας ἀπλαῖ εἰσιν· ὅτι δὲ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν εἰδότες λέγομεν καὶ οὐ τερατευόμενοι, δῆλον ἔξ ὃν ὁ Γεωμέτρης λέγει· ἐκεῖνος γὰρ ἀπορῶν, διατί ὁ Ἀφθόνιος τὴν

5 Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἶς κοίρανος ἔστω,
γνώμην συνεξευγμένην ὠνόμασε, καὶ οὐχὶ τήν·

Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν;
φησὶν, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῷ

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἶς κοίρανος ἔστω,

10 οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ σχῆμα αἱ γνῶμαι προφέρονται, ἡ μὲν γὰρ κατὰ ἀπόφασιν, ἡ δὲ κατὰ κατάφασιν, διὰ τοῦτο συνεξευγμένην αὐτὴν ὠνόμασε γνώμην. ἐν δὲ τῷ·

Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν,
καὶ αἱ δύο γνῶμαι καταφατικαὶ εἰσὶ καὶ διὰ τοῦτο ἀπλῆν
15 ταύτην ὠνόμασε· σημείωσαι δὲ διὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς
χρείας, συνεξευγμέναι καὶ μικταὶ χρεῖαι λέγονται αἱ εἰς
διάφορα εἴδη τῆς χρείας ἀναγόμεναι, οἷον Διογένης μει-
ράκιον ἴδων ἀτακτοῦν τὸν παιδαγωγὸν ἐπαισεν εἰπὼν, τί
γὰρ τοιαῦτα παιδεύεις; αὕτη γὰρ καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν
20 καὶ εἰς τὸ λογικὸν εἶδος τῆς χρείας ἀράγεται, ἡ μέντοι
χρεία ή λέγουσα, ὅτι Ἰσοκράτης¹⁵ τῆς παιδείας τὴν μὲν
ὅτεν ἔφη πικρὰν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρποὺς, διπλῆ μέν
ἐστι, καθὸ δύο ἀποφάνσεις ἔχει, μίαν μὲν τὴν λέγουσαν,
ὅτι τῆς παιδείας οἱ καρποὶ γλυκεῖς, οὐ μὴν δὲ καὶ συνε-
25 ζευγμένη, ἀμφότεραι γὰρ αἱ ἐν αὐτῇ ἀποφάνσεις τοῦ
αὐτοῦ εἰσιν εἴδους λογικαὶ οὖσαι καθ' ἑκούσιον ἀποφα-
τικὸν, ὥστε διαφέροι ἀν τὸ συνεξευγμένον καὶ τοῦ δι-
πλοῦ μικτοῦ κατὰ τοῦτο, καθὸ τὸ μὲν μικτὸν συνεξευ-
γμένον ἔχει ἔξ ἐτεροειδῶν τὴν συμπλοκὴν, τὸ δὲ διπλοῖν
30 ἔξ ὁμοειδῶν, διὸ καὶ τῶν μύθων τοὺς ἐκ λογικοῦ καὶ

15 Vind. Σωκράτης. Scr. Ἰσοκράτης.

ἀλόγου μικτοὺς δ' Ἀρθόνιος ἔλεγεν· ἔτερον δὲ τὸ λογικὸν εἶδος τοῦ μέθου καὶ ἔτερον τὸ ἡθικόν.

Τὸ δὲ πιθανόν· πιθανὴ γνώμη λέγεται, ὅταν τὸ ὃς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, οὐ μὴν πάντοτε ἀποφαίνηται τις, ὡς εἴ τις εἴποι, ἐχθρὸν ἀεὶ τὸ δοῦλον τοῖς δεσπόταις. Τὸ δὲ ὑπερβολικὸν τὸ μεθ' ὑπερβολῆς καὶ πέρα τῆς ἀληθείας λέγει. Καὶ προτρεπτικὸν μὲν, ὡς τὸ,

Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.

Ζητεῖται, εἰ μηδὲν τῶν Ὁμηρικῶν εἰκῇ μηδὲ μάτην εἴρηται, τίος χάριν τῷ „χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν“ τὸ 10 „ἐθέλοντα δὲ πέμπειν“ προσέθηκε· δοκεῖ γὰρ περιττὸν εἶναι, καὶ πάλιν τὸ „οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη“, ἐδῆλωσεν, ὅτι ἀγαθόν ἐστιν ἡ μοναρχία καὶ ἥρκει ἡ μία γνώμη· ἐστιν οὖν πρὸς τοῦτο εἴπειν, ὅτι ἐπεὶ πολυμορφίας καὶ μοναρχίας ἐστί τι μέσον, ἡ ὀλιγαρχία καὶ ἀριστο- 15 κρατία, διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ καταλίπῃ τινὰ λαβῖν τοῖς στασιάζειν ἐθέλοντιν, ὡς οὐ πάντες μὲν ἄρχειν ἐθέλομεν, οἱ δὲ τῶν ἀλλων ἔπειται καὶ προέχοντες, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων κατισφαλίσατο τὴν ἀπόγαισιν, ὥστε μήτε πολυμορφίαν εἶναι, μήτε ἀριστοκρατίαν, ἀλλὰ μήτε ὅλη- 20 γαρφίαν, μόνην δὲ τὴν μοναρχίαν τοῖς βουλομένοις σώζεσθαι καταλείπεσθαι· τὸ αὐτὸ δέ ἐστιν ἱδεῖν καὶ ἐπὶ τῆς παρανέσεως τῆς τῶν ξένων· καὶ γὰρ κάκει τῷ 25 „χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν“, τὸ „ἐθέλοντα δὲ πέμπειν“ προστέθεται ὡς ἐγχωροῦντος τοῦ παρόντα μὲν αὐτὸν ὑποδέχεσθαι, ἐθέλοντα δὲ ἀπέρχεσθαι μὴ συγχωρεῖν. Ηὔθανὸν δὲ, ὡς τὸ, τοιοῦτός τις ἐστιν ἔκαστος, οἵσπερ ἥδεται ξυνῶν· ὁ νοῦς· τοιοῦτός τις ἐστιν ἔκαστος, οἵοι εἰσὶ καὶ ἐκεῖνοι, οἵς τισι συνῶν εὐφραίνεται. Άντωνιος δέ τις ἔιη πρὸς τὸ παρὸν παράδειγμα, ὅτι τὸ ἥ- 30 δεται προστεθὲν, ὡς Ἀρθόνιε, οὐ πιθανὸν εἶναι τὸ ὅη-

τὸν ἔα, ἀλλ' ἀληθινόν· δηλοῖ γὰρ τὴν οἷον ἔμμονον καὶ
ἐνδιάθετον καὶ σὺν ἡδονῇ καὶ εὐφροσύνῃ διατριβήν τε
καὶ συναναστροφήν· ἡμεῖς δέ φαμεν, πιθανὴν¹⁷ εἶναι
μᾶλλον τὴν γνώμην, ὡς καὶ τῷ ἡμετέρῳ διδασκάλῳ δο-
κεῖ, ἥπερ ἀληθινήν, παρόσον ἐνδέχεται τινά τισι συ-
νόντα πονηροῖς συγγενέσιν ὅντα αὐτὸν χρηστὸν ἥδεσθαι
μὲν, ὡς τοῖς συγγενέσι συνδιαιτώμενον, οὐ μὴν καὶ αὐ-
τὸν πονηρὸν εἶναι. Τινὲς δὲ τὸ ἥδεται πρὸς τὸν τρό-
πον καὶ τὸν βίον τῶν οἷς σύνεστι τις λέγουσιν ἀφορᾶν,
10 οἷον τοιοῦτός τις ἐστιν ἔκαστος, οἰσπερ ἥδεται συνῶν
τοιούτοις οὖσιν· ἐστιν οὖν εἰπεῖν καὶ πρὸς τοῦτο, δῆτι
καὶ οὕτως πιθανόν ἐστι τὸ ὁγτὸν, οὐκ ἀληθές· καὶ γὰρ
ἐνδέχεται τινα ἀσθενῆ συνόντα τισὶ ϕωμαλέοις συγγενέ-
σιν ἥδεσθαι μὲν αὐτοῖς τοιούτοις οὖσιν, οὐ μὴν καὶ αὐ-
15 τὸν ϕωμαλέον εἶναι, ἢ πάλιν ἐνδέχεται τινα πατέρα
γηραιὸν μήπω περὶ λόγους ἐσπουδακότα ἥδεσθαι μὲν τοῖς
νιοῖς φιλοσοφοῦσιν, οὐ μὴν καὶ αὐτὸν φιλόσοφον εἰ-
ναι. τινὲς δὲ τὸ εἴδεται διὰ διφθόγγου¹⁸ γράμμουσιν,
ῶστε σημαίνειν τὸ φαίνεται. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς περὶ
20 τούτου· ὁ δὲ Γεωμέτρης ἐκεῖνα περὶ τοῦ πιθανοῦ δια-
λέγεται· πιθανὸν ἐστω, ὅπερ μᾶλλον μετέχει τῆς ἀλη-
θείας ἢ τοῦ ψεύδους· τὸ γὰρ ἐπ’ ἑλαττον μετέχον ἢ ἐπ’
ἴσης οὐ πιθανὸν ἀλλ’ ἀμφιβαλλόμενον. ταῦτα δὲ πιθα-
νὰ ἀπερὶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται, ἀς δὴ καὶ ἐν-
25 δόξους προτάσσεις οἱ διαιλεκτικοὶ νομίζουσιν· οὐκ ἀληθὲς
δὲ διὰ τὸ μὴ ἀεὶ τοῦτο συμβαίνειν, ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐπὶ
τῆς παρούσης γνώμης ἰδεῖν· τὸ γὰρ οἷς ἥδεται πιθανὴν
ταῦτην πεποίηκεν, οὐ γὰρ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοιοῦτός ἐστιν
ἔκαστος, οἰσπερ σύνεστιν· ἀνάγκη γὰρ οὐκ ἐπὶ τῶν φίλων
30 μόνων τοῦτο συμβαίνειν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πολεμίων,

17 Vind. πιθανόν. 18 In utroque codice scriptum per compendium obscurum.

ως τὰ πολλὰ, καὶ πάντων τῶν ἐχθρῶν τε καὶ αἰχμαλωτι-
ζομένων τούτοις συνεξεταζομένων, οἴσπερ οὐ βούλονται,
καὶ πόλεμίως οὐ μόνον ταῖς χερσὶν, ἀλλὰ καὶ ταῖς γνώ-
μαις πρὸς ἀλλήλους διαπεινένων. οὕτω γοῦν καὶ πολλοὶ
μὲν παρὰ βαρβάροις Ἐλληνες, ^{18*} πολλοὶ δὲ παρ' ⁵
Ἐλλησι βάρβαροι, καὶ μὴ τοιοῦτοι διλαδὴ τυγχάνοντες,
οἴσπερ σύνεισιν, ἥδονται. ἀλλὰ τὸ μὲν ἥδεσθαι πιθανὸν
αὐτὸ πεποικεν, οὐκ ἀληθές δὲ τὸ μὴ ἐπὶ πάντων αὐτὸν
τοῦτο φαινεσθαι· οὐ γὰρ κατὰ πάντων φησὶν ἥδεσθαι,
δινατὸν γὰρ καὶ κατ' ἄλλο τι συνηδόμενον κατ' ἄλλο ¹⁰
διαφέρεσθαι πάλιν καὶ ἀχθεσθαι. οὕτω καὶ βασιλεῖς τε-
χνίταις ἥδονται, οὐ τοιοῦτον τὸν τρόπον οὔτε τὰ φρονή-
ματα οὔτε τὰλλα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἔχοντες, καὶ οὐ τοῖς
πράγμασι μόνον διοριστέον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοῖς καιροῖς·
νῦν μὲν γὰρ ἥδεται τις, νῦν δὲ πάλιν ἀχθεται, καὶ οὐ ¹⁵
τοιοῦτος ἐστιν ἀεὶ, καὶ δι’ ἡττιναοῦν πολλάκις αἰτίαν
ἥδεται· τὸ γοῦν ἐκ μέσου ἀληθεύον καὶ ἐν καιρῷ δι’
ἀρισμένας τιτὰς αἰτίας πιθανὸν οὐκ ἀληθές· ἀληθές
οὖν τὸ ἀεὶ καὶ ἐπὶ πάντων καιρῶν τε καὶ πραγμάτων
καὶ διὰ πᾶσαν αἰτίαν οὔτω συμβαῖνον.

20

Τοιοῦτος ἐστιν ἔκαστος, οἴσπερ ἥδεται ἔν-
νῶν· ὁμοία ταύτῃ κάκείνη·

Φίμη δ' οὗτις πάμπαν ¹⁹ ἀπόλλυται, ἦν τινα λαον
Πολλοὶ φημίσουσι.

κάκείνη, σοφὸν ²⁰ ἐν βούλευμα τὰς πολλὰς χειρας νικᾷ. ²⁵
Ἔργασμο δ' αὐτὴν τοῖς τῆς χρείας νεφαλαίοις. Ἐνταῦ-
θα γερόμενός τις τῶν πρὸ ἡμῶν ἀπορεῖ, εἰ ἡ γνώμη
γνῶσιν ἔχει τῶν κατὰ φύσιν ὑπαρχόντων τοῖς πράγμα-
σιν, ἀληθής ἐστι καὶ ὁιολογουμένη τυγχάνει· ὁμολογου-
μένη δὲ οὖσα οὐ δεῖται κατασκευῆς· περιττὸν οὖν εἶπεν ³⁰

18* Codd. "Ἐλληνες," "Ἐλληνες πολλοὶ etc. 19 πάμπαν Vind.
om. 20 Ex Eurip. Antiope. Vid. Valk. Diatr. in Eur.
p. 78 a.

τὴν γνώμην κατασκευάζειν· καὶ ἡ μὲν ἀπορία αὕτη, ἡ δὲ λύσις αὐτῆς καὶ αὐτὴ παρ’ αὐτοῦ τοῦ ἀπορήσαντος ἀποδοθεῖσα τοιαύτη· πολλαὶ τῶν γνωμῶν εἰσὶ πιθαναὶ· τὸ δὲ πιθανὸν οὐ πάντας ἀληθές, οἶν.

5   Φήμη δὲ οὕτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἵν τινα λαοὺ¹
Πολλοὶ φημίζουσι.
τοῦτο γὰρ οὐ πάντη ἀληθές· ἔπειτα καὶ τὸ ἀληθές δεῖ-
ται συνηγόρου, ὥστε πεῖσαι τὸν ἀκούοντα, καὶ πάλιν·
ἔγγύα, πάρα δὲ ἄτα, εἰ πάντως ἀληθές, καὶ, σοφὸν ἐν
10 βιούλευμα τὰς πολλὰς χειρας νικᾶ, ὥστε πάντως δέονται
κατασκευῆς διὰ τὸ πεῖσαι τὸν ἀκροάμενον. πάλιν ὁ αὐ-
τὸς ἀπορεῖ, εἰ ἡ αὐτὴ ἐργασία χρείας καὶ γνώμης ἐστὶ,
τῇ γνώμῃ περιττὸν ἐγγυμνάζεσθαι. ἐπιλύεται δὲ καὶ
τοῦτο λέγων· ὅτι διάφορά εἰσι τὰ γνημάτων· ἡ μὲν
15 γὰρ χρεία μερικὸν ἔχει τὸν λόγον κατασκευαζόμενον, ἡ
δὲ γνώμη καθόλου, καὶ ἡ μὲν χρεία τὴν πᾶσαν κατα-
σκευὴν εἰς ἔπαινον ἔχει τοῦ εἰπόντος ἀναφερομένην, ἡ δὲ
γνώμη αὐτοῦ φησι τοῦ λόγου· ἄλλως τε δὲ τῶν διπλῶν
ἐστι τὸ γήματον, καὶ τῶν ἐφ’ ἑκάτερα ἔχόντων τὴν
20 ὕπαρξιν, ἄλλ’ οὐ τῶν ἀπλῶν καὶ μονομερῶν, ὥσπερ τὸ
διήγημα καὶ ἡ ἐκφρασις· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ἀφήγησίς
ἐστι πραγμάτων ἀπλῶς, ἐν τῇ γνώμῃ δὲ καὶ τῇ χρείᾳ
συστάσεις ἔσονται καὶ καταλύσεις, ὡς καν τῇ ἀνασκευῇ
καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις· εἰ τοίνυν συνιστῶ-
25 μεν²¹ τοῖς λόγοις τὴν χρείαν καὶ τὴν γνώμην, δηλονότι
καὶ καταλύειν δυνάμεθα. Τοῦ δὲ τῶν νέων συμφέρον-
τος ἔνεκα τὸς χρείας ἡ τὰς γνώμας οὐκ ἀνατρέπομεν,
ἄλλ’ ἐν τῇ συστάσει αὐτῶν γημναζόμεθα, ἵνα²² πρὸς
τὸν ζῆλον αὐτῶν προτρεπώμεθα, κάκενοι τὴν ἐκ τῶν
30 λεγομένων ἡ πραττομένων ὠφέλειαν καρπώσωνται.

Διε-

21 Vind. συνιστῶν ἐν τοῖς. Supra Codd. ἀναφερόμενον. 1. 17.
Ser. ἀναφερομένην.   22 Vind. ίσα.

Διενήνοχε δὲ ἡ χρεία τῆς γνώμης. Ὁ μὲν Ἀφθόνιος δύο μόνας διαφορὰς τῆς χρείας πρὸς τὴν γνώμην ἀποδέδωκε, μίαν μὲν τὸ τὴν μὲν ἀπροσώπως, τὴν δὲ μετὰ προσώπουν ἐκφέρεσθαι, ἔτεραν δὲ τὸ τὴν μὲν χρείαν ἔσθ' ὅτε ἐν πράξειν εἶναι, τὴν δὲ γνώμην ἀεὶ 5 ἐν λόγῳ· ὁ μέντοι Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ χρείας λόγῳ φησὶ μὲν καὶ ταύτας τὰς διαφορὰς, ἔτι δὲ παρ' αὐτὰς καὶ ἐκείνην· ἡ μὲν γνώμη, φησὶν, ἐν ἀποφάνσει ψιλῇ λέγεται, ἡ δὲ χρεία πολλάκις καὶ κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. οἱ δὲ ἐξηγηταὶ τοῦ Ἀφθονίου προστιθέασι καὶ 10 ἐκείνας· γνώμην γὰρ, φασὶ, καὶ ἐφ' ἡμῖν ἀν γένοιτο τινα ποιῆσαι, εἰ οὕτω τύχοι, χρείαν δὲ ἐφ' ἡμῖν οὐκέτι χωρὶς προσώπου συμπλάσασθαι, καὶ ὅτι ἡ μὲν γνώμη μόνον ὑποφαίρεται τὸ καθόλου, ἡ δὲ χρεία ποτὲ μὲν τὸ καθόλου, ποτὲ δὲ τὸ ἐπὶ μέρους· ἔτι ἡ μὲν γνώμη ἀεὶ 15 περὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων ἐστὶν, ἡ δὲ χρεία καὶ γαριεντισμοῦ ἔνεκεν, καὶ ἡ μὲν χρεία τὴν πᾶσαν κατασκευὴν εἰς ἔπαινον ἔχει τοῦ εἰρηνότος ἀναγερομένη, ἡ δὲ γνώμη αὐτοῦ φύσει τοῦ λόγου. Ἔγιτήκασι δέ τινες, ἀνθότου διαφορὰν τῆς χρείας μόνης πρὸς τὴν γνώμην 20 ἀποδέδωκεν, οὐ μὴν καὶ τοῦ μύθου πρὸς τὸ διήγημα καὶ τὴν χρείαν καὶ τὴν γνώμην, καίτοι, εἴπερ ἐθούλετο, πολλὰς ἔχων τούτων εἰπεῖν τὰς πρὸς ἄλληλα διαφορὰς· πλεῖον γὰρ ταῦτα ἄλλήλων ἥπερ ἡ γνώμη τῆς χρείας διέστηκε. καὶ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα πάμ- 25 πολυ διεστῶτα ἄλλήλων εὑρίσκε, διὰ τοῦτο τὰς πρὸς ἄλληλα αὐτῶν διαφορὰς παρικεν εἰπεῖν, λογιζόμενος, ὡς εἰ μὴ καὶ αὐτὸς εἴπη, ὅμως φανερὰ πᾶσιν ἐστι, καὶ οὐδεὶς ἀν ποτε πλαινθεὶς τὸ διήγημα νομίσῃ χρείαν εἶναι ἡ γνώμην ἡ μῦθον· τὴν δὲ γνώμην καὶ τὴν χρείαν, 30 ἐπειδὴ κατὰ πολλὰ εὑρίσκε κοινωνούσας ἄλληλας, ἵνα αὴ πλαινθεῖα, ἀδιάγορον τὴν χρείαν πρὸς τὴν γνώμην οἰόμενοι, διὰ τοῦτο τὰς ἐνούσας αὐταῖς πρὸς ἄλληλας

διαφορὰς παραδοῦνται δεῖν ἔγνω, ἄλλως τε οὗ ἐν ὕστε
κοινωνίᾳ, ἐκεῖ καὶ διαφορῶν ἐστι χρεία, ὃν δέ ἐστι κοι-
νὸν οὐδὲν, ἐπὶ τούτων οὐδεμία χρεία διαφορᾶς· ἐν γοῦν
τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ, ἐπεὶ κοινωνίας πολλὰς εὑρίσκε-
5 πρὸς ἀλλήλας, εἰκότως καὶ διαφορὰς αὐτῶν ἐδεήθη εἰ-
πεῖν, πρὸς παράστασιν τῆς ἀμφοτέρων τῶν γυμνασιῶν
διακρίσεως. Ἰστέον δὲ, ὅτι, εἰ καὶ μὴ ὁ Ἀριθόνιος δια-
φορὰς εἶπε τῶν γυμνασμάτων πρὸς ἀλληλα, ὅμως τὰ περὶ
προγυμνασμάτων ἀγαγινώσκοντες ἐν τῷ τέλει καὶ ταύτας
10 ἀκριβῶς ὡς οἷόν τε ἐκτεθείσας εὑρίσομεν.

Χρὴ πενίην φεύγοντα. Ὡσπερ ἐπὶ τῆς χρείας
ἐποίησε τοῦ πρώτου αὐτῆς εἶδοντας τοῦ λογικοῦ εἰς μελέτην
μεταχειρισάμενος παραδείγματα, οὕτω καὶ ἐν τῇ γνώμῃ
ποιεῖ, τὸ πρώτον εἶδος καὶ ἐν αὐτῇ μελετῶν· ἐστι δὲ
15 τοῦτο τὸ προτρεπτικόν· ἀπορεῖ δὲ, ὅτι ὥσπερ ἐν τῇ με-
λέτῃ τῆς χρείας ἐποίησεν, ἐκείνην εἰς μελέτην μεταχειρι-
σάμενος τὴν χρείαν, ἐιρ̄ ἦσαν καὶ ὁ παλαιότερος αὐτοῦ τε-
χνογράφος ὁ Ἐρμογένης ἐγύμναζε τὰ κειμάλαια, οὕτω καὶ
ἐν τῇ γνώμῃ ἔδει ποιῆσαι, ἐν ᾧ ἐκεῖνος διασαρεῖ τὰ
20 κειμάλαια, ταύτην καὶ αὐτὸς²³ ὥφειλε μελετῆσαι. νῦν
δὲ ἐκεῖνος μὲν ὥσπερεν διαιρεῖ τὸ

Οὐ κοὴ²⁴ παντάχιον εὔδειν βουληφόρον ἄιδα·
ο δὲ Ἀριθόνιος μελετᾷ τό·

Χρὴ πενίην²⁵ φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόρτον
25   'Ριπιεῖν καὶ πετρῶν, Κύρως, καὶ² ἡλιβάτων.

γαμὲν δὴ ὅτι ἐποίησεν ἀμφότερα, καὶ πῆ μὲν τὰ τοῦ
Ἐρμογένους ἐπλάτυνεν, ὡς ἐν τῇ χρείᾳ, πῆ δὲ καὶ αὐτὸς
προθεὶς ἐτέραν ἦν ἐβούλετο γνώμην, ὡς ἐδόκει αὐτῷ, κα-
τεσκεύασεν, ἵνα δεῖξῃ εἰς ἐκάτερον δυνατῶς ἔχων ἐπιχει-
30 ρεῖν, καὶ εἰς τὸ παραφράζειν καὶ πλατύνειν καὶ ἀλλοιοῦν

23 Vind. αὐτό.

24 Il. β, 22.

25 Theogn. 173.

τὰ ἀλλότρια, καὶ εἰς τὸ οὔκοθεν ἐφευρίσκειν τὰ εἰς κατα-
σκευὴν τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος. Ἐτιὶ ζητοῦσι, διὰ
τί ἐπὶ μὲν τῆς χρείας ἀπὸ τοῦ Ἰσονόράτους ἔλαβε τὸ
παραδείγμα, ἐπὶ δὲ τῆς γνώσης ἀπὸ τοῦ Θεόγνιδος, καί-
τοι δυνάμερος ἀμφότερος ἐξ Ὁμήρου λαβεῖν, ὅστις γνω- 5
ριμώτερός ²⁶ ἐστι τοῖς εἰσαγομένοις καὶ τοῦ Ἰσονόράτους
καὶ τοῦ Θεόγνιδος· καὶ λέγομεν, ὅτι οὐκ ἀλόγως τὰ
παραδείγματα ἀπὸ τούτων ἤνεγκεν, ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσο-
νόράτους, ἐπειδὴ ὁήτωρ ἐστὶν, ἡ δὲ προκειμένη πραγμα-
τεία πρὸς φίτορείαν συμβάλλεται, ἀπὸ δὲ τοῦ Θεόγνιδος, 10
ἀγνώστου τοῖς πολλοῖς τυγχάνοντος, ἵνα πολυμιθεῖς οἱ
νέοι γένωνται, πολλοῖς ποιηταῖς ἐντυγχάνειν ἀναγκαζό-
μενοι. Χρὴ πενίην φεύγοντα. Τινὲς οὔτως ἐρμη-
νεύουσι τὸ φῆτὸν· τὸν θέλοντα ἀποφυγεῖν τὴν πενίαν
πάντα τρόπον χρὴ κοπιᾶν, καὶ μὴ μόνον ἐν εὐγείᾳ τόπῳ 15
σπείρειν, ἀλλὰ καὶ ἐν πετρῷδει, καὶ μηδὲ γεωργίᾳ προσ-
ανέχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ διὰ τοῦ πλεῖν ἐμπορίᾳ. Ἐτεροι
δὲ οὔτως· χρὴ τὴν πενίαν φεύγοντα καὶ πᾶσι τρόποις
ἰώμενον αὐτὴν οὐκ ἐπὶ τοῖς φανερωτάτοις μᾶλλον καὶ
προφανὲς ἔχουσι τὸ κέρδος ταλαιπωρεῖν καὶ ἐγκατασπεί- 20
ρειν, τοῦτο γὰρ τὸ φίπτεῖν, ὡς ἔοικεν, νερομίζασιν, ²⁷
ἀλλὰ καὶ κατὰ θαλάσσης καὶ κατὰ πετρῶν, τοντέστι καὶ
κατὰ ἀκάρπων καὶ ἀνελπίστων, ἐξ ὧν μὴ προσδοκία τις
τῆς ἀνταποδύσεως, ὥστε τὸ συναγόμενον εἶναι τοιοῦτον,
ὅτι εὐλόγως καὶ ἀλόγως πονεῖν δεῖ, καὶ πάση ἐξδιδύται 25
ἔαυτὸν ταλαιπωρίᾳ, εἴπως ἀν δυνηθείη ²⁸ τις τὴν πενίαν
διαφυγεῖν. ἔνιοι δὲ πάλιν λέγουσιν, ὅτι πρὸς τὸν κίνδυ-
νον ἡμᾶς παραθήγων καὶ τὸ φερέπονον ταύτην τιθησι
τὴν παραίνεσιν, ὅτι χρὴ καὶ κατὰ παντὸς τολμᾶν, εἴ-
πως ἀν τοιοῦτον φάρμακον τοῦ χαλεποῦ τούτου νοσή- 30

26 Vind. γνωριμώτερον.

27 Vind. ἐρομίκ.

28 Vind.

διεραθεῖται.

ματος εὔρουμεν· ὁ δὲ Ἀφρόνιος τοιαύτην φαίνεται ἐκλαμ-
βάνων τοῦ ὁγτοῦ τὴν διάροιαν, αἰρετώτερον χρὴ νομίζειν
τὸν θάνατον, ἢ τὴν πενίαν, καὶ σκόπει τοῦτο ἐν τῷ
παραφραστικῷ κεφαλαίῳ.

5 Καὶ πετρῶν, Κύρων, κατ’ ἡλιβάτων. Πρὸς
Κύρονον ἡ προσφάνησις, τινὰ τῶν κατ’ αὐτὸν ἐνδόξων
ἢ βασιλέων ὅντα φιλολόγον. Κατηγορεῖσθαι τὴν
ποίησιν οὐκ ἀφῆκεν ὁ Θεόγνις. Ζητεῖται, πῶς εἰ-
πὼν τὴν γνώμην ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι καὶ κατὰ τοῦ-
10 το τῆς χρείας διαφέρειν ἐν τῇ παρούσῃ τῆς γνώμης με-
λέτῃ τὸ εἰρηκός ὑπέφηνε²⁹ πρόσωπον· καὶ φασὶ τινες,
ὅτι οὐχ οὕτως ἀπροσώπως ἐκφέρεσθαι τὴν γνώμην εἶπεν,
ὡστε αηδὲ ἐν τῇ μελέτῃ τὸ γνωμολογῆσαν πρόσωπον εἶναι
φανερὸν, ἀλλὰ τοῦτο λέγει, μὴ δεῖν τῆς γνώμης αὐτῆς
15 τὸ εἰρηκός προτάττεσθαι πρόσωπον, οὗν Θεόγνις εἶπε,
χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ εἰς μεγακήτεα πόντον ὁιπτεῖν·
δυνατὸν μέντοι μηδὲ ἐν τῇ μελέτῃ τὸ εἰρηκός πρόσωπον
ἐμιφαίνεσθαι, καὶ μάλιστα εἰ μή τις ἄλλος ἄλλ’ ὁ μελε-
τῶν τύχη τὴν γνώμην εἰρηκὼς, τότε γὰρ οὐχὶ τὸν εἰρη-
20 κότα πάντως ἐπαινέσει, ἀλλ’ αὐτὸν τὸν τῆς γνώμης σκο-
πὸν καὶ τὸν νοῦν, ἄλλως τε δὲ τὴν γνώμην εἶπεν ἀπρο-
σώπως ἐκφέρεσθαι, οὐ μὴν καὶ τὴν τῆς γνώμης κατα-
σκευήν. Χρὴ πενίην φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόν-
τον ὁιπτεῖν ἥρωϊκός ἐστιν· ἔχει γὰρ τὸν μὲν πρῶτον
25 πόδα δάκτυλον, χρὴ πενί, τὸν δὲ δεύτερον σπονδεῖον, ἦν
φευ· τὸν δὲ τρίτον ἀμφίμακρον, γοντα καὶ τὸν δὲ τέ-
ταρτον δάκτυλον, εσ μεγα, καὶ τὸν πέμπτον ὁμοίως δά-
κτυλον, κήτεα, τὸν δὲ ἕκτον καὶ τελευταῖον τροχαῖον,

29 Vind. ὑπέφηκε.

ποντοῦ· καὶ ὁ μὲν πρῶτος, ὡς ἔφημεν, ἡρωϊκός ἐστιν,
ὁ δὲ δεύτερος ἐλεγεῖον· τὸ δὲ ἐλεγεῖον μέτρον ἐξάμετρον
καὶ αὐτὸ δὲ, ὥσπερ καὶ τὸ ἡρωῖκὸν καὶ τὸ ἴαμβικὸν,
ἔχει τὸν μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον πόδα, ἵτοι τοὺς δύο
σπονδείους ἢ δακτύλους, ἢ τὸν μὲν ἓνα σπονδεῖον, τὸν 5
δὲ ἔτερον δάκτυλον, καὶ τοῦτο ἀδιαφόρως, ἢ γὰρ τὸν
μὲν πρῶτον δάκτυλον, τὸν δὲ ἔτερον σπονδεῖον, ἢ τὸν
μὲν πρῶτον σπονδεῖον, τὸν δὲ δεύτερον δάκτυλον· ἐν δὲ
τῇ τρίτῃ χώρᾳ ἀντὶ ποδὸς ὅλου συλλαβῆν ἔχει μόνην μα-
κρὰν, εἴται ἔτερον δύο πόδας ἢ δακτύλους, ἢ σπον- 10
δείους, ἢ τὸν μὲν σπονδεῖον, τὸν δὲ δάκτυλον ἀδιαφό-
ρως, καὶ τελευταῖον συλλαβῆν μίαν, ἀλλ' οὐχὶ μακρὰν
πάντως, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ, ἀλλ' ἀδιαφόρως ἢ βρα-
χεῖαν ἢ μακρὰν, οἷον,

‘Ριπτεῖν καὶ πετῷν, Κύρνε, κατ’ ἡλιβάτων.

15

ἰδοὺ ὁ μὲν πρῶτος καὶ ὁ δεύτερός εἰσι σπονδεῖοι, φίπτεῖν
καὶ πε, εἴται καὶ συλλαβῆν μακρὰν ἀντὶ ποδὸς, τρων·
εἴται ὁ τέταρτος καὶ ὁ πέμπτος ποῦς δάκτυλοι, Κύρνε
κατ’ ἡλιβά, καὶ ἡ τελευταῖα συλλαβὴ μακρὰ, των· τοι-
οῦτοι εἰσι καὶ οἱ τῇ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀψιδι 20
γραμμένοι.

Καὶ τήνδ’ οὐρανίην ἀψίδα χρόνῳ μογέονσαν·

‘Ρωματὸς ἡδρασεν ὄλβιόδωρος ἄριξ,

“Ος καὶ χρυσοῦ πεντήποντα τάλαντα θεοῖο

‘Γριποπόλοισι νέμε, πρόσθετό τ’ εὐσεβέως· 25
καὶ γὰρ τούτων ὁ μὲν πρῶτος ὁ,

Καὶ τήνδ’ οὐρανίην ἀψίδα χρόνῳ μογέονσαν,

καὶ ὁ τρίτος,

“Ος καὶ χρυσοῦ πεντήκοντα τάλαντα θεοῖο

ἥρωϊκοί εἰσιν, ὁ δὲ δεύτερος,

‘Ρωμανὸς ἥδρασεν ὀλβιόδωρος ἄναξ,
καὶ ὁ τέταρτος,

‘Τυρυπόλοισι νέμε, πρόσθειό τ’ εὐσεβέως,

5 ἐλεγεῖτοι· ἔχει δὲ ὁ πρῶτος τὸν μὲν πρῶτον πόδα σπουδεῖον, τὸν δὲ δεύτερον δάκτυλον, τὸν δὲ τρίτον σπουδεῖον, τὸν δὲ τέταρτον καὶ τὸν πέμπτον δάκτυλον, τὸν δὲ ἕκτον τροχαῖον· ὁ δὲ δεύτερος στίχος ἐλεγεῖος ὡν τὸν μὲν πρῶτον πόδα δάκτυλον ἔχει, τὸν δὲ δεύτερον σπουδεῖον, εἴτα συλλαβὴν μίαν τὴν σεν, κοινὴν μὲν οὖσαν, ἀντὶ μακρᾶς δὲ παρειλημμένην· καὶ ἔστιν ὅμοια τῇ ἐν τῷ.

Νέστορα 30 δ’ οἰκὲ ἔλαθεν ἵαχὴ πίνοντά περ ἔμπης·
κἀκείνῃ γὰρ κοινὴ οὖσα ἀντὶ μακρᾶς τῷ ποιητῇ παρεί-
15 ληπται· ὡς γὰρ ἐμάθομεν ἐν τῇ γραμματικῇ τέχνῃ ἐν
τῷ περὶ συλλαβῆς λόγῳ, κοινὴ συλλαβὴ γίνεται· κοινὴ
δέ ἔστιν ἡ ποτὲ μὲν ὡς μακρὰ, ποτὲ δὲ ὡς βραχεῖα πα-
ραλαμβανομένη, ὅταν βραχεῖα συλλαβὴ καταπεραιοῦ εἰς
μέρος λόγου καὶ τὴν ἔξης ἔχει ἀπὸ φωνήντους ἀρχομέ-
20 νην· ὁ δὲ τέταρτος ποὺς τοῦ δευτέρου στίχου καὶ ὁ πέμ-
πτος δάκτυλοι εἰσιν, εἴτα τελευταία συλλαβὴ μακρά.
ὁ δὲ τρίτος στίχος ἥρωϊκὸς ὡν καὶ αὐτὸς τὸν μὲν πρῶ-
τον καὶ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τρίτον πόδα σπουδεῖον ἔχει,
τὸν δὲ τέταρτον καὶ τὸν πέμπτον δακτίλους, τὸν δὲ τε-
25 λευταῖον τροχαῖον. ὁ δὲ τέταρτος πάλιν στίχος ἐλεγεῖος
ὡν τὸν μὲν πρῶτον καὶ δεύτερον πόδα δακτύλους ἔχει,
εἴτα μίαν συλλαβὴν κοινὴν μὲν οὖσαν, ἀντὶ μακρᾶς δὲ
τεθειμένην, εἴτα δέο δακτίλους, καὶ τελευταίαν μίαν
συλλαβὴν μακράν.

30 ‘Ορῶν γὰρ τοὺς ποιητὰς τὸ μυθολογεῖν περὶ
πολλοῦ ποιουμένους· τοῦτό ἐστιν ἡ κατασκευὴ τοῦ

προοιμίον, τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ τὴν τῆς προτάσεως ἔξεπλήρωσε χρείαν, ὅμα δὲ πῶς καὶ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ τοὺς τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ κεφαλαιού ἐποίησε τόπους· ἐν μὲν γὰρ τῇ χρείᾳ εἶπε περὶ τοῦ Ἰσοκοράτους, ὅτι ἐκόσμησε τὴν τέχνην, καὶ ὅνομα αὐτῇ κατεισάνη λαμπρότατον, ἐνταῦθα δέ φησιν, ὅτι ὁ Θεογνις ἐγένετο κλέος τῆς ποιητικῆς, καθὸ αὐτὸς οὐκ εἴασε ταύτην κατηγορεῖσθαι. Ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν. Ὑποθήκη μὲν λέγεται ἡ παραίνεσις, παρακαταθήκη δὲ ἡ εἰς φυλακὴν πράγματος δόσις, παρενθήκη δὲ ἡ ὑπερβολὴ, ὡς ἔχει 10 ἐκεῖνο ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἐπιφάσεως· „εἰ δέ τι τούτων παραλέειπται, ἐν παρενθήκῃ γεγένηται θαύματος, οὐς γὰρ οὐκ ἦν εἰπεῖν παραλέειπται.“ Καὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἐπαινέσαι τὸν Θεογνιν. Ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ ἔρεκται πολλῶν, καὶ ἔστιν εἰπεῖν ὅμοιον τῷ, „ό τὸ ὁό· 15 δον³¹ θαυμάζων τοῦ κάλλους,“ καὶ τῷ, „πρὸς³² ἐδεῖ βλέποντας Ἰσοκοράτην θαυμάζειν τῆς τέχνης.“ τινὲς δὲ ἐκ πολλῶν ἀναγινώσκουσι. Μάλιστα δὲ ὡν περὶ τῆς πενίας ἐφιλοσόφησεν· δυσὶν ἐνταῦθα σχήμασι χρῆται, τῇ τε παραλείψει καὶ τῷ κατὰ προτίμησιν, διὰ 20 μὲν τῆς παραλείφεως³³ συντομίαν ἐπιτηδεύων, διὰ δὲ τῆς προτιμήσεως ἐπαύξων.

Ἄγαπάτω πενῶν.³⁴ Τὸ ἀγαπῶ σημαίνει δύο, τό τε ἀρκοῦμαι καὶ τὸ φιλῶ, ἐνταῦθα δὲ ἡ λέξις τὸ φιλῶ σημαίνει, τὸ δὲ πενῶν ἀντὶ τοῦ πενεῖν, καὶ ἔστιν 25 Ἀττικόν· τινὲς δὲ διαστρέγειν ἀξιοῦσιν, ἵν' ἦ πενῶν ἀγαπάτω.

Ως ἄμεινον τοῦ βίου προαπελθεῖν. Τῆς συντάξεως τοῦ λόγου προαπελθεῖν γενικὴν ἀπατούσης

31 Aphthon. p. 61.

32 Aphth. p. 67.

33 Vind.
οὐν

παραλήψεως.

34 Vind. constanter πενῶν. Laur. πενεῖν Aphthon. πενεῖν.

πτῶσιν αὐτὸς³⁵ εὐθείᾳ ἐχοήσατο· ἔδει γὰρ οὕτως εἰπεῖν,
ώς ἀμείνονος ὅντος τοῦ βίου προαπελθεῖν, ἢ τὸν ἥλιον
αἰσχύνης κτίσασθαι μάρτυρα. Καὶ δικάξειν λαχὼν
δωροδοκήσει ταῖς ψήφοις. Τὸ δωροδοκήσει τὸ
5 δῶρα δέξεται ἐνταῦθα σημαίνει. Ἰστέον δὲ, ὅτι τινὲς
μὲν, ὅν καὶ Γεωμέτρης, ἀντιπτώσει ἐνόμισαν χρήσασθαι
τὸν διδάσκαλον· φησὶ γὰρ οὕτως, τὸ δωροδοκήσει, οὐχὶ
τὸ δῶρα δώσει, ἀλλὰ τούναντίον λήψεται, τῷ ἐνεργητι-
κῷ ἀντὶ παθητικοῦ χρησαμένου τοῦ σοφιστοῦ. τινὲς δὲ
10 πάλιν εἶπον, ὅτι οὐκ ἐχοήσατο τῷ ἐνεργητικῷ ἀντὶ παθη-
τικοῦ ὁ σοφιστής· τὸ γὰρ δωροδοκῶ φασι τὸ δῶρα δέ-
χομαι κυρίως σημαίνει, οὐχὶ τὸ δίδωμι.

Οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι τοιοῦτοι.
Ἀποροῦσί τινες λέγοντες, ὅτι, ὥσπερ ἐπὶ τῆς χρείας ἐποί-
15 ησεν ἐν μὲν τῷ τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ εἰπών, ὅτι διὰ τοῦτο
εἰπεν ὁ Ἰσοκράτης τῆς παιδείας τὴν μὲν φίλαν πικρὰν,
γλυκεῖς δὲ τοὺς καρποὺς, διότι οἱ νέοι παιδευόμενοι μὲν
ὑφίστανται τάδε τὰ δεινὰ, ἀνδρωθέντες δὲ ἀρετῇ περι-
στέφονται, ἐν δὲ τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰπών, „εἰ δέ τις
20 μὴ ὑποσταί τὰ δεινὰ, (ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ ὅτι ὑφί-
στανται ταῦτα,) τῶν λόγων ἐστέρηται,“ ὥπερ καὶ αὐτό
ἐστιν ἐναντίον τῷ „ἀρετῇ περιστέφεται,“ οὕτω καὶ ἐπὶ
τῆς γνώμης ὥφειλε ποιῆσαι, καὶ ἐπειδὴ εἰπεν ἐν τῷ ἀπὸ
τῆς αἰτίας κεφαλαίῳ, διὰ τοῦτο εἰπεν ὁ Θέογνις, δεῖν
25 τὸν πένητα ἐθέλειν ἀποθανεῖν οὐκκανον ἢ ζῆν ἐν αἰσχύνῃ,
διότι ὁ συζῶν πενίᾳ πάντα δρᾷ τὰ χαλεπά, ὥφειλεν εἰ-
πεῖν ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, ὅτι ὁ δὲ πενίας ἀπηλλα-
γμένος, ὥπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ, ὁ πενίᾳ συζῶν, οὐδὲν
πράττει³⁶ δεινὸν, ὥπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ πάντα δρᾶ-
30 τὰ χαλεπά· οὕτω γὰρ ἀν καθαρῶς ἐφαίνετο λέγων κατὰ
τὸ ἐναντίον, νῦν δὲ οὐκ εἰπεν οὕτως· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰ-

35 Vind. αὐτόν.

36 Vind. πράττειν.

πεῖν, οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμέροι πράττουσι τὸ δεινὸν, οὐ μὴν οἱ πενίας ἀπηλλαγμένοι τοιοῦτοι, εἰπεν· ἀλλὰ φασὶ τὸν Ἀρθόνιον τὴν τελείαν ἀρετὴν διὰ τὸ εἰδέναι, ὡς τινες ταύτης ἐκπίπτουσι, τὸ πανοὶ εἶναι ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἔχοντες. Χορηγοῦντες μὲν περὶ τὰς ἴορ-⁵ τὰς, ἐν δὲ ταῖς μάχαις εἰσφέροντες. Χορηγία καὶ εἰσφορὰ διαιτέρει. χορηγία μὲν γάρ ἐστιν ἐκ προσαρέσεως, εἰσφορὰ δὲ ἀπὸ προσταγῆς ἑτέρου. Τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις πολίταις³⁷ οὐ μετελάμβανεν³⁸ ἄδειαν. φησὶ γὰρ Ἰεωμέτρης, ὅτι οὐκ εἶπε τῆς αὐτῆς τοῖς ἄλλοις¹⁰ οὐ μετελάμβανε παρόντος, ἢ πολιτείας ἢ δόξης ἢ τινος τοιούτου, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις πολίταις³⁹ οὐ μετελάμβανεν ἄδειαν, ὡς μηδὲ τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν αὐτὸν ἔνν, ἀλλὰ δοῦλον ποιῶν καὶ διὰ τοῦτο λέγειν· φησὶ δὲ δεινὴν καὶ Δημοσθενικὴν τὴν χρῆσιν εἶναι αὐτῷ τοῦ¹⁵ ὄνοματος. Οὐ μετελάμβανεν περιττὴ ἐνταῦθα ἢ μετὰ πρόθεσις· ἔστι γὰρ ἀντὶ τοῦ ἐλάμβανεν. ιστέον δὲ, ὅτι τὸ μεταλαμβάνειν καὶ γενικῆ πτώσει συντάσσεται καὶ αἰτιατικῆ· καὶ γενικῆ μὲν, ὅτε μετοχὰς σημαίνει τινὰς, οἷον μετέλαβεν τροφῆς, μετέλαβε λόγων, ἀντὶ τοῦ²⁰ μετέσχεν· αἰτιατικῆ δὲ, ὅτε ἢ δευτέραν δικοῖ σχέσιν, ὡς τὸ, καὶ τοῦτον ἀγείρεις μεταλαμβάνει ἄλλον, ἀντὶ τοῦ, μετὰ τοῦτον ἔτερον διαδέχεται, ἢ ὅτι καὶ περιττὴ ἢ πρόθεσις, ὡς ἔχει τὸ, ὁ δὲ αὐλητῆς μεταλαβὼν τὴν κιθάραν ἥρχετο τῆς ὠδῆς· καὶ τὸ, τὴν αὐτὴν δὲ τοῖς ἄλλοις πο-²⁵ λίταις⁴⁰ οὐ μετελάμβανεν ἄδειαν. Τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ διακονεῖν κομισάμενος· παρὰ τὸ εἴρω γὰρ ὃ σημαίνει τὸ λέγω ὀνομάσθη Ἰρος· φησὶν ὃ ποιητὴς οὕτως αὐτὸν ὀνομασθῆναι,

εἰπεν.

37 Vind. πολίταις. 38 Vind. constanter μεταλάμβανεν.

καν.

39 Vind. πολίταις. 40 Codd. πολιτείας.

Οῦνεκ' ἀπαγγέλλεσκε ⁴¹ κιών, ὅτε μέν τις ἀνάγοι.
 Καὶ τί δεῖ τὸν Ἰησον εἰπεῖν· ἀλλ' Ὁδυσσεύς. Οὐκ
 ἡρξέσθη ἐνὶ παραδείγματι, ἀλλὰ δυσὶν ἔχοήσατο, ἢ δει-
 κνὺς, ὡς οὐχὶ τὸ ἐπ' ἀληθείας πένεσθαι μόιον ἐστὶ χα-
 5 λεπὸν ὕσπερ ἐπὶ τοῦ Ἰησου, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ' ὑπόληψιν,
 ὕσπερ ἐπὶ τοῦ Ὁδυσσέως, ἢ διδάσκων ἡμᾶς ἐκ τούτου,
 ὡς ἄν εἰ καὶ ἡμεῖς ἀποροῦμεν πλειόνων, τιθῶμεν αὐτὰ,
 ἀλλως τε δὲ ἐν μὲν τῇ χρείᾳ ἡρξέσθη ἐνὶ παραδείγματι
 διὰ τὸ ἄπαξ καὶ πρῶτον ἐν αὐτῷ τοῦ ἀγωνιστικοῦ μέρους
 10 γυμνάσμασιν γυμναζομένοις ἡμῖν ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ
 καὶ ἐνὸς παραδείγματος εὐπορήσομεν· ἐν δὲ τῇ γνώμῃ
 ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς πάλιν ἐγγυαζόμεθα, οἷς προησκή-
 σαμεν ἐαυτοὺς ἐν τῇ χρείᾳ, εἰνὸς ἡμᾶς πλειόνων εὐπορῆ-
 σαι παραδείγμάτων καὶ μαρτυριῶν. Καὶ τῶν θερα-
 15 παινίδων παροινούμενος· ἀτιμαζόμενος, ἢ μετα-
 φορὰ ἀπὸ τῆς μέθης, παροινία γάρ κυρίως ἢ ἀπὸ μέ-
 θης ὑβρισ. Οὕτω πενία καὶ μέχρι τοῦ δοκεῖν ἐστι
 χαλεπής· Τοσοῦτόν ἐστιν ἡ πενία χαλεπὸν, ὡς μὴ μό-
 νον τοὺς ἀληθείρες συζῶντας αὐτῇ κακῶς πάσχειν ποιεῖν,
 20 ἀλλὰ καὶ τοὺς δοκοῦντας μὲν συζῆν ταύτῃ, τῇ δ' ἀληθείρες
 ἀπηλλαγμένους αὐτῆς. Κακὸν τὸ μὴ ἔχειν εἰπόντα.
 ὕσπερ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς χρείας ἐποίησε, τὸ τοῦ Ἡσιόδου
 ἁρητὸν παραφράσας καὶ μὴ αὐταῖς εἰπών ταῖς λέξεσιν,
 οὕτω κάνταῦθα ποιεῖ παραφράζων τὸ τοῦ Λύριπίδου·
 25 τοῦτο δὲ ποιεῖ οὐ γυλαττόμερος τὸ μεταξὺ τῶν ἀμέτρων
 ἐμμέτρως λέγειν, ἢ γυμνάζων ἡμᾶς κάνταῦθα πρὸς τὸ
 παραφράζειν. “Ωστε πως ἐνεστι κατ' ἀξίαν θαυμά-
 ζειν τὸν Θέογνιν. “Ανω μὲν εἶπε, „μάλιστα δὲ ὃν περὶ
 τῆς πενίας ἐγιλοσόφησε,“ νῦν δὲ „περὶ τῆς πενίας τοιαῦτα
 30 φιλοσοφήσαντα,“ ἢ κατὰ διάφορον τῶν διαλέκτων συνή-
 θειαν, ὡς τινες εἶπον, τοῦτο ἐποίησε. Τὸ μὲν γάρ, τοι-

41 Vind. ἀπαγγέλλεσαι — ἀνάγοι. Od. σ. 6.

αὗται περὶ τῆς πενίας φιλοσοφήσαντα“ τῆς κοινῆς φασιν εἶναι διαλέκτου, τὸ δὲ „μάλιστα δὲ ὥν περὶ τῆς πενίας ἐμιλοσόφησε“ τῆς Ἰάδος. Ἰστέον μέντοι, ὅτι ἔν τισι τῶν βιβλίων, μάλιστα δὲ ὥν περὶ τῆς πενίας ἐφιλοσόφησε, κεῖται.

5

C a p. V.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΚΕΤΗΣ.

Τὸν μῦθον προτάξας, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους ὑπάρχοντα, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον, ὡς τοῦ δικαινικοῦ εἰδούς τυγχάνον, καὶ τὴν χρείαν τρίτην, ὡς τοῦ πανηγυρικοῦ οὖσαν, (εἰ γὰρ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἐν 10 τοῖς ἐμπροσθεν ἐλέγετο εἶναι, ὅμως οὐδὲν ἔττον ἐστι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ διὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἐπαινεῖν ήμας τὸν εἰρηκότα ἢ πράξαντα, ἀλλως τε δὲ ἐν ταῖς κατὰς χαριεντισμὸν χρείας οὐ συμβουλεύομεν * πάντως, τῆς ἐν αὐτῷ ἔχεσθαι παραινέσεως, οὐδεμίᾳ γὰρ ἐν ταῖτας παραί· 15 νεσις, ἀλλὰ μόνον ἐπαινοῦμεν τὸν εἰρηκότα, ἐν δὲ ταῖς γνώμαις οὐ τὸ ἐπαινέσαι τὸν εἰρηκότα τοσοῦτον σκοπὸν ἔχομεν, ὅπου οὐδὲ ἐμφανίζεται ἐν αὐταῖς ὅλως τὸ εἰρηκός¹ πρόσωπον, ὅσον τὸ προτυψέψαι τὸν ἀκροατὴν τῆς ἐν τῇ γνώμῃ ἔχεσθαι συμβουλῆς.) οὕτως οὖν τὸν μῦθον 20 διὰ τὴν ὁμιλεῖσαν αὐτίαν πρῶτον τάξας, καὶ τὸ διήγημα δεύτερον, καὶ τὴν χρείαν τρίτον πάλιν ἀνακυκλοῦ, καὶ τίθησι πρώτην τὴν γνώμην, ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους οὖσαν, τὴν δὲ ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸν κοινὸν τόπον δεύτερον, ὡς τοῦ δικαιοικοῦ εἰδούς· τὸ 25 δὲ ἐγκώμιον καὶ τὸν ψόγον μετὰ ταῦτα, ὡς τοῦ πανη-

* Codd. συμβουλευόμενοι. Scr. συμβουλεύομεν.

¹ Vind.

εἰρηκός.

γνωικοῦ· ἀλλ' ἵσως ξητήσειεν ἄν τις, εἰ τὸν μῆθον διὰ τοῦτο προέταξεν, διότι τοῦ συμβουλευτικοῦ ἐστιν εἶδος, πρώτου ὅντος αὐτοῦ τῶν ἄλλων εἰδῶν ὥφελε πάντως καὶ τὴν γνώμην, ὡς καὶ αὐτὴν τοῦ συμβουλευτικοῦ εἶδος 5 οὖσαν, συντάξαι τῷ μύθῳ, ὅμοίως δὲ καὶ τὴν θέσιν· (κἀκείνη γὰρ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος ἡμᾶς γυμνάζει ὥσαύτως,) καὶ τῷ διηγήματι ὥφειλε συντάξαι πάντα τὰ τοῦ δικανικοῦ εἶδος ἔχόμενα γυμνάσματα, καὶ τῇ χρείᾳ τὰ τοῦ πανηγυρικοῦ, καὶ μὴ οὕτως αὐτὰ διαστῆσαι 10 ἀπ' ἄλλήλων. φήσομεν οὖν πρὸς τὴν τοιαύτην ξήτησιν, ὅτι ἐποίησεν ἄν οὕτως, εἰ μὴ ἔτερόν τι εὐλογοφανὲς αἴτιον ἐκάλυνεν αὐτὸν, φημὶ δὴ τὸ ἀπλούστερα καὶ εὐκολώτερα προσήκειν τῶν τελεωτέρων καὶ δυσκολωτέρων προτάττεσθαι· διά τοι² τοῦτο οὔτε τὴν γνώμην οὔτε τὴν θέσιν 15 ἐδυνήθη προτάξαι τοῦ διηγήματος· δυσκολώτερα γὰρ ταῦτα τοῦ διηγήματος καὶ δυσδιαιρετώτερα· ἀλλ' οὐδὲ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὸν κοινὸν τόπον τῆς χρείας τῆς ἀτελεστέρας καὶ ἀπλούστέρας αὐτῶν οὕσης, ἥ καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ ταύ- 20 την τὴν τάξιν εἰλήχασιν. εἰ γὰρ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη διὰ τοῦτο μετὰ τὸ διηγῆμα ἐτάχθησαν διὰ τὸ αἱ μὲν τρίτον μέρος εἶναι ἐν πολιτικῷ λόγῳ, φημὶ δὴ τοῦ ἀγωνιστικοῦ, ὁ δὲ μῆθος πρώτου καὶ τὸ διηγῆμα δευτέρου· ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ τοῦ ἀγωνιστικοῦ 25 μέρους καὶ μᾶλλον ἥπερ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη, παρόσον καὶ μεῖζοσιν ἐνταῦθα μαχόμεθα ἥ συνιστάμεθα, ἥπερ ἔκει· τῷ μὲν μύθῳ καὶ τῷ διηγήματι ὑπετάγησαν, δι' ἣν αὐτίαν καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη αὐτοῖς ὑπετάγησαν· τῇ δὲ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ ὡς τελεώτερα τούτων τυγχά- 30 νοντα· εν μὲν γὰρ τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ ἐνὶ μόνῳ λόγῳ βραχεῖ ἥ πράξει μικρῷ συνηγοροῦμεν, ἐνταῦθα δὲ

πολλοῖς ἐν ταυτῷ λόγοις καὶ πράγμασι μαζόμεθα ἢ συνιστάμεθα. Ἐτι μὲν μῦθος προετάγη τοῦ διηγήματος ὡς ἡδύτερος αὐτοῦ, καὶ τὸ διήγημα τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης δι’ αὐτὸ τοῦτο. ἔδει οὖν μὴ εὐθὺς μετὰ ταῦτα τὰ τὴν ἡδονὴν ἔχοντα πλείστην γυμνάσματα μεταπεσεῖν 5 εἰς τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν, πολλὴν τὴν δριμύτητα καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀγωνιστικῆς διαθέσεως ἔχουσας πικρότητα, ἀλλὰ μεσολαβηθῆναι τά τε τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης, ἄτιναι, εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον ἔχει τὸ ἥδυ, ὅσον ὁ μῦθος ἔσχηκε, καὶ τῶν διηγημάτων τὰ δραματι- 10 νὰ, ὅμως καὶ αὐτὰ ἥδονήν τινα ἔχουσιν, ὡς ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς εἰρηκότας τὰς χρείας ἢ τὰς γνώμας ἐγκιωμίων. Εἰ γὰρ καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ εὐφημία ἐστὶ τοῦ φίσαντος, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ ἐν τῇ ἀνασκευῇ διαβολὴ γάρ ἐστιν ἐν αὐτῇ μᾶλλον καὶ κατηγορία σαιρῆς τοῦ ἐκθεμένου τὸ διή- 15 γημα, ὅπερ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ οὐκ ἦν, ἀλλ’ εὐφημία μόνον τῶν εἰρηκότων καὶ ἔπαινοι, ἀλλως τε δὲ ὥσπερ τὰ προοίμια προτάττονται τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς, ὡς συμβαλλόμενα εἰς αὐτάς· εἰ γὰρ καὶ κυρίως μὲν ἡ τε ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ τοῖς ἀγῶσι συμ- 20 βάλλονται, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ προοίμιοις διὰ τῆς τῶν φησάντων εὐφημίας ἢ διαβολῆς, ἔτι δὲ καὶ διηγήσεσι διὰ τῆς ἐκθέσεως, εἰκότως ἐκεῖναι μὲν προετάγησαν, ὡς πρὸς ἐν μόνον τοῦ καθ’ ἔκαστον αὐτῶν ἡμᾶς γυμνάζοντος, οἷον τοῦ μύθου πρὸς τὰ προοίμια, τοῦ 25 διηγήματος πρὸς τὰς διηγήσεις, τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης πρὸς τοὺς ἀγῶνας· αὗται δὲ ὑπετάγησαν ὡς ἀν διὰ τοῦ καθ’ ἔκαστον ἐκείνων ἴδια προασκηθέντες, ὅμοι πᾶσι τοῖς μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ λόγου ἐν τε τῇ ἀνασκευῇ καὶ τῇ κατασκευῇ γυμνασθείμεν· ἀλλ’ ἡ μὲν τόξις τῆς 30 ἀνασκευῆς αὕτη. Σι, τεῖται δὲ, πόθεν ὧνόμασται ἀνασκευὴ, καὶ οἱ μέν φασιν ἀπὸ τῶν ἀνασκευαζομένων ἀρωμάτων αὐτὴν εἰρῆσθαι· ὁ δὲ Γέωμέτρης γησίν, ὅτι ἡ ἀπὸ μετα-

φορᾶς τῶν ἀνασκευαζομένων φαρμάκων δι' ἀντιδότων οὕτως ὠνόμασται, ή ἀπὸ τῶν συντιθεμένων μὲν πτισμάτων, ἀναλυομένων δὲ εἰς ἐκεῖνα, ἐξ ὧν περ καὶ συνετέθησαν. ἔτεροι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ τοῦ προκειμένου 5 πράγματος βεβαιώσις κατασκευὴ λέγεται, ἔδει πάντως καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτοῦ καὶ τὸν ἔλεγχον ἀνασκευὴν ὄνομάζεσθαι.

Ἀνασκευὴ ἐστιν ἀνατροπὴ προκειμένου τινὸς πράγματος. Μέμφονται τινες τῷ παρόντι λόγῳ 10 τῆς ἀνασκευῆς κατὰ τὸ πλεονάζον, καὶ φασὶ μὴ μόνον τὸ παρόν γύμνασμα δηλοῦσθαι διὰ τοῦ δρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' ἔργων τῶν πραγμάτων ἀναίρεσιν, ὡς ἔχει τὸ ἀνατρέψαι ναὸν ἡ τι τοιοῦτον· ἔδει οὖν, φησιν, ἀντὶ τοῦ ἀνατροπὴς, λόγος ἀνατρεπτικὸς εἰπεῖν· ἔτεροι δὲ πά- 15 λιν, οὕτως ὥφειλεν εἰπεῖν, λέγουσιν, ὅτι ἀνατροπὴ ἐστιν ἡ τοῦ προκειμένου πράγματος ἀναίρεσις· εἰ μὲν οὖν αὐτὸς, φασὶν, ἀναρριψεν τὸ πρᾶγμα ἀνασκευάζοντες, καλῶς ἀν ἀποίει τὴν ἀνασκευὴν ἀνατροπὴν ὄνομάζων· ἐπεὶ δὲ οὐκ αὐτὸς ἀναρριψεν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ εἰς τὸ μὴ εἶναι 20 παράγομεν, ἀλλὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ μόνον, οἷον τὸ κατὰ φόδον, εἰ τύχοι,³ διήγημα ἀνασκευάζοντες, αὐτὸς μὲν οὐκ ἔξαλείφομεν τελέως, τὴν μέντοι δόξαν αὐτοῦ ἀνα- 25 ρριψεν, ἔδει μὴ ἀνατροπὴν εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ἔλεγχον. φαμὲν οὖν ἡμεῖς, ὅτι ὅσον ἐπὶ τῷ ἀνασκευάζοντι τὸ πρᾶγμα πιθανὸς οὐ παρὰ τὸ πάντας πείθειν, ἀλλὰ παρὰ τὸ δῆματα λέγειν, ἀπερικαρά ἐστι πεῖσαι, οὕτω καὶ ὁ ἀνασκευάζων λέγοιτ' ἀν ἀνατρέπειν, οὐ παρὰ τὸ ἀναρρεῖν πάντως τὰ ἀνασκευαζόμενα, ἀλλὰ παρὰ τὸ λόγους λέγειν, 30 δι' ᾧν δυνατόν ἐστιν αὐτὰς εἰς τὸ μὴ εἶναι παραχθῆναι. Ἰστέον δὲ ὅτι τὸν τοιοῦτον λόγον τῆς ἀνασκευῆς οὐκ αὐ-

³ Vind. τύχη.

τὸς πρῶτος ἀποδέδωκεν ὁ Ἀφθόνιος· ἀπὸ γάρ τοῦ Ἐρ-
μογένους αὐτὸν ἔξελάβετο· ἐκεῖνος γάρ φησιν οὕτως·
„ἀνασκευὴ ἐστιν ἀνατροπὴ τοῦ προκειμένου πράγματος,
κατασκευὴ δὲ τούναρτιον βεβαιώσις.“ Τινὲς μέντοι οὕ-
τως αὐτὴν ὠρίσαντο· ἀνασκευὴ ἐστὶ λόγος ἀνατρεπτικὸς 5
τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου, „τοῦ πιθανῶς προτε-
θέντος“ προσθέντες, ὡς ἀν δειξωσιν, ὅτι οὔτε τὰ ὄμολο-
γοιμενα⁴ ἀληθῆ ἀνασκευάζεται, οὔτε τὰ ὄμολογοιμενα
ψευδῆ, ἀλλὰ δεχόμενα τοὺς ἐφ' ἐπάτερον λόγους πιθα-
νούς. Ἀνασκεναστέον δὲ τὰ μήτε λιαν⁵ σαρῆ, ὡς τὰ 10
ἰστορικὰ διηγήματα, ἀληθῆ γάρ εἰσι, καὶ οὐδεὶς ὁ προσεξων
τῇ ἀνασκευῇ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς, ὡς οἱ μῆθοι,
οὐδεὶς γάρ ἐν αὐτοῖς χρείαν ἔχει τοῦ μὴ πεισθῆναι οἴκο-
θεν γάρ⁶ ἔχονσι καὶ γρυπως τὸ ψευδές. ἀλλ' ὅσα
μέσην ἔχει τάξιν, ὡς τὰ ὀμιλίδοξα· ἐπειδὴ γάρ διὰ 15
τῶν προγνυματικῶν εἰς τὰς πολιτικὰς ποδηγούμεθα
ὑποθέσεις, τῶν δὲ ὑποθέσεων ἐκείνας εἰς μελέτας προ-
γειριζόμεθα, ἐν αἷς ἐπατέρῳ μέρει τῶν ἀγωνιζομέρων
εἰπορία γίνεται λόγων, εἰκότως καὶ ἐν τῇ ἀνασκευῇ τοι-
αῖται διδασκόμεθα ὀνασκενάζειν, οἵα καὶ κατασκενασθῆ- 20
ται ἐρδεζεται· καὶ μήν εἶπη τις, ὅτι τὰ μὲν λιαν σαρῆ
εἰκότως οὐκ ἀνασκενάζομεν· κανὸν γάρ ἐπιχειρήσομεν, οὐ
δυνησόμεθα, ἀλλὰ καὶ γελοῖοι δόξομεν εἶναι, καὶ αἰσθή-
σεως ἡ κοιάσεως κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην δεόμενοι· τὰ δὲ
ἀδύνατα τίνος γάριν οὐκ ἀνασκενάσομεν, εὐπορίαν πολ- 25
λὴν τῶν ἐλέγχων ἐν τούτοις ἔχοντες; γαμὲν δὴ καὶ πρὸς
τοῦτο, ὅτι ὥσπερ ἐν ταῖς ὑποθέσεσι ταῖς πολιτικαῖς οὐκ
ἐκείνας ὁ ὥγτωρ ἐπιχειρεῖ μελετῆν, ὅσαι εἰσὶ μονομερεῖς,
καὶ ἐν αἷς τὸ ἐν μίσος τῶν δικαιομέρων εὐπορεῖ λόγων,
ἀλλ' ἐν αἷς ἀμιλάτερα τὰ μέρη τῶν πρὸς πίστιν ἐπίσης 30
εἰποροῦσιν, οὕτω κάντανθα, ὅσα τῶν διηγημάτων οὐκ

⁴ Vind. ἀφ'.

⁵ Vind. μὴ τελείαν.

⁶ γάρ Vind. om.

έγχωρεῖ κατασκευασθῆναι, ταῦτα οὐδὲ ἀνασκευασθῆναι
ἐνδέχεται, ἀλλ' ὅσα τὴν ἐφ' ἑπάτερα δέχεται ἐπιχείρησιν,
καὶ ὥσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ μανιθάνομεν,
μήτε τὰ λίαν ἀληθῆ τῶν προβλημάτων διαιρεῖν διὰ τὸ
5 εἶναι μονομερῆ, μήτε τὰ λίαν ψευδῆ διὰ τὸ εἶναι ἀδύ-
νατα καὶ ἀναπόδεικτα, οὕτω κανταῦθα διδασκόμεθα,
μήτε τὰ λίαν σαιρῆ τῶν διηγημάτων ἀνασκευάζειν μήτε
τὰ λίαν ἀδύνατα. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀφθόνιος ἀνασκευάζειν
φησὶ μήτε τὰ λίαν σαιρῆ, τὰ ἴστορικὰ διὰ τούτου τῶν
10 διηγημάτων δηλῶν, μήτε τὰ ἀδύνατα πάντη, τὸν μύ-
θους καὶ τὰ μυθικὰ τῶν διηγημάτων ὑπαινιττόμενος.
Οἱ μέντοι Γεωμέτρης καὶ ταῦτα βούλεται ἀνασκευάζεσθαι·
λέγει γὰρ οὕτως, ἀνασκευάζονται μὲν οὖν ἐν πρώτοις τὰ
μυθικὰ διηγήματα ταῦτα, καὶ ὁράστην ὅτι μάλισται δέ-
15 χονται τὴν ἀνασκευὴν, δεύτερον τὰ ἴστορικά· δυσχερε-
στέρας γὰρ καὶ ὁρτορικωτέρας ἥδη δεόμενα τῆς ἔξεως·
τρίτον τὰ πολιτικὰ ἐναγωνιώτερα πάντων ὅντα, καὶ εὐ-
πορωτέρας ἀνασκευῆς δεόμενα· μετὰ δὲ τῶν μυθικῶν διη-
γημάτων καὶ τὸν μύθους τάξομεν. καὶ τούτους γὰρ ἔστιν
20 ὅτε τοῖς ἀνασκευαῖς ὑποβάλλομεν, οὐχ ὡς ἀδυνάτους
ελέγχοντες, τοῦτο γὰρ πάντη τῶν ὁμολογουμένων, ἀλλὰ
τὴν παρ' αὐτοῖς πλάσιν μεμφόμενοι, καὶ ὥσπερ οὐ τὴν
φύσιν μᾶλλον τοῦ μύθου, ἀλλὰ τὴν τέχνην τοῦ μυθο-
ποιοῦ κακίζοντες. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν μυθικῶν διηγημά-
25 των συμφέρεται τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἔξηγηταις· κἀκείνοις γὰρ
δοκεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀνασκευάζεσθαι καὶ κατασκευάζε-
σθαι, ὡς ἐν τῷ περὶ διηγήματος λόγῳ ἐδεῖξαμεν. καὶ
περὶ μὲν τῶν μύθων οὐ δοκεῖ τῷ Ἀφθονίῳ ἐναντιοῦ-
σθαι· ὁ μὲν γὰρ Ἀφθόνιος τὰς φύσεις οὐ βούλεται τῶν
30 μύθων ἀνασκευάζεσθαι, ὁ δὲ τὴν παρ' αὐτοῖς πλάσιν
ἀνασκευάζεσθαι διορίζεται· περὶ δὲ τῶν ἴστορικῶν διηγη-
μάτων δοκεῖ φανερῶς ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ· ὁ γὰρ Ἀφθό-
νιος ταῦτα βούλεται σαιρῆ εἶναι διηγήματα, τὰ ἴστορικά·

γησι δὲ τὰ σαιρῆ μὴ ἀνασκευάζεσθαι, ὁ δὲ καὶ ταῦτα λέγει ἀνασκευάζεσθαι· ὅτι δὲ τὰ ιστορικὰ μόνα διηγήματα βούλεται σαιρῆ ὁ σοφιστὴς λέγειν ἐνταῦθα, δῆλον ἐκ τοῦ τῶν τριῶν εἰδῶν ὕντων τοῦ διηγήματος, δραματικοῦ, ιστορικοῦ, πολιτικοῦ, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ περὶ διηγῆματος λόγῳ φθάσας ἐδίδαξε, μηδενὶ ἄλλῳ τούτων τὸ λιαν σαιρὲς ἀριόζειν ἢ τῷ ιστορικῷ, διότι καὶ οἱ τοῦ παρόντος βιβλίου ἔξηγηται ἐν τῷ περὶ τοῦ διηγήματος λόγῳ λέγοντος τοῦ Ἀριθονίου, ὅτι „τοῦ δὲ διηγήματος τὸ μέν ἐστι δραματικὸν, τὸ δὲ ιστορικὸν, τὸ δὲ πολιτικὸν,“⁵ ἔλεγον, ὅτι ιστορικόν ἐστι τὸ ἀληθὲς, ἀληθὲς καὶ σαιρὲς ταῦτα ἥγούμενοι· διὸ πάλιν ἐν τῷ περὶ τῆς ἀνασκευῆς λόγῳ λέγοντος τοῦ διδασκάλου, ὅτι δεῖ χρίσασθαι κεφαλαίοις ἐν τῇ ἀνασκευῇ τῷ ἀσαιρεῖ, τῷ ἀπιθάνῳ, λέγουσιν οὗτοι, „ἀσαιρές ἐστι τὸ μὴ ἀνάληθες.“⁶ Ἀνασκευα-¹⁵ στέον δὲ τὰ μήτε λίαν σαιρῆ μήτε ἀδύνατα πάντη, ἀλλ’ ὅσα μέσην ἔχει τάξιν. Σημειωτέον, ὅτι ἔκαστον μὲν τῶν προλαβόντων προγνωνασμάτων διήρει ὁ διδόσκαλος εἰς διάφορά τινα εἴδη, οἷον τὸν μὲν αὐθόν εἰς λογικὸν, εἰς ἡθικὸν, εἰς μικτόν· τὸ διήγημα εἰς²⁰ δραματικὸν, ιστορικὸν, πολιτικόν· τὴν χρείαν εἰς λογικὸν, πρακτικὸν καὶ μικτὸν, καὶ τὴν γνώμην εἰς προτρεπτικὸν καὶ ἀποτρεπτικὸν καὶ ἀποφαντικὸν, εἰς ἀπλοῦν, εἰς συνεζευγμένον, εἰς πιθανὸν, εἰς ἀληθὲς, εἰς ὑπερβολικόν· τὴν δὲ ἀνασκευὴν οὐ διαιρεῖ, οὐδὲ τὴν κατα-²⁵ σκευὴν, ἀλλ’ οὐδὲ τὸν κοινὸν τόπον, εἰ καὶ τινες διαιρεσιν εἰπον εἶναι τὸ „ἀνασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λίαν σαιρῆ, μήτε ἀδύνατα πάντη, ἀλλ’ ὅσα μέσην ἔχει τάξιν.“⁷ εἰ γὰρ καὶ διαιρεσίς ἐστι τοῦτο, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ τῆς ἀνασκευῆς εἴη ἃν διαιρεσίς εἰς ὑποκείμενά τινα εἴδη, ἐπειδὴ οὐδὲ³⁰ ὑπόκειται τῇ ἀνασκευῇ οὕτε τὰ λίαν σαιρῆ, οὕτε τὰ παντελῶς ἀδύνατα, ἀλλ’ ὅσα μέσην ἔχει τάξιν. Τάξιν τὴν φίσιν λέγει. Δεῖ δὲ ἀνασκευάζοντας πρῶτον

μὲν εἰπεῖν τὴν τῶν φησάντων διαβολήν· οἶον εἰ ποιητὴν εἶναι τύχοι τὸν εἰρηκότα, λέγειν, ὅτι ἀεὶ οἱ ποιηταὶ μυθολογοῦσι καὶ πλάττουσι, καὶ ὡς ἥκιστα τῆς ἀληθείας φροντίζουσι, καὶ ὅτι βλασφημοῦσι κατὰ τῶν Θεῶν,
 5 καὶ ἵνα τὴν ἄλλην αὐτῶν βλασφημίαν καὶ μυθολογίαν ἔσσομεν, οἵα ἐτόλμησαν εἰπεῖν κατὰ τοῦ δεῖνος Θεοῦ, ἢ καὶ οὕτως, εἰ πάντες, ὅσοις τὸ ἀληθές καθέστηκε προσφίλες, ἐπανετοῦ, πάντως ὅσοι τοῦ ψεύδους τυγχάνουσιν ἐρασταὶ, ψόγων διπουθεν εἶεν ἄξιοι. καὶ πάντας
 10 μὲν τοὺς τὰ ψευδῆ λέγοντας δίκαιον ἐστιν ἐκφαντίζεσθαι, μάλιστα δὲ τὸν τάδε μυθολογήσαντα, ἢ καὶ οὕτως· ἐπὶ πολλοῖς ἔχων τοὺς ποιητὰς ἐπαινεῖν, ἐφ' ἐνὶ μόνῳ μέμφεσθαι τούτοις προήρημαι, ὅτι σοφοὶ ὄντες οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῇ σοφίᾳ ἐχρίσαντο, ἀλλ' ἐφ' ὑβρει μὲν τῶν Θεῶν,
 15 ἐπὶ βλάβῃ δὲ τῶν ἐντυγχανόντων τοῖς τούτων ποιήμασιν· ὅταν γάρ τινες αὐτὰ μετερχόμενοι τρωθεῖσαν μὲν Ἀφροδίτην παρὰ τοῦ Διομήδους ἀκούσωσι, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα Θηγητῆς γυναικὸς δουλεύσαντα ἐρωτι, διαστρέφονται μὲν τὰς ψυχὰς, ἐκιραυλίζειν δὲ καὶ το θεῖον τολμῶσι, καὶ τοῦ
 20 μηδενὸς ἄξιον αὐτὸν κρίνειν ἐπαίρονται, ἢ καὶ οὕτως· τῆς παρούσης ἀντιλογίας τοῖς ποιηταῖς οὐχ ἡμεῖς αἴτιοι, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς καθεστήκαστι· Θεοῖς γάρ ἐκεῖνοι τῷ μυθολογεῖν ἐνυβρίζοντες πρὸς ἐλεγχον ἡμᾶς τοῦ ψεύδους τῶν λεγομένων διεριθίζουσι. δεῖ δὲ γινώσκειν, ὡς εἰ μὲν
 25 ἄδοξα εἴη τὰ πρόσωπα, οἷς ἀντιλέγομεν, ἀκράτῳ χρησόμεθα κατ' αὐτῶν τῇ τραχύτητι, καὶ μάλιστα εἰ τῶν σφαλλομένων εἶεν περὶ τὴν πίστιν· εἰ δὲ ἔνδοξά εἰσι καὶ ἐπὶ λόγοις θαυμαζόμενα, παραμυθησόμεθα τὴν τραχύτητα, καὶ οὐ καθαρὰν αὐτὴν ἐξενέγκωμεν, ὥσπερ καὶ
 30 Ἀφθόνιος ἐν τῇ ἴδιᾳ μελέτῃ ἐποίησε. Καὶ κειφαλαῖοις χρήσασθαι τοῖς δε· ὥσπερ ἐπὶ τῆς χρείας καὶ ἐπὶ τῆς γνώμης τὰ κατασκευαστικὰ τούτων τῶν γυμνασμάτων ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἐργασίας, οἶον τὸ ἀπὸ τῆς

αἰτίας, τὰ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαια ὡνόμασεν, οὕτω κάνταῦθα τὸ ἀσαφὲς καὶ τὸ ἀπίθανον κεφάλαια ὄνομάζει, μὴ ὅντα τῇ ἀληθείᾳ κεφάλαια· καὶ γὰρ, ὃς φησιν ὁ Γεωμέτρης περὶ αὐτῶν, οὕτε ἐπιχειρήματά εἰσιν αὐτὰ διὰ τὸ πολλῶν μᾶλλον περιεκτικὰ τὰ ἐπιχειρήματα εἰναι, οὕτε κεφάλαια διὰ τὸ μὴ ταῖς ἔργασίαις πλατύνεσθαι καὶ ἐν τοῖς προγυμνάσμασι τίθεσθαι· οὐληθεῖεν δ' ἄν, φησὶν, οἰκειοτέρως τόποι καὶ ἀφορμαὶ τινες, ἐξ ᾧ τὰς δυνάμεις τῶν ἀνασκευῶν ἥ κατασκευῶν λαμβάνομεν.

Πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ. 'Ο μὲν Ἀριθόνιος ἐν τῷ λέγειν, 10 „πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ“ δοκεῖ τάξιν ὠρισμένην τοῖς τῆς ἀνασκευῆς κεφαλαίοις ἀποδιδόνται· οἱ δὲ τούτου ἔξηγηταὶ οἵκι ἀποδέχονται τοῦτο, ἀλλὰ τῆς μὲν τάξιος τῶν κεφαλαίων ὡς ἦκαστα φροντίζειν ἀξιοῦσι, τῇ γίσει δὲ τοῦ πράγματος τὴν τῶν κεφαλαίων ὑπῆρετεν τάξιν βούλονται· καὶ 15 εἰ μὲν τοῦ διηγήματος τὸ πρῶτον μέρος ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου ἐγγωρεῖ, φασὶν, ἀνασκευάσαι, τοῦτο προτάξομεν, καὶ μὴ ἀπὸ τούτου πάλιν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πιθαροῦ ὡσαύτως ποιήσομεν. Τῷ δὲ Γεωμέτρῃ δοκεῖ, μηδὲ τακτικῷ χρήσασθαι τὸν σοφιστὴν τῷ „πρῶτον μὲν ἀσαφεῖ, δεύτερον 20 δὲ ἀπιθάρῳ“, ἀλλ' ἀριθμητικῷ ἀντὶ τοῦ ἐν ᾧ δύο. "Ετι ὁ μὲν Ἀριθόνιος δοκεῖ διδάσκειν πάντα ἀναγκαίως ἐμπίπτειν τὰ κεφάλαια ἐν τῇ ἀνασκευῇ, καὶ πρὸς ἄπαξ, ὥστε ἐν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀσαφοῦς ἐμπίπτειν κεφαλαιον εἰς τὴν ὅλην ἀνασκευὴν καὶ μὴ πλειώ, καὶ ἐν τοῦ ἀπιθάτου, καὶ τὰ ἄλλα ὄμοιώς. ἀλλ' οἱ ἔξηγηταὶ καὶ τοῦτο παρηγήσαντο. εἰ γὰρ τὸ πρῶτον μέρος, φασὶ, τοῦ διηγήματος διὰ τοῦ ἀπιθάνου τίχυη ἀνασκευάσασθαι, δεήσει δὲ καὶ ἐν τῷ δευτερῷ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τοῦ αὐτοῦ πάλιν, κεφαλαίῳ τῷ αὐτῷ καὶ πάλιν χρησόμεθα. "Ετι 30 φασὶν, ὅτι εἰ μὴ πάντα ἀπαιτεῖ ἡ γένσις τοῦ πράγματος ἐμπεσεῖν τὰ κεφάλαια, ἀλλ' ἔντα, τοῖς ἐμπίπτονσιν μόνοις χρησόμεθα, ἵνα μὴ εἰς ψυχρολογίαν περιστῇ ὁ λό-

γος, πλὴθος αὐτῷ ἀπειρόκαλον ἐπισυναγόντων ἡμῖν. Εἰτα θεῖται τὸν τοῦ πράγματος ἔκθεσιν. Ή μὲν τῶν φησάντων διαβολή προοιμίοις ἀναλογεῖ· δέον γὰρ ἦν, καθάπερ ἐπὶ τῶν προλαβόντων προγυμνασμά-
 5 τῶν προκαταρκτικαὶ τινες ἐπενοοῦντο ἔννοιαι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα μὴ ἀκεφάλως ἐμβάλλειν· ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθεσις τῇ διηγήσει ἀναλογεῖ, τὰ δὲ ἔξῆς κεφάλαια τοῖς ἀγῶσι. ζητεῖται οὖν τινι τῶν ἐξηγητῶν, εἰ ὁ φητορικὸς λόγος τετραμερής· ἔχει γὰρ προοίμια, διηγήσεις, ἀγῶνας,
 10 ἐπιλόγους· ἔχει δὲ ἡ ἀνασκευὴ προοίμιον, ἔκθεσιν τοῦ διηγήματος, τὴν ἀνατροπὴν δι' ὧν ἀγωνιζόμεθα δεῖξαι τὸ ὑποκείμενον διήγημα ψευδὲς, τὸ συμπέρασμα, ὁ ἰσοδυναμεῖ ἐπιλόγῳ, τελεία ὑπόθεσίς ἐστιν ἡ ἀνασκευὴ, ἥ
 15 αἱ τέλειαι ὑποθέσεις ἀνασκεναῖ εἰσὶ τῶν παρὰ τῶν ἐναντίων λεγομένων. ἐπιλύεται δὲ ὁ αὐτὸς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν λέγων, σφόδρᾳ εὑηθές ἐστι τὸ λεγόμενον· οὔτε γὰρ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις χρησόμεθα, νομίμῳ, δικαιῷ,
 συμφέροντι καὶ τοῖς λοιποῖς, ἀλλ’ ἐπιχειρήμασι τρισὶν ἥ
 20 τετράσιν ἥ καὶ ἐλάττοσιν, ὡς ἀν ἡ ὑλη παράσχῃ τὴν ἐπιχείρησιν. ταῦτα δὲ κεφάλαιον οὐ ποιεῖ, καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτά ἐστι τὰ ἐπιχειρήματα, γυμναζόμεθα οὐκ εἰς κεφάλαιον ἀναγόμενα. εἰ γὰρ καὶ τὸ δυνατὸν τῇ κατασκευῇ ἔγκειται, ἀλλ’ οὐκ ἐν συμβουλῆς τρόπῳ, ἀλλ’ ἔξετάσει φύσει εἰ δυνατὸν γενέσθαι ἥ μὴ, ὁ ποιεῖ ἐπιχείρημα.
 25 τὸ μὲν γὰρ κεφάλαιον ἐκ πολλῶν ἐπιχειρημάτων συνισταται, τὸ δὲ ἐπιχείρημα ἀπλοῦν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τυγχάνει. Πρῶτον μὲν τῷ ἀσαφεῖ· λέγει ὁ Γεωιέτος γίνεσθαι κάνταῦθα τὸ ἀσαφὲς, ὅθεν καν περὶ τοῦ διηγήματος λέγω,^{6*} ἐλέγετο γίνεσθαι ἥ ἀσάφεια, ἐκ τῶν ἀπαγγειλλουσῶν δηλονότι λέξεων, ὡς ὅταν εὐρεθείη διήγημα λέξεις ἔχον διωνύμους ἥ τροπικὰς καὶ σκληρὰς ἥ ξένας καὶ ἀσυνήθεις, ἥ τινας ἄλλας, καθ' ἀς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν

6* Fortasse legendum καν τῷ π. τ. δ. λόγῳ.

ἡ ἀσάφεια γινομένη ἐδείκνυτο· φῆσομεν γὰρ γενόμενοι κατὰ τὸ μέρος τοῦ διηγήματος, ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη τέθειται λέξις, ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς, οἷς ἔχει τὸ λεγόμενον οὐδὲ εὐσύνοπτόν ἐστι τοῖς ἀναγινώσκουσιν^{6**} οὐδὲ ἔραστὴν τοῖς βούλομένοις παριστῶν τὴν διάγνωσιν· ἐκ δὲ τῶν νοητῶν, ὅτι ἀποκερδυμέναι τινὲς ἀλληγορίαι τῷ διηγήματι ἐμφαίνονται, οἷον εἰ τὸ περὶ Σειρήνων ἀνασκενάσαι διήγημα βούληθείμεν, καὶ ὅπως Ὁδυσσεὺς ταύτας παρέπλευσεν, ἐπειδὴ ἐμφαίνεται τῷ διηγήματι ἀλληγοριῶς λέγων ὁ ποιητὴς, καὶ τὰς μὲν Σειρῆνας ἀντὶ γυναικῶν τινων ἀκολάστων καὶ ὑψρής ἥδονῆς κατακηλουσῶν τοὺς ἐμπλεόντας τεθεικέναι, τὸν δὲ Ὁδυσσέα ἀντὶ ἀνδρὸς σώφρονος καὶ τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν παραπλεύσαντος, ἔροιμεν ὅτι εἰ καὶ περὶ τοιούτων δώσομεν λέγειν αὐτὸν, ὅμως καὶ κατὰ τοῦτο μέμψεώς ἐστιν ἄξιος, μὴ σαιρῆ¹⁵ καὶ εὐσύνοπτα ποιήσας, ἀπερ λέγειν ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ αἰνιγμάτων αὐτῶν σκοτεινότερον. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ ἐν τοῖς νοήμασιν ἀσαιρέσ σκενασθήσεται, τὸ δὲ κατὰ τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν, ὅτε οὕτω μὲν στιξόντων ἡμῶν ἐτέρα φαίνεται ἡ διάροια, ἀλλως δὲ πάλιν ἐτέρα· αὐτίκα²⁰ γὰρ εἰ βούληθεί τις τὸ κατὰ τὸν Θερσίτην ἀνασκενάσαι διήγημα, ὅτι

Οἱ δὲ καὶ ἀχνύμενοί περ ἐπ' αὐτῷ ἦδυ γέλασσαν, ⁷
ἐκ τοῦ ἀσαιροῦς ἀνασκενάσει, λέγων „πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ
κατὰ τοῦτο ἀν εἴη ἀπιστούμενον τὸ διήγημα, καθότι οὐχ²⁵
ἀπλῶς οὐδὲ πᾶσιν ὁμοίως γνωρίμως γέγραπται, ἀλλὰ τῷ
μὲν ταυτὶ περὶ αὐτοῦ νομίζειν δίδωσι, τῷ δὲ ταυτὶ, ἀδηλον γάρ,
πότερον ἐπὶ τῷ Θερσίτῃ ἀχνύμενοι ἤδυ γέλασσαν,
ἢ ἐπὶ τῇ τῶν νεῶν ὄλκῃ.“ οὕτω μὲν οὖν ὁ Γεωμέ-
τρης περὶ τοῦ ἀσαιροῦς· ἔτερον δὲ ἀσαιρέσ λέγει ἐνταῦ-³⁰
θα, τὸ μὴ πιστεύμενον διὰ τὸ μὴ εἶναι φανερά τὰ
εἰκότα· κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ ἀσαιρέσ φασιν ἀνασκενάσο-

6** Fortasse legendum: οὐδὲ φίσιμη. 7 Vind. γέλασσαν. — Il. β, 270.

μεν ἐπὶ τοῦ κατὰ ϕόδον διηγήματος τὸ „ὅτι ἡ Ἀρροδίτη
 ἥρα τοῦ Ἀδώνιδος,“ λέγοντες, ὅτι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἥρα
 ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, οὐκ ἔστι σαιφής, πότερον γάρ πρὸ⁵
 τοῦ συζυγῆναι τῷ Ἡφαίστῳ ἥρα ἡ μετὰ τοῦτο· εἰ μὲν
 πρὸ τούτου, ψεῦδος, εἰκὸς γάρ αὐτὴν τὸ τηνικαῦτα παρα-
 τηρεῖσθαι εὐλαβούμενην μήπως φανερὸν τοῦτο γίνηται,
 καὶ παρὰ τοῦτο οὐδεὶς ἐκ τῶν θεῶν θελήσει αὐτὴν ὡς
 πόρνην εἰς ὄμευνέτιδα ἀγαγέσθαι· εἰ καὶ μετὰ τὸν γά-
 μον τοῦ Ἡφαίστου, καὶ οὕτω ψεῦδος, ποῦ γάρ εἰκὸς θεὸν
 10 σύνευνον ἔχονταν συνουσίαν ἐρᾶν θνητοῦ ἀνθρώπου.
 Καὶ ἀπιθάνω· ὥσπερ πιθανὴν γνώμην ἐλέγομεν γίνε-
 σθαι, ἥνικα πρᾶγμα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν, οὐκ ἀεὶ δὲ
 ὅμοιον γινόμενον λέγει τις ὅτι αἱεὶ γίνεται, οἷον οἱ τῶν
 μειζόνων ὀρεγόμενοι καὶ τῶν μικρῶν ἀποτυγχάνουσι· τοῦ-
 15 τοῦ γάρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οὐ μὴν ἀεὶ ὄραται γενόμενον,
 καὶ μαρτυροῦσι τῷ λόγῳ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ
 Κῦρος καὶ Καῖσαρ καὶ εἴ τις κατ' αὐτοὺς ὑπῆρξεν ἔτε-
 ρος, οἵ ἀπὸ μικρῶν ἀρξάμενοι καὶ φιλοπονίᾳ χοησάμενοι
 τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐκράτησαν· ὥσπερ οὖν πιθανὴν τὸν
 20 τοιαύτην γνώμην ἐλέγομεν εἶναι, οὕτω καὶ ἀπίθανον λέ-
 γομεν γίνεσθαι, ὅτε τὸ πρᾶγμα μὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γι-
 τόμενον, ἀλλὰ σπανίως καὶ ἐκ τοῦ παραδόξου λέγει τις
 γίνεσθαι, οἷον ἀπίθανον τὸ τὴν Μήδειαν ἀποσημάξαι
 τοὺς παῖδας, ἢ τὸν Ἀρίωνα ἐν κακοῖς ὅντα βουληθῆναι
 25 ἐστι· πάλιν ὥσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ ἐν
 τῷ περὶ τῶν ἀσυστάτων λόγῳ μανθάνομεν τὸ ἀπίθανον
 γίνεσθαι, ὅταν κατηγορίαν κινῶμεν κατά τινος ἐναντίαν
 τῇ περὶ αὐτοῦ ὑπολήψει, οἷον ὁ Σωκράτης ἐπὶ σωφρο-
 σύνῃ θαυμάζεται, καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐπὶ δικαιοσύνῃ· εἰ
 30 τοίνυν κατηγορεῖ τις τοῦ Ἀριστείδου ὡς ἀδικοῦντος, ἢ
 τοῦ Σωκράτους ὡς πορνοβοσκοῦντος, ἀπίθανα λέγειν
 δοκεῖ, οὕτω κάνταῦθα τὸ ἀπίθανον γίνεται, ἐκ τοῦ πρά-

γματος^{7*} περιάπτεσθαι προσώπῳ ἐναντίου τῇ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψει· οἷον ὑπόληψίς ἐστι περὶ τῶν μητέρων, ὅτι φιλόπαιδές εἰσι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἔτέρους τὰ οἰκεῖα στέργονται τέκνα· ὁ τοίνυν λέγων περὶ τῆς Μηδείας, ὅτι τὰ οἰκεῖα τέκνα ἀπέσημαξεν, ἀπίθανα λέγειν δοκεῖ· πάλιν⁵ ὑπόληψίς ἐστι περὶ τῶν ἐν συμφοραῖς ὄντων, ὅτι ἀλγοῦσι καὶ ὀδύρονται, οὐδὲ τέρπονται ταῖς φόδαις· ὁ γοῦν λέγων τὸν Ἀρίωνα ἐν κακοῖς ὄνται ἥσαι ἀπίθανα λέγειν δοκεῖ· κατὰ τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνασκευάσομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ ὁδὸν διηγήματος τὸ, ὅτι ἡ Ἀρροδίτη ἦρα¹⁰ τοῦ Ἀδώνιδος, λέγοντες, ὅτι ἀεὶ τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἔρῃ, καὶ οὐκ εἰκὸς τὴν θέαν κρείττονος οὖσαν φύσεως τοῦ τὴν χείρων λαζόντος ἔρειν· τοῦτο ἀπίθανόν ἐστι, καθὸ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐ γίνεται τὸ τοὺς κρείττονας ἔρειν τῶν χειρόγονων, ὅμως ἐστιν ὅτε ἐκ τοῦ παραδό-¹⁵ξου. διαφέρει δὲ τὸ τοιοῦτον τοῦ ἀσαφοῦς, καθὸ ἐν μὲν τῷ ἀσαφεῖ οὐ λέγομεν, ὅτι ἀεὶ τῶν τοιούτων μὲν γινομέρων οὐδὲν εἰκὸς ἦν τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν εἰκότων ἐννοίας στοχαζόμεθα μὴ γενέσθαι· ἐν μέντοι τῷ ἀπιθάνῳ λέγομεν μὴ γενέσθαι ὡς μηδέποτε γινομένου²⁰ τοιούτου, καίτοι ἔσθ’ ὅτε ἐκ τοῦ παραδόξου γινομένου.

Ἄδυνάτῳ. Τὸ ἀδύνατον γίνεται τριχῶς ἀπὸ ψυχῆς, ἀπὸ σώματος, ἀπὸ τῶν ἐκτός· ἀπὸ ψυχῆς, οἷον τὸ τὰ ἄλογα λόγῳ χρῆσθαι ἥ καὶ τούγαντίον, τὸ τὰ λογικὰ τοῖς τῶν ἀλόγων χρῆσθαι πλεονεκτήμασι· ἀπὸ σώματος,²⁵ ὡς εἴ τις λέγει, μὴ δυνατὸν εἶναι βρέφος τὸν ἄρδρα καταπαλαίειν· ἀπὸ δὲ τῶν ἴκτος, οἷον εἰς φαιόμεν ἀδύνατον εἶναι, πένητα τυραννίδι ἐπιχειρεῖν, ἥ Σιφνίους⁸ καὶ Μαρωνείτας πρὸς πᾶσαν ὄμοιν τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν ἀντιτάξασθαι δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι εἴ μὲν ᾧλλο μέ-³⁰ρος τοῦ διηγήματος ἐγχωρεῖ λυθῆναι διὰ τοῦ ἀπιθάνου

7* πρόγματος — ἐνταίον. Lege πρᾶγμά τι — ἐνταίον. 8
Vind. Σιφνίους καὶ Καρωνείτας. Cfr. Hermog. p. 7.

καὶ ξερον διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τότε πρὸς τὰ μέρη τοῦ
διηγήματος καὶ τὰ κεφάλαια τάξομεν· εἰ δὲ ἐν καὶ τὸ
αὐτὸ δι' ἀμφοτέρων, πρῶτον θήσομεν τὸ ἀπίθανον, ὑστε-
ρον δὲ ἐπενέγκωμεν τὸ ἀδύνατον, ώς ἂν προχωρῶν ὁ λό-
5 γος ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον φαίνηται.⁹ τοῦ γὰρ ἀπίθανου
τὸ ἀδύνατον ἴσχυρότερον. εἰ δὲ τούναντίον ποιήσομεν,
καὶ τὸ μὲν ἀδύνατον προτάξομεν, τὸ δὲ ἀπίθανον ἐπ-
ενέγκωμεν, περιττὸν πάντη φανήσεται· διαφέρει δὲ τὸ
ἀδύνατον τοῦ μὲν ἀσαιροῦς, καθὸ τὸ ἀσαιρὲς ἐνδέχεται
10 μὲν γενέσθαι, ὅμως δὲ οὐ πιστεύεται γενέσθαι, διὰ τὸ
ἀπεῖναι τινα τῶν εἰκότων, τὸ δὲ ἀδύνατον οὐκ ἔχει φύ-
σιν γενέσθαι· τοῦ δὲ ἀπίθανου διαφέρει, καθὸ τὸ μὲν
ἀπίθανον ἐνδέχεται καὶ αὐτὸ κανὸν ἐκ τοῦ παραδοξοῦ γε-
νέσθαι, τὸ δὲ ἀδύνατον οὐδαμᾶς. κατὰ τὸ ἀδύνατον
15 ἀνασκευάσομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ ὁδὸν διηγή-
ματος τὸ λέγον, ὅτι τὸ καταρρέεσσαν αἷμα τοῦ τραίνα-
τος τοῦ ποδὸς τῆς Ἀφροδίτης τὴν τοῦ ὁδοῦ χροιὰν εἰς
τὴν οἰκείαν ὄψιν μετέβαλεν· ἀδύνατον γὰρ ἐνὸς ὁδοῦ
βαφέντος, ἀπαντα τὰ ὄδα τῆς βαφῆς τοῦ αἵματος με-
20 ταλαβεῖν. Τὸ δὲ ἀνακόλουθον γίνεται ὅτε δείκνυμεν τό-
δε τὸ μέρος τοῦ διηγήματος τῷ ἀνωτέρῳ μαχόμενον, ώς
ἔχει τὸ κατὰ τὸν Λίολον, ώς φιλοφρόνως τὸ πρῶτον τὸν
‘Οδυσσέα ὑποδεξάμενος ὑστερον ἀπεδίωκε. κατὰ τοῦτο τὸ
κεφάλαιον ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ ὁδὸν ἀνασκευάσο-
25 σομεν διηγήματος τὸ λέγον, ὅτι Ἀρης τὸν Ἀδωνιν ἀνε-
λεῖν ἐβούλετο· ποῦ γὰρ εἰκὸς τὸν Ἀρην πῆ μὲν θερα-
πεύειν τὴν ἐρωμένην (τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἐρῶντες), πῆ δὲ
λυπεῖν, ἐκ τοῦ τὸν ἐρωμένον αὐτῇ βούλεσθαι ἀναιρεῖν;
‘Ἀπρεπεῖ· Ἀπρεπές ἐστι τὸ αἰσχύνης πρόξενον,
30 οἷον ἀπρεπές ἐστι τὸ ἐρᾶν τὸν Λία θνητῆς γυναικὸς,
τῆς Αήδας ἡ τῆς Λανάης· ὁ δὲ Γεωμέτρης οὐκ ἐκ τοῦ
αἰσχροῦ μόνον γίνεσθαι λέγει τὸ ἀπρεπές, ἀλλὰ καὶ ἐκ

⁹ Vind. φαίνεται.

τοῦ ἄλλως ἀδόξου ἢ ἀναξίου, ὥσπερ εἴ τις τὸν θεὸν ὑπνοῦν λέγει ἢ ἀμελεῖν ἢ κοποῦσθαι ἢ τι τοιοῦτον. κατὰ τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἀνασκευάζομεν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κατὰ ὁδὸν διηγήματος τὸ λέγον, ὅτι ἡρα ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀδώνιδος, καὶ ὁ Ἀρης ἀντίκρα τῆς Ἀφροδίτης, καὶ 5 ὅτι ζηλότυπος ἦν ἡ θεός. Καὶ τελευταῖον ἐπενεγκεῖν τὸ ἀσύμφορον. Ἀσύμφορόν ἐστι τὸ τελευταῖον μέρος, οἷον ὡς ἵνα λέγωμεν, „πανέσθωσαν μυθολογοῦντες οἱ ποιηταὶ, ἐπειδήπερ ψευδόμενοι τὰ μέγιστα βλάπτουσι·“ καὶ περὶ τούτου δὲ τοῦ κεφαλαίου τάδε φησὶν ὁ Ιεω- 10 μέτρης· ἡ τοῦ συμφέροντος ἡ ἀσυμφόρου φύσις τοιαύτη ἐστι· λαμβάνεται μὲν τριχῶς, ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀπὸ τῶν ἐκτός· ἀλλὰ συμφέρονται μὲν τῇ ψυχῇ ὅσα πρὸς δικαιοσύνην τε καὶ πρὸς ἀνδρίαν, ἥδη δὲ καὶ σωματισύνην καὶ τὰς λοιπὰς ἡμᾶν συντελοῦσι τῶν 15 ἀρετῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος ὅσα πρὸς φύμην ἢ εὐεξίαν ἢ κάλλος ἢ τάχος ἢ τι τοιοῦτον· ἀπὸ δὲ τῶν ἐκτὸς χρήματα, κτήματα, φίλοι, σύμμαχοι, πόλεις, ὅπλα καὶ ὅσα τῆς τῶν ἔξωθεν ἡμῖν ὁρῶνται περιβολῆς· ἀπὸ γὰρ τούτων τὸ συμφέρον ἡμῖν ἡ ἀσύμφορον ἀποδείκνυται, ἡ γὰρ 20 καὶ τοῖς τρισὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα συντελοῦν ἀποδείξομεν, ἡ μέρεσι τούτων ἡ κάνεντι· εἰ δ' ἀπὸ μηδὲνὸς τούτων ἴσχύομεν, τότε γοῦν τὴν τῶν κακῶν ἀποβολὴν ἡ μείωσιν συμφέρον εἶναι νομίσομεν, καὶ ἀπὸ τούτων ἐπιχειρήσομεν, καθάπερ καὶ Δημοσθένης φησὶν, ὅτι „τὴν παλοῦ- 25 σαν τὸ αἰσχύνην ἀποτριψόμεθα·“ εἰ δὲ μηδ' ἀπὸ τούτων, ἀλλὰ τῶν προσδοκῶμένων κακῶν, ὅτι καὶ τὰ μὴ παρόντα, προσδοκώμενα δὲ κακὰ ταῦτα ποιοῦντας ἡμᾶς οὐ καταλήγεται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀσυμφόρου. δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι τὸ ἀπρεπὲς καὶ ἀσύμφορον εἰς μὲν τὸ ψευ- 30

10 Ol. I. p. 12. τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποφράγματα.

δὲς δεῖξαι τὸ πρᾶγμα καὶ ἀποσκοτον οὐδὲν ἴσχύει, τὴν ποιότητα δὲ μόνην διαβάλλει τοῦ πράγματος, ὅτ' ἄδοξόν ἐστι καὶ ἀσύμφορον καὶ οὕτω παραβλάπτει τὴν πίστιν.

Ταῦτα τὰ κεφάλαια παραδόντος ἡμῖν τοῦ Ἀφθονίου 5 πρὸς ἀνασκευὴν τῶν δραματικῶν διηγημάτων βούλονται οἱ ἔξηγούμενοι πλατύνεσθαι τὸ καθ' ἔκαστον αὐτῶν δι' ἐπιχειρημάτων, ἀπέρο ἀπὸ τῶν περιστατικῶν ἔχουσι τὴν γένεσιν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῶν εὑρέσεων βιβλίῳ μανθάνομεν· οἶνον ὑποκείσθω, φησὶν, ἀνασκευάζειν ἡμᾶς τὸ περὶ Μη- 10 δείας διήγημα.¹¹ ἐὰν τοίνυν ἀνασκευάσομεν ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου, ἐροῦμεν ἐκ τοῦ προσώπου ὅτι ἀπίθανόν ἐστι μητέρα κακῶς ποιῆσαι τὰ τέκνα· ἐκ δὲ τῆς πράξεως, ὅτι οὐκ εἰκός ἐστιν ἀποσφάξαι· ἐκ δὲ τοῦ τόπου, ὅτι οὐκ ἀν ἀπέκτεινεν ἐν Κορίνθῳ, ὅπου διέτριβεν Ἰάσων ἐ τῶν παί- 15 δων πατήρ· ἐκ δὲ τοῦ χρόνου, ὅτι ἄλλως τε¹² ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ αὔτῃ μὲν τεταπείνωτο τοῦ ἀνδρὸς ἐκ- πεσοῦσα ἔνη γυνὴ, ὁ δὲ Ἰάσων μεῖζω δύναμιν προσειλή- φει, γῆμας Γλαικην τὴν τοῦ Κρέοντος· ἐκ δὲ τοῦ τρό- που, ὅτι ἐπειράθη ἀν λαθεῖν καὶ οὐκ ἀν ἔιφει διεχρή- 20 σατο ἄλλὰ φαρμάκῳ, ἄλλως τε καὶ φαρμακὶς οὖσα· ἐκ δὲ τῆς αἰτίας, ὅτι ἀπίθανόν ἐστι δι' ὄργην τὴν πρὸς τὸν πατέρα τὰ τέκνα ἀπεκτονέναι. οὐ γὰρ ἴδιον τοῦ Ἰά- σωνος, ἄλλὰ καὶ αὐτῆς κοινὸν ἐγένετο τὸ ἀτύχημα, καὶ μᾶλλον αὐτῆς, ὅσον μαλακώτεραι πως αἱ γυναικες πρὸς 25 τὰ πάθη. Λεῖ δὲ γυνώσκειν, ὅτι ποτὲ μὲν ἀπὸ τῶν ἔξ περιστατικῶν εὑρίσκομεν κατασκευάς ἐπὶ τὸ προκείμενον κεφάλαιον, ὡς ἐπὶ τοῦ προτεθέντος ἐδείκνυτο, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῶν πέντε ἢ τῶν τεσσάρων ἢ καὶ ἐλαττόνων· οὐδὲ γὰρ πᾶσα ἀνάγκη, ἀεὶ πάντα ἐμπίπτειν, ἄλλὰ ποτὲ μὲν 30 πλείω, ποτὲ δὲ ἐλάττω· ἐστι δ' ὅτι καὶ οὐδὲ ἐν ἐμπίπτει,

11 Cfr. Theon. p. 218, 23 sqq.   12 Theo p. 219, 2. ὅπι
ἀπίθανόν ἐστιν ἐν τ.

ἥνικα ἐκλείπει τὸ κεφάλαιον, καὶ ταῦτα μὲν ταύτη· ζητήσεις δ' ἄν τις, εἰ καὶ τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις κεφάλαια δι' ἐπιχειρημάτων κατασκευάζονται, καὶ τὰ ἐν τῇ ἀνασκευῇ διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρήματα γὰρ λέγονται αἱ ἀπὸ τῶν περιστατικῶν τοῦ προκειμένου κατασκευαῖ, 5 ἀπὸ τοῦ χείρα καὶ ἴσχὺν παρέχειν τῷ πράγματι· τέλειος λόγος ἐστὶν ἡ ἀνασκευὴ, καὶ μάτην ἐν τοῖς γυμνασμασι τέτακται. ἔστιν οὖν εἰπεῖν πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν, ὅτι ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις σχῆμασι τισι κοσμοῦμεν τὰ ἐπιχειρήματα, οἷον πρεύμασι, περιόδοις, 10 τοῖς ἄλλοις, ἐνταῦθα δὲ τοῦτο οὐκ ἀπαιτούμεθα· ἔπειτα ἐκεῖ μὲν τὰ ἐπιχειρήματα κατασκευάζομεν δι' ἔργασιῶν, δι' ἐνθυμημάτων καὶ ἐπενθυμημάτων, ἐνταῦθα δὲ οὐδαμῶς· κάκει μὲν μετὰ τὰ ἴδιάζοντα κεφάλαια τῆς στάσεως, ἥστινος ἄν εἴη τὸ προκείμενον ζήτημα, τοῖς τελι- 15 κοῖς ζρώμεθα κειφαλαίοις, ἐνταῦθα δὲ οὐδαμῶς. Ἰστέον δὲ ὅτι οὐ μόνον ἀνασκευάζειν τὰ δραματικὰ διηγήματα διὰ τῶν εἰρημένων κειφαλαίων ἀξιοῦσιν οἱ ἔξηγούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἀλληγορεῖν αὐτὰ, οἷον μετὰ τὸ ἀνασκευάσαι εἰ τύχοι τὸ κατὰ τὸν Ἀρίωνα διήγημα ἀλληγορικῶς εἰπεῖν, 20 ὅτι πλοιόν τι ὁνυμαζόμενον δελφὶς, ὅπερ τὸν Ἀρίωνα ὑπεδέξατο καὶ διέσωσε. ἀλλὰ τούτο, φημὶ δὴ τὸ ἀλληγορεῖν τὰ τοιαῦτα, τοῖς κατασκευάζουσιν ἔστὶν ἀναγκαιότερον, τοῖς δὲ ἀνασκευάζουσιν ἀρκεῖ καὶ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εὐπορίαν διδοῦσα εἰς ἔλεγχον· σχόπει δὲ καὶ τὸν διδάσκαλον, ὅτι οὐδὲ αὐτὸς ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἀλληγορεῖ, ἀλλ' ἐν τῇ κατασκευῇ. *Η γυμνασία αὕτη πᾶσαν περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἴσχυν.* Τῶν μὲν ἄλλων προγymνασμάτων ἔκαστον μέρος εἰκόνα τῆς τελείας ὑποθέσιως ἔσωζεν, οἷον διηγήσεως τὸ διήγημα, ἀγώνων ἡ 25 κρίσια καὶ ἡ γνώμη, ἡ δὲ ἀνασκευὴ τῶν τεσσάρων μερῶν εἰκόνας φέρει παρ' αὐτῇ, ἡ ὅτι τῶν ἀναλογούντων τοῖς ἀγῶσι γυμνασμάτων, κρίσις φημὶ καὶ γνώμης, ἡ ἀνα-

σκευή τελεωτέρα ἐστὶ καὶ ἐναγωνιωτέρα, δεομένη ἔξεως, καθὸν ἐν ἐκείνοις μὲν ὀλίγοις τισὶ συνηγοροῦμεν, ἐνταῦθα δὲ ὀλόκληρον διήγημα διαβάλλομεν· ὁ Γεωμέτρης δὲ τὸ πᾶσαν ἀντὶ τοῦ πλείστην ἢ τὴν χρείττονα ἔξελάβετο.

5 Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΤΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Ποιηταῖς μὲν ἀντερεῖν ἄλογον· αὕτη ἡ πρότασις τοῦ προοιμίου, καὶ ἔστιν ἐξ ὑπολήψεως, ἐκ τοῦ τὸν ἀντιλέγοντα τοῖς ποιηταῖς τόπον ἔχοντα κατηγόρου παρατείσθαι τρόπον τινὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ποιητὰς 10 ἔχθραν διὰ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν καὶ λέγειν, ὅτι αὐτοὶ εἰσιν οἱ αἴτιοι τῆς εἰς αὐτοὺς ἡμῖν ἀντιλογίας ἀτε μυθολογοῦντες, καὶ ἔστιν ἐοικυῖα πως αὕτη ἡ πρότασις τῷ κατὰ Τιμοκράτους προοιμίῳ· „τοῦ μὲν ἀγῶνος τοῦ παρόντος, ὡς Ἀθηναῖοι, οἱ δὲ ἀν αὐτὸν οἵμαι Τιμοκράτην ἔρειν ὡς αἴτιος ἔστιν ἄλλος τις αὐτῷ, πλὴν αὐτὸς αὐτῷ· χρημάτων γὰρ οὐκ ὀλίγων ἀποστερῆσαι βουλόμενος τὴν πατρίδα νόμον εἰσήνεγκε,“ καὶ τὰ ἔξῆς· ὥσπερ γὰρ ἐνεὶ ὁ φήτωρ λέγει, αὐτὸν ἔαυτῷ Τιμοκράτην αἴτιον γενέσθαι τοῦ ἀγῶνος ἐκ τοῦ κακῶς ἔχοντα* καὶ παράνομον θεῖναι νόμον, οὗτῳ κάνταῦθα λέγει ὁ τοῖς ποιηταῖς ἀντιλέγων, ὅτι αὐτοὶ εἰσιν αἴτιοι οἱ ποιηταὶ τῆς ἡμετέρας εἰς αὐτοὺς ἀντιλογίας· λέγοντες γὰρ αὐτοὶ τοιαῦτα κατὰ θεῶν ἀναπειθουσι καὶ ἡμᾶς αὐτοῖς ἐπιλέγειν ἐπιχειρεῖν.

25 Εἰς θεοὺς πρότερον λογοποιοῦντες τὰ τοιαῦτα. Τοῦτο ἔστιν ἡ τοῦ προοιμίου κατασκευή. εἰπὼν γὰρ ἐν τῇ προτάσει, εἰ αὐτοὶ ἡμᾶς πρὸς τὸ ἀντιλέγειν ἐπαίρουσιν, ἐπιφέρει τὴν αἴτιαν· ἡ δὲ αἴτια κατασκευή ἔστι τῆς προτάσεως. Ποιηταῖς μὲν ἀντερεῖν ἄλογον, αὐτοὶ δὲ πρὸς ἔαυτοὺς ἀντιλέγειν ἐπαίρουσιν· ἡ ἐννοια ἐπεικείας, λέγει γὰρ, ὡς οὐχ ἐκῶν

* Codd. ἔχοντος.

ἀντιλέγει τοῖς ποιηταῖς, ἀλλὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναπειθόμενος. ἐν δὲ τῷ περὶ ἐπιεικείας μίαν τῶν τῆς ἐπιεικείας ἐννοιῶν λέγει εἶναι ὁ Ἐρμογένης καὶ τὸ λέγειν τινὰ ὅτι παρὰ γνώμην δικάζομαι, ἵστις κατ' οὐδὲν ἡ παροῦσα διενήνοχε πρότασις. Πῶς οὖν οὐκ ἄλογον, θεῶν μὲν αὐτοὺς μηδένα ποιήσασθαι λόγον, ἡμᾶς δὲ λόγον ἔχειν τῶν ποιητῶν· τὸ σχῆμα ἐπίκρισις· ἔστι δὲ τοῦτο ἡ ἀπόδοσις τοῦ προοιμίου.

Πάντων μὲν ἡλιγονυν ἐγὼ προπηλακιζομένων τῶν θεῶν, Ἀπόλλωνος δὲ μάλιστα· Ἡ ἐντοια περιβολῆς, ἀόριστον γάρ ἐστιν ἐνταῦθα καὶ ώρισμένων σχῆμα ὁ μερισμὸς, ἵδιος ὧν εὐχρινείας μᾶλλον καὶ γοργότητος διὰ τὸ ἐγγὺς ἔχειν τὴν ἀπόδοσιν καὶ μὴ διὰ μακροῦ. Σὺν δὲ τῷ μερισμῷ καὶ τὸ κατὰ προτίμησιν ἐοικὸς τῷ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην,¹ „μάλιστα μὲν εἶνε· τοῦτο τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἴτα καὶ τοῦ παιδὸς ἔνεκα τοῦ Χαροίου ὀμολόγησα τούτοις, ὡς ἂν οἶος τε ὦ συνερεῖν·“ τὸ δὲ κατὰ προτίμησιν σχῆμα περιβολῆς ἐστιν ἵδιον. προπηλακιζομένων· ἔξουθενουμένων, ὑβριζομένων· εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ πηλοῦ· οἱ γὰρ παλαιοὶ, ὅτε ἡθελον κωμῳδεῖν, πηλῷ καὶ τρυγίᾳ ἔχοισαντο. Εἰς τὸ αὐτό. Πάντων μὲν οὖν ἡλιγονυν ἐγὼ προπηλακιζομένων θεῶν· ἐτέρα πρότασις προοιμιακή. Οἷα γὰρ περὶ τῆς Ἀπόλλωνος λάγρης· τούτο ἡ κατασκευὴ τῆς δευτέρας προτάσεως τῆς προοιμιακῆς· ἡ ἐννοια καταστατικὴ καὶ σχετλιαστικὴ. ἔστι δὲ ἡ μὲν καταστατικὴ εὐχρινείας, ἡ δὲ σχετλιαστικὴ ἐνδιαθέτου λόγουν. Λάγρη, φασὶ, γῆς προηλθε καὶ Λάδωνος, καὶ τὰ ἐξῆς· ἀνωτέρω μὲν τῇ τῷ τῷ φησάντων ἔχοησατο διαβολῆ· νῦν δὲ καὶ τῆς τοῦ πράγματος ἐκ-θέσεως ἄρχεται· ἔφαμεν δὲ ἥδη τὴν τῶν φησάντων δια-

1 Initio.

βολὴν ἀναλογεῖν προσομίῳ, τὴν δὲ τοῦ πράγματος ἐκθε-
σιν διηγήσει· ἡ ἔννοια δὲ γλυκύτητος. ἔννοιαι γάρ γλυ-
κίτητος πρῶτον μὲν αἱ μυθικαὶ, οἵτινες ἔστιν ὁ τῆς ἀλώ-
πεκος μῦθος τῆς τῷ κόρακι ὄμιλούσης, καὶ ὁ τοῦ μυ-
5 λωροῦ· δεύτερον δὲ τὰ διηγήματα ὅσα μύθων ἐγγύς εἰσι,
τουτέστι τὰ ἀμφίδξα. ἔστι δὲ αὕτη τῆς δευτέρας τά-
ξις· ἀμφίδοξος γάρ ἔστι καὶ οὐ τελείως μυθική· εἰ γάρ
τοι αὐτῇ ἦν, οὐκ ἀν ἐδέχετο ἀνασκευὴν, τοῦ Ἀφροδιτοῦ
λέγοντος δεῖν ἀνασκευάζειν τὰ μήτε λίαν σαφῆ μήτε ἀ-
10 δύνατα παντελῶς. τὸ σχῆμα γλυκύτητος· ἡ μέθοδος
γλυκύτητος· ἀφήγησις γάρ ἔστιν ἀπ' αὐτοῦ ἀρχομένη
τοῦ πράγματος, εἰ καὶ τινα προϊοῦσα τῶν περιστατικῶν
προσλαμβάνει· ἡ δὲ τοιαύτη μέθοδος καθαρότητος οὖσα
καὶ ἀμελείας ἔστιν καὶ γλυκύτητος. Καὶ τὴν ὄψιν τῶν
15 πολλῶν διαφέρουσα· ὁ δὲ ἐρῶν μὲν ἐδίωκε, διώ-
κων δὲ οὐχ ἥρει· τὸ σχῆμα τὸ καλούμενον ἐπαναστροφῆ·
ἔστι δὲ τοῦ καλλούς, πρὸς δὲ τῆς γλυκύτητος, κοινὰ γάρ
ἔχει ἡ γλυκύτης τῷ κάλλει τὰ σχήματα. Καὶ τὸ φυτὸν
στέφανος εἰς Πύθιον τὸν τρίποδα· τῆς συνηθείας
20 τὸν τρίποδα ἀπαιτούσης οὗτος εἰς Πύθιον τρίποδα εἶπε.
Καὶ τὸ βλάστημα γνώρισμα ποιεῖται τῆς τέ-
χνης· Καὶ γάρ ὁ μάντις καὶ ὁ μαντικὸς τρίπους ἐκ τοῦ
δάφνη ἐστεφανῶσθαι ἔχαραπτηρίζοντο. Καὶ ἀ μὲν μυ-
θολογοῦσι τάδε, πάρεστι δὲ ἔλεγχον λαβεῖν ἐξ
25 τῶν ἐφεξῆς· ἡ καλούμενη συμπλήρωσις καὶ κατὰ τὴν
ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν μέθοδον εὐκρινῆ ποιοῦσα τὸν
λόγον.

Δάφνη, φησὶ, γῆς προηλθε καὶ Λάδωνος·
τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν; κατὰ μέρος τιθεὶς
30 τὸ διήγημα ἀγωνίζεται, καὶ οὐχὶ πρὸς ὅλον δύο. ζητεῖ-
ται δὲ διατί οὕτως καὶ οὐχὶ ἐκείνως ποιεῖ μᾶλλον· καὶ
φησιν ὁ Γεωμέτρης δύο τούτων τὰ αἴτια, ἐν μὲν τὸ ἀσα-
φῆ τὸν λόγον γίνεσθαι, μὴ δυναμένων τῶν ἀκροατῶν

συνορᾶν, οἷον τῆς ἀνασκευῆς ἀνατρεπομένης διὰ πόσων τῶν ἐπιχειρημάτων. ἔτερον δὲ καὶ τὸ δυσχερές καθεστάται τὸ τοιοῦτον καὶ παγχάλεπον· πολὺ γάρ, φησί, ὅτον κατ' ὄλιγον ἐπαγωνίζεσθαι καὶ συνιστᾶν ἢ διαβάλλειν, ἥπερ ἀθρόως ὅλον ἀναδέχεσθαι τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ καὶ 5 ἐπὶ στρατεύματος πολὺ μᾶλλον εὐκολώτερον κατὰ μέρος αὐτοῦ τὰς δυνάμεις τέμνειν, καὶ πρὸς ἓνα ἔκαστον αὐτῶν διαγωνίζεσθαι, καὶ οὕτω τὴν νίκην αἱρεσθαι, ἢ πρὸς πᾶσαν ἀθρόως ἀποκινδυνεύειν τὴν δύναμιν.

Τίνα τοῦ γένους ἔχονσα πίστιν. Τοῦτο ἐστιν 10 ἡ πρότασις τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀσαιφοῦς, καὶ ἐστιν οἰκεία τῷ κεφαλαίῳ· αἱ δὲ κατασκευαὶ τῆς προτάσεως, οἷον „ἡ μὲν γάρ ἀνθρωπος, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ ταύτην ἐκτήσαντο,“ καὶ τὰ ἔξης, δοκοῦσι μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀδυνάτου προχωρεῖν. ἔστι γάρ ὅτε τῷ ἀσαιφῇ ἐμφανίζεται τοῦ 15 ἀδυνάτου διὰ τὸ τὸν μελετῶντα τιθέναι τινὰς τῶν κατασκευῶν τοῦ ἀδυνάτου ἐν τῷ ἀσαιφῇ, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ὅτι ἡ Πασιφάη προῆλθεν ἀπὸ τοῦ ἥλιου· εἰ μὲν γάρ εἴπομεν ἄπιστον εἶναι διὰ τὸ μήτε τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ παῖς ἐτέχθη, εἶναι φανερὸν, μήτε τὸν τόπον ἐν ᾧ, 20 μήτε τὸν τρόπον, καθ' ὃν συρῆλθεν ὁ ἥλιος τῇ Κλυμένῃ, ἐκ τοῦ ἀσαιφοῦς κατασκευάζομεν καθαρῶς. εἰ μέντοι μέσον τούτων τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκεῖνο, ἐροῦμεν, ὅτι ἄλλως τε ὁ μὲν ἀστὴρ ἦν ὁ ἥλιος, ἡ δὲ κόρη ἀνθρωπος, πῶς οὖν ὁ ἀνθρωπος ἐξ ἀστέρων ἐτέχθη; παρενέρρομεν 25 τοῖς τοῦ ἀσαιφοῦς ἐπιχειρήμασι τὸ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ κατὰ τοῦτο ἐμφαίνεται τῷ ἀσαιφῇ τὸ ἀδύνατον. Ἐπὶ τοίνυν τοῦ παρόντος ἡ μὲν πρότασις ἀν ἔφαμεν τοῦ κεφαλαίου ἐστίν ἐκ τοῦ ἀσαιφοῦς· οἰκεία γάρ τοῦ κεφαλαίου ἡ πρότασις· ἡ ὅτι ἄπιστόν ἐστι τὸ λεγύμενον, καὶ 30 ὅτι οὐδεμίαν ἔχει πίστιν, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἀν τῷ τοιούτῳ νοῦν ἔχων πιστεύσειε, καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ ὥσπερ τοῦ ἀδυνάτου πάλιν ἴδιαζονται εἰσι προτάσεις τὸ λέγειν, ὅτι

οὐκ εἶχε φύσιν τὸ πρᾶγμα γενέσθαι, ἀδύνατον τὴν ἀρχὴν τὸ λεγόμενον, καὶ τὰ παραπλήσια ἀλλ’ ή μὲν πρότασις ή „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν,“ τοῦ ἀσαφοῦς ἐστιν οἰκεία· τὸ δὲ „ή μὲν γὰρ ἀνθρωπος, οἱ δὲ φύσιν 5 ἄλλην παρὰ τούτων ἐκτήσαντο,“ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δοκεῖ εἶναι ἀδύνατον γὰρ δῆλος τὸ ἀνθρωπον εἴς οὐκ ἀνθρώπων γενέσθαι. Πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ; καὶ τοῦτο κατασκευή ἐστι τῆς προτάσεως ἐστι δὲ καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου· εἰπὼν γὰρ, ὅτι ἀπιστόν ἐστι τὸ 10 τὴν Λάρην ἐκ γῆς προελθεῖν καὶ Λάδωνος, κατασκευάζει τοῦτο πρῶτον μὲν ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων ποιότητος· ή μὲν γὰρ, φησὶν, ἀνθρωπος, οἱ δὲ οὐκ ἀνθρώποι· ἔπειτα καὶ ἀπὸ τοῦ λέγειν, ὅτι ἄλλως ἀδύνατον ἦν τὸ Λάδωνα συνελθεῖν τῇ γῇ, ὥστε τεχθῆναι τὴν κόρην· 15 πῶς γὰρ ποταμὸς τῇ γῇ συνέλθοι; καὶ ἐστω αὕτη ή κατασκευὴ ἀπὸ προτάσεως, εἴτα ἐτέρᾳ κατασκευὴ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου· εἰ δὲ ποταμοῦ προελήλυθεν ἀνθρωπος, ἄρα καὶ ποταμόν ἐστιν εἴς ἀνθρώπων προελθεῖν. εἴτα ἐτέρᾳ κατασκευὴ τῆς αὐτῆς προτάσεως, καὶ αὕτῃ ἀπὸ 20 τῆς τῶν προσώπων ποιότητος· ἄλλως τε ὁ μὲν λάδων καὶ ή γῇ τῶν ἀναισθήτων εἰσὶν, ὁ δὲ γάμος τῶν αἰσθανομένων, καὶ κατὰ τοῦτο ἀδύνατον γεννηθῆναι τὴν κόρην ἐκ τῶν μηδὲ τὴν ἀρχὴν δυναμένων εἰς γάμον συνελθεῖν. εἴτα ἐτέρᾳ κατασκευὴ τῆς αὐτῆς προτάσεως ἀπὸ 25 τοῦ τόπου. Ἡ παῖς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο. Καν γὰρ συγχωρήσω τὴν γένεσιν, ή τροφὴ προηλθεν ἀδύνατος, καὶ τὰ ἔξης μέχρι καὶ τοῦ βούλει καὶ τοῦτο συγχωρήσομεν τοῖς ποιηταῖς· τινὲς δὲ τὰ μὲν „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν, ή μὲν γὰρ ἀνθρώπος, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ ταύτην ἐκτήσαντο,“ ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς νομίζουσιν εἶναι· τὰ δὲ ἐφεξῆς μέχρι „ή παῖς τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο;“ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου· τὰ

δ' ἔντειθεν μέχρι τοῦ „βούλει καὶ τοῦτο συγχωρῶμεν²
 τοῖς ποιηταῖς, πῶς ἄρα θεὸς καὶ πόθεν τὴν φύσιν ἐψεύ-
 δετο;“ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου· ἐμοὶ παντελῶς ἀπαρέσκοντα λέ-
 γοντες· εἰ γὰρ πιθανόν ἐστι τὸ δυνάμενον μὲν γενέσθαι,
 μὴ πεῖθον δὲ τοὺς ἀκροατὰς ὅτι ἐγένετο, πῶς δυνατὸν⁵
 τοῦτο ἐκ τοῦ ἀπιθάνου εἶναι, ὅπου οὐδόλως δυνατὸν τέ
 γενέσθαι γάμον ποταμοῦ τε καὶ γῆς; Εἰ δέ τις τὴν
 φυσικὴν τοῦ ὄντος καὶ τῆς γῆς μίξιν ἐρεῖ σημαίνειν ἐν-
 ταῦθα τὸ λεγόμενον, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖ, ὡς οὐ δοκεῖ
 τοῦτο τῷ ἀνασκενάζοντι Ἀφθονίῳ, ἐπειτα δὲ καὶ ὅτι¹⁰
 οὐδὲ οὕτω δύναται εἶναι ἐκ τοῦ ἀπιθάνου· πῶς γὰρ ἂν
 ἀπιστήσῃ τὶς τῷ μίγνυσθαι τὸ ὄντωρ τῇ γῇ; οἷμαι δὲ
 μᾶλλον τὸ μὲν „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν;“ πρό-
 τασιν εἶναι ἐκ τοῦ ἀσαιροῦς, ὡς καὶ προλαβὼν εἶπον· τὸ
 δὲ „ἥ μὲν γὰρ ἀνθρώπος, οἱ δὲ φύσιν ἄλλην παρὰ¹⁵
 ταύτην ἐκτήσαντο,“ καὶ τὸ „πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτε-
 ται τῇ“ καὶ τὰ ἔξῆς μέχρι δὲ τοῦ „βούλει καὶ τοῦτο
 συγχωρῶμεν τοῖς ποιηταῖς,“ κατασκενάς ἐκ τοῦ ἀδυνά-
 του τῆς ἐκ τοῦ ἀσαιροῦς προτάσεως. οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἀπι-
 θάνου εἰπόντες τὸ „πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ“²⁰
 καὶ τὰ ἔξῆς, οἷμαι ἐπλανήθησαν εἰς τοῦτο, ἐκ τοῦ τὸν
 Ἀφθόνιον ἐν τῇ ἀπαιριθμήσει τῶν τῆς ἀνασκενῆς κειμα-
 λαίων εἰπεῖν. δεῖ δὲ τὸν ἀνασκενάζοντα κειμαλαίοις χρή-
 σασθαι τοιςδε, πρῶτον μὲν ἀσαιρεῖ καὶ ἀπιθάνῳ· εἴτα
 πιὸς τούτοις, ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοι μετὰ τὸ ἀσαιρὲς οὐχ²⁵
 εὑρισκον κειμάλαιον ἔτερον ἐκ τοῦ ἀπιθάνου, ἀλλὰ τὸ
 ἀδύνατον, ἐν τῷ „ἥ παις τεχθεῖσα παρὰ τίσιν ἐτρέψετο;
 καὶ συγχωρήσῃ τὴν γένεσιν, ἡ τροφὴ προηλθεν ὁ δύνα-
 τος,“ καίτοι τοῦ Ἀφθονίου μετὰ τὸ ἀσαιρὲς τὸ ἀπι-
 θάνον ἐμπίπτει εἰπόντος, εἰδὸς οὕτως τὸ ἀδύνατον, διὰ³⁰
 τοῦτο ἡναγκάσθησαν τὰς ἐκ τοῦ ἀδυνάτου κατασκενάς

2 Vind. συγχωροῦμεν h. l. et paullo inferius.

τῆς τοῦ ἀσαιφοῦς προτάσεως εἰπεῖν κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἀπιθάνου, ὡς ἂν μεταξὺ τοῦ ἀσαιφοῦς καὶ ἀδυνάτου τὸ ἀπίθανον ἀποδῶσι κεφάλαιον. Εἰ δέ τις εἶπῃ, καὶ πῶς μετὰ τὸ ἐκ τοῦ ἀσαιφοῦς κεφάλαιον οὐκ ἔχοησάτο τῷ ἐκ 5 τοῦ ἀπιθάνου, καὶ τοι ἐν τῇ μεθόδῳ μετὰ τὸ ἀσαιφὲς δεῖν εἰπὼν τάττεσθαι τὸ ἀπιθάνον, ἐροῦμεν, ὅτι ἐν τῇ μεθόδῳ, ἐπεὶ ἐτεχνολόγει, παρεδίδουν ἀπαντα τὰ κεφάλαια, ὅσα ἐγχωρεῖ ἐμπίπτειν ταῖς ἀνασκευαῖς, ὡς ἂν τελεία αὐτῷ ἡ διδασκαλία γένηται· ἐν δὲ τῇ μελέτῃ, ἐπει-
10 δὴ ἡ γύσις τῶν πραγμάτων ἐναντιοῦτο αὐτῷ, ἡναγκάσθη τινὰ τῶν κεφαλαίων παραλιπεῖν, τὰ μὴ ἐγχωροῦτα δηλονότι ἐν τῇ μετὰ χειρας τεθῆναι ἀνασκευῇ· οὐδὲ γὰρ πάντα τὰ κεφάλαια ἀπάσαις ταῖς ἀνασκευαῖς ἀνάγκη ἐμπίπτειν, ἀλλ’ ἐν μὲν τῷδε, εἰ τύχοι, πάντα, ἐν δὲ
15 τῷδε οὐ πάντα, ἀλλ’ ἔνια, τὰ ἐγχωροῦντα ἀμέλει, καὶ τοῦ σοφωτάτου Ἐρμογένους διδάσκοντος καὶ λέγοντος ἐν τῷ περὶ εὐρέσεων βιβλίῳ τῆς ὁμηρικῆς αὐτοῦ τέχνης τὰ κεφάλαια ἐκ τῶν ἐξ περιστατικῶν κατασκευάζεσθαι εὑρίσκεται τινα ἔσθ’ ὅτε κεφάλαια, ἀπερ οὐκ εὐποροῦμεν
20 ἐκ τῶν ἐξ περιστατικῶν κατασκευάσαι, ἀλλ’ ἐκ τῶν πέντε μόρων, εἰ τύχῃ, ἢ καὶ ἐλαττόνων, καὶ ἐν τῷ περὶ στάσεων δὲ πάλιν λέγοντος, „πᾶς στοχασμὸς ἔχων πρόσωπα καὶ πράγματα οἷον μένεινται ἐπιδέχεται κεφάλαια³ τάδε· παραγραφικὸν, ἐλέγχων ἀπαίτησιν, ἀντίληψιν, μετάλη-
25 ψιν, μετάθεσιν τῆς αἵτίας, πιθανὴν ἀπολογίαν, ποιότητα κοινήν,“ εὑρίσκεται πολλάκις στοχαστικὰ ζητήματα ἔχοντα καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα οἷον μένειν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀπασι τοῖς ἐκ τῆς τέχνης κεφαλαίοις χρήσασθαι ἐν αὐτοῖς, ἀλλ’ ἐνίοις, οἷον ἐστιν ἐκεῖνο· ση-
30 πτοῦ κατενεχθέντος εἰς τὴν Περικλέους οἰκίαν εὕρηνται χίλιαι πανοπλίαι καὶ φεύγει τυραννίδος ἐπιθέσεως· τοῦ-

³ Vind. κεφάλαιον.

το γὰρ τὸ ξήτημα στοχαστικὸν μὲν ἔστιν, ἔχον καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα κρινόμενον, ἀλλ' οὐτε τὸ παραγραφικὸν ἐμπίπτει αὐτῷ, οὐτε ἡ πιθανὴ ἀπολογία, οὐτε ἡ μετάληψις, οὐτε ἡ ἀντίληψις· τοιοῦτον ἔστι καὶ τὸ, „μειράκιον καλλωπιζόμενον φεύγει πορνείας.“ ἐκ-
5 λείπει γὰρ κανταῦθα τὰ τέσσαρα ταῦτα κεφάλαια, καὶ τὸ, „τρισαριστέως εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι καὶ φεύγει αὐτὸς προδοσίας,“ κἀκεῖνο τοιοῦτόν ἔστιν· ἐκλείπει γὰρ καὶ ἐν αὐτῷ ἡ τε ἀντίληψις καὶ ἡ μετάληψις· τὸ μὲν γάρ οὐδὸν τῆς διαιρέσεως κατ' αὐτὸν φάναι τὸν Ἐρμο-
10 γένην ἡ τέχνη δίδωσι, τῇ γύσει δὲ τοῦ πράγματος τὴν τέχνην προσακτέον κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. ταῦτα μὲν ἡμῖν περὶ τούτων ἀφ' ὧν τοῖς παλαιοῖς τῶν ἔξηγητῶν ἐντυχόντες καὶ τῶν ἡμετέρων διδασκάλων ἀκούσαντες ὡφελήθημεν, εἴρηται. τῷ δὲ Γεωμέτρῃ ὅρᾳ περὶ τούτων τίνα 15 δοκεῖ· φησὶ γὰρ περὶ τοῦ „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν“ καὶ τῶν ἔξης, οὐκ οἶδα πότερον ἡγνόησε τὴν τῶν κεφαλαίων φύσιν ὁ Ἀφρόνιος, καὶ κακῶς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ξετρόησεν, ὅπερ ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τὸ ἀσαιρὲς λέγω πρῶτον ἔταξε, τοῦτο καὶ τῇ τοῦ πράγματος φύσει πρῶτον 20 καταγγάσας λέγεσθαι, ἢ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ τῶν κεφαλαίων ἀπαριθμήσεως πλανηθέντες, καὶ τὸ ἀσαιρὲς πρῶτον εὑρόντες καὶ τὸ ἀδύνατον ὡς πρῶτον ἀσαιρὲς ἐπέγραψαν. ἔστι γὰρ ἐνταῦθα φανερὸν τὸ ἀτόπημα· οὐ γὰρ τοῦ ἀσαιροῦς, ἀλλὰ τοῦ ἀδυνάτου, 25 καὶ τυφλῷ φασι δῆλον ἡ ἐπιχείρησις. Τὸ γὰρ ἐκ γῆς τε καὶ ὕδατος ἄνθρωπον ἀναδοθῆναι, καθὼς ὁ μῦθος φησι, τῶν ἀδυνάτων πάντη καὶ παρὰ φύσιν· ἄλλοι δέ τινες καὶ διὰ τὸ „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα πίστιν“ τοῦ ἀπιθάνου τοῦτο μᾶλλον ὑπέλαβον, ἀγνοήσαντες, ὡς ἡ πί-
50 στις κοινὴ τῶν κεφαλαίων ἐστὶν ἀπόδοσις, ὥστε καὶ τὸ ἀντίθετον τούτου ἀπιστον κοινῇ κατὰ πάντων τῶν κεφαλαίων φέρεσθαι. οὐ γάρ τὸ ἀπίθανον μόνον ἀπιστον,

ἀλλὰ καὶ τὸ ἀδύνατον, καὶ ὅσα συντόμως εἰπεῖν πίστεως ἀπεστέρωνται, ὥστε οὐ τῇ τᾶν κεφαλαίων ἀπαριθμήσει, ἀλλὰ τῇ φύσει τοῦ πράγματος προσεκτέον, καὶ αὐτούς τε οὕτω ταῖς ἐπιχειρήσεις χρηστέον, τῷ πράγματι προσά-
5 γοντας τὰ κεφάλαια, ἀλλὰ μὴ τούναντίον πρὸς τὴν τάξιν τῶν κεφαλαίων τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καταβιάζε-
σθαι· ὅρα δὲ καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἀδυνάτου, ὅπως
οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν περιστα-
τικῶν λαμβάνονται· τὸ γὰρ „πᾶς δὲ ὁ ποταμὸς συνά-
10 πετεῖται γῇ“ τοῦ τρόπου τὸ ἐπιχείρημα, εἰ δὲ ποταμοῦ
προελήνυθεν ἄνθρωπος, τοῦτο οὐκ ἐπιχείρημα ἀλλ’ ἐρ-
γασία μᾶλλον.

Τί δὲ γάμον ποταμοῦ καὶ γῆς ὄνομάζουσι;
Ἐνταῦθα τὸ ἀσάφες καὶ ἡ ἀσάφεια διὰ τὸ λιαν σκλη-
15 ρὸν τοῦ τρόπου, ὃ καὶ αὐτὸς ὁ σοφιστὴς ἄγαν ἐπιση-
μαίνεται, ὅτι τῶν αἰσθανομέρων ὁ ὑμέναιος· αὐτὸς γὰρ,
φησὶ, τὸ τοῦ γάμου ὄνομα ἐπὶ τῶν ἐμψύχων διφεῖλον
τίθεσθαι πωρίως μὲν ἐπὶ τῶν λογικῶν, καταχοηστικώ-
τερον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων, ἐπὶ τῶν ἀψύχων τεθὲν
20 τὴν ἀσάφειαν ἀπειργάσατο. Ἡ παῖς τεχθεῖσα παρὰ
τίσιν ἐτρέφετο; καὶ τοῦτο τοῦ ἀδυνάτου· καὶ γὰρ
τῶν μὴ ἐνδεχομένων τὸ ἐνδιαιτᾶσθαι ὁεύμασιν ἄνθρω-
πον, ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ αὐτὸς ὁ σοφιστὴς ἀναγνῶδον
ώνομασε, καὶν συγχωρήσῃ, φησὶ, τὴν γένεσιν ἡ τροφὴ
25 προηλθεν ἀδύνατος, τοῦτο γὰρ τὸ ἀδύνατον ἀπὸ τοῦ
τρόπου· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἡ ἐργασία τοῦ δυνατοῦ
καὶ τοῦ ἀδυνάτου πλατύνεται.

Ἄλλ’ ὑπὸ γῆν ἡ παῖς διητᾶτο. Ἐδύνατο μὲν
κάνταῦθα τὸ ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου λαβεῖν ἐπιχείρημα· ἀδύ-
30 νατον γάρ καὶ ὑπὸ γῆν ἄνθρωπον τρέφεσθαι, καὶ μῆτε
δρῶντα μῆτε δρῶμενον, ἀλλὰ μῆτε τοῖς ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ
καρποῖς τρειρόμενον· ὃ δὲ τοῦτο παριδὼν, τάχα διὰ τὸ
λιαν ἔνδηλον εἶναι, ἢ καὶ διὰ τὸ σπεύδειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν

τῶν λοιπῶν κεφαλαίων ἔνδειξιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου μᾶλλον ἴσχὺν ἐνέφηνε· τὸ γὰρ εἰπεῖν, ὅτι ἡλάνθανε, καὶ ὅτι λανθάνουσα θεατὴν οὐκ εἶχε, διόπερ οὐδὲ ἐραστὴν, τοῦ ἀπιθάνου πάντως καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπιχειρήσεως, εἰ καὶ τοῦτο τοῖς προλαβούσιν ὅμοίως τῶν σοφιστῶν 5 τινες ἀγνοήσαντες ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ ἀνακολούθου μᾶλλον ἐπέγραψαν. Ὁρα γὰρ πᾶς οὐκ ἀδύνατον, ἀλλ' ἀπιθανον, οὐ γὰρ πάντη καὶ κατὰ πάντα καιρὸν ἀληθές· ἐπεὶ καὶ λανθάνοντές τινες ἐραστὰς ἐκτήσαντο διὰ τὴν φήμην τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρετῶν ἥ καὶ τῶν κατὰ φύσιν, 10 ὥσπερ τοῦ κάλλους ἐνταῦθα πλεονεκτήματα. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ Πειραιώτης, καὶ πειστέον γε αὐτῷ πάνυ καλῶς καὶ ὄρθως λέγοντι, πλὴν ἐπίστησον καὶ σὺ ὁ ἀναιγινώσκων, μήποτε ὅπερ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς λέγει εἴναι κεφάλαιον, ἔστι δὲ τοῦτο, „τί δὲ γάμον ποταμοῦ καὶ γῆς 15 ὄνομαζονσιν;“ οὐκ ἔστι κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιχειρῆμα ἀπὸ τοῦ προσώπου, κατασκευαστικὸν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου κεφάλαιον· οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦτο ἔκειτο, φημὶ δὴ τοῦ γάμου ὄνομα, ὥν αἰτιάσιται τὴν λέξιν ὁ σοφιστὴς, ὡς τροπικῶς τεθειμένην, 20 καὶ πάνυ σκληρῶς, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην τέθεικε μεμφόμενος τῷ ὄγκῳ τῷ λέγοντι, ὅτι ἡ Λάγη γῆς προῆλθε καὶ Λάδωνος· ἐπίστησον οὖν, μήποτε καὶ αὐτὸς ἐπιχειρῆμά ἔστι καὶ οὐχὶ κεφάλαιον, ὥστε εἴναι ἐν μὲν κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἀπὸ τοῦ, „τίνα τοῦ γένους ἔχουσα 25 πίστιν,“ μέχρι τοῦ, „ἀλλ' ὑπὸ τὴν γῆν ἡ παῖς διητάτο παρὰ τὴν φύσισαν πίστιν,“ πρότασις δὲ τοῦ κεφαλαίου τὸ, „τίνα τοῦ γένους ἔχοισα πίστιν,“ καὶ τὰ ἔξης, κατασκευαστικὰ τῆς προτάσεως· τὸ μὲν, „ἡ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, οἱ δὲ τὴν φύσιν ἄλλην παρὰ ταίτην ἐκτήσαντο,“ ἐπιχειρῆμα ἀπὸ 30 τοῦ προσώπου, τὸ δὲ „πᾶς ὁ Λάδων συνάπτεται γῆ ἐπικλέων τοῖς ὄντοις, οὐκοῦν ἄπαντες ποταμοὶ γῆς ἄρδεσσες ἐπονομάζονται.“ ἐπιχειρῆμα δὲ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ τρόπου τόδε·

εὶ δὲ ποταμοῦ προελήλυθεν ἄνθρωπος, ἅρα καὶ ποταμόν
ἐστιν ἐξ ἀνθρώπων προελθεῖν, ἡργασίαν ἀπὸ τοῦ ἐναν-
τίου, τὸ δὲ „τί δὲ γάμον ποταμοῦ καὶ γῆς ὄνομάζουσι,
τῶν αἰσθανομένων ὁ ὑμέναιος· ἡ δὲ γῆ τῶν αἰσθανο-
μένων οὐ πέφυκεν. ἡ τούννη τὸν Λάδωνα θετέον εἰς ἄν-
θρωπον, ἡ τὴν Λάφυνην λογιστέον ἐν ὁέντασιν“ ἐπιχει-
ρημα καὶ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ „ἡ παῖς τεχθεῖ-
σα παρὰ τίσιν ἐτρέφετο; νὴ Δία παρὰ τῷ φύσαντι, καὶ
τίς ἀνθρώπων ἐν ποταμῷ φέρει τὴν δίαιταν;“ καὶ αὐτὸ
10 ἐπιχειρημα ἀπὸ τοῦ τόπου· τὸ δὲ „ἀλλ’ ὑπὸ γῆν ἡ παῖς
διητᾶτο παρὰ τὴν φύσασαν· οὐκοῦν ἐλάνθανε καὶ θεα-
τὴν οὐκ εἶχε λανθάνουσα,“ κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἀπιθάνου,
τῆς αὐτῆς δὲ προτάσσεως κατασκευαστικὸν, ἡς καὶ τὸ πρὸ⁵
αὐτοῦ κεφάλαιον ἦν τὸ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ τοῦ αὐτοῦ
15 μέρους τοῦ διηγήματος ἀνασκευαστικὸν, φημὶ δὴ τοῦ
„Δάφνη γῆς προηλθε καὶ Λάδωνος.“ ἐγχωρεὶ γὰρ τὸ
αὐτὸ διαφόροις ἀνασκευασθῆναι τοῖς κεφαλαίοις, ὡς καὶ
ἀνωτέρῳ εἰρήκαμεν.

Πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῆ, ἐπικλύζων
20 τοῖς ὕδασιν; οὐκοῦν ἀπαντεσ οἱ ποταμοὶ γῆς ἄνδρες
ἐπονομάζονται· πάντες γὰρ αὐτὴν ἐπικλύζουσι· τοῦτο
ὡς μέθοδός ἐστι γοργότητος, τῷ ταῖς ἀπαντήσεοι τα-
χείαις χρῆσθαι καὶ βραχείαις, ταῖς τε ἀντιθέσεοι ὠσαύ-
τως, οἷον· τί γὰρ καὶ βουλόμενοι αὐτοὺς μετεπέμπε-
25 σθε; ⁴ ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ’ ὑπῆρχεν ἀπασιν. ἀλλ’ ἐπὶ⁵
τὸν πόλεμον; ἀλλ’ αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβούλευεσθε. Πῶς δὲ ὁ Λάδων συνάπτεται γῆ· τὸ συνάπτεται
ἀντὶ τοῦ συνουσιάζεται.

Τῶν αἰσθανομένων ὁ ὑμέναιος. ‘Υμέναιον
30 ἐνταῦθα ἥτοι τὸν ἐπιθαλάμιον ὕμνον καὶ τὴν δοχήστραν
λέγει ἡ τὴν σύζευγον καὶ τὴν μίξιν, ἵν’ ἡ ἀπὸ τοῦ συμ-

4 Vind. μεταπέμπεσθαι. — Dem. pro cor. p. 233.

βεβηκότος τὸ παρεπόμενον. ἡ τοίνυν τὴν λάρνην λογιστέον ἐν ὁεύμασιν, ἡ τὸν λάδωνα θετέον εἰς ἄνθρωπον· τὸ σχῆμα ἐπαναφορά. Ἄλλη ἡ τω, διδόσθω τοῖς ποιηταῖς γενέσθαι τὴν λάρνην ἐκ γῆς τε καὶ λάδωνος· ἡ ἔννοια ἐπιεικεῖας· ἐν γὰρ τῷ περὶ ἐπιεικεῖας φησὶν ὁ Ἐρμογένης, „καὶ μὴν καὶ τὸ συγχωρεῖν τῷ ἐχθρῷ τι πλέον ἐκόντα ἐπιεικές.“ σημειώτεον δὲ, ὅτι αἱ μὲν πρὸ τούτου κατασκευαὶ εἰκόνα⁶ ἐνστάσεως ἔσωζον, τὰ δὲ μετὰ τοῦτο ἀντιπαραστάσεως ἔχουσι λόγον. ἄλλ⁷ ἐπειδὴ τῆς ἀντιπαραστάσεως εἴδη δύο, ἡ τε συνδρομή καὶ ἡ συγχώρησις, ὃν ἡ μὲν συνδρομὴ τοῖς τοῦ ἐχθροῦ λόγοις μετὰ ἀληθείας τίθεται, καὶ συντίθεται μήτ⁸ ἀληθῆ λέγειν αὐτὸν, ἀσπερ ὁ Ἀημοσθένης,⁷ „κακοδαιμονοῦσι Βιζάντιοι,“ καὶ ἡ συνδρομή· „καὶ σφόδρα γε, ἄλλ⁹ ὅμως δεῖ αὐτὸνς σῶς εἶναι·“ ἡ δὲ συγχώρησις μετὰ τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἀντιδίκου λόγων ὥσπερ ἐκ περιουσίας τινὸς ἐπάγεται. τὸ νῦν δὲ ἡ ἀντιπαράστασις οὐ κατὰ συνδρομὴν ἄλλὰ κατὰ συγχώρησίν ἐστι, μετὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ μέρους τοῦ διηγήματος ἐπὶ τὴν δευτέραν τοῦ σοφιστοῦ ἐρχομένου, καὶ ὥσπερ χαριζομένου τὰ προειδημένα τοῖς ποιηταῖς. ὅρα δὲ ὅπως καὶ αὐτὸς τοῦτο ἐνέστηνε, φημὶ δὴ τὴν συγχώρησιν ἐν τῷ εἰπεῖν, „ἄλλ¹⁰ ἡ τω, συγνεζωρείσθω τοῖς ποιηταῖς γενέσθαι τὴν λάρνην ἐκ γῆς τε καὶ λάδωνος· καν γὰρ συγχωρίσῃ τὴν γένεσιν, ἡ προηῆ προηῆτεν ἀδύνατος.“ Ποὺ γὰρ ἡ παῖς εἰχε τὴν δίαιταν; Νὴ Δία παρὰ τῷ φύσαντι. μέθοδος γοργότητος· ἐστι δὲ τὸ καλούμενον σχῆμα διλήμματον. ἡς τὸ κάλλος ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀνταύτης τις ἐπόθησεν, οὐδὲ ἀν ἐγενήθη ἐν τινι πόθος τῆς κόρης ἐκείνης, ἡς τὸ κάλλος οὐχ ἐωρᾶτο. Βούλει καὶ

5 Herm. p. 329. 15. ἐπὶ τὸ διδόναι το πλέον τῷ ἐχθρῷ
ξ. ξ. 6 Vind. εἰκόνες. 7 de Chers. p. 93.

τοῦτο συγχωρῶμεν τοῖς ποιηταῖς· ἡ ἔννοια ἐπιεικῆς καὶ ἔστιν ὁμοία τῇ ὄπισθεν. Πᾶς ἥρα θεὸς,
καὶ πόθῳ τὴν φύσιν ἐψεύδετο; Ἐνταῦθα ἀρχεται
ἀνασκευάζειν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ διηγήματος, τὸ λέγον,
ὅτι ἐραστὴν ἔαυτῆς ἡ Λάγνη ἐποιεῖτο τὸν Πύθιον, καί-
τοι ἔδει πρότερον τὸ καὶ τὴν ὄψιν τῶν πολλῶν διαφέ-
ρουσαν ἀνασκευάσαι, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐδίδουν αὐτῷ ἡ τοῦ
πράγματος φύσις εὑπορίαν ἀνασκευῆς, ἐταμεύσατο αὐ-
τὸν τῇ κατασκευῇ ὡς χρησιμώτατον αὐτῷ ἐκεῖσε γενη-
σόμενον. ἀνασκευάζει τοίνυν, τὸ ὅτι ἡ Λάγνη ἐραστὴν
ἔαυτῆς ἐποιεῖτο τὸν Πύθιον, ἐκ τοῦ ἀπρεποῦς, καὶ πό-
θῳ τὴν φύσιν ἐψεύδετο; φύσιν δὲ τῆς θεότη-
τος λέγει.

Πᾶς ἥρα θεὸς καὶ πόθῳ τὴν φύσιν ἐψεύδε-
15 το; τοῦτο ἡ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀπρεποῦς πρότασις· τὸ
δὲ ἔξῆς ἐπιχείρημα κοινὸν δύο γενέσεων, προσώπουν φημὶ¹
καὶ πράγματος. Ἐρως τῶν ὄντων τὸ χαλεπώτατον.
ποιότης πράγματος· καὶ θεοῖς ἐπιμαρτυρεῖν ἀσεβὲς
τὰ δεινότατα. Ἐπίκρισις τὸ σχῆμα. Εἰ μὲν γὰρ πάν-
20 τα νοσοῦσιν οἱ θεοὶ, τί θνητῶν ἔτι διοίσουσιν; εἰ
δὲ τὸ χαλεπώτατον ἔρωτα φέρουσι, καὶ τὰ ἔξῆς· τὸ
σχῆμα τὸ καλούμενον καθ' ὑπόθεσιν μετὰ μερισμοῦ ἔξενε-
χθὲν, ἔστι δὲ ἴδιον τῆς περιβολῆς. ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ
διλήμματον. Ἀλλ' οὕτε τὸ πάθος οἰδεν ἡ φύσις.
25 τὸ κατὰ ἀρσῖν χωρὶς θέσεως, ἔστι δὲ ἐπισφράγισμα τοῦτο
τῶν διὰ τοῦ ἀπρεποῦς ἀποδεῖξεν ἐνστατικῶς, κατὰ ἀπό-
φασιν εἰρημένον. Εἰ μὲν γὰρ πάντα νοσοῦσιν οἱ
θεοὶ, τί θνητῶν, καὶ τὰ ἔξῆς. Ο νοῦς τοιοῦτος. εἰ
πάντα τὰ πάθη ὑπομένει ἡ θεία φύσις, τί λοιπὸν τῶν
30 ἀπλῶς διαφέρει ἀνθρώπων ἡ θεία φύσις; εἰ δὲ μόγον
τὸ χαλεπώτατον τῶν παθῶν τὸν ἔρωτα, ἥλλοτρίωνται,
τοντέστι, κατὰ τί ἀπεοίκασι τῶν πολλῶν ἥγουν τῶν
ἀθλίων ἀνθρώπων, ὡς τῶν τοιούτων δεδουλευμένων ἔξαι-

φέτως τῷ πάθει τοῦ ἔρωτος. τινὲς δὲ τὸ ἡλλοτρίωντα τὸ ἐστέρηνται, φασὶ, σημαίνει, ἵν' ἦ διὰ τὸ χαλεπώτατον τῶν παθῶν τὸν ἔρωτα ὑπομένουσι, διὰ τί τῷ ἄλλῳ παθῶν ἐστέρηνται καὶ οὐχὶ ὑπομένουσι κάκεῖνα. Πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην ὁ Ηὔθιος θυητῆς⁵ ἐγένετο δεύτερος; Ἐντεῦθεν πάλιν ἀνασκευάζει τὸ μέρος τῆς ἐκθέσεως τὸ λέγον, διὰ τὸ δὲ ἔρων μὲν ἐδίωκε, διώκων δὲ οὐχὶ ἤρει· καὶ τινὲς μὲν ἐκ τοῦ ἀνασκολούθου ἐπέγραψαν τὴν τούτου ἀνασκευὴν, ἀλλ' ἐστὶ ψευδεπίγραφος αὗτη ἡ ἐπιγραφή· δεῖ οὖν αὐτὸ μᾶλλον ἐπιγρά- 10 φειν, ὡς καὶ τῷ Γεωμέτρῃ δοκεῖ, ἡ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου (ἀπιθανον γάρ τὸ διώκουσαν ἀσώματον φύσιν μὴ καταλα- λαγεῖσαν τὴν εὐσώματον), ἥ καὶ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου· παρα- τηρητέον γάρ, ὡς ἐπὶ τῆς θείας φύσεως οὐκ ἔχει χώραν τὸ πιθανὸν ἥ ἀπιθανον, ἀλλὰ τὸ δυνατὸν ὡς τὰ πολλὰ 15 καὶ ἀδύνατον. ἐπεὶ γάρ μὴ κατὰ προαιρεσιν ἀλλὰ κατὰ φύσιν τὰ θεία πλεονεκτήματα, διὰ τοῦτο πάντα τὰ παρὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ λεγόμενα ταῖς ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἥ δυνατοῦ κατασκευαῖς ὑποπίπτουσιν. ἐφ' ἡμῶν γάρ μά- χεται πολλάκις τοῖς τῆς φύσεως τὰ τῆς προαιρέσεως, τὸ 20 πιθανὸν ἥ ἀπιθανον, ὡς ἀλλα μὲν τὰ τῆς δυνάμεως ἡμῖν ἐχούσης, ἀλλα δὲ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως ὑποβαλ- λομένης· ἐπὶ δὲ τῶν θείων, ἐπεὶ σύνδρομος τῇ φύσει ἥ προαιρεσις, ταύτον κατὰ φύσιν τε εἰπεῖν καὶ κατὰ προαι- ρεσιν, καὶ ὅσα μὲν κατ' αὐτὴν τοῦ δυνατοῦ λέξομεν, δσα 25 δὲ παρὰ ταύτην τοῦ ἀδυνάτου. ὅρα δὲ πῶς οὐ φυλάττει τὴν τάξιν τῶν πειραλαίων, ἥν ἐν τῇ μεθόδῳ ἐγαίνετο παραδιδύνεις. ἐκεῖ γάρ πρῶτον τάξις τὸ ἀσαιρὲς καὶ δεύ- τερον τὸ ἀπιθανον, καὶ τρίτον τὸ ἀπρεπὲς, καὶ πάλιν τὸ ἀδύνατον μετὰ τὸ ἀπρεπὲς, ἐνταῦθα τὴν τάξιν ἐνήλ- 30 λαξεν. Ἡνδρες γυναικῶν ὑπερέχουσι,⁹ καὶ γυ-

⁹ Vind. ὑπάρχονται.

ναῖκες θεῶν μετέξον εἰλήφασι· τοῦτο ἐργασία ἐστὶν
ἀπὸ τοῦ μικροτέρου· ἐλάττων γὰρ ἀνθρωπος τοῦ Θεοῦ.
εἰ δέ τις ἔρει, καὶ πῶς ἐπιχειρήματος μὴ τεθέντος ἐργα-
σία ἐτέθη, (αἱ γὰρ ἐργασίαι τῶν ἐπιχειρήματων εἰσὶ κα-
5 τασκεναστικαὶ,) ἐροῦμεν, ὅτι τὸ „πῶς δὲ διώκων τὴν
κόρην ὁ Πύθιος Θυητῆς ἐγένετο δεύτερος,“ ἐπιχειρήματος
ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀναλογεῖ. εἰ δὲ πάλιν ζητήσει, ὅτι
τοῦτο ἐστιν ἐπιχείρημα, ποία λοιπὸν ἡ τοῦ κεφαλαίου
πρότασις, ἐροῦμεν, ὅτι, ὅτε μὴ κεῖται πρότασις ἐν τῷ
10 κεφαλαίῳ, εἰδί⁹ οὕτως ἐπιχείρημα, ἀλλ’ ἐπιχείρημα ἐξ
ἀρχῆς, τότε ἐπιχείρημα καὶ τὸν τῆς προτάσεως καὶ τὸν
τοῦ ἐπιχειρήματος ἀναπληροῦ λόγον. ἢν δὲ ἀν πλῆρες τὸ
κεφαλαίου, εἰ¹⁰ οὕτως εἶπεν· οὐκ εἰκὸς δὲ ἢν οὐδὲ τὴν
κόρην διωκομένην ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπιφυγεῖν· τοῦτο
15 ἡ πρότασις· εἴτα ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ προσώπου· ὁ μὲν
γὰρ θεὸς ὁ Ἀπόλλων, ἡ δὲ Θυητὴ ἡ Δόρψη· θεὸς δὲ
Θυητῆς γυναικὸς οὐκ ἄν ποτε γίνοιτο δεύτερος· εἴτα ἡ
ἐργασία, ἐπεὶ καὶ οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν ἵπερέχουσιν·
εἰ¹¹ δὲ ἐβούλετο ἐπιθεῖναι καὶ ἐνθύμημα, εἶπεν ἄν
20 οὕτως· εἰ δὲ οἱ ἄνδρες τῶν Θυητῶν γυναικῶν ὑπερτρέ-
ζουσι, πολλῷ μᾶλλον οἱ θεοὶ αὐτῶν τούτων ὑπερτρέζοιεν
ἄν. Τί δὲ ἡ μήτηρ τὴν κόρην ἐδέχετο φεύγον-
σαν. ἐντεῦθεν λύει τὸ „ἀλλ’ ἡ γῆ τὴν παιδα δεξαμένη·“
ἡ δὲ λύσις διὰ τοῦ διλημμάτου αὐτοῦ προβέβηκε σχήμα-
25 τος, καὶ σκόπησον ὅτι τὸ μὲν ἐν μέρος τοῦ διλημμάτου
τὸ „τῶν φαύλων ὁ γάμος“ καὶ τὸ „πῶς αὐτὴ μήτηρ
ἐγένετο,“ ἐκ τοῦ μαχομένου ἐστίν· τὸ δὲ ἔτερον „ἀλλὰ
τῶν ἀγαθῶν; καὶ τί τὴν παιδα τῶν καλῶν ἀπεστέρη-
σεν“ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου, τοῦτο γὰρ οὐχ οἷς ἐπούησεν ἡ
30 μήτηρ μάχεται, ἀλλ’ οἷς οὐκ ἐνδέχεται μητέρα φύσειν
τῶν ἀγαθῶν τῇ παιδὶ, τὸ δὲ παρὰ διάθεσιν ἀπίθανον.

10 εἰ abest a Vind.

11 Vind. τί.

Εἰς τὸ αὐτό. Τί δὲ ἡ μήτηρ τὴν κόρην ἐδέχετο φεύγονταν· ἐν τούτῳ ἀποδείκνυσιν ἐναντίον τὸ „ἀλλ’ ἡ γῆ τὴν παῖδα δεξαμένη“, τῷ „Δάφνη Λάδωνος προῆλθε καὶ γῆς“ ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῳ λέγεται ἡ γῆ μήτηρ τῆς Δάφνης γενέσθαι, ἐν δὲ τούτῳ φαίνεται καλύπτοντα τὸν 5 θυγατέρα γενέσθαι μητέρα· ἐναντίον δὲ τὸ φιλεῖν τὸν γάμον τῷ μισεῖν αὐτόν. Τί δὲ τοῖς οἰκείοις ἔργοις ἡ γῆ διεμάχετο· ἐντεῦθεν λέγει τὸ ὅτι ἄνθρος ὁμώνυμον τῇ κόρῃ ἡ γῆ ἀνέδωκεν. ἔστι δὲ καὶ αὕτη ἡ λύσις ἐκ τοῦ μαχομένου· δείκνυσι γὰρ δι’ αὐτῆς ἐναντίον τὸ 10 „ὅτι ἄνθρος ὁμώνυμον τῆς κόρης ἀνέδωκε“ τῷ „ἀλλ’ ἡ γῆ τὴν παῖδα δεξαμένη“. Ἐλύπει τὸν Ηύθιον σώζοντα, δεχομένη τὴν κόρην διωκομένην ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὸν αἰτὸν πάλιν ἐψυχαγώγει παράγοντα, τὸ φυτὸν τὴν δάφνην ἀναδιδοῦσα· τὸ δὲ ψυχαγωγεῖν 15 σημαίνει καὶ τὸ ἀνδραποδίζειν¹² καὶ τὸ ἥδειν καὶ τέρπειν καὶ τὸ ἀπαντᾶν καὶ τὸ διαπορθμεύειν τὰς ψυχὰς καθ’ ὁ σημαινόμενον ψυχαγωγεῖν ὁ Χάρων λέγεται. Τὸ δὲ „ἐψυχαγώγει“ ἐνταῦθα κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον εἴληπται. τὸ γὰρ ἥδε καὶ ἔτεροε ἐνταῦθα σημαίνει. Τῶν 20 φαύλων δὲ γάμος; καὶ πῶς αὐτὴ μήτηρ ἐγένετο. ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν; καὶ τί τὴν παῖδα τῶν καλῶν ἀπεστέρησεν; Μέθοδος γοργότητος· ἐξενήρεται διὰ τοῦ διλημμάτου καὶ τοῦτο σχήματος. Τί δὲ ὁ Θεὸς ἐστεφανοῦτο τὸ δένδρον παρὰ τοὺς τρίποδας· ἐντεῦ- 25 θεν λέγει καὶ τὸ „καὶ τὸ φυτὸν στέρπανον εἰς Ηύθιον τὸν τρίποδα“ λύεται δὲ τοῦτο, ὡς μὲν τινες φευδῶς ἐπέργασφαν, διὰ τοῦ ἀσυμφόρου, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια ἔχει, διὰ τοῦ μαχομένου· μάχεται γὰρ, γησὶν, ὁ Ηύθιος ἐστὼν ἡ καὶ πάντες οἱ στεφανοῦντες τῇ Δάφνῃ τὸν τρίποδα, πῇ μὲν τοῦ 30 κατὰ τὴν Δάφνην ἔρωτος τοὺς ἀνθρώπους ὑπομιμήσκοντες,

12 Vind. ἀνδροπίζειν.

καὶ ὡς ἡδονῆς τοῦτο προφέροντες σύμβολον, πῇ δὲ τοὺς αὐτοὺς ἐπὶ ἀγνείαν καὶ ἀρετὴν προτρέποντες, δι’ ᾧ ἡ μαντεία θηράσιμος γίνεται. Ἡδονῆς τὸ βλάστημα γέγονε σύμβολον, ἀρετῆς δὲ μαντεία τεκμήριον γίνεται. Πέντε τινὰ παράκεινται ἀλλήλοις, σύμβολον, σημεῖον, εἰκὼν καὶ ὄμοιωμα καὶ τεκμήριον· διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων, καθὸ τὰ μὲν δύο τὰ πρῶτα τὸ τε σύμβολον καὶ τὸ σημεῖον ἐπὶ τῶν θέσει λέγεται, καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐστὶ διανοίας, οἷον σύμβολα καὶ σημεῖα τοῦ πολέμου, 10 σάλπιγγος ἥχος ἢ πυρὸς αὐγὴ καὶ ἐπὶ τοῖς δόρασι σημαῖαι· τὰ δὲ τελευταῖα τρία, ἢ τε εἰκὼν καὶ τὸ ὄμοιωμα καὶ τὸ τεκμήριον ἐπὶ τῶν φύσει. διαφέρει δὲ πάλιν ἢ τε εἰκὼν καὶ τὸ ὄμοιωμα τοῦ τεκμηρίου, κοινωνοῦντα κατὰ τὸ φύσει, ὅτι τὰ μὲν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος 15 ἔξεινονται, οὐ μέντοι ἀπαράλλακτον, ¹³ ὥσπερ εἰκὼν τοῦ Σωκράτους οὐκ εἰκονίζει κυρίως καὶ φίσει τὸν Σωκράτην, εἰ μὴ ἀπαραλλάκτως σώζει πάντα τὰ αὐτῷ συμβεβηκότα, τὸ δὲ τεκμήριον ἀναγκαίως μόνον τοῖς πράγμασιν ἔπειται, μηδὲν τῶν αὐτοῖς συμβεβηκότων φέρον ἐν ἑαυτῷ, οἷον τεκμήριον μὲν τοῦ τετοκέναι τὴν γυναικαὶ τὸ γάλα καὶ τοῦ πυρὸς ὁ καπνὸς, καὶ ἡ σκιὰ σώματος ἐν φωτὶ ὄντος· ἡ τοίνυν μαντεία οὐ τεκμήριόν ἐστιν ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἔξι ἀνάγκης αὐτῇ παρέπειται, ὥσπερ τῷ τετοκέναι τὸ γάλα, καὶ τῷ πυρὶ ὁ καπνὸς, ἀλλὰ 25 σύμβολον ἡ σημεῖον. ὁ γοῦν Ἀριθόνιος ἀφειδέστερον καὶ τολμηρότερον ἐνταῦθα τῇ λέξει κατὰ τὴν ὁγηορικὴν μεγαλοφωνίαν κατεχορήσατο.

Τί δὲ θυητοῦ μὲν ἡ πρόφασις, τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον· οἱ τῶν θυητῶν σωμάτιων ἐρῶντες θυητοί 30 εἰσι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μαρτυρομένων τῶν ποθουμένων σωμάτων, ὡς καὶ ἡ θεολόγος λέγει φωνῇ·

¹³ Vind. ἀπαράλλακτος. Ad rem cf. Tzetz. Chil. 7, 152.

οἱ γὰρ τῶν σωμάτων ἔρωτες ἐπειδὴ φέόντων εἰσὶ καὶ φέονσιν ἵσα καὶ ἡρινοῖς ἀνθεσιν· οὐτε γὰρ φλὸξ μένει¹⁴ τῆς ἔλης δαπανηθείσης, ἀλλὰ τῷ ἀνάπτοντι συναπέργεται, οὔτε πόθος ὑφίσταται μαρανομένου τοῦ ὑπεκκαύματος. ὁ τοινυν Ἀφθόνιος φησιν, ὅτι εἰ τοῦτο ὠμολόγηται τὸ τοὺς τῶν θνητῶν σωμάτων ἔρωτας θνητοὺς εἶναι, πῶς ὁ ἔρως, ὃν ἔσχεν ἐπὶ τῇ Λάγρη ὁ Ἀπόλλων θνητὴ οὖσῃ, ἀθάνατος μένει διὰ τῆς τοῦ φυτοῦ ἀναδόσεως. Τι δὲ θνητὴ μὲν ἡ πρόφασις· ἡ ἀφορμὴ, τουτέστιν ἡ λάγρη. τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον· πάθος τὸν ἔρω- 10 τα λέγει, ὅστις ἀθάνατος γέγονε τῇ μηνίᾳ διὰ τῆς τοῦ φυτοῦ ἀναδόσεως. "Ετι. Τι δὲ θνητὴ μὲν ἡ πρόφασις, τὸ δὲ πάθος ἀθάνατον· διὰ τοῦ ἀπιθάνου καὶ τοῦτο ἀγασκενάξει· τὸ γὰρ θνητὴν μὲν εἶναι τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν πρόφασιν τοῦ ἔρωτος, αὐτὸν δὲ τὸν ἔρω- 15 τα ἀθάνατον, τοῦ ἀπιθάρου. Ηέρας ἔστω τῶν ποιητῶν, οὐκέτι ποιητὰς δόξω φθεγγόμενος· οὐ συμφέρων φησὶν ἀντιλέγειν τοῖς ποιηταῖς, ἵνα μὴ κάγὼ εἰς τὴν ὄμοιαν αὐτοῖς ἀσέβειαν ἐκκυλισθῶ. τινὲς εὐκτικῶς ἀνέγνων τὸ δόξω ἀντὶ τοῦ δύξαιμι.

20

ΑΝΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΑΝΤΖΗΔΙΝΝ ΔΙΠΤΗΜΑΤΟΣ.

Τοῖς μυθολογεῖν κατὰ χρειττόνων τολμῶσι τὰ χειρισταὶ ἀντιλέγειν ἀπαντας δίκαιον, εἴπερ μὴ μέλλοιμεν παραπλησίως αὐτοῖς ἀσεβεῖν, μηδὲ κοινωροὶ τῆς ἐκείνων καθεστάσαι ἀνοσιότητος.¹⁵ καὶ πάντας μὲν τοὺς τὰ 25 φευδῆ κατὰ θεῶν τολμῶντας μυθολογεῖν ἐξελέγχεοθαι δίκαιον, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ τοῦ λιὸς βλασφημήσαντα. Ὅσῳ γὰρ τῶν λοιπῶν θεῶν ὁ Ζεὺς ὑπῆρξεν ἀνώτερος,

14 Vind. μένει τί. 15 Vind. ἀντιστόητα. Vitium ortum, ut saepe, ex more Cod. Laur., terminaciones has non plenas scribendi.

τοσούτῳ καὶ τοὺς κατ'. αὐτοῦ βλασφημοῦντας τῶν ἄλλων
μᾶλλον προσῆκον ἐλέγχεσθαι. καὶ ἄλλοι μὲν ἄλλα κατ'
αὐτοῦ λέγειν ἐτόλμησαν, ὁ δέ γε τὸν τοῦ Γανυμήδους¹⁶
ἔρωτα τούτου κατεψευσάμενος πάντων τὰ χαλεπώτερα.
5 οἵα γὰρ περὶ τούτου τετόλμηκεν. Ἐκθεσις. Γανυμή-
δης, φησί, Τρωϊκὸν ἦν μειράκιον ὥραιότατον· τούτου
ἥρα ὁ Ζεὺς, καὶ συνδιάγειν τῷ ἔρωμένῳ βουλόμενος καὶ
τῶν¹⁷ ἐπὶ γῆς διατριβῶν ὑπολαμβάνων¹⁸ ἀνάξιον, τοι-
οῦτόν τι μηχανᾶται, ώς ἂν ἐν οὐρανῷ διατριβῇ αὐτῷ ὁ
ἔρωμενος. ἀετοῦ γὰρ σχῆμα λαβὼν καὶ ἐπὶ τῶν ὄρέων
γινόμενος, ἐφ' ᾧν ἐποίμανε τὸ μειράκιον, τοῖς οἰκείοις
αὐτὸ ἥρπασεν ὅνυξι, καὶ πρὸς τὸ μετεωρότερον ἔφερε,
καὶ φόβου πλησθὲν τὸ μειράκιον ιδρωτά τινα κατὰ γῆς
ἀγίησιν ἄνωθεν, ὃν ἡ γῆ δεξαμένη ἀνθος ἀνέδωκεν ἵον
15 καλούμενον. καὶ ταῦτα μὲν, ἀπερ οὗτος τοῦ μεγίστου τῶν
Θεῶν κατεψεύσατο, ἡμεῖς δὲ, ώς οὐκ ἀληθῶς ἔχει τὰ εἰ-
ρημένα, ἐν τοῖς ἔξῆς ἀποδειξομεν. Ι' ανυμήδης, φησί,
Τρωϊκὸν ἦν μειράκιον ὥραιότατον· καὶ πῶς ὁ Γανυ-
μήδης Τρωϊκὸς ἐγεγένητο; ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ τοῖς βου-
20 λεύμασι χαίρειν οὐτωσὶ παρωνόμασται, τὸ δὲ βουλευτι-
κοῖς εἶναι οὐ τοῖς βαρβάροις ἀλλὰ τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον
ἀπονενέμηται· οὗτοι γὰρ καὶ γρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης
παιδείσεως τῶν ἄλλων μᾶλλον μετέχειν πιστεύονται. ἄλ-
λως τε δὲ τῶν ὥραιῶν οὐ τὸ βουλευτικὸν ἀλλὰ τὸ περὶ
25 ἔρωτας ἐπτοῦσθαι ἐστιν οἰκείότατον· πῶς οὖν ὁ Γανυ-
μήδης ὥραιός τε ἦν ὁμοῦ καὶ τοῖς βουλεύμασιν ἔχαιρεν;
ἄλλὰ δεδόσθω τὸν Γανυμήδην καὶ βουλευτικὸν ἐν ταύτῳ
γενέσθαι καὶ συνετὸν καὶ τῶν βαρβάρων ἐνα καὶ ὥραι-
ότατον, πῶς οὖν ὁ Ζεὺς ἥρα τοῦ μειράκιον καὶ τοῦ
30 ἐκείνου πόθῳ κατείληπτο; ὁ μὲν γὰρ σαρκικὸν ἐστι πά-

16 Laur. et Vind. constanter Γανυμήδης. 17 Vind. τῷ.

18 Vind. ὑπολαμβάνειν.

θος, τὸ δὲ θεῖον ἀσώματον εἶναι πιστεύεται· εἰ μὲν οὖν
 ἐνσώματός ἐστιν ὁ Ζεὺς, πῶς θεὸς εἶναι πιστεύεται; εἰ
 δὲ ἀσώματος, πῶς τοῖς τῶν σωμάτων ὑπόκειται πάθε-
 σιν; ἢ τοίνυν θεὸς οὐκ ἐστιν ὁ Ζεὺς, ἢ θεὸς ὃν ἔρωτος
 οὐδέποτε πεῖραν ὑπέμεινεν. Ἀλλ' ἐστω καὶ ἀσώματον εἰ-⁵
 ναι τὸν Δία καὶ τοῖς σωματικοῖς ὑποπίπτοντα πάθεσι,
 πῶς θεὸς ὃν οὐκ ἥρα θεοῦ, ἀλλ' ἀνθρωπίνης συνουσίας
 κατειληπτοὶ ἔρωτι; ἢ πῶς οὐκ αὐτοῦ μᾶλλον ἔρῶν ἦν το-
 μειράκιον; οὐ γὰρ τὰ κρείττονα τῶν χειρόνων, ἀλλὰ τῶν
 κρειττόρων μᾶλλον ἔρωσι τὰ χειρίστα εἰ δὲ καὶ θεὸς ὃν ¹⁰
 ἀνθρωπίνης συνουσίας ἐδεδούλωτο¹⁹ ἔρωτι, οὐκ ἄρρενος
 ἦν αὐτὸν εἰκὸς ἔραν, ἀλλὰ θῆλεος, εἴπερ μὴ μόνον ἔρω-
 τικὸν οἱ ταῦτα ληροῦντες, ἀλλὰ καὶ παιδοφθόρον τὸ
 θεῖον νομίζοντι, καὶ παρὰ τοῦτο καὶ τῶν ἀθλίων ἀν-
 δρῶν ἀθλιώτερον. τίς οὖν τοιαῦτα πλημμελοῦντα τῶν ¹⁵
 θεῶν ἀκούων τὸν μέγιστον, οἷς ἀν πρὸς τὴν κακίαν
 παρασυρῆ καὶ πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀτοπίαν ἐκκυλισθήσε-
 ται; ἀλλ' ἡτο καὶ ἔρωτικὸν εἶναι τὸν Δία, καὶ ἀνθρω-
 πίνης θεὸν ὅντα συνουσίας ἔραν, καὶ τῷ ἀρρενοφθόρων
 ἐνέχεσθαι ἀτοπήματι, πῶς οὐκ οὐκ ἥδεῖτο θεὸς ὃν θητοῦ-²⁰
 τοῦ μειράκιον ἔρων, οὐδὲ συγκαλύπτειν τὸ πάθος ἐπεί-
 γετο, ἀλλὰ φαρερῶς συνεῖναι καὶ συνδιάγειν τῷ ἔρωμένῳ
 ἐβούλετο; ἄνδρες γυναικῶν ἔρωντες αἰδοῦνται καὶ λαν-
 θάνειν ἐφ' οἷς ποιοῦσιν ἐπείγονται, καὶ θεὸς θητοῦ
 μειράκιον ἔρων οὐκ ἥδεῖτο, ἀλλ' οίονεὶ μέγας ἐπὶ τῷ πά-²⁵
 θεὶ ἐγρόνει καὶ ἐσεμνύνετο. ἀλλ' οὔτε Ζεὺς θεὸς ὃν
 μειράκιον ἥρα θητοῦ, οὔτε ἔρων κατάδηλον ἔαυτὸν ἐπὶ
 τῷ πάθει ποιεῖν ἐβούλετο· εἰ δὲ καὶ ἥρα τοῦ μειράκιον
 καὶ τῷ ποιθουμένῳ συνεῖναι ἐβούλετο, ἀλλ' οὐκ εἰς οὐρα-³⁰
 νὸν τοῦτο εἰκὸς βουληθῆναι ἀγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ γῇ μέ-
 νειν ἔρεν. Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ θεοῖς καὶ βροτοῖς οὐ-

19. Vind. θεδούλετο.

τως ἔμελλεν εἶναι κατάδηλος· εἰ μὲν γὰρ ἐκποδῶν τοῖς
 ἀνθρώποις γενέσθαι ἥμελλε τὸ μειράκιον, τοὺς ἐν τῇ γῇ
 πρὸς αἴσθησιν ἦγε τοῦ πράγματος· εἰ δὲ πάλιν ἐν οὐ-
 ραφῷ συνδιάγειν τῷ ἐραστῇ, τοῖς θεοῖς κατευήγει τὸ
 5 ἀτόπημα. ἔπειτα δὲ καὶ ἐν σώματι ὅντα τὸν οὐρανὸν
 οἰκεῖν ἀδύνατον· ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀσωμάτοις θεοῖς ἡ ἐπὶ²⁰
 γῆς διατριβὴ ἀπρεπῆς, καὶ ἄλλως οὐχ ἀρμόδιος, οὕτω
 καὶ τοῖς ἐν σώματι οὖσι βροτοῖς ἡ ἐν οὐρανῷ διαγωγὴ²⁵
 τῶν ἀδυνάτων πάντη καθέστηκε. Πῶς δὲ θεὸς ὃν εἰς
 10 ἀετὸν μετεσχηματίζετο; εἰ μὲν γὰρ ὡς πάντα δυνάμε-
 νος, τί μὴ μᾶλλον ἑαυτοῦ ἀπεσόβει τὸν ἔρωτα, ἀλλ’ εἰς
 τὴν ἄλογον φύσιν μετέπιπτεν. εἰ δὲ καὶ τοσοῦτον τῷ
 ἔρωτι ἐδεούλωτο, ὥστε καὶ εἰς ἄλογους φύσεις δι’ αὐ-
 τὸν μετασχηματίζεσθαι καὶ πτηνὸν εἶναι δοκεῖν διὰ πό-
 15 θον ἔρωτικὸν, τί μὴ μᾶλλον τὸν ἔρωτα πατέρα πάντων
 τῶν θεῶν καὶ βασιλέα καὶ ὑπατον εἶναι νομίζομεν; εἰ³⁰
 γὰρ μείζων ὁ Ζεὺς τῶν ἄλλων τυγχάνει θεῶν, οὐκ ἀν
 ποτε τῷ αἰσχίστῳ πάντων καθειστίκοι πειθήνιος, ἢ τῶν
 λοιπῶν ἐλάττων ὑπάρχων μάτην ὑπερέχων ἀπάντων νομί-
 20 ζεται· τί δὲ καὶ μὴ εἰς ἄνθρωπον μᾶλλον ἀλλ’ εἰς ἀε-
 τὸν μετεβάλλετο; ἐκδειματῶσαι γὰρ οὕτω καὶ ἐκφοβῆσαι
 τὸ μειράκιον ἔμελλεν· θεραπεύειν δὲ μᾶλλον ἔδει, οὐκ
 ἐκφοβεῖν τὸν ἔρωμενον. πῶς δὲ καὶ ἀετὸς ὃν ἡδυνήθη
 ἀρπάσαι τὸν παιδα τοῖς ὄνυξι καὶ τῆς γῆς ἀποσπᾶσαι,
 25 καὶ ἀγαγεῖν πρὸς τὸ μετεωρότερον· πτῶμα μὲν γὰρ ἵσως
 ἡ ἄλλο τι τῶν ἀσθενεστάτων καὶ κονιφοτάτων ζώων δύ-
 ναιτ³⁵ ἀν ἀετὸς ἐξαρπάσαι τῆς γῆς, ἀνθρώπον δὲ οὐδέ-
 ποτε ὑπ’ αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄγω φερόμενόν τις τεθέαται.
 πῶς δὲ καὶ τὸν τοῦ παιδὸς ἰδρῶτα ἡ γῆ δεξαμένη ἀνθος
 30 ἀντ’ αὐτοῦ ἀναδέδωκε; τί φυτῷ καὶ ἰδρῶτι κοινὸν, ἵν⁴⁰
 ἐξ ἰδρῶτος ἀνθος ἀναφυῆ; εἰ δ’ οὐδέν εστι τούτοις κοι-
 νὸν,

νὸν, πῶς ἐξ ἴδρωτος ἄνθος ἀναφνὲν²¹ ή γῆ ἀναδέδωκε; τὰ γὰρ φυτὰ ἐκ τῶν ὁμοίων σπερμάτων φυδμεναι ἔγνωμεν. μηδεὶς τοιγαροῦν τοῖς τοιούτοις πιστευέτω ψευδολογίμασιν, ἵνα μὴ τῷ πιστεύειν πρὸς τὴν ὁμοίαν τοῖς εἰρηκόσιν ἐκκυλισθείη ἀσέβειαν.

5

C a p. VI.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Ο μὲν Ἀρθόνιος ἴδιᾳ περὶ ἀνασκευῆς καὶ περὶ κατασκευῆς ἴδιᾳ πάλιν διδάσκει. ὁ μέντοι Ἐρμογένης μίαν διδασκαλίαν ἀμφοτέραις ἀπονέμει ταῖς γυμνασίαις· φησὶ γὰρ οὔτως· ἀνασκευή ἐστιν ἀνατροπὴ τοῦ προκειμένου 10 πράγματος, κατασκευὴ δὲ τούναντίον βεβαίωσις· τὰ δὲ πάνυ ψευδῆ οὔτε ἀνασκευαστέον οὔτε κατασκευαστέον, ὥσπερ τοὺς μύθους, ἀλλὰ δεῖ δήπου τὰς ἀνασκευὰς τῶν ἔιρ' ἐκάτερα τὴν ἐπιχείρησιν δεχομένων ποιεῖσθαι· ἀνασκευάσεις δὲ ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἐκ τοῦ ἀδυνάτου, ἐκ τοῦ 15 ἀνακολούθου τοῦ καὶ ἐναντίου λεγομένου, ἐκ τοῦ ἀπρεποῦς· ἐκ τοῦ ἀσυμφόρου· κατασκευάσεις δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων· τὴν δὲ τάξιν τῆς κατασκευῆς τὴν μὲν πρὸς τὰς ἄλλας γυμνασίας οὐκ ὀφεῖλομεν ζητῆσαι, τὴν δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀνασκευὴν ζητητέον ἡμῖν ἐστι, διατί μετ' αὐτῷ τὴν καὶ οὐ πρὸ αὐτῆς τέτακται· ή γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας γυμνασίας τῆς κατασκευῆς τάξις τότε ἐδείκνυτο, ὅτε καὶ ή τῆς ἀνασκευῆς ἐζητεῖτο· συγγενῆ γὰρ ἀλλήλοις τὰ δύο ταῦτα γυμνάσματα. Τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐξηγησαμένων τὰ τοῦ Ἀρθονίου φασὶν¹ ἀδιάφορον εἶναι τὴν τάξιν 25 τῶν δύο τούτων προγυμνασμάτων, τῆς ἀνασκευῆς φημι

21 Vind. ἀναφνῆ.

1 Vind. φασὶν δέ.

καὶ κατασκευῆς· οὕτε, γὰρ, φασὶ, τὴν ἀνασκευὴν πάντως προτάξαντες μετ' αὐτὴν κατασκευάσομεν, οὕτε αὖ τὸ ἐναντίον ὡρισμένως ποιήσομεν, ἀλλ' ἔχομεν ἐπὶ πολλῆς ἀδείας, ὅποτέρᾳ ἢν αὐτῶν ἐθέλομεν, προτέρᾳ χρήσασθαι.

5 Ἐτεροι δὲ πάλιν τὴν κατασκευὴν τῆς ἀνασκευῆς προτάττουσι· πᾶς γὰρ οἶόν τέ φασιν προϋπάρχειν τὴν ἀνασκευὴν; μήπω γάρ τι μαθόντες περὶ αὐτῆς πῶς ἀνασκευάζειν δυνάμεθα; λέγεται οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἡ ὄντας κατασκευὴ περὶ ἐγνωμένα καὶ πρόδηλα πράγματα κατα-
 10 γίνεται, πῶς δὲ δυνατὸν κατασκευάζειν τὰ μὴ ἀνασκευαζόμενα; ταῦτα γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν τὴν σύστασιν ἔχουσι καὶ τῆς κατασκευῆς ὡς ἥκιστα χρήζουσι. κατά τε οὖν ταῦτα δικαίως ἡ ἀνασκευὴ πρὸ τῆς κατασκευῆς φαίνεται ταττούμενη καὶ κατ' ἐκεῖνο. εἰ γὰρ ὁ ἀνασκευάζων ἀναλογεῖ
 15 τῷ κατηγοροῦντι, ὁ δὲ κατασκευάζων τῷ ἀπολογουμένῳ, πρῶτος δὲ ὁ κατήγορος εἰς τὸ δικαστήριον ἀπαντᾷ τοῦ φεύγοντος, εἰκότως καὶ κατὰ τοῦτο πρῶτον ἀνασκευάσομεν, εἰδ' οὕτως κατασκευάσομεν, ἀλλως τε δὲ ὥσπερ τὰ σαθρὰ τῶν οἰκημάτων καταλύοντες πρῶτον ἐκ καινῆς κα-
 20 τασκευάζομεν, οὕτω καὶ τῶν διηγημάτων τὰ μὴ πάντῃ ἀληθῆ ὡς τὰ ίστορικὰ, ἀλλὰ ἀμφίδοξα, ὡς ἔχει τὰ δραματικὰ, πρῶτον ἀνασκευάζοντες ἐλέγχομεν, καὶ οὕτω διὰ τῆς κατασκευῆς βέβαια δείκνυμεν. ἢ ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν εὐ-
 κολωτέρων ἀρχόμενοι πρὸς τὰ δυσκολώτερα καταντῶμεν,
 25 εὐκολώτερον δὲ δήπου θέντι τὸ ἀνασκευάζειν ἥπερ ² τὸ κατασκευάζειν τὰ δραματικὰ διηγήματα, εἰκότως τὴν ἀνασκευὴν τῆς κατασκευῆς ὡς εὐκολωτέραν προτάττομεν. ἀλλως τε πρὸ τῆς ἀνασκευῆς εἰ κατασκευάσομεν, τάναντία δόξομεν ποιεῖν τῷ σκοπῷ, εἴ γε καὶ ἀπὸ ἀναμφιβό-
 30 λον ἀμφίβολον τὸ πρᾶγμα κατασκευάζοντες δείκνυμεν. Λείξομεν γὰρ δι' οὐδὲν ἔτερον τῇ κατασκευῇ ἐπιχειρῆσαι τοῦ πράγματος, ἢ διότι σαθρὸν αὐτὸν καὶ ἀβέβαιον ἐνο-

² Vind. ὥπερ.

μιζομεν. μετὰ μέντοι τὴν ἀνασκευὴν εἰ κατασκευάσομεν, δόξουεν περὶ τὸ πρᾶγμα βεβαιάν ἔχειν ὑπόληψιν, καὶ μὴ ἂν ποτε αὐτοὶ πρῶτοι πρὸς συνηγορίαν ἐλθεῖν, εἰ μήγε πρὸς ἐλεγχον ἀπηντήκασιν ἔτεροι. ὁ μέντοι Γεωμέτρης οἵτεται τὴν διδασκαλίαν τῆς τοῦ διηγήματος κατασκευῆς^{2*} 5 πρὸ τῆς ἀνασκευῆς τῷ Ἀφθονίῳ τετάχθαι· φησὶ γὰρ οὕτως. ἀκριβεῖ δὲ λόγῳ μᾶλλον λεπτέον, ὡς ἥδη καὶ πρὸ τῆς ἀνασκευῆς τὴν τοῦ διηγήματος κατασκευὴν ἔδιδαξε. τις δὲ διδασκαλία κατασκευῆς; ἡ δῆλον ἡ πρώτη διδασκαλία τοῦ διηγήματος· ἐκεῖ γὰρ κατασκευάζειν τοῦτο μαν- 10 Θάνομεν, ὅθεν τε συνίσταται τὸ διήγημα καὶ ἐξ ὄσων καὶ ὅπως καὶ πιθανὸν καὶ σύντομον καὶ σαφὲς γίνεται, διδασκόμενοι. ἡ μὲν οὖν πρώτη διδασκαλία τῆς κατα- σκευῆς ἐκείνη, μετὰ ταίτην δὲ εὐλόγως ἡ ἀνασκευὴ μεσο- λαβησάντων ἑτέρων τινῶν διὰ τὸ ἀπλούστερον, διὸ καὶ 15 ἀνασκευὴ δικαίως ὄνομάζεται τῶν συνελθόντων εἰς τὸ διήγημα πρὸς τὴν τούτου σύστασιν, ἀνατρεπτική τις οὖ- σα, καὶ τὸ ἀπίθανον ἢ τὸ ἀσαφὲς ἢ τὸ ἀδύνατον ἢ ταῦλα τῶν ἐν ταύτῃ φαινομένων ἐλέγχουσα καὶ ἀποδει- κνύουσα. μετὰ γοῦν ταύτην τὴν ἀνασκευὴν καὶ ἐπὶ τὴν 20 κατασκευὴν προέρχεται, κατασκευὴν οὐ τῆς πρώτης συν- θέσεως οὖσαν, ἀλλὰ τῆς δευτέρας ἀναλύσεως.

Κατασκευὴ ἐστι προκειμένον τινὸς βεβαιώ- σις πράγματος· ὡσπερ τὴν κατασκευὴν ἔφη βεβαιώ- σιν, οὕτως τὴν ἀνασκευὴν ἔδει ἐλεγχον εἰπεῖν καὶ μὴ ἀρ- 25 τροπὴν ἤγουν ἀναίρεσιν, ἢ εἰ ἐκείνην ἀνατροπὴν ἐβού- λετο εἰπεῖν, ὥφειλε καὶ ταύτην εἰπεῖν ποίησιν, ἢ τι τοι- οῖτον εἰπεῖν, εἰ γὰρ ἐναρτία ἡ κατασκευὴ τῇ ἀνασκευῇ, ἀντίκειται δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγειν τῇ ἀπὸ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ εἶναι παραγωγῇ, 30 λέγεται δὲ ἡ ἀνασκευὴ ἀγαίρεσις πράγματος, ὥφειλε δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ ποίησις λέγεσθαι πράγματος, εἴ γε ποι-

^{2*} Codd. μετασκευῆς.

εῖν ἔστι τὸ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγειν,
ἀλλὰ τὴν μὲν κατασκευὴν οὐκ ἐγχωρεῖ οὕτω λέγεσθαι,
ἐπειδήπερ οὐδὲ μὴ ὄντων πάντως πραγμάτων, ἀλλὰ προ-
κειμένων ἔστι βεβαίωσις· τὸ δὲ προκείμενον πᾶς ἀν λέ-
5 γοιτο ποιεῖν; ἡ δὲ ἀνασκευὴ ὡς οὐ πάνυ ἀπεικότως ἀνα-
τροπὴ καὶ³ οὐκ ἔλεγχος ἐδόθη, ἐν τῷ περὶ ἐκείνης λόγῳ
φθάσαντες εἴπομεν. τινὲς μέντοι οὕτω καὶ τὴν κατα-
σκευὴν ὥρισαντο· κατασκευὴ ἔστι λόγος κατασκευαστικὸς
τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου, τὸ πιθανῶς προθέν-
10 τες, ἵνα γνῶμεν, ὡς οὕτε τὰ δύμολογούμενως ἀληθῆ κα-
τασκευάζεται, οὕτε τὰ δύμολογούμενως ψευδῆ, ἀλλὰ τὰ μέσην
ἔχοντα φύσιν. Κατασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λίαν
σαφῆ, μήτε ἀδύνατα παντελῶς· ὥσπερ ἐν τῇ ἀνασκευῇ
ἥξιον μήτε τὰ λίαν σαφῆ ἀνασκευάζειν μήτε τὰ πάντη
15 ἀδύνατα, ἀλλὰ τὰ ἀμφίδοξα, οὕτω κάνταῦθα τὸ αὐτὸ-
τοῦτο ἀξιοῖ· ὥσπερ οὖν ἐκεῖ ἔζητεῖτο, διατί τὰ λίαν ἀδύ-
νατα οὐκ ἀνασκευάζομεν, καίτοι πολλὴν εὐπορίαν ἐν
αὐτοῖς ἔχοντες τῶν ἔλεγχων, οὕτω κάνταῦθα ζητεῖται,
διατί τὰ λίαν σαφῆ οὐ κατασκευάζομεν, καίτοι πολλὴν
20 εὐπορίαν διδούσης ἡμῖν τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων. καὶ
λέγομεν καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ζήτησιν τὴν αὐτὴν λύσιν,
ἥν καὶ πρὸς τὸ τῇ ἀνασκευῇ ἀπορούμενον εἴπομεν, ὅτι
ώσπερ ἐκείνας τὰς ὑποθέσεις μελετᾷν διδασκόμεθα, ἐν
αἷς κατηγορεῖν καὶ ὑπεραπολογεῖσθαι ἴσχύομεν, οὕτω
25 δὴ καὶ τῶν διηγημάτων ἐκεῖνα πάντως κατασκευάσομεν,
ὅσα καὶ ἀνασκευάσαι δυνάμεθα· τὰ δὲ λίαν σαφῆ διη-
γήσαται κατασκευάσαι μὲν δυνατὸν, ἀνασκευάσαι δὲ οὐ-
δαμῶς.

Ἄλλ’ ὅσα μέσην ἔχει τάξιν. Τίναι εἰσὶ τὰ μέ-
30 σην ἔχοντα τάξιν; ἢ ὅτι τὰ ἀμφίδοξα καὶ τὰ τὴν ἐφ'
ἐκάτερον ἐπιχείρησιν παρεχόμενα, καθὼς ἐν τοῖς περὶ

3 Vind. δέ.

ἀνασκευῆς μεμαθήκαμεν. Καὶ πρῶτον μὲν εἰπεῖν εὐφημίαν τοῦ φήσαντος· οἶνον ὅτι ἐπὶ πολλοῖς ἔχων τὸν ποιητὰς καὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἐπαινεῖν, ἐπ' ἐκείνῳ μᾶλλον θαυμάζειν τούτους προήρημαι, ἐφ' ὃ περὶ θεῶν φιλοσοφοῦσι τὰ πάλιστα, ἢ καὶ οὕτω ἀπαντας τοὺς σοφοὺς ἐπαιρῶν τοσοῦτον τοὺς ποιητὰς μᾶλλον τεθαύμακα, ὅσῳ καὶ τῶν ἄλλων σοφώτεροι καθεστήκασι, καὶ πάντας μὲν τοὺς ποιητὰς καὶ ὅσα τούτοις περιλοσόφηται ἀποδέχομαι, μάλιστα δὲ τὸν τάδε περὶ τοῦ δεῖν φιλοσοφήσαντα. Εἶτα ἐν μέρει θεῖναι τὴν ἐκθε- 10 σιν. Ἐν τῇ ἀνασκευῇ οὐκ εἶπε δεῖν ἐν μέρει ποιεῖσθαι τὴν ἐκθεσιν, ἀλλ᾽ ἐν τῇ κατασκευῇ δι᾽ αὐτίαν τοιαύτην. ἐπειδὴ γὰρ τὰ αὐτὰ δέον ἀνασκευάζειν, ἀπερ καὶ κατα- 15 σκευάζειν ἐνδέχεται, πρῶτον δὲ ανασκευάζομεν καὶ οὕτω κατασκευάζομεν, διὰ τοῦτο ἐν μὲν τῇ ἀνασκευῇ ὄλοσχε- 20 φῶς τὸ πρᾶγμα ἐκτιθέμεθα, διὰ τὸ ἥδη τοὺς ἀκροατὰς αὐτὸ μαθεῖν ἐν τῇ ἀνασκευῇ, καὶ μὴ πάλιν χρείαν ἔχειν τὰ αὐτὰ μανθάνειν· ἢ ἐπειδὴ τὰ δραματικὰ διηγήματα εἰπόλως ἀνασκευάζεται, κατασκευάζεται δὲ δυσκόλως, διὰ τοῦτο ἐν μὲν τῇ ἀνασκευῇ ἀθρόον ἐκτιθέμεθα τὸ 25 πρᾶγμα, ἄτε δὴ καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ἀνασκευάσαι δυνάμενοι, ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ οὐκ ἐκτιθέμεθα αὐ- τὸ ἀθρόον, ἀλλ᾽ ἐσθ' ὅτε καὶ τινα τῶν ἐν τῇ κατασκευῇ ἐκτεθέντων παραλιπάνομεν, ἄτε δὴ μὴ εὐπόρως τῆς πρὸς πάντα κατασκευῆς ἔχοντες. Καὶ κεφαλαίοις 30 25 γρήσασθαι τοῖς ἐναντίοις· οἷον ἀντὶ μὲν ἀσαφοῦς ἔγειται, διατὶ τὴν τῶν φησάντων εὐφημίαν καὶ διαβο- λὴν, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἐκθεσιν οὐκ ὄντομάζει κεισόλωις, ἀλλὰ τὰ ἔξης μόνα· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῇ ἀνα- σκευῇ ἔγη, „δεῖ δὲ ἀνασκευάζοτα πρῶτον εἰπεῖν τὴν 35 τῶν φησάντων διαβολὴν, εἶτα ἐπιθεῖναι τὴν τοῦ πρά- γματος ἐκθεσιν, καὶ κεφαλαίοις γρήσασθαι τοῖςδε,“ κε- φάλωις τὸ ἀσαφὲς καὶ τὸ ἀπίθανον καὶ τὰ τοιαῦτα

όνομάζων, καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ πάλιν τὸ σαφὲς καὶ τὸ πιθανὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ὄνομάζει κεφάλαια, οὐ μέντοι τὴν τῶν φησάντων εὐφημίαν καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἔκθεσιν. Ζητεῖται οὖν πᾶς οὐχὶ καὶ ταῦτα ὄνομάζει 5 κεφάλαια, καὶ λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτο τὴν τῶν φησάντων εὐφημίαν καὶ διαβολὴν, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἔκθεσιν οὐκ ὄνομάζει κεφάλαιον, διότι ἡ μὲν τῶν φησάντων εὐφημία καὶ ἡ διαβολὴ προοιμίοις ἀναλογοῦσιν, ἡ δὲ τοῦ πράγματος ἔκθεσις διηγήσει, οὔτε δὲ ἡ 10 τῶν φησάντων εὐφημία, οὔτε ἡ διαβολὴ, ἀλλ’ οὐδὲ ἡ τοῦ πράγματος ἔκθεσις πρὸς ἀγωνιστικὴν πίστιν συμβάλλονται· ἐκεῖνα δὲ δήπουθεν κεφάλαια ὄνομάζονται, τὰ πρὸς πίστιν ἀγωνιστικὴν συμβαλλόμενα, ὡς ὁ τοῦ κεφαλαίου ὄρισμὸς δῆλοι· κεφάλαιον γάρ ἐστι μέρος λό- 15 γου ἀπόδειξιν ἔχον τοῦ προκειμένου πράγματος ἐκ νοημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων συγκείμενον. ἐστιν οὖν εἰπεῖν πρὸς τὸν Ἀφθόνιον, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ τὸ ἐγκωμιαστικὸν οὔτε μὴν⁴ τὸ παραφραστικὸν ὥφειλες ὄνομάσαι κεφάλαιον, εἴ γε τὸ μὲν ἐγκωμιαστικὸν προοι- 20 μίῳ ἀναλογεῖ, τὸ δὲ παραφραστικὸν διηγήματι. Οὗτον ἀντὶ μὲν ἀσαφοῦς τῷ σαφεῖ· ὥσπερ ἀσαφὲς ἐλέγετο τὸ μὴ ὃν φανερὸν διὰ τὴν τῶν εἰκότων ἀπονοσίαν, οὕτω καὶ σαφὲς λέγομεν, ὅπερ εἰκός ἐστι πιστευθῆναι ὅτι ἐγένετο, διὰ τὴν ἐκ τῶν εἰκότων μαρτυρίαν. ἐνδέχεται τοίνυν τὸ 25 αὐτὸ μέρος τοῦ διηγήματος ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς ἀνασκευασθῆναι καὶ ἐκ τοῦ σαφοῦς κατασκευασθῆναι· ἐπειδὴ γάρ τινα μὲν τῶν εἰκότων οὐκ ἔχει, ἔνια δὲ ἔχει, ἀφ’ ᾧ μὲν οἵκει, ἀνασκευασθήσεται ἐκ τοῦ ἀσαφοῦς, ἀφ’ ᾧ δὲ ἔχει, κατασκευασθήσεται ἐκ τοῦ σαφοῦς, οἷον ὡς 30 ἐπὶ τοῦ „ηρα ἡ Ἀγροδίτη τοῦ Ἀδώνιδος“ τοῦτο γάρ ἀνασκευασθήσεται μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου, λεγόντων ἡμῶν

⁴ Vind. μέν.

ὅτι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἥρα ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος, οὐκ
ἔστι σαφῆς, κατασκευασθήσεται δὲ λεγόντων πάλιν ἡμῶν
σαφὲς εἶναι, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἥρα τοῦ Ἀδώνιδος ἐκ τοῦ
τὴν θεὸν σύνεργον φανῆται τῇ γενέσει αὐτοῦ. τὴν γὰρ
καὶ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι τὸν Ἀδωνιν ἀντιποιουμένην 5
αὐτοῦ οὐδὲν ἄπιστον καὶ ἀνδρωθέντος ἔργην αὐτοῦ. ἀλ-
λως τε οὐδὲν ἄπιστον τὴν Ἀγχίση μὲν συνελθοῦσαν, τε-
κοῦσαν δὲ τὸν Αἰνείαν ἐφασθῆναι τοῦ Ἀδώνιδος· ἢ οὖν
τοιοῦτον ποιήσουμεν τὸ ἀσαφὲς, ἢ ὥσπερ τῷ Γεωμέτρῃ
δοκεῖ ἐκ τοῦ ἀσαφοῖς τότε ἀνασκευάζεσθαι τι, ὅτε 10
ἀσαφὲς ἢ τὸ ὄγητὸν, ἢ διὰ τὸ τὰς λέξεις τροπικὰς εἶναι
καὶ πάνυ σκληρὰς, ἢ διὰ τὸ ἐν αὐτῷ δύσκολα νοήματα
εἶναι, ἢ διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τοῦ λόγου σύνταξιν· οὕτω καὶ
τὸ σαφὲς πρὸς ταῦτα γενήσεται ἀποδεικνύντος τοῦ κατα-
σκευάζοντος, μήτε τὰς λέξεις εἶναι ἀσαφεῖς διὰ τὸ, εἰ 15
τύχῃ, ἐκ τῶν ἔξῆς ἐρμηνεύεσθαι, μήτε τὰ νοήματα διὰ
τὸ κατὰ ἀλληγορίαν εἶναι τοιαύτην τῆς ἀλληγορίας ὅφεί-
λουσιν ἔχειν φύσιν, ὥστε ἄλλο μὲν λέγειν δοκεῖν, ἄλλο
δὲ σημαίνειν· ἄλλὰ μὴν τὴν τοῦ λόγου σίνταξιν ἀσα-
φείας εἶναι παραπτον διὰ τὸ φανερὰ ἢ σαφῆ γίνεσθαι 20
τὰ λεγόμενα ἐν αὐτῷ, εἰ τῇ ἀκολούθᾳ τῆς ἐννοίας δη-
λαδὴ προσέχειν ἐθέλομεν ἢ τῇ παραδιδομένῃ περὶ αὐτῶν
ἱστορίᾳ, ἢ καὶ τῇ ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ γνώσει τῶν παρόντων.
Ἄντὶ δὲ τοῦ ἀπιθάνου τῷ πιθανῷ· ὥσπερ ἀπί-
θανον. ἐλέγομεν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν μὴ γινόμε- 25
νον, ἔστι δὲ ὅτε καὶ γινόμενον, οὕτω πάλιν πιθανὸν λέ-
γομεν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν γινόμενον, ἔστι δ' ὅτε
καὶ μὴ γινόμενον ἐκ τοῦ παραδόξου, ὡς ἔχει καὶ τὸ „τοι-
οῦτός ἔστιν ἔκαστος, οἵσπερ ἥδεται ξυρῶν.“ τοῦτο γὰρ
πιθανόν ἔστι, καθό ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν γίνεται, 30
ἔστι δ' ὅτε καὶ οὐ γίνεται ἐκ τοῦ παραδόξου. Ἄντὶ
δὲ ἀδυνάτου δυνατόν. Δυνατόν ἔστι τὸ ἐγχωροῦν
γενέσθαι, οἷον δυνατὸν ἦν μεταλαβεῖν τὸ ρόδον τῆς τοῦ

αίματος βαφῆς τοῦ καταδόρεύσαντος ἐκ τοῦ ποδὸς τῆς Ἀφροδίτης· εἰ γὰρ καὶ τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος βαφῆς μεταλαμβάνει τὰ πλησιάζοντα, πόσῳ μᾶλλον τῆς τοῦ θείου αἵματος ἔκείνου οὐκ ἂν τὸ δόδον πλησιάσαν 5 μετέλαβε.

Τῷ ἀκολούθῳ ἀντὶ τοῦ ἀνακολούθου. Ἐκ τοῦ ἀνακολούθου κατασκευάζομεν, ὅτε δείκνυμεν τόδε τὸ μερικὸν τοῦ διηγήματος τοῖς πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον. οἷον ἀκόλουθόν ἐστι τὸ τὸν Ἀρην ἔργον τῆς Ἀφροδίτης τῷ 10 βιούλεσθαι τὸν Ἀδωνιν ἀνελεῖν διὰ τὸ τοῦτον τὸν τρόπον δυνηθῆναι πέρας ἐπιθεῖναι τῷ ἔρωτι. Ἀντὶ δὲ ἀπρέ- ποῦς τῷ πρέποντι. ἐκ τοῦ πρέποντος κατασκευάσομεν, ἀν λέγωμεν, ὅτι οὐδὲν αἰσχρὸν, εἰ ἡ θεὸς ἡρα τοῦ Ἀδώνιδος, εἴ γε καὶ ὁ Ἀπόλλων ἡρα τῆς Δάιφρης καὶ ὁ 15 Ζεὺς τῆς Αήδας καὶ τῆς Λανάης, καὶ ἡ Θέτις συνεζύγη τῷ Πηλεῖ θνητῷ καὶ αὐτῷ ὄντι. Ἡ γυμνασία δὲ αὐτῇ πᾶσαν περιέχει τὴν τῆς τέχνης ἴσχυν. ὥσπερ τὴν ἀνασκευὴν ἔλεγεν ἔχειν τὴν τέχνης πᾶσαν ἴσχυν, οὕτω καὶ τὴν κατασκευὴν· τοῖς γὰρ αὐτοῖς διαι- 20 ρεῖται κεφαλαίοις ἡ κατασκευὴ τῇ ἀνασκευῇ κατὰ τὸ ἐναντίον.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

‘Ο ποιηταῖς ἀντερῶν αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι ταῖς Μούσαις· τὸ αὐτὸ διήγημα κατασκευάζει, 25 ὥσπερ ἀνεσκείασε· τοιαύτη γὰρ ἡ τέχνη, κατηγορίας εἰς τὸ αὐτὸ καὶ ἀπολογίας ἀφορμὰς τοῖς βουλομένοις παρέχουσα. Εἰς τὸ αὐτό. ‘Ο ποιηταῖς ἀντερῶν αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι ταῖς Μούσαις. τοῦτο ἐστιν ἡ τοῦ προοιμίου πρότασις· ἔξενήνεκται δὲ σεμνῶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ 30 γνώμην ἀνάγοντος τὸ πρᾶγμα τοῦ λέγοντος· τοῦτο δὲ ἀξιωματικόν ἐστι καὶ σεμνόν. Εἰ γὰρ ὅσα ποιῆται φθέγγονται. τοῦτο ἐστιν ἡ κατασκευὴ τοῦ προοιμίου·

ἔξενήνεκται δὲ διὰ τοῦ καθ' ὑπόθεσιν σχῆματος χωρὶς μερισμοῦ. Πάντων μὲν οὖν ἐγὼ τὴν γνῶμην ἀποδέχομαι τῶν ποιητῶν. Ἐτέρᾳ προοιμιακῇ πρότασις ἔχουσα τὴν μὲν ἔννοιαν προβλητικὴν, σχῆματι δὲ τῆς λεγούσης τοία ἐν ταῦτῳ, τὸ κατ' ἐπαγαφορὰν, τὸ κατὰ⁵ μερισμὸν, τὸ κατὰ προτίμησιν.

Οἵα γὰρ εἰπόντες τινὲς ἀπιστοῦσι τοῖς λεγομένοις· Δάφνη, φησὶ, γῆς προηλθε καὶ Λάδωνος· τοῦτο ἐστιν ἡ μερικὴ ἔκθεσις, ἡς ἐν τῇ μεθόδῳ ἐμνημόνευσε λέγων, ὅτι ἐν μέρει δὲ θεῖναι τὴν ἔκθεσιν.¹⁰ Τί τοῦτο πρὸς θεῶν ἀπιστον; ἔννοια ἀφελής· τὸ γὰρ εἰς ὅρον ἀνάγειν τὸν ἀντίδικον ἡ δοτιναοῦν ἔννοια¹ ἀφελής ἐστιν· περὶ δὲ τοῦ „πρὸς θεῶν“ λέγει τις τῶν ἔξηγητῶν· ἡ ὅρος ὥητορικός ἐστι τοῦτο, ἢ τὸ πρὸς ἐγγύτητα σημαίνει, καθά ἐγγὺς ἡ ἀκοὴ τῶν θεῶν, τὸ 15 δὲ „οὐχ ἄπασι γένεσις ὑδωρ καὶ γῆ“ καὶ τὰ ἔξης μέθοδος βαρύτητος· τὸ γὰρ περὶ τῶν ὁμολογουμένων ὡς ἀμφιεβιτουμένων εἰς διαπόρησιν καθίστασθαι βαρύτητος ἴδιον. Οὐ σπέρμα τοῦ βίου τὰ στοιχεῖα προέρχεται; οὐκ ἀρχὴ, φησὶ, πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ τὰ στοιχεῖα;²⁰ εἰ δὲ γῆς τε καὶ ὑδατος πᾶν ὃ γίνεται πρόσεισι, βεβαιοῦ Λάφνη τὴν κοινὴν ἀπάντων γονὴν γῆς προελθοῦσα καὶ Λάδωνος· ἡ Λάφνη, φησὶ, γῆς προελθοῦσα καὶ ὑδατος δηλονότι· σὺ δὲ ἐπίστησον, ὅτι ἀπερ ἐνταῦθα λέγει κατασκευάζων ὁ διδάσκαλος, δοκοῦσι μὲν ἔχειν²⁵ τινὰ δύναμιν ἔξεπιπολῆς ἔξεταζόμενα, λίαν δ' εἰσὶ σα-μφά καὶ ἀνίσχυρα· αὐτέρα γὰρ εἰ ἐκ σωμάτων γινόμενα ἐκ γῆς καὶ ὑδατος ἐχόντων τὴν σύστασιν, ὅμως οὐκ ἐκ τούτων μόνων συνίσταται τὰ γινόμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκ πυρὸς καὶ ἐξ ἀέρος. ἐπειτα δὲ οὐδὲ ἐξ ἀπλῆς γῆς καὶ³⁰

1 Vind. ἔννοιαν.

ῦδατος γινόμεθα, ὥσπερ ἡ Λάφη λέγεται γενέσθαι;
ἀλλ' ἐκ σωμάτων ἐκ γῆς καὶ ὑδάτος συνεστώτων.

Ζητοῦσι δέ τινες, διατί τεσσάρων ὅντων στοιχείων,
γῆς, ὕδατος, πυρὸς, ἀέρος, τῶν δύο μόνων μηνημονεύειν
5 νῦν ὁ διδάσκαλος βούλεται, τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος. καὶ
τινες μὲν λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο τὰ δύο μόνα ταῦτα
εἶπε, διότι πλεῖστον ἡμῶν μετέχει τὰ σώματα· τὸ μὲν
γὰρ πυρῶδες, φασὶ, καὶ ἀερῶδες ὡς ἀγανῶς ὑπεξιόντα
παρῆκε, τὸ δὲ γεῶδες καὶ ὑδατῶδες ὡς φανερὰ καὶ ἐν γῇ
10 διαμένοντα εἶπεν. ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτο τὰ
δύο μόνα ταῦτα παρέλαβε, διότι καὶ πρὸς τὴν κατα-
σκευὴν ταῦτα μόνα αὐτῷ συνεβάλλοντο τοῦ ὅτι ἡ Λάφη
γῆς προηῆθε καὶ Λάδωνος. Λάφη, φησὶ, γῆς προηῆθε
καὶ Λάδωνος· τοῦτο οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ἔξιηγητῶν ἐκ τοῦ
15 ἀσαφοῦς εἶπον εἰναι τὸ κεφάλαιον, ἄλλοι δὲ πάλιν τὴν
μὲν πρότασιν εἶναι τοῦ ἀσαφοῦς, τὴν δὲ „τί τοῦτο πρὸς
θεῶν ἄπιστον“ καὶ τὰ ἔξῆς κατασκευὴν ἐκ τοῦ δυνατοῦ.
Τῷ μέντοι Γεωμέτρῃ ἐκ τοῦ δυνατοῦ εἰναι δοκεῖ τὸ
ὅλου κεφάλαιον. Γεγονυῖα δὲ ὅθεν ἄπαντα γίνε-
20 ται, τὴν ὄψιν προεῖχε τῶν ἄλλων. Τὸ ζητούμενον
ἡν, εἰ ἡ Λάφη προηῆθε τῆς γῆς, καὶ ἀποδείξας τοῦτο
αὐτὸ ἄνωθεν ἀληθές ὃν νῦν ὡς ὁμολογούμενον λαμβάνει
ἐν τῇ καταμέρος ταύτῃ ἐκθέσει. Καὶ μάλα εἰκότως.
Ἐπίκεισις μετὰ ἐπιτάσεως. ἂ γὰρ πρῶτα γῆς ἀνα-
25 δίδοται· εἰπὼν ὅτι „γεγονυῖα δὲ ὅθεν ἄπαντα γίνε-
ται τὴν ὄψιν προεῖχε τῶν ἄλλων,“ τὸ μὲν ὅτι ἐκεῖθεν
ἐγένετο, ὅθεν καὶ τὰ λοιπὰ, οὐ κατασκενάζει, κατεσκεύα-
σε γὰρ τοῦτο ἀνωτέρω, εἰ δὲ τὴν ὄψιν προεῖχε τῶν ἄλ-
λων, συνιστάμενος κατασκενάζει καθαρῶς διὰ τοῦ πι-
30 θανοῦ· τὸ γὰρ τὰ πρῶτα τῆς γῆς ἀναδιδόμενα ὠραιό-
τερα εἶναι τῶν ἄλλων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν γινόμενον,
οὐ μὴν ἀεὶ οὔτως ὡς ἀεὶ γινόμενον.

Ἄγαρ πρῶτα γῆς ἀναδίδοται, μετὰ τοῦ τῆς φύσεως κάλλους προέρχεται· ὁ νοῦς τῶν λεγομένων τοιοῦτος. ὥσπερ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀναδιδομένων ἀπὸ τῆς γῆς ὅπερ πρῶτον προέλθοι, ἔκεινο εὐειδέστερον ἐστι τῶν λοιπῶν, οὗτο καὶ ἐπὶ τῆς Δάφνης, ἐπεὶ ⁵ μὴ ἔτερος ἄνθρωπος πρὸ αὐτῆς ἐγεννήθη ἐκ τῆς γῆς καὶ τοῦ Λάδωνος, εἰκότως εὐειδῆς ἦν. ἢ τοῦτο λέγει, ὅτι ἐπεὶ μὴ ἀνεδόθη φυτὸν ἔτερον πρὸ ἐκείνης ἢ τῆς Δάφνης, διὰ τοῦτο τῶν μετέπειτα γενητομένων ἦν ἀξιεραστότερον· τινὲς δέ φασί τὸν Ἀρθόνιον μηδόλως ἐν ¹⁰ τῇ κατασκευῇ ὡς ἄνθρωπον ἐκλαμβάνειν τὴν δάφνην, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὡς φυτὸν, ποτὲ δὲ ὡς ἀρετὴν· ἐλέγχονται δὲ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐξ ἄλλων μὲν, μάλιστα δὲ ἐξ ᾧν ἐπιφέρει συνιστάμενος τῷ „καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἣ γῆ φυτὸν ἀνέδωκε·“ τὸ δὲ πρῶτον φανὲν τῶν ἄλλων ¹⁵ ἐστὶν ὠραιότερον. διά τοι τοῦτο καὶ τὰ πρωτότυπα τῶν παραδειγμάτων ἀκριβέστερα, καὶ οὐδὲν οὕτως παράδειγμα γένοιτο, ὥστε τοῦ ἀρχετίπου μὴ λείπεσθαι· σημείωσα δὲ, ὅτι τὸ παρὸν μέρος τοῦ διηγήματος, ὥπερ κατασκευάζεται διὰ τοῦ πιθανοῦ, ἔστι δὲ τοῦτο τὸ „καὶ τὴν ὄψιν ²⁰ προείχε τῶν ἄλλων“ ἐν τῇ ἀνασκευῇ οὐκ ἀνεσκεύασεν ὁ Ἀρθόνιος, ἐπεὶ μηδὲ ἀγρομάς αὐτῷ τῶν εἰς ἀνασκευὴν ἐπιχειρημάτων παρείχεν. εἰκότως αὕτη τῶν ἄλλων προείχε τὴν ὄψιν· ἄλλων δὲ ποιῶν; τῶν μετὰ ταῦτα ἐσομένων τέκνων τῇ γῇ καὶ τῷ Λάδωνι.

25

Πρώτη τῶν ἄλλων γενομένη τῆς γῆς. Συνέξακοί εἰται, ὡς φησί τις τῶν ἔξιηγητῶν, καὶ τοῦ Λάδωνος. οὐδεὶς γάρ πρὸ αὐτῆς ἐκ ποταμοῦ καὶ γῆς γεγένηται. Λιαφερούσης δὲ τὴν ὄψιν τῆς Δάφνης ἡράσθη τῆς παιδὸς ὁ Ηύθιος· τὸ ὅτι ἡ δίφνη διαφέρουσα ³⁰ ἦν τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ὄψιν, κατασκευάσας ἀνωτέρῳ διὰ τοῦ πιθανοῦ κεφαλαίου, νῦν ὅτι ἡράσθη τῆς παιδὸς

ο Πύθιος, μέλλει δεῖξαι διὰ τοῦ πρέποντος· εἰ γὰρ τὸ
ἔρῆν ἀνθρώπου θεὸν ἐπὶ τῆς ἀνασκευῆς ἀπρεπὲς, ὡς
ἀνθρωποπρεπὲς μᾶλλον εἴληπται, τὸ εἰκότως ἔρῆν καὶ
θεοπρεπῶς τοῦτο γίνεσθαι ἐκ τοῦ πρέποντος ἀν εἴη πάν-
5 τας αὐτῷ λαμβανόμενον. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ὥσπερ „Δά-
φνη Λάδωνος προηλθε καὶ γῆς“ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἀνα-
σκευάσας, ἐκ τοῦ δινατοῦ κατὰ τὸ ἀντίθετον κατεσκεύ-
ασεν, οὕτω καὶ τὸ ἡράσθη τῆς Δάφνης ὁ Ἀπόλλων ἐκ
τοῦ ἀπρεποῦς ἀνασκευάσας ἐκ τοῦ πρέποντος κατεσκεύ-
10 ασεν. Οἷς τὸ κάλλος δωρεὰ τῶν θεῶν, ἐραστὴν
εἶχε τὸ κάλλος θεύν· τὸ οἷς αἰτιολογικός ἐστι σύν-
δεσμος ἀντὶ τοῦ διότι· ἂ γὰρ θεοὶ δωροῦνται, στέργονται
ἄπαντες· ἄπερ, φησὶ, δωροῦνται οἱ θεοὶ, τοσοῦτόν εἰσιν
ἀγαθὰ, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τοὺς
15 αἰτῶν δυτῆρας θεοὺς πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπαίρειν ἔρωτα.
Ἐρῶν δὲ ὁ θεός προηρεῖτο τὸ πάθος ἰάσασθαι.
ὅπερ ἐν τῇ ἐκθέσει εἴρητε τῆς κατασκευῆς, ὅτι „οὐδὲ ἔρῶν
μὲν ἐδίωκε,“ τοῦτο ἐνταῦθα παραγράψων φησίν· „ἔρῶν δὲ ὁ
θεός προηρεῖτο τὸ πάθος ἰάσασθαι·“ ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ
20 ἀνεσκεύασε μὲν ἐν τῇ ἀνασκευῇ· μετὰ γὰρ τὸ ἀνασκευά-
σαι ἐν ἐκείνῃ τὸ „ἔραστὴν ἑαυτῆς ἐποιεῖτο τὸν Πύθιον,“
διὰ τοῦ „πῶς ἤρα θεὸς“ καὶ τῶν ἔξῆς, εἰ θὺς ἐπεγέ-
ρησεν ἀνασκευάζειν τὸ „διώκων δὲ οὐχ ἤρει,“ διὰ τοῦ
„πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην ὁ Πύθιος“ καὶ τῶν ἔξῆς· ἐν-
25 ταῦθα δὲ κατασκευάζει αὐτὸν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς· εἰ ἐβού-
λήθη αὐτὸν ἀνασκευάσαι ἐκ τοῦ ἀπρεποῦς, ἀνεσκεύασεν
ἄν, ἀπρεπὲς γὰρ τὸ θεὸν ὅντα διώκειν τὴν παῖδα καὶ
ταύτης ἐφίεσθαι· οὕτω καὶ κατασκευάζων ἐκ τοῦ πρέ-
ποντος κατὰ τὸ ἀντίθετον κατασκευάζει· τὸ μὲν διώκον
30 εἰς θεὸν ἀνάγων, τὸ δὲ διωκόμενον, εἰς ἀρετήν· τί οὖν,
εἴπη τις ἄν, οὐχὶ δὲ τοῦτο ἀπρεπὲς τὸ ἀτελῆ λέγειν ἀρε-
τῆς τὸν θεὸν, καὶ τὸ, ταύτης οἵα μὴ πεπτημένον ἐφί-
εσθαι; καὶ φαμέν, ὅτι παρά γε τοῖς Ἑλλησιν οὐ τῆς

αὐτῆς πάντες οἱ θεοὶ φύσεως, ἀλλ' οἱ μὲν μεῖζονες, οἱ δὲ ἐλάττονες, ὥστε καὶ τὴν ἀρετὴν μὴ τοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐτελεστέρους, τοὺς δὲ ἀτελεστέρους, κατὰ τὴν οἰκείαν ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου δυνάμεως τε καὶ φύσεως.

5

Καὶ ποθῶν οὐ κατείληφε. Τοῦτο ἐπειδὴ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου ἀνεσκεύασεν, ὡς ἐδείξαμεν, κατασκευάζει κατὰ τὸ ἀντίθετον ἐκ τοῦ δυνατοῦ· εἰ γὰρ ἀδύνατον τὸ θεὸν διώκοντα θυητὴν κόρην μὴ καταλαβεῖν, πάντως δυνατὸν εἴη ἂν τῆς κόρης εἰς ἀρετὴν ἡμῖν νοηθείσης τὸ 10 θεὸν ἀτελῆ κατ' ἀρετὴν διώκοντα ταύτην μὴ καταλαβεῖν. Τοιαῦται γὰρ αἱ ἀρεταὶ πρὸς βίᾳν ἔχουσι κτώμεναι· ἡ ἀντὶ τοῦ πρὸς βίᾳν κτῶνται, ἵν' ἡ περιττὸν τὸ ἔχουσι κατ' ἔθος Ἀττικόν. ἡ μᾶλλον ἡ πρόθεσις παρέλκει, ἵν' ἡ „βίᾳ ἔχουσι κτώμεναι.“ Οὐ γῆν, οὐ τὴν φύσιν τῶν 15 θεῶν ἐξελέγχοντες· οὐ τὴν γῆν ἐλέγχοντες πρὸς τοὺς θεοὺς ἐμπαθῆ φέρειν νοήματα, οὐδὲ τὸν θεὸν πρὸς ἐμπαθῆ ὄρματν. Καὶ χαρακτηρίζει τὸ διώκον τὸ διωκόμενον. πόθεν, φησὶ, δῆλον ὅτι ἀρετὴ ἡνὶ ἡ κόρη; ἐκ τοῦ διώκειν αὐτὴν τὸν θεόν· εἰ γὰρ μὴ τοιαύτη ἦν, 20 οὐκ ἂν ποτε αὐτὴν θεός ὁν ὁ Ἀπόλλων ἐδίωκε. Φευγούσης δὲ τῆς παιδὸς ἡ μήτηρ ἐδέχετο. Τοῦτο ἐκ τοῦ ἀκολούθου κατασκευάζει· ἀκόλουθον γὰρ τῷ προελθεῖν ἐκ γῆς τὴν λάρνην τὸ καὶ εἰς αὐτὴν ἀπελθεῖν. Καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἡ γῆ φυτὸν ἀνέδωκε. 25 Καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀκολούθου κατασκευάζει. Καὶ περὶ ταύτην ἄνθρωποι πίπτοντες, καὶ δένδρα παρ' ἐκείνης φυόμενα· φησὶν ὁ Γεωμέτρης, ὅτι οὐ διαφορὰν οὐδὲ τομὴν πρὸς ἑαυτὴν τῆς γῆς διὰ τούτων ἐνέισην τῷ εἰπεῖν „καὶ παρὰ ταύτην ἄνθρωποι πίπτοντες, καὶ δένδρα παρ' ἐκείνης φυόμενα,“ ἀλλὰ τὴν αὐτὴν μὲν, φησὶ, διαφορὰν δὲ μόνην τῶν τόπων ἐσήμανε,

30

ώς εἰ καὶ οὕτως εἰρηκεν, ὡς πῆ μὲν ἄνθρωποι πίπτοντες, πῆ δὲ ἀνιστάμενοι· καὶ ἐν τῇδε μὲν γῆ πίπτοντες, ἐν ἐκείνῃ δὲ ἀνιστάμενοι. Καὶ φανὲν τὸ φυτὸν Ἀπόλλωνι τιμῆς γέγονεν αἴτιον.² Καὶ τοῦτο 5 ἀπὸ τοῦ ἀνακολούθου ἀνασκευάζει. Ἀκόλουθον γὰρ τῷ πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν φυτῶν τοὺς θεοὺς τὸ εἰς τιμὴν αὐτῶν ταῦτα εἶναι.

Καὶ μαντικῆς γέγονε σύμβολον· καὶ τοῦτο 10 ἐκ τοῦ ἀκολούθου· ἀκόλουθον γὰρ τῷ σωφρονεῖν τὸ μαντεύεσθαι.

Οὐ γὰρ ἦν ἵδεῖν³ τὸ μέλλον ἀκρασίαν νοσήσαντα. Τινὰ τῶν βιβλίων νοσήσασαν ἔχει, τινὰ δὲ νοσήσαντα, ἀλλὰ κρείττων ἡ πρώτη γραφή. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ μέτρον τιμῶ⁴ μέτρον λέγει τὰ τῶν ποιητῶν 15 ποιήματα. ἔμμετρα γάρ εἰσιν.

ΚΑΤΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΓΑΝΤΜΙΛΗΝ⁴ ΔΙΠΓΙΜΑΤΟΣ.

Τοῖς φιλοσοφεῖν ἐγνωκόσι τὰ κάλλιστα συνιστάμενοι⁵ οὐχ ὡς αὐτῶν τῆς παρ' ἡμῶν δεδεημένων ἐπικουρίας συνηγορεῖν οἷς φθέγγονται προαιρούμεθα, ἀλλ' ὡς 20 μὴ καὶ αὐτοὶ παραπλησίως τοῖς ταῖς αὐτῶν ἀντιλέγουσι γνώμαις δόξαινεν φληναφεῖν,⁶ μηδὲ τοῖς ἐκείνων τῷ σιωπὴν ὑπαχθῶμεν ἐγκλήμασι. Καὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἀληθῆι καὶ τὰ πρέποντα περὶ θεῶν εἰρηκόσι συνηγορεῖν εἰμι⁷ ἔτοιμος, μάλιστα δὲ τῷ περὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ 25 Γανυμήδου φιλοσοφήσαντι. ὅσον γὰρ οὗτος τῶν ἄλλων κρείττον ἐφθέγξατο, τοσοῦτον καὶ πρὸς τὰς συνηγορίας

² Vind. αἴτιος.

³ Vind. ἵδη.

⁴ Vind. constanter

⁵ Γανυμήδην.

⁶ Vind. συνιστάμενα.

⁶ Vind. φληνεφρεῖν.

⁷ Vind. εἰ μὴ. et paullo post εἰ μὴ προθυμότατος.

τῶν αὐτῷ πειριλοσοφημένων εἴμι προθυμότατος. καὶ τί φησι; Γανυμήδης ἦν Τρωϊκὸν μειράκιον ὡραιότατον· ἔδει γὰρ τὸν Γανυμήδην μειράκιον ὅντα εἶναι καὶ ὡραιότατον· οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὸν μὲν τῶν μειρακίων ἔλκουτες χρόνον καὶ παῖδες ὅντες τὴν φυσικὴν ἔχουσιν ὡραιό- 5 τητα, πρὸς δὲ τὸ γῆρας ἐρχόμενοι ἀποβάλλουσι ταῦτην, καὶ πρὸς τὸ δυσειδέστερον μετατρέπονται· οὐκ ἀπεικός τοινυν τὸν Γανυμήδην μειράκιον ὅντα [εἶναι καὶ ὡραιότατον]⁸ ἄλλως τε καὶ Τρωϊκὸν ὅντα εἶναι καὶ ὡραιότατον· καὶ τούτου πίστις ὁ Πάρις Ἀλέξανδρος, ὃς 10 καὶ αὐτὸς ἐν Τροίᾳ γενόμενος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων γέγονεν ὡραιότερος. τοιούτου δὲ ὅντος τοῦ Γανυμήδους ἥρα ὁ Ζεὺς· ἔδει γὰρ τὸν Δία θεὸν ὅντα καὶ τῶν θεῶν ἀπάντων σοφώτερον χαίρειν τῷ Γανυμήδῃ σοφῷ τε ὅντι καὶ ὡραιῷ τυγχάνοντι· κρείττον μὲν γὰρ οὐδὲν ἀρετῆς· 15 τῶν δ' ἀρετῶν πάλιν πρῶτα καὶ κάλλιστα ή φρόνησις καὶ τὸ κάλλος πεφύκασιν· ὥσπερ γὰρ τῶν τῆς ψυχῆς μείζων ή φρόνησις, οὕτω καὶ τῶν τοῦ σώματος τὸ κάλλος εἶναι κρείττον ἀνωμολόγηται· εἰ οὖν ἀπάντων τῶν ὅντων κρείττων ή ἀρετὴ, τῶν δ' ἀρετῶν πάλιν αἱ πρῶται σοφία 20 τε καὶ τὸ κάλλος πεφύκασιν, εἰκὸς ἦν τὸν Δία θεὸν ὅντα καὶ τῶν καλῶν ἐραστὴν τοῦ Γανυμήδους ἐρῶν, σοφοῦ ἄμα καὶ ὑραίου τυγχάνοντος· ἐρῶν δὲ τῷ ἐρωμένῳ συνεῖναι ἐροῦλετο· ἂν μὲν γὰρ μισεῖ τις, ταῦτα καὶ ἀποστρέψεται, ὃν δὲ πόθον ἔχει, τούτων καὶ τὴν συναυλίαν 25 ἀσπάζεται. ὥστε εἰκὸς ἦν τὸν Δία κάλλος καὶ σοφίαν ποιηῦντα καὶ τοῦ καλός εἶναι δοκεῖν καὶ σοιφύς ἐφίεσθαι τυγχάνειν. Τίν τὸν δὲ ἐπὶ γῆς διατριβὴν ἀνάξιον νομίζων εἰς ἀετὸν μεταβαλὼν ἔαυτὸν, εἰς οὐρανὸν τὸν Γανυμήδην ἀγήρυπασε, καὶ τοῦτο εἰκότως. ἐπεὶ γὰρ ἄπερ ὁ Ζεὺς 30 ἐπόθει, οὐκ ἐν οὐρανῷ ἄλλ' ἐν τῇ γῇ μᾶλλον ἐτύγχανεν,

⁸ uncinis sepsi haec verba; debebam fortasse ejicere.

ἔδει δὲ ταῦτα καὶ τὴν τῶν θεῶν ἀνακοινώσασθαι γύσει,
ἔσπενδε, μὴ θνητοὺς τοὺς θεοὺς διὰ ταῦτα εἶναι δοκεῖν,
τὸν οὐρανὸν μὲν καταλιπόντας, τὴν δὲ ἐπὶ γῆς ποθή-
σαντας διαιταν, ἀλλ’ αὐτοὺς μὲν ἐν οὐρανῷ μένειν ἔχειν,
5 εἰς οὐρανὸν δὲ ἐκ γῆς ἀναγαγεῖν τὰ ποθούμενα. ὅθεν
καὶ βασιλεὺς ὃν εἰς βασιλικὸν εἶδος πάλιν μετέπιπτε·
βασιλεὺς μὲν γὰρ πάντων τῶν θεῶν ὁ Ζεὺς εἶναι λέγε-
ται, τῶν δὲ πτηνῶν πάλιν ὁ ἀετὸς βασιλεύειν νομίζεται.
ἔδει οὖν τὸν Λία βασιλέα μὲν ὄντας θεῶν μεταβαλεῖν
10 έαυτὸν εἰς ἑτέραν φύσιν θελήσαντα βασιλικὴν καὶ πάλιν
φύσιν ἀμείψασθαι· τοιοῦτος δὲ γενόμενος, ἀπέρο ἐπό-
θει ἀνήρπασεν· ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ὁ ἀετὸς ζῶον
ἀρπακτικὸν, καὶ πᾶν ὅπερ βούλεται πρὸς τὸ ἄνω φέρειν
δυνάμενον. ἦν δὲ τότε οὐκ ἀετὸς μόνον ὁ Ζεὺς, ἀλλὰ
15 καὶ θεός· σχῆμα μὲν γὰρ μόνον ἔφερεν ἀετοῦ, τὰ δὲ
ἄλλα πάντα ύπηρχε Ζεὺς καὶ θεός· ὥστε καὶ ὁ ἄστον ἦν
ἀετοῦ καὶ θεοῦ ἐν ταυτῷ δύναμιν ἔχοντος πρὸς οὐρανὸν
ἐκ γῆς ἀναγαγεῖν τὸ μειράκιον. φόβου δὲ πλησθὲν⁹ τὸ
μειράκιον ίδρωτα κατὰ τῆς γῆς ἀφίσιν, ὃν ἡ γῆ δεξα-
20 μένη ἄνθος ἀνέδωκε, καὶ τοῦτο εἰκότως· ἔδει γὰρ τὸν
Γανυμήδην περιιδεῖ καὶ πλήρη φόβου γενέσθαι ἐπὶ τῷ
ἔξαισίῳ τοῦ πράγματος, καὶ τοιοῦτον γενόμενον ίδρωτι
φανῆναι περιφύεόμενον· φόβος μὲν γὰρ ἀγωνίαν ἐμποιεῖν
εἴωθεν τοῖς μέλεσιν, ὁ δὲ ίδρως ταύτης ύπάρχει τεκμή-
25 ριον· εἰκὼς οὖν καὶ περιιδεῖ γενέσθαι τὸν Γανυμήδην,
εἰς οὐρανὸν ἀσπαζόμενον, καὶ ίδρωτι ἐπὶ τῇ ἀγωνίᾳ πε-
ριφύεόμενον· καὶ τὸ τὴν γῆν τε τὴν ἐκ τοῦ ίδρωτος δεξα-
μένην ὑγρότητα ἄνθος ἀναδοῦναι οὐκ ἀπιστον, ἐπεὶ καὶ
τάλλα πάντα φυτὰ οὐκ ἄλλως ἐκ γῆς φύεσθαι πέφυκεν,
30 εἰ μὴ τοῦ ὕδατος ἡ ὑγρότης τῇ τῆς γῆς συνελθοῦσα
ξηρότητι ταῦτα ἀναδοθῆναι ποιήσει. εἰ γοῦν μίξει τοῦ
ξηροῦ

⁹ Vind. πλησθὲν.

ξηροῦ καὶ ύγροῦ ἄπαντα φύεται, βεβαιοῖ καὶ τὸ ἵον τὴν κοινὴν γονῆν τῶν φυτῶν ἐκ γῆς καὶ ίδρωτος γενόμενον· ἐπὶ τούτοις καὶ τὸν εἰρηκότα θαυμάζω, καὶ τοῖς αὐτῷ ἀντιλέγουσι μέμφομαι.

C a p. VII.

ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

5

Τινὲς μὲν τὸν κοινὸν τόπον πρὸ τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς ἔταξαν, δι᾽ αἰτίαν τοιαύτην· εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν εὔκολωτέρων, φασὶν, δεῖ μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ δυσκολώτερα, εύκολώτερον δὲ ὁ κοινὸς τόπος, ἀναλογῶν ἐπιλόγοις, τῆς ἀνασκευῆς ἡ κατασκευῆς ἀναλογονοσῶν ἀγῶ- 10 σιν· εἴπερ καὶ τὸ ἀγωνίσασθαι δυσκολώτερον τοῦ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ ἐν τοῖς ἀγῶσι, τοῦτο γὰρ ἔργον τῶν ἐπιλόγων· εἰκότως ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τόπου τοῦ εὔκολωτέρου ἐπὶ τὰ δυσκολώτερα τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν μεταβαίνομεν· ἔτεροι δὲ πάλιν μετὰ τὴν ἔκ- 15 φρασιν τὸν κοινὸν τόπον ἔταξαν· ὥσπερ γὰρ ή Θέσις καὶ ή τοῦ νόμου εἰσφορὰ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἔκφρασιν ἐτάχθησαν, διὰ τὸ ὥστανεὶ τελείους λόγους εἶναι, οὕτω καὶ τὸν κοινὸν τόπον μετὰ τὴν ἔκφρασιν δέον ταχθῆναι. διότι καὶ αὐτὸς ὥσπερεὶ τέλειος λόγος ἐστίν· εἴγε καὶ τῶν 20 τεσσάρων μερῶν τοῦ λόγου φέρει τόπους· τῶν μὲν προοιμίων διὰ τῶν ἐν αὐτῷ πλαττομένων ἡμῖν προοιμιακῶν τόπων· τῆς δὲ διηγήσεως διὰ τῆς ἐκθέσεως, τῶν δὲ ἀγώνων καὶ τῶν ἐπιλόγων διὰ τῶν ἔξης κεφαλαιών. Οἱ μέν τοι ἀγθύνοις μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατα- 25 σκευὴν αὐτὸν τάττει διὰ δύο αἰτίας· πρώτην μὲν ὅτι

ῶσπερ ὁ μῦθος πρῶτος ἐτάχθη διὰ τὸ¹ τοῖς προοιμίοις ἀναλογεῖν, τὸ δὲ προοίμιον δεύτερον διὰ τὸ διηγήσεως σώζειν τόπον, τὴν δὲ χρείαν καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἀνασκευὴν καὶ τὴν κατασκευὴν μετὰ ταῦτα διὰ τὸ 5 τοῖς ἀγῶσιν ἔοικέναι, ἕδει καὶ τὸν κοινὸν τόπον ἐπιλόγων ἔχοντα δύναμιν μετὰ ταῦτα τεθῆναι· εἴγε καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις πρώτην μὲν τάξιν εἰλήχασι τὰ προοίμια, δευτέραν αἱ διηγήσεις, τρίτην οἱ ἀγῶνες καὶ τετάρτην οἱ ἐπιλογοί. διὰ τε οὖν ταῦτην τὴν αἵτιαν τὸν κοινὸν τόπον φαίνεται τάξις ἐνταῦθα, καὶ δι’ ἐκείνην. εἰ γὰρ τὸν μῦθον ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους πρῶτον ἐταξεῖ, καὶ τὸ διήγημα ὡς τοῦ δικανικοῦ εἴδους ὃν δεύτερον ἐταξεῖ, καὶ τὴν χρείαν ὡς τοῦ πανηγυρικοῦ εἴδους οὐσαν τρίτην, καὶ πάλιν τὴν γνώμην ὡς τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους οἶσαν προέταξεν τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς, δικανικοῦ εἴδους οὐσῶν τούτων, πῶς οὐχὶ καὶ τὸν κοινὸν τόπον ὥφειλε τῇ ἀνασκευῇ καὶ κατασκευῇ συντάξαι, δικανικοῦ εἴδους ὅντα καὶ αὐτόν· καὶ ὁ Ἐρμογένης δὲ τὴν αὐτὴν τάξιν φαίνεται τῷ κοινῷ τόπῳ ἀποδιδοὺς, 20 ἦν καὶ ὁ Ἀριθόνιος. Οἱ μέντοι διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἔκφρασιν τιθέντες αὐτὸν διὰ τὸ φέρειν εἰκόνα τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ λόγου, ὥφειλον καὶ τὴν χρείαν καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν μετὰ τὴν ἔκφρασιν τάξαι, εἴγε καὶ τούτων τῶν γυμνασμάτων ἔκαστον σκιάς τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ λόγου φέρει, ὡς ἐν τῷ περὶ αὐτῶν λόγῳ ἐδείκνυμεν. καὶ οἱ λέγοντες δὲ πάλιν, „διὰ τοῦτο τὸν κοινὸν τόπον δεῖ προτάττεσθαι τῆς ἀνασκευῆς καὶ τῆς κατασκευῆς, διὰ τὸ τὸν μὲν ἀναλογεῖν εὐκολωτέρῳ μέρει τοῦ λόγου, τοῖς ἐπιλόγοις, τὰ δὲ 25 δυσκολώτερα τοῖς ἀγῶσιν,“ ὥφειλον τὸν κοινὸν τόπον

1 τὸ abest a Vind.

μὴ τῆς ἀνασκευῆς καὶ τῆς κατασκευῆς μόνον προτάττειν,
 ἀλλὰ καὶ τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης, εἴγε κακεῖνα τῷ
 ἀγωνιστικῷ ἡμᾶς γυναῖξιν μέρει· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ ἐκ-
 φρασις πρὸς τὴν διήγησιν ἡμῖν συμβάλλεται, ἵτις εὐκο-
 λωτέρα τῶν ἀγώνων ὑπάρχειν δοκεῖ· ὥσφειλον οὖν καὶ 5
 αὐτὴν τῶν ἀναλογούντων τοῖς ἀγῶσι γυμνασμάτων προ-
 τάξαι, τῆς χρείας δηλονότι καὶ τῆς γνώμης καὶ τῆς ἀνα-
 σκευῆς καὶ τῆς κατασκευῆς, ὥσπερ τὸν κοινὸν τόπον·
 ὥσπερ δὲ ἡ τάξις τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἦν διά-
 φρος, οὕτω καὶ ὁ δηλωτικὸς αὐτοῦ λόγος διάφρος ἐστιν 10
 καὶ αὐτός· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ὠρίσαντο αὔξησιν καὶ
 καταδρομὴν ὄμολογουμένου ἀδικήματος· Σώπατρος δὲ
 οὗτας αὐτὸν ὄριζεται· κοινός ἐστι τόπος αὔξησις ὄμολο-
 γουμένου ἀδικήματος ἢ ἀμαρτήματος ἢ εὐεργετήματος.
 ὁ μὲν οὖν πρῶτος ὁ λέγων τὸν κοινὸν τόπον αὔξησιν καὶ 15
 καταδρομὴν ὄμολογουμένου ἀδικήματος ἀμαρτάνει· καθό
 τοῦ κοινοῦ τόπου τῷ μέρει τοῦ λόγου ὥσπερ ἐπίλογος
 ὅνομα ἀναλογοῦντος ἐπιλόγῳ, καὶ ἐν τοῖς κατηγορικοῖς
 λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολογητικοῖς τιθεμένου, ὁ τοιοῦτος
 ὄρισμὸς πρὸς τοὺς ἐν κατηγορικῷ λόγῳ ἐπιλόγους τὸν 20
 κοινὸν τόπον δείκνυσι χρήσιμον· καὶ οὐδὲ πρὸς ἐκείνους
 πάντας, ἀλλὰ καὶ πρὸς μόνους τοὺς ἐν τοιούτοις κατη-
 γορικοῖς λόγοις ὅντας, ἐν οἷς κατηγορεῖται τις ὡς ἀδική-
 σας τινὰ, οὐ μὴν ὡς ποιήσας πρᾶγμα μεμισημένον, καὶ
 ἡμαρτηκὼς, οἷον ὡς πορνεύσας ἢ οὐεθῆν ἐπιτηδεύσας· ὁ 25
 δὲ δεύτερος πάλιν, ὁ λέγων τὸν κοινὸν τόπον αὔξησιν
 ὄμολογουμένου ἀδικήματος ἢ ἀμαρτήματος ἀμαρτάνει,
 καθὸ καὶ ὁ πρῶτος ἡμάρτανεν ἐν τῷ λέγειν τὸν κοινὸν
 τόπον ἀδικήματος μόνου καταδρομὴν, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ ἀ-
 μαρτήματος· διαφέρει γὰρ ἀδικηματικά ἀμαρτήματος, καθὸ 30
 τὸ μὲν ἀδίκημα τιμωρίαν ἔχει ὥρισμένην παρὰ τῶν
 νόμων παρά τιος εἰς ἐτέρους βλάβην γινόμενον, ὡς ἔχει
 ὁ γόνος καὶ ἡ μοιχεία καὶ ἡ ἕβρις καὶ ἡ τυμβωρυχία,

καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὸ δὲ ἀμάρτημα τιμωρίαν μὲν ὠρισμένην παρὰ τῶν νόμων οὐκ ἔχει, οὐδὲ παρ’ ἔτερου εἰς ἑτέρου βλάβην γίνεται, μεμίσηται δὲ ὄμως παρὰ πάντων, καὶ παρ’ ἡμῶν εἰς ἡμᾶς γίνεται, ὡς ἔχει ἡ ἀσωτία,
 5 ἡ μέθη, ἡ πορνεία, ἡ ἀργεία, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ὁ γοῦν κοινὸς τόπος ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων πρὸς τιμωρίαν παροξύνει τοὺς δικαστὰς, οὗτοι καὶ ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων, οἷον πορνείας, μέθης, παροξύνει τοὺς ἀκροατὰς εἰς τὸ μισεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι τὸν τοιαῦτα διαπραττόμενον. ὁ δὲ τρίτος πάλιν ὁρισμὸς ὁ λέγων τὸν κοινὸν τόπον αὐξῆσιν διολογουμένου ἀδικήματος ἢ ἀμαρτήματος, ἀμαρτάνει καὶ αὐτὸς κατ’ αὐτὸν τοῦτο, καθὸ καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ ἡμάρτανεν. ἀποτέμνει γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ τῆς συνηγορίας μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου· ἀλλ’ ἐπειδὴ τοὺς παρὰ
 10 τῶν ἀλλων ἀποδοθέντας ὁρισμοὺς τῷ κοινῷ τόπῳ διηλέγξαμεν, φέρε καὶ τὸν παρὰ τοῦ Ἀφθονίου ἀποδοθέντα θεωρήσωμεν. ἴδωμεν οὖν, τί φησιν οὗτος· κοινός ἐστι τόπος λόγος αὐξητικὸς τῶν προσόντων καλῶν ἢ κακῶν· οὐκ εἶπεν αὐξῆσις, ἀλλὰ λόγος αὐξητικὸς, ἵνα
 15 μὴ τὴν αὐξῆσιν ἀντὶ γένους ἐν τῷ ὁρισμῷ παραλάβῃ· ἡ τις ὡς ὄμώνυμος φωνὴ διαφόρων κατηγορεῖται σημαντομένων, τῆς τε δεινώσεως καὶ τῆς εἰς τὰ ἄνω κινήσεως· ἀλλὰ τὸν λόγον, ὃς ὡς γένος κατηγορεῖται διαφόρων εἰδῶν, ὡς προλαβόντες εἰρήκαμεν· παρεῖληπται οὖν αὐτῷ
 20 τὸ μὲν λόγος ἀντὶ γένους, τὸ δὲ αὐξητικὸν ὡς διαφορὰ χωρίζουσα τὸν κοινὸν τόπον ἀπὸ τῶν ἀλλων λόγων, οἷον τοῦ μύθου, τοῦ διηγήματος καὶ τῶν λοιπῶν. τὸ δὲ προσόντων τινὶ καλῶν ἢ κακῶν, ἵν’ ἐκφύγῃ τὸ ἀμάρτημα τῶν ἐκτεινόντων² τὸ τῆς συνηγορίας μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου, καὶ τὸ τῆς κατηγορίας τῆς ἐν ἀμαρτήματι· διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν „ἢ κακῶν“ καὶ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀμαρ-

2 Vind. ἐκτηρόντων.

τήματα περιέλαβε· καὶ γὰρ ἀμφότερα· ὁ μέντοι Ἐρ-
μογένης δρισμὸν μὲν οὐ φαίνεται ἀποδιδοὺς τῷ κοινῷ
τόπῳ, γησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ τόδε, ὁ τόπος ὁ κοινὸς προσ-
αγορευόμενος³ αἴξησιν ἔχει τοῦ ὅμολογοιμένου πρά-
γματος, ὡς τῶν ἀποδεῖξεων ἥδη γεγενημένων· οὐ γὰρ⁵
ἔτι ξητοῦμεν, εἰ οὗτος ἴερόσυλός ἐστιν, ἢ οὗτος ἀριστεὺς,
ἄλλος ὡς ἀποδεδειγμένου τὴν αἴξησιν ποιούμεθα.

ΟΡΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

Φασίν τινες, ἐπεὶ τὰ ὅμολογούμενα τοῖς ὁήτορσιν
ἀχρηστα, ἄχρηστος τοῖς ὁήτορσιν ὁ κοινὸς τόπος. εἶγε¹⁰
ώς περὶ προαποδειγμένων διαλαμβάνει πραγμάτων, ἄ-
τινα γανερά τέ ἐστιν ἥδη, καὶ οἱ νόμοι τὰ προσίκοντα
παρ’ αὐτοῦ εἰσπράττονται, καὶ ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι καὶ δῆ-
λου τοῦ πράγματος ὄντος, ὅτε ὁρθόμως περὶ αὐτὸ δια-
κείμεθα, χρεία λόγων. Εἰς τὸ αὐτό· λόγος αὐξητι-¹⁵
κός· οὐκ εἰπεν ἀποδεικτικὸς οὐδὲ ἐξεταστικὸς, ἀλλὰ
αἰξητικὸς, διότι οὐ γίνεται ἐνταῦθα ἐξετασις, οὔτε ἀπό-
δειξις, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ἀλλὰ αἴξησις καὶ δείνω-
σις.⁴ Εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ κοινῆ πᾶσιν ἀριστευν-
τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πράγματος· μετὰ τὸ παρα-²⁰
στῆσαι καὶ διλῶσαι τί ἐστιν ὁ κοινὸς τόπος, τρέπεται
καὶ ἐπὶ τὸ αὔτιον τῆς ὄνομασίας, καὶ λέγει διατί ὄνομά-
ζεται κοινὸς τόπος, εὐλόγως τῇ τάξει ταύτῃ χρώμενος· εἰ
γὰρ μὴ μάθωμεν πρῶτον τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, πᾶς
δινάμεθα τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὄντος αὐτοῦ συνιδεῖν.²⁵
οἷον εἰ μὴ μάθωμεν, ὅτι βοῦς τρέψει ήμας, ἢ ὅτι ὁ
ἄνθρωπος ἄνω βλέπει τῶν ἄλλων ζώων κάτω νευόντων,
πᾶς δινάμεθα συνιδεῖν, ὅτι ὁ μὲν παρὰ τὸ βῆ τὸ τρέψω
ὠνόμασται, ὁ δὲ παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν· λέγουσι δέ τις,

³ Vind. προηγοῦ.⁴ Vind. δείνησις.

ὅτι οὐκ ὥφειλεν ὁ διδάσκαλος ἐτυμολογεῖν ἐνταῦθα, οἷον
 ὅτι ἡ χρεία διὰ τὸ χρειώδης εἶναι χρεία ὀνόμασται, καὶ
 ὁ κοινὸς τόπος διὰ τοῦτο λέγεται κοινὸς τόπος, διότι
 κοινῶς πᾶσιν ἀριστεῖ τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πρά-
 γματος· καὶ τὸ ἔγκωμιον οὕτω λέγεται ἀπὸ τοῦ ἐν κώμῃ
 ἄδεσθαι τὸ παλαιόν· τὸ γὰρ τὰ ὀνόματα ἐτυμολογεῖν
 γραμματικῆς ἐστιν οὐ ὁγητορικῆς ἴδιου· ἐστιν οὖν εἰπεῖν
 πρὸς τοὺς τὸ τοιοῦτον λέγοντας, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν
 λόγον οὐδὲ ὅρίζεσθαι ὥφειλε τὸ καθέκαστον τῶν γυμνα-
 σιάτων, οὐδὲ διαιρεῖν αὐτὸν εἰς τὰ ὑποκείμενα εἴδη, εἴγε
 καὶ τὸ διορίζεσθαι καὶ τὸ διαιρεῖν φιλοσόφων οὐ δητό-
 ρων ἴδιόν ἐστιν· εἰ δὲ καὶ μὴ ταῦτα ἐποίει, πῶς ἂν εἴ-
 γομεν ὅλως τὰς φύσεις μανθάνειν τῶν γυμνασιάτων·
 ἄλλως τε οὐδὲν ἄτοπον τὴν ἐργασίαν τοῦ προκειμένου
 15 παραδιδόντας⁵ πράγματος· ὅπερ ἐστὶν ὁγητορικῆς ἴδιου,
 καὶ ἄλλα τινὰ παρακολουθοῦντα ὥφελιμα ἐκδιδάσκειν.
 εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀναγκαιότατα παραλιμπάνων, οἷον τὰς
 ἐργασίας τῶν γυμνασιάτων, περὶ τὰ οἰονεὶ πάρεργα ταῦ-
 τα ἀσχόλητο, εἰχεν ἀν τινα λόγον ἡ⁶ κατὰ τούτου
 20 μέμψις· ἐπειδὴ δὲ τὰ δι' ὃν εἰς τὴν ὁγητορείαν γυμνα-
 σίοιμεν παραδιδούς, καὶ τινα ὥφελιμα⁷ ἔξωθεν παρε-
 πόμενα διδάσκει, ἐκ περιουσίας τοῦτο ποιῶν οὐ μέμψεως
 μόνον πάσης ἀνώτερος, ἄλλὰ καὶ ἐπαίνων μεγίστων κα-
 θέστηκεν ἄξιος. δυνατὸν δέ ἐστι λέγειν, ὅτι καὶ πρὸς
 25 εἰσαγομένους καὶ τῆς γραμματικῆς ἄρτι ἐλθόντας καὶ
 διὰ τοῦτο ταῖς ἐτυμολογίαις ἔτι ἐνειδισμένους,⁸ οὐδὲν
 ἔνον ποιεῖν, εἰ τὰ ὀνόματα τῶν γυμνασιάτων ὡς ἀσυ-
 νήθη αὐτοῖς τυγχάνοντα ἐτυμολογεῖν, παραπλήσια ποιῶν
 οἷς καὶ ὁ Πορφύριος ἐν τῷ περὶ εἰσαγωγῆς αὐτοῦ βιβλίῳ
 30 ἐποίησε· κακείνος γὰρ ἐκεῖ λέγων, τὸ φῶντασσεται τὸ

5 Vind. παραδιδόντας.

6 Vind. ὅ.

7 Vind. ὥφελημα.

8 Vind. ἐνειδισμόν.

είδος γένος ὀνομάζεσθαι, διδάσκει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὄνομασίας, λέγων ὅτι καθ' ὄνοιότητα τοῦ γένους τοῦ σημαίνοντος τὴν ἄρδοισιν τῶν ἐχόντων πως⁹ πρὸς ἓν τι καὶ πρὸς ἄλλήλους, καὶ τοῦ σημαίνοντος τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπάστου γενέσεως, γέρος καὶ αὐτὸς ὡνόμασται. Εἰς 5 τὸ αὐτό. Εἴρηται δὲ οὕτως· ὁ μὲν Ἀριθόνιος διὰ τοῦτο κοινὸν τόπον φησὶν εἰρῆσθαι τὸ παρὸν γύμνασμα, διότι μὴ κατὰ τυρος ὠρισμένου προσώπου λέγεται, οἷον Αἰσ-σζίρου προδότου, ἢ Φιλοκράτους, ἀλλὰ κατὰ πάντων τῶν τῷ αὐτῷ ἐγκλήματι ὑποβαλλομένων· ὁ δὲ Γεωμέτρης 10 καὶ ἔτέρας τούτου αἰτίας προστίθησιν, ἐκ τῶν εἰρημένων τοῖς ἔξιγηταις τοῦ περὶ τᾶν στάσεων βιβλίου ἐν τῷ περὶ τῆς κοινῆς ποιότητος λόγῳ ταύτας συλλέξας· καὶ φησιν εἰρῆσθαι τὸ γέμμασμα κοινὸν τόπον καὶ δι' αὐτὸς τοῦτο, δι' ὃ φησιν ὁ Ἀριθόνιος. ὅτι δὲ καὶ δι' ἐκεῖνα, οὐ γὰρ 15 μόνον κατὰ τυραννούς, φησὶ, λέγεται κοινὸς τόπος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τυραννούντονος καὶ οὐδὲ κατὰ λειποτάκτου μό- νον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀριστέως, καὶ ἀπλῶς ἐπὶ πάντων· τοῖς γὰρ αὐτοῖς ἐφ' ἐκάτερον χρώμεθα κατὰ τέχνην καὶ τάξιν ἐπιχειρήμασιν. ἔτι δὲ καὶ ὅτι κοινῆ καὶ ἐπὶ πάν- 20 των καὶ τῶν δικανιῶν καὶ τῶν συμβουλευτικῶν ἐπὶ τέλους τίθεται ζητημάτων· ἔτι δὲ καὶ ὅτι καθάπερ ἀπὸ κοινοῦ τυρος ὄρμάμενοι τόπους καὶ τὰς ἀριθμάς ἐκεῖθεν λαμβάνοντες, καὶ κατ' ίδικῶν ἐπιχειροῦμεν προσώπων· οῶν ἐκ τῶν κατὰ τοῦ κοινοῦ ὑβριστοῦ λόγων καὶ κατὰ 25 Μειδίου καὶ Κόρωνος ἐπιχειροῦμεν, καὶ προσάπτομεν αὐ- τοῖς καὶ μερικάς τῶν ἐπιχειρήσεων ίδιότητας. Εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ κοινῆ πᾶσιν ἀριστεῖν τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἐπειδὴ ὁ Ἀριθόνιος τοῦτο μόγον δοκεῖ λέγων, διατί εἴρηται κοινὸς, οὐ μὴν διατί τόπος λέγεται· 30 γέρες ἡμεῖς τοῦτο εἴπωμεν. ¹⁰ τινὲς μὲν οὖν τόπουν εἰρη-

9 Vind. πῶς.

10 Vind. ἐπωμεν.

σθαι τὸ παρὸν γύμνασμά φασι διὰ τὸ περιέχειν τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια, εἰ γὰρ τόπων φασὶν ἴδιον τὸ περιέχειν τινὰ, περιέχει δὲ καὶ τὸ παρὸν γύμνασμα τὰ ἐν αὐτῷ κεφάλαια, εἰκότως τόπος λέγεται. εἴτα ἐπειδὴ καὶ τὰ δ λοιπὰ γυμνάσματα περιέχουσι τὰ ἐν αὐτοῖς κεφάλαια, καὶ δύνανται ¹¹ καὶ ἐκεῖνα τόποι ὀνομάζεσθαι, προσετέθη τὸ κοινός· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οἱ τόποι κατὰ ὡρισμένων προσώπων λέγονται, οἷον ἡ ἀνασκευὴ καὶ ἡ κατασκευὴ κατὰ τοῦδε τοῦ ποιητοῦ τοῦ τόδε τὸ διήγημα ¹⁰ εἰρηκότος· καὶ ἡ χρεία ὁμοίως, εἰς γὰρ ὡρισμένον πρόσωπον ἀναφέρεται καὶ αὕτη· τὸ μέντοι παρὸν γύμνασμα οὐ κατὰ τοῦδε τοῦ φονέως λέγεται, ἡ κατὰ τοῦδε τοῦ ἱεροσύλου, ἀλλὰ κοινῶς κατὰ πάντων τῶν μετασχόντων ¹² τῆς προδοσίας ἡ τῆς ἱεροσυλίας· ἔτεροι δὲ πάλιν ¹⁵ φασὶ, τόπον αὐτὸν εἰρῆσθαι οἵονει ἐπιχείρημα· τόποι γὰρ τὰ ἐπιχειρήματα λέγονται. διότι ἀπ' αὐτῶν ὡς οἷον ἐκ τόπου ἐπιτηδείου ὄρμώμενοι, ὅπερ ἡμῖν δοκεῖ, βεβαιοῦμεν. Εἰς τὸ αὐτό. Εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πᾶσι. Τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἐρμογένους ἔσχεν εἰπεῖν· ἐκεῖνος ²⁰ γὰρ οὕτω φησί. λέγεται δὲ κοινὸς τόπος, διότι ἀριστεῖται κατὰ παντὸς μὲν ἱεροσύλου, ὑπὲρ παντὸς δὲ ἀριστέως· ζητοῦσι δέ τινες, πῶς λέγεται ὁ κοινὸς τόπος γυμνάσειν ἡμᾶς πρὸς τὸν ἐπίλογον. ὅπου ἐν μὲν τοῖς ἐπιλόγοις ὡρισμένον ἐστὶν πρόσωπον, καθ' οὗ λέγομεν, οἷον Αἰσχί-²⁵ νης ἡ Περικλῆς, ἡ τι τοιοῦτον, ἐν δὲ τῷ κοινῷ τόπῳ ἀόριστον· καὶ φαμὲν, ὅτι γυμναζόμενοι ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ κατὰ πάντων προδοτῶν λέγειν δυνηθείμεν ἀν διτεῦθεν ὄρμώμενοι καὶ κατὰ τοῦδε τοῦ προδότου, οἷον Αἰσχίνου ἡ Φιλοκράτους εἰ τύχῃ εἰπεῖν· ἄλλως τε δὲ καὶ ἐπι-³⁰ λόγοις καθολικῶς κατὰ πάντων τῶν μετασχόντων τοῦ

^a
11 Vind. δύνανται.

12 Vind. μεταχόρτων.

πράγματος λέγειν οὐ κεκάλυται· ἐν γὰρ τοῖς ἀγῶσι μερικῶς εἰπόντες καὶ ἀποδεῖξαντες τὸν Αἰσχίνην, εἰ τύχοι, προδότην, ἐν τοῖς ἐπιλόγοις κατὰ πάντων τῶν προδοτῶν ἔρουμεν. ὥστε ἐκ τούτου δείκνυται, ὅτι γυμνάζει ήμᾶς ὁ κοινὸς τόπος πρὸς τοὺς ἐπιλόγους. Ἰστέον δὲ, ὅτι κανὸς 5 ὁ Ἀριθόνιος οὐ χρῆται διαιρέσει ἐπὶ τοῦ κοινοῦ τόπου, ὅμως ἔτεροι τινες καὶ τοῦτον διαιροῦσι, λέγοντες τῶν κοινῶν τόπων τοὺς μὲν ἀπλοῦς, τοὺς δὲ διπλοῦς, τοὺς δὲ τριπλοῦς εἶναι, καὶ ἀπλοῦς μὲν λέγουσι τοὺς περὶ ἐν στρειρούμενος ἀδίκημα μόνον, οἷον κατὰ φονέως, κατὰ 10 πόρον, κατὰ ἴεροσύλου· διπλοῦς δὲ λέγουσι τοὺς μετὰ τοῦ ἀδικήματος καὶ κοινὴν προσλαβόντας προσώπων ποιότητα· οἷον κατὰ φιλοσόφου πόρου, καὶ ἰατροῦ φονέως, κατὰ ἴερέως ἴεροσύλου· κοινὰ γὰρ αὗται ποιότητες, καὶ οὐχ ὠρισμένον ἔχονται πρόσωπον· ὡς Σωκράτης φιλόσο- 15 φος, ἦ Ιπποκράτης ἰατρός· τριπλοῦς δὲ τοὺς μετὰ τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς κοινῆς τοῦ προσάπου ποιότητος, καὶ ἔτεροι τινὸς περιστατικοῦ κοινὴν ποιότητα ἔχοντος. οἷον κοινὸς τόπος κατὰ φονέως ἴερέως ἐν ἴερῷ φονεύσαντος· πάντα γὰρ ἐνταῦθα κοινά, καὶ οὐδὲν ὠρισμένον, ὃ τε 20 ἴερεὺς, οὐ κεῖται γὰρ ὄνομα, τίς· καὶ ὁ φόρος κοινὸς, οὐ πρόδηλον γὰρ, ποῖον ἴερόν· καὶ πάλιν κοινὸς τόπος κατὰ φονέως ἴερέως ἐν ἡμέρᾳ ἔορτῆς φονεύσαντος· κανταῦθα γὰρ πάντα κοινά. δύναται οὖν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τετραπλοῦς εἶναι κοινὸς τόπος. καὶ ἐπὶ πλέον, 25 οἷον ὡς ἵνα εἴπῃ τις κατὰ ἴερέως φονέως ἐν ἡμέρᾳ ἔορτῆς ἐν ἴερῷ φονεύσαντος. Τοῖς μετασχοῦσι τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἵνα διὰ τούτου καὶ τὸ ἀδίκημα καὶ τὸ ἀμάρτημα συμπεριλάβῃ καὶ τὸ εὐεργέτημα. Δευτερο- 30 λογίᾳ δὲ ἔστι καὶ ἐπιλόγῳ. Ἐπειδὴ δευτερολογίας ἔμημόνενε καὶ ἐπιλόγου, φέρε τὴν διαιροφάν πρῶτον τῆς δευτερολογίας καὶ τοῦ ἐπιλόγου ἐπιζητήσωμεν. εἶθ'

οῖτως ἔρουμεν πᾶς δύμοιοι αὐτοῖς ὁ κοινὸς τόπος. ἀλλὰ καὶ πρὸ τούτου ἵδωμεν, πόσους ἡμῖν τρόπους δευτερολογίας οἱ ἔξηγούμενοι παραδεδώκαστι· φασὶ δὴ δευτερολογίας τρόπους εἶναι τέσσαρας· ἡ γὰρ τοῦ αὐτοῦ μέροντος 5 προσώπου καὶ πράγματος δύο γίνονται λόγοι, ὡς ἡνα κατηγορήσαντος τοῦ κατηγόρου καὶ ἀπολογησαμένου τοῦ φεύγοντος πάλιν κατηγορήσῃ ὁ διώκων ἀνατρέπων τὴν ἀπολογίαν, καὶ ὁ φεύγων πάλιν ἀπολογήσηται πρὸς τὴν δευτέραν κατηγορίαν· ὡς εἶχον αἱ τοῦ Ἀντιφῶντος δευτερολογίαι. ἡ τοῦ αὐτοῦ προσώπου μέροντος, τὸ ζητούμενον πρᾶγμα διάφορον εὑρίσκεται, καὶ τοῦτο σχεδὸν ἐν ἐκάστῃ εὐρίσκεται ὑποθέσει κρίσιν ἀναδεχομένη· ποιήσομεν γὰρ πρῶτον λόγον περὶ τοῦ ἐγκλήματος, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ ἐπιτιμίου· πρῶτον γὰρ ἀποδεῖξαι χρεῶν, 10 15 ὅτι προδέδωκε, καὶ τελευταῖον εἰπεῖν, ποία προσήκουσά ἔστιν αὐτῷ τιμωρία· τὸ μὲν οὖν πρόσωπον ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ αὐτὸ μένει, τὸ δὲ πρᾶγμα διάφορον· ποτὲ μὲν γὰρ περὶ προδοσίας εἰ τίχοι ἡ τυραννίδος ἡ καὶ ἐτέρου τινὸς ἐγκλήματος τὸν λόγον ποιούμεθα, ποτὲ δὲ περὶ 20 25 τοῦ προστιμήματος, ἐν οἷς ἔξεστιν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λόγον μεταστῆγαι· ἡ τούγαντίον τοῦ αὐτοῦ πράγματος μένοντος τὸ πρόσωπον ἐναλλάγγεται, ὥσπερ ἔχουσιν αἱ καλούμεναι πρωτολογίαι· γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον, ἡνίκα δύο τινὲς μίαν μεριζούται ἴποθεσιν, καὶ ὁ μὲν πρῶτος 30 35 λέγει, ὁ δὲ δεύτερος, καὶ τὸ μὲν πρόσωπον διάφορον, πρᾶγμα δὲ τὸ αὐτὸ, ὡς ἔχει ὁ κατὰ Ἀριστοτίωνος, καὶ ὁ πρῶτος τῶν κατὰ Ἀριστογείτονος· ἐμερίσαντο γὰρ τὴν ὑπόθεσιν· ἐν μὲν γὰρ τῷ κατὰ Ἀριδροτίωνος ὁ τε Εὐκτίμιων καὶ ὁ Λιόδωρος· καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἔφη πρότερος μὲν ὁ Εὐκτίμιων, δείτερος δὲ ὁ Λιόδωρος· ἐν δὲ τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος Λυκοῦργος πρῶτος καὶ

13 Cfr. Hermog. περὶ δειρότητος. c. 27.

ἐπ' ἐκείνῳ Δημοσθένης. Λέγεται δευτερολογία καὶ ἡ διττολογία, καὶ γὰρ δευτερολογεῖν φαμεν τὸ διττολογεῖν καὶ δεύτερον τὰ αὐτὰ λέγειν. γίνεται δὲ κατὰ τοῦτο τὸ σημαιούμενον ἡ δευτερολογία, ἡνίκα τοῦ πράγματος ἀποδειχθέντος ἀνακειφαλαίωσιν ποιούμεθα τῶν προειρημένων 5 καὶ οίονει δεύτερον τὰ αὐτὰ λέγομεν· ὡς ἔχει ἐν τῷ παραπρεσβείᾳ¹⁴ τῷ ὁγήτορι· „συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορούμενα“ καὶ τὰ ἔξῆς, καὶ ἐν τῷ περὶ συμμοριῶν,¹⁵ „ἴνα δ', ὁ Ἀθηναῖοι, μὴ μαρῷ λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφαλαῖα ἦν σιμβουλεύω φράσας ἄπειμι.¹⁶ 10 παρασκενάζεσθαι μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας κελεύω ἐχθροὺς, ἀμύνεσθαι δὲ βασιλέα καὶ πάντας, ἐὰν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι ταύτη τῇ δυνάμει φημὶ δεῖν, ἀρχευν δὲ μηδενὸς μήτε λόγου μήτε ἔργου ἀδίκου. τὰ δὲ ἔργα ἡμῖν, ὅπως ἄξια ἔσται τῶν προγόρων σκοπεῦν, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῦ 15 βίου προστάτευσθαι μέντοις·¹⁷ ἄπειρ γὰρ ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀποδεικνύσ, τὰ αὐτὰ πάλιν καὶ ἐν ἐπιλόγοις λέγει ἀνακειφαλαιούμενος· πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἐν τῇ θείᾳ γραμμῇ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ Χρυσοστόμῳ. τεσσάρων οὖν τρόπων ὄντων τῆς δευτερολογίας, ὡς δέδειται, τῷ τελευταίῳ φη- 20 σίν ὁ Ἀριθόνιος τὸν κοινὸν ἔοικέναι τόπον· ἵδωμεν οὖν τί διαφέρει ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς δευτερολογίας τοῦ λόγου· διαφέρει δὲ καθὸ καὶ τοῦ ὅλου τὸ μέρος διαφέρει· ἐπειδὴ γὰρ μετὰ τὰς ἀποδείξεις πρῶτον ἀνακειφαλαιούμεθα τῶν ἐν ἀγῶσι τὰ καιριώτερα, εἶθ' οὕτως αἰδούμεν 25 τὰ ἀποδειγμένα εἴτε ιεροσυλία τυχὸν εἴη, εἴτε φόρος, δευτερολογία μὲν λέγεται ἡ ἀνακειφαλαίωσις μόνη· ἐπίλογος δὲ ἀμφότερα, ἢ τε δευτερολογία, καὶ ἡ τοῦ πράγματος αἱξησις· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν διαγορὰν τῆς δευτερολογίας καὶ τοῦ ἐπιλόγου παρεστήσαμεν, φέρε ἵδωμεν καὶ 30 πᾶς ἔοικεν ἴσατέρῳ αὐτῶν ὁ κοινὸς τόπος· τῇ μὲν οὖν

14 p. 396.

15 p. 189.

δευτερολογίᾳ ζοικε, καθό περὶ τῶν οἰονεὶ ἀποδεδιγμένων
 ἐν αὐτῷ λέγοντες διὸ τὰ αὐτὰ λέγειν δοκοῦμεν μάλιστα
 ἐν τῇ ἐκθέσει. τοῦτο γὰρ δευτερολογίας ἔργον, τὸ περὶ
 τῶν ἡδη ἀποδεδειγμένων διαλαβεῖν· εἰ δὲ τῇ δευτερο-
 λογίᾳ ζοικε, πάντως καὶ τῷ ἐπιλόγῳ· μέρος γὰρ τοῦ
 ἐπιλόγου ἐστὶν ἡ δευτερολογία· ἄλλως ¹⁶ τε ὥσπερ ἐν
 τοῖς ἐπιλόγοις οὐ μόνον ἀναπεφαλαιούμεθα, ἀλλὰ καὶ
 αὖξομεν τὰ πράγματα, οὕτω κανταῦθα ποιοῦμεν· αὖ-
 ξομεν γὰρ τὰ προσόντα καλὰ ἡ κακά· διαφέρει δὲ αὐ-
 10 τῶν τούτων ὁ κοινὸς τόπος, πρῶτον μὲν ὅτι ἐκεῖνα μέρη
 εἰσὶ τοῦ λόγου, ὁ δὲ κοινὸς τόπος ὁ ἐν γυμνάσμασιν
 ὅλον ἐστὶν· ἔπειτα μὲν ἐκείνοις μερικῶς λέγομεν, καὶ
 κατὰ ώρισμένου προσώπου· οἶον κατὰ Αἰσχίνου προ-
 δότου, κατὰ Τιμάρχου ἀσώτου· ἐν δὲ τῷ κοινῷ τόπῳ
 15 ἀορίστως λέγομεν κατὰ πάντων προδοτῶν, καὶ κατὰ
 πάντων ἀσώτων· ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ τὸν κοινὸν
 τόπον δευτερολογίᾳ ζοικέναι καὶ ἐπιλόγῳ· ἔστι δὲ καὶ ἄλ-
 λως αὐτῷ ἐρμηνεῦσαι· ὁ γὰρ περὶ τοῦ προτιμήματος
 αὐξητικὸς λόγος μετὰ τὸν ἀποδεικτικὸν γιγόμενος, ὅτε
 20 μὲν ἴδιᾳ διαιρεθεὶς τεθῆ, δευτερολογία λέγεται, ὅταν
 δὲ συνημμένως τῷ λοιπῷ τοῦ λόγου σώματι, μέρος τε
 αὐτοῦ καλεῖται καὶ ἔστιν ἐπιλογος· τούτῳ οὖν τῷ περὶ
 προτιμήματος αὐξητικῷ λόγῳ ζοικέναι τὸν κοινὸν τόπον
 φησὶν ὁ Ἀφθόνιος τῷ πῃ μὲν τῷ τῆς δευτερολογίας,
 25 πῃ δὲ καὶ τῷ τοῦ ἐπιλόγου ὀνομαζομένῳ ὀνόματι.

Αἱο προοίμια μὲν ὁ κοινὸς τόπος οὐκ ἔχει·
 διότι, φησὶ, δευτερολογίᾳ καὶ ἐπιλόγῳ ὁ κοινὸς τόπος
 ἀγαλογεῖ, διὰ τοῦτο οὐδὲ καθαρῶς ἐστι προοίμιον ἐν αὐ-
 τῷ· τὰ γὰρ προοίμια οὐκ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ἀλλὰ πρὸ
 30 παντὸς τοῦ λόγου τιθέναι διείλομεν· δῆμας δὲ, φησὶν,
 ἔνεκεν τοῦ γυμνάζεσθαι τοὺς νέους εἰς τὸ προοίμια ἄξε-

¹⁶ Vind. ἄλλης.

σθαι ἀναγκάζομεν αὐτοὺς προοιμίων τόπους πλάττειν· τουτέστιν οὐ πάντως ἀπαιτοῦμεν αὐτοὺς τιθέναι ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ προοίμια ἀκριβῆ καὶ τεχνικὰ, οἵα ἔστιν τὰ ἐξ ὑπολήψεως, τὰ ἐξ ὑποδιαιρέσεων, τὰ ἐκ περιουσίας, τὰ ἀπὸ καιροῦ, ἄτινα τὸ περὶ εὑρέσεων τοῦ Ἐρμογένους 5 βιβλίον ἡμῖν παραδίδωσιν· ἀλλ' ἔτερά τινα εὐληπτα καὶ εὔμεταχείριστα· καὶ οἵα εἰκός ταῖς τῶν νέων διανοίαις χρονικὴ θῆται, σχῆμα μόνον καὶ εἶδος ἔχοντα, ¹ πλὴν ἵνα ὥστιν ἀριόδια τῷ γυμνάσματι, οἷον ἵν' εἴ κατὰ ιεροσύλου τύχοιμεν λέγοντες, προοιμιασώμεθα οὕτως· πάντας γὰρ 10 προσήκει μισεῖν,² ἀνδρες δικασταὶ, τοὺς κακούργους, μάλιστα δὲ τοὺς κατὰ θεῶν τολμῶντας· ὅσφ καὶ χείρον ἀδίκημα τῶν ὄλλων τὸ τούτων καθέστηκεν· οἱ μὲν γὰρ εἰς ἀνθρώπους, εἰ τύχοι, τολμῶσιν, οἱ δὲ εἰς θεοὺς παροινοῦσιν· ἔτερον· τῷ μὲν οὖν δοκεῖν ὁ κριτόμενος κινδυνεύει 15 μόνος, τῷ δ' ἀληθείᾳ καὶ ἡμεῖς οἱ δικάζοντες, τὸ γὰρ περὶ τοὺς ὄρκους, οὓς ὑμεῖς ὠμόσατε, πλημμελῆσαι οὐκ οἶδα φαντοτέραν δίκην τῆςδε τῆς παρανομίας. εἰ δὲ περὶ τᾶλλα συμπαθεῖς ὑμεῖς καὶ συγγνώμονες, ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδροφόρους οὐ τοιούτους δέον ὑμᾶς καθεστάναι· 20 οἱ γὰρ κατὰ τῶν μηδὲν ἡδικηκότων ἀπιηνεῖς ἐγάρησαν καὶ ἀνήμεροι, οὗτοι τηλικαῦτα ἡδικηκότες πᾶς ἀν δικαιώς έλέους καὶ συμπαθείας παρ' ὑμῶν ἐπιτύχωσιν; Ζητοῦσι δέ τινες, τίνος χάριν ἐν μόνῳ τῷ παρόντι γυμνάσματι εἶπε μὴ εἶναι προοίμια, ὅπου γε οὐδὲ ἐν 25 τοῖς προλαβοῦσιν· ἦ οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις ὥφειλεν εἰπεῖν, ὅτι προοίμια μὲν οὐκ εἰσὶν ἐν τοῖς παροῖσι γυμνάσμασι, χοή δὲ ὅμως προοιμιακοῖς χοῆσθαι τόποις τοὺς γυμνα-ζομένους, ἦ καὶ ἐνταῦθα σιωπῆσαι· ἔστι δὲ εἰπεῖν πρὸς τὴν τοιαύτην ζήτησιν, ὅτι ἐπεὶ ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις 30

---

1 Codd. ἔχουσα.   2 Codd. μιγεῖν. Cf. Hermog. Prog. p. 39.

γυμνάσμασιν, οἷον ἐν τῇ χρείᾳ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ καὶ τῇ
 ἀνασκευῇ καὶ τῇ κατασκευῇ ἡσάν τινα κεφάλαια προ-
 οιμίοις ἀναλογοῦντα, ἐν μὲν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ τὰ
 ἐγκωμιαστικά, ἐν δὲ τῇ ἀνασκευῇ ἡ τῶν φησάντων δια-
 5 βολὴ, καὶ ἐν τῇ κατασκευῇ ἡ τῶν φησάντων εὐφημία, διὰ
 τοῦτό φησιν, ὅτι ἐνταῦθα οὐκ ἔστι τοῦτο· ἡ δὲ αἰτία
 ἔστι τὸ ἐνικέναι μὲν τὸν κοινὸν τόπον ἐπιλόγῳ, μὴ εἶναι
 δὲ ἀναγκαῖον ἐν ἐπιλόγοις προοιμιάζεσθαι· ἡ τούτου χά-
 ριν τοῦτο εἴπεν ἐνταῦθα· ἐπειδὴ γὰρ τελεώτερον δοκεῖ
 10 εἶναι τὸ παρὸν γύμνασμα τῶν φθασάντων, διὰ τοῦτό
 φησιν, εἰ καὶ τοιοῦτόν ἔστιν, ὅμως προοίμια οὐκ ἔχει·
 ἡμεῖς δὲ θέλοντες τοὺς νέους ἐγγυμνασθῆναι τοῖς προοι-
 μίοις ἀπαιτοῦμεν αὐτοὺς ἐνταῦθα προοιμίων τόπους· ἡ
 15 ἐπειδὴ γυμνασθεῖσιν ἥδη διὰ τῶν φθασάντων προ-
 γυμνασμάτων καὶ ἔξιν τινὰ ἐσχηκόσιν ἔδει καὶ προοιμια-
 κῶν ἐννοιῶν ἄψασθαι, διὰ τοῦτό φησιν, ὅτι ἡ φύσις
 μὲν τοῦ παρόντος γυμνάσματος οὐκ ἀπαιτεῖ προοίμια,
 ὥσπερ οὐδὲ ἡ τῶν φθασάντων, ἀλλ' ἐν ἐκείνοις μὲν οὐκ
 ἀπητοῦντο οἱ νέοι προοίμια, διὰ τὸ ἀρτιπαγεῖς ἔτι πρὸς
 20 τὰ τοιαῦτα εἶναι· νῦν δὲ ἔξιν τινὰ διὰ τῶν φθασάντων
 λαβόντας ἀναγκαῖον προοιμίων ἐκθεῖναι τύπους.

Μεθ' ᾧ θήσεις κεφάλαια πρῶτον ἐκ τοῦ
 ἐναντίου. Τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἀναλογεῖν
 λέγει ἐν τῇ παρούσῃ γυμνασίᾳ. τῇ προκαταστάσει, τῇ
 25 καὶ προδιηγήσει λεγομένῃ, ἡ τις τὰ πρὸ τῆς διηγήσεως
 ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἐκληρώσατο τάξιν, ὡς δηλοῖ
 καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ προδιηγήσει τὰ
 πρεσβύτερα τῶν ἐν τῇ διηγήσει διεξερχόμεθα, οὕτω καὶ
 κοινὸν τόπον κατὰ τυράννου λέγοντες ἀνατρέχομεν ἐν
 30 τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφαλαιίῳ εἰς πρεσβύτερά τινα ὃν
 νῦν αὐξομεν· οἷον εἰς τὰς τῶν προγόνων γνώμας, καθ'
 ἃς νόμους ἔθεντο καὶ δημοκρατίαν κατέστησαν· εἴτα
 κατερχόμεθα εἰς τὴν ἐκθεσιν ἀναλογοῦσαν διηγήσει, λέ-

γορτες, ὅτι τοίτων οὕτως ἔχόντων οὐκ ἡθέλησεν οὗτος τοῖς τῶν προγόνων βουλήμασιν ἐπεσθαι, ἀλλὰ τὴν τε δημοκρατίαν ἐβούληθη μεταθεῖναι καὶ τοὺς νόμους ἐκποδὼν ποιῆσασθαι· ὁμοίως δὲ κατὰ ιεροσύλου κοινὸν τόπον λέγοντες ἐν μὲν τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κειμαλαίῳ⁵ ἀναδράμαμεν ἐπὶ τοὺς νόμους· ἢ λέγοντες, ὅτι οἱ νόμοι τῆς θεραπείας τῶν θεῶν προνοίησαντες³ βωμοὺς ἔστησαν καὶ ἀναθήμασιν ἐπόσιμησαν, θυσίας ἐτίμησαν, πανηγύριζει, προσόδοις· ἐν δὲ τῇ ἐκθέσει κατέλθωμεν ἐπὶ τὰ ρεύτερα, φάσοντες ὅτι τούτων οὕτως ἔχόντων οὗτος τί¹⁰ ἐτύλισεν; παρεισδῆναι λάθρᾳ εἰς τὸν ναὸν ἐμελέτησε, καὶ γυμνῶσαι τούτον τὸν εἰς κόσμον ἀνατεθέντα ἀναθημάτων. ὅμοίως κανὸν κατὰ προδότου κοινὸν τόπον ποιῶμεν, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κειμάλαιον ἐργαζόμενοι ἐροῦμεν, ὅτι ἀπαντες μὲν οἱ λοιποὶ ἀνθρώποι περὶ πλεί-¹⁵ στου τὰς αὐτῶν πατρίδας τίθενται, καὶ ὅτι προπολεμοῖσιν αὐτῆς, καὶ θαυμεῖν ὑπέρ αὐτῆς δεῆσαν οὐκ ἀπαντενται· ἐν δὲ τῇ ἐκθέσει εἴπωμεν, ὅτι τούτων οὕτως ἔχόντων οὗτος τί κατὰ τῆς πατρίδος τῆς ἑαυτοῦ ἐβούλεύσατο· προπολεμῆσαι μὲν αὐτῆς καὶ ὑπεραποθανεῖν εἰ δεί-²⁰ σει, οὐδεὶς νοῦν ἔθετο πάποτε, προδοῦναι δὲ τοῖς πολεμίοις ταύτην καὶ δούλην ξενέλευθέρας ἐργάσασθαι ἐμελέτησεν· ὅμοίως δὲν κατὰ λειποτάκτου δικοιοῦσαν τόπος, τὸ οὐν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τοιοῦτον ποιήσομεν· οἱ ἀριστεῖς καρτεροῦσιν ἐν ταῖς μάχαις, καὶ προπολεμοῦντες²⁵ τῶν οἰκείων πατρίδων φιλοτιμοῦνται, καὶ σπεύδουσι δόξαι τῶν λοιπῶν γενναιοτέρους, θέλοντες ἀπασιν δεῖξαι, ὡς οὐδὲ τὸ ξῆν αὐτὸ τοῦ τῆς πατρίδος φιλτρου ἐμπροσθεν τίθενται· διά τοι τοῦτο καὶ γερῶν μεγίστων οἱ νόμοι αὐτῶν ἥξισαν· είτα κατέλθωμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν λέγον-³⁰ τες, ὅτι μιμητῆς οὗτος μὴ θελήσας γενέσθαι τόλμαν τε-

³ Cfr. Hermog. Prog. p. 30.

τόλμηκε κάκιστον· τὴν γὰρ τάξιν τὴν οἰκείαν λιπὼν, καὶ ὅτι τὸ κατ’ αὐτὸν τὸ ἡμέτερον προδοὺς στρατεύματα ἐπελάθετο τῆς πατρίδος· οὐκ ἔζηλωσε δὲ τοὺς στρατιώτας οὐδ’ εἰς ἡμέρους ἥκθε τῶν τοῖς ἀριστεῦσι διδομένων γερῶν.

5 Ζητεῖται, τί διαφέρει τὸ παρὸν ἐναντίον τοῦ ἐν τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώμῃ ἐναντίου, καὶ πῶς ἐκεῖνο μὲν ἐργασία, τοῦτο δὲ προδιηγήσει ἀναλογεῖν λέγεται· καὶ εἰ προδιηγήσει ἀναλογεῖ, πῶς κεφάλαιον αὐτὸ λέγει ὁ σοφιστής· φησὶ γὰρ μεθ’ ἄ Θήσεις κεφάλαια· πρῶτον μὲν τὸ ἀπὸ 10 τοῦ ἐναντίου, εἶτα ἐποίεις τὴν σύγκρισιν· καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως δὲ τὸ αὐτὸ ζητεῖται, πῶς καὶ αὐτὴν κεφάλαιον λέγει διηγήσει ἀναλογοῦσαν, καὶ πῶς ἐν τῇ ἀνασκευῇ τὴν ἐκθεσιν, ἥτις καὶ αὐτὴ διηγήσεως ἔσωζε τόπον, οὐκ ὠνόμασε κεφάλαιον. ἐνταῦθα δὲ αὐτὴν οὕτως ὀνομάζει.

15 φαμὲν δὲ διαφέρειν τὸ ἐν κοινῷ τόπῳ ἐναντίον τοῦ ἐν τοῖς προλαβοῦσι γυμνάσιαις, τῇ χρείᾳ λέγω καὶ τῇ γνώμῃ, καθὸ ἐκεῖνο μὲν τὰ ἐναντία παρίστησι τοῦ προ αὐτοῦ κεφαλαίου, τοῦτο δὲ τοῦ μετ’ αὐτὸ, κάκεῖνο δὲ τάναντία λέγει οὐ τοῦ ἀναλογοῦντος κεφαλαίου τῇ διηγήσει, ὅπερ ἦν τὸ παραφραστικὸν, ἀλλὰ τῆς αἵτιας αὐτοῦ· τοῦτο δὲ τῆς ἐκθέσεως λέγει τὰ ἐναντία, ἥτις διηγήσεως σώζει λόγον· ἔτι δὲ καὶ καθὸ τοῦτο μὲν τὰ πρεσβύτερα τῶν προκειμένων διέξεισιν, ἐναντία μὲν καὶ αὐτὸ λέγον τῶν προκειμένων, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ προγεγενητέοντα· τὰ γὰρ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς χρείας καὶ τῆς γνώμης τεθέντα ἐκ τοῦ ἐναντίου κεφάλαια τάναντία μὲν παριστᾶσι τῆς αἵτιας, οὐ μὴν δὲ τὰ πρεσβύτερα· εἰκότως δὲ ἐκεῖνο μὲν ἐργασίᾳ ἀναλογεῖν ἐλέγετο· τὰ γὰρ κατασκευαστικὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐργασίαι εἰσὶ, τοῦτο δὲ ὡς 25 τὰ πρεσβύτερα τῆς ἐκθέσεως ἀναλογούσης διηγήσει διεξίον, προδιηγήσεως ἔχει τόπον. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ τὴν ἐκθεσιν τὸ μὲν προδιηγήσει τὸ δὲ διηγήσει ἀναλογοῦν κεφάλαιον ὀνομάζει· τὴν ἐν τῇ ἀνασκευῇ καὶ τῇ

κατα-

κατασκευῆ ἔκθεσιν μὴ ὄνομάζων τούτῳ ὀρόματι, διότι ἐκεῖναι μὲν οὐ κατασκευάζονται, ὅπερ κεφαλαίων ἔργον, μᾶλλον δὲ διὰ τῶν ἔξης κεφαλαίων ἀνασκευάζονται ἢ κατασκευάζονται· ταῦτα δὲ κατασκευαστικά εἰσι τούτου, οὐπερ καὶ τὰ μετὰ ταῦτά εἰσι κατασκευαστικά, γημὶ δῆ⁵ τοῦ μὴ δεῖν κατηγορηθῆναι τὸν κατηγορούμενον. Εἴτα ἐποίσεις τὴν ἔκθεσιν. "Ἐκθεσιν ὄνομάζει τὸ κεφαλαίων τὸ ἀναλογοῦν τῇ διηγήσει, διότι ἐν αὐτῷ τὰ γεγονότα πράγματα ἐκτιθέμεθα· οὐτώ δὲ καὶ τὸ διήγημα ἔκθεσιν πράγματος ὠνόμασε, καὶ τὸ ἀναλογοῦν διηγήσει ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἔκθεσιν καὶ αὐτὸ ὠνόμασιν. Εἰς τὸ αὐτό. Εἴτα ἐποίσεις τὴν ἔκθεσιν. "Ωσπερ τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφαλαίων προδιηγήσει ἀναλογοῦν μετὰ τοὺς προοιμιακοὺς ἔταξε τόπους, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις ἡ προδιηγήσις μετὰ τὰ προοίμια τίθεται¹⁵ καὶ τὴν ἔκθεσιν διηγήσει ἀναλογοῦσαν μετὰ τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τύθησι, δέον δὲν καὶ τὴν διήγησιν εὐθὺς μετὰ τὴν προδιηγήσιν τάττεσθαι. Οὐχ ως διδάσκων, ἔγνωσται γάρ. Ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ διηγήσει καὶ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ τὰ πράγματα ἐκτιθέμεθα, διὰ τὸ διδάξαι²⁰ ταῦτα τοὺς ἀκροατὰς, ἐνταῦθα δὲ οὐ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὸ παροξύναι αὐτούς· διὸ ἐν μὲν τῇ διηγήσει ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα ἔροῦμεν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ δεινώσεως καὶ αὐξήσεως· οἷον ἔστω ὑπόθεσις κατὰ προδότου ἐκείνη· πᾶσαι μὲν τὴν Ἀττικὴν τοῦ Ἀρχιδάμου δηώσαντος, τοὺς²⁵ δὲ τοῦ Ηερικλέους μόνους ἀγροὺς ως είχον ἐάσαντος, κοίνεται ὁ Ηερικλῆς προδοσίας· οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ διηγήσει ἀπλῶς οὕτως ἔροῦμεν τὸ πρᾶγμα, ὅτι ὁ Ἀρχίδαμος εἰδὼς γῆλον ὅνται τῶν Ιανεδαιμονίων τὸν Ηερικλῆν, καὶ τὰ ἐκείνων γρονοῦνται, τὴν ἄλλην Ἀττικὴν, ως ἥδι³⁰ νατο, λιμηνάμενος, μόρους τοὺς αὐτοῦ ἀγροὺς ἀβλαβεῖς διετήρησιν· εἰς δὲ τοὺς ἐπιλόγους ἐλθόντες καὶ τοπικῶς τοῦ ἐγκλήματος κατατρέχοντες οὐχ ἀπλῶς οὕτως ἔροῦ-

μεν, ἀλλὰ μετὰ δεινώσεως καὶ αὐξήσεως φῆσομεν, δεινὸν
καὶ πέρα δεινῶν, τὴν γὰρ ἐνεγκαμένην αὐτὴν καὶ τὴν
θρέψασαν ταύτην προδοῦναι τοῖς πολεμίοις μελετᾶ, καὶ
δούλην ποιῆσαι σκέπτεται· καὶ μὴν εἴπη τις, ὅτι ἐν τῇ
5 γυμνασίᾳ τοῦ κοινοῦ τόπου, μὴ προειρηκότων ἡμῶν ἀνώ-
τερον τι περὶ τοῦ πράγματος ὅμως ὥσανεὶ καὶ διηγησώ-
μεθα τὸ πρᾶγμα ἀνωτέρω, καὶ ἀπεδείξαμεν αὐτὸ, οὕτω
ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ τὸν λόγον προάγομεν. διὰ τοῦτο γὰρ
καὶ ἐπιλόγῳ ἀναλογεῖν ὁ κοινὸς τόπος λέγεται, καὶ οὐδὲ
10 προοίμια φυσικῶς ἐπιδέχεται. Ἐγνωσταὶ γάρ· πό-
θεν ἔγνωσται; ἀπὸ τῶν ἐν τῷ διηγήματι δηλονότι
εἰρημένων. Οὐχ ὡς διδάσκων, ἔγνωσται γὰρ, ἀλλ' ὡς
παροξύνων τὸν ἀκροάμενον. τὴν ἔκθεσιν τινες τῶν σο-
φιστῶν ἀποδοκιμάζοντες φασι διαφθείρειν αὐτὴν τὸ
15 ἕδιον τοῦ γυμνάσματος διὰ τὸ τὸν κοινὸν τόπον μὴ δι-
δασκαλίαν πραγμάτων ἀλλ' αὐξῆσιν ἔχειν βούλεσθαι·
πρὸς δὴ τούτοις ὁ μὲν Ἀφρόνιός φησιν, ὅτι ἀλλ' οὐχ
ώσπερ διδάσκοντες τὴν ἔκθεσιν ἐπιφέρομεν, ἀλλ' ὡς τὸν
ἀκροάμενον παροξύνοντες· ὁ μέντοι Γεωμέτρης τάναντία
20 οἰονεὶ τούτῳ λέγει, καὶ φῆσιν, ὅτι ἐπειδὴ μὴ φαινόμεθα
τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ λόγου χρησάμενοι ἡ μηδὲ τὸ
πρᾶγμα διηγησάμενοι, τοῦτο γὰρ τῶν προγυμνασμάτων
ἕδιον, διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα ὡς ἀγνοούμενον τοῦ πρά-
γματος οὐδὲν κωλύει καὶ τοῦτο παραλαμβάνεσθαι.
25 Εἶτα ἐποίσεις τὴν σύγκρισιν. Κρίσις μὲν γὰρ
λέγεται ἡ ἀπλῶς δοκιμασία τινὸς καὶ ἐξέτασις· σύγκρι-
σις δὲ ἡ τοῦδε πρὸς τόδε παραβολὴ καὶ ἀντιπαράθεσις·
οὐ γὰρ ἐνὸς⁴ ἐν αὐτῇ μόνον ἐξέτασις, ἀλλὰ δίο τινῶν
ἀντιπαράθεσις πρὸς ἄλληλα γίνεται· διὸ καὶ σύγκρισις
30 μετὰ τῆς συν προθέσεως εἴρηται· ἡ γὰρ συν πρόθεσις,
ὅπου ἂν τεθῇ, πληθυσ σημαίνει, οἷον σύμβιος, συνόμι-

⁴ ἐνὸς Vind. om.

λος, σύμψηφος· φασὶ δὲ οἱ ἔξηγούμενοι γίνεσθαι τὰς συγκρίσεις τριχῶς, ἀπὸ τοῦ μεῖζονος, ἀπὸ τοῦ ἵσου, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, προστιθῆσι δὲ ὁ Γεωμέτρης καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον ὑποκείσθω τὴν ἴεροσυλίαν μεῖζον μὲν ἀδίκημα εἶναι κλοπῆς, ἥττον δὲ τῆς ἀσεβείας, ἵσον δὲ τῇ 5 ὑφαιρέσει τῶν τοῖς ἥρωσιν ἀνατεθειμένων, εἰ γὰρ καὶ τούτου μεῖζον ἀδίκημα ἡ ἴεροσυλία ἐστὶν, ὅμως μελέτης⁵ χάριν ὑποκείσθω αὐτῷ ἵσον εἶναι, οὐκοῦν κατὰ ἴεροσύλου μελετῶντες κοινὸν τόπον, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ μεῖζονος βουλόμεθα ποιῆσαι τὴν σύγκρισιν, ἐροῦμεν οὕτως· δει- 10 τὸν ὁ ἀσέβεια, καὶ τιμωρίας μεγίστης παρὰ τῶν νόμων τετιμημένη, καὶ ἡ ἴεροσυλία δὲ οὐδὲν ἥττον δεινὸν ἐκείνης καθέστηκεν, ἵσα γὰρ ἀμφότερα, παρόσον καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐνυβριζούσιν· εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἵσου πάλιν βουλόμεθα ποιῆσαι τὴν σύγκρισιν, οὕτως ἐροῦμεν· εἴτα τὶς 15 τὸν ἴεροσυλον τῷ ὑφαιρούμενῷ τὰ τοῖς ἥρωσιν ἀνατεθειμένα ἔξισῶσαι θελήσει· ἀλλ’ ὁ μὲν εἰς θεοὺς ἀμαρτάνει· ὁ δὲ εἰς ἥρωας· ὃσον δὴ μεῖζους τῶν ἥρών τοις εἰς τοσοῦτον καὶ ἴερόσυλος τιμβρωδύχον δεινότερον. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος βουλόμεθα συγκρι- 20 ναι, οὕτως εἴπωμεν· δεινὸν ὁ κλέπτης· ὁ δὲ ἴερόσυλος μεῖζων καθέστηκεν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐναντίου ἔσται σύγκρισις, οἷον εἰ κατὰ λειποτάκτου κοινὸν μελετῶντες τόπον τὸν λειποτάκτην τῷ ἀριστεῖ συγκρίνουεν λέγοντες, ὡς εἰ μέγιστον ὁ ἀριστεὺς ἀγαθὸν, οὐδὲν ἐλαττον ὁ λειποτάκτης 25 κακόν· πλὴν τοῦτο σῆμειωτέον, ὅτι τὰς συγκρίσεις οὕτως ὀφείλομεν σχηματίζειν, ἵνα τὸ μεῖζον ἐν αὐταῖς μόνῳ τῷ προβαλλομένῳ συνάγηται, μή μέντοι καὶ τιμωρίας αὐτὸν ἡ τινος ἄλλου ἄξιον ἀπομείνωμεν· αὐτίκα γὰρ, εἰ οὕτως ἐροῦμεν, εἰ ὁ κλέπτης κολάσεως ἄξιος, οὐ πολλῷ 30 μᾶλλον ὁ ἴερόσυλος, ἐργασίαν ἀπὸ τοῦ μικροτέρου ποιοῦ-

5 μιλένης Codd. om.

μεν, οὐ σύγκρισιν, καὶ πάλιν, εἰ μὲν οὖν τὸν ἀριστέα τιμῆν ἄξιον, τὸν λειποτάκτην κολάζεσθαι λείπεται· καὶ τοῦτο γὰρ οὐ σύγκρισις ἀλλ’ ἐργασία μᾶλλον ἐστιν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου· ἵστεον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ 5 μείζονος συγκρίνομεν, ἵσον τὸν παραβαλλόμενον τῷ υείζονι ποιήσομεν, ἀλλ’ οὐχὶ μείζονα, ὡς ἂν μὴ ἀπίθανα δόξωμεν λέγειν, καὶ καταγέλαστοι παρὰ τοῦτο ἐσόμεθα· ἀρκοῦσσαι γὰρ αὐξῆσις ἡ τοῖς ταπεινοῖς τὸ ἵσον πρὸς τὸ ἄγαν ὑπερέχον παρεχομένη· εἰ δὲ καὶ μείζονα βουλόμεθα 10 ἀποδεῖξαι, οὐχ ἀπλῶς τοῦτο ποιήσομεν, ἀλλὰ πρῶτον ἵσον ἀποδεῖξαντες, οὕτως ἐπὶ τὸ μείζον χωρίσομεν, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ἱεροσύλου καὶ τοῦ μοιχοῦ· φήσομεν γὰρ τὴν μοιχείαν τῇ ἱεροσυλίᾳ συγκρίνοντες, πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲν ἔλαττον ἱεροσυλίας μοιχεία, κακεῖνος γὰρ τὸν θεὸν 15 ἀδίκει, καὶ οὗτος δὲ τὸν θεῖον πατεῖ νόμον· εἶτα καὶ πρὸς τὸ μείζον· εἰ δὲ δεῖ τάληθὲς εἰπεῖν καὶ πολλῷ μείζον· ὁ μὲν γὰρ περὶ χρήματα μόνον ἀδίκει καὶ ἀναθῆματα, εἰ καὶ θεῖα· οὗτος⁶ δὲ περὶ αὐτὸ⁷ τῶν τοῦ θεοῦ κτημάτων τὸ τιμώτατον, τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν περὶ αὐτὸ²⁰ σωφροσύνην· καὶ ταῦτα μὲν ὅτε ἀπὸ τοῦ μείζονος συγκρίνομεν, μείζον τὸ παραβαλλόμενον τοῦ ἵσον ἀποδεῖξομεν. ἐπὶ μέντοι τῶν ἀπὸ τοῦ ἔλαττονος συγκρίσεων ἐπιτιμητικῶς τὸν λόγον προσάγομεν λέγοντες, εἶτα τὸν κλέπτην δεινὸν ἥγονύμενοι οὐ πολλῷ τούτου δεινότερον 25 τὸν ἱερόσυλον ὑπολάβωμεν, οὐκ ἀτέχνως δὲ κατ’ ἐπιτιμησιν καὶ ἔλεγκτικῶς τὰς ἀπὸ τοῦ ἥττονος συγκρίσεις ἐκφέρομεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ τεχνικῶς· ἡ γὰρ διὰ τὸ ἄγαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἴσχυρὸν τοῦτο ποιοῦμεν, ἡ διότι καθαιρεῖ τὸν ὑπάρχοντα ὅγκον ἀπὸ τῆς φύσεως, ἀπὸ τοῦ 30 ἥττονος τῆς συγκρίσεως τρόπος. ὅτε γὰρ λέγωμεν, ὅτι ὁ

6 Vind. οὗτος. Laur. οὗτος. 7 Laur. περὶ αὐτὸ τῶν τοῦ θεοῦ. Vind. περὶ αὐτῶν τοῦ θεοῦ.

ιερόσυλος μεῖζων ἐστὶ τοῦ κλέπτου, οὐ μᾶλλον αὕξεται ὁ καθαιρεῖται τῆς ιεροσυλίας τὸ μέγεθος· περὶ μέντοι τῆς τάξεως τῶν τεσσάρων τούτων τῆς συγκρίσεως τρόπων, καὶ περὶ τοῦ τρόπου, οἷον τί πρὸ τίνος τακτέον, καὶ εἰ κατὰ τοὺς τρεῖς τρόπους αἱ⁸ συγκρίσεις ποιοῦνται, ἡ⁵ τίνα τούτων ἐκλείψουσιν, ἡμεῖς μὲν οὐδὲν ἔχομεν βέβαιον εἴπειν· δ⁹ μέντοι διαιρῶν πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων εἴσεται σκοπῶν· πλὴν τοῦτο γνωστέον, ὅτι τῶν ὁμοιογενῶν ἐν ταῖς συγκρίσεσι πρὸ παντὸς δεῖ φροντίζειν, ὃς ἂν πρὸς ταῦτα ἡ σύγκρισις γίνηται. ὁμοιογενῆ¹⁰ δέ ἐστι τὰ ἐν ταῖς αὐταῖς αἵτιαις ἔξεταξόμενα· οἷον εἰ κατὰ τιμῷθωρύχου λέγομεν, τὴν σύγκρισιν πρὸς κλέπτας ἐργασόμεθα καὶ ιεροσύλους καὶ πάντας τοὺς κέρδους ἔνεκα τοιαῦτα τολμῶντας· δεῖ δὲ κἀκεῖνο γινώσκειν, ὅτι ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῷ περὶ συγκρίσεως λόγῳ οὐ διαιρεῖ τὴν¹⁵ σύγκρισιν εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ ἵσου καὶ ἀπὸ τοῦ μεῖζονος, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, ἀλλ' εἴς τε τῶν χρηστῶν πρὸς τὰ χρηστὰ παράθεσιν, καὶ εἰς τὴν τῶν φαύλων πρὸς γαῖα, καὶ εἰς τὸν τῶν χρηστῶν πρὸς πονηρὰ, καὶ εἰς τὴν τῶν μικρῶν πρὸς μεῖζονα. Ἐξ παραθέσεως.²⁰ Ηαράθεσιν ἔνιοι τὴν ὁμοίωσιν σημαίνουσι. Δέον γὰρ ἐξ ὁμοίων τὴν σύγκρισιν γίνεσθαι· οἷον ἵνα εἰ κατὰ κλέπτου λέγομεν, συγκρίνομεν αὐτὸν ιεροσύλῳ· ὁμοιον γὰρ κλέπτης καὶ ιερόσυλος, εἰ μὴ καὶ ἵσον, παρόσον καὶ ὁ ιερόσυλος κλέπτης ἐστὶν ιερῶν πραγμάτων· ἡ καὶ βιαίῳ, ὁμοιον γὰρ πάλιν ὁ κλέπτης καὶ ὁ βιασός, εἰ καὶ μὴ ἵσον, παρόσον καὶ τὸν βιασόν ἀναιδῆ ἵσισι κλέπτην. Τὸ συνάγων φωνὴ τῶν φιλοσόφων ἐστὶν, ἐπὶ τοῦ συμπεράσματος ἐξενηγεγμένη· συνάγειν γὰρ τὸ ἐπάγειν τὸ συμπέρασμά φασι· συμπέρασμα δέ ἐστιν ὁ μηγίνων³⁰ τὰς δέον προτίθεις λόγος· πρότασις δὲ ἐξ δέον γίνεται

8 Codd. ἥ. 9 Codd. ἥ.

ὅδων, ἐνὸς μὲν τοῦ ἄνθρωπος, ἐτέρου δὲ τοῦ ζῶον· ἐτέρου δὲ τοῦ οὐσία. εἰτα ἡ συναγωγὴ εἴτουν τὸ συμπέρασμα, συνάγον τὰς δύο προτάσεις καὶ παριστῶν τὴν ἀλήθειαν, ἀναγκαῖως ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. ἐπειδὴ γάρ ὁ μὲν ἄνθρωπος ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσία, ἀναγκαῖον τὸ ἐπόμενον, τὸ τὸν ἄνθρωπον οὐσίαν εἶναι· καθὸ οὖν ἐκ δύο προτάσεων συνάγεται, συναγωγὴ λέγεται καὶ καλεῖται· καθὸ δὲ συμπεραίνει καὶ ἀπαρτίζει τὸ ἀληθές, συμπέρασμα ὄνομάζεται. καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως οὖν 10 τοῦτο θεωρεῖται, ὡς ἐάν εἴπω· ὁ Ἔχετος ἀπάνθρωπος καὶ ὡμὸς καὶ ἀνηλεής τις ἦν· ὁ Φάλαρις τὴν ἔκεινον κακίαν παρήλασεν· ὁ Φάλαρις ἄρα τοῦ μισεῖσθαι καὶ διαβάλλεσθαι κατὰ τὸν Ἔχετον ἀξιος. Τῷ κατηγορούμενῳ. Τί λέγεις τῷ κατηγορούμενῳ; καὶ μὴν δὲ 15 κοινὸς τόπος οὐκ ἀεὶ αὔξησιν ἔχει κακῶν, ἵνα ἐν τῷ αὐτῷ κατηγορῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθῶν· οὐκ ὥφειλεν οὖν εἰπεῖν τῷ κατηγορούμενῳ, ἀλλὰ τῷ παραβαλλομένῳ, ἢ τι τοιοῦτον· ἀποτέμνεις γάρ οὗτω τὸ ἀπολογητικὸν μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου, καὶ τῷ αὐτῷ ὑποπίπτεις ἀμαρτίματι τοῦτο ποιῶν, ἢ οὐκ ἀποτέμνει τὸ τῆς συνηγορίας μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου τοῦτο λέγων· ἀλλ’ ἐκ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι τῷ κατηγορούμενῷ δέον συνάγειν τὸ μεῖζον, δίδωσιν ἡμῖν ἔξωθεν νοῆσαι, ὅτι κανὸν μὴ κατηγορούμενος ἢ ὁ παραβαλλόμενος καὶ τούτῳ τὸ μεῖζον συνάξουμεν 20 25 πάντως. Τινὲς μέντοι τὸ τῆς συνηγορίας μέρος τοῦ κοινοῦ τόπου ἐκτέμνοντες φασὶ τὸ ὑπέρ τινος τὸν κοινὸν τόπον μὴ ἔχειν· μηδὲ αὔξησιν ἐν αὐτῷ ἀνδραγαθήματος γίνεσθαι, τοῦτο γάρ φασιν ἐγκαμίων ἔογον· εἰ δὲ πρόκειται, φασὶν, ὑπέρ τινος ἐν κοινῷ τόπῳ λέγειν, πάντας ἢ ὑπέρ αὐτῶν ἐροῦμεν, καθ’ ὃν ἥδη εἰρήκαμεν, ἢ ὑπέρ ἐτέρων. ἀλλ’ εἰ μὲν ὑπέρ τούτων, καθ’ ὃν καὶ προείρηται, οἷον κατὰ φορέως καὶ ὑπέρ φονέως, οὐκέτι τὸ πρᾶγμα ὠμολόγηται, τοῦ κοινοῦ τόπου ὄμολογοι μέ-

νον πράγματα ὀφειλοντος αὐξεῖν. εἰ δὲ ὑπὲρ ἐτέρων τῶν τὰ δόμολογούμενα ἀγαθὰ διαπεριγμένων τῷ ἐγκωμίῳ μᾶλλον ἀριστῶν ὁ τοιοῦτος λόγος φανεῖται· φαμὲν οὖν πρὸς ταῦτα ὅτι οὐκ εὶ πάντως ἐν κοινῷ τόπῳ τὸ προκείμενον αὐξομεν ἀνδραγάθημα· οἶνον ὡς ὅτε ὑπὲρ ἀρι- 5 στέως ἡ τυραννοκτόνου λέγωμεν, ἥδη καὶ ἐγκωμίου χρείαν ἀποπληροῦμεν. ὥσπερ οὖδ' ὅτε κοινὸν τόπου κατὰ προδότου ἡ τυράννου μελετῶμεν, τὴν τυραννίδα ἡ τὴν προδοσίαν ψόγου ἔργον ποιοῦμεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ψόγῳ ἄλλως τὸν λόγον προφέρομεν, διαβάλλοντες τὰ 10 πρόσωπα, οἶνον τὸν προδότην ἡ τὸν τύραννον. ἐν δὲ τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ πρὸς τὸ κολάσαι τοὺς τοιούτους, τοὺς δικαστὰς ἐπαλείφομεν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκωμίου· ἐγκωμιάζοντες γὰρ τὸν ἀριστέα εἰ τύχοι, ψιλῶς μόνον τὰ προσόντα καλὰ τῇ τοῦ προσώπου ποσότητι διέξι- 15 μεν, κοινὸν δὲ τόπον ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντες καὶ πρὸς στεφάνους αὐτοῦ καὶ ἀναρρόήσεις τοὺς ἀκροατὰς διεγείρομεν. ἄλλως τε δὲ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς χρώμεθα κειμαλαίοις, γένει, ἀγωγῇ, πράξεσιν· ἐνταῦθα δὲ ἐτέροις τρισὶ κειμαλαίοις οἰκείοις οὖσι τοῦ προγυ- 20 μνάσιατος· ἐροῦμεν δὲ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ οὐχ ὑπὲρ τούτων καθ' ὃν καὶ εἰρήκαμεν, εἰ ἐγκωρεῖ εἰπεῖν, οἶνον ὑπὲρ ιεροσύλου ἡ προδότου· ἀναιδὲς γὰρ τοῦτο· ἀλλ' ἵπερ δομολογουμένων ἀνδραγάθημάτων· οἶνον ὑπὲρ ἀριστέως, ὑπὲρ τυραννοκτόνου· ἐροῦμεν δὲ καὶ ψιλῶς οὕτω διεξερ- 25 χόμενοι τὰ προσόντα τοῖς τοιούτοις καλά. τοῦτο γὰρ ἐγκωμίων ἔργον· ἀλλ' αὐξοντες καὶ δεινοῦντες, καὶ πρὸς τὸ διηρεῖται ταῖς πρεπούσαις τοὺς τοιούτους ἀμείψασθαι τοὺς ἀκροατὰς διεγείροντες. Ἐκ παραβαθέσεως συνάγων τῷ παραβαθλούμένῳ τὸ μεῖζον. ἀποροῦσί τι- 30 νες λέγοντες· εἰ τριχῶς κατὰ τὸ ποσὸν ἡ σύγκρισις γίνεται, ἀπὸ γὰρ τοῦ μεῖζονος καὶ ἀπὸ τοῦ ἵσου καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος. ἐν δὲ τῇ ἀπὸ τοῦ μεῖζονος συγκρίσει οὐ

μεῖζονα τὰ πάννυ μικρές τῶν μεγίστων ¹⁰ ἀποφαινόμεθα,
ἀναιδὲς γὰρ τοῦτο, ἀλλ' ἵσα αὐτοῖς, πᾶς οὗτός φησιν,
ὅτι ἀεὶ ἐν ταῖς συγκρίσεσι δέον τὸ μεῖζον τῷ κατηγορου-
μένῳ συνάγειν. ἔστι δὴ πρὸς τοῦτο εἰπεῖν, ὅτε τὰ μικρὰ
5 τοῖς μεγάλοις παρατιθέντες ἵσα δείκνυμεν, τὸ μεῖζον
τοῖς μικροῖς συνάγομεν. εἰ δέ γε καὶ μεῖζονα αὐτὰ, παρό-
εισι, δείκνυμεν ἀλλως τε δὲ οὐ μόνον ἵσα τὰ μικρὰ
τοῖς μεγάλοις δείκνυμεν, ἀλλὰ καὶ μεῖζονα αὐτῶν· μετὰ
γὰρ τὸ ἀποδεῖξαι ἵσα καὶ μεῖζονα πειρώμεθα ἀποδεῖξαι
10 ὡς καὶ ἀνωτέρῳ εἰρήκαμεν. Εἶτα γνώμην κεφά-
λαιον οὕτω καλούμενον. ἐν τῇ γνώμῃ τῷ κεφαλαίῳ
ἥτοι τοῦτο λέγομεν, ὅτι οὐκ ἄκων τὸ δεινὸν οὗτος πε-
ποίηκεν, ἀλλ' ἐκὼν καὶ παρὰ τοῦτο τιμωρίας μεγίστης
ἄξιος, η̄ ὅτι πονηρὸς ὁν καὶ τὰ πονηρὰ ἐθισθεὶς πράτ-
15 τειν, καὶ γεωργίᾳ μὴ βουλόμενος προσενέχειν ἢ ἐμπορίᾳ·
ἀπὸ δὲ τῶν δεινῶν πλούτειν βούλεται, οἷον εἰ κατὰ ιερο-
σύλου ἢ τυμβωρύχου ἢ κλέπτου ἢ βιαίου ἢ ἀρπαγος λέ-
γοντες ἐροῦμεν· οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι κανὸν ἄκοντες
πταισωσι, τιμωροῦνται· οὗτος δὲ μὴ ἔχων εἰπεῖν ὡς ἄκων
20 ἡμαρτε, πᾶς οὐ τιμωρηθήσεται· ἢ ὅτι μὴ θέλων τὰ
προσήκοντα πράττειν μηδὲ τὸν βίον ἐκ δικαίας ἔχειν προ-
φάσεως, ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πλούτειν ἐσκέψατο· εἰκότως
δὲ καὶ τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ ἐν τῷ παρόντι γυμνάσματι
χρώμεθα· ἐπειδὴ γὰρ, ὅταν ἄκων φαίνηται τις ἡμαρτη-
25 κώς, συγγνώμης ἔσθ’ ὅτε ἀξιοῦται, διὰ τοῦτο θέλοντες
τὴν ἐκ τούτου προσγενησομένην, βοήθειαν τοῖς ἡμαρτη-
κόσιν ἀποκεκλεῖσθαι, χρώμεθα τῷ παρόντι κεφαλαίῳ,
ἀποδεικνύντες, ὅτι οὐκ ἀκούσιως τόδε τι ἐπραξιν· ὥσπερ
δὲ, ἡνίκα κατά τινος λέγομεν, χρώμεθα τούτῳ τῷ κεφα-
30 λαίῳ, οὗτως καὶ ὅτε ὑπέρ τινος λέγομεν, οἷον ὑπὲρ ἀρι-
στέως, ὑπὲρ τυραννοκτόνου, χρησόμεθα λέγοντες, ὅτι

10 Codd. μειζόνων superscripto μεγίστων.

ἐκών τόδε καὶ οὐκ ἄκων ἐποίησεν· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο βεβαιώσουμεν, ἀλλ᾽ ἐκ ταυτομάτου φανεῖ κατορθωκώς καὶ οἴχεκών ἐλάττων αὐτῷ ἔσται ἡ χάρις· ἢ οὖν οὔτως ἐροῦμεν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ, ὅτε ὑπέρ τυνος λέγομεν, ἢ ἐξετάσομεν κάνταῦθα τὴν αἰτίαν, καθ' ἣν τόδε τὸ εὐεργέτημα ἐπραξεν. οἶον ἔαν ὑπὲρ τυραννοκτόνου λέγωμεν, ἐροῦμεν ὅτι φιλόπολις ὁν καὶ μὴ φέρων ὁρᾶν τὴν πόλιν δουλεύονταν καὶ τυραννικοῖς ὑπηρετοῦσαν προστάγμασιν, ἀφειδήσας ἑαυτοῦ καὶ τὸν θάνατον παρ' οὐδὲν θέμενος ἐπὶ τὴν ἀφόπολιν ὥρμησε, καὶ τὸν τύραννον, ὃν ὁ πλιτῶν τόσαι καὶ τόσαι ἐτίθουν φάλαγγες, λαθὼν ἀπέκτεινεν· οὕτω δὲ καλεῖται τὸ κεφάλαιον γνώμη, διότι ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ προσώπου ἐξετάζομεν γνώμην, καθ' ἣν τόδε τι ἐπραξεν· εἰκότως δὲ καὶ ταύτην τὴν τάξιν ἔλαχε· μετὰ γὰρ τὸ κεφάλαιον τὸ ἀναλογοῦν προδιηγήσει, ὅπερ 15 ἢν τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, καὶ μετὰ τὴν ἔκθεσιν, ἥτις ἢν ἐοινία διηγήσει, αὐξήσαντες τὸ πρᾶγμα διὰ συγκρίσεως καὶ μέγα αὐτὸ δείξαντες, ἵνα μήτις ὑπολάβῃ ἀκουσίως τὸν πράξαντα τοῦτο δρᾶσαι, καὶ παρὰ τοῦτο εἰ καὶ μέγιστον ἥμαρτεν, ὅμως συγγνώμης αὐτὸν ἀξιώσῃ. διὰ τοῦτο με- 20 τὰ ταῦτα τὰ κεφάλαια κεχρήμεθα εὐθὺς τῇ γνώμῃ, δεινύντες, ὅτι ἐκών ὁ κατηγορούμενος ἡδίκησεν, ἢ ἥμαρτε καὶ οὐκ ἄκων. Εἰς τὸ αὐτό. Εἶτα γνώμην κεφάλαιον· ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐποίεις, ἵν' ἦ· εἶτα ἐποίεις κεφάλαιον καλούμενον γνώμην. Διαβάλλων τὴν τοῦ 25 πράξαντος διάνοιαν· ὁ μὲν ἐξηγητῆς τὴν τοῦ πράγματος διάροιαν ἀνέγνω, καὶ φησιν, ὅτι πρᾶγμα λέγει ὁ Ἀριθόριος αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον, καθ' οὐ τὸν λόγον ποιούμεθα, τυραννίδα, μοιχείαν, τὸ λιπεῖν τὴν τάξιν· τῶν δὲ βιβλίων τὰ πλείω τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν 30 ἔχει, καὶ ἔστιν κρείττων ἡ τοιαύτη γραφή. Διαβάλλων τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν· ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ διαβάλλομεν τὴν τοῦ πράξαντος διάροιαν, δει-

κνύντες, ὅτι οὐκ ἐκ τεῦ παρατυχόντος τόδε τὸ δεινὸν εἰργάσατο, ἀλλὰ πονηρὸς ὡν, καὶ τάδε τὰ φαῦλα διαρρούμενος, οὐκ ἀεὶ δὲ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν διαβάλλομεν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐπαινοῦμεν, ὡς ὅταν ὑπέρ τινος ὁ κοινὸς τόπος ὑπάρχῃ, οἷον ὑπέρ ἀριστέως ἢ τινος τοιούτου· ὥστε λέγων ὁ Ἀρθόνιος τὸ „εἴτα γνώμην κεφάλαιον ἐποίεις, διαβάλλων τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν,“ παραπλήσιόν τι λέγει οἷς εἴρηκεν ἀνωτέρῳ· εἴτα ἐποίεις τὴν σύγκρισιν ἐκ παραθέσεως
 10 συνάγων τῷ κατηγορουμένῳ τὸ μεῖζον· ἐλλιπῶς γάρ εἴρηκε κατ’ ἀμφότερα. Εἰτα παρέκβασιν, στοχαστικῶς, κακίζων τὸν φθάσαντα βίον· ἐπειδὴ διὰ τῶν προλαβόντων κεφαλαίων αὐξήσει καὶ καταδρομῇ κατὰ τοῦ προκειμένου πράγματος ἐχρησάμεθα, ἵνα μήτις
 15 οἱηθῇ αὐτὸ μόνον πρᾶξαι τὸ δεινὸν τὸν κοινόμενον, τὸν δὲ φθάσαντα βίον ἐπ’ ἀγαθοῖς διανῦσαι, καὶ παρὰ τοῦτο συγγνώμης ἄξιος νομισθείη αὐτῷ ὁ κατηγορούμενος, διὰ τοῦτο καὶ τῷ παρόντι κεχρήμεθα κεφαλαίῳ ἀνατρέχοντες ἐν αὐτῷ εἰς τὸν φθάσαντα τοῦ κατηγορουμένου
 20 βίον, καὶ ἔτερα λέγοντες πλείω ὅμοια τῷ παρόντι ἐν τοῖς προλαβοῦσι τολμῆσαι αὐτὸν, καὶ ἄξιον εἶναι καὶ δι’ ἐκεῖνα οὐ διὰ τὸ παρὸν αὐτὸ μόνον κολασθῆναι· οἷον ὑποκείσθω κατὰ ἱεροσύλου μελετὴν ἡμᾶς κοινὸν τόπον, οὐκοῦν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἀναδραμόντες ἐς τὸν φθάσαντα βίον ἐροῦμεν οὔτως· δοκεῖ μοι ὁ τηλικοῦτον τολμῆσαι τόλμημα πολλὰς κλοπὰς καὶ τυμβωρυχίας ἐργάσασθαι πρότερον, ἀφ’ ὧν ὥσπερ ὁδῷ προϊὼν καὶ ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἀφορμὴν τοῦ κέρδους ἀπήντησεν, ὥστε δίκαιός ἐστι καὶ τῶν φθασάντων, οὐ τοῦ παρόντος μόνου δίκην ἐκτίσαι. Παρέκβασιν καὶ ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ πλὴν στοχασμοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς. ἀλλὰ τὴν μὲν γνώμην οὔτω καὶ αὐτὸς ὀνομάζει γνώμην, τὴν δὲ παρέκβασιν ποιότητα ὀνομάζει, διότι

ἐν αὐτῇ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα ἔξετάξομεν· ὁ μίγ-
τοι Ἀφθόνιος παρέκβασιν ὄνομάζει τὸ τοιοῦτον κεφά-
λαιον, διότι ἐν αὐτῷ τῶν προκειμένων ἔξιστάμενοι περὶ
τῶν φθασάντων σκοποῦμεν· καὶ ὁ μὲν Ἀφθόνιος τὸν
φθάσαντα μόνον βίον τοῦ κοινομένου ἀξιοῖ κακίζεσθαι 5
ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ, σὺ δὲ εἰ θέλεις καὶ τὸν μῆλ-
λοντα ἔξετάσεις, λέγων ὅτι, εἰ μὲν ἀφεθεῖ ἀτιμώρητος,
καὶ χείρονα ὡν ἐποιεῖ, πράξει, εἰ δὲ τιμωρηθείη, εἰς
τὸ κρείττον μεταβληθήσεται· εἰκότως δὲ αὐτῇ ἡ τάξις
τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἀπονενέμηται, οὔτε γὰρ πρὸ τοῦ 10
ἐναντίου ἔδει ταχθῆναι αὐτὸ διὰ τὸ ἐναντίον προδιηγή-
σει ἀναλογοῦν, ὡς ἔδείκνυεν, μετὰ τὰ προοίμια προσή-
κεν τάττεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς ἐκθέσεως, δέον γὰρ
καὶ αὐτῇ διηγήσει ἀναλογοῦσαν μετὰ τὴν οίοντα προ-
διηγήσιν ταχθῆναι· ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῶν ἄλλων οίον τῆς 15
συγκρίσεως καὶ τῆς γράμμης, ἐπειδὴ περὶ τοῦ νυνὶ κοι-
νομένου πράγματος ταῦτα διαλαμβάνοντα καὶ κατὰ τοῦ-
το κοινωνοῦντα τῇ ἐκθέσει καὶ αὐτῇ περὶ τούτου δια-
λαμβανούσῃ οὐκ ἔδει διαξευχθῆναι αὐτῆς διὰ τῆς παρεκ-
βάσεως, ἡ τις οὐ περὶ τοῦ νυνὶ κοινομένου καὶ αὐτῇ 20
διαλαμβάνει, ἀλλὰ περὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ με-
τὰ τὰ ἐπιφερόμενα ἐπιχωρεῖ τὴν παρέκθεσιν τεθῆναι,
οίον μετὰ τὸ νόμιμον καὶ τὰ ἔξῆς· ἐκεῖνα γὰρ ἐν τῷ τέ-
λει τοῦ λόγου ὀφείλουσι τίθεσθαι, διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
τελικὰ ὄνομάζεται. Εἰς τὸ αὐτό. Είτα παρέκβασιν· 25
ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐποίεις· στοχαστικῶς κακίζων τὸν
φθάσαντα βίον. εἰκότως ἔμη τὸ στοχαστικῶς· εἰ μὲν
γὰρ ἦν τὸ πρόσωπον, καθ' οὐ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ λέγο-
μεν, ὡρισμένον, οίον Περικλῆς, Λιγοσθένης, οὐκ ἀν
στοχαστικῶς ἔλεγομεν ἀλλ' ἀπογαντικῶς, καὶ ὡς ἀκρι- 30
βῶς εἶδε τις· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὡρισμένον ἐστὶν, εἰκότως
ἀπὸ τοῦ νῦν πεπραγμένου στοχαζόμενοι ἔρουμεν, τις
ἥν ὁ τοιοῦτος κατὰ τὸν παρελθόντα βίον. Κακίζων

τὸν φθάσαντα βίον· κανταῦθα ἐλλιπῶς εἴρηκεν· οὐ γὰρ ἀεὶ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ κακίζομεν τὸν φθάσαντα βίον τοῦ περὶ οὐ δὲ λόγος· ἔστι δὲ ὅτε καὶ μεγαλύνομεν, ὡς ὅτε ὑπέρ τινος λέγομεν· εἰτα ἐλέου ἐκβολὴν,
 5 πάσας τὰς ἄλλας προφάσεις, δι’ ᾧ εἰκός ἔστι τὸν κατηγορούμενον συγγνώμης ἀξιωθῆνα διὰ τῶν προλαβόντων ἡμῶν ἀνελόντων κεφαλαίων. οἶον τὴν ἐκ τοῦ ἀκουσίως ἡμαρτηκέναι διὰ τοῦ ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῆς συγγνώμης, καὶ τὴν ἐκ τοῦ μὴ τὸ παρὸν μόνον πλημμελῆ-
 10 σαι διὰ τῆς παρεκβάσεως· ἐπειδὴ εἰκός ἔστιν καὶ διὰ τιλανθρωπίαν τῶν δικαζόντων συγγνώμης τινὸς ἀξιωθῆναι καὶ μάλιστα εἴ τις ἔξεταζόμενος ἔχει γυναικαὶ οἰμώζουσαν καὶ παῖδας παραγομένους καὶ πρεσβύτας ἰστεύοντας, διὰ τοῦτο δίδωσιν ἡμῖν ἡ τέχνη ἀφορμὰς, δι’ ᾧ
 15 καὶ τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης αἵτίας συμπάθειαν τοῖς κινδυνεύοντιν ἀποκλείσομεν· ἔροῦμεν γὰρ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ κατὰ μὲν ιεροσύλου λέγοντες, μή μοι τὴν νῦν δακρύουσαν ὁρᾶτε γυναικαὶ, μηδὲ τοὺς ἄλλους, ὅσοι ἐν προσχήματι κατηγεῖ τοῦτον δὴ τὸν πονηρὸν ἔξαιτοῦνται,
 20 ἀλλ’ ἐκεῖνον τὸν καταγρονοῦντα τῶν θεῶν, τὸν προσιόντα τοῖς ἀνακτόροις, τὸν ἀνασπῶντα τὰς θύρας, τὸν τῶν ἀναθημάτων ἀπτόμενον· ἥ καὶ οὔτως· ἵσως δέ τινες αὐτὸν ἔξαιτήσονται, γυνὴ κλαίουσα,¹¹ καὶ παῖδες ὁρανίαν ἀποδυρόμενοι, ἀλλ’ ὑμεῖς, ὅτε τούτους ὁρᾶτε δακρύοντας,
 25 τότε καὶ τοὺς θεοὺς ἀγανακτοῦντας ἐφ’ οἷς ὑβρίσθησαν ὑπολάβετε, καὶ τὴν παρ’ ἡμῶν ζητοῦντας ἐνδίκησιν· οὕτω γὰρ ἂν ἐκείνοις καὶ οὐ τοῖς τούτου παισὶ τὴν ψῆφον ἔξενέγκοιτε· ὡσαύτως ἂν κατὰ ἀνδροφόνου λέγωμεν, ἔροῦμεν, ἀλλὰ δείγσεται γυνὴ ὁδυρομένη καὶ χηρείαν προβαλλομένη· καὶ παῖδες ὁρανίαν καὶ ἀνηλικιότητα προβαλλομένοι, σκοπήσατε δὴ, ποιός ἔστιν ὁ ἐλεεινότερος,

¹¹ Vind. κλέουσα.

ὅ παρὰ τούτου οἰκτρῶς ἀναιρεθεὶς, καὶ τῆς ξωῆς ἀδίκως στερηθεὶς, ἢ οἱ τούτου παῖδες καὶ ἡ γυνή· πάντως ἐκεῖνος, οὐκοῦν καὶ τὴν ψῆφον ἐκείνῳ ἐνεγκεῖν προθυμήθητε. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ τοῦ ἑλέου ἐκβολὴ, ὡς φησιν ὁ Γεωμέτρης, διπλῇ ἐστιν· ἡ μὲν ἐκ τοῦ ὄμοίου, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἀνομοίου. ἐκ τοῦ ὄμοίου μὲν, ὅτε τοῖς ὄμοίοις ὄμοια συμπαραβάλλουμεν, οἷον παιδία οὖν καὶ γυναικεῖς καὶ φίλους παραστήσεται, καὶ κλαύσει καὶ τούτοις ἑαυτὸν ἔξατήσεται· ἀλλ' ὅταν ταῦτα ποιῇ, ὥσπερ εἰ κατὰ προδότουν ἡ τυράννου λέγομεν, τότε νομίσατε καὶ τοὺς ὑμῶν 10 παρεστάναι παῖδας καὶ τὴν γυναικεῖς καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον ὑμᾶς ἐννακεῖσθαι. καὶ ἡ τούτου δὲ τῶν γονέων καὶ τῶν παιδῶν παραγωγὴ τῆς τῶν ἡμετέρων παΐδων ἡ ὕβρεως ἢ σφαγῆς γινέσθω πάντων ἀνάμνησις, καὶ ὁ κατὰ ἀνδροφόρου δὲ τὸν αὐτὸν οἰκειότατα ἔξει λόγον, ὅταν λέ- 15 γωμεν τοὺς τοῦ πειρονευμένου παῖδας καὶ τοὺς γονέας καταροήσατε ἡ Θεάσασθε, οἵς πολλῷ φιλανθρωπότερον καὶ δικαιότερον δοῦραι τὴν ψῆφον ἢ τούτοις, καὶ οὕτως μὲν ἀπὸ τοῦ ὄμοίου· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνομοίου, ὅταν τείχη καὶ χώρας καὶ στρατόπεδον καὶ συμμάχους¹² παρα- 20 βάλλωμεν καὶ νόμους, ὥσπερ καὶ ὁ Λημοσθένης μετεγειρίσατο.¹³ τοῦ γὰρ Μειδίου ταῦτα παριστῶντος καὶ δεομένου τῶν δικαιστῶν, αὐτός φησιν, ὅτι καὶ τοὺς νόμους ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους νομίσατε παρεστάναι· οἵς πολλῷ δικαιότερον ἢ τοῖς τούτου παισὶ τὴν ψῆφον ἐπενεγ- 25 ζεῖν. ξητήσῃ δ' ἂν τις, εἰ ἐν τοῖς ὑπέρ τινων κοινοῖς τόποις τὸ τοιοῦτον ἐμπίπτει κεφάλαιον· καὶ ἐστιν εἰπεῖν, ἡ μηδόλως ἐμπίπτειν αὐτὸ τοῖς τοιούτοις τῶν κοινῶν τόπων, ἐπεὶ μηδὲ πάντα ἀγάγῃ ἐμπίπτειν πᾶσιν, ἢ καὶ εἰ ἐμπίπτει, μετά τινος μεθόδου ἡ Θεραπείας ἐμπεσεῖ— 30

12 Post συμ. Vind. repetit καὶ χώρας.

13 In Mid.

ται, ὅτε οὐδὲ ἐλέους ἐκβολὴ ἀλλ' εἰσβολὴ μᾶλλον ἐλέους γενήσεται, λεγόντων ἡμῶν οὕτως, οἷον ἐὰν ὑπὲρ τυραννοκτόνου λέγωμεν· ἐνθυμήθητε, ὡς ἄνδρες, ἐν ὅσῃ μὲν εὐθυμίᾳ¹⁴ οἱ τοῦ τυραννοκτόνου παῖδες καὶ ἡ γυνὴ τῇ 5 προσδοκίᾳ τοῦ γέρως καὶ τῇ τῶν δωρεῶν ἐλπίδι γεγόνασιν· ἐν ὅσῃ δὲ πάλιν ἀθυμίᾳ καὶ λύπῃ γενήσονται, εἴ τι παρὰ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν συμβαίη γενέσθαι· ταῦτα δὴ πάντα ἐνθυμηθέντες καὶ τὴν τε γυναικα τοῦ εὐεργέτου ἐλεήσαντες καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας οἰκτείραντες ἀπόδοτε 10 τῷ τὴν πόλιν ἐλευθερώσαντι ἀξίαν τῆς εὐεργεσίας τὴν ἀμοιβήν· οὕτω γὰρ ἂν αὐτά τε πάλιν ἐπὶ μειζούσι τὴν πόλιν εὐεργετήσῃ καὶ τοὺς οἰκείους παῖδας ξηλωτὰς τῆς ιδίας ἀρετῆς γενέσθαι ἐκπαιδεύσῃ. ἀλλ' εἰ καὶ μόνον ἐκβάλλομεν ἐν τοῖς κοινοῖς τόποις τὸν ἔλεον, ἀλλ' ἔστιν 15 ὅτε καὶ αὐτοὶ ἐλεεινολογούμεθα, καὶ πρὸς ἔλεον τὸν δικάζοντα φέρειν πειρώμεθα, ἢ πῶς τὸ παρὸν ἐλέους ἐκβολὴ ὠνόμασται ἢ οὐδὲν θαυμαστὸν τοῦτο; ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ κατὰ νόμου εἰσφορὰν γυμνασίᾳ οὐ μόνον συνηγορεῖν ἐγγαροῦν νόμῳ τεθέντι,¹⁵ ἀλλὰ καὶ κατηγορεῖν καὶ λύ- 20 ειν, ὅμως ἀπὸ τοῦ εἰσφέρειν μόνον εἰσφορὰ νόμου ὠνόμασται, οὕτω κάνταῦθα, εἰ καὶ μόνον τὸν ἔλεον ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἐκβάλλομεν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐλεεινολογούμεθα, ὅμως ἀπὸ τοῦ μόνον τὸν ἔλεον ἐκβάλλειν ἐλέους ἐκβολὴ ὀνομάζεται τὸ κεφάλαιον. ἢ ὅτι ὥσπερ ἐπὶ 25 τῶν ἄνω κεφαλαίων, οἷον τῆς γνάμης, τῆς παρεκβάσεως τὴν διδασκαλίαν ἐφαίνετο ποιούμενος ὁ Ἀιφθόμιος μόνοις τοῖς κατά τινων κοινοῖς τόποις ἀρμόδιον, καίτοι μηδὲν ἦττον καὶ τοῖς ὑπέρ τινων κοινοῖς τόποις τῶν τοιούτων ἐμπιπτόντων, οὕτω καὶ τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὡς 30 πρὸς τοὺς κατά τινων τόπους ἐλέους ἐκβολὴ ὠνόμασται. Τί οὖν τοῦτο ποιεῖ καταλιμπάνων ἡμᾶς τὰ ἐναντία ἔξω-

14 Vind. εὐθυμείᾳ.

15 Vind. τιθέντι habet: νόμῳ om.

Θεν προσεπινοεῖν· εἰ γὰρ ἐν τοῖς κατά τινων κοινοῖς τόποις ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῇ γνώμῃ τὴν τοῦ πράξαντος διαβάλλειν διάνοιαν διδασκόμεθα, ἐν τοῖς ὑπέρ τινων τὸ ἐναντίον ποιήσομεν· οὐ γὰρ διαβαλοῦμεν τὴν τοῦ πράξαντος διάνοιαν, ἀλλ᾽ ἐπαινέσομεν καὶ θαυμάζομεν. καὶ 5 εἰ ἐν τοῖς κατά τινων κοινοῖς τόποις πάλιν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῇ παρερβάσει τὸν φθάσαντα βίον τοῦ ὑποκειμένου προσώπου κακίζομεν, ἐν τοῖς ὑπέρ τινων τούναντίον ποιήσομεν, ἐπαινοῦντες τὸν ἄγωθεν βίον καὶ μεγαλύνοντες, καὶ ἐν τοῖς κατά τινων πάλιν τόποις τὸν ἔλεον ἐκβάλλο- 10 μεν, ἐν τοῖς ὑπέρ τινων οὐκ ἐκβαλοῦμεν, ἀλλ᾽ εἰσενέγκωμεν μᾶλλον τὸν ἔλεον· καὶ παρὰ τοῦτο οὐκ ἐκβολὴν ἔλεον ἀλλ᾽ εἰσφορὰν ἔλεον ἢ τι τοιοῦτον τὸ κεφάλαιον ὄνομάσομεν.

Καὶ τελευταῖα τοῦ προγυμνάσματος τὰ τε- 15 λικὰ ¹⁶ ἐποίεις κεφάλαια. Ζητεῖται διατί τὰ τοιαῦτα κεφάλαια τελικὰ ὄνομάζεται· καὶ τινες λέγουσι διὰ τοῦτο τελικὰ αὐτὰ ὄνομάζεσθαι, διότι τὰ τέλη πάντων περιέχουσι τῶν πραγμάτων· ἀλλὰ γάρ ἔξετάζονται πράγματα, κατὰ ταύτας δὴ τὰς δυνάμεις ἔξετάζονται πάν- 20 τως, ὡς νόμιμον ἢ ἄνομον, ὡς δίκαιον ἢ ἄδικον καὶ τὰ λοιπά· ἢ οὖν διὰ ταῦτα τελικὰ ὄνομάζονται, ἢ ὅτι ἔκαστον τῶν τοιούτων αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν δύναται ἐπιθεῖναι πέραις τῷ λόγῳ. οὗτω γὰρ καὶ ὁ Δημοσθένης τῷ συμφέροντι κεφαλαίῳ μόνῳ χρησάμενος τοὺς Ὀλυνθιακοὺς 25 λόγους ἔξεπλήρωσεν. ἀλλ᾽ εἰ τὰ παρόντα κεφάλαια τηλικαύτιν δύναμιν ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ ἔκαστον αὐτῶν δίχα τῶν ἄλλων τιθέμενον ἐκπληροῦν δύνασθαι τέλεον λόγον, πῶς ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἀπλοῦ ὄντος πάντα τιθέναι δυνάμεθα, καθά διδασκόμεθα· συμ- 30 βινει γὰρ παρὰ τοῦτο μόνον μὴ εἶναι γύμνασμα ἀτελές

16 Vind. τελευταῖα.

τὸ παρόν, ἀλλὰ καὶ τῶν τελείων λόγων τελειότερον· εἴγε
ἐκείνων μέν τινας καὶ δι' ἐνὸς τῶν τελικῶν κεφαλαίων
ἐκπληροῦμεν ἔσθ' ὅτε· τὸν δὲ κοινὸν τόπον μελετῶντες
οὐ μόνον τὰ ἔξ ἀπαιτούμεθα τιθένται, ἀλλὰ καὶ ἐτέροις
5 κεφαλαίοις ἀναγναζόμεθα ἐν αὐτῷ¹⁷ πρὸς τοὺς τελικοῖς
χρῆσθαι· λέγω δὴ τῷ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, τῇ ἐκθέσει, τῇ
συγκρίσει, τῇ γνώμῃ, τῇ παρεκβάσει, τῇ¹⁸ τοῦ ἐλέου
ἐκβολῇ· λέγομεν οὖν πρῶτον μὲν, ὅτι οὐ πάντα ἀναγ-
καῖον πάντως τὰ τελικὰ κεφάλαια ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ
10 τίθεσθαι, ἐπεὶ μηδὲ αὐτὸς ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ μελέτῃ
αὐτοῦ τοῖς πᾶσι χρῆται· ἄλλως τε δὲ ὥσπερ ἐπὶ τέλει
τῶν τελείων λόγων μετὰ τὴν ἀγωνιστικὴν κεφάλαια τε-
λευταῖα τὰ τελικὰ τίθεμεν, οὕτω καὶ ἐν τῷ παρόντι γυ-
μνάσματι γυμναζόμεθα, μετὰ τὰ προηγησάμενα κεφά-
15 λαια τελευταῖα τὰ τελικὰ τιθένται· ἔτι δὲ καὶ εἰ τοιούτοις
κεφαλαίοις τινὰς τῶν πολιτικῶν διαιροῦμεν λόγων καὶ
κατὰ ταῦτα¹⁹ μελετῶμεν ἐκείνοις, ἀλλ᾽ ἐκεῖ μὲν ἄλλως
αὐτὰ μεταχειριζόμεθα, ἐπιχειρήμασιν, ἐργασίαις, ἐνθυ-
μήμασι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κατὰ τὴν πραγματικὴν ζη-
20 τῆμασιν· ὅτε καὶ ἔκαστον τῶν τελικῶν κεφαλαίων τελείας
στάσεως ἔχει διαιρεσιν· οἷον τὸ νόμιμον μιᾶς τῶν νομι-
κῶν, ἡ δῆτοῦ καὶ διανοίας, ἡ συλλογισμοῦ ἡ ἀντιομίας
ἡ ἀμφιβολίας· τὸ δίκαιον πάλιν μιᾶς τῶν δικαιολογικῶν,
ἡ ἀντιλίψεως, ἡ ἀντιστάσεως, ἡ ἀντεγκλήσεως ἡ μετα-
25 στάσεως, ἡ συγγνώμης· ἐν μέντοι τῷ κοινῷ τόπῳ οὐχ
οὕτω τὰ τοιαῦτα κεφάλαια πλατύνειν κελευόμεθα ἀπαι-
τούμενοι, ἀλλ᾽ εἰς τοσοῦτον αὐτὰ μεταχειριζόμεθα, ὅσον
δεῖξαι μόνον εἰς γνῶσιν ἐλθόντες τῆς τῶν κεφαλαίων
φύσεως, καὶ ὅρα καὶ αὐτὸν τὸν διδάσκαλον, ὅπως ἐν τῇ

μετέ-

17 Vind. αὐτῷ τῷ.

18 Vind. τὸ τοῦ ἑλαίου.

19

Vind. ταῦτα.

μελέτηι αὐτὰ τίθησι. Νόμιμον· ἐν τῷ νομίῳ κεφαλαιώι εἰς αὐτὸν ἔχομεν νόμον κείμενον, ἐκείνῳ χρησόμεθα, οἷον ὑποκείσθω μελετὴν ἡμᾶς κατὰ ιεροσύλων κοινὸν τόπον· εἰ γοῦν ἔχομεν νόμον κελεύοντα τοὺς ιεροσύλους τεθνάντα, ἐροῦμεν, ὅτι οἱ νόμοι τοσοῦτον τὴν ιεροσυλίαν 5 ἐμίσησαν, ὥστε καὶ θάνατον τὸ ἐπιτίμιον ταύτης ὠρίσαντο· ὑμεῖς τοίνυν, εἰ μὲν τοῖς νόμοις πειθόμενοι τὸν ιεροσυλον ἀποκτείνητε, ὁρθῶς ποιήσετε, εἰ δὲ ἀπολῆσαι τε καὶ τὸ ζῆν αὐτῷ χαρίσασθαι θελήσετε, ἀναξίως τε ἑαυτῶν καὶ τῶν νόμων φανῆτε δικάζοντες. εἰ δὲ μὴ ἔχο- 10 μεν νόμον κείμενον, τότε τὸ ἐναντίον τῷ προκειμένῳ σκοπήσομεν· καὶ εἰ εὔροιμεν ἐπ’ ἐκείνῳ νόμον κείμενον, ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἐπιχειρήσομεν· οἶον ἔστω μελετὴν ἡμᾶς κοινὸν τόπον κατὰ λειποτάκτουν· ἐναντίον δὴ τῷ λειποτάκτῃ ὁ ἀριστεύς· εἰ γοῦν ἔχομεν νόμον κελεύοντα τοὺς 15 ἀριστεῖς στεφανοῦσθαι, ἀπ’ ἐκείνουν ἐπιχειροῦντες ἐροῦμεν, ὅτι οἱ νόμοι τοσοῦτον τοὺς τὴν οἰκείαν τάξιν καταλιμπάνοντας ἐν πολέμῳ καὶ ὅσον τὸ ἐπ’ αὐτοῖς τοὺς συστρατιώτας προδιδόντας ἐμίσησαν, ὅσον τοὺς ἀριστεῖς ηγάπησαν. εἰ οὖν ἐκείνους στεφάνων ἀξιοῦσθαι 20 καὶ γερῶν διορίζονται, πάντας τοὺς λειποτάκτας κολάζεσθαι βούλονται· εἰ δὲ μηδὲ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἔχομεν νόμον κείμενον, ταῖς καθολικαῖς ταύταις ἐννοίαις χρησόμεθα λέγοντες, ὅτι οἱ νόμοι τοὺς τὰ φαῦλα πράττοντας μισοῦσι καὶ παρὰ τοῦτο κολάζουσι, καὶ ὑμεῖς τοίνυν, 25 εἰ μὲν τοῦτον πονηρὸν ὅντα κολάσετε, τὸ τοῖς νόμοις δοκοῦν ποιήσετε. εἰ δὲ ἀνεύθυνον αὐτὸν ποιήσετε, τῶν τε νόμων ἀπεναντίας χωρίσητε, καὶ οὐ πρὸς τὸ δοκοῦν τούτοις φανῆτε τὰς ψήφους ποιούμενοι.

Τὸ δίκαιον ἐν μὲν τοῖς κατά τινων ἀντεγκληματι- 30 κὸν ἐμπεσεῖται, λεγόντων ἡμῶν· δίκαιόν ἐστι τὸν τόδε δεινὸν τετολμηζότα ἀξίαν ὃν ἔπρεπεν ὑποστῆναι τὴν δίκην· ἐν δὲ τοῖς ὑπέρ τινων ὡς ἀντιστατικόν· φῆσομεν

γάρ εἰ καὶ μεγάλα ἔστιν ἄπερ αἰτεῖται, δίκαιον ἔστιν
ὅμως αὐτὰ δοῦναι τῷ εὐεργέτῃ, ἐπὶ μεγάλοις γάρ καὶ
αὐτὸς τὴν πόλιν ἀφέλησε. Τέτακται δὲ τὸ δίκαιον εἰκό-
τως μετὰ τὸ νόμιμον· συγγενειάζουσι γάρ ἀλλήλοις τὰ
5 κεφάλαια· εἴ τι γάρ νόμιμον, τοῦτο καὶ δίκαιον.

Συμφέρον· τῷ συμφέροντι ἐν μὲν τοῖς κατά τι-
νων κοινοῖς τοιᾶςδε χρησόμεθα· ἔροῦμεν γάρ ὅτι εἰς
· πολλὰ ὠφελήσει τὴν πόλιν ἡ τοῦ προκειμένου τιμωρία·
οὐδεὶς γάρ τοῦτον τιμωρηθέντα ἴδων τοιοῦτόν τι τὸ
10 ἀπὸ τοῦτο τολμήσει, δεδοικώς μὴ τὰς αὐτὰς ὑποσταίη
τούτῳ κολάσεις· ἐν δὲ τοῖς ὑπέρ τινων ἐκείνως πολλοὺς
καὶ ἄλλους εἰς τὸ τὴν πόλιν εὐεργετεῖν ἐπαλείψομεν, εἰ
τὸ καταθύμιον τῷ νῷ εὐηργετηκότι ποιήσομεν· εἰ δὲ μὴ
τάδε τελέσομεν, ἀποκλείσομεν τῇ πατρίδι τὰς εὐεργεσίας·
15 καὶ οὐδεὶς μετὰ ταῦτα προθυμηθείη καλῶς τὴν πόλιν
ποιῆσαι· εἰκότως δὲ αὐτὸ μετὰ τὰ προηγησάμενα, φημὶ
τὸ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον, τέτακται, τὰ μὲν γάρ ἀνω-
τέρω κεφάλαια ἀποφαντικῶς φασιν, ὅτι νόμιμον καὶ δί-
καιον ἔστι τὸ πρᾶγμα· τὸ δὲ συμφέρον, ἄτε δὴ περὶ
20 τῶν ἐκβησομένων ἔχον τὴν ζήτησιν, στοχαστικῶς περὶ
τὸν λόγον ἐκφέρεται, ἀδηλον γάρ ἀνδρὶ τὸ μέλλον· ὅσον
τοίνυν ἀσφαλέστερον τοῦ στοχαστικοῦ τὸ ἀποφαντικὸν,
τοσοῦτον προτακτέον τὰ ἀγώτερα κεφάλαια τοῦ συμφέ-
ροντος. Λυνατόν· ἐν τῷ δυνατῷ εἰ κατά τινος λέγο-
25 μεν, ἔροῦμεν· εἰ μὲν μὴ δυνατῶς ἔχομεν τὸν τόδε εἰργα-
σμένον ²⁰ κολάσαι, ἵσως ἀν εἴχομεν τινα λόγον τοῦτον
μὴ τιμωρήσαντες· ἐπεὶ δὲ κύριοι ἐσμεν τῆς ²¹ αὐτοῦ καὶ
τιμωρίας καὶ ἀπολύσεως, τί ἀν εἴποιμεν τοὺς πονηροὺς
ἐλευθεροῦντες καὶ ἀνευθύνους μένειν ἐῶντες; εἰ μέντοι
30 περὶ τινος λέγοντες ἔροῦμεν· εἰ μὲν μὴ δυνατὸν ἦ νῦν
δοῦναι τῷ εὐεργέτῃ, ὅπερ αὐτὸς αἰτεῖ, εἴχομεν ἀν τινα

20 Vind. ἐργασμένον.

21 Vind. τοῖς.

πρόσφασιν μὴ διδότες. ἐπεὶ δὲ καὶ πολλῷ μείζονα ὡν αὐτὸς αἰτεῖ δοῦναι ἴσχύομεν, τί ἀν ἔχουμεν εἰπεῖν, εὐτελεστέρων φειδόμενοι; συμπλέκεται δὲ τὸ δυνατὸν τῷ συμφέροντι εἰκότως, ἐπειδὴ καὶ θατέρουν θάτερον ἀπολειψθὲν οὐδὲν ἴσχύει· εἰ γὰρ καὶ συμφέρει, μὴ δυνάμειθα 5 δὲ, οὐ πράττομεν οὐδέν. Ἐνδοξον· ἐν τῷ ἐνδόξῳ ἔξετάσομεν, τίς δόξα τῇ πόλει καὶ τοῖς δικαιοῦσιν ἐπελεύσεται, εἰ τόδε ποιήσουσιν· οἶον εἰ κατά τινος λέγομεν, γῆσομεν, μεγίστην ἥ τοῦ κρινομένου τιμωρία προξενήσει τῇ πόλει τὴν εὔχλειαν· δόξει γὰρ τούτου τιμωρηθέντος 10 τοὺς πονηροὺς μὲν μισεῖν, τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν· διαφέρει δὲ τοῦτο τοῦ συμφέροντος, κοινωνοῦν αὐτῷ κατὰ τὴν τῶν ἐκβιησομένων ζήτησιν, καὶ μὲν ἐν γοῆμασιν ἥ τοιούτῳ τινὶ ἐστι· τὸ δὲ ἐνδοξον εἰς δόξαν ἥ ἀδοξίαν τείνει τῶν τοιούτων· τέθειται δὲ μετὰ τὸ συμ- 15 φέρον τὸ ἐνδοξον, ὡς δυνατώτερον ἀν ἐκείνου πρὸς πειθώ, πλέον γὰρ πείθει τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὸ ποιῆσαι τόδε τῷ²² μέλλειν αὐτὸν ὠφεληθῆναι ἀπὸ τούτου, ὅπερ ἐστὶν τοῦ συμφέροντος, ἥ τῷ μέλλειν δόξαν πρήσασθαι, ὅπερ ἐστὶν τοῦ ἐνδόξου.

20

Ἐκβιησόμενον· Τὸ ἐκβιησόμενον τέλος ὃν τοῦ συμφέροντος, ζητούντων ἡμῶν, τί ἀγαθὸν ἐκ τοῦ ποιεῖν ἀποβίσεται, ἥ τί βλάβος ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν, ἵδια²³ τέθειται, καὶ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ συμφέροντι, διὰ τὸ διαφέρειν ἀλλήλων· καὶ γὰρ τὸ μὲν ἐν τῷ συμφέροντι ἀποβιη- 25 σόμενον ἐκ τῶν προσεχῶν λαμβάνεται, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν ἀπωτέρων·²⁴ οἶον εἰ μὲν λέγομεν, ὅτι δεῖ τιμωρηθῆναι τύραννον, ἵνα μὴ καὶ ἔτερος τυραννίσῃ, ἐκ τοῦ συμφέροντος ἐπιχειροῦμεν· εἰ δέ τι πολυπραγμονοῦμεν, ἐκ τῶν

22 Vind. τό. Supra lineam τῷ. 23 Vind. οἱ δίαι. o natum videtur ex commate in Med. praecedente. 24 Vind. ἀποτέρων.

ποδόφωτέρων πονήσομεν τὸ ἐκβησόμενον, οἶον ὅτι οὐκέτι καταλήψει τις τὴν ἀκρόπολιν, οὐκέτι τὴν πόλιν δουλώσει, οὐκέτι ἐκποδῶν τοὺς νόμους ποιήσει.

Π ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

5   Κοινὸς τόπος κατὰ τυράννου· ἐκ τοῦ ἐναντίου.

Ως ἔστι γὰρ νόμοι. Ἐπειδὴ διπλοῦς ἔστιν διπλοῦς κατὰ τυράννου τόπος, ὁ μὲν γὰρ κατὰ τοῦ ἥδη τυραννήσαντος καὶ καθαιρεθέντος τῆς τυραννίδος, ὁ δὲ κατὰ τοῦ μόνον μελετήσαντος τυραννῆσαι· ὥσπερ καὶ ὁ κατὰ 10 προδότον διπλοῦς, ἢ γὰρ κατὰ τοῦ ἥδη προδεδωκότος ἢ κατὰ τοῦ μόνον μελετήσαντος προδοσίαν καὶ φωραθέντος, νῦν δὲ Ἀφρόνιος οὐ τὸν κατὰ τοῦ ἥδη τυραννήσαντος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ μόνον μελετήσαντος τυραννῆσαι εἰς μελέτην μεταχειρίζεται. ἐπεὶ δὲ ἡττον δοκεῖ τὸ μελετῆσαι 15 τυραννίδα τοῦ τυραννῆσαι, ὁ σοφιστὴς ἐν τῇ μελέτῃ σοφίζεται καὶ τὰ μήπω γεγενημένα ὡς γεγενημένα λέγειν· φησὶ γὰρ νόμους ὑπεχέτω τὴν κόλασιν ὁ μηκέτι εἶναι τοὺς νόμους ποιῶν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, ὃ μελετήσας ποιῆσαι τοὺς νόμους μηκέτι εἶναι, ὁ μηκέτι εἶναι 20 τοὺς νόμους ποιῶν εἶπε, τὴν βουλὴν ἀντὶ πράξεως ἀπηρτισμένης λαβὼν· καὶ πάλιν ὑποκατιών φησιν, ὥστε ἀυφοτέρων ὑπεχέτω τὴν κόλασιν, ὃν τε πρότερον καὶ ὃν μετὰ ταῦτα λελύπηκεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν καὶ ὃν λυπῆσαι ἔμελλε, λελύπηκεν εἶπε· καὶ πάλιν λέγει· δίκαιον 25 δὲ τοσαύτην αὐτὸν ἐν ἡμῖν ὑποστῆναι τὴν κόλασιν, δῆμον αὐτὸς εἰς ἡμᾶς κατειργάσατο· κάνταῦθα²⁵ γὰρ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν κατειργάσασθαι ἔμελλε, κατειργάσατο εἶπεν.

· Εἰς τὸ αὐτό· ὡς ἔστι γὰρ νόμοι· τὸ προοίμιον ἔξενήνεκται κατὰ τὸ ἀντίθετον· ἔστι δὲ ἀντίθετον σχῆμα

25 Vind. καὶ ταῦθα.

κατ' αὐτὸν φάναι τὸν Ἐρμογένην²⁶ λόγος διπλασιάζων πάντα τὸν ὑποκείμενον νοῦν, οἷον ἡμέρας οὕσης δεῖ ποιεῖν τόδε· εἰ μὲν γὰρ μὴ ἦν ἡμέρα ἀλλὰ νῦξ, οὐκ ἔδει τοῦτο γίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐστὶν, δεῖ ποιεῖν αὐτό· ἐνταῦθα γὰρ εἰς μὲν νοῦς ὑπέκειτο, ὅτι ἡμέρας οὕσης⁵ δεῖ ποιεῖν τόδε· περὶ τούτου γὰρ ἦν ὁ λόγος· ἐδιπλασιάσθη δὲ, καθὸ οὐ μόνον ἐκεῖνο, περὶ οὐ ἦν ὁ σκοπὸς, εἴπομεν, ὅτι δεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον αὐτῷ²⁷ τὸ ἡμέρας δὲ μὴ οὕσης οὐ δεῖ ποιεῖν, ὃ ἀπεδείξαμεν μὴ δεῖν γίνεσθαι· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα ποτὲ μὲν ἔχει τὸ κατὰ¹⁰ φύσιν καὶ τὸ ἐναντίον, καὶ πάλιν τὸ κατὰ φύσιν ὡς προειρημένον ἔχει· ποτὲ δὲ λείπει τὸ πρῶτον μέρος, ὡς εἶναι τοιοῦτον· εἰ μὲν μὴ ἦν ἡμέρα, ἀλλὰ νῦξ, οὐκ ἔδει ποιεῖν τόδε, ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐστὶ, δεῖ ποιεῖν αὐτό· τοιοῦτόν εστι καὶ παρὰ τῷ Θεολόγῳ ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Βα-¹⁵ σιλειον ἐπιταγμῷ τό· „εἰ μὲν οὖν ἔώρων αὐτὸν γένει καὶ τοῖς ἐκ γέρους φιλοτιμούμενον·“ κακεῖ γὰρ λείπει τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἀντιθέτου· τὸ τοίνυν ἐν τῷ παρόντι προοιμίῳ ἀντιθέτον τέλειόν ἐστιν· ἔχει γὰρ τὸ κατὰ φύσιν καὶ τὸ ἐναντίον, καὶ πάλιν τὸ κατὰ φύσιν, καὶ²⁰ τὸ μὲν πρῶτον κατὰ φύσιν ἐστὶν, τὸ ὡς ἐστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται, νόμοις ὑπεχέτω τὴν κόλασιν, ὃ μηκέτι εἶναι τοὺς νόμους ποιῶν, εἰτα τὸ ἐναντίον, εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν δίκην διαφυγῶν δημοτικότερος ἐσεσθαι, τυχὸν ἄν τις αὐτὸν ἀφῆκε²⁵ τῆς δίκης· μετὰ τοῦτο πάλιν τὸ κατὰ φύσιν· ἐπειδὴ δὲ τὸ παρόν ἐκφυγῶν βιαιότερος ἐσται, ποῦ δίκαιον ἀρχὴν τυραννιδος τὴν τοῦ παρόντος καταστῆναι συγγνώμην; εἰςέτως δὲ διὰ τούτου τοῦ σχήματος τὸ προοιμιον ἐξενήνεγκεν ὁ Ἀριθόνιος· ἐστι μὲν γὰρ τὸ κάλλιστον σχῆμα³⁰ καὶ ἀγωνιστικώτατον ἄμα, ὡς μὴ μόνον τὸ προκείμενον

26 p. 117. 27 In Vind. supra lin. οὗ.

ἀποδεικνύον, εἰ τύχοι, καλὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον τούτῳ καπόν· ἔστι δὲ καὶ εἰς τὸ κοσμεῖν τὰ προοίμια ίκανώτατον διὰ τὸ ἔχειν καὶ πρότασιν ἐν ταῦτῷ καὶ κατασκευὴν καὶ ἀπόδοσιν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον κατὰ φύσιν,
 5 τὴν τῆς προτάσεως ἐκπληροῦ χρείαν. τὸ δὲ ἐναντίον τὴν τῆς κατασκευῆς· τὸ δὲ δεύτερον κατὰ φύσιν τὴν τῆς ἀποδόσεως. Εἰς τὸ αὐτό. ὡς ἔστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται· τὸ ὡς οἱ μὲν ἀντὶ τοῦ ἐπεὶ παρέλαβον, οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ ἔως· ὅστε εἶναι πρὸς
 10 διασυρμὸν καὶ χλευὴν τοῦ ἀδικήσαντος, ἵνα νοῆται οὕτως· τέως, ἔως ἔστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται, καὶ οὐχ ὥσπερ οὗτος ἥλπισε καταλέγονται, νόμοις ὑπερέτω τὴν κόλασιν· καὶ παραβολικὸν αὐτὸς εἶναι λέγει, ἀντὶ τοῦ, καθάπερ ἔστήκασι νόμοι καὶ δικαστήρια,
 15 οὕτως καὶ οὗτος ὑπερέτω τὴν κόλασιν. ὡς γὰρ τοῦτο, φησὶ, βέβαιον ἔμεινε θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀμετακίνητον, οὕτω καὶ τοῦτο βέβαιον μεινάτω τὸ δίκην ὑποσχεῖν τὸν μηκέτι εἶναι τοὺς νόμους ποιοῦντα. Καὶ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἔδει
 20 τῷ ὡς ἔστήκασι νόμοι, τὸ δικαστήρια παρ' ἡμῖν πολιτεύεται προστιθέναι, μία γὰρ, φασὶ, καὶ δι' ἀμφοτέρων τῶν κώλων δηλοῦται ἡ διάνοια· οἱ δ' αὐτοὶ ἀγνοεῖν μοι δοκοῦσιν, ὅτι ἀρετὴ ἔστι τῶν προοιμίων τὸ διπλασιάζειν τὰ κώλα, καὶ διὸ τὰ αὐτὰ δι' ἄλλων καὶ ἄλλων λέγειν
 25 λέξεων· τινὲς δὲ ὑπεραπολογούμενοι πρὸς τοῦτο τοῦ σοφιστοῦ φασιν, ὅτι εἰκότως προσέθηκε τοῖς νόμοις τὰ δικαστήρια, καὶ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων τοὺς μὲν νόμους κρατεῖν, τὰ δὲ δικαστήρια διαφθείρεσθαι, καθ' ὅσους ἀν τρόπους οἱ δικασταὶ διαφθείρουστο, καὶ φόβῳ καὶ
 30 κολακείᾳ καὶ φιλίᾳ καὶ χρήμασιν· ἐπεὶ οὖν ἐνδέχεται τὸν τύραννον πολλάκις προεποιεῖσθαι μὲν τοὺς νόμους τηρεῖν, καὶ ἀνοίγειν τὰ δικαστήρια, τοὺς δὲ δικαστὰς δια-

φθείρειν οἷς προειρήναμεν, διὰ τοῦτο τοῖς νόμοις προσῆπται καὶ τὰ δικαστήρια.

Οὐκέτι εἶναι τὸν νόμους ποιῶν· λίον μελετῆσας ποιῆσαι, ὁ δὲ ποιῶν εἶπε τὴν βουλὴν ἀντὶ πράγματος παραλαβὼν, τοῦτο δὲ ποιεῖ ἀδείᾳ ὥητορικῇ χρώσιμον· ἐφεῖται γὰρ τοῖς ὥητοροις πρὸς τὸ συμφέρον τοῖς ὄντοις προσθεῖσαι. οὕτω γὰρ καὶ ιερόσυλον μὲν τὸν πλεπτην, τὸν δὲ ιερόσυλον ἀσεβῆ πάλιν ὄντοις προσθεῖσαι· Εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν δίκην διαφυγάνειν· τοῦτό τινες τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον νενομίζασιν· 10 ἔστι δὲ ἐναντίον μὲν τοῦτο· ἀλλ' οὐχὶ τὸ κεφάλαιον, ἐπερ ὁ Ἀριθόνιος ἐν τῷ μεθόδῳ ἐναντίον ὄντοις προσθεῖσαι, εἰπών· μεθ' ἀ θήσεις κεφάλαια πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, ἀλλ' ἐναντίον τῷ ἐν τῷ ἀντιθέτῳ κατὰ φύσιν· 15 ἔστι γὰρ καὶ ἐν τῷ ἀντιθέτῳ ἐναντίον ὡς ἐδείξαμεν· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον κατωτέρω τέθειται.

Εἰς τὸ αὐτό· εἰ μὲν γὰρ ἔμελλε τὴν παροῦσαν δίκην διαφυγάνειν· δίκην τὴν τιμωρίαν λέγει, δημοτικώτερος, λιτώτερος, μετριώτερος. εἰώθασι γὰρ οἱ παλαιοὶ δικιοτικοὺς καλεῖν τοὺς μετρίους καὶ ταπεινοὺς, 20 ὥσπερ κατὰ διαστολὴν καὶ τυραννικοὺς τοὺς ἴψιλοτέρους καὶ βιαιοτέρους, ὡς τῆς τῶν τυράννων ἀλαζονίας μετέχοντας.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν ἐκφυγῶν βιαιότερος ἔσται, ποῦ δίκαιοιν ἀρχὴν τυραννίδος τὴν τοῦ παρόντος καταστῆναι 25 συγγράμματην· τοῦτο τὸ κατὰ φύσιν τοῦ ἀντιθέτου· ἔστι δὲ καὶ ἡ τοῦ προοιμίου ἐνταῦθα ἀπόδοσις. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ὅσοι δικάζειν εἰλίχασι· τοῦτο δεύτερον ἔστι προοιμίον. σιμείωσαι δὲ ὅτι τὸ μὲν πρῶτον προοίμιον δογῆν κατὰ τοῦ τυράννου τοὺς ἀκροατὰς παρα- 30 σκενάζει δεξιασθαι, τοῦτο δὲ φόβον ὑπὲρ αὐτῶν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ φόβον ἐνεκα προοιμία λαμβάνεται, ὡς φησι καὶ ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν σιάσεων ἐν τῷ περὶ

τῆς κοινῆς ποιότητος λόγῳ· ὅλως τε οἱ ἐπίλογοι λαμβάνονται μὲν ἀφ' ὧνπερ καὶ τὰ προοίμια, καὶ ἵσχύουσι γε τὰ αὐτά· πάθους γὰρ ψυχῆς ἔνεκα εἰσάγεται ἀμφω, οἷον φόβου καὶ ὁργῆς, ἢ ἐλέου ἢ φθόνου.

5 Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες, ὅσοι τὸ δικάζειν εἰλήχασιν, οὐδέν τι βλάβος. ἡ μὲν ἔννοια τοῦ ὁγτοῦ ἔστι τοιαύτη, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὅσοι εἰσὶ κατάκοιτοι, εἰ συγχωρηθεῖεν, οὐδὲν τοὺς δικαστὰς βλάψουσιν, ὃ δὲ τύραννος ἀφεθεὶς βλάψει τοὺς δικαστάς· καὶ ἡ μὲν ἔννοια τοι-
10 αύτη, ἡ δὲ φράσις ἐναντιοῦται· ἔδει γὰρ οὔτως εἰπεῖν, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι παρ' ἡμῖν κρίνονται, οὐδὲν ἡμᾶς συγχωρούμενοι βλάπτουσιν, ὃ δὲ τύραννος ἀφεθεὶς βλάψει τοὺς δικαστὰς, ἐπ' αὐτοὺς ἐπάγων τὴν βλάβην· τινὲς δὲ σχῆμα τοῦτο εἶναι ὑπέλαβον, τὸ οὔτω καλούμε-
15 νον παράσημον, ὅπερ ἐν ταῖς κατά τινων σφραγίστησιν ἔξεστι χρήσασθαι, ὥσπερ Δημοσθένης ἐχρήσατο αὐτῷ κατ' Λισχίνου λέγων ἐν τῷ περὶ στεφάνου οὔτως εἰ- πών·²⁸ „ἐπειδὴ τοίνυν ἡ εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἀπασι δέδειται, δεῖ μὲν, ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοί-
20 δορον ὅντα φύσει διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ καὶ δεῖξαι, τις ὢν καὶ τίνων ὁρδίως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν.“

Οὐδὲ γὰρ τὸ δικάζειν ἔτι καταλιμπάνεται τυράννου
25 κρατήσαντος· τοῦτο κατασκευή ἔστι δευτέρου προοίμιου· Δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον περὶ τῆς τούτου διανοίας σκοπεῖν ἀκριβέστερον· τὸ σχῆμα τὸ ἀνάγον τὸ λεγόμενον εἰς τὴν τοῦ λέγοντος γνώμην, ἔστι δὲ σεμνότητος ἴδιον.

‘Ἔμιν ὥσπερ καλῶς ποιοῦντες οἱ πρόγονοι. τὸ ὡς
30 οὐ παραβολῆς ἔστιν ἡ ὁμοιώσεως, ὥσπερ φησὶν ὁ Γεω- μέτρης, ἀλλ’ ἐπιτάσεως, ἀντὶ τοῦ λίαν καλῶς ποιοῦντες.

οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὥσπερ καλῶς ποιοῦντες· τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον· καὶ γὰρ ἐνταῦθα διηγεῖται ὁ σομιστὴς τὰ ἐν τῇ καταστάσει τῆς δημοκρατίας, ἦτις ἐναντία ἐστὶ τῇ τυραννίδι. Ἐπειδὴ γὰρ ἄλλοτε ἄλλαι τύχαι τοῖς ἀνθρώποις προσπίπτουσαι. τὸ σχῆμα 5 τὸ καλούμενον ἐπιτρέχον, ἵδιον ὅν περιβολῆς. Πολιτείαν εὔρον δυναστείας ἀπηλλαγμένην· τὴν δημοκρατίαν λέγει· εἰς τοια γὰρ ἡ πολιτεία διαιρεῖται, εἰς βασιλείαν, εἰς ἀριστοκρατίαν, εἰς δημοκρατίαν· ἢ γὰρ εἰς ὁ ἄρχων ἐστὶν, ἢ ὀλίγοι, ἢ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει· κοινωνοῦσι 10 δὲ αὐταὶ ἄλλήλαις τῷ ποιῷ· κοινὸν γὰρ αὐταῖς τὸ κατὰ νόμον ἄρχειν καὶ πολιτεύεσθαι· τῷ δὲ ποσῷ διαιρέονται.

Καὶ τὸ τῆς τύχης ἀνώμαλον ἐπανορθούμενοι τῇ τῶν νόμων ἰσότητι· τὸ τῆς τύχης ἀνώμαλον εἶπε, παρόσον οὐκ ἐπίσης πάντας πένητας ἢ πλουσίους ἢ τύχη ποιεῖ, 15 ἄλλὰ τοὺς μὲν πλουσίους, τοὺς δὲ πένητας· τῇ τῶν νόμων δὲ πάλιν ἰσότητι εἶπε, παρόσον οἱ νόμοι πάντας ἔξισοῦσι, μήτε τοὺς λιαν δυναμένους τῶν ἀσθενεστέρων κατεπαιρεσθαι, μήτε τοὺς λιαν ἀσθενεῖς τοὺς δυρατωτέρους παρορῶντες. Τί ταῦτα θεοὶ παρὰ τους πολλοὺς 20 ὀφείσις· τοῦτο ἐστιν ἡ ἔκθεσις, ἐπειδὴ ἡ ἔκθεσις ἀναλογεῖν λέγεται τῇ διηγήσει· τῆς δὲ διηγήσεως τρεῖς εἰσὶ τρόποι, ἀπλοῦς, ἐνδιάσκευος, ἐγκατάσκευος· καὶ ζητεῖται κατὰ ποῖον τρόπον ἐνταῦθα ἡ ἔκθεσις γέγονε· καὶ φαμεν, ὅτι καθὸ μὲν λέγει, τί ἔλογίζετο ὁ τύραννος, δοκεῖ 25 ἐγκατάσκευος εἶναι· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τοῦ ἐγκατασκεύου εἰσὶ τρόπου, ὡς τὸ περὶ εὐρέσεων ἡμᾶς διδάσκει βιβλίον· καθὸ δὲ πάλιν κατὰ προσωποποιίαν εἰσήνεκται, τοῦ ἐνδιασκεύου ἐστίν· ἵδιαι γάρ εἰσι τῆς ἐνδιασκεύου διηγήσεως αἱ προσωποποιίαι· ἄλλ’ ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀπὸ 30 τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον προδιηγήσει ἐλέγομεν ἀναλογεῖν, ἵδωμεν, ποιῶ τρόπῳ καὶ ἐν ἐκείνῳ ὁ σομιστὴς κέχρηται· ἢ γανερὸν ὅτι τῷ ἐγκατασκεύῃ κατασκευάζων ταῖς αἰ-

τίαις τὰ λεγόμενα. Ὡν οὗτος οὐδὲν ἐνθυμούμενος βουλεύεται τι βούλευμα κάπιστον. Άνο τινὰ ζητεῖται ἐνταῦθα, πρῶτον μὲν διὰ τί βουλευόμενον εἰσάγει τὸν τύραννον, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τί εἶπεν, ὃν οὐδὲν ἐνθυμούμενος.

5 δοκεῖ γὰρ ἐνταῦθα ἄγνοιαν τῷ τυράννῳ προσάπτειν τῶν μὴ προσηκόντων. καὶ φασί τινες πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι διὰ τοῦτο βουλευόμενον αὐτὸν εἰσάγεις ἵνα δείξῃ ὅτι οὐ τυχηρῶς, οὐδὲ κατὰ συναρπαγήν, οὐδὲ κατὰ ἄγνοιαν, οὐδὲ κατὰ τύχην ἐπὶ ταῦτην τὴν ἀδικίαν ὁ τύραννος

10 ὥρμησε, πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι κατὰ Ἀττικὸν ἔθος τὸ ἐνθυμούμενος ἀντὶ τοῦ ἐνθυμεῖσθαι βουλόμενος εἶπε. Καὶ τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸν διελέγετο. Ζητοῦσί τινες, ὅτι πόθεν δῆλον, ὅτι ταῦτα διελέγετο πρὸς ἑαυτὸν ὁ τύραννος· καὶ φαμεν, ὅτι ἐν ταῖς διασκευαῖς οὐ μόνον τὰ γε-

15 γονότα ἢ τὰ ὁγῆτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἰλὺς ἦσαν γενέσθαι ἢ ὁγῆτηναι, ἔξεστι λέγειν. καὶ ὁ Ἀφθόνιος τοίνυν, ἐπειδὴ εἰκὸς τοὺς τυράννους τοιάδε βουλεύεσθαι καὶ πρὸς ἑαυτοὺς διαλέγεσθαι, διὰ τοῦτο ταῦτά φησι. Παρὰ τοὺς πολλούς. ἡ παρὰ ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ τοὺς πολλούς. Μὴ

20 οὖν δι' ὧν χάριν τοῖς θεοῖς ἐποφείλομεν, ταῦτα τουτοὶ καὶ διασώσει σήμερον. Ἐπειδὴ ἀντέπιπτε τῷ ἀξιοῦντι τιμωρηθῆναι τὸν τύραννον τὸ μὴ τελεσθῆναι τὴν πρᾶξιν, καὶ τὸ μὴ ἐγκρατῆ γενέσθαι τὸν τύραννον τῆς ἀκροπόλεως, ὡσανεὶ τὸ τοιοῦτον λύων αὐτός φησιν, ὅτι

25 διὰ τοῦτο χάριν ὀφείλομεν τοῖς θεοῖς, ὃν προνοιάᾳ ἀτέλεστα ταῦτα ἔμεινεν. οὐ μὴν καὶ τὸν τύραννον σῶσαι. ἔστι δὲ ἀντίπτωσις τὸ δι' ὧν, ἀντὶ γὰρ τοῦ δι' ἂ τέθειται· περισσὸς δὲ καὶ ὁ καὶ σύνδεσμος κατ' ἔθος Ἀττικὸν ἐν τῷ ταῦτα τοῦτον καὶ διασώσειε σήμερον.

30 Λεινὸν ὁ φονεῖς, ἀλλ' ὁ τύραννος μεῖζων καθέστηκεν. ἡ σύγκρισις ἀπὸ τοῦ ἐλάττονός ἔστι· τὸν γὰρ τύραννον τῷ ἀνδροφόνῳ συγκρίνει, πολλῷ χαλεπώτερον τυγχάνοντα· ἔδει ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος συγκρίσει τῷ

ἐλεγκτικῷ χρήσασθαι σχῆματι, ὡς ἀνωτέρῳ ἐλέγομεν οὕτως εἰπόντες· δεινὸν ὁ φυνεὺς, ἀλλ' ὁ τύραννος οὐ πολλῷ τυγχάνει δεινότερος; ἀλλ' ἔστιν, ὡς φησιν ὁ Γεωμέτρης, τινὰ τῶν μελετώντων καὶ παροράματα.

Οσῳ τοίνυν τὸ λυπεῖν ἐν βραχεῖ τοῦ πάντας μια- 5 φονεῖν ὑπάρχει καταδεέστερον, μερικὸν γὰρ, τοσοῦτον ἀνδροφόνος τυραννίδος ἐπέλαττον.²⁹

C a p. VIII.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΩΜΙΟΥ.

Ιστέον δὲ, ὅτι τινὰ καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν, εἰ ἡ ὁητορικὴ τριμερῆς, ἐπίσης δὲ ἄλλήλων τὰ εἴδη μετέχουσι τῶν 10 γερῶν, τῶν ἀτοπωτάτων ἔστι, τὸ μὲν δικανικὸν εἶδος καὶ συμβούλευτικὸν, ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσιν εἶναι, τὸ δὲ ἐγκώμιαστικὸν ἐν ταῖς ἀτελέσι τυγχάνειν, ἀτελῆ γὰρ τὰ προγνωνάσματα· ἐπελύθη δὲ παρὰ τῶν ἔξι γονμένων τὸ τοιοῦτον ἄπορον οὕτως· ἔμασαν γὰρ, ὅτι ὡς μὲν 15 πρὸς τὴν τῆς ὁητορικῆς διαιρέσιν κατὰ τὸν τοῦ εἴδους λόγον ἐπίσης τὰ τοία τυγχάνει, ὡς δὲ πρὸς τὴν τελείαν ὑπόθεσιν ἀτελές ἔστι τὸ ἐγκώμιον· μέρος γὰρ καὶ αὐτὸ τῆς τελείας ἔστιν ὑποθέσεως· καὶ γὰρ ἐν τοῖς δικανικοῖς λόγοις χρεία πολλάκις τῶν ἐγκώμιων ἔστιν, ὡς ἐν τῷ 20 περὶ τοῦ στεγάνου καὶ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην καὶ ἐν τοῖς σιγμοβούλευτικοῖς, ὥστε πως ὡς μέρος παραλαμβάνεται. ἡ ὡς ἐν ἐπιχειρήματος εἴδει συντελεῖ τῇ ὑποθέσει· ὥρᾳ γὰρ οὕτω τελείαν ὑπόθεσιν καὶ τοὺς ἐπιχειρηματικοὺς τόπους καλεῖν. ἔτι πρὸς τούτοις κάκεῖνο ὁγιτέον· εἰ κα- 25

²⁹ Desunt plura ad finem hujus et ad initium sequentis capititis.

ταδιελόντες τὴν τελείαν ὑπόθεσιν ἐν τοῖς προγυμνάσμασιν ἔκαστον μέρος ἐτάξαιμεν, οἷον διήγησιν, ἀνασκευὴν, κατασκευὴν, δηλονότι τὸ ἐγκώμιον ὡς ἐμπίπτον τῇ ὑπόθεσει καὶ μέρος αὐτῆς τυγχάνον ἐν τοῖς προγυμνάσιασι 5 τέτακται· ἔτι τελεία ἐστὶν ὑπόθεσις ἡ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις τεμνομένη· τελικὰ δὲ κεφάλαια ἔστι νόμιμον, δίκαιον, συμφέρον, δυνατὸν, ἔνδοξον, ἐκβιησόμενον· τὸ δὲ ἐγκώμιον οὐ κεφάλαια ἔχει, ἀλλὰ τόπους, ὃ ἔστιν ἐπιχειρήματα· ἐκεῖνα γὰρ ὄνομάζεται κυρίως κεφάλαια, ὡς 10 ἐν τῇ ὑπόθεσει ζητούμενα· κεφάλαιον δὲ τὸ μερικὸν ζήτημα ἔστιν. Εἴ δὲ τούτων οὐδενὶ δίγρηται τὸ ἐγκώμιον, οὐδὲ τελεία ὑπόθεσις, καὶ δικαιώς ἐν τοῖς ἀτελέσι τέτακται· ἔτι τελεία ἐστὶν ὑπόθεσις ἡ ἔχουσα τὸ ζητούμενον ἥτις ἐν δικαστηρίῳ ἥτις ἐν ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐν βουλευτηρίῳ· ἐν 15 ἐγκωμίῳ δὲ οὐδέν ἔστι ζητούμενον· ὅμολογούμενον γὰρ ἀγαθῶν αὐξῆσιν ἔχει, οὐκ ἄρα τελείας ἐστὶν ὑποθέσεως τὸ ἐγκώμιον· διατί μὲν οὖν τοῖς προηγησαμένοις γυμνάσμασιν ὑποτέτακται, εἰρηται· διατί δὲ τῶν ἐφεξῆς προτάττεται, ἐν τῇ περὶ ἐκάστου ἐκείνων διδισκαλίᾳ εἰρή- 20 σεται. νῦν δὲ ἴδωμεν, πῶς ὁ Ἀριθόνιος ὁρίζεται τὸ ἐγκώμιον· ἐγκώμιον, φησὶν, ἔστι λόγος ἐκθετικὸς τῶν προσόντων τινὶ καλῶν· ἀλλ' εἰ καὶ τὸ διήγημα λόγος ἐκθετικὸς ἔστιν πραγμάτων, καὶ τὸ ἐγκώμιον ὅμοίως, τί διαφέρει ἀλλήλων, ξητίσειν ἄν τις· φαμὲν δὴ κατὰ πο- 25 λὺ διαφέρει ἀλλήλων αὐτά· τὸ μὲν γὰρ διήγημα λόγος ἔστιν ἐκθετικὸς πραγμάτων ἀπλῶς, τὸ δὲ ἐγκώμιον καλῶν πραγμάτων· καὶ τοῦ μὲν διηγήματος, ἀλλ' ὁ σκοπὸς τὸ διδάξαι δηλαδὴ τὸν ἀκροσατὴν τὴν πραγματείαν, τοῦ δὲ ἐγκωμίου τὸ θαυμασθῆναι ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸ 30 ἐγκωμιαζόμενον· καὶ ἐν μὲν τῷ διηγήματι καν τὰ προσόντα τινὶ διεξερχόμεθα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν πράξαντα θαυμάζομεν ἐπ' ἐκείνοις· ἐν δὲ τῷ ἐγκωμίῳ οὐ μόνον τὰ προσόντα τινὶ καλὰ λέγομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐκείνοις

θαυμάζομεν. Ἐκθετικὸς προστίθησι τῷ λόγῳ ὄνόματι ἀντὶ γένους παρειλημμένῳ τὸ ἐκθετικός, σημαῖνον τὸ ἀπαγγελτικός, διηγηματικός. χωρίσων διὰ τούτου τὸ ἐγκώμιον ἀπό τε τοῦ εὐκτικοῦ λόγου καὶ τοῦ προστακτικοῦ, καὶ τοῦ ἔρωτηματικοῦ καὶ τοῦ κλητικοῦ· οὐδεὶς γὰρ τούτων ἐστὶ διηγηματικός. τὸ δὲ τῶν προσόντων καλῶν προστίθησι διαστέλλων τὸ ἐγκώμιον ἀπό τε τοῦ λόγου καὶ τῶν ἄλλων ἀπαγγελτικῶν λόγων· ἵστεον δὲ, ὅτι τινες προστιθέασι τῷ λόγῳ τοῦ ἐγκώμιου τὸ αὐξητικός, ἵνα ἡ τοιοῦτος· ἐγκώμιον ἐστὶ λόγος ἐκθετικός καὶ αὐξητικός τῶν προσόντων τινὶ καλῶν· ἐπεὶ εἰ μὲν τοῦτο, φησὶ, προστεθῆ, οὐδὲν διοίσει ψιλῆς ἴστορίας τὸ ἐγκώμιον· ἢ μὲν γὰρ ἴστορία τὰ προσόντα τισὶν ἀγαθά ἐκτίθεται, τὸ δὲ ἐγκώμιον μετὰ αὐξήσεως καὶ κατασκευῆς προάγεσθαι δεῖ· ὁ δὲ Γεωμέτρης λέγει, ὅτι τὸ ἐκθετικός οἱ μέν φασι τὸ διηγηματικός καὶ ἀπαγγελτικός σημαίνειν, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μὴ τοῦτο μᾶλλον, οὐ γὰρ διήγησιν ἡμῖν ψιλὴν ἐπαγγέλλεται τὸ ἐγκώμιον, ἀλλ' αὔξησιν τε καὶ μέγεθος· ἐκθετικὸν οὖν νοητέον τὸ ἐμφαντικόν· ἐμφανίζομεν γὰρ δι' αὐτοῦ τὸ μέγεθος τῶν προσόντων ἐκάστῳ καλῶν. Τῶν προσόντων· τίνι διλονότι ἥτοι προσώπῳ ἢ πράγματι, ἢ καιρῷ ἢ τόπῳ, ἢ τίνι τῶν ἄλλων, ὅποσα ἐγκώμιαζομεν· ζητοῦσι δέ τινες τὴν διαφορὰν ¹ τοῦ ἐγκώμιου, τὴν πρὸς τὸν ὑπέρ τινος λεγόμενον κοινὸν τόπον· ἐστι γάρ καὶ ἀνιστέως ἐγκώμιον, καὶ ὑπὲρ ἀριστέως κοινὸς τόπος. Καὶ λέγεται, ὅτι διαφορὰ αὐτῶν ἐν τῷ τέλει καὶ τῇ ἐκβάσει φαίνεται· ἐν μὲν γὰρ τῷ κοινῷ τόπῳ σκοπός ἐστι δωρεὰν λαβεῖν, τὸ δὲ ἐγκώμιον ψιλῆς ἀρετῆς ἔχει μαρτυρίαν.

Εἴρηται δὲ οὕτως. Τὴν φύσιν τοῦ ἐγκώμιου διὰ τοῦ ὄρισμοῦ δηλώσας ἐρμηνεύειν ἐπιχειρεῖ καὶ τὸ ὄνομα, εἰκό-

¹ Hermogen. Prog. p. 36.

τως δὲ πρῶτον ὁρίζεται, ἵν' εἰδότες ἐκ τούτου τί ποτέ
ἐστι τὸ ἐγκώμιον, οὕτω τὰ ἄλλα περὶ αὐτοῦ δεχώμεθα.
Εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις ἔδειν τὸ παλαιόν·
τινὲς μέν φασιν, ὅτι οὐκ ἐν ταῖς κώμαις οἱ ποιηταὶ ἥ-
5 δον, ἀλλ' ἐν τοῖς κώμοις καὶ τοῖς συμποσίοις, καὶ ὅτι
ἐντεῦθεν τὸ ἐγκώμιον ὀνομάσθη. τοῖς γὰρ παλαιοῖς,
φησὶν, ἔθος ἦν, ἐν τοῖς πότοις τοὺς θεοὺς θεραπεύειν·
ώς καὶ Ὁμηρος λέγει·²

Οἵ δὲ πατημέριοι μολπῇ θεὸν ἐλάσκοντο.

10 ὁ μέντοι Ἀφρόνιος οὐ παρὰ τὸ ἐν κώμοις ἔδεσθαι τὰ
ἐγκώμια φησιν οὕτως ὀνομασθῆναι, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἐν
κώμαις ἥτοι τοῖς στενωποῖς ἔδεσθαι. καὶ γὰρ τὸ παλαιὸν
ἐν ταῖς κώμαις ἥδον τὰ ἐγκώμια, καὶ οὐδὲν ἐν τοῖς πό-
τοις, ἥ διὰ τὸ τηνικαῦτα τὴν Ἑλλάδα κατὰ κώμας ὠκί-
15 σθαι, ὡς φησιν ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς
αὐτοῦ συγγραφῆς. ἥ ὅτι κατὰ κώμας περιιόντες οἱ ποιη-
ταὶ καὶ οἱ ὥγητορες πρὸς ἐπίδειξιν καὶ πρόσωπα καὶ πρά-
γματα καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐγκωμιαζομένων ἐνεκωμίαζον·
ἥ ὅτι οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἀγροίκοι, οἵ τινες κατὰ κώμας
20 οἰκοῦσιν εὐσεβεῖς ὄντες, ἔχοῦντο τῷ ἐγκωμίῳ, τὸ θεῖον
ἐν τῇ τῶν καρπῶν εὐλογοῦντες εὐφορίᾳ· καὶ ὁ Ἐρμογέ-
νης δὲ οὕτω περὶ τῆς τοῦ ἐγκώμιον λέγει ὀνομασίας.
κέκληται δὲ ἐγκώμιον ἐκ τοῦ τοὺς ποιητὰς ὑμνούσι τῶν
θεῶν ἐν ταῖς κώμαις ἔδειν· ἐκάλουν δὲ κώμας τοὺς στενω-
25 πούς. Ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις· κώμη λέγεται παρὰ τὸ κῶ τὸ
κοιμῶμαι, κώσω, κώμαι, ὡς ἀν εἴπῃ τις κοιμητήριον καὶ
ἀνάπαυσις ζώων τε καὶ ἀνθρώπων ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ἥ
ἀπὸ τοῦ χῶ τὸ χωρῶ, χώμη καὶ κώμη ἡ χωρητική.

² Αἰδειν ἀντὶ τοῦ ἔδεσθαι ἐνταῦθα τέθειται· ἥ προς-
30 ληπτέον τῷ ἔδειν τὸ τοὺς ποιητὰς τὰ ἐγκώμια, ἵν' ἥ·
εἴρηται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐν κώμαις ἔδειν τοὺς ποιητὰς

τὸ παλαιὸν τὰ ἐγκώμια. Διενήροζε δὲ ὑμνούν καὶ ἐπαί-
ρουν. Ἐπειδὴ τῷ ἐγκωμίῳ δύο παράκενται, ὑμνος καὶ
ἔπαινος, εἰκότως καὶ τὴν πρὸς ἐκάτερα αὐτοῦ διαφορὰν
ζῆτεῖ ὁ διδάσκαλος, καὶ φησι, διαφέρει τὸ ἐγκώμιον
ἐπαινού μὲν, καθὸ δὲ μὲν ἔπαινος ἐν βραχεῖ γίνεται, τὸ 5
δὲ ἐγκώμιον διεξοδικῶς ὑμνού δὲ, καθὸ δὲ μὲν ὑμνος
θεωρὴ ἐστι, τὸ δὲ ἐγκώμιον θνητῶν ἀνθρώπων εἴρηται
δὲ ὑμνος τάχα μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ὑμεναίων· οὐδὲν γὰρ
τῶν γάμων πρὸς ἡδονὴν οἰκειότερον· κατὰ τοῦτο οὖν τὴν
λιαν ἐμψαίνοντες ηδονὴν, καὶ τούτους ὑμνούς κατονομά- 10
ζουεν. ἢ μᾶλλον καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπομένειν· μεθ' ὑπουρηῆς
γὰρ ταῦτα καὶ προσεδρείας καὶ διατριβῆς τε καὶ προ-
σογῆς πᾶσιν ὄφειλεται· ἵστεον δὲ, ὅτι τὸ ἐγκώμιον γενι-
ζόν ἐστιν ὄντος· διαιρεῖται γὰρ εἰς τε ἐπιβατηρίους λό-
γους, καὶ προσφωνηματικοὺς καὶ ἐπιθαλαμίους, ἕτι δὲ 15
καὶ ἐπιταφίους· καὶ ἀπλῶς εἰς πάντας τοὺς εὐφημίαν
περιέχοντας λόγους· περὶ τούτων δὲ πάντων ἐντελέστε-
ρον εἴσῃ, τῷ περὶ ἐπιδεικτικῶν ἐντυχών τοῦ Μενάνδρου
βιβλίῳ· πάλιν δὲ ὁ ὑμνος διαιρεῖται εἰς παιᾶνας, εἰς
διθυράμβους, εἰς ἐρωτικούς· καὶ παιᾶνας μὲν ἐκάλουν 20
τοὺς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα· τοὺς δὲ αὐτοὺς τούτους καὶ
ἱποορχηματικοὺς καὶ Συιριθιακοὺς ἐκάλουν· διθυράμβους
δὲ τοὺς εἰς τὸν Λιόνυσον, ἐρωτικούς δὲ τοὺς εἰς τὴν
Ἄγροδίτην. Τῷ τὸν μὲν ἔπαινον ἐν βραχεῖ γίνεσθαι.
Καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐπαίνῳ μίαν πρᾶξιν ἢ μίαν ἀρετὴν διεξ- 25
ευχόμεθα, οἷον ὅτι Ἰσοχράτης σοφὸς ἦν, καὶ Θεοιστο-
κλῆς συνετὸς καὶ ἀγαθὸς στρατηγός. τοιαῦτα καὶ παρὰ
τῇ θείᾳ γραψῆ μνησία· οἷόν ἐστι καὶ τό· δὲ μὲν σοφὸς
Σύλωνῶν· καὶ τὸ, ὡς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ τὰ
τοιαῦτα· ἀπλῶς γάρ τοῦτό ἐστιν ἔπαινος, ὃς ἐν βραχεῖ 30
περιέχει σπουδαίου τινὸς δήλωσιν· ὁ δὲ Γεωμέτρης φησί
μὴ ταίτη διαφέρειν τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἐπαίνου· ἐστι γὰρ,
φησίν, εὑρεῖν καὶ τὸν ἔπαινον πολλάκις ἐπεκτενόμενον,

καὶ ὅλον συμπληροῦνται λόγου τόνον. ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν
μιᾶς πράξεως μάλιστα εὐφημίας ἔχειν, τὸ δὲ πολλῶν·
οὐ γὰρ μιᾶς πράξεως ἐγκώμιον συστησάμεθα, καὶ τι λέ-
γω πράξεως, ὅπότε μηδὲ ἀπὸ ἀρετῆς μιᾶς μηδὲ ἀπὸ ψυ-
χῆς ὅλης μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τῶν
τε περὶ τὰ ἐκτὸς τῶν τε περὶ τὸ σῶμα. Ἐτι διαφέρειν
φησὶ τοῦ ἐγκώμιον τὸν ἔπαινον καὶ τῇ κοίσει καὶ τῷ τέ-
λει, τῷ τὸν μὲν ἔπαινον τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν κεκριμέ-
νων ἔχεσθαι. λέγω δὲ ἀληθῶν, οὐ πρὸς τὴν φύσιν τῶν
10 πραγμάτων ὄρῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ἔπαινούντων διά-
θεσιν, ὅτι μὴ σοφιζόμενοι, ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος
οὗτως ἐνδιαθέτως καὶ ἀληθῶς δοξάζοντες καὶ συγκατα-
τιθέμενοι τῷ οὗτως ἔχειν προφέρονται τοὺς ἔπαινους. ὁ
γὰρ τὸν Ἀριστείδην ὡς δίκαιον, τὸν Θεμιστοκλῆ δὲ ὡς
15 σοφὸν, τὸν Σωκράτην δὲ ὡς πρᾶόν τε καὶ φιλόσοφον
ἔπαινῶν, οὐ σοφιζόμενος, ἀλλὰ τῷ ἔπαινῳ συγκατατιθέ-
μενος, οὗτως αὐτὸν προφέρειν εἴωθε· τὸ δὲ ἐγκώμιον οὐ
πάντως τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν ἐξ ἀληθοῦς διαθέσεως,
ἀλλὰ καὶ τῶν πιθανῶν ἔστιν ὅτε στοχάζεται. Τὸ δὲ
20 ἐγκώμιον κατὰ τέχνην ἐκφέρεσθαι. καὶ γὰρ τὸ
ἐγκώμιον διεξοδικῶς³ ἔστιν προαγόμενον, καὶ κεφαλαῖοις
τισὶ τεχνικῶς διαιρούμενον.

Ἐγκώμιαστέον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα. Τῶν
πραγμάτων τὰ μὲν μόνη τῇ διανοίᾳ θεωρεῖται, οἵα εἰσι
25 τὰ ἀσώματα, οἷον ὥητορική, φιλοσοφία, τὰ δὲ καὶ ταῖς
αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσιν, ὅσα ἐνσώματά⁴ εἰσιν, οἷον
ἀσπὶς, λίθος, δόρυ. εἰ καὶ ὁ Λιονύσιος ἐν τῇ γραμμα-
τικῇ αὐτοῦ τέχνῃ τῇ διανοίᾳ μόνη θεωρούμενα ἔργησεν
εἶναι πράγματα· λέγει γὰρ οὗτως· ὄνομά ἔστι μέρος λό-
30 γου πτωτικὸν, σῶμα ἢ πρᾶγμα σημαῖνον· σῶμα μὲν,
οἷον

^{a.}
3 Vind. ἔξοδικός. scr. διεξοδικῶς. 4 Vind. ἐνσώματι.

οίον λίθος, πρᾶγμα δὲ, οίον παιδεία· εἰπὼν οὖν ὁ Ἀριθόνιος, ἐγκωμιαστέον πράγματα, οὐ τὰ ἀσώματα καὶ τὰ τῆς διανοίᾳ ληπτά φησιν ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνσώματα, οίον ἀσπίδα, δόρυ, λίθον καὶ τὰ τοιαῦτα· οὐδὲν γάρ ἄττον καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκωμιάζεται. Ἀλογα ξῶα· 5 ἐξ ὅντων τῶν περιστατικῶν προσώπων, πραγμάτων, χρόνου, τόπου, τρόπου, αἰτίας, τὰ τέσσαρα μόνα φησὶ δεῖν ἐγκωμιάζειν. πρόσωπον, πρᾶγμα, χρόνον, τόπον· τὴν δὲ αἰτίαν καὶ τὸν τρόπον οὐ λέγει ὑποπίπτειν τῷ ἐγκωμιῷ· εὐλόγως· τὸ μὲν γάρ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ 10 χρόνος καὶ ὁ τόπος καθ' ἔαυτά εἰσιν, ή δὲ αἰτία καὶ ὁ τρόπος καθ' ἔαυτὰ μὲν οὐκ εἰσὶ, τοῖς πράγμασι δὲ συμφαίνεται. ὁ μέντοι Γεωμέτρης πάντα τὰ περιστατικὰ λέγει ἐγκωμιάζεσθαι· καὶ γάρ, φησὶ, καὶ τὴν αἰτίαν ἐγκωμιάσσομεν ἔστιν ὅτε, τυχὸν μὲν καθ' ἔαυτὴν, μάλιστα δὲ 15 ὅτε διὰ ταύτης καὶ τὸ πρᾶγμα πᾶν ἐπαινοῦμεν καὶ τὸ πρόσωπον. Ζητοῦσί τινες εἰ πάντα τὰ ἐν ἡμῖν ὑποπίπτει τῇ περιστάσει, παρόσον καὶ πᾶν ὃν ἢ πρόσωπόν ἔστιν ἢ τι τῶν ἄλλων περιστατικῶν· τίνος γάριν εἰπὼν, ὅτι ἐγκωμιαστέον πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καιροὺς καὶ 20 τόπους, προσέθηκε τὰ ἄλογα ξῶα καὶ πρὸς τούτοις φυτά· πάντως γάρ καὶ τὰ ἄλογα ξῶα καὶ τὰ φυτά ἢ τοῖς προσώποις ὑποβήληθήσεται ἢ τοῖς πράγμασι. καὶ φαμεν, ὅτι, ἐπειδὴ τῷ μὲν τοῦ προσώπου ὀνόματι ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ συνήθεια κέχονται, τῷ δὲ τοῦ πράγμα- 25 τος ἐπὶ τῶν ἀψύχων, τὰ δὲ ἄλογα ξῶα οὔτε ἀνθρώποι εἰσιν, ἵνα τὸ τοῦ προσώπου ὄνομα αὐτοῖς προσαρμόσῃ, οὔτε ἀψύχα, ἵνα πράγματα λέγωνται, ίδιᾳ τέθεικεν αὐτήν. Ζητεῖται διατὶ παρῆκε τὰ ξωόφυτα, καὶ ὥητέον, ὅτι ἐπειδὴ τὰ ξωόφυτα μετέχει καὶ τῶν ξώων καὶ τῶν φυ- 30 τῶν, ὡς διηλοῖ τὸ ὄνομα, τῶν μὲν ξώων κατὰ τὸ αἰσθητὸν, τῶν δὲ φυτῶν κατὰ τὸ οὐκ αὐτοκίνητον, ξώων δὲ καὶ φυτῶν μηκισθεῖς, καὶ τὰ ξωόφυτα τρόπον τινὰ συμ-

παρέλαβεν. Ἐγκωμιαστέον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα· ὁ μὲν Ἀφθόνιος εἰς ἐξ τὸ ἐγκώμιον διεῖλεν· ὁ δὲ Γεωμέτρης εἰς δύο αὐτὸ δξιοῖ διαιρεῖσθαι, εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον· ἐκάτερον δὲ σκέλος ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο. τὸ 5 μὲν ἔμψυχον εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς ἄλογα· τὸ δὲ ἄψυχον εἰς ἀσώματα καὶ εἰς σώματα. σώματα μὲν ὥσπερ ὅπλα καὶ δένδρα καὶ λιμένας καὶ χώρας καὶ πόλεις, ἀσώματα δὲ οἷον καιροὺς ἢ πράγματα· ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν ἄλλα συμφερόμεθα τῷ ἀνδρὶ καλῶς λέγοντι· εἰς ἐν δὲ μό-
10 νον ἀμφιβάλλομεν, τὸ ὑπὸ τὸ ἄψυχον θεῖναι τὰ δένδρα· τὰ γὰρ δένδρα πάντα, ἥδη δὲ καὶ τὰ ἄλλα φυτὰ ἔμψυχά εἰσι.

Πρόσωπα μὲν ὡς Θουκυδίδην ἢ Λημοσθένην· Ἀμ-
φοτέρους ὡς δοκιμωτέρους περὶ τὴν τέχνην παρέλαβε·
ζητεῖται δὲ, πότερον ὠρισμένα καὶ κύρια πρόσωπα μόνον
15 ἐγκωμιάσομεν, ἢ καὶ ἄλλα τινά· καὶ τινες μὲν ἀπὸ τοῦ
τὸν Ἀφθόνιον ὠρισμένα πρόσωπα θεῖναι εἰς παράδειγμα,
τὸν Λημοσθένην καὶ τὸν Θουκυδίδην, ἐνόμισαν περὶ μό-
να τὰ ὠρισμένα γίνεσθαι τὰ ἐγκώμια. Τῷ δὲ Γεωμέ-
τρῃ ἔδοξε, μὴ περὶ ταῦτα μόνα γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ
20 τὰ ἀόριστα καὶ κοινά· οὕτω γὰρ, φησὶ, καὶ Λακεδαιμο-
νίους ἐπαινοῦμεν καὶ Ἀθηναίους, ἥδη δὲ καὶ πάντας
Ἐλληνας· πλὴν οὔτε τὰ διαβεβλημένα ἐγκωμιάσομεν, ού-
τε τὰ πάντη ἀόριστα, οἷον τὸ τίς.

Πράγματα ὡς δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην. Ἰστέον
25 ὅτι τέσσαρες εἰσι γενικαὶ ἀρεταὶ, φρόνησις, ἀνδριά, σω-
φροσύνη, δικαιοσύνη, τριμεροῦς καὶ οὖσης τῆς ψυχῆς. ἔστι γὰρ αὐτῆς τὸ μὲν λογικὸν, τὸ δὲ θυμικὸν, τὸ δὲ
ἐπιθυμητικόν· καὶ τοῦ μὲν λογικοῦ ὄντος ἐν τῇ κεφα-
λῇ, τοῦ δὲ θυμικοῦ ἐν τοῖς στήθεσι, τοῦ δὲ ἐπιθυμη-
30 τικοῦ ἐν τῇ δεσμῇ, ἐκάστῳ μέρει τῆς ψυχῆς ἔνεστι καὶ
ἀρετὴ καὶ κακία· οἷον τῷ μὲν λογικῷ ἡ φρόνησις ἀρετὴ,
κακία δὲ ἡ ἀφροσύνη, τῷ θυμικῷ δὲ ἀρετὴ ἡ ἀνδριά,
κακία δὲ ἡ δειλία· τῷ ἐπιθυμητικῷ ἀρετὴ ἡ σωφροσύνη.

κακία δὲ ἡ ἀκολασία· ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν πᾶσιν ὁρᾶται· ὅτε γὰρ ἐπιχριστοῦσιν αἱ ἐν ἡμῖν ἀρεταὶ τῶν κακῶν, τότε καὶ δικαιώσις λεγόμεθα κοίνειν καὶ δίκαιοι εἶναι· ὁ οὖν Ἀγρότιος διδάσκει ἡμᾶς ἐγκωμιάζειν πράγματα, ἵνα μὴ πράγματα ἀκούσαντες νομίσωμεν καὶ τὰς ἀντικειμένας 5 ταῖς ἀρεταῖς ἐφειμένον ἡμῖν εἶναι ἐγκωμιάζειν. καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ φαῦλα ὑποτίθεται, καὶ οἵα τῶν πραγμάτων ἐγκωμιάσομεν. φησὶ γὰρ ὅτι πράγματα δεῖ ἐγκωμιάζειν, οἷον σωφροσύνην ἢ δικαιοσύνην. Ζητεῖται οὖν, εἰ τῶν πραγμάτων τὰ μὲν μόνως ψέγονται, ὡς αἱ κακίαι, οἷον 10 ἀφροσύνη, δειλία, ἀκρασία· τὰ δὲ μόνως ἐπαινοῦνται, ὡς αἱ ἀντικείμεναι ταύταις ἀρεταῖς· τὰ δὲ ἐπαινοῦνται καὶ ψέγονται, ὡς τὰ μέσως ἔχοντα, οἷον εἰρήνη, πόλεμος καὶ τὰ δμοια· πῶς οὐχ ὑπέθετο ὁ Ὁμηρος ἐγκωμιάσαι τι τῶν μέσων καὶ δεζομένων τὴν εἰς ἐκάτεραι ἐπιχεί- 15 ρησιν, τῆς ὁμηρικῆς περὶ τὰ τοιαῦτα καταγινομέρης· ἄλλὰ καὶ γενικὰς ἀρετὰς, αἱ τινες ἐγκωμίων ἀφοροῦσας μόνον, ἄλλ' οὐχὶ καὶ ψόγον τοῖς μελετῶσι παρέχουσι· λέγεται δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν, ὅτι εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκωμιάζειν εἴρηκεν, ὅμως οὐχὶ καὶ τοῦ τοῖς μέ- 20 σοις ἐπιχειρεῖν τοὺς γνηναζομένους ἀπέκλεισεν· ἄλλως τε δὲ ἐν κατηγορίαις καὶ ἀπολογίαις καὶ προτροπαῖς καὶ ἀποτροπαῖς νόμος τοῦτο τηρεῖν, φημὶ δὴ τὸ τοῖς μέσως ἔχουσιν ἐπιχειρεῖν· ἐν δὲ ἐγκωμιοῖς καὶ ψόγοις οὐκ ἀνάγκη· οὐ γὰρ ταῦτα ἀναγκαῖον ψέγειν ἅπερ ἐγκωμιάζειν 25 δινάμεθα, αὐτίκα γὰρ ὕμνους τῷ θείῳ πλέκομεν, οὐ μὴν καὶ φέγομεν αὐτό· ἄλλως τε δὲ ὥσπερ πολλάκις προτρέπομεν διὰ λόγων ἐπὶ πράγματά τινα, πῶς οὐχὶ καὶ ἀποτρέψαι δινάμεθα, ὡς ἐπὶ τοῦ παραιτητικοῦ εἴδους· οἷον ὡς ὅτε παραινεῖ τις, δεῖ τιμῆν τὸ θεῖον, τὴν ἀρετὴν καὶ 30 τὰ τοιαῦτα, καὶ ὥσπερ καταδρομὰς ἔσθι· ὅτε τῷρ ὁμολογούμενων ποιοῦμεν ἀδικημάτων, ὃν οὐκ ἂν ἔτερος ὑπερ- απολογήσαιτο, οὕτως οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ εἰ τοιαῦτα

έγκωμιάσομεν, ἀπερούντι καὶ ψόγων ἀφορμάς τοῖς μελετῶσι παρέχουσιν· ἡ καὶ ὥσπερ τῷ λέγοντι δεῖν τὸ δαιμόνιον σέβειν τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἀντερεῖ, οἱ δὲ Ἐπικούρειοι ἀντιπέσωσιν, οὕτω καὶ τῷ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν 5 δικαιοσύνην ἐγκωμιάζοντι τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἐναντιωθῆσεται, μόνοι δὲ, οἵς τὰ ἐναντία τούτων, η ἀκρασία καὶ ἡ ἀδικία, πρεσβεύονται, ἀντιλέξουσι, καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην κακίσουσιν· ὥστε εἰ καὶ μὴ ἐνεργείᾳ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀλλὰ δυνάμει ψέ-
10 γονται, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνονται ἀφορμάς τοῖς βουλομένοις εἰς ἑκάτερα διδοῦσαι ἐπιχειρήσεις. Καιροὺς δὲ ὡς ἔαρ ἡ θέρος· τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος ὑπέθετο, ὡς πλειόνας τῶν ἐγκωμίων ἀφορμάς τοῖς ἐπιχειροῦσι παρέχοντα τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ μετοπώρου. Ἰστέον δὲ ὅτι καιρὸν 15 θέλοντες ἐγκωμιάσαι οὐ μόνον ἔαρ καὶ θέρος ἐγκωμιάσομεν, ἀλλὰ καὶ χειμῶνα καὶ μετόπωρον, καὶ ἑορτὴν καὶ τὰ ὅμοια. Τόπους δὲ ὡς λιμένας καὶ κήπους· τῶν τόπων εἰσὶν καὶ οἱ ναοὶ, καὶ αἱ στοὰς καὶ αἱ ἀγοραὶ, καὶ αἱ πόλεις, καὶ τὰ θεωρεῖα, καὶ οἱ λειμῶνες καὶ τὰ ὅρη, 20 καὶ ὁ τούτων τι ἐγκωμιάζων τόπον ἐγκωμιάζει. Ἐγκωμιαστέον δὲ καὶ κοινῆ καὶ καθέκαστον· τούτων, φησὶ, τῶν εἰρημένων ἔκαστον ἔξεστι καὶ καθολικῶς ἐγκωμιάζειν καὶ μερικῶς, καὶ καθολικῶς μὲν ὡς ὅτε τὸν ἀπλῶς ἀνθρώπον ἐγκωμιάσει τις, ἡ τὸν ἀπλῶς ἵππον· μερικῶς δὲ,
25 ὡς ὅτε τὸν Σωκράτην ἐγκωμιάσει, ἡ τὸν Ηγασθὸν ἵππον. Ἰστέον δὲ, οὐ μόνον τότε καθολικῶς ἐγκωμιάζομεν, ὅτε ἀπαντας τοὺς ἀνθρώπους, εἰ τύχοι, ἐπαινοῦμεν, ἀλλ’ ὅτε καὶ ἀπαντας τοὺς ἐν τῷδε τῷ τόπῳ οἰκοῦντας, ἡ τόδε ἐπιτηδεύοντας· οἷον ὡς ὅτε πάντας τοὺς Ἀθηναίους 30 ἡ τοὺς φιλοσόφους ἡ τοὺς δόγτορας ἐγκωμιάζομεν· ὥσπερ πάλιν μερικῶς λεγόμεθα ἐγκωμιάζειν, οὐ μόνον ὅτε τὸν Σωκράτην ἡ τὴνδε τὴν ἀσπίδα ἐγκωμιάζομεν, ἀλλ’ ὅτε καὶ τὴν τοῦ Σωκράτους, εἰ τύχῃ, κεφαλὴν ἡ τὸν τῆςδε

τῆς ἀσπίδος ὄμιγαλόν. Καὶ ἀπλῶς ὅταν μὲν τὰ ἐγκωμιαζόμενα πολλὰ ὑπάρχωσι κατ' ἀριθμὸν, κανὸν τῷ εἴδει τὸ ἐν ἐξωσι κοινῇ, λεγόμενα ἐγκωμιάζειν. ὅταν δὲ μὴ πολλὰ κατ' ἀριθμὸν ὑπάρχωσιν, ἀλλ' ἐν, τότε μερικῶς ἐγκωμιάζομεν. Εἰς τὸ αὐτό. Ἐγκωμιαστέον δὲ καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἔκαστον. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ὥγειλε προσθεῖναι καὶ μερικῶς· ἐπεὶ, φασί, καὶ μέρος ἐξ ἀπαντος σώματος ἀπολαβόντες ἐγκωμιάζομεν. οἷον χεῖρα ἀνθρώπου, ὧμους βοὸς, ὄμιγαλὸν ἀσπίδος. λέγει δὲ πρὸς τοῦτο ὁ ἔξιηγητῆς, ὅτι τὸ καθέκαστον καὶ τὸ μερικὸν ταῦτα τὸν ἐστι καὶ οὐδὲν ἀλλιήλων διαιρέσει· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο μέρος κανὸν ὅτι λεπτομερέστατον ἦ, ὑπὸ ταύτην ἐμπίπτει τὴν διαιρεσίν· ἢ γὰρ κοινόν ἐστιν ἢ ἴδιον. Ή μὲν οὖν διαιρεσίς αὐτῇ τοῦ ἐγκωμίου. Αὕτη ποία; ἢν εἶπεν ἐν τῷ „Ἐγκωμιαστέον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα, καὶ φούς τε καὶ τόπους, ἀλογα ἔντα καὶ πρὸς τούτοις γντά.“ τὸ γὰρ καθόλου ἐγκώμιον διαιρεῖ εἰς τὸ τοῦ προσώπου ἐγκώμιον, εἰς τὸ τοῦ πράγματος καὶ τὰ λοιπά· δύναται μέντοι καὶ τὸ ἐγκωμιαστέον δὲ κοινῇ καὶ καθέκαστον διαιρεσίς εἶναι, καὶ γὰρ κάντανθα διαιρεῖται τὸ ἐγκώμιον εἰς τε τὸ καθολικόν τι ἐγκωμιάζον ἐγκώμιον καὶ εἰς τὸ μερικόν· ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἐπιδιαιρέσεις μᾶλλόν ἐστιν οὐ διαιρεσίς· τὸ γὰρ ἐγκώμιον ἀνωτέρῳ διελὼν εἰς τε τὸ τοῦ προσώπου ἐγκώμιον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ, τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν εἰς ἔτερον διαιρεῖ, ὅπερ ἐπιδιαιρέσεώς ἐστιν ἔργον· 25 καὶ ταῦτα μὲν ἴμετις περὶ τούτου· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε λέγει· δύο διαιρέσεων ταῖς τεχνολογίαις οὐσῶν, τῆς μὲν κατὰ τὴν ἔλιν, τῆς δὲ κατὰ τὴν τέχνην, τὴν κατὰ τὴν ἔλιν ἐνταῦθα γηστι, καθ' ἣν τὸ ἐγκώμιον διαιρεῖται· πάντε γὰρ ταῦτα παριλαβε τὰ κεφάλαια· πρῶτον μὲν 30 ὕπον, τι ἔστι, λέγων ἐγκώμιον. δεύτερον κλῖσιν διαιτι λέγεται ἐγκώμιον· τρίτον διαιροῦν, τι διηγεῖται ἔμρουν καὶ ἐπαίρουν· τέταρτον, τίταν καὶ πόσα τὰ τούτῳ ὑποκεί-

μενα· πέμπτον καὶ τίς ἡ ὑλη, ὅτι γένος καὶ ἀγωγὴ καὶ τὰ τοιαῦτα· νῦν δὲ ἐτέρον εἰπεῖν διαιρεσιν βούλεται τὴν κατὰ τέχνην, πᾶς ταύτην τὴν ὑλην οἰκονομήσομεν, καὶ πῶς διελόντες τάξομεν.

5   Προοιμιάσῃ μὲν πρὸς τὴν οὖσαν ὑπόθεσιν· ὁ μὲν Ἀριθόνιος τοῦτο δοκεῖ λέγειν, ὅτι δεῖ κἀν τοῖς ἐγκωμίοις ἴδιαζόντων τῇ προκειμένῃ ὑποθέσει εὐπορεῖν προοιμίων. Τῶν δὲ ἔξηγητῶν ἔνιοι τάδε φασὶ τὰ προοίμια τὰ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις ἀεὶ τυγχάνει κοινὰ πάντων τῶν ἐγκωμίων·
 10 καὶ ἴδιαζον προοίμιον ἀδύνατον ἢ δυσκόλως εὑρεῖν ἔστι. πλὴν εἰ μήπω ἐκ περιστάσεως τοῦ λέγοντος ἀφορμή τις εὑρεθείη ἢ συγγενοῦς ὄντος ἢ ἐπιταχθέντος εἰπεῖν ἢ ἀμειβομένου χάριν ἢ τι τοιοῦτον, ὅπερ ἐτέρῳ λέγειν οὐχ ἀριθμόσειε. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σαρδέων·⁵ ὁ δὲ Γεωμέτρης
 15 καὶ αὐτὸς συνφδὰ τούτοις φησί· λέγει γὰρ οὕτως· δυσχερεῖς μὲν καὶ οὐ πάντα τι δάδιον ἐπὶ τῶν ἐγκωμίων ἴδιαζον προοίμιον εὑρεῖν· κοινὰ γὰρ ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ πάντα πᾶσιν ἀριθμοῦνται· οἶνον τὸ δίκαιον εἶναι, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἐπαινεῖσθαι, τοὺς δὲ πονηροὺς διαβάλλε-
 20 σθαι, καὶ ὅτι ἀφ' ἐκατέρων μέγα τὸ κέρδος, καὶ αὐθις,
 ὅτι μέγα τὸ τοὺς γονέας ἢ διδασκάλους ἢ τροφέας τὴν ὀφειλομένην εὑρημίαν παρὰ τῶν τραφέντων καὶ μαθόντων ὑπ' αὐτῶν παραλαμβάνειν, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν πολέμῳ δὲ ἀνδραγαθησάντων ὄμοίως. ἔστι δέ τις προοιμίων ἴδι-
 25 κῶν καὶ ἐπὶ τούτων εἴρεσις. ὅταν ὥσπερ ἐπιταχθέντες πρὸς τὸν λόγον ἐρχόμενοι γαινώμεθα ἢ συγγενῆ πολλά-
 κις τιμῶντες, ἢ ἀμειβόμενοι φίλον, ἢ παρ' αὐτοῦ καλοῦ προσαλούμενοι· καὶ τούτων τὰ παραδείγματα πολλὰ πα-
 ρὰ τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ· τῆς μὲν ἐπιταγῆς
 30 καὶ ἀγάκης, ὥσπερ ὅταν λέγῃ, „τίς ἡ τυραννίς, ἦν ἐξ ἀγάπης ἀεὶ τυραννούμεθα·“⁶ καὶ αὐθις, „τί λύετε

5 Vind. ὁ τῶν Σάρδεων. Alibi scribit ὁ Σάρδεων.
 VIII. init. Mox Vind. λέγεται. — Or. XV. init.

6 Or.

τάξιν ἐπαινοῦμένην.“ τῆς δὲ τῶν φίλων τιμῆς, ὡς τό· „ἔμελλεν⁷ ἄρα πολλὰς ἥμιν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ προτιθεῖς ὁ μέγας Βασίλειος.“ οὕτω γὰρ ἐνταῦθα ἴδιάζον γέγονε τὸ προσώπιον, ὡς καὶ τὸ κύριον εὐθὺς παραλαμβάνον ὄνουα, καὶ ἄλλα δὲ τοῖς φιλομαθοῦσιν οὐκ 5 ὀλίγα παραδείγματα. Εἶτα θήσεις τὸ γένος. Τοῦ γένους ὄγραματα τρία σημαίνοντος, ὡς ἐν τῇ τοῦ Πορφυρίου εἰσαγωγῇ ἔμαθομεν, τὴν ἀθροιστιν τῶν ἐχόντων πᾶς πρὸς ἐν τι καὶ πρὸς ἄλλιζους, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκάστου γενέσεως, καὶ τὸ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις εἰς τὰς διαλέξεις 10 παραλαμβανόμενον, τὸ δεύτερον σηματόμενον προτίθησιν ὁ διδάσκαλος τὸ σημαῖνον τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως ἐκάστου· τούτου δὲ διαιρουμένου εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ἐκατέρου πάλιν σκέλους ὑποδιαιρουμένου εἰς δύο, εἰς τε τὸ προσεχὲς καὶ εἰς τὸ πόρῳ, οἷον πόρῳ μὲν εἰς τοὺς 15 προγόνους, προσεχὲς δὲ εἰς τοὺς πατέρας, καὶ τοῦ ἀψύχου, εἰς πόρῳ μὲν τὸ ἔθνος, εἰς προσεχὲς δὲ τὴν πατρίδα καὶ τὴν πόλιν, ὁ διδάσκαλος τελείως ὑπεξέρχεται τῇ διαιρέσει· διαιρήσεις γὰρ, γησὶν, εἰς ἔθνος, ὅπερ ἐστί, πόρῳ ἄψυχον γένος· εἰς πατρίδα, ὅπερ ἐστί προσεχὲς 20 ἄψυχον, εἰς προγόνους, ὅπερ ἐστί πόρῳ ἔμψυχον, εἰς πατέρας, ὅπερ ἐστὶ προσεχὲς ἔμψυχον. ζητεῖται δὲ, διατί προτίθησι τὸ γένος τῶν λοιπῶν κειμαλαίων· καὶ φαμεν, ὅτι διὰ τοῦτο προτέτακται, διὰ τὸ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐπαινούμενα πρεσβύτερα εἰναι τῶν ἄλλων. Ἔτι ζητεῖται, 25 διατὶ διαιρῶν τὸ γένος διαιρεῖ αὐτὸς εἰς τὰ ἄψυχα πρῶτον· οἷον εἰς τὸ ἔθνος εἰς τὴν πατρίδα· εἰδί· οὕτως εἰς τὰ ἔμψυχα, οἷον εἰς προγόνους, εἰς πατέρας καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπειδὴ καὶ πρῶτά ἐστὶ τῷ χρόνῳ ταῦτα, ἡ χώρα καὶ ἡ πατρὶς τῶν προγόνων καὶ τῶν 30 πατέρων, διὰ τοῦτο καὶ προέρχεν αὐτά. ὅσπερ πάλιν

7 Epitaph. in Basil. M. init.

καὶ τὸ ἔθνος δι' αὐτὸ τοῦτο τῆς πατρίδος προτάσσει,
καὶ τοὺς προγόνους τῶν πατέρων. διὰ τοῦτο καὶ προ-
έταξεν αὐτὰ, ὥσπερ πάλιν καὶ τὸ ἔθνος δι' αὐτὸ τοῦτο
τῆς πατρίδος προτάσσει, καὶ τοὺς προγόνους τῶν πατέ-
ρων. Ἐτι ζητεῖται, διατί τὸ ἔθνος καὶ τὴν πατρίδα τῷ
γένει ἀπονέμει, καὶ λέγομεν τὸ τοῦ Πορφυρίου, ὅτι ἐπει-
δὴ καὶ ταῦτα ἀρχαὶ εἰσὶ τῆς ἑπάστου γενέσεως, ὥσπερ
καὶ ὁ πατήρ, διά τοι τοῦτο καὶ παρονύμως ὁ πατήρ
ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὄνομάζεται. εἴτι κάκενο ζητεῖται, ὅτι
10 διατί εἶπε πατέρας πληθυντικῶς, καὶ οὐχὶ ἐνικῶς πατέ-
ρα· προγόνους μὲν καλῶς εἶπε πληθυντικῶς, πολλοὺς
γάρ τις ἔχει προγόνους, πατέρας δὲ οὐ πολλοὺς, ἀλλ'
ἔνα· καὶ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι τῷ τοῦ πατρὸς ὄνόματι καὶ τὴν
μητρός παραλαμβάνει. καὶ γὰρ οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ πα-
15 τρός τινα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐγκωμιάζομεν. Ὁ
διαιρήσεις εἰς ἔθνος. εἰ μὲν πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζό-
μενον, οἷον Θουκυδίδης, ἐγκωμιάσομεν αὐτὸν, ἀπὸ μὲν
ἔθνους, ὅτι Ἐλλην ἦν λέγοντες· οἱ δὲ Ἐλληνες συνετοὶ
καὶ ἀνδρεῖοι καὶ ἐναργεῖς καὶ φιλάνθρωποι· ἀπὸ δὲ πα-
20 τρίδος, ὅτι Ἀθηναῖος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ φιλέλληνες,
ἐλευθερωταὶ τῆς Ἐλλάδος, δίκαιοι· ὅπὸ δὲ προγόνων, ὅτι
ἀπὸ Μιλτιάδου καὶ Κίμωνος γέγονεν, ἀπέγγονος τῶν εὐ-
δοκίων στρατηγῶν, ἀπὸ δὲ πατέρων, ὅτι Ὄλόρου ἦν
νιὸς, ὃς εἶχεν ἐν Θράκῃ πλοῦτον πολὺν καὶ περιουσίαν
25 μεγάλην· εἰ μέντοι μὴ πυόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζόμε-
νον, ἀλλὰ πρᾶγμα, οἷον φιλοσοφία, ἀπὸ ἔθνους ἐγκω-
μιάσομεν λέγοντες, ὅτι ἐν τῇ Ἐλλάδι εὑρέθη τοῦτο τὸ
τὸ ἀγαθόν· ἡ δὲ Ἐλλάς ἔστι τοιάδε καὶ τοιάδε· ἀπὸ δὲ
πατρίδος, ὅτι ἐν Ἀθήναις, ἢ τις καὶ δίκαιοσύνη καὶ φι-
30 λανθρωπία καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς κρείττων ἔστιν τῆς
Ἐλλάδος. ἀπὸ δὲ προγόνων· ὅτι Ἐυπεδοκλῆς καὶ Σω-
κράτης εἰς ἔνροιαν αὐτῆς ἤλθον τὸ πρῶτον· ἀπὸ δὲ πα-
τέρων, ὅτι Ηλάτων εἰς γῆς αὐτὴν ἤγαγε καὶ Ἀριστοτέ-

λης ὀργάνωσεν· δύοις καν̄ δητορικὴν ἐγκωμιάζουμεν,
 ἀπὸ μὲν ἔθνους ἐγκωμιάσομεν λέγοντες, ὅτι ἐν Σικελίᾳ
 τὸ πρῶτον ἐφάνη· ἡ δὲ Σικελία ἐστὶν εὐφορωτάτη, καὶ
 πρὸς γορὰν καρπῶν ἐπιτίθειος· ἀπὸ δὲ πατρίδος, ὅτι
 ἐν Σιρῆνακούσῃ πόλει· ἡ δὲ Συρῆνακουσα ἰσχυροτέρα καὶ 5
 πολυναυθρωποτέρα τῶν ἐν Σικελίᾳ πασῶν πόλεων. ἀντὶ
 δὲ προγόνων τὸν πρῶτον αὐτῆς εἰς γῆς τὰ ἔργα ἀγα-
 γόντα Κόρακα ἐροῦμεν λέγοντες, ὅτι συνετὸς ἦν οὗτος
 καὶ τοῦ συμφέροντος τῇ πατρίδι ἀνριθῆς ἐξεταστής· ἀν-
 τὶ δὲ πατέρος τὸν ὁρανώσαντα Ἐρμογένην λιηψόμεθα· 10
 εἰ δὲ καιρὸν ἐγκωμιάσομεν, οἶον ἔαρ ἢ θέρος, ἀντὶ γέ-
 νους τὸν εἰς τὰς τέσσαρας ὥρας τὸν ἐνιαυτὸν διελόντα
 λαβόντες ἐπαινέσομεν. πλὴν τοῦτο ἴστεον, ὅτι οὐ πάντα
 ἐν πᾶσιν ἀνάγκη ἐμπίπτειν, ἀλλ' ὅσα ἐνδέχεται, οἶου εἰ
 ἀπὸ γένους ἐγκωμιάζομεν, οὐκ ἀνάγκη ἐμπίπτειν πάντα 15
 τὰ τοῦ γένους, ἀλλὰ τὰ ἐγχωροῦντα· αὐτίκα γὰρ ὁ
 Ἀριθόνιος ἐν τῷ τοῦ Θουκυδίδου ἐγκωμίῳ οὐκ ἐπεξῆλθε
 τοὺς τέσσαρας τρόπους τοῦ γένους· οὔτε γὰρ ἀπὸ τοῦ
 ἔθνους τὸν Θουκυδίδην ἐγκωμιάζει, οὔτε ἀπὸ τῶν πατέ-
 ρων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν προγόνων· καὶ ἐν 20
 τῷ τῆς σογίας δὲ ἐγκωμίῳ οὔτε τῷ ἀπὸ τοῦ γένους, οὔτε
 τῷ ἀπὸ τῆς πατρίδος τρόπῳ χρῆται, ἀλλὰ μόνον λέγει,
 ὅτι ἀπὸ τῶν θεῶν ἐφάρη, καὶ οἱ θεοὶ ταύτην ἐκτήσαν-
 το· ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τῷ εἰς τὸν μέ-
 γαν Βασίλειον τὸ παρὸν κεφάλαιον διαφέρει τῷ ἀπὸ τοῦ 25
 ἔθνους καὶ τῷ ἀπὸ τῆς πατρίδος τρόπῳ οὐ χρῆται, μό-
 νῳ δὲ τῷ ἀπὸ τῶν προγόνων καὶ τῷ ἀπὸ τῶν πατέρων,
 λέγων οὕτως·⁸ „ἄλλου μὲν οὖν ἄλλο τι γνώρισμα καὶ
 διήγημα καὶ γένους καὶ τοῦ καθ' ἐκαστον ἢ μικρὸν ἢ
 μεῖζον, καὶ οὐπερ τις κλῆρος πατρῷος ἢ πόλισμαθεν ἢ ἐγ- 30
 γύνθεν ἵργμένος κάτευσιν εἰς τοὺς ὕστερον· τούτῳ δὲ

, τοῖν γενοῖν ἀμφοτέροιν τὸ εὐσεβὲς ἐπίσημον· δῆλώσει
, δὲ νῦν ὁ λόγος. διωγμὸς ἦν καὶ διωγμῶν ὁ φρικωδέ-
, στατος καὶ βαρύτατος, εἰδόσι λέγω τὸν Μαξιμίνου, ὃς
, πολλοῖς τοῖς ἐγγύθεν γενομένοις ἐπιψυκταῖς πάντας φι-
5 , λανθρώπους ἀπέδειξε, θράσει τε πολλῷ φέων, καὶ φιλο-
, νεικῶν τὸ τῆς ἀσεβείας κράτος ἀναδήσασθαι. τοῦτον
, πολλοὶ μὲν ὑπερέσχον τῶν ἡμετέρων ἀγωνιστῶν, καὶ
, μέχρι Θανάτου διηγωνισμένοι καὶ πρὸ Θανάτου μικρὸν,
, τοσοῦτον ἀπολειφθέντες, ὅσον ἐπιβιῶνται τῇ νίκῃ, καὶ
10 , μηδὲ συναπελθεῖν τοῖς παλαισμασιν, ἀλλ’ ὑπολειφθῆ-
, νται τοῖς ἄλλοις, ἀλεῖπται τῆς ἀρετῆς, ζῶντες μάρτυρες,
, ἔμπνοοι στῆλαι, σιγῶντα κηρύγματα, σὺν πολλοῖς δὲ
, τοῖς ἀριθμούμενοις καὶ οἱ πρὸς πατρὸς τούτῳ πατέρες,
, οἵ τε πᾶσαν ἀσκήσασιν εὐσεβείας ὄδὸν καλὴν ἐπήνεγκεν ὁ
15 , καιρὸς ἐκείνος τὴν κορωνίδα· παρασκευῆς μὲν γὰρ οὕ-
, τως εἶχον καὶ γνώμης, ἡς πάντα ϕράδίως οἴσοντες, ἐξ
, ὃν στειρανοῦ Χριστὸς τοὺς τὴν ἐκείνου μιμησαμένους
, ὑπὲρ ἡμῶν ἄθλησιν. ἐπεὶ δὲ νόμιμον αὐτοῖς τὸν ἀγῶνα
, ἔδει γενέσθαι, νόμος δὲ μαρτυρίας, μήτε ἐθελοντὰς
20 , πρὸς τὸν ἀγῶνα χωρεῖν φειδοὶ τῶν διωκόντων καὶ τῶν
, ἀσθενεστέρων, μήτε παρόντας ἀναδύεσθαι, τὸ μὲν γὰρ
, θράσους, τὸ δὲ ἀνανδρίας ἐστί. καὶ τούτῳ τιμῶντες
, ἐκεῖνοι τὸν νομοθέτην, τί μηχανῶνται; μᾶλλον δὲ πρὸς
, τί φέρονται παρὰ τῆς πάντα τὰ ἐκεῖνα ἀγούσης προ-
, νοίας; ἐπὶ τινα τῶν Ποντικῶν ὁρῶν λόχμην (πολλαὶ
, δ’ αὐταὶ παρ’ αὐτοῖς εἰσι καὶ βαθεῖαι καὶ ἐπὶ πλεῖστον
, διήκονσαι), καταφεύγοντι· λίαν ὀλίγοις χρώμενοι καὶ
, τῆς φυγῆς συνεργοῖς καὶ τῆς τροφῆς ὑπηρέταις· ἄλλοι
, μὲν οὖν Θαυμαζέτωσαν τὸ τοῦ χρόνου αῆκος, καὶ γὰρ
30 , ἐπὶ πλεῖστον αὐτοῖς, ὡς φασι, τὸ τῆς φυγῆς παρετάθη,
, ἔτος που ἔβδομον καὶ μικρόν τι πρός τό τε τῆς διαιτῆς
, σώμασιν εὖ γεγονόσι στενόν τε καὶ παρηλλαγμένον, ὡς
, τὸ εἰκὸς, καὶ τὸ ὑπαιθρίοις κρυμμοῖς καὶ θάλπεσι καὶ

,δημιούροις ταλαιπωρεῖν, ἢ τε ἄφιλος ἐρημία καὶ τὸ ἀκοι-,
γώνητόν τε καὶ ἄμικτον, ὅσον εἰς κακοπάθειαν τοῖς ὑπὸ⁵
, πολλῶν δορυφορούμενοις καὶ τιμωμένοις. ἐρῶ δὲ, ὃ τού-
, των μεῖζον ἔστι καὶ παραδοξότερον λέξων ἔρχομαι, ἀπι-
, στήσει δ' οὐδεὶς, ἢ ὅστις οὐδὲν μέγα οἴεται τοὺς ὑπέρ¹⁰
, Χριστοῦ διωγμοὺς καὶ κινδύνους, κακῶς γινώσκων καὶ
, λίαν ἐπικυνδύνως. Ἐπόθουν τι καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν οἱ
, γεννάδαι, τῷ χρόνῳ κάμινοντες καὶ τῶν ἀναγκαίων ὅντες
, διακορεῖς· καὶ τὰ μὲν τοῦ Ἰσραὴλ οὐκ ἐφθέγξαντο, οὐ-
, δὲ γάρ ἥσαν γογγυσταὶ κατ' ἐκείνους, ἐν τῇ ἐρήμῳ τα-¹⁵
, λαιπωροῦντες μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου φυγῆν, ὡς ἄρα βελ-
, τίων Αἰγυπτίων αὐτοῖς εἴη τῆς ἐρημίας, πολλῶν ¹⁰ τῶν
, λεβήτων καὶ τῶν κρεῶν χρονγοῦσα τὴν ὄφελονίαν, τῶν
, τε ἄλλων ὅσα ἐκεῖσε ἀπέλιπον· ἡ γάρ πλινθεία καὶ ὁ
, πηλὸς οὐδὲν ἦν αὐτοῖς τότε διὰ τὴν ἄγοιαν. ἄλλα δὲ ²⁰
, ὡς εὐσεβέστερα καὶ πιστότερα· τί γάρ ἔστιν, ἐλεγον, τῶν
, ἀπίστων, εἰ δὲ τῶν θαυμασίων θεός, ὁ θρέψας ἐν ἐρή-
, μῳ πλονσίως ξένον λαὸν καὶ φυγάδα, ὡστε καὶ ἄρτον
, δημιοῦροι καὶ βίλυσαι ὅριτας, τρέμοντι οὐ τοῖς ἀγαγ-
, καίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς περιττοῖς, εἰ δὲ τεμὼν θά-²⁵
, λασσαν καὶ στίσας ἥλιον καὶ ποταμὸν ἀνακύψας, καὶ
, τᾶλλα δὴ ὑπειπόντες ὅσα πεποίηκε· (φιλεῖ γάρ ἐν τοῖς
, τοιούτοις φιλιστορεῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πολλοῖς θαύμασιν
, ἀνυμνεῖν θεὸν), οὐτος, ἐπῆγον, καὶ ἡμᾶς θρέψειε σή-
, περον τοῖς τῆς τρυφῆς, τοὺς ¹¹ εὐσεβείας ἀγωνιστάς²⁵
, πολλοὺς μὲν θῆρες τὰς τῶν πλησίων διαφυγόντες τρα-
, πεῖας, ἀπερ ἵν ποτε καὶ ἡμῖν, τοῖς ὅρεσι τούτοις ἐμ-
, φωλεύοντις· πολλοὶ δὲ καὶ ὅριτες τῶν ἐδωδίμων τοὺς
, πυθοῦντας ἡμᾶς ὑπερίπτονται· ὅν τι μὴ θηράσιμόν σοι
, θελήσαντι μόνον. ταῦτ' ἐλεγον, καὶ ἡ θῆρα παρῆν, ³⁰

10 Gregor. p. 320. B. πολλήν.

ἀγωνισταῖς. correxi ex Gregorio.

11 Vind. τῆς εὐσεβείας

, ὅψον αὐτόματον, ἀπραγμάτευτος πανδαισία, ἔλαιφοι τῶν λόφων ποθὲν ὑπερφανέντες ἀθρόως. ὡς μὲν εὐμεγέθεις, ὡς δὲ πίονες, ὡς δὲ πρόθυμοι πρὸς σφαγὴν. μονονονυχὶ γὰρ καὶ τοῦτο εἰκάζειν ἦν, ὅτι μὴ τάχιον ἐκλήθησαν 5, ἐδυσχέραινον· οἱ μὲν εἶλκον τοῖς νεύμασιν, οἱ δὲ ἥρουν, το· τίνος διώκοντος ἢ συναναγκάζοντος; οὐδενός. τίνων, ἵππεων ἢ ποιών κυνῶν; τίνος ὑλακῆς ἢ κραυγῆς, ἢ νέων προκαταλαβόντων τὰς διεξόδους τῆς θήρας νόμοις; εὔχῆς δέσμοις, καὶ δικαίας αἰτήσεως. τις ἔγνω τοιοῦτον 10, θήραμα τῶν νῦν ἢ τῶν πώποτε; ὡς τοῦ θαύματος, ἥσαν ταυτίαι, ὅσον φίλον εἴχετο θελίσασι μόνον, ὅσον περιττὸν ἀπεπέμφθη ταῖς λόχμαις εἰς δευτέραν τράπεζαν· οἱ ὄψοποιοὶ σχέδιοι, τὸ δεῖπνον εὐπρεπὲς, οἱ δαιτυμόνες, εὐχάριστοι, προοίμιον ἔχοντες ἥδη τῶν ἐλπιζομένων τὸ 15, παρὸν θαύμα, ἐξ οὗ καὶ πρὸς τὴν ἀθλησιν, ὑπὲρ ἣς ταῦτα ἦν αὐτοῖς, ἐγίνοντο προθυμότεροι.“ Καὶ οὗτος μὲν ὁ ἀπὸ τῶν προγόνων τρόπος· εἴτα χρῆται καὶ τῷ ἀπὸ τῶν πατέρων λέγων οὕτως· „τῆς δὲ τῶν πατέρων συζυγίας οὐχ ἡττον τὸ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὁμότιμον ἢ τὰ 20 σώματα,“ καὶ τὰ ἔξῆς· καὶ ἐν μὲν τῷ ἐπιταφίῳ τοῖς δυσὶ τόποις τοῦ γένους ἐχρήσατο, τῷ ἀπὸ τῶν προγόνων, καὶ τῷ ἀπὸ τῶν πατέρων, ἐν ἑτέροις δὲ λόγοις ἐγκωμιαστικοῖς ἢ οὐδόλως χρῆται τῷ γένει, ἢ ἐπ’ ὀλίγον, ὡς ἐν τῷ εἰς τοὺς Μακκαθαίους, καὶ τῷ εἰς τὸν 25 μάρτυρα Κυπριανὸν, καὶ τῷ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον· καὶ οὕτως μὲν ἀπὸ γένους ἐγκωμιάσομεν πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ καιροίς· εἰ δὲ τόπον ἐγκωμιάζομεν, οἷον πόλιν ἢ λιμένα, εἰ μὲν πόλις εἴη, ἀπὸ μὲν ἔθνους ἐγκωμιάσομεν τὸ μέρος τῆς γῆς, ἐν ᾧ ἐστι, τῆς Εὐρώπης, 30 τῆς Ἀσίας, τῆς Λιβύης· ἀπὸ δὲ πατρίδος τῆς χώρας, ἀπὸ δὲ προγόνων τῶν ἀρξαμένων μὲν οἰκιζειν αὐτὴν, μὴ μέντοι τὸ ἔργον περανάντων, ἀπὸ δὲ πατέρων, τὸ τέλος ἐπιθέντων τῷ ἔργῳ. εἰ δὲ λιμὴν εἴη, τότε ἀντὶ μὲν ἔθνους

τὴν χώραν παιδαληψύμεθα· ἀντὶ δὲ πατρίδος τὴν ἐν ᾧ
ἐστι πόλει. εἰ δὲ ἄλογα ζῶα ἐγκωμιάζουμεν, ἔξετάσομεν,
πότερον ἐν μιᾷ χώρᾳ τὸ ἐξεταζόμενον ζῶον γίνεται, ὡς ὁ
Ἐλείφας ἐν Ἰνδοῖς, καὶ ὁ κροκόδειλος ἐν Αἰγύπτῳ ἢ παν-
ταχοῦ γίνεται, καὶ εὐ μὲν ἐν μιᾷ γίνεται, τότε ἀπὸ 5
μὲν ἔθνους ἐπαινέσομεν αὐτὸν, ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς γῆς,
ἐν ᾧ ἐστι λέγοντες, ὅτι ἐν Αιβύῃ γίνεται, ἢ δὲ ἐστι τοιά-
δε, ἢ ἐν τῇ Λίρωπῃ, ἢ ἐν τῇ Ασίᾳ, ἀπὸ δὲ πατρίδος
τῆς χώρας ἐν ᾧ ἐστιν, ἀπὸ δὲ πατέρων, τοῦ Θεοῦ ᾧ ἀνά-
κειται, πολλὰ γάρ τῶν ζώων ἀνάκειται τοῖς θεοῖς· οἷον 10
ἡ γλαῦξ τῇ Αθηνᾷ, ὁ ἵππος τῷ Ποσειδῶνι· εἴ μέντοι
οὐκ ἐν μιᾷ χώρᾳ ἀλλὰ πανταχοῦ πέφυνεν, ἐπαινέσομεν
ἀπὸ ἔθνους λέγοντες, ὅτι πατρίδα ἔσχεν ἀπασαν τὴν γῆν,
καὶ ὅτι τὸ χρησιμότατον τοῦ ζώου, ὃσον ἐστὶ τοῖς ἀν-
θρώποις εἰδότες οἱ θεοί, οὐχὶ τοιςδε μόνοις τοῖς ἐν τῷ· 15
δε τῷ τόπῳ οἰκοῦσι δεδώκασιν, ἀλλὰ κοινὸν δῶρον ἀπα-
σιν αὐτὸν ἐχαρίσαντο· καὶν φυτὸν δὲ ἐγκωμιάζωμεν, ὅμοιως
ποιήσομεν· τῶν φυτῶν γάρ τὰ μὲν ἐν μιᾷ χώρᾳ γίνεται,
τὰ δὲ ἀπανταχοῦ μεθοδεύσομεν οὖν καὶ ἐπὶ τούτων τὸ
παρὸν κειμένων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ἐδείχθη. Εἶτα 20
ἀνατροφή· ὥσπερ τὸ γένος προέταξε τῶν λοιπῶν, διὰ
τὸ τοῦτο πρῶτον εἶναι τῷ χρόνῳ τῶν ἔξης κειμένων,
οὕτω καὶ τὴν ἀνατροφὴν δευτέραν τίθησι διὰ τὸ τοῦ
μὲν γένους ὑστέραν, τῶν δὲ πράξεων αὐτὴν πρῶτον εἰ-
ναι. Εἰς τὸ αὐτό· εἶτα ἀνατροφὴν· οὐκ εἶπε τροφὴν, 25
ἀλλὰ ἀνατροφὴν· ἡ μὲν γάρ τροφὴ τῶν βρωμάτων ἀ-
πλῶς σημαίνει μετάληψιν, ἡ δὲ ἀνατροφὴ τὴν παίδευσιν
καὶ τὴν ἐκ παίδων εἰς ἄνδρας διηλοῖ πρόοδον, ὥστε καὶ
περιέχεσθαι τὴν τροφὴν ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς. Ἡν δι-
αφήσεις εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τόμους καὶ τέχνην· ἀπὸ 30
ἐπιτηδευμάτων ἐπαινέσομεν τινα, ὅτε λέγομεν, ὅτι φιλο-
σοφίαν ἐπετήδευσε μετελθεῖν ἢ ὑποριζήν, ἢ τὸν στρατ-
ιωτικὸν εἶλετο βίον· ἀπὸ δὲ τῆς τέχνης, ὅτι ἐπιτηδεύ-

σας τήνδε τὴν τέχνην, οἷον τὴν γραμματικὴν εἰ τύχῃ,
εἰς ἔξιν ἥλθεν αὐτῆς, καὶ πάντας ἐν αὐτῇ ὑπερέβαλε.
καὶ ὅλως ἐπιτήδευμα μὲν λέγειν τοῦ βίου τὴν αἴρεσιν,
οἷον ὅτι εἶλετο στρατεύεσθαι, τέχνην δὲ τὸ εἰς ἔξιν ἐλ-
5 θεῖν τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ τέλειον κατὰ τοῦτο γενέσθαι,
ἥ δὲ ἐνέργεια ἡ ἀπὸ τῆς τέχνης πρᾶξις ἐστίν. Καὶ ταῦ-
τα μὲν οἱ παλαιοὶ τῶν ἔξηγητῶν περὶ τέχνης καὶ ἐπιτη-
δεύματος· ὁ δὲ Γεωμέτρης διαφέρειν φησὶ τέχνην καὶ
ἐπιτήδευμα, τῷ τὰς μὲν τέχνας διὰ μαθήσεως ἡμῖν μό-
10 νοις προσγίνεσθαι, τὰ δὲ ἐπιτηδεύματα καὶ ἀπὸ τῶν
πραγμάτων αὐτῶν εἰς μεταχείρισιν ἥκειν· ἔστι μὲν οὖν
τέχνη κατ' αὐτὸν ὄπερ ἀπλῶς τις ἔμαθεν, οἷον ὥσπερ
ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ὁγητορικήν. ἐπιτήδευμα δὲ, ὄπερ μᾶλ-
λον ὃν ἔμαθεν ἔξηλωσε, καὶ εἰς ὁ ἄπαν τὸ φιλότιμον
15 ἔτρεψεν. ὥσπερ Ἀριστοτέλης μὲν μᾶλλον ὃν μεμάθηκε
τὴν φιλοσοφίαν ἔξηλωσεν, "Ομηρος δὲ τὴν ποιητικὴν, ὁ
δὲ Ἐρμογένης τὴν ὁγητορικήν· πρᾶξις δέ εἰσι ἄλλα τέ
τινα, καὶ ὅσα ἀφ' ὃν ἔμαθέ τις καὶ ἐπετήδευσεν, ἐπρα-
ξεν· οἷον ὅσα ἀπὸ τοῦ μαθεῖν τὴν ὁγητορικήν ἢ ἐπιτη-
20 δεῦσαι τὴν φιλοσοφίαν ἔγραψεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅμοιώς
καὶ ὅσα ὁ Θουκυδίδης ἀπὸ τοῦ μαθεῖν καὶ ἐπιτηδεῦσαι
τὴν ὁγητορικήν συνέγραψε. Καὶ νόμους. Ἐκ τῶν νόμων
ἔγνωμαίσομεν, εἰ, ως δοκεῖ, τοῖς νόμοις ἀποδείξουεν ἀνα-
τραφέντα τὸν ἔγνωμαίσόμενον. ἐκ τῶν νόμων ἔγνωμαίά-
25 σομεν, εἰ τῇ τούτων μελέτῃ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν κατε-
πύκνωσεν· εἰ μὴ τὴν ἔξι αὐτῶν ἔμφανομένην ἴσχὺν δώ-
ροις διέφευξε· ζητεῖται δὲ περὶ τῶν νόμων, διατί οὐ
προσένειμεν αὐτοὺς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ταῖς τέχναις,
ἀλλ' ἵδιᾳ τέθεικε· καὶ λέγει πρὸς τοῦτο δύο αἵτιας ὁ
30 Γεωμέτρης, μίαν μὲν ως ἔμπειρίαν οὖσαν τὴν τούτων
εἰδῆσιν οὔτε τοῖς ἐπιτηδεύμασιν οὔτε ταῖς τέχναις προσέ-
νειμεν· ἐτέραν δὲ ως κοινὴν οὖσαν ἐπιτηδευμάτων καὶ
τεχνῶν· οὐ γάρ δεῖ, φησὶ, μόνον ἐν οὐδενὶ τῶν ἐπιτη-

δενιμάτων ἢ τεχνῶν ἄτεν πολιτεύεσθαι νόμων, ἀλλὰ καὶ εἰς τέλος ταῖς ἐμπειρίαις τούτων καταπυκνοῦν τὴν διάνοιαν, ὡς ἅμα καὶ δικαίως τε καὶ ἀσφαλῶς καὶ ἔννοιας καὶ φρονίμως ἔην. Ἡν διαιρήσεις εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ νόμους καὶ τέχνην· εἰ μὲν πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζό- 5 μένον, οἷον Θουκυδίδης ἢ Δημοσθένης, ἐροῦμεν μετὰ τὸ ἀπὸ τοῦ γένους κεφαλαιον, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐγκωμιάζοντες, ὅτι τοιοίτων δὲ φανεῖς καὶ τοιούτους ἐσχικώς τοὺς προγόνους τρέψεται τῆς τε τῶν πατέρων καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξιῶς καὶ τῆς τῶν προγόνων εὐκλείας· 10 εὐθὺς γὰρ ἐκ παιδῶν φιλοσοφεῖν, εἰ τύχοι, ἢ δητοφεύειν εἶλετο· ἀπὸ δὲ τῆς τέχνης, ὅτι καὶ σπουδὴν εὐφυῆς μί- 15 ξας, θᾶττον ἥλθεν εἰς ἔξιν οὐπερ ἐπόθει καὶ εἰς πάσαν αὐτοῦ τὴν κατάληψιν· εἰ μέντοι πρᾶγμα εἴη τὸ ἐγκω- μιαζόμενον, ἢ θηρευτικὴ ἡ τι τοιοῦτον, τότε ἀντὶ ἀρα- 20 τροφῆς τὴν ἐν αὐτῷ ἐροῦμεν ἄσκησιν· λέγοντες, ὅτι καὶ τοὺς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ποιοῦντας πολλῆς μὲν εἰκὸς τυγχάνειν ἐπιμελείας· διηγενῶς δὲ καὶ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀσκολίας· ὅσον γὰρ εὐτυχές ἐστι τοῦτο μαθεῖν, τοσοῦτο καὶ δυσχερεῖς εἰς κατόρθωσιν· εἰ δὲ καὶ 25 ρὸν ἐγκωμιάζομεν, οἷον ἔσῃ, τότε ἀντὶ ἀνατροφῆς τὴν ὀσανεὶ τούτου θαυμάσουμεν αὐξησιν, οἷον ὅπως μὲν ἀρχεται, οἷον δέ ἐστι κατὰ τὸ μέσον, ὅποιον δέ κατὸ τὸ τέλος· εἰ μέντοι τόπον ἐγκωμιάζομεν, οἷον πόλιν ἢ λιμένα, τότε πάλιν ἀντὶ ἀνατροφῆς τὸν τόπον ἐροῦμεν, 30 καὶ δὲ ὃν ἐκτίσθη ἢ πόλις, ἢ ὁ λιμὴν γέγονεν. καὶ εἰ μὲν ἀρδίως ἐκτίσθη, τοῦτο θαυμάσουμεν, εἰ δὲ δυσχερῶς καὶ μετὰ δυσκολίας, καὶ τοῦτο. καὶ εἰ δὲ καὶ ἄλογον ζῶον ἐγκωμιέζομεν, ἐπὶ τοῦ παρόντος κεφαλαίου γενόμενοι ἔξετάσομεν τὸν τρόπον καθ' ὃν τρέψεται, καὶ τεῦθεν αὐ- 35 τὸ θαυμάσουμεν· πλὴν τοῦτο ἴστεον, ὅτι τὰ ἐπιτηδεύ- ματα ἐν τοῖς τοιοίτοις χώραν οἰκεῖ· ἐπιτήδευμα μὲν γάρ ἐστι κρίσις ψυχῆς μετὰ λόγου καὶ αἵρεσις· τὰ δὲ

ἄλογα κρίνειν τὸ πρακτέον ἢ τὸ συμφέρον οὐκ οἶδεν· ὅμοιώς δὲ οὐδὲ τὰ πράγματα, οὐδὲ οἱ καιροὶ, οὐδὲ οἱ τόποι, ἀλλ’ οὐδὲ τὰ φυτά· καν τὰ φυτά τε εἴη τὰ ἐγκωμιαζόμενα, ἔξετάσομεν πᾶς τρέψεται, πότερον ἐπιμε-
5 λείας τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων τυγχάνει, εἰ ἐξ αὐτομά-
του φύεται, καὶ εἰ τῆς παρ’ ἀνθρώπων ἐπιμελείας δεῖ-
ται, πότερον πολλῆς ἢ ὀλίγης, καὶ εἰ μὲν πολλῆς, ἐντεῦ-
θεν αὐτὸν θαυμάσομεν, εἰ δὲ ὀλίγης, ἐξ ἐκείνου. ἐροῦμεν
γὰρ, ὅτι μετὰ τῆς ἄλλης ὥφελείας, ἡς τὸ φυτὸν αἴτιον
10 γίνεται τοῖς ἀνθρώποις, κἀκεῖνο τὸ ἀγαθὸν αὐτοῖς παρέ-
χεται, τὸ μὴ πόνους πολλοὺς ὑφίστασθαι περὶ τὴν αὐτοῦ
ἐπιμέλειαν· εἰ μέντοι ἐξ αὐτομάτου φύεται, ὥσπερ η
δρῦς, ἔτι μᾶλλον ἔχομεν ἐντεῦθεν αὐτὸν θαυμάζειν.

Εἶτα τὸ μέγιστον τῶν ἐγκωμίων κεφάλαιον ἐποίεις
15 τὰς πράξεις. Ζητοῦσί τινες, διατὶ μέγιστον τῶν κεφα-
λαίων εἰπεν εἶναι τὰς πράξεις· καὶ εἰ μέγιστον, πᾶς τε-
λευταῖον αὐτὸν λέγει τιθέναι. ὥφειλε γὰρ κατ’ αὐτὸν τοῦ-
το μᾶλλον τῶν ἄλλων προτίθεσθαι. Πρὸς μὲν οὖν τὸ
πρῶτον ἀπόρημα διαφόρους ἀποδίδωσι τὰς λύσεις ὁ Γεω-
20 μέτρης· φησὶ γὰρ διὰ τοῦτο μέγιστον αὐτὸν εἰρῆσθαι,
διότι τὰ μὲν ἄλλα φύσεως ἢ τύχης καὶ πατέρων αὐτῶν
δωρήματα, οἷον εὐγένεια καὶ ϕώτη καὶ πλοῦτος, καὶ
ὅσα τοιαῦτα· αὗται δὲ τῆς ἡμῶν γνώμης εἰσὶ προαιρή-
ματα, καὶ τῶν μὲν ἄλλων χωρὶς ἐπαινεῖν τις τὸν ἐγκω-
25 μιαζόμενον πολλάκις δύναται· καὶ γὰρ ἀγάνεια πολλά-
κις γένους εἰς ἐγκώμιον ἥρκεσε καὶ πενία καὶ ἀρδώστια·
αὗται δὲ ἀπὸ μόρων τῶν ἀγαθῶν συνίστανται· οὐκ ἀν
γὰρ ἀπὸ φαύλης πράξεως ἀγαθός τις ἐπαινεθείη· ἔτι
δὲ καὶ ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτεμημένως κατὰ παραδρο-
30 μὴν παρεοχόμεθα· καὶ πρὸς τούτους πᾶσιν, ὅτι τὸ μὲν
γένος ἔν, καὶ ἡ ἀνατροφὴ ὅμοιώς καὶ ἡ τέχνη καὶ τὸ
ἐπιτήδευμα, αἱ δὲ πράξεις πολλαῖ· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς
τὸ πρῶτον ἄπορον ὁ Γεωμέτρης. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον
ἡμεῖς

ἥμεῖς φαμεν δύο λύσεις μίαν μὲν ὅτι ἰσχυρότερον ἐστιν τὸ τῶν πράξεων νεφάλαιον, διὰ τοῦτο καὶ τελευταῖον τίθεται· αὕτη γὰρ τάξις ἀρίστη τὸ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων καὶ μικροτέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα χωρεῖν καὶ ἀκμα-
ότερα· ἔπειτα δὲ κάκενο λέγομεν· ὥσπερ τὸ γένος ἔταξε 5 πρῶτον, τὴν δὲ ἀνατροφὴν δεύτερον, διότι καὶ πρῶτον ἐστι τὸ γένος τῷ χρόνῳ τῆς ἀνατροφῆς, οὕτω καὶ τὰς πράξεις τέθεικε τρίτον νεφάλαιον διὰ τὸ καὶ τῷ χρόνῳ ἐσχάτας εἶναι τὰς πράξεις τῆς τε ἀνατροφῆς καὶ τοῦ γέ-
νους. Ψυχὴν μὲν ὡς ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν. Ζητεῖται 10 διατὶ τὰς ἀρετὰς πράξεις λέγει, αἵτινες οὐ πράξεις, ἀλλ᾽ ἔξεις μᾶλλον¹² εἰσι· καὶ περὶ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ τά-
χους ταῦτα ζητεῖται· οὐδὲ γὰρ ταῦτα πράξεις, ἀλλὰ πλεονεκτήματά εἰσι σωμάτων· δῆλον δὲ, αἱ μὲν γὰρ πράξεις τῆς προσαρέσεώς εἰσι, ταῦτα δὲ ἀπροσαίρεται· πρὸς 15 δὴ τοῦτο λέγεται, ὅτι οὐ τὰς τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώμα-
τος ἐνταῦθα ἀρετὰς λέγει, ἀλλὰ τὰς διὰ τῶν ἀρετῶν τούτων πράξεις· καὶ γὰρ τῶν πράξεων αἱ μὲν κατὰ δι-
καιοσύνην, αἱ δὲ κατὰ ἀνδρίαν, αἱ δὲ καθ' ἔτέραν τῶν ἄλλων ἀρετῶν γίνονται. Άς διαιρήσεις εἰς ψυχὴν καὶ 20 σῶμα καὶ τίχην. εἰ μὲν πρόσωπον εἴη τὸ ἐγκωμιαζόμε-
νον, οἷον Θουκυδίδης ἢ Δημοσθένης, πάντα σχεδὸν ταῦ-
τα ἔμπεσεῖται· εἰ δέ τι τῶν ἄλλων εἴη, οἷον πρᾶγμα ἢ
καιρὸς ἢ τόπος ἢ ἄλογον ζῶον ἢ γυντὸν, κατὰ τὰ εὑρι-
σκόμενα χρησόμεθα· εἰ μὲν πράγματά τις ἐγκωμιάζειν 25 βούλεται ἀντὶ τῶν πράξεων, ἵν’ αὐταῖς λέξεσι τὰ τοῦ Τεωμέτρου ἐρῶμεν, τὰς ἡδονὰς τούτων καὶ τὰς προσό-
δους ἔξει· εἰ δὲ ἄλογα ζῶαι εἴη τὰ ἐγκωμιαζόμενα, ἀντὶ τῶν πράξεων τὰς ἐνεργείας τούτων παραληφόμεθα· καὶ
γὰρ ὁ μὲν ἵππος ἐν πολέμῳ καὶ ἐν ἔτέραις χρείαις ἐστὶ 30 χρησιμώτατος, καὶ ὁ βοῦς δὲ ἐν γεωργίαις· εἰ δὲ φυτὰ

12 Laur. Vind. μόνον. supra lin. μᾶλλον.

εἴη τὰ ἐγκωμιαζόμενα, ἀντὶ τῶν πράξεων τὰς φορὰς τῶν καρπῶν ἐπαινέσομεν, καὶ τὰς δι’ αὐτῶν τῶν καρπῶν γινομένας ἐνεργείας, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀμπέλου οὐ μόνον τὴν τῶν σταφυλῶν φορὰν ἐπαινέσομεν, ἀλλὰ καὶ τὴν 5 τοῦ οἴνου, πρός τε τάλλα καὶ πρὸς αὐτάς τε τὰς θυσίας χρήσιμον οὖσαν ἀνθρώποις, καὶ ἐπὶ τῆς ἐλαίας τόν τε καρπὸν αὐτὸν καὶ τὴν τοῦ ἐλαίου χρῆσιν καὶ τὴν τοῦ φωτὸς χρείαν· εἰ δὲ καιρὸς πάλιν εἴη τὸ ἐγκωμιαζόμενον, οἷον ἔαρ, ἀντὶ πράξεων τὰ ἐν αὐτῷ γενόμενα ἄγα-
10 θὰ ληφθόμεθα, λέγοντες ὅπως ἐν αὐτῷ ἀνθοῦσι τὰ λιῆα, ὅπως δὲ ἐν αὐτῷ καὶ η ὑάλιασσα ἡδεῖα τηνικαῦτα, καὶ
οὐρανὸς ὁσαρεὶ τῇ γῇ σπένδεται, καὶ τοιαῦτά τινα.

Εὐχῇ μᾶλλον προσήκοντα. Τὸ μᾶλλον προσέθηκεν,
ίνα δεῖξῃ, ὅτι οὐ πάντοτε εὐχῇ προσήκοντα ποίησομεν
15 τὸν ἐπίλογον, διά τοι τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ μελέτῃ οὐ
τοιοῦτον αὐτὸν ἐποίησεν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΘΟΥΚΡΑΛΙΟΥ.

Ἐπειδὴ ἀρκούντως ἐν τῇ μεθόδῳ διειλέχθη περὶ τοῦ
ἐγκωμίου, ὅτι τί ἐστιν ἐγκώμιον δεῖξας καὶ ὅθεν ὀνόμα-
20 σται καὶ τί διαφέρει ὕμνου καὶ ἐπαίνου, καὶ ἄλλα τινὰ
περὶ αὐτοῦ διεξειλθὼν νῦν καὶ διὰ παραδειγμάτων δει-
κνύειν αὐτὸ βούλεται· πρόσωπον ἐγκωμιάζων τὸν Θου-
κυδίην, καὶ πρᾶγμα τὴν σοφίαν, καὶ ἐπὶ τούτων τὴν
τῶν κεφαλαίων φύσιν δηλῶν. Ζητεῖται δὲ διατί ταῦτα
25 ἐγκωμιάζει, πρόσωπόν φημι καὶ πρᾶγμα, καὶ οὐχ ἔτερά
τινα, οἷον καιρὸν καὶ τόπον· η ἀλογον ξῶν η φυτόν.
Ἐτι δὲ κάκεινο ζητήσεως ἄξιον, διατί τὸ τοῦ Θουκυδί-
δου ἐγκώμιον προέταξε τοῦ τῆς σοφίας ἐγκωμίου· φα-
μὲν δὴ, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τοῖς τῶν πρόσωπων ἐγκωμιοῖς οὐ
30 μόνον ἄπαντα τὰ κεφάλαια, οἷον τὸ γένος, η ἀνατροφὴ,
αἱ πράξεις ἐμπίπτουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ τούτων πάντα μέρη,
οἷον τοῦ μὲν γένους τὸ ἔθνος, η πατρὶς, οἱ πρόγονοι,

οι πατέρες· τῆς ἀνατροφῆς τὰ ἐπιτηδεύματα, αἱ τέχναι,
οἱ νόμοι· τῶν δὲ πράξεων τὰ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ
τύχην· διὰ τοῦτο βουλόμενος ἐντελῶς διὰ παραδειγμά-
των τὴν φύσιν τῶν κεφαλαίων διδάξαι, ἐκεῖνο τῶν περι-
στατικῶν εἰς μελέτην μεταχειρίζεται, ἐφ' οὐ ἐναργῶς τὰ 5
ἐν τῇ μεθόδῳ πάντα ἐδύνατο δείκνυσθαι· ἐπειδὴ δὲ
πάλιν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν ἐγκωμιαῖσινέων, εἰ καὶ αἱ
γένη κυρίως καὶ ἀνατροφαὶ καὶ πράξεις, ὅμως ἀναλο-
γοῦντά τινα τούτοις εἰσὶ, βουλόμενος κάκεῖναι διδάξαι,
οἵα εἰσὶ, καὶ τὴν σοφίαν, ἵτις ἐστὶ πρᾶγμα, ἐνεκωμία- 10
σεν. ἐν μὲν τῷ Θουκυδίδου ἐγκωμιῷ τὸ κυρίως γένος καὶ
τὴν κυρίως ἀνατροφὴν καὶ τὰς πράξεις, ὅποιαὶ τέ εἰσι
καὶ ὅπως ταῦτα ἐγκωμιάσωμεν δεῖξας· ἐν δὲ τῷ τῆς σο-
φίας ἐγκωμιῷ τὰ τούτοις ἀναλογοῦντα· διὰ τοῦτο οὖν
ταῦτα ἐγκωμιάζει καὶ οὐχ ἔτερα. Τὸ δὲ τοῦ Θουκυδίδου 15
ἐγκώμιον τοῦ τῆς σοφίας προέταξεν, ἡ ὅτι καὶ ἐναργέ-
στεον ἐπὶ τούτου ἐδείκνυτο τὰ κεφαλαῖα, ἡ ὅτι καὶ πρό-
τερον ἐστι φύσει τὸ πρόσωπον τοῦ πράγματος. Εἴ δέ
τις πάλιν λύγει, διατί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις γυμνάσμασιν
ἔνος εἴδους μελέτην εἰς παράδειγμα προετίθει, οἷον ἐν 20
μὲν τῷ μύθῳ τοῦ ἥθικοῦ, τριῶν ὄντων τῶν εἰδῶν τοῦ
μύθου, λογικοῦ, ἥθικοῦ, μικτοῦ, ἐν δὲ τῷ διηγήματι
τριῶν ὄντων εἰδῶν τοῦ διηγήματος, δραματικοῦ, πολι-
τικοῦ καὶ μικτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ἐν δὲ τῷ
ἐγκωμιῷ δύο μελέτας ἐκτίθεται, πρόσωπον ἐγκωμιάζων 25
καὶ πρᾶγμα, ὥητέον ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐπειδὴ ἀτελῆ ἡσαν,
διὰ μιᾶς μελέτης ἐδείκνυνε, τὸ δὲ ἐγκώμιον ἐπειδὴ τελείου
λόγου ἔχει διαίρεσιν, ἐπὶ δύο μελετῶν δείκνυσιν αὐτοῦ τὰ
κεφαλαῖα· ἄλλως τε δὲ ἐπειδὴ ἐν μὲν τοῖς προσώποις τὸ
κυρίως ἐμπίπτον γένος, καὶ ἡ κυρίως ἀνατροφὴ, καὶ αἱ 30
κυρίως πράξεις, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τὰ τούτοις ἀναλογοῦν-
τα βουλόμενος ἀμφότερα διδάξαι ἡμᾶς, τά τε κυρίως καὶ
τὰ τούτοις ἀνάλογα καὶ πρόσωπον ἐγκωμιάζει καὶ πρᾶ-

γμα, ἐν μὲν τῷ τοῦ προσώπου ἔγκωμίῳ τὰ κυρίως δει-
κνυσι κειράλαια, ἐν δὲ τῷ τοῦ πράγματος τὰ τούτοις
ἀνάλογα.

Ἡ μελέτη τοῦ προγυμνάσματος. Τιμῆν ἄξιον τοὺς
5 εὑρόντας τὰ χρήσιμα· δυσὶ προοιμίοις ἐν τῇ παρούσῃ
μελέτῃ πέχονται ὁ σοφιστὴς, καὶ τὸ μὲν πρῶτον σύγ-
κειται ἐκ προτάσεως, κατασκευῆς, ἀποδόσεως· δέον γὰρ
ἐν τῷ ἔγκωμίῳ τελείῳ ὅντι καὶ τὰ προοιμία τελειοτέραν
10 ἔχειν τὴν ἐργασίαν, τὸ δὲ δεύτερον προοίμιον πρότασιν
ἔχειν μόνην καὶ κατασκευὴν· ἔστιν οὖν ἡ μὲν τοῦ πρώ-
του προοιμίου πρότασις τὸ „τιμῆν ἄξιον τοὺς εὑρόντας
τὰ χρήσιμα,“ ἡ δὲ κατασκευὴ αὐτοῦ τὸ „οἷς ἐπορι-
σαντο τὰ κάλλιστα.“ τὸ γὰρ οἷς καὶ ἀντὶ τοῦ διότι
τέθειται· ἡ δὲ ἀπόδοσις, „οὐκοῦν Θουκυδίδην ἐπεινέσω
15 τοῖς λόγοις.“ καὶ γὰρ ὡς καὶ οἱ ἔξηγηται τοῦ περὶ εὐ-
ρέσεων βιβλίον φασὶ καὶ αὐτὸς ὁ Γεωμέτρης, ἐνθα μὲν
ἀπλῶς τὸ βούλημα τοῦ λέγοντος φαίνεται, ἀπόδοσίς ἔστιν
ἐνταῦθα· ἐνθα δὲ καὶ δέιησίς τις ἡ αἴτησις ἡ παράκλη-
σις, ἀξίωσις· ὡς ἔχει ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος παρὰ τῷ
20 Δημοσθένει· τοῦ δὲ δευτέρου προοιμίου πρότασις μέν
ἔστι τὸ „ἀπαντας μὲν τοὺς εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλόν·
τοσοῦτον δὲ μᾶλλον Θουκυδίδην τῶν ἄλλων, ὅσῳ τῶν
ἀπάντων εὐρε τὸ κάλλιστον.“ κατασκευὴ δὲ τὸ „οὔτε
γὰρ λόγων ἐν τοῖς οὖσι κρείττον ἔστιν εὐρεῖν οὔτε Θου-
25 κυδίδον περὶ τοὺς λόγους σοφώτερον· τινὲς μέντοι τὸ
πρῶτον προοίμιον ἀκατάσκενον εἶναι ἐνόμισαν, τὸ οἷς
οὐκ ἀντὶ τοῦ διότι, ἀλλ’ ἀριθμὸν μᾶλλον αὐτὸς ἐκλαβό-
μενοι· ὥστε εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· τιμῆν ἄξιον
τοὺς εὑρόντας τὰ χρήσιμα ἐκείνους, οἷς τισιν οἱ εὑρόντες
30 τὰ χρήσιμα ἐπορίσαντο τὰ κάλλιστα.

Καὶ τὸ παρὸν ἐκείνων φανὲν ἐπανατίθεσθαι δικαίως

1 Vind. παρὰ τοῖς λόγοις. supra lin. τοὺς λόγους.

τοῖς δεῖξασι. Τοῦτο ὁ μὲν Γεωμέτρης κατασκευὴν εἶναι λέγει· ἐγὼ δὲ οὐ πάντα τι πείθομαι· εἰ γὰρ καὶ τὸ οἷς οὐκ ἀντὶ τοῦ διότι, ἀλλ᾽ ὡς ἄρδηρον ἐξλάβωμεν, ὥστε εἶναι ὅλον πρότασιν, τὸ τιμῆν ἄξιον τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα οἷς ἐπορίσαντο κάλλιστα, τίνα πίστιν τῆς προ- 5 τάσεως ταύτης ἔχοι ἀν „καὶ τὸ παρ’ ἐκείνων φανὲν ἐπανα- τίθεσθαι δικαίως τοῖς δεῖξασιν.“ ἐν δὲ κατασκευῇ, ὡς δηλοῖ καὶ τοῦνομα, βεβαίωσις τῆς προτάσεως ὀφεῖλει εἶναι.

Τιμῆν ἄξιον τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσιμα· τὸ σχῆμα 10 συλλογισμὸς κατὰ τὸν τρίτον τρόπον τοῦ πρώτου σχή- ματος· λαίπει δὲ ἡ ἐλάττων πρότασις· εἴη δ’ ἀν τὸ ἐντε- λὲς οὔτως· τιμῆν ἄξιον πάντας τοὺς εὐρόντας τὰ χρήσι- μα· τοῦτο ἡ πρότασις, ἔστι δὲ καθόλου καταφατική· 15 ὁ Θουνδίδης εὑρε τὰ χρήσιμα, τοῦτο ἡ ἐλάττων πρότα- σις μερικὴ οὖσα καταφατική· είτα τὸ συμπέρασμα· οὐ- κοῦν ἄξιόν ἔστι τιμᾶσθαι τὸν Θουνδίδην· οἷον ὁ μὲν ἐφεῦρε τὴν χαλκευτικὴν, καὶ ὁ δεῖνα τὴν τεκτονικὴν, καὶ παρὰ πάντων θαυμάζονται τοῦ ἐφευρόματος ἔνεκα. Οὕτε γὰρ λόγον ἐν τοῖς οὖσι κρείττον ὑπάρχει λαβεῖν, οὕτε 20 Θουνδίδου παρὰ τοὺς λόγους σοφώτερον· εἰπὼν περὶ Θουνδίδου, ὅτι τῶν ἀπάντων εὑρε τὸ κάλλιστον τοὺς λόγους, κατασκευάζει τῦν, πᾶς ἔστι τὸ ἐφευρεθὲν κάλ- λιστον, καὶ πᾶς αὐτὸς τὸ κάλλιστον ἐφεῦρεν ὁ Θουνδί- δης· καὶ τὸ μὲν ἐφευρεθὲν δείκνυσιν εἶναι κάλλιστον ἐκ 25 τῆς κοινῆς απάντων ἐνροίας, κοινῶς γὰρ πάντες τοὺς λόγους κρείττονας ὑπάντων εἶναι τῶν ὄντων νομίζουσι· τοῖτο δὲ αιρετικὴ καὶ ὁ Ηλάτων, πρός τινα γεωμέτρην Θεόδωρον τὸν λόγον ποιούμενος καὶ λέγων ὅτι „τοιοῦτόν τι, ὃ Θεόδωρε, οὕτε ἵζε ποτε εἰς ἀνθρώπους, οὕτε ἥξει 30 δῆρον ἐκ Θεοῦ· ὅτι δὲ ὁ Θουνδίδης ἐφεῦρεν αὐτὸς, δεί- κνυσι λέγων, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῦ κρείττων ἐν λόγοις ἐγένε- το, μὴ γὰρ ὑπολιάρης ὅτι ὁ Θουνδίδης πρώτος ἐφεῦρε

τοὺς λόγους, καὶ διὰ τοῦτο λέγει αὐτὸν ὁ Ἀφθόνιος ἐφευρετὴν τῶν λόγων, ἀλλὰ διότι ἄριστα αὐτοῖς ἔχοήσατο, ὥσπερ καὶ τοὺς μύθους Αἰσωπείους λέγει, οὐδιότι αὐτὸς ὁ Αἴσωπος ἐφευρετῆς τούτων πρῶτος ἐγένετο, ἀλλὰ διότι ἄριστα πάντων οὗτος αὐτοῖς ἔχοήσατο. Εἰς τὸ αὐτό. Οὕτε γὰρ λόγων ἐν τοῖς οὖσι κρείττον ὑπάρχει λαβεῖν. Ζητοῦσί τινες εἰ τοῦτο ὅλον ἐστὶ πρότασις τοῦ δευτέρου προοιμίου, τὸ ἄπαντας μὲν τοὺς εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλὸν, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον τὸν Θουκυδίδην τῶν 10 ἄλλων, ὅσῳ καὶ πάντων εὖρε τὸ κάλλιστον· πῶς ἡ κατασκευὴ οὐκ ἄπασαν κατασκευάζει τὴν πρότασιν, ἀλλὰ μέρος αὐτῆς· τὸ γὰρ „ἄπαντας μὲν οὖν τοὺς εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλὸν“ οὐ κατασκευάζει τὸ „τοσούτον μᾶλλον Θουκυδίδην τῶν ἄλλων, ὅσῳ καὶ τῶν ἀπάντων εὖρε τὸ 15 κάλλιστον.“ πρὸς δὲ τοῦτο ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι τὸ „ἄπαντας μὲν οὖν τοὺς εὐεργέτας τιμᾶσθαι καλὸν,“ ὡς προαποδειγμένον ἐν τῷ πρώτῳ προοιμίῳ ἀκατασκεύαστον εἴασεν. Οὕτε Θουκυδίδου παρὰ τὸν λόγους σοφώτερος. ἡ παρὰ ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς κατὰ κεῖται, ὡς φησιν ὁ 20 Πειραιώτης· ἡ ἀντὶ τῆς περὶ, ἡ ἀντὶ τῆς μετὰ, ἵν' ἢ ὅτι μετὰ τὸν λόγους αὐτὸν εὐθὺς τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁ Θουκυδίδης σοφώτερος ἦν. Ηροῦλθε τοινυν ὁ Θουκυδίδης ἐκ γῆς· μετὰ τὰ διττὰ προοίμια καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ γένους ἥκει διαιρεσιν· ἀλλ' οὐ τελείως ἐπεξέρχεται ταύτην· ἐν μὲν γὰρ τῇ μεθόδῳ εἰς τέσσαρα διεῖλεν τὸ γένος· εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας· ἐνταῦθα δέ οὔτε τοῦ ἔθνους οὔτε τῶν πατέρων ἐμημόνευσεν, ἀλλὰ τοῦ γένους εἰς ἄψυχα διαιρουμένου καὶ ἔμψυχα, καὶ ἐκατέρους σκέλους εἰς προσεχές καὶ πόρρω· ἀπὸ μὲν 25 τοῦ ἐμψύχου τὸ πόρρω παρείληφεν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄψυχου

² Laur. Vind. κρείττον ἐστιν ἀρχ. In Vind. adjectum est: καίματος. In Laur. idem ad marg.

τὸ προσεγές. δυνάμενος δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἔθρους ὡς "Ελληνες ἐγνωμιάσαι τὸν Θουκυδίδην, καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων ὡς εἰς Αἰακὸν καὶ Ὀλορον τὸν βασιλέα ἀναγέροντα τὸ γένος, παρῆκε τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα μὴ μεῖζονα ἥ κατ' εἰσαγωγὴν φαίνηται τὴν μελέτην ποιούμενος. Ἡ βίον αὐτῷ παρέσχε καὶ τέχνην³ βίον³ σημαίνει καὶ τὴν ξωήν καὶ τὰ πρὸς τὸ ξῆν ἐπιτήδεια, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, ὥσπερ ὅταν λέγωμεν, ὁ δεῖνα τὸν δεῖνα βίον ξελέξατο· οἷον τὸν ὄγητορικὸν ἥ τὸν φιλόσοφον· ἐνταῦθα τοίνυν τὸ βίος ἥτοι τὴν ξωήν καὶ τὴν εἰς τὸ εἶναι σημαίνει πρόοδον, ἥ τὰ πρὸς τὸ ξῆν ἥτοι τὴν ξωήν ἐπιτήδεια· ἐπειδὴ γὰρ πρῶτον ἐν Ἀθήναις λέγεται βλαστῆσαι τοὺς καρποὺς, δοκοῦσιν οἱ ἄλλοι τόποι μὴ οἰκείους αὐτοὺς ἔχειν, μηδὲ εἰς οἰκεῖα ταῦτα παρέχειν τοῖς ἐν αὐταῖς· ἥ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐνταῦθα σημαίνει τὸ βίος ὄνομα, ἵνα¹⁵ ἥ τὸ αὐτὸν σημαίνοντα ἀμφότερα τὰ ὄνοματα, τὸ βίος καὶ τέχνη· εἰκότως δὲ εἶπε, τὰς Ἀθήνας αὐτῷ τὴν τῶν λόγων δοῦραι τέχνην· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τὸ παλαιὸν τοὺς ἔαντον παῖδας γράμματα καὶ νήχεσθαι ξεπαίδευν· γράμματα μὲν ἵνα γένωνται ἐντὸς τῶν λόγων, νήχεσθαι²⁰ δὲ διὰ τὰς νανυαζίας, συνεχῶς γὰρ ἐπολέμουν οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ προσλαβὼν γέροντος ἴσχύν· τοῦτο βούλεται λέγειν ὅτι οὖν ἐξ ἀδικίας ἀλλ᾽ ἐν προγόνων εἶχε τὸν πλοῦτον. Εἰς ἐπανόρθωσιν ἐσατίρου τὸ παρ' ἐσατέρουν φέρεται κέρδος. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκάτερα, ἥ τε δημοτικὴ πολι-²⁵ τεία καὶ ὁ πλοῦτος, ἔχουσί τι καὶ πλεονέκτημα καὶ ἐκάτωμα, οἷον ὁ πλοῦτος πλεονέκτημα μὲν τὸ θλευθέριον καὶ ἀνενδεξεῖ, ἐλάττωμα δὲ τὸ πλεονεκτικὸν καὶ βίαιον, ἥ δὲ δημοτικὴ πολιτεία πλεονέκτημα μὲν τὸ ἵσον καὶ τὸ δικαιωσύνης ἀντέχεσθαι, ἐλάττωμα δὲ τὸ ταπειγὸν, ὁ Θου-³⁰ κυδίδης πλούσιος ὃν καὶ δημοτικὸς διὰ μὲν τοῦ εἶναι

³ Vind. βίον.

πλούσιος τὸ τῆς δημοτικῆς πολιτείας ἐξέφυγεν θλάττωμα,
διὰ τοῦ εἶναι δὲ πάλιν δημοτικὸς τὸ τοῦ πλούτουν. Τὸ
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως διὰ τῆς ἰσηγορίας ἐπανορθούμενος·
ἢ περιττόν ἔστι τὸ μὴ, ἢ τὸ ἐπανορθούμενος ἀντὶ τοῦ
5 κατορθῶν ἢ πράττων ἢ παιδευόμενος τέθεικε. Λιὰ τῆς
ἰσηγορίας. Τινὲς ἰσηγορίαν τοὺς νόμους ἔφασαν σημαί-
νειν. ὥσπερ γὰρ, φασὶ, ⁴ συνήγορος μὲν λέγεται ὁ τῷ
ἐνὶ μέρει βοηθῶν, τῷ φεύγοντι, κατήγορος δὲ ὁ τὴν τοῦ
διώκοντος ἔχων τάξιν, οὕτω καὶ ἰσήγορος λέγοιτ’ ἂν ἐ⁵
10 νόμος ἢ καὶ ὁ δικαστής, ὡς ἐπίσης τοῖς δυσὶ βοηθῶν
μέρεσιν, οἱ δὲ ἰσηγορίαν τὴν δὲ δημοτικὴν εἶναι πολι-
τείαν. Καὶ τοιούτων φανεῖς τρέφεται μὲν πολιτείᾳ καὶ νό-
μοις, οὐκ εἰπεν ἀνατρέφεται· καὶ γὰρ τὸ μὲν τῆς ἀνα-
τροφῆς ὄνομα ἄχρηστον· διὸ οὐδὲ εὑρηται παρά τισι
15 τῶν παλαιῶν· τὸ δὲ τῆς τροφῆς οὐ μόνον ἐπὶ τῆς σωμα-
τικῆς τροφῆς οἱ παλαιοὶ παρέλαβον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς
ψυχικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείας.⁵ Πολιτείᾳ καὶ νόμοις.
Ἀνωτέρω εἰπὼν καὶ προσλαβὼν ἀμφω, γένους ἰσχὺν καὶ
πολιτείαν δημοτικὴν, πολιτείαν τὴν κοινὴν παρέλαβεν
20 ἅπασιν. ἐνταῦθα δὲ πολιτείαν τὰ πολιτικὰ λέγει μετα-
χειριζεσθαι.

Α τῶν ἄλλων ἀμείνω πεφύκασι· πρὸς τὴν πολιτείαν
Θηλυκοῦ γένους οὖσαν καὶ πρὸς τοὺς νόμους ἀδσερικοῦ
γένους ὄντας οὐδέτερον ἐπήνεγκεν ἄρθρον τὸ ἄ, καὶ ἔστιν
25 ὄμοιον τῷ, „σελίνην καὶ ἀστέρας ἄ συνεθεμελίωσας.“
ἔστι δὲ σχῆμα τὸ καλούμενον καινοπρεπὲς, ἵδιον τοῦ
κάλλους ὅν. Καὶ πρὸς ὅπλα καὶ νόμους ξῆν ἐγνωκώς·
ταῦτα οἷον ἐπιτηδεύματά εἰσι τοῦ Θουκυδίδου. οὔτε τὰς
μάχας ἐν μέρει τιθεὶς τῆς φρονήσεως· διατί οὐκ εἰπεν,
30 ὅτι τοὺς πολέμους ἐν μέρει τιθεὶς τῆς φρονήσεως, καὶ

4 Vind. φησί.

5 Laur. Vind. πολιτείας. supra lin. παι-
δείας.

λέγει πρὸς τοῦτο ὁ Γεωμέτρης, ὅτι ἐπειδὴ ἡ μάχη τὴν περιβολὴν αὐτὴν καὶ τὴν διὰ χειρῶν σημαίνει ἐνέργειαν, οὐ λόγων δέοιτ’ ἄν, ἀλλὰ φρονήσεως, τουτέστι λελογισμένης τόλμης. ὁ δὲ πόλεμος οὐ τὴν προσβολὴν σημαίνει ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸν καιρὸν ὅλον, καθόσον τὰ κατ’ ἀλ- 5 λήλων ἐκάτερα τὰ μέρη βουλεύονται, δέοιτ’ ἄν λόγων, οἷον βουλῆς καὶ παρασκευῆς, ὥστε φασὶ μάχας εἰπὼν οὐκ ἡδύνατο ἀντὶ τοῦ μέρους τῆς φρονήσεως ἐν μέρει τῶν λόγων εἰπεῖν· ὥστε πάλιν εὶ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τὰς μάχας εἰπε τοὺς πολέμους, οὐκ ἡδύνατο ἄν ἐν μέρει 10 τῆς φρονήσεως εἰπεῖν, ἀλλ’ ἐν μέρει τῶν λόγων. “Ἄ γὰρ ἐποίουν ὡς ἔκαστοι· τὸ ὡς περιττὸν κατὰ συνήθειαν Ἀττικὴν, καὶ ὁ Δημοσθένης, „καὶ ταῦτα εἰκότως καὶ περὶ ἡμῶν οὗτος ὑπείληφε καὶ κατὰ Θηβαίων καὶ Ἀργείων ὡς ἔτέρως.“ Ἐξ ὧν ἀλισκομένη μὲν ἔγνωσται Πλά- 15 ταια· ἡ Πλάταια συμμαχίς μὲν ἦν Ἀθηναίων· ἐπολιορκεῖτο δὲ ὑπὸ Ηελοπονησίων, ὕστερον δὲ ἔάλω ὑπ’ αὐτῶν· λέγει δὲ περὶ μὲν τῆς πολιορκίας αὐτῆς ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς συγγραφῆς, περὶ δὲ τῆς ἀλώσεως ἐν τῷ τρίτῳ. Αηδούμενα δὲ τὰ τῆς Ἀττικῆς ἔγνωστο. Αηδούμενα παρὰ 20 τίνων; παρὰ τῶν Ηελοπονησίων δῆλονότι. Ναυμαχίας εἶδεν ἡ Ναύπακτος. Ἐν Ναυπάκτῳ ἐναυμάχησαν Ἀθηναῖοι Φορμίωνος στρατηγοῦντος εἴκοσι ναυσὶ πρὸς Ηελοπονησίους, ἐπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἔχοντας καὶ νευτικάσι· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ πάλιν Φορμίωνος στρα- 25 τηγοῦντος ταῖς αὐταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐναυμάχησαν πρὸς αὐτοὺς ἐπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς ἔχοντας καὶ νευτικάσι.

Λέσβος ἔάλω καὶ μέχρι τοῦτο κηρύττεται. Η Λέσβος συμμαχίς οὖσα τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀποστᾶσα μὲν αὐτῶν, 30 προσθεμένη δὲ Ηελοπονησίοις ὕστερον ἔάλω ὑπ’ Ἀθηναίων Ηάσχητος στρατηγοῦντος· περὶ τούτου δὲ ἐν τῷ τρίτῳ λέγει τῆς συγγραφῆς.

Πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας καθίστατο μάχη. Πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας ἐγένετο πόλεμος τοῖς Ἀκαρνᾶσι καὶ Ἀμφιλόχοις περὶ Ἀργους τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. Ἐπαγόμενοι ἐς αὐτὸν οἱ Ἀμφιλόχοι τοὺς Ἀμπρακιώτας συνοίκους ὑστεροῦσιν ἐξηλάθησαν παρ᾽ αὐτῶν· ταῦτα δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς συγγραφῆς, λέγει οὖν ὁ συγγραφεὺς. Λίκη Λακεδαιμονίων οὐκ ἀγνοεῖται παράνομος· ἡ Ηλάταια πόλις ἦν Βοιωτίας, συμμαχίς δὲ τῶν Ἀθηναίων· ἀπέχει δὲ Θηβῶν σταδίους ἔβδομή ήκοντα· ταύτην περιετείχισαν Βοιωτοὶ 10 καὶ Ηελοποννήσιοι, καὶ βουλομένην ἀποστήναι τῶν Ἀθηναίων καὶ πατὰ τὰ πάτρια πάντων τῶν Βοιωτῶν πολιτεύεσθαι. οἱ οὖν Ηλαταιεῖς ἐπὶ χρόνον πολὺν πολιορκηθέντες καὶ σῖτον μὴ ἔχοντες παρέδοσαν τὴν πόλιν τοῖς Βοιωτοῖς· ἐφ᾽ ὃ τὸ δικάστασθαι καὶ παρὰ δίκῃν κολα- 15 σθῆται μηδένα, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἥλθον ἐκ Λακεδαιμονος ἄνδρες δικαστὰ πέντε, οἵ τῶν Ηλαταιῶν δικασταὶ προϊσχομένων τοῖς Θηβαίοις ὡς συμμάχοις χαριζόμενοι πάντας ἀνεῖλον. τῆς οὖν παρανόμου ταύτης κρίσεως ὁ Ἀφθόνιος μέμνηται.

20   Σφακτηρία καὶ Ηύλος⁷ τὸ μέγα τῶν Ἀθηναίων. Ἡ Ηύλος Κορυφάσιον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐναλείπτο· ἐστι δὲ χωρίον ἐφιμνὸν διέχον τῆς Λακωνικῆς σταδίους τετρακοσίους· τούτῳ παραπλέοντες οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Κέρωναν ἐρχόμενοι ἐτειχίσαντο ἐν ἐξ ἡμέραις· ἐγένετο δὲ τοῦτο 25 λυτηρὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ γὰρ οἱ Εἴλωτες ηὔτομόλουν ἐκεῖσε· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξ αὐτοῦ ὀρμώμενοι τὰ προσεχῆ τῆς Λακεδαιμονος ἐλήστενον· ὅμοίως καὶ ἡ Σφακτηρία ρῆσός ἐστι πλησίον τῆς Ηύλου, λίμνας ἔχουσα· βουλόμενοι οὖν οἱ Λακεδαιμονίοι πολιορκῆσαι τὴν πόλιν, ἵνα μὴ ἐκ τῶν Ἀθηναίων βοήθεια αὐτοῖς γένηται, διεβίβασαν ὀπλίτας ἐν αὐτῇ εἴκοσι καὶ τριακοσίους·

6 Vind. bis Ηύλης.

οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρῶτα μὲν ναυσὶ τὰς ναῦς τῶν Λακεδαιμονίων ἐνίκων· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὴν ρῆσον ἀποβάντες τοὺς μὲν ἀνεῖλον τῶν ὄπλιτῶν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας λαβόντες εἰς τὰς Ἀθήνας ἤγαγον. Ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ Ηελοποννησιακῷ πολέμῳ μέγιστα ταῦτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων 5 ἐπράχθη, καὶ γὰρ ἐκ τούτων οἱ Λακεδαιμόνιοι ταῖς γράμμασι ἐδουλώθησαν, καὶ ὑπὲρ εἰρήνης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπρεσβεύσαντο, τοὺς ἀπὸ τῆς Σφακτηρίας αὐτῶν αἰχμαλώτους λῦσαι βουλόμενοι, λέγει ὁ Ἀριθόριος, ὅτι Σφακτηρία καὶ Πύλος τὸ μέγα τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἔλα- 10 θεν ἔργον· μέγα δὲ ταῦτα εἶπεν ὡς πρὸς τὴν κάκωσιν τῶν ἐναντίων· ἀντέστροπται δὲ ἡ τῶν πραγμάτων ἀπολογία· ὥφειλε γὰρ ὡς οὕτως εἴπειν· Σφακτηρία καὶ Πύλος, προηγεῖται γὰρ ὁ τειχισμὸς τῆς Πύλου, καὶ οὕτως ἡ ἐπὶ τῇ Σφακτηρίᾳ νίκη καὶ σύλληψις τῶν Λακεδαι- 15 μονίων ὄπλιτῶν γέγονεν. Ὅθεν Κερκυραῖοι μὲν παρὰ τοὺς Ἀθηναίους ἐκκλησιάζουσι· καὶ περὶ τούτων ἐν τῷ πρώτῳ λέγει· λέγει δὲ, ὅτι οἱ Κορίνθιοι πόλεμον κατὰ τῶν Κερκυραίων ἔξήνεγκαν, ὅτι ἄποικοι ὅντες οὐκ ἐτίμων τὴν ιητρόπολιν, καὶ τοὺς Ἐπιδαμνίους ὅντας καὶ 20 αὐτοὺς ἀποίκους αὐτῶν ἐπολιόρκουν. Ηαρασκενασάμενοι οὖν ναῦς ἐθδομήκουνται καὶ πέντε καὶ δισχιλίους ὄπλιτας ἑτανμάχησαν κατὰ Κερκυραίων, καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι περὶ τὸν πόλεμον· ὅθεν οἱ Κορίνθιοι⁷ ὁργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο πάν- 25 τα τὸν ἑταυτὸν τὸν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὸν ὕστερον, οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν πυθόμενοι ποθοῦντες⁸ εἶναι τισιν ἐνσπονδοι δεδιότες, ἥλθον πρὸς τὸ συμμαχίαν λαβεῖν εἰς Ἀθήνας, καθ' ὃν χρόνον καὶ

7 Vind. Κερκυραῖοι. correxi ex Thuc. I. 31. 8 ποθοῦντες inserui ad sensum Thucydidis I, 31. in codd. lacuna est.

οἱ Κορίνθιοι ἐλθόντες ἀντέλεγον τοῖς Κερκυραίοις, μὴ δοθῆναι αὐτοῖς συμμαχίαν. τὸ γοῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρελθεῖν καὶ ὑπὲρ τῆς συμμαχίας εἰπεῖν λέγει ὁ Ἀφθόνιος, ὅτι Κερκυραῖοι περὶ τὰς Ἀθήνας ἐκκλησιάζουσι·

5 Κερκύρα δὲ νῆσος ἔστιν κάτωθεν Ααμψάκου ἡ λεγομένη Κορυφή. Αἴγινηται κατηγοροῦντες εἰς Λακεδαίμονα ἔρχονται. Τριακοντούτεις σπονδάς Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκατέρων ἐποιήσαντο· ἐν αἷς εὑρηται αὐτονόμους εἶναι καὶ ἀδουλώτους, Αἴγινητας δὲ

10 μὴ ἐγγεγραμμένους ταῖς σπονδαῖς ὑφ' ἑαυτοὺς είχον οἱ Ἀθηναῖοι· κακῶς δὲ εἴρηται „κατηγοροῦντες εἰς Λακεδαίμονα ἔρχονται.“ οὐ γὰρ ἥλθον τοὺς Ἀθηναίους δεδιότες, ἀλλὰ λάθρα τὴν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν ὑπεδήλουν· ταῦτα γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ αὐτῶν ὁ συγγραφεὺς λέγει. Αἴγι-

15 νῆται⁹ φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, πρύτανες δὲ οὐχ ἡκιστα μετ' αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτονόμους κατὰ τὰς σπονδάς. Καὶ σωφρονῶν μέν. μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν Κορινθίους τὰς τῶν Ἀθηναίων εἰς αὐτοὺς ἀδικίας, καὶ

20 τοὺς λοιποὺς τῶν συμμάχων Ἀρχίδαιμος βασιλεὺς ὃν τῶν Λακεδαιμονίων ἔπειθε μὴ ταχέως τὸν πρὸς Ἀθηναίους ἄρασθαι πόλεμον· λέγει δὲ ταῦτα ἐν τῇ τοῦ Ἀρχιδάμου δημηγορίᾳ· „καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε¹⁰ μὲν περὶ τῆς Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ᾧ οἱ σύμμαχοί

25 φασιν ἀδικεῖσθαι. ἄλλως τε καὶ ἐτοίμων αὐτῶν ὅντων δίκαιας δοῦναι. καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαιμος σωφρονῶν ταῦτα ἔλεγεν, εἰρήνευε γάρ. ὁ δὲ Στενελαῖδας εἰς ὃν τῶν ἐφόρων εἰς τὸν πόλεμον ἐνάγων αὐτοὺς ἔλεγεν τάναγτια· δι'

30 ὃς μαχιμοποιοῦ ὅντος αὐτοῦ εὑρηται, ὅτι πρὸς μάχην αὐτοὺς ἔκινε.

9 Thueyd. I, 67. 10 Vind. πέμπεται μὲν τῇς Ποτ. πέμπεται δὲ περὶ ἦν. Correxī ex Thuc. I, 85.

Καὶ πρὸς τούτοις ὁ Περικλῆς πρεσβείαν ἀτιμάζων Λακώνων. Ἐν τῷ τέλει τῆς πρώτης ¹¹ φῆσι· „τέλος δὲ ἀγνοομένων τῶν Πλαταιέων πρέσβεων ἐκ Λακεδαιμονος Ραμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὃν πρότερον εἰώθεσαν, ⁵ αὐτὰ δὲ τάδε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι βουλεύονται ¹² τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ τοὺς Ἑλληνας ἀφῆτε. ¹³ ἐπεὶ οὖν πρὸς ταύτην τὴν πρεσβείαν ὁ Περικλῆς ἀντεῖπεν ἴσχυρῶς καὶ ἀποάπτους ¹⁴ ἀπέπεμψε τοὺς ἐκ Λακεδαιμονος ἵκοντας πρεσβεις, λέγει ὅτι πρεσβείαν Λακωνι- ¹⁰ κὴν ὁ Περικλῆς ἡτίμασε, στρατηγὸς δὲ Ἀθηναίων οὗτος.¹⁵

Καὶ χαλεπαίνειν οὐ συγχωρῶν Ἀθηναίους νοσοῦντας. μετὰ τὸ κινηθῆναι τὸν πόλεμον ἐν τῷ δευτέρῳ ¹⁶ θέρει ἐνέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις νόσος δεινή, ἀρξαμένη μὲν τῆς Λιθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἴγυπτον, κατα- ¹⁵ βάσαι δὲ καὶ εἰς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας πρῶτον μὲν ἐν τῷ Ηειραιεῖ τῶν ἀνθρώπων ἥψατο, ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὴν ἄνω πόλιν ἀγίκετο, καὶ ἔθνησκον ἐν ταύτῃ ἐπὶ πλέον. ἐν τῷ δευτέρῳ οὖν μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς νόσου ¹⁷ τοιαῦτα λέγει· μετὰ δὲ ²⁰ τὴν δευτέραν εἰσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἡ τε ¹⁸ γῆ αὐτῶν ἐτέμητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἄμα καὶ ὁ πόλεμος, ἥλλοιώντο τὰς γνώμας καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὄργῃ εἰχον· διὰ ταῦτα οὖν ὁ Περικλῆς παρελθὼν ἐδημηγόρει μὴ αὐτῷ χαλεπαίνειν ἀξιῶν, ἀλλὰ ²⁵ γενναιών φέρειν τὰ προσπεσόντα δυσχερῆ καὶ μετὰ τὸ τῆς δημιηγορίας τέλος φῆσιν ὁ σιγγραφεύς τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε εἰς αὐτὸν ὄργῆς παραλύειν καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν

11 Thuc. I, 439.

12 Thuc. βούλονται.

13 Thuc.

ἀφῆτε.

14 Vind. ἀπρωτον.

15 L. II, 48.

16 c. 59.

17 Vind. ὅτι γῆς. Correxī ex Thuc.

ἀπάγειν τὴν γνώμην· οἱ δὲ δῆμοσίς μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπίθυντο, καὶ οὕτε πρὸς τοὺς Αἰακεδαιμονίους ἔτι ἔπειπον, καὶ¹⁸ πρὸς τὸν πόλεμον ἔτι ὥριηντο μᾶλλον, ἵδια δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο· ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ’ 5 ἐλάσσονος ὄρμώμενος ἐστέρητο καὶ¹⁹ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ καὶ πτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίας τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολακεκότες. τὸ δὲ μέγιστον πόλεμον ἀντ’ εἰρήνης ἔχοντες. οὐ μέντοι πρότερον γε οἱ σύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν δρυγῷ ἔχοντες αὐτὸν, ποὶν ἐξη- 10 μίωσαν χρημάτων· ὕστερον δὲ αὐθις οὐ πολλῷ, ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἶλοντο καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν. Εἴτα τὶς αὐτῷ παραβαλεῖ τὸν Ἡρόδοτον; Σύγκρισις ἡ ἵσου πρὸς ἵσου γίνεται, ὅταν τὰ ἵσα ἀντεξετάζωμεν, τὴν ἴσοτητα δεῖξαι βουλόμενοι, ἡ 15 ἵσου πρὸς μείζονα, ὅταν τὰ δοκοῦντα ἵσα ἀλλήλοις ὑπάρχειν διαχωρίζωμεν καὶ τὸ μὲν μείζον, τὸ δὲ ἔλαττον ἀποφαίνωμεν, ἡ ἐλάττονος πρὸς μείζον, ὅταν τὸ ὅμολογουμένως ἔλαττον τοῦ βελτίου προστάττειν²⁰ σπουδάζωμεν. ἐνταῦθα οὖν σύγκρισιν ποιεῖται ὁ Ἀφθόνιος ἀπὸ τοῦ 20 ἵσου πρὸς μείζονα.

Ίστεον δὲ, ὅτι οὐχ ἔνα τόπον τῆς συγκρίσεως ἀποδίδομεν, ἐν παντὶ γὰρ λόγου μέροι χώραν ἔχει ὑπὸ τῆς χρείας καλούμενη, οἷον ἐν προοιμίοις ὡς ἐν τῇ Ἐλένῃ Ἰσοκράτης· „σπουδάσας δὲ μάλιστα περὶ τὸν²¹ ἐξ Ἀλκμήνης καὶ τοὺς ἐκ Λήδας, τοσοῦτο μᾶλλον Ἡρακλέους προετίμησεν, ὥστε τῷ μὲν ἰσχὶν δέδωκε“ καὶ τὰ ἔξῆς· πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Ἐναγόρᾳ²² ἐν μέσῳ τοῦ λόγου μετὰ τῶν κεφαλαίων τὴν σύγκρισιν ἔθηκε· „τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων τὶς οὐκ ἀν τοὺς

18 Vind. οὕτε καὶ. Correxī ex Thuc. II, 65. 19 Vind. τοῦτο. 20 Vind. προστάττειν. 21 Vind. περὶ τάς. Scripsi τὸν ex Isochr. p. 234. Bekk. 22 p. 218. Bekk.

Ἐναγόρου κινδύνους προκρίνειε,“ καὶ πάντα τὰ ἔξῆς· καὶ πάλιν προειδθὼν, τῷ Κύρῳ τὸν Ἐναγόραν συνέχοινε, καὶ μὴν καὶ Ἰησοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου²³ ἐν μέσοις τοῖς ἀγῶσι φησι, καίτοι ὅτι πολλοὶ παρ' ἡμῖν γεγόνασι ϕίτορες ἔρδοις καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, Καλλί⁵ στρατος ἐκεῖνος, Ἀριστοφῶν, Κέψαλος, Θρασύβουλος, ἔτεροι μνοῖοι, ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων, καὶ τὰ ἔξῆς· πρὸς δὲ τῷ τέλει μετὰ τὴν τῶν κεφαλαίων ἐργασίαν πάλιν ἐν τῷ Ἐναγόρᾳ ὁ Ἰσοχράτης τέθεικε σύγκρισιν· τῶν μὲν ἡμιθέων τοὺς πλειστοὺς καὶ τοὺς ὄνομα-¹⁰ στοὺς εὑρίσομεν καὶ τὰ ἔξῆς, καὶ πάλιν ὁ Ἀριστείδης ἐν τῷ τέλει τοῦ Παναθηναϊκοῦ τοῖς Λακεδαιμονίοις συγχρίνει τοὺς Ἀθηναίους· ὅμως ὅτι μετὰ τᾶλλα κεφάλαια τὴν σύγκρισιν δεῖ τελευταίαν τάττειν ἀρθόντιος ἐδηλώσει διὰ τοῦ τελευταίας αὐτῆς ἐπιμηησθῆται· αἱ μὲν ¹⁵ γὰρ ἐν παντὶ λόγῳ κατεσπασμέναι συγχρίσεις εἰκότως εἰσάγονται πρὸς ἐν τι τῶν πραγμάτων γινόμεναι, αἱ δὲ πρὸς τῷ τέλει τιθέμεναι καθολικαὶ τινές εἰσι πρὸς ἀπασιν τὴν ὑπόθεσιν, πρέπων δὲ ἐστὶ τῇ συγχρίσει ὁ τελευταῖος τόπος. Δεῖ γὰρ πρότερον τι δεῖξαι, εἰδὸς οὕτως ²⁰ αὐξῆσαι.

Εἰ μὴ τὸ πάντα εἰπεῖν τὸ τῶν ἐπαίνων παρείλετο πλῆθος. εἰ μὴ ἡ τῶν ἐπαίνων πληθὺς ἐκώλυσεν ἡμᾶς τὰ περὶ αὐτοῦ πάντα εἰπεῖν.

ΣΟΦΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

25

Ἐν τῇ μετόδῳ τοῦ ἐγκωμίου τέτταρα ἡμᾶς διδάξας τῶν περιστατικῶν ἐγκωμιάζειν ὁ βομβιστής, πρόσωπα, πράγματα, καρδούς τε καὶ τόπους, τὰ δύο τὰ πρῶτα καὶ διὰ παραδειγμάτων τῶν οἰκείων μελετημάτων ὅπως ἐγκωμιάσωμεν, ὑπεδήλωσε· παραδοὺς οὖν ἡμῖν τὴν τοῦ ³⁰

23 p. 301.

προσώπου διαιίρεσιν μεταχωρεῖ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ πράγματος τὴν σοφίαν ἐγκωμιάζων ἦτοι τὴν φρόνησιν. εἰκότως δὲ ταύτην ἐγκωμιάζει, ἔστι μὲν γὰρ κρείττον ἀπάντων τῶν ἐν ἡμῖν ἡ ἀρετή. τῶν δὲ ἀρετῶν πάλιν 5 κρείττων καὶ πρώτη ἡ φρόνησις· αὕτη γὰρ τρόπον τινὰ αἰτία τῶν ἄλλων ἐστίν· καὶ γὰρ ἐν μὲν τῷ θυμικῷ γε- νομένη τὴν ἀνδρίαν ποιεῖ, ἐν δὲ τῷ ἐπιθυμητικῷ τὴν σωφροσύνην.

Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν· ὁ μὲν ἔξηγητὴς 10 τοῦ παρόντος βιβλίου φησὶν, ὅτι σοφίαν ἐνταῦθα οὐ τὴν ἐν ὑποκειμένῳ λέγει, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· ἔστι δὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐπεί που πρᾶγμα ἡ ὑποκειμενόν ἐστιν ἡ γοῦν οὐσία, ἡ ἐν ὑποκειμένῳ ἡ γοῦν συμβεβηκός, ἡ δὲ σοφία οὐκ ἐστιν οὐσία, εἴδητον, ὅτι συμ- 15 βεβηκός καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν· εἰ δέ τις πάλιν εἶπῃ, ὅτι ἡ μερικὴ σοφία, οἷον ἡ τοῦ Θεμιστοκλέους ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ, αὕτη γὰρ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Θεμιστοκλέους, ἡ δὲ καθόλου οὐκ ἐστιν ἐν ὑποκειμένῳ, ταύτην δὲ νῦν ἐγκωμιάζει ὁ σοφιστὴς, ζροῦμεν, ὅτι καὶ ἡ καθόλου σο- 20 φία ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. ἔστι γὰρ ἐν τῇ ἀπλᾶς ψυχῇ· εἰ γὰρ μὴ τὸ καθόλου ἦν ἐν ὑποκειμένῳ, οὐδὲ τὸ μερι- κὸν ἦν ἀν ἐν ὑποκειμένῳ· εἰ γὰρ μὴ τὸ καθόλου εἴη συμβεβηκός, οἷον ἡ γραμματική, οὐδὲ τὸ μερικὸν, οἷον ἡ ἐν τῷ Ἀριστάρχῳ ψυχὴ γραμματικὴ ἀν εἴη συμβεβη- 25 κός, ὥσπερ εἰ μὴ ἦν τὸ ξῶν καὶ ὁ ἀνθρωπος οὐσία, οὐδὲ ὁ Σωκράτης ἀν ἦν οὐσία. Εἰς τὸ αὐτό. Σοφίαν εὐτυχὲς μὲν λαβεῖν. τινὲς μὲν τῶν πρὸ ἡμῶν καὶ αὐτὸς ὁ Γεωμέτρης σοφίαν τὴν παρ' ἡμῶν λεγομένην γνῶσιν τὸν Ἀφροδίτιον φήθησαν ἐνταῦθα λέγειν· ἐμοὶ δὲ 30 δοκεῖ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν φρόνησιν τὸ τῆς σο- φίας σημαίνειν ὄνομα. λέγεται γὰρ σοφὸς οὐ μόνον ὁ λόγῳ ἔχων ίκανὴν πεῖθαν, ἀλλὰ καὶ ὁ τῇ γενικῇ ἀρετῇ φρονήσει καὶ λογικῇ ζόμενος· οὕτω γὰρ καὶ σοφὸν βούλειν μα- τὸ

τὸ συνετὸν λέγομεν· ὅτι δὲ σοφίαν ἔνταῦθα τὴν φρό-
νησιν καλεῖ, δῆλον, ἐξ ὧν ἐγκωμιάζων αὐτὴν λέγει· ἡ τα-
χὺρ τοῦ Κέντρου πήρωσις καὶ ἡ κατάλυσις τῆς Περισ-
τής δυνάμεως καὶ ἡ τῆς Τροίας ἄλωσις καὶ τὰλλα
φρονήσεως γαίνοιτ' ἀν εἰκότως ἡ γνώσεως· εἰ δέ τις πά-
λιν ἀδιάφορα ταῦτα νομίζοι, φρόνησιν καὶ γνῶσιν, ἵστω
μή ὁρθῶς τοῦτο ὑπολαμβάνων· ἡ μὲν φυσικόν ἐστι δώ-
ριμα ἡ φρονήσις, τὴν δὲ γνῶσιν ἐκ προαιρέσεως ἔχομεν,
διὸ καὶ πολλοὺς ὄρῳμεν φρονίμους, μὴ περὶ λόγους εὐδο-
κιμοῦντας, καὶ πάλιν πλείονας λόγων μὲν ἴκανὴν ἔχον-
τας πείραν, φρονήσεως δὲ ἀμοιβοῦντας. Εἰς τὸ αὐτό.
Σοφίαν εὐτυχές μὲν λαβεῖν. Ζητοῦσί τινες, πῶς
εὐτυχία τὴν σοφίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔφησεν περιγίνεσθαι,
καὶ οὐ τῇ καθημερινῇ μᾶλλον ἀσκήσει· καὶ ὁ μὲν Γεωμέ-
τρης σοφίαν τὴν γνῶσιν ὑπολαμβάνων εἰρηνηθαί φησιν, ¹⁵
ὅτι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ πράγματος ἀπιδὼν οὐδὲ δυ-
νατὸν ἐνόμισεν εἶναι δι’ ἀνθρωπίνων πραγμάτων εἰς
κτῆσιν αὐτοῦ ἔρχεσθαι, εἰ μὴ φύσεως εὐκληρίᾳ μᾶλλον
καὶ χάριτι θείᾳ· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι σοφίαν τὴν φρό-
νησιν λέγων ὁ σοφιστής, ἐπειδὴ τὴν φρόνησιν οὐκ ἐκ ²⁰
προαιρέσεως ἐπερχομένην τοῖς ἀνθρώποις ἐγίνωσκεν, ἀλ-
λὰ φύσεως μᾶλλον δώρημα οὖσαν, τῇ τύχῃ τὴν ταύτης
κτῆσιν ἐπέγραψεν· εἰώθαμεν γὰρ εὐτυχεῖς καὶ ἡμεῖς λέ-
γειν τοὺς μὴ ἐξ οὐκείας σπουδῆς καὶ προαιρέσεως κτησα-
μένους τινά. 25

Ἐπαινέσαι δέ πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον· καὶ
τοῦτο ζητεῖται, πῶς ἀδύνατον εἶπεν εἶναι τὸ κατ’ ἀξίαν
ἐπαινέσαι τὴν σοφίαν. καὶ ὁ μὲν Γεωμέτρης κάνταῦθα
σοφίαν τὴν γνῶσιν ὑπολαμβάνην φησὶν εἰκότως τοῦτο εἰ-
ρησθαι· πῶς γὰρ ἂν τὸ μέρος συνεπεκταθείη τῷ ὅλῳ· ³⁰
ὁ μὲν γὰρ λαβὼν μέρος αὐτῆς μετείληφεν, ὁ δὲ ἐπαινῶν
πρὸς ὅλην τῆς σοφίας τὴν δύναμιν ἀποδύεται· ἡμεῖς δὲ
λέγομεν, ὅτι νόμος ἐστὶ τοῖς ἐγκωμιάζουσι, μεῖζονα τοῦ

οίκείου λόγου ἀεὶ διμολογεῖν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν· καὶ τοῦτο εὔροις μὲν καὶ τὸν Μένανδρον ἐν τῷ περὶ ἐνδεικτικῶν αὐτοῦ βιβλίῳ διδάσκοντα καὶ τοὺς ἐγκωμιάζοντας ἐν ἄπασι σχεδὸν τοῖς ἐγκωμιάσις τούτῳ χρωμένους, 5 ὃν εἰς ἔστι καὶ ὁ Δημοσθένης οὗτο πως λέγων ἐν τῷ ἐπιταφίῳ αὐτοῦ· „ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάφῳ κειμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γεγενημένους ἔδοξε τῇ πόλει δημοσίᾳ θάψαι καὶ πυρσέταξεν ἐμοὶ τὸν νομιζόμενον λόγον ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν, ἐσκόπουν ὅπως τοῦ 10 κατ’ ἀξίαν τύχωσι, σκοπῶν δὲ ἐν τι τῶν ἀδυνάτων εὑρισκον ὃν“, καὶ ὁ καθ’ ἡμᾶς δὲ λαμπρότατος ἐν λόγοις Γρηγόριοις ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν Βασίλεειν ἐπιταφίῳ αὐτοῦ χρῆται αὐτῷ καὶ ἔτεροι πλειονες. Πρὸς ἀξίαν· ὁ πρὸς ἀντὶ τῆς κατὰ, ἵν’ ἦ κατ’ ἀξίαν.

15 *Ἔτι τοσοῦτον εὐδαιμονίας περίεστιν· εἰ μὲν εὐθεία πτῶσις εἴη ἐς ἄρθρον, τὸ περίεστι τὸ ὑπέρχειται καὶ ὑπερέχει σημαίνει· εἰ δὲ δοτική, τὸ ἔνεστι καὶ ἐνυπάρχει. Εἰς τὸ αὐτό· ἦ τοσοῦτον εὐδαιμονίας περίεστιν, ὡς κοινὸν κτῆμα καταστῆναι θεῶν· τὸ σχῆμα τὸ 20 καλούμενον καθ’ ὑπόστασιν ἴδιον ὃν περιβολῆς.*²⁴

‘Απλῶς μὲν γὰρ ἄλλο τι τὰν θεῶν ἐπησκήσατο· τὸ μὲν σοφίαν εὐτύχει λαβεῖν μέχρι τοῦ ὡς κοινὸν κτῆμα καταστῆναι θεῶν, ἢ τοῦ προοιμίου ἐστὶ πρότασις· τὸ δὲ ἄλλος μὲν γὰρ ἄλλο τι τῶν θεῶν ἐπησκήσατο καὶ 25 τὰ ἔξῆς κατασκευή ἐστι τῆς προτάσεως, καὶ ὁ μὲν ἔξηγητῆς διπλῆν λέγει εἶναι τὴν πρότασιν τοῦ προοιμίου· ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν τούτου διπλῆν. ἐμοὶ δὲ τὸ μὲν τὴν πρότασιν εἶναι διπλῆν συνδοκεῖ· ἐν μὲν μέρος ἐστὶ τὸ σοφίαν εὐτυχές μὲν λαβεῖν, ἐπαινέσαι δὲ 30 πρὸς ἀξίαν ἀδύνατον, καὶ ἔτερον τό· ἦ τοσοῦτον εὐδαιμονίας περίεστιν, ὡς κοινὸν κτῆμα καταστῆναι θεῶν·

24 In Vind. supra lin. ἐπερβολῆς.

τὸ δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν εἶναι διπλῆν οὐδαμῶς· αὕτη γὰρ τοῦ δευτέρου μόνου μέρους τῆς προτάσεως καθαρῶς τὴν αὐτίαν ἐπάγει· ὅρα δὲ πῶς ἐν τῇ κατασκευῇ τὸ γένος λέγει τῆς σοφίας· καὶ γὰρ ὡς καὶ ἀνωτέρῳ εἰρήκαμεν τοὺς ἐγενρετὰς τῶν πραγμάτων ἀντὶ γένους ἐν τοῖς 5 αὐτῶν ἔγκωμίοις παραλαμβάνομεν. Ἐπησκήσατο· τὸ ἐπησκήσατο κυρίως ἐπὶ τῶν δι’ ἀγῶνος καὶ σπουδῆς μεμιαθηκότων τι λέγεται· οἱ δὲ θεοὶ αὐτοδίδακτοί εἰσι. καταχρηστικῶς οὖν ἐνταῦθα τὸ ὄνομα εἴληπται, καὶ ἐστὶ τρόπος· ἡ δὲ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.¹⁰ Ἡρα τῶν γάμων ἐπιστατεῖ. ὥσπερ τῶν πορνικῶν τὴν Ἀφροδίτην, οὗτα δὴ καὶ τῶν νομίμων¹¹ Ήραν φασὶν οἱ μῦθοι προϊστασθαι· διὸ καὶ τοῖς Ἑλλησι βοηθεῖ παρ’ Ὁμήρῳ· μισεῖ γὰρ μοιχὸν ὄντα τὸν Ἀλέξανδρον· καὶ οὕτω μὲν κατὰ τὸν μυθικὸν λόγον¹² Ἡρα τῶν γάμων ἐπι- 15 στατεῖν λέγεται· φαίνεται δὲ καὶ κατὰ τὸν φυσικὸν τῶν αὐτῶν τούτων ἐπιστατοῦσα· Ἡρα μὲν γὰρ ὁ ἄγρος· ὁ δὲ Ζεὺς αἰθήρ· τὴν οὖν μεταξὺ τούτων κρᾶσιν γάμου τοῖς ποιηταῖς φίλον καλεῖν· πρώτη οὖν μετασχοῦσα τῶν γάμων εἰκότως καὶ τοῖς ἄλλοις τούτων ἐπιστατεῖ.²⁰

Πολέμων¹³ Ἀρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς· διάφορος ἡ γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων οὕτως ἔχει, πολέμων Ἀρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς, ὥστε εἶναι ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐπιστατεῖ, τὰ δὲ οὕτως¹⁴ πολέμων¹⁵ Ἀρης προστάτης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐκληρώσατο προστατεῖν· 25 τινὰ δὲ καὶ οὕτως¹⁶ πόλεμον¹⁷ Ἀρης μετὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐκληρώσατο· ζητοῦσι τινὲς, διατί ἀμφιώ ταῦτα συνέζευκται, καὶ λέγει πρὸς τοῦτο ὁ Γεωμέτρης, ὅτι ἐπειδὴ δεῖ μὲν ἐν τῷ πολέμῳ τόλμης, δεῖ δὲ καὶ φρονήσεως, ὅσον μὲν εἰς τόλμαν φέρει τοῦ¹⁸ Ἀρεως εἶναι λέγεται, ὅσον 30 δὲ τῆς φρονήσεως, τῇ¹⁹ Ἀθηνᾷ ἀπονενέμηται· ὥσπερ δὲ ἡ²⁰ Ἡρα τῷ μυθικῷ καὶ τῷ φυσικῷ λόγῳ δείκνυται τῶν γάμων ἐπιστατεῖν, οὕτω καὶ ὁ Ἀρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἀμ-

φοτέροις τούτοις δείχνυται τῶν πολέμων ἐπιστατεῖν· καὶ γὰρ τούτων τὸν μὲν μιαιφόνον οἱ μῆθοι λέγουσι καὶ βροτολοιγὸν, ὡς ἔχει παρ' Ὁμήρῳ τό-

Ἄρες²⁵ βροτολοιγὴ, μιαιφόνε, τειχεσιπλῆτα.

5 τὴν δὲ Παλλάδα παρὰ τὸ πάλλεν τὸ δόρυ, καὶ Ἀλακομενηίδα ἡ ὥσεν τῇ ἀλκῇ ἥγουν τῇ μάχῃ μένουσαν, ἡ ὥσ αἰλάκουσαν καὶ βοηθοῦσαν τῷ μένει· καὶ Τριτογενείαν ὡς τὸ τρεῖν ἐμποιοῦσαν τοῖς πολεμίοις καὶ οὕτω μὲν κατὰ τὸν μυθικὸν λόγον ὁ τε Ἀρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῶν πολέμων ἐπιστατοῦσι· δείκνυσι δὲ τοῦτο καὶ ὁ φυσικός· καὶ γὰρ ὁ μὲν Ἀρης τὸ μανιῶδες καὶ θυμικὸν μέρος ὃν τῆς ψυχῆς εἰκότως τοῖς πολέμοις χαίρει, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ δὲ φρόνησις οὖσα εἰκότως τοῦ αὐτοῦ τούτου λέγεται ἐπιστατεῖν, δεῖ γὰρ τοῖς πολεμίοις ὡς εἴρηται καὶ φρονήσεως.

15 Ποσειδῶν ἡ γεῖται τοῖς πλέοντισιν· ἀντὶ τῆς θαλάττης τοὺς πλεόντας εἶπεν, ἐκ τοῦ περισσομένου τὸ περιεχόμενον δηλῶν· ὁ γὰρ Ποσειδῶν τῆς θαλάσσης ἄρχει, ἀλλ’ οὐ τοῖς πλέοντισι· ἡ κατ’ ἔθος Ἀιτικὸν ἡ ὅτι ἥγεῖται οὐκ ἀντὶ τοῦ ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ, ἀλλ’ ἀντὶ τοῦ 20 τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῖς πορείαν δείκνυσιν. Εἰς τὸ αὐτό. Ποσειδῶν ἥγεῖται τοῖς πλέοντισιν, ὥσπερ ἡ μὲν Ἡρα τῶν γάμων ἐπιστατεῖν, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τῶν πολέμων, καὶ ὁ Ἀρης τῷ φυσικῷ καὶ μυθικῷ λόγῳ ἐδείκνυτο· οὕτω καὶ ὁ Ποσειδῶν τῆς θαλάσσης ἄρχειν διὰ τῶν αὐτῶν 25 ἀποδείκνυται· εἴτε γὰρ μῆθοι φασὶν, ὅτι μετὰ τὴν τῶν Τιτάνων κατάλυσιν διεκληρώσαντο περὶ τῆς ἀρχῆς Ζεὺς, Ποσειδῶν καὶ Πλούτων, καὶ ὅτι Ζεὺς μὲν τὴν τῶν οὐρανῶν τυγχάνει διναστείαν, Ποσειδῶν δὲ τὴν ἐν θαλάσσῃ, Πλούτων δὲ τὴν ἐν Αἰδου· καὶ οὕτω μὲν οἱ μῆθοι 30 τῷ Ποσειδῶνι περὶ τῆς θαλάσσης ἐφορίαν ἀνατιθέασι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ φυσικὸς λόγος, Ποσειδῶν γὰρ

λέγεται ἡ συνέχουσα τὴν θάλασσαν θεία δύναμις, διότι πόσεως ἔστιν αὐτία, διηθουμένης γὰρ τῆς θαλάσσης ἐκρέουσι ποταμοὶ, καὶ ὑετοὶ δὲ τὰ νάματα ἀπὸ θαλάσσης ἔχουσι καὶ τῷ Ἡφαίστῳ δὲ τὴν χαλκευτικὴν ὁ μυθικὸς καὶ ὁ φυσικὸς μαρτυρεῖ λόγος· ὁ μὲν μυθικὸς χαλκεῖον αὐτῷ ἐν οὐρανῷ ἀναπλάτων, ὁ δὲ φυσικὸς καθὰ Ἡφαίστος τὸ πῦρ λέγεται. οίονεὶ ἄφετός τις ὥν οὐκ αὐτὸν ἀψασθαι, ἡ δὲ χαλκευτικὴ διὰ τοῦ πυρὸς τὴν οἰκείαν ἔχει ἐνέργειαν.

Πυρὶ παρεχάλκευσεν Ἡφαίστος· περὶ τοῦ 10 παρεχάλκευσεν λέγει ὁ Γεωμέτρης, ὅτι πολυσήμαντον εὐρίσκομεν τὴν παρὰ πρόθεσιν, ποτὲ μὲν γὰρ τὴν πλησιότητα σημαίνει, καθὰ καὶ τὸ παρεδρεύω, ποτὲ δὲ τὸ ἐναντίον τὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὸν πλεονασμόν· ὥσπερ καὶ τὸ παρεστήσατο τὴν πόλιν, καὶ τὸ παρανάλωμα ἀντὶ 15 τοῦ λιαν ἀνάλωσεν· οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα τὸ παρεχάλκευσεν ὥσπερ καὶ τὸ ἔξεκαιρτέρησεν· ἡ δὲ χαλκεύειν μὲν ἔστι τὸ ἐκμεταλλεύειν καὶ τὸ ἀποκαθαίρειν τῆς γῆς τὸν σίδηρον· παραχαλκεύειν δὲ τὸ αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ χαλκευθὲν εἰς διάφορα παραπλάττειν εἴδη, ὅπλα καὶ βέλη καὶ τὰ 20 λοιπὰ τῶν ὁργάνων, καὶ περὶ τῆς τάξις δὲ ὡν ὁ σοφιστὴς καταριθμεῖται, λέγει ὁ αὐτὸς, ὅτι ἀπὸ τῶν τιμωτέρων κατὰ τὴν τῶν θεῶν τάξιν ἐπὶ τὰ ἐνδεέστερα κατ’ ὄλιγον πρόεισι· σοφίαν μὲν γὰρ ὡς προέχουσαν πάντων καὶ πρῶτον καὶ κοινὸν κτῆμα θεῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων· 25 ποιεὶς πᾶσι τὰς λογικὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας πρώτιες ἡμῖν χαρισάμενον· ἔπειτα ὁ γάμος ὡς τοῦ βίου συστατικός· τρίτος δὲ πόλεμος, ὡς καὶ φρονητικὸς τῶν ἐκάστου γενῶν ἡ κτημάτων. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἐπὶ τὰς βιασαύσους πρόεισιν ἡ σοφία, δι’ ὧν ὁ βίος κοσμεῖται, 30 καὶ ὅσα κρήσιμα καὶ ὅσα ἀναγκαῖα συμποριζόμενος· τῶν γὰρ τοιούτων τεχνῶν αἱ μὲν κρήσιμοι, αἱ δὲ ἀναγκαῖαι. Ὅραι δὲ πῶς ἐνταῦθα τῇ ἀγελείᾳ τὸ μέγεθος δείκνυσι·

τὸ μὲν γὰρ τοῖς κατὰ μέρος πλεονάζειν τῆς ἀφελείας
 ἐστὶν ἕδιον, ὡς ἐν τῷ περὶ αὐτῆς τῆς ἀφελείας λόγῳ,
 μανθάνομεν. τὸ δὲ τῷ ἀριστῷ προσλαβεῖν τὸ ὠρισμέ-
 νον περιβολῆς ἐστὶν ἕδιον· ἢ δὲ περιβολὴ τοῦ μεγέθους
 ἐστί. Σοφίας δὲ ἄπαντες ἄπαντες εἶπε καὶ οὐχὶ
 πάντες, ἵνα μὴ δόξῃ τινὰς τῶν θεῶν ἀφεῖναι τούτου
 χωρὶς τοῦ πλεονεκτήματος· τὸ γὰρ ἄπαντες τοῦ πάντες
 περιληπτικώτερον. Καὶ σοφία Λιῦ τὴν δυναστείαν πι-
 στοῦται, βεβαιοῦ, μόνιμον παρασκευάζει, πολλάκις γὰρ
 10 ἐπεβούλεύθη ὑπὸ τῶν θεῶν, ὡς αὐτὸς κατὰ τοῦ πατρὸς
 ἐπεβούλευσεν· ἀλλὰ σοφία πάντων περιεγένετο. Καὶ θεοὶ
 μὲν αὐτὴν ἐκτήσαντο σύμφυτον, τὸ δὲ κτῆμα προῆλθεν
 εἰς γῆν· ἀλλ' εἰ σύμφυτον τοῖς θεοῖς ἡ σοφία, πῶς κτῆ-
 μα τούτων αὐτὴν λέγει· σύμφυτον μὲν γάρ τιν λέγεται
 15 τὰ σὺν αὐτῷ φυέντα· κτήματα δὲ, ὅσα τις μετὰ τὸ γε-
 νέσθαι κτᾶται· ἢ ὅτι πολλάκις εἰώθαμεν καὶ τὰ φυσικὰ
 κτήματα λαλεῖν. Καὶ θεῶν παῖδες εἰς τὸν βίον
 ἐνέγκαντο. Οἱ μὲν ἔξι γητῆς τὸ τῆς ἀνατροφῆς κειμά-
 λαιον τοῦτο εἶναι νομίζει, οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ τοῦ γένους
 20 ἐστὶ μέρος· ἐγκωμιάσας γὰρ ὁ σοφιστὴς τὴν σοφίαν ἀπὸ
 τῶν οἰονεὶ προγόνων αὐτῆς τῶν θεῶν νῦν ἐπιχειρεῖ ἀπὸ τῶν
 ἥρωών τοις ἐγκωμιάσαι αἴτην, οἵ τινες τὴν τῶν πατέρων
 ἔχουσι τάξιν· εἰ δέ ἔστι καὶ σοφίας ἀνατροφὴ καὶ παρὰ
 τοῖς θεοῖς ἡ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία καὶ μάθησις, ὡς
 25 καὶ Ὁμηρος λέγει περὶ τοῦ Λιὸς, ὃς πρότερος ἐγεγόνει
 καὶ πλέονα οὖδε, καὶ παρὰ τοῖς ἥρωσιν ἡ παιδεία καὶ ἡ
 ἐπιμέλεια, ὅμως παρῆκεν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸ ἀπὸ ταύ-
 τῆς αὐτῆς ἐπαινέσαι. Καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γένους τὸ
 30 κοινὸν ἐδήλουν τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἐν τῷ μετέχειν ἄν τοῦ
 αὐτοῦ γένους τοῖς θεοῖς ἐδήλουν ἄν, ὅτι καὶ τῆς ἀρετῆς
 αὐτῆς μετέχουσιν· ὁ δὲ νοῦς ἔστι τοιοῦτος· νῦν μὲν μὴ
 ὄντες παῖδες θεῶν, ὅμως διὰ τὴν σοφίαν λέγονται εἶναι
 παῖδες θεῶν· εἰ δὲ ἦσαν ἀληθῶς παῖδες θεῶν, τότε ἐκ

τούτου ἔχαρακτηρίζοντο ἂν, ὅτι ἀναμφιβόλως εἰσὶ καὶ σοφοί. Καὶ δοκοῦσι θεῶν· ὡν σοφία τοῦ γένους προ-
ηλθεν ὑπόμνημα. Καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὡν τινῶν θεῶν τοῦ
γένους ὑπάρχει ἡ σοφία κτῆμα καὶ ὑπόμνημα ἢ τεκμή-
ριον καὶ σημεῖον· κτῆμα μὲν καθὸ κοινόν ἐστι πάντων 5
τῶν θεῶν καὶ κοινῶς αὐτὴν ἐπιτήσαντο· ὑπόμνημα δὲ,
καθὰ τοὺς σοφοὺς, οἵον τὸν Νέστορα καὶ τὸν Παλαι-
μήδην διὰ τὸ εἶναι σοφοὺς, λέγομεν εἶναι παῖδας θεῶν,
οἵα τινι μαρτυρίᾳ καὶ πίστει χρώμενοι τῇ σοφίᾳ τοῦ εἰ-
ραι αὐτοὺς παῖδας θεῶν· δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ἐν τοῖς 10
πολλοῖς τῶν βιβλίων οὕτως ἔχει, καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὡν
σοφία τοῦ γένους προηλθεν ὑπόμνημα. Ἐνταῦθα δὲ οὕ-
τως ἔχει· καὶ δοκοῦσι θεῶν, ὡν σοφία κτῆμα τοῦ γέ-
νους προηλθεν ὑπόμνημα· δεῖ δὲ προσλαβεῖν ἔξιθεν τὸν
καὶ σύνδεσμον. Σοφία τοίνυν ἐφ' ἐκάτερα κρατεῖ τὸν 15
καιρὸν· ὅμοιόν τι κάνταῦθα ποιεῖ τῷ ἐν τῷ Θουκυδί-
δου ἐγνωμίῳ τῷ· τρέφεται μὲν πολιτείᾳ καὶ νόμοις, ἀ-
τῶν ἄλλων ἀμείνω περύκασιν· ὥσπερ γάρ ἐκεῖ πρὸς τοὺς
νόμους ἀρσενικοὺς ὄντας κατὰ τὴν λέξιν πρὸς τὴν πο-
λιτείαν θηλυκήν καὶ αὐτὴν οὖσαν κατὰ τὴν λέξιν οὐδέ- 20
τερον ἐπήρεγκεν ἀριθμον τὸ ἄ, οὗτο δὴ κάνταῦθα ἀρσε-
νικοὺς κατὰ τὴν λέξιν τοὺς καιροὺς ὄντας οὐδετέρως
ἀποδέδωκε. τοῦτο δὲ οὐ μόνον σχῆμα ἐστι ἥητορικὸν,
ἄλλα καὶ ἔθος φιλόσοφον· τὸ γάρ μὴ τῇ φράσει ἄλλα
τῷ πράγματι εἶναι τὸ σημαινόμενον φιλόσοφον, ὁ γάρ 25
καιρὸς, εἰ καὶ τῇ λέξι ἀρσενικός ἐστιν, ὅμως τῷ σημαι-
νούμενῷ οὐδετέρων ἐστὶν, πρᾶγμα γάρ τι ἐστι μήτε θεω-
ρούμενον μήτε κρατούμενον.

Μόνη δὲ σοφία τῶν ὄντων ἐκατέρων κρα-
τεῖν ὡς ἐνὸς ἐξεπίσταται· τὸ ἐκάτερος ἐπὶ δύο λαμ- 30
βάντεται· νῦν οὖν τὸ ἐκάτερον εἰπὼν ἀμφότερα, τά τε
κατὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον βούλεται ση-
μαίνειν· τὸ δὲ ἐξεπίσταται οὐ τὸ ἀγνοεῖν σημαίνει, ἄλλα

μᾶλλον τὸ λίαν ἐπίσταται· ἔστι γάρ ὅτε καὶ ἡ ἐξ πρόθεσις ὑπερβολὴν δῆλοῖ, ὡς παρὰ Ἀριστοφάνει τῷ Πλούτῳ τῷ.

Ἐξωματώται καὶ λελάμπονται κόρας.

5 Καὶ σοφιαν κρατεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις παρέχουσα· περὶ τὰς ἐκκλησίας ἄλλον οὐκ ἔχει κατορθοῦν. λείπει τό τισι παρέχουσα· δῆλον δὲ, ὅτι τοῖς πλουτοῦσιν αὐτήν. Ἄλλ’ ἐπ’ ἀμφότερα κρατεῖν οἶδεν ἐπίσης πολεμοῦντας καὶ μένοντας· περὶ τῶν σοφῶν λέγει, ὅτι ποιεῖ αὐτοὺς ἡ σοφία
 10 κρατεῖν καὶ ἡνίκα πολεμοῦσι καὶ ἡνίκα ἡσυχάζουσιν· ἡ ἀντίπτωσίς ἔστιν αἰτιατικὴ ἀντὶ γενικῆς· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν καὶ κρατεῖν οἶδε καὶ πολεμοῦντας καὶ μένοντας εἰπεν· ἡ ὅτι ἡ ἐπὶ πρόθεσις ἀντὶ τῆς κατὰ εἴληπται,
 15 ἵν’ ἡ ὅτι καὶ κρατεῖν οἶδε κατ’ ἀμφότερων καὶ πολεμοῦνταν καὶ μενόντων. Αὕτη γεωργοῖς ἀνῆκε τὴν γῆν, καὶ τοῖς πλέουσι νέμει τὴν θάλασσαν. Ἀδεῶς τοῖς ὄνόμασι καὶ κατὰ δητορικὴν χρῆται μεγαλοφωνίαν· οὐ γὰρ τὴν γῆν ἀπλῶς ἡ σοφία τοῖς γεωργοῖς ἀνῆκεν, ἀλλὰ τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν. ὥσπερ οὐδὲ τὴν θάλατταν ἡ αὐτὴ νέμει
 20 τοῖς πλέουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐν αὐτῇ πλεῖν.

Καὶ Περσῶν δλῆν διέλυσε δύναμιν. Οἱ μὲν παλαιότεροι καὶ Τρώων δλῆν διέλυσε δύναμιν ἀξιοῦσιν ἀναγινώσκειν, καὶ οὐ Περσῶν, ἀσυνάρτητον γὰρ, φασὶ, τοῦτο, διὰ τὸ περὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως εἶναι τὸν σύμπαντα λόγον· ὁ μέντοι Γεωμέτης Περσῶν δλῆν διέλυσε δύναμιν ἀξιοῖ ἀναγινώσκειν· ὁ δ’ αὐτὸς ἀπορῶν διότι μεταξὺ τῶν Τρωϊκῶν καὶ τῶν Ὀδυσσειακῶν καὶ τῶν Περσικῶν ἐμνημόνευσε, φησὶν ὅτι εἰκότως ταῦτα συνέταξε, γινώσκει γὰρ ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑμνούμενα· ἡ γὰρ
 30 τῶν Περσῶν δύναμις ὑπὲρ τὰς ἄλλας πάσας ίστόρηται.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Ἐπειδήπερ ἐπαινέτης ἀγδρὸς στρατηγοῦ ἐπόθουν γε-

νέσθαι, ἐσκόπουν, τίνα τῶν ἀπὸ ἀρχῆς στρατηγῶν εὑ-
ροιμι κρείττονα, ὡς ἂν μοι τῶν ἐγκωμίων οὗτος ὑπόθε-
σις γένηται· σκοπῶν δὲ οὐδένας ἄλλους ἀμείνονας ἔῳδων
ἢ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ στρατεύσαντας·
τοίτων δὲ πάλιν ἀπάντων τοῖς κατορθώμασιν εὔρισκον 5
προκαθήμενον τὸν τοῦ Ἀτρέως μὲν νίδον γεγονότα, ἐκ
δὲ τοῦ Διὸς τὴν σειρὰν τοῦ γένους ἔλκοντα Ἄγαμέμνονα·
καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν οὗτος κρείττων ἀπάντων δόξαι·
καὶ ὑπερέζων οὐχ ἥκιστα τῶν λοιπῶν νομισθῆναι· ὅν γε
καὶ ὁ σοφὸς Ὅμηρος ἀγαθὸν ἄνδρα κατ’ ἀμφότερα λέ- 10
γει, κατά τε τὴν τοῦ ἄρχειν ἐπιστήμην καὶ κατὰ τὴν εἰς
τὰς μάχας φύμην ²⁶ καὶ γενναιότητα, ὥστε ἐμοὶ γε στρα-
τηγὸν ἄνδρα ἐγκωμιάσαι διώκοντι στρατηγοῦ ἐν ταύτῃ
καὶ βασιλέως περιέστησαν ἔπαινοι· οὗτος τοίνυν, ἐκ χώ-
ρας μὲν προηλθεν, ἡτις τῆς ὑπ’ οὐρανὸν ἀπάσης εἶναι 15
καλλίστη ἀνωμολόγηται· ἵσασι τῆς τοῦ Πέλοπος γῆς τὸ
εὖφορον ἄπαντες καὶ τὸ πρὸς τοὺς καρπῶν ἐπιτήδειον·
αὕτη ζηλωτὴ μὲν τοῖς ἀνὰ τὴν ἐσπέραν ἄπασιν ἀνθρώ-
ποις, περιμάχητος δὲ καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν ἔω πάλαι ἐγένε-
το, πολλὰς μὲν οἰκητόρων μεταβολὰς, πλείους δὲ καὶ τὰς 20
μάχας περὶ τῆς ἐν αὐτῇ κατιδοῦσα οἰκήσεως· τῶν μὲν
βιαζουμένων τοὺς ἄρτι οἰκοῦντας ἔξωθῆσαι καὶ μετανά-
στας ποιῆσαι τῆς γῆς, ὡς ἂν αὐτοὶ ταύτην ἀγαθὴν οὐ-
σαν οἰκήσωσι, τῶν δὲ ἀνθισταμένων καὶ ἀντιπολεμούν-
των, ὡς ἂν μὴ τῆς καλλίστης ταύτης μοίρας ἐκπτωτοί 25
γένωνται· οὐ γὰρ ὥσπερ τὴν Ἀττικὴν οἱ αὐτοὶ φύουν
ἀνθρώποι, οὐδενὸς αὐτὴν ζηλοῦντος διὰ τὸ ἄκαρπον καὶ
λυπρόγεων, οὕτω καὶ αὐτη τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ εἶχεν οἰκήτο-
ρας· ἀλλ’ ὥσπερ ἀθλον κοινὸν ἀρετῆς ἄπασι προκειμένη
ἀεὶ τῶν κρατούντων ἐγένετο· τοιαύτης δὲ χώρας γενόμε. 30
νος κρείττονος τῶν ἐν αὐτῇ πασῶν πόλεων τῆς πατρίδος

26 Vind. φήμην.

τετύχηκεν, ὡστε καὶ συμβαίνειν τὴν τοῦ Πέλοπος ὄλην
χώραν, κανὸν εἰ μηδεὶς ιᾶ τῶν ὑπ' οὐρανὸν ²⁷ τέως γοῦν,
ταύτην ὑπεξίστασθαι τῶν πρωτείων καὶ τὰ δευτερεῖα ἀσπά-
ζεσθαι, ἵσ τοῦ ποιητῆς τὸ ὑπερέχον δηλῶσαι βουλόμε-
νος πολύχορουσον αὐτὴν προσηγόρευσε· τοιαύτης δὲ τῆς
πατρίδος γενόμενος οὐκ ἀναξίαν τῆς τούτου που ἀφετῆς
τὴν τῶν προγόνων ἐκτήσατο εὐκλείαν· εἰ μὴ καὶ μᾶλ-
λον τιμιωτέραν καὶ κρείττονα· τούτου γάρ πρόγονος
Τάνταλος, ὃς Διὸς μὲν ἐγεγένητο, συνδιηρτάτο δὲ τοῖς
10 θεοῖς καὶ ποιηῆς συναυλίας ἀπῆλανσε· Ταντάλου δὲ Πέ-
λοψ προηλθεν, ὃν ὁ πατὴρ θεοὺς ²⁸ ἔστιάσας εἰς βρῶ-
σιν τοῖς δαιτυμόσι παρέθετο φιλοτιμίας ὑποδείξας τρό-
πον καινότατον· ὃν οἱ θεοὶ τῆς φιλοφροσύνης ὑπερθαυ-
μάσαντες τὸν εἰς βρῶσιν παρατεθέντα πάλιν ἀνέστησαν
15 καὶ τῷ πατρὶ ζῶντα παρέδωκαν· Πέλοπος δὲ Ἀτρεὺς ἐγε-
γένητο, ὃν τοσοῦτον ἡ τύχη ἐγίλησεν, ὡς καὶ χρυσοῦς
ἀρνειοὺς τοῖς αὐτοῦ ποιητίοις χαρᾶζεσθαι. Ἀτρέως δὲ
νιὸς ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων γεγένηται, τὸ τῆς βασιλείας
σκῆπτρον ἐκ τῶν προγόνων διαδεξάμενος, καὶ ὥσπερ ἐκ
20 Διὸς τοῦτο παρέλαβον· οὗτοι καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτῶν ἢ μᾶλ-
λον εἴπειν διὰ μέσων τούτων ἐκ τοῦ Διὸς καὶ αὐτὸς
τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἐκ σπαργάνων αὐτῶν τῷ τῆς
ἀρχῆς ἀξιώματι μεγαλοπρεπῶς ἐκενόσμητο· καὶ φανεῖται
ἐκ τούτων τρέφεται μὲν κατὰ νόμους καὶ ὥσπερ εἰκός
25 ἐστι τραϊηναι τὸν ἐκ τοιούτων μὲν γεγονότα, τοιοῦτον
δὲ γενησόμενον, οἷος οὗτος ἐγίνετο. Παιδεύεται δὲ καὶ
τὴν τοῦ ἀρχειν ἐπιστήμην θαυμασίως, καὶ πρὸς ἄθλους
πολεμικοὺς ἔαυτὸν γυμνάζει, στρατηγὸς ὁ αὐτὸς καὶ στρα-
τιώτης εἶναι βουλόμενος· αἰσχρὸν γάρ ἡγεῖτο, στρατιω-
30 τῶν μὲν εἰ δεήσει ἡγεῖσθαι, ἀπείρως δὲ ἔχει τῶν οἰς στρα-
τιώτης κοσμεῖται· οὕτω παιδευόμενος εἰς ἔξιν τῶν ἐν οἷς

27 Vind. οὐρανῶν.

28 Vind. θεοῖς. supra lin. οὔς.

ἐνησκεῖτο τοῦ χρόνου προβαίνοντος ἔφθασε· καὶ ἦν τὸν αὐτὸν ἰδεῖν καὶ βασιλέα τελειώτατον καὶ στρατιώτην ὁμαλεώτατον, δικάζων μὲν γὰρ καὶ νομοθετῶν βασιλέων ἐμπαινετο ἄριστος, ἀθλῶν δὲ καὶ ἀγωνιζόμενος τὴν τῆς ὁμώνιμης ἀρετὴν ἐπεδείνυτο. ἀλλ’ ἔδει λοιπὸν ἐλθεῖν καὶ τοιαῦταν εἰς τελειοτέραν ἐπίδειξιν ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐπετήδευσε καὶ παρέσχε τοῦτον ἀδελφὸς μὲν ὑβρισθεὶς, καὶ γυναικὸς ἀρπαγὴν ὑποστάς, βάροβαρος δὲ ἀνθρωπος ἀσεβῶν καὶ ἀσελγείας καὶ ὑβρεως ἡκαν εἰς ἔσχατον, καὶ στρατὸς μὲν μύριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἥθροιζετο. Στρατηγοὶ δὲ 10 καὶ βασιλεῖς οἱ αὐτοὶ τῆς βασιλείας ἥπτοντο προθυμότερον· ἔδει δὲ λοιπὸν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πάσαις ἀρεταῖς κενοσμημένου τοῦ στρατηγήσοντος· καὶ παρέσχε τοῦτον ἡ ἀρετὴ, ἦν καλῶς αὐτὸς προησκήσατο καὶ χειροτονεῖται μὲν παρὰ πάντων ἡγεμῶν τῆς στρατείας, ἐμ- 15 πιστεύεται δὲ καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ προστασίαν καὶ τὴν τοῦ δεκαέτους ἔκείνου πολέμου ἡγεμονίαν μεταχειρίζεται· καὶ φιλοτιμεῖται λοιπὸν ἅπασι δεῖξαι τοῖς ὑπὸ χειρα, ὡς οὐ διεψεύσθησαν τῶν, οἵσπερ ἐλπίσαντες ἡγεμόνα σφῶν αὐτῶν τοῦτον κατέστησαν, ποτὲ μὲν τὴν οἰκείαν τοῖς 20 θεοῖς ἀποσφάττων θυγατέρα, ὡς ἀν εὐπλοίας ὁ στόλος καὶ οὐρίου τοῦ πνεύματος εὐτυχήσει· ποτὲ δὲ καὶ τὰς τῶν Ἰλιέων συμμαχίας καταστρεψόμενος καὶ τοῖς ἐντεῦθεν λαμψύοις τοὺς στρατιώτας ἀποφαίνων εὐδαιμονίας, Χρύσαν πορθῶν καὶ τὴν Χρυσηῦδα τῆς οἰκείας 25 μὲν ὁμεννέτιδος προτίθει, ἐλευθερῶν δὲ ταύτην ὅμιλος καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ σωτηρίαν τῆς αὐτοῦ τιθέμενος ἔμπησθεν· καὶ ἦν τὸν αὐτὸν ἰδεῖν σώγρονα μὲν οἰς ἡδονῶν ἐκράτει, καὶ τὴν περικαλλῆ παλλακίδα ἔκουσίως ἀπέβαλε καὶ τὴν Βοισηῦδα τοῦ Ἀχιλέως μὲν 30 ἀγελάμενος εἶχεν· οὐ συνήπτετο ταύτη οὐδὲ συγκαθεύδειν ἢθυνύλετο, ἀνδρεῖον δὲ καὶ γενναιόν, ἐξ ὃν τῇ πολυετεῖ τοῦ Ἰλίου πολιορκίᾳ οὐκ ἐνεδίδου, οὐδὲ ἐώρα τὸ πρὸς

ταύτην μαλακίζομενος, συνετόν τε πρός ταύτοις καὶ φρο-
νήσεως διαπρέποντα ἔργοις, οἷς τοῦ ἀσφαλοῦς τοῦ στρα-
τοῦ προενοεῖτο καὶ τοῦ συμφέροντος, τάφρον δρύτων
καὶ σκόλοπας τῇ τάφρῳ περιτιθεὶς, καὶ τείχει τὰς ναῦς
5 περικλείων καὶ Ὀδυσσέα μὲν καὶ Διομήδην τοῦ τῶν ἐχθρῶν
σφατοπέδου κατασκόπους διαπειπόμενος. Λόλωνα δὲ
δι’ αὐτῶν τούτων χειρούμενος καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπι-
τηδείως παρατάττων εἰς πόλεμον, καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς
ἀρεταῖς οὕτω καλλωπιζόμενος οὐδὲν ἡττον ἐκαλλωπίζετο
10 ταῖς τοῦ σώματος· κάλλους μὲν γὰρ καὶ ὥρας τοσοῦτον
μετεῖχεν, ὥστε καὶ τὸν ποιητὴν μηδενὶ τῶν ἀνθρώπων
παραβαλεῖν τοῦτον δυνάμενον ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἵκε-
λον αὐτὸν εἰρηκέναι Διῆς τερπικεραύνῳ· φώμης δὲ πάλιν
τοσοῦτον ἐπλούτει, ὥστε καὶ προπολεμεῖν ἐν ταῖς μάχαις
15 καὶ ἀριστεύειν καὶ τοῖς προμάχοις παραβολώτερον μίγνυ-
σθαι, καὶ τοὺς Ἑλληνας δὲ μονομαχῆσαι ποτέ τινα τῶν
οἰκείων δεῆσαν τῷ Ἐπιτορῃ, καὶ κλήρῳ διασκεπτομένους
τὴν τοῦ μονομαχῆσαντος αἵρεσιν ὑπερεύχεσθαι τὸν αὐ-
τοῦ προπηδῆσαι κλῆρον τῶν ἄλλων· οἷς γὰρ τῶν ἄλλων
20 αὐτὸν ἔδεσαν γενναιότερον, τούτοις καὶ τὸν τῆς μονομα-
χίας αὐτῷ ἀθλον ἐπηύχοντο· εἴτα τίς αὐτῷ τὸν τοῦ Λαο-
μέδοντος ἔξισώσειε Πρίαμον; ἀλλ’ ὁ μὲν βάρβαρος ἦν καὶ
βαρβάρων ὀλίγων ἡγούμενος, ὁ δὲ Ἑλλην καὶ τῆς Ἑλλά-
δος ἀπάσης ὁ προηγούμενος. ὅσον δὴ τὸ διάφορον βαρβά-
25 ρον καὶ Ἑλληνος, τοσοῦτον καὶ Πρίαμος Ἀγαμέμνονος λεί-
πεται, καὶ Ἀγαμέμνονα μὲν περιόντα πέρας οὐκ εἴα ταῖς
ἀρεταῖς ἐπιθεῖναι τὸ τῆς φύσεως περιδέξιον, τὸν δὲ ἡμέτε-
ρον λόγον κατεπείγει πέρας ἰδεῖν ἡ αὐτῷ ἐνοῦσα ἀσθένεια.

C a p. IX.

ΠΕΡΙ ΨΟΓΟΥ.

30 Ἐπεὶ τὰ γυμνάσματα τῶν κατὰ ὄητορικὴν μερῶν
καὶ εἰδῶν τὰ χρήσιμα ἡμᾶς προδιδάξις ὁ σοφιστὴς τὰ

προλαβόντα γυμνάσματα, ἐ μέρεσι λόγου ἔψκεσσαν, (ὅ τε γὰρ μῆδος ποοιμίοις ἀναλογεῖ καὶ τὸ διήγημα διηγήσει, καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη καὶ ἡ κατασκευὴ ἀγῶσι, καὶ ὁ κοινὸς τόπος ἐπιλόγῳ) εἰκότως νῦν καὶ ἐπὶ τὴν τῶν εἰδῶν διδασκαλίαν μέτεισι καὶ τοῦ μὲν πανηγυρικοῦ 5 εἶδους τόπους ἥμιν παραδίδωσιν ἐν τε τῷ ἐγκωμίῳ καὶ ἐν τῷ ψόγῳ, τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ ἐν τῇ θέσει, τοῦ δὲ δικαίου ὅμοῦ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἐν τῇ τοῦ νόμου εἰσιφορᾷ. Ζητοῦσι δέ τινες, διατί τὸν ψόγον τῷ ἐγκωμίῳ συνέταξε· καὶ φαμεν ὅτι ὥσπερ τὴν γνώμην τῇ 10 χρείᾳ συνέταξε διὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς αὐτὴν διαιρεῖσθαι κεφαλαίοις, καὶ ὥσπερ τὴν κατασκευὴν πάλιν συνέταξε τῇ ἀνασκευῇ, διὰ τοῦτο αὐτὸν καὶ τὴν αὐτὴν αἵτιαν, τὰ αὐτὰ γὰρ ἔχει κεφαλαῖα ἡ κατασκευὴ τῇ ἀνασκευῇ κατὰ τὸ ἐναντίον, οὕτω καὶ τὸν ψόγον τῷ ἐγκωμίῳ συνέταξε, 15 διὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖσθαι κεφαλαίοις, ἢ ὅτι ἐπειδὴ τὸ πανηγυρικὸν εἶδος εἰς ἐγκάμιον διαιρεῖται καὶ ψόγον, διδάξας περὶ τοῦ ἐγκώμιου εἰκότως καὶ περὶ τοῦ ψόγου, διδάσκει, ἵν' ἀμιφοτέρων τῶν τοῦ πανηγυρικοῦ μερῶν ἐν ταύτῳ διδάξῃ τὰ χρήσιμα. Κἀκενὸ δὲ ζητεῖται, διατί 20 τὸ ἐγκώμιον τοῦ ψόγου προέταξεν, ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον ἐχοῆν προταγῆναι, διὰ τὸ τοῦτον μὲν κατηγορίᾳ ἀναλογεῖν, τὸ δὲ ἐγκώμιον ἀπολογίᾳ· ἐπεὶ καὶ ἡ ἀνασκευὴ διὰ τοῦτο τῆς κατασκευῆς ἐλέγετο προταγῆναι· καὶ φαμεν, ὅτι ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ ἀρετᾶς ἐπαινοῦμεν, 25 ἐν δὲ τῷ ψόγῳ κακίας φέγομεν· πρώτη δὲ ἡ ἀρετὴ τῆς κακίας, παρόστον καὶ ἐκπτώσεις εἰσὶ τῶν ἀρετῶν αἱ κακίαι, εἰκότως προτάττεται τὸ ἐγκώμιον τοῦ ψόγου. Ψόγος ἐστὶ λόγος ἐκθετικὸς τῶν προσόντων τινὶ κακῶν, καὶ γὰρ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος κατὰ τάλλα κοινωνοῦντα 30 κατὰ τοῦτο διαφέρουσι, καθό δὲ μὲν τῷ ἐγκωμίῳ τὰ προσόντα τινὶ κακά, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ τὰ προσόντα φαῦλα διέξειμεν. Τύπου δὲ κοινοῦ διενήνοχε. Ζητεῖται εἰ

καὶ ὑπέρ τινός ἐστι κοινὸς τόπος, διατί οὐχὶ τοῦ ἐγκωμίου ἐξίτησε πρὸς ἔκεīνο διαφορὰν, καὶ φαμεν, ὅτι ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ ἐγκωμίῳ πολλὰ εἴχε διδάξαι τί τέ ἐστιν ἐγκώμιον καὶ τίνι διαφέρει ὅμνου καὶ ἐπαίνου, καὶ τίνα 5 δεῖ ἐγκωμιάζειν, ἔτι καὶ τὰ κεφάλαια καὶ τὰ μέρη τῶν κεφαλαίων· ἐπεὶ μὲν παρητίσατο καὶ τὴν πρὸς τὸν ὑπέρ τινος κοινὸν τόπον τοῦ ἐγκωμίου διδάξαι διαφοράν· ἐνταῦθα δὲ ἐταμιεύσατο ταύτην· εἰ γὰρ καὶ πρὸς τὸν κατά τινος κοινὸν τόπον λέγει τοῦ ψόγου διαφορὰν μό-
10 νου, ὅμως οὐδὲν ἥττον δι’ αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν ὑπέρ τινος κοινὸν τόπον τοῦ ἐγκωμίου διαφορὰν παρίστησεν· ἐνδῆλον γάρ πάντως, ὅτι εἰ ὁ ψόγος τούτῳ τοῦ κατά τινος κοινοῦ τόπου διαφέρει, τῷ τοῦ μὲν ἐπάγεσθαι κόλασιν, τὸν δὲ ψόγον ψιλὸν μόνον ἔχειν διαβολήν, τὸν
15 δὲ κοινὸν τόπον καὶ δωρεὰν ἐπάγεσθαι καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς ὑπεραπολογοίμενοι τοῦ σοφιστοῦ λέγομεν, μήποτε δὲ ὁ Ἀφρόνιος τὸν ὑπέρ τινος κοινὸν τόπον οὐκ ἔδει, καὶ τοῦτο δῆλον μὲν καὶ ἐκ τοῦ διαφορὰν ψόγου μόνον πρὸς τὸν κατά τινος κοινὸν τόπον εἰπεῖν, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ 20 ἐγκωμίου πρὸς τὸν ὑπέρ τινος. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων αὐτῷ ἐν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου αεθόδῳ· ἐκεῖσε γάρ οὐδόλως τὸν ὑπέρ τινος κοινὸν τόπον ἐδῆλωσεν· ὅρα γὰρ τί φησι· κοινός ἐστι τόπος λόγος αὐξητικὸς τῶν προσόντων κακῶν. κακῶν δὲ εἰπὼν τὸν κατά τινος κοι-
25 νὸν τόπον ἐδῆλωσε μόγον· εἰ γὰρ καὶ ἐν τισι τῶν βιβλίων πρόσκειται τὸ ἦ καλῶν, οὐχὶ αὐτοῦ ἐστι τοῦ Ἀφρόνιου, ἀλλ’ ἐτέρων τινῶν φιλοπόνων προσθήκη, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ἐν τοῖς πλείστι τῶν βιβλίων μὴ εἶναι τοῦτο· καὶ πάλιν λέγει, εἴτα ἐποίσεις τὴν ἐκθεσιν οὐχ 30 ὡς διδάσκων, ἔγωσται γὰρ ἄλλως παροξύνων τὸν ἀκροώμενον· παροξύνομεν δὲ οὐχὶ ἐν τῷ ὑπέρ τινος τόπῳ, ἀλλ’ ἐν τῷ κατά τινος, καὶ πάλιν εἴτα παρέκβασιν, στοχαστικῶς κακίζων τὸν φθάσαντα βίον· κακίζομεν δὲ

τὸν φιλάσαντα βίον τοῦ ὑποκειμένου προσώπου, οὐχὶ ἐν τῷ ὑπέρ τυνος τόπῳ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κατὰ τυνος. Ζητεῖται δὲ κακεῖνο, διατί ὥσπερ πόθεν εἴρηται ἐγκώμιον εἰπὼν οὐκ εἶπε πόθεν εἴρηται ψόγος· καὶ φαμεν ὅτι τὰ δυσκολώτερα μόνα εἴωθεν ἐτυμολογεῖν, καὶ ὅσα τὴν τῶν 5 θεῶν ἐγινώσκομεν ὑπερβαίνειν διάνοιαν, οὐ μὴν καὶ τὰ γνώμια καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς γνωσκόμενα, οὔτω καὶ τὸ τῆς χρείας μὲν ὄνομα, ὡς τοῖς πολλοῖς ἀσύνηθες ἐτυμολόγησε, τὸ δὲ τῆς γνώμης παρῆκεν· εἰ δὲ καὶ παρῆκε δὲ τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ψόγου ὁ σοφιστὴς εἰπεῖν, ὅμως 10 ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι ψόγος παρὰ τὸ φέγω εἴρηται φῆμα, τὸ δὲ παρὰ τὸ φεύγω· φεύγουσι μὲν γὰρ ἀπαντες τὸ φέγεσθαι. Εἰς τὸ αὐτό. Τόπου δὲ κοινοῦ διενήνοχε τῷ τὸν μὲν τίπον ἐπάγεσθαι κόλασιν, τὸν δὲ ψόγον ψιλὴν ἔχειν διαβολήν· ὁ μὲν Ἀφρόνιος τούτῳ μόνῳ φησὶ δια- 15 φέρειν τοῦ κοινοῦ τόπου τὸν ψόγον, τῷ τὸν μὲν τόπον κόλασιν ἐπιφέρειν, τὸν δὲ ψόγον ψιλὴν ἔχειν διαβολήν· ὁ δὲ Γεωμέτρης καὶ ἐτέρας τούτων πλείους λέγει διαφορὰς, καὶ γάρ φησι διαφέρειν αὐτὰ τῷ τὸν μὲν κοινὸν τόπον μετὰ τὴν ἀπόδειξιν φέρεσθαι· τὸν δὲ ψόγον καὶ 20 πρὸ τῆς ἀπόδειξις καὶ τῷ τὸν μὲν τόπον μέρος εἶναι τοῦ λόγου κατὰ προσώπων καὶ συμπεπλεγμένων τῷ πράγματι καὶ ἀυριστων πολλάκις λέγεσθαι, τὸν δὲ ψόγον οὐ κατὰ προσώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πραγμάτων ἀπλᾶς γνωμῶν, οἷον, πολέμου, ναυμαχίας.

25

Ζητεῖται καὶ τοῦτο, διατί τὸ μὲν παρὸν γύμνασμα ψόγος, τὸ δὲ προηγησάμενον ἐγκώμιον λέγεται ὅμωνύμως τῷ γένει, ὅπου καὶ τοῦτο δυνατὸν ἐγκώμιον λέγεσθαι· διὰ τὸ ἐν κώμαις καὶ αὐτὸ τὸ παλαιὸν ἔδεσθαι· εἰ γὰρ τὰ ἐγκώμια ἐν κώμαις ἦδοντο, πάντως καὶ οἱ ψό- 30 γοι ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἐλέγοντο ἄν, καὶ φαμεν ὅτι εἰώθαμεν τὰ κάλλιστα μόνα τῶν μερῶν τῷ τοῦ ὅλου προσαγορεύειν ὄνόματι, κρείττον δὲ πάντως τὸ ἐγκώμιον

τοῖς ψόγου, ὅσον καὶ ἡ εὐφημία βελτίων τῆς διαβολῆς· δύναται μέν τοι καὶ ὁ ψόγος τῷ τοῦ γένους ὄνόματι καὶ αὐτὸς ἐγκώμιον λέγεσθαι. Διαιρεῖται δὲ τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις, οἶσπερ καὶ τὸ ἐγκώμιον. Διατί οὐκ εἶπε τοῖς 5 ἐναντίοις τῷ ἐγκώμιῳ κεφαλαίοις διαιρεῖσθαι τὸν ψόγον, ὥσπερ καὶ τὴν κατασκευὴν τοῖς ἐναντίοις τῇ ἀνασκευῇ κεφαλαίοις εἴρηκε διαιρεῖσθαι· ἀλλ’ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι διαιρεῖται δὲ τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις, οἶσπερ καὶ τὸ ἐγκώμιον· καίτοι ἐν μὲν τῷ ἐγκώμιῳ ἐπαινοῦμεν τὸ τοῦ 10 ἐγκωμιαζομένου γένος καὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς πράξεις, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ διαβάλλομεν· ἐναντία δὲ ταῦτα, τὸ ἐπαινεῖν καὶ τὸ διαβάλλειν φημί· φαμὲν δὴ, ὅτι ταύτης κατασκευῆς κεφάλαια ἐναντία ἔλεγον εἶναι τοῖς τῆς ἀνασκευῆς, διότι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἀσαφὲς, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀνασκευῆς καὶ ἄλλο τὸ σαφὲς, ὅπερ ἐστὶ τῆς κατασκευῆς· ἐναντίον δὲ τὸ σαφὲς τῷ ἀσαφεῖ, καὶ πάλιν ἄλλο τὸ πιθανὸν, καὶ ἄλλο τὸ ἀπίθανον· καὶ εἰσὶν ἐναντία ταῦτα ἄλλήλαις, διὸ οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς ὄνόμασιν ὄνομαζονται· τὸ μὲν γὰρ σαφὲς, τὸ δὲ ἀσαφὲς ὄνομαζεται· καὶ τὸ 20 μὲν πιθανὸν, τὸ δὲ ἀπίθανον. ἐν δὲ τῷ ψόγῳ χρώμεθα τῷ γένει καὶ τῇ ἀνατροφῇ καὶ ταῖς πράξεσι· διαιροῦντες τὸ μὲν γένος εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας· τὴν δὲ ἀνατροφὴν εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τέχνην καὶ νόμους· τὰς δὲ πράξεις εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ τύχην· 25 τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις χρώμεθα καὶ ἐν τῷ ἐγκώμιῳ, ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ψόγῳ χρώμεθα τῷ γένει καὶ ὥσπερ αὐτὸ διαιροῦμεν εἰς ἔθνος καὶ πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας, οὕτω καὶ ἐγκώμιῳ, καὶ εἰσὶ τὰ αὐτά· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, μόνον δὲ κατὰ τὴν ὑλὴν διαιρέοται· 30 τὰ μὲν γὰρ τοῦ ἐγκωμίου κεφάλαια τὰ προσόντα τινὶ καλὰ ἐκτίθενται, πάρα δὲ ἐν τῷ ψόγῳ τὰ προσόντα κακά.

Τοσαῦτα δὲ δεῖ ψέγειν, ὅσα καὶ ἐγκωμιάζειν· οὐ τοῦ-

τοῦτο λέγει, ὅτι τὸ ἐν τῷ ἀριθμῷ καὶ ταῦτὸν ψέγομεν πάντως καὶ ἐγκωμιάζομεν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο ποιοῦμεν· ἀλλ’ οὐκ ἀεὶ οὐδὲ ἐν πᾶσιν· οὐ γὰρ εἰ ἐγκωμιάσομεν τὴν ἀρετὴν, τὴν αὐτὴν πάντως καὶ ψέγομεν· αὐτίκα γὰρ ὁ Ἀφθόνιος τὸν Θουκυδίδην ἐγκωμιάσας καὶ 5 τὴν φρόνησιν οὐχὶ καὶ ψέξαι αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπινεγίησεν· ἀλλ’ ὁ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· φησὶν, ἐγκωμιάζομεν ταῦτὸν ²⁹ κατ’ εἶδος, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ ταῦτὸν κατ’ ἀριθμὸν ψέξομεν· οἷον τι λέγω, ἐγκωμιάζομεν πρόσωπον οἷον τὸν μέγαν Βασίλειον, ἀλλὰ καὶ ψέξομεν 10 πρόσωπον, οὐ τοῦτο πάντως ὅπερ ἐνεγκωμιάσαμεν ἀλλ’ ἔτερον, οἷον τὸν δυσσεβῆ Ἰουλιανὸν ἢ τινα τῶν ἀπίστων ἔτερον· πάλιν ἐγκωμιάσομεν πρᾶγμα οἷον τὴν φρόνησιν, ἀλλὰ καὶ ψέξομεν πρᾶγμα, οἷον τὴν μέθην, τὴν ἀκρασίαν, οὐ μὴν ὅπερ ἐνεγκωμιάσαμεν.

15

“Ο διαιρήσεις ὁμοίως τῷ ἐγκωμίῳ· διαιρήσεις που εἰς ἔθνος δηλονότι πατρίδα προγόνους καὶ πατέρας, εἰς ταῦτα γὰρ τὸ γένος ἐν τῷ ἐγκωμίῳ ἐμάθομεν διαιρεῖσθαι. Καὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς πράξεις οὕτω θήσεις, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις οὕτω πως διελὼν δηλονότι τὴν μὲν ἀνατροφὴν εἰς ἐπιτηδεύματα καὶ τέχνην καὶ νόμους· τὰς δὲ πράξεις εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ τύχην.

ΨΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Ἐδόκει τισὶ μὴ χρῆναι τὸν Ἀφθόνιον ψόγου μελέτην 25 εἰς παράδειγμα θεῖναι, πρόδηλος γὰρ ἡ διαιρεσίς τοῦ ψόγου ἢν τοῖς ἄπαξ τῇ τοῦ ἐγκωμίου μελέτῃ ἐγγυμνασθεῖσιν· εἰ δὲ καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν σύγκειται τόπων ὁ ψόγος, ἀφ’ ὧνπερ καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ περιττὸν τοῖς αὐτοῖς δις ἐγγυμνάσεσθαι, πρὸς δὴ τοῦτο λέγομεν πρᾶτον 30

²⁹ Vind. τὸ ταυτὸν h. l. et paullo post.

μὲν ὅτι κατὰ τοῦτο τὸν λόγον οὔτε γνώμης διαιρεσιν
ῶφειλε παραδοῦναι οὔτε κατασκευῆς· εἴ γε καὶ τούτων
ἡ μὲν γνώμη τοῖς τῆς χρείας ἐργάζεται κειμενοῖς· ἡ δὲ
κατασκευὴ τοῖς τῆς ἀνασκευῆς κατὰ τὸ ἐναντίον· ἀλλ᾽
5 οὐδὲ δύο ἐγκωμίων μελέτας ὕφειλε μελετῆσαι· νῦν δὲ
τοῦτο οὐκ ἔγένετο, ἢδει γάρ ὁ σοφιστὴς τὰ παραδείγμα-
τα χρησιμώτατα τοῖς νέοις, εἴπερ ἄλλο τι, σαφῆ τε τὴν
διδασκαλίαν ποιοῦντα καὶ τὸν νοῦν αὐτοῖς τῶν λεγομένων
φωτίζοντα· ἔπειτα δὲ κάκενό φαμεν, ὅτι οὐ πάντως ὁ
10 τῇ τοῦ ἐγκωμίου μελέτῃ ἐγγυμνασθεὶς ἥδη καὶ τοῦ ψό-
γου ίκανὴν τὴν εἰδησιν ἔλαβεν, ἐνθεν τοι καὶ πολλοὺς
δοῦμεν πρὸς ἔπαινον ἐπιτηδείους, οὐ μὴν καὶ πρὸς ψόγον,
οἷος ὁ Πίνδαρος καὶ ὁ Ὁμηρος· ἑτέρους δὲ τούναντίον,
ψέγειν μὲν ίκανοὺς ὄντας, ἔπαινεν δὲ οὐκ ἐπιτηδείους,
15 ὡς ὁ Ἀρχίλοχος· ὁ γοῦν Ἀφθόνιος εἰδὼς ταῦτα ἀμφο-
τέρων τοῦ τε ἐγκωμίου καὶ τοῦ ψόγου τὴν διαιρεσιν πα-
ραδίδωσιν, ἵν' ἔκατέρου παραστήσῃ τὸ χρήσιμον. Ζητοῦσι
δέ τινες διατί τοῦ ἐγκωμίου μὲν δύο τέθεικε παραδεί-
γματα, πρόσωπον ἐγκωμιάσας τὸν Θουκυδίδην, καὶ πρᾶ-
20 γμα τὴν σοφίαν, ψόγον δὲ ἐν· πρόσωπον μὲν ψέξας τὸν
Φίλιππον, πρᾶγμα δὲ μή. "Ετι κάκενο ζητεῖται, διατί
τὸν Φίλιππον ἔψεξε καὶ οὐχ ἔτερόν τινα· καὶ φαμεν πρὸς
ταῦτα, πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ἐπεὶ τοῖς αὐτοῖς κειμε-
λαῖοις τὸ ἐγκώμιον διαιρεῖται καὶ ψόγος, τοῦ μὲν ἐγκω-
25 μίου δύο τίθεικε παραδείγματα, καθὸ καὶ προετάγη τοῦ
ψόγου, καὶ ἔδει ἀσύνηθές τε τοῖς νέοις ὃν καὶ τελείου
λόγου ἔχον διαιρεσιν φωτισθῆναι πλείοσι παραδείγμα-
σιν· τοῦ δὲ ψόγου μίαν ἐποιήσατο μελέτην, ἥγουμενος
καὶ μόνην ταύτην ἀρκέσειν τοῖς νέοις πρὸς εἰδησιν τῆς
30 τοῦ ψόγου διαιρέσεως, ίκανὴν ἥδη καὶ διὰ τῶν τοῦ ἐγ-
κωμίου μελετημάτων τῶν ἐγκωμιαστικῶν κειμελαίων ἐσχη-
κόσι τὴν πεῖραν· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ πρῶτον ἀπόρη-
μα· πρὸς δὲ τὸ δεύτερον λέγομεν, ὅτι διὰ τοῦτο εἰς

τὴν τοῦ ψόγου παρέλαβε γυμνασίαν τὸν Φίλιππον, διότι αὐτὸς μὲν σοφιστῆς Ἐλλην ὄμοι καὶ φιλέλλην· ὁ δὲ Φίλιππος οὐ μόνον οὐχ Ἐλλην ἦν, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἐλλήσις κατὰ πάντα πολέμιος. ἔτι δὲ καὶ διότι αὐτὸς τὸ τῶν Μακεδόνων εἰς μέγα πρῶτος ἥρξατο αἴρειν, ἀφ' ᾧ 5 οἱ ἐν Ἀιτίης ἀπώλοντο φήτορες, πολλῶν μὲν ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ Δημοσθένους αὐτοῦ διὰ φαρμάκου τὸν βίον καταλυσάντων, οὐκ ὀλίγων δὲ καὶ γλωσσοτομηθέντων, ἷ 10 ἔτι καὶ αὐτὸν τὸν φήτορα τὸν Δημοσθένην πολλὰ κατ' αὐτοῦ τοῦ Φίλιππου εὑρεν εἰπόντα, ἀφ' ᾧ καὶ αὐτός 15 τινα εἰς τὴν οἰκείαν μελέτην παρείληφεν. ὥσπερ καὶ τὸ ἔξης, οὐδὲ δονλούμενοι χαιρούσιν ἄνθρωποι· τοῦτο γὰρ ἐκ τῶν κατὰ Φίλιππου λόγων τοῦ Δημοσθένους ἔλαβε· λέγει γὰρ ἐν ἐκείνοις ὁ φήτωρ περὶ τοῦ Φίλιππου τάδε· ὡς οὐ μόνον οὐχ Ἐλλην ἦν, ἀλλ' οὐδὲ βάρβαρος ἐν- 20 τεῦθεν ἔνθεν καλὸν εἶπεν, καὶ ὅλεθρος Μακεδὼν ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον πρίασθαι. Οὕτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνου χωρὶς, οὕτε τὴν κακίαν ἔξω ψόγου προσήκει καταλιπεῖν· δυσὶ προοιμίοις ἐν τῇ παρούσῃ 25 χοῖηται μελέτη ὁ σοφιστῆς· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῆς τοῦ φέγοντός ἐστιν ὑπολήψεως μονονονχίᾳ λέγοντος, ὅτι οὐ δι' οἰκείαν ἔχθραν φέγεσθαι βούλομαι τοὺς κακοὺς, ὥσπερ οὐδὲ δι' ἴδιαν εὔνοιαν ἐπαινεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς· ἀλλὰ διὰ τὸ κοινῆ πᾶσι συμφέρον· τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τῆς τοῦ φέγομένου ἐστὶν ὑπολήψεως· ἐστιν οὖν τοῦ μὲν 30 πρῶτου προοιμίου ἡ πρότασις, τὸ οὐ τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς, οὕτε τὴν κακίαν ἔξω ψόγων προσήκει καταλιπεῖν, καὶ ἐστὶ διπλῆ· τὸ δὲ ὃ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος, κατασκευή ἐστιν ἀπλῆ, τῆς ὅλης δὲ προτάσεως κατασκευαστική· τοῦ δὲ δευτέ- 35 ρου πάλιν προοιμίου πρότασις μὲν, τὸ ἅπαντας μὲν ἀκοῦσαι κακῶς δίκαιον τοὺς διακειμένους κακῶς· τοσοῦτον δὲ πλέον τῶν ἄλλων τὸν Φίλιππον, ὥσφερ καὶ πάντας

πονηροὺς ὑπερέβαλεν· ἔοικε δὲ καὶ αὐτὴ διπλῆ τις εἶναι, κατασκευὴ δὲ αὐτοῦ τὰ ἔξης συμπεπλεγμένη τῷ ἀπὸ τοῦ γένους πεφαλαίῳ, πλὴν σημείωσαι ὅτι ἡ κατασκευὴ αὗτη οὐκ ἔστι τῆς ὄλης προτάσεως κατασκευαστικὴ, ἀλλὰ μόνον τοῦ τελευταίου αὗτῆς ιώλου τοῦ ὅσον τῶν ἄλλων ἐστὶ χαλεπώτερος· ἔοικεν οὖν τὸ ἄπαντας μὲν οὖν ἀκούσαι κακῶς δίκαιον τοὺς διακειμένους κακῶς ἀκατάσκευον ἔσσαι ὡς ἀποδειχθὲν ἥδη καὶ συμπέρασμα οἰονεὶ τῆς προτάσεως ὅν· ἄνωθεν γὰρ ἐδείχθη, ὅτι δεῖ κακῶς λέγεται τὴν κακίαν. Εἰς τὸ αὐτό. Οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐπαίνων χωρὶς, οὔτε τὴν κακίαν ἔξω ψόγων προσήκει καταλιπεῖν· ὃ καὶ δι’ ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος· πολλὴ μὲν οὖν ἡ μέσον τούτων διαφορὰ, κακίας φημὶ καὶ ἀρετῆς· οὐδεμίᾳ γὰρ αὐταῖς πρὸς ἄλλήλας κοινωνία, μακρῷ ἀλλήλων ἀπεχούσας, καὶ ἐκ διαμέτρου κειμένας οὐχ ἡττον ἢ σκότος πρὸς φῶς καὶ ἄλιγος φύσις πρὸς λογικὴν, πλὴν οὕτως ἐσχηκότα πρὸς ἄλληλα ὅμιως πρὸς ἐν τι κατὰ τοῦτο συντελειοῦνται καὶ συναρμόζονται τὸ πρὸς τὸ καλὸν συνεργεῖν καὶ ποδηγεῖν. τὸ μὲν ἐπαινούμενον ἡ ἀρετὴ, τὸ δὲ διαβαλλόμενον ἡ κακία· ζῆλον μὲν γὰρ ὁ ἐπαινος, ἢ τῶν σαφῶν τις πεφιλοσόφηκεν· ὃ δὲ μισεῖται καὶ διαβάλλεται καὶ ἀποτρόπαιον τοῖς εὐφρονοῦσι καθίσταται καὶ πρὸς τοῦτο ἄρα Ἰσμηνίας ὁ αὐλητὴς ὁρῶν ἐν τῷ παιδεύειν ἄδειν τοὺς μαθητὰς οὐ καλῶς ἥδε μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν εἰκότα όρυθμόν· ἐπιλέγων τῷ καλῶς μὲν ἄδειν οὕτως αὐλεῖν δεῖ, τῷ δὲ παρὰ τὸ εἰκὸς οὕτως αὐλεῖν οὐ δεῖ· ἀλλὰ καὶ Λαπεδαιμόνιοι τοῖς παισὶ δεικνύντες οἷον τὸ μεθύειν κακὸν, οὐ μόνον τοῦ πίνειν συνεχῶς ἀπειργον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἴλωτας ἀναγκάζοντες σπάν εἰς κόρον τὸν ἄκρατον καὶ μεθύειν ἐδείκνυν τοῖς παισὶ πείρᾳ διδάσκοντες, ἐ μὴ λόγῳ εὐχερέστης ἦν δηλονότι.

Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπαινεῖσθαι μὲν γὰρ τὸ καλὸν ἴκανὴ πρὸς

ἀρετὴν ἡ παράκλησις· οὐχ' ἡττον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ψέγε-
σθαι καὶ διαβάλλεσθαι τὸ κακόν· καλῶς οὖν ἄρα καὶ
ὅ σοφιστῆς Ἀριθόνιος εἶπεν, ὅτι καὶ παρ' ἀμφοτέρων ἐν
καταλείπεται κέρδος, τοῦ τε τοὺς ἀρετὴν ἡγαπηκότας ἐπαι-
νεῖσθαι, ὡς ἀσπασμένους τὸ κυρίως καὶ ὄντως ἀγαθὸν, 5
καὶ τοὺς τὴν κακίαν ἡσπακότας διαβάλλεσθαι καὶ μισεῖ-
σθαι κέρδος εἰπών καὶ αὐτὸ τοῦτο πάντως τὸ δι' ἔκα-
τέρων τοίτων εἰς ἀρετὴν τοὺς ἀκροατὰς ἐνάγεσθαι.

“Ο καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος· Διά-
φορος ἡ παροῦσα γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων διὰ 10
τοῦ ὁ μεγάλου τὴν γραφὴν τὴν ὥ καὶ δι' ἀμφοτέρων ἐν
καταλείπεται κέρδος ἔχοντι· τὰ δὲ διὰ τοῦ ὁ μικροῦ· καὶ
τοῦτο διττῶς ἐκλαμβάνοντιν οἱ ἀναγινώσκοντες, οἱ μὲν
γὰρ ἀντὶ τοῦ διὸ τοῦτο λέγοντιν εἶναι, καὶ ὅμοιον τοῦτο
ρουμίζοντιν τῷ, „ὅ καὶ πεπτυμένα βάζεις“¹ παρ' Ὁμήρῳ· 15
οἱ δὲ ἄριθρον αὐτὸ εἶναι λέγοντιν, ἵν' ἦ, ὅτι τοῦτο γὰρ
αὐτὸ δι' ἀμφοτέρων ἐν καταλείπεται κέρδος. Προηλθε
μὲν ἔθρους, ὃ τῶν βαρβάρων καθίσταται χείριστον, ἐν-
τελῆ ἄμα καὶ κατὰ τάξιν τὴν τοῦ γένους ἐνταῦθα ποι-
εῖται διαιρεσιν, διαιρῶν αὐτὸ εἰς ἔθνος τοὺς Μακεδόνας, 20
εἰς πατρίδα τὴν Ηέλλην, εἰς προγόνους, εἰς πατέρα τὸν
Ἀμύνταν· ὅρα δὲ πῶς εὐγενῶς κατασκενάζει τὸ ὅτι πάν-
τας τοὺς πονηροὺς ὁ Φίλιππος ὑπερέβαλε· δείκνυσι γὰρ
τοὺς Μακεδόνας ἀπάντων τῶν βαρβάρων χείρονας, τοὺς
δὲ Ηέλλαιος τῶν ἄλλων Μακεδόνων, τοὺς δὲ Φιλίππου 25
προγόνους τῶν λοιπῶν Ηέλλαιών· τὸν δὲ αὐτοῦ πατέρα
τῶν προγόνων, τὸν δὲ Φιλίππον τοῦ πατρὸς, ὥστε εἶναι
τοιοῦτον τὸ συναγόμενον· εἰ οἱ βάρβαροι χείρονες τῶν
ἄλλων ἀπάντων ἀνθρώπων, οἱ δὲ Μακεδόνες χείρονες
τῶν ἄλλων βαρβάρων, οἱ δὲ Ηέλλαιοι χείρονες τῶν λοι- 30
πῶν Μακεδόνων, οἱ δὲ τοῦ Φιλίππου πρόγονοι τῶν λοι-

1 Confunditur II. i, 58. ἵππο πεπτυμένα βάζεις ευη Od.
o, 337. 392. ὁ καὶ μεταμόνια βάζεις.

πῶν Πελλαιών, ὁ δὲ τούτου πατὴρ χείρων τῶν προγόνων
 αὐτοῦ, ὁ δὲ Φίλιππος καὶ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς χαλεπώ-
 τερος, εὖδηλον ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ κακίᾳ ὁ Φί-
 λιππος ὑπερέβαλλεν. Ἀργεῖοι γὰρ ἔξεωσαν τὸ πρῶτον,
 5 εἶτα πλανώμενοι πρὸς ἥν ἔχουσι καταιφεύγοντι· καὶ μὴν
 εἴπῃ τις, ὅτι τὸ ἐξ Ἀργους εἰς Μακεδονίαν τοὺς Μακε-
 δόνας ἐλθεῖν οὐκ ἀναδρίας ἀλλ' ἀνδρίας καὶ πολυπλη-
 θείας μᾶλλον ἐστι τεκμήριον· οὐ γὰρ ἔξηλάθησαν οἱ
 Μακεδόνες ἀπὸ τοῦ Ἀργους, ὡς φησι Λιονύσιος, ἀλλ'
 10 ἄποικοι μᾶλλον διὰ τὴν πολυπλήθειαν ἐπέμφθησαν· καὶ
 πολυανθρωπίαν ἄλλως τε δὲ εἰ καὶ τὸ ἔξελαθῆναι ὡς
 ἀναδρίας ἐκάπισε, πάντως τὸ ἔξελάσαι ὡς ἀνδρίας ὥφει-
 λεν ἐπαινέσαι. ἀλλ' ἐστι ταῦται ἐν ἀδείᾳ τοῖς σοφισταῖς
 πιθανῶς ὡς τὰ πολλὰ καὶ μὴ ἀποδεικτικῶς ἐπιχειροῦσιν.
 15 Ἐξῆς οὐδὲ δούλοιμενοι χαίροντιν ἀνθρωποι. Διπλῇ ἡ
 γραφή· τινὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων οὐδὲ δούλοιμενοι
 ἔχουσιν, ἔνια δὲ καὶ δούλοιμενοι χωρὶς τῆς οὐ· διπλῆς
 οὖν καὶ τῆς σημασίας τοῦ δούλοιμενοι οὔσης· σημαίνει
 γὰρ καὶ τὸ δοῦλον γίνεσθαι καὶ τὸ δούλους κτᾶσθαι, εἰ
 20 μὲν δούλοιμενοι εἴη χωρὶς τῆς οὐ, σημαίνοι ἀν τὸ δού-
 λοι γινόμενοι· ὥστε εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· τοσοῦ-
 τον ἡ Πέλλη πρὸς κατοίκησιν ἀνεπιτηδείως εἶχεν, ὡς τοὺς
 πολίτας χαίρειν τῷ δούλοσθαι, μόνον εἰ τῆς οἰκείας
 στερηθέντες τὴν ἀλλοτρίαν ἀλλάξονται· εἰ δὲ οὐδὲ δον-
 25 λούιμενοι ἔχει, εἴη ἀν σημαίνον τὸ δούλοιμενοι τὸ δού-
 λους κτώμενοι· τοῦτο δὲ ἡ πρὸς τοὺς σωματειπόρους
 εἴρηται ἡ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλωτιστάς, ἵν' εἴη, ὅτι καὶ
 προῖκα καὶ πολέμου νόμῳ τούτους λαμβάνοντες οὐδὲ οὐ-
 τῷ χαίροντιν, ὡς ἀχρηστά τινα καὶ φαῦλα λαμβάνοντες
 30 σώματα. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς, ὡς καὶ ἀνω-
 τέρῳ δεδήλωται, κεῖται λόγοις· τοῦ Λημοσθένους λέγον-
 τος ἐν ἐκείνοις τοῦ δήτορος οὕτως περὶ τοῦ Φιλίππου,
 ὡς οὐ μόνον οὐχ Ἑλλην ἦν, ἀλλ' οὐδὲ βάροβαρος ἐντεῦ-

Ὥσεν ὅθεν ² εἰπεῖν καλὸν, ἀλλ᾽ ὅλεθρος Μακεδὼν, ὅθεν
οὐδὲ ἀνδράποδον σπουδαῖον ἦν πρότερον πρίασθαι.

Κρατεῖν τῆς χώρας ἐκ τοῦ γένους οὐ συγχωρούμε-
νος. Ἀλλ᾽ οὐκ ἔξ ἀλλοτρίων, γησὶ, τινῶν ἐκωλύετο τῆς
ἀρχῆς, ἀλλ᾽ ἔξ αὐτοῦ τοῦ οἰκείου ἔθνους, ὃ μέγιστον ⁵
εἴη διαβολῆς τεκμήριον, οὐκ αὐτοῦ μόνου τοῦ Φιλίππου
ὡς ἀναξίου ὄντος τοῦ ἀρχειν, διὰ κακίας ὑπερβολῆν, ἀλ-
λὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους· ὡς τῷ τοῦ φθόνου πάθει δου-
λεύοντος· τινὲς δὲ οὐ φθόνον μᾶλλον ἀλλ᾽ ἀσθένειαν
ῳδίζησαν τὸν σοφιστὴν τῶν Μακεδόνων διὰ τούτου κα- ¹⁰
τηγορεῖν, ὡς μὴ δυναμένων αὐτῶν ἀσφαλῆ τὴν ἀρχὴν
περιποίησασθαι τῷ Φιλίππῳ φόρους ὑπέχοντι τοῖς
Ἀθηναῖοις καὶ τισιν ἄλλοις ὡς καὶ ἐπιτάγματα δέχεσθαι
Ηεροσῶν. Αθηναῖοι γὰρ ἐληλαμένον κατήγαγον. ἐν τισι
τῶν βιβλίων Θηβαῖοι γράφονται. Ἰστορεῖται γὰρ ὅτι ¹⁵
ἔξωσθη Ἀμύντας τῆς ἀρχῆς, Θηβαῖοι δὲ ἐληλαμένον
κατήγαγον αὐτὸν δεηθέντα καὶ τῇ βασιλείᾳ μόγις ἀπο-
κατέστησαν. καὶ τοῦτο δὲ μέγιστον πρὸς ψύχον ἐστίν
πρὸς τοῖς ἄλλοις γὰρ καὶ ἀνάλκιδα καλεῖ τὸν Ἀμύνταν·
ῶμήρευεν· ὅμηροι λέγονται οἱ διὰ πίστεως βεβαιότητα ²⁰
ἔθνεσι παρατιθέμενοι καὶ κατεχόμενοι διὰ τὴν εἰρήνην.
Ἐδόθη οὖν ὁ Φίλιππος παρὰ τοῦ πατρὸς Ἀμύντα εἰς
ὅμηρείαν. τούτου γὰρ, ὡς φασι, καταπολεμηθέντος
ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ φόρους τοῖς κρατοῦσι τελεῖν ἀναγ-
κασθέντος οἱ Ἰλλυριοὶ λαβόντες εἰς ὅμηρείαν Φίλιππον ²⁵
νεώτατον ὄντα τῶν σίων παρέθεντο τοῖς Ἀθηναῖοις. τί
οὖν, ἵσως ἂν τις εἶπῃ, πρὸς διαβολῆν ἴσχύει τὸ εἰς ὅμη-
ρείαν ἐκδοθῆναι τὸν Φίλιππον; καὶ φαμεν ὅτι καὶ πολὺ³⁰
ἰσχύει· δείκνυσι γὰρ, ὅτι ἐξ παίδων εὐθὺς τὰ τῶν δοί-
λων ἐπραττεν εἰς ὅμηρείαν ἐκτεθειμένος. Καὶ διηρημέ-

2 In Vind. prima manu ἐνεῦθεν sine ὅθεν. — Phil. III.
p. 119.

νων ἀπάντων Ἐλλησι τε καὶ βαρβάροις ἐφ' ἑκατέρων ἦν
ὅ αὐτός. Διηρημένων, φησί, τοῖς Ἐλλησι καὶ τοῖς βαρ-
βάροις ἀπάντων νόμων, ἐθῶν, ἐπιτηδευμάτων, πραγμά-
των, αὐτὸς μίξιν εἰργάζετο τινα, οἷκων μὲν τὴν Ἑλλάδα,
5 τῆς δὲ βαρβαρικῆς ιαρίας οὐκ ὄφιστάμενος. Τὴν ἀπι-
στίαν οἶς προηλθεν, ἐπιδεικνύμενος. Τὸ ἀβέβαιον καὶ
περὶ τὰς πίστεις ἀπαγές ἐκείνοις πρῶτος ἐπιδεικνύμενος
ἀφ' ὧν προηλθεν. Ὁθεν ἐπιών τοὺς προσχώρους· ἀπὸ
τῶν συγγενῶν δηλονότι. Καὶ διηρημένων ἀπάντων Ἐλ-
10 λησι καὶ βαρβάροις· ἀπάντων φησὶν οἷς ἀν συνδιατρί-
βωσιν ὁμοίως αὐτοῖς κτωμένων τοὺς τρόπους· καὶ γὰρ
βάρβαροι ἀφικόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα χρονίσωσι μετα-
βαλλόντων τὰ βάρβαρα ἥθη, κανὸν Ἐλληνες εἰς βαρβάρους
ἀφίκωνται καὶ αὐτῶν βάρβαρα ἥθη κτωμένων ὁ Φιλιπ-
15 πος τὴν αὐτὴν εἶχεν ὅμως ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀκρασίαν, ἦν
εἶχε καὶ ἐν Μακεδονίᾳ. Καὶ διατρίβων ἐπὶ μέσης Ἑλλά-
δος οὐ μετετίθει τῇ συνουσίᾳ τὸν τρόπον. Ἐπειδὴ ἐγ-
καμίων μᾶλλον ἀφορμὰς οὐ ψόγων ἡ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος
παρεῖχε διατρίβῃ τοῦ Φιλίππου τῷ τοῖς κατ' αὐτοῦ ψό-
20 γοις ἐπιχειροῦντι, ὅρα πῶς τοῦτο θεραπεύει ὁ σοφιστής.
φησὶ γὰρ ὅτι εἴ καὶ διέτριβεν ἐπὶ μέσης τῆς Ἑλλάδος,
ἄλλ' οὐ μετετίθει τὸν βάρβαρον τρόπον τῇ διατρίβῃ,
ὅπερ κακοδαιμονίας ἀν εἴη ἐσχάτης, τὸ καὶ τὰ χρηστὰ
ἔξασκούμενον τὴν ἐνοῦσαν κακίαν μὴ μεταθεῖναι. Ἐν
25 Ἐλληνικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔφερε τὰ Ἐλληνικά φησιν ἐπι-
τηδεύων ἐπιτηδεύματα, οὐχὶ καὶ τὴν τῶν Ἐλλήνων ἀρε-
τὴν ἔξιλον· ἄλλ' ἐν Ἐλλησιν ὧν καὶ τὰ Ἐλληνικὰ ἐπι-
τηδεύματα παιδευόμενος τὴν βαρβαρικὴν περὶ τὰς ἥδο-
νὰς εἶχεν ἀκολασίαν· καὶ τοῦτο δὲ μεγίστην αὐτῷ καὶ
30 φυσικὴν οίονεὶ τὴν κακίαν αὐτῷ προσμαρτυρεῖ· τὸ μὲν
γὰρ φαύλης παιδείας τυγχάνοντα γενέσθαι κακὸν ἔχοι
ἀν τινα λόγον· τὸ δὲ καλῶς παιδευθέντα καὶ χρηστῆς
ἀναγωγῆς τυχόντα μεῖναι κακὸν ἀλογώτατον.

Τοσαῦτα λαμβάνων ὅσα τῶν γενῶν ἡ τύχει. Ἐπειδὴ τὰ δηθέντα ἀνδρίαν ἐμαρτύρει τῷ Φιλίππῳ, φησὶν ὅτι οὐ τὰ ἴσχυρότερα ἀλλὰ τὰ ἀσθενέστερα ἔχειροῦτο. Παραπείμενα. Τινὰ μὲν τῶν βιβλίων προκείμενα ἔχει, ἔνια δὲ παραπείμενα, ἄμεινον δὲ τὸ παραπείμενα πλησιότητα καὶ τὴν ἔξω σχέσιν τῆς παρά δηλούσης προθέσεως, ὥστε δηλοῦν τὸ παραπείμενα τὸ πλησιάζοντα. Καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν βαρβάρων ἥρει μαχόμενα, τὰς δὲ γνώμας μετὰ τῶν σωμάτων οὐχ ἥρει· εἰ καὶ ἥρει, φησὶ, τοὺς βαρβάρους καὶ ἔχει οὗτος, ὅμως οὐχ ἐπόντων ἀλλ' 10 ἀκόντων ἥρχεν, διπερ ἐστὶν τῆς Φιλίππου κακίας καὶ δυντροπίας καὶ τοῦ μὴ βασιλικῶς καὶ ἐννόμως, ἀλλὰ τυραννικῶς καὶ βιαιώς τοῖς ἀρχομένοις τοῦτον προσφέρεσθαι. Καὶ τοῖς λογισμοῖς ὑπῆρχεν αὐτόνομα τὰ τοῖς ὅπλοις δουλεύοντα. Οἱ συμμαχοῦντες, φησὶ, τῷ Φιλίππῳ, τοῦ- 15 το γάρ τὸ τοῖς ὅπλοις δουλεύειν, τὴν ἀπ' αὐτοῦ διηνεκῶς ἐμελέτων ἀπόστασιν. Καὶ ὥσπερ σύμβολον τοῦ γένους τὴν δουλείαν ἐφέροντο. οὕτω, φησὶν, ἐδουλοῦτο ἅπασα ἡ Ἑλλὰς, ὥστε καὶ σημεῖον ἦν τοῦ Θετταλόν τινα καθεστάναι ἡ δουλεία, καὶ οὐκ ἄλλως πως ἐπι- 20 στενετό τις εἶναι Θετταλός, εἰ μὴ δοῦλος ἦν. Ἀλλ' ἐπ' αὐταῖς ἡδοναῖς διαιφθείρονται. καὶ οἱ μὲν φασὶν ἐν θεάτρῳ ἀναιρεθῆναι, ἢ ἡδονῶν χάριν ἐπινενόηται, οἱ δὲ καὶ διὰ Ηπανσανίαν ἐταῖρον αὐτοῦ τὰ παιδικὰ γενόμενον. Ἀλλ' ὁ μὲν, μικρὰ τῶν ἄκρων ἀποστε- 25 ρῶν τὸ λοιπὸν εἴα τοῦ σώματος· περὶ Ἐχέτου φέρεται λόγος τοιοῦτος. φασὶ γὰρ αὐτὸν τὴν οἰκείαν θυγατέρα ὑπὸ του φθαρεῖσαν, ἐγνωκότος αὐτοῦ, ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἐκκεντῆσαι τὰς ὄψεις, καὶ σιδηρᾶς ἀλήθειν κρυθάς ἀγαγάσαι, εἰδηκότα ὅτι τότε αὐτῇ τὰς ὄψεις ἀποδοθή- 30 σεσθαι, ὅτε καὶ αὐτῇ τὸν σίδηρον ἄλευρον ποιήσει. τὸν δὲ φθορέα τῆς κόρης Λίγυοδημον τά τε ὅλλα μέρη περιτεμεῖν τοῦ σώματος καὶ αὐτὰ τὰ αἰδοῖα. Τιτρούν ἔξηγη-

τοῦ εἰς τό· ἀλλ' ἐπ' αὐταῖς ἡδοναῖς διαφθείρουσι. μεγαλοφρονῶν Φιλίππος ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ πράξεσι καὶ φερόμενος τῇ διαιροίᾳ πρὸς τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν ἄμα ἡμέρᾳ συντρέχειν εἰς τὸ θέατρον πολὺ πλῆθος πα-
5 ρεκελεύσατο. συνέτρεχεν οὖν ἔτι νυκτὸς οὕσης τὸ πλῆ-
θος. τῆς δὲ πομπῆς γενομένης σὺν ταῖς ἄλλαις ταῖς
μεγαλοφρεπέσι κατασκευαῖς εἴδωλα τῶν δώδεκα θεῶν,
ἐπύμπενε, ταῖς τε δημιουργίαις περιττῶς εἰργασμένα, καὶ
τῇ λαμπρότητι τοῦ πλούτου θαυμαστῶς κεκοσμημένα.

10 Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου ἐπύμπενε δια-
πρεπὲς εἴδωλον, σύνθρονον ἑαυτὸν ἀποδεικνύντος τοῖς
δώδεκα θεοῖς. τοῦ δὲ θεάτρου πληρωθέντος αὐτὸς ὁ
Φιλίππος ἔμεινε λευκὸν ἔχων ἴμάτιον, προστεταχὼς τοὺς
δορυφόρους, μακρὰν ἀφεστῶτας ἑαυτοῦ συνακολουθεῖν.

15 ἐνεδείκνυτο γὰρ πᾶσιν, ὅτι τηρούμενος τῇ κοινῇ πάντων
τῶν Ἑλλήνων εὔνοιᾳ τῆς τῶν δορυφόρων φυλακῆς οὐκ
εἶχε χρείαν· τηλικαύτης δ' οὕσης περὶ αὐτὸν ὑπεροχῆς
καὶ πάντων ἐπαιρούντων καὶ μακαριζόντων αὐτὸν, πα-
ράδοξος καὶ παντελῶς ἀρέπιστος ἐφάνη κατ' αὐτοῦ ἐπι-
20 βουλὴ καὶ θάνατος. Πανσανίας γὰρ τὸ γένος Μακε-
δῶν, τοῦ βασιλέως σωματοφύλαξ καὶ διὰ τὸ κάλλος φί-
λος γεγονὼς Φιλίππου, οὗτος οὖν ὑπὸ Φιλίππου ἀγαπώ-
μενον ἔτερον Πανσανίαν ἴδων ὄμώνυμον ἑαυτοῦ, ὀνειδι-
στικοῖς πρὸς αὐτὸν ἐχρίσατο λόγοις φήσας ἀνδρόγυνον
25 εἶναι, καὶ τοὺς τῶν βουλομένων ἔρωτας πανετοίμως προσ-
δέχεσθαι. ὁ δὲ τὴν ἐκ τῆς λοιδορίας ὑβριν οὐκ ἐνεγκὼν,
τὸ μὲν παρὸν κάτεσιώπησεν, Ἀττάλῳ δέ τινι τῶν φίλων
ἐπικοινωσάμενος περὶ τῶν μελλόντων πράττεσθαι, ἀκου-
σίως καὶ παρὰ δόξαν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησεν.

30 Μετ' ὀλίγας γὰρ ἡμέρας τοῦ Φιλίππου πρὸς Πλευρίαν
τὸν τῶν Ἰλλυριῶν βασιλέα ἀγωνιζομένου, πρὸ τοῦ βασι-
λέως στὰς, ἀπάσας τὰς φερομένας πρὸς αὐτὸν πληγὰς
ἀνεδέξατο τῷ ἴδιῳ σώματι, καὶ μετήλλαξε. διαβοηθείσης

δὲ τῆς πράξεως ὁ μὲν Ἀτταλος εἰς ὧν τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ πολὺ δυνάμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον τὸν Πανσαρίαν, καὶ πολὺν ἐνεργόησεν ἄκρατον καὶ παρέδωκεν αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῖς ὁρεωκόμοις εἰς ὕβριν, καὶ παροινίαν³ ἐταχιζήν. Ὁ δὲ ἀνανήψας ἐκ τῆς μέθης⁵ καὶ τῇ τοῦ πράγματος ὕβρει περιαλγής γενόμενος τοῦ Ἀττάλου κατηγόρησεν ἐπὶ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ Φίλιππος παρωξύνθη μὲν ἐπὶ τῇ παροινίᾳ τῆς πράξεως, διὰ δὲ τὴν πρὸς Ἀτταλον οἰκειότητα καὶ τὴν εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ χρείαν οὐκ ἥθελετο μισοπονησεῖν. Ἡν γὰρ ὁ Ἀτταλος ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδρεῖος, διὸ καὶ πρᾶγμα βουλόμενος τὴν ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Πανσαρίου γεγενημένην δικαιάν δογὴν, δωρεὰς ἀξιολόγους ἀπένειμεν αὐτῷ. αὐτὸς δὲ ἀμετάθετον φυλάττων τὴν δογὴν διὰ τὸν θνυὸν, οὐδειάν τῆς γνώμης ὑπέρθεσιν ποιησάμενος¹⁵ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑποκειμένοις ἀγῶσι τὴν ἐπιβουλὴν συνεστήσατο. ἵππους γὰρ παραστησάμενος ταῖς πύλαις παρῆλθε πρὸς τὰς εἰς τὸ Θέατρον εἰσόδους, ἔχων Κελτικὴν κεκρυμμένην μάχαιραν. τοῦ δὲ Φιλίππου τοὺς παρακολουθοῦντας φύλους κελεύσαντος προεισελθεῖν εἰς τὸ Θέατρον καὶ τῶν δορυφόρων διεστώτων, ὅρῳν αὐτὸν μειονωμένον προσέδραμεν. καὶ διὰ τῶν πλευρῶν ἀνταίαν διενέγκας πληγὴν τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοὺς ἡτοιμασμένους πρὸς τὴν γυγὴν ἐθεεν ἵππους. τῆς ὑποθέσεως δὲ πρὸ τοῦ ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναπηδῆσαι περὶ²⁵ ἄμπελόν τινα περιπλακείσης ἔπεσε. διόπερ οἱ περὶ τὸν Ηερδίζαν καταλαβόντες αὐτὸν ἐκ γῆς ἀνιστάμενον καὶ συγκεντήσαντες ἀνεῖλον. φασὶ δὲ ἔτεροι, ὅτι λογίου ἐπεσόντος Φιλίππῳ φυλάττεσθαι τὸ ἄρμα, νομίζων οὗτος ἄρμα εἶναι τὸ ἐν Βοιωτίᾳ πόλισμα, οὐ καὶ Ὁμηρος³⁰ μέμνηται οὕτως·

³ Med. παροινίαν. Vind. παροίνισι.

Οἱ τὸ ἀμφὶ⁴ Ἀρμ.⁵ ἐνέμοντο καὶ Εἰλέσιον καὶ Ἐρύθρας,⁵
 αὐτοῦ μόνου ἀπέσχετο. καὶ οὐ παρεγένετο πρὸς αὐτό.
 συνέβη δὲ καὶ ἄλλως τὸ λόγιον πέρας λαβεῖν· πανηγύ-
 ρεως γὰρ ἀγομένης ἐν Αἰγαῖς τῆς Μακεδονίας ὑπάρχων
 5 ὁ Φίλιππος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐώρταξε. καὶ ἀγῶνας ἐπε-
 τέλει καθεξόμενος ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν συμποσίοις καὶ
 κάμοις· προσλαβόμενος δὲ τοῖς συνωμόταις ἀνὴρ Λά-
 κων, Πανσανίας, ἐπεβούλευε τῷ Φιλίππῳ καὶ εἰδραμὼν
 ἐν θεάτρῳ ἅμα τοῖς συνωμόταις ἀπέκτεινεν αὐτόν· καὶ
 10 ἔδοξεν οὕτω τὸ λόγιον τέλος λαβεῖν, τεσσάρων ὅντων τῶν
 ἐπιβεβουλευκότων, καὶ τὴν τοῦ ἄρματος ἀποπληρούντων
 διάθεσιν· τινὲς δέ φασιν, ὅτι ἦν τῇ σπάθῃ τοῦ Παν-
 σανίου, ἐν ᾧ τὸν τοιοῦτον διεχειρίσατο, ἐγγεγλυμμένον
 ἄρμα. καὶ οὕτως τὸ τοιοῦτον χορηγιμῷδημα λέλυται, τοῦ
 15 Φιλίππου φονευθέντος ὑπὸ τοῦ ἄρματος.

ΨΩΓΟΣ ΑΓΑΛΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Οὐχ ὅτι τοῖς πολλοῖς ἀγαθὸς ὁ τοῦ Ἀτρέως Ἀγα-
 μένινων ὑπείληπται, τοὺς προσήκοντας ψόγους ἐκφεύξε-
 ται, ἀλλ’ ὅτι φανλότατος ὥν ἀγαθὸς γενέσθαι νομίζε-
 20 ται, κακῶς τὸ νῦν ἔχον ἀκούσεται, ὡς ἂν μὴ πονηρὸς ὥν
 ἀγαθὸς εἰς μάτην νομίζηται· μήτ’ αὖτις χρηστὸς νομιζό-
 μενος τῶν προσηκόντων ψόγων ἔξω γενήσεται· οὗτος γὰρ
 χώρας μὲν τῆς τοῦ Ηλείοπος γέγονεν, ἥτις πλεονεξίας
 καὶ ἀνανδρίας τοῖς αὐτὴν οἰκοῦσιν πρόφασις γίνεται· τὸ
 25 μὲν γὰρ βίᾳ τοὺς πρώην οἰκοῦντας ἵπο τῶν νῦν ἔξελαύ-
 νεσθαι, πλεονεξίας ἢν εἴη τεκμήριον, τὸ δὲ τοὺς πρώην
 οἰκοῦντας ὑφ’ ἐτέρων ἔλαντεσθαι, ἀσθενείας καὶ ἀνα-
 δρίας μαρτύριον. καὶ τοιαύτης χώρας τυχῶν, χείρονος
 πολλῷ τῆς πατρίδος τετύχη. Μικῆναι γὰρ τούτῳ πα-
 30 τοῖς, οὐ μεγάλῃ τις πόλις καὶ πολυάνθρωπος, ἀλλὰ χώρα

⁴ Codd. ἐφ'. Il. 2, 499.⁵ Vind. ἐρηθριάς. Med. ἐρυθράς.

φανδοτάτη καὶ εὐτελής. Προγόνους δὲ Τάνταλον ἔσχε καὶ Ηέλοπα, ὃν ὁ μὲν θεοῖς ὑπῆρχε συνδιαιτώμενος, τῷ δὲ τὴν γλῶτταν ἐσχηκέναι ἀκόλαστον καὶ τῷ ποιεῖν τὰ τῶν θεῶν ἀπόρρητα ἐκπυστα, τῆς τε τῶν θεῶν ξυναυλίας ἔξεπεσεν καὶ τιμωρίαις χαλεπωτάταις ὑπέπεσεν· ὁ δὲ 5 τὸν εὐεργέτην Μυρτιλον τοῦ δίφρου ἐκκυλίσας ἀπέκτεινε. πατῆρ δὲ πάλιν αὐτοῦ τῶν προγόνων χαλεπώτερος· Ἀτρεὺς γὰρ τούτῳ πατῆρ, ὃς τοὺς τοῦ ὄμαιμορος Θυέστου ἀποσφάξας νιοὺς, εἰς βρύσιν αὐτῷ φέρων παρέθηκε. καὶ γεγενημένος ἐκ τούτων πολλῷ χαλεπωτέρων αὐ- 10 τὸς τὴν κακίαν ἐκτήσατο. καὶ τούτου πίστις τά τε ἄλλα καὶ ὅσα τὸ Ἑλληνικὸν αὐτὸς ἐκάκωσεν στράτευμα πῇ μὲν τὴν Ἀρτεμίν χαλεπαίνεν ποιῶν καὶ ἀπλοίᾳ τὸν στόλον ἐπὶ τούτῳ συνέχεσθαι, πῇ δὲ τὸν Αἰγαϊδην παροργίζων Ἀπόλλωνα, Χρύσην μὲν ἀτιμάζων, καὶ λοιμῶν ἐπὶ τού- 15 τῷ τοῖς Ἑλλησι γινόμενος αἴτιος. τὴν δὲ Χρυσαΐδα κατέχων καὶ τοῖς ἐξαυτοῦσιν αὐτὴν οὐκ εὐχερῶς παρεχόμενος καὶ τὸν Ἀχιλλέα ὑβρίζων μὲν τὸ συμφέρον ζητοῦντας τῆς στρατιᾶς. καὶ τοῦ πιεζόντος ταίτιν λοιμοῦ ἀνευρεῖν τινα λύσιν πειρώμενον. πολλοὶς δὲ τῶν Ἑλλήρων φόνων 20 ἐπὶ τούτῳ γινόμενος αἴτιος. τι τἄλλα δεῖ λέγειν τὸ ἀναιδὲς καὶ δειλὸν; καὶ τὸ τῶν χρημάτων ἀκόρεστον; ἄλλα τὸ πρὸς ἡδονὰς ἀκρατὲς τοσοῦτον ἐνόσει, ὥστε καὶ τὸν οἰκείον στρατὸν τῷ λοιμῷ φθαρῆναι ἥθοντετο, ἢ τὴν τῆς Λρυσηΐδος ἀποβαλέσθαι συνάμειαν· καὶ τούτου πίστις 25 τὸ καὶ αὐτῷ μίαν εἰπόντι τοῦ λοιμοῦ λύσιν τῷ μάντει, τὸ τὸν Ηέθιον ἐξιλάσσασθαι, χαλεπῆναι, καὶ κακῶς διαλοιποίσασθαι, ἐιρ̄ φῷ τοὶ το εἶπεν· οἷς γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μόνη θεοπευθησόμενον τῇ ἀναδόσει τῆς κόρης ἡπιστατο, τούτοις καὶ τῷ μάντει τὸν τρόπον τῆς θερα- 30 πειας δηλώσαντι ἴσχυρῶς ἐχαλέπηνεν. εἴτα τίς αὐτῷ παραβάλλοι τὸν Ηάγιν Ἀλέξαρδον; ἄλλ' ὁ μὲν ἐπὶ γυναιξὶ μόνον μανόμενος τῶν λοιπῶν παθῶν ἦν ἀνώτερος, ὁ δὲ

ἀκρατής ὡν οὐδὲν ἥττον ἐκείνου καὶ ἀσεβῆς ἦν, οἷς εἰς τοὺς θεοὺς ἐπαρφύνει, καὶ χρημάτων ἐλάττων. Ἐτι γε μὴν ἀναιδῆς καὶ δειλὸς καὶ οὗν φ τὰ πλεῖστα σφαλλόμενος. καὶ τούτου πίστις ὁ τοῦ Μέλητος Ὁμηρος ταῦτα περιάπτων αὐτῷ, ἐν οἷς τὸν Ἀχιλλέα ποιεῖ περὶ τῆς Χρυσηΐδος τούτῳ διαφερόμενος. ὅσον οὖν τοῦ ἐνὶ πάθει δουλοῦσθαι καὶ πλείσιν ἔνοχον εἴναι δεινότερον, τοσούτῳ Ἀγαμέμνων φανλότερος Πάριδος, καὶ Ὁμηρος πρὸς διαβολὴν τοῦ Ηάριδος ἥρκεσε τὸ γυναιμανῆ τοῦ-
10 τον εἰπεῖν καὶ ἡπεροπευτήν· ἡμεῖς δὲ τῶν κατ' Ἀγα- μέμνονα εἰρημένων ἔχοντες πλείονα λέγειν διὰ τὸν κό-
ρον παρήκαμεν.

C a p. X.

ΠΕΓΙ ΣΤΓΚΡΙΣΕΩΣ.

Εἰκότως τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ ὁ περὶ τῆς συγ-
15 κρίσεως τέταυται λόγος. Ἐστι γάρ τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἡ σύγκρισις, οὗ καὶ τὸ ἐγκώμιον ἐστὶ καὶ ὁ ψόγος. ἐπειδὴ δὲ ἡ σύγκρισις διπλοῦν ἐστιν ἐγκώμιον, ὡς φησιν ὁ Ἀριθόνιος, ἡ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκείμενος, δεῖ δὲ τὰ ἀπλὰ τῶν συνθέτων προεπινοεῖσθαι, ¹ εἰκότως
20 καὶ τὴν μετ' ἐκεῖνα κώδαν εἴληφεν· ἀλλ' ἵδωμεν, τὶ δια-
φέρει τὸ παρὸν γύμνασμα τῶν ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ τῷ
ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ κειμαλαίων, τῶν οὕτω καὶ αὐτῶν
δύνομαζομένων συγκρίσεων. δῆλον ὅτι διαφέρει αὐτῶν,
ἡ ὅλον μέρους διαφέρει. τὰ μὲν γάρ μέρη εἰσὶ γυμνασμά-
25 των, ἡ δὲ ὅλθν ἐστὶ γύμνασμα, καὶ ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν ἡ
μίαν πρᾶξιν μιᾶ παραβάλλομεν πρᾶξει, ἡ γένος γένει, ἡ
ἀνατροφὴν ἀνατροφῇ· οὐ μὴν τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς κοι-

¹ Vind. προσεπ.

νοῦμεν ὅλους τόπους· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀφθόνιος ἐν τῇ εἰς τὸ τοῦ Θουκυδίδου ἐγκάμιον συγκρίσει οὐ συνέχουντε τὸ γένος τοῦ Θουκυδίδου τῷ τοῦ Ἡροδότου γένει, οὐδὲ τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ τῇ ἀνατροφῇ ἐκείνου. ἀλλὰ μόνον τὸν τρόπον τῆς συγγραφῆς ἀμφοτέρων συνέχουντε. ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ εἰς τὸν κοινὸν τόπον καὶ ἐν τῇ εἰς τὸν ψόγον ἐποίησεν· ἐν δὲ τῷ γυμνάσματι, τῇ συγκρίσει, ὅλους τοὺς ἐγκώμιαστικοὺς τόπους τῶν ὑποκειμένων προσώπων ἥτις πραγμάτων ἀλλήλοις συγκρίνομεν, οἷον γένος γένει, ἀνατροφὴν ἀνατροφῇ, πράξεις πράξεσιν. Ἀλλ' εἰ τοῦτο, ὡςειλε λοιπὸν πρῶτον τὴν σύγκρισιν τὸ γύμνασμα διδάξαι καὶ οὕτω τὸν κοινὸν τόπον καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ τὸν ψόγον, ὡς ἂν προμαθόντες δι' αὐτῆς τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἡ σύγκρισις γίνεται, εὐχερῶς εἴχομεν καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις συγκρίσεις ποιεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν εὐχερεστέρων ἀρχόμενοι ἐπὶ τὰ δυσχερέστερα προβαίνειν εἰώθαμεν, διὰ τοῦτο μερικὰ μαθόντες ποιεῖν ἐπὶ ταῖς προολαζούσαις συγκρίσεσιν, ἐπὶ τὴν τελείαν τελευταῖον ἔργημεθα. ἵδωμεν λοιπὸν, καὶ πρὸς ποῖον μὲν τῶν εἰδῶν, πρὸς ποῖον δὲ καὶ τῶν μερῶν τοῦ λόγου γυμνάζειν ἡ σύγκρισις. καὶ εἰ πρὸς μόνον τὸ πανηγυρικὸν εἶδος συμβάλλεται ἥτις καὶ πρὸς τὰ λοιπά· λέγεται οὖν καὶ πρὸς πάντα τὰ εἶδη καὶ πρὸς πάντα τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου συμβάλλεσθαι· καὶ γὰρ πρὸς τε τὸ πανηγυρικὸν εἶδος συμβάλλεται, παρόσον καὶ διπλοῦν ὠσαρεῖ ἐστιν ἐγκώμιον, ἥτις ψόγος ἐξ ἐγκώμιον καὶ ψόγον συγκείμενος. καὶ πρὸς τὸ δικανικόν· οἱ γὰρ ἀντεγκληματικοὶ στοχασμοὶ καὶ ὅροι καὶ οἱ κατὰ ἀμφισβήτησιν δικανικοῦ εἶδους ὄντες συγκριτικῶς ἐκτέρονται καὶ πρὸς τὸ συμβουλευτικόν· αἱ γὰρ κατὰ ἀμφισβήτησιν πραγματικαὶ συμβουλευτικοῦ εἶδους οὐσαι, συγκριτικῶς καὶ αἵτινα προσφέρονται. οὕτω μὲν οὖν πρὸς πάντα συμβάλλεται τὰ εἶδη ἥτις σύγκρισις, καὶ οὐκομψεύει δὲ καὶ πρὸς πάντα τὰ μέρη τοῦ λόγου. καὶ

ἐν ἀρχῇ πολλάκις, καὶ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ τέλει συγχρίσεις εὐρίσκονται. ἐν ἀρχῇ μὲν ὡς ἐν τῷ τῆς Ἐλένης ἐγκωμίῳ παρ' Ἰσοκράτει· δείνυσσι γὰρ κατ' ἀρχὰς ἐκείνου τοῦ λόγου, ὅτι κρείττονες οἱ ἀπὸ τῆς Λήδας τῶν 5 ἀπὸ τῆς Ἀλκμήνης· πλεῖον γὰρ, φησὶν, ὁ πατὴρ ὁ Ζεὺς περὶ αὐτοὺς ἥτις περὶ ἐκείνους ἐσπούδασε. τῷ μὲν γὰρ ἐξ Ἀλκμήνης ἴσχὺν ἔδωκε, τούτων δὲ τῇ μὲν γυναικὶ καὶ κάλλος ἄμα καὶ σύνεσιν, τοῖς δὲ ἀνδράσι καὶ κράτος καὶ τέχνην καὶ φρόνησιν. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἐν τῷ Εὐαγόρᾳ 10 παρὰ τῷ αὐτῷ Ἰσοκράτει· λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὅτι κρείττονες Εὐαγόρας τῶν τὰς οὐσίας ἐκ πατρὸς παραλαβόντων, ὡς ἰδίοις πόνοις κτησάμενος. Ἐν δὲ τῷ τέλει, ὡς ἐν τῇ τοῦ κοινοῦ τόπου μελέτῃ καὶ τῇ τοῦ ἐγκωμίου καὶ τῇ τοῦ ψόγου παρὰ τῷ Ἀφθονίῳ. καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν μέγαν 15 Βασίλειον ἐπιταφίῳ παρὰ τῷ Θεολόγῳ, καὶ ἐν ἑτέροις πλείουσι. Ζητοῦσι δέ τινες, τίνος χάριν τοῖς αὐτοῖς εἶναι ἐγγυμναζόμενα· ἐν τε γὰρ τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ σύγκρισιν ποιεῖν ἀπαιτούμενα, καὶ ταῦθα δὲ σύγκρισις ἡμῖν εἰς μελέτην πρόκειται· φα- 20 μὲν οὖν, ὅτι ἐκεὶ μὲν ἀπλῶς ἐδίδασκεν ἡμᾶς ποιεῖν σύγκρισιν. ἐνταῦθα δὲ καὶ κατὰ πόσους τρόπους, καὶ τίσι κεφαλαίοις ἡ σύγκρισις γίνεται παραδίδωσι· τρία² δὲ τοῦ τῆς συγκρίσεως σημαίνοντος ὄνοματος, τὴν τε γὰρ σύγχυσιν σημαίνει, παρὸ καὶ χρῶμα συγκριτικὸν ὄψεως 25 τὸ μέλαν λέγεται, καὶ τὴν ἀντεξέτασιν καὶ ὅπερ ἐπὶ τῶν συμβολικῶν νοούμενων οἱ παλαιοὶ τάττειν εἰώθασιν. ὥσπερ ἔχει καὶ τὸ προσμητικὸν τὸ ἐπὶ τῶν ὀνειράτων ἐκεῖνο, τὸ παρὰ τῷ Δανιήλ, ὅτι τόδε τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν. τοσαῦτα οὖν σημαινούσης τῆς συγ-

² Τρία δὲ τοῦ τῆς συγκρίσεως — — — πρὸς ἄλληλα ἀντεξέτασις est etiam in Par. 2916. inter schol. minora ad Scholia nr. V.

συγκρίσεως, ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀντεξετάσεως ἐστιν ὁ λόγος. ταύτην δὲ ³ οὐ σύγκρισιν τινες ἀλλὰ κρίσιν μᾶλλον ἀξιοῦσι καλεῖσθαι. πρὸς οὓς ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι κρίσις μέν ἐστιν ἔτος πράγματος ἐξέτασις καὶ δοκιμασία, σύγκρισις δὲ ἡ δύο ἡ καὶ πλειόνων πρὸς ἄλληλα ἀντεξετάσις. 5

Σύγκρισίς ἐστι λόγος ἀντεξεστατικός. ἡ ἀντιπόθεσις ἐνταῦθα οὐκ ἐναντίωσιν ἀλλ᾽ ἴσοτητα μᾶλλον σημαίνει· καὶ δῆλον ἡ λέγοντα, ὅτι ἐν τῇ συγκρίσει ἐπίσης ἐξετάζουμεν, γένος γένει, πράξεις πράξεσι.

Συνάγων· τὸ συνάγων εἴρηται ἀπὸ τῶν συλλο- 10 γισμῶν. ὅσπερ γάρ ἐκεῖ δύο προτάσεων προτεθειμένων τοὺλάχιστον, ἐκ τούτων συνάγεται τι συμπέρασμα, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, πᾶν ζῶν οὔσια, εἶτα ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὔσια, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως τοῦ γνημάτου προτιθέμενοι τὰ γένη τῶν 15 συγκρινομένων ἡ καὶ τὰς πράξεις, ἡ ἄλλο τι τῶν ἐγκωμιαστικῶν, ὃστερον συνάγομέν τι· οἷον ἐπὶ τούτου· γεγόνασι τοίνυν ἀμφοτε γῆς οὐ μᾶς, ἐπαινογένης δὲ ὅμως ἐκάτεροι· ὁ μὲν γάρ Φθίας, ὃδεν ὁ τῆς Ἑλλάδος προῆλθεν ἐπώρυμος· ὁ δὲ Τροίας, ἡς οίκισται θεῶν οἱ πρῶ- 20 τοι γεγόνασιν. ἐνταῦθα γάρ τὰ περὶ τῆς πατρίδος ἀμφοτέρων προθέμενος συνάγει τι ἐκ τούτων οἰορεῖ συμπέρασμα· ὃσῳ δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὁμοίας οὐ γεῖρον εἰς ἐπαιγον, τοσοῦτον Ἐξτροφόλακεῖ παραπλήσιος. Τῷ παραβαλλομένῳ· σημειωτέον καὶ ὅτι κυρίως ἡ σύγ- 25 κρίσις μέρος λόγου ἐστί· καὶ ὡς κειμένων ενρίσκεται ἡ ἐν ἐγκωμίῳ ἡ ἐν ψόγῳ, ἡ ἐν κοινῷ τόπῳ· αὐτοτελῆ δὲ λόγον σύγκρισιν ὡς ἐγκώμιον καὶ ψόγον ἀδύνατον εὑρεθῆναι· εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει παραβαλλόμενον λέγοι ἂν τὸν ὑποκείμενον τῷ λόγῳ, οὐ τὸν πρὸς ὃν παράθε- 30 σις τοῦ ὑποκείμενον γίνεται· οὕτω μὲν γάρ ἐν τῇ συγ-

³ Par. γάρ.

κρίσει τοῦ ἐγκωμίου τοῦ Θουκυδίδου παραβαλλόμενος εἴη
 ἀν τῷ λόγῳ ὑποκείμενος, καὶ πῶς ἔξετέθη ὁ προλαβὼν
 λόγος, ἦγουν ὁ Θουκυδίδης. καὶ εἰς τὸν τοῦ Φίλιππου
 λόγον ὁ Φίλιππος, καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν κατὰ τυράννου
 5 κοινῷ τόπῳ ὁ τύραννος, καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ τῆς σοφίας ἐγ-
 κωμίῳ ἡ σοφία. Δεῖ δὲ συγχρίνοντας ἡ χρηστὰ χρηστοῖς
 παραθεῖναι, ἡ φαῦλα φαύλοις, διπλῆς οὖσης συγκρίσεως.
 κατά τε γὰρ ποιότητα διαιρεῖται ἡ σύγκρισις καὶ ποσό-
 τητα, ἐκατέραν εἰ καὶ μὴ τελείως παραδίδωσιν ὁ δι-
 10 δάσκαλος ἡμῖν. Ἔν μὲν γὰρ τῷ εἰπεῖν ἡ χρηστὰ παρα-
 θεῖναι χρηστοῖς ἡ φαῦλα φαύλοις, ἡ χρηστὰ πονηροῖς, τὴν
 κατὰ τὸ ποιὸν διαιρεσιν ὑπεδίλωσε, παραλιπὼν πρὸς τὸ
 ἐντελὲς ἡ πονηρὰ χρηστοῖς. ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν, ἡ μικρὰ τοῖς
 μεῖζοις, τὴν κατὰ τὸ ποσὸν διαιρεσιν ὑπεσήμανε, παρα-
 15 λιπάν πρὸς τὸ ἐντελὲς, τὸ ἡ μεῖζονα μικροῖς ἡ ἵσα ἵσοις.
 τί οὖν, ἵσως ἀν τις εἶπῃ, εἰπερ τὴν κατὰ τὸ ποιὸν μόνον
 ἥβούλετο παραδοῦναι, οὐ παρέδωκεν ταύτην τελείως, ἀλλ’
 ἀτελῶς ἐν σκέλος τοῦ κατὰ τὸ ποσὸν τέθεικε; καὶ γαμὲν,
 ὅτι βουλόμενος ἐκάτερον εἶδος σημάναι τῆς διαιρέσεως,
 20 καὶ συντομίας ἀμα εἰρῶν, τῆς μὲν κατὰ τὸ ποιὸν τρία
 σκέλη παραδοὺς τὸ ἐν παρῆκεν εἰδώς ὡς ἀπὸ τοῦ τελευ-
 ταίου τῶν τριῶν καὶ αὐτὸ γίνεται φανερόν. εἰπὼν γὰρ,
 ὅτι δεῖ συγχρίνειν τὰ χρηστὰ πονηροῖς, σιωπηλῶς πάν-
 τως ἐδίλωσε, δεῖν καὶ τὰ πονηρὰ πάντως συγχρίναι χρη-
 25 στοῖς· ἀντὶ τούτου παρακειμένου ἐν σκέλος τῆς κατὰ τὸ
 ποσὸν τέθεικε διαιρέσεως εἰς ἕννοιαν καὶ ταύτης τῆς δι-
 αιρέσεως, βουλόμενος ἡμᾶς ἀγαγεῖν τὰ χρηστὰ παραθεῖ-
 ναι χρηστοῖς, ὥσπερ ἐν τῷ τῆς σοφίας ἰδεῖν ἐστιν ἐγκω-
 μίῳ, τὴν γε σοφίαν χρηστὴν οὖσαν τῇ ἀνδρίᾳ καὶ αὐτῇ
 30 χρηστῇ οὖσῃ παρέβαλεν. ἡ φαῦλα φαύλοις, ὥσπερ ἐν
 τῷ ψόγῳ αὐτὸς ἐποίησε, τὸν Φίλιππον ἀντιπαραθεῖς τῷ
 Εζέτῳ. Τὰ χρηστὰ πονηροῖς· περὶ ταύτης τῆς συγ-
 κρίσεως ἀπορεῖ ὁ Λεωμέτρης λέγων, πῶς ἄρα συγχρίνο-

μεν τὰ ἐναντία; ποία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἄλλως τε καὶ πῶς οὐ ληρεῖν δόξομεν, ὅτε τὰ πάντας ὁμολογούμενα κακὰ πρὸς τὰ πάντη τῷ φύσει καλὰ παραβάλλομεν; ὁ δὲ αὐτὸς ἀπολύεται τὸ ἀπόρημα λέγων αὐταῖς λέξεσιν οὕτως, ὅτι τότε γίνεται τῶν ἐναντίων ἡ 5 σύγκρισις, ὅταν κατὰ μὲν φύσιν ἄλλήλοις ἐναντιοῦνται τὰ πράγματα, οὐ μὴν καὶ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἡ τὴν τῶν σοφῶν ὑπόληψιν τὸ μὲν πάντας ὁμολογούμενον ἀγαθὸν ἡ, τὸ δὲ πονηρὸν, ἄλλὰ καὶ πολλὰ, καὶ περὶ τούτων ἡ διαιμάχη, οἷον πενίας καὶ πλούτου. ὁρᾶς γὰρ ὅπως 10 ἐναντιώτατα μὲν ὁμολογουμένως, οὔτε δὲ ὁμολογουμένως διαβάλλομενα, οὔτε μὴν ἐπαινούμενα. μάλιστα γοῦν τὸ μέσον ἐπαινούμενον τούτων ἡ αὐτάρκεια. Ἐπεὶ γοῦν τῇ φύσει μὲν ἐναντία, τῇ δὲ ὑπόληψιν πῆ μὲν τοῦτο, πῆ δὲ ἔκεινο φαῦλον, ἡ ἀγαθὸν τῷ ἐνὶ μέρει καὶ ἡμεῖς συντι- 15 στάμενοι, τὸ μὲν ἐπαινοῦμεν τὸ δὲ διαβάλλομεν. καὶ οὕτως ἔκεινων ἐναντίων ποιοῦμεν τὴν σύγκρισιν. τεθεωρή- καμεν δὲ καὶ τούτων τὴν φύσιν ἐπὶ τὸ ἀριθέστατον, ὅτι δυνατὸν ἀεὶ ἐπὶ τῶν μέσων ταύτην εὑρίσκεσθαι, οἷς δυ- νατὸν καὶ ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ χρῆσθαι. καὶ ταῦτα μὲν 20 τὸ ἀνώτερον διαλυόμενος ἀπόρημα λέγει ὁ Γεωμέτρης. σὺ δὲ σημείωσαι, ὅτι ταύτην τινὲς τὴν σύγκρισιν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ὠνόμασαν. ἔστι δὲ τοιαύτη· εἰ δὲ μέγιστον καλὸν ὁ ἀριστεὺς, οὐδὲν ἔλαττον κακὸν ὁ λειποτάκτης.

"Η μικρὰ τοῖς μείζοσιν. ὥσπερ ἐν τῇ μελέτῃ τῆς 25 παρούσης συγκρίσεως πεποίηκεν ὁ Ἀριθόνιος τὸν "Ἐκτορα μεῖζον αὐτοῦ τῷ ἀχιλλεῖ ἀντεξετάξων. Καὶ ὅλως ἡ σύγ- κρισις· διπλοῦν ἐγκώμιον ἔστιν, ἡ ψόγος ἐξ ἐγκώμιου καὶ ψόγου συγκείμενος· πῶς ἀνωτέρῳ κατὰ τέσσαρας τρόπους εἰπὼν τὴν σύγκρισιν γίνεσθαι, νῦν τοὺς δύο 30 πόνους παρέλαβε; καὶ γάρ ἐν μὲν τῷ εἰπεῖν, „καὶ ὅλως ἡ σίγκρισις διπλοῦν ἐγκώμιον ἔστι,“ τὴν τῶν χρηστῶν πρὸς χρηστὰς δεδήλωκε σύγκρισιν, ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν „ὁ ψό-

γος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκείμενος“ τὴν τῶν χρηστῶν πρὸς πονηρά. λέγομεν οὖν, ὅτι καὶ οἱ ἔτεροι δύο τούτοις συμπεριέχονται. εἰπὼν γὰρ, „καὶ ὅλως ἡ σύγκρισις διπλοῦν ἐγκώμιόν ἔστιν,“ οὐ μόνον τὴν τῶν καλῶν πρὸς 5 τὰ καλὰ παρέλαβε σύγκρισιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν φαύλων πρὸς τὰ φαῦλα. καὶ γὰρ γενικῷ ὄντοι καὶ ὁ ψόγος ἐγκώμιον λέγεται· ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν πάλιν, „ἡ ψόγος ἐξ ἐγκωμίου καὶ ψόγου συγκείμενος,“ παραλαμβάνει τὴν τε τῶν χρηστῶν πρὸς τὰ πονηρὰ σύγκρισιν, καὶ τὴν τῶν 10 μικρῶν πρὸς τὰ μεῖζονα. καὶ γὰρ ἡνίκα τὸν μικρὸν τοῖς μεῖζοις παρατίθεμεν, τὸν μὲν μικρὸν ἐπαινοῦμεν, καθὸ ἴσον αὐτὸν τοῖς μεῖζοις ποιεῖν πειρῶμεθα· τὸν δὲ μεῖζονα τρόπον τινὰ καθυβρίζομεν, καθὸ εἰς ἴσον κατάγομεν τῷ ἑλάττονι. ἐπίστησον δὲ μήποτε οὐκ ὕφειλεν εἰπεῖν, ὅτι 15 διπλοῦν ἐγκώμιόν ἔστιν ἡ σύγκρισις. οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς τοῦτο ἔχομεν σκοπόν ἐν ταῖς συγκρίσεσιν, τὸ ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ τὸ ἀντεξετάζειν ἀλλήλοις τὰ ὑποκείμενα.

Καὶ πᾶς μὲν τόπος καθέστηκε δεινὸς καθάπαξ συγκρίσεως. τὸ δεινὸς ἐνταῦθα οὐκ ἀντὶ δεινὸς 20 καὶ ἀποειπέλαστος, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ δεινότητος καὶ περινοίας ὁγηρικῆς δεόμενος. ἵσχυος γὰρ ἐνταῦθα καὶ φρονήσεως μάλιστα δεῖ τῷ ὁγηροὶ, τὰ ἥττονα πρὸς τὰ μείζονα συγκρίνοντι ἡ τὰ φαῦλα πρὸς τὰ ἀγαθὰ τῇ βίᾳ τοῦ λόγου περιτρέψαι τὰ πράγματα καὶ ἀποδεῖξαι τὸ 25 σπουδαῖόmenon. Καὶ τοσαῦτα προσήκει συγκρίνειν ὅσα καὶ ψέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν, πρόσωπά τε καὶ πράγματα· οὐ τοῦτο λέγει, ἵνα πρόσωπον συγκρίνωμεν πράγματι, ἀλλὰ προσῆκον, φησὶ, καὶ πρόσωπα συγκρίνειν προσώποις, καὶ πρᾶγμα πράγματι καὶ και- 30 ρὸν καιρῷ. Σύγκρισις δὲ ἐν αὐτῷ τῷ γυμνάσματι οὐκ ἔστιν, ἐπείπερ ὅλον ἔστι τὸ προγύμνασμα σύγκρισις. σύγκρισιν ἐνταῦθα ἀκούων καὶ ὑπολάμβανε κεφάλαιόν τι εἶναι τὴν σύγκρισιν, ὥσπερ ἐν τῷ κοινῷ

τόπῳ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ· καὶ διὰ τοῦτο
ἴσως τὸ ὄλον γύμνασμα ὀνομάζεσθαι σύγκρισιν ὅμων-
μως τῷ κειμένῳ, ἵπει ὄλον εἶναι τὸ γύμνασμα σύγκρι-
σιν· ἢ καὶ τοῦτο λέγει, ὅτι εἰ καὶ πάντα τὰ τοῦ ἐγκω-
μίου καὶ τοῦ ψόγου κεφάλαια τὸ παρὸν ἔχει προγήμνασμα,⁵
οἷον γένος, ἀνατροφὴν, πράξεις, ἀλλ’ οὐχὶ καὶ συγκριτι-
κὸν ἔχει κεφάλαιον, ἵδια καὶ μετὰ ταῦτα τιθέμενον,
ῶσπερ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ψόγῳ γίνεται· τίνος δὲ γά-
ριν τοῦτο οὐκ ἔχει; διότι καὶ τὸ γένος καὶ τὴν ἀνατρο-
φὴν καὶ τὰς πράξεις συγκριτικῶς ἔχει προσαγόμενα· καὶ ¹⁰
ἀρχεῖ ἡμῖν καὶ δι’ ἐκείνων μόνον πρὸς τὴν συγκριτικὴν
ἐγγυμνασθῆται δύναμιν.

Οὐ δεῖ δὲ συγκρίνοντας ὄλον ὄλῳ παραβάλ-
λειν. ὑπτιον γὰρ τοῦτο καὶ οὐκ ἀγωνιστικὸν,
ἀλλὰ κεφάλαιον κεφαλαῖῳ. οὐ δεῖ, φησὶ, τὸν ¹⁵ Ἐκτο-
ρα, εἰ τύχῃ, τῷ Ἀχιλλεῖ συγκρίνοντας, ἵδια περὶ τοῦ
Ἐκτορος ὄλον λόγον θεῖναι καὶ τὸν περὶ τοῦ Ἀχιλλέως
ἵδια. τοῦτο γὰρ οὐ συγκρίσεως ἐστιν ἔργον, ἀλλ’ ἐγκω-
μίων. ὁ γὰρ βουλόμενος δύο τινὰς ἵδια ἐγκωμιάσαι τοῦτο
ποιεῖ⁴ πρῶτον τῷ ἐνī, εἰθ’ οὔτως τῷ ἐτέρῳ πλέκων ἐγ- ²⁰
κώμιον, ἀλλὰ κεφάλαιον, φησὶ, δεῖ κρίνειν κεφαλαῖῳ.
οἷον τὸ ἔμφρος τοῦ Ἐκτορος εἰπόντος εὐθὺς καὶ τὸ τοῦ
Ἀχιλλέως δέον εἰπεῖν. καὶ πάλιν τὴν ἐκείνου θέντος πα-
τριδα, εὐθὺς ἐπενεγκεῖν καὶ τὴν τοῦδε. τρία γὰρ ἀν οὐ-
τοῦ κατ’ αὐτὸν φάναι τὸν Γεωμέτρην τὰ χοιρινάτατα ²⁵
περιγένοιτο τῷ συγκρίνοντι. πρῶτον μὲν τὸ σαφέστερον
τὸν λόγον καὶ μὴ δυσανημόνευτον γίνεσθαι διὰ τὸ μὴ
τὰς διαιροῦσας τῶν τόπων ἀπομνημονεύεσθαι· δεύτερον
δὲ τὸ καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰς ὑπεροχὰς ἐναργεῖς ὀρᾶσθαι,
σύνεγγυς τιθεμένων ἀλλήλαις καὶ μὴ κρυπτομένων ἢ ἀπο- ³⁰

4 Ad marg. Vind. ἀπεῦ. in Med. locis verbi tineis ex-
sus est.

κρυπτουσῶν τὰς ἐλάττονας. τρίτον, ὃ φασι καὶ οἱ τεχνογράφοι τὸ συγκεκριμένον, οὕτω τὸν λόγον εὐρίσκεσθαι καὶ ἐναγώνιον ὥσπερ εἰ καὶ δρομέων ἅμα συντρεχόντων, καὶ ἀντιτρεχόντων ἀλλήλοις καὶ οὐ μόνον καθ' ἑαυτοὺς 5 ἀγωνιζομένων τὴν ἄμιλλαν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τοῖς θεαταῖς προξενούντων τὴν ἀγωνίαν διὰ τὴν ἀμφιβολίαν τῆς νίκης.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΛΧΙΛΛΕΩΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΡΟΣ.

Ἄρετὴν ἀρετὴν συγκρίναι ζητῶν. Τὸ σύνηθες 10 καὶ ἐνταῦθα ποιῶν ὁ διδάσκαλος τῶν ἐν τῇ μεθόδῳ τῆς συγκρίσεως πρὸς διδασκαλίαν ὡηθέντων τίθησι παραδείγματα· ἀλλ' ἐπειδὴ διττὸν ἔφαμεν εἶναι τὴν τῆς συγκρίσεως διαιρεσιν, κατά τε γὰρ ποιότητα γίνεται καὶ ποσότητα, ἴδωμεν ποίου εἴδους ἐστιν ἡ παροῦσα μελέτη τῆς 15 κατὰ τὸ ποίον διαιρέσεως καὶ ποίου τῆς κατὰ ποσούν; "Ἐστιν οὖν κατὰ μὲν τὸ ποίον τοῦ ἀξιοῦντος χρηστὰ παρατιθέναι χρηστοῖς· τὸν γὰρ Ἐκτορα χρηστὸν, ὡς αὐτῷ δοκεῖ, ὅντα τῷ Ἀχιλλεῖ χρηστῷ καὶ αὐτῷ ὅντι συγκρίνει. κατὰ δὲ τὸ ποσὸν, τοῦ τὰ μακρὰ παρατιθέντος τοῖς μεί- 20 ξοσι. τὸν γὰρ Ἐκτορα τὸν ὁμολογουμένως τοῦ Ἀχιλλέως λειπόμενον εἰς ἵσον αὐτῷ ἔγειν βιάζεται· ἀλλ' ἴδωμεν καὶ τί φησιν ὁ σοφιστὴς ἐν τῷ εἰς παράδειγμα τεθέντι αὐτῷ μελετήματι. Ἄρετὴν, φησὶν, ἀρετὴν συγκρίναι ζητῶν ἀντεξετάξω τὸν Πηλέως πρὸς Ἐκτορα, ἀρετὴν ἐν- 25 ταῦθα λέγων, οὐ τὴν καθόλου, ἡ τις ὑψ' ἑαυτῆς τὰς τέσσαρας ἔχει γενετικὰς ἀρετὰς, φημὶ δὴ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀνδρίαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν δικαιοσύνην. πᾶς γὰρ ἀν αὐτό τι ἑαυτῷ συγκρίνοιτο; δεῖ γὰρ τὰ συγκρινόμενα ὁμογενῆ μὲν ἐξ ἀνάγκης εἶναι. "Ἐστι δ' ὅτε καὶ 30 ὁμοειδῆ, τῷ δὲ ἀριθμῷ πάντως διαιφέρειν ἀλλήλων. οὕτω γὰρ ἀν καὶ ὁ ἵππος μὲν ἀνθρώπῳ συγκρίνοιτο· ἐ διμογενῆ μὲν εἰσι, τῷ εἴδει δὲ καὶ τῷ ἀριθμῷ διαιφέρον-

τα, καὶ Σωκράτης Πλάτωνος, οἵ καὶ τῷ γένει μὲν καὶ τῷ εἴδει κοινωνοῦσι, τῷ δὲ ἀριθμῷ διαφέρουσιν. Ἀρετὴν οὖν φησιν ἐνταῖθα οὐ τὴν καθόλου, ἀλλ’ οὐδέ τινα τῶν ὡς εἶδη αὐτῇ ὑποβεβηκυῖῶν, οἷον τὴν φρόνησιν, τὴν ἀνδρίαν, τὴν σωφροσύνην. οὐδὲ γὰρ φαίνεται τὴν σω- 5 φροσύνην πρὸς τὴν ἀνδρίαν, ἢ ταύτην πρὸς ἔτεραν τινὰ παραβάλλειν, ἀλλὰ τὴν μερικὴν καὶ ἄτομον ἀρετὴν τῆς ἀνδρίας, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἀχιλλέως, ἐξετάζειν φησὶ τῇ ἐν τῷ Ἐκτορὶ μερικῇ καὶ αὐτῇ καὶ ἀτόμῳ οὕσῃ. ἔστιν οὖν πρότασις μὲν τοῦ προοιμίου τὸ „ἀρετὴν ἀρε- 10 τῇ συγκρῖναι ζητῶν ἀντεξετάζω τὸν Ηηλέως πρὸς Ἐκτορα.“ καὶ ἔστιν, ὡς ἔφαμιν, ἐκ τῆς αἰτίας. τὸ δὲ „καθ’ αὐτὰς μὲν γὰρ αἱ ὁρεταὶ καθεστήκασι τίμιαι, παραβαλ- λόμεναι δὲ ζηλωτότεραι καθεστήκασι;“ κατασκευή ἔστι προτάσεως. Εἰς τὸ αὐτό· 15

‘Ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρῖναι ζητῶν. καὶ μὴν ἡ ἀρε-
τὴ πρᾶγμα ἔστιν, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ἐκτωρ πρόσωπα.
πῶς οὖν φησιν αὐτὸς, ὅτι ἀρετὴν ἀρετῇ συγκρῖναι ζητῶν
ἀντεξετάζω τὸν Ηηλέως πρὸς Ἐκτορα· τί γὰρ κοινὸν
προσώπῳ καὶ πράγματι; ἢ οὖν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἀντεξετά- 20
ζω τὴν τοῦ Ηηλέως ἀρετὴν πρὸς τὴν τοῦ Ἐκτορος, ἀντε-
ξετάζω τὸν Ηηλέως πρὸς Ἐκτορα εἰπεν, ἐκ τοῦ περιέχον-
τος τὸ περιεχόμενον δηλώσας ἢ ὅτι ὥσπερ τὰς ἀρετὰς
σωματοποιοῦμεν πολλάκις, οὕτως ἔστιν ὅτε καὶ τὰ σώ-
ματα πρὸς τὰ σώματα μεταβάλλομεν. ὥσπερ κάνταῦθα 25
τὴν σύγκρισιν Ἀχιλλέως καὶ Ἐκτορος σύγκρισιν ἀρετῆς
ὄνομάζει πρὸς ἀρετὴν.

‘Αντεξετάζω τὸν Ηηλέως πρὸς Ἐκτορα· δέον
εἰπεῖν Ηηλέως νίόν. τὸ νιὸν παρῆκε κατ’ ἔθος Ἀττικόν.
ἔθος γὰρ τοῖς Ἀττικοῖς ἐπὶ πάντων τῶν πατριωνυμικῶν 30
τῷ κατ’ ἔλλειψιν σχῆματι χρῆσθαι. Εἰς τὸ αὐτό·

‘Αντεξετάζω τὸν Ηηλέως πρὸς Ἐκτορα· καὶ
μὴν οὐ τὸν Ἀχιλλέα πρὸς τὸν Ἐκτορα ἀντεξετάζει, ἀλλὰ

τὸν Ἐκτορα μᾶλλον πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλ' ἔστι καὶ τοῦτο δεινότητος, δεικνύντος διὰ τούτου τοῦ σοφιστοῦ τὸ μὴ τὸν Ἐκτορα δεύτερον τυγχάνειν τοῦ Ἀχιλλέως. νῦν δὲ μὴ οὕτως ἀλλ' ἐτέρως εἰπῶν λειτήθωτως καὶ μείζονα 5 τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἐκτορα δείκνυσι. Καθ' αὐτὰς μὲν γὰρ αἱ ἀρεταὶ τίμιαι, παραβαλλόμεναι δὲ ἀλλήλαις καὶ συγκρινόμεναι ξηλωτότεραι καθεστήκασι. καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐξ ἐτέρων μὲν πλειόνων. μάλιστα δὲ τῶν ἐν τοῖς διδασκαλείοις ἐπὶ τῇ δρόμογρα-
10 φίᾳ γνωμένων ἀγώνων. ή γὰρ τοῦ δρόμως γράφειν ἀρετὴ καὶ καθ' ἑαυτὴν μὲν ἔστι τίμια, μάλιστα δὲ ξηλωτὴ γίνεται τοῖς παισὶ, συγκρινομένων ἐπ' αὐτῇ τούτων καὶ ἀντεξεταζομένων. δρῶντες γὰρ οἵας τῆς δόξης οἱ τὴν νικῶσαν ἐν ταῖς συγκρίσεσι λαζόντες τυγχάνουσι σπεύ-
15 δουσι καὶ αὐτοὶ πόθῳ ταύτης, καὶ πρὸς πλείονα τὴν μελέτην καὶ τὴν ἄσκησιν διανιστανται.

Προηλθον τοίνυν ἄμφω γῆς οὐ μιᾶς, ἐπαινουμένης δὲ ὅμως ἐνάτεροι. Ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖται κεφαλαίοις ἡ σύγκρισις, οἷςπερ καὶ ὁ ψόγος 20 διηρεῖτο καὶ τὸ ἐγκώμιον, δηλονότι καὶ ἀνατροφῇ καὶ πράξεσι χωρὶς συγκρίσεως. οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ἔφη ἐν τῇ τῆς συγκρίσεως μεθόδῳ ὁ σοφιστὴς, ὅτι σύγκρισις δὲ ἐν αὐτῷ τῷ γυμνάσιῳ οὐκ ἔστιν, ἐπείπερ ὅλον ἔστι σύγκρισις τὸ προγύμνασμα, ἔδει λοιπὸν μετὰ τὴν προοι-
25 μιακὴν ἔννοιαν, τῷ ἀπὸ τοῦ γένθυς κεφαλαίῳ ἐπιχειρῆσαι τὸν σοφιστὴν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν ἐγκώμιῳ καὶ ψόγῳ ἐποίησε μετὰ τὰς προοιμιακὰς ἔννοιας, τῷ ἀπὸ τοῦ γένθυς ἐπικεχειρηκὼς κεφαλαίῳ, καὶ μέντοι καὶ ποιεῖ τοῦτο. πλὴν σημείωσαι, ὅτι τοῦ ἀπὸ τοῦ γένθυς κεφα-
30 λαίου εἰς τέσσαρα, ὡς ἐμάθομεν, διαιρουμένου, εἰς ἔθνος, πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας, καὶ ἔσθ' ὅτε τινῶν τοῖς μελετῶσι παραλιμπανομένων, ὡς ἐν τῷ ἐγκώμιῳ ἐδείξαμεν, καὶ τὸν παρεῖται ὁ ἀπὸ τοῦ ἔθνους

τόπος τῷ σοφιστῇ· ἡ δὲ αἰτία, ὅτι τὸ κατὰ τοῦτο δεύτερον κατὰ πολὺ εἶναι τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἐκτορα· ἔστι μὲν γὰρ ὁ Ἐκτωρ κατὰ τὸ ἔθνος καὶ βάρβαρος· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς Ἑλλην. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῶν προγόνων καὶ τοῦ πατρός παρειληπται αὐτῷ. σημείωσαι δὲ, 5 ὅτι ἐν μὲν τῷ ἀπὸ τῆς πατρίδος τόπῳ οὐκ ἵσον μόνον, ἀλλὰ καὶ μεῖζονα λελιθότως τὸν Ἐκτορα δείκνυσι. τῆς μὲν γὰρ τοῦ Ἐκτορος πατρίδος οἰκιστὰς εἶπε Θεοὺς, καὶ οὐδ' ἀπλοὺς Θεοὺς, ἀλλὰ τὸν θεῶν πρώτους. τῆς δὲ τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Ἑλληνα πολίτην γενέσθαι, ὥστε 10 συμβαίνει τοσοῦτον λείπεσθαι Τροίας τὴν Φθίαν, δσον καὶ ὁ Ἑλλην δυεῖν ἄμα θεῶν καὶ θεῶν πρώτων, καὶ πολίτην ἀπλῶς οἰκιστῶν τε καὶ πολιούχων. Ἐν δὲ τῷ ἀπὸ τῶν προγόνων τόπῳ τὴν νικῶσαν φανερῶς ἀποφερομένου τοῦ Ἀχιλλέως, ὅρα πῶς τοῦτο θεραπεύει. 15 μήτε τὴν διαφορὰν ὑποσημηνάμενος, λαθεῖν τούτῳ τὸν Ἐκτορα οἴομενος. καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν, „Ἐκτωρ δὲ ὄμοιώς Πριάμου καὶ Λαομέδοντος,“ καὶ σύμμιξιν καὶ ώσανεὶ ἐν ἀμφότεραι ποιῆσαι τὰ ὄνόματα. τέταρτον καὶ αὐτὸν ἀπὸ λιὸς σογιεζόμενος δεικνύειν τὸν Ἐκτορα· Ὁσῳ 20 δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὄμοιας οὐ χεῖρον εἰς ἔπαινον, τοσοῦτον Ἐκτωρ Ἀχιλλέως οὐκ ἀπολείπεται.

Οσον, φησὶν, οὐ χεῖρον εἰς ἔπαινον τῷ ἐνὶ τὸ γεγενῆσθαι χώρας ὄμοιας, ἀλλ' ἵσον ἀμφοτέροις, τοσοῦ- 25 τον καὶ ὁ Ἐκτωρ ἵσος τῷ Ἀχιλλεῖ. Ἐκτορι δὲ πρόγονος ὑπῆρχε λάρυδανος, πατήρ δὲ Ηρίαμος. τὸν Λαομέδοντα παρέλιπεν ἐνταῦθα εἰπεῖν. ἀνωτέρω μὲν γὰρ συνέμιξε τῷ Ηρίαμῷ· ἐνταῦθα δὲ τελείως παρέλιπεν. Ἐπειδὴ γὰρ δύο μέσον Ἀχιλλέως καὶ λιὸς εἶπεν, Αια- 30 ζὸν καὶ Ηηλέα, οὐ βούλεται τρεῖς μέσον Ἐκτορος καὶ λιὸς ἐμμῆναι· ὡς ἂν μὴ γαίνοιτο ἐγγύτερος αὐτοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς τῷ λιῷ.

"Οσῳ δὲ παραπλήσιον τὸ θεοῖς συνοικεῖν καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς ψρείττοσι, τοσοῦτον Ἐπτωρ Ἀχιλλεῖ παραπλήσιος. Εἰπὼν περὶ τοῦ Αἰακοῦ ὅτι ἔξηρην τοὺς Ἑλληνας αὐχμοῦ, περὶ δὲ τοῦ 5 Πηλέως, ὅτι ἀθλον τοῦ ἀγέλεων Απίθας τὸ θεῷ συνοικεῖν ἐκληρώσατο, περὶ δὲ Δαρδάνου, ὅτι θεοῖς τὰ πρῶτα συνδιητάτο, περὶ δὲ τοῦ Πριάμου, ὅτι πόλεως ἐκράτησε τετεχισμένης ὑπὸ θεῶν, τὸ μὲν τοῦ Αἰακοῦ καὶ τοῦ Πριάμου ἐν τῷ συμπεράσματι παρίησι, τὸ δὲ τοῦ Πηλέως 10 καὶ τοῦ Δαρδάνου παραλαμβάνει. καὶ ταῦτα παρατιθεὶς ἄλληλοις τὸ ἵσον ἐκ τούτου τῷ Ἐπτορι καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ συνάγειν βούλεται, τὸ θεοῖς συνοικεῖν. τοῦτο περὶ τοῦ Πηλέως εἴρηται· εἴπερ γὰρ αὐτὸν φῆσι συνοικῆσαι τῇ Θέτιδι καὶ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς ψρείττοσι, παλικλογία τοῦτο. 15 εἰς τὴν αὐτὴν γὰρ ἔννοιαν καταστρέφει τοῖς θεοῖς τὸ ψρείττοσι, καὶ τῷ συνοικεῖν τὸ συνδιαιτᾶσθαι. εἰ μή τις συνοικεῖν φῆσι τὸ ὑπὸ τὸν αὐτὸν οἶκον καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔστιαν εἶναι. συνδιαιτᾶσθαι δὲ τὸ συνευωχεῖσθαι καὶ συνεσθίειν. Καὶ γεγονότες τοιῶνδε ἀμφω πρὸς ἀρετὴν ἐτράφησαν· μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ γένους καὶ ἐπὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνατροφῆς ἔρχεται σύγκροσιν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ μετὰ τὸ γένος ἐτίθετο ἡ ἀνατροφή. σημείωσαι δὲ ὅτι κάν τῃ ἀνατροφῇ ψρείττονα λεληθότως τὸν Ἐπτορα δείκνυσι. τὸν μὲν γὰρ παρὰ 20 Χείρων τρειράμενον οὐκ εἰκὸς ἦν τὸ ταύτης ἐπιμελεῖας τυγχάνειν· τὸν δὲ Ἐπτορα ἄτε δὴ παρὰ τῷ πατρὶ τρεφόμενον εἰκὸς ἦν ἐπιμελέστερον ἀνατρέψεσθαι. Φύσει τῆς ἀρετῆς εἰσιγέρων διδάγματα· ἔνιοι μὲν τὸ φύσει ἀντὶ τοῦ φυσικῷ φίλτρῳ κινούμενος εἰπον τεθεῖσθαι· ἔτεροι δὲ οὕτως αὐτὸν ἔξηρηνται· τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ, φησὶ, καθηγεμών καὶ διδάσκαλος ἀρετῆς ὁ Χείρων ἦν, τῷ δὲ Ἐπτορι ὁ Πριάμος· οὐ τέχνης, φησὶ, καὶ μηχανῆς, ὡς ὁ ἵπποκένταυρος Χείρων, ἀλλ' αὐτῇ τῇ φύσει

χρώμενος πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς διδάγματα· αὐτοδίδακτος γὰρ, ὡς ἂν εἴπῃ τις, ἐπιγίνεται τοῖς παισὶν ἀρετὴ τοῖς γεννήτορσιν ἐπομένοις, καὶ ταῖς ἐκείνων πράξεσι καὶ τοῖς ἥθεσιν ἐπομένοις τε καὶ ἐνασκούμενοις, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἀλόγων φύσεως γίνεσθαι πέμψεν. Ἐπεὶ δὲ 5 εἰς ἄνδρας ἀμφω προῆλθον· μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐπὶ τὴν τῶν πράξεων ἔται σύγκρισιν· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμιώῳ ἐγίνετο· κάκει γὰρ μετὰ τὴν ἀνατροφὴν αἱ πράξεις. Τροίας καθίστατο πρό-
βολος· πρόθολός ἐστιν ὁ προβεβλημένος τινὸς καὶ κρείτ- 10 των φαινόμενος τῶν σὺν αὐτῷ· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ προ-
βεβλημένου. Ἐγτωρ οὖν, ἔως ἔτι, φησὶ, περιῆν, πρόβο-
λος ἐτύγχανε τῆς Ἰλίου, πρὸ ταύτης ίστάμενος καὶ ὑπερ-
μαχῶν, καὶ κρείττων τῶν ἀλλήλων μακρῷ δεικνύμενος·
δεῖγμα δὲ ὅτι πεσὼν παρέσχε τὸ καὶ τὴν Τροίαν κεῖ- 15
σθαι.⁵ Καὶ κεῖσθαι πεσὼν παρέσχε τὴν Τροίαν·
τὸ ἔξῆς οὔτως· πεσὼν κεῖσθαι παρέσχε τὴν Τροίαν. ὁ δὲ
πρὸς Ἀπόλλωνος βαλλόμενος ἐπιπτεῖ μυθολογεῖται γὰρ
ἐν εἶδει τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀπόλλωνα τόξῳ ἀνελεῖν τὸν
Ἀζιλλέα. Ὁσον δὴ παραπλήσιον βίος καὶ θάνα- 20
τος· ὅσον, φησὶν, ὁ βίος ἀμφοτέροις, τοῦ τε Ἐπτορος
διλογότι καὶ τοῦ Ἀζιλλέως, παραπλήσιος, καὶ ὁ θάνατος
πάλιν ἐκατέρου παραπλήσιος, τοσοῦτον καὶ αὐτοὶ ἀλλή-
λοις γεγόνασι παραπλήσιοι.

ΣΤΙΓΚΡΙΣΙΣ ΑΜΗΕΛΟΥ ΚΑΙ ΕΛΑΙΑΣ.

25

Σκοπῶν, τί τῶν δένδρων πρὸς τὴν τῆς ἀμπέλου πα-
ράθεσιν ἐπιτίθειον εῦροιμι, οὐδὲν παρὰ τὴν ἐλαιίαν εῦ-
ρισκον. τῶν γὰρ ἄλλων ἵκαστου πρὸς τῷ ὅμοιῷ καὶ τῷ

⁵ Vind. κτῖσθαι, in marg. κεῖθαι. in Med. locus verbi lineis exesus est.

διάφορον ἔχοντος, αὕτη μόνη καθαρὸν τε καὶ ἀμιγὲς τετήρηκε τὸ παρόμοιον. προῆλθε τοῖνυν ἡ μὲν ἐξ Ἀθηνᾶς, ἡ δὲ λόγος τὴν τοῦ Λιὸς κεφαλὴν μητέρα παρήγαγε, τῆς δὲ τοῖς ἀνθρώποις δὲ τοῦ Λιὸς λιόνυσσος γένεται, ὃς ἀντὶ μητέρων νηδύος τὸν πατερικὸν μηρὸν φέρει· ὅσον οὖν ἄμφω τοὺς ἑαυτῶν εὑρετὰς δόμοιονται ἐσχήκασι, τοσοῦτον καθαρὰν καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα ἐκτήσαντο δόμοιότητα· ἐπειτα δὲ πρὸς εὐεργεσίαν ἀμφότεραι τοῖς ἀνθρώποις παρ’ ἐκατέρων τῶν θεῶν ἐδωρήθησαν· ἡ μὲν
 10 γὰρ, ἡνίκα τῷ Ποσειδῶνι τὴν Ἀθηνᾶν ἐν Ἀθήναις λόγος⁶ δικάσαισθαι, τηνικαῦτα τῇ ἀκροπόλει ἀναβεβλάστηκε, δῶρον τοῖς Ἀθηναίοις παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς υληρουχίας τῆς πόλεως δοθεῖσα ἀντίπουιν. ἡ δὲ καὶ αὐτὴ τοῖς τὸν λιόνυσσον ἡνίκα ταῖς πόλεσιν ἐπεδήμησε φιλο-
 15 τίμως ὑποδεχομένοις τῆς εἰς αὐτὸν τιμῆς δῶρον παρ’ αὐτοῦ ἐδεδώρητο. "Οσον οὖν τῆς γενέσεως τὴν αἵτιαν παραπλησίαν ἐσχήκασι, τοσοῦτον ἄλλήλων κατ’ οὐδὲν διαφέρουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς πρὸς τῶν γεωργῶν ἐπιμελείας παραπλησίας ἄμφω δέονται· οὐδὲν γὰρ ἐξ
 20 αὐτοιμάτου πέγυντε γίνεσθαι· εἰ μὴ πρὸς τῶν γεωργῶν ἐπιμελῶς καταργυτευθεῖη τῇ γῇ τὸ πρότερον, ώστε καὶ κατὰ τοῦτο μεγίστην εἰλήχασι τὴν ἐμφέρειαν. "Ἐπειτα καὶ καρποὺς ἄμφω πρός τε βρῶσιν καὶ πρὸς ἐτέρας χροίας χρησιμωτάτην τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ παρέχουσιν.
 25 ώστε καὶ κατὰ τοῦτο πολλὴν τὴν δόμοιότητα κέπτηνται· ἦν καὶ πλείω τῶν εἰρημένων καταριθμησάσθαι ἐτερα· εἰ μὴ καὶ ταῦτα ἐξήρκει τὴν τῶν ἀμφοτέρων παραστῆσαι ἴσοτητα.

---

6 Vind. λόγῳ, scripsi λόγος.

C a p. XI.

ΠΕΡΙ ΗΘΟΠΟΙΙΑΣ.

Τελεώτερον τῶν προγνωμασμάτων καὶ τὸ τῆς ἡθοποιίας καθέστηκε γίμνασμα· τὸ γὰρ πιθανὸν, ὅπερ δὴ περάλιαόν ἐστι τῆς ὥρηοις, ἐν αὐτῷ διδασκόμεθα, οἰκείοις τοῖς ἡθεσὶ τῶν ὑποκειμένων προσώπων τοὺς λόγους ποιεῖν γνωναζόμενοι. τοιοῦτον οὖν τέταυται μὲν μετὰ τὰ προλαβόντα, ώς αὐτῶν τελεώτερον. προτέταυται δὲ τῶν ἔξης, τῆς τε ἐνηρράσεως καὶ τῆς θέσεως καὶ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς, ώς ἀτελέστερον· τῆς μὲν ἐνηρράσεως, ώς μέρος αὐτῆς ἔσθ' ὅτε τυγχάνον. ἐν γὰρ ταῖς 10 ἐνηρράσεσι τοῦ ἐνδιασκεύου τρόπου τῆς διηγήσεως οὕσης καὶ προσωποιῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐστὶ χρεία. τῆς δὲ θέσεως καὶ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς διὰ τὸ ἐκείνας τῶν τελείων ἐγγὺς εἶναι λόγων, κατά τε ἄλλα καὶ ὅτι ἀντιθέσεων καὶ λύσεών εἰσι δεκτικαί. εἰ δέ τις εἴπῃ, ὅτι διὰ 15 τοῦτο ἡ ἡθοποιία προτάσσεται τῆς ἐνηρράσεως, διότι μέρος αὐτῆς ἐστιν ὅτε γίνεται, ὥστε λοιπὸν καὶ τῶν ἄλλων προτάσσεσθαι ἀπάντων· καὶ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὑρίσκεται ἡ ἡθοποιία· αὐτίκα γὰρ ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κοινοῦ τόπου¹ τό· „καὶ τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν διελέ- 20 γετο· τί ταῦτα θεοὶ; παρὰ τοὺς πολλοὺς φαρεὶς ἵσον καθάπαξ τοῖς ἄλλοις ἔχειν ἀνέξουμα,“ καὶ τὰ ἔξης, ἡθοποιία ἐστίν. ἐροῦμεν, ὅτι εἰ καὶ ἐνταῦθα κατ' ἡθοποιίαν ἡ τοῦ πράγματος γέγονεν ἐκθεσις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τοῦ κοινοῦ τόπου μελέταις ταῦτὸ τοῦτο 25 γενιέται. ἔπειτα δὲ κακεῖνο λέγομεν, ὅτι εἰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις γνωμάσμασιν ἐμπίπτει ἡ ἡθοποιία, ἀλλ' οὐκ ἐντελῶς οὔτως, ώστε τοῖς τρισὶ χρόνοις αὐτὴν διαιρεῖσθαι· ἐνταῦθα δὲ τὴν τελείαν τῆς ἡθοποιίας διαίρεσιν διδα-

1 Aphth. p. 83, 7.

σκόμεθα, ὡσπερ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως ἐγίνετο. ίδιᾳ γὰρ ταῖς κατὰ μέρος συγκρίσεσι πρώτον ἐγγυμνασθέντες ἐν τε τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ τῷ ἐγκωμιῷ καὶ τῷ ψόγῳ ὕστερον τὴν αὐτοτελῆ ιεμαθήκαμεν, οὕτω κάνταῦθα τοῖς 5 εἰκόσιν οίονει τῆς ἡθοποιίας συγγυμναζόμενοι πρότερον, τελευταῖον καὶ αὐτὴν ἐκείνην μανθάνοντες· ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον προγύμνασμα χρησιμώτατον πρὸς τε τὰ τρία τῆς ὁγηοφικῆς εἴδη· καὶ γάρ καὶ δικαζόμενοι καὶ συμβουλεύοντες, καὶ πανηγυρίζοντες, ὅπου ἂν ἦ χρεία, ταῖς ἡθο-
10 ποιίαις εἴτονν ταῖς προσωποποιίαις χρῶμεθα καὶ πρὸς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου, οἰκείως² ἥμαντι τῷ τοῦ λέγοντος ἡθει ποιούντων τὸν δι' ὄλου τοῦ λόγου.

Ἔθοποιία ἐστὶν μίμησις ἡθούς ὑποκειμένου προσώπου. μέμφεται δὲ Γεωμέτρης τῷ παρόντι 15 τῆς ἡθοποιίας λόγῳ κατὰ τὸ ἐλλεῖπον καὶ πλεονάξον. ἐν μὲν γὰρ τῷ μίμησις ἡθούς οὐ τὴν διὰ λόγου μόνην φησὶ μίμησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ γραφῆς συμπεριέλαβεν. ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀνδριαντοποιητικήν. Μιμοῦνται γὰρ, φησὶ, κάκεῖναι οὐ μόνον τὰ τῶν ἀνδρῶν ἢ τὰ τῶν ἀλόγων 20 σώματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἡθη τῶν ὑποκειμένων αὐταῖς. ἔμεινον οὖν, φησὶ, τῷ μίμησις προσθεῖναι τὸ λογικὴ ἡθούς ἵποκειμένου προσώπου. οὕτω μὲν οὖν μέμφεται κατὰ τὸ πλεονάξον τῷ τῆς ἡθοποιίας ὄρισμῷ· μέμφεται δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ κατὰ τὸ ἐλλεῖπον. ἐν γάρ 25 τῷ εἰπεῖν, φησὶν, ὑποκειμένου προσώπου, παρῆκε τὰ πάλαι κατοιχόμενα πρόσωπα καὶ τὰ ἄλογα καὶ τὰ ἀσώματα· καὶ τὰ σωματικὰ μὲν, ἔψυχα δὲ, ὃν τινων πάντων ἀναπλατύμεθα ἡθη· ἐξ ὃν καὶ αἱ προσωποποιίαι γίνονται· ἡμεῖς δὲ κατὰ μὲν τὸ πλεονάξον μεμόφεθα καὶ αὐτοὶ τῷ ὄρισμῷ, καὶ τὴν τοῦ Γεωμέτρου
30

2 Codd. οἰκείους. Scribendum videtur: οἰκείως ἥμαντ — ποιούντων τὸν διόλου λόγον.

προσθήκην ἀποδεχόμεθα, κατὰ δὲ τὸ ἔλλειπον οὐ πάνυ τι· οὐδὲ γὰρ ἔλλειπεν τι τὸν ὅδον οἰόμεθα· τὸ γὰρ ὑποκειμένων οὐ πεφύ μόνων τῶν ζώντων προσώπων εἴρηται, ἀλλὰ περὶ πάντων ἀπλῶς τῶν εἰς μίμησιν ὑποκειμένων, εἴτε πρόσωπά εἰσι καὶ αὐτὰ, εἴτε ζῷα, εἴτε πάλαι τεθνεῶτα, εἴτε πάλιν πράγματα· καὶ ταῦτα, εἴτε ἄφυγα εἴτε ἔμψυχα. ὥστε εἶναι τὸ ὑποκειμένου ἀρτὶ τοῦ εἰς μίμησιν προκειμένου. Μίμησις δὲ ἡθούς εἰπὼν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς ἔξεις καὶ τὰς φύσεις ἐδίλωσε. ταῦτα γὰρ πάντα ἐν ταῖς ἡθοποιίαις μιμούμεθα· πάθος μὲν οἶνον ἔλεος, θυμὸν, μῆσος, γέθοντο· ἔστι γὰρ πάθος πρόσκαιρος ψυχῆς κατάστασις. διάθεσιν δὲ οἶνον τύχην ἢ τέχνην ἢ προαιρεσιν· τύχην μὲν, οἶνον τίας ἀν εἴποι λόγους πένης ἢ πλούσιος, καὶ τὰ τοιαῦτα· τέχνην δὲ, τίας ἀν εἴποι λόγους ναυτικὸς καὶ γεωργός· προαιρεσιν δὲ, οἶνον τίας ἀν εἴποι λόγους φίλος ἢ ἐχθρός. ἔξιν δὲ, οἶνον τίας ἀν εἴποι λόγους ὁ ἐν διηγεκτῇ μανίᾳ ὦν. φύσιν δὲ, οἶνον τίας ἀν εἴποι λόγους τὰ πρόβατα ἢ ἀλώπεκες· ὥστε σημείωσαι, ὅτι ὡς περιληπτικὸν τούτων ἀπάντων τὸ ἡθος παρέλαβε. Ηροσώπου· τινές φασιν, ὅτι ὥστειλεν προσθεῖναι καὶ πράγματος. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ πραγμάτων ἡθη μιμούμεθα, ώς ἐν ταῖς προσωποποιίαις, ὥσπερ ἐν τῷ Κατάπλῳ Λουκιανὸς τὸ τῆς κλίνης καὶ τοῦ λύχνου ἐμμήσατο· καὶ ἀλόγων ζώων, ὥσπερ Ὄμηρος τὸ τοῦ ἵππου τοῦ Ἀχιλλέως· ἀλλ’ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ πρόσωπα τὰ τοιαῦτά εἰσιν, ὅμως ὅτε προαιρεσιν αὐτοῖς καὶ λόγων ἡθος ἀγ' ἔαυτῶν περιτίθεμεν προσώποις καὶ αὐτὰ ἀναλογοῦσι· διὰ τὸ τοιοῦτο καὶ προσωποποιίαι τὰ περὶ αὐτῶν μελετήματα λέγεται· πλὴν ιστεογ., ὅτι τῶν λογικῶν προσώπων οὐ μόνον τὰ ἴδια καλύπτεντα ἡθικὰ ταῖς ἡθοποιίαις ὑπόκεινται, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ καὶ ἀπλᾶ προσηγοριζά. καὶ τὰ ὠρισμένα καὶ

κύρια. καὶ τὰ πρός τι καὶ τὰ διαβεβλημένα καὶ τὰ
κατὰ συμπλοκὴν δύο προσηγοριῶν.

Λιαφοραὶ δὲ αὐτῆς εἰσι τρεῖς· καταχρηστικῶς
τὰ εἶδη διαφορὰς εἰπεν· ἔστι γὰρ γένος μὲν ἡ ἡθοποιία,
5 εἶδη δὲ ἡ τε προσωποποία καὶ εἰδωλοποία, καὶ πάντα
τὰ τοιαῦτα ὄνομάζονται ἡθοποιίαι, διὰ τὸ γένος εἶναι
τὴν ἡθοποιίαν τούτων· τὰ γένη δὲ τῶν ὑποκειμένων
ἀναπλάττομεν· ἔχουσι δέ τινα καὶ ἴδια ὄντα· τὸ
μὲν γὰρ προσωποποία ὠνόμασται διότι τὸ ὑποκειμενον
10 αὐτῇ ἔμψυχον ἀφ' ἐαυτῶν παριστῶμεν καὶ λογικόν· τὸ
δὲ εἰδωλοποία, διότι πρὸς τῷ λόγους ὄμοιους τῷ προσώ-
πῳ λέγοντες καὶ τὸ εἰδῶλον ἀνιστῶμεν. ἡ³ δὲ ἴδιας λε-
γομένη ἡθοποιία, ὡς μὴ ἔχουσά τι ἴδιον πρᾶγμα, ἀφ'
οὗ ἀν καὶ αὐτῇ⁴ ἴδικὸν ὄνομα σχοίη τῷ κοινῷ καὶ γενι-
15 κῷ ὄνομάζεται.

Εἰς τὸ αὐτό. Λιαφοραὶ δὲ αὐτῆς εἰσι τρεῖς·
διαφορὰς τὰ εἶδη ὠνόμασεν οὐχ ἀπλῶς· ἀλλὰ καθὸ καὶ
τὰ εἶδη εἰς διαφορῶν συνίστανται· οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἄν-
θρωπος εἶδος ὁν, ὡς ποιὸν ἔσθ' ὅτε δι' αὐτὸ τοῦτο λαυ-
20 βάνεται ὡς ἐν τῇ πραγματείᾳ τῶν πέντε φωνῶν μεμα-
θήκαμεν λέγοντος τοῦ Πορφυρίου· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρω-
πος ὡς ποιὸν λαμβάνεται, οὐχ ἀπλῶς ἀν εἴη ποιὸν, ἀλλὰ
καθὸ τῷ γένει προσελθοῦσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέστησαν αὐ-
τό. Εἰδωλοποία δὲ ἡ πρόσωπον μὲν ἔχουσα γνώριμον,
25 τεθνεός ἥδη καὶ τοῦ λέγειν πανσάμενον· εἰδωλοποία,
φησὶ, γίνεται, ὅταν εἰσάγωμεν πρόσωπον ὡς τεθνεός,
ἄσπερ Εὐριπίδης ἐν τῇ Ἐπάρῃ παρεισάγει τὸ τοῦ Πο-
λυδώρου εἰδῶλον. καὶ Ὁμηρος τὸ τοῦ Πατρόκλου ὄμι-
λοῦν τῷ Ἀχιλλεῖ. σημείωσαι δὲ ὅτι εἰ καὶ τεθνεός εἴη
30 τὸ ὑποκειμενον πρόσωπον, οὐχ ὡς τεθνεός δὲ ἥμεῖς
αὐτὸ εἰσάγωμεν, ἡθοποιία, οὐκ εἰδωλοποία γίνεται. Τί-

νας

3 Vind. δ.

4 Vind. αὐτό.

νας ἀν εἴπῃ λόγους Ἡρακλῆς Εὐρυσθέως ἐπιτάσσοντος; ἴδων ὁ Ἡρακλῆς τέθηκεν, ὅμως δὲ ὡς ζῶντα αὐτὸν εἰς-
άγομεν· εὶς δὲ εἴπωμεν, τίνας ἀν εἴπῃ λόγους Ἡρακλῆς
εἰς Ἀιδηνήν ύπὸ τοῦ Λάρωνος ἀπαγόμενος, εἰδωλοποιία
ἐστί. Καὶ Ἀριστείδους ἐν τῷ ύπερ τῶν τεσσάρων λόγῳ 5
οὐκ εἰδωλοποιίαν ἀλλ’ ἡθοποιίαν υἱὸν τομίζει ὁ
Γεωμέτρης, διέτι, φησὶν, οὐ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τῷ Ηλά-
τωνι διαλεγομένας εἰσάγει ὁ Ἀριστείδης, ἀλλ’ ὡς ζῶντας
αὐτοὺς ἀνίστησι καὶ παρίστησιν ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου.

Ἡροσωποποιία δὲ, ὅταν ἄπαντα πλάττηται καὶ ἥθος 10
καὶ πρόσωπον, ἐπὶ τῶν λογικῶν κυρίως εἴωθε λέγεσθαι·
καθὸ τοίνυν περιτιθέαμεν τοῖς ἀψύχοις σάμασι φωνὰς
ἀνάρρηστος ἀνθρωπίνας, οἵνιν λύγνοις,³ κλίναις· ὡς ἔστιν
ἴδειν ἐκείνο παρὰ τῷ Λουκιανῷ· εἴπατε, ὑμεῖς, ἂν σύν-
ιστε Μεγαπένθει τούτῳ· προτέρᾳ δὲ σὺ ή κλίνη λέγε· 15
εἴτα φησὶν ἡ κλίνη· ἐγὼ μὲν τοιαῦτα εἰπεῖν, ὡς δέσποτα
Ῥαδάμανθυ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἂν ἐπ’ ἔμοῦ διε-
πράττετο· εἴτα φησὶν ὁ λύγνος· ἐγὼ τὰ μεθ’ ἡμέραν
μὲν οὐκ εἶδον, οὐ γὰρ παρῆν· ἂν δὲ τῷρ τυκτῶν ἐποίει
καὶ ἐπραττεν,⁶ ὅκνω λέγειν, πλὴν ἀλλ’ ἐθεασάμην πολ- 20
λὰ καὶ ἄρρητα καὶ πᾶσαν ὑβριν ὑπερπεπικότα, καὶ
τοι πολλάκις ἐκὼν τοῦλαιον ἀποσβῆναι θέλων, ὁ δὲ προσ-
ῆγε με τοῖς δρωμένοις, καὶ τὸ φῶς μου πάντα τρόπον
κατεμίσαιε. Καθὸ οὖν τοῖς τοιούτοις φωνὰς ἀνθρωπί-
νας περιτιθέαμεν, ἡ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις, ὥσπερ ποιεῖ 25
Οὐηρος τὸν ἵππον τοῦ Ἀχιλλέως, τὸν Ξάνθον, ὄμιλοῦν-
τα τῷ οὐκείῳ δεσπότῃ, τῷ Ἀχιλλεῖ· σκοποῦντες ὧσεὶ εἰ-
ζην φωνὴν ἔναρθρον, τίνας ἀν εἴποις ἐπὶ τοῖς παροῦσι
προσωποποιίαν ποιοῦμεν. ἡ γοῦν καὶ τὰ μὴ ὄντα πρό-
σωπα ὡς πρόσωπα ἀναπλάττομεν· τινὲς μέν τοι καὶ 30

³ Vind. λύγνους, κλίνας.
in Laur. supra scriptum.

⁶ In Vind. ad marg. ἐπασχεν.

ταῦτα οὐ προσωποποῖας ἀλλ᾽ ἡθοποιίας εἶναι νομίζουσι. καὶ γάρ, φασὶν, ὅτι κανὸν ἄλογον εἴη τὸ ὑποκείμενον καὶ ἄψυχον, γνώριμον δὲ ὅμιλος, οὐ προσωποποιία μᾶλλον ἀλλ᾽ ἡθοποιία ἔσται, ὅπερ οὐκ οἷμαι ὁρθῶς ἔχειν, οὐδὲ 5 τῷ σοφιστῇ συνδοκεῖν· αὐτίκα γὰρ ἔκεινος τοῦ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ ἐλέγχου πράγματος ὅντος γνωρίμου, οὐκ ἡθοποιίαν τὴν τούτου μίμησιν, ἀλλὰ προσωποποιίαν ὠνόμασε· σημείωσαι δὲ, ὅτι καὶ τὴν ἡθοποιίαν καταχρηστικῶς ἔσθ’ ὅτε προσωποποιίαν καλοῦμεν· οὕτω γὰρ 10 καὶ τὰς ἐν ταῖς διασκευαῖς ἡθοποιίας προσωποποιίας καλοῦμεν, ὡς ἔχει παρὰ τῷ Θεολόγῳ ἐν τῷ „τί δαὶ οἱ Μακκαβαῖοι τὸ ἴωμεν ἀδελφοὶ πρὸς τοὺς κινδύνους ἐβύων, ἴωμεν,“ καὶ τὰ ἔξῆς· τοῦτο γὰρ εἰ καὶ ἡθοποιία ἔστιν, ἕμως καὶ προσωποποιία λέγεται· καὶ ἐν ταῖς διατυπώσεσι τῶν ἀπ’ ἀρχῆς ἄχρι τέλους αἱ ἀξιώσεις ἡθοποιίας μᾶλλον ἐοικυῖαι προσωποποιίαι καλοῦνται.

‘Π μὲν οὖν διαιρέσις αὐτη· τινὲς ζητοῦσι, τίνος γάρ τοῦτο εἶπεν, ὡς καὶ τῆς ἐπιφερομένης μὴ οὐσης διαιρέσεως· καὶ φαμεν, ὅτι οὐκ ἔστι διαιρέσις ἔκεινη, ἀλλ’ ἐπιδιαιρέσις· τὸ γὰρ αὐτὸν καθ’ ἔτεραν ἐπιβολὴν εἰς ἔτερά τινα παρὰ τὰ πρῶτα διαιρεῖται, ὅπερ ἔστιν ἐπιδιαιρέσεως ἔργον· ἀλλ’ εἰσὶ τινες, ὡν εἰς καὶ ὁ Γεωμέτρης, οἱ οὐκ ἐπιδιαιρέσιν ἀλλ’ ὑποδιαιρέσιν τὸ ἐπιφερόμενον εἶναι νομίζουσιν· ἐν γάρ, φασὶν, εἰδος 25 τῶν ὑποβεβηκότων τῇ ἡθοποιίᾳ διαιρεῖ εἰς τὸ ἡθικὸν καὶ παθητικὸν καὶ μικτὸν, οὐ μὴν αὐτὴν τὴν ἡθοποιίαν τὴν γενικήν. καὶ πόθεν τοῦτο δῆλόν ἔστιν ἐξ ὧν αὐτὸς ἐπιφέρει παραδειγμάτων ὁ σοφιστής· εἰπὼν γὰρ, ὅτι τῶν δὲ ἡθοποιῶν αἱ μέν εἰσιν ἡθικαὶ, αἱ δὲ παθητικαὶ, 30 αἱ δὲ μικταὶ, καὶ τιθεὶς τούτων παραδειγμάτων πάντα κατ’ ἡθοποιίαν, οὐ μὴν κατὰ προσωποποιίαν ἡ εἰδωλοποιίαν εἰσάγει· τὸ γὰρ τίνας ἂν εἴπῃ λόγους Ἐκάβη τῆς Τροίας κειμένης, ὅπερ εἰς παράδειγμα παθητικῆς

τέθεικεν ἡθοποίας, οὕτε προσωποποίας ἐστὶν, οὕτε εἰδωλοποίας, ἀλλ' ἡθοποία. ὥσαύτως δὲ καὶ τὸ τίνας ἄν εἴποι λόγους ἡπειρώτης ἀνήρ, πρώτως θεασάμενος θύλασσαν, ὅπερ ἡθικὸν, ἡθοποίαν αὐτὸς ὁ σοφίστης εἶπεν· καὶ τὸ, τίνας ἄν εἴπῃ λόγους Ἀχιλλεὺς ἐπὶ Ηα- 5 τρύπαλῳ βουλόμενος ἔξελθεῖν εἰς πόλεμον· καὶ ταῦτα γάρ οὐκ εἰδωλοποίας ἡ προσωποποίας ἀλλ' ἡθοποίας μᾶλλον εἰσιν· ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ τὰ παραδείγματα ἡθοποίας εἰσὶν, καὶ οὐ προσωποποίας ἡ εἰδωλοποίας, ὅμως ἐδύνατο, εἴπερ ἐβούλετο, καὶ παθητικῶν προσωπο- 10 ποιῶν καὶ εἰδωλοποιῶν, ὥσαύτως καὶ ἡθικῶν καὶ μηκτῶν εἰς παραδείγματα εὐπορῆσαι· ὥσπερ γάρ τίνας ξῶντας παθαιρομένους μιμούμεθα, ἐτέρους δὲ ὡς ἀπλῶς περὶ τίνων ἀποθαιρομένους, οὗτω καὶ ἐπὶ τῶν τεθνηκότων δυνατὸν τὸ αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὥστε ἐκ τούτου 15 δῆλον ὡς οὐ τὴν ἀντιδιγομένην τῇ εἰδωλοποίᾳ καὶ τῇ προσωποποίᾳ ἡθοποίαν εἰς τὰ τοιαῦτα διαιρεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν γεννητικήν· πλὴν ίστέον, ὅτι τεύτην τὴν, εἴτε ὑποδιαιρεσιν εἴτε ἐπιδιαιρεσιν δεῖ καλεῖν, κακίζει δὲ Γεωμέτρης λέγων αὐταῖς λέξεσιν οὔτως· οὗτοι τῶν ἡθο- 20 ποιῶν ἀπό τε τῶν προσωποποιῶν καὶ εἰδωλοποιῶν διαιρούμενων, πάλιν αὐτὰς τὰς ἡθοποίας λαβόντες τῶν πρὸ ἡμῶν τινὲς οὕτω διαιροῦσι, μᾶλλον δὲ γύρουσιν, εἰ δέον εἰπεῖν· αἱ μὲν γάρ αὐτῶν εἰσὶ παθητικαὶ, αἱ δὲ ἡθικαὶ, αἱ δὲ μικταὶ, πρῶτον μὲν ἀγροοῦντες ὅτι καὶ πᾶσα ἡθο- 25 ποια μικτή· σύγκειται γάρ ἐκ προσώπου καὶ πράγματος· ἔπειτ' ὅτι καὶ τὸ πάθος οὐχ ἡ λέπη οὐρον, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄργη, καὶ ὁ οἰκτος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν πάθων· τρίτον ἀγροοῦντες, ὅτι κάν ταῖς παθητικαῖς πολὺ τὸ τοῦ ἡθούς ἐζαταίμενται· ἀλλ' ἡμεῖς τὰ πλειονε τούτων καταλι- 30 πόντες οὗτοι συντομερεῖον, ὡς δέον ἡμῖν δοξεῖ, καὶ ἀριθμετερον τὴν τούτου διαιρεσιν ποιησόμεθα· πᾶσα μὲν οὖν ὥσπερ ἔφην ἡθοποία μικτή, τὰ τέλεια καὶ αὐτὴ

μιμούμενη τῶν ζητημάτων, καὶ οὐ πρόσωπον ἔχουσα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ δί τοὺς λόγους ποιούμεθα· πρῶτον μὲν οὖν σκοπητέον τὸ πρόσωπον, ὅπως τὸ αὐτὸν πολλάκις μὲν ἀπλοῦν, πολλάκις δὲ σύνθετόν
 5 ἐστιν· ἀπλοῦν μὲν, οἷον γεωργὸς, ὥγτωρ, στρατηγός· σύνθετον δὲ, οἷον πατὴρ γεωργός· καὶ τὸ παράδειγμα,
 τίνας ἂν εἴποι λόγους πατὴρ γεωργὸς φιλοσοφοῦντα τὸν
 νιὸν ὄρῶν. ὁρᾶς ὅπως ἐκ τε τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἡ σύνθεσις. ἀλλοτε δὲ ἐκ δυοῖν ἐπιτηδευμά-
 10 τῶν, οἷον ὥγτωρ ἀριστεύς· ἐπὶ δὲ τῶν κυρίων ὄνομάτων
 οὐ δυοῖν πολλάκις σύνθεσις μόνον· ἀλλὰ καὶ τοιῶν καὶ
 τεσσάρων καὶ πλειόνων ἐστιν εὔρειν, οἷον τίνας ἂν εἴποι
 λόγους Ἀχιλλεὺς ἐπὶ πόλεμον ἔξοπλίζων τὸν Πάτροκλον·
 ἐνταῦθα καὶ νεότητος ἥθος καὶ στρατηγικοῦ καὶ ἥρωος·
 15 εἰ δὲ καὶ τὰ πολλὰ δεῖ τῶν ἐπιτηδευμάτων συνάπτειν καὶ
 μουσικοῦ, καὶ ὅσα πεπαίδευται παρὰ Χείρωνι· ἀλλὰ τὰ
 μὲν πρόσωπα τοιαύτην ἔλαχον τὴν φύσιν, καὶ τὴν διαιρεσιν· τὰ δὲ πράγματα καὶ αἱ ἥθοποικίαι συνίστανται
 πῇ μὲν πάθη, πῇ δὲ καὶ ὑποθῆκαι· ὥστε καὶ καθόλου
 20 πρὸς δύο ταῦτα διαιρεῖσθαι, τό τε πραγματικὸν καὶ τὸ
 παθητικόν· καὶ παθητικὸν μὲν οὐκ, ἐν τῷ λύπῃ μόνον
 ὑπόκειται, ἀλλὰ καὶ ὀργὴ καὶ ἔλεος καὶ θάμβος καὶ
 πόθος· συμπλέκεται δὲ καὶ ταῦτα πολλάκις, ὥσπερ δὴ
 καὶ τὰ πρόσωπα· οἷον τίνας ἂν εἴποι λόγους Μήδεια
 25 τοὺς παῖδας ἀποσφάττειν μέλλουσα, θεωρεῖται γὰρ ἐν-
 ταῦθα καὶ ὀργὴ κατὰ τοῦ Ἰάσονος, καὶ οἶκτος περὶ τῶν
 παίδων· καὶ πάλιν τίνας ἂν εἴποι λόγους Ἀχιλλεὺς ἐπὶ
 τῷ Πατρόκλῳ κειμένῳ, λυπεῖται γὰρ ἄμα καὶ οἰκτείρει,
 καὶ πενθεῖ τὸν Πάτροκλον, ὀργίζεται δὲ τοῖς Τρωσὶ καὶ
 30 τῷ Ἐκτορὶ· καὶ περὶ τοῦ πολέμου βουλεύεται· καὶ ὁ
 γεωργὸς ὁ πρώτως θεασάμενος θάλασσαν, εἰ καὶ τισιν
 ἥθικὸν ἔδοξε μόνον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἥθος περὶ τὸ πρόσω-
 πον θεωρεῖται μόνον· ἡ δὲ ὄψις ἔχει τὸ πάθος· πάθος

γὰρ τὸ Θάμβος, ὥστε καὶ ὡς γεωργὸς μὲν τινας λόγους ποιήσεται· ἀλλὰ καὶ ὡς πρώτως ἴδων θάλασσαν· καὶ τὸ μὲν φρυνύμενος, τὸ δὲ ἐκπληττόμενος, τὸ δὲ εἰκάζων· ἔφημεν καὶ τοῦ πραγματικοῦ τόπου τὴν ἡθοποίην μετέχειν, ὅτι ἡ σὺν τῷ πάθει ἡ καὶ τοῦ πάθους χωρὶς ὑπο- 5 θήκη τις ὑπόκειται καὶ παραίνεσις. οἶον τινας ἐν εἴποι λόγους φιλόσοφος ἀνὴρ πρὸς τὸν νιὸν εἰς παιδευτήριον αὐτὸν ἀποστέλλων· ἡ καὶ Νέστωρ πρὸς Ἀρτίλοχον, ἡ Ὀδυσσεῖς πρὸς Τηλέμαχον, ὁ μὲν τῆς ἵππικῆς αὐτῷ τὸν λόγους ὑποτιθέμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν μνηστηροφορίαν 10 αὐτὸν διερεθίζων. Ἡθος μὲν γὰρ ἡ βουλὴ· πάθος δὲ φίλος πεσών· οὐ δοκεῖ τῷ Γεωμέτρῃ τὴν βουλὴν εἶναι ἡθος, ἀλλὰ ταύτην μὲν πρᾶγμα λέγει· ἡθος δὲ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, πάθος δὲ τὸν τοῦ Πατρόζλου θάνατον. καὶ γησιν ὁ αὐτὸς, μὴ πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων εὐπορίας ἡμᾶς δεῖν ἐνταῦθα γυμνάζεσθαι, ἀλλὰ πρὸς μόνα τὰ ἡθη⁷ τῶν ἀνθρώπων· καὶ σκόπει τὰ ἐκείνου αὐταῖς λέξειν ἔχοντα οὕτως· οὐκ ἄγνοῶ δὲ, ὅτι τινὲς τῶν περὶ ἡθοποίης διαλαβόντων καὶ τοὺς προτρεπτικοὺς καὶ τοὺς παραμυθητικοὺς λόγους εἰς ταύτην 20 ἀνήγαγον καὶ τῶν ἀριστῶντων ἐκείνοις κειμέναιων· ἀλλὰ τί ἀν οὕτως μὲν ἡθοποίηι τῶν τοιούτων διαφέροιεν λόγων; πῶς δὲ οὐ κάκεναι περιτταὶ ἀν διφθεῖεν; εἴγε καὶ τὰ τούτων κειμέλαια ἐνταῦθα προσεξετάσομεν· ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ τὰς ἡθοποίης μᾶλλον ὑπὸ τοὺς προτρεπτικοὺς καὶ 25 τοὺς λοιποὺς θετικοὺς ἀγαγεῖν, ὡς μέρος ποτὲ λόγου· καὶ ταῦται θεοὶ μὲν πρὸς τὰ ἡθη μόνα τῶν ἀνθρώπων γυμνάζεσθαι· ἐν ἐκείνοις δὲ καὶ πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων εὐπορίας· διττῆς γὰρ οὕσης εὐρέσεως καὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν ὡς εἰπεῖν λίγοις τῆς μὲν προσωπικῆς, τῆς δὲ πραγμα- 30 τικῆς, πρῶς μὲν τὴν προσωπικὴν διὰ τῶν ἡθοποιῶν γυ-

⁷ Vind. Ἡθ.

μητεῖόμεθα μόνον, πρὸς δὲ τὴν πραγματικὴν διά τε τῶν προτρεπτικῶν καὶ τῶν λοιπῶν θετικῶν. τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριθόνιος συνορῶν ἐν τοῖς κοινοῖς κεφαλαιοῖς τὴν ἡθοποιίαν διεῖλεν, ἢ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν 5 κίνησιν ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν τριῶν μόνων χρόνων· ἃ καὶ αὐτὰ μὲν περὶ πραγμάτων, ὅμως δὲ τῶν ἀριθμόντων προσώπων ἐπάστῳ· ἔστι μέντοι ποτὲ μικτὰς ἡθοποιίας εὑρεῖν, ἐν οἷς οὐ τὸ ἡθος μόνον ὑπόκειται τοῦ λεγοντος, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ σκεπτόμεθα· 10 οἶον τίνας ἀν εἴπῃ λόγους φιλόσοφος τὸν νιὸν πέμπων εἰς παιδευτήριον· ἢ τίνας ἀν εἴπῃ λόγους Ἀχιλλεὺς ἐπὶ Πατρόκλῳ κειμένῳ βουλευόμενος ἔξελθεῖν εἰς πόλεμον· ἐνταῦθα οὐκ ἡθος μόνον ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα· ἡθος μὲν γὰρ τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, πρᾶγμα δὲ ἡ βουλή· ἀλλὰ καὶ 15 πάθος, ὁ τοῦ Πατρόκλου θάνατος· ἀφ' ὧν γνωστέον, ὅτι τριπλαῖ καὶ τετραπλαῖ πολλάκις ἡθοποιίαι παρὰ τοῖς παλαιοῖς εύρισκονται· εἰσὶ καὶ μόνως ἡθοποιίαι καθαραῖ· οἶον τίνας ἀν εἴπῃ λόγους γεωργὸς πρώτως ἵδων θάλασσαν· οὔτε γὰρ σκέψις ἐνταῦθα τοῦ πράγματος, 20 οὔτε πάθος· εἰ μὴ καὶ αὐτὸ τὸ θαῦμα πάθος εἴπῃ τις ἄν· ἀλλ' ἡμεῖς νῦν ἀπλούστερον γυμναζόμενοι πρὸς τὰ ἡθη μόνα τὰ τῶν λόγων ἡθη ἀσκήσομεν· ὅτε δὲ καὶ προτρεπτικὸς, μᾶλλον δὲ πάντας τοὺς συμβουλευτικὸν προσλαβώμεθα λόγους, τότε καὶ τὰ τοιαῦτα μαθεῖν ἀ- 25 γαγκαῖον· ἐπεὶ κάκενο πρὸς πᾶσιν ἀναγκαῖον εἰδέναι, ὅτι καὶ πάσης τελείας ὑποθέσεως εἰς δύο ταῦτα διαιρουμένης, καθάπερ ἔργημεν, προσωπικάς τε καὶ πραγματικάς εύπορίας, πρὸς μὲν τὸ ἡθος τοῦ λεγοντος τὸ παρὸν ἡμᾶς γυμνάζει προγνήνασμα, πρὸς δὲ τὴν εὐπο- 30 ρίαν τοῦ πράγματος τὰ λοιπὰ τῶν προγνηνασμάτων πάντων, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς διαιρέσεως τῶν κεφαλαιῶν βιβλίον, καὶ τρίτον τὸ τῆς τῶν ἐπιχειρημάτων εὐρέσεως καὶ τῶν ἐπὶ τούτοις ὄμοιο πάντων νοημάτων. ὥστε οὐκ εὐλόγως

τινὲς ἡπόρησαν, ὡς εἴπερ ἐν ταῖς ἡθοποιίαις καὶ τὸ εἶδος τοῦ πράγματος καὶ τὸ ἥθος ἀνασκοποῦμεν τοῦ λέγοντος, φὰ δὴ καὶ τοὺς λόγους προσανατίθεμεν, τί ἀν αἱ ἡθοποιίαι τὰν τελείων διενέγκοιεν ὑποθέσεων; εἰ γὰρ καὶ πιθανὸν τὸ ἀπόρημα, ἀλλ’ οὐκ ἀληθές. εἰ γὰρ καὶ πολλὰς ἐν ταῖς ἡθοποιίαις ἀμφότερα περισχονται, τό τε πρᾶγμά φησι καὶ τὸ ἥθος, οἷον τίνας ἀν εἴπῃ λόγους ἀριστεὺς γέρων ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν νιὸν προτρεπόμενος, ἀλλ’ ἐνταῦθα πρὸς τό τοῦ λέγοντος μόνον ἥθος ἐγγυμαζόμεθα· πρὸς γὰρ τὴν τελείαν τῆς προτροπῆς διαίρεσιν οἱ προτρεπτικοὶ καὶ οἱ θετικοὶ γυμνάζουσιν ἡμᾶς λόγοι. διὸ κανταῦθα μηδὲ τὴν τελείαν αὐτῶν τῶν κεφαλαίων παραληπτέον διαίρεσιν, ἀλλὰ τινὰ τῶν χρησίμων, καθὼς καὶ οἱ πρὸς ἡμῶν φασὶν, ἐπιχειρητέον, ἀστε τῷ ἀριθμῷ λόγῳ μηδὲ τοὺς προτρεπτικοὺς ὑπὸ τὰς ἡθοποιίας ἐμπίπτειν, ἀλλὰ τούναντίον τὰς ἡθοποιίας ὑπὸ τοὺς προτρεπτικούς.

Ἐργάσῃ δὲ τὴν ἡθοποιίαν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόνῳ, τὰ δὲ συντόμως ἔχει· εἰ μὲν οὖν τὸ πρῶτον, διῆλοιτο ἀν ὁ οὕτως ὄνομαζόμενος ἀδρὸς χαρακτήρ. τρεῖς γάρ φησιν εἶναι χαρακτῆρας, ἀδρὸν, ταπεινὸν καὶ μίσον. καὶ ἀδρὸς μέν ἐστιν ὁ κομπηραῖς λέξεις κεκαψυκευμένος, εὐληπτον δὲ τοῦν ἔχων· ταπεινὸς δὲ ἐστιν ὁ ἴψηλῷ υῷ διαλεγόμενος, εὐληπτα δὲ ὁ γῆματα ἔχων. μέσος δὲ ἐστιν ὁ μηδὲ κομπηραῖς λέξεσιν συγκειμένος, μηδὲ διεδιάγενστον τοῖν ἔχων. εἰ δὲ τὸ δεύτερον, διῆλοιτο ἀν ὁ γοργὸς καὶ κομπατικός· χρησιμώτατος γὰρ οὗτος ἐν ἡθοποιίᾳ, ὡς ὑπὸ αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ πάθους τὸ ἀσθμα διακοπόμενον τοῦ λέγοντος.

Ἔνθηρι. ἀνθηρός ἐστι χαρακτήρ ὁ διὰ λέξεων συγκειμένος ἀνθηρόν. ἀνθηρὰ δὲ λίξεις αἱ λαμπραὶ καὶ οἵοι περικαλλεῖς καὶ ἄνθειοι ἐπικνίαται· ὅπερ γὰρ τὴν ὄμοσιν τὰ ἄνθη, οὕτω καὶ τὸν τοῦν αἱ λαμπραὶ καὶ

ηδεῖαι καὶ οἰον κομμωτικὰ τῶν λέξεων ἥδουσι. τίνες δὲ εἰσὶν αἱ τοιαῦται, περιττὸν λέγειν, αὐτοῦ τοῦ Ἐρμογένους ἐν τῷ περὶ ἴδεων κάλλιστα καὶ ἀριθμέστατα περὶ αὐτῶν διειληφότος, ἐν οἷς περὶ λαμπρότητος διαλαμβάνεται. ὁ δὲ Γεωμέτρης ἀνθηρὸν λέγει χαρακτῆρα τὸν ἡδὺν καὶ ἀβρόν· ἀβρὸς δὲ, φησὶ, λόγος, εἴτε κατ’ ἔννοιάν τε καὶ μέθοδον, εἴτε κατὰ λέξιν· κατὰ μὲν οὖν ἔννοιαν, ὅτε μυθικάς τινας καὶ ἐρωτικάς λαμβάνομεν. κατὰ δὲ μέθοδον, ὅταν γλυκέως αὐτὰς καὶ ἀφελῶς λαμβάνωμεν 10 προφέροντες. κατὰ δὲ λέξιν, ὅταν ἐπιθέτοις πολλάκις καὶ ποιητικοῖς ὄντοις ἡ καθαροῖς, γλυκέα γὰρ καὶ τὰ καθαρὰ, ἡ δριμέσιν ἡ καὶ τροπικοῖς, ἀλλὰ λίαν μετρίοις, καὶ κατὰ φράσιν εὐφώνοις καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι παρομοίοις χρώμεθα.

15 Ἀπολύτῳ, ἀσυνδέτῳ, ἀφέτῳ, ἐλευθέρῳ· δῆλοι δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἐπιφερόμενον τὸ, ἀπηλλαγμένῳ πάσῃς πλοκῆς τε καὶ σχήματος. τινὲς δὲ φασιν ἀπόλυτον γίνεσθαι χαρακτῆρα, ἡνίκα ἐν ἐκαστον κῶλον πεπληρωμένην ἔχει τὴν ἔννοιαν καὶ μὴ ἔστιν ἐξηρτημένον τὸ ἐν τοῦ ἑνός. 20 οἶον ἐπειδὴ γὰρ πολλῶν καὶ μεγάλων ἡμῖν ἐπεισφρησάντων δεινῶν, καὶ μυρίων ἐπελθουσῶν τρικυսιῶν, ὁρᾶς πῶς ἔστιν ἐκκρεμῆς ἡ ἔννοια καὶ οὐχ ὡς ἐν τῷ „οἵαν ἀνθ’ οίας ἀλλάσσομαι τύχην“ καὶ τοῖς ἔξῆς τοῦ γυμνάσματος κώλοις. Ἀπηλλαγμένῳ πάσῃς πλοκῆς τε 25 καὶ σχήματος· πλοκῆς λέγοι ἀν τῶν ὑπερβατῶν καὶ περιόδων καὶ τῶν τοιούτων, ὅσα καὶ τῇ φράσει πέπλευται. σχήματος δὲ τῶν περικαλλῶν πάντων σχημάτων, οἷον τοῦ καινοπρεποῦς καὶ τῶν ἄλλων. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς σχήμασι δεῖ καλλωπίζεσθαι τὸν ἄπαξ ὑπὸ τοῦ πά- 30 θους ἀλόντα καὶ τὸν οἰκτοὺς κινεῖν παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς βούλόμενον. τινὲς δὲ ζητοῦσι καὶ πῶς δυνατὸν σχήματος ἀπηλλάχθαι τὸν λόγον, ὅπου πᾶς λόγος ἐξ ἀνάγκης διὰ σχήματος γίνεται· καὶ ἀδίνατόν τινα ἀσχημάτιστον εὐ-

φεθῆναι λόγον. καὶ γαμεν τὸ σχῆματος εἰρῆσθαι ἵ διὸ
τὰ περικαλλῆ τῶν σχημάτων, ὡς καὶ ἀνωτέρῳ εἰρήκα-
μεν, ἵ διὰ τὰ συνεχῶς ἀλλαττόμενα καὶ μεταβαλλόμενα·
ἔστι γὰρ σχῆμα ἵ ὑπαλλαγὴ τοῦ λόγου ὡς φέρε εἰπεῖν,
ἐὰν ἔξ ἐλεγκτικοῦ εἰς ἐρωτηματικὸν μεταβῆ, καὶ ἐκ τού- 5
του πάλιν εἰς ἔτερον.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΤΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Τίνας ἂν εἶποι λόγους Νιόβη κειμένων τῶν παίδων;

Περὶ τῆς Νιόβης ιστόρηκεν ἐν τῇ κδ' ὁ αὐτῷδις δ
Ομηρος, ὅτι γνή τις ἦν εὕπαις καὶ πολύπαις, ἥτις καὶ 10
συνδιητάτο καὶ συνῆν τῇ Λητοῖ. ἐξύθρισε δὲ, κατὰ τὸν
πατέρα τὸν Τάνταλον, καὶ ἐλοιδορήσατο τῇ Λητοῖ, φα-
μένη κρείττων εἶναι, οὐ κατὰ τὸ πολύπαις μόνον ἀλλὰ
καὶ κατὰ τὸ εὕπαις τυγχάνειν· ἵ μὲν γὰρ πολλῶν παίδων
καὶ καλλίστων μήτηρ ἐστίν, ἵ δὲ Λητώ δύο μόνον, Ἀπόλ- 15
λωνος καὶ Ἀρτέμιδος, οἷς ἡ Λητώ κινηθεῖσα διὰ μὲν
Ἀπόλλωνος τοὺς ἄγρενας νιοὺς ἀνεῖλε, διὰ δὲ Ἀρτέμιδος
τὰς θηλείας, τῶν πολλῶν ἐκείνων θυσιῶν καὶ τιμῶν τῆς
Νιόβης ὀλιγωρήσασα. Ἐστι δὲ τὸ προκείμενον ἐς μελέ-
την τῷ σοφιστῇ οὔτε προσωποποιίᾳ, οὔτε εἰδωλοποιίᾳ, 20
ἀλλ᾽ ἡθοποιίᾳ· οὐ γὰρ τεθνεὸς πρόσωπον ἐνταῦθα καὶ
τοῦ λέγειν πανσάμενον παρεισάγεται, ἀλλὰ ζῶν καὶ λέ-
γειν δυνάμενον. ἔστιν οὖν καὶ ἡθοποιίᾳ αὕτη, κατὰ μὲν
τὸν Αρθένιον παθητικὴ μόνον, κατὰ δὲ τὸν Ἰεωμέτρην
καὶ ἡθικὴ καὶ παθητικὴ, τουτέστι μικτὴ, καὶ τοῦτο πρό- 25
δικὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρων ἡμῶν εἰρημένων.

Οἵαν ἀνθ' οἵας τύχην ἀλλάσσομαι. ⁸ τὸ οἴαν
σχετλιαστικὸν, τὸ δὲ οἵας θαυμαστικόν. Ἀπαις ἡ πρὸν
εὕπαις δοκοῦσσα. τοῦτο ὡσαεὶ κατασκενύ ἐστι· φημὶ
δῆ τοῦ οἴαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύχην· μορογονῷ γὰρ 30

8 Cod. ἀλάσσομαι.

λέγει. διατὶ εἶπον τὸ οἷαν ἀνθ' οἵας ἀλλάσσομαι τύχην,
διότι ἄπαις εἰμὶ ἡ νῦν εὑπαίσ δοκοῦσα. ξητοῖσι δέ τινες,
διὰ τί τῇ ἄπαιδις τῆς πολυπαιδίας ἀντικειμένης ὁ σο-
φιστὴς τὸ ἄπαις τῷ εὑπαίσ ἀντέθηκε. καὶ λέγοντιν ὅτι
5 θέλων εἰς ἀρρύτητα τὸ πάθος ἀνενεγκεῖν, καὶ δεῖξαι,
ὅτι μὴ μόνον πολλῶν, καὶ ἀπλᾶς πάντων, ἀλλὰ καὶ κα-
λῶν ἐστερήθη παίδων.

Καὶ μήτηρ ἐνὸς οὐχ ὑπάρχω παιδὸς, ἡ πολ-
λῶν τοῦτο δόξασα πρότερον. ἵνα μήτις ἐν τῷ ἀνω-
10 τέρῳ κώλῳ ἔνδειαν ἀκοίσας τὴν ὀλιγότητα νοήσῃ, τοῦτο
ἐπιφέρει τὴν παντελῆ διὰ τούτου τῶν παιδῶν προβαλλο-
μένη στέρησιν. τινὲς καὶ τοῦτο ξητοῦσιν, ἀνθότου σκο-
πὸν ἔχων ἐν πρώτοις εἰπεῖν τὰ ἐνεστῶτα, οὕτω γὰρ καν
τῇ μεθόδῳ τὸν ἐνεστῶτα ἥξισε προτάττειν τῶν ἄλλων,
15 καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀρχεσθαι, ἀναγμήνυντι τῷ ἐνεστῶτι τὸν
παραφηκότα· τὸ γὰρ οἷαν ἀλλάσσομαι τύχην, καὶ τὸ
ἄπαις εἰμὶ, καὶ τὸ περιῆσταται μοι τὸ πλῆθος εἰς ἔν-
δειαν, καὶ τὸ μήτηρ ἐνὸς οὐχ ὑπάρχω παιδὸς ἐνεστῶτός
εἰσι χρόνον. τὸ δὲ ἀρθ' οἵας καὶ τὸ ἡ πολλῶν μήτηρ
20 δόξασα πρότερον καὶ τὸ ἡ πρὸν εὑπαίσ δοκοῦσα παρα-
χηκότος. καὶ γαμεν ὅτι οὐχ ὡς πάντως ἔχων σκοπὸν
περὶ αὐτῶν διαλαβεῖν οὕτω περὶ αὐτῶν νῦν διέξεισιν,
ἀλλὰ πρὸς αἴξησιν μᾶλλον τῶν παρόντων καὶ τὴν ἐν
συγκρίσει δείγωσιν ταῦτα διαλαμβάνει.

25 Π πολλῶν τοῦτο δόξασα. τὸ δόξασα οὐκ ἀντὶ⁹
τοῦ ιατην ὑποληγθεῖσα⁹ ἐνταῖθα κεῖται, ἀλλὰ τού-
ναντίον ἀντὶ τοῦ δόξαν πολλὴν ἐν τῶν παιδῶν παρὰ πάν-
των λαβοῦσα· οὕτως ὁ Γεωμέτρης.

Τὸ γὰρ εἰς πειραν ἥκον ἀνιαρόν εἰς ἀφαί-
30 ρεσιν. τοῦτο απὸ τοῦ ἐν τῷ Θουκυδίῃ ἐπιταφίου ἔλαβε,
παραγράσας αὐτό. ἔχει δὲ ἐν ἐκείνῳ οὕτως· καὶ λύπη

9 Vind. ὑπολειφθεῖσα.

οὐχ ὡν ἀν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαιθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἀν ἐθᾶς γινόμενος ἀφαιρεθεῖη. Καὶ κατὰ ταῦτα Ταυτάλου βεβαιῶ τὸ γένος τοῖς ἀτυχήμασιν· ζητεῖται διατὶ καν τῷ παρωχηκότι μηειαν ποιεῖται τῶν ἐνεστώτων. καὶ λεγούσιν, ὅτι εἰκότως τοῦτο 5 ποιεῖ. δεὶ γὰρ, φασίν, ἀεὶ καθάπερ ψίζεις ἔχεσθαι τοῦ συμβάντος, ἀφ' οὗπερ καὶ αἱ αἰτίαι τῶν λόγων.

Καὶ νῦν ἐκατέρων παίδων κεῖται μοι¹⁰ γένος. ζητεῖται διατὶ τοῦ ἐκατέρων ἐπὶ δύο μόρων λαμβανομένου ἐνταῦθα ἐπὶ πολλῶν τοῦτο λαμβάνει ὁ σοφιστής. καὶ 10 ὅτι κάρτανθα ἐπὶ δύο τινῶν θλήφθη, φημὶ δὴ τῆς τῶν ἀρχέρων καὶ τῶν θηλειῶν φίσεως· τὸ γὰρ ἐκατέρων ἥ- γουν ἀρχέρων καὶ θηλειῶν, ἥγουν νιῶν καὶ θυγατέρων.

Καὶ θρηγεῖν ἀπορώτερον δὲ κατέστη σεμιρότερον. καὶ ὅπερ, φησὶ, τοῖς ἀρθρώποις ὅσιον καὶ σεμιρόν, 15 τί τοῦτο τὸ θρηγεῖν τοὺς νεκροὺς, τοῦτο έμοι ἐστιν ἀπορώτατον. τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὸ πλῆθος· οὕτε γὰρ πάντας ἄμα οἴα τε θρηγεῖν ἥν, καν τεκαστον δὲ ἴδιας διεῖλεν ἥ- πόρησεν, τίνα ἀν προτιμήσῃ τῶν ἄλλων. Ποι τρά- πωμαι; τίνων ἀνθέξομαι; ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα με- 20 ταρθαίρει, καὶ συνεχῶς μεταλλάττεται, τὸ τῶν ἀλινόντων γνιάττων ἴδιον. εἰώθασι γὰρ οἱ ἀλινότες ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα μεταπιδῆν, ὡς δυσαρεστοῦντες καὶ βαρέως ἐπὶ τοῖς παροῦσι διατιθέμενοι. ἔστι δὲ μνοία τοιαῦτα καὶ παρὰ τῷ Λέροπιδῃ, ὃν ἔστιν ἐν καὶ τό·¹¹ πᾶ βῶ; πᾶ στῶ; 25 πᾶ κεῖσθαι;

Τίνων ἀνθέξομαι, ποίων ἀνθέξουμαι; ποίων ἀν- τιλάθωμαι; ποίων φροντίσω πρώτων, καὶ τὰ εἰς ταφὴν αὐτοῖς χορηγήσω;

Ἐπιλειπούσι πρὸς τὰς συμφεράς αἱ τιμαὶ· 30 ἡ τοῦτο λέγει, ὅτι ἡ τιμὴ ἦν ἐπιμήθην παρὰ τῶν θεῶν

10 Vind. γέρ. Aphthon. μοι.

11 Ηεσύβα 1028.

ἐπὶ τῇ εὐπαιδίᾳ παραβαλλομένη πρὸς τὴν παροῦσαν συμφορὰν ἀποδέεται τούτων, ἢ ὅτι αἱ ὄφειλόμεναι τοῖς νεκροῖς ἐπιτάφιοι τιμαὶ ἐπιλείπουσιν ἔμοὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κειμένων. ἵν' ἡ ἀπόλονθον τοῖς ἀνωτέρῳ. Παρὸν 5 αἰτῆσαι θεοὺς ἐτέραν ἀλλάξασθαι φύσιν. ἀντὶ πτωσις ἀντὶ τοῦ παρόντος, ἥγουν δυνατοῦ ὄντος. Μίαν τῶν ἀτυχημάτων τιθεμαι λύσιν, μεταστῆναι πρὸς τὰ μηδὲν αἰσθανόμενα. ἐνταῦθα ὡσανεὶ προσφητεύει τὰ μέλλοντα. καὶ γὰρ μυθολογεῖται, μεταξὶ 10 βληθῆναι τὴν Νιόβην εἰς λίθον, ὃς ἐν τῷ Σιπύλῳ ὑπάρχων ὅρει ὁρᾶται δακρύων. Ἐστι δὲ τοῦτο μῦθος· τὸ γὰρ ἀληθὲς οὔτως ἔχει. ἀνδριάντα τῆς Νιόβης ἐκ λίθου οἱ παλαιοὶ ποιήσαντες ἔστησαν ἐν τῷ Σιπύλῳ ὅρει· ἔστι δὲ ὑπὸ τὴν γῆν, ἐφ' ἣς ὁ ἀνδριάς ἴσταται, πηγὴ κε- 15 κρυμμένη, ἀφ' ἣς διά τυνος μηχανῆς εἰς τὸν ὅφθαλμον τοῦ ἀγάλματος ἀνατρέχον τὸ ὕδωρ νομίζειν ποιεῖ τὸν δακρύντας, ὅτι δακρύει τὸ ἀγάλμα.

Tίνας ἀν εἴπη λόγους ὁ τῆς βασιλείας ἐκπεσὼν Μίχαηλ, τῶν βασιλειῶν ἀπελαυνόμενος.

20 Φεῦ μοι τῶν παρόντων δεινῶν! οὐαὶ μοι τῶν περιεστάτων κακῶν! οἴά μοι καὶ ὅσα τὰ δυσχερῆ ἀνθρώπων καὶ οἵων τῶν ἀγαθῶν ἢ τύχη ἀθρόουν ἐπήνεγκε. νῦν γὰρ ἐκ τῶν βασιλειῶν κακῶς ἀπελαύνομαι, ὁ ποὶν μεγαλοπρεπῶς ἐν τούτοις τιμώμενος, ὑφ' ὧν τε τὸ ποὶν ἔσαι 25 καὶ θεῷ εὐηγμούμην, ὑπὸ τούτων νῦν κακῶς ἀκούω, καὶ λίθοις ὡς κατάκοιτος βάλλομαι· ἀλλ' οἵμοι πρὸς τὴν προγονικὴν ἀπελαύνομαι κακοδαιμονίαν. ἔμοὶ μὲν γὰρ πένης ἦν ὁ πατήρ, τέχνην πρὸς τὸ ἀποξῆν μετερχόμενος βάναυσον. ὁ δὲ πρὸς πατέρος μοι θείος τῆς βασιλείας 30 δραξάμενος, ὡς οὐκ ἀφειλε, διάδοχόν με ταύτης, ὡς οἴκ ἔδει, κατέστησεν. ἀφ' ἣς εἰς τὴν πατρικὴν καὶ πάλιν συνωθοῦμαι περίαν. ἀλλ' εἴθε μοι καὶ μέχρι τούτου τὰ δεινὰ σταίη, καὶ μὴ πορρώτερω τῆς πατρικῆς δυστυχίας

ἡ πονηρά προχωρήσεις τύχη. δέδοικα γὰρ, μὴ πρὸς τὴν ἐκπτώσει τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ἡδίστου φωτὸς στερηθήσομαι.

Cap. XII.

ΠΕΡΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ.

Τινὲς μετὰ τὸ διήγημα αὐθις ἀξιοῦσι τὴν ἔκφρασιν 5 τάττεσθαι διὰ τὸ καὶ αὐτὴν τοῦ διηγηματικοῦ εἶναι τόπον. καὶ γὰρ φασὶν, ὅτι τριῶν ὄντων τῆς διηγήσεως εἰδῶν, ἀπλοῦ, ἐγκατασκεύου, ἐνδιασκεύου, τοῖς μὲν δυσὶ τοῖς προτέροις γνωμάτεις τὸ διήγημα, τῷ δὲ τελευταίῳ τῷ ἐνδιασκεύῳ ἡ ἔκφρασις. Ἐτεροι δὲ καὶ μετὰ 10 τὸν κοινὸν τρόπον αὐτὴν τάττουσιν, ὁ μέντοι ἀγθόνιος καὶ οἱ ἀζοιβέστεροι τῶν πρὸ αὐτοῦ μετὰ τὴν ἥθοποιῶν. εἰ γὰρ διότι τοῦ διηγηματικοῦ ἔστι τύπου ἡ ἔκφρασις, διὰ τοῦτο συντακτέα ἔσται τῷ διηγήματι, ὁφεῖλει καὶ ἡ 15 θέσις καὶ ἡ τοῦ νόμου εἰςφορὰ τεθῆναι πρὸ τοῦ κοινοῦ τόπου. εἴγε ταῦτα μὲν τοῦ ἀγωνιστικοῦ είσι μέρος, ὁ δὲ κοινὸς τόπος τῶν ἐπιλόγων. ἄλλως τε δὲ εἰ καὶ ἀμφότερα ταῦτα, τό τε διήγημα καὶ ἡ ἔκφρασις πρὸς τὰς διηγήσεις συμβάλλονται, ὥστε τὸ μὲν διήγημα πρὸς τοὺς ἀποικιλωτέρους καὶ ἀπλουστέρους τρόπους τῆς διηγήσεως 20 συμβαλλόμενον, οὗτοι δ' ἂν εἶναι οἱ παχυμερῶς τὰ πράγματα λέγοντες, προετάγη ὡς εὐκολώτερον. ἡ δὲ ἔκφρασις πολλῷ τούτου ὑστερον τέθειται, ὡς ποικιλωτέραι οὖσαι καὶ μείζονος δεομένη τῆς ἔξεως. παρόσον καὶ τῷ ποικιλωτέρῳ τῶν διηγημένων τρόπῳ ἡμᾶς ἐγγυμάτει, τῷ 25 ἐνδιασκεύῳ. καὶ ὥσπερ ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ εὐρέσεως βιβλίῳ περὶ διηγήσεων διαλαβὼν καὶ τούς τε τρόπους ταίτης καὶ τὰ δι' ὃν ὁ τε ἐγκατάσκευος τρόπος καὶ ὁ ἀπλοῦς γίνεται διδάξας τὸν τῆς ἐνδιασκεύου διηγήσεως

πλατυσμὸν οὐχ ὅμοῦ τούτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ τέλει τοῦ τρί-
του τόμου ἐδίδαξεν, οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος μετὰ τὸ διή-
γημα, τὸ πὴ μὲν πρὸς τὸν ἀπλοῦν τρόπον τῆς διηγή-
σεως ἡμᾶς προγνωνάζον, διὰ τὸ παχυμερῶς ἐν αὐτῷ τὰ
5 πράγματα λεγεσθαι, πὴ δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐγκατάσκενον
διὰ τε τὴν αἰτίαν καὶ τὴν τῶν ἄλλων περιστατικῶν ἐν
τούτῳ γνωμένην συμφόρησιν, πολλὰ θεῖς μεταξὺ ἄλλα
γνωνάσματα ἐν ὑστέρῳ τάττει τὴν ἐκφρασιν, ἵτις τοῦ
ἐνδιασκενούν ἔστι τύπον· τινὲς μέντοι διὰ τοῦτο λέγοντιν
10 οὐ μετὰ τὸ διήγημα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἡθοποιῶν μᾶλλον
τὴν ἐκφρασιν δεῖ τάττεσθαι· ἐπεὶ γὰρ, φασὶ, περὶ τὰ
αὐτὰ καταγίνεται ἡ ἐκφρασις περὶ ἂν καὶ ἡ ἡθοποιῶν
καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἐκ-
φρασις, περὶ πρόσωπα γὰρ καταγίνεται καὶ περὶ πρά-
15 γμάτα, καὶ φούς τε καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα καὶ φυτά,
καὶ ἡ ἡθοποιῶν δὲ ὥσαύτως· ἡ γὰρ πρόσωπόν ἔστιν τὸ
ὑποκειμενὸν καὶ τοὺς προσίκοντας αὐτῷ περιτίθεμεν λό-
γους, καὶ ποιοῦμεν εἰδωλοποιῶν ἡ ἡθοποιῶν· ἡ πρᾶγμα
ἡ καὶ φούς, ἡ τόπος, ἡ ἄλογον ζῶον ἡ φυτόν· καὶ ποιοῦ-
20 μεν προσωποποιῶν· ἐπεὶ οὖν, φασὶν, περὶ τὰ αὐτὰ κα-
ταγίνεται ἡ ἐκφρασις, περὶ ἂν καὶ ἡ ἡθοποιῶν καὶ τὸ
ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις, εἰκότως συντε-
τάχθαι αὐτοῖς· εἰ γὰρ καὶ τὸ διήγημα παρεπόμενα ἔχει
τὰ περιστατικὰ, οἷον τὸ πρόσωπον, τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ
25 λοιπά, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν συνίσταται μόνον ἐκ τούτων, οὐ
μὴν καὶ περὶ αὐτὰ καταγίνεται πάντα, περὶ μόνον γὰρ
τὸ πρᾶγμα καταγίνεται τὸ διήγημα. ἐκ γὰρ τοῦ διηγή-
ματος πρᾶγμά τι διηγούμενα μόνον, ὡς καὶ ὁ δρισμὸς
αὐτοῦ δείκνυσι, διήγημα, λέγων, ἐστὶν ἐκθεσις πράγμα-
30 τος γεγονότος ἡ ὡς γεγονότος. ἡ δὲ ἐκφρασις περὶ ταῦ-
τα πάντα σχεδὸν καταγίνεται. καὶ γὰρ πρόσωπον ἐκφρά-
ζομεν, καὶ καὶ φούς καὶ τόπους, ἄλογα ζῶα καὶ φυτά.
οὕτω μὲν οὖν ἐλέγχονται οἱ τῷ διηγῆματι συντάγγοντες

τὴν ἐκφρασιν. οἱ μέρτοι μετὰ τὸν καινὸν τόπον ταύτην
 τιθέντες ἀμαρτάρουντι πρὸ τῆς συγχρίσεως καὶ τῆς ἡθο-
 ποιίας. ιστέον δὲ ὅτι ὥσπερ τὸ διηγῆμα καὶ πρὸς τὰ
 τοῖς εἴδη τῆς ὁμοιοτητὸς ἐλέγετο συντελεῖν, καὶ πρὸς
 πάντα τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ, οὕτω δὴ καὶ ἡ ἐκφρασις⁵
 πρὸς αὐτὰ ταῦτα λέγεται συντελεῖν. καὶ γὰρ πρὸς τε τὸ
 δικαιοικὸν εἶδος καὶ πρὸς τὸ συμβούλευτικὸν συμβαλεῖται,
 παρόστοι καὶ οἱ δικαιῶμενοι ἢ οἱ βουλευόμενοι τόπους
 πολλάκις ἐκφράζονται ἢ καιροὺς ἢ τι τοιοῦτον ἔτερον,
 ἐν οἷς τὸ ἀδίκημα ἢ τὸ εἰνεργέτημα δοκεῖ πεπρᾶχθαι. ἢ¹⁰
 καὶ ἐν οἷς ὁ πόλεμος συνέβη ἢ συμβήσεται· καὶ πρὸς τὸ
 παντογνωτικὸν. καὶ γὰρ οἱ παντογνωτικοῦτες τόπους πολλά-
 κις ἐκφράζονται, ἢ καιροὺς ἢ τι τοιοῦτον ἔτερον. ὥσπερ
 δὲ πρὸς τὰ εἴδη, οὕτω δὴ καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ λόγου
 συντελεῖει ἡ ἐκφρασις, παρόστοι καὶ οἱ λογογραφοῦντες¹⁵
 ὁρτοφερεῖς τῇ διασκενῇ πῆ μὲν ἐν ταῖς διηγεσεσι χωνται,
 πῆ δὲ ἐν τοῖς ἀγώστιν, ἐν ταῖς παραδειγματικαῖς πίστε-
 σι, πῆ δὲ καὶ ἐν ἐπιλόγοις. πλὴν τοῦτο σημείωσαι, ὅτι
 τὸ μὲν διηγῆμα καὶ πρὸς τὰ προϊόντα ἐλέγετο τοῖς εἰς-
 αγομένοις συμβάλλεσθαι, διὰ τὸ καὶ διηγηματικὸν ἔσθ²⁰
 ὅτε ἐν λόγοις προοιμίον τίθεσθαι. ἡ δὲ ἐκφρασις ὡς τοῖς
 ἐξηγούμενοις τὸ παρόν βιβλίον δοκεῖ, οὐ συμβάλλεται
 πρὸς ταῦτα, ἄτεχνον γὰρ, γαστὶ, τὸ ἐκ προοιμίων χωρεῖ,²⁵
 πρὸς τὴν ἐκφρασιν. ιστέον δὲ ὅτι διαιρέσθει ἐκφρασις διη-
 γήματος, καθὸ τὸ μὲν ψιλὴν ἔχει ἐκθεσιν πράγματος,²⁵
 ἡ δὲ πειράται θεατὰς ἴργασσασθαι μικροῦ τοὺς ἀκούον-
 τας, καὶ καθὸ τὸ μὲν τὰ καθόλου, ἡ δὲ τὰ κατὰ μέρος
 ἐξιτάζει· οἷον διηγήματα μέν ἐστιν τὸ εἰπεῖν· ἐπολέμη-
 σαιν Ἀθηναῖς οἱ Ηελοποννήσιοι. ἐκφρασις δὲ, ὅτι τοιἀ-
 δε καὶ τοιῷδε παρασκενῇ ἐχρήσαντο καὶ τοιῷδε τρόπῳ³⁰
 τῆς ὀπλιστευσ.

1 Vind. καρῆ.

Ἐνφρασίς ἐστι λόγος περιηγηματικός. περιηγεῖσθαι ἐστι τό τινα προϊέναι τινὸς καὶ δεικνύειν αὐτῷ, ἡ μήπω τεθέαται. τὸν τοῦτο δὲ διαπρατόμενον περιηγητὴν φαμεν. καὶ ὁ Λουκιανὸς εἰςάγει τὸν Μίκυλλόν² 5 τινι λεγόνται περιηγησαὶ μοι τὰ ἐν Ἀιδον. καὶ τὸν ποιητὴν δὲ διὰ τοῦτο περιηγητὴν ὀνόμασαν, ὅτι διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων ὥσανεὶ τὴν ὑγήλιον πᾶσαν προϊών ἡμῶν δείχνυσι ποταμούς τε καὶ λίμνας καὶ χώρας, ἔθνη τε καὶ διαφόρους τῆς γῆς ποιότητας. καὶ ὁ λόγος οὖν τῆς ἐκ-¹⁰ φράσεως περιηγηματικός ἐστι κατὰ πάντας ἐοικώς ἐκείνῳ, καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον.

Ἐνφραστιέον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα. ίστέον ὅτι αἱ εἰκόνες τῶν προσώπων ἦτοι οἱ ἀνδριάντες εἰς τὰ πρόσωπα ἀναφέροντες, καὶ αἱ τούτων¹⁵ ἐκφράσεις προσώπων λέγονται ἐκφράσεις. ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν πραγμάτων καὶ αἱ τῶν καιρῶν εἰκόνες, εἰ ἀνθρώπουν φέροιεν σχῆμα, καὶ πολλάκις γὰρ θέρος γράφοντες ἢ εἰρήνην ἢ μάχην ἀνθρώπους ζωγραφοῦσσι· καὶ αὐταὶ γὰρ πρόσωπα λέγονται, καὶ αἱ τούτων ἐκφράσεις προσώπων²⁰ ἐκφράσεις.

Καιρούς τε καὶ τόπους. ζητεῖται τί διαφέρει καὶ ρός τε καὶ χρόνος. καὶ φασι διαφέρειν, καθόδι ὁ μὲν χρόνος περιεκτικόν τι πάντως, οὐ μόνον ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρεληλυθὼς, καὶ ὁ μέλλων, οἷον εἴ τις τὸν παρελθόντα²⁵ τα βίον ἐκφράζει, οἷος ἐκεῖνος ἦν, καὶ οἷος ὁ νῦν. ὁ δὲ καιρὸς μερικός τε καὶ ὠρισμένος. οἷον ἔαρ, θέρος, χειμῶν, καὶ πάλιν ἡμέρα, νύξ. καὶ αὐθις πρωΐα, μεσημβρία καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐτι ζητεῖται διατί μὴ τὸν χρόνον ἀλλὰ τὸν καιρὸν εἶπε δεῖν ἐκφράσειν. καὶ ὁ μὲν Σαρδέων φησὶν, ὅτι διὰ τοῦ καιροῦ καὶ τὸν χρόνον συμπεριέλαβεν. ὁ γὰρ καιρός, φησὶν, ὁ αὐτός ἐστιν τῷ χρόνῳ.
ἐγὼ

2 Vind. Μίκυ

τινὶ λέγοντι. ad marg. loc.

ἔγὼ δὲ φαίνων ἂν ὅτι ὁ μὲν χρόνος ἀδόξιστος ὥν οὐχ οἶδες
ἐστιν ὑποβληθῆναι ἐκφράσει, ὁ δὲ καιρὸς ὥν ὀρισμένος
πάντως ὑποπεσεῖται. ἔτι ξητοῦσι, διατί μὴ καὶ ὁ τρόπος
καὶ ἡ αἰτία ἐκφράζεται. καὶ εἰ ἐκφράζεται, καὶ τὰ τοι-
αῦτα, πῶς οὐχὶ καὶ τούτων ἐμημονευσεν ὁ Ἀριθόριος.⁵
καὶ ἴμεις λέγουμεν καὶ πρὸς τοῦτο οἷα καὶ ἐν τῷ ἐγκωμιώφ
πρὸς τοὺς ἀποροῦντας, διατί ὁ τρόπος καὶ ἡ αἰτία οὐκ
ἐγκωμιάζεται, εἰρήκαμεν· ὁ δὲ Γεωμέτρης τάδε φησί.
Πάντα τὰ περιστατικὰ ἐκφραστέον πλὴν τῆς αἰτίας.
κατασκευῆς γάρ ιδιον ἡ αἰτία. κανὸν που πολλάκις ἐν 10
ταῖς ἐκφράσεσι καὶ ταύτην παραλαμβάνωμεν, ἀλλ’ ὡς
καὶ αὐτὴν κατασκευάζοντες τὴν διασκευήν· δεῖ γάρ καὶ
τοῦτο πρὸς τοὺς ἄλλους εἰδέναι, ὅτι μὴ κατ’ ἐκφρασιν
μόρον προΐεναι δεῖ, ἀλλὰ καὶ αἰτίας τῶν ἐκφραζομέρων
προηγεῖν τοῦ καλῶς ἔχειν ζηστον. ἅμα τε γάρ πρὸς 15
ἔπαινον ταῦτα τῶν ἐκφραζομένων γίνεται καὶ ποικιλότε-
ρος ὁ λόγος καὶ ἐπιτερπέστερος ἀποτελεῖται σύμμικτος
σχεδὸν ὥν, ἡ τότε πλεῖστον ὡς ἐκ κατασκευῆς ὅμοιος καὶ
διασκευῆς συντιθέμενος. Ἐπεὶ δὲ πάντα τὰ τῶν περι-
στατικῶν ταῖς ἐκφράσεσιν ὑποπίπτειν χωρὶς τῆς αἰτίας 20
ἀπεγινάμεθα, φέρεται δέ τις καὶ διαφορὰ πρὸς ἄλλή-
λους παρὰ τῶν παλαιῶν, τὸν τρόπον οἱ μὲν μὴ ἔχειν
ὑπόστασιν, μήτε μὴν ἐκφράζεσθαι δυνατὸν ἀπεγαίνον-
το, ὡς οἱ περὶ Ερμιγόρων τε καὶ Ἀψίνην, οἱ δὲ καὶ αὐ-
τὸν ἀναγκαῖως ἐκφράζεσθαι, ὡς οἱ περὶ Θέωντα τὸν Ηλα- 25
τωνικόν. τοσοῦτον καὶ περὶ αὐτοῦ διαλάβωμεν, ὡς οὐ-
δέτερον ἀσφαλῆς, οὕτε τὸ ἐκφράζεσθαι λέγει ἀεὶ, καθά-
περ ἐπὶ τῶν κατασκευῶν τῶν τε ὅπλων καὶ τῶν μηχα-
νημάτων οἵμαι, ὡς ἡ τοῦ Ὁμήρου ὄπλοποιΐα· οὕτε τὸ
μὴ ἐκφράζεσθαι, ἀλλ’ ἐνδέχεται καὶ ἀμφότερα καὶ δεῖται 30.
ταῦτα γινώσκειν, οὐχ ὡστε τὰ τῶν παλαιῶν διεργίνειν
μόρον, ἀλλὰ καὶ καὶ οὐτοὺς διαιρεῖν καὶ μελετῆν ἀμ-
φοτέρως δύνασθαι. εἰ μὲν γάρ ἀπλᾶς τὰς θέσεις τῶν τε

ὅπλων καὶ τῶν μηχανημάτων ἐκφράζομεν ἢ τῶν πόλεων, οὐ τῶν τρόπων ἢ ἐκφρασις, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ μὴ τὰ σχήματα καὶ τὰς θέσεις, ἀλλὰ τὰς τέχνας ἢ καὶ τὰς ὕλας, ὑφ' ᾧν κατεσκευάσθησαν, τότε τῶν τρόπων 5 φανερῶς που ἐκφρασίς γίνεται. ὥσπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· εἰ μὲν γὰρ οἵα τις ἦν καὶ ὅπως εἶχε κατὰ τῆς ἐκφράσεως τὸ πρᾶγμα παραλαμβάνεται, εἰ δὲ ὅπως τε ὑπὸ Ἡφαίστου κατεσκευάσθη καὶ τίσι τέχνας καὶ τίσιν ὕλαις, καὶ τίσιν ὄργάνοις, καὶ ὅπως τὰς σφύρας ἐπὶ τοῦ 10 ἄκμονος ἔθηκε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοῦ τρόπου λέγομεν εἶναι τὴν ἐκφρασιν. συμπίπτει δέ ποτε ἀμφότερα, ὥστε τὸν τρόπον ἐκφράζοντας μηκέτι δεηθῆναι τῆς τῶν πραγμάτων ἐκφράσεως. ἀλλ' οὐκ ἀεί. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ διηρημένως φαίνεται, καὶ φανερώτερον τοῦτο μᾶλλον ἐπὶ τῶν 15 πόλεων, ἐν αἷς ἡ τε θέσις καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος παραλαμβάνεται. καὶ αὖ πάλιν πρὸς τὸ ἀρχαιότερον ἀνατρέχοντες τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς οἰκοδομὴν καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν ὕλην καὶ τὴν περιγραφὴν καὶ τὸν χρόνον παραλαμβάνομεν. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ πρᾶγμα ταύτης, ἐν 20 δὲ τούτῳ καὶ τὸν τρόπον ἐκφράζομεν. ἔστιν οὖν ἀποκεκριμένη τῇ ἐκφράσει ἡ αὐτία μόνη ὡς κατασκευάζουσα μᾶλλον ἢ ἐκφράζουσα τὸ διήγημα.

“Ωσπερ Ὁμηρος· γυρὸς ἔην ὄμοισι μελανοχρόος οὐλοκάρηνος· ἀπὸ κεφαλῆς ἄρξασθαι ὀφείλων 25 οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τοῦ μέτρου.

‘Ως αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης τὸν λιμένα τῶν Θεσπρωτῶν εἶπε Χειμέριον. τὸ αὐτὸς ἐνταῦθα οὐ κατ’ ἔξοχὴν μᾶλλον ἀλλὰ δεικτικὸν, ὡς πρὸς τὸ, ὥσπερ ὁ συγγραφεὺς, καὶ γὰρ συγγραφία ἐκεῖ τὸν Θουκυδίδην 30 ἔλεγε· τὸν λιμένα τῶν Θεσπρωτῶν εἶπε Χειμέριον.³ „ἐπειδὴ προσέειχεν τῇ κατὰ Κερκύραν ἥπειρῳ καὶ ἀπὸ

3 Thuc. I, 46.

λευκάδος πλέοντες οἱ Κορίνθιοι ὁρμῶσανται εἰς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἑλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος Ἀγύρη· ἔξεισι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχεροντία λίμνη ἐσ θάλασσαν, διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς 5 γένειν ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. ὁρεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ἣν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον.⁴ οὐ καλὸς ὡς ἔοικεν ὁ περίβολος τοῦ λιμένος ἦν, ὡς αὐτὸς τὸ σχῆμα ἐδίλου, καὶ διὰ τοῦτο Χειμέριον αὐτὸν ἐκά- 10 λεσεν.

"Ωσπερ ὁ συγγραφεὺς. συγγραφέα ὁ Ἀριθόνιος τὸν Θουκυδίδην φησὶ κατὰ τὸ ἔξαιρετον, ὡσπερ καὶ ποιητὴν τὸν Ὁμηρόν φαμεν, καίτοι πολλῶν καὶ ἄλλων περιηρνότων, καὶ δίκτορα ὄμοιώς τὸν Αἰγασθένην οὐκ ὀλί- 15 γων περιηρνότων τῶν ὥρηρων. Πράγματα δὲ ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν καὶ ἐν αὐτοῖς. ὡσπερ ἐπὶ τῶν προσώπων ἀπὸ κειμαλῆς ἐπὶ πόδα προσήκει χωρεῖν ἐκφράζοντας, οὕτως ἐπὶ τῶν πραγμάτων, φησὶ, δεῖ λέγειν τὰ προγεγονότα, εἴτα ἐκεῖνα, αὐτὰ δὲ τὰ ἐκφράζόμενα προστιθέναι, 20 ἐπὶ τούτοις τὰ ἀποθησόμενα. Πράγματα δὲ ὡς ναυμαχίας ἡ πεζομαχίας ὡσπερ ὁ συγγραφεὺς· τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους^{3*} καὶ ἀμα τῇ τῶν Πλαταιέων ἐπιστρατείᾳ Ἀθηναῖοι δισκιλίοις ὄπλιταις ἐαυτῶν καὶ ἵππεῦσι διακοσίοις, λιτράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, καὶ Βοτ- 25 ταιῶν,⁴ ἀκμάζοντος τοῦ σίτου. Ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν Λύριπίδου, τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ ὑπὸ Σπάρτων τῇ Βοτικῇ τὸν σῖτον διέφευρον. ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρίσειν ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδον προσόρτων. προσπεμψάντων δὲ τοῦ Οἰλινθον τῶν οὐ ταῦτα βούλομέρων, 30 ὄπλιται ἡλθον καὶ στρατιὰ ἐς φυλακὴν, ἷσ επεξελθού-

^{3*} Thuc. II, 79. ⁴ Laur. Vind. Βοτιαίους constanter.

σης ἐκ τῆς Σπαρτώλου, ἐς μάχην καθίστανται Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ μὲν ὀπλῖται τῶν Χαλκιδέων καὶ ἐπίκουροί τινες μετ' αὐτῶν νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτωλον, οἱ δὲ 5 ἵππεῖς τῶν Χαλκιδέων καὶ τὸ ψιλὸν νικῶσι τοὺς Ἀθηναίους ἵππεας καὶ ψιλούς. εἶχον δέ τινας πελταστὰς ἐκ τῆς Κρουσίδος γῆς καλούμενης. ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὄλύνθου, καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοί, ὡς εἶδον θαρσήσαντες 10 τοῖς τε προγινομένοις,⁵ καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἤττωντο, ἐπιτίθενται αὐθις μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἵππεων καὶ τῶν προεβοηθησάντων τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις, ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὅπότε μὲν ἐπίοιεν,⁶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνεδίδοσαν. ἀπο- 15 χωροῦσι δὲ ἐνέκειντο⁷ καὶ ἐσηκόντιζον. οἴ τε ἵππεῖς τῶν Χαλκιδέων προσιππεύοντες ὥστε ἀν δοκοίη προσέβαλλον· καὶ οὐχ ἦκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν Ἀθηναίους καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολὺ· καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι εἰς τὴν Ποτίδαιαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς τοὺς ὑποσπόνδους 20 κομισάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι, καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες. οἱ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ Βοιωταῖοι τρόπαιον ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν. κατὰ πόλεις.⁸ καὶ αὕτη μὲν 25 πεζομαχίας ἡ ἔκφρασις· ναυμαχίας δὲ ἐκείνη παρὰ τῷ αὐτῷ συγγραφεῖ, ἐκ τῆς δευτέρας τοῦ Θουκυδίδου συγγραφῆς. Τὸ δ' ἐκ⁹ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ἔνυμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισσαίου κόλπου ναυτικὸν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ,⁹ ὥπως μὴ ἔνυμβοηθῶσιν οἱ

---

5 Vind. προγινομένης. 6 in Codd. superscriptum: ἐπείγοιεν. 7 Vind. Laur. ἐν ἐκείνοις ἦσαν. correxī e Thuc. 8 Thuc. II, 83. 9 Thuc. Κνήμῳ. Vind. Κνήμων.

ἀπὸ θαλάσσης^{9*} ἄνω [οἱ] Ἀκαρνᾶνες, οὐ παραγίνεται, ἀλλ’ ἡναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς¹⁰ ἡμέρας τῆς δὲ Στράτῳ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἰ-
ζοσι ταῖς τῶν Ἀθηναίων αἱ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ· δὲ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτή-⁵
ρει βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ Κο-
ρίνθιοι καὶ οἱ ξύμιαχοι ἐπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμα-
χίαν, ἀλλὰ στρατιωτικάτερον παρεσκευασμένοι ἐς τὴν
Ἀκαρναίαν, καὶ οὐκ ἄν οἰόμενοι πρὸς ἐπτὰ καὶ τεσσα-
ράκοντα ταῖς, τὰς σφετέρας, τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους¹⁰
εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ποιήσασθαι ναυμαχίαν. Ἐπειδὴ μέν-
τοι ἀντιπαραπλέοντας ἴώρων αὐτοὺς παρὰ γῆν σφῶν
κομιζομένων καὶ ἐπὶ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντι-
πέρας ἥπερον διαβαλλόντων ἐπ’ Ἀκαρναίας κατειδον
τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὔξινου¹⁵
ποταμοῦ¹¹ προεπλέοντας σφίσι, καὶ οὐκ ἔλαθον υπετὸς
ἐφορισάμενοι, οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ
μέσον τὸν πορθμόν. στρατιηγοὶ δὲ ἡσαν μὲν καὶ κατὰ
πόλεις ἐκάστων οἱ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ Μα-
χάων καὶ Ἰσοκράτης καὶ Ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν Ηε-²⁰
λοπονήσιοι ἐτάξαντο κύκλῳ τῶν νεῶν, ὡς μέγιστον οἷοί¹²
τε ἡσαν, μὴ διδόντες διέπλουν, τὰς πρώρας μὲν ἔξω,
εἴσω δὲ τὰς πρώμας, καὶ τά τε λεπτὰ πλοῦτα, ἀ ξυρέ-
πλει, ἐντὸς ποιοῦνται, καὶ πέντε ταῖς τὰς ἄριστα πλεού-
σας, ὅπως ἐκπλέοιεν, διὰ βραχέος παραγινόμενοι, εἴ ποι²⁵
προεπλέοιεν οἱ ἐναντίοι. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν
ταῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυρίζον
ἐς ὄλιγον, ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλεόντες καὶ δόκησιν παρί-
χοντες αἵτινα ἐμβαλεῖν. προείρητο δὲ αὐτοῖς ὑπὸ Φορ-
μίωνος μή ἐπιχειρεῖν ποὺν ἄν αὐτὸς σημήνῃ. ἥλπισον³⁰

9* Vind. Θάλασσαν. sq. οἱ μετις inclusi.
παρὰ τῆς ἡμέρας.

10 Vind.

11 Vind. Εὔξινον πότιον.

γὰρ ἀντῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῇ πεζῇ, ¹²
 ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα
 ταραχῆν παρέξειν. ¹³ εἴ τ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ
 πνεῦμα, ὑπερ ἀναμένων τε παρέπλει, καὶ εἰώθει γίνεσθαι
 5 ἐπὶ τὴν ἔω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν
 ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῶν ἐνόμιζεν εἶναι, ὅπόταν βυύληται,
 τῶν νεῶν ἄμεινον πλεονσῶν, καὶ τότε καλλίστην γενέ-
 σθαι· ὡς δὲ τὸ πνεῦμα κατήει, καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἥδη
 οὖσαι ὑπὲρ ἀμφοτέρων τοῦ τε ἀνέουν, τῶν τε πλοίων
 10 ἄμα προσκειμένων ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νῆī προσέ-
 πιπτε, καὶ τοῖς κοντοῖς διωθοῦντο· βοῆ δὲ χρώμενοι καὶ
 πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ, οὐδὲν κατή-
 ξουν οὔτε τῶν παρηγγελμένων οὔτε τῶν κελευομένων,
 καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἀναφέρειν ἐν κλύδωνι,
 15 ἃν θρωποὶ ἀπειροι τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς
 ναῦς παρεῖχον, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαί-
 νει καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον καταδύονται
 τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν. ἐπειτα δὲ καὶ πάσας ἡ χω-
 ρήσειαν διέφερον, καὶ κατέστησαν ἐς ἀνάγκην μὲν
 20 μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ'
 εἰς ¹⁴ Πάτρας καὶ Δίμην τῆς Ἀχαΐας· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι
 καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες τούς τε ἄν-
 δρας τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν ἀνελόμενοι ἐς Μολύκοιν
 ἀπέπλεον, καὶ τρόπαιον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ρίῳ ^{14*} καὶ
 25 ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι ἀνεχώρησαν εἰς Ναύ-
 πακτον.¹⁵

Λεῖ δὲ ἐκφράζοντας πρόσωπα μὲν ἀπὸ τῶν πρώτων
 ἐπὶ τὰ τελευταῖς ἴέναι, τοντέστιν ἀπὸ κειφαλῆς ἐπὶ πό-
 δας· ὡς ἔχει παρ' Ὁμήρῳ ἐν τῇ βῆται ὁ αψωδίᾳ ¹⁵ τὸ,
 30 φοξὸς ἔην κειφαλή, φεδρὴ δὲ ἐπειήροθε λύχνη·

12 Vind. πεζῇ.

13 παρέξειν Vind. om. 14 Vind.

φεύγει δὲ Εὐπάτρας.

14* Vind. διέφ.

15 v. 219.

ἢ οὐδ' ἐνταῦθα κατὰ τέχνην ἔξεργασεν Ὁμηρος διὰ τὴν τοῦ μέτρου ἀνάγκην. καὶ γὰρ πρὸ αὐτοῦ λέγει·

Φολκὸς ἦν, χωλὸς δὲ ἐτερον πόδια, τῷ δέ οἱ ὕμω

Κυρτώ ἐπὶ σιηθος συνοχωκότε.

Πράγματα ¹⁶ δὲ ἐπιχειρίσομεν ἀπὸ τῶν προγεγονότων ⁵ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς γενομένων, καὶ τῶν ἐπισυμβαινόντων· οἷον εἰ πολέμου λέγομεν ἐκφρασιν, πρῶτον μὲν τὰ πρὸ τοῦ πολέμου διεξέλθωμεν, τὰς στρατολογίας, τὰ ἀναλώματα, τὸν φόβον, τὴν χώραν δημομένην, ¹⁷ τὰς πολιορκίας, εἴτα τὰς συμβολὰς, τὰς σφαγὰς, τὰ τραύ- ¹⁰ ματα καὶ τὸν θάγατον καὶ τὰ πάθη, ¹⁸ εἰφ' ἄπασι δὲ τῶν μὲν τὴν ἄλωσιν καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὴν δουλείαν, τῶν δὲ τὴν νίκην καὶ τὰ τρόπαια καὶ τὸν παιᾶνας, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν ταῖς προεκτεθείσαις εἰς παράδειγμα ἐκ τοῦ συγγραφέως ἐκφράσεσιν. ¹⁹

Καιροὺς δὲ καὶ τόπους ἀπὸ τῶν περιεχόντων καὶ ἐν αὐτοῖς ὑπαρχόντων· τινὲς τὸ περιεχόντων ἀρτὶ τοῦ ἀπὸ τῶν περιεχομένων φασὶ τεθεῖσθαι ἀττικῶς, ὡς εἶναι ὅμοιον τῷ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· „ἢν δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ γύσεως ἴσχὺν δηλώσας, ²⁰ καὶ διαφερόντως τι ἐς ¹⁹ αὐτὸ μᾶλλον ἄξιος θαυμάσαι·“ ὃ ἀντὶ τοῦ θαυμασθῆναι ἔστι· τινὲς δὲ οὕτως ἐδημηνεύονται· τὸ ἐκ τῶν περιεχόντων· τοῦτο γὰρ φασὶν εἰπεῖν, ἵνα εἴαν λειψῶνται ἐκφράσαι βουληθῶ, τοῦ περιέχοντος αὐτὸν τόπου μηδημονεύσας πρότερον, καὶ ἀρκούντως τὰ ²⁵ περὶ ἐκείνου εἰρηκώς ὅδῷ προβαίνων τὰ περὶ τοῦ λειμῶνος ἐκφράσω. ²⁰ εἴαν δὲ περὶ τιος ἡμέρας ἢ νυκτὸς τυ-

16 Hermog. c. 10. p. 48. 17 Vind. τοὺς τὴν χώραν διομήνους. correcxi ex Theone p. 241, 15. 18 Vind. πάθη. ad marg. πάθη. Laur. πάθη, sed ita scriptum, ut cum πάθη possit permutari. 19 εἰς Vind. em. — Thuc. I, 138. 20 Vind. ἐκφράσω.

χὸν ἐκφράσαι ὁρμῆθης, ὡς πνιγώδης τις ἦν, τῆς πορείας ²¹ μνησθεὶς πρότερον καὶ διεξελθὼν ἵκανῶς τὰ ἐκείνης ἐπὶ τὴν προκειμένην ἥμέραν ἢ νύκτα τῷ λόγῳ βαδιῆ. Τῶν δὲ ἐκφράσεων αἱ μὲν εἰσιν ἀπλαῖ, ⁵ αἱ δὲ συνεζευγμέναι· καὶ ἀπλαῖ μὲν, ὡς αἱ πεζομαχίαις ἢ ναυμαχίαις ἐκφράζουσαι· τὴν τῆς ναυμαχίαις ἐκφρασιν ὁ μὲν Ἀφθόνιος καὶ τις τῶν τὰ αὐτοῦ ἔξηγουμένων ἀπλῆν φασιν εἶναι· καὶ γάρ φησιν ὁ ἔξηγητής, ὅτι εἰ καὶ ἐμφαίνεται ὁ τόπος ἐν τῇ ναυ-¹⁰ μαχίᾳ ἡ Θάλασσα, ὅμως τὴν μάχην μόνην ἐκφράζομεν τὸν τόπον οὐ περιεργαζόμενοι· ὁ δὲ Γεωμέτρης τὴν τοι-¹⁵ αύτην δόξαν ἀναιρῶν καὶ διπλῆν τιθέμενος εἶναι τὴν τῆς ναυμαχίαις ἐκφρασιν, φησὶν ὅτι εἰ καὶ μὴ τὸν τόπον ἕγουν τὴν Θάλασσαν ἐν ταῖς ναυμαχίαις περιεργα-²⁰ ζόμεθα, ὅμως τὰ ἀπὸ τῆς θαλάττης κακὰ διηγούμεθα· ἔχει δὲ τὰ τοῦ Γεωμέτρου αὐταῖς λέξεσιν οὕτως· οὐχ ἀπλᾶς, οἵδε τὰς ἐκφράσεις ἐκφέρομεν, ἀλλὰ καὶ διπλᾶς, καὶ οὐ διπλᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τριπλᾶς ἔστιν ὅτε· καὶ ²⁵ ἐπὶ πλέον ἀπλᾶς μὲν, ὥσπερ ²² εἴτις ἐκφράζει μάχην ἢ ἑορτήν· διπλᾶς δὲ ὥσπερ εἰ ναυμαχίαν· εἰ γάρ καὶ ἀπλῆ τις τοῖς πολλοῖς ἔδοξεν, ὥσπερ καὶ ἡ πεζομαχία καὶ ἡ ἱππομαχία, ἀλλὰ τάκριβὲς εἰπεῖν διπλῆ τις καὶ αὕτη, ὡς οὐ μόνον τὸν ἀγῶνα πρὸς τὸν πόλεμον ἔχουσα, καὶ τὰ ἐκ τούτων τραύματα καὶ τὰς πληγὰς καὶ τὰς σφα-³⁰ γὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπὸ θαλάττης κακά· εἰ δὲ καὶ ἔτι προσθείμεν τὴν νυκτομαχίαν, καὶ τριπλῆ τις ἀν εἴη πάντως, καὶ εὐρηταὶ τι τοιοῦτον παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ἔτε τὴν ἐν Σφακτηρίᾳ νυκτομαχίαν ἐκφράζουσιν, ἐνταῦθα γάρ καὶ τι ἐπιπλέον, οὐ μόνον ἡ θάλασσα καὶ ἡ νὺξ καὶ ἡ μάχη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ μερικοῦ τόπου

21 Codd. Θορείας. scripsi πορείας.
τις περ.

22 Vind. ὡς εἰ

προσθήκη· μερικὸν δέ φημι διὰ τοὺς κοινοὺς, ὥσπερ ἐπὶ μὲν τῆς ναυμαχίας ἡ Θάλασσα, ἐπὶ δὲ τῆς πεζομαχίας ἡ γῆ· ἀλλ' αὐτῇ καὶ τὸν ιδιαίτερον ἔχει τόπον, τὴν Σφακτηρίαν, καὶ ὅπως ἐν δυσκωφίᾳ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔλους ἐμάχοντο, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἄλωσιν καὶ ὅσα τοι-⁵ αῦτα.

“Ωσπερ ὁ Θουκυδίδης τὴν ἐν Σικελίᾳ νυκτομαχίαν· τοῦτο ὁ μὲν Σαρδέων περὶ τῆς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς συγγραφῆς εἰςελεύσεως τῶν Θηβαίων εἰς Πλάταιαν νυκτὸς γενουμένης εἰρησθαι νομίζει· τὸ δὲ οὐ περὶ αὐτοῦ τῆς, ἀλλὰ περὶ τῆς νυκτερινῆς ἐπιθέσεως τῶν μετὰ τὴν Νικίου ἐπιστολὴν ἀμα Λημοσθένει εἰς Σικελίαν πλευσάντων καὶ τῇ Συρακουσίων πόλει ἐπιθεμένων, μᾶλλον εἴρηται ἐν τῇ ἴθδομῃ τῆς Θουκυδίδου συγγραφῇ.

Ἐκ τοῦ Θουκυδίδου· ²³ „Ἀημοσθένης ἵδων ὡς εἶχε τὰ πράγματα καὶ νομίσας οὐχ' οἷός τε εἶναι διατοίθειν ἔθούλετο τάχος ἀποχρήσασθαι τῇ παρούσῃ τοῦ στρατεύματος ἐπλήξει, καὶ ὅρῶν τὸ περιτείχισμα τῶν Συρακουσίων ἀπλοῦν τε ὃν καὶ εἰ κρατήσειε τις τῶν Ἐπιπολῶν τῆς ἀραβάσεως καὶ αὐθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ²⁰ ὁράντις ἢν αὐτὸν ληφθὲν ²⁴ ἡπείγετο ἐπιθέσθαι τῇ περίορῃ, καὶ ξυντομωτάτην ἤρετο διαπολέμησιν· πρῶτον ²⁵ μὲν οὖν τὴν τε γῆν ἐξελθόντες τῶν Συρακουσίων ἔτειμον καὶ οἱ Αθηναῖοι περὶ τὸν Ἀναπόν ²⁶ καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τὸ πρῶτον καὶ τοῖς πε-²⁵ χοῖς καὶ ταῖς ναυσίν· ἔπειτα δὲ μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Αημοσθένει πρότερον ἀποπειρᾶσθαι τοῦ περιτείχισματος· ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι κατεκαύθησαν ἀπὸ τοῦ τείχους αἱ μηχαναὶ ὑπὸ τῶν ἐναντίων, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῆ προσβάλλοντες ἀπεκρούσθησαν, οὐκέτι ἐδόκει ³⁰

23 VII. 42.

21 Vind. ληφθέντη.

25 Άντε πρῶτον

νετ ὁ in codd.

26 Vind. ἀναπόν.

διατρίβειν, ἀλλὰ πείσας τόν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους
 ἔυνάρχοντας, ἐπενόει καὶ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν
 ἐποιεῖτο· καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύνατον ἐδόκει εἶναι λαθεῖν
 προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας· παρήγγειλαν δὲ πέντε
 5 ἡμερῶν σιτία, καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντας
 λαβὼν καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων καὶ ὅσα ἔδει,
 ἦν κρατῶσι, ²⁷ τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ πρώ-
 του ὑπουροῦ καὶ Εὔρημέδων καὶ Μέραρδος ἀναλαβὼν τὴν
 πᾶσαν στρατιὰν ἔχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπολάς· Νικίας ἐν
 10 τοῖς τείχεσιν ὑπελέειπτο· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐ-
 ταῖς κατὰ τὸν Εὔρηλον, λανθάνουσι τούς τε φύλακας
 τῶν Συρακουσίων καὶ προεβάντες τὸ τείχισμα, ὃ ἦν αὐ-
 τόθι, τῶν Συρακουσίων αἰδοῦσι καὶ ἄρδας τῶν φυλά-
 κων ἀποκτείνουσιν· οἱ δὲ πλειόνες διαφυγόντες πρὸς τὰ
 15 στρατόπεδα, ἢ τῶν Ἐπιπολῶν ἦν τρία, ἐν μὲν τῶν Συ-
 ρακουσίων, ἐν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἐν δὲ τῶν ἄλ-
 λων ἔυμμάχων, ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον καὶ τοῖς ἔξακο-
 σίοις τῶν Συρακουσίων, οἱ καὶ πρῶτον κατὰ τοῦτο τὸ
 μέρος φύλακες ἦσαν τῶν Ἐπιπολῶν ἐγραῖσον· οἱ δὲ ἐβοή-
 20 θουν τε εὐθὺς καὶ αὐτοῖς ὁ Λημοσθένης καὶ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνούενοις προδιύμως ἔτρεψαν· καὶ
 αὐτοὶ μὲν ἔχάροντες εὐθὺς εἰς τὸ πρόσθεν, ὅπως τῇ πα-
 ρούσῃ ὁριῆτε τοῦ περαινεσθαι, ὥν ἔτενα ἥλθον, μὴ βρα-
 δεῖς γένωνται· ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης περιτείχισμα
 25 τῶν Συρακουσίων οὐχ ὑπομεγόντων τῶν φυλάκων, ἥ-
 ρονν τε καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον· ²⁸ οἱ δὲ Συρακού-
 σιοι καὶ οἱ ἔυμμάχοι καὶ ὁ Ιύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων· καὶ ἀδοκήτον τοῦ
 τολμήματος ἐν νυκτὶ σφίσι γενομένου παρέβαλλόν τε
 30 τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐ-
 τῶν τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν· προϊόντων δὲ τῶν Ἀθη-

27 Codd. ἐγκρατοῦ.

28 Vind. ἐπίσαργον.

ναιών συνταξίᾳ μᾶλλον ἥδη ὡς κερατηκότων καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαζημένου τῶν ἐναρτίων ὡς τάχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐμφόδου, αὐθις ἔνστραγῳσιν, πρῶτοι αὐτοῖς οἱ Βοιωτοὶ ἀντέσχουν, καὶ προσβαλόντες ἔτρεψάν τε καὶ ἐς φιγὴν κατέστησαν·⁵ καὶ ἐνταῦθα ἥδη ἐν πολλῇ ταραχῇ ἐγένοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲ πυθεσθαι ὄφειον ἦν, οὐδὲ ἀρ' ἐτέφων, ὅτῳ τρόπῳ ἔκαστα ἔντρηνέζθη· ἐν μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαμέστερα μὲν, ὅμως οὐδὲ ταῦτα οἱ περιγενόμενοι πάντα πλὴν τὸ καθ' αὐτὸν ἔκαστος μόλις εἶδεν· ἐν δὲ νυκτουμαχίᾳ ἡ¹⁰ μόρη δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι εἰδῆ; ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαυρῷ, ἐώφων δὴ οὕτως ἀλλήλους ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὼς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γυνῶσιν τοῦ οὐκείου ἀπιστεῖσθαι· ὀπλῖται δὲ οὐκ ὀλίγοι ἀλλήλων ἐν¹⁵ στεροχωρίᾳ ἀνεστρέψαντο· καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἥδη ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀγέττητοι ἐχώρουν· πολὺ δὲ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβίζει, τὸ δὲ προσσαρήνει, ὥστ' οὐκ ἡπίσταντο ποὺς ὅ τι χρὴ χωρῆσαι· ἥδη γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγε-²⁰ νιμένις ἐτετάραπτο πάντα καὶ χαλεπά ἦν ὑπὸ τῆς βοῖς διαγρῶνται· οἵ τε γὰρ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι διαγρόντες παρεκελεύοντο, κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι, ἀδύνατον ὃν ἐν νυκτὶ, ἄλλῳ τῷ σημῆναι καὶ ἄμα τοῖς προσφερομένοις ἐδέχοντο· οἵ τε Ἀθηναῖοι ἐξήγουν τε σφᾶς²⁵ αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον καὶ εἰς φίλον εἴη τῶν πάλιν ἥδη φενγόντων, πολέμιον ἐνόμιζον· καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ ξυνθήματος πικνοῖς χρώμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ τῷ γρῦπαι· σμίσι δὲ αὐτοῖς θόρυβον παρείχον ἄμα πάντες ἐρωτῶντες· καὶ τοῖς πολεμίνοις σαμέδες αὐτὸν κατέστη-³⁰ σιν· τὸ δὲ ἐκείνων οὐκ ὁμοίως ἡπίσταντο, διὰ τὸ κρατοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἡσσον ἀγνοεῖσθαι· μέγιστον δὲ καὶ οἰχεῖστα ἐβλαιψε καὶ ὁ παιωνισμός·

ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὡν ἀπορίαν παρεῖχεν. οἵ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσον Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν, ὅπότε παιωνίσειαν φόβον παρεῖχον τοῖς Ἀθηναίοις· οἵ τε πολέμιοι ὅμοιώς ὦστε συμ-
 5 πεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἀπαξ ἔταράχθησαν, φίλοι τε φίλους, καὶ πολῖται πολίτας, οὐ μόνον ἐς φόβον κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς χεῖρας ἀλλή-
 λοις ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο· καὶ διωκόμενοι κατὰ τε τῶν κρητινῶν οἱ πολλοὶ ὥπτοντες ἔαυτοὺς ἀπώλλυντο,
 10 στενῆς οὖσης τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως,
 καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ ὄμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἀνωθεν βαίνοιεν,
 πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν,
 ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διέφυγον·
 οἱ δὲ ὑστερον ἤκουοντες εἰσὶν οἱ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν
 15 κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· οὓς, ἐπειδὴ ἡμέρας ἐγέ-
 νετο, οἱ ἵππεῖς τῶν Συρακουσίων ἐπελάσαντες διέφει-
 ρον· τῇ δὲ ὑστεροίᾳ οἱ μὲν Συρακουσοι δύο τρόπαια
 ἔστησαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἢ ἡ πρόσβασις καὶ κατὰ
 τὸ χωρίον, ἢ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν· οἱ δὲ Ἀθη-
 20 ναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο· ἀπέθανον
 δὲ αὐτῶν τε ²⁹ οἰκὲ ὀλίγοι καὶ τῶν ξυμάχων.“

Τόν τε χαρακτῆρα ἀνειμένον ἐκφέρειν· περὶ
 ἀνειμένου χαρακτῆρος τελεώτατα μὲν τῷ περὶ ἀφελείας
 ἐντυγχάνοντες λόγῳ ἐν τῷ τῶν ἰδεῶν Ἐρμογένους βιβλίῳ
 25 μανθάνομεν· ὡς δὲ καὶ συντόμως εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ,
 ἀνειμένον λέγει χαρακτῆρα τὸν μὴ ἔχοντα πολυσυμφω-
 νίαν, μηδὲ συγκρουσμὸν συμφώνων ἐπιτηδεύοντα, ὡς ἔχει
 τό· Ἀτρεὺς σκῆπτρον κρούει· τῇ τῶν φωνηέντων δὲ
 μᾶλλον νεζηνότα ἐπαλληλίᾳ· Καὶ ὅλως ἀπομιμεῖσθαι τὰ
 30 ἐκφραζόμενα πράγματα· τοῦτο οἱ μὲν οὔτως ἡριήνευ-
 σαν, δέον ἐν ταῖς ἐκφράσεσι μὴ μόνον τὰ γεγονότα, ἀλ-

²⁹ Vind. τε ponit post ὀλίγα.

λὰ καὶ τὰ μὴ γενόμενα μὲν, ἐνδεχόμενα δὲ γενέσθαι λέγειν ὅτι γεγόνασιν· οἷον εἰ πόλειμον ἐκφράζομεν, μὴ μόνον λέγειν ὅπως συνέβαλλον αἱ φάλαγγες, ὑπερεῖχε δὲ τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ πρὸ τῆς συμβολῆς συννεφία καὶ σκότος καὶ βροντῶν ἥχοι βίαιοι, ⁵ καὶ ὅσα τοιαῦτα· ταῦτα γάρ, φησὶν, εἰ καὶ μὴ ἐγένοντο, ὅμως ἐπεὶ ἐνδεχόμενον ἦν γενέσθαι, λέγειν ἔξεστιν ὅτι ἐγένοντο· καὶ τοῦτο φασιν εἶναι τὸ ἀπομιμεῖσθαι τὰ ἐκφράζόμενα πράγματα. Ἐτεροι δὲ πάλιν οἱ καὶ ἀκριβέστερον ἐρμηνεύοντες τὸ ὁγτὸν λέγουσι τὸ ὄλως ἀπομιμεῖσθαι τὰ ἐκφράζόμενα πράγματα εἰδῆσθαι, ἵνα μὴ καθάπερ ἐν ἄλλῃ λοις, οὕτω δὴ καὶ ἐκφράζοντες ἀναγκαζόμεθα τὰ μεγάλα μικρῶς λέγειν, καὶ τὰ μικρὰ μεγάλως, καὶ τὰ δεινὰ μετρίως, καὶ τὰ μέτρα δεινῶς· καὶ τὴν μὲν φυγὴν μέτριον οὖσαν πρᾶγμα η̄ δρασμὸν δεινο-¹⁵ τέρως λέγειν η̄ ὑποχώρησιν μετριωτέρως λέγειν· καὶ τὴν δειλιαν οὐκονομίαν, καὶ τὴν σωφροσύνην ἡλιθιότητα, ἀλλ᾽ οἵα εἰσὶ τὰ πράγματα, τοιαῦτα καὶ λέγεται· καὶ φησιν, ὅτι ἐπειδὴ σκοπὸς τῷ ἐκφράζοντι ὑπὲρ ὅψιν ἀγαγεῖν τὰ ἐκφράζόμενα πράγματα, πάντως ἀνάγκη καὶ ταῖς ²⁰ φύσεσι τῶν πραγμάτων ἀκολουθεῖν καὶ τὰ μὲν δεινὰ δεινῶς λέγειν, τὰ δὲ τερπνὰ τερπνῶς, καὶ τὰ σεμνὰ σεμνῶς καὶ τὰ θαυμαστὰ θαυμαστῶς, καὶ ὄλως ἀπομιμεῖσθαι τὰ ἐκφράζόμενα πράγματα, καὶ μὴν οὐ πράγματα μόνον, ἀλλὰ καὶ καιροὺς καὶ τόπους καὶ πρόσω-²⁵ πα, καὶ τινα ἄλλα ἐκφράζομεν· η̄ πράγματα οὐ τὰ τοῖς προσώποις καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν περιστατικῶν ἀντιδιαλεγόμενα λέγει νῦν, ἀλλ᾽ ἀπλῶς πάντα, καν τόπος η̄, καν χρόνος, καν ἄλλο τι.

Αἱ ἀκροπόλεις δὲ ἔχα ταῖς πόλεσιν· ὅπερ εἴπεν ἐν τῇ μεθόδῳ, ὅτι δεῖ τὸν χαρακτῆρα ἐν ταῖς ἐκ-

φράσεσιν ἀνειμένουν ἐκφέρειν, τοῦτο ἐν προοιμίοις τῆς μελέτης ἐποίησεν, ἐπαγαγὼν τὸν δὲ σύνδεσμον, μὴ προειρημένου τοῦ μὲν ἀφελείας γὰρ καὶ γλυκύτητος τοῦτο, τὸ μὴ προηγησαμένου τοῦ μὲν ἐπαγαγεῖν τὸν δὲ, ὥσπερ 5 ἐκεῖνο δεινότητος, τὸ προτιθεμένου τοῦ μὲν μὴ ἐπιφέρειν τὸν δὲ, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς τεχνικοῖς ἀπόλυτος λέγεται μερισμός· ἔχογένσαντο δὲ τούτῳ καὶ τῶν θύραθεν μὲν πολλοὶ, καθά καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ποιητῶν³⁰ Ὁμηρος, ὡς τό·³¹

10 Βοιωτῶν μὲν Πηγέεως καὶ Λήϊτος ἥρον·

καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς οὐκ ὀλίγοι· καθάπερ καὶ ὁ μέγας Λούκας ἐν ταῖς πράξεσι·³² „τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην.“ Σημείωσαι δὲ ὅτι πλεονάζει τὸ τοιοῦτον ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς, αὐτίκα γὰρ καὶ τό· „τί δὲ οἱ 15 Μακκαβαῖοι·“³³ καὶ τό· „μαρτύρων δὲ μνήμης τοι- αὗτά εἰσι·“ καὶ τὸν ἀλλὰ σύνδεσμον πολλάκις ἐν προοιμίοις εὑρῃς τῶν πανηγυρικῶν λόγων τιθέμενον· ὡς τό· „ἀλλ᾽ ἐπειδὴ χειμῶν ἐκποδῶν, καὶ νέφος οὐδέν τι τὸν ὄφθαλμὸν λυπεῖ·“ καὶ τό· „ἀλλ᾽ οὐδὲ εἰ πλείονι τις 20 εἴπῃ κατὰ Σωκράτους, ταύτῃ γέ τις ἀναδύσαιτο τὸν ἄγῶνα.“

Ἄρα ταῖς πόλεσι· τοῦτό τινες τὸ συμπέρασμά φασιν εἶναι τοῦ συλλογισμοῦ· ἔστι γὰρ, φασὶν, ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· αἱ τῶν πόλεων ἄκραι εἰς κοινὴν ἔστα- 25 σιν ἀσφάλειαν· αἱ δὲ ἀκροπόλεις ἄκραι τῶν πόλεων, αἱ ἀκροπόλεις ἄρα εἰς κοινὴν ἔστασιν ἀσφάλειαν· ἥρξατο δὲ ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος, παραλιπὼν καὶ τὴν μίαν τῶν προτάσεων. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο γίνεται, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν προτέρων ὀνταλυτικῶν μανθάνομεν· τοι- 30 οῦτον δέ ἔστι καὶ τὸ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τοῦ Θουκυδίδον

30 Il. β, 494.   31 Act. I, 1.   32 Greg. Naz. Or.
εἰς τὸν Μακκαβαῖον, initio.

προοίμιον· καὶ τε γὰρ ἀπὸ συλλογισμοῦ τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος τὴν μίαν παρέλιπε τῶν προτάσεων. Εἰς τὸ αὐτό· ἄρα ἐπειδὴ συμπέρασμα ἔστι συλλογισμοῦ, τὸ αἱ ἀκροπόλεις δὲ ἄρα εἰς κοινὴν ἔστασιν ἀσφάλειαν, εἰκότως τὸ ἄρα σύνδεσμον ἐν αὐτῷ περιέχει· εἰώθασι γὰρ 5 τοῖς συμπεράσμασι τῶν συλλογισμῶν οἱ τοιοῦτοι προστίθεσθαι σύνδεσμοι, ὁ ἄρα, ὁ ἀλλὰ, ὁ ἀλλὰ μήν· διὸ καὶ συλλογιστικοὶ ὄνομάζονται· εἰσὶ δὲ ἀντὶ τοῦ πάντως. Ηόλεων γὰρ ἄκραι γεγόνασι. πόθεν φησὶν δῆλον, ὅτι εἰς ἀσφάλειαν εἰσὶν αἱ ἀκροπόλεις τῶν πόλεων· ἐν 10 τοῦ ἐν ἄκρᾳ τῶν πόλεων αὐτῶν οἰκοδομεῖσθαι· εἰκὼς γὰρ αὐτὰς ἐν τοιούτῳ οὖσας τόπῳ ἐχυρῷ περιπεμφάζει τειχίῳ, δι’ οὐκ οὐκ αὐταῖς μᾶλλον ἢ ταῖς πόλεσιν ἀσφάλειαν³³ περιγίνεται. Τειχίζονται δὲ οὐ μᾶλλον αὗται τοῖς οἰκήμασιν, ἢ τὰς πόλεις αὗται τειχίζουσιν. Ἐπειδὴ τὸ μὲν πρὸς τὴν πόλιν νεῦον τῆς ἀκροπόλεως μέρος οἰκήμασί τισι περιεστοίχισται, τὸ δὲ πρὸς τὰ ἔξω ταύτης ὁρῶν τειχίοις, διὰ τούτο φασιν οὐ μᾶλλον τοῖς οἰκήμασιν αὐτῇ ἢ ἡ πόλις τῷ ἐκείνῃς τειχίῳ τειχίζεται.

Καὶ τὴν οὖν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν μέσος Ἀθηναίων περιείληφε χῶρος· ἀλλ’ εἰ παρὰ τοῦτο, φησὶν, αἱ ἀκροπόλεις εἰς κοινὴν εἰσὶν ἀσφάλειαν τῶν πόλεων, τῷ πόλεων ἄκραι εἶναι, πάντως ἡ τῶν Ἀθηναίων ἀκρόπολις μὴ τοιαύτη οὖσα, οὐδὲ ἀκρόπολις εἴη κυρίως· 25 ἀλλ’ ἵσως ἂν τις ξητήσαι καὶ πῶς ἀκρόπολις ὅλως ὀνόμασται, μή ἐν ἄκρῳ οὖσα τῆς πόλεως; καὶ φαμεν, ὅτι εἰ καὶ μὴ ἐν ἄκρῳ τῆς πόλεως, ὅμιλος εἰς ἄκρον ἀνέχουσα καὶ τὴν ἄλλην ὑπερωρίουσα πόλιν, δι’ αὐτὸ τοῦτο ἀκρόπολις κατωρόμασται.

"Ἄκρα δ' ἦν Ἀλέξανδρος τῆς οἰκείας πεποίη-

33 Vind. ἀσφάλειαν περιγίνονται.

ται πόλεως οἰς προσηγόρευσεν εἴργασται. Τὸ
ἔξης ἐστιν οὕτω· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος προσηγόρευσεν ἀκρό-
πολιν τὴν τῆς οἰκείας πόλεως ἄκραν ἐξ ὧν αὐτῇ εἴρ-
γασται.

5   Ἐχει γὰρ ὥδε πως, ὡς ὁ λόγος διέξεισιν· ἔχει
τίς; οὐχὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ’ ἡ τῶν Ἀλεξανδρείων
ἀκρόπολις· ἔστι δὲ τοῦτο ἡ καλουμένη καταστατικὴ ἔν-
νοια, ἥτις ἐστὶν εὔχρινείας. Ἀκρα τις ἐξανέχει τῆς
γῆς· ἀλλὰ προσέθηκεν καὶ τὴν ἐξ πρόθεσιν, ἵνα τὸ λιαν
10 ὑψηλὸν, ὡς ὁ Γεωμέτρος λέγει, διὰ τῶν δυοῖν παραδη-
λώσῃ προθέσεων· ὠφέληται δὲ τοῦτο, φησὶ, παρὰ τοῦ
Ὀμίδου, φάντος ἐκείνου·

Σμόδιγξ³⁴ δ’ αἰματόεσσα μεταφρένου ἐξ ὑπανέστη·

ἀλλὰ τὸ Ὁμηρικὸν τοῦτο ἀκριβέστερον φησιν ἀμα καὶ
15 καιριώτερον· οὐ γὰρ μόνον τὸ εἰς ὕψος παρέστησεν οἴ-
δημα, ἀλλὰ διὰ τῆς διατριβῆς καὶ τὴν κατ’ ὀλίγον ἀνά-
στασιν τοῦ οἰδήματος. καὶ ἡ ὑπὸ δὲ, φησὶ, πρόθεσις
σχεδὸν τὴν κατ’ ὀλίγον καὶ λεληθυῖαν ἀνάστασιν παρε-
δίλωσεν. Καλουμένη δὲ δι’ ἀμφοτέρων ἀκρόπο-
20 λις· ἀντίπτωσις, ἀντὶ γὰρ αἰτιατικῆς τῆς δι’ ἀμφότερα³⁵
διὰ γενικῆς εἶπε δι’ ἀμφοτέρων, κατὰ φητορικὴν ἀδειαν·
οὐ διαφέρως τῶν ὁγητόρων καὶ ταῖς πτώσεσι χρωμένων καὶ
ταῖς προθέσεσιν.

‘Οδοὶ ἐπὶ ταύτην οὐκ ἴσαι· ἀντὶ τοῦ οὐχ ὅ-
25 μοιαι, ποσότης, ἀντὶ ποιότητος. Τῇ μὲν γὰρ ὁδῷ,
τῇ δὲ γέγονεν εἴς οδος· ἐμοὶ δὲ δοκεῖν, ὡς ἐκ τῶν
ἐπιφερομένων ἔστι συνιδεῖν, μὴ εἴσοδος, ἀλλ’ ἀνοδος δέον
γεγράφθαι. ὥστε εἶναι τῇ μὲν γὰρ ὁδῷ, τῇ δὲ γέγονεν
ἄνοδος· εἰ γὰρ τῶν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀγουσῶν ὁδῶν ἡ
30 μέν ἐστιν ὄμαλὴ, ἀνθρώποις τε καὶ ἀμάξαις βατὴ, ἡ δὲ
ετέ-

34 Il. β. 267.

35 In codd. super *ρα* scriptum est ov.

ἴτερα ἄβατός ἐστι ταῖς ἀμάξαις διὰ τὸ προσανεπᾶσθαι
αὐτὴν ἀναβαθμοὺς, καὶ ἀνάγειν ἀπὸ τοῦ χθανατωτέρου
πρὸς τὸ μετέωρον, πάντως τὴν μὲν λίαν καὶ ἀμάξαις
βατήν τοῦτο αὐτὸ δέον καλεῖσθαι ὄδον, παρὰ τὸ ἔω, τὸ
πορεύομαι, τὴν δὲ ἔτεραν ἄνοδον ἀπὸ τοῦ ἡμᾶς δι' αὐτῆς 5
ἀνιέναι. Τῇ μὲν γὰρ ὑπάρχει ποδὶ προσελθεῖν·
τοῦτό τινες μὲν οὕτως ἔξηγήσαντο, ἡ προκειμένη, φησὶ,
τῇ ἀριστούλῃ ὄδος τῇ μὲν πόλει καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ὄδος
ἐστιν, πρὸς δὲ αὐτὴν τὴν ἀριστούλην εἶσοδος, καὶ τῇ μὲν,
ἥγονται τῇ πρὸς τὴν πόλιν ὄδῳ, ὑπάρχει ποδὶ προσελθεῖν, 10
τῇ δὲ εἰςόδῳ τῆς ἀριστούλεως ἀνεσπάσθησαν ἀναβαθμοί·
ό δὲ Γεωμέτρης οὕτως αὐτὸ ἔξηγήσατο· τὸ τῆς ἀριστούλεως προειρηκὼς ὑψος ἐκδέχεσθαι δέδωκε καὶ ἡμῖν δύο
τινὰς νοεῖν ὄδοὺς, ὥστε τὴν μὲν κατὰ τὸ πρόσω μᾶλλον
ἄγειν ἐπὶ τὴν ἀριστούλην, τὴν δὲ κατὰ τὸ ἀπότομον· 15
τοῦτο δὲ καὶ περὶ τῆς Ἰλίου λαβεῖν ἐστιν, καὶ αὐτὴν γὰρ
ἔφ' ὑψηλοῦ λέγων ὡκίσθαι ὁ ποιητὴς, τῇ μὲν λέγει προσ-
βολὴν εἶναι καὶ ἐπίδρομον τοῖς τειχομαχοῦσι, τῇ δὲ ἀπό-
κρημνόν τε καὶ ἄβατον· τοιοῦτον τρόπον δεῖ νοεῖν καὶ
ἐπὶ ταύτης τῆς ἀριστούλεως, ὥστε κατὰ τοῦτο μὲν τὸ 20
μέρος ὑπάρχειν αὐτῇ καὶ ποδὶ προσελθεῖν καὶ πρὸς ἀμά-
ξαν· καθ' ἵτεραν δὲ μὴ ἄλλως ἰσχύειν, εἰ μὴ διὰ τῶν
κλιμάκων προσαναβαίνοντας· ταῦτα καὶ ὁ Γεωμέτρης
περὶ τούτου· σὺ δὲ ἐπίστησον ὅτι ἀπὸ τῆς παρούσης ἔξη-
γήσεως οὐκ εἶσοδος μᾶλλον ἀλλ' ἄνοδος δέον γεγράφθαι. 25

Τῇ δὲ ἥδη προσανεπᾶσθησαν ἀντὶ τοῦ ἐκ τῶν κάτω
εἰς τὸ ἄνω εἰλικύσθησαν, προσανειλικύσθησαν καὶ ἀπὸ
τῆς γῆς ἐπὶ τὸ μεῖζον ἔξηρθησαν· ἡ δὲ πρὸς πρόστεσις
προσετεθῆ ἡ διὰ τὴν καλλιγυνίαν ἡ ἀντὶ τῆς σὺν προ-
θέσεως τῆς σιγμανούσης πλῆθος, οἷς ἂν προστεθῆ· οἷον 30
σίγμαζον, συμπόσιον, ὥστε δικλοῦσθαι τῶν ἀναβαθμῶν
τὸ πλήθος.

Κλῖμαξ γὰρ ἐπὶ κλίμαξι δίδωσιν ἀεὶ τὸ μεῖ-

ζον ἐξ ἐλάττονος ἄγουσα· πέφυκε γὰρ, φησὶ, καὶ
ἐστὶ κλῖμαξ δευτέρᾳ ἐπὶ τῇ πρώτῃ, καὶ τρίτῃ ἐπὶ τῇ δευ-
τέρᾳ ἄγουσα ἐπὶ τὸ μεῖζον ἡ δευτέρᾳ ἀπὸ τῆς πρώτης,
τῆς οὔσης οίονει ἐλάττονος αὐτῆς διὰ τὸ χθαμαλώτερον·
5 καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ τῆς δευτέρᾳς. Κλῖμαξ γὰρ ἐπὶ κλίμακι
οὖσα δίδωσι τὸ μεῖζον ἄγουσα αὐτό· πόθεν; ἀπὸ τῆς
ὑπ’ αὐτὴν οίονει ἐλάττονος. Παραβαλλόμεναι δὲ
τῇ κατασκευῇ παραπεήγασι κίονες. τὸ παρα-
βαλλόμεναι ἀντὶ τοῦ παρατιθέμεναι ἀλλήλαις καὶ συ-
10 κυινόμεναι ἐτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν· διὰ τὸ μίαν ἐκά-
στην ἔχειν ἔξηλλαγμένην χρείαν.³⁶ Μετρίας³⁷ πολ-
λὰς προβαλλόμενος κίονας· προτεινόμενος, προτι-
θεὶς, καὶ οίονει δεικνὺς μικρὰς πολλὰς κίονας. Μέγα
τῶν ὅντων ὑπόμνημα· ὅντα νῦν τὰ θεῖα λέγει, ἦ
15 καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· ἥτοι γὰρ οἱ τῶν τεσσάρων
στοιχείων τύποι ἡ οἱ τῶν ἄλλων θείων ιστοριῶν ὑπῆρ-
χον ἐν τῇ τοιαύτῃ κορυφῇ. Αὐλὴ δὲ κατὰ μέσον
περίστυλος· ἡ περὶ πρόθεσις τὸ κύκλῳ ἐνταῦθα ση-
μαίνει· αὐλὴ γὰρ ἦν στύλοις τισὶ περικυκλουμένη. Πα-
20 ρφοδόμιηται δὲ πλησίον τῶν στοῶν, φροδόμιηται τοῖς
φιλοπονοῦσιν³⁸ ἡ νεωγμέναι φιλοσοφεῖν, τουτέστι κοῖς
βουλομένοις φιλοσοφεῖν ἀνεῳγμέναι· ἡ λείπει ἡ διὰ πρό-
θεσις, ἵν' ἡ διὰ τὸ φιλοσοφεῖν. ἔστι δὲ τοιοῦτον καὶ
παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· „καὶ πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν
25 εἰδογον, τῷ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πό-
λεως κακουργεῖν“³⁹ καὶ πάλιν παρ’ αὐτῷ·⁴⁰ „ὑπὸ δὲ τοὺς
αὐτοὺς χρόνους τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου Σιτάλκης
ὁ Τήρεω οὐδρύσης⁴⁰ Θρακῶν βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ

36 Vind. *χρίαν.*37 supra lineam in eodd. *τινάς.*

38 ad marg. φιλοσοφοῦσι ἀνεῳγμ. 39 II. 95. 40 Vind.

Laur. *Οδρυσσῶν.* — Laur. ad marg. *τῆς Αδριατοῦ πόλεως.* οὗτα
γὰρ ἐκαλεῖτο ἡ *Αδριατού πόλις,* ἐπιτα *Ορεστιὰς,* καὶ τελευταῖον,
ἥς *τοῦ καλεῖται.*

Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρον, Μακεδονίας βασιλέα καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχέσεις. λείπει γὰρ ἡ διὰ, ἵν' ἦ, διὰ δύο ὑποσχέσεις.

Οὐοφὴ δὲ ἦν⁴¹ χρυσὸς κατεσκεύασεν· ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὄροφὴ δὲ ταῖς στοαις ἐκ χρυσοῦ, ὄροφὴ δὲ⁵ ταῖς στοαις, ἦν χρυσὸς κατεσκεύασεν, εἶπεν, ἵνα τὸν ἴδιωτισμὸν ἐκφύγῃ. Οὕπω τις⁴² προβὰς ὅπη πρόεισιν ἔγρωκε, σημειώφ τῇ κιονι χρώμενος τῶν ὄδῶν. Λιπῆ ἡ γραμφή· τὰ μὲν γάρ τῶν βιβλίων σημειώφ τῇ κιονι ἔχει χωρίς τοῦ μὴ ἐπιψήματος· τὰ δὲ μὴ¹⁰ σημειώφ μετὰ τοῦ μή· ἀποδέχεται δὲ τὴν προτέραν γραμφὴν ὁ Γεωμέτρης περὶ μὲν τῆς δευτέρας λέγων μὴ εἴναι θαυμαστὸν, εἰ μὴ τις οἶδεν ὅπη πρόεισι, μὴ σημειώφ τῇ κιονι τῶν ὄδῶν χρησάμενος· τοῦτο γάρ φησι καὶ ἐπὶ πάντων. τὴν δὲ προτέραν ἐριγήνευσεν καὶ λέγων, ὅτι τὴν¹⁵ χρείαν αὐξῶν τοῦτό φησι τῆς ἀκροπόλεως ἴδιαιτερον, ὅτι καὶ μήπω τις ἔγγίσας, μηδὲ πλησίον ἐλθὼν, ὅπη πρόεισιν ἔγρωκεν, ὡς σημειώφ τῇ κιονι χρώμενος.

Ἄρχαι δὲ τῶν ὄντων· ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰ τέσσαρα λέγει στοιχεῖα, διότι ἐκ τῆς συνθέσεως αὐτῶν τὰλ-²⁰ λα πάντα καὶ γένη καὶ ζῶα γεγόνασιν, οἷς αὐτὰ δὲ τὰ ὄντα τῇ κορυφῇ παρεστᾶσι πάντως τῆς κιονος, ἀλλ' οἱ τέποι τούτων. Άνο δὲ ὀβελοὶ ἀνεστήκασι λιθινοὶ· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ πυραμίδες λέγονται· πυραμίδες μὲν διὰ τὸ ἐκ πλατυτέρας ἀρχεσθαι βάσεως· τοιοῦτόν γε καὶ²⁵ τὸ τοῦ πυρὸς σχῆμα· ὀβελοὶ δὲ διὰ τὸ εἰς ὅξῳ λήγειν.

Τῆς τῶν Ηειστρατιδῶν. Ηειστρατιδαιοι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ Ηειστράτου· περὶ δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων κρηῆς λέγει ὁ Θουκυδίδης,⁴³ ὅτι τὸ μὲν πρῶτον φανερῶν τῶν πιττῶν αὐτῆς οὖσῶν Καλλιρρήη ὠνομάζετο, ὥστε³⁰ ρον δὲ Ἐρνεάκρουντος τῶν τιχάντων οὔτω κατασκενασάν-

41 Vind. ἦρ.

42 Vind. τῆς.

43 Thuc. II, 15.

των· καὶ τὰ νῦν δὲ Καλλιόποη ὄνομάζεται· τινὲς δὲ παροξυτόνως ἀνέγνων, καὶ κοίην τῶν Πεισιστρατίδων ἀμεινον ἔχουσα, ὡς εἶναι τὰς Πεισιστρατίδας κοίηνας διὰ τὸ τὸν Πεισιστρατὸν ἀνακαθᾶσι αὐτάς. Καὶ τὸ θαῦ-
 5 μα γέγονεν ἀπιστον, τῶν σκενασάντων ἔχον τὸν ἀριθμόν· καὶ τὸ θαυμάσιον τοῦτο, φησὶ, κατὰ τὸ σκεύασμα ἡ ἀκρόπολις λεγόμενον, ὅτι ὑπὸ δέκα καὶ δύο βασιλέων ἐτελεσιουργήθη, ἀπιστεῖται· ἀπιστον γὰρ τὸ πρὸς ἐνὸς μόνου τελεσιουργίαν δώδεκα μόλις ἔξαρχέσαι
 10 βασιλεῖς. Σταδίῳ προσεοικώς· στάδιον ἐνταῦθα οὐ τὸ μέτρον λέγει, ἀλλὰ τὸ θέατρον. Εἰ δέ τι παρα-
 λέιειπται, ἐν παραθήκῃ γεγένηται θαύματος· εἰ δέ τι,
 φησὶ, παρείδη καὶ οὐκ ἐβόήθη, καὶ τοῦτο εἰς προσθή-
 κην καὶ αὔξησιν τοῦ θαύματος γέγονε· διότι γὰρ πρεπ-
 15 τον ἦν λόγου τὸ παρεθὲν, διὰ τοῦτο καὶ παραλέ-
 λειπται.

C a p. XIII.

ΠΕΡΙ ΘΕΣΕΩΣ.

Οφείλομεν καὶ περὶ τῆς θέσεως ταῦτα ξητῆσαι· πρῶ-
 τα μὲν, πόσα σημαίνει τὸ τῆς θέσεως ὄνομα, καὶ περὶ²⁰
 ποίου τῶν σημανομένων ἐστὶ τὰ νῦν ὁ λόγος. Ἐπειτα
 δὲ, πόθεν αὐτὸν θέσις ὠνόμασται· μετὰ δὲ καὶ τὴν τάξιν
 ξητήσομεν τοῦ γυμνάσματος, καὶ πρὸς ποῖον μὲν τῆς
 ὁρτορικῆς εἶδος, πρὸς ποῖον δὲ τοῦ πολιτικοῦ λόγου συμ-
 βάλλεται· Θέσις τοίνυν λέγεται μὲν καὶ ὁ ὄρισμός, λέ-
 25 γεται δὲ καὶ ἡ κατάνευσις, ὡς τὸ, συγκατέθετο ὁ ξενι-
 τηθείς· λέγεται θέσις καὶ ἡ παράδοξος ὑπόληψις ἐνός
 τινος τῶν κατὰ φιλοσοφίαν γνωρίμων, ὡς ἡ Ἀντισθένους,
 ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν, ἢ ἡ Ἡρακλείτου, ὅτι πάντα

κινεῖται· ἡ δὲ Παρεμενίδου, ὅτι ἐν τῷ ὄν καὶ ἀκίνητον.¹ εἰ δὲ πλειόνων εἴη ἡ δόξα, εἰ μὲν ἀστεῖοι εἰέν, αἱρεσίς γάνεται. εἰ δὲ ἀγελαῖοι, κοινὴ ἔννοια λέγεται. καὶ θέσις ἡ τοπικὴ σχέσις, ὡς τὸ ἄρω καὶ τὸ κάτω· ἔστι δέ τι καὶ σχῆμα παρὰ τοῖς ὁμήτορσιν, ὅπερ κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν⁵ ὄνομαζεται. οἷον οὐ κοσμικῶς ἀλλ᾽ ὑπεροσμάτως. ἄρσις μὲν γάρ καὶ οἷον ἀναιρεσίς ἔστι τὸ οὐ κοσμικῶς, θέσις δὲ τὸ ἀλλ᾽ ὑπεροσμάτως. θέσις λέγεται καὶ ὁ ὑπερθετικὸς λόγος, ἥγονν ὁ μὴ ὡν μὲν, ὡς ὡν δὲ παραλαμβανόμενος. καὶ ἡ εἰς ἄτοπον ἡ ἀδύνατον οὕτως ὄνομαζο-¹⁰ μένη παρὰ τῶν διαλεκτικῶν ἀπαγωγή· οἷον θῶμεν εἶναι τὸν οὐρανὸν μὴ σφαιροειδῆ ἢ τὴν ψυχὴν μὴ ἀθάνατον. εἰ γοῦν μὴ ἀθάνατος, ἀλλὰ θυητὴ, οὐδὲ τὰ ἐκεῖθεν δικαιωτήρια, οὐδὲ ἀνταπόδοσις τῶν βεβιωμένων. εἰ δὲ οὐκ ἀνταπόδοσις, οὐδὲ δίκη. εἰ δὲ οὐ δίκη, οὐδὲ πρόνοια.¹⁵ ὁρᾶς, ὅπως ὁ λόγος εἰς ἄτοπον ἀπάγεται. θέσις λέγεται καὶ τὸ οὕτω παρὰ γραμματικῶν ὄνομαζόμενον ἐπίρρημα, οἷον ὁμητορευτέον, τειχιστέον, πλευστέον. θέσις λέγεται καὶ ἡ τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων λογικὴ ἐπίσκεψη. τοσούτων τοίνυν ὕντων τῶν σημανομένων τοῦ²⁰ τῆς θέσεως ὄνόματος, περὶ τοῦ τελευταίου τὰ νῦν ἔστιν ὁ λόγος. γνωριαζόμεθα γὰρ ἐν τῷ παρόντι γνωνάσματ^t συνιστᾶν διά τινων νεφαλαίων ἡ τούναντίον ἀνατρέπειν τῶν τοιούτων τι. Ἐπεὶ τοίνυν ὑποδέδειται τά τε σημανόμενα τῆς θέσεως καὶ τὸ περὶ ποίου τῶν σημαντο-²⁵ μένων ἔστιν ἡμῖν τῦν ἡ σκέψης, ὁρεῖλομεν λοιπὸν εἰπεῖν καὶ πόθεν θέσις τὸ παρόν ὄνόμασται γέμνασμα.

Τὰ μὲν οὖν ὅτι ὥσπερ γνώμης λεγομένου τοῦ κειμενικῶδους λόγου τοῦ ἐν ἀπογάνσεσιν, οἷον·

Χρή πειάντες φεύγοτε καὶ τέ μηγακίτε πόντον

30

‘Ριπιτεῖν καὶ πειφῶν, Κέρατε, καὶ τὸ ιλιράτων·

¹ Vind. ἀπίκητον.

καὶ ἡ τούτου μελέτη ὅμωνύμως αὐτῷ γνάμη λέγεται. καὶ ὥσπερ πάλιν χρείας λεγομένου τοῦ, Ἰσοχράτης τῆς παιδείας τὴν μὲν φίξαν ἔφη πιρὰν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καρποὺς, καὶ ἡ αὐτοῦ μελέτη, χρεία λέγεται, οὕτω δὴ καὶ 5 θέσεως λεγομένου τοῦ γαμητέον καὶ τοῦ τειχιστέον καὶ πλευστέον, καὶ αἱ τούτων λογικαὶ ἐπισκέψεις θέσεις λέγονται καὶ θετικὰ ἐπιόρθωματα, ὡς μὲν τινές φασι, καθ' ὄμοιότητα τοῦ ὁρισμοῦ, ὃς καὶ αὐτὸς θέσις λέγεται. καὶ γὰρ, φασὶν, ἐνταῦθα τὴν τοῦ πράγματος φύ-
10 σιν οἰονεὶ ὁριζόμεθα. ὡς δὲ ὁ Σώπατρος λέγει, θέσις εἴρηται ἐκ τοῦ τίθεσθαι ήμᾶς καὶ ὥσπερ εἰπεῖν δογματίζειν, ὅτι τόδε καλὸν ἢ κακόν· ημεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι δύνανται καὶ ἀπὸ τῆς κατανεύσεως, ἥτις καὶ αὐτὴ θέσις λέγεται, καὶ ἀπὸ τῆς παραδόξου ὑπολήψεως, καὶ ἀπὸ 15 τοῦ σχῆματος τῆς θέσεως, ἢ ἀντίκειται ἡ ἄρσις, θέσις καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιόρθωματα λέγεσθαι. ἀπὸ μὲν τῆς κατανεύσεως, διότι καν τούτοις τὸ πλευστέον, τρόπον τινὰ κατανεύει τὸ πλεῖν, ὥσπερ ὁ λέγων, οὐ πλευστέον τούτωντίον φαίνεται ἀπονεύων. ἀπὸ δὲ τῆς παραδόξου ὑπο-
20 λήψεως, διάτι κάνταῦθα ὑπολαμβάνων τις, ὅτι καλόν ἐστι τὸ πλεῖν ἢ τὸ γεωργεῖν, λέγει τὸ γεωργητέον ἢ τὸ πλευστέον. ἀπὸ δὲ τοῦ σχῆματος τῆς θέσεως, διότι, ὥσπερ τὸ σχῆμα ἡ θέσις λόγος ἐστὶ δηλῶν τι ὑπάρχειν, οἵτω κάνταῦθα λέγοντες, ὅτι τειχιστέον ἢ πλευστέον δη-
25 λοῦμεν, ὅτι πρόσεστι τῷ τειχίζειν καὶ τῷ πλεῖν τὸ ἀγαθόν. ἀλλ' ἵδωμεν διὰ τί πρὸ τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς τὸ παρὸν τέτακται γύμνασμα, φαμὲν τοίνυν, ὅτι, ὥσπερ διὰ τὸ εἶναι τελεώτερον τῶν προηγησαμένων μετ' ἐκείνα ἐτάχθη. τελεώτερον γάρ ἐστιν ἐκείνων, ἀντίθεσιν καὶ 30 λύσιν ἐπισχόμενον κατὰ ξέτημα, οὕτω δὴ καὶ διὰ τὸ εἶναι τῆς τοῦ νόμου εἰσφορᾶς ἀτελέστερον πρὸ ἐκείνου ἐτάχθη· ὅτι δὲ τελεώτερόν ἐστιν ἡ τοῦ νόμου εἰσφορᾶ τῆς θέσεως, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριθόνιος ἐν τῷ περὶ ἐκείνης

δείκνυσι λόγῳ οὐτωσὶ πως λέγων· καὶ τὴν εἰςφορὰν, τοῦ νόμου τινὲς εἶναι δεδώκασι γύμνασμα. ἔστι μὲν γὰρ σχεδὸν ὅλη ὑπόθεσις, οὐ μὴν ἀπαντα σῶζει τὰ τῆς ὑποθέσεως· οἷς μὲν γὰρ ὅλως περίστασιν δέχεται, ὑπερβαίνει τὴν θέσιν, οἷς δὲ σαφῆ μὴ σῶζῃ τὴν περίστασιν, 5 ὑποθέσεως λείπεται. καὶ μὴν εἴπῃ τις τελεωτέψαν μᾶλλον εἶναι τὴν θέσιν τῆς νόμου εἰςφορᾶς, εἰ δὴ ή μὲν θέσις καθολικώτερόν ἐστιν, μὴ ἔχουσα περίστασιν, ή δὲ τοῦ νόμου εἰςφορὰ μερικώτερον. καὶ λέγομεν, ὅτι ἐπειδὴ τὰ παρόντα γυμνάσματα πρὸς τοὺς τελείους λόγους 10 ἡμᾶς προγυμνάζουσιν, ἥγονν πρὸς τὰς ὑποθέσεις, ἐκεῖνο δοκεῖ τελεώτερον, τὸ μᾶλλον προγυμνάζον εἰς τὴν ὑπόθεσιν. τοιοῦτον δέ ἐστιν ἡ τοῦ νόμου εἰςφορὰ μᾶλλον τῆς θέσεως ποινωνοῦσα τῇ ὑποθέσει, διὰ τὸ περίστασιν δέχεσθαι. εἰ δέ τις λέγει, ὅτι καὶ ή θέσις περίστασιν 15 δέχεται, ἔχει γὰρ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐστὶ τῶν περιστατικῶν, λέγομεν ὅτι οὐκ ἐστι τὸ πρᾶγμα τῶν κυρίως περιστατικῶν, ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ὡς περιῆστάμενα τὸ πρᾶγμα· ἀνάγκη γὰρ τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦδε προχθῆναι τοιᾶς δεκατάτης τάνδε τὸν χρόνον ἐν τῷδε τῷ τόπῳ διὰ τήνδε τὴν 20 αἰτίαν. τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ὄφειλεν ὅλως ταῖς ῥητορικαῖς γυμνασίαις συνταχθῆναι ή θέσις· ή γὰρ θέσις, φασὶ, περὶ τῶν καθόλου διαλέγεται· τὸ γὰρ εἰ γαμητέον, εἰ πλευστέον, εἰς καθολικήν· τὸ δὲ περὶ τῶν καθόλου ζητεῖν φιλοσόφων, οὐ τῶν ῥήτορων ἐστὶν, οἷον 25 θέσις τὸ, εἰ γαμητέον, ὅμως γυμνάζον πρὸς τὸ δύνασθαι λέγειν, ὅταν δέῃ ἐπὶ τῶν μερικῶν· διὰ τοῦτο τοῖς γυμνάσμασιν συντάττομεν καὶ αὐτήν· τῇ γὰρ θέσει προσθέντες τὸ ἀπὸ τοῦ τρόπου περιστατικὸν, οἷον τὸ Σωκράτης ή Ηλάτων, ποιοῦμεν αὐτήν μερικήν, τουτέστιν 30 ὑπόθεσιν. "Ἐτι δὲ καὶ εἰχεστέραν καὶ ἀπλουστέραν ἔχον τὴν διαίρεσιν, εὔχολότερον γὰρ τὸ συστῆγαι τῷ γαμητέον Σωκράτῃ, ὅπερ ἴστιν ἵπόθεσις· ἐν ἰκενῷ γὰρ τὰ

μόνω τῷ πράγματι, ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ προσώπω καὶ τὰ τῷ πράγματι ἀρμόζοντα λέγομεν· καὶ εἰκότως ἐν τοῖς γυμνόσμασι τέτακται, ὡσὰν δι’ αὐτοῦ τοῦ εὐχερεστέρου ἔχοντες τὴν διαίρεσιν, καθολικᾶς τὰ πράγματα ἔξετά-
 5 ζοντες, καὶ περὶ τῶν μερικῶν τῶν πραγματειωδεστέραν τὴν μελέτην ἔχόντων, ὅταν δέη, λέγειν δυνάμεθα. ‘Υπό-
 λοιπα τῶν προτεθέντων εἰς ζήτησιν εἰς ποῖον μὲν εἶδος
 τῆς ὁρτορικῆς, εἰς ποῖον δὲ μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου
 συμβάλλεται. συμβάλλεται τοίνυν πρὸς τε τὸ συμβού-
 10 λευτικὸν εἶδος καὶ πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν μέρος τοῦ πο-
 λιτικοῦ λόγου. ἀλλ’ ἐπειδὴ τὸ συμβούλευτικὸν διαιρεῖται
 εἰς τε τὸ παραινετικὸν, ὅπερ καὶ ἀστασίαστον, καὶ εἰς
 τὸ ὄμώνυμον τῷ γένει συμβούλευτικὸν, ὅπερ καὶ στασιά-
 ζεται, πρὸς ποῖον ἄρα ἡ θέσις συμβάλλεται; καὶ φαμεν,
 15 ὅτι πρὸς ἀμφότερα· καὶ γὰρ τῶν θέσεων αἱ μὲν εἰσὶν
 τοῦ πανηγυρικοῦ εἴδους, οἷον εἰ προσκυνητέον τὸ θεῖον,
 εἰ τὴν ἀρετὴν τιμητέον, αἱ δὲ τοῦ συμβούλευτικοῦ, οἷον
 εἰ τοὺς ἐχθροὺς μισητέον, εἰ πλουτιστέον· εἰ δέ τις ἐρεῖ,
 καὶ πῶς ἐπὶ τῶν παραινετικῶν θέσεων ἀντιθέσεις ἢ λύ-
 20 σεις ταχθήσονται, ὅπου τὸ παραινετικὸν ἀστασίαστόν
 ἐστιν, δέον δὲ πάντως ἐν θέσει καὶ ἀντιθέσειν καὶ λύσιν
 εἶναι, φήσομεν, ὅτι ἔστι τινὰ καν ταύταις ταῖς ἀντιθέ-
 σεσιν ἀντιπίπτονται, εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, τόγε τοῖς
 ὠφελίμοις καὶ ἀγαθοῖς μὴ πανταχοῦ καὶ τὸ ὅφτον
 25 συνεῖναι, ἀλλ’ ὡς τὸ πλεῖστον διεστικέναι μάλιστα τά τε
 ἥδιστα καὶ τὰ βέλτιστα. χαλεπὸν γὰρ ἡ ἀρετή. Ση-
 μείωσαι δὲ, ὅτι τῶν περιστατικῶν περιαιρούμενων ἀπὸ
 τῶν ὑποθέσεων, θέσεις ἀναφανήσονται, οἷον εἰ μὲν Σω-
 πράτην εἴποι τις τὸν Ἀθηναῖον Φιλίππου καταλαβόντος
 30 Χαιρώνειαν δεῖν ἔξιέναι ἐπὶ τὸν πόλεμον, τελεία τις ἡ
 ὑπόθεσις. εἰ δὲ τὴν χώραν τῶν πολεμίων καταλαβόντων
 λέγοι τις καὶ τοὺς φιλοσόφους ἔξιέναι ἐπὶ τὸν πόλεμον,
 θέσις ἀν εἴη τοῦτο καὶ γύμνασμα· καὶ πάλιν εἰ μὲν

Ἀθηναίοις ὑπὸ Λακεδαιμονίων πολιορκουμένοις συμφέρει καὶ ἐπὶ Σικελίαν ἐκπέμπειν στράτευμα ὑπόθεσις.² εἰ δὲ συμφέρει πολιορκουμένοις εἰς τὴν ὑπεροχίαν πέμπειν στράτευμα ἢ στόλον, θέσις. τινὲς δὲ ξητοῦσιν, ὅτι ἐπειδὴ πολλάκις τιὰ μὲν τῶν περιστατικῶν εὐρίσκομεν παρὰ 5 τοῖς παλαιοῖς, καὶ τινα δὲ ἐκλείποντα, οἷον εἰ τύχῃ πρόσωπον εὑρίσκεσθαι καὶ καιροὺς, τόπους δὲ καὶ αἰτίας ὑπολιπάνεσθαι,³ ἢ τὸ ἀνάπαλιν, τί ἀν ὄνουαξοιμεν τὰς τοιαύτας τῶν ἔξετάσεων; καὶ πρὸς τοῦτό φησιν ὁ Γεωμέτρις, ὅτι μεταξὺ θέσεων καὶ ἵποθέσεων τὰ τοιαῦτα 10 κλητέον. καὶ τῶν θέσεων πλεῖον, τῶν δὲ ὑποθέσεων ἔλαττον κατὰ τοσοῦτον, καθόσου ἀν καὶ ἐκλίπῃ ἢ πλεοράξῃ τὰ περιστατικά· καιρώτατον⁴ δὲ τῶν περιστατικῶν ἡ αἰτία. κανὸν πάντα εὑρεθῆ τὰ λοιπὰ, μόνον δὲ τὸ τῆς αἰτίας ἐστὶν ἀπολιμπανόμενον, ἀπολιμπάνεσθαι δὴ φήσο- 15 μεν τῆς τελείας ὑποθέσεως καὶ τὸ πρᾶγμα. σημείωσαι καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ λόγος ὁ καθ' ἡμᾶς διαιρεῖται εἰς τὸν ἐνδιάμετον καὶ τὸν προϊσορικόν· ὁ δὲ ἐνδιάμετος πάλιν ὑποδιαιρεῖται εἰς θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν· καὶ ἔστι θεωρητικὸς μὲν λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων ἄχρι μόνης θεωρίας ἴσταμένην. ξητοῦντες γάρ, πῶς κινεῖται ὁ οὐρανὸς, ἀφαί μυλοειδῶς ἢ σφαιροειδῶς, ἄχρι μόνης γνώσεως ποιοῦμεν τὴν ξήτησιν. πρακτικὸς δέ ἐστι λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων ἐπὶ διαδεχομένη πράξει λεγόμενος. οἷον συμβουλεύει Λημοσθένης Ὀλυμπίοις βοηθεῖν. οὐκ ἄχρι γάρ 25 μόνης τῆς συμβουλῆς ἴσταται, ἀλλ' ἡναὶ καὶ πρᾶξις τὴν συμβουλὴν διαδέξηται. ὑποδιαιρεῖται δὲ ἔκαστον τούτων ὁ μὲν θεωρητικὸς εἰς θέσιν καὶ τὸ πανηγυρικόν· ἔστι γάρ θέσις λόγος ἐπίσκεψιν ἔχων, οὐκ ἐπὶ διαδεξομένη

² ἑπόθεσις — πέμπειν σιγατ. Vind. om. Supplevi ex Theone c. I. p. 150. ³ Vind. ad marg. ἀπο. ⁴ Codd. κηριώτατον. ad marg. καιρώτατον.

πρᾶξει γινόμενος, οἶον γαμητέον, πλευστέον. φαμὲν γὰρ, ὅτι μόνον καλὸν ἐστὶν τὸ γαμεῖν, ἢ τὸ πλεῖν. εἰ δέ τις ἀκούων γαμήσει ἢ πλεύσει, οὐ παρὰ τοῦ εἰπόντος ἢ αἰτίᾳ, οὐ γὰρ ὁ εἰπὼν καλὸν τὸ πλεῖν ἥδη εἶπε καὶ τῷ πλεύσαντι, πλεῦσον, οὐ μῆν ἐν τῇ ὑποθέσει τοῦτο, ἐν ἐκείνῃ γὰρ οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τινὶ ἢ συμβουλῇ γίνεται, ἀλλ' ἡ ὡς ἂν ἡ πρᾶξις αὐτὴν διαδέξηται. πανηγυρικὸν δέ ἐστιν αὐξησις ὁμολογουμένων ἀγαθῶν ἢ κακῶν· ὡνόμασται δὲ οὗτως ἀπὸ τοῦ πάντα ἔχειρεν τῷ νῷ. τὸ γὰρ ἐγκωμιάζειν ἢ ψέγειν οὐ μόνον τοῦ προφορικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου· δυνατὸν γὰρ τὸν ἐγκώμιον γεγραμμένον. τὸ δὲ πρακτικὸν διαιρεῖται εἰς βουλὴν καὶ δίκην. ἐστι δὲ βουλὴ μὲν λόγος προτρεπτικὸς ἢ ἀποτρεπτικὸς, τέλος ἔχων τὸ συμφέρον. δίκη δὲ ἀμιγισθήτησις λογική, τέλος ἔχουσα τὸ δίκαιον. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς⁵ ταῦτα τὰ εἴδη ἐνδιαθέτου· ὁ δὲ προφορικὸς εἰς τίνα καὶ πόσα διαιρεῖται, ἐν τῷ περὶ τῆς γνώμης λόγῳ εἰρήκαμεν· ζητεῖται δὲ εἰ καὶ ἐν τῷ μύθῳ συμβουλὰς καθόλου ποιούμεθα, ὅτι φιλοποιητέον, ὅτι γεωργητέον, ὅτι σπουδαστέον ὑπὲρ πατρίδος ἢ φίλου, τί διαιρέσει τοῦ μύθου ἡ θέσις; καὶ φασὶ, διαιρέσειν ἀλλήλων μῦθον καὶ θέσιν, καθὸ ἐν μὲν τῷ μύθῳ δι' ὁμολογουμένων ψευδῶν, ἐν δὲ τῇ θέσει δι' ἐνδόξων τὸ βούλημα περαιτούμεν.

Θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψις λογική· τὴν θέσιν ἔνιοι μὲν ὠρίσαντο λόγον, ὃ ἀναγκαίως οὐ παρέπεται πρᾶξις· τὸ ὃ ἀναγκαίως οὐ παρέπεται πρᾶξις προσθέντες διὰ τὴν ὑπόθεσιν· ἐκείνῃ μὲν γάρ φασιν ἀναγκαίως παρέπεται πρᾶξις, τῇ δὲ θέσει οὐδαμῶς. εἰ γάρ τις, φασὶ, λέγοντος μου, ὅτι καλὸν ἐστι τὸ πλεῖν ἀκοῦσαι, πλεύσει, οὐ παρὰ τοῦ εἰπόντος ἢ αἰτίᾳ, οὐ γὰρ ὁ εἰπὼν, ὅτι κα-

⁵ Codd. καὶ, ad marg. πρός.

λὸν τὸ πλεῖν, ἥδη εἶπε καὶ τῷ πλεύσαντι, πλεῦσον. Καὶ αὐτίαν δὲ ταύτην ἀποδιδόσαι τοῦ τῇ μὲν ὑποθέσει ἀναγκαίως ἐπεσθαι πρᾶξιν, τῇ δὲ θέσει μηδαμῶς, τὸ τὴν ὑπόθεσιν περὶ τὰ περιστατικὰ καταγίνεσθαι, τὴν δὲ θέσιν ἀπεριστατον εἶναι, καὶ μὴ ὑποκείσθαι αὐτοῦ ἀκροα- 5 τῶν πρόσωπον. ὅσπερ τῷ μύστῃ οἱ παραινούμενοι ὑπόκεινται, καὶ τῷ κοινῷ τόπῳ οἱ δικασταί· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι ὅσπερ φατὲ τῇ θέσει μὴ ἀναγκαίως πρᾶξιν, οὕτως οὐδὲ τῇ ὑποθέσει ἀναγκαίως ἐπεται· ὡς γὰρ λέγοντός μου, ὅτι δεῖ πλεῖν, οὐ πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἀκονόν- 10 τα πλεῖσαι, οὕτως οὐδὲ τῷ συμβουλεύοντι Δημοσθένει τοῖς Ἀθηναίοις εἰς Ὁλυνθον ἔξελθεῖν πᾶσα ἀνάγκη τοὺς Ἀθηναίους πεισθῆναι καὶ ἐγχειρῆσαι τῇ πρᾶξι, οἵγουν τῇ συμμαχίᾳ τῶν Ὁλυνθίων. Ὁ δὲ σοφιστής Νιζόλαος ἐν τῷ τῶν προγυμνασμάτων βιβλίῳ αὐτοῦ οὕτως τὴν 15 θέσιν ὀφίζεται. Θέσις ἐστὶν πρᾶγμα λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, ἄνευ προσώπων ὠρισμένων, καὶ πάσης ἑτέρας περιστάσεως. οὐχ' ὅτι πάντως ἀόριστον τῇ θέσει ὑπόκειται εἰσφορὰ, φῶς καὶ διαιρέσει τῆς θέσεως, ὡς προϊόντες εἰδόμεθα. εἰ δέ τις εἴποι, καὶ τί γὰρ οὐχ ὑπόκει- 20 ται ταῖς θέσεσιν ἐστιν ὅτε ἀόριστον πρόσωπον, οἷον τό τις. ὁ γὸρ λέγων εἰ γαμητέον πάντως καὶ πρόσωπόν τι ἀόριστον ἐμφαίνει· οὐδὲν γὰρ ἄλλο λέγει ἢ γαμητέον τινί, ἐροῦμεν πρῶτον μὲν ὅτι οὐχ ἡμέτερον τοῦτο τὸ οὐκ ἐπιδέχεσθαι τὴν θέσιν πρόσωπον, ἀλλὰ τῶν παλαιῶν 25 ἡγιτόρων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀριθονίου, ὡς καὶ ἐνταῦθαι καὶ ἐν τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾷ φαίνεται διδάσκων· ἐπειτα δὲ κάκεινο λέγομεν, ὅτι καθὸ οὐ προστίθεται ἐνεργείᾳ τινί, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτω λέγεται, γαμητέον, δοκεῖ ἀπρόσωπον εἶναι τῇ ἐνεργείᾳ· ἀλλως τε δὲ, εἰ τὸ τινί προσυπακούε- 30 σιθαι δώσομεν, μάτην λοιπὸν ἡ θέσις καθολικὴ λέγεται· τὸ γάρ τις μερικόν ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ τῶν γυμνασμάτων αὐτοῦ βιβλίῳ λέγει, ὅτι τῶν θέ-

σεων αἱ μὲν εἰσὶν ἀπλαῖ, αἱ δὲ κατὰ τὸ πρός τι λαμβάνονται, αἱ δὲ διπλαῖ νομίζονται, καὶ οὕται κατὰ τὸ πρός τι θέσεις εἶναι τὰς πρόσωπον ἔχουσας μήτε πάντη ὀρισμένον καὶ κίριον, οἷον Περικλέα, Αημοσθένην, μήτε πάντη ἀριστον, οἷον τὸ τίς, ἀλλὰ τῶν προσηγορικῶν, οἷον εἱ γαμητέον βασιλεῖ, λέγομεν καὶ περὶ τούτων, μήποτε οὐκ εἰσὶ τὰ τοιαῦτα κυρίως θέσεις, ἀλλὰ τοιαῦτα, οἵα λέγει Γεωμέτρης εἶναι τὰ μεταξὺ θέσεων καὶ ὑποθέσεων. ἀλλ' ὁ μὲν Νικόλαος οὔτως, ὡς ἔφημεν, τὴν 10 θέσιν ὄριζεται. θέσις ἐστὶ πρᾶγμα λογικὴν σκέψιν ἐπιδεχόμενον. ὁ δὲ Ἐρμογένης οὔτως. θέσις ἐστὶν ἐπίσκεψίς τινος πράγματος θεωρούμένου, ἀμοιδοῦσα πάσης ἴδικῆς περιστάσεως· καὶ ὁ Ἀριθόνιος ὄριζεται τὴν θέσιν ἐπίσκεψιν λογικὴν θεωρούμένου τινὸς πράγματος. καὶ ἐπίστησον ὅτι ὁ μὲν Ἐρμογένης καὶ ὁ Ἀριθόνιος τὴν κατασκευὴν τῆς θέσεως φαίνονται μάλιστα ὄριζόμενοι. αὕτη γάρ ἂν εἴη ἐπίσκεψις. ὁ δὲ Νικόλαος τὸ εἰς μελέτην προκείμενον, οἷον τὸ γαμητέον. τοῦτο γάρ ἐστιν πρᾶγμα λογικὸν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ ὁ 20 μὲν τοῦτο, οἱ δὲ ἐκεῖνο ὄριζόμενοι φαίνονται. καὶ ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριθόνιος ποτὲ μὲν τὰς μελέτας φαίνεται ὄριζόμενος, ὡς ἐπὶ τοῦ μίθου καὶ τοῦ διηγήματος καὶ τοῦ κοινοῦ τόπου καὶ τοῦ ἐγκωμίου καὶ τοῦ ψόγου, ποτὲ δὲ τὸ εἰς κατασκευὴν προκείμενον, ὡς ἐπὶ τῆς χρείας καὶ 25 τῆς γνώμης· ὅτε γάρ λέγει, ὅτι χρεία ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον εὐστόχως ἐπὶ τι πρόσωπον ἀναιρέσοντα, οὐ τὴν κατασκευὴν ἀλλὰ τὸ εἰς κατασκευὴν προκείμενον, οἷον τὸ Ἰσοκράτης τῆς παιδίας τὴν μὲν ὥιζαν ἔφη πικρὰν, τοὺς δὲ καρποὺς γλυκεῖς, φαίνεται ὄριζόμενος. 30 ὅτε δὲ πάλιν λέγει, ὅτι γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάνσεσι κειμελαιώδης ἐπὶ τι προτρέπων ἢ ἀποτρέπων, ὡσαύτως ποιεῖ· κάνταυθα γάρ τὸ εἰς μελέτην καὶ κατασκευὴν προκείμενον ὄριζεται. οἷον τὸ χρῆ πενίην φεύγοντα κ. τ. λ.

καὶ τό·

Χοὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.
καὶ τὰ παραπλήσια. καὶ ὁ μὲν Ἀριθόνιος οὗτος. περὶ δὲ
τῶν ὁμιλητῶν τῆς θέσεως ὄρισμῶν δύναται τις εἰπεῖν,
ὅτι πάρτες τὸ αὐτὸ δηλοῦνται· ὅ τε γὰρ λέγων τὴν θέ- 5
σιν εἶναι πρᾶγμα λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, τὸ ἐν
τῇ θέσει προκειθαί τι πρᾶγμα οἷον τὸ γαμητέον καὶ
κατασκευάζεσθαι διά τινων λόγων· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ τὸ
αὐτὸ δηλοῦσιν.

Ἐπίσκεψις· ἔξετασις, δοκιμασία λογικὴ διὰ λό- 10
γων. τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὰς πρακτικὰς ἐπισκέψεις καὶ
ἔξετάσεις. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ διὰ πράξεως γίνεται δοκιμα-
σία καὶ ἔξετασις.

Θεωρουμένου· κατὰ θεωρίαν λαμβανομένου, ἢ
κατὰ διάροιαν ἔξεταζομένου ἢ εἰς δοκιμασίαν προκειμέ- 15
νου· τινὲς δὲ τὸ θεωρουμένου ἀντὶ τοῦ μέχρι μόρης θεω-
ρίας ἴσταμένου. οὐδὲ γὰρ ἀναιμένει, φασὶ, πρᾶξιν ἡ θέ-
σις, ὥσπερ ὁ κοινὸς τόπος τὴν ψῆφον τῶν δικαστῶν,
οὐδὲ ὥσπερ ὁ μῆνος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γράμμη, τὴν τῶν
ἀκούοντων καὶ παραινουμέρων ὠφέλειαν. καὶ ταῦτα μὲν 20
οὗτοι· σὲ δὲ μὴ διαλάθῃ ὁ Ἐρμογένης λέγων, ⁶ ὅτι τῆς
θέσεως εἰς δύο εἴδη διαιρουμένης, καὶ τῶν μὲν οὐσῶν
πολιτικῶν, τῶν δὲ θεωρητικῶν, τὰς πολιτικὰς καὶ πρα-
κτικὰς τινὲς ὀνομάζονται, διότι ἐνδέχεται ταύτας πραχθῆ-
ναι· καὶ ὁ Γέωμετρης δὲ λέγει, ὅτι τὸ ταύτης τῆς λογι- 25
κῆς θέσεως τέλος ἀρχὴ γενήσεται δηλαδὴ τῆς πράξεως.
δοκιμασάντων γὰρ καὶ ἀπελεγχάντων, ὅτι καλὸν τὸ ναυ-
τιλλεσθαι καὶ τὸ στρατεύεσθαι, ἔπειθαί φαμεν εὐθὺς
καὶ τὴν ἐπιχείρησιν, ὥστε τὸ θεωρουμένου εἰ ἀντὶ τοῦ
μέχρι θεωρίας ἴσταμένου δεξύμεθα ἐλλιπής ἄν εἴη ὁ 30
ὅρος, μὴ πάσας τὰς θέσεις περιλαμβάνων, ἀλλὰ τὰς

6 Progymn. c. 11. p. 52, 6 sq.

Θεωρητικὰς μόνας· τῇ μὲν γὰρ τῶν πολιτικῶν θέσεων σκέψει ἐνδέχεται ἀκολουθῆσαι καὶ πρᾶξιν. αἱ δὲ θεωρητικαὶ ἄχρι καὶ μόνης θεωρίας ἴστανται. ἀμεινον ὅν τὸ θεωρούμένου ἀντὶ τοῦ εἰς ἔξετασιν προκειμένου λαβεῖν· 5 εἰ δέ τις εἶπῃ, καὶ μὴ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη καὶ ὁ κοινὸς τόπος ἐπίσκεψιν ἔχουσι πραγμάτων, ἐν τε γὰρ τῇ χρείᾳ ἔξετάξομεν, εἰ καλῶς ἔχει τόδε τὸ ὄγητον, καὶ ἐν τῇ γνώμῃ ὅμοιώς ἔροῦμεν ὅτι ἀλλ' ἐν ἐκείνοις μὲν οὐ μόνων πραγμάτων ἀλλὰ καὶ προσώπων καὶ ἄλλων τινῶν 10 ἔξετασις γίνεται. καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐγκωμιαστικῷ κεφαλαίῳ τὴν τοῦ προσώπου ποιότητα ἔξετάξομεν, καὶ ἐν τῷ ἀπὸ τῆς αἵτίας τὴν αἵτίαν, δι' ἣν τὸ προκείμενον ἐδόκιμη ὄγητον, ἐν δὲ τῇ θέσει μόνον τὸ πρᾶγμα ἔξετάξομεν.

Τινός. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι οὐκ ὥφειλεν εἴπειν τινός· ἡ γὰρ θέσις φράσις καθολικὴ, τὸ δὲ τινός μερικόν· ἡ τὸ τινός οὐ τοῦτο δῆλοι τὸ μερικοῦ πράγματος ἐν τῇ θέσει ἔξετασιν γίνεσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀοριστίαν τῶν ταῖς θέσεσιν ὑποκειμένων πραγμάτων τὸ τινός ἐνταῦθα τέθειται. Τῶν δὲ θέσεων αἱ μέν εἰσι 20 πολιτικαὶ, αἱ δὲ θεωρητικαὶ πολιτικὰς δὲ λέγει τὰς ὑποπεπτωκύιας ταῖς κοιναῖς ἐνοίασι, οἷον εἰ ὄγητορειτέον καὶ ὅσα τοιαῦτα. Θεωρητικαὶ δὲ ὅσαι οἰκεῖαι τινος ἐπιστήμης καὶ προσήκουσαι τοῖς περὶ αὐτὴν ἀναστρεψομένοις, οἷον εἰ σφαιροειδῆς ὁ οὐρανός, εἰ κόσμοι πολλοί. ἀλλ' 25 αἵδε μὲν φιλοσόφοις ἀριστούσιν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις τοὺς ὄγητορας γνωμαστέον· ὄγοι μάζονται δὲ αἱ πολιτικαὶ καὶ πρακτικαὶ. πολιτικαὶ μὲν, διότι πρᾶξιν ἔχουσι, πολιτείαν συνέχουσαν, πρακτικαὶ δὲ, καθὸ ἐνδέχεται πραχθῆναι αὐτάς· αἱ δὲ θεωρητικαὶ οὕτως ὄγοι μάζονται θεωρητικαὶ, 30 διότι οὐχ ὥσπερ τῶν πολιτικῶν τέλος ἡ πρᾶξις, οὕτω καὶ τούτων ἡ πρᾶξις τέλος, ἀλλ' ἡ θεωρία. τῷ γὰρ εἰ σφαιροειδῆς ὁ οὐρανός καὶ τῷ εἰ κόσμοι πολλοί, ποια πρᾶξις ἀκολουθεῖ; ζητοῦσι δέ τινες, πότερον τὰς τῶν

φιλοσόφων καὶ μάντεων καὶ γεωμετρῶν, καὶ τὰς ὅλας
μή δυναμένας ὑπὸ τῶν ἴδιωτῶν καταλαμβάνεσθαι, οἷον
ἀστρογονιαῖς, σπλαγχνογονιαῖς, ὄψαρτντικήν, εὐρίσκονται
γάρ καὶ τοιαῦται θέσεις, εἰ ἀπὸ δρυὸς τὴν τρόπιν κατα-
σκεναστέον, εἰ σιδηροῦν τὸν τῆς ἀσπίδος διμφαλὸν ποιη- 5
τέον, εἴτ' ὅσαις δὲ χορδαῖς ἐν λέραις χρηστέον· τὸ μὲν
γάρ τεκτονικοῦ, τὸ δὲ ἀσπιδοπιγοῦ, τὸ δὲ μουσικοῦ.
ἄλλ' ἔμοὶ δοκεῖ χρῆναι, φησὶν, ὁ Σαρδέων, πάσας τὰς
τοιαῦτας θέσεις ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀριθμεῖν, ὥν αἱ ἐπι-
στῆμαι καθ' ἐκάστην πολιτείαν συμβαίνουσιν. 10

*L*ίς τὸ αὐτό. Τῶν δὲ θέσεων αἱ μὲν εἰσι πο-
λιτικαὶ, αἱ δὲ θεωρητικαὶ· ὁ μὲν Ἀριθμόνιος εἰς
ταῦτα μόνα φαίνεται⁷ διαιρῶν, ὁ δὲ Ἐρμογένης ἐπιδιαι-
ρεῖ αὐτήν· καὶ εἰς τὸ ἀπλοῦν καὶ πρός τι καὶ διπλοῦν,
ῶδε πως λέγων· αἱ μὲν ἀπλαῖ, αἱ δὲ κατὰ τὸ πρός τι 15
λαμβάνονται, αἱ δὲ διπλαῖ νομίζονται. ἐὰν γὰρ λέγωμεν,
εἰ γαμητέον, ἀπλῆ, ἐὰν δὲ εἰ βασιλεῖ γαμητέον, πρός τι.
ἐὰν δὲ λέγωμεν, εἰ ἀθλητέον μᾶλλον ἢ γεωργητέον, δι-
πλῆ· δεῖ γὰρ τοῦ μὲν ἀποτρέπειν, ἐπὶ δὲ τὸ προσ-
τρέπειν. 20

Διενήνοχε δὲ θέσις ὑποθέσεως. τί μὲν διαι-
ρέει θέσις ὑποθέσεως, ἔριστα ἐν τοῖς παροῦσιν ἐδίδα-
ξεν ὁ Ἀριθμόνιος. Εἴ τι δὲ καὶ διὰ τί θέσις τὸ παρὸν
ῶνόμασται γίμνασμα ἐν τοῖς προλαβοῦσι καὶ ἡμεῖς εἰ-
ρήκαμεν. Λοιπὸν ὁρεῖλομεν ζητῆσαι, διατί τὸ ἀντικείμε- 25
νον τῇ θέσει ὑπόθεσις λέγεται. φασὶν οὖν διὰ τοῦτο αὐ-
τὸν ὑπόθεσις ὕνόμασται, διότι εἰ καὶ τάχα τῶν τελειοτέ-
ρων αἱ ὑποθέσεις παρὰ τοῖς ὄγητορσιν, ἄτε καὶ τὸ πε-
ριστατικὸν προσκλαμβάνουσαι, ἀλλ' οὖν ὑπὸ τὰς θέσεις
τελοῦσιν ὡς μερικότεραι· ὑπὸ γὰρ τὸ καθόλου τὸ μερι- 30
κόν· ὡς οὖν ὑπὸ ταύτας ὑποθέσεις ἐκλίθησαν, καὶ κυρίως

7 Post φαίνεται in Vind. est ιῆν.

μὲν θέσεις αἱ συμβούλευτικαὶ, ὥστε καὶ ὑποθέσεις κυρίως αἱ ὑπὸ τῆς συμβουλῆς εἴδος. ἀλλ' ἀπὸ τούτου μετηνέκθη ἐπὶ τοῖς ζητήμασι τε καὶ συγγράμμασι, διὰ τοῦτο καὶ τὰς δικανικὰς καὶ τὰς πανηγυρικὰς ὄμοιώς
5 ὑποθέσεις καλοῦσι, καὶ τὰς ἐν τοῖς δράμασι τραγῳδίας ἢ καὶ ποιήμασι· τινὲς δὲ πάλιν κυρίως ὑποθέσεις τὰς πλασματικάς φασι ζητήσεις. οἷον τό· παρίστατο τις ἐπ'
10 ἐρημίας Θάπτων σῶμα νεοσφαγῆς διὰ τὸ ὑποτίθεσθαι
ἐν αὐταῖς τοὺς ὄγητορας πράγματα γεγονότα ὑπὸ προσώ-
πων. Περίστασις δέ ἐστι πρᾶγμα, πρόσωπον,
αἵτια, κ. τ. λ. ἀλλ' εἰ τὸ πρᾶγμα περίστασίς ἐστιν,
ὅρᾶται δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ θέσει, πῶς αὐτὴν ἀπερίστα-
τον εἴρηκεν ὁ Ἀριθόνιος. ἢ οὐδὲ τὸ πρᾶγμα γεγράψθαι.
οὐδὲ γάρ ἐστι τὸ πρᾶγμα περίστασις, ὡς ἀνωτέρῳ εἴρη-
15 καμεν· δέον δὲ οὕτω γεγράψθαι, περίφρασίς ἐστιν αἵτια
πρόσωπον κ. τ. λ. ἔστι δὲ εἰπεῖν εἰς τοῦτο καὶ ἄλλο, ὅτι
εἰ καὶ δοκεῖ ἐν τῇ θέσει πρᾶγμα εἶναι, ὅμως οὐκ ἐστι
κυρίως ἐν αὐτῇ πρᾶγμα. ἐν γὰρ ταῖς περὶ τοῦ μέλλοντος
σκέψεσιν ἐκεῖνα κυρίως λέγονται πράγματα τὰ αἵτια, καὶ
20 δι' ἂ συμβούλευει τις τάδε γενέσθαι. οἶν ἐν τῷ Φιλίπ-
πον καταλαβόντος Ἐλάτειαν συμβούλευει Αηιοσθένης
αὐθημερὸν ἔξιέναι, οὐχὶ τὸ δεῖν ἔξελθεῖν αὐθημερὸν
πρᾶγμα. ἀλλὰ τὸ κατειληφέναι τὸν Φιλίππον τὴν Ἐλά-
τειαν. καὶ ἐν τῷ φυγάδες πολεμοῦμένη τῇ πατρίδι ἐβοή-
25 θησαν, καὶ γράφει τις αὐτοὺς κατάγειν, πρᾶγμα, οὐχὶ
δεῖν καταγαγεῖν τοὺς φυγάδας, ἀλλὰ τὸ βιηθῆσαι αὐ-
τοὺς πολεμοῦμένη τῇ πατρίδι· καὶ ἐν τοῖς κατὰ νόμουν
εἰςφορὰν ζητήμασιν περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ αὐτοῖς τὴν
ζητησιν ἔχουσι πρᾶγμα καὶ αἵτια, δι' ἣν εἰςφέρομεν ἢ
30 λύομεν τὸν νόμον, οἶον ὡς ἐν τῷ· μετὰ τὰ ἐν Μαρα-
θῶνι γράφει τις τὸν τῆς πανσελήνου λυθῆναι νόμον,
καὶ ἐν οἷς ἀν μὴ ἢ αἵτια, οὐδὲ ζητήματα ἐκεῖνα ἔσται,
ἀλλὰ κατὰ νόμου εἰςφορὰν γυμνασίαι. ὥσπερ οὖν ἐν ταῖς
κατὰ

κατὰ νόμου εἰςφορὰν μελέταις ζητήματα μὲν καὶ ὑποθέσεις λέγονται τὰ ἔχοντα πρᾶγμα ἡγουν αἰτίαν, δι' ἃς ἀξιοῖ τις τεθῆναι ἢ λυθῆναι νόμον, γυμνασίαι δὲ, ἐν οἷς τοῦτο μὴ ἔστιν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς περὶ τοῦ μέλλοντος σκέψεσιν, ἐν οἷς μὲν ἔστι πρᾶγμα προγεγενη-⁵ μένον ἡγουν αἰτία τίς, ὡς ἐπὶ τοῦ φυγάδες πολεμουμένη τῇ πατρίδι ἐβοήθησαν καὶ γράφει τις αὐτοὺς κατάγειν, ζητήματα ἔκεινα ἔσται· ἐν οἷς δὲ τοῦτο μὴ ἔστι, θέσις ἔκεινα ἔσται· ὅτι δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις πράγματά εἰσιν αἱ αἰτίαι, δι' ἃς συμβουλεύει γενέσθαι, καὶ ἡμεῖς μὲν ¹⁰ τὸν δεύτερον τόμον τοῦ περὶ εὐρέσεων βιβλίου ἔξηγούμενοι καθαρώτερον ἄν, εἰ καὶ ὁ Θεός διδῷ, δεῖξομεν, καὶ ὁ σοφώτατος δὲ Εὐστάθιος προλαβὼν ἐν τῇ εἰς τὰς στάσεις ἔξηγήσει, ἀριδήλως ἀπέδειξε· λέγει γὰρ ἔκει, ἡνίκα τῶν πραγμάτων ἔξηγεῖται διαφορὰν, τάδε χρὴ εἰδέναι, ¹⁵ ὡς ἔτερόν ἔστι τὸ πιστούμενον καὶ ἔτερον τὸ πιστωτικὸν, πιστωτικὰ δὲ τὰ πρὸς πίστιν λαμβανόμενα τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἀπερ πράγματα καλεῖται. οὕτως αὐτὸς μὲν τὸ δεῖν βοηθῆσαι τοῖς Ὀλυνθίοις ἔστι τὸ ζητούμενον. ὅσα δὲ πρὸς πίστιν τούτου παραλαμβάνεται καλεῖται πράγματα.

Πρῶτον δὲ ἡ θέσις ἐν προγυμνάσμασιν ἀντίθεσιν καὶ λύσιν κατὰ ζήτημα δέχεται. πρῶτον εἶπε δὲ τὴν τοῦ νόμου εἰςφορὰν, ἥτις μετὰ τὴν θέσιν κειμένη ἐπιδέχεται ἀντίθεσιν καὶ λύσιν. ἔστι δὲ ἀντίθε-²⁵ σις ὁ τοῦ ἐχθροῦ λόγος, ὃς καὶ ὑποφορὰ καλεῖται· ὅριζονται δὲ αὐτὴν οὕτως· ἀντίθεσίς ἔστιν ἡ τοῦ ἀντικειμένου προσώπου ἔνστασις, τὸ ἐν ἡμῖν πιθανὸν διαλύουσα, καὶ εἰς εὐλογιστέραν ἔννοιαν τὸν ἀκροατὴν μετάγονσα· λύσις δέ ἔστιν ἡ τὴν ἐν τῇς ἔνστάσεως βλάβην ἀγαρου-³⁰ μένη, καὶ εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀκροατὴν ἐπανάγονσα· τὸ δὲ αὐτὸς καὶ ἀνθυποφορὰ καὶ ἀπάντησις λέγεται.

Κατὰ Ζήτημα. Ζήτημα λέγει τὴν τελείαν ὑπόθε-
Rhetor. II.

σιν ὥσπερ, φησὶν, αἱ τέλειαι ὑποθέσεις ἐπιδέχονται ἀν-
τίθεσιν καὶ λύσιν, οὕτω καὶ αἱ θέσεις.

Πρῶτον μὲν τῇ καλουμένῃ ἐφόδῳ· τὴν ἔφο-
δον οἱ μὲν εὔλογον αἰτιαν τῆς διηγήσεως εἰπον· οἶον ἐστι
5 τό·⁸ „βούλομαι δὲ ἔκαστα ὃν πέπονθα ἐπιδεῖξας καὶ περὶ
τῶν πληγῶν εἰπεῖν, ἃς τὸ τελευταῖον προσέτεινέ μοι. οὐ-
δὲν γάρ ἐστιν, ἐφ' ὃ τῶν πεπραγμένων οὐ δίκαιος ὃν
ἀπολωλέναι φανήσεται.“ ἔτεροι δὲ πάλιν ἐξ ἐφόδου προοί-
μιον γίνεσθαι· ὅταν τριῶν ὄντων τόπων, ἀφ' ὃν λαμ-
10 βάνονται τὰ προοίμια, τῆς συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώ-
που, τῆς διαβολῆς τοῦ ἐναντίου, τῆς προσοχῆς, μὴ ἀπὸ
τῶν ἴδιαζόντων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ λαθραίων
ἐπιχειροίη τις, οἷον ἐστω τὸ προκείμενον ἡ σύστασις τοῦ
οἰκείου προσώπου. εἰ μὲν ἐφόδον, φασὶ, βούλεται τις
15 ποιῆσαι, οὕτως ἐπιχειρήσει· πάντες οἱ κατηγοροῦντές τι-
νος οὐδεμιᾶς ἄλλης ἔνεκα αἰτίας, καὶ ἴδιας ἔχθρας ἀνα-
δεχόμενοι δῆλοι πάντες εἰσὶ τοῦ κοινῆ συμφέροντος ἔνε-
κα. πάλιν ἐστω τὸ προκείμενον ἡ τοῦ ἐναντίου διαβολή·
εἰ μὲν προοίμιον βουλόμεθα ποιῆσαι, οὕτως ἐροῦμεν, ὡς
20 καὶ δὲ Δημοσθένης εἶπε· „τὴν μὲν ἀσέλγειαν, ὡς ἀν-
δρες δικασταὶ, καὶ τὴν ὑβριν, ἣ πρὸς πάντας χοῦται
Μειδίας, οὐδένα ὑμῶν ἀγνοεῖν οἴομαι.“ εἰ δὲ ἐφόδον,
ἐκείνως· οὐ δάδιον τοὺς πολλοὺς εὖ πράττοντας εὖ φρο-
νεῖν· τὸ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῆς προσοχῆς· καὶ ταῦτα μὲν ἔτε-
25 ροι περὶ τῆς ἐφόδου· ἐγὼ δὲ ἀκριβέστερον τῶν νῦν περὶ
αὐτῆς εἰρημένων οὐδὲν εὔρον παρὰ τοῖς παλαιοῖς· ἀφ'
ῶν δὲ αὐτὸς εἰκάζω ἐξ ἐφόδου ποιῆσι προοίμιον δὲ ἀπ'
αὐτοῦ τοῦ προκειμένου ἀρξάμενος πράγματος, καὶ μὴ
ἔξω τούτου πλαινάμενος, ὡς ἔχει τό· οὐτε⁹ τὴν ἀρετὴν
30 ἐπαίνων χωρὶς, οὐτε τὴν κακίαν ἔξω ψύγου προσήκει κα-
ταλιπεῖν· ἔτι δὲ καὶ τὸ τιμῆν ἄξιον τοὺς εὑρόντας τὰ

8 In Mid. p. 518.

9 Aphthon. p. 93, 17.

χρήσιμα· ὅρquez γάρ, ὅπως ἀπὸ καθολικωτέρων τινῶν ἐννοιῶν καὶ οὐκ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἥρξατο· ἐν μέντοι τῷ ὁ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ τιμῆσαι ξητῶν ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ ὑποκειμένου ἥρξατο πράγματος, καὶ εὐθὺς ἐνέψηνεν, ὅτι περὶ τούτου μελλω ἔρειν· ἔφοδος δὲ τὸ τοιοῦτον, οἱ- 5 μαι, καλεῖται ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐξ ἔφοδου χειρονιμένων πόλεων· ὥσπερ γάρ ἔκειναι ἀπαρασκεύως καὶ ἀνετοίμως τοῖς πολεμίοις χειροῦνται, οὕτω κάνταῦθα μὲν προσασφαλισίμενοι διὰ καθολικῆς ἐννοίας τὸν λόγον ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀρχόμεθα· τοῦτο οὖν ἀκριβῶς εἰδότες, 10 ἄλλα στοχαζόμενοι καὶ εἰκάζοντες περὶ ἔφοδου εἰρήκασι μὲν· εἰ δέ τι κρείττον περὶ αὐτῆς ἡ καὶ αὐτὸς προσεπινήσω εἰς τὸ ἔχης, ἡ ἄλλου ἀπούσας ὠφεληθήσομαι, κά-
κεντο προσθήσω τοῖς εἰρημένοις καὶ οὐκ ἀπορῷψομαι.

Εἶτα τοῖς τελικοῖς χερήσῃ κεφαλαῖοις. Δια- 15
τὶ ταῦτα τελικὰ λέγονται κεφάλαια. "Ἐτι δὲ καὶ τὶς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ ἡ τάξις, ἐν τῷ περὶ κοινοῦ τόπου λόγῳ εἰρήκαμεν. Νομίμῳ, δικαιώ. Λεῖ γινώσκειν ὅτι τῇ τοιαύτῃ διαιρέσει οὐκ ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πολιτικῶν χρησόμεθα θέσεων· αἱ γὰρ θεωρητικὰ φιλο- 20 σόφου δέονται θεωρίας. *Εἶτα τοῖς τελικοῖς κεφαλαῖοῖς·* τινὲς μὲν τὴν θέσιν διὰ τοῦ συμβούλευτικοῦ εἴδους τυγ-
χάνειν τοῖς τελικοῖς κεφαλαῖοις διεῖλον· ἐπεὶ καὶ ἡ πρα-
γματικὴ μόνη τῶν στάσεων, συμβούλευτικοῦ εἴδους οὖσα, 25
τοῖς αὐτοῖς τούτοις διαιρέται· ἔτεροι δὲ τοῖς ἐγκωμια-
στικοῖς κεφαλαῖοις ταύτην διεῖλον· τῷ γένει δικαδή, τῇ
ἀνατροπῇ καὶ ταῖς πράξεσι· καὶ ἵσως οὐ κακῶς· ἐνδέχε-
ται γάρ τοῦ εἴδους ὅντος συμβούλευτικοῦ πανηγυρικὴν
εἰναι τὴν ὑλὴν· καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ξητημάτων πολ-
λάκις εἴρισται, ἡς ἔχει τό· νόμος τὸν μελλοντα δεῖδον- 30
χεῖν δοξιμάζεσθαι, Ἀλκιβιάδης λαζῶν διδονυχεῖν δοξι-
μάζεται· κάνταῦθα γάρ τὸ μὲν εἶδος τοῦ λόγου συμβού-
λευτικὸν, ἡ δὲ ὑλὴ πανηγυρική· ὁ τοίνυν Ἀριθμότος καὶ

ἀμφοτέρας τὰς δόξας ἀποδεχόμενος ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τοῖς τελικοῖς κεφαλαιοῖς τὴν θέσιν διαιρεῖσθαι ἐδίδαξεν· ἐν δὲ τῇ μελέτῃ μὴ τούτοις μᾶλλον, ἀλλὰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς αὐτὴν διελὼν, εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἤγαγε τοῦ δύνασθαι καὶ τούτοις τοῖς κεφαλαιοῖς διαιρεῖσθαι τὰς θέσεις· τινὲς δὲ ζητοῦσιν, εἰς ὕσπερ κατασκευάζειν ἐστὶ τὴν θέσιν, οὗτοι καὶ ἀνασκευάζειν αὐτὴν δέδοται· καὶ φαμεν, ὅτι δυνατόν ἐστιν ἀνασκευάζειν τὰς θέσεις, ἀπὸ τῶν ἐναντίων χρώμενον τοῖς ἐπιχειρήμασιν· ἀλλ’ οὐκ ἐν συνη-
10 θείᾳ τοῦτο γέγονε, διὰ τὸ ἄτοπον τοῦ ἐθίζειν τοὺς νέους τοῖς καλοῖς ἐναντίᾳ φρονεῖν· τινὲς ζητοῦσι κάκεῖνο, εἰς τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἡ θέσις κεφαλαιοῖς διαιρεθεῖη, τί ἀν λοιπὸν διενέγκοι τοῦ ἐγκωμίου, καὶ φησιν ὁ Νικόλαος διαιρέειν, καθὸν ἐν ἐκείνῳ μὲν ἀντίθεσις οὐκ ἐμπίπτει,
15 εἰς μὴ ἄρα ἐξ ἴδιαζούσης ὑλῆς. ἐν ταύτῃ δὲ ἐμπεσεῖται ἀντίθεσις ἔχουσα ἔξετασιν τῶν συμβαινόντων τε καὶ πα-ρεπομένων τῷ πράγματι κακῶν.

‘Ο τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ τιμῆσαι ζητῶν· τοῦτο ἔφοδον εἶπεν· ή ὅτι καθολικῶς καὶ ἀθρόως ἥρξατο, μὴ 20 τὸ οἰκεῖον ἴδικῶς ἐπεμφήνας πρόσωπον· οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐγὼ τὸ πᾶν ἐν βραχεῖ τιμῆσαι ζητῶν ή ὅτι ἀπ’ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, καὶ ἀπ’ αὐτῆς τῆς οίονει διηγήσεως ἥρξατο διηγηματικῶς ἐπιχειρήσας. Προηλθε μὲν γὰρ οὐδανοῦ· τοῦτο ὡσανεὶ γένεσις τοῦ γάμου. Καὶ κα-
25 τέστη πατὴρ τῶν ὅθεν τὸ πατρὸς ὄνομα δέδοται. τοῦτο εἶπε διὰ τὸ τὸν Δια παρὰ τῷ ποιητῇ πατέρα κα-λεῖσθαι ἀνδρῶν καὶ θεῶν. Εἶτα εἰς γῆν παρελθών· τοῦτο, ὡς μέν τινές φασιν, οίονει ἀνατροφὴ τοῦ γάμου· ὡς δὲ τάληθέστερον ἔχει, ή οίονει πατρὸς αὐτοῦ, ὡς εἰ-
30 ναι τὸν μὲν οὐρανόν τὸ πόδιόν ἄψυχον γένος αὐτοῦ, τὴν δὲ γῆν τὸ προσεγέρεις. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνθρώπους· ταῦτα αἱ πράξεις τοῦ γάμου. Δι’ ᾧν γὰρ παῖδας καὶ γυναικας ἄγειν οἴδεν ὁ γάμος· διδωσι γὰρ, φησὶν,

ὅ γάμος τοῖς ἀνθρώποις ἐξόδωσθαι ἐν ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, τουτέστιν ἐν τῷ δωρεῖσθαι αὐτοῖς παῖδας καὶ γυναικας ὑπὲρ ᾧν τινων παῖδων καὶ γυναικῶν οἱ πόλεμοι γίνονται.

Δι' ᾧν γὰρ φιλοτιμεῖται τὰ γένη· οὕτως ἐστὶ 5 τὸ ἔξῆς· δι' ᾧν γὰρ ὁ γάμος φιλοτιμεῖται τοῖς ἀνθρώποις τὰ γένη, περὶ ᾧν τινων γενῶν δεῖσαντες οἱ ἄνθρωποι τὰ δίκαια πράττουσι, κατὰ τοῦτο δίκαιους σὺν ἀνδρείοις ποιεῖ· ἐστι δὲ ἡ διάνοια τῶν λεγομένων τοιαύτη· δεῖσαντες οἱ πατέρες, μὴ περιουσίαν ἄδικον τοῖς παισὶ 10 καταλίπωσι, δίκαια πράττουσιν, ὥστε μὴ περιαιρεθῆναι ὑπὸ τῶν ἡδικημένων τὴν διδομένην αὐτοῖς οὐσίαν.

Καὶ μὴν καὶ σοφούς· ἀπὸ κοινοῦ τὸ ποιεῖ· Καν τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἡδονῶν τὸ σωφρονεῖν ἀναμέμικται· φιλοτιμίαν λέγει τὴν δύσιν, τὴν παρο- 15 χήν.

Δι' ᾧν γὰρ νόμον ταῖς ἡδοναῖς ἐπιτίθησι, κατὰ τοῦτο ἐν τῷ νόμῳ ἐξείνῳ παρέχει ὁ γάμος τὰς ἡδονὰς σὺν σωφροσύνῃ. Ναὶ φησιν, ἀλλ' ὁ γάμος συμφορῶν αἴτιος· ἡ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ, ἡ 20 μᾶλλον ἀπὸ τοῦ συμφέροντος· ἀπὸ μὲν τοῦ δυνατοῦ, καθὸ γαίνεται μὲν ὁ ἀντιπίπτων λέγων μὲν ὄφεδιον εἶναι τὸ γαμεῖν, ἀλλὰ δυσχερές διὰ τὰς ἐπιγινουμένας συμφορὰς τοῖς γαμοῦσι· τὰ δὲ τοιαῦτα τοῦ δυνατοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ συμφέροντος, καθὸ γαίνεται λέγων, τί ποιοῦσιν ἡ- 25 μῖν τόδε, περὶ οὐ ἡ βουλὴ, ἀπαντήσεται δυσχερές, καὶ γὰρ ἐν ταῖς πραγματικαῖς στάσεσιν ὁ συμβουλεύων γένεσθαι τι ἢ ὡς οἰκεῖα τίθησι τὰ κειμάλαια, νομίμων εἰναι λέγων τόδε τι τὸ βοηθῆσαι, εἰ τύχη, Ὀλυμπίοις· καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον καὶ τἄλλα· ἢ ἐξ ἀντιθέσεως ταῦ- 30 τα λαμβάνει ὅδε πως λέγων· ἀλλ' οὐκ ἔννομόν φησιν τὸ αὐθημερὸν ἡμᾶς εἰς πόλεμον ἐξελθεῖν, ἢ ἀλλ' οὐ δίκαιον, καὶ τὰ λοιπὰ ὅμοιως. Τύχης μοι δοκεῖς· ἢ

λύσις κατ' ἔνστασιν. Ἄ μὲν γὰρ κακοπραγοῦντες οἱ ἄνθρωποι πάσχουσιν, τοῦτο ἐπιχείρημα κατασκευαστικὸν τῆς λύσεως· Εἰ δὲ δὴ μάλιστα γάμῳ δοίημεν τὰ τῶν ἀνθρώπων φαντότατα· ἐτέρᾳ λύσις τῆς αὐτῆς ἀντιθέσεως κατὰ ἀντιπαράστασιν. Τί μὴ μᾶλλον ἐστιν ἀποστατέον τοῦ γάμου· τὰ μὲν τῶν βιβλίων τί μὴ μᾶλλον ἔχει, τὰ δὲ χωρὶς τοῦ μὴ, τί μᾶλλον, καὶ ἐν οἷς μὲν κεῖται τὸ μὴ, τό τι ὅνομά ἐστι· τί οὐ μᾶλλον τοῦ γάμου ἀποστάσεώς ἐστιν ἄξιον· ἐν οἷς δὲ τοῦτο μὴ κεῖται, τὸ τι ἀντὶ τοῦ διατί ἐστι, καὶ τὸ μᾶλλον περιττεύει. Οὐχ ὅσα ἂν τοῖς πράγμασιν ἢ δυσχερῆ, ταῦτα καὶ φυγὴν τῶν πραγμάτων ἐργάζεται· τοῦτο ἐπιχείρημά ἐστι κατὰ ἀντιπαράστασιν λύσεως.

Καὶ οἱ τὰς καθέναστον ἐξέταζε τέχνας. Ἐν-

ταῦθα ἐργασίαν μίαν βούλεται θεῖναι εἰς κατασκευὴν τοῦ ἐπιχειρήματος· εἰ γὰρ πολλαὶ εἰσιν αἱ παραβολαὶ, ὅμως ἐργασία μία ἐστὶν, ὡς ἐν τῷ περὶ εὑρέσεων βιβλίῳ μανθάνουμεν.

Καὶ τὰς ναῦς διαφθείρουσιν ἐπιόντος τοῦ χειμῶνος. Διπλῆ ἡ γραφή· τὰ μὲν γὰρ τῶν βιβλίων ἐπιόντος χειμῶνος ἔχει, τὰ δὲ ἐπιόντες χειμῶνες. Οὐκοῦν ἄλογον. Τοῦτο ἐνθύμημά ἐστι, συγκρινον τὴν ἐργασίαν τῷ ἐπιχειρήματι. Ναὶ φησιν, ἀλλὰ χηρείαν μὲν γυναιξὶν, ὁρφανίαν δὲ παισὶν ἐπήνεγκεν· ἐτέρᾳ ἀντίθεσις ὅμοια τῇ πρώτῃ. καὶ κατ'

οὐδὲν ἔτερον διαφέρει, ἢ ὅτι ἐκείνη μὲν τὰς συμφορὰς περιεῖχεν ἀπλῶς, αὕτη δὲ τὰ τῶν συμφορῶν εἶδη καθ' ἐπαστον ἐπεξέρχεται· εἰ δέ τις λέγει, καὶ τί γὰρ τῇ αὐτῇ ἐχοίσατο πάλιν ἀντιθέσει, καὶ οὐχ ἐτέρᾳ παρὰ τῇ πρώτῃ, ἵστω, ὅτι ἐπειδὴ ὁ λέγων θαρρεῖ τῷ πλήθει καὶ τῷ μεγέθει τῶν λύσεων, διὰ τοῦτο καὶ τὴν μίαν ὑποφορὰν ἀνανυκλοῦ πολλάπις, ὡς ἂν καὶ ταύτης τὸ ἀσθενέστερον μᾶλλον φαίνοιτο, καὶ τοῦτο τὸ ἴσχυρὸν καὶ ἐνανὸν τῷ

πλήθει τῶν ἀποδείξεων. Ταῦτα θανάτου δεινά.
 Ἐνταῦθα ἡ τῆς ἀντιθέσεως λύσις, καὶ ἔστι κατ' ἐνστα-
 σιν· ἔστι δὲ ἐπιχείρημα ἐν ταντῷ ἀπὸ τοῦ πράγματος,
 τὰ δ' ἔξῆς ὡς ἐργασία ἀπὸ παιαβολῆς κατασκευαστικὴ
 τοῦ ἐπιχειρήματος. Συγχώρει πεσεῖν τὸν ὄπως πο- 5
 τε πεσεῖται γινόμενον· ἔτερον ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ
 προσώπου. Εἰ δὲ πεσὼν χηρεύει μὲν σύνοικος· τὸ
 χηρεύει ἐνταῦθα οὐχ ὡς ἐν ἄλλοις ἀντὶ τοῦ χῆρος ἡ χῆρα
 καθίσταται, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ χήραν ἐργάζεται. Έγὼ δ'
 αὐτὸν τούραντίον γάμον ἐπανορθοῦσθαι ὀργανίαν καὶ χη- 10
 ρίαν ἱγοῦμαι. Στέρα λύσις κατὰ τὸ βίαιον· καὶ γίνε-
 ται ὀργανίας ἀγανισμός, οὐχ ὑπόθεσις· ὑπό-
 θεσις ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ αἴτιου καὶ ἀφορμή· καὶ πα-
 τὴρ γίνεται δεύτερον· γράφεται καὶ δεύτερος· οἷς
 γὰρ ἔξαριθμεῖν καταναγκάζεις τῶν ὑμεναίων 15
 τὰς χάριτας, λείπει τὸ ἴμας· Άλλ' ὁ γάμος ἐπί-
 πονος· καὶ αὕτη ἡ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κεφα-
 λίου ἐλήφθη, ἦγον τοῦ συμφέροντος ἡ τοῦ δυνατοῦ,
 καὶ ἔστιν ὅμοια τοῖς ἄνωθεν. Καὶ τί πόνον ἐπίστα-
 ται λύειν ἡ ὁ γάμος; ή λύσις κατὰ τὸ βίαιον· ὁ μὲν 20
 γὰρ ἀντιτίθεις ἐπίπονον ἔλεγεν εἶναι τὸν γάμον, ἐν δὲ
 τῇ λύσει δείνυνται, ὡς οὐ μόνον οὐκ ἐπίπονόν ἔστιν ὁ
 γάμος, ἀλλὰ καὶ τὸν πόνον οὐδὲ λύειν. Καὶ ὁ φρεστώ-
 νη παντάπασιν, εἰς ὁμιλίαν γυναικὶ συνελθεῖν.
 Τοία σημαίνονταν εῦρον τὴν τῆς ὑφεστώνης ὄνομασίαν· 25
 τὴν εὔζολιαν ὡς ἐνταῦθα· τὴν ἡδύτητα, ὡς ἔχει τὸ ἐπι-
 φερόμενον· μεθ' ὅσης δὲ ὑφεστώνης ἐλπίζεται παῖς; καὶ
 τὴν ἀειθεαν. Μέγα ὁ γάμος· τοῦτο οίονεὶ ἐπιλογός
 ἔστι, τὰ ἐπίκαια τῶν ἡμέρων ἀναπειραλισμένος.

Καὶ παράγων θεούς· τὸ σχῆμα ἐπιφύνημα· καὶ 30
 γὰρ καὶ τῆς ἀληθείας ἔχεται τὸ λεγόμενον, καὶ τῶν ἔξω-
 θέν τι προσλαμβάνει· τὸ μὲν γὰρ παράγειν τινὰς τῶν
 θεῶν, οὓς καὶ γεννητούς φασιν εἶναι οἱ Ἕλληνες, ἀλη-

θέσ· τὸ δὲ πάντας ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπιφωνηματίκον· καὶ τὸ ἐπόμενον δὲ τούτῳ οὐκ ἀμοιρεῖ τῆς ἐπιφωνήσεως, τὸ τοῖς ἀνθρώποις παρέχειν θεοῖς εἶναι δοκεῖν διὰ τὴν τοῦ γένους διαδοχήν.

5 Καὶ παιδεύει μὲν τοὺς χρωμένους τὰ δίκαια· τὸ ἔξῆς· καὶ παιδεύει τὰ δίκαια τοὺς χρωμένους αὐτῷ.

Καὶ φιλοτιμεῖται τὰς ἡδονὰς, ὅσαι μὴ φανεῖσαι κακίζονται· τὸ ἔξῆς ὅσαι μὴ κακίζονται φανεῖσαι. Λιὸ τὸν γάμον περὶ πλείστου πᾶσι ποιητέον καθέστηκε· περιττὸν τὸ καθέστηκεν, ἵν' ἢ τὸ ποιητέον θετικὸν ἐπίζόημα· ἢ προσληπτέον τὸ ὑπαρκτικὸν ὄχημα, τὸ εἶναι, ἵνα γένηται ὀνομαστικὸν τὸ ποιητέον.

Cap. XIV.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ ΕΙΣΦΟΡΑΣ.

15 Περὶ τάξεως τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἰρήκαμεν· νῦν οὖν ὁφείλομεν ζητῆσαι, κατὰ πόσους τρόπους γίνεται κατὰ νόμου εἰσφορὰν γυμνασία, καὶ διατί μὴ νόμου ἐκφορὰ μᾶλλον ἀλλ’ εἰσφορὰ νόμου καλεῖται τὸ γύμνασμα· ἔτι δὲ καὶ τί διαφέρει τῶν κατὰ νόμου εἰσφορὰν πραγματικῶν στάσεων· προεπιτούτοις δὲ καὶ πρὸς ποῖον τῆς ὁγηρικῆς εἰδος ἡ παροῦσα γυμνασία γυμνάζει, πρὸς ποῖον δὲ καὶ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρος· νόμου τοίνυν εἰσφορὰ πολλαχῶς γίνεται· καὶ γὰρ ὅτε συνηγοροῦμεν νόμῳ, ἢ παρ’ ἡμῶν 25 τεθέντι καὶ νῦν εἰσφερομένῳ, ἢ πάλαι τεθέντι καὶ κυρωθέντι, εἰσφορὰν νόμου ποιοῦμεν· καὶ ὅτε δὲ κατηγοροῦμεν νόμου ἢ νῦν τεθέντος ἢ πάλαι, ὅμοιως· ὅτε οὐδὲ εἰσφορὰ ἀλλ’ ἐκφορὰ νόμου μᾶλλον ἡ λύσις ἐστίν· ἔτι δὲ καὶ ἡνίκ’ ἀμφότερα ποιοῦμεν, ἐν μέρει μὲν κατηγοροῦν-

τες τοῦ νόμου, ἐν μέρει δὲ καὶ συνηγοροῦντες αὐτῷ, ὡς καὶ ἡ τοῦ Ἀφθονίου ἔχει μελέτη, εἰσφορὰν νόμου ποιοῦμεν. Εἰσφορὰν δὲ νόμου ταύτην καλοῦμεν καὶ οὐκ ἐκφορὰν, ἀπὸ τοῦ κρείττονος μέρους ὀνομάζοντες· καὶ γὰρ ὁ τιθεὶς νόμου τοῦ λύοντός ἐστιν χρησιώτερος· ὁ μὲν ⁵ γὰρ λύων πειραθεὶς τοῦ κακοῦ οὔτως ἐγένετο φρονιμώτερος· ὁ δὲ ἐπ' ἀδήλοις ἐτέθη, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαιότερος· εἰ δέ τις λέγει, ὅτι ὕφειλον μᾶλλον συνηγορίαν νόμων καλεῖσθαι, καὶ οὐκ εἰσφοραί, ἐπεὶ μὴ πᾶς συνηγορούμενος νόμος νῦν εἰσφέρεται, ἐνδέχεται γὰρ καὶ παλαιὸν αὐτὸν εἶναι, φήσομεν πρὸς αὐτὸν, ὅπερ καὶ ἀνωτέρῳ εἰρήκαμεν· τιμιώτερος γὰρ πάλιν ὁ νόμον εἰσφέρων τοῦ ἀπλῶς νόμῳ συνηγοροῦντος, εἴπερ ἐκεῖνος μὲν μόνος συνηγορεῖ, οὗτος δὲ καὶ συνηγορεῖ ἐν ταύτῳ καὶ εἰσφέρει· ἔτι δὲ κάκεῖνο, ὅτι πᾶς ὁ συνηγορῶν νόμῳ αὐτὸς ¹⁰ δοκεῖ νῦν αὐτὸν εἰσφέρειν· εἰ γὰρ καὶ πάλι τις κενυρωμένος, ὅμως ἐπεὶ συνηγορῶν νῦν αὐτὸν ἀξιοῖ κρατεῖν, δοκεῖ καὶ νῦν εἰσφέρειν. ἔστι κάκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι ἀπὸ τοῦ συνηθεστέρου καὶ πυκνότερον γινομένου τὴν γυμνασίαν ὠνόμασεν· παρὰ γὰρ τὸν τῆς θέσεως καιρὸν, ὡς ²⁰ εἰπεῖν, πάντες οἱ νόμοι δοκιμάζονται· διαφέρει δὲ τῶν κατὰ νόμου εἰσφορὰν ζητημάτων τὸ παρὸν γύμνασμα, ὅτι ἐν ἐκείνοις μὲν διά τινα συμβάσαν αἰτίαν ἡ εἰσφέρομεν νόμου ἡ λύσιμεν, οἷον νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα· ἐμίχθη τις τεταριχευμένῳ σώματι καὶ γράψει τις λελύσθαι ²⁵ τὸν τῆς ταριχείας νόμον· τοῦτο ζήτημα ἐστιν, διὰ γὰρ τὸ ἀπαντῆσαι κακὸν ἐκ τοῦ νόμου ἡ κατηγορία αὐτοῦ γίνεται· εἰ μέντοι οὔτως εἴπωμεν· νόμος ταριχεύειν τὰ σώματα· καὶ γράψει τις αὐτὸν ἀναρρεύηναι, γύμνασμα ἔσται· καὶ πάλιν εἰ μὲν οὔτως εἴπωμεν· Ἀλκιβιάδης με- ³⁰ τὰ τὰ κατὰ Κίζικον εἰσφέρει νόμον μηδένα στρατηγὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι, ζήτημα ποιοῦμεν· κανταῦθα γὰρ διὰ τὸ ἀπαντῆσαι κακὸν κειμένου τοῦ

νόμου, διὰ τοῦτο εἰσφέρει τὸν νόμον ὁ Ἀλκίβιαδης· εἰ δὲ οὕτω πλάττομεν, γράφει τις μηδένα στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι, γυμνασία ἔσται· καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς εἰρήκαμεν ἐφ' ὃν μεμαθήκαμεν ἐν τῷ 5 δευτέρῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὐρέσεως βιβλίου. Λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὁ Ἐρμογένης αὐταῖς λέξειν οὕτως· αἱ δὲ τῶν νόμων εἰσφοραὶ μετὰ περιστάσεως προδιηγήσεις ἔξουσι τοιάσδε· καὶ πάλιν προϊὼν λέγει· δεῖ γὰρ ὡς ἔφην, πε-
10 ρίστασιν ἔχειν τὰς λύσεις τῶν νόμων· αἱ λύσεις γυμνα-
σμάτων εἰσίν· ὁ δὲ [τῶν] Σαρδέων ἔξηγητὺς ἔξηγοίμενος τὰ τοῦ Ἐρμογένους λέγει· μετὰ περιστάσεως καὶ τὰς εἰσφορὰς τῶν νόμων καὶ τὰς λύσεις· τουτέστι μετ' αἰ-
τίας· ἔξ μὲν γάρ εἰσι τὰ περιστατικά· τούτων δὲ συνε-
πτικώτατον ἡ αἰτία· ἔξαιρέτως δὲ τὴν αἰτίαν καλεῖ πε-
15 ρίστασιν· διὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι χωρὶς ταύτης ἢ λύειν νόμον ἢ εἰσφέρειν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σαρδέων λέγει, τὰ τοῦ Ἐρμογένους ἔξηγούμενος· ἐν δὲ τῇ τοῦ παρόντος γυμνάσματος ἔξηγήσει ὥσπερ ἐναντιούμενος ἔαυτῷ λέγει,
ὅτι καὶ αἰτίας μὴ ὑποκειμένης καιροῦ δὲ ἄλλον τινὸς τῶν
20 περιστατικῶν ἐμιγανομένων τῷ νόμῳ, στάσις ἔσται πρα-
γματική· αὐτίκα γάρ, γηὶ, τό· γράψει τις ἐν σπάνει ὡρητὰς εἴναι τὰς ἀρχὰς ζήτημα ἔστι πραγματικῆς στά-
σεως τῆς κατὰ νόμου εἰσφοράν· ἔχει γὰρ καιρὸν τὴν σπάνην· καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σαρδέων ἐναντιούμενος ἔαυτῷ
25 περὶ τὰς ἔξηγήσεις· ἡμεῖς δὲ λέγουμεν, ὅτι ἔνθα μὲν ἔστι τὸ κῦρος τῶν περιστατικῶν ἡ αἰτία, ζήτημα ἔσται πάν-
τως κατὰ νόμου εἰσφοράν· ἔνθα δὲ μὴ ἔστιν ἡ αἰτία, εἰ μὲν οὐδὲ ἄλλο τῶν περιστατικῶν, οὐ γυμνασία ἔσται· εἰ δὲ καιρὸς εἴη, ἢ ἄλλο τι τῶν περιστατικῶν, οὔτε γυμνα-
30 σία ἐκεῖνο οὔτε ζήτημα ἔσται, ἀλλὰ μεταξὺ ζητήματος κατὰ νόμου εἰσφορὰν καὶ γυμνασίας τοιαύτης ὀνομα-
σθήσεται· καὶ ταῦτα οὐ τερατενόμενοι πάντως εἰρήκα-
μεν, ἀλλὰ τοῖς τῷ σοφωτάτῳ Ἰεωμέτρῃ φηθεῖσιν ἐν τῇ

περὶ τῆς θέσεως ἔξηγήσει ἐπόμενοι· καὶ γάρ ἐν ἐκείνῃ διαφορὰν οὗτος ἀποδιδοὺς θέσεως καὶ ὑποθέσεως ἔφη· ἐπεὶ δὲ πολλάκις καὶ τινα μὲν τῶν περιστατικῶν εὑρίσκομεν ὡς παρὰ τοῖς παλαιῖς, καὶ τινα δὲ ἐκλιπόντα, οἷον εἰ τύχῃ πρόσωπα εὑρίσκεσθαι καὶ καιροὺς καὶ τόπους καὶ 5 αἰτίας ἀπολιμπάνεσθαι, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, τί ἀν δυναμέζομεν τὰς τοιαύτας τῶν ἔξετάσεων; ἢ δῆλον ὡς μεταξὺ θέσεών τε καὶ ὑποθέσεων· καὶ τῶν μὲν θέσεων πλεῖον, τῶν δὲ ὑποθέσεων ἔλαττον· κατὰ τοσοῦτον καθόσον ἄν καὶ ἐκλίπῃ ἢ πλεονάξῃ τὰ περιστατικά· καιρώτατον δὲ 10 τῶν περιστατικῶν ἡ αἰτία, κανὸν πάντα εὑρεθῆ τὰ περιστατικά, μόρον δὲ τὸ τῆς αἰτίας ἐστὶν ἀπολιμπαγόμενον· ἀπολιμπάνεσθαι δηλαδὴ γήσομεν τῆς τελείας ὑποθέσεως καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ταῦτα μὲν ὁ Γεωμέτρης. σὺ δὲ ἐπίστησον, ὅτι ὥσπερ μεταξὺ θέσεως καὶ ὑποθέσεως ἐκεῖνό 15 ἔστι τὸ μήτε πάντη τῆς περιστάσεως ἀμοιροῦν, μήτε πάλιν ἐν ἑαυτῷ ἔχον τὰ περιστατικά, οὕτως ἐνδέχεται τι καὶ κατὰ νόμου εἰσφορὰν πραγματικῆς στάσεως, καὶ τῆς γνημασίας. Ὑπόλοιπον τῶν προτεθέντων εἰς ξήτησιν, πρὸς ποῖον μὲν τῆς ὁμηρικῆς εἶδος, πρὸς ποῖον δὲ καὶ 20 τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρος ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ συμβαλεῖται· συμβαλεῖται τοίνυν πρὸς τὸ εἶδος τὸ συμβούλευτικόν· δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ πᾶσαν πραγματικὴν κατὰ νόμου εἰσφορὰν συμβούλευτικὴν εἶναι· πρὸς δὲ μέρος προηγονικέντως μὲν πρὸς τὸ ἀγωνιστικόν· κατὰ δείτερον 25 δὲ λόγον καὶ πρὸς τὰ λοιπά· περιέχει γάρ καὶ προοίμιον καὶ ἀγῶνας καὶ ἐπιλόγους· διηγήσεων δὲ οἷα μήτε περιστατικῆς οὐσῆς καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλῆς προκειμένης, οὐ σιγόδημα ἐνταῦθαι δεόμενη.

Καὶ τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου τινὲς εἶναι δε- 30 δόκασι γύμνασια· ὅρα πῶς ἐν μὲν ταῖς τῶν ἄλλων προηγηματικών μεθόδοις εἴθεται ἐν τοῖς προκαταρκτοῖς τὸ προκέιμενον ξήτημα· ἐν δὲ τῇ τοῦ μύθου

μεθόδῳ καὶ τῇ τοῦ παρόντος γυμνάσματος οὐκ ἀποδίδωσιν ὅρον· ἐπειδὴ τινες ἔλεγον, μὴ δεῖ ταῦτα συντάττεσθαι τοῖς γυμνάσμασιν, πρῶτον θεραπεύει λέγων τὰς αἰτίας, δι’ ἄσπερ προσῆκον ἡμᾶς αὐτοῖς γυμνασθῆναι, 5 εἰδὴς οὖτως ὁρίζεται. Οἷς μὲν γὰρ ὅλως σχῆματος δέχεται πρόσωπον· ἀντίπτωσίς ἐστι τοῦτο· δέον γάρ εἰπεν σχῆμα προσώπου, σχῆματος πρόσωπον εἶπε, καὶ ἐστιν Ἀττικὸν, ὅμοιον τῷ ἐν τῇ πρώτῃ τῆς συγγραφῆς Θουκυδίδου¹, καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων 10 οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνας λινοῦς ἐπαύσαντο φροῦντες·² ἐστι γάρ ἀντὶ τοῦ οἱ εὐδαιμονες τῶν πρεσβύτερων· ἐν τινι δὲ τῶν βιβλίων σχῆματι δέχεται πρόσωπον εὑρον· ἦν δὲ ἐν ἐκείνῳ καὶ σχόλιον παρακείμενον τῷ ὅητῷ τοιοῦτον· τοῦτό γησιν, ὅτι οὐχ ὠρισμένον 15 ἐστὶν τὸ πρόσωπον τοῦ τιθέντος τὸν νόμον, ἀλλ’ ἀδόριστον· νόμου γάρ ἐστι κατηγορία καὶ τοῦ τιθέντος αὐτοῦ τινος, ὃ καὶ σχῆμα μὲν ἐστι προσώπου, οὐ μὴν τελεία περίστασις· διὸ οὐδὲ ἔξετασιν ἐπιδέχεται ὡς ἐν τῷ περὶ² στάσεων βιβλίῳ μαθήσῃ· σχῆματι οὖν πρόσωπον 20 τὸ ἀόριστον· διὰ τοῦτο οὐδὲ τελείαν τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου ποιεῖ ὑπόθεσιν· μεῖζων δὲ ἡ εἰσφορὰ τῆς θέσεως, ὅτι ἐνταῦθα μὲν σχῆματι γοῦν τι ὅλως εἰσάγεται πρόσωπον, ἐν ἐκείνῃ δὲ οὐδαμῶς· καὶ τὸ μὲν σχόλιον ὥδε πη ἔλεγεν· εἶχε δ’ ἀν καλῶς, εἰ μὴ ἐναντιοῦτο αὐτῷ τὰ 25 τοῦ Γεωμέτρου ἄδε καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια· ἔχει δὲ τὰ τοῦ Γεωμέτρου οὕτως· κἀν τούτῳ δέ γησι διαφέρειν τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου τῆς θέσεως, τῷ τὴν μὲν ἀπρόσωπως ἐκφέρεσθαι, ταύτην δὲ προσωπικῶς· ἀλλὰ δεῖ σκοπῆσαι τὸ πρόσωπον, ὅποιόν ἐστιν καὶ περὶ οὗ διαλαμβάνειν τὴν 30 τέχνην λέγωμεν· πρόσωπον οὖν οὐχὶ τὸ τοῦ γράψαντος· τοῦτο γὰρ καὶ ἡ θέσις ηὑπόρηκεν, ἀλλὰ καθ’ ᾧ ἡ ἀ-

1 I, 6.

2 Vind. τῆς.

πλῶς περὶ ὃν ἔστιν ἡ γράφη· κατὰ μὲν τὸν γράφοντας
 καὶ αἱ τῶν νόμων εἰσφοραὶ καὶ αἱ θέσεις ἀπόδοσις ποιοῦνται·
 οὐδὲ γὰρ πρόσκειται καὶ τοῖς νόμοις ἡ τοῖς ψηφίσμασιν
 καὶ τοῖς δόγμασι τὸ τοῦ γράψαντος πρόσωπον· ἢ γὰρ
 ἂν καὶ αἱ θέσεις ταῖς τελείαις ἥγγιζον ὑποθέσεσιν· ἀλλ' 5
 ἐν οἷς καὶ περὶ ὃν ἔστιν ἡ γράφη, ταῦτα τὰ πρόσωπα
 κατὰ μὲν τὰς θέσεις εὑρεῖν οὐκ ἔστι, κατὰ δὲ τὰς εἰσ-
 φορὰς τῶν νόμων, καὶ οὐδὲ ἐν ταύταις ἀπλῶς καὶ ὠρι-
 σμένως, οἷον περὶ μοιχῶν, περὶ ἀνδροφόνων, περὶ ἐπιόρ-
 κων· ἡ τούργαντιον ὑπὲρ ἀριστέων, ὑπὲρ τυραννοκτόνων 10
 καὶ τῶν τοιούτων· λείπονται γοῦν ταῖς λοιπαῖς περιστά-
 σεσι τῶν τελείων ὑποθέσεων κατὰ τὰς μελέτας· αἱ γὰρ
 ἐπ' ἀληθείας μελέται καὶ τὸ γράψαν αὐτὸν πρόσωπον
 ὠρισμένως ἔχουσιν, οἷον Διημοσθένης· καὶ τὸν τόπον,
 οἷον Ἀθηναίους, Λακεδαιμονίους, Ἀργείους· καὶ τὸν κατ- 15
 ρὸν, ὃς κοινῇ μὲν ἐξ τῶν Ὀλυμπιάδων, ἴδιως δὲ ἐξ τῶν
 κατὰ καιροὺς ἀρχόντων γνώριμος γίνεται· καὶ τὰς αἰ-
 τίας δὲ μᾶλλον· αἱ καὶ μόναι λείπουσαι οὐκ ἂν τέλος
 ταῖς τελείαις παρασχοιεν ὑποθέσεσιν· δεῖ γὰρ καὶ ταύτας
 ὑποκείσθαι ταῖς ἀληθείαις. Ἐστι τοίνυν εἰσφορὰ 20
 νόμου διπλῆ γυμνασία, συνηγορία καὶ κατηγο-
 ρία νόμου τεθέντος· οἱ μὲν τοῦτο φασιν, ὅτι ἡ
 συνηγοροῦμεν νόμῳ τινὶ, ἡ κατηγοροῦμεν ἔτερου, ἐν ἄλ-
 λῳ μέντοι καὶ ἄλλῳ καιρῷ· οἱ δὲ, ὅτι κατηγοροῦντες
 νόμου τινὸς ἔτερον ἀντ' αὐτοῦ³ ἀντεισφέρομεν, ἀς ἐπὶ 25
 τῆς μελέτης τῆς κατηγορίας τοῦ νόμου τοῦ κελεύοντος
 ἐπ' αὐτοφάρῳ τοὺς μοιχοὺς κτείνεσθαι· ἐνταῦθα γὰρ
 κατηγορεῖν τούτου τοῦ νόμου ὁ σοφιστὴς φαίνεται ἔτερον
 εἰσάγων τὸν κελεύοντα, μὴ ἐπ' αὐτοφάρῳ κτείνειν τοὺς
 μοιχοὺς, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἄγειν· καὶ ταῦτα μὲν 30
 ἔτεροι· οἵμετς δὲ λέγομεν, ὅτι καὶ ἀμφότεροι καλῶς ἔχου-

3 ad marg. ἐν ταυτῷ.

σιν οἱ λόγοι· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ εὐρίσκεσθαι καὶ
 ζητήματα τέλεια κατὰ νόμου εἰσφορὰν κατὰ τὸν δῆμον-
 τας τρεῖς τρόπους γινόμενα· ὃν εἰσὶ καὶ παραδείγματα
 τάδε· τοῦ μὲν κατηγορίαν μόνην ἔχοντος τόδε, νόμος τα-
 5 ριζεύειν τὰ σώματα· ἐμίγη τις ταριχευομένῳ σώματι, καὶ
 γράφει τις λελύσθαι τὸν τῆς ταριχείας νόμον. τοῦ δὲ
 τούναντίον μόνην ἔχοντος νόμου συνηγορίαν τόδε· Ἀλκι-
 βιάδης μετὰ τὰ κατὰ Κύζικον γράφει μηδένα στρατηγὸν
 ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀνακαλεῖσθαι· τοῦ δὲ καὶ ἀμφό-
 10 τεροῦ ἔχοντος ἐκεῖνο· νόμος τοὺς μοιχοὺς χρήματα ἐκτιν-
 νύναι· πολλοὶ μοιχεύεσθαι καὶ καταβάλλονται⁴ χρήματα
 καὶ γράφει τις κτείνειν τοὺς μοιχούς. Κοινὴ δὲ συν-
 θήκη πόλεως· ἀλλ' εἴ κοινή ἐστι συνθήκη πόλεως δὲ
 νόμος, πᾶς τὸ παρ' ἐνὸς εἰσαγόμενον νόμον ἄν δονομά-
 15 σαιμεν, ἢ ὅτι καὶ οὕτως τῇ κρίσει τῶν δοφῶν ἢ τῶν
 πολλῶν ἢ τῶν ἐνδόξων κύριοις γίνεται, εἰ καὶ παρ' ἐνὸς
 μόνου εἰσήχθη. Ἐπανόρθωσις δὲ πλημμελημάτων τῶν
 εἰς ἀμφότεροι· τὸν ὄρισμὸν τοῦ νόμου ἐκ τοῦ δήτορος
 λαβὼν παραδησεν δὲ Ἀριθόνιος· ἐκεῖνος γάρ φησιν ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν κατὰ Ἀριστογείτονος οὕτως·⁵ „πᾶς ἐστι
 νόμος εὔρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δὲ ἀνθρώπων
 φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἔκουσίων καὶ ἀκουσίων
 ἀμαρτημάτων, κοινὴ δὲ συνθήκη πόλεως.“ δῆλον οὖν
 ὅτι τῶν εἰς ἀμφότεροι εἴρηκεν δὲ Ἀριθόνιος, ἀντὶ τοῦ
 25 ἔκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων. ἢ καὶ ἄλλως τὸ
 πλημμελημα διαιρεῖται εἰς ἀδίκημα καὶ ἀμάρτημα· ἀ-
 μάρτημα μὲν ἐστιν, οἷον πορεία καὶ μέθη, καὶ τὰ ἄλ-
 λα, ὅσα τις ποιῶν ἔαυτὸν βλάπτει· ἀδίκημα δὲ, οἷον
 φόνος, μοιχεία, καὶ ὅσα ποιοῦντες ἔτέρους βλάπτομεν·
 30 δὲ οὐν νόμος ἐπανόρθωσις ἐστι τῶν πλημμελημάτων τῶν
 εἰς ἀμφότεροι· ἢ τῶν κατὰ ἀμάρτημα καὶ τῶν κατὰ

4 In codd. supra lineam ουσι.

5 p. 774.

ἀδίκημα· ἡ τὸ εἰς ἀμφότερα, πρὸς ἂν εἶπεν ἔνωθεν ἀποδοτέον· εἶπε γάρ εἴναι τὸν νόμον δῶρον θεῶν, καὶ συνθήκην πόλεως· οὐκοῦν εἰπὼν τὸ εἰς ἀμφότερα τὴν πόλιν καὶ τὸν θεοὺς ἐδήλωσε· τούτεστιν ἐπανύρθωσιν τῶν πλημμελημάτων, ἢ κατὰ θεῶν καὶ κατὰ πόλεων γίνεται· 5 πλημμελήματα δὲ κατὰ θεῶν ἀσέβεια· κατὰ πόλεων δὲ πλημμελήματα μοιχεῖαι, προδοσίαι, τυφαιρίδες, καὶ ὅσαι οἱ κατὰ πόλεις πλημμελοῦσιν. Ή μὲν οὖν διαιρεσίς αὕτη τῆς εἰσιφορᾶς τοῦ νόμου· Λιαίρεσιν ἥτοι τεχνολογίαν λέγει ἡ τὴν κατηγορίαν καὶ συνηγορίαν καὶ 10 τὴν εἰς ἀμφότερα ἐν ταύτῳ τῆς τοῦ νόμου εἰσιφορᾶς τομῆν· φαίνεται γάρ εἰς ταῦτα ώσανεὶ, ὡς εἰς εἴδη, αὕτη διαιρούμενη.

Προοίμια δὲ θήσεις καὶ μετὰ τὸ προοίμιον τὸ κεκλημένον ἐναντίον· φαίνεται κατά τινας ὁ 15 Ἀριθμόνιος τὸ αὐτὸν νομίζων ἐναντίον καὶ ἀντίθετον· οὐκ ἔστι δέ· τὸ μὲν γάρ ἀντίθετον σχῆμα ἔστι τοῦ λόγου· τὸ δὲ ἐναντίον κατὰ Ἐρωγένην δριμύτης ἔστιν νοήματος ἀπὸ τῆς ἐργασίας λαμβανομένη· κατὰ δὲ ἄλλους ἐπιχειρίμα τῇ κειμένῳ, ἐν ᾧ τοῦ λεγομένου τὸ ἐναντίον πα- 20 ραιλαμβάνομεν· ως ἐπὶ λειποτάξτου μὲν τὴν προτέραν εὐανδρίαν καὶ εὐταξίαν τῶν παιωτάξεων, καὶ ἐπὶ τυφάνου τὴν προτέραν εὐταξίαν τῆς πόλεως· ὅτι δὲ τὸ αὐτὸν εἴναι νομίζει ἐναντίον καὶ ἀντίθετον ὁ Ἀριθμόνιος, δῆλον φασιν ἐξ τοῦ ἐν τῇ τοῦ κοιτοῦ τόπου μεθόδῳ εἰρηκέναι 25 αὐτὸν, ὅτι μετὰ τὰ προοίμια δεῖ τιθέναι κειμάλαιον πρῶτον ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ ἐν τῇ τοῦ παιώντος γυμνάσματος, τὸ αὐτὸν τοῦτο εὐπόντιος ἐν ταῖς μελέταις ἀντιθέτοις σχῆμασι χρίσασθαι ἀντὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κειμέλαιων· ἐν μὲν τῇ τοῦ κοιτοῦ τόπου· τῷ, εἰ μὲν οὖν 30 ἔμελλε τὴν παιώνσαιν δίκην διαιρυγῶν δημοτικότερος ἔσεσθαι, τυχὸν ἦν τις αὐτὸν ἀγῆτε τῆς γράμμης· ἐπειδὴ δὲ τὸ παιών διαιρυγῶν βιαιότερος ἔσται, ποῦ δίκαιον ἀρ-

χὴν τυραννίδος τὴν τοῦ παρόντος καταστῆναι συγγνώμην· ἐν δὲ τῇ παρούσῃ τῷ, εἰ μὲν δωροδοκίαν τῶν δικαζόντων κατεγνωκὼς ἀνήρει τὰ δικαστήρια, φαύλην ἐλέγχεται περὶ τοὺς δικαστὰς κεκτημένος τὴν γνώμην. Εἰ δὲ 5 δίκαια κρίνειν, ὡσπερ δίκαια κρίνεται, ποῦ δίκαιον ἐπαινεῖν μὲν δικαστὰς, ἐξαιρεῖσθαι δὲ τῶν δικαζόντων τὸν νόμον; ταῦτα γὰρ οὐκ ἐναντία μᾶλλον εἰσιν, ἀλλὰ σχήματα κατὰ τὸ ἀντίθετον, ὡς ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ τοῦ περὶ εὑρέσεων βιβλίου μανθάνο- 10 μεν· ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ μελέτης ἔχοι- μεν ἄν εἰπεῖν, ὅτι μὴ τοῦτο τέθειν ἀντὶ κεφαλαίου τοῦ ἐκ τοῦ ἐναντίου, τὸ εἰ μὲν οὖν ἔμελλε τὴν παρούσαν δίκην διαιργών δημοτικώτερος ἔσεσθαι, ἀλλ’ ἐτερον τὸ δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον περὶ τῆς τοῦ παρόντος διανοίας 15 σκοπεῖν ἀραιβέστερον, εἰ τὰς τῶν προγόνων λογίσεσθε γνώμας καὶ τὰ ἔξῆς· ἐν δὲ τῇ παρούσῃ πάλιν μελέτη ἐκ τοῦ ἐναντίου φήσομεν εἶναι κεφαλαίου, οὐ τὸ μὲν, „εἰ μὲν οὖν δωροδοκίαν τῶν δικαζόντων κατεγνωκὼς,“ ἀλλὰ τὸ, „δοκεῖτε δέ μοι μᾶλλον πολὺ κάλλιον ἔξετάσαι τὸν 20 νόμον,“ καὶ τὰ ἔξῆς. „Οὐτε καὶ ταύτῃ διήνεγκε θέσεως· ὁ καὶ σύνδεσμος δῆλοι τὸ καὶ καθ’ ἐτερόν τι διαιρέσειν τῆς θέσεως τὴν τοῦ νόμου εἰσφοράν· τι τοῦτο; τὸ ἀνωτέρῳ τῷ σοφιστῇ εἰρημένον, τὸ τὴν μὲν θέσιν δηλονότι ἀπερίστατον εἶναι, τὴν δὲ τοῦ νόμου εἰσ- 25 φορὰν ἔχειν πρόσωπον, εἰ καὶ μὴ πάντη γνώμιμον.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΜΝΑΣΜΑΤΟΣ.

Οὔτε εἰς ἄπαν ἐπαινέσω τὸν νόμον, οὔτε ἐπὶ παντὶ τὸ γραφὲν αἰτιάσομαι· ἡ παρούσα μελέτη διπλῆ ἐστι· συνηγορίαν γὰρ νόμου ἔχει ἐν ταύτῳ καὶ 30 κατηγορίαν· ἐστι δὲ ἡ τοῦ προοιμίου πρότασις διμοιρής καὶ δίκωλος· τῶν δὲ κώλων τὸ μὲν ἀκατάληκτον, τὸ δὲ ὑπερ-

ύπεροχατάληητον· καὶ αἱ αἰτίαι πρὸς ἐκάτερα ἀποδίδονται, κατὰ τε γοργότητα καὶ κάλλος.

Αἰτιῶναι τὴν αἴρεσιν· τὴν βούλησιν, τὴν πρόκοπισιν, τὸ αἰρετίσασθαι καὶ προελέσθαι ἀνρίτους ἀναιρεῖσθαι τοὺς μοιχοὺς παρὰ τοῦ κατειληφότος. 5

Εἰ μὲν οὖν δωροδοκίαν τῶν δικαζόντων κατεγνωκὼς ἀνήρει τὰ δικαστήρια. Μέμψεται τῷ Ἀφθονίῳ ὁ Γεωμέτρης ὡς πλανηθέντι καὶ ἀντὶ τοῦ ἐναντίου σχῆμα κατὰ τὸ ἀντίθετον τεθεικότι· τοῦτο δὲ, οἶμαι, πεποίηκε τοῖς πρὸ αὐτοῦ κατακολουθήσας, οὐκ- 10 θεῖσι τοῦτο εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον· ὁ δ' αὐτὸς καὶ τὸ ἔξῆς τὸ, οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες, ὅσοι τοῖς κειμένοις διαμάχονται νόμοις, νόμιμον εἶναι κεφάλαιον οἴεται· ἀκόλουθον γὰρ ἦν οἰηθένται αὐτὸν ἐξ τοῦ ἐναντίου εἶναι τὸ ἀνωτέρω καὶ τοῦτο τὸ 15 νόμιμον εἶναι νομίσαι κεφάλαιον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀφθονίος ἐν τῇ μεθόδῳ ἐδίδαξε· μετὰ μὲν τὰ προοίμια τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἀξιώσας τιθέναι, μετὰ δὲ τοῦτο τὸ νόμιμον· ἐγὼ δὲ οὔτε ἐκεῖνο οἴομαι ὡς ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον τεθεῖσθαι παρὰ τοῦ Ἀφθονίου, 20 οὔτε τὸ δεύτερον κατὰ τὸ ἀντίθετον· τοῦτο δὲ ὡς τρίτον προοίμιον· ἄμεινον δὲ εἶναι νομίζω ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κεφάλαιον ἐν τῇ παρούσῃ λέγειν μελέτη τό· δοκεῖτε δέ μοι πολὺ κάλλιον ἔξετάσαι τὸν νόμον καὶ τὰ ἔξῆς, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ λέγει τὰ ἐναντία τοῦ προκειμένου νόμου. Εἰ δὲ 25 δίκαια κρίνεται, ὥσπερ δίκαια κρίνετε,⁶ τοῦτο καθ' ὑποστροφὴν, οὐ κατ' ἐπιδιόρθωσιν. Ηάντα δὲ λέγοντες δέω λέγεται· μικρὸν μοι λείπει πρὸς τὸ λέγειν. Καὶ ψήφισμα κύριον τὸ παρ' ἐτέροις κρινόμενον· νόμου ψήφισμα διαφέρει· καθὸ τὸ μὲν ψήφισμα 30 κατὰ τὴν⁷ ἀμφισβήτησιν ἐφ' ἣ τεθῆ κρατεῖ καὶ διενερ-

⁶ Vind. κρίνεται. ⁷ Codd. καὶ τὸν ἐφ' ἣ ἀμφισβήτησιν καὶ ὅτε τεθῆ κρατεῖ ἀμφισβήτησιν καὶ διερ.

γεῖ· καὶ ὅτε τεθῆ, εἴτα ἀπρακτεῖ καὶ ἀκυροῦται καὶ εἰς τὸ μηδὲν περισταταῖ· ὁ δὲ νόμος ἀεὶ καὶ ἐπὶ τῶν ὅμοιων τὴν ἴσχὺν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀποφέρεται. Αὗθις εἰς τὸ, εἰ μὲν οὖν δωροδοκίαν τῶν δικαιώντων κατεγνω-
5 κώς· περὶ τοῦ ρομοθέτου ὁ λόγος, οὐ περὶ τοῦ νόμου.

Τὸ παρ' ἔτεροις ἀνακρινόμενον· οὐκ ἀντὶ τοῦ ἀκυρούμενον, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἀναψηλαγώμενον, ἔξε-
ταζόμενον.

Πῶς οὖν οὐκ ἄλογον, ἀπαντα μὲν ἀναμέ-
10 νειν τοὺς ἔξετάζοντας. τινὰ μὲν τῶν βιβλίων ἀπαν-
τας ἔχει μετὰ τοῦ σ̄, τινὰ δὲ ἀπαντα, χωρὶς τοῦ σ̄. καὶ
εἰ μὲν ἀπαντας ἔχει μετὰ τοῦ σ̄, περὶ τῶν ἄλλων νόμων
ὁ λόγος, ἀν δὲ χωρὶς τοῦ σ̄, περὶ τῶν πολιτευομένων.
ώστε εἶναι πως ἀπαντα τὰ παρ' ἡμῖν πολιτευόμενα ἀν-
15 μένουσιν ἔξετάζεσθαι παρὰ⁸ τοῖς δικασταῖς· ὁ δὲ παρὸν
νόμος τοὺς φεύγοντας ἐπὶ μοιχείᾳ οὐκ ἔξετάζεσθαι,
εἴτε μάτην κατηγοροῦνται, εἴτε καλῶς καὶ δικαίως. Ναὶ
φησιν, ἀλλὰ μεγάλα τὰ μοιχῶν ἀδικήματα· ἐν-
τεῦθεν ἡ τῶν τελικῶν κεφαλαίων εἰσαγωγή· εἰσάγει δὲ
20 ταῦτα ὁ σοφιστής, οὐχ ὡς παρ' ἑαυτοῦ κατὰ θέσιν,
ἀλλ' ὡς παρὰ ἔχθροῦ κατὰ ἀντίθεσιν· ναὶ φησιν, ἀλ-
λὰ μεγάλα τὰ μοιχῶν ἀδικήματα· ἡ ἀντίθεσις αὐτῇ
ἀπὸ τοῦ δικαίου ἐστὶ, καὶ ἔστιν ἀντεγκληματική. καὶ
γὰρ τὸ δίκαιον μιᾶς τῶν δικαιολογικῶν ὑποπίπτει στάσεων,
25 καὶ κατ' ἐκείνην διαιρεῖται, ὡς φησιν ὁ Ἐρμογένης ἐν τῷ
περὶ τῶν στάσεων βιβλίῳ.

Οὕτε τοῖς ὑφαιρουμένοις τὰ τῶν κρειττό-
νων ὑπῆρξε τι παθεῖν· διαφέρει δὲ τὸ ἀφαιρεῖσθαι·
τοῦ ὑφαιρεῖσθαι, καθὸ τὸ μὲν ἐπὶ τῶν φανερῶς λαμβα-
30 νόντων τι λέγεται τὸ ἀφαιρεῖσθαι· τὸ δὲ ἐπὶ τῶν λάθρα·
ὑφαιρουμένους δὲ τὰ τῶν κρειττόνων τοὺς ἰεροσύλους λέ-

8 ad marg. περὶ τῶν δικαστῶν.

γει. Καὶ μὴ δοκεῖν τι τούτων ὡς ζηαστον, ἀν
μὴ δικαστὴς ἐπενέγκη τὴν ψῆφον· ὁ γὰρ παρι-
στάμενος ἐπ' ἐρημίας καὶ θάπτων τὸ νεοσφαιγὲς σῶμα
καὶ φεύγων ἀνδροφονίας οὐ πρότερον δοκεῖ καὶ τοιίζε-
ται ἀνδροφόνος, εἴτε μὴ, μέχρις ἂν οἱ δικασταὶ περὶ αὐτὸν
τοῦ ψηφίσαιντο, ἢ ὑπεύθυνον αὐτὸν ἀποφαίνοντες τῷ
ἐγκλήματι ἢ ἀνεύθυνον· καὶ ὁ ἐξ ιεροῦ ἀφελόμενος τὰ
ἰδιωτικὰ χρήματα καὶ φεύγων ιεροσυλίας οὐ πρότερον
δοκεῖ οὐλέπτης ἢ ιερόσυλος, μέχρις ἂν περὶ αὐτοῦ οἱ δι-
κασταὶ ψηφίσωνται, ἢ ταῖς τῶν ιεροσύλων ἢ ταῖς τῶν
οὐλεπτῶν δίκαιοις ὑπεύθυνον αὐτὸν ἀποφαίνοντες.

Κρίνουσιν· ἔτερα ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δίκαιον· φη-
σὶ δὲ ὁ Γεωμέτρης, ὅτι ἐπείπερ ἐμάθομιν, ὅτι τὸ δί-
καιον καὶ κατὰ μίαν μελετᾶται τῶν δικαιολογικῶν στά-
σεων, μεμελέτηται δὲ ἐνταῦθα κατὰ μετάληψιν, ὡς τὸ
μὲν πρᾶγμα συγχωροῦντος τοῦ ἀντιλέγοντος, ἢτοι τοῦ
τὸν νόμον ἀνασκευάζοντος, τὸν δὲ χρόνον μόνον μετα-
λαμβάνοντος. ὡς δίκαιον μὲν τὸν μοιχὸν ἀναιρεῖσθαι,
μὴ μέντοι πρὸ τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν δικαστῶν ἀπο-
φάσεως, εὐλόγως ἢ ἀντίθεσις πρὸς τὴν μετάληψιν ἀπίν-
τησε συλλογιστικῶς· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κάνει τῇ διαιρετι-
κῇ παραδέδοται τέχνῃ, τὸ μετὰ τὴν μετάληψιν συλλο-
γισμὸν εὑρίσκεσθαι, καὶ ταύτην λύεσθαι τούτῳ, ὥσπερ
κάνταῦθα συλλογιζόμενος ὁ τῷ νόμῳ συνιστάμενος, τί,
ιησὶ, διαιρέσει, εἴτε πρὸ τῆς κρίσεως, εἴτε μετὰ τὴν κρί-
σιν ὁ μοιχὸς ὑφέξει τὴν δίκην· δι' ἀμφοτέρων γὰρ αὐ-
τὸ πάντως ἀπαντήσεται τέλος.

"Οσον τυράννουν καὶ νόμουν τὸ μέσον· ἡ λύσις
κατὰ ἔνστασιν· καὶ δῆμος μὲν, ὅσα ἂν ἐκκλησιάζων σκο-
πῇ, πρὸς ἔξετασιν τίθησιν· ὅσα γὰρ ἐν τῇ βουλῇ ἔδοξε, 30
ταῦτα ἐπὶ τὸν δῆμον ἀνειρέσετο, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ
ὑπὸ τοῦ δήμου ψηφιζόμενα ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐκυροῦτο.
Μοναρχία δὲ κολάζει μὲν, ἀ συναμφότερα δῆ-

μος καὶ νόμος· ἐξ ἐναντιωμάτων δὲ ἅπαντα πέ-
πραχε πρὸς τὸν μόνον ἄρχειν καὶ τυραννεῖν
προελόμενον. Ἐν τινι βιβλίῳ σχόλιον εὗρον παραπέ-
μενον τῷ παρόντι ὁντῷ τοιοῦτον· ἡ μοναρχία, φησὶ, καὶ
5 τῇ δημοκρατίᾳ καὶ αὐτοῖς τοῖς νόμοις ἐναντιοῦται, καὶ
κολάζει ἐκεῖνα, ἀ πέπραχε τὸ συναμφότερον· τί ἔστι τὸ
συναμφότερον; δῆμος καὶ νόμοι· ἀπερο οὖν συμφθεγξά-
μενος ὁ δῆμος τῷ νόμῳ πράξει, ταῦτα ἡ μοναρχία κολά-
ζει; ὅτι ἐκεῖνος μὲν, ἀπερο ἀν σκοπήσῃ, ἐπὶ μέσον προ-
10 τιθησιν εἰς ἐξέτασιν, ἡ δὲ τὸ παρὰ τὸν νόμον ἥγειται
καὶ τοῦτο ποιεῖν αἱρεῖται γνώμης τῶν ἀρχομένων χωρίς.
τὸ δὲ ἐξ ἐναντιωμάτων ἅπαντα οὕτω νοητέον· οἱ νόμοι
πάντες ἐξ ἐναντιωμάτων ἐτέθησαν· οἷον ἐτολμήθη φό-
νος καὶ νόμοι κατὰ φονέων ἐγράψησαν· μοιχεία καὶ κατ'
15 ἐκείνων ὠσαύτως, οὕτω καὶ κατὰ ιεροσύλου καὶ τυμβω-
ρύχων καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ὁ μοναρχῶν, φησὶν, εἴτονν
τυραννῶν ἐναντιώματα τοιαῦτα πεποιηκάς καὶ κινήσας
τὰς τῶν νομοθετῶν ἐπ' αὐτῶν γνώμας, εἰς ἀνατροπὴν —
reliqua desunt.

IV.

Σ Χ Ο Α Ι Α
ΕΙΣ ΤΑ
Τ Ο Υ Α Φ Θ Ο Ν Ι Ο Υ
ΠΡΟΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ.¹

Cap. I.

ἀ. Τὸν Ἀγιθόνιος ὄνομα ἐστὶ μὲν κύριον καὶ παρά- 5
γωγον· τὰ μάλιστα δὲ οἰκειότατον τῷ ψήτορι² πέμψε
τῷ³ ἀγιθόνιῳ εἴτουν πλουσίως τὰ τοῦ λόγου ϕεῦθρα
προζέειν, τῷ τε πάθους ἔκτος, δηλαδὴ φθόνου, ἐπαν-
τλεῖν τοῖς μαθητευομένοις τῆς διδασκαλίας τὰ νάματα.

β. Τὸ σοφίζω⁴ διττῶς νοεῖται· ποτὲ μὲν τὸ διδά- 10
σσω καὶ σοφόν τινα ἀποτελῶ⁵ περὶ σοφίας αὐτῷ τῆς
ἀληθεστάτης διαλεγόμενος· ποτὲ δὲ⁶ τὸ ἔξαπατῶ καὶ
παραλογίζομαι, ὡς τὸ σοφίσαι τι περὶ τὴν ἀνταπόδο-

---

1 Descripsi hunc commentarium ex codice Monacensi 8.
et initio contuli cum Par. 2977. (Par. 1.) 2981. (Par. 2.) 2985.
(Par. 3.) et 2986. (Par. 4.) qui ex hoc et Doxopatri commen-
tario consuti sunt.   2 Mon. τοῦ ψήτορος.   3 Mon. τό.
4 in Codd. Parr. 2. 3. 4. et in Ambr. 2. sectio haec usque
ad ἴπτεράσσας Doxopatri commentario inserta est.   5 Mon.
ἀποτελῶ. reliqui omnes ἀποτελεῖν.   6 Ambr. 2. καὶ inserit.

σιν,⁷ καὶ τὸ⁸ σοφιστῆς εἶναι κατὰ τὰ αὐτὰ σημαινόμενα διχῶς εἰληπται· λέγεται γὰρ ὅτε μὲν ὁ σοφιζων τινὰ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔξενήνεκται· σοφιστῆς γὰρ ἦν τῶν φοιτητῶν ὁ Ἀρφόνιος τὰ τῆς ὁρτορικῆς τέχνης αὐτοῖς 5 ἀναπτύσσων, ὅτε δὲ ἀπατεών⁹ καὶ πλάνος καὶ παραλογιστῆς, ὡς τὸ, ὡς σοφιστὰ κακίας, πᾶς τὸ ἔξῆς ὑπεκράτησας; καὶ σοφιστικῶς καὶ ἀνελευθέρως.

γ'. Γυμνάζεσθαι¹⁰ κυρίως ἐστὶ τὸ γυμνὸς ἀγωνίζεσθαι, καὶ ἐκμανθάνειν εἴτε πολεμικὴν ἀσκησιν, εἴτε 10 ἀμιλλητηρίους ἀγῶνας, δίαυλον τυχὸν ἢ παγκράτιον ἢ πυγμὴν ἢ πάλην, εἴτι ἔτερον τοιουτότροπον, ὥσπερ Σενοφῶν ἐν τῇ Κύρου παιδείᾳ τὸν Κῦρον αὐτὸν ποιεῖν μετὰ τῶν ἑταίρων ἔγραψεν, ἀσκούμενον τὰ πολεμικά· ἐκεῖθεν οὖν εἰληπται τὸ γυμνάζεσθαι. καὶ καταχρηστι- 15 κῶς ἐκφέρεται ἐπὶ πάσης παιδείας λογικῆς τε καὶ πρακτικῆς, καὶ γυμνάζομαι τις εἰπὼν οὐ τοῦτο ἀπλῶς ἔρει¹¹ τὸ γυμνὸς διὰ πεῖραν ποιοῦμαι μαθήματα· τοῦτο γὰρ ἡ κυριολεξία ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ ἀπλῶς ἐκπαιδεύομαι τι· προγύμνασμα οὖν τὸ πρὸ τῆς γυμνασίας φαμὲν, ὡς εἶναι 20 γύμνασμα μὲν καὶ ἀσκησιν καὶ ἀληθῆ παιδευσιν ὁρτορικῆς αὐτὰ τὰ τοῦ¹² Ἐρμογένους βιβλία, τὰς στάσεις, τὰς εὑρέσεις, τὰς ἴδεας, καὶ τὸ περὶ μεθόδου δεινότητος.¹³ τὰ δὲ τοῦ Ἀρφονίου προγύμνασματα εἰσαγωγή τις ὄντα πρὸς ἐκεῖνα καὶ οἶον ἀνάπτυξις βραχεῖα καὶ τις 25 ἐθισμὸς ἀλείφων καὶ διεγείρων τοὺς νέους εἰς τὴν ἐκείνων ἔξετασιν.

δ'. Λιατὶ¹⁴ ἐπενοήθη τὰ προγυμνάσματα;

7 Mon. et Ambr. 2. ἀπόδοσιν. 8 τὸ Ambr. 2. om. 9
Mon. ἀπαταιών. 10 Interjectis quibusdam ex commentariis
Doxopatri in Ambr. 2. et Par. 2. 3. 4. eadem continentur.
11 Mon. αἴρει. 12 τοῦ recepi ex Ambr. 2. deest in Mon. et
Par. 13 Mon. περὶ μαθήσεως δεινότατον. 14 Pluribus ex
Doxopatri commentario interjectis eadem in Ambr. 2. Tauri-

ἐπειδὴ κατὰ μικρὸν φανεῖσα τοῖς ἀνθρώποις ἡ τέχνη εἰς διαιρέσεις καὶ μεθόδους ἔτι τοῖς νέοις δυσμεταχείριστος ἦν, διὸ προϊῆλθεν ἡ τῶν προγυμνασμάτων χρεία, ἵνα δι’ αὐτῶν ἴδιᾳ¹⁵ γυμνασθέντες πρὸς ἔναστον μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου οὕτω δυνηθῶμεν πρὸς τὰς τελείας χωρεῖν⁵ ὑποθέσεις.

ἔ. Πόσα προγυμνάσματα; δεκατέσσαρα· μῆδος, διήγησις, χρεία, γνώμη, ἀνασκευὴ, κατασκευὴ, κοινὸς τόπος, ἐγκώμιον, ψόγος, σύγκρισις, ἡθοποιΐα, ἐκφρασις, θέσις καὶ εἰσφορὰ τόμου. τούτων ὁ μὲν μῆδος¹⁰ καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους, ἡ δὲ ἀνασκευὴ καὶ κατασκευὴ καὶ κοινὸς τόπος καὶ ἡ εἰσφορὰ τοῦ τόμου τοῦ δικανικοῦ, τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ ὁ ψόγος καὶ ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἡθοποιΐα τοῦ πανηγυρικοῦ, ἡ δὲ ἐκφρασις καὶ τὸ διήγημα κοινὰ, ἡ δὲ θέσις ἔστι¹⁵ μὲν τοῦ συμβουλευτικοῦ, τὴν δὲ ὑλὴν ἐκδέχεται ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ.

ζ. Πρὸς ποῖα μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου ἔναστον αὐτῶν γυμνάζει; ὁ μὲν μῆδος καὶ τὸ διήγημα καὶ ἡ ἐκφρασις πρὸς μόνην τὴν διήγησιν καὶ ἀντίθεσιν²⁰ ὥσαύτως καὶ ἡ κατασκευὴ πρός τε προοίμια καὶ διήγησιν καὶ λίσιν· ὁ δὲ κοινὸς τόπος πρὸς ἐπιλύγους· ἡ θέσις δὲ καὶ ἡ εἰσφορὰ τοῦ τόμου μερικῶς πρὸς τὰ πέντε· τὸ δὲ ἐγκώμιον καὶ τὰ λοιπὰ ἴδιαν ἐπιδέχεται διαίρεσιν.

25

η. Λιατί προτάττει τὸν μῆδον; ὡς τῶν ἄλλων ἀγελέστερουν καὶ ἀπλούστερον, ἄλλως τε καὶ συγγενείᾳ τινὶ κεχρημένον πρὸς τὰ ποιήματα, ἵνα μὴ δοκῇ ξένα, τοῖς εἰσαγομένοις τὰ τῆς ὑποφυκῆς μαθήματα.

η. Μῆδος σημαίνει δύο· τὸν ἀπλῶς λόγον, ὡς τό³⁰ Μῆδον ἀγασθάμενοι¹⁶. Ιοωδεος ἐποδίμοιο.

nensi et Parr. 1, 2, 3, continentur. 15 Αμ्बρ. 2, γυμνασθέρτες ἴδιαι. 16 Μολ. ἀγασθάμενοι. Η. 4, 404.

καὶ τὸν χρωματουργοῦντα καὶ εἰκονιζοντα τὴν ἀλήθειαν, οἷος ὁ τῶν μυρμῆκων, καὶ μυθεῖθαι δὲ τὸ λέγειν φαμέν.

Ὥ. Ἰστέον ὡς τῶν προγνωνασμάτων καὶ μερῶν ὄντων καὶ ὄλων, ὁ μῦθος τῶν μερῶν ἀν εἴη μόνον. οὐ γὰρ ἴδιαν πληροῦ ὑπόθεσιν, ἀλλὰ πρὸς ¹⁷ ὄλλην παραλαμβάνεται ἀεὶ χρείαν, ὁ ἴδιον ἐστι μέρος, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὸς ἴδιαν πληροῦ ὑπόθεσιν.

ἱ. Τὸν μῦθον προδήλως τοῦ συμβουλευτικοῦ τῶν κατὰ ὥητορικὴν φαμέν εἰδῶν· ἢ γὰρ προτρέπομεν ἐπὶ τι, ἢ ἀποτρέπομεν ἀπό τινος τὸν ἀνροατὴν διὰ τοῦ μύθου. ἦδη δέ τισιν ¹⁸ ἔδοξε καὶ πρὸς τὴν τῶν τριῶν εἰδῶν μελέτην εἶναι χρήσιμος, ἐν ᾧ μὲν γὰρ, φησὶ, προτρέπομεν ἢ ἀποτρέπομεν, τὸ τῆς συμβουλῆς ἴδιον φυλάττεται· ἐν ᾧ δὲ καταδρομὴν τῶν ἀμαρτανόντων ^{18*} ποιούμεθα, καὶ τὰ ψευδῆ πιθανῶς διηγούμεθα, τὸ δικανικὸν μέρος σώζεται· ἐν ᾧ δὲ καθαρῷ τῇ λέξει χρώμεθα καὶ μετὰ ἀφελείας προάγομεν ἐπαινοῦντες ἄμα, τῆς πανηγυρικῆς ἴδεις οὐκ ἀφιστάμεθα· ἄλλως τε καὶ ἔθος, φασὶν, ἐν ταῖς πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσι μύθους παραλαμβάνειν, καὶ οἱ τοῦτον δύξαντες τὸν τρόπον διὰ τοῦτο καὶ τὴν πρώτην αὐτῷ τάξιν ἀποδεδώκασιν, ἐπειδὴ πρὸς τὰ τρία ἡμᾶς γνωμάζει, φασὶν, εἴδη, πλὴν καλῶς ἔχει· ὁ καὶ πρόδηλον τῷ συμβουλευτικῷ νέμει ὁ μῦθος τὸ χρήσιμον· μετὰ γὰρ τῆς ψυχαγωγίας ὠφελεῖ τοὺς πειθομέρους, ἀποτρέπων μὲν τῶν φαύλων, τῶν δὲ ἀγαθῶν ἐφίεσθαι παραιτῶν, ¹⁹ καὶ μετὰ ἡδύτητος ἐθίζων, τῆς ὠφελείας ἀντέχεσθαι· συντελέσει δέ ²⁰ τι καὶ τοῖς

17 ἄλλὰ πρὸς ὄλλην — — πληροῦ ὑπόθεσιν Mon. om. Recerī ex Par. 1. 18 Mon. τι. 18* Taur. ἀμαρτόντων. 19 παραιτῶν καὶ μετὰ ἡδ. — — ἀντέχεσθαι Mon. om. 20 Mon. συντελέσει δ' ἂν τι. Taur. συντελέσοι δ' ἂν τι. Par. συντελέσει δέ τι.

μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ λόγου· πέντε γὰρ ὄντων²¹ τὴν διήγησιν ἡμᾶς προασπίζει· καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ πλάττειν μανθάνομεν, ὅπως δεῖ τὰ γινόμενα διηγεῖσθαι.

ιά. Τὰ προγνυμάσματα ἔχει ἔκαστον αὐτῶν πρὸς ἐν τῆς ὁγητορικῆς εἰδος· ὁ μῦθος καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ γνώμη⁵ ἐπὶ τὸ συμβουλευτικὸν ἀνάγεται, ὁ κοινὸς τόπος ἐπὶ τὸ δικανικὸν, τὸ ἐγκάμιον καὶ ὁ ψόγος ἐπὶ τὸ πανηγυρικὸν, τὰ δὲ ἄλλα κοινά. μετέχει γὰρ ἔκαστον ἔκαστον τῶν τριῶν εἰδῶν.²²

21 πέντε γὰρ ὄντων Ambr. 2. Taur. Par. 4. πᾶς Mon.

22 Post εἰδῶν Ambr. 2. Taur. Parr. 2. 3. 4. ita pergit: Προγνυμασμά ἔστι καθόλου ἀσκησις μετρίων πρὸς μειζόνων ἐπιέργωσιν προγμάτων· ὁγητορικὸν δὲ προγνυμασμά ἔστιν εἰσαγωγικὴ τριβὴ διὰ λόγου τῶν κατὰ ὁγητορικὴν μερῶν καὶ εἰδῶν, χρήσιμά τινα προασπουμένη. ἐπειδὴ οὐ πρὸς πάντα ὅμοι τὰ κατὰ ὁγητορικὴν μέρη καὶ εἰδη, ἀλλὰ πρὸς ἔκαστον τῶν μερῶν ἡ εἰδῶν ἴδιη τοῖς προγνυμάσμασι γνηταζόμεθα. Ηροεινή τῶν λοιπῶν προγνυμασμάτων ὁ μῦθος, ἡ ὅτι τοῖς νέοις ἥρῃ τῶν ποιητικῶν πεπανηνέοις ἡ ἔστι μυθώδη, ἐπὶ γνωριμόν τε καὶ οἰκειότερον δέλεαρ, ἡ ὅτι ἀπλούτερός ἔστι καὶ ἀμφιλέστερος τῶν ἄλλων προγνυμασμάτων, ἄλλως τε καὶ συγγενέας τοὺς περιοημένος πρὸς τὰ πράγματα· ἡ ὅτι ἐπειδὴ τοῦ συμβουλευτικοῦ εἰδους ἔστιν, ὁ προτρόπην δὲ τῶν φαύλων, τέλος δὲ τὸ σιμφέρον, ἄτε καὶ αὐτὸς ποιητας καὶ ὁγητορικὸς πρὸς παραίνεσιν εὐνοημένος, διὰ τοῦτο προτέτακται· ἡ ὅτι πᾶς λόγος ἀπό τεσσάρων τούτων αντίσταται, προσοιμίων, διηγήσεων, ἀγώρων καὶ ἐπιλόγων, καὶ ἐπειδὴ ἀταλογεῖ (Αμβρ. ἀλογεῖ) τῷ προσοιμίῳ ὁ μῦθος, τὸ δὲ προοίμιον τάπτεται πρῶτον, διὰ τοῦτο ὁ μῦθος προετάγη τῶν λοιπῶν προγνυμασμάτων. Αποφοῖοι τινες, διατί οὐ προέθηκε τὸν ὄφον τοῦ μύθου, ὕστερον καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν προγνυμασμάτων, καὶ φαμεν λίγοις τὸ ἄτομον, ὅτι ἐπειδὴ ἐδόκει τούτῳ ἀγωφελῆς εἶναι ὁ μῦθος εἰς βίον πρῶτον ἔδειξεν αὐτὸν ἔχοντι τὴν γένεσιν ἐκ ποιητῶν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα ἀξιῶν λόγου προσσώπων· εἴθ' οὕτως εἶπε καὶ τὸν ὄφον. Ηρόκετια δὲ τὸ ἄρθρον τίκνιτος· ἔδειξε γὰρ αὐτὸν καθολικὴν ἔχειν τὴν οὔστασιν, καὶ οὖν ἰδική, ὥσπερ οἱ φιλόσοφοι λέγονται· καὶ

ιβ'. Ἐπεὶ δὲ τὸ συμβουλευτικὸν τῆς ὁγητορικῆς εἶδος ὁ μῦθος ἀνάγεται, τούτον δὲ τέλος τὸ συμφέρον, διὰ τοῦτο ὁ Ἀφθόνιος τὸ ἐκ παραινέσεως προσέθηκεν, ἔνεκα γὰρ παραινέσεως τέταυται.

5 ιγ'. Τὸ προηλθε²³ δῆλοι τὸ γεγένηται· τὴν ἀρχαιογονίαν δὲ αὐτοῦ διηγεῖται, αἰδέσιμον αὐτὸν διὰ τούτου

ἄλλως τὰ ἄρθρα τῶν ἐγνωσμέρων πραγμάτων εἰώθασι προτάπτεσθαι· ἂν γὰρ εἴπῃς, ταῦς ἡλθεν, ὑγροῖν μοι δοκεῖ, ποία, ἂν δὲ σὺν τῷ ἄρθρῳ τεθῆ, εἰς γρῦσιν μοι παραλαμβάνεται ἡ ὑποκειμένη οὐσία τοῦ πράγματος. Εἰκότως οὖν ἐπὶ τῶν ἄλλων προγνωματικῶν, ἀγνώστων τοῖς ἐκ πολιτικῆς ἄρτι ἐρχομένοις ὅγτων οὐ προτάπτει τὰ ἄρθρα, ἐπὶ δὲ τοῦ μύθου προτάπτει, ἀτε δὴ οὐκ ἀγνοούμενον αὐτοῦ, ἡ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων προγνωματικῶν προτιθεὶς τὸν ὄφον, οὐκ ἐχόητο ἄρθρῳ, ἀτε δὲ πρὸ τοῦ δρισμοῦ ἀγνοούμενον ὅγτος τοῦ προγνωμάτικος τοῦ προκειμένου, ἀσπερ καὶ ἐνταῦθα δριζόμενος τὸν μῦθον ἐποιησεν· ἔφη γὰρ, ἔστι δὲ μῦθος λόγος φευδῆς, μετὰ δὲ τὸν δρισμὸν χρῆται τοῖς ἄρθροις λέγων· τοῦ δὲ μύθου τὸ μέν ἔστι λογικὸν, τὸ δὲ ἡθικὸν, τὸ δὲ μικτὸν, ἡ περὶ τοῦ διηγήματος, τὸ μέν ἔστι δραματικὸν, τὸ δὲ ἵστορικὸν, (ἡ περὶ τοῦ διηγ. — — ἴστορικὸν Taur. om.) καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὅμοιοις, ἀτε διλουμέρων αὐτῶν ἡμῖν διὰ τῶν δριστικῶν λόγων. Τὸν μῦθον τινες καὶ αἵρονται εἰπάνεσσαν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ παραινέσεως, ὡς Ἡσίοδος· νῦν δὲ αἷρον βασιλεῦσθε· ἔρετο· ἔνιοι δὲ καὶ λόγον αὐτὸν δρομάζουσι, διὸ καὶ Αἴσωπος λογοποιὸς λέγεται. Τῷ μύθῳ παρέπεται πέντε, γένεσις, ὄφος, κλῆσις, εἶδος, διαφορά. Ambr. et Parr. om. τῷ μύθῳ παρέπεται — διαφορά. Taur. et Par. 3. hic desinunt: Par. 2. ad Aphthonii interpretationem progreditur: διατί τὸν μῦθον ἀπὸ ποιητῶν προελθεῖν εἶπε. E Par. 4. folium excidit: sed mox eum Par. 2. consentit: eadem habet Ambr. scriptura minutissima et pallida, sed ad cap. περὶ ἐκφράσεως desinit in verbis: καὶ ἡ τῶν σχημάτων ποικιλία, καὶ διὰ ταχέων ἐξ ἐτέρων εἰς ἄλλο μετάβασις, μάλιστα μὲν μιμεῖσθαι τὰ ἐκφραζόμενα, ὥποια ἂν εἰεν. Ad sqq. capita spatium scholiorum vacuum est. 23 Τὸ προηλθε²³ sqq. — — τίμιος ἔσται habet Par. 1. 2. omissis ultimis verbis: καὶ φίλος τοῖς ἀσκούμενοις.

ἀπεργαζόμενος. πατέρας γὰρ ὁ μῦθος τοὺς ποιητὰς ἔσχη-
κεν· ὅν τὸ αἰδέσιμον ἔχόντων διά τε τāλλα, καὶ αὐτὴν
δὲ οὐκ ἥκιστα τὴν ἀρχαιότητα, εἰκότως καὶ ὁ ἐξ ἐκείνων
φùς μῦθος τίμιος ἔσται καὶ φίλος τοῖς ἀσκουμένοις.

ιδ. Ἄρτιος²⁴ ἐκ τοῦ ὁῶ τὸ λέγω παράγεται,²⁵ εἴη⁵
δ' ἂν καὶ πᾶς μὲν ὁ δεινὸς²⁶ λέγειν, ἴδιως²⁷ δὲ ὁ δη-
μηγόρος, ὁ περὶ τὰ δικαστήρια τὴν σπουδὴν ποιούμενος,
καὶ νῦν μὲν κατηγορῶν, νῦν δὲ ἀπολογούμενος, νῦν δὲ
προτρέπων ἢ^{27*} ἀποτρέπων, ἐπαινῶν ἢ ψέγων. ἐν τού-
τῳ δὲ καὶ ἡ ὄλη θεωρεῖται ὁγηορική. οὐχ ὠρίσατο δὲ¹⁰
τὸν μῦθον ὁ τεχνικὸς κατὰ τὸ ἔθος, ὥσπερ ποιεῖ ἐν τοῖς
λοιποῖς προγυμνάσμασι, διότι οἱ²⁸ ὄρισμοὶ φανερῶν
πραγμάτων εἰσὶν ὄρισμοι. ὁ δὲ μῦθος οὐ φανερόν ἔστιν,
εἴτε²⁹ πρὸς ὀφέλειαν συντείνει τοῖς ὁγηορσιν, εἴτε ὄλως
χρῶνται αὐτῷ, διὸ πρότερον ἀποδείκνυσιν αὐτὸν καὶ συνι-¹⁵
στὰ τὸ γένος αὐτοῦ, καὶ ὄριζεται.

ιέ. Ποσαχῶς τὸ κοινόν; τετραχῶς ἢ ἀπὸ διαι-
ρέτου, ὡς χρυσίον ἢ ἱμάτιον, ἢ ἀπὸ ἀδιαιρέτου, ὡς ἀρ-
γυρώνητος ἢ τι ἔτερον τοιουτότροπον, κοινὴ λέγεται καὶ
ἡ ἐπὶ πάντας λαλουμένη τοῦ κήρυκος φωνὴ· λέγεται καὶ²⁰
τὸ τοῦ προλαβόντος ἕδιον, ὥσπερ ὅταν ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν
τόπῳ τινὶ τύχῃ ἰστάμενος, ἢ ἐν θεάτρῳ.

ιζ'. Ἀντὶ τοῦ ἔνεκα παραινέσεως· πρόθεσις ἀντὶ προ-
θέσεως, θέλει γὰρ λέγειν, ὅτι διὰ παραινέσεως εἴληπται
ὁ μῦθος.²⁵

ιζ'. "Ἔστι δὲ μῦθος λόγος ψευδῆς, εἰκονίζων ἀλή-
θειαν. ψευδῆς³⁰ πρόσκειται, ἐπειδὴ ὄμολογουμένως ἐκ

24 ὁγητωρ ἐκ τῶν ρῶ — — — ἐπαινῶν ἢ ψέγων est etiam in Par. 1. 2. 25 Par. 1. παραγίγεται 26 Par. 1. δεινῶς. 27 Par. 1. 2. εἰδώς. 27* Par. 2. καὶ. post ἀποτρέπον Par. 1. 2. inserunt καὶ. 28 οἱ Mon. οἱ. 29 Mon. οὔτε — οὔτε^{*} 30 Sunt haec in Par. 1. 2. ψευδῆς προτέτακται etc.

ψεύδους σύγκειται· εἰκονίζων δὲ εἰπε καὶ³¹ οὐχ ὁμοιῶν, ἐπειδὴ ὁμοίωμα καὶ εἰκὼν διαφέρει· ὁμοίωμα³² μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν διοουσίων λαμβάνεται, ὡς ἀνθρώπως ἀνθρώπῳ ὁμοιοῖ.³³ εἰκὼν δὲ ἐπὶ τῶν ἔτεροουσίων, ὡς τὸ ἐκτύπωμα εἰκονίζει τὸν ἀνθρώπον. ἐπεὶ τοίνυν τὸ ψεῦδος ἐναντίον πάντη ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὃ δὲ μῆδος λόγος ἐστὶ ψευδῆς, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ὁμοιῶν, ἀλλ’ εἰκονίζων.³⁴ δεῖ τοίνυν προσθεῖναι ἐν τῷ ὅρῳ τῷ πιθανῷς συγκεῖσθαι εἰκονίζων τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ ἂν ἐργάσαιτο τὸ ἑαυτοῦ μὴ ἔχον διοίωσιν πρὸς τὸ ἀληθές· ἡ δὲ ὁμοίωσις ἐκ τοῦ πιθανοῦ περὶ τὴν πλάσιν γενήσεται.³⁵

ιῆ. Μῆδός ἐστι λόγος ψευδῆς τῷ πιθανῷς συγκεῖσθαι εἰκονίζων τὴν ἀλήθειαν. λόγος μὲν ψευδῆς, ἐπειδὴ ὁμολογουμένως ἐκ ψευδῶν σύγκειται, εἰκονίζων δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο τὸ ἑαυτοῦ μὴ ἔχων τινὰ πρὸς τὸ ἀληθές διοιότητα. πῶς δὲ πιθανῷς σύγκειται καὶ πόθεν ἂν γένοιτο τοῦτο σκοπητέον.

ά. Πολλαχόθεν δὲ τοῦτο ἐκ τόπων, περὶ οὓς διατριβεῖν³⁶ εἴωθε τὰ ὑποκείμενα τῷ λόγῳ ζῶα, οἷον περὶ ἐλεφάντων λέγοντας ἡ στροφούσῃν Λιβυστῶν δεῖ κατὰ τὰ τῆς χώρας ἴδιώματα, ἐν οἷς πέμψει γίνεσθαι ταῦτα, πλάτειν τὸν μῆδον,³⁷ οἷον αὐχειρόπτης ταύτης καὶ ψαμματώδους ὑπαρχούσης, μὴ ὡς περὶ εὐγαίου καὶ διαδόντου ὕδασι ποιεῖσθαι τὸν λόγον.

25 β'. Ἐκ καιρῶν, ἐν οἷς φαίνεσθαι φιλεῖ τὰ ὑποκείμενα τῷ λόγῳ ζῶα, οἷον εἰ περὶ ὧδῆς λέγοιμι τεττίγων ἡ ἀηδόνων, ἐν ἔσχοι³⁸ καὶ θέρει ταῦτα, ἀλλ’ οὐκ ἐν ζειμῶνι ὑποτίθεσθαι πιθανόν.

---

31 καὶ Par. 1. 2. om.   32 Par. 2. ὁμοιον.   33 Mon. et Par. ὁμοιεῖ.   34 Parr. 1. 2. omissis sequentibus usque ad litt. iθ'. ita pergit: οὐ γὰρ, ὡς ἔτιχε, τὸ ὁμοιῶν τὸ εἰκονίζων δηλοῖ.   35 Par. 4. γίνεται.   36 Mon. περιδιαιρέβειν. omissio οὖς. Pro εἴωθε Par. 4. ζοικε.   37 μῆδον Mon. om.   38 Mon.

γ'. Ἐκ λόγων τῶν τῇ φύσει ἐκάστου ἀρμοξόντων, δεῖ γὰρ προβάτοις μὲν εὐήθεις περιτιθέναι λόγους, λύ-
κοις δὲ ὡμοὺς, ἀλώπεκι δὲ δολεροὺς καὶ πανούργους, πι-
θήκοις δὲ πάντα τὰ πρὸς σύνεσιν ἀνθρωπείαν ἀπο-
νεύοντα. 5

δ'. Ἐκ πραγμάτων δὲ ³⁹ ἃ μὴ ὑπερβαίνει ⁴⁰ τὴν ἐκείνου ποιότητα, ἵνα μὴ λέγωμεν, ὅτι ὁ μῆς περὶ βασι-
λείας τὸν ζώνταν ἐβούλευετο, η̄ ὅτι ὁ λέων ὑπὸ τυροῦ κνίσ-
σης ⁴¹ ἔξωγρήθη, καὶ αὖ δὲ μὲν ἀετὸς ἀρπακτικὸς καὶ
νεζρῶν καὶ ἀερίων εἰσάγεται, ὁ δὲ κολοιὸς μηδὲν τοιοῦ-
τον μηδὲ ἐντοῦ· εἰ δὲ ἄρα ποτὲ τοιοῦτον γένοιτο, δεῖ
προοικονομεῖσθαι τὸν περὶ τὴν φύσιν τι πλάττοντα, καὶ
παρέχειν τῷ πλαττομέρῳ τὴν ἐκ τοῦ μύθου διάνοιαν·
οἶν, εἰ τὰ πρόβατα φιλικῶς τοῖς λύκοις διαλέγοντο,
προοικονομεῖσθαι τὴν φιλίαν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. 15
καὶ πιθανᾶς μὲν οὕτω συνιθείης τὸν μῦθον. Εἴρηται
δὲ μῦθος ἀπὸ τοῦ μυθεῖσθαι, ὃ έστι λέγειν, οὐχ ἔτι
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις οὐ λέγομεν, ἀλλ' ὅτι ἐν αὐτῷ πρῶ-
τον τὸ λέγειν πολιτικῶς μανθάνομεν. τινὲς δὲ αὐτὸν καὶ
αἰνον ἐκάλεσαν ἀπὸ τῆς δι' αὐτοῦ παρανέσεως· ἄλλοι δὲ 20
λόγον· δεῖ δὲ τὴν τοῦ μύθου φράσιν ἀπλουστέραν εἶναι
καὶ ἀνεπιβούλευτον καὶ δεινότητος ἀπάσης καὶ περιοδι-
κῆς ἀπαγγελίας ἀπηλλαγμένην, ὥστε καὶ τὸ βούλευμα
εἶναι σαιφές· καὶ τὰ λεγόμενα μὴ μεῖψα τῶν ὑποκειμένων
προσώπων τῆς ποιότητος φαίνεσθαι· καὶ μάλιστα ὅταν 25
ἔξ ἀλόγων ζώων ὁ μῦθος ὑπάρχῃ συγκείμενος. ταύτη τοι
ἀπλούστερον αὐτὸν εἶναι δεῖ, ὀλίγον τῆς ἐν τῇ συνηθείᾳ
ὅμιλίας ἔξαλλάττοντα τὸ πιθανὸν τοῦ μύθου. ἵκ τῶνδε
καὶ τοσῶνδε, ἐν τόπου, ἐκ καιροῦ, ἐκ τῶν τῇ φύσει ἐκά-
στου προσηκόντων λόγων, ⁴² ἐκ πραγμάτων, ἢ τὴν ἐνά-30

ἥς ἔσοι καὶ θέρι. ³⁹ Μον. καὶ πραγμάτων μέν. ⁴⁰ Παρ. 4.

ὑπερβαίνοι. ⁴¹ Μον. τυρᾶς κρίσσης. Παρ. 4. τυροῦ κρίσης.

⁴² λύγων Παρ. 4. ομ.

στον οὐχ ὑπερβαίνει ποιότητα, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῶν ὑποκειμένων περιορίζεται.

ιθ'. Οὐχ ᾧς ἔτυχε τὸ διμοιῶν τὸ εἰκονίζων δηλοῖ,
ἀλλὰ τὸ χρωματουργῶν, τὸ παριστῶν καὶ οίον ὑπ' ὅψιν
5. ἄγων. ὡσανεὶ γάρ τισι χρώμασι τοῖς ἐμιφερούμενοις πλάσμα-
σι τὴν ὑποκειμένην ἀλήθειαν τρανοῦ καὶ ὑπ' ὁφθαλμοὺς
ἄγει τῷ ἐντυγχάνοντι.

κ'. Διατί ὁ μῆθος Συβαριτικὸς καὶ Κίλιξ καὶ Κύ-
πριος καλεῖται· ὅτι οἱ⁴³ Συβαρῖται τρυφηλοὶ ὄντες ἐφεῦ-
ρον καὶ ἐκ μόνων λογικῶν ζώων μύθους, οἵα εἰκός τοὺς
τρυφῶντας τέρψιες καὶ ἥδονῆς καὶ γέλωτος χάριν· οἱ δὲ
Κίλικες καὶ Κύπριοι ἐμπορευόμενοι καὶ τόπους ἀγνώστους
διερχόμενοι ἀνεπλάσαντο τοὺς ἐξ ἀλόγων ζώων μύθους,
ώς ἐωρακότες ἐν τόποις τισὶ ξένην μορφὴν ἔχοντα ζῶα.
15 ὁ δὲ Αἴσωπος τοὺς ἐξ ἀλόγων καὶ λογικῶν μύθους ἀνε-
πλάσατο, βιωφελῆ τὴν παραίνεσιν, οἵα ὁτιῳδὰ διὰ μίθων
ποιούμενος, διὸ καὶ ἐκνενίκηκε⁴⁴ πάντας τοὺς μύθους,
καὶ Αἴσωπείους καλεῖσθαι πεποίηκε· τοὺς δὲ περὶ θεῶν
μύθους μυθικὰ διηγήματά τινες ἐκάλεσαν, τοῖς περὶ τῶν
20 μορφώσεων λόγοις αὐτοὺς⁴⁵ συντάττοντες· τοῖς δὲ τοι-
ούτοις φιλοσοφίᾳ μᾶλλον προσήκει. ἐκείνης γάρ ίδιον,
τὰς τούτων ἀνασκοπεῖν θεωρίας.

κά. Οὐχ ὁ μῆθος τοῖς εὐροῦσιν αὐτὸν δέδωκε τὰ
ὄνόματα, ἀλλ' οὗτοι ἀνάπταντι τούτῳ.

25 κβ'. Φιλοτίμως ἔργηται τοῦτο. Ἀναφέρει γάρ τὸ
ὄνομα ὁ μὲν λογικὸς πρὸς τὸν Συβαρίτην, ὡς παρ' ἐκεί-
νου γενόμενος, ὁ δὲ ἡθικὸς πρὸς τὸν Κίλικα καὶ τὸν
Κύπριον, ὁ δὲ μικτὸς πρὸς τὸν Αἴσωπον. ἔστι δὲ λογι-

43 Parr. 1. 2. 4. οἱ μὲν Συβ. 44 Parr. 1. 2. νενίκηκε.
iīdem post πεποίηκε sqq. omittunt usquod ad toūto φησιν, ὅτι
ἐπεὶ ὁ Αἴσωπος — — μικτὸς κατορμασθείς. tum inferunt: λογι-
κὸν, ὡς ἐὰν λόγῳ ἐπέταπτε. 45 Mon. ἐπισυντάττοντες omissio
αὐτούς.

γικός μὲν, ὡς ἐὰν λέγω·⁴⁶ ἐπέταττε τοὺς δεκατρεῖς ἄθλους Εὐρυσθείς Ἡρακλεῖ, λογικοὶ γὰρ ἀμφω καὶ ὁ ἐπιτάττων καὶ ὁ⁴⁷ ὑπείκων. ἥθικὸς δὲ, ὡς ἐὰν γράψω, σπουδαὶ περὶ φιλίας γαλῆ καὶ μυσὶν ἐγίνοντο· ἄλογον γὰρ ἐκάτερον· μικτὸς δὲ, ὡς ἐὰν πλάττω λογικὸν ξῶν⁵ ἄλογῷ διατεγόμενον, ὡς Αἴσωπος ἐποίησεν ὅψιν πλήξαντα καὶ ἀνελόντα παιδα τινὸς, εἰτ' ἐπιβουλευόμενον ἐν τῇ γειᾳ· καὶ λόγους περὶ σπονδῶν ποιούμενον⁴⁸ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδός. τοῖς γὰρ δυσὶν θάτερον μὲν λογικόν, ὁ ἄνθρωπος, τὸ ἔτερον δὲ ἄλογον, ὁ ὄφις.⁴⁹

10
αγ'. Τοῦτο φησὶν, ὅτι, ἐπεὶ ὁ⁵⁰ Αἴσωπος μᾶξιν τινὰ τῶν δύο πεποίηκε, λογικοῦ τε καὶ ἥθικοῦ, καταστρέψει ὁ μῆθος εἰς τὸ μὴ κεκλησθαι Συβαριτικὸς ἢ Κιλιξ ἢ Κύπριος, ἀλλὰ μόνον Αἴσωπειος, ὡς ἀπὸ τῶν δύο ἀχθεῖς, καὶ τοῖς ἀμφοτέροις πλέσιν ἀναδεξάμενος. καὶ διὰ τοῦ- 15
το μικτὸς κατονομασθείσ.

αδ'. Παρέπεται⁵¹ τῷ μάθῳ πέντε, γένεσις, ὅρος,
κλῆσις, εἰδος, διαιρορά. καὶ γένεσις μὲν ἐν τῷ εἶπεν· ὁ
μῆθος ποιητῶν μὲν προῆλθε· γεγένηται δὲ καὶ ὥρτόρων·
ὅρος δὲ, μῆθός ἐστι λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν.²⁰
κλῆσις, καλεῖται δὲ Συβαριτικὸς καὶ Κιλιξ καὶ Κύπριος·
τὸ ἔχης Αἴσωπειος. εἶδος· τοῦ δὲ μέθου τὸ μέν ἐστι λο-
γικὸν, τὸ δὲ μικτόν· διαιρορά· τὴν δὲ παραίνεσιν, δι'
ἥν ὁ μῆθος τέτακται, προτάττων μὲν ὄνομάσης προμύ-
θιον, ἐπιμύθιον δὲ τελευταῖον ἐπενεγκών.

25

46 Par. 1. 2. λόγῳ. 47 ὁ Μον. om. 48 ποιούμενον
Par. 4. post παιδός ρονῖτ. 49 Post ὁ ὄφις Par. 1. 2. add.
ἥθος ἐπιτέθαι τὸν τρόπον· αἷον τὸ μεγαλόφρον τοῦ λέοντος, τῆς
θλύφου τὸ ἀνόητον, τῆς ἀλώπεκος τὸ πανούργον, τῶν λαγωῶν τὸ
δηλόν, τὸ λίγρον τῶν μυῶν, τῶν ἵρακων τὸ ἀρπαξικόν, τὸ ἀγα-
δεῖς τῶν κιγῶν, τὸ εὔηθες τῶν προφάντων. 50 ὁ Par. 4. Mon.
om., τεσσερὶ ex Par. 1. 2. 51 Παρέπεται τῷ μάθῳ sqq. us-
que ad litt. κε. Par. 1. 2. om.

κέ. Ἐπιμύθιόν ἐστι λόγος ὁ πρὸς τὸν μῦθον ἐκφερόμενος, καὶ δηλῶν τὸ ἐν αὐτῷ χρήσιμον· τοῦτο δὲ τριχῶς ἐκφέρεται· παραδειγματικῶς· οἷον, οὕτως ὁ μῦθος ἡμᾶς διδάσκει· τόδε τι μὴ ποιῆσ, καὶ οὕτω νεότης πονεῖν οὐκ ἐθέλουσα περὶ τὸ γῆρας κακοπραγεῖ· ἐνθυμητικῶς, οἷον, ὁ γὰρ μὴ τόδε ποιῶν κατηγορίας ἄξιος· προστρωνηματικῶς· οἷον· καὶ σὺ δὲ, ὦ παῖ, τῶνδε καὶ τῶνδε ἀπέχου· τινὲς⁵² δὲ τὸ ἐπιμύθιον τοῦτο προτάττουσι⁵³ καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν προμύθιον, οἱ δὲ ἐμφρονέστερον διαφορτεῖσθε εἰπεῖν τῷ μύθῳ τάττουσιν· εἰ γὰρ ὁ μῦθος διὰ τοὺς νέους εὔρογηται, ἵνα τῇ ἀφ' ἑαυτοῦ ἥδονῇ τὰς τῶν νέων προμαλάξας ψυχὰς, οὕτως εὐπαράδεκτον τὴν παραίνεσιν ἀπεργάσηται, τῶν νέων ὡς ἐπίπαν πεφυκότων τὰς φανερὰς ἀποστρέψεσθαι παραινέσεις, δῆλον πάντως, ὅτι μετὰ τὸν μῦθον τὸ ἀπ' αὐτοῦ προτεθῆσεται χρήσιμον, ἐπεὶ εἰ προτάττοιτο,⁵⁴ καὶ δρᾶ τι τὰς τῶν νέων ψυχὰς, περιττὴ ἡ τοῦ μύθου χρῆσις.

κεῖται. Τὸ πιθανὸν ὁ παρὼν μῦθος ἐκ τοῦ καιροῦ ἐργάζεται καὶ τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν ὑποκειμένων ἀπολογεῖται, καὶ τῷ ἐκάστου ἐπιτηδείματι. ἔδει τε γὰρ ὁ τέττιξ τοῦ θέρους, καὶ συλλέγει ὁ μύρμηξ τοὺς καρποὺς, καὶ τοῦτο ἐπιτήδενμα ἐκατέρων παρὰ τὸν εἰοημένον καιρόν· ἀλλὰ καὶ τοῦ χειμῶνος ὁ τέττιξ καταπαύων τὴν φύδην ὑπειληπται τροφῆς ἀπορίᾳ τοῦτο ποιεῖν, ὁ δὲ μύρμηξ ἀφανιζόμενος τῶν ἑαυτοῦ πρὸς ἀπόλαυσιν πόνων ποιεῖσθαι σχολίην· ἀκοὴ γὰρ μεσαίτατον, ὁ ἐστιν ἀκρότατον. τοῦτο δὲ πολλάκις θεωρήσεις ἐπὶ τῆς ὥρας ἀκροτάτης τῆς θέρμης ἡ μέση τῆς θεωρίας ἐστὶν ἐπὶ τῆς ἡλικίας· ἀκρότης τῆς ἡλικίας καὶ ὁώμης ὁ τριαντοῦς καὶ τεσσαρακοστὸς χρόνος· ὡς δὲ καὶ ἐπὶ νοσημά-

των

52 Parr. 1. 2. σημείωσαι, ὅτι τινὲς τὸ ἐπιμ. πράττουσι.

53 Mon.

54 Mon. προτάττοι.

των ἀρχὴς, ἀνάβασις, καὶ παρακυή· ἀκοῦν γὰρ οἱ τῶν ἰατρῶν παιδεῖς ἀποκαλοῦσι τὴν ἐπ' ἄκρου ισχὺν τοῦ νοσήματος, καὶ Ὁμηρος δὲ, ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς,⁵⁵ ἔφη, ὃ σημαίνει τὴν ὁξύτητα· πλεονάσαντος τοῦ καὶ Ὁμηρος· ἀκοῦν ἐγένοντο σιωπῆ.⁵⁶ Τὸν ἀναβάλλεσθαι ποτὲ⁵ μὲν τὸ προσαναρουέσθαι τὰς χορδὰς καὶ οίονει προοιμάζεσθαι τὴν φόδην σημαίνει, ὥσπερ καὶ νῦν, καὶ Ὁμηρος.⁵⁷

Αὐτῷ δὲ φορμίσων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

ποτὲ δὲ τὸ ἀναδύεσθαι καὶ ὑπερτίθεσθαι, ὡς καὶ ὁ Θεο-¹⁰ λόγος, καὶ ἀναβάλλεται ὥσπερ ἐκείνοις τὴν ὁργὴν, οὕτως ἡμῖν τὴν χρηστότητα, ἀφ' οὗ ἀναβολὴ ἡ μέλλησις, καὶ ἀναβεβλημένον τὸ βραδὺ καὶ ὑφειμένον. καὶ ἀμβολεογὸς ὁ ἀναβαλλόμενος· τὸ δὲ ἀναβάλλεσθαι ἀντὶ τοῦ περιβεβλῆσθαι οὐκ εὑχοηστον.¹⁵

Σύντονον μέλος μουσικῆς· σύντονον καὶ βαρύτονον καὶ διάτονον καὶ ἐπίτονον· μέλη μουσικὰ σύντονον μὲν καὶ βαρύτον τὰ ἐπιμονὴν ἔχοντα μέλους· διάτονον δὲ τὸ διακοπὴν μέσον δεχόμενον· ἐπίτονον δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ τέλους τὴν διακοπὴν ἔχον· ἐπίει δὲ ἀπήρχετο, κυρίως²⁰ δὲ ἡ λέξις ἐπὶ τῶν λογικῶν εἴληπται· μῆθος δικῶς, ἡ παντελῶς ψευδῆς; ἡ πιθανὸν, ὡς οὗτος. διαφέρει δὲ χρείας καὶ γνώμης, ὅτι ἐν ἐκείνοις ἐξ ἀληθῶν ἡ παραίτεσις, ἐνταῦθα δὲ διὰ ψευδῶν, καὶ ἐκείνας μὲν ἀνασκευάζομεν, μῆθον δὲ οὐδαμῶς· πακεῖ μὲν ἐξ ἐνδόξου²⁵ καὶ ὀρισμένου τὰς χρείας καὶ τὰς γνώμας πατασκευάζομεν, ἐπαινοῦντες τὸν εἰρηκότα ἡ διαβάλλοντες, ἐνταῦθα δὲ εἰς οὐδένα τὸν λόγον ἀναφέροντες, ὡς οἰκείᾳ τῇ γνώμῃ τὸν μῆθον παραποῦμεν, λεληθότως τὴν ὀφέλειαν τοῖς νέοις προσάγοντες.³⁰

55 Il. z, 173.

56 Il. γ, 95.

57 Od. α, 155.

C a p. II.

ΟΡΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ.

ιζ'. Διήγησις μέν εστι μετὰ τῶν αἰτιῶν, ἀγήγησις δὲ ή τοῦ πράγματος διατύπωσις· περιήγησις δὲ ή τοῦ τι ἐκφράζειν μετὰ καὶ τινων αἰτιῶν. Μετὰ τὸν μῆθον τὸ 5 διήγημα· εἴ τι γάρ διήγημα, τοῦτο καὶ προγύμνασμα· οὐ μὴν εἴ τι προγύμνασμα, τοῦτο καὶ διήγησις. Αεύτερον τὸ διήγημα, ως τοῦ μέθου μὲν ἐναγωνιώτερον, τῶν δὲ λοιπῶν ἀπλούστερον· ἀλλὰ τί μὲν διήγημα, ἀποχρόντως ἔδιδαξεν ὁ Ἀριθόνιος. διαφορὰν δὲ τούτου πρὸς 10 τὴν διήγησιν οἱ μὲν ἦν καὶ ὁ τεχνικός φησι· διαφέρει γάρ διήγησις τοῦ διηγήματος τῷ καθολικωτέρῳ καὶ μερικωτέρῳ· ἄλλοι δὲ διήγησιν μὲν τὴν ἐν δικαστηρίῳ ἀμφισβήτησιν καὶ πρὸς τὸ τοῦ λέγοντος συμφέρον ἐκθεσιν εἶπον, διήγημα δὲ τὴν τῶν ιστορουμένων ἀπαγγελίαν 15 καὶ γεγονότων. ἔτι δὲ διήγησιν μὲν τὴν τῶν ἀληθῶν πραγμάτων ἐκθεσιν ἐκάλεσαν, διήγημα δὲ τὴν τῶν ως γεγονότων· οἱ πλείονες μέντοι τῷ τεχνικῷ συνείπον. Τῶν διηγημάτων τρεῖς τὰς πάσας πρὸς ἀλίθειαν φασὶν εἶναι διαφοράς. τὰ μὲν γάρ εστιν ἀγηγηματικά, τὰ δὲ 20 δραματικά, τὰ δὲ μικτά· ἀγηγηματικά μὲν, ὅσα ἀπὸ μόνου τοῦ ἀπαγγέλλοντος προσώπου εἰσὶν, οἷα τὰ παρὰ Ηριδάρῳ. δραματικά δὲ, ὅσα ἀπ' αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων προσώπων ἐστὶ μόνον, μὴ παρεμψανομένου τοῦ συντιθέντος προσώπου. εἶτα τὰ κωμικά πάντα καὶ τρα- 25 γικά. μικτὰ δὲ τὰ ἐξ ἀμφοῖν, τοῦ τε συντιθέντος καὶ τῶν ὑποκειμένων συγκειμενα προσώπων, οἷα τὰ Ἡροδότου καὶ Ὁμήρου· ταῦτα γάρ πη μὲν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀπαγέλλοντος ἐκφέρεται, πη δὲ ἐξ ἑτέρου προσώπου. "Οτι τῶν διηγημάτων τὰ μὲν ἐπιμυθικά τὰ δὲ ιστορικά, 30 τὰ δὲ πραγματικά, ἃ καὶ δικανικά καλοῦνται, τὰ δὲ πλασματικά. μυθικά μὲν, τὰ οὐκ ἀναμφισβήτως πίστιν

ἔχόμενα, ἀλλ' ἔχοντα καὶ ψεύδοντας ὑπόροιαν, οἵα τὰ περὶ Κυκλώπων καὶ Κενταύρων· ιστορικὰ δὲ τὰ τῶν ὄμολογουμένως γενομένων πολλῶν πραγμάτων· οἷα τυχὸν τὰ περὶ Ἐπιδάμνου, πραγματικὰ δὲ ἦτοι σκηνικὰ τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι λεγόμενα· πλασματικὰ δὲ τὰ ἐν ταῖς κω- 5 μῳδίαις καὶ τοῖς ἄλλοις δράμασιν· κοινωνεῖ δὲ τὰ μὲν μυθικὰ τοῖς μύθοις τῷ ἀμφότεροι δεῖσθαι πίστεως· τὰ δὲ διαφέρει, ὅτι ὁ μὲν μῦθος ὁ τῶν ὄμολογουμένως ψευδῶν, τὰ δὲ μυθικὰ καὶ παρ' ἄλλων ὡς γεγονότα ιστόρηται, καὶ τῶν ἐνδεχομένων ἔστι καὶ μή· ἔτι κοινωνεῖ 10 τὰ πλασματικὰ τοῖς μύθοις τῷ ἀμφότεροι πεπλάσθαι, διαφέρει τῷ τὰ μὲν, εἰ καὶ μὴ γέγονεν, ὅμιως ἔχειν φύσιν γενέσθαι. Τῶν διηγῆμάτων στοιχεῖα ἔστιν ἔξ, ἀ τοξο- 15 ἀναγκαίου τῷ διηγήματι παρέπεται, ἔσθ' ὅτε μὲν πάρτα, ἔσθ' ὅτε καὶ τινά· εἰσὶ δὲ ταῦτα· πρόσωπον μὲν, 20 οἶον τὸ ποιοῦν, ὡς Δημοσθένης ἢ Μειδίας· πρᾶγμα δὲ τὸ τελούμενον, οἶον ὕβρις· τόπος δὲ, οἶον τὸ θέατρον, χορόν τοις δὲ, οἶον πότε· αἰτία δὲ δι'. ἦν, οἶον ἔχθροι· τρό- πος καὶ δὲ, οἶον λόγοις, χερσίν· εἰσὶ δὲ οἱ τὴν ὕλην ἔθδομον στοιχεῖον προσέθηκαν· διαρροῦντες αὐτὴν ἀπὸ 25 τοῦ τρόπου, καὶ τῷ μὲν τρόπῳ παρανέμοντες τὸ παρα- τομεῖν καὶ βιαίως πρᾶξαι, ἢ ὅτι ὁπωςοῦν ἢ κατέναν- τι·¹ τῇ δὲ ὕλῃ τῷ ἔισι τυχὸν ἢ λίθῳ ἢ καὶ παλτῷ ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ χρῆσθαι τοιούτῳ.

Τῶν προγνυματικάτων τῶν μὲν μερῶν ὅντων, τῶν 25 δὲ μερῶν καὶ ὅλων τὸ διηγῆμα τῶν μερῶν ἔστι μόνων· μέροντος γάρ ἀεὶ χρείαν πληροῦ, καὶ οὐδέ ποτε ἀρκεῖ πρὸς ὕλην ὑποθέσεως ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, εἰ μὴ τις οὐκ ὀρθῶς εἴπῃ ἐν ταῖς φράσεσιν, αἱ τινες αὐτῶν τῶν διηγη- 30 μάτων εἰσὶν, ὡς εἰπεῖν, μέρος, ὡς ἐν τῷ περὶ ἐκγράφεως δειγμήσεται. Ιστέον δὲ, ὡς μέρη μέν εἰσι μόνα, ἀ τι-

¹ Mon. ad marg. καὶ τὸ ἐραγτίον.

ἄλλαις ὑποθέσεσι πάντως συμπαραλαμβάνεται, μέρη δὲ καὶ ὅλα, ἢ ποτὲ μὲν ὡς ἄλλων μέρη ἐργάζεται, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὰ ἵδιαν πληροῦ ὑπόθεσιν. Πόσα ἴδια τοῦ διηγήματος; πέντε, ὅρος, διαφορὰ πρὸς τὴν διήγησιν, εἶδος,
 5 παρεπόμενα, ἀρεταῖ· ὅρος μέν· διήγημα ἔστιν ἔκθεσις πράγματος γεγονότος, ἢ ὡς γεγονότος. διαφορά· διενήνοχε δὲ διήγημα διηγήσεως· εἶδος τοῦ διηγήματος τὸ μέν ἔστι δραματικὸν, τὸ δὲ ἰστορικὸν, τὸ δὲ πολιτικόν· παρεπόμενα· παρέπεται τῷ διηγήματι ἐπτὰ, τὸ πρᾶξαν
 10 πρόσωπον, τὸ πραχθὲν πρᾶγμα, χρόνος καθ' ὃν, τόπος ἐν ᾧ, τρόπος ὅπως· αἰτία δι' ἥν, ὕλη, λίθος, ἢ ξίφος, οἶνον· Ὁδυσσεὺς πόλιν Ἀσίας ξυλίνῳ ἵππῳ διεῖλεν πολιορκήσας· ἐνέπρησε μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἀναχώρησιν· πρόσωπον, ὁ Ὅδυσσεὺς· τὸ πραχθὲν πρᾶγμα, ἐνέπρησε·
 15 χρόνος, μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἀναχώρησιν· τόπος, ἐν Ἀσίᾳ· τρόπος, διὰ τοῦ ξυλίνου ἵππου· αἰτία, διὰ τὴν Ἐλένην· ὕλη, πυρί. Ποσαχῶς τὸ διηγεῖσθαι καὶ ποσαχῶς αὐτῷ ἐγγυμναζόμεθα; πενταχῶς· κατὰ τὸ ὄρθον, κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον, κατὰ τὸ ἐλεγκτικὸν, κατὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ κατὰ τὸ ἀσύνδετον.² κατὰ τὸ ὄρθον μέν·
 20 οἶνον Φαέθων, ἥλιον παις, ἐρασθεὶς τοῦ ἄρματος τοῦ ἴδιου πατρὸς, καὶ τὰ ἔξῆς· κατὰ δὲ τὸ ἐγκεκλιμένον, οἶνον Φαέθοντα τὸν ἥλιον παῖδα φασὶν ἐρασθῆναι τοῦ ἄρματος τοῦ ἴδιου πατρός· καὶ τὸν πατέρα πείσαντα ἐπιβῆναι τοῦ ἄρματος· κατὰ δὲ τὸ ἐλεγκτικὸν, ὅταν ὡς ἐλέγχοντες λέγωμεν· τί δὲ οὐκ ἡράσθη Φαέθων ἥλιον παις τοῦ πατρικοῦ ἄρματος; οὐκ ἐπεισε τὸν πατέρα; οὐκ ἐπέβη τοῦ ἄρματος; κατὰ δὲ τὸ συγκριτικὸν, ὅταν λέγωμεν, ἀντὶ τοῦ σωφρονεῖν ἡράσθη ἀτόπου, ἀντὶ δὲ
 25 τοῦ προτείνει τοῦ ἔρωτος, ἐπέβη τῶν ἵππων, ἐδέξατο τὰς ἥνιας· κατὰ δὲ τὸ ἀσύνδετον, οἶνον ἐπέβη τῶν ἵππων,

2 Mon. ἀσύνδετον, supra 9 posito 8.

ξέδεξατο τὰς ἡνίας, οὐχ ὑπεῖσε³ λέγοντι τῷ πατρὶ. Καὶ ποῦ χρηματεύει ἔκαστον; τὸ μὲν κατ’ ὄρθὸν, ὡς τοῖς ιστορικοῖς, καὶ ὅπου δεόμεθα σαφῆνείας· τὸ δὲ κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον καὶ τὸ ἐλεγκτικὸν ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὸ δὲ κατὰ τὸ ἀσύρδετον ἐν τοῖς ἐπιλόγοις· τὸ δὲ κατὰ τὸ συγκριτικὸν, ὅπου ὁ καιρὸς δίδωσι· πανταχοῦ γάρ ἐστι καὶ ἐν ἄπασι τοῖς τῆς ὑγιοριζῆς εἴδεσι καὶ τοῖς τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρεσιν αὐτῷ χρώμεθα. Ποῖα τῶν προγυμνασμάτων εἰσὶ μέρη καὶ ποῖα ὅλα καὶ μέρη; μέρη μὲν, ἄτινα ἐν ἄλλαις ἐποθέσεσιν ὡς μέρη παραλαμβάνονται, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὰ ἴδιαν ὑπόθεσιν πληροῦν. Ήσσα εἶδη τοῦ διηγήματος; Τέσσαρα, τὰ μὲν γάρ ἐστι μυθικά, τὰ δὲ πλασιατικά, τὰ δὲ ιστορικά, τὰ δὲ πραγματικά, ἄτινα καὶ πολιτικὰ λέγονται· καὶ μυθικὰ μέν ἐστι τὰ ἔμφασιν ἔχοντα καὶ ὑπόροιαν ψευδῆ, ὡς τὰ Κυκλώπων· πλασιατικὰ δὲ καὶ πεπλασμένα, ὡς τὰ τραγικά· ιστορικὰ δὲ τὰ πλακιάν ἀφίγησιν ἔχοντα, ὅμολογον μέντην καὶ ἀληθῆ πραγματικά δὲ, ἄτινα καὶ πολιτικὰ λέγονται, τὰ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι λεγόμενα. Τί κοιτωρεῖ τὰ μυθικὰ διηγήματα τοῖς μύθοις; καὶ τὸ ἀμφότερον δεῖσθαι πιστεως· καὶ τί διαιρέσει; ὅτι οἱ μῆνι μῆδοι οὔτε ἐγένοντο, οὔτε φύσιν ἔχουσι γενέσθαι· τὰ δὲ πλασιατικὰ διηγήματα, εἰ καὶ μὴ ἐγένοντο, ἀλλ’ οὖν φύσιν ἔχουσι γενέσθαι. Ήσσαι διαιροῦται διηγήματος; τρεῖς. ἀταγγέλλεται γάρ ἀγηγηματικῶς, δραματικῶς καὶ μυτῶς· ἀγηγηματικῶς μὲν, ὅταν ἀπ’ αὐτοῦ

⁴ Μον. ὕπηξε.

λέγηται τοῦ προσώπου τοῦ συντιθέντος αὐτὸν, δραματικῶς δὲ, ὅταν ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου προσώπου, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ συντιθέντος ἐκφέρηται, ὡς τὰ τραγικά· μικτῶς δὲ, ὅταν ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ συντιθέντος προσώπου λέγηται, ποτὲ δὲ, ὡς ἀπὸ κειμένων, οἷα τὰ τοῦ Ὁμήρου.

Πόσα παρέπεται τῷ διηγήματι; ἔξ, πρόσωπον, πρᾶγμα, χρόνος, ἀ καὶ περιστατικὰ καλεῖται, καὶ τόπος καὶ τρόπος καὶ αἰτία. τινὲς δέ φασι ταῦτα εἶναι, διαιροῦντες ἀπὸ τοῦ τρόπου τὴν ὕλην, καὶ τῷ μὲν τρόπῳ ἀπονέμουσι τὴν ποιότητα τῆς πράξεως, τῇ δὲ ὕλῃ τῷ ξίφει τυχὸν, ἢ λίθῳ, ἢ τινι τοιούτῳ.

Πόσαι κακίαι διηγήματος; τέσσαρες, ἀσάφεια, μακονγορία, ἀπιθανον, καὶ ὁ μὴ τῶν λέξεως ἐλληνισμός.

Διὰ τὴν συντομίαν εἰς ἀσάφειαν περιστάντες διὰ τὸ
 15 σαιτὲς μήκους δεόμεθα, πᾶς χρὴ τὸ ἀκριβὲς ποιεῖν; Διὰ τῆς συμμετρίας μήτε παραλιμπάνοντάς τι τῶν δεόντων, μήτε πλεονάζειν ποιοῦντας κατὰ κακίαν τοῦ λόγου, ὅταν παραλιμπάνηται τι τῶν χρησίμων, ἢ πλεονάζῃ τῶν οὐ δεόντων· δυσκόλου ὄντος τοῦ σαιφηνείας ὅμοι καὶ συν-
 20 τομίας φροντίζειν, ποίαν κατασκευάσωμεν σαιφήνειαν· οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκ μήκους ὁ λόγος, ὅσον ἐκ τῆς ἀσαιφείας βλαβίσεται. σαιφήνεια δὲ γίνεται, ὅταν καθαρῶς καὶ ἀποκτίλως καὶ διευκρινημένως λέγῃ· εἴδη γὰρ τῆς σαιφηνείας καθαρότης καὶ εὐχρίνεια. Τί συντελέσει πρὸς σα-
 25 φήνειαν; πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἀπερ ἐν τῷ περὶ ἴδεων μαθήσῃ, μάλιστα δὲ καὶ ἡ κατ' εὐθεῖαν ἀπαγγελία. Πρὸς ποιὸν μέρος τοῦ πολιτικοῦ λόγου γνωνάζει ἡμᾶς τὸ διήγημα; τὸ μὲν ὅλον ἐστὶ τῆς διηγήσεως, πολλάκις δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι χρώμεθα, καὶ μάλιστα ἐν
 30 τοῖς παραδειγματικαῖς ἀποδείξεσιν, ἄλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅταν ἀναμιγνήσκωμεν τοῖς προειδημένοις. διὸ καὶ διαιφόρως αὐτῷ ἐγγνωματίζόμεθα.

Τί ἐστι σαιφήνεια; ἡ ἐναργῆς τῶν πραγμάτων δι-

δασκαλία, μηδὲν ἐξ ἐρμηνείας ἀμφίβολον ἔχουσα. Ἀρεταὶ διηγήσεως κατὰ μέν τινας πέντε, συντομία, σαφήνεια, πιθανότης, ἡδονὴ, μεγαλοπρέπεια· καθ' ἔτερους δὲ μόνη πιθανότης, τὰς γὰρ ἄλλας τέσσαρας κοινὰς παντὸς λόγου ἐνύμισαν· ὡς δὲ τοῖς ἀκριβεστέροις δο- 5 κεῖ, τοءῖς εἰσι μόναι, σαφήνεια, συντομία καὶ πιθανότης· δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι σφόδρα δυσχερές ἐστι τοῖς τῆς σαφήνειας ἐπιμελούμενοις τῆς συντομίας φροντίζειν. πολλάκις γὰρ οὐδὲν διὰ συντομίαν εἰς ἀσάφειαν προάγομεν τὸν λόγον, οὐδὲ τὸ σαφῶς εἰπεῖν μήκους δεόμεθα· χρὴ τοί- 10 ννυ τὴν συντομίαν σκοπεῖν, εἰ σύμμετρός ἐστι, μήτε παραλιμπάνοντάς τι τῶν ἀναγκαίων, μήτε πλεονάζοντας. τότε γὰρ ἀρετὴ κατὰ λόγον· εἰ γὰρ φανῇ τι παραλιμπάνοντα τῶν χρησίμων, κακία γίνεται· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων κρείττον οὐ κατ' εἰσαγωγὴν ἀκριβολογεῖσθαι· δεῖ 15 μέρτοι, ἵνα τι μηδὸν περὶ τούτων ὡς ἔνι μάλιστα εἴπωμεν, τὸν κρίνειν μέλλοντα καλῶς, ὅταν σαφήνειας καὶ συντομίας φροντίζειν ἀναγκάζηται, εἰ μὲν ἀμφότερα σημαίνει, χρῆσθαι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ ἔν, μένειν τὸν κατεπείγοντα, τὸ δὲ ἐστὶ μᾶλλον τῆς σαφήνειας γίνεσθαι. 20 Οὐ γὰρ τοσοῦτον ἐκ τοῦ μήκους, ὅσον ἐκ τῆς ἀσαφείας οὐ λόγος βλαβήσεται. Συντελοίη δ' ἀν πρὸς σαφήνειαν ἐν τοῖς διηγήμασι μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων οὐ κατ' εὐθεῖαν πτῶσιν ἀπαγγέλαια· εἴγνωστον γὰρ ταῖς συνεχέσιν ἀναπείσειν ποιεῖ τὸν λόγον, ὥπερ οὐκ ἐστι ἁρδίως 25 εὑρεῖν ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι· γνωμάζει δὲ ήμᾶς τὸ διήγημα καὶ πρὸς τὰ πάτα τῆς ὁμοιοριζῆς εἴδη, συμβούλευτιν γινει καὶ διατακόν καὶ πανηγυρικόν· ἐν πᾶσι γάρ αὐτοῦ δεόμεθα, ἕπι δὲ καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου, ὃν ἐστι τὸ διήγημα· ἐστι δ' ὅτε καὶ 30 ἐν τοῖς ἀγῶσιν αὐτῷ χρῶμεθα, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς παραδειγματικαῖς πίστεσιν· οὐδη καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις, ὅταν ἀναμιγνύσκωμεν τῶν λεζθέντων, διὸ καὶ διαφύροις αὐ-

τῷ σχῆμασιν ἐγγυμναῖόμεθα. Διαφόρου οὖν τῆς ἀπαγγελίας οὕσης, τῇ μὲν κατ' ὄρθὸν διὰ τὴν σαφήνειαν ἐν ταῖς ιστορικαῖς χρησόμεθα, ἢ ἐν οἷς δεόμεθα σαφηνείας, τῇ δὲ κατὰ τὸ ἐγκεκλιμένον καὶ ἐλεγχτικὸν καὶ ἀσύνδετον, καθὰ προείπομεν.

Συντομία ἡ τῶν προηγούμενων καὶ ἀναγκαίων πραγμάτων ἀφήγησις τῶν ἐκ περιστάσεως πιθανῶν οὐκ ἔκτεινόντων τὸν λόγον. Πιθανότης δὲ ἡ τῶν πραγμάτων διασκευῆς, ἐπαγομένη πρὸς πειθώ τοὺς ἀκούοντας.
10 Ἐλληνισμός ἐστι τῶν ὄνομάτων τὸ μὴ βαρβαρίζειν ἢ σολοκεῖεν, οἷον μὴ λέγειν Αἴγαος θένεος, ἀλλὰ Αἴγαος θένους.

ι. Πρᾶγμα λαμβάνων τὸ ἐρῆν, καὶ ὅπερ, φησὶν, ὁ Ἀρης ὑπῆρχεν Ἀρροδίτη, τοῦτο ὑπῆρχεν Ἀρροδίτη
15 Ἀδώνιδι· ὥσπερ, φησὶν, ἐραστοῦ τάξιν ὑπεῖχεν Ἀρροδίτη πρὸς Ἀδωνιν, οὗτο καὶ Ἀρης ἐραστοῦ τάξιν ἐπληροῦστο πρὸς αὐτήν· ἀπὸ τοῦ „ὅ τὸ ὁόδον θαυμάξων“ ἄχρι τοῦ „ἥρα μὲν,“ πρότασις ψιλὴ, μήτε ἀξίωσιν μήτε ζερόν τι ἔχουσα, εἶτα ἡ διήγησις, καὶ ἐστι τὸ μὲν ἥρα
20 τὸ πρᾶγμα, τὸ δὲ ἡ θεὸς τὸ πρόσωπον, τὸ δὲ ζηλοτυπῶν ὁ τρόπος, τὸ δὲ λύσιν ἐρωτος ἡ αἵτια, τὸ δὲ ἀκάνθαις προσέπταισεν ὁ τόπος, ὁ δὲ χρόνος συναναγκαίνεται· ἥρος γὰρ ἀπὸ τῆς κάλυκος τὸ ἄνθος τῶν ὁόδων ἔξεισιν, ὥστε πάντα εὑρίσκονται τὰ περιστατικὰ ἐν τῷ
25 διηγήματι. ἐστι δὲ δραματικὸν ὡς πεπλασμένον καὶ μυθικὸν, τὸ μέντοι, „ἥρα ἡ θεὸς τοῦ Ἀδώνιδος,“ σχῆμα ἐστι κατ' ὄρθότητα, τοῦτο δὲ σαφηνείας ἐργαστικόν. Κόρη τις ἥρα τοῦ ἰδίου πατρός· ἀποροῦσα δὲ, ὅ τι καὶ δράσει, λάθρᾳ αὐτῷ συνεγένετο. Γνοὺς οὖν τὸ γεγονός
30 ὁ πατὴρ κατὰ τῆς παιδὸς ἥγανάπτησεν, ἡ δὲ Ἀρροδίτης δεηθεῖσα μήτε ξῆν διὰ τὸν πατέρα, μήτε ἀποθανεῖν διὰ τενυογονίαν, μετέβαλλεν εἰς δένδρον. καὶ ἀποδευδωθεῖσα τῷ ἐννάτῳ μηνὶ τὸν φλοιὸν ἀποδέξασα τῆς δρυὸς

τὸν Ὑδωνιν ἔτεκεν, ὃν λαβοῦσα ἡ Ἀφροδίτη ἀνέθρεψεν,
καὶ ἀνδροθέντος ἤρα.

C a p. III.

ΟΡΟΣ ΧΡΕΙΑΣ.

Παρέπεται τῇ χρείᾳ τρία· ὅρος, εἶδος, ἐργασία· ὅρος μὲν χρείας ἐστὶν ἀπομνημόνευμα σύντομον· 5 εἶδος· εἴδη δὲ αὐτῆς τρία, λογικὸν, πρακτικὸν, μικτόν· ἐργασία· κεφάλαια δὲ τῆς ἐργασίας ὅκτω, οἷς ἐργάζεται ἡ χρεία, ἐγκωμιαστικὸν, παραφραστικὸν, τὸ τῆς αἰτίας, ἐκ τοῦ ἐναντίου, παραβολὴ, παράδειγμα, μαρτύριον παλαιῶν, ἐπίλογος βραχίν. Τί ἐστι χρεία; διδασκαλία καὶ 10 ἀπόφθεγμά τινος σύντομον. χρεία μετὰ τὸ διήγημα τετακται, ὡς ποικιλωτέρα, ἐπιδεχομένη τοῦ διηγήματος τὴν διαιρεσιν·¹ ὅσοι γὰρ πρὸ τοῦ διηγήματος αὐτὴν ἔταξαν, τῷ ὥσπερ τὸν μῦθον καὶ αὐτὴν προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν τοὺς νέους ἐπὶ αἰρετὰ καὶ μὴ, οὗτοι ὅσον 15 κατὰ τοῦτο οὐκ ἔξω σκοποῦ ἔβαλον, ἐπεὶ μηδὲ κατὰ τὴν νῦν διαιρεσιν αὐτὴν ἰθούλοντο διαιρεῖν, ἀλλὰ κατὰ πάσας μόνον διαιρεῖν τὰς πτώσεις· κατ’ εὐθεῖαν μὲν, οἷον Ηππακὸς ὁ Μιτυληναῖος ἐρωτηθεὶς, εἰ λανθάνει τις τοὺς θεοὺς φαῦλα ποιῶν, ἀπεκρίνατο, ἀλλ’ οὐδὲ διανοούμε- 20 νος· κατὰ δοτικήν· Ηππακῷ ἐρωτηθέντι ἐπῆλθεν εἰπεῖν, ἀλλ’ οὐδὲ διανοούμενος. κατὰ αἰτιατικήν, Ηππακὸν ἐρωτηθέντα φασὶν εἰπεῖν, ἀλλ’ οὐδὲ διανοούμενος· καὶ ἐπὶ τῶν ἔξῆς ἀριθμῶν οὕτως· τοῦτο δὲ ἐποίουν οἱό- μενοι τοῖς νέοις ἄρτι ποιητικῆς ἀμισταμένοις καὶ ἐπὶ τὰ 25 ὄητορικὰ ιοῦσιν ἀρκεῖν αὐτὴν οὕτως πρὸς τὴν τοῦ πολιτικοῦ λόγου αελέτην· ὅσοι μὲν οὖν διὰ ταῦτα τοῦ διη-

¹ Μον. διήγησιν. ad marg. διαιρεσιν.

γήματος προΐταξαν, οὐκ ἔξω πέποιησασι λόγον, ἢ καὶ προείρηται, ἀλλ' ἐπειδὴ νῦν πλείονός τε τύχῃ διαιρέσεως καὶ ποικιλωτέρου τοῦ μύθου καὶ διηγήματος, διὰ ταῦτα καὶ μετ' ἐκεῖνον τάττεσθαι καλῶς ἔδοξεν· ὅριζονται δὲ 5 αὐτὴν οὕτως· χρεία ἔστιν λόγος ἢ πρᾶξις εὗστοχος καὶ σύντομος εἰς τι πρόσωπων ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν, πρὸς ἐπανόρθωσίν τινος τῶν ἐν τῷ βίῳ παραλαμβανομένην· πρόσκειται λόγος ἢ πρᾶξις εὗστοχος καὶ σύντομος, εἰς τι πρόσωπον ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν, πρὸς ἐπανόρθωσίν τι-
10 νος τῶν ἐν τῷ βίῳ παραλαμβανομένην· πρόσκειται λόγος ἢ πρᾶξις, ἐπειδὴ καὶ ἐν λόγοις εὐρίσκεται καὶ ἐν πράξεσιν· εὗστοχος δὲ, ἐπειδὴ ἐν τῷ εὐστόχῳ εἰρῆσθαι ἡ τῆς χρείας ἴσχυς· σύντομος δὲ διὰ τὰ ἀπουνημονεύματα, καὶ ἐν συντόμῳ ἄν γέροιντο· αἱ δὲ χρείαι διὰ βραχυτέρων
15 ἀεί· εἰς τι δὲ πρόσωπον ἔχουσα τὴν ἀναφορὰν διὰ τὴν γνώμην πρόσκειται· ἐκείνη γὰρ οὐ πάντως εἰς ἀριστερὸν ἀναφέρεται πρόσωπον· καὶ καθ' ἄλλα γνώμη καὶ χρεία διαφέρουσιν, ἐν τῷ περὶ χρειῶν εἰρῆσται· τὸ δὲ πρὸς ἐπανόρθωσίν τινος τῶν ἐν τῷ βίῳ διὰ τὸ ὡς ἐπὶ 20 πᾶσαν ἀγαθὴν τινα παραίνεσιν τῇ χρείᾳ ἐπεσθαι πρόσκειται· χρεία δὲ εἴρηται, οὐχ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα προγνονάσματα οὐ πληροῦ τινα χρείαν, ἀλλὰ κατ' ἔσοχήν· ὥσπερ καὶ τὸν "Ομηρὸν ποιητὴν φαμεν είναι, ἢ ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐκ περιστάσεως τινος καὶ χρείας αὐτῇ τις ἔχον-
25 σατο. Τρεῖς αἱ ἀνώταται τῆς χρείας διαφοραί· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶ λογικαὶ μόνον, αἱ δὲ πρακτικαὶ, αἱ δὲ μικταὶ· πρόσκειται τὸ ἀνώταται, ἐπειδὴ αὗται πολλὰς διαφορὰς ἔχουσιν, ἀς δεῖ μανθάνειν ἐκ παραίσκευῆς τῆς περὶ τὴν τέχνην, ἢ ὑλῆς πλείονος· λογικαὶ μὲν οὖν εἰσιν 30 αἱ διὰ λόγων μόνων δηλοῦσαι τὴν ὠφέλειαν· οἷον Ἰσοχράτης ἔιτη, τῆς παιδείας τὴν μὲν ὁἶξαν είναι πικρὰν, γλυκεῖς δὲ τοὺς καιρούς· πρακτικαὶ δὲ αἱ δι' ἔργων, οἷον Ἀλέξαρδος ὁ Μακεδὼν, ἐρωτηθεῖς, ποῦ οἱ θησαυ-

ροὶ τῶν χρημάτων, οἷς τὰ ἐν χερσὶ κατορθοῖ, τοὺς φίλους ἔδειξε· μικταὶ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων· οἵον λάκων ἐρωτηθεὶς ποῦ τὰ τείχη τῆς Σπάρτης, ἐνταῦθα, ἔφη, τὸ δόρυ ἀνατείρας. Ἐτι τῶν χρειῶν αἱ μὲν χρησίμου τινὸς ἔνεκα παραλαμβάνονται, οἷον Ἰσοχράτης τῆς παιδείας τὴν 5 μὲν ὥστεν ἔφη πικρὸν, γῆνεται δὲ τοὺς καρπούς· συμβάλλεται γὰρ πρὸς τὸ δεῖν καρπεῖν τὰ δυσχερῷ διὰ τὴν ἡδονὴν, τὴν μετὰ ταῦτα· αἱ δὲ χαριεντισμοῦ· οἵον Ὁλυμπία, φησὶν, ἡ μήτηρ Ἀλεξάνδρου, ἀκούοντα, ὅτι ὁ παῖς αὐτῆς Λιός ἐαντὸν εἶναι λέγει, οὐ παύεται, ἔφη, 10 τὸ μειράκιον διαβάλλον με πρὸς τὴν Ἡραν· δοκεῖ γὰρ χαριεντισμὸν ἔχειν· καὶ πάλιν. Δάμων ὁ παιδοτρίβης, φησὶ, στρεψθεὶς ἔχων τοὺς πόδας καὶ τὰ ὑποδήματα ἀπολέσας ηὔχετο ταῦτα τοῖς ποσὶ τοῦ κλέψαντος ἀριόσσαι· δοκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο χαριεντισμὸν ἔχειν· ἡ μὲν γὰρ ἀποτρέπει 15 τὸν παῖδα τοῦ ἐαντὸν Λιός εἶναι λέγειν, ὁ δὲ τὴν κλοπὴν φεύγειν, ὡς ἀποπάτατον· δι' οὗ δὲ ὑπακτέον τοῖς ἀνασκενάζοντι τὰς χρείας. εἰσὶ γάρ τινες, οἱ καὶ αὐτὰς καὶ τοὺς μάθους ἀνασκενάζειν πειρῶνται· πρὸς οὓς λεκτέον, ὅτι δεῖ μήτε τὰ ὄμολογούμενα ἀγαθὰ ἀνασκενά- 20 ζειν, διὰ τὸ μῆδενα ἔχειν τὸν πειθόμενον, μῆδὲ τὰ ὄμολογούμενα φευδῆ, διὰ τὸ πρόδηλον εἶναι τὸ φεῦδος. ὅτι δὲ ὁ μῆθος φευδῶς πέπλασται, καὶ ὅτι πρός τι βιωφελές καὶ αὐτὴ ἡ χρεία προητεῖται, οὐδεὶς ἀν ἀμφιβάλλοι τῶν νοῦν ἔχοντων· ἔτι τῶν χρειῶν αἱ μὲν δηλοῦσιν, ὁ- 25 ποιά εἰσι τὰ πραγματικά, ὡς ἐκεῖνο. Λίστωπος ὁ λογοποὺς ἐρωτηθεὶς, τί ἴσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων, ὁ λόγος, ἀπεκρίνατο, τοῦτο δὲ ἴσχυρότατόν ἐστιν· αἱ δὲ δηλοῦσιν, ὅποια δεῖ εἶναι, ὡς ἐκεῖνο, Ἀριστείδης ἐρωτηθεῖς τί ἐστι τὸ δίκαιον, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν, εἶπε, τῶν ἀλλοιών· τοῦτο δὲ δεῖ εἶναι· τοῦτο δὲ συμβάλλεται ἡμῖν εἶδενται πρὸς τὴν διαίρεσιν· ἐὰν μὲν γὰρ ἡ χρεία δηλοῦσσα, ὅποιά εἴη τὰ πράγματα, μετὰ τὸ προσίμιον καὶ τὴν πα-

ράφρασιν ἐπαινέσομεν αὐτὴν, ὡς ἀληθῶς ἔχουσαν, ἐὰν δὲ ὅποια δεῖ εἶναι, ὡς εἰκότως ἔχουσαν· ἔτι τῶν χρειῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀπλαῖ, αἱ δὲ πρόσ τι· ἀπλαῖ μὲν, οἷον Ἰσοπράτης ἔφη, τῆς παιδείας τὴν μὲν φίξαν πικράν· πρός 5 τι δὲ, οἷον Πλάτων ἐρωτηθεὶς, ποῦ οἴκουσιν αἱ Μοῦσαι, ἐν ταῖς τῶν πεπαιδευμένων, ἔφη, ψυχαῖς. Τῶν δὲ προγνανασμάτων καὶ μερῶν ὄντων καὶ ὄλων ἡ χρεία τῶν μερῶν ἀν εἴη· αὐτὴ γὰρ ἐφ' ἑαυτῆς οὐκ ἀν πληροῦ μόνη ὑπόθεσιν· ἔτι τριῶν ὄντων τῶν εἰδῶν, ὡς ἥδη δεδήλω-
10 ται, τῆς ὁγηρικῆς, ἡ χρεία προδίλως μὲν τῷ συμβουλευτικῷ χρησιμεύει· πάντως γὰρ ἐπί τι προτρέπει χρηστὸν, ἢ πονηροῦ τυνος ἀπειργει· συντελέσῃ δ' ἀν καὶ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ τοῦ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ φίσαντος ἐπαίνου· τῷ δικανικῷ δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ παραδειγμάτων εἰκότος· ἄλλα
15 καὶ τοῖς μέρεσι τοῦ πολιτικοῦ λόγου συντελέσει τῷ μὲν προοιμίῳ διὰ τοῦ ἐν τῷ ἐπαίνῳ τοῦ εἰρηκότος προοιμίου· τῇ δὲ διηγήσει διὰ τῆς παραγράμσεως, τοῖς δὲ ἀγῶσι καὶ μὴ ἀντιτιθῶμεν διὰ τοῦ κατασκευάζειν τὸ καλῶς εἰρη-
σθαι· τοῖς δὲ ἐπιλόγοις διὰ τῆς παρατιθέσεως, ἐν οἷς ζη-
20 λοῦν τεῦται προτρέπομεν· ἡ δὲ χρεία τοῖς μὲν ὄχτῳ τού-
τοις τέμνεται κειμαλαίοις, οἷον ἐγκωμίῳ τοῦ εἰρηκότος βραχεῖ καὶ οὐκ εἰς μῆκος ἐκτεινομένῳ· οὐ γὰρ καὶ διὰ πάντων πρόεισι τῶν ἐγκωμιαστικῶν κειμαλαίων, ἵνα μὴ μεῖζον ἦ τὸ προοίμιον τῆς ὑποθέσεως· ἐπειτα μετ' αὐτὸ-
25 τῇ παραγράσει, εἴτα τῷ εἰκότι, καὶ τῷ ἀληθεῖ, ἂν τῆς αἰτίας καὶ τοῦ ἐναντίου Ἀριθόνιος εἰπεν. εἴτα τῷ ἀπὸ παραδειγμάτων, ὃ πάλιν διτὸν, ἐκ πράξεως καὶ προσώ-
που· ὃν τὸ μὲν παραδειγμα τὸ ἀπὸ πρωσώπου, ἡ δὲ παραβολὴ τὸ ἀπὸ πράξεως λέγεται· καὶ ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀφ' ἐτέρων κρίσι, μεθ' ἣν ἀν δέῃ καὶ ἐπὶ βραχεῖάν τινα παράκλησιν ἐρχόμεθα. καὶ τούτοις μὲν τέμνεται τοῖς ὄχτῳ. Ἰστέον δὲ, ὅτι τινὲς μετὰ τὸ εἰκότος τὸ ἀπὸ παρα-
βολῆς τάττουσιν, ὅπερ ἐστὶ μέρος τοῦ εἰκότος, ἐμπίπτον

ἐν αὐτοῖς ὡς ἐνθύμημα· τῶν γὰρ ἀποδεῖξεν ἀπασῶν τῶν μὲν οὐσῶν ἐνθυμηματικῶν, τῶν δὲ παραδειγματικῶν, ἐν μὲν τῷ εἰζότι ταῖς ἐνθυμηματικαῖς χρησόμεθα, ἐν δὲ τῷ ἀπὸ παραδειγμάτων ταῖς παραδειγματικαῖς· ὡς μὲν οὖν ἐν βραχεῖ προγνωτάσματι, οὕτως, πᾶς δεῖ κεχρῆσθαι 5 ταῖς ἀποδείξεσιν ἐν τελειωτέραις ὑποθέσεσι μαθησόμεθα· προμηθῶς δ' ἂν ἔξει, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ὑλῆς ἐπιδεῖξασθαι. τὸν διαιρεσιν ἵσμεν, ὅτι τὰ προοίμια δεῖ οἰ-
ζεῖσαι εἶναι τῶν ὑποκειμένων προσώπων καὶ ὑποθέσεων,
ὅστε μὴ κοινὰ φαίνεσθαι, μηδὲ πολλοῖς τὰ αὐτὰ δύνα- 10
σθαι ἀριθμοῖς, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς χρείαις, ὅτι δεῖ ἐν τῷ προοιμίῳ εἶναι τὸν ἔπαιρον τοῦ εἰπόντος ἢ πράξαν-
τος· πᾶς οὖν οἶν τ' ἐστιν εἶναι μὴ μόνης τῆς προκει-
μένης χρείας τὸ οίονει προοίμιον. Λεῖ οὖν τὸν ἔπαιρον
τὸν κατασκευαζόμενον διὰ βραχέων εἶναι, ἵνα μὴ, ὥσπερ 15
εἴρηται, μεῖζον τοῦ δέοντος ἢ τὸ πάρεργον· καὶ μὲν ἢ
τινὰ αὐτῷ ἔτερα πεπραγμένα ἢ δι' ἔργων ἢ διὰ λόγων,
ἐν παρατήσεως ἦτοι ἀποσιωπήσεως ἢ παραπλεύσεως σχή-
ματι, ὡς ἔνι μάλιστα διὰ βραχέων αὐξήσαντες τὸν ἔπαι-
ρον, οὕτως ἐπὶ τὸ προκειμένον ὕξομεν, ὑπερτιθέντες αὐτὸ 20
πάντων ἐκείνων· ἂν δὲ αἱ ἔχωμεν τοιοῦτον, ἀπὸ τῆς οἰ-
ζείας αὐτῷ ποιότητος αὐξήσουμεν τὸν ἔπαιρον· οἷον Ἀ-
θηναῖς φέρε ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ τῶν Σύλωνος νόμων
ὡς ἀξιώς τούτων τέθραπται· εἰ δὲ Αἰακεδαιμόνιος, ὁμοί-
ως ἀπό τε τῆς πόλεως καὶ τῶν Αικούρων νόμων καὶ τοῦ 25
ἐπιτηδείματος, καὶ δεῖ σπεύδειν, ἀριθμόττειν τῷ προκει-
μένῳ λόγῳ τὰ ἀπὸ τῆς ποιότητος ἀναμενόμενα ἐξαίρετα·
ἔσθι· ὅτε δὲ καὶ ἀπὸ τῶν καθολικωτέρων βεβαιωτέον τὸν
ἔπαιρον, οἷον ποιητὴν ἢ λογογράφον ἀπὸ τῶν δμοίων,
ὧς ἐπὶ λέγειν οὕτως, οἱ ποιηταὶ καὶ λογογράφοι πολλοὶ 30
τοῖς ἀνθρώποις ἀξιοι πεγίρασι, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι·
ὄμοιως καὶ στρατιώτῃν ἢ ώήτορα ἢ γιλόσοφον ἢ στρα-
τηγὸν ἢ βασιλέα· ἢ μὲν οὖν τέχνη αὕτη· σκοπεῖν δὲ καὶ

ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἐμπίπτοντα χρή· οἷςειν μὲν Ἰσοκράτους τὸ προοίμιον· οὐ μόνον διὰ τὸ ὄνομα προφαίνειν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐπιτήδευμα· οὕτω δὲ βραχὺ τι καὶ σύντομον, ὥστε τὰ αὐτῷ πεπονημένα εἰς αὐξῆσιν ἐπαίνουν
 5 ἦ παραλειψθῆναι ὀφείλοντα τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι διὰ τὴν συντομίαν παρειλῆφθαι· εἴτα μετὰ ταῦτα εἰσβολὴ τοῦ προκειμένου τῆς χρείας λόγος καὶ μεταχειρίσις μετὰ τῆς ἀπὸ τοῦ θαυμασμοῦ αὔξησεως, καὶ τῆς τῶν προλεχθέντων ἀρμογῆς· εἰ γὰρ τοῖς ἄλλοις τὸν τῶν
 10 ἀνθρώπων εὖ πεποίηκε βίου αὐτοῦ πόνοις, πάντως καὶ ἡ παιδεία ἐν τοῦ κατὰ ἀνθρώπους ὑπάρχοντα βίου εὖ τετύχηκε καὶ Ἰσοκράτους τοιούτου ἀξιωθεῖσα ἐπαίνου, ηὔξητο δὲ ὅμως πλέον τῶν ἄλλων, ὡς καὶ προείρηται, τῷ θαυμασμῷ· τὸ γὰρ οἶνον θαυμαστικόν ἐστι· τοῦτο θαυμασίως ἀντέστρεψεν, ὡς οὐχὶ τέχνη τοῦτον, ἀλλ’ αὐτὸς τὴν τέχνην ἐσέμνυνεν. Ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο, ως οὐ πάντοτε τὸ κατὰ παράλειψιν χρηστέον, ἐφ’ ὃν καὶ ἄλλοις τισὶν εὕπορον κατορθώματι τὸν ἐπαίνον αὔξειν τοῦ τὴν χρείαν προνεγκόντος· ἔσθ’ ὅτε γὰρ καὶ ψιλὴ ἀπερίθμητος τοῦτο δύναται ἀπεργάσασθαι ἄνευ τῆς περὶ τὰ ἀριθμούμενα τριβῆς.

Διαφέρει χρεία γνώμης τῷ τὴν μὲν χρείαν μετὰ προσώπων ἐκφέρεσθαι, τὴν δὲ γνώμην χωρὶς, καὶ τῷ τὴν μὲν χρείαν ἐνιστεῖ καὶ πρακτικὴν εἶναι, τὴν δὲ γνώμην ἀεὶ λογικήν· τέτακται δὲ ἡ χρεία μετὰ τὸ διήγημα, διότι ἡ χρεία εἰς πρόσωπον ἔχει τὴν ἀναφοράν. Καὶ πάντα τὰ προγνωνάσματα χρειώδη, ἡ δὲ χρεία μόνη τούτῳ πέκληται τῷ ὄντοις, ὅτι τοῖς καθολικοῖς ὄντοις τὰ κάλλιστα τῶν πραγμάτων καλλωπίζειν εἰώθαμεν. Ἡ παράφρασις γνυμάτει εἰς τὸ τὰ αὐτὰ διαγέρως δύνασθαι ἀπαγγέλλειν τὴν ἔρμηνειαν· τοιαύτη δέ τις ὀφείλει εἶναι, οἶνον μήτε ἀγισταμένη τοῦ προκειμένου, μήτε ἐπ’ αὐτῶν τῶν λέξεων ἀκριβῶς μένουσα. Ἡ αἵτια τὰ εἰκότα δι-

δάσκει, τουτέστι τὰ ἐκ τοῦ πράγματος ἀναιρανόμενα, εὐ τι καὶ ὡς ἔτερως ἔχοντα· ταῦτη δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐνθυμητικαῖς ἀποδείξεσι βεβαιώσομεν· ἔστι δὲ τὸ μὲν πρότερον ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πράγματι, τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἀπὸ τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα· ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τῆς παρούσης μελέτης τὸ εἰκός ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πράγματι εἴη γεται· τουτέστιν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ἐνθυμητικῶν ἀποδείξεων· οὐδέ τις ταῦτα φοβούμενος καὶ ἀπὸ τοῦ ἐγατίου τὴν πίστιν τῶν λεγομένων ἐργάζεται, ὁ καὶ αὐτὸς μέρος τοῦ εἰκότος, ἵνα μᾶλλον αἰξήσῃ· 10 καὶ φανερὰν τὴν ὠφέλειαν τοῦ λεγομένου καταστήσῃ, πέψυνε γὰρ τὰ πράγματα τῇ παραθέσει τῶν ἐναντίων διαδηλώτερα φαίνεσθαι· οὕτω φῶς τῇ τοῦ σκότους παραβολῇ, καὶ λενζὸν τῇ τοῦ μέλανος παρούσιᾳ τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν ἐπεδείξαντο· ὥσπερ οἱ γῆιν ἐργαζόμενοι, καὶ ταῦτα· 15 τα, ἡ παραβολὴ φημι τὸ τε παράδειγμα, μέρη τοῦ εἰκότος προσαποδέδεικται· διαφέρει δὲ τούτοις ἄλλιλων ταῦτα, καθὸ ἡ μὲν παραβολὴ διὰ πράξεως, τὸ δὲ παράδειγμα διὰ προσώπων εἰσιγένεται· διὸ² θαυμασίως ἡ μαρτυρία βούλεται τῇ ἀφ' ἔτέρων κρίσει βεβαιοῦν τὸ 20 ἀποδειγμένον, ὡς ἂν μὴ μόνον πράγματικῇ, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγων σοφῶν καὶ γνώμης ἀνδρῶν παλαιῶν τὸ κράτος ἔχοι· εἰ δ' ἄρα ποτὲ καὶ ἀποροίημεν οὕτως ἐναργοῖς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν, τῷ κατὰ παράλειψιν σχήματι χοιρόμεθα, λέγοντες οὕτω· πολλοὺς ἔτι καὶ παλαιῶν λόγους παραθεῖναι συνηγοροῦντας τοῖς προκειμένοις· εἰ μὴ τῆς παρούσης ὑποθέσεως τὸ πολλὰ λέγειν ἡ πιστάμην ἄλλοτριον· ἡ οὕτως, εἰ μὴ τὰ πολλὰ λέγειν οὐ κατὰ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν· τοῦτο ὑπερβολικὸν, εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς ὑπὸ ταύτης ἐκηρύχθη, οὕτ' αὐτὴν οὐκ ἂν ἐπί- 30 ρυξεῖν.

2 Μον. δ' ὅν θαυμα ad marg. διό.

C a p. IV.

ΟΡΟΣ ΓΝΩΜΗΣ.

Πόσα παρέπεται τῇ γνώμῃ; τοία, ὅρος, εἶδος, διαφοραὶ πρὸς τὴν χρείαν· ὅρος μὲν γνώμη ἐστὶ λόγος ἐν ἀποφάσει κεφαλαιώδης ἐπὶ τι προτρέπων· εἶδος· τῆς δὲ 5 γνώμης τὸ μέν ἐστιν ἀπλοῦν, τὸ δὲ συνεζευγμένον· καὶ ἀπλοῦν μὲν, ὡς τὸ, εἰς οἰωνὸς ἄριστος·¹ τὸ δὲ συνεζευγμένον, ὡς τὸ, οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη·² ἔκαστον δὲ τούτων εἴδη ἔχει ἔξ, ὡς εἶναι τούτων ὑποδιαιρεσιν, τὸ μὲν γάρ ἐστι προτρέπτικὸν, ὡς τὸ, χρὴ ξεῖνον παρεόντα 10 φιλεῖν·³ τὸ δὲ ἀποτρέπτικὸν,

Οὐ κρὴ παννύχιον εῦδειν βουληφόρον ἄνδρα·⁴

τὸ δὲ ἀποφαντικόν· „δεῖ δὴ χοημάτων,⁵ καὶ ἄνευ τούτων·“ τὸ δὲ πιθανὸν, ὡς τὸ, τοιοῦτος ἐστιν ἔκαστος, οἷσπερ ἥδεται ξυνών· τὸ δὲ ἀληθὲς, ὡς

15 Οὐκ ἔστιν⁶ εὑρεῖν βίον ἀλυπον ἐν οὐδενὶ· τὸ δὲ ὑπερβολικὸν, ὡς

Οὐδὲν⁷ ἀκιδρότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.

Διαφοραὶ πρὸς τὴν γνώμην· ὅτι ἡ χρεία γίνεται καὶ πρακτικὴ, ἡ δὲ γνώμη ἀεὶ λογικὴ, καὶ ὅτι ἡ μὲν χρεία 20 δεῖται προσώπων, ἡ δὲ γνώμη ἀπροσάπως ἐκφέρεται.

Τὴν γνώμην ἀπόφασιν εἶναι βούλεται, καθολικὴν συμβουλήν τινα καὶ παραίνεσιν ἔχουσα πρὸς τι τὰν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων· διαιφέρει δὲ τῆς χρείας κατὰ πᾶσαν κοινωνοῦσα τὴν διαιρέσιν. ποῶτον μὲν τούτῳ, καθὸ ἡ μὲν 25 χρεία καὶ ἐν λόγοις ἐστὶ καὶ ἐν πράξεσιν, ἡ δὲ γνώμη ἐν λόγοις μόνον· εἶτα ὅτι ἡ μὲν γνώμη ἀπόφασίς ἐστι καθολικὴ, καὶ οὐ πάντως εἴς τι πρόσωπον ἀναφέρεται,

ἢ

1 Il. μ, 243. 2 Il. β, 204. 3 Od. ο, 74. 4 Il. β, 22. 5 Olynth. I. p. 15. 6 Eurip. Fragm. p. 381. Matth. 7 Od. σ, 130.

ἡ δὲ χρεία τὴν ἀναιροφὰν ὡς πρόσωπον πάντως ἔχει, καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ μὲν χρεία ἐκ περιστάσεώς τινος σύγκειται, ἡ δὲ γνώμη ἐν πλήθει λόγων· ἐνθυμητικὴν γὰρ ἀπόδειξιν ἔχουσα τοῦ προειρημένου καθολικὴν ἄμα ποιεῖται παραίνεσιν, ὅτι ἡ μὲν γνώμη πάντως αἴρεσιν ἀγα- 5 θοῦ ἡ κακοῦ εἰσηγεῖται φυγὴν, ἡ δὲ χρεία καὶ χαριευτισμοῦ ἔνεκα εἰσάγεται· ἔστι καὶ ἄλλας ἐπιστήσαντας διαιροφὰς τούτων εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ αὗται ἵκανῶς ὅσον πρὸς εἰσαγομένους. Εἰρηται δὲ γνώμη ἀπὸ τοῦ γνῶσιν τινα καὶ πίστιν ἐμποιεῖν τοῦ προκειμένου, οὐ χάριν ἐν- 10 θυμηματικῶς παρείληπται. τὸ γὰρ „οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη“ γνῶσιν ἐναργῆ οἶνον ἐπιστρέψουσαν ἐφιστάρειν τῷ προειρημένῳ ἐνεποίησεν, καὶ ἀπόδειξιν ἐναργῆ τοῦ μὴ πάντας ἐθέλειν βασιλεύειν· οὐδὲ γὰρ ἀγαθόν· ἐκεῖ δὲ κοινωνεῖ καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα τῇ χρείᾳ καὶ τῇ γνώ- 15 μῃ κατὰ τὴν προαιρεσιν. δεῖ καὶ τούτου πρὸς ταύτας εἰπεῖν τὰς διαιροφάς. διαιρέσει οὖν τῆς μὲν γνώμης σχεδὸν πᾶσιν, οἷς καὶ ἡ χρεία· τῆς δὲ χρείας τῷ μήκει τῶν λόγων· ἂ γὰρ εἰσηγεῖται δι' ὀλίγου ἡ χρεία, ταῦτα διὰ πλειόνων τὸ ἀπομνημόνευμα, καὶ τούτου μάρτυς Σενε- 20 φῶν ἐν τοῖς καλούμενοις ἀπομνημονεύμασι. Τῶν γνωμῶν πρὸς ἄλλήλας εἰσὶ διαιροφαὶ αὗται· αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσιν ἀληθεῖς, αἱ δὲ πιθαναῖ· ἀληθεῖς μὲν,

Οὐ καὶ παρρύζιον εὑδειν βουληφόρον ἀρδεια.

πιθαναὶ δὲ, τοιοῦτός ἐστιν ἔκαστος οἵσπερ ἥδεται ξυρών· 25 ἔτι αἱ μέν εἰσιν ἀπλαῖ, αἱ δὲ διπλαῖ· ἀπλαῖ μὲν, οἶνον·

Οὐκ ἔστιν εὐφενί βίον⁸ ἀλυπον οὐδειν·
διπλαῖ δέ· οἶνον·

⁹ Έσθλον μὲν γὰρ ἡ ἀπ' ἐσθλὴν διδίζεται, ἢν δὲ κακοῖσι

Συμμίζεται, ἀπολεῖται καὶ τὸν ἔντια γένος.¹⁰

30

⁸ Mon. ἀλυπον βίον.   ⁹ γὰρ Mon. om. — Theogn. v. 35.

¹⁰ Mon. βίον. ad marg. γένος.

*Πάλιν τῶν γνωμῶν αἱ μὲν ἄνευ αἰτίας προσφέρονται,
ώς ἐκείνη· οἶον.*

Εἰς ἔστι δοῦλος, οἰκίας δὲ δεσπότης·

αἱ δὲ μετὰ αἰτίας, ως αὗτη·

5   [”]*Ἄλκιμος ἔσσος*, ¹¹ ὥτα τίς σε καὶ δψιγόνων εῦ εἴπη.
καὶ αὐθίς· τῶν γνωμῶν αἱ μὲν δῆλοῦσιν ὕσπερ αἱ χρεῖαι,
όποιά ἔστι τὰ πράγματα, αἱ δὲ, ὅποια δεῖ εἶναι· ὅποια
μὲν ἔστιν, ως τὸ, οἱ πλεῖστοι κακοί· ὅποια δὲ δεῖ εἶναι,
ώς τό· μηδὲν ἄγαν. [”]*Ἐτι τῶν γνωμῶν αἱ μὲν εἰσὶ προσ-*

¹⁰ *τακτικαὶ, οἶον, ἄλκιμος ἔσσος. αἱ δὲ εὐκτικαὶ, οἶον.*

Μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος.

αἱ δὲ ἀπαγορευτικαὶ·

μήδ’ ¹² ἔθελ’ ἐξ ἔριδος σεῦ ἀμείνονι φωτὶ μάχεσθαι.

αἱ δὲ κατ’ ἐπίκροισιν,

15   [”]*Ως αὖν ¹³ τὸν ὅμοιον ἔγει θεός ως τὸν ὅμοιον.*

καὶ ἔτι τῶν γνωμῶν αἱ μέν εἰσιν ἄδοξοι, ως αὗτη,

[”]*Εα με κεφαλίνοντα κεκλησθαι κακὸν,*

αἱ δὲ ἔνδοξοι,

Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.

20 *ταύτας μὲν οὖν οἱ περὶ Σιρίνιον τὰς διαφορὰς προετι-
θεσι, καὶ ἄλλας ἄλλος πλείστας· ἄλλὰ περὶ μὲν τούτων
καὶ αὐθίς, νῦν δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἀναγκαῖον· ως τοιῶν
μὲν ὄντων εἰδῶν τῆς ὁμορικῆς, πέντε δὲ μερῶν τοῦ πο-
λιτικοῦ λόγου, τὴν αὐτὴν τούτοις γνωμασίαιν παρέχει ἡ
25 γνώμη, ἦν καὶ ἡ χρεία. ἔστι δὲ καὶ τῶν μερῶν μόνων,
οὐδὲ γὰρ δύναται αὕτη καθ’ ἑαυτὴν ιδίαν πληρῶσαι
ὑπόθεσιν· καὶ τοῦτο παντὶ δῆλον, τῷ καὶ μικρὸν ἐπι-
στήσαντι, πλὴν εἰ μὴ κατὰ τὴν ἀπόγασιν μόνην τις
ἡγεῖτο ἀρκεῖν καὶ πρὸς ὅλην ὑπόθεσιν τὸ εἰπεῖν·*

30   [”]*Μήδ’ ἔθελ’ ἐξ ἔριδος σεῦ ἀμείνονι φωτὶ μάχεσθαι·*

μᾶλλον δ’ ἀν εἰπότως τῶν μερῶν τομιζούτο, ὕσπερ καὶ

11 Μον. ἔστι. — Οδ. α, 302.

12 Η. η, 111.

13

Οδ. ρ, 218.

ἡ χρεία· ἡ μὲν οὖν διαιρέσις αὗτη τῆς γνώμης· περὶ τῶν διαιρέσεων τῶν κεφαλαίων οὐδὲν πλέον ἔχομεν εἰπεῖν τῶν ἐν τῇ χρείᾳ εἰρημένων, τοῖς γὰρ αὐτοῖς καὶ αὕτη τέμνεται κεφαλαίοις, καὶ πέρα τῶν εἰρημένων ἐν τῇ χρείᾳ οὐκ ἔχει τι. Ὁ ἀδιαστάτως καὶ ἀνενδοιάστως προφερόμενος¹⁴ λόγος σύντομός ἐστι καὶ ἀνακεφαλαίωδης. ἀνακεφαλαίωσις δέ ἐστι λόγος τὰ διεξοδικώτερα ἀπὸ τοῦ τῆς διηγήσεως καὶ τῶν ἀπλῶν μερῶν τοῦ λόγου διηγούμενα ἐν ἐπιτομῇ ἀφηγούμενος. ἀπλοῦν ἐστι τὸ μίαν γνώμην ἔχον, συνεζευγμένον δὲ τὸ δύο γνώμας ἔχον· διαφέρει 10 δὲ τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνεζευγμένου, καθὸ τὸ μὲν ἀπλοῦν δι' ὅλου λεγόμενον τὴν διάνοιαν μόνον ἀπαρτίζει, τὸ δὲ συνεζευγμένον καὶ μὴ δι' ὅλου λεγόμενον δύναται αὐτὴν παριστῆν ἀπὸ τοῦ ἡμίσεος μέρους· προειπὼν γὰρ ὅτι κακὸν ἡ πολυαρχία, ἐδήλωσε δι' αὐτοῦ, ὡς χρηστὸν ἡ 15 μοναρχία. Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ τὸ ὑπερβολικὸν πιθανόν ἐστι. Τὸ ἥδεται, Ἀφθόνιε, προστεθὲν οὐκ ἀγίησι πιθανὸν εἶναι τὸ ὁπτόν· διηλοῦ γὰρ τὸ ἔμμονον καὶ ἐνδιάθετον, καὶ σὺν ἡδονῇ διατριβήν τε καὶ συναναστροφήν. Τὰ μὲν ἄλλα ξῶα ἔχουσι φυσικὰ ἐνδύματα, οἷον τὰ πρό- 20 βατα τὸν μαλὸν, ὃ δὲ ἀνθρωπος γυμνὸς ὣν ἄλλων δεῖται, τῆς γῆς καὶ τῶν ξώων, οὐδὲν γὰρ τούτον ἀσθενέστερον.

Διὰ γὰρ τὸ μύθοις χρῆσθαι πολλοῖς ὡς ψευδῆς ἀποστρέψεται· τουτέστι τοῦ ἡρωϊκοῦ· χάριν δὲ τὴν ὀφέλειαν 25 τῆς παρανέσεως καὶ τὴν ἡδονὴν εἶπεν, ὀφέλειαν εἰπὼν κατὰ τὸ ἐναντίον· οὐ μὴν οἱ περίας ἀπηλλαγμένοι δρῶσι τι χαλεπὸν, ἀλλ' ἐξέφυγε τὴν τελείαν ἀρετὴν, εἰδὼς ὡς τινες ταύτης ἐκπίπτουσι, τὸ κακὸν εἶναι ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἔχοντες. Χορηγία καὶ εἰσγορὰ διαφέρει· χορηγία μὲν 30 ἐστιν ἐκ προαιρέσεως, εἰσγορὰ δὲ ἀπὸ προταγῆς ἐτέρου.

14 Μον. προσφερόμενος.

Tί εστι παραβολή; πράγματος οίου τε γίγνεσθαι ἀπομημόνευσις εἰς ὁμοίωσιν τοῦ ζητουμένου· παράδειγμα δέ εστι πράγματος γεγονότος ἀπομημόνευσις εἰς ὁμοίωσιν τοῦ ζητουμένου.

C a p. V.

5

ΟΡΟΣ ΑΝΑΣΚΕΤΗΣ.

Πῶς οἶόν τε προϋπάρχειν τὴν ἀνασκευὴν τῆς κατασκευῆς. μήπω γάρ τινα μαθόντες περὶ αὐτῆς πῶς ἀνασκευάζειν δυνάμεθα, ὅτι ἡ ἀνασκευὴ περὶ ἐγνωσμένων καὶ προδήλων πραγμάτων γίνεται· πῶς δὲ δυνατὸν κατασκευάζειν τὰ μὴ ἀνασκευαζόμενα; ταῦτα γὰρ ἀφ' ἔστων τὴν σύστασιν ἔχουσι, καὶ οὐ χρείαν ἔχουσι κατασκευῆς· τούτου χάριν ἡ τῶν φησάντων διαβολὴ καὶ εὐφημία προϋπάρχει τῆς ἐκθέσεως προεγνωσμένη καὶ δήλη ὑπάρχουσα· ἐν γὰρ τῇ διηγήσει διδάσκει αὐτήν. Παρέπειται δὲ τῇ ἀνασκευῇ τρία, ὅρος, εἶδος, διαβολή. ὅρος μὲν, ἀνασκευὴ ἐστιν ἀνατροπὴ προκειμένου πράγματος· εἶδος· ποῖα τὰ ἀνασκευαζόμενα; τὰ μήτε λίαν σαιῆς, μήτε ἀδύνατα παντελῶς, ἀλλ' ὅσα μέσην τὴν τάξιν ἔχει. διαβολὴ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ πράγματος, τοῦ μὲν 20 προσώπου ὡς ἀμαθοῦς, τοῦ δὲ πράγματος κεφαλαίοις διαβαλλομένου ἔξ· ἀσάφει, ἀπιθάνω, καὶ τὰ ἔξης.

Μετὰ τὴν γνώμην τάττεται ἡ ἀνασκευὴ· αὗται γὰρ ἐγγεγυμνασμένους ἡμᾶς ἥδη διὰ τῶν προειδημένων παραλαβοῦσσαι, ταῖς τε παραδειγματικαῖς καὶ ἐνθυμηματικαῖς ἀποδεῖξειν, διδάσκουσι διὰ πλειόνων, πῶς δεῖ τοὺς πρὸς τὰς ἀντιθέσεις ἀγῶνας δέχεσθαι, δι' ὃν καὶ ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσι δυνησόμεθα τὰ περὶ τῶν ἐναντίων φερόμενα λέειν τε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν κατασκευάζειν

εὐχερῶς. ἀνασκευὴ τοίνυν ἐστὶ λόγος ἀνατρεπτικὸς τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου. Πρόσκειται τοῦ πιθανῶς, ἵνα γνῷμεν, ὡς οὔτε τὰ ὄμολογούμενα ἀληθῆ ἀνασκευάσομεν, οὔτε τὰ ὄμολογούμενα ψευδῆ, ἀλλὰ τὰ δεχόμενα τοὺς ἀφ' ἐκατέων λόγους πιθανούς. οὔτε γὰρ τὰ ὄμο- 5 λογούμενα ἀνατρέποντες ἀληθεῖς φανησόμεθα, οὐδεὶς γὰρ ὁ προσέξων, ἀλλὰ πρὸς τῷ γελοῖον εἶναι ἔτι καὶ κολάσεως ἢ αἰσθήσεως κατὰ τὸν Σταγειρίτην δεησόμεθα· οὔτε τὰ ὄμολογονμένως ψευδῆ· οὐδεὶς γὰρ ὁ τοῦ παισθῆται δεύμενος· δεῖ οὖν περὶ τὰ πιθανὰ τὴν τοιαύ- 10 την μελέτην στρέψεθαι. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ τούτων τάξις ἀδιάφορος· οὔτε γὰρ τὴν ἀνασκευὴν πάντας προτάξαντες μετὰ ταύτην κατασκευάσομεν, οὔτε αὖ πάλιν τὸ ἐναντίον ὡρισμένως ποιήσομεν, ἀλλὰ ἔχομεν ἐπὶ πολλῆς ἀδειας, ὅποτέρᾳ ἀν αὐτῶν ἐθέλωμεν χρῆσθαι προτέρᾳ· 15 ἡ ἀνασκευὴ τοίνυν εἴωθε διαιρεῖσθαι τοῖς κεφαλίοις· τῷ ἀπιθάνῳ, τῷ ἀδυνάτῳ, τῷ ἀπρεπεῖ, τῷ ἀσυμφόρῳ, τῷ μαχομένῳ, καὶ ἔτι τῶν περιστατικῶν μορίων τοῖς ἴμπιτονσι, τόπῳ ἢ χρόνῳ, ἢ προσώπῳ, ἢ ἀλλῳ τινὶ τούτων. Ἰστέον δὲ, ὅτι τῶν κειμάτων τού- 20 των τινὲς τάξιν ἀπέδωκαν ὡρισμένην, ὥσπερ καὶ ὁ παρὸν τεχνικός· κατὰ γοῦν τὴν ἀκρίβειαν οὐκ ἔχει τάξιν ταῦτα ἐν τῇ ἀνασκευῇ καὶ κατασκευῇ, ἀλλ' ὡς ἀν ἡ τοῦ ὑποκειμένου δίδωσι γίσις χρῆσθαι τῇ τέχνῃ, οὗτως προάγειν δεῖ τὰ κειμάτα, μικρὰ τῆς τάξεως αὐτῶν φροντίζοντας· 25 ἀλλ' οὐδὲ πάντα τὰ κειμάτα δεῖ βιάζεσθαι, ἀν μὴ χορηγῆ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τοῖς ἴμπιτονσι ἀρκεῖσθαι· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, εἰς ψυχολογίαν περιστῆται τοῦ λόγου ἀνάγκη, πλῆθος ἀπειρόκαλον ἐπισωρευόντων ἡμῶν, οἷον ὡς ἐπὶ ὑποδείγματος. προσκείσθω τοίνυν ἡμῖν εἰς ἀνα- 30 σκευὴν τὸ κατὰ λάρνην· τὸ τοίνυν πρῶτον μέρος τοῦ διηγήματος, ἀπὸ τοῦ ἀπιθάνου ἐστὶν ἢ ἀδυνάτου, καὶ οὕτω τῇ ἐργασίᾳ τοῦ κειμάτου χρησόμεθα· τοῦτο καὶ

επὶ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου μέρους τοῦ διηγήματος, καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ πάντων ὁμοίως· οὕτω γὰρ οὐ συγχυθήσεται ὁ λόγος βιαζομένων ἡμῶν εἰς τὴν τῶν κεφαλαίων τάξιν κατατέμνειν τὸ διηγήματα, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν τοῦ διηγήματος τάξιν ἐπάγειν τὰ κεφάλαια. τοῦτο δὲ καὶ Αημοσύνηνης ἐν ἄλλοις τε πεποίηκε, καὶ ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους· τὸν γὰρ νόμον τὸν Τιμοκράτους καὶ ἀσύμφορον διαβάλλων, καὶ προελθὼν εἰς τοῦτο, μετὰ τὴν τοῦ νόμου ἔξετασιν πάλιν ἀνωθεν ἐξ ἀρχῆς ἀρξάμενος κατὰ 10 μέρος τὰ δοκοῦντα ἀσύμφορα εἶναι κατὰ μέρος τίθησι καὶ ἀγωνίζεται. δεῖ δὲ κἀκεῖνο ἐπισημήνασθαι, ὅτι οὐδὲν κωλύει καὶ ἐν μέρος τοῦ διηγήματος ὑπὸ πλείονα ἀνάγεσθαι κεφάλαια, οἷον εἰ τύχοι ὑπὸ τὸ ἀσύμφορον, καὶ ὑπὸ τὸ ἀπίθανον, καὶ ὑπὸ ἔτερον, καὶ χρησόμεθα 15 αὐτῷ ἐν ἄπασι· τῇ δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν διαφορᾶς τὴν ἐξαλλαγὴν υηχανησόμεθα· τὸ δὲ ἀγωνιστικώτατον καὶ κάλλιστον ἡμῖν συμβαλλόμενον κεφαλαιόν ἐστι τὸ καλούμενον μαχόμενον, ὃπου τούτον ὥσπερ ἀντιλέγοντα ἔντὸν ἔντῳ καὶ ἐναντίως προσφέροντα τὸν τὴν ἰστο-20 φίαν γράφοντα τοῖς προειρημένοις ἡμεῖς ἀνασκευάζοντες δείκνυμεν· οὕτω καὶ Αημοσύνης ἐν τῷ προειρημένῳ λόγῳ πεποίηκε· καὶ γὰρ δείκνυσι τοῖς πρώην ὑπὸ Τιμοκράτους τεθεῖσι νόμοις ἐναντίον τὸν νῦν ὑπὸ αὐτοῦ τούτου τιθέμενον· συλλάβοι δ' ἂν καὶ ἡ ἐκ τῶν περι-25 στατικῶν μάχη πολὺ, ἐλεγχτικὸν ποιοῦσα τὸν λόγον, οἷον ἐν ποιοις τόποις ἡ Δάφνη ἡ χρόνοις ἡ εὖ τι ἄλλο ἐμπίπτει. Ἐτι καὶ τοῦτο προσθέτεον, ὡς οἱ μὲν κατὰ μέρος τιθέντες ἡγωνίσαντο, οἱ δὲ πρὸς ὅλον ἐμαχέσαντο τὸν λόγον· ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἡ κατὰ μέρος εἶναι μάχη· 30 ἀγωνιστικώτερος γὰρ οὕτως ὁ λόγος γίνεται· οὕτω δὲ ἔχει καὶ ἡ προσκεψίη μελέτη, εἴτα ἡ κατὰ μέρος ἀνασκευή· πάντων μὲν οὖν ἥλγονν. ἀπὸ τῆς τοῦ κρείττονος ἴθροις καὶ τῆς ὑπὲρ τούτου ἀγανακτήσεως ἕοικεν εὐπα-

ράδεκτον ποεῖσθαι τοῖς ἀκροαταῖς τὸν λόγον,¹ καὶ πείθειν ὑπεριφρονεῖν τῶν εἰρηκότων. Τριῶν δὲ ὄντων τῶν τῆς ἡγεμονίας εἰδῶν, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, περὶ τὸ δικαίου μᾶλλον ἢ μελέτη ἐν τοῖς προγνυμάσμασι τούτοις γίγνοιτο. τὸ γὰρ συμφέρον, ὅπερ ἐστὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, οὐ προηγουμένως ἐνταῦθα ἔξετάξεται, ἀλλ’ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις ἀποδείξεσιν εἰσφέρεται, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς τὰ τοῦ πολιτικοῦ λόγου μέρη πλὴν τῶν ἐπιλόγων συντελέσοι. καὶ γὰρ προοιμιακῶν ἐννοιῶν προγνυμασία γέροιτ² ἀν καὶ διηγήσεων καὶ ἀντιθέσεων καὶ λύσεων, ὡς 10 ἐν τῇ κατασκευῇ· ἂν γὰρ η ἀνασκευὴ ἀναμοχλεύειν πειράται, ταῦτα λέει ἡ κατασκευὴ· πρὸς δὲ τὴν τῶν ἐπιλόγων γνωρασίαν ὁ κοινὸς ἀσκήσει ἴμας τόπος· εἰσὶ δὲ τῶν ὡς μερῶν μόρων, ἀλλ’ οὐχὶ τῶν ὡς μερῶν καὶ ὄλων, ἢ τῶν ὡς ὄλων· καίτοι με οὐ λέληθεν, ὡς τινες ἀπειγήναν- 15 το ταῦτα δέντρασθαι καὶ ἐφ’ ἑαυτῶν πληροῦν ὑπόθεσιν· καὶ τούτου τεκμήριον λέγουσιν εἶναι τὸν ἀριστείδον ὑπὲρ τῶν τεσσάρων λόγον, ὃν ἀνασκευὴν ἥγονται, ἀλλ’ οἱ τοιοῦτοι δῆλοι εἰσὶ τὴν τοῦ ἀντιῷητικοῦ εἴδους διαιρεσιν ἀγρεοῦντες καὶ ἀνασκευὴν τὴν ἀντιῳησιν ὀνομάζον- 20 τες. ὥστε ταῦτα, ἢ καὶ προείρηται, τῶν ὡς μερῶν ἀν εἴη, εἰ καὶ δοξεῖ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ λόγου συνιστασθαι· ἀλλόγως δὲ οἱ διὰ πάντων μὲν ἐπεξιόντες, μὴ ἔξετάξοντες δὲ τὰς διαιροφάς, αηδὲ ὄρῶντες, τί μὲν ἐνταῦθα πρὸς τὸ ὄλον ἐλλείπει, τί δὲ ἀντιῳησεως ἴδιον, 25 ἐπὶ τὸ ἀντιῳητικὸν εἶδος τὸν λόγον ἀπάγοντι. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς ἡγίκα πρὸς ἔνδοξα πρόσωπα ἔχουεν, οὐ δεῖ τῇ τραχίτῃ χρῆσθαι προοιμιαζομένοις, ἀλλὰ τῇ ποιότητι τῶν ὑποκειμένων προσώπων, ἀφ’ ὃν τὸ ἀνασκεναζόμενον πρόνεισι μετρεῖν τὸν λόγον. ἐπεὶ 30 τυχὸν, ἐὰν νέος ἢ ὁ ἀνασκενάζων, οὐκ ἔχει παρόντος πολλὴν ἄδειαν· ἀλλ’ οὐδὲ ἀν πρεσβύτης· ὁμεῖλει γὰρ καὶ

¹ Μον. νόμον. ad marg. λόγον.

οὗτος ἡθικῶς καὶ ὑφειμένως πως ἐφιέναι καὶ κατασκευάζειν τὸν λόγον. εἰ δὲ ποταμὸς, ἐκ τῆς τοῦ γένους διαδοχῆς μετὰ τοῦ ἀντιστρόφου βεβαιοῖ ὡς ἀπίθανον, ὃ καὶ εἰς αἴξησιν τοῦ ἀπιθάνου προειληπται. τί δὲ γάμον ποταμοῦ· 5 τὸ ἐκ τοῦ ἀπιθάνου ἐκ τούτων κατεσκευάσθη τῶν περιστατικῶν· τρόπου, οἷον ὁ Λάδων συνάπτεται γῇ· προσώπου, εἰ δὲ ποταμοῦ προειληλυθε. πράγματος οἷον· τί δὲ γάμον. ἀλλ’ ἡτο συγκεχωρήσθω· ἐξ ἀντιπαραστάσεως τὸ ἀδύνατον· κατασκευάζεται δὲ ἀπὸ τούτων τῶν 10 περιστατικῶν· προσώπου, οἷον παρὰ τίσιν ἐτρέφετο; τόπου, οἷον ποῦ ἡ παιᾶς εἶχε τὴν διαιταν; τρόπου, ἐλάνθανεν ὁ πατὴρ ἀποπνίγων τοῖς ψεύμασιν· ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὸ τὴν γῆν· οὐκοῦν ἐλάνθανεν τοῦ τόπου ἐστὶ, τῆς ἀπὸ τοῦ ἔρωτος αἰτίας εισάγων ἀναιρεσιν, ἐλάνθανεν ὁ 15 πατὴρ, ἀντὶ τοῦ ἡγνόει ἀν ἀποπνίγων ἢ τρέφων. ἢ ἀντὶ τοῦ ἄκων ἀν ἀπέπνιγεν, ἐτρεφεν· Ἀριστοφάνης.²

Πόθεν ὑπόχρεος σανιτὸν ἔλαθες γενόμενος,
καὶ πάλιν ἐν Πλούτῳ.³

Οἵοις ἥδη ἀνθρώποις ξυρὼν ἐλάνθανον.

20 καὶ γὰρ καὶ τὸ πρῶτον ἀντὶ τοῦ ἡγνόεις, οἷον πόθεν ὑπόχρεως γενόμενος ἡγνόεις ἢ ἄκων γέγονας, καὶ τὸ δεύτερον ὄμοιώς· ἀντὶ γὰρ τοῦ οἵοις ἀνθρώποις ἄκων ξυνῆν ἢ ἡγνόουν ξυνών. Πῶς ἥρα θεός· ἀπὸ τοῦ τρόπου τὸ ἀκόλουθον καὶ δι' ἐνθυμηματικῶν ἀποδείξεων, αἱ εἰ-
25 σιν ἀπὸ τοῦ, εἰ μὲν γὰρ πάντα τοσοῖσι θεοί· καὶ ἀπὸ τῆς τῶν προσώπων διαφορᾶς, ὃ καὶ καθολικῶς μετεχειρίσατο εἰς πίστιν τοῦ μετρικοῦ· πῶς δὲ διώκων τὴν κόρην· ἀπὸ τοῦ τρόπου κάνταῦθα τὸ ἀπρεπὲς καὶ τῆς τῶν προσώπων διαφορᾶς· κατεσκευάσθη δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ 30 μαχομένου, ὃ καὶ ηὕξητο πάλιν ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἀντιτεθέντος αὐτῷ τοῦ τρόπου· ἔστι δὲ πρᾶγμα μὲν ὁ γάμος· τρόπος δὲ, πῶς μητέρα γενέσθαι, ἐκ τῆς αἰτίας

2 Nub. 242. 3 Plut. 775.

δὲ τὸ μαχόμενον εἰσήχθη· οἶν φαῦλον δὲ γάμος ἢ ἀγαθόν· εἰσήχθη δὲ καὶ πάλιν δεύτερόν τι μαχόμενον, ἀπὸ τῆς αἵτιας καὶ αὐτό· τὴν δὲ ἐναντιότητα ἀπὸ τοῦ πράγματος δεικνύει· ἐναντίον γὰρ ἡ ψυχαγωγία τῇ λύπῃ, ὥσπερ ἀντέρω ἀπὸ τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα ποιότητος⁵ εἰσῆγε τὴν ἐναντιότητα, φαῦλον, λέγων, δὲ γάμος ἢ ἀγαθόν· τοῦτο δὲ κατὰ διλήμματον ἔξηγεγκεν, ὡς καὶ ἦθη εἴρηται· τί δὲ ὁ θεὸς ἐστεφανοῦτο· ἀπὸ τῆς αἵτιας τὸ ἀσύμφορον, οὐκ ἔστι δὲ γυμνὸν τὸ ἀσύμφορον, ἀλλὰ τῷ ἀπορεῖ συμπεπλεγμένον ἐκ τοῦ μαχομένου καὶ αὐτὸ¹⁰ κρατυρόμενον. πράγματα δὲ τὰ μαχόμενα· ἵδοντὶ γὰρ ἀρετῇ τὸ ἀντίθετον, ἐνταῦθα κατὰ τὸν τρόπον μαχόμενα τῆς ὑπάρξεως· εἰσάγεται δὲ καὶ ἄλλη ἀντίθεσις κατὰ τὸ ἀπορον, ὃ καὶ καθαρῶς τοῦ ἀσυμφόρου ἐστὶν ἐκ τῆς αἵτιας καὶ τῆς αἵτιας διαφορᾶς· ἅπορον γὰρ τὸ κατὰ¹⁵ τὰς διαφορὰς, τίνος ἔνεκεν ἐκ θυητῆς προφάσεως ἀθάνατον προελήνυθε πάθος. πῶς οὖν συνῆψεν ὁ Πύθιος; τρόπος ὑπάρξεως.

ΑΝΑΣΚΕΤΗ, ΟΤΙ ΟΡΚ ΕΙΚΟΤΑ ΤΑ ΚΑΤΑ ΔΑΦΝΗΝ.

Τὸ πρὸς μεῖζονας ἀντιλέγειν ἄλογον. ἐπεὶ καὶ οἱ²⁰ ποιητοὶ πρὸς μεῖζονας τοὺς Θεοὺς ἀντιλέγουσιν, ἀντιλέγομεν καὶ ἡμεῖς τοῖς ποιηταῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀντιλέγονται, Θεοῖς ἀντιλέγοντες.

Στεφανοῦσι γὰρ δάγρη τὸν τρίποδα μαντευόμενοι· τρίποντες δὲ εἴρηται διὰ τὸ περὶ τῶν τριῶν χρόνων ἐπι-²⁵ σταμένως χρησιμωδεῖν. Μασφέρει τάμα καὶ ύειμα, τάμα μὲν τὸ ἀπλῶς ἔδωρ, ύειμα δὲ τὸ κινούμενον καὶ ύέον· ἀφορμὴ, τουτέστιν ἡ δάγρη· ἀνάδοσις τοῦ φυτοῦ ἐποίησε τὸ πάθος ἀθάνατον.

"Ἐξ τοῦ ἀσυμφόρου· ἀσύμφορον τὸ μαχόμενον, ὃ³⁰ μὴ σιμφέρεται μηδὲ σύνεσιν εἰς ταῦτον.

C a p. VI.

ΟΡΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.

Κατασκευὴ κοινωνεῖ τῇ γνώμῃ τῷ προτροπετικῷ καὶ ἀποτροπετικῷ. τοῖς ἄλλοις διαιφέρει κεφαλαίοις. Παρέπεται τῇ κατασκευῇ τρία· ὅρος, εἶδος, εὐφημία· ὅρος, 5 κατασκευή ἐστι προκειμένου βεβαιώσις πράγματος· εἶδος, κατασκευαστέον δὲ τὰ μήτε λιαν σαφῆ μήτε ἀδύνατα· εὐφημία τοῦ τε προσώπου τοῦ φήσαντος καὶ τοῦ πράγματος κατασκευαζομένου καὶ βεβαιωμένου τοῖς ἔξης κεφαλαίοις τοῖς ἐναντίοις τῆς ἀνασκευῆς.¹ Κατασκευή 10 ἐστι λόγος κατασκευαστικὸς τοῦ πιθανῶς προτεθέντος λόγου. πρόσγενεται πιθανῶς, ἵνα γνῶμεν, ὡς οὕτε τὰ ὄμολογούμενα ἀληθῆ κατασκευάσομεν· πάντες γάρ εἰσι περὶ αὐτῶν ἥδη προπεπεισμένοι· οὕτε τὰ ὄμολογούμενα φευδῆ, οὐδεὶς γάρ ἀνέξεται· δεῖ οὖν περὶ τὰ πιθανὰ τὴν 15 τοιαύτην στρέψεσθαι μελέτην. Ἰστέον δὲ, ὡς περὶ τε τῆς τάξεως τῆς ὅλης ταύτης μελέτης καὶ περὶ τῶν κεφαλαίων τῆς τάξεως καὶ τῆς διαιρέσεως καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ ἀνασκευῇ εἰρήναμεν, διὸ καὶ περιττὸν ἐρομίσαμεν, ταῦτα πάλιν ἐνταῦθα παρατίθεσθαι· κατὰ πάντα γάρ 20 τῇ ἀνασκευῇ ἡ κατασκευὴ ἀκολουθεῖ, κατὰ μόνον τὸ ἐναντίον τὰ κεφάλαια μεταχειρίζομένη. Ό ποιηταῖς ἀντερῶν. κάνταῦθα πάλιν ἀπὸ τῆς τῶν ϕρευτόνων εἰσιγήσεως εὐλαβείας ἀξίους ἀποφαίνει τοὺς τὴν ίστορίαν γράφοντας, καὶ ἀναρτίզόντον τοῦτο καθιστᾶ τὸν λόγον. 25 τοῦτο δὲ καὶ πίστιν ἀτεχνον καλεῖν εἰώθαμεν. εἰσῆκται δὲ καὶ ἐνθυμηματικῶς, τί τοῦτο πρὸς θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀπάντων ἀρχικώτατον γενέσεως καταδεῖται τὸν λόγον. γεγονυῖα δὲ, ὅθεν ἀπαντα γίνεται· σκόπει τὴν

---

¹ Μον. κατασκευῆς.

τέχνην, ὅλως οἵς οὐκ εἶχε διὰ τὴν ἐνάργειαν ἀντειπεῖν ταῦτα παρατρέχει, ἔτερα δὲ κατασκευάζει, ἀ μὴ ἐν τῇ ἀνασκευῇ ἡπορήθη. τοῦτο δὲ ποιεῖ, καὶ τῶν μὲν ἐκοῦσα ἐπιλανθάνεται διὰ τὸ ἀμφιλεπτόν· τὰ δὲ προστίθησιν, ὡς ἂν τῷ πλήθει τῶν λόγων συγχέῃ τῶν ἀκροατῶν τὴν 5 διάγοιαν, καὶ τὴν μνήμην τῶν πρώτην ἐκβάλοι τῷ μῆκει τῶν λεγομένων παρακρουσάμενος. Διαφερούσης δὲ Λά-
γης τὴν ὄψιν τὸν τρόπον· ἐνταῦθα κατασκευάζει, ὡς οὖν ἀδύνατον, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς αἰτίας αὐτὸν μετα-
χειρισάμενος καὶ τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα διαφορᾶς· ἔστι δὲ 10 τρόπῳ μὲν, τὸ πῶς ἥρα· ποιητικὸν δὲ αἴτιον, ὁ θεός,
πρᾶγμα δὲ τὸ κάλλος, οἷ διαφορὰ τὸ εὐδαιμονέστερον.
Ἐνθυμηματικῶς δὲ καὶ τοῦτο· καὶ ἀπὸ τῶν εἰκότων κα-
τεσκευάσθη· τὰ δὲ εἰκότα ἡθικῶς εἴληπται· ἀπὸ γὰρ
τῶν ἔρωντων· παρεκρούσατο δὲ πάλιν ἐνταῦθα τὸ μαχό- 15
μενον, διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν ἀντιθέτου λόγου· οὐ γὰρ εἶχε
καὶ φαῦλον ἀποδεῖξαι τὸν γάμον ἢ ἀγαθὸν καὶ μηδὲν
τοῖς προκειμένοις λυμανόμενον· ὅθεν ἔργην τὸν Πύθιον
λέγει, καὶ τὸ ἀπορεπὲς ἀπὸ τῆς αἰτίας διορθοῦται τῷ
κατὰ ἀναιρεσιν χρησάμενος· ἡ δὲ αἰτία ἀπὸ τῆς περὶ 20
τὸ πρᾶγμα ποιότητος· καὶ δεξαμένη τὴν κόρην ἡ γῆ·
οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ μαχόμενον ἴσται, ἀλλὰ τὸ μὲν περὶ
ἐπεῖνα λέγει, αὐτὸ δὲ καταλείπει· τὸ μὲν γὰρ δέξασθαι
καὶ πάλιν γυνὸν ἀντ' αὐτῆς ἀναβλαστῆσαι φησι· τὸ δὲ
λύπην καὶ ψυχαγωγίαν καταλείπει· οἵς τοίνυν ἡγνόησεν, 25
οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ μαχόμενον ἐπ' εὐθείας θεραπεύει· οὐ
γὰρ πρὸς τὴν ἰδονὴν ἀπήρτησε καὶ τὴν ἀρετὴν. οὐδὲ
πρὸς τὸ θυητὸν καὶ ἀθάνατον, ἀλλ' ἔτερως, ὡς ὅτε
καιρὸς ἐδίδου αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ πράγματος φύσις ἀπήρ-
τησεν. Λιὰ τοῦτο ἐν μέρει προσέθηκεν, ἵνα μὴ φωραθῇ 30
ἐναντία ἑαυτῷ διηγούμενος· ὑπέσχετο γὰρ ἀποδεῖξεν τὸ
αὐτὸ πρᾶγμα τὴν ἐργάτην δεχόμενον μεταχείρισιν·
ἐνταῦθα οὖν ἐν μέρει διηγεῖται τὴν κατασκευὴν ποιεῖ-

σθαι, ἀποδιδράσκων τὰ ἐν οἷς τὴν βεβαιώσιν ἀσφαλῆ οὐκ
ἐξισχίει τίθεσθαι.

Ηροούμιόν φησι καὶ διήγησιν καὶ ἀντίθεσιν καὶ λύ-
σιν καὶ ἐπιλογον.

5 ΚΑΤΑΣΚΕΤΗ, ΟΤΙ ΕΙΚΟΤΑ ΤΑ ΚΑΤΑ ΔΑΦΝΗΝ.

Ἄπὸ συλλογισμοῦ ἥρξατο, ὡντα δεῖξη τὴν ἑαυτοῦ
ἰσχύν. Τὸ φιλοσοφήσαντος νῦν μὲν τὸ εἰδηκότος δηλοῖ,
ἐν ἔτεροις δὲ τὸ ἡσυχάσαντος, ἥρεψιμαντος. Σκόπει
πᾶς οὐ πάντα τὰ τῆς ἀνασκευῆς ἐκτίθεται. ἀλλ' ἐν μέ-
10 ρει τὴν γένεσιν ἀρχὴν διδασκαλίας ποιεῖται, κατὰ τὸ
ἀναλυτικὸν εἶδος· τέσσαρες γὰρ τρόποι διδασκαλιῶν,
ἀναλυτικὸς, διαιρετικὸς, ὄριστικὸς καὶ ἀποδεικτικὸς, ὃν
καὶ διαλεκτικὸν ὄνομάζουσιν, ὅτι οὐκ ἦν ἔτερον πρὸς
σύγκρισιν, διὰ τὸ πρώτην φανῆναι, ἢ ὅτι ἀληθείᾳ πάν-
15 των τῷ κάλλει διέφερεν. Ἐκεῖνο τὸ κάλλος φησὶν εὔ-
δαιμον ὁ σοφιστὴς καὶ ἡράσιμον θεοῖς, ὁ δώρημά ἐστι
τῶν θεῶν, ὅπότερον βούλει τοεῖν· εἴτε κατὰ τὴν ιστορίαν
τὸ σωματικὸν, εἴτε κατὰ ἀναγνωγὴν τὸ ἀληθές καὶ κα-
τὰ ψυχὴν. τῶν ἐπὶ γῆς οὖν ἀγαθῶν τὸ κάλλος εὐδαιμο-
20 νέστερον εἶναι λέγεις, ἐκείνοις δηλαδὴ, οἷς τὸ τοιοῦτον
δῶρόν ἐστι θεῶν, οὗ καὶ ἐρῶσιν, ὡς ἐξ ἐκείνων δεδομέ-
νουν καὶ ἀγαθοῦ. Οὐδὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν εὔκολον, ἀλ-
λὰ βίᾳ κτᾶται, ἢ φῆσι καὶ ὁ ποιητής.¹

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶται θεοὶ προπάρσοι θεοί τοιούτων ζηταν.

25 Μικρὸς δὲ καὶ ² ὄρθιος οἶμος ἐτ' αὐτὴν,

Καὶ τοηνὸς τὸ πρῶτον, ἐπὶν ³ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,

⁴ Ρηϊδίη δ' ἥπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

Βίᾳ δὲ δύο δηλοῖ, νῦν μὲν τὴν σωματικὴν ὁώμην· ὡς τό,

1 Hes. ²E. u. ³H. 287. 2 Par. 1983. 2977. ex quibus Schol. hoc edidit Bastius ad Gregor. Cor. p. 105. δὲ ὁ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν. 3 Parr. ἐπὶν. Mon. ἐπάν. 4 Parr. Mon. ἐπειτα.

Οὐ γὰρ τις με βίη γε ⁵ ξεὼν ἀέκοιτα δίηται.
νῦν δὲ τὴν ἐπέλευσιν καὶ μετὰ σφοδρότητος ἐπιφορὰν,
ἀς τό· βίαν ἐπενεγκῶν τῇ παρθένῳ, ἀφ' ⁶ οὐ καὶ βιάζο-
μαι φῆμα;

Αλις δ' οὐκ ἔτι μίμνε, τι βιάζετο γὰρ βιλέεσσι.

5

κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ σημανόμενον νοεῖται καὶ τὸ πρὸς
βίαν ἔχονσιν, οἷον ὅτι αἱ ἀρεταὶ πόνῳ καὶ βίᾳ καὶ
ἐπιμονῇ κτῶνται. Ἀρέφικτον τὸ τῆς ἀρετῆς τέρμα πάσῃ
τῇ ἀνθρωπειᾳ· γύνει· κανὸν δόξῃ τις ἐλᾶσαι πρὸς τὸ ἀκρό-
τατον, ἵστω πλεῖστον ὁ λείπεται τοῦ κατορθοῦντος εἶναι, 10
θεοῦ γὰρ μόνου τὸ τέλειον. Εἰς τὸ λέγουσι τελεία στι-
γμὴ, κειμένου ἀπολύτου τοῦ ἐρῆν καὶ προσυπακούμενου
τοῦ τῆς δάμνης· τὸ δὲ οὐ γῆν εἴ τέρας ἀρχῆς ἀναγνω-
στέον, ἵν' ἦ, οὐ γῆν, ἀλλὰ τὴν τῆς ἀρετῆς γύνιν δη-
λοῦντες ὑπαίτιον ἐρῆν τὸν Ηὔθιον λέγουσι, μὴ ἐξελέγ- 15
χοντες κατὰ τοῦτο μηδὲ φαντιζοντες τὴν τῶν θεῶν γύνιν
τῇ ἀρετῇ μᾶλλον, ἥπερ τινὶ ἀλλῳ ἥδεται.

'Απὸ κοινοῦ τὸ ἐλέγχοντες τὴν γῆν, ἐμπαθῆ πρὸς
θεοὺς ἐνιρέοι κυήματα, οὐ τὸν θεὸν ἐμπαθῶς ὄρμαν.
Ἐτερον ὑφ' ἐτέρου χαρακτηρίζεται, καὶ ἐτερον ὑφ' ἐτέ- 20
ρου διώκεται, ἢ τε γὰρ ἀρετὴ θεὸν διώκει, καὶ πρὸς
ἐκεῖνον ἐπειγεται, καὶ τὸν κτώμενον ἐκεῖνο κατὰ τὸ ὀν
ἀγομοιοῦν σπεύδει· τοῦτο γὰρ χαρακτηρίζειν· τό τε θεῖον
τοῖς τὴν ἀρετὴν μετιοῦσιν ἐπαναπαύεται, καὶ τούτους
μεταδιέκει, καὶ ἴαυτῷ ἐνδιαιτήματα καὶ ἀπεικονίσματα 25
τίθησι· θεοῦ γὰρ χαρακτήρα καὶ εἰκὼν πᾶς ὁ τὰ ἐκείνου,
καθ' ὃσον οἶόν τ' ἔστιν, ἐκμιμούμενος· χαρακτήρα δὲ τὸ
ὑμοίωμα ἀπὸ τοῦ χαράττω, ὅποιον ἐπὶ τῶν δακτυλίων
γίνεται. Σύμβολον τὸ σῆμα, ἐκ τοῦ συμβάλλειν, ὁ ἔστιν
ἰπιγινόσκειν.

30

5 Μον. τις ἦν βίηγε. — ΙΙ. η, 197. 6 Parr. έξ. 7
Parr. οὐκέτι ἔμιμνε. — ΙΙ. ο, 727.

**ΚΑΤΑΣΚΕΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ, ΤΑΙΣ ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙΣ
ΕΑΓΓΗ ΛΚΟΛΟΤΘΟΣ.**

‘Ο τοῖς σοφοῖς ἀντερῶν αὐταῖς ἀντερεῖν δοκεῖ μοι
ταῖς ἐπινοίαις τοῦ κρείττονος· εἰ γὰρ ὅσα λέγουσιν οἱ
5 σοφοὶ, ταῦτα τῇ ἀνωτάτῳ διεξέχονται γνώμῃ, πῶς οὐκ
ἀντιλέγει θεῶ ὁ τὰ τῶν σοφῶν κακίσαι ζητῶν· πάντων
μὲν οὖν ἐγὼ τὴν αἵρεσιν ἀποδέχομαι τῶν σοφῶν, πάν-
των δὲ μάλιστα τοῦ τὴν Δάφνην ἐρωμένην γενέσθαι φι-
λοσοφήσαντος Θεοῦ· οἶνον γὰρ εἰπόντι τινὲς ἀπιστοῦσι,
10 Δάφνη, φασὶ, γῆς προηῆθε καὶ Λάδωνος, τί τοῦτο πρὸς
τῆς ἀληθείας ἀνεπινόητον; οὐχ ἂπασι γένεσις ὕδωρ καὶ
γῆ; καὶ τὰ λοιπά. Σωφροσύνη ἡ παρθένος ἐρήμη ἀπὸ
τῆς κοινῆς ἀρετῆς τῆς¹ γενικῶς κατὰ σωφροσύνην, διὰ
τὸ μετέχειν ἐκείνης, καὶ μήπω περὶ τῶν μελλόντων προλέγειν
15 σωφροσύνη δὲ τῶν ἐμμέσων ἔστι· μέση γὰρ κεῖται ἀκο-
λασίας καὶ ἡλιθιότητος· σωφρονεῖν δὲ ἐνίστε καὶ τὸ σῶα
φρονεῖν καὶ προσήκοντα δηλοῦ, ὡς Θουκυδίδης· „πεῖσον
αὐτὸν σωφρονεῖν, καὶ μὴ τῶν ἑταίρων κατεξανιστασθαι.“
ὅτι δὲ τὸ χρησμωδεῖν καὶ περὶ τῶν μελλόντων προλέγειν
20 διὰ σωφροσύνης τινὶ προσγίγνεται, τοῦτο γὰρ τὸ σωφρο-
σύνη προέρχεται, δηλόν ἔστι παντί. Τὸ οἷς δοτικὴ ὁν
ἀντὶ γενικῆς κεῖται· ὅπερ ἀντίπτωσις λέγεται· δι’ ἄν οὖν
ἄγνοιαν καὶ ἡδονῆς ἔσχεν ἡ παῖς ὡς ἀνωτέρᾳ παθῶν
διφθεῖσα, ταῖς χρησμωδίαις· ἀνετέθη, αἷς ἀρατίθενται
25 οἱ ἀσκήσαντες ἀρετὴν. οὐ γὰρ ἔστι, φασὶν, ἵδειν ἡ πρὸ²
ἀνακραγῆς τὸ μέλλον τινὰ τῶν νοσησάντων τὴν ἀκρα-
σίαν, δηλονότι τῶν κηλίσι τισὶν ἑαυτοὺς καταρρύπαράν-
των· νόσημα δὲ ψυχῆς ἡ τοῦ καλοῦ διαμαρτία. Ἐπὶ
παντὸς πράγματος τὸ τέλος ὁρᾶται· οὐκ ἔστιν οὖν ἵδειν
30 τὸ τέλος εἴτονν τὸ μέλλον τὸν ἀκολασίαν νοσήσαντα,
ἀλλὰ τὸν πρὸς ἀρετὴν σπεύδοντα.

¹ Mon. τῇ. Sq. γενικῶς est ad marg.

C a p. VII.

ΟΡΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΠΟΥ.

Ίστεον ὅτι τὰ προγνωμάσματα εἰς τοὺς λόγους εὐρισκόμενα εὑρίσκονται μετὰ προοιμίων. Διαφέρει ὁ κοινὸς τόπος τοῦ ἐγκώμιου, ὅτι ὁ μὲν κοινὸς τόπος κατὰ παντὸς τόπου καὶ προσώπου λέγεται, ἐπειδὴ κατὰ τὸ 5 πρᾶγμα θεωρεῖται, τὸ δὲ ἐγκώμιον κατὰ παντὸς τόπου οὐ λέγεται, οὐ γὰρ Ἀθηναϊόν τις ἐγκώμιαζων διὰ τῶν αὐτῶν καὶ Θηβαϊόν ἐγκώμιασει. Εἴρηται δὲ κοινὸς τόπος ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν εἰς ἐπιτήδειον τύπον ἴσταμένων, καὶ εὐχερῶς τὸν ἀντίπαλον ἔξισχυόντων καταγωνίσασθαι. 10 Τί ἐστι κοινὸς τόπος; αὕτησις καὶ καταδρομὴ ὄμολογονμένων κακῶν. Παρέπεται τῷ κοινῷ τόπῳ ὀκτώ· ὄρος, αἵτια, ὄμοιότης πρὸς τὴν δευτερολογίαν καὶ τὸν ἐπιλογὸν, ἐκθεσις τοῦ ἐναντίου, σύγκρισις, διαβολὴ γνώμης, κατηγορία τοῦ προτέρου βίου, ἐλέους ἐκβολὴ διὰ τῶν 15 ἔξι τελικῶν νεφαλαιῶν. Τινὲς μετὰ τὴν ἐκφρασιν τὸν κοινὸν ἔταξαν τόπον, ἔτεροι πρὸς τῆς ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς, ἄλλοι δὲ ἄλλως· πάντες δὲ οὗτοι πάντως καλῶς εἰδότες· χορῇ γὰρ τοὺς ἀρίστην αὐτῷ τάξιν ἀπονέμοντας μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν αὐτὴν κα- 20 τὰ τὴν τοῦτον τιθένται τάξιν· εἰ γὰρ τοῖς προγνωμάσιασι πρὸς τὰς τελειοτέρας ὑποθέσεις προσκούμεθα, καὶ εἰ ἔκαστον τούτων πρὸς ἐνὸς τῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου μερῶν μελέτην ἐπιτήδειον, πάντως ἐχοῦν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνασκευὴν καὶ κατασκευὴν τετάχθαι. εἴγε τετέναι ἐγύμνασαι μὲν ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀντιθέσεις καὶ λίστεις· λοιπὸν δὲ κειμέναιον οἱ ἐπιλογοι, οὐ πρὸς ἀσκησιν ὁ κοινὸς ἡμᾶς γνωμάσει τόπος· τόπος δέ ἐστι κοινὸς αὕτησις, καταδρομὴ ὄμολογονμένου ἀδικίματος καὶ οὗτος μὲν ὁ τέλειος ὄρισμός· ὅσοι δὲ καὶ ἀρδψαγαθῆματος αὐτὸν εἰ- 30 ται αὕτησιν ὥρισαντο, οὐκ ἐπέστησαν τὸ ἐγκώμιον τῆς

οἰκείας ἐκβάλλοντες χρείας· εἰ γὰρ ὁ κοινὸς τόπος τὸ
τοῦ ἐγκωμίου ἐργάσαιτό, περιττὸν καὶ ἄλλως¹ ὅχλος ἡ
τοῦ ἐγκωμίου μάθησις· ἄλλως τε εἰ πρόκειται ἐν κοι-
νῷ τόπῳ ὑπέρ τινων λέγειν, πάντως ἢ ὑπὲρ αὐτῶν
5 ἐροῦμεν, καθ' ἀνὴδη εἰρήκαμεν, ἢ ὑπὲρ ἑτέρων· ἀλλ'
εἰ μὲν ὑπὲρ τούτων, καθ' ὃν καὶ προειρήκαμεν, οἷον
κατὰ φονέως ἢ ὑπὲρ φονέως, οὐκέτι τὸ πρᾶγμα ὀμολό-
γηται· εἰ δὲ ὑπὲρ ἑτέρων τῶν τὰ ὄμολογούμενα ἀγαθὰ
διαπεραγμένων, τῷ ἐγκωμίῳ μᾶλλον ἀριθμῶν ὁ τοιοῦ-
10 τος φανεῖται λόγος. ὥστε οὐκ ἀν ἐν κοινῷ τόπῳ λέγειν
δεικθείην ὑπέρ τινος, ἀλλὰ πάντως καταδρομῇ χοὴ γί-
γνεσθαι ἐν αὐτῷ κατὰ ἀνθρώπου ὄμολογουμένως ἡδι-
κηκότος καὶ ἔξελιττεγμένου, ὥστε καὶ ἐν δευτερολογίᾳ
τοὺς λόγους ποιησόμεθα. ἄλλοι δὲ καὶ οὕτως ὠρίσαν-
15 το· κοινὸς τόπος ἐστὶν αὐξῆσις καὶ καταδρομὴ ὄμολογου-
μένου κακοῦ πράγματος· ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἐλάνθανον ἔαν-
τους ὑπὸ τὸν κοινὸν τόπον ἔξελιττοντες πάντα τὰ δια-
βολῆς ἄξια· οἵς πάλιν ὁ ψόγος ἀργὸς γένοιτο ἀριθμὸς,
ἄλλως τοῖς προγυμνάσμασι συνταττόμενος. εἰ γὰρ κατὰ
20 οἰνόφλυγος² φέρει ἢ τινος ἄλλου φαῦλον μὲν διαπραττο-
μένου, μὴ μέντοι καὶ τιμωρίας ἄξιον οὐκ ἀρκέσει ὁ κοι-
νὸς τόπος, περιττὴ ἡ τοῦ ψόγου προσθήκη ἐν προγυ-
μνάσμασιν, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· ταῦτα γὰρ ὑπὸ τὸν
ψόγον τάττεται, καὶ ταύτῃ διαγέρειν ψόγον κοινοῦ τό-
25 πον φαμέν, καθ' ὃ μὲν κοινὸς τόπος δικαστὰς ἐπὶ
τιμωρίᾳ τοῦ ἡμαρτηκότος παρακαλεῖ, ὃ δὲ ψόγος κοινὴν
ἔχει διαβολὴν, καὶ μίσος μόνον κατὰ τοῦ διαβαλλομένου
κοινεῖ. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦτο διαγέρει, ὅτι ἐν μὲν τῷ
κοινῷ τόπῳ ἀδριστόν ἐστι τὸ πρόσωπον, ἐν δὲ τῷ ψόγῳ
30 ὀδρισμένον, ὅταν προσώπου διαβολὴν, ἀλλὰ μὴ πράγμα-
τος ποιῶμεθα. εἴρηται δὲ κοινὸς τόπος διὰ ταῦτα, ἢ ὅτι

τό-

¹ Mon. ἄλλος.² Mon. καὶ τὰ οἰνόφλοιγος.

τόπος τὰ φητορικὰ ἐπιχειρήματα λέγονται, ἵνα γὰρ κοινὸν ἐπιχείρημα, ἢ ὅτι ὥσπερ ἀπὸ τόπου ἡτοι ἀπὸ τυνος κοινοῦ χωρίου ἐντεῦθεν ὁριώμενοι καὶ τοὺς κατὰ τῶν ὠρισμένων προσώπων ποιούμεθα λόγους, διαδίως τῇ ἐκ τούτου προγυμνασίᾳ καὶ κατ' ἐκείνων ἐπιχειροῦντες, κοινῶς 5 δὲ, ὅτι οὐχ ὥρισμένου προσώπου ἐστὶν, οἷον κατὰ Τιμάρχου φέρε, ἢ τυνος ἄλλου ὥρισμένου, ἀλλ' ἀπλῶς κατὰ πόρον τῇ μοιχοῦ. Διαφορὰν δὲ κοινοῦ τόπου τινὲς παραδιδόντες εἰρήκασι τῶν κοινῶν τόπων τοὺς μὲν εἶναι ἀπλοῦς, τοὺς δὲ διπλοῦς ἀπλοῦς μὲν, οἷον κατὰ 10 ἴεροσύλου τῇ κλέπτου τῇ προδότου· διπλοῦς δὲ κατὰ ἴερέως ἴεροσύλου, τῇ στρατηγοῦ προδότου. ἀμαρτάνοντι δὲ οὗτοι ἐν τοῖς διπλοῖς· εἴπερ γὰρ διπλοῦς γένοιτο, οὐ τῇ τοῦ ἴερέως τῇ στρατηγοῦ προσθήκῃ γένοιτο· ἀν· οὐ γὰρ ὑπεύθυνα τὰ πρόσωπα ταῦτα· ὅθεν καὶ περιαιρε- 15 θέντος τοῦ ἀδικήματος κατὰ στρατηγοῦ καὶ ἴερέως μόνου οὐδέν τι λέγειν τις ἔξει, ἀλλ' εἰ ἄρα καὶ γένοιτο διπλοῦς τόπος κοινὸς μοιχοῦ φονέως, τῇ κλέπτου φονέως, ἐνδέχεται γὰρ, τῇ ἄλλου τοιούτου, ἐν ᾧ δύο εἰσὶν ἀδικήματα, ὃν καὶ ἐκάτερον ἴδιαν κρίσιν ἐπιδέχεται· ἐπεὶ δὲ 20 εἴηται, ὅτι ἐπιλόγου χρείαν πληροῖ ὁ κοινὸς τόπος, καὶ ὅτι ὡς ἐν δευτερολογίᾳ τοῦτον ἐργαστέον, ζητητέον, εἰ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ καὶ προοίμιον ἐργασόμεθα, τῇ εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἄλλην διαίρεσιν ἥξομεν. φαμὲν οὖν, ὅτι προοίμιον ἐργασόμεθα, ὡς αὐτῷ Ἀιρθονίῳ δοκεῖ· εὐρίσκομεν 25 γὰρ τούς τε ἄλλους ὕπτορας καὶ αὐτὸν τὸν Λημοσθένην πολλάκις μετὰ τὸ τὴν πᾶσαν ἐργάσασθαι ὑπόθεσιν ἐν αὐτῷ τῷ μέλλειν ἅπτεσθαι τῶν ἐπιλόγων, οἷον προοίμιοις τισὶ πεχρῷμένον, δι' ὃν προσέχειν ὅλως ἐργάζεται, καὶ ἔστιν ἡ τῶν προοίμιων καὶ ἐπιλόγων χρῆσις παρ' αὐτῷ 30 τῷ ἀδιάφορος· καὶ γὰρ προοίμιακαὶ ἐννοίαις καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν μέσοις πέχονται καὶ δῆ καὶ πρὸς τῷ τέλει, καὶ μὴν καὶ τοῖς ἐπιλόγοις ἐν τοῖς μέσοις πολλάκις καὶ

ἐν τῷ τέλει· οὐδὲν ἂν οὖν κωλύῃ καὶ ἐν κοινῷ τόπῳ προοιμιάζεσθαι· εἰ δὲ ὅτι δευτερολογία ἐστί, διὰ τοῦτο παραπομνηται τὰ προοίμια (τεχνικῷ μὲν γὰρ κέχρηνται λόγῳ· πάντα γὰρ ὅσα δεῖ διὰ προοιμίων ἐργάζεσθαι, διὰ πρότερος ἔσχε λόγος), ὅμως δὲ καὶ οὕτω χοή τινας εἶναι προοιμιακάς ἐννοίας, ὡς ἂν μὴ ἀκέφαλος καὶ οὕτω φαίνοιτο ὁ λόγος· δέδεικται γὰρ, ὅτι κεφαλῆς τάξιν ἐπέχει τὰ προοίμια· καὶ φαίνεται καὶ Λημοσθένης ἐν ταῖς δευτερολογίαις αὐτοῖς χρησάμενος, οἷον ἐν τῷ κατ' Ἀν-
 10 δροτίωνος, καὶ ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους, καὶ μέντοι καὶ ἐν τῷ πρὸς Αεπτίνην, εἰ καὶ βραχὺ, ὅμως γοῦν οἶον προοιμίουν ἔταξε. Τούτου δὲ δειχθέντος, ζητητέον, εἰ ἐνὶ χοησόμεθα προοιμίῳ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ, ἢ καὶ πλειστοῦ φαμὲν οὖν, ὅτι καὶ ἐνὶ ἔξεστι καὶ πλειστιν· εἰ γὰρ μελέ-
 15 της ἔνεκα παραλαμβάνεται, οὐδὲν κωλύει, ἐνὶ καὶ πλειστοῖν ἐγγυμάζεσθαι· ἄλλως τε καὶ ἐν ταῖς τελείαις ὑποθέσεσιν οὐχ ὥρισται ἡ τεν προοιμίων ποσότης, ἀλλ' ἡ χρεία τὸ πλειον ἢ ἔλαττον δύνεται τῷ φήτορι· αὐτίκα γοῦν καὶ μέχρι πέντε προηλθον τινὲς προοιμίων, καὶ οὐδὲν ὁ
 20 λόγος ἐβλάβη· ὥστε, ὅπερ εἶπον, καὶ πλειστιν προοιμιακαῖς ἐννοίαις ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ χοησόμεθα· ἡ δὲ τοῦ προοιμίου ἀρετὴ, τὸ ἕδιον αὐτὸ τῆς ὑποθέσεως, καὶ μὴ πάσαις τὸ αὐτὸ ἀρμόζειν ὑποθέσεσιν ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ· συγκεχωριμένου δὲ τοῦ προσώπου, καθ' οὐ ποιούμεθα
 25 τοὺς λόγους, πῶς ἂν ἴδιαζοντα εὔρεθεί προοίμια· λέγουσι τοίνυν, ὅτι δεῖ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ ἀντὶ ὥρισμένου προσώπου τῇ τοῦ πράγματος ποιότητι προσαρμόζειν τὰ προοίμια, οἷον ἵνα ἀρμόζῃ κατὰ παντὸς μὲν, εἰ τύχοι, μοιχοῦ, μηκέτι δὲ τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ προδότου, ἢ
 30 κατὰ προδότου μὲν, μηκέτι δὲ κατὰ ἱεροσύλου, καὶ ὅλως ἵνα αύνοις τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἐπιτήδειος φαίνοιτο, καὶ οὕτως ἡ ἴδιότης αὐτοῖς γενήσεται. Πᾶν δὲ προοιμίον, ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν, ἐκ τεσσάρων λαμ-

βάνεται τούτων· ἢ ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου, ἢ ἀπὸ τῶν δικαστῶν, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ λόγῳ παρατηρητέον· διαιρεῖται δὲ ὁ κοινὸς τόπος ἐν ἄλλοις ἄλλως· οἱ μὲν γὰρ τὸ πρᾶγμα, ὃ κρίνουσι, πρῶτον τάττουσιν, οἱ δὲ τὰ προθεβιωμένα ἔξετάζουσιν, 5 ἀπερὶ καὶ πρὸ τοῦ πράγματος καλοῦσιν, ἄλλοι δὲ εὐθὺς ἐπὶ τὰ συγκριτικὰ ἔρχονται, ἐπειδὴ οἱ καλῶς διαιροῦντες οὐκ ἐδοκίμασαν οὐδεμίαν τούτων τῶν τάξεων· οὐδὲ γὰρ τὰ πρὸ τοῦ πράγματος ἔφησαν δεῖν πράττειν, ἀτοπον γὰρ πρὸ τοῦ παρόντος βίου τὸν παρελθόντα ἀνασκέπτε- 10 σθαι· οὔτε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πρῶτον· οὐ γὰρ νῦν τοῦ διδάσκειν, ἀλλὰ τοῦ παροξύνειν χρεία· οὐ γὰρ διηγεῖσθαι μέλλομεν αὐτὰ ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ δηλονότι μεμαθηκόσιν, ἀλλ' οὐδὲ συγκρίσεις ἐπάξιομεν μή πρῶτον τὸ παρὸν αὐξήσαντες· διὰ τοῦτο γοῦν ἔταξαν μετὰ τὰ 15 προοίμια πρώτην τοῦ ἐναντίου τὴν σύστασιν, ἥν καὶ ἐπανόν τινες τοῦ ἡδικημένου καλοῦσι πράγματος· ἔστι δὲ τὸ κειμάλαιον τοῦτο τοιοῦτον, οἷον εἰ κατὰ μοιχοῦ λέγομεν, ἐπανέσομεν τὴν σωματιστήν, εἰ κατὰ τυράννου, τὴν δημοκρατίαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καλὰ, εἰ καὶ περὶ προ- 20 δότου, τὴν περὶ τὴν πόλιν εὕνοιαν, καὶ ὅλως οὕτως ἐπὶ πάντων τὰ ἐγαντά ξητήσομεν, καὶ μετὰ τὸ ἔργάσασθαι δεόντως ἐπάξιομεν τὸ πρᾶγμα, οὐχ ὡς διηγούμενοι, ἀλλ' ὡς δεινοποιοῦντες καὶ ἐν τῶν καλεπωτάτων ἀποδεικνύντες. καὶ εὐθὺς ἐπισύναψομεν αὐτῷ τὴν καλούμενην πε- 25 ριοχήν, καὶ δεῖξομεν, πόσα τῷ νῦν τούτῳ συναδικεῖται πράγματι, οἷον ὅτι νόμοι καταλύονται, δικαστήρια, βουλευτήρια, πάντα ἀπλῶς τὰ τῆς πόλεως καλὰ, καὶ ἀπλῶς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴν χωρησόμεθα, ἐξ ἐρὸς τούτου τὰ ἔσχατα συμβαίνειν λέγοντες, καὶ οὕτως χώραν ἔχει τὰ συγ- 30 κριτικὰ, ἐν οἷς πρὸ τῶν ἄλλων φροντιοῦμεν, ὥστε ὁμοιογενέσι κεχρησθείαι πράγμασιν· ὁμοιογενῆ δὲ λέγεται τὰ ἐν ταῖς αὐταῖς αἰτίαις γινόμενα, οἷον εἰ κατὰ τυμβω-

ρύχουν λέγοιμεν τὴν φύγοισιν, ἐργασόμεθα πρὸς οἰκεῖας,
πρὸς ἴερούς τοῦ, πρὸς πάντας τοὺς κέρδους ἔνεκα τὰ τοι-
αῦτα τολμῶντας, γενήσονται δὲ αἱ συγκρίσεις ἀπὸ τοῦ
μεῖζονος, ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, ἀπὸ τοῦ ἵσου· τὸ μὲν γὰρ
5 μεῖζον ἵσου αὐτὸς ἀποδεῖξομεν· τοῦ δὲ ἵσου μεῖζον· ἐπὶ
μέντοι τῇ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ἐπιτιμήσει χρησόμεθα, λέ-
γοντες ἄτοπον εἶναι, ἐπὶ μὲν δραχμῇ εὐθύνεσθαι τινα,
ἐπὶ δὲ ἴεροσύλῳ τοῦτον μένειν ἀτιμώρητον. Ἰστέον δὲ,
ώς οὕτε κατὰ τοὺς τρεῖς τόπους πάντως ἐμπεσοῦνται αἱ
10 συγκρίσεις, οὕτε κατὰ ὡρισμένην τάξιν, ἀλλὰ καὶ ποῖα
δεῖ πρῶται ἢ δεύτεραι ἢ τρίται ἔξετάσαι, ἢ ποῖα ὅλως
ἐμπεσεῖται, ἢ ὅλως ἐκλείψει, ὁ διαιρῶν εἴσεται· ἐργασά-
μενοι δὲ τὰ συγκριτικὰ, εὐθὺς καὶ τοῖς καλούμενοις πρὸ⁵
τοῦ πράγματος χρησόμεθα· ποιησόμεθα δὲ καὶ ἐν τού-
15 τοῖς φροντίδα τοῦ ὁμοιογενῆ ταῦτα εἶναι· στοχαζόμε-
νοι γὰρ τῶν προγεγενημένων καὶ λέγοντες, μετὰ πολλὰ
ἔτερα καὶ νῦν ταῦτα τὸν κρινόμενον διαπεριᾶγθαι, ὀφεί-
λομεν τὸ πιθανὸν προσάγειν τοῖς λόγοις, ἐκ τοῦ ὅμοια
τοῖς νῦν κρινομένοις ἐπικητεῖν πράγματα, οἷον τυχὸν
20 οἷον ἐπὶ τυμβωρυχίᾳ τινὸς κρινομένου λέγομεν, ὅτι ὡς
εἰκὸς πολλὰς πρότερον κλοπὰς ἐργασάμενος τὸ τελευ-
ταῖον καὶ ἐπὶ ταύτην ἥλθε τὴν ἀφορμὴν τοῦ κέρδους.
καὶ ἔστι τοῦτο κεράλαιον πρὸ τοῦ πράγματος λεγόμενον
ζικὸς τοῖς ὀνομαζόμενοις παρακατηγορήμασιν ἐν ταῖς
25 τελείαις ὑποθέσεσιν, ἃ ἐκεῖ παραλαμβανόμενα οὐχ ὡς
πρωτότυπα κρίνοντες, ἀλλ' ὡς διὰ τούτων τὰ ἐν τῷ νῦν
κρινόμενα πιστούμενοι· οἷον δὲ Λημοσθένης δεῖξει τὸν
Μειδίαν βουλόμενος ἐκ προαιρέσεως ὑβρικότα κατὰ τὸν
καιρὸν τῆς χορηγίας, ἐμνημόνευσε καὶ παλαιῶν αὐτοῦ
30 ἀδικημάτων, καὶ πρὸς ἄλλους ὑβρεων, ἵνα εὖ ἐκείνων καὶ
τοῖς νῦν ἰσχίν τινα παράσχῃ· οὕτως οὖν ἐν τῷ κοινῷ
τόπῳ τὸν κρινόμενον διαβάλλοντες ἐκ τε τῶν νῦν καὶ
τῶν πάλαι πεπραγμένων ἥξομεν ἐπὶ τὰ τελικὰ καλούμενα

κεφάλαια, ἂ διὰ τί μὲν εἶρηται οὕτως, κατὰ τὸν καιρὸν
μαθησόμεθα. ἔστι δὲ ταῦτα, τὸ συμφέρον, τὸ δίκαιον,
τὸ νόμιμον, τὸ δυνατὸν, τὸ ἔνδοξον, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ
χρήματον, ὃν τοῖς ἐμπίπτοντις χρησόμεθα· οὐ γάρ πᾶσα
ἀνάγκη διὰ πάντων ἔναι, πλεονάσει δὲ ὅμως τὸ συμ-
φέρον· καὶ οὕτως μετὰ τὴν τῶν κεφαλαίων ἐργασίαν τὴν
μόρην λοιπὴν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ἀφορμὴν ἀναρρήσο-
μεν· ἔστι δὲ αὕτη ἡ τοῦ ἐλέου ἐκβολὴ ὄνομαζομένη, ἢ
πάντες εἰώθασιν οἰκτειρόμενοι χρῆσθαι μετὰ τὸ μηδε-
μίαν ἐλπία ἔχειν τοῦ φυγεῖν δύνασθαι, καὶ θέντες αὐ-
τὴν καὶ πλατύναντες, ὡς ἐνδέχεται, λύσομεν δὲ αὐτῶν
τε τῶν τελικῶν κεφαλαίων πάλιν, οἷς ἀν δυνάμεθα χρό-
μενοι, καὶ διὰ τῆς καλονυμένης ὑποτυπώσεως· ἔστι δὲ
ὑποτύπωσις κεφάλαιον εἰς ὅψιν ἄγον τὸ γεγενημένον,
καὶ δι’ ἐκφράσεως θεατὰς τῶν ἀτόπων ἐργαζόμενον ἡ-
μᾶς· σκοπεῖν δὲ ἐπὶ τούτον δεῖ τοῦ κεφαλαίου, ὅπως μὴ
λάθωμεν ἐκφράζοντες αἰσχρὰ πράγματα, ὃ συμβαίνει,
ὅταν κατὰ μοιχοῦ τινος ἡ παιδοφθόρος ποιώμεθα τον
λόγον· ἐπὶ γάρ τούτων δεῖ φυγεῖν τὴν διατύπωσιν· ἐκ-
φράζοντες γὰρ πλέον ἡμᾶς αὐτοὺς ἡ ἐκεῖνον διαβαλοῦ-
μεν· ἀλλ’ εἰ δεῖ χρῆσθαι ἐπὶ τοιούτων πραγμάτων ὑπο-
τυπώσει, παραστήσομεν αὐτοῦ διὰ ταύτης τὴν προπέ-
τειαν, θρασύν τινα ἀνθρώπον καὶ καταφρονοῦντα τῶν
νόμων ἐκφράζοντες, καὶ διὰ τοῦτο λέγοντες αὐτὸν μηδὲ
αὐτὸν ὀκνῆσαι τὰς οὕτως ἀτόπους τῶν πράξεων. καὶ 25
ταῦτα μὲν τὰ κεφάλαια, οἷς ὁ κοινὸς τύπος διαφείται·
τῶν δὲ προγνωνασμάτων τῶν μὲν οὕτων μερῶν, τῶν δὲ
καὶ μερῶν καὶ ὅλων, ὁ κοινὸς τύπος ἔστι ποτὲ μὲν τῶν
ὡς μερῶν παραλαμβανομένων, ποτὲ δὲ τῶν ὡς ὅλων.
ἔστι γάρ ὅπου καὶ ὅλην ὑπόθεσιν ἀρχέσει πληρώσαι, ὡς 30
εἴρισκομεν ἐν ταῖς δευτερολογίαις, ἐν αἷς ἀκριβῶς τῶν
προτέρων κατηγορησάντων καὶ ταῖς ἀποδείξεις χρησα-
μένων οἱ δεύτεροι κοινοῖς τύποις κέχρηται καταδρο-

μήν τῶν ἡμαρτηκότων ποιούμενοι, καὶ παρακαλοῦντες
 ἐπὶ τὴν ψῆφον τοὺς δικάζοντας⁴ καὶ τούτου τεκμήριον
 ὁ λόγος, ὅτι ἀντικρυσ ὡν ἐπίλογος· οὐδαμοῦ γὰρ ἴσχυροι
 ἀντιθέσεις οὐδὲ ἀγῶνος μεσται ἀποδείξεις, ἀλλὰ κατα-
 5 δρομιὰ πανταχοῦ· ἵδιον δὲ ἐπιλόγων τὸ δεινώσεις παρα-
 λαμβάνειν καὶ σχετλιασμοὺς, καὶ παθητικὴν ὅλως ἐργά-
 σασθαι τὴν φράσιν, καὶ αὐτῇ τῇ ὑποκρίσει κεχρῆσθαι
 περιπαθεστέρᾳ, ἀπερ δεῖ πάντως ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ φυ-
 λάτειν, ἔστι γὰρ, ὅπερ ἔφην, ἐπίλογος· εἰ καὶ αὐτὸν
 10 τα ἔχει, ὅσα οἱ ἐπίλογοι, ἀλλὰ κατά τινα διαφέρει, τινὰ
 δέ ἔστι τὰ τοῦ ἐπιλόγου ἵδια. καὶ κατὰ τί τοῦ κοινοῦ
 τόπου διαφέρει, ἐν ἑτέρῳ καιρῷ μαθησόμεθα· ὅτι δὲ
 τριῶν ᾧς ἐγκεφάλων μερῶν ὄντων τοῦ ὁγκοοικοῦ τὴν
 περὶ τὸ δικανικὸν ὁ κοινὸς τόπος ἐπαγγέλλεται μελέτην,
 15 δῆλον ἄπασι τοῖς μὴ προεδεχομένοις ἐν κοινῷ τόπῳ
 τοὺς ὑπὲρ ἀριστέων ἥ τυραννονοτόνων ἥ τῶν ὅλως ἀγα-
 θόν τι πεποιηκότων λόγους· ἐπεὶ κατά γε ἐκείνους γέ-
 νοιτο ἀν τις ἐν κοινῷ τόπῳ καὶ περὶ τὸ πανηγυρικὸν
 γυμνασία. "Εοικεν ὁ κοινὸς τόπος δευτερολογίᾳ καὶ ἐπι-
 20 λόγῳ· δευτερολογίᾳ μὲν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐγκλήματα καθ'
 ἔκαστον δευτερολογεῖ κειμέναιον· ἐπιλόγῳ δὲ, ὅτι καθ'
 ἔκαστον κειμέναιον ποιεῖ ἐπίλογον, κυρίως δὲ δευτερολο-
 γίᾳ ἔστι τὸ ἄλλον προσειπεῖν, καὶ ἄλλον τινὰ τοῖς αὐ-
 τοῖς χρήσασθαι, ᾧς Δημοσθείνης ἐν τῷ περὶ ἀτελείᾳς.

Τὸ ᾧς τὸ ἔως ἔτι σημαίνει· ἔως ἔτι, φησὶν, ἔστή-
 κασιν οἱ νόμοι καὶ οὕπω πεπτώκασι τῇ τυραννίδε, ἀλλὰ
 δικαστὰ καὶ δικαστήρια πολιτεύονται, δι' αὐτῶν τῶν
 νόμων ὑπεχέτω τὴν δίκην, ἥ αὐτοῖς ἀδικουμένοις τοῖς
 30 νόμοις δότω τὴν τιμωρίαν ὁ φυγῶν τυραννίδος ἐπιθέσεως
 καὶ ἀλούς. οὐ μέλει, φησὶν, εἰ φύγῃ καὶ ἀπαλλαγῇ τοῦ
 ἐγκλήματος, πρὸς τὸ δημοτικώτερον ἀποκλίναι, ἀλλ' ἀρ-

χὴν τυραννίδος συγγνώην ποιήσεται· οὐκον δίκαιός ἐστι τυχεῖν ταύτης.

Τυραννίδος, φησὶ, καταστάσης οὐκέτι δίκαιοια πολιτεύονται, οὐδὲ καταλείπεται ὡς ἐν δημοκρατίᾳ τὸ δίκαιον καὶ ψήφους ἐκφέρειν· ὥστε συγγνώμην καὶ ἄφε-⁵ σιν τυραννίδος ἐπ' αὐτοὺς ἄγει τὴν βλάβην τοὺς δίκαιοτάς· ἵθισῶς κεῖται τὸ ὡς· οὔτε γὰρ διοιωσιν, οὔτε τι ἄλλο, οὐδὲ μὴν ἐνδοιασμόν τινα, ἢ δοκεῖ, δηλοῦ, ἀλλὰ μόνον ἥθισῶς εἴρηται, ὥσπερ ἐὰν λέγῃ τις, ἔγωγε οἶμαι, μὴ ἀπλῶς οἰόμενος, ἀλλ᾽ εἰδώς. Τοῦτο ἐστιν, ὃ φησιν ¹⁰ Ἐρμογένης ἐπίζορισιν· ἔτι δὲ ἐπίζορισις ἡ τοῦ προτεθέντος κειματίου μετ' αἵτιας διάλυσις· Οἱ νόμοι καρών εἰσι καὶ στάθμη, καὶ ἵσην καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην ἐμποιοῦσι πᾶσι τὸ φιλεῖν τὸ καλὸν καὶ δίκαιον, καὶ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο, φησὶ, ταῖς πόλεσιν οἱ ¹⁵ νόμοι ἐπινεύονται, ἵνα ἐπανορθῶνται τὰ ἐξ τῆς τύχης ἐπιγινόμενα καλά· ἡ τύχη γὰρ, ὡς τὰ πολλὰ, αἵτια κακῶν, τὸν μὲν ἐπαίρουσα καὶ φυσῶσα καὶ εἰς τὸ καταδυναστεύειν πτεροῦσα, τὸν δὲ ὑποτιθεῖσα, καὶ πάσχειν κακῶς ἀναγνάζουσα, μὴ δυνάμενον ἀρταίρειν καὶ ἀντι-²⁰ μάχεσθαι. Τὸ ἀρκεῖσθαι τοῖς ἴδιοις καὶ τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἐγίεσθαι· τοιτέστιν ἵσος τῷ πένητι ἔσομαι. Τὸ ἄλλως ὁίτορες ἐπὶ τῶν χυδαιών λαμβάνοντιν. Εὗνοιά ἐστιν ἡ ἀγ' ἡμῖν πρὸς τὸν βασιλέα· πρόνοια δὲ ἡ ἀπ' ἔχειρον πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἂν ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· εἰπὼν ²⁵ οὖν εἴροιαν θεᾶν οὐ κυρίως εἶπεν, δικιας, ἵνα δεῖξῃ, ὅτι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀκραι ἀγάπην οἱ Θεοὶ ὑπῆρχον ὡς παῖδες ἡμέτεροι. Μή διασώσειν αὐτὸν σήμερον τὰ οἰ-κεῖα βιολεύματα, ἂν μὴ ἐπέργανε, δι' ὃν ἐποιηῖτοιν τοῖς θεοῖς χάριν, ὡς κωλυθέντος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Θεῶν, εἰς ³⁰ τὸ ἐπιθεῖται αὐτοῖς πέιρας· ὅσον γὰρ τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ τέλος αὐτοῖς παρίσχετο, καὶ ιαντὸν ἀνάξιον θέλουν κατέστησεν. Οὐκ εἶπεν ὅλως μαρτυρεῖ· οἱ γὰρ πλείους διά-

τὸν φόβον ὑπείκουσιν, ἀλλ' ὅλας τὰς τῆς πόλεως τύχας μεταβάλλει, νόμους ἀνατρέπων, τὴν δημοκρατίαν εἰς τυραννίδα μετατιθεῖς, καὶ πάντα τῆς πολιτείας καταστρέφων.

5 Φαυλότερον νῦν ἀντὶ τοῦ ἔλαττον, ἐν ἄλλοις δὲ τὸ κάλλιστον· ἔστι δέ τινα καὶ παρὰ γνώμην γινόμενα, οἷον ὁ κλέπτης πείναν καὶ πτωχείαν ἀποβάλλεται εἰς ἀπολογίαν τῆς κλοπῆς· διὰ τοῦτο ἐπήγαγε τό· ἔπειται τοῖς ἄλλοις, τῷ λέγειν, ὅτι παρὰ γνώμην τοῦτο ἐποίησε, του-
 10 τέστι κατὰ ἀνάγκην· ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἔστι δίκαιον τὴν γνώμην ἐκβάλλειν καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῆς πράξεως τὴν καὶ πρὸ τῆς πράξεως γεγενημένην· οἱ μὲν ἄλλοι φασὶν, οἱ πρὸς δίκην συνελανούμενοι, οἱ μὲν ἀντιληπτικῶς ἔξειναι αὐτοῖς τοῦτο δρᾶν ἀντιλέγοντες, οἱ δὲ εἰς μίαν τῶν ἀντι-
 15 θετικῶν καταφεύγοντες· ὁ δὲ τύραννος, πρὸ τῶν ἔργων τῇ γνώμῃ γενόμενος τύραννος καὶ βεβουλευμένως πράξας ἐλέον παντὸς ἀποστερεῖ ἐαυτόν· τὸ μὲν γὰρ ἐξῆν μοι λέ-
 γειν οὐ δύναται ἀντίθεσιν οὐδὲ μίαν ἔχειν, οὐδὲ αὐτὴν τὴν συγγνώμην, ἀτε βεβουλευμένως πράξας· χοὶ τοίνυν
 20 αὐτὸν ὑπὸ δίκην συνελαθῆναι. Τοῦτο φησιν, ὅτι καὶ ὁ πρώην βίος τῆς ἐπιθεμένης τῇ τυραννίδι δημοκρατίας ἀλλότριος ἦν· οὐκ ἄγοντος αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπὶ μετρίου, ἀλλὰ κατεπαιρομένου τῶν δημοτικῶν, καὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ πρὸς τὸ ἐναντίον χρωμένου. καὶ νῦν δὲ τοῖς
 25 ἀτόποις ἐκείνοις τὴν τυραννίδα, ὅσον ἐφ' ἐαυτῇ, προσέ-
 θηκε, πρὸς τοσοῦτον κακίας ἐκριπτεῖσις. χοὶ τοίνυν αὐτὸν οὐ διὰ τὴν ἐπίθεσιν μόνον τῆς τυραννίδος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν φθάσαντα βίον ἀνάξιον ὅντα δημοκρατου-
 μένων εὐθύνας ὑποσχεῖν. Παρισταμένων, φησὶ, τῶν τοῦ
 30 τυράννου παίδων, καὶ κινούντων τοῖς δάκρυσιν ἔλεον καὶ πρὸς οἴκτον ἐκκαλούμένων ἡμᾶς ἀντιπαρεστάναι τοὺς νό-
 μους ἡγεῖσθε καὶ ὀλοφύρεσθαι, ὡσὰν μὴ ἐρήμην ἀλῶσιν, οἵς προσέσθαι μᾶλλον καὶ ψῆφον τὴν νικῶσαν ἐπινεγκεῖν

προσήκει, ἢ τοῖς τοῦ τυράννου παισίν. εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκεν εἰπὼν, ὡς τοῖς παισὶ μὲν γὰρ τοῦ τυράννου προσχόντες οὐ καλῶς πράξετε, ἀλλὰ τὴν τυραννίδα βεβαιώσετε ζῶνται τὸν ἐπιθέμενον καταλιπόντες· τοῖς δὲ νόμοις δεδακρυμένοις καὶ ἵκετεύοντι προσθέμενοι 5 εὖ ἀν εἴητε διαπερραχότες· δι’ ἐκείνων γὰρ καὶ τὸ δικάζειν εἰλήφατε· ἥτοι Θαύρων ἀγρεθῆσεται διὰ τούτων, ἢ πάλιν τυραννήσει αὐτοὺς διαδόχους καταλιπὼν τυραννίδος. Τὸ ταύτην δίκαιον ἔστιν αὐτὸν ὑποσχεῖν τιμωρίαν, ὅπόσην αὐτὸς ἐπιθεῖναι ἡμῖν ἐβούλετο, τουτέστιν 10 ὅσον αὐτὸς ἀνελεῖν ὅχλον διενοεῖτο, τὸν πάντων θεὸν τὸν αὐτὸν ὑποστήσεσθαι. Σημείωσαι, ὅτι τὸ ἔνδοξον κατέλιπε καὶ τὸ ἐκβησόμενον, οὐ πᾶσι γὰρ ἀναγκαῖον χρῆσθαι, ἀλλὰ τοῖς λυσιτελοῦσι μόνοις.

C a p. VIII.

O P O S E Γ K Ω M I O R.

15

Παρέπεται τῷ ἐγκωμίῳ πέντε, ὅρος, αἰτία, διαφορὰ πρὸς ὕμνον καὶ ἔπαινον, ὑποκείμενον, ὥλη ἥτοι ἐργασία διὰ τῶν πέντε κεφαλαίων· τὰ κεφάλαια τοῦ ἐγκωμίου εἰσὶ πέντε· γένος, ἀνατροφὴ, πρᾶξις, σύγκρισις, ἐπίλογος· εἰς πόσαι διαιρεῖται τὸ γένος; εἰς τέσσαρα, εἰς 20 ἔθνος, εἰς πατρίδα, προγόνους καὶ πατέρας· εἰς πόσαι διαιρεῖται ἡ ἀνατροφὴ; εἰς τρία, εἰς ἐπιτήδευμα, τέχνην, νόμους· εἰς πόσαι αἱ πράξεις; εἰς ψυχὴν, σῶμα καὶ τύχην. Ἀρεταὶ ψυχῆς· φρόνησις, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη· τοῦ σώματος, μέγεθος, ισχὺς, 25 καλλος, ἴγεια· ὡν ἐκτὸς ἀρχὴ, πλοῦτος, εύτυχία καὶ φιλία· πάντα δὲ σαιγῶς διεῖλεν ὁ Ἀρθόνιος τὰς ψυχικὰς

ἀρετὰς, αἱ τινές εἰσι φρόνησις, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δι-
καιοσύνη· ἐπικοσμοῦσι γὰρ καὶ οίονεὶ παιδαγωγοῦσιν
αὗται, η̄ μὲν ἀνδρεία τὸν θυμόν· ὡσπερεὶ γὰρ φύθμόν
τινα αὐτῷ ἐπιτίθησι, πρὸς ἀ δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἐκφέρειν
5 ισχύν· η̄ δὲ φρόνησις ἀποσεμνύνει τὸν λόγον, παιδαγω-
γοῦσα τὸν ἐκ τῆς ἀλογίας ἐπιγινόμενον ἐσμὸν τῶν πα-
θῶν· η̄ δὲ σωφροσύνη καταδεσμεῖ τὰς ἀτάκτους ἐπαγα-
στάσεις, αἱ ταῖς ἀνθρωπίναις εἰώθασιν ἀποτίθεσθαι
διανοίας, διὰ τὸ τὸν χρῶτα πρὸς τὰ γεώδη διηνεκῶς
10 ὁρᾶν τε καὶ κατατέρεσθαι. Ἐστι μὲν ἀπλῶς οὐκέτι ὁ
περὶ τοῦ ἐγκαμίου λόγος, ἀλλὰ πολυσχιδῆς τε, καὶ εἰς
πολλὰ διαιρούμενος· καὶ γὰρ οἱ ἐπιβατήριοι καὶ οἱ προ-
φωνητικοὶ καὶ οἱ ἐπιθαλάμιοι καὶ οἱ ἐπιτάφιοι· καὶ μέν-
τοιγε γὰρ οἱ εἰς τοὺς θεοὺς ὕμνοι, καὶ πάντες ἀπλῶς
15 οἱ εὐφημίαν ἔχοντες λόγοι ὑπὸ τοῦτο τὸ εἶδος τάττονται·
δεῖ δὲ τοσαῦτα περὶ αὐτοῦ νῦν εἰπεῖν, ὅσα προαρχομέ-
νους ἀριστεῖ· καὶ πρῶτον γε ἐκεῖνο ἐξῆτηται, διατί τοιῶν
ὄντων ὡς ἐν γένει εἰπεῖν τῶν τῆς ὁγηοτικῆς μερῶν ἢ εἰ-
δῶν, η̄ ὅπως τις ἐθέλοι καλεῖν, τοῦ τε συμβούλευτικοῦ
20 καὶ δικανικοῦ καὶ πανηγυρικοῦ, τὸ τρίτον μέρος, λέγω
δὴ τοῦτο τὸ τοῦ πανηγυρικοῦ, οὐπερ ἐστὶ τὸ ἐγκάμιον,
ἐν τοῖς προγυμνάσμασι τέτακται· εἰ γὰρ ἔκαστον τῶν
ἄλλων προγυμνασμάτων εὑρηται διὰ τὸ εἰς ἐν τι τῶν
τελείων ἡμᾶς ὑποθέσεων γυμνάζειν ὅτου χάριν τοῦτο τέ-
25 λειον ὃν ἐν τοῖς μέρεσι παρεῖληπται. φαμὲν οὖν πρὸς τοῦ-
το, ὡς ἥδη πρότερον εἰρήκαμεν, ὅτι τῶν προγυμνασμάτων
τὰ μὲν ἔστι μέρη, τὰ δὲ μέρη καὶ ὅλα· μέρη μὲν, ὅσα
μόριον πρὸς χρείαν ἔτέρον παραλαμβάνεται· μέρη δὲ καὶ
ὅλα, ἀ ποτὲ μὲν καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπόθεσίν τινα ἔξεργά-
30 ζεται· ποτὲ δὲ εἰς ἔτέρων ὑποθέσεων μέρη συντελεῖ. Τὸ
τοίνυν ἐγκάμιον τῶν μερῶν ἔστι καὶ ὅλων· ὡς ὅλον μὲν
γὰρ αὐτὸν ἔργαζόμεθα, ὅταν αὐτὸν τοῦτο προθύμεθα
τινὰ εὐφημῆσαι, ὡς μέρος δὲ, ὅταν ἡ συμβούλευοντες

ἐπαινέσομεν τυχὸν τὸ πρᾶγμα τόδε, ἐφ' ὃ καὶ προτρέ-
πομεν ἡ καὶ κατηγοροῦντες συστήσομέν τε τὴν οἰκείαν
ποιότητα καὶ διαβαλοῦμεν τὴν τοῦ ἐναντίου. ὅν τοῦ
μὲν προτέρου παράδειγμα ὁ πανηγυρικὸς Ἰσονομάτος λό-
γος, συμβουλευτικὸν μὲν ἔχων τὸ εἶδος, διὰ δὲ ἐγκωμια- 5
στικῆς ὅλης κατασκευαζόμενος. Τοῦ δὲ δευτέρου ὁ περὶ
τοῦ στεφάνου Δημοσθένεος, καὶ αὐτὸς δικανικοῦ μὲν
εἶδον τὸν, δι' ἐπαίνου δὲ τοῦ εἰς ἑαυτὸν καὶ διαβολῆς
τῆς εἰς αὐτὸν Λισχίνην ἀπας ὑπὸ τοῦ ὥρτορος εἰργα-
σμένος· ἐπεὶ οὖν ποτὲ μὲν ἐν μέρει, ποτὲ δὲ ὡς ὅλον 10
παραλαμβάνεται, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς γυμνάσμασι τέ-
τακται. Ἐγκώμιον δέ ἐστιν εὐφημία ὠρισμένου προσώ-
που ἡ πράγματος ἐπὶ διολογογρμένοις ἀγαθοῖς διεξοδι-
κῶς γινομένη· διεξοδικοὺς δὲ λόγους λέγομεν τοὺς εἰς
μῆκος ἀποτελαμένους, καὶ διὰ πάντων τῶν πλεονεκτημά- 15
των ἐργασθέντας, καθ' οὓς καὶ διαιρέοι τῶν ἐπαίρων
τὸ ἐγκώμιον· ἐπαινος μὲν γάρ ἐστι τὸ δι' ὄλιγων κατα-
σκευαζόμενον, οἷον ἡ ἐνὸς ἀγαθοῦ μηήη· ἐγκώμιον δὲ
τὸ διὰ πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ διὰ πάντων τῶν τοῦ ἐπαι-
νούμενου πλεονεκτημάτων ἐργασθέν· τέλος δὲ ἐγκώμιον 20
τὸ καλὸν, οὐπερ τοῦ δικαίου τὸ δίκαιον, καὶ τοῦ συμ-
βουλευτικοῦ τὸ συμφέρον· εἴρηται δὲ ἐγκώμιον ἀπὸ τοῦ
ἐν κώμῃ τινὶ καὶ παιδιᾷ πάλαι τοὺς ἀνθρώπους τούς τε
εἰς θεοὺς ἴυροντας καὶ τοὺς εἰς ἀλλήλους ἐπαίνους ἐργά-
ζεσθαι· διῆρηται δὲ ἔκαστον μὲν τῶν ὑπὸ αὐτὸς εἰδῶν, 25
οἷον λέγω ἐπιθαλάμιος ἡ προσιφωνητικὸς ἡ σιμιγδιακὸς,
ἡ ἄλλος ὅλως ἐπὶ ἐνορταῖς λεγόμενος λόγος, ἡ ἕιρος
θεῶν. Λιγότεραι οὖν ἔκαστον τῶν εἰδῶν ἴδιᾳ τινὶ διαι-
ρέσει, ἵτις οὐκ ἐστι τῆς κατ' εἰσαγωγὴν ἐξετάσεως· δεῖ
δὲ, ὡς εἰτεῖν ἐν βραχέσιν, ἐφ' ἐκάστης ἐκείνων τῶν ὑπο- 30
θέσεων τὸ ἴδιαζον πλεονάζειν περάλαιον, οἷον ἐπιθαλα-
μίοις τὸ ἐπὶ τῷ γάμῳ, ὃ καὶ θεικὸν καλεῖται, ἐν Ηανα-
θηραιϊκῷ ἡ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν τοιούτων τὸ περὶ τῆς ἐρ-

τῆς, καὶ ὅλως ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν, ὅπερ ἔφην, τὸ παρέχον
 τῇ ὑποθέσει τῆς προφάσεως· τὸ δὲ νῦν ὑψὸν αὐτὸ
 δὴ τοῦτο ἐγκάμιον ὄνομα ἔσμενον, διὰ ἐκπονοῦμεν εἰς ἐπαι-
 νον τυχὸν ἀνδρὸς βεβιωκότος πρὸς ἀρετὴν, ὡς μὲν ἔτεροι
 5 τε τῶν ἀρχαίων, καὶ ὡς ὁ θειότατος Πλάτων ἐν Φαιδρῷ
 διεῖλεν, εἰς τὰ περὶ ψυχῆς, εἰς τὰ περὶ σώματος, εἰς τὰ
 ἐκτὸς διαιρεῖται· ὡν τὰ μὲν περὶ ψυχῆν εἰς φρόνησιν,
 δικαιοσύνην, σωφροσύνην, ἀνδρείαν μεριζόμενά ἔστι, τὰ
 δὲ περὶ σῶμα εἰς κάλλος, ἴσχὺν καὶ μέγεθος καὶ τάχος·
 10 τὰ δὲ ἐκτὸς εἰς γένος, φύλους, πλοῦτον καὶ ὅσα τοιαῦτα·
 ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτην τοῦ τῇ διαιρέσει ἀλλὰ τῇ κρατούσῃ
 ἐψόμεθα· διαιρεῖται τοίνυν μετὰ τὰ προοίμια· χρησό-
 μεθα γὰρ καὶ ἐν τούτοις προοίμιοις, οὐχ ὡρισμένοις,
 ἀλλ᾽ ὅσοις ἡ χρεία παρέχει· κατὰ τὸν αἰτὸν τρόπον,
 15 καθ' ὃν ἥδη πολλάκις εἰρήκαμεν. Διαιρεῖται οὖν μετὰ
 τὰ προοίμια πρώτῳ κεφαλαίῳ τῷ καλομένῳ ἀπὸ τοῦ
 γένους, ὅπερ λαμβάνεται ἀπὸ ἔθνους, ἀπὸ πόλεως, ἀπὸ
 προγόνων· ταῦτα δὲ ἡ πάντα ἐμπίπτει, ἡ τοῖς ἐμπίπτου-
 σι χρησόμεθα, οἷον εἰν ἡ πόλις ἡ λαμπρὰ καὶ ἐπίδοξος,
 20 τότε μᾶλλον ἐν τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ ἡ τῷ τοῦ ἔθνους
 διατριψομεν· εἰαν δὲ μηδὲν ἔχωμεν γενναιῶν εἰπεῖν περὶ
 τῆς πόλεως, τότε ἐπὶ τὸ ἔθνος καταφεντόμεθα· εἰ δὲ
 ἄρα περὶ ἑτέρου λέγειν τι δυνάμεθα σπουδαῖον, τότε εὐ-
 θὺς ἀπὸ τῶν προγόνων ἀρξόμεθα· ὅσα δὲ ἐνδέχεται
 25 καὶ περὶ ἐκείνων, λέγω δὴ τῶν ἀπὸ ἔθνους ἡ πόλεως,
 εἰπόντες πρότερον· οἷον βούλόμεθα Σίγριόν τινα ἐπαι-
 νεῖν, ἐπειδὴ οὐδέν ἔστιν ἄξιον περὶ Σίγρου εἰπεῖν, ἀρκέ-
 σει αὐτῇ πρὸς ἐπαινον εἰπεῖν τὸ πλησίον αὐτὴν κεῖσθαι
 τῆς Ἀττικῆς, καὶ μέσον τῶν Κυκλαδῶν νήσων, καὶ ἐξ
 30 τοιούτων φυλάξαντες τῇ τέχνῃ τὴν τάξιν ὕξομεν ἐπὶ τὰ
 οἰκειότερα, καὶ αὖ πάλιν τοὺς ἐρδοῦτέρους ἐπαιροῦντες,
 τοὺς ἄλλους ἀπορρύψομεν, αἱ τοῦ δεῖ σπεύδειν καὶ ἐπει-
 γεσθαι ἐπὶ τὰ ἴδια, καὶ μόνῳ αὐτῷ ὑπάρχοντα, οἷον

λέγω ἐκ τῶν ἀνωτάτων προγόνων εἰκός πολλοὺς καταγεσθαι, καὶ πολλὰς οἶν σειρὰς ¹ εἶναι καὶ πλειοσιν ἀριθμοῖς τὰς αὐτὰς εὐφημίας. ἐπὶ δὲ πατρὸς πλεονεκτήμασι μόγους τοὺς ἔξ αὐτοῦ γενομένους δεῖ σεμινύνεσθαι, διὸ ἐπὶ ταῦτα μᾶλλον ἥξομεν. οὐ μὴν ἀμέσως οὐδὲ ὡς ² ἔτυχε τὴν ἐκείνων μηῆμην παραδραμούμεθα, ἵνα μὴ δόξωμεν κακίαν τινὰ συνειδότες ἀπομεύγειν τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους· ἀλλ᾽ εἴτε βουλόμεθα αὐτὰς ἐξετάζειν, μετὰ ἀξιώματος ἐπ᾽ αὐτὴν χωρίσομεν, λέγοντες ὅτι ἄτοπόν ἐστιν ἐν τοιῷδε μηῆμη μὴ καὶ τὰς ἐκ τῶν προγόνων αὐτοῦ σκοπεῖν ἀρετὰς, εἴτε ὑπερβαίνειν ἐθέλομεν, πειρασόμεθα αἵτιαν εἰπεῖν εὐλογον, ἵνα μὴ δοκοίημεν αὐτὰς ὑποκρύπτειν ἐθελοντί· μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ γένους εἰς τὸ ἀπὸ τῆς γενέσεως ἥξομεν, οἶν εἴτε κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὥδινος ἥξομεν λέγειν συμβεβηκός περὶ αὐτὸν· οἶν ³ δὴ ἐπὶ τῆς Ηερικλέους λέγεται μητρὸς τῆς Ἀγαρέστης, ² ἦ δὶ ἐννυπίου προεῖπεν ὁ Θεὸς, ὅτι λέοντα τέξεται, ἦ ἐπὶ τῆς Κύρου μητρὸς ἐπικλύσει τοῦ ὄνειρον θρυλλούμετον· πολλὰ δ' ἡμῖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραδέδοται, οἷα ἐπὶ Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων βασιλέως, ἦ ἐπὶ ἐτέρων· εἴτα ²⁰ μετὰ τὸ ταῦτα εἰπεῖν παραληψόμεθα τὸ ἐκ τῆς ἀνατροφῆς, ἀν ἔχωμέν τι περὶ αὐτῆς ἐξαίρετον λέγειν καὶ οἶν μὴ ἐτέροις γέγονεν, ὥσπερ ἐπὶ Ἀχιλλέως, ὅτι μυελοῖς ἐλάμψων ἐτράμη, καὶ ὅτι ὑπὸ Λείρωνος ἤχθη, ³ καὶ τὰ κατὰ μέρος ἐπ᾽ αὐτῷ λεγόμενα· μετὰ ταῦτα ἀπερ ἐν τῇ ²⁵ νέᾳ ἰλικίᾳ ἐπετήδευσεν, εἰ ὥητορικὴν ἥσκησεν ἢ ποιητικὴν, ἦ τι τῶν τοιούτων· εἴτα ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ πεπραγμένα· κάνταῦθα μᾶλλον δὲ ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσιν,

¹ Mon. συγγρ. scr. σειράς. Marin. vit. Procl. p. 64. δειγματα φέρου — τῆς ἀπὸ Δόλωρος χρυσῆς ὕντως τοῦ γέροντος σειράς. ubi cfr. Fabric. et Boisson. ² Mon. ἀγαρέστης. ³ ἤχθη Mon. om., inserui ex Hermog. Prog. p. 37.

ίνα μὴ ὑπτιος δὲ λόγος γίγνηται· εἰ καὶ ἀριστεῖν πως τοῖς πανηγυριοῖς ἡ ὑπτιότης δοκεῖ. Ὁμως ἵνα μὴ πάντη ἐκλύηται μόνην μνήμην ποιουμένων ήμῶν καὶ ἀνεξέργαστον, πειρασόμεθα εἰς ἀρετὰς ἀναφέρειν τὰς πρᾶξεις, καὶ ἐπά-
5 γενν κατὰ μέρος τὰς συγκρισεις· οὕτω γὰρ ἡ τε ὑπτιό-
της διαλύεται καὶ ἐναγάνιος ὁ λόγος κατασκευάζεται· καὶ
εἴπου τι ἐλάττωμα ἔχει, καὶ τοῦτο πειρασόμεθα περι-
στέλλειν εὐφημοτέροις λόγοις, τὴν δειλίαν εἰλάβειαν καὶ
προμήθειαν καλοῦντες, τὸ δὲ θράσος ὄνδρειαν καὶ εὐψυ-
10 χίαν, καὶ ὅλως ἀεὶ πάντα ἐπὶ τὸ κάλλιον ἐργαζόμενοι.
ὅπερ δὲ εἶπον, πανταχοῦ δεῖ τὰς συγκρισεις ἐπάγειν τὴν
ὑπὲρ τὸ μέτρον ὑπτιότητα διαφεύγοντας, καὶ ἐπὶ τὰς
τῶν ἀρετῶν ἔξετάσεις ἴεναι, ἵνα ἐμψυχος ὁ λόγος φαίνη-
ται. ζητητέον δὲ, εἰ ἀντίθεσιν ἐπιδέχεται τὸ ἐγκώμιον·
15 εἰ γὰρ δεῖ ὁμολογουμένων ἀγαθῶν βάσανον γίνεσθαι,
οὐκέτι ὁμολογηθήσεται τὰ ἔχοντα ἀντίθεσιν· εἰ δὲ ἐξ
ἰδιαζούσης ὑλῆς ἐμπέσοι, ὃ ἀποκρύψαι οὐδὲν δυνάμεθα διὰ
τὸ τὸν ἀκροατὴν αὐτὸν ζητεῖν, τῇ τε μεθόδῳ αὐτὰ κα-
θαιρήσομεν, καὶ τὰς λύσεις ἐπάξομεν ἰσχυροτέρας, ἵνα
20 πανταχόθεν τὸ τῆς ἀντιθέσεως βλάβος λύηται. Παρά-
δειγμα δὲ τούτου παρά τε τῷ Ἀριστείδῃ καὶ τῷ Ἰσο-
κράτῃ⁴ ἐν τῷ Πανηγυρικῷ καὶ ἐν τῷ Βουσίριδι, ὥν
μάλιστα ἐν τῷ Πανηγυρικῷ ἀντίθεσιν ζηλωτέον, ἐπειδὴ
καὶ παλῶς λέλυται· ἡ γὰρ ἐν τῷ Βουσίριδι εἰσαχθεῖσα
25 ἀσθενέστερον λελύσθαι δοκεῖ, ἐξ ἰδιαζούσης δὲ ὑλῆς ἐμ-
πεσοῦσαι ἀντιθέσεις κανόνα τῷ εἴδει τούτῳ τῆς ὁγτο-
ρικῆς καθολικὸν οὐ ποιήσουσιν. Σημειωτέον, ὅτι καὶ
πρόσωπα καὶ πράγματα εἰπὼν ἐγκώμιαζεσθαι διὰ τοῦτο
καὶ σοφίας ποιεῖται ἐγκώμιον ὡς πράγματος, οὐχὶ Θου-
30 κυδίδου μόνου, ὃ ἐστι πρόσωπον.

---

4 Mon. Σωκράτει.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΘΟΙΚΡΙΔΟΥ.

"Εως τοῦ τὰ χρήσιμα ἡ πρότασις· τὸ οἷς ἐπορθ-
σαντο ἡ αἵτια, καὶ ἄλλως δὲ χωρὶς αἰτίας. εν τίσι δεῖ
τιμῆν τοὺς εὐρύτας τὰ χρήσιμα, ἐν οἷς ἐπορίσαντο δη-
λιορότι· καὶ ἔστιν ὅρμα τούτῳ πρότασις δίκαιον. Οἱ γὰρ 5
εἰρόντες τὰ χρήσιμα διλογορότι δι' ἐκείνων ἐπορίσαντο τὰ
κάλλιστα· μᾶθος γὰρ τοῦ χρησιμών τι ἐφευρικέναι τὸ
δι' ἐκείνου τὰ κάλλιστα πορίσασθαι εἴτενν προσκτήσα-
σθαι· ὥσπερ γὰρ διὰ ματαιοτεχνίας ἢ κακοτεχνίας ἢ
ψευδοτεχνίας ὕησις οὐδεμία προσγίνεται, οὕτω διὰ τῆς 10
ἀληθοῦς τέχνης ὀφέλεια οὐχ ἡ τυχοῦσσα τῷ ἐφευρηκότι
προσγίνεται, ἵνα τὸ μεῖζον ἀιδίος μηδίη καὶ κλέος ἀεί-
μνηστον. ἔστι δὲ ματαιοτεχνία μὲν, ὡς ἡ ὄρχησις, κα-
κοτεχνία δὲ, ὡς ἡ φαρμακεία· ψευδοτεχνία δὲ, ὡς ἡ ἐπὶ¹⁵
τῶν ψήφων γινομένη καὶ λαρυγάνουσσα τὴν αἴσθησιν.
Ίδιον ἐκάστῳ, τιμᾶσθαι ἐκεῖνο, ἐφ' ᾧ ἐπόνησε καὶ οἶνον
ἀπαρχάς τινας ἐκείνου δρέπεσθαι καὶ καρποῦσθαι. εὐ-
φραίνεται γὰρ τῷ ίδιῳ ἔκαστος κατορθώματι, γενηπονίᾳ
μὲν ὁ ἀράτης, ναυτικᾷ δὲ ὁ ναυτικὸς ἢ κυβερνήτης,
στρατηγήμασι δὲ καὶ ἀνδραγαθίαις ταῖς κατὰ πόλεμον 20
ὁ στρατιώτης ἢ στρατηγὸς, ὡς δὲ καὶ λόγοις ὁ ἐν αὐτοῖς
εὑδοκιμηώς· Θουκυδίδην οὖν, φησὶ, τιμᾶν προελόμενος
λόγοις διαπράξουμα τοῦτο, ὅτι καὶ λόγοι Θουκυδίδη, ὡς
ἔτι περιῆν, ἐτύγχανον ἐπιτήδειμα. Τοῦτο παραβολή
ἔστι τὴν αὐτὴν ἔνροιαν ἔχουσσα τοῦ δευτέρου κώλου τῆς 25
προτάσεως· παραβολὴ δὲ λέγεται κάλλος τοῦ προσομίου,
οἶνον διπλασίασαι ὄνυμα καὶ διπλασίασαι κώλον, καὶ ἔστιν
ὁ τρόπος τοῦ προσομίου συλλογιστικός· τὸ δὲ συμπέρα-
σμα ἀποδοτικόν.

Τὸ οὔκοιν Θουκυδίδην ἐπαινέσω τοῖς λόγοις ἀπόδο- 30
σίς ἔστι τοῦ πρώτου κώλου· τὸ δὲ αὐτὸν τοῖς αὐτοῦ τι-
μᾶν προελόμενος, ἀπόδοσις τοῦ δευτέρου κώλου τῆς προ-

τάσεως. Κατασκευὴ τῆς συγκριτικῆς προτάσεως, τουτέστι δεύτερον προοίμιον. Διὰ δύο τούτων συνήγαγε, τοῦ ὅτι λόγου μηδὲν ἐστὶ τῶν περὶ τὸν βίον κρείττον, καὶ τοῦ ὅτι ἐν λόγοις οὐδεὶς Θουκυδίδον κρείττων γεγένηται. Τὸ
 5 τιμᾶσθαι δίκαιον Θουκυδίδην τοῖς λόγοις. εἰ γὰρ λόγου μὲν οὐδὲν κρείττον φησιν, ἐν λόγοις δὲ οὐδεὶς Θουκυδίδον κρείττων, ἐπαινετέος ἔρα Θουκυδίδης καὶ λόγοις εὐφημιητέος, ἵνα τῶν οἰκείων πόνων δρέπηται τοὺς καρπούς· τοῦτο δὲ συλλογισμός ἐστιν. Ἐκάτερον, φησὶν,
 10 ἐκατέρῳ διορθοῦται, γένει μὲν καὶ πλούτῳ τὴν δημοτικὴν ἔνδειαν ἐπανορθούμενος· τὸ δὲ μὴ καταδυναστεύειν τῶν ὑποδεεστέρων καὶ ἀδίκως προσκτᾶσθαι, διὰ τῆς δημοτικῆς ἴσημορίας περιποιούμενος ἔαυτῷ. Λυσὶ γὰρ τούτοις διελὼν ἔαυτὸν φαίνεται, λόγοις καὶ ὄπλοις· ποτὲ
 15 μὲν γὰρ ὁ ἡτορος τῶν καλλίστων ἐπλήρους χρείαν, ποτὲ δὲ ἀρίστου τῶν στρατηγῶν· τὸ δὲ φιλοσοφεῖν νῦν ἀντὶ τοῦ ὁρτορεύειν καὶ δημηγορεῖν εἴληπται, ἐν ἐκατέροις τὸ ἡρεμεῖν καὶ ἡσυχάζειν δηλοῦν. Ταῖς λογικαῖς μὲν,
 φησὶν, ἐπιστήμαις καὶ τέχναις οἷον ὄρμον τινὰ χρυσοῦν
 20 καὶ κόσμον τὸ στρατηγεῖν προσῆπτε· τῇ στρατηγίᾳ δὲ ᾧς τι μέγα καὶ περιβύητον τὸν λόγον καὶ τὸ ἔξ αὐτοῦ κέρδος ἐπειθῆ, φρόνησιν ἀμα καὶ ἀνδρείαν μιγνὺς,
 καὶ δεικνὺς, ὡς οὐ μέρος φρονήσεως ἡ στρατηγικὴ, ἀλλ’ αὐτόχρημα φρόνησις. οὐ γὰρ ἀνδρείας τοσοῦτον δεῖ, ὅπό-
 25 σον συνέσεως τῷ ἀνεπισφαλῶς μέλλοντι στρατηγεῖν· εἰ-
 κότως οὖν καὶ μίαν τῶν δύο τούτων ἐποιεῖτο μελέτην ὁ Θουκυδίδης, καὶ ἀσκησιν ὥν μίαν οὐκ εἶχε τὴν τέχνην,
 καὶ εἰς ἐν συνῆγε τὰ τῇ φύσει διεστηκότα· πλείστη γὰρ τῶν δύο, στρατηγίας καὶ λόγων, διαφορά· Συνεγράψατο
 30 γὰρ ἄπαντα ἡκριβωμένως Θουκυδίδης, καὶ ίδιαν ἐποιήσατο τέχνην τὰ τοῖς πρὸ αὐτοῦ πᾶσι πεποιημένα, καὶ λήθης βυθοῖς οὐδὲν ὑπελείπετο συγχωθῆναι· φυλακὴ γὰρ τῶν τοιούτων τὰ τούτον συγγράμματα γέγονεν, καὶ

ἔξεστι τῷ φιλοπονεῦν ἐθέλοντι ἀναλέγεσθαι τῶν ἔκείνου λόγων τὰ περὶ Πλαταιέων, τὰ περὶ τῆς δημώσεως Ἀττικῆς, τὰ περὶ Πελοποννήσου, τὰ περὶ Ναυπάκτου, τὰ περὶ Λέσβου, ἀ καὶ μέχρι τοῦ νῦν διὰ τῆς ἔκείνου κηρύττεται συγγραφῆς, τὰ περὶ Ἀμβρακιωτῶν, τὰ περὶ δικαστηρίου Λακεδαιμονίων καὶ τὰ λοιπὰ, πάντα γὰρ ἡκριβωμένως διέξεισιν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΣΟΦΙΑΣ.

Καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς σοφίας ἐπαίνετόν ἐστιν, ἐκ τοῦ σέβω γινόμενον. τί γὰρ ἔκείνης σεμιτότερον, ὅπου γε 10 καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον τῷ ταύτης ὄνόματι χαίρει καλούμενον· σοφὸς δὲ οὐ μόνον ὁ περὶ λόγους δόκιμος ὄνομαζεται, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ συνέσει καὶ ἀγχινοίῃ κοσμούμενος· λόγος γὰρ οὐχ ὁ προφρονικὸς μόνον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὁ ἐνδιάθετος λέγοιτ' ἂν, ὃς καὶ προβολεύς τις καὶ πατήρ 15 πέφυνε τῆς σοφίας. Ταύτην, φησὶν, ὁπόσης ἐστὶ τύχης ἀγαθῆς τὸ κτήσασθαι, τοσοῦτον ὑπὲρ δύναμιν τὸ κατ' ἀξίαν ἀνευρημεῖν. "Ορα δὲ τὸ ὑπερέχον ταύτης καὶ ἔξ αὐτοῦ μύθου. ἄλλος μὲν γὰρ ἄλλῳ τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιστατεῖ τῶν λεγομένων Θεῶν· "Ηρα γάμοις, "Ἄρης αἱ- 20 μασι καὶ σφαγαῖς, "Ηφαιστος τῷ πυρὶ, ὁ δὲ τῶν ἀπάρτων πορνφαῖος ὁ Ζεὺς ταύτη μᾶλλον σεμνύνεται, ἦς καὶ μέρει τινὶ τοὺς ἄλλους φιλοτιμεῖται· οἷον λόγῳ Ἐρμῆν, φρονήσει τὴν Ἀθηνᾶν· ἄλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Αἰτίῳ, κατὰ τὸν μῦθον φάνει, σοφία τὴν ἀρχὴν ἐφατύνετο· ἐπι- 25 βουλευσάντων γὰρ ἔκείνῳ ποτὲ "Ηρας, Ησειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς σοφία ὑπέθετο τὸν Βριάλεων καλέσαι, ὃν οἱ προειδημένοι δείσαντες ἀπέστησαν τῆς ἐπιβουλῆς, ἢ φησιν "Ομηρος".⁵

⁵ Οππότε μν ξενδῆσαι Ὁλέμπιοι ἥθελον ἄλλοι,

30

5 II. a, 499.

"Πηγὴ τὸ ἡδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη.

Ἄλλὰ σὺ τόν γένεσιν σα, θεὺ, ὑπελύσαο δεσμῶν,

Ὦχ' ἐκατόγχειρον καλέσασθ' εἰς μακρὸν Ὁλυμπον·

Τὸν καὶ ὑπέδδεισαν μάκαρες θεοὶ, οὐδέ τὸ ἔδησαν.

5 Θαυμάσαι, φησί, τοὺς ποιητὰς ἄξιον· θεῶν παιδας
Παλαμήδην καὶ Νέστορα, καὶ τοὺς κατ' ἔκείνους σοφοὺς
ὄνομάσαντας, οὐχ' ὅτι φύσαντας ἔσχον θεοὺς, τοῦτο
γάρ τὸ καταστάντας τὴν φύσιν θεῶν παρίστησιν· ἢ γάρ
ἄν θεοὶ πάντως καὶ αὐτοὶ καθειστήκεισαν, καὶ ἀθανα-
σίᾳ τετίμηνται, ἀλλ' ὅτι τὸ θεῖον τι χρῆμα τὴν σοφίαν
ἐκτίσαντο· τὸ δὲ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γένους τὸ κοινὸν ἐδή-
λονν τῆς ἀρετῆς ταῦτον ἐστι τῷ καταστάντας τὴν φύσιν
θεῶν· ἢ γάρ ἄν καὶ αὐτοὶ θεοὶ καθειστήκεισαν, καὶ εἰς
τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καταστρέψει διπλασιασμός τις ὃν κώ-
15 λου, δι' ἔτερων λέξεων ἔξενηνεγμένος· εἰ γάρ θείαν, φη-
σί, καὶ ἀκήρατον εἶχον φύσιν, πάντως ἄν καὶ ἀθανα-
σίας μετειλήφεισαν, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῆς θείας φύσεως
τὸ κοινὸν ἐδήλονν τῆς ἀρετῆς, ἀγήρω καὶ ἀράλεθρον
ἐσχηκότες ζωὴν· ἀλλ' ἄνθρωποι μὲν ἐτύγχανον ὅντες, διὰ
20 τοῦτο δὲ μόνον θεῶν παιδες προσηγορεύθησαν, τὸ τὸ θεῖον
χρῆμα τὴν σοφίαν καταλαβεῖν, καὶ ταύτης ἀναγνωρίζειν
τοῖς μεταγενεστέροις διδάσκαλοι. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὁ
Ἀρθόνιος τὴν σοφίαν σύμφυτον εἶναι θεοῖς τὴν ἀρχαιο-
γονίαν αὐτῆς ἐδήλωσε, καὶ κατὰ τοῦτο πάντως ἀπο-
25 σεμνύνων αὐτήν· τὸ γάρ σύμφυτον τὸ συμφυὲν, ὃ ἐστι
τὸ συναναγνανὲν, καὶ συμπραζθὲν δῆλοι, ἐκ τῆς σὺν προ-
θέσεως καὶ τοῦ φύω τὸ βλαστάνω γινόμενον. Ἐν ἄλλοις,
οὐκ ἐστι τὸ κτῆμα, ἀλλὰ μόνον, ὃν σοφία προηλθε τοῦ
γένους ὑπόμνημα· κτῆμα οὖν ἐνταῦθα καὶ ὑπόμνημα τὸ
30 αὐτό ἐστιν· ὅδε δὲ ὁ νοῦς τοῦ ὁγτοῦ· Νέστωρ καὶ Πα-
λαμήδης καὶ οἱ κατ' ἔκείνους σοφοὶ δόκησιν παρέχοντες
τοῖς πολλοῖς τοῦ προηγθαι θεῶν διὰ τὸ σοφίαν κτήσα-
σθαι, ἥτις κτῆμα καὶ ὑπόμνημα τοῦ θείου γένους ἐστίν.

Εἰπών, ὅτι παρ' ἐκάτερα τῶν πραγμάτων εὐδοκιμεῖ, εἰρήνην καὶ πόλεμον, καὶ ἀμφοτέροις νέμει τὸ ἔαυτοῖς χρήσιμον, ἐπίγαγεν, ὅτι οὕτως ἴσχυρὰ ἐν ἐκατέροις ἐστὶν, ὥστε τῆς εἰρήνης οὕσης πολιτευομένη δοκεῖ μόνης ἐκείνης εἶναι· τὸ δὲ πολέμιον ἄγνοεν καὶ ὅπλων κεκινημένων 5 οὕτως ἐν ἐκείνοις εὐδοκιμεῖν, ὡς οὐκ εἰδυῖαν τὰ τῆς εἰρήνης, ἀλλ' αἴμασι μόνοις καὶ πληγαῖς καὶ ἀλώσεσι καὶ τοῖς ἐπομένοις ἐνησικηένην· ἀκούσας, φησὶν, ὅτι σοφία αἰτία γίνεται τοῦ ἐν ὅπλοις προτείνεν, μὴ δόξης αὐτὴν ἐν ἐκκλησίᾳ φέρειν τὰ δεύτερα· ἐν ταύτῃ γάρ μᾶλλον, ἢ 10 ἐκείνοις τὸ πράτος φέρεται· τίς γάρ ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ σοφοῦ δοκιμάτερος, τί τὸν δημηγόρον ἀσθμαίνειν πυρὸς δριμύσσει, ὅμοιλῆν ἐν ταῖς κατηγορίαις πτεροῦ; τί τοὺς ἀιροωμένους τὸ πρετέτον ἐν βουλαῖς τοῦ χείρονος ὑποτίθησι πρεσβεύειν, καὶ περὶ τῶν πρακτέων λυσιτελῶς σκο- 15 πεῖν; τί τοὺς δικαστὰς τὸν φεύγοντα τοῦ διώκοντος μᾶλλον ἢ τοῦμπαλιν τὸν διώκοντα τοῦ φεύγοντος ἐν τῷ δικάζειν ἐπιφρατέστερον ἡγεῖθαι, κακείνῳ διδόναι ψῆφον τὴν μεῖζον; τί τὸ ἐπαινοῦν ἀρετὴν ἢ διαβάλλον τὴν κακίαν ἐν ἐκκλησίᾳ; ταῦτα πάντα σοφίας. ὥστε μᾶλλον 20 ἐν ἐκκλησίαις καὶ λόγοις καὶ ἐν ὅπλοις ἢ σοφία εὐδοκιμεῖ. Υπόκρισίς ἐστιν ἡ μίμησις, καὶ ὑποκριτήν φαμεν τὸν πρόσωπον ἔτερον ὑποδύμενον κατὰ μίμησιν· ὑποκρίνεται οὖν καὶ μιμεῖται ἡ σοφία κατὰ τοῦτο τὸ θεῖον τὸ προειδέναι καὶ προλέγειν τὰ μέλλοντα. Θεῖον γάρ τι τὸ 25 λογικὸν, ἀπορρόη τις ἐκείνου καὶ μετουσία τυγχάνον. καθ' ἵπόκρισιν οὖν καὶ μίμησιν τοῦ πρωτοτύπου τὸ μέλλον προορᾶ. Καὶ τῶν ἐν οὐρανῷ, φησὶ, δίδωσι τὴν γνώμην τοῖς ἀνθρώποις σοφία. ἐκείνης γάρ ἡ ἀστροομία, δι' ἣς πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν ἀστέρων συνύόδους 30 καὶ ἀποκλίσεις καὶ περιύδους γινώσκομεν, καὶ κίνησιν καὶ φρονὸν ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ ἀπό τινος ζώνης πρὸς ἔτεραν μετάβασιν καὶ ζωδιακοὺς κύκλους, καὶ εἴτι ἔτερον

τῶν κατ' οὐρανόν. Καὶ περὶ τοῦ μελλοντος, φησὶν, αἰῶνος εἶδισιν ἀνθρώπους ἡ σοφία παρέχει, φιλοσοφεῖ γὰρ περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀθάνατος· καὶ ὅτι μετὰ τὴν λύσιν τοῦ σώματος ὑφίσταται, καὶ λόγους, ὥνπερ ἔπραξε, 5 δίδωσιν. Εἰς τὸ εἶλε στιγμὴ τελεία, εἰτ' ἀφ' ἐτέρας ἀρχῆς ἡ ἀνάγνωσις, ἦν ἔλειν ὁ πολὺς οὐδὲ δεδύνηται χρόνος, σοφὸν παρεστήσατο βούλευμα· λέγει δὲ πλὴν μὲν χρόνον τὸν τριβέντα δεκαετῆ τοῖς Ἑλλησιν ἐν γαυστάθμῳ καὶ τοῖς περὶ τὴν Τροίαν χωρίοις, σοφὸν δὲ βούλευμα τὸ 10 τέχνασμα τοῦ δορείου ἵππου, ὃν Ὁδυσσεὺς σοφίᾳ ἐπετηδεύσατο· τὴν Τροίαν οὖν φησὶν, ἦν ὁ τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν χρόνος καὶ ἡ ἐν τοσούτῳ προσεδρείᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔλειν καὶ παραστήσεσθαι οὐδὲ δεδύνηται, ταύτην παρεστήσατο καὶ ὑπέταξε τὸ σοφὸν Ὁδυσσέως βούλευμα.

15 Λίναμιν Ηεροσῶν τὴν μετὰ Ξέρξου φησὶν, ὅτε τῇ Ἑλλάδι ἐπεστράτευσε τὰς μυριάδας ἐπείρας ἐπαγόμενος τὰς πολλὰς, καὶ τὰς μεγίστας κενοτομίας τῶν στοιχείων, ἦ μᾶλλον εἰπεῖν τερατείας ἐπιδεικνύμενος καὶ τὴν ἡπειρον μὲν ἀπεργαζόμενος θάλατταν, γεφυρῶν δὲ, καὶ ὡς ἄν εἴ- 20 πῃ τις, τὴν θάλατταν ἡπειρῶν, καὶ νέος δημιουργὸς κατὰ τὸν Σαλμωνέα γινόμενος. Τούτου τοίνυν τὴν τοσαύτην ἀλαζονείαν, καὶ τὸ ἐν κενοῖς φρύγανμα τὸ σοφὸν Θεμιστοκλέους διέλυσε βούλευμα. ἀνδρεία ὁώμης διαφέρει· ἀνδρεία μὲν γὰρ ἀρετὴ ψυχῆς, ἡ εὐτολμία λεγομένη, 25 μία οὖσα τῶν τεσσάρων γεγονῶν καὶ μέση πειμένη δειλίας τε καὶ θρασύτητος, ὁώμη δὲ ἴσχὺς σώματος, ἦν καὶ σθένος φαμέν· τὸ δὲ „καν τῆς ἀνδρείας ἀνέλης τὴν φρόνησιν κατηγορούμενον ἔμεινεν“ οὕτω νοήσεις· ὡς ἀνδρεία πάντως ἐστὶν ἡ μετὰ συνέσεως τόλμα· ἐπείτοιγε τόλμα 30 χωρὶς συνέσεως θρασύτης ἐστίν· ἡ δὲ θρασύτης κακία ψυχῆς καὶ τῶν κατηγορουμένων ἐστί· τὸ δὲ κατηγορούμενον ἀντὶ τοῦ κακῶς ἀκοῦον, διαβαλλόμενον, μισούμενον. Ἰστέον δὲ, ὡς οἱ φιλόσοφοι τὸ κατηγορεῖσθαι

καὶ τὸ κατηγορούμενον ἔτέρως καὶ οὐτῷς ἐκλαμβάνουσι· κατηγορούμενον γὰρ λέγουσι τὸ ἐπάνω κείμενον τοῦ ὑποκειμένου· ὡς γενικώτατον γένος τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενῶν τὸ ζῶον τυχὸν κατὰ παντὸς ἀλόγου καὶ λογικοῦ· κατηγορούμενον οὖν τὸ ζῶον· ὑποκείμενον δὲ τὸ λογικὸν 5 καὶ τὸ ἀλογον, καὶ ὡς εἰδος εἰδικώτατον τῶν ἀτόμων· οἷον ἄνθρωπος τοῦ Σωκράτους· κατηγορεῖται γὰρ ὁ ἄνθρωπος Σωκράτους καὶ Ηλάτωρος, οἵ τινες εἰσιν ἄτομα, ἄτομον δὲ τὸ μὴ δυνάμενον διαιρεσιν ἐπιδέξασθαι.

Κατὰ παράλειψιν ἔστι σχῆμα. πολλὰ εἶχον, φησὶν,¹⁰ ἔτεραι περὶ τῆς σοφίας διεξελθεῖν, ἀλλ᾽ ἐμποδών μοι τὸ πλήθος καθέστηκεν, ὅμνυντο γάρ τὸν αὐτῶν ἐπεξιέναι τοῖς βούλομένοις περὶ σοφίας μανθάνειν, τὸ δὲ κατὰ παράλειψιν σχῆμα τὰ μέγιστα πρὸς τὸ ἐγκάμιον συντελεῖ· τί γὰρ μεῖζον τοῦ φάσκειν ἥττασθαι τὸν λόγον τοῦ 15 μεγέθους τοῦ ἐγκωμιαζομένου.

C a p. IX.

ΟΡΟΣ ΨΩΓΟΥ.

Σημείωσαι ὅτι τοῖς αὐτοῖς κεφαλαίοις διαιρεῖται,
οἷς καὶ τὸ ἐγκάμιον. παρέπεται δὲ τῷ ψόγῳ τέσσαρα.
ὅρος, διαιροῦται πρὸς τὸν κοινὸν τόπον, ὑποκείμενον, ὕλη²⁰
ἥτοι ἐργασία δι' αὐτῶν τῶν πέντε κεφαλαίων, γένους καὶ
τῶν λοιπῶν. Καὶ ὁ ψόγος δὲ τοῖς αὐτοῖς διαιρεῖται κε-
φαλαίοις ἀπὸ τῶν ἀνατίων ἐνθυμημάτων καὶ ἐπιχειρη-
μάτων συσπληρούντων ἥμῶν τὴν ἀπασαν ἐργασίαν καὶ
διαιρεσιν· τῶν γὰρ ἐγκωμίων τὸ μέν ἔστιν ἐπαιρος, τὸ²⁵
δὲ ψόγος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ κατὰ τῶν σοφιστῶν Ἰσοκρά-
τους λόγος, καίτοι ἐξ λοιδοριῶν ἀπας τῶν περὶ τοὺς ἀμαρ-
τάγοντας εἰς τὰς τέχνας κατεσκευασμένος ἐν τοῖς ἐγκω-
μίοις τέτακται· οὐ λέληθε δέ με, ὅτι ἐπέσκηψάν τινες

τῇ ἐπιγραφῇ ἐκείνου τοῦ λόγου, ὅτι μὴ ψόγον αὐτὸν τῶν σοφιστῶν ἐπέγραψεν, ἀλλὰ κατὰ τῶν σοφιστῶν ἔθετο αὐτῷ ὄνομα, ὡστε δοκεῖν εἶναι κοινὸν τόπον. Ἰστέον δὲ, ὅτι οὐχ αἱ ἐπιγραφαὶ κοινοῦσι τὰ εἴδη, ἀλλ' ἡ ὑπο-
 5 κειμένη ὑλη. εἴρηται μὲν οὖν ἥδη καὶ ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ
 ἡ διαιροῦσα τοῦ τε ψόγου καὶ αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ τόπου·
 οὐδὲν δὲ κωλύει, καὶ νῦν αὐτῆς ἀναμνησθῆναι· διὰ γὰρ
 αὐτῆς εἰσόμεθα, ποῖα δεῖ ὑπὸ ψόγον ἄγειν, καὶ ποῖα
 ὑπὸ τοὺς τόπους. ὅταν μὲν οὖν ἡ πρᾶγμα τὸ ἔξεταζόμε-
 10 νον, καθ' οὗ τιμωρία τις ὑπὸ τῶν νόμων διώρισται, τό-
 τε τῇ καταδομῇ κατὰ τὰ κειμάλαια τοῦ κοινοῦ τόπου
 χρησόμεθα· ὅταν δὲ πρᾶγμα ἡ, μόνην λοιδορίαν τῷ χρω-
 μένῳ φέρουν, τότε ὡς ψόγον ἐργαζόμεθα, ὡστε καὶ ὁ κα-
 τὰ τῶν σοφιστῶν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπὸ πανηγυρι-
 15 κὸν εἶδος ἀν τάττοιτο. "Εστι δὲ ¹ καὶ ἄλλα πολλὰ εἴδη,
 ὥσπερ ἥδη καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεσημηνάμεθα, ἀγό-
 μενα ὑπὸ τὸ πανηγυρικὸν, ἴδιας διαιρέσεως δεόμενα,
 ὥσπερ καὶ ὑπὸ τὸ δικανικὸν καὶ συμβουλευτικόν· μᾶλλον
 δὲ χοὴ καὶ περὶ αὐτῶν δι' ὀλίγων εἰπεῖν, οὕτω γὰρ ἀν
 20 τοῖς περὶ ἐκείνων τῶν εἰδῶν τέχναις ἐπιμελέστερον ἐντευ-
 ξόμεθα· τῶν γὰρ τεχνογράφων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ὑποκει-
 μένων προσώπων μόνον ἐχαρακτήρισαν τοὺς λόγους, καὶ
 ἐν τρισὶν εἰδεσιν ἔστησαν τῆς ὁρτορικῆς, λέγοντες, ὡς οἱ
 ὑποκείμενοι ἡμῖν ἀκροαταὶ ἡ ἐκκλησιάζουσιν ἡ δικάζου-
 25 σιν ἡ πανηγυρίζουσι, καὶ δεῖ πάντας ἐνὸς τῶν εἰδῶν εἰ-
 ναι τούτων τὸν λόγον τὸν λεγόμενον, οἱ δὲ οὐκ φήσησαν
 δεῖν τρία μόνον ὄνομάζειν εἴδη, ἀλλ' εἰς πλείονα ἐξέτει-
 ναν, καὶ ἐμοὶ δοκεῖν πρὸς τοῦτο ἐκινήθησαν πεισθέντες
 ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους· ὁ ἀνὴρ γὰρ ἐκεῖνος αἰδέσιμος ὡν
 30 τέταρτον περὶ τὰ τρία τὰ προλεχθέντα τὸ ίστορικὸν ἐκά-

1 Haec et sqq. usque ad p. 632, 9. edidit Spengel. συναγ.
 τεχν. p. 224 sqq.

λεσε, μικτὸν ἀπὸ τῶν τριῶν εἶναι εἰπών· εἰ δὲ δοίη τις
εἶται τέταρτον, ὥσπερ οὖν καὶ δεῖ δοῦναι, οὐδὲν κωλύει καὶ
τοῖς ἄλλοις ἐπεσθαι τοῖς μέχρι τριάκοντα εἰδῶν, οἷμα, —
προελθοῦσιν· ἵσως δ' ἂν εὔρεθείη καὶ πλείονα· σχεδὸν
γὰρ ὅσα ἐν ἀρθρώποις πράγματα, τοσοῦτοι καὶ λόγοι.⁵
ἄλλα λήσεται τις οὕτω² σύγχυσιν ἐργαζόμενος· διὸ ἵπ'
ἐκεῖνα τὰ παφὰ τῷ Κουρούπῳ ὀνομαζόμενα καὶ Πορ-
φυρίῳ ἅπαντα χρὴ πειρᾶσθαι ἀνάγειν τὰ πράγματα, εἰ-
δοποιοῦντας αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις. δύνατο δ' ἂν τις καὶ
ἐκείνων τὴν μὲν διαίρεσιν διαγορὰν λέγειν· ἀνάγειν δὲ ¹⁰
αὐτὰ ἐπὶ τὰ τρία εἴδη, εἰ προσέχοι τοῖς ὑποκειμένοις
προσθώποις, καὶ τῷ ἔκαστον τῶν τῆς ὁγητορικῆς εἰδῶν τέ-
λει. οἶον τι λέγω τοῦ δικανικοῦ τέλος τὸ δίκαιον, ὥσπερ
ἐκ ψήφου τῶν δικαστῶν κατὰ τὸν νόμον τοινόντων
δείκνυται· ἀρα οὖν οἱ ἀντιόρθητικοὶ, ἐπεὶ πρὸς τινας ¹⁵
ἔχουσι τὸν ἀγῶνας, εἰεν ἂν τοῦ δικανικοῦ, ἀλλ' οὐκ ἂν
εἴποι τις· οὐδὲ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ ὑπόκεινται, ὡς μέλλον-
τες ξημίαν ἐπάγειν τινὰ, ἢν νόμοι διώρισαν, ὥστε μᾶλ-
λον ἂν ὑπὸ τὸ πανηγυρικὸν εἶδος τάττοιντο, καὶ ὅλους
τὸν νομοθετικοὺς, τὸν χαριστηρίους, τὸν πρὸς ἀπο- ²⁰
λογίαν αἵτινα οὐκ ἔχουσῶν τιμωρίαν ἐκ νόμων ἐπομένην,
ἀλλὰ πρὸς διαβολὴν μόνην μεμηχανημένους πάντας τὸν
περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἔξεστι τάττειν ὑπὸ τὰ
εἴδη τὰ τρία, εἰ βούλοιτό τις βιάζεσθαι καὶ προσδέχε-
σθαι τὴν εἰς πλείονα τομὴν, τὰς δὲ ὑλας, δι' ᾧ κατα- ²⁵
σκευάζονται, ἐπιπλέοντι. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ πανηγυρικοῦ
Ισονομάτους, καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ στεγάνου Λιμοσθένους,
ὅμολογομένως ὅντος τοῦ μὲν τοῦ δικανικοῦ, τοῦ δὲ τοῦ
συμβολευτικοῦ εἶδος, αἱ ὑλαι ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ παρ-
ελήγονται, τι κωλύει τοιάτας εἶναι μίξεις καὶ ἐπιπλο- ³⁰

² Mon. ὅιη. — v. 7. respicit sine dubio ad Cornuti ὁγητορικὰς τέχνας
de quibus vide Martini Disp. de L. Annaeo Cornuto p. 93.

καὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν, ἵνα θερόν τι ἔχῃ τέλος ἡ λόγος, ὅπερ ἐκ τῶν ὑποκειμένων μὲν ἀκροατῶν εὐρίσκεται, ἐξ ἑτέρας δὲ ὥλης κατασκευάζεται· οὗτο καὶ ὁ ἵπερ τῶν τεσσάρων Ἀριστείδου τοῦ ἀντιδρόητικοῦ ἀν λέγοιτο,
 5 καὶ πολλοὶ ἀν εὑρεθεῖεν οἱ λόγοι αὐτοῦ τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, καὶ τῶν χρόνοις ὑστερον σοφιστῶν, δυνάμενοι δεικνύναι καλῶς δόξαντας καὶ τοὺς στῆναι μέχρι τριῶν εἰδῶν ἐλομένους, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ταῦτα. ἐλέγομεν δὲ ἀνωτέρῳ, ὅτι περὶ πραγμάτων εὐφημίας
 10 ἀσχολεῖται τὸ ἐγκώμιον· τὰ δὲ πράγματα ἡ ἄψυχά εἰσιν ὅντα ἐν σώμασιν, οἷον ὑητορική, καὶ ὥλως τὰ ἐν ἐπιτηδεύμασιν· εἰκὸς οὖν τινα ζητῆσαι, πῶς οὖν ταῦτα ἐγκωμιάσομεν, εἰ καὶ δυνατὸν τοῖς αὐτοῖς χρῆσθαι κεφαλίοις, οἶσπερ καὶ ὅταν ἄνδρα τινὰ ἐπαινῶμεν. δεῖ τοί-
 15 νυν εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων τοῖς ἐνδεχομένοις τῶν ἐγκωμίων τόποις χρησόμεθα, οἷον τυχὸν ἐπὶ τῶν ἐπιτηδεύματων, ἀντὶ μὲν γένους περιλαμβάνοντες τοὺς εὐρόντας ἡ πρώτως χρησαμένους αὐτοῖς, ἀντὶ δὲ ἀγωγῆς τὴν
 20 ἐν αὐτοῖς ἀσκησιν, ἀντὶ δὲ πράξεων τὰς χρείας, ἃν πληροῖ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ καὶ τὰς ὠφελείας, καὶ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἄλλων οὕτως, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν τῶν εἰς ἔμψυχα γενουμένων ἐπαίνων οἱ μέν εἰσι κοινοί, οἷον ἀνθρώπουν, ἵππου, οἱ δὲ ἴδιοι, οἷον Σωκράτους ἡ ἄλλον τινός·
 25 καὶ ἐπ' ἐκείνων οὖν τῶν κοινῶν τῶν μὲν ἐνδεχομένων δεῖ στοχάζεσθαι, καὶ ὥλως αὐτὸν τὸν λέγοντα δεῖ κατὰ τὸν Ἰσοκράτην φάναι, μανθάνειν μὲν τὰς διαιρέσεις, κριτὴν δὲ εἶναι τῆς κρίσεως, καὶ συμβαίνοντας καὶ καιροῖς καὶ προσώποις καὶ πράγμασι ποιεῖσθαι τοὺς λόγους· φασὶ δὲ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις, ὅτι ἐπιτηδεύειν δεῖ τὴν γλα-
 30 φυράν τε καὶ ἀβροτέραν καὶ θεατρικὴν φράσιν υετά τινος σεμνότητος· ὡσπερ γάρ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς ὅγκοις δεόμεθα καὶ ἀξιώματος, καὶ ἐν τοῖς δικανικοῖς σφοδρότητος τινος τῆς ἔμψυχον τὸν ἀγῶνα ποιούσης, οὗτο

καὶ ἐχρῆν ἡμᾶς μαθεῖν, ὃ φίλτατοι παῖδες. Περὶ ἐγκωμίου ἀρκούντως εἴρηται, καὶ ἵσως οὐ δεῖσθαι πρὸς τοῦτο διαιρέσεως, τῶν εἰρημένων ἵκανῶν ὅντων ὡμᾶς ἐπιστῆσαι καὶ δοῦναι ὁδὸν τῆς τοῦ προγυμνάσματος τούτου μελέτης.

5

ΨΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Πολλὴ μὲν ἡ μέσον τῶν δύο τούτων διαφορὰ, κακίας φημὶ καὶ ἀρετῆς· οὐδεμία γὰρ αὐτοῖς παράλληλος ποινωνία μακρῷ ἀλλήλων ἀπέχουσι καὶ ἐκ διαιμέτρου κειμένοις οὐχ ἥττον ἢ σκότος πρὸς φῶς, καὶ ἄλογος φύσις 10 πρὸς λογικήν· πλὴν οὕτως ἐσχηκότα πρὸς ἄλληλα ὅμιας γοῦν πρὸς ἔν τι κατὰ τοῦτο συντελοῦσι καὶ συναρμόζονται, τὸ πρὸς τὸ καλὸν ποδηγεῖν· τὸ μὲν ἐπαινούμενον ἡ ἀρετὴ, τὸ δὲ διαβάλλόμενον ἡ κακία. ξήλου μὲν γὰρ δὲ 15 ἐπαιρος πρόξενος, ὃ τῶν σοφῶν τις πεφιλοσόφηκεν· ὃ δὲ μισεῖται καὶ διαβάλλεται, ἀποτρόπαιον καὶ φευκτὸν τοῖς εὖ φρονοῦσι καθίσταται, καὶ πρὸς τοῦτο ἄρα Ἰσμηνίας δὲ αὐλητῆς ὁρῶν ἐν τῷ παιδεύειν ἄρδειν τοὺς μαθητευομένους οὐ καλῶς ἔδει μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν εἰκότα χρυσὸν, ἐπιλέγονταν τῷ καλῷ μὲν ἄρδειν, οὕτως αὐλεῖν δεῖ, 20 τῷ δὲ παρὰ τὸ εἰκὼς, οὕτως αὐλεῖν οὐ δεῖ· ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῖς παισὶ δεικνύντες, οἷον τὸ μεθύειν κακὸν, οὐ μόνον τοῦ πίνειν συνεχῶς ἀπειρογον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἶλωτας ἀραγκάζοντες σπάν εἰς κόρον τὸν ἄγρατον καὶ μεθύειν ἐδείκνυον τοῖς παισὶ, πείρας δι- 25 δάσκοντες, ἣ μὴ λόγοις εὐχερές ἦν διὰ τῶν εἰρημένων δηλοῦν, ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπαινεῖσθαι μὲν τὸ καλὸν ἵκανὴ πρὸς ἀρετὴν ἡ παράλησις· οὐχ ἥττον δὲ ἀπὸ τοῦ φίγεσθαι καὶ διαβάλλεσθαι τὸ κακόν· καλῶς οὖν ἄρα καὶ ὁ σοφιστῆς Ἀριθόνιος εἶπεν, ὅτι παρ' ἀμιγοτέρων 30 καταλείπεται κέρδος, τοῦ τε τοῖς τὴν ἀρετὴν ἡγαπηκότας ἐπαινεῖσθαι, ὡς ἀσπασμένους τὸ κύριον καὶ ὅντως ὃν

ἀγαθὸν, καὶ τοὺς τὴν κακίαν ἡσκηνότας διαβάλλεσθαι,
κέρδος εἰπὼν αὐτὸ τοῦτο πάντως, τὸ δι' ἐκατέρας τού-
των εἰς ἀρετὴν τοὺς ἀκροατὰς ἐπάγεσθαι.³ Άνσι, φη-
σὶν, ἀτυχήμασιν ἐν τῷ μέλλειν κατοικεῖν οἱ Μακεδόνες
5 περιπεπτώκασιν, ἀνανδρίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ, τοῖς κρείττοσι
μὲν εἴξαντες καὶ τοῖς τῆς ἐνεγκαμένης ἀπάραντες, τοῖς
χείροσι δὲ ἐπιθέμενοι, κακείνους μὲν ὅπλοις τῆς οἰκείας
μετακινήσαντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκείνων χώραν σφετερισά-
μενοι. "Ορα τοῦ ψόγου τὸ ὑπερβάλλον· τοσοῦτον, φη-
10 σὶν, ἡ Πέλλη πρὸς κατοίκησιν ἀνεπιτηδείως εἶχεν, ὡς
τοὺς προσοίκους, ἄλλὰ μὴν καὶ τοὺς πολίτας αὐτοὺς
χαίρειν τῷ δουλοῦσθαι μόνον, εἰ τῆς οἰκείας στερηθέν-
τες τὴν ἀλλοτρίαν ἀλλάξαιντο· τί τοίνυν τοιαύτης πόλεως
χείρον γένοιτο ἀν, ὅταν ὁ πολίτης αὐτὸς πρὸς τῷ μὴ
15 στέργειν τὴν οἰκησιν ἔτι καὶ δουλείαν ἀσπάζηται, πρᾶγμα
οὕτω μισούμενον, διὰ τοῦτο μόνον τὸ χαλεπῆς ἐλευθερω-
θῆναι πόλεως.

Οὐ γειτνιῶντα, φησὶν, ἔθνη, οὐκ ὄθνειοί τινες οὐ-
δὲ ἀλλοδαποὶ, ἄλλὰ αὐτοὶ οἱ καθ' αἷμα προσίκοντες οὐ
20 συνεχώρουν Φιλίππῳ τὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν ἄρχειν· τοῦτο
δὲ μεγίστη διαβολὴ, οὐκ αὐτῷ μόνῳ Φιλίππῳ τῷ πάππῳ
τοῦ διαβαλλομένου Φιλίππου, ἄλλὰ καὶ τοῖς συγγενέσιν
ἐκείνουν. παρίστησι γὰρ οὐκ ἐκείνον μόνον ἀνάξιον τοῦ
ἄρχειν διὰ κακίας ὑπερβολῆν, ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ φθό-
25 νου πάθει δουλεύοντας· ίστορεῖται γὰρ, ὅτι ἔξωσθη Ἄμυν-
τας τῆς ἀρχῆς, Θηβαῖοι δὲ ἐληλαμένον αὐτὸν κατήγαγον
δεηθέντα καὶ τῇ βασιλείᾳ μόλις ἀποκατέστησαν· καὶ τοῦ-
το δὲ μέγιστον εἰς ψόγον ἐστί· πρὸς τῇ ἄλλῃ γὰρ κακίᾳ
καὶ ἀνάλκιδα δηλοῖ τὸν Ἄμυνταν. "Ομηροί εἰσιν οἱ διὰ
30 πίστεις βεβαιοτέρας ἐξ ἔθνους ἔθνει παρατιθέμενοι καὶ
κατεχόμενοι διὰ τὴν εἰρήνην· ἐδόθη οὖν καὶ ὁ Φίλιππος,

³ Mon. ad mārg. ἐρύγεσθαι.

ώς ίστορεῖται, παρὰ τοῦ πατρὸς Ἀιώντα ὅμηρος Ἀθηναίοις, καὶ παρ' ἐκείνοις χρόνον διέτριψεν ἵκανόν· οὐ μὴν τῷ συνεῖναι τὸν τρόπον ἡμειψεν, ἀλλὰ τὴν βαρβαρικὴν περὶ τὰς ἡδονὰς ἀκολασίαν, τοῦτο γὰρ ἡ ἀκρασία, ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι ὃν ἐπετίθενε, μηδὲ τῇ συνουσίᾳ τῶν 5 τοιούτων εἰς ἀρετὴν ἀνδρῶν τὸ ἀγάμιαλον τοῦ ἥδους ἔνθιμήσας, ἀλλὰ διηρημένων πάντων Ἑλλησι καὶ βαρβάροις νόμων, ἐθῶν, ἐπιτηδευμάτων, πραγμάτων, αὐτὸς μίξιν εἰργάζετο τινα, οἰκῶν μὲν τὴν Ἑλλάδα, τῆς δὲ βαρβαρικῆς μιαρίας οὐκ ἀφιστάμενος, ἐν ἀνόμοις ἐθνε- 10 σιν ἐπὶ τῆς τοιαύτης κακίας ιστάμενος. Τοῦτο, φησί, πρῶτον αὐτῷ κατόρθωμα γέγονε τὸ καταδουλώσασθαι τὸ συγγενές, καὶ ἦν εἰχεν ἀπίστειαν, τὸ ἀβέβαιον δηλούτοι καὶ ἀπαγέτες περὶ τὰς πίστεις ἐκείνοις ἐνδείξασθαι πρώτοις, ἀφ' ὧν προηῆλθεν, ἵνα καὶ πρὸς ἀλλοδαποὺς 15 περὶ τὰς συνθήκας καὶ τὰς σπουδὰς ποιῶν, μηδὲν κοινὸν διαπεράχθαι δοκῆ, ἀλλὰ ἀκόλουθον ἔαυτῷ· ὅθεν, φησίν, ἀπὸ τοῦ γένους, δηλαδὴ ὁρμηθεὶς τοὺς προσζώρους καὶ γειτνιῶντας διέφθειρε, Παιόνιας, Ἰλλυριοὺς, Τοιβαλλοὺς, ἐκεῖνα τῶν γενῶν χειρούμενος, οὐχὶ τὰ εὐ- 20 πραγοῦντα καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἐξηρτημένα, ἀλλ' ὅποια διά τινας ἀτυχίας καὶ δυσπραγίας εὑχείρωτα καὶ ἀλώσιμα οὐκ ἐκείνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ ἐτύγχανον, καὶ ἥρει μὲν τὰ σώματα τῶν βαρβάρων, πολέμου νόμῳ τούτους δουλούμενος, οὐ μὴν καὶ τὰς ἐκεί- 25 νου γνώμας συνεδουλοῦτο, ἀλλ' ὅναρ ἡ ὑπαρ τὴν ἀποστασίαν ἰώρων, καὶ ταύτης μελέτην ἐποιοῦντο διηνεκῆ, καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῖς αἰχμάλωτοι καὶ δοῦλοι τυγχάνοντες τοῖς λογισμοῖς ὑπῆρχον αὐτόνομοι, ὡς ἄρτι τῆς ἐκείνου τυραννίδος ἀπαλλαττόμενοι· παραιτησάμενος δὲ καὶ 30 χειρωσάμενος τοὺς ὄμορούντας βαρβάρους, ὥσπερ ὁδῷ τινι προβαίνων ἐχώρει πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἶλεν Ἀμφίπολιν, Ηὔδραν, Ηοτίδαιαν, τὴν τῶν Ηαγασῶν, ἵς οὐκ

ἔξω τὰς Φερᾶς ἐποιήσατο, ἀλλ' ὥρηκε μετ' αὐτῶν κακεῖ-
νας, ἀλλὰ μὲν πόδες ταῖς Φεραῖς καὶ τὴν Μάγνησαν·
οὗτος δὲ ὁ νοῦς, ὅτι ὕσπερ τὰς Φερᾶς οὐκ ἔξω τῶν
Παγασῶν ἐποιήσατο, οὕτως οὐδὲ τῶν Φερῶν ἔξω τὴν
5 Μάγνησαν· καταστρέψει δὲ εἰς τὸ καὶ τὰς τρεῖς εἶλε,
τὴν τῶν Παγασῶν, τὰς Φερᾶς καὶ τὴν Μάγνησαν.
Σύμβολον τὸ σημεῖόν φαμεν, ἐκ τοῦ συμβάλλω, ὃ δηλοῖ
τὸ νοῶ· σημεῖον οὖν τοῦ γένους αὐτοῖς, φησὶν, ἡ δου-
λεία ἦν· ἥδη γάρ εἶπεν, ὅτι πρῶτοι τῆς ἐκείνου κακίας
10 οὐχ οἱ πρόσχωροι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ συγγενείᾳ προσή-
κοντες ἀπέλινσαν ἀλισκόμενοι καὶ δουλούμενοι, οἱ μὲν
διὰ τὰ προσπίπτοντα τῶν ἀτυχημάτων, οἱ δὲ διὰ τὸ
θαύματος ταῖς σπονδαῖς, ὃν οὐδένα λόγον ὁ Φίλιππος
ἐποιεῖτο. "Ον συνεχώρησαν, φησὶν, οἱ θεοὶ μαχόμενον
15 αὐτὸν διά τινος ἀριστέως ἀναιρεθῆναι, ἵνα μηδὲ τὸ τέ-
λος αὐτῷ τοῦ βίου χρηστὸν καὶ τίμιον νομισθῇ, ἀλλὰ
κατέστρεψε τὸν βίον αἰσχρῶς, καὶ ἀξίως ὃν βιοτεύων
εἰργάζετο· τὸ δέ ἐστι τὸ ἐν αὐταῖς ἥδοναῖς, ἵνα ἀκόλου-
θον ἦ τῷ παντὶ τοῦ Φίλιππου βίῳ τὸ ἐπενηνεγμένον
20 τέλος καὶ προσῆκον ἐντάφιον, καὶ δύο τῆς κακίας φέρη-
ται μάρτυρας, τόν τε βίον, καὶ τὴν ἀκόλουθον καὶ ὄμοι-
αν αὐτῷ τελευτήν. Ἐχέτω πολλὴν ἀπανθρωπίαν καὶ
ἀγριότητα ὁ ποιητὴς μαρτυρεῖ, δι' ὃν φησιν, ⁴

Ἐις Ἐχετον βασιλῆα, βροτῶν δηλήμορα πάντων.

25 Ἐκείνου τοίνυν ἀπανθρωπότερον καὶ ἀγριώτερον τὸν Φί-
λιππον ὁ σοφιστὴς εἶπε, τῷ τὸν μὲν Ἐχετον μέρη τῶν
σωμάτων περιαιρεῖν, ἢ καὶ μύρια, χεῖρας τυχὸν καὶ πό-
δας, ἢ εἴτα καὶ ὀφθαλμοὺς, τὸν δὲ ὅλα σώματα, ἢ μᾶλ-
λον τὸ οἰκειότερον φάναι τῷ τὸν μὲν μέρος τι τοῦ δήμου
30 περιτέμνειν, ἔνα τυχὸν τῶν δημοτῶν ἀναιρεῖν· τὸν δὲ
Φίλιππον ὅλας πόλεις, καὶ ὅλους δήμους ἀθρόους δι-

4 Od. φ, 308.

λοῦσθαι καὶ καθαιρεῖν. Ἰστέον δὲ, ὡς Λουκιανὸς σύγχρονος Φαλάριδος τοῦ Ἀρραγαντίου πρὸς τὸν Ἐχετον ἔγραψεν. εἰ καὶ μὴ λήγειν, φησὶ, τῶν κακῶν δὲ Φίλιππος ἥδει ἡως περιῆν ἔτι, ἀλλ' ἡμᾶς τοὺς τὰ ἐκείνου συγγράφοντας λήγειν ἀνάγκη, καὶ μὴ περαιτέρω τὰ τῶν λόγων 5 ἐκτείνειν.

C a p. X.

ΣΤΡΓΚΡΙΣΙΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ.

ἀ. Παρέπεται τῇ συγκρίσει τέσσαρα· ὅρος, συζυγία,
εἶδος, ποιότης· ὅρος μὲν· σύγκρισις ἐστι λόγος ἀντεξε-
ταστικὸς ἐκ παραθέσεως συνάγων τῷ παραβαλλομένῳ 10
τὸ μεῖζον· συζυγία δὲ, δεῖ συγκρίνοντας ἢ καλὰ παρα-
θεῖναι χρηστοῖς, ἢ φαῦλα φαύλοις· εἶδος· τοσαῦτα δὲ
συγκρίνειν προσήκει, ὅσαπερ καὶ φέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν.
ποιότης· οὐ δεῖ δὲ συγκρίνοντας ὅλον ὅλῳ παραβάλλειν,
ὑπτιον γὰρ, ἀλλὰ μέρος μέροι, ὡς καὶ ὁ τεχνικὸς πε- 15
ποίηκεν, ἵνα ἀγωνιστικὸς ὁ λόγος ἦ.

β'. Τὴν καλούμενην σύγκρισιν οἱ μὲν οὐδὲ ὅλως
ἔταξαν ἐν τοῖς προγνωνάσμασι· διὰ τὸ ἐν τε τοῖς κοινοῖς
τόποις, ἡνίκα τοῦ νῦν κρινομένου πράγματος πρὸς ἔτε-
ραι ἀδικήματα ἐποιούμεθα τὴν ἐξέτασιν, καὶ ἐν αὐτοῖς 20
τοῖς ἐγκωμίοις, ὅπου τῇ πρὸς ἔτερον παραθέσει μεγάλα
ἐπιδεικνύναι ἐπειρώμεθα τὰ τοῦ νῦν ἐπαινούμενου ἴκανην
αὐτοῖς γεγενῆσθαι τὴν αελέτην. ἔνιοι δὲ, εἴναι μὲν καὶ
αὐτὴν ἐθουλήσθησαν τῶν ἄλλων προγνωνασμάτων, ἔταξαν
δὲ ὅμως πρὸ τοῦ ἐγκωμίου ὃν οὐδὲ ἔτέρους ἀν τις ἐπαι- 25
νίσειεν, οὐ γὰρ ἐπειδὴ ὡς μέρος παρελήφθη, διὰ τοῦτο
ἔδει ἢ μηκέτι αὐτὴν καὶ ὡς ὅλην ἐξέτασθῆναι, ἢ ἐξετα-
ζομένην τετάχθαι μετὰ τὸ ἐγκώμιον· ἢ τε μὲν γὰρ ὡς
μέρος παρελαμβάνετο, καὶ μάλιστα ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ

καθ' ἐτερον τρόπον· ή ἔργασία αὐτῆς ἐγίγνετο, συγκρινόντων ἡμῶν ἡ πρὸς ἵσον, ἡ πρὸς ἔλαττον, ἡ πρὸς τὸ κρείττον. ὅπερ ἐν αὐτῇ τῇ συγκρίσει οὐ γενήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ἐν αὐτῷ τῷ καλουμένῳ ἐγκώμιον ὅλου πρὸς ὅλον ἡ
 5 ἔξετασις ἔσται, ἀλλὰ μέρους πρὸς μέρος, οἷον ἔξετάξοντες τὴν εὐγένειαν τοῦδε τοῦ νῦν ἐπαινουμένου βουλόμεθα αὐτὸν δεῖξαι οὐδὲν εὐγενείᾳ τυχὸν Ἀχιλλέως λειπόμενον, ἐνταῦθα βραχύ τι ἐκ τῶν περὶ Ἀχιλλέως ιστορουμένων παραλαμβάνοντες, ὃσον πρὸς τὴν χρείαν ἡμῖν
 10 ἀρκεῖ, ἀλλὰ τὰ περὶ τοῦ ἥρωος παραλείψομεν,¹ ἐπεὶ συμβαίνει μεῖζον εἶναι τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον, καὶ τὸν ἄπαντα ἡμῖν περὶ τούτου δαπανᾶσθαι λόγον· πρὸ τοῦ ἐγκωμίου δὲ αὐτὴν τάττειν οὐκ ἐχοῦν, ἐπειδὴ διπλοῦν ἔστιν ἐνταῦθα ἐγκώμιον· ἡ γὰρ σύγκρισις λόγος τὸ βέλτιον ἡ χεῖρον παριστὰς, ἣτοι οὕτως· σύγκρισίς ἔστι παράλληλος ἔξετασις ἀγαθῶν ἡ φαύλων προσώπων ἡ πραγμάτων, δι' ἣς πειρώμεθα ἡ ἵσα ἀλλήλοις ἀμφότερα δεικνύται τὰ προκείμενα, ἡ τὸ ἐτερον προέχον² τοῦ ἐτερον. ἐν τοίνυν τῇ συγκρίσει καλουμένῃ, λέγω δὴ ἐν τούτῳ τῷ προγνυμάτι, τέως τὴν πρὸς τὸ ἔλαττον σύγκρισιν ἦν ἐν τῷ κοινῷ τόπῳ κατ' ἐπιτίμησιν παραλαμβάνομεν, φευξούμεθα ἦδη. εἰ τοίνυν διπλοῦν ἔστιν ἐγκώμιον ἡ σύγκρισις, πῶς εἰκὸς ἦν τοῦ ἀπλοῦ τὸ διπλοῦν προτάττειν· οὐκ ἄρα οὖν πρὸ τοῦ ἐγκωμίου ταχθήσεται.
 15 ἔστι δὲ καὶ αὐτῇ τῶν μερῶν καὶ ὅλων· καὶ γὰρ ὡς μέρος παραληφθήσεται, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐγκωμίοις καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς τόποις· καὶ ὡς ὅλον· ὥσπερ ὅταν τυχὸν πρόκειται καλοῦ βίου γέρας, καὶ ἀμφισβητοῦσι πρὸς ἀλλήλους δύο τινὲς, ἐπ' αὐτῷ διαπρέψαντες· χρησόμεθα οὖν
 20 διαιρέσει καὶ ἐνταῦθα, ἢπερ καὶ ἐν τῷ ἐγκωμίῳ, τοσούτον μόνον εἰδότες, ὅτι διπλᾶ εὑρίσκεται ἐν αὐτῇ τὰ κε-

1 Mon. παραλήψομεν.

2 Mon. προσέχον.

φάλαια· καὶ ὥσπερ ἔκεινα τὰ ἐνδεχόμενα ζητήσομεν τοῖς ὑποκειμένοις ἀκολουθοῦντες ἢ προσώποις ἢ πράγμασι, τοσαῦτα δὲ ἡ καὶ ἡ μὴ ἀλλήλοις συγχρινοῦμεν, ὅσα δὴ ἐγκωμιάζουν ἢ ψέγομεν· οὐδὲν οὖν δεῖ ἐνταῦθα πλέον περὶ τούτων λέγειν, ἔκεινο δὲ χρὴ μόνον προσθεῖναι,³ 5 ὅτι, εἴτε ἀγαθῶν, εἴτε κακῶν ποιούμεθα ξέπασιν, δεῖ μὴ καθαρίσει τῶν ἀντεξεταξομένων αὔξειν τὰ ήμέτερα· οὐ γάρ οὕτω μεγάλα τεῦτα ἐπιδείξομεν, ἀλλὰ τότε ἐστὶ τὰ ήμέτερα μεγάλα, ὅταν μεγάλων μεῖζονα φανῇ· ὡς τὸ Ὁμηρικόν.⁴

10

Ηρόοθε μὲν ἐσθλὸς ἔφενε, δίωκε δέ μιν μέγ' ἀμείων, οἶον ἐθέλομεν Θεμιστοκλέα Ηανσανίου δεῖξαι βελτίονα· οὐκ ἐρεῖ ποθὸς αὐτὸν Θεμιστοκλῆς, ὅτι οὐδὲν ἀγαθὸν διεποάξατο εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' ὅτι ἐπραξας μὲν καὶ σὺ πολλὰ καὶ μεγάλα· τὰ δὲ ἡμὰ πολλῷ τῷ μέσῳ κρείττονα, 15 καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν ὁμοίως, ὡς ὑπέδειξαν ήμῖν ὁ Λημοσιθένης εὐθὺς ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ κατ' Ἀνδροτίωνος· Διόδωρος γάρ οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐδὲν Εὐντήμων παρ' αὐτοῖς ἤδικηται, ἀλλ' ὅτι πολλὰ μὲν ἤδικηται καὶ μεγάλα· πολλῷ δὲ ἐγὼ μεῖζονα· καὶ οὕτω τῇ τῷ γενομένων εἰς Εὐ- 20 πτήμονα αὐξήσει τὰ ἔαυτοῦ αἰξήσας ἔλαθε· φράσιν δὲ ὁμοίως κάνταῦθα πομπικὴν καὶ θεατρικὴν είναι δεῖ, τοῦ σεμιοῦ μὴ ἀμισταμένην· τριῶν μὲν οὗτων τῆς ὁμηρικῆς μερῶν, τοῦ μὲν ἐνὸς, λέγω δὴ τοῦ ἐγκωμίου, φανεῖη ἂν ισότιμος· γνωράσει δὲ ήμᾶς καὶ πρὸς τὰ ἄλλα· καὶ γάρ 25 συμβούλεύοντες δεύμεθα τῶν ὑψ' ἐτέρων λεγομένων τὰ ήμῶν αὐτῶν δεῖξαι καλλίονα· καὶ κατατρέχοντες τῶν ἀδικημάτων τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐργασόμεθα, καὶ τὰ νῦν ταῦτα πάντων ἐπιχειρήσομεν δεικνύναι μεῖζονα· καὶ ὅλως πολυσχιδῆς τούτου ἡ χρεία, ὥσπερ καὶ τοῦ ἐγκωμίου· 30 καὶ καθ' ἔαυτὸ ὡς ὅλου παραλαμβανομένου, καὶ μεθ'

3 Μον. προσθῆναι.

4 Π. χ., 138.

έτέρου ὡς μέρους πέντε δ' ὅντων τῶν μερῶν τοῦ λόγου γυμναζόμεθα ἐν αὐτῷ καὶ εἰς προοιμίων εὑρέσεις καὶ εἰς διηγήσεων μεταχειρίσεις,⁵ ἐν οἷς ὡς διηγούμενοι τὰ πλεονεκτήματα λέγομεν, καὶ ὡς ἀγώνων σφοδρότητας, 5 ἐν οἷς ἡ ὅμοια ἀποπειρώμεθα δεικνύναι ἡ μεῖζονα, καὶ εἰς ἐπιλόγων πάθη, ἐν οἷς καταπαύομεν τὰς ὑποθέσεις· εἴ δὲ ἀνθέων ἡμῖν ἡ φυτῶν ἡ τοιούτων ὄλως γίνοιτο ἡ ἀντεξέτασις, ἔξεσται ἡμῖν καὶ ἀνειμένη χρήσασθαι τῇ φράσει, ὥστε μηδὲ ἀναγκάζεσθαι διὰ πάντων τῶν κεφα- 10 λαίων ἴέναι, μηδὲ ζητεῖν παραπτήσεως τρόπους τῆς ἀνει- μένης φράσεως ἔχουσης ἀδειαν, μὴ σφόδρα ἐπεσθαι τῇ τέχνῃ τῶν ἐγκωμίων τῶν διὰ συντόνου χαρακτῆρος τιθε- μένων ἐν διαιρέσει.

γ'. Τὸ συνάγω φωνὴ τῶν φιλοσόφων ἐστὶν ἐπὶ τοῦ 15 συμπεράσματος ἔξενηνεγμένη· συνάγειν γὰρ τὸ ἐπάγειν τὸ συμπέρασμά φησι· συμπέρασμα δέ ἐστιν ὁ μιγνύων τὰς δύο προτάσεις λόγος· πρότασις δὲ ἐκ δύο γίνεται ὅρων ὡσπερ καὶ τὸ συμπέρασμα ἐκ δύο προτάσεων γίνε- ται· οἷον ὁ ἀνθρωπὸς ζῶον, μία πρότασις ἐκ δύο ὅρων· 20 ἐνὸς μὲν τοῦ ὁ ἀνθρωπὸς, ἔτέρου δὲ τοῦ ζῶον· εἴτα ἔτέρᾳ δευτέρᾳ· τὸ ζῶον οὐσία, καὶ αὕτη ἐκ δύο ὅρων, μιᾶς μὲν τοῦ τὸ ζῶον, ἔτέρας δὲ τοῦ οὐσία· εἴτα ἡ συν- αγωγὴ εἴτουν τὸ συμπέρασμα, συνάγον τὰς δύο προτά- σεις καὶ παριστῶν τὴν ἀλίθειαν ἀναγκαίως, ὁ ἀνθρωπὸς 25 ἄρα οὐσία· ἐπειδὴ, φησὶν, ὁ μὲν ἀνθρωπὸς ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσία, ἀναγκαῖον τὸ ἐπόμενον τὸ τὸν ἀνθρωπὸν οὐσίαν εἶναι· καθ' ὃ οὖν ἐκ τῶν δύο προτάσεων συνά- γεται, συναγωγὴ κέκληται· καθὸ δὲ συμπέραίνει καὶ ἀπαρτίζει τὸ ἀληθὲς, συμπέρασμα ὄνομάζεται. Καὶ ἐπὶ 30 τῆς συγκρίσεως οὖν τοῦτο θεωρεῖται, ὡς ἐὰν εἴπω· δ

"Ἐχε-

5 Mon. μεταχειρήσεις. Par. 2. μεταχειρήσεις.

"Ἐχετος ἀπάνθρωπος καὶ ὡμὸς καὶ ἀνηλεῖς τις ἦν· ὁ Φάλαρις τὴν ἐκείνου κακίαν παρήλασεν, ὁ Φάλαρις ἄρα τοῦ μισεῖσθαι κατὰ τὸν Ἐχετον καὶ διαβάλλεσθαι ἔξιος.

δ'. Τὸ φαῦλα ἐνταῦθαι ἐπὶ τῶν διαβαλλομένων καὶ μισονυμένων καὶ ψεγομένων ὁ Ἀφθόνιος ἔξενήροχεν· οἱ⁵ κειότερον δέ ἐστιν ἡ λέξις τιθεμένη ἐπὶ τοῦ ἥττονος· εἰ μὴ ἄρα τις τοῦτο λέγει, ὅτι πᾶν τὸ ἥττον τοῦ πρὸς ὃ ἐστιν ἥττον τούτου καὶ χεῖρον καθέστηκεν.

ε'. Εἰ μὲν γὰρ χρηστὰ συγκρίνεις χρηστοῖς, διπλοῦν ἐστι τὸ ἐγκώμιον, ἅμφω ἀναγκαίως ἐπαινουμένων· εἰ δὲ¹⁰ φαῦλαι φαύλοις, διπλοῦς ὁ ψόγος, κατὰ τὸν προλεζθέντα τρόπον, ἀνάγκην γὰρ ἔχεις ἅμφω διαβαλεῖν· καὶ πάντες δὲ οἱ τόποι ἥγουν τὰ ὁγηριὰ ἐπιχειρήματα, ταῦτα γὰρ καὶ χωρία καὶ τόποι καλοῦνται, δεινοὶ διόλου πεγύπασι καὶ πολλῆς ἐπιστασίας ἐν τῷ λέγειν δεόμενοι, μάλιστα¹⁵ δὲ, ὅτε τις ἀπὸ τῶν ἥττόνων αὐξεῖ τὰ μείζονα, ὡς γέρε στρατηγὸν ἐπὶ τροπαίοις καὶ νίκαις ἐγκωμιάζων, ἐὰν οὕτως ἔρει· εἰ στρατιώτης ἅπαξ ἥριστευκὼς γερῶν ἐστιν ἔξιος, πολλῷ μᾶλλον στρατηγὸς οὗτῳ καταγωνισάμενος τὸν ἀντίπαλον· δεῖ γὰρ οὐκ ἐπιχειρημάτων μόνον ἐν τοῖς²⁰ τοιούτοις, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐνθυμημάτων, διὰ τοῦτο τοίνυν καὶ ὁ Ἀφθόνιος δεινὸν εἶναι τὸν τοιοῦτον τόπον κατὰ τὸ εἰκὸς εἴρηκεν.

ζ'. Ὁπερ ἐν τῷ ὕρῳ εἶπε, τοῦτο τετήρηκε καὶ ἐν τῷ παραδείγματι ὁ Ἀφθόνιος· οὐ γὰρ ἀπλῶς ὅλην σύγκρι-²⁵ σιν "Ἐκτορος πρὸς Ἀχιλλέα πεποίηται, ἀλλὰ καθ' ἐν αὐτὴν τῶν κειματίων εἰργάσατο, ἐπὶ μὲν πατρίδος εἰπάν· ὅσῳ δὴ τὸ γεγενῆσθαι χώραις ὁμοίας οὐ χεῖρον εἰς ἐπαινον, τοσούτῳ" Ἐκτωρ Ἀχιλλέως οὐκ ἀπολείπεται· ἐπὶ δὲ προγόνων, ὅσῳ δὴ παραπλήσιον τὸ θεοῖς συνοικεῖν καὶ³⁰ συνδιαιτᾶσθαι τοῖς κρείττοσι, τοσούτῳ" Ἐκτωρ Ἀχιλλεῖ παραπλήσιος· ἐπὶ δὲ ἀνατροφῆς, τὸ δὲ τραφῆναι πρὸς ἀρετὴν ἵσον ὅν, ἵσην αὐτοῖς ἐπιμέρει τὴν εὔχλειαν· τοῦτο

δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων κεφαλαίων εὐρήσεις, ὡς εἴγε τις μὴ οὕτω ποιεῖ, ἀλλὰ διαιρεῖ αύτον τὰ κεφάλαια, μὴ ἐπάγων ἑκάστῳ τὴν σύγκρισιν, ἐγκώμιον ἔσται τὸ συγγραφὲν, ἀλλ' οὐ σύγκρισις, ἢ φησιν ὁ Ἀφθόνιος.

5   ζ. Ἀπὸ τῆς Φθίας γὰρ ὥρμηται ὁ Ἐλλην, ἀφ' οὗ τὴν ἐπωνυμίαν ἔσχον τὸ ἔθνος οἱ Ἐλληνες· καὶ η̄ χώρα δὲ δι' ἐκείνων Ἐλλὰς ἐκλήθη.

η. Μυθολογεῖται γὰρ, ὡς ὅτε ἀντῆρε Ποσειδῶν τῷ Λιὶ καὶ διημφισθήτει τούτῳ τῆς ἀρχῆς συναιρούμένων αὐτῷ Ἀπόλλωνος, Ἡρας καὶ Ἀθηνᾶς, οὐκ ἐπέρανε δὲ τὸ βούλευμα, οὐδὲ γὰρ μετεκίνησε τὸν Λια τῆς ἀρχῆς, θητείαν καταριθεὶς ἀμα Ἀπόλλωνι ἐπιταγαῖς Λαομέδοντος τὴν Ἄλιον ἐδείματο· τοῦτο Ὁμηρος ἐμφαίνει κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φησιν.⁶

15   "Ηρῷ Λαομέδοντι πονήσαμεν ἀθλίσαντε.

θ'. Παλιλλογία τοῦτο, εἰς τὴν αὐτὴν γὰρ ἔννοιαν καταστρέφει τῷ θεοῖς τὸ κρείττον, καὶ τῷ συνοικεῖν τὸ συνδιαιτᾶσθαι· εἰ μήτις συνοικεῖν μὲν φήσει τὸ ὑπὸ τὸν αὐτὸν οἶκον, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐστίαν εἶναι, συνδιαιτᾶσθαι δὲ τὸ συνευωχεῖσθαι καὶ συνεσθίειν.

ι'. Τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ, φησὶ, καθηγεμών καὶ διδάσκαλος ἀρετῆς ὁ Χείρων ἦν· τῷ δὲ Ἐκτορι Πρίαμος, οὐ τέχναις τισὶ καὶ μηχαναῖς, ὡς ἵπποκένταυρος Χείρων, ἀλλ' αὐτῷ τῇ φύσει χρώμενος πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς διδάγματα· αὐτοδίδακτος γὰρ, ὡς ἂν εἴποι τις, ἐγγίνεται τοῖς παισὶν ἡ ἀρετὴ, τοῖς γεννήτορσιν ἐπομένοις, καὶ ταῖς ἐκείνων πράξεσι καὶ τοῖς ἥθεσιν ἐνασκούμένοις· ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζώων φύσεως γίνεσθαι πέφυκεν.

ια'. Πρόβολός ἐστιν ὁ προβεβλημένος τινὸς καὶ 30 κρείττων φαινόμενος τῶν σὺν αὐτῷ· γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ προβεβλῆσθαι. Ἐκτωρ οὖν, ἔως ἔτι, φησὶ, περιῆν, πρό-

6 Il. η, 452. πολίσσαμεν.

βολος ἐτύγχανε τῆς Ἰλίου, πρὸ ταύτης ιστάμενος καὶ ὑπεριμαχῶν, καὶ πρείττων τῶν ἄλλων πανρῷ δεικνύμενος, δεῖγμα δὲ, ὅτι πεσὼν παρέσχε καὶ τὴν Τροίαν κεῖσθαι.

ιβ'. Μυθολογεῖται γὰρ ἐν εἴδει τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀπόλλωνα τόξῳ ἀνελεῖν τὸν Ἀχιλλέα. 5

ιγ'. Οἰχ ὁ βίος μόνον, φησί, τῶν δύο, ἀλλὰ καὶ ὁ Θάνατος παραπλήσιος ἦν, ὥστε καὶ ὁ Ἐκτωρ Ἀχιλλεῖ ἐστι παραπλήσιος.

Cap. XI.

ΟΡΟΣ ΗΘΟΠΟΙΙΑΣ.

α'. Τί ἐστιν ἡθοποιία· ποιότης ψυχῆς ἀπεσκιδόνω¹⁰ μένη¹ καὶ δυσαπόβλητος, τουτέστι παγία καὶ εἰς ἔξιν ἐλθοῦσα· ἔστι δὲ ἡθοποιία λόγος ἀρμόζων τοῖς ὑποκειμένοις, ἥθος ἢ πάθος ἢ τὸ συναμφότερον ἐμφαίνων.

β'. Παρέπεται τῇ ἡθοποιίᾳ πέντε· ὅρος, διαφορὰ, εἶδος, χαρακτήρ, χρόνος, ὅρος· ὅρος· ἡθοποιία ἐστὶ μί-¹⁵ μησις ἥθους ὑποκειμένου προσώπου· διαφορά· διαφορὰ δὲ ταύτης τρεῖς, εἰδωλοποιία, προσωποποιία, ἡθοποιία· εἶδος· τῶν δὲ ἡθοποιίῶν αἱ μὲν εἰσὶ παθητικαὶ, αἱ δὲ ἡθικαὶ, αἱ δὲ μικταὶ· χαρακτήρ· ἐργάση δὲ τὴν ἡθοποιίαν χαρακτῆρι σαφεῖ, συντόμῳ, ἀνθηρῷ καὶ ἔξης· ²⁰ πέμπτον· χρόνοις διαρήσεις· ἀντὶ κεφαλαίων τοῖς τρισὶ χρόνοις, ἐνεστᾶτι, παρφρηκότι, μέλλοντι.

γ'. Τινὲς μετὰ τὴν σύγκρισιν εὐθὺς τὴν ἐκφρασιν τάξαντες, τὴν δὲ ἡθοποιίαν μετὰ τὴν θέσιν οὕτως ἔγραψαν· καὶ ὡς μετὰ τὴν θέσιν ἡθοποιία τέτακται· τρόπον ²⁵ γάρ τινα ὄδός ἐστιν ἀπὸ τῆς θέσεως διὰ ταύτης ἐπὶ τὰς τελείας ὑποθέσεις· οἷον ἔστι τις θέσις· εἰ φιλοσοφητέον·

¹ Μον. ἀπεσκιρωμένη.

αὕτη κατασκευάζεται δι' ὃν εἴπομεν ἐργασιῶν ἐν τοῖς περὶ αὐτῆς λόγοις· ἐν δὲ τῇ ἡθοποιίᾳ ἐροῦμεν· γεωργὸς φιλοσοφεῖν τὸν νίδον προτρέπεται· προστεθεῖσα οὖν ἡ τοῦ πατρὸς ποιότης, οὕπω μὲν ἐποίησε τελείαν ὑπόθεσιν,
 5 ἐπειδὴ ἔτι λείπεται τῇ περιστάσει· τελειοτέραν μέν τοι ἔδειξεν, ἡ καὶ αὐτὴν θέσιν· καὶ οὕτω μὲν ἐκεῖνοι γεγράφασιν, ἀλλ’ ἡμεῖς τῷ κεκρατηκότι ἔθει ἐπόμενοι, καὶ τὴν ἡθοποιίαν εὐθὺς μετὰ τὴν σύγχρισιν τιθέντες φαμὲν, ἡθοποιία ἐστὶ λόγος ἀριόζων τοῖς ὑποκειμένοις, ἡ-
 10 θος ἡ πάθος ἐμφαίνων, ἡ καὶ συναμφότερα, ἀριόζων μὲν τοῖς ὑποκειμένοις, ἐπειδὴ δεῖ στοχάζεσθαι καὶ τοῦ λέγοντος καὶ πρὸς ὃν λέγει· ἡθος δὲ ἡ πάθος ἡ καὶ συν-
 αμφότερον, ἐπειδὴ πρὸς τὰ καθόλου τις ἀποβλέπει, ἡ πρὸς τὸ ἐκ περιστάσεως γενόμενον· ταῦτη γὰρ ἡθος
 15 πάθους διαφέρει· οἷον εἰ λέγοιμεν, ὅτι ποίους ἄν εἴποι λόγους δειλὸς ἐπὶ μάχην μέλλων ἔξιναι, τοῦ καθόλου τοῖς δειλοῖς προσόντος ἡθούς φροντιοῦμεν· εἰ δὲ λέγοιμεν, ποίους ἄν εἴποι λόγους τυχὸν Ἀγαμέμνων, ἐλὼν τὴν Ἰλιον, ἡ Ἀνδρομάχη, πεσόντος Ἐπιτορος, δώσει τὴν εὐ-
 20 πορίαν τὰ πάθη τὰ νῦν γενόμενα· τῶν δὲ ἡθοποιῶν αἱ μέν εἰσιν ἡθικαὶ, αἱ δέ εἰσι παθητικαὶ, αἱ δὲ μικταὶ· ἡθικαὶ μὲν καὶ παθητικαὶ, ἀς ἡδη ἐδηλώσαμεν, μικταὶ δέ, αἱ ἀπὸ ἀμφοῦ· οἷον ἄν εἴπω, ποίους ἄν εἴποι λό-
 γους Ἀχιλλεὺς ἔξιων ἐπὶ πόλεμον μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ
 25 Πατρόκλου· προσθήσω γὰρ τῷ ἡθεῖ καὶ τὰ ἐκ τοῦ πά-
 θους, καὶ μικτὴν ἐργάσομαι· τὴν δὲ προσωποποίαν κα-
 λουμένην, οὖσαν σχεδὸν τὴν αὐτὴν τῇ ἡθοποιίᾳ· ἔτεροι ἔτεροι διαφέρειν αὐτὰς ἐνόμισαν, οἱ μὲν γὰρ προσωπο-
 ποίαν αὐτὴν ἐκάλεσαν τὴν ἔχουσαν ὠρισμένα καὶ τὰ
 30 πρόσωπα καὶ τὰ ὑποκείμενα πράγματα· ἡθοποιίαν δὲ τὴν πανταχόθεν ἀναπλαττομένην, ἦν καὶ ὁῆσιν καλοῦσι, τοῦτο αὐτῇ τιθέντες ὄνομα· εἰσὶ δὲ, οἱ καὶ κάλλιστον ἔδοξαν, ἡθοποιίαν οὐέν τὴν ἐκ τῶν ὠρισμένων προσώπων,

προσωποποιῶν δὲ ἐν ᾧ καὶ πρόσωπον πλάττουεν, καὶ περιτίθεμεν αὐτοῖς λόγους· ταῦτα δὲ μάλιστα τοῖς ποιηταῖς ἀνατιθέασιν· οἷς ἔστι καὶ τὰ ἄψυχα μεταπλάττειν εἰς πρόσωπα ἔξουσία, καὶ περιποιεῖν αὐτοῖς ψήματα, καὶ περὶ τὴν διαιρεσιν δὲ πολλοῖς οὖσι τοῖς περὶ αὐτῆς δια- 5 λαμβάνοντοι τῆς διαιροῦταις τὴν χρονοῦσαν δεῖ ἐκθέσθαι, ὅτι τοισὶ χρόνοις διαιρεῖται, ἐνεστῶτι, παρεληλυθότι καὶ μέλλοντι· ἂν γάρ τινες κεφάλαια ὠνόμασαν, ταῦτα ἐνθυμήματά εἰσι τῶν περὶ ἓντα τῶν χρόνων τούτων εὑρισκομένων· ἀρξόμενα οὖν ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος, καὶ ἀναδρα- 10 μούμενα ἐπὶ τὸν παρεληλυθότα χρόνον, εἰτ' ἐκεῖθεν πάλιν ἀναστρέψομεν ἐπὶ τὸν ἐνεστῶτα· οὐ γάρ ἀμέσως ἥξομεν ἐπὶ τὸν μέλλοντα, ἀλλὰ μηνησογένομεν διὰ βραχέων τῶν νῦν ἐχόντων καὶ οὕτως ἔξετάσομεν τὰ μέλλοντα· οἶνον ἡ ἡθοποιία, ποίους ἀν εἴπη λόγους Ηηλεῖς, τὸν 15 θάνατον ἀκούσας τοῦ Ἀχιλλέως· οὐκ εὐθὺς ἀναμηνησθήσεται τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας, ἀλλὰ πρότερον θρηνήσας τὴν παροῦσαν τύχην ἀντιπαραστήσει τὰ παλαιὰ αὐτῷ συμβεβηκότα ἀγαθά, τὸν γάμον τῆς θεᾶς, τὴν παρὰ τῶν θεῶν τιμὴν, τὰς πολλὰς ἀριστείας, εἴται δὲ δακρύσει 20 τὰ τοῦ προτιθείσις, οἷα ἐξ οίων αὐτὸν περιέστηκε, καὶ οὕτως οἶνον μαντεύεται· πόσοις εἰκὸς αὐτὸν περιπεσεῖν κακοῖς δι’ ἐρημίαν τοῦ βοηθήσοντος· χρὴ δὲ τὴν ἀπαγγελιαν κομμωτικωτέραν² εἶναι μᾶλλον, καὶ οἶνον πρὸς ἄλλα μὴ περιοδικῶς συμπληροῦσθαι· τὸ γάρ περὶ τὴν φρά- 25 σιν καταγίγνεσθαι πάθους ἀλλότριον· ἵδιον δὲ χαιρόντων καὶ θρηγούντων τὸ συντόμως καὶ διὰ βραχέων ἔτερα ἐφ’ ἐτέροις ἐπάγειν· οὐ δόξει οὖν πεπονθέται ἐν καιρῷ τοιούτῳ κάλλους τοῦ περὶ τὴν φράσιν ἐπιμελομένου· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο προγένυντασμα πρὸς τὰ τρία εἴδη τῆς ψήμο- 30 ρικῆς χοϊσιμον· καὶ γάρ καὶ ἐγκωμιάζοντες καὶ κατηγο-

² Μον. κομμωτικοτέραν.

ροῦντες καὶ συμβουλεύοντες ἡθοποιῶν πολλάκις δεόμεθα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ πρὸς τὸν ἐπιστολικὸν ἡμᾶς γνωμάξειν χαρακτῆρα, εἴγε καὶ ἐν ἐκείνῳ δεῖ τοῦ ἥθους τῶν τε ἐπιστελλόντων καὶ πρὸς οὓς ἐπιστέλλουσι, ποιεῖ εἰσθαι πρόνοιαν· αὐτὸ δὲ τὸ ἐπιστολικὸν, εἴτε ὑφ' ἐν τούτων τῶν τριῶν ἀνάγεται εἴτε ὑφ' ἔτερον, οὐ τοῦ νῦν ἐστι καιροῦ σκοπεῖν· ἄλλως τε, ἐπειδὴ καὶ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ἐγκαμίων ἀρκούντως ὡς πρὸς εἰσαγωγὴν ἐλέχθη· προοιμίων δὲ ἐνταῦθα συνεστραμένων, ὅπου γε 10 μηδὲ τῆς ἄλλης φράσεως τοιαύτης χρεία, οὐ δεησόμεθα, ἀλλ' οὐδὲ διηγήσεων σωζουσῶν τὴν ἀκολουθίαν· εἰ δὲ μὴ, λύοιτο ἀν τὸ πάθος, οὐδὲ ἀγωνιστικὸς ἐσται ὁ λόγος, ἀλλὰ μόνον κινῶν τὸν ἀκροατὴν εἰς ἥδονὴν ἢ εἰς δάκρυνον.

15 δ'. Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν πάλαι δημοκρατησάντων εἰσάγει ὁ Ἀριστείδης τὰ ὄνόματα· ἥσαν δὲ τιμίων. Μιλτιάδης, Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς, καὶ ὑποκρινόμενος ἐκείνων τὰ πρόσωπα πάλαι τεθνεώτων, πολλὰ περὶ δημοκρατίας δημηγορεῖ· ταύτο δὲ τοῦτο καὶ ὁ Εὔπολις 20 περὶ παλαιῶν δήμων γράψων πεποίηκε.

ε'. Ο Μένανδρος πλάττει τὸν ἐλεγχον, καὶ πρόσωπον ἐλεγχον τοὺς καικούς· ἐοικὸς δὲ καὶ Πλάτων πεποίηκε, πολιτείαν³ ὅλην καὶ πολιτευομένους πλασάμενος.

ς'. Πάθος ἐστὶ πρόσκαιρος κατάστασις ψυχῆς, σφοδροτέραν ὄρμὴν ἢ συμφορὰν ἐμποιοῦσα.

β'. Ἀνθηρός ἐστι χαρακτὴρ ὁ διὰ λέξεων συγκείμενος ἀνθηρῶν· ἀνθηραὶ δὲ λέξεις αἱ λαμπραὶ, καὶ οἵον περικαλλεῖς καὶ ἀνθεσιν ἐοικυῖαι· ὥσπερ γὰρ τὴν ὄρασιν τὰ ἄνθη, οὕτω τὸν νοῦν αἱ λαμπραὶ καὶ ἡδεῖς καὶ τῷ οἴον κομμωτικαὶ τῶν λέξεων ἥδουσι· τίνες δέ εἰσιν αὗται, περιττόν ἐστι λέγειν, αὐτοῦ τοῦ Ἐρμογένους ἐν τῷ περὶ ἴδεῶν κάλλιστα καὶ ἀκριβέστατα περὶ αὐτῶν διειληφότος,

3 Par. 2. πολιτείαν. Mon. πολιτίαν.

ἐν οἷς περὶ λαμπρότητος διαλαμβάνει, ἥτις ὑποβέβηκε τῷ μεγέθει τοῦ λόγου καὶ ἀξιώματι· ὁ δὲ χαρακτήρ τί ἐστι καὶ τὸ σαφὲς ἥδη εἴρηται· ἀπόλυτος δὲ λέγεται χαρακτήρ ὁ ἄρχετος καὶ ἐλεύθερος, καὶ οὗτον εἰπεῖν ἴαμφό-
κροτος, καὶ περιόδων καὶ διληψιάτων καὶ κύκλων καὶ 5 τῶν τοιούτων ἀπηλλαγμένος· πλοκὴν δὲ οὐ μόνον τὰ προειρημένα, γησὶν, ἀλλὰ καὶ τὰς τροπικὰς λέξεις, αἱ δῆλαι τῷ φιλοποεῖν ἐθέλοντι τὸ περὶ ἰδεῶν βιβλίον Ἐρ-
μογένους ἀναγνώσκοντι· σχῆματος δὲ ἀξιοῦ τὸν λόγον ἀπηλλάχθαι, οὐ παντὸς, τοῦτο γὰρ οὐ τῶν δυνατῶν, 10 ὅτι πᾶς λόγος διὰ σχημάτων γίνεται, ἀλλὰ τοῦ συντεχῆς ἀλλαττομένου καὶ μεταβαλλομένου· ἔστι δὲ σχῆμα ἡ ὑπαλ-
λαγὴ τοῦ λόγου, ὡς γέρες ἐὰν ἐξ ὑπογορᾶς εἰς ἐλεγκτι-
κὸν μεταβῶ καὶ εἶπω· σὺ μὲν φήσ, ὡς οὐδὲν ἡδίκηκας τοὺς Φωκεῖς, ἀλλ᾽ οὕτω λέγων οὐκ ἐρυθριῆς; οὐδὲν 15 τοὺς δικάζοντας αὐτοὺς τοῖς θεοὺς, οὓς οὐδὲν τῶν ἀ-
ποδήμητων διαλανθάνει; Ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ σχῆματος τῆς ἵπογορᾶς ἐπὶ τὸ ἐλεγκτικὸν μετέβη· τῆς τοιαύτης οὖν ὑπαλλαγῆς τοῦ σχῆματος ἀπηλλάχθαι τὸν περὶ ἡθο-
ποίας λόγον ὁ σοφιστὴς Ἀριθόνιος ἀξιοῦ· τὸ δὲ σχῆμα 20 ἐν ἔστι τῶν ὅπτῶ μερῶν, αἱς ἰδέαι γίνονται· εἰσὶ δὲ ταῦ-
τα, ἔννοια, μέθοδος, λέξις, σχῆμα, κῶλον, συνθήκη,
ἀνάπαυσις καὶ ὕνθιμός· αἱ δὲ ἰδέαι εἰσὶν αἵδε· σαφῆ-
νεια, μέγεθος, κάλλος, ἡθος, γοργότης, ἀλήθεια, δει-
νότης, εἰ καὶ τὸν ἀληθῆ λόγον καὶ ἐρδιάθετον Ἐρμο- 25
γένης ὑιρ' ἐτέχαν ἰδέαν ἔταξε δι' αἰτίας, ἃς ἐν τῷ περὶ
ἰδεῶν θεοῦ συναρρομένου ἔροῦμεν.⁴

ἡ. Ήερὶ τῆς Νιόβης Ὄμηρος ιστόρηκεν ἐν τῇ κδ'
ὅμηριᾳ, ὅτι γυνή τις ἦν εἴπαις καὶ καλλίπαις, ἥτις καὶ
συνδιητάτο καὶ σινῆν τῇ Λητοῖ· γαμένη κρείττον εἶναι 30
οὐ κατὰ τὸ πολύπαις μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ εἴπαις
τυγχάνειν· ἡ μὲν γὰρ ἐπτὰ παιδῶν καὶ καλλίστων μή-

⁴ Vide T. VII. p. 1075.

τηρ ἔστιν, η δὲ Λητώ δύο μόνον Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος· οἵς η Λητώ κυνηθεῖσα διὰ μὲν Ἀπόλλωνος τοὺς ἄρδενας νίοὺς Νιόβης ἀνεῖλε, διὰ δὲ Ἀρτέμιδος τὰς θήλεις, τῶν πολλῶν ἐκείνων θυσιῶν καὶ τιμῶν τῆς Νιόβης 5 ὅλιγωρήσασα· η δὲ περὶ Ταντάλου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἴστορια δήλη, εἰς ᾧν Ἐνριπίδης ἐν τῷ κατὰ Ὁρέστην δράματι ἐπεμνήσθη, ἐν οἷς φησὶ καὶ τό·⁵

Κορυφῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνων πέιρον
Ἄλερι ποτῦται, καὶ τίνει ταύτην⁶ δίκην.

10 καὶ τό,

‘Ο γὰρ μακάριος, κοῦν διειδίζω τύχας,
Διὸς πεφυκὼς, ὃς λέγουσι, Τάνταλος
Ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, αἰσχίστην ρόσον,

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις ὅμοια οὖν τοῖς τοῦ Ταντάλου τὰ 15 τῆς Νιόβης· ἐκεῖνός τε γὰρ συνδιαιτώμενος τοῖς θεοῖς ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, καὶ τὰ θεῖα μυστήρια ἐκφορᾷ τοῖς ἀνθρώποις ἐποιεῖτο· καὶ Νιόβη συνδιαιτωμένη Λητοῖ εξύβρισεν αὐτὴν λοιδορίαις βαλοῦσα, καὶ ἐαυτὴν 20 κρείττονα διὰ τὴν πολυτελείαν νομίσασα. Ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ χάριν τούτου διαπονοῦμεν, διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀποβαῖνον τέλος, εἰκότως ὁ Ἀφρόνιος διὰ τὴν τῆς Νιόβης δυστυχίαν, ἥτις ἀπὸ τῶν τῆς Λητοῦς τιμῶν εἰς αὐτὴν προεχώρησε διὰ τὴν παροινίαν δηλῶσαι βουλόμενος, τοιούτῳ κέχρηται σκοπῷ· δτι, φησὶν, εἰς κακόν μοι τέλος τὰ τῆς πρὸν εὐδαιμονίας, ἥτις διά τε τῶν παιδῶν καὶ διὰ τῆς θεοῦ αὐτῇ προσεγένετο, ἀπέβη τε καὶ κατέληξε· τοντέστιν αἱ τιμαὶ καὶ αἱ δόξαι, ἃς πρώην εἶχον, παρά τε τῆς θεοῦ καὶ τῶν παιδῶν, διά τε τὸ ὄμοδίαιτον καὶ τὴν καλλιπαιαδίαν ἣ πολυπαιαδίαν ὄλεθρον καὶ αἰσχύ- 25 30 νην ἐν τῇ νυνὶ συμβάσῃ μοι συμφορᾷ κατέλειπε· σεμνὸν γὰρ τὸ νεκροὺς θρηνεῖν, διὰ δὲ τὸ πλῆθος καὶ τούτου

5 Or. v. 6.

6 Mon. ταύτην τήν.

ηπόρημαι· τὴν αὐτὴν ὁρῶ μοι γινομένην καὶ τῇ παραλλαγῇ τῆς φύσεως, ὃ ἐστιν ἐς ἄλογον μεταβολὴν, ὡφέλειάν τε καὶ σωτηρίαν.

C a p. XII.

ΕΚΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ.

Παρέπεται τῇ ἐκφράσει δύο· ὅρος, ὑποκείμενον, ἥτοι ⁵ ὕλη· ὅρος μὲν, λόγος περιηγηματικὸς ὑπ' ὅψιν ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον· ὑποκείμενον ἥτοι ὕλη· ἐκφράστεον δὲ πρόσωπά τε καὶ πράγματα.

β'. Τινὲς μετὰ τὴν σύγκρισιν εὐθὺς τὴν ἐκφρασιν τάξαντες οὕτως ἔγραψαν· ἔστι μὲν ἡ τῶν ἐφεξῆς προ- ¹⁰ γυμνασμάτων τάξις ἀδιάφορος, καὶ ἄλλων ἄλλως τασσόντων· οὐδὲν δὲ κωλύει, τὴν ἐκφρασιν ἐν μελέτῃ πουεῖσθαι εὐθὺς μετὰ τὴν σύγκρισιν· ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς συγκρίσεως ἔφαμεν εἶναι ἀδειαν τῆς ἀνειμένης φράσεως, καὶ ἐπὶ ταύτης δὲ μᾶλλον ἐκείνῳ τῷ εἴδει τῆς ἀ- ¹⁵ παγγελίας χρῆσθαι παραδέδοται, εἰκότως ἀκολουθεῖν δεῖ τῇ συγκρίσει τὴν ἐκφρασιν· ἀλλ' ἐκείνοι μὲν οὕτως· ἥμεις δὲ τῷ κεκρατηκότι ἔθει ἐπόμενοι μετὰ τὴν σύγκρισιν μὲν τὴν ἡθοποιίαν ἐτάξαμεν, ταύτην δὲ τὴν ἐκφρασιν μετετάξαμεν, καὶ φαμεν· ἐκφρασίς ἔστι λόγος ἀφη- ²⁰ γηματικὸς, ὑπ' ὅψιν ἐναργῶς ἄγων τὸ δηλούμενον· πρόσκειται δὲ ἐναργῶς, ὅτι κατὰ τοῦτο μάλιστα τῆς διηγήσεως διαιφέρει· ἡ μὲν γὰρ ὑψηλὴν ἔχει ἐκθεσιν πραγμάτων, ἡ δὲ πειρᾶται θεατάς τοὺς ἀκοίοντας ἐργάζεσθαι· ἐκφράζομεν δὲ τόπους, χρόνους, πρόσωπα, πανηγύρεις, ²⁵ πράγματα· τόπους μὲν, οἷον λειμῶνας, λιμένας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, χρόνους δὲ, οἷον ἔιρος, Θέρος· πρόσωπα δὲ, οἷον Ἱερέας, Θερσίτας καὶ τὰ τοιαῦτα· πανηγύρεις δὲ, ὡς Ηλαθίναια, Διονύσια, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς δρώμενα·

καὶ ὅλως περὶ πολλὰ τῷ προγυμνάσματι τούτῳ χρησόμεθα· διαφέρει δὲ καὶ κατ’ ἐκεῖνο τῆς διηγήσεως, ὅτι ἡ μὲν τὰ καθόλου, ἡ δὲ τὰ κατὰ μέρος ἔξετάζει· οἶν διηγήσεως μέν εἰσιν εἰπεῖν, ἐπολέμησαν Ἀθηναῖοι καὶ 5 Πελοποννήσιοι, ἐκφράσεως δὲ, ὅτι τοιᾶδε καὶ τοιᾶδε ἐπάτεροι παρασκευῇ ἐχρήσαντό, καὶ τῷδε τῷ τρόπῳ τῆς ὀπλίσεως· δεῖ δὲ ἡνίκα ἀν ἐκφράζομεν καὶ μάλιστα ἀγάλματα τυχὸν, ἡ εἰκόνας, ἡ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον, πειρᾶσθαι λογισμοὺς προστιθέναι τοῦ τοιοῦτος ἢ τοιοῦτε παρὰ τοῦ 10 γραφέως ἢ πλάστου σχήματος· οἶν τυχὸν, ἡ ὅτι ὁριζόμενον ἔγραψε διὰ τίνδε τὴν αὐτίαν, ἢ ἥδομενον, ἡ ἄλλο τι πάθος ἐροῦμεν συμβαίνον τῇ περὶ τοῦ ἐκφράζομένου ίστορίᾳ· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὄμοιώς πλεῖστα οἱ λογισμοὶ συντελοῦσιν εἰς ἐνάργειαν· ἀρξόμεθα δὲ ἀπὸ 15 τῶν πρώτων, καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ τελευταῖα ἥξομεν· οἶν εἰ ἄνθρωπον χαλκοῦν ἢ ἐν γραφαῖς, ἢ ὁπωδοῦν ἔχομεν ἐν τῇ ἐκφράσει ὑποκείμενον, ἀπὸ κεφαλῆς τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι βαδιοῦμεν ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος· οὕτω γάρ πανταχόθεν ἐμψυχος λόγος γίνεται· πέντε δ’ ὄντων τῶν 20 τοῦ λόγου μερῶν, ὡς πολλάκις εἴρηται, προοιμίου, διηγήσεως, λύσεως, ἐπιλόγου, γυμνάσει ἡμᾶς ἡ ἐκφρασίς πρὸς τὸ διηγηματικὸν μέρος, πλὴν ὅσον οὐ ψιλὴν ἀφύγησιν ποιουμένη, ἄλλὰ παραλαμβάνουσα τὰ ἐργαζόμενα τὴν ἐνέργειαν, καὶ ὑπ’ ὅψιν ἡμῖν ἄγοντα ταῦτα, περὶ 25 ᾧν εἰσιν οἱ λόγοι, καὶ μόνον οὐ θεατὰς εἶναι παρασκευάζοντα· τριῶν δὲ ὄντων εἰδῶν, τοῦ τε δικανικοῦ λέγω καὶ πανηγυρικοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ, ἐν πᾶσιν ἡ χρεία τοῦ προγυμνάσματος τούτου εὑρεθήσεται· καὶ γάρ συμβουλεύοντες ἀνάγκην ἔχομεν πολλάκις ἐκφράσαι τοῦτο, 30 περὶ οὗ ποιούμεθα τοὺς λόγους, ἵνα μᾶλλον πείσωμεν, καὶ κατηγοροῦντες ἢ ἀπολογούμενοι δεόμεθα τῆς ἐκ τοῦ φράζειν αὐξῆσεως· καὶ μέντοι καὶ ἐν πανηγυρικαῖς ὑποθέσεσιν ἴκανὸν τὴς ἐκφράσεως ἥδονὴν ἐμποιῆσαι τοῖς

ἐν θεάτροις καθημένοις· ἔστι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο τὸ προγύμνασμα τῶν ὡς μερῶν παραλαμβανομένων· οὐδὲν δὲ ἵσως ἀν κωλύοι καὶ ὡς ἀρκοῦσάν ποτε αὐτὴν πρὸς ὅλην ὑπόθεσιν ἐργάσασθαι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέντοι τῶν μερῶν ἔστι· φράσεως δὲ ποικίλης ἐν αὐτῇ δεόμεθα, 5 πρὸς γὰρ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν ἀρμόζειν δεῖ καὶ τὸ τῆς ἀπαγγελίας εἶδος, ἢ γλυκαίνοντας ἢ ἐκτραγῳδοῦντας τὰς συμφορὰς, ἢ ὅλως ἄλλο τι παριστάντας πάθος· ἔστι γὰρ ὅτε εὐθυμίαν μόνην ἐμποιῆσαι θέλομεν· ἔστι δὲ ὅτε δεινῶσαι τε καὶ αὐξῆσαι, ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ 10 περὶ τῆς παραπρεσβείας τὸ κατὰ τῶν Φωκαέων πάθος ὑπ' ὅψιν ἄγειν πειρᾶται διὰ τοῦ λόγου.

γ'. Περιηγεῖσθαι ἔστι τὸ προϊέναι τινὸς, καὶ δεινύειν αὐτῷ, ἢ μήπω τεθέαται· τὸν τοῦτο δὲ διαπραττόμενον καὶ περιηγητὴν φαμεν, καὶ Λουκιανὸς εἰςάγει 15 τὸν Μίκυλλόν τινι λέγοντα· περιήγησαι μοι τὰ ἐν Ἀιδου· καὶ τὸν ποιητὴν δὲ διὰ τοῦτο περιηγητὴν ὀνόμασαν, ὅτι διὰ τῶν αὐτοῦ λόγων ἀσανεὶ τὴν ὑφίλιον πᾶσαν περιūων πρὸ ήμῶν δείνυσι, ποταμοὺς, λίμνας καὶ χώρας, ἔθνη τε καὶ διαφόρους τῆς γῆς ποιότητας, καὶ ὁ 20 λόγος οὖν τῆς ἐκφράσεως περιηγηματικός ἔστι, κατὰ πάντα ἐοικὼς ἐκείνῳ, καὶ ὑπ' ὅψιν ἄγων ἐναργῶς τὸ δηλούμενον, ὡς ἄγε μὴ οὕτω τις ἐναργῶς ἐκφράσοι, διαμάρτοι αὐτῷ καὶ ὁ λόγος τοῦ τοιοῦδε ὀνόματος.

δ'. Ἐξέφρασε δηλονότι τὸν Εὐρυβάτην, τὸν τοῦ 25 Όδυσσεως θεράποντα, ἐν οἷς φησιν, γυρὸς ἐν ὥμοισιν· ἀπὸ νεφαλῆς δὲ ἄρχεσθαι καὶ ἔως ποδῶν ὀφεῖλει κατείναι ὁ ποιούμενος τὴν ἐκφρασιν, νῦν δὲ οὐ κατὰ τέχνην ἐξενήνεται διὰ τὸ μέτρον· ἐν μέντοι τῷ φοξὸς ἔην νεφαλῆν, χωλὸς δ' ἔτερον πόδα ἐντέχνως εἴρηται. 30

ε'. Συγγραφέα Λιφθόνιος τὸν Θουκυδίδην φησὶ κατὰ τὸ ἔξαιρετον, ὥσπερ καὶ ποιητὴν τὸν Ὁμηρόν φαμεν· καὶ τοι πολλῶν καὶ ἄλλων πειρηνότων, καὶ ώρητορα ὄμοι-

ως τὸν Αημοσθένην, οὐκ ὀλίγων γεγονότων φητόρων.
καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον καὶ πρὸ ἐκείνου, καὶ μετ' αὐτὸν.

ς'. Οὐ καλῶς, ὡς ἔοικεν, ὁ περίβολος τοῦ λιμένος
5 ἦν, οὐδὲ ἀντεῖχε πρὸς κυμάτων ἐπιφορὰς, εὐεπιδρομος
δὲ καὶ ταῖς πνοαῖς τῶν ἀνέμων καὶ τοῖς ὄφθιοις ἦν, ὡς
καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα ἐδήλου, καὶ διὰ τοῦτο χειμέριον αὐτὸν
ἐκάλεσεν.

ζ'. "Ωσπερ ἐπὶ τῶν προσώπων ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ πό-
10 δας προσήκει χωρεῖν ἐκφράζοντας, οὕτως ἐπὶ τῶν πρα-
γμάτων, φησὶ, δεῖ¹ λέγειν τὰ προγεγονότα, εἰτ' ἐκεῖν'
αὐτὰ τὰ ἐκφράζόμενα προτιθέναι, καὶ ἐπὶ τούτοις τὰ
ἀποβιθσόμενα. Ηράγματά φησιν εἰρήτην καὶ πόλεμον
καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἀποβαίνει.

15 θ'. Ἐὰν λειμῶνα ἐκφράσαι βούλῃ, τοῦ περιέχοντος
αὐτὸν τόπου πρότερον μνημονεύσεις, καὶ ἀρκούντως περὶ²
ἐκείνου εἰρηκὼς, ὅδῷ προβαίνων τὰ περὶ τοῦ χειμῶνος
ἐκφράσεις· ἐὰν δὲ περὶ τίνος ἡμέρας ἢ νυκτὸς τυχὸν ἐκ-
φράσαι δομηθῆς, ὡς πιγώδης τις ἦν, τῆς θερείας μη-
20 σθήσῃ πρότερον, καὶ διεξελθὼν ίσανῶς τὰ ἐκείνης, ἐπὶ
τὴν προκειμένην ἡμέραν ἢ νύκτα τῷ λόγῳ βαδιῆ.

ι. Οὐ² τὴν μάχην, φησὶ, μόνον ἐκφράζει, ἀλλὰ
μετὰ τοῦ περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τοῦ ὅπως ἐπράττετο ἔτι
ώρισατο καὶ περὶ τῆς νυκτὸς ὅπως εἶχε· διπλῇ τοίνυν
25 ἐκφρασίς ἐστι πρᾶγμα μὲν ἡ μάχη, καὶ δὲ ἡ νύξ.

ιά. Συντελέσει μὲν τῷ ὥιτοι πρὸς τὴν ἐκφρασιν
καὶ ὁ τεπειτὸς καὶ αὴ ἐπηρμένος, ἀλλὰ ἀνειμένος, καὶ
οἷον ἀναβεβλημένος χαρακτήρ, καὶ ἡ τῶν σχημάτων ποι-
κιλία, καὶ διὰ ταχέων ἐξ ἐτέρου εἰς ἄλλο μετάβασις· μά-
30 λισταὶ μέντοι τὸ μιμεῖσθαι τὰ ἐκφραζόμενα, ὅποια ἂν
καὶ εἴεν, ὡς φέρε γρυλίζειν, ἐὰν εἰπῆς περὶ χοίρων
βρέφους.

1 Mon. δή.

2 οὐ Mon. om.

ιθ'. Οὐ μᾶλλον αὗται, φησὶ, τὰς πόλεις τειχίζουσιν ἢ τειχίζονται καὶ περικλείονται τοῖς οἰκήμασιν· οἷον κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ἐξ ἵσου καὶ τειχίζουσι καὶ τειχίζονται.

ιγ'. *Η τῶν Αθηναίων ἀκρόπολις μεσίτης τῆς πόλεως ἡν*· ἡ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' ἀκρου τοῦ ἀστεος ἴσταται, ὥσπερ καὶ νῦν ἡ τῆς Μεγαλοπόλεως· φησὶν οὖν Ἀφρόνιος, ὅτι, ὥσπερ καὶ προσηγόρευται ἀκρα πόλεως, οὕτω καὶ εἴργαστο, ὡς εἶναι τὴν ἐτυμολογίαν ἀτεχνῶς ἀληθῆ· τῷ τε γάρ ὑπερανέχειν τοῦ λοιποῦ ἀστεος, 10 καὶ ἀκρως ἐφ' ὑψους ἰδρύσθαι, καὶ τῷ μὴ ἐπὶ μέσῃ, ὡς ἡ τῶν Αθηνῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκρας δεδομῆσθαι ἀκρόπολις ὠνομάσθη· οἰκειότερον οὖν αὕτη καὶ γνησιώτερον κληθείη ἀν ἀκρόπολις, ἢ ἡ τῶν Αθηναίων, ἐφ' ἣ φρονοῦσι καὶ ἐγκαλλωπίζονται Αθηναῖοι.

15

ιδ'. *Η προκειμένη τῇ ἀκροπόλει ἀτραπὸς πρὸς μὲν τοὺς ἐνοικοῦντας τῇ πόλει ὁδὸς ἐστι, πρὸς δὲ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν εἴσοδος, ὡς εἴ τις ὁρίσαιτο τὴν μὲν ὁδὸν ἐκ τοῦ ὁδεύειν ἐπὶ τὴν πόλιν κεκλησθαι, τὴν δὲ εἴσοδον ἐκ τοῦ εἰσιέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ἡκολούθησαν δὲ καὶ αἱ 20 κλίσεις, φησὶ, τῶν πραγμάτων καὶ ἄλλων καὶ ἄλλων ἔξηρέχθησαν· τῇ μὲν γάρ ὅρουμα ὁδὸς, τῇ δὲ εἴσοδος, καὶ τῇ μὲν ὁδῷ ἔξεστι ποδὶ προσελθεῖν καὶ ταῖς ἀμάξαις οὕσῃ βατῆ, τῇ δὲ εἰσόδῳ ἀναβάθμοι τὴν ἄνοδον διδόσιν ἀνεσπασμέναι, οἷον ἄγων φερόμεναι, καὶ ἀπὸ τοῦ 25 ἐλάττονος καὶ χαμαῖξήλου ἐπὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἀνώτερον ἄγονται καὶ ὑψοῦσαι· ἡ δὲ κλίμαξ αὕτη, φησὶ, μετεωρίζει μὴ λήγουσα τῶν βαθμίδων, πρὸν εἰς ἐκατὸν προελθεῖν· τοσαῦται γάρ εἰσιν εἰς τὸν τελειον ἀριθμὸν λήγουσαι καὶ πέρας ἀριθμοῦ ποιοῦσαι τελευτὴν, πρὸς ἑν- 30 τελές φέρουσαν μέτρον, αὐτὸν δηλαδὴ τὸν ἐκατὸν ἀριθμόν.*

ιε'. *Τὸ προπύλαιον, φησὶ, τέσσαρσιν ἐρείδεται καὶ*

ὑψοῦται κίοσιν, τὰς πανταχόθεν ἐκεῖσε φερούσας ὕδονς
εἰς μίαν συνάγον· μία γάρ τις ἦν ἡ δι' αὐτοῦ εἴσοδος·
ἄνωθεν δὲ τῶν κιόνων ἐπωκοδόμητό τις οἶκος, μιαρὸς
μὲν, πολλὰς δὲ προβαλλόμενος καὶ προτείνων καὶ δεικνὺς
5 κίονας καὶ τὴν χρόαν ἔξηλλαγμένας, τῷ δὲ κατασκευ-
άσματι τοῦ προπυλαίου κόσμον ἐμποιούσας.

ι᷄. "Οντα τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καλοῦμεν, οἵς θεω-
ρεῖται τόδε τὸ πᾶν, ἢ καὶ μεμίχθαι φασίν· εἰκὸς οὖν
πεπηγθαί τι περὶ τῷ κύκλῳ τῆς ὁροφῆς ὑπόμνημα καὶ
10 διδασκάλιον περὶ τῶν ὄντων, οἵα πολλὰ ἐν τοῖς λαμ-
προῖς ὁρῶμεν οἰκοδομήμασι· καὶ οἱ μὲν χερσαῖν, οἱ
δὲ θαλαττίν, οἱ δὲ ἀμφιβίων ζώων εἰκόνας γράφουσιν,
ἄλλοι τῶν παλαιῶν ιστορίας, ἄλλοι προγράμματα καὶ
σοφῶν τινῶν βιωτελῆ παραγγέλματα· τυχὸν οὖν καὶ
15 παρὰ τῷ κύκλῳ τοῦ ὅηθέντος οἰκήματος ἐπέπικτό τι
πινάκιον, φῶ διδασκάλιον τῶν στοιχείων ἐνειρέσετο, πό-
νημα τῶν περὶ φύσεως τῶν ὄντων φιλοσοφησάντων, οἵς
ἐπλούτει τηνικαῦτα Ἀλεξάνδρεια. ὅτι δὲ πλῆθος αὐτῇ
φιλοσόφων καὶ ὥντόρων ἐνώκει, καὶ τοῖς λόγοις, εἴπερ
20 ἄλλῳ τῷ, πολλοῖς εὐθηνούμενῃ³ τῶν καλῶν μᾶλλον
ἐκαλλωπίζετο, παντὶ που δῆλόν ἐστι.

ι᷄. Τετράπλευρον ἔγουν τετράγωνον, φησὶ, τὸ σχῆ-
μα τοῦ οἰκήματος ἦν, ὅπερ καὶ πλαίσιον ὀνομάζονται·
τὸ γὰρ πλαίσιον πλινθίον ἐστὶ τετράπλευρον, τὸ εἰς χώ-
25 ρους ἵσους, τὸ ισόμετρον δῆλοι· ἵσαι, φησὶν, αἱ παρ'
ἐκατέρων πλευραὶ κατὰ τὸ διάχωρον ἥσαν.

ι᷄. Στοά ἐστιν, ὅπερ Ὁμηρος ποτὲ μὲν αἴθουσαν,
ποτὲ δὲ πρόδρομον ὀνομάζει· αἴθουσαν μὲν διὰ τὸ ὑπὸ⁴
τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος αἴθεσθαι, πρόδρομον δὲ διὰ τὸ πρὸ⁵
τῶν δομάτων μεμηχανῆσθαι· ἔστι γὰρ στέγη περίστυλος,
ὅλιγῳ τοῦ αἰθρίου προδιαλλάττουσα· τὸ δὲ μέτρον αὐ-

³ Mon. εὐθηνούμενη.

ταῖς, δηλαδὴ ταῖς κιοστὶ, μεθ’ ὃ πλέον οὐκ ἔστι λαβεῖν, ὃ
ἢ τὸ ἐκατὸν εἶναι δῆλοι διὰ τὸ τοῦ ἀριθμοῦ τέλειον
καὶ τὸ αὐθις ἀναποδίζειν ἡμᾶς καὶ μὴ προβαίνειν ἀρι-
θμοῦντας ἢ τὸ πλῆθος αἰρίττεται, ὑπὲρ ἀριθμὸν αὐτὰς
φάσκων εἶναι· ὅρα δὲ πῶς θηλυκῶς δι’ ὅλου λαμβάνει 5
τὸ ὄνομα τῆς κιονος· καὶ ιστέον, ὅτι καὶ ἀρσενικῶς πολ-
λοῖς εἴληπται· αὐτίκα τὸ, πρὸς κιοναὶ μακρὸν⁴ ἐρείσας,
καὶ μακροὺς ὑποστήριγμα κιονας φέρει.

ιθ'. Ἀκόλουθοι καὶ ὅμοιοι σχήματι τῷ οἰκήματι αἱ
στοι, καὶ ἐπεὶ ἐκεῖνο τετράπλευρον, ἐγκάρδιαι πάντως 10
κακεῖναι ἐν τῷ ἐτέρῳ τῇ ἐτέρᾳ συνάπτεσθαι· καὶ αἱ
κιονες δὲ κατὰ τὰς ἐφαρμογὰς διπλαῖς ἀρχὴν ἢ τελευτὴν
ἐκάτεροι διδοῦσαι.

κ'. Σηκοὺς⁵ τὰ οἰκήματα ως ἵερὰ λέγει· τὸ δὲ πό-
λιν ἀπασαν εἰς ἔξονσίαν τῆς σοφίας ἐπαίρουσιν οὐκ ἄλλο· 15
λην πόλιν δῆλοι, ἀλλὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῖς⁶ πολίταις,
φησὶν, ἐδίδοτο ἐπ’ ἔξονσίας χρῆσθαι ταῖς ἐναποθέτοις
βιβλοῖς εἰς τὸ διδάσκεσθαι.

κά. Ἀλλο δημιούργημα ἄλλως ἦν κατεσκευασμένον·
ό δὲ Ηερσεὺς τὴν Μέδουσαν ἀνείλε, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ 20
τὸν μῦθον οὐκ ὀλίγοις ἀνδραγαθήμασιν ἥριστευσεν.

κβ'. Κιον τις ἴστατο μεγίστη, ἦν πρώτην ἐώδων οἵ
τε διὰ Θαλάττης προσιόντες, καὶ τοῖς αἰγιαλοῖς καταί-
ροντες· οἵ τε διὰ τῆς ἐκεῖσε ἀφικνούμενοι· δῆλον οὖν
ἐποίει τὸν χῶρον· καὶ προβάς τις, φησὶν, οὕπω ἔγρω 25
οἱ πρόεισιν, πρὸν ἀν τῇ κιον προσχοίη. σημεῖον οὖν αὐ-
τὴν τῶν ὄδων οἵ τε προσιόντες, ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ ἔξιόν-
τες ἐποιοῦντο, ως περιμετῆ γίνεσθαι τὴν πόλιν δι’ ἐκεί-
νης τῶν κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν.

κγ'. Ιοχὼς τὰς προτομὰς καὶ γλυπτὰς, τὰ διάκενα 30

4 Μον. μικρόν. — Od. 9, 29. 5 Μον. διπλαῖ. Par. 2.
διπλοῦν. 6 Par. 2. δοκούς. 7 Par. 2. τοὺς πολίτας.

καὶ κοιλώματα τὰ ἐν ταῖς κεφαλίσι τῶν κιόνων λέγει, ἐν αἷς εἰώθασιν οἱ λιθοξόοι ζῶα λαξεύειν τινά· εἰκὸς δὲ καὶ τῶν στοιχείων ἐμφάσεις καὶ εἴδωλα γῆς, ἀέρος, πυρός, ὕδατος· ταῦτα γάρ τὰ ὅντα ἐν ταῖς κεφαλίσι λελα-
5 ξεῦσθαι.

κδ. Ὁρισμένος ὁ ἀριθμὸς ἦν τῶν πάλαι θεῶν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν, ἄτε πλεῖον ἢ ἔχοην δεισιδαιμοσι. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν γοῦν ἐκεῖναι αἱ πύλαι τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν τῇ ἀκροπόλει δεδημιούργηνται· καὶ ἐκάστη αὐτῶν τῷ ὀνό-
10 ματι ἐκέλητο τοῦ θεοῦ, ὃ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀφωσίωτο.

κέ. Οἱ Πεισιστρατίδαι, οἵ εἰσιν οἱ ἐκ Πεισιστράτου τὸ γένος ἔλκοντες, πηγὴν ἰδρύσαντο θερμὸν ὑδωρ ἀνιεῖ-
σαν καὶ διειδὲς κάλλει καὶ μεγέθει διάφορον· φησὶν οὖν,
ώς ἡ ἐν τῷ ἴερῷ καὶ τῇ ἀκροπόλει πηγὴ ἀμεινον εἶχε
15 τῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν κατὰ τὰ προλεχθέντα πάντα.

κζ'. Ἀναγέγραπται καὶ ὁ τῶν δημιουργῶν τῆς ἀκρο-
πόλεως ἀριθμὸς, εἰς δώδεκα ὅλους περιστάμενος· καὶ τῷ ἀριθμῷ δὲ καὶ τῷ ἀξιώματι τῶν ἰδρυκότων τὸ τί-
μιον δέδοται τῷ δομήματι.

20 κζ'. Τὸ⁸ τῇ μὲν, τῇ δὲ τινὲς ἡρμήνευσαν, ὅτι τῇ μὲν περὶ τῆς Ἀλεξανδρείας λέγει, ἢ καὶ τὸ στάδιον προσάπτει· τὸ δὲ τῇ δὲ, τῇ Ἀθηνᾶ· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· τοῦτο δὲ εἰπεῖν βούλεται, ὅτι τῷ κατιόντι τῆς ἀκρο-
πόλεως τῇ μὲν λαιᾷ τυχὸν ὄμαλὸς διαδέχεται χῶρος καὶ
25 ἐοικὼς σταδίῳ, καὶ οὕτω καλούμενος· τῇ δὲ δεξιᾷ ἔτε-
ρος διηρημένος μὲν πρὸς ὄμοια, ἥττων δὲ τῷ μεγέθει.

Cap.

---

8 Par. 2. Τοῦ τῇ μέν. Mon. οὐ τῇ μέν. scripsi τὸ τῇ μέν.

C a p. XIII.

ΟΡΟΣ ΘΕΣΕΩΣ.

ά. Παρηκται ἀπὸ τοῦ τίθημι· ἔστι δὲ θέσις ὑποκειμένου τινὸς πράγματος ζήτησις.

β. Παρέπεται τῇ θέσει πέντε· ὅρος, διαιροφά, σύγχρισις πρὸς τὸν τόπον, εἶδος καὶ διαιρέσις. ὅρος· θέσις 5 ἔστιν ἐπίσκεψίς τινος πράγματος θεωρουμένου, ἀμοιροῦσα πάσης ἴδικῆς περιστάσεως· διαιροφά· τῶν θέσεων αἱ μὲν πολιτικαὶ, αἱ ὑποκειμέναι ταῖς κοιναῖς ἐννοοῖσις, αἱ παρὰ τισιν ὄνομαζόμεναι πρακτικαὶ· αἱ δὲ οὐ, ὅσαι οἰκεῖαι τινος ἐπιστήμης, αἱ καὶ θεωρητικαί· σύγχρισις 10 πρὸς τὸν κοινὸν τόπον· διαιρέσις δὲ τόπου ἡ θέσις· τόπος μὲν γάρ ἔστιν ὅμολογουμένου πράγματος αὐξῆσις, ἡ δὲ θέσις ὑποκειμένου πράγματος ζήτησις· τῶν δὲ θέσεων αἱ μὲν ἀπλαῖ, αἱ δὲ κατὰ τὸ πρός τι λαμβάνονται· αἱ δὲ διπλαῖ νομίζονται, οἷον εἰ ἀθλητέον, εἰ γε- 15 ωργητέον· διαιρέσις· διαιροῦνται δὲ τοῖς τελικοῖς κεφαλαῖσις, ἐπὶ δὲ τελευτῆς αἱ προτροπαὶ καὶ τὰ κοινὰ ἔθη τῶν ἀνθρώπων.

γ'. Ηερὶ τῆς διαιρέσεως τῇ καλουμένῃ θέσει πολλὴ τοῖς τεχνογράφοις γέγονεν ἀμφισβήτησις· ἀλλ' ἡμεῖς 20 πρότερον τί ἔστι θέσις εἰπόντες τότε τῆς διαιρέσεως ἀγρόμενα· θέσις τοίνυν ἔστι πρᾶγμα, λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, ἄνευ προσώπων ὕρισμένων καὶ πάσης ἐτέρας περιστάσεως· εἴρηται δὲ λογικὴν ἐπίσκεψιν ἐπιδεχόμενον, οὐχ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα ἄνευ λόγου ἐπισκεπτόμενα, ἀλλ' 25 ὅτι τοῦτο περὶ μόνην τὴν ἐξέτασιν εἴληπται τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου, καὶ οὐδὲ μίαν ἔχει περίστασιν ἐτέραν· ἐπεὶ προστεθείσης περιστάσεως τελεία ὑπόθεσις γίνεται· ταῦτη γάρ τοι καὶ διαιρέσις τῆς ὑποθέσεως ἡ θέσις, ὅτι ἡ μὲν ἄνευ περιστάσεως, ἡ δὲ μετὰ περιστάσεως συνίστα- 30 ται. οἷον θέσις ἔστιν· εἰ γαμητέον· ἐνταῦθα αὐτὸν καθ'

έαυτὸ τὸ πρᾶγμα ζητοῦμεν, οὐ ζητοῦντες, εἰ τόνδε δεῖ γαμεῖν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνον, εἰ τὸ πρᾶγμα ἀγαθὸν, ἢ μὴ τοιοῦτον· εἰ μέντοι γέ θελήσουμεν τυχὸν ἀναπλάσαι, ὅτι ἔχων τις τρεῖς παῖδας τούτους ἀποβαλὼν
 5 βουλεύεται τὴν γυναικα οὐκ οὖσαν ἔτι τεκνοποιὸν ἀποπέμψας ἐτέραν γῆμαι, ὑπόθεσις γίνεται· τοῦτο δὲ τὸ προγύμνασμά ἐστι μὲν τοῦ συμβουλευτικοῦ εἴδους, διαιρεῖται δὲ κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς τεχνογράφους τοῖς πανηγυρικοῖς κειματοῖς· οὐ λέληθε γάρ με, ὅτι ἔτεροι καὶ ἐτέροις
 10 τισὶν ἐχοήσαντο κειματοῖς, οἱ μὲν τοῖς τελικοῖς καλούμενοις, τινὲς δὲ καὶ ἄλλοις, κενὰ αὐτοῖς ὀνόματα περιθέντες, περὶ ὃν ἵστεον, λέγω δὲ τῶν τοῖς κενοῖς ὀνόμασι χρησαμένων, ὅτι πάντα ἐκεῖνα, τὰ ὡς κενὰ κειμάται παρά τινιν ὀνομαζόμενα ἐνθυμήματά ἐστι, συνίσταντο
 15 τὸ ἐν τῷ πράγματι χρήσιμον· οἷον ὃ λέγουσι κατὰ φύσιν ἢ κατὰ νόμον, ἢ κατὰ ἔθος, ἢ κατὰ τὸ ὄσιον τὸ περὶ τοὺς τελευτήσαντας, ἢ ὄσιον τὸ περὶ τὴν πατρίδα· τοιαῦτα γάρ τινα κειμάται ἐξευρίκασι· δῶμεν οὖν εἶναι τὴν ἐξέτασιν ἡμῖν, περὶ τοῦ εἰ γαμητέον· ἐνταῦθα τοῖς νυν, εἰ ἀρξαίμεθα εἰ κατὰ φύσιν τὸ πρᾶγμα ζητεῖν, εἰ κατ’ ἔθος, εἰ κατὰ νόμον, εἰ ὄσιον περὶ τὴν πατρίδα, εἰ ὄσιον περὶ προγόνους, τί ἄλλο ζητοῦμεν, ἢ ὅσα ἂν ἀγαθὰ ἐκ τοῦ γάμου γένοιτο, ἀπερ ἂν εἴη ἐνθυμήματα τῶν ἐγκωμιαστικῶν κειματίων ἐνός· εἰ δὲ ζητοίμεν, τί-
 20 νες οἱ εὐρόντες πρῶτοι καὶ χοησάμενοι, τί ἔτερον ἢ ἐροῦμεν ἐνθυμήματα, ὅπερ ἀντὶ τοῦ γένους παραληφόμεθα· ὥστε μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν οἱ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς αὐτὸν διαιροῦντες κειματοῖς, ἵνα ἢ μὲν τὸ προγύμνασμα εἴδους συμβουλευτικοῦ, ὥλης δὲ πανηγυρικῆς καὶ διαιρέσεως. καὶ γὰρ ἐν αὐταῖς ταῖς τελείαις κατὰ συμβουλὴν ὑποθέσεσιν ἢ προτρέποντες δι’ ἐπαίνων ἢ ψόγων αὐτὸν κατασκευάζειν εἰώθαμεν. ὥστε μοι καὶ ἐνταῦθα ἐπαινετοὶ δοκοῦσιν οἱ οὕτω διαιροῦντες· παραλαμβανέσθω οὖν

καὶ ἐν αὐτῇ προοίμιον ἐν ᾧ δύο ἦ καὶ πλείονα τῆς χρείας τῷ λέγοντι τὸ μέτρον ὁριζούσης, ἢ σύστασιν ἢ διαβολὴν ἔχοντος τοῦ πράγματος, ἢ ἄλλο τι κατασκευάζοντος, ἣν ἐν προοίμιοις εἰώθασιν οἱ ὄγκορες ποιεῖν· μετὰ δὲ ταῦτα ἴεραι δεῖ ἐπὶ τὰ ἀπὸ τοῦ γένους· παραληψόμεθα δ' ἐν 5 αὐτοῖς ἐν τάξει προγόρων τοὺς εὑρόντας καὶ πρώτως χρησαμένους ἢ θεοὺς ἢ ἀνθρώπους· μετὰ δὲ ταῦτα ἀντὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τάξομεν τὰ περὶ τὴν ἀσκησιν τοῦ πράγματος γινόμενα· ἀντὶ δὲ πράξεων τὰς ἐξ αὐτοῦ ὀφελείας, καὶ οὕτω πλατυνοῦμεν τὴν ἐργασίαν· διαφέρει δὲ 10 ἡ ἐνταῦθα πανηγυρικὴ διαίρεσις τῆς τοῦ ἐγκωμίου διαιρέσεως, ὅτι ἐν ἐκείνῳ μὲν ἀντίθεσις οὐκ ἔμπιπτει, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἵσαζούσης ὑλῆς, ἐνταῦθα δὲ πάντως ἔμπεσεῖται ἀντίθεσις, ἔχονσα μὲν ἐξέτασιν τῶν συμβανόντων τε καὶ παρεπομένων τῷ πράγματι κακῶν· λνομένη δὲ παρα- 15 δειγματικῶς καὶ ἐνθυμηματικῶς. παρακολουθηκῶς μὲν ἐκ τῶν ἐτέροις πράγμασι παρακολουθούντων κακῶν, οὐκ ὅντων δ' ἵνα τῶν ἀποτρέπειν τοὺς θέλοντας ἐπ' αὐτὰ ἴεραι, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἀγαθοῖς πλείσι μᾶλλον ἢ τοῖς κακοῖς προσέχοντας· ἐνθυμηματικῶς δὲ, ἐκ τῶν ἀπο- 20 δειξεων τῶν δεικνυούσων καὶ ἐν αὐτῷ τὰ ἐπόμενα καλὰ τοῖς ἄκρον καταρθωκόσιν· οἷον τυχὸν, εἰ γαμητέον, μετὰ τὸ εἰπεῖν πόσα ἐκ γάμων γίνονται ἀγαθὰ, τικτομένων ἐτέρων τῶν εἰς πλῆθος αὐξόντων, εἰ τύχοι, ἵδια καὶ ποιηῆ τὰς πόλεις, καὶ παρασκευαζόντων τοὺς τρόπους 25 διαφόρους τὴν εὔνοιαν ἐπιδειξομένους, καὶ μετὰ τὸ δεῖξαι, ὅτι καὶ τοῖς γένεσιν ἡ διαδυχὴ σώζεται, καὶ ὅτι πένητες τεχθήσονται οἱ γηροβιοσκήσοντες πλουσίοις· οἱ τὰς οὐσίας φυλάξαντες καὶ μετὰ πολλὰ τοιαῦτα τὰ θετικὰ καλούμενα ἀντιθίσομεν, τὰς μοιχείας τε καὶ τὰς 30 τῶν παιδῶν ἀποθολὰς, αἴτινες λυθήσονται ἐκ ταναγρῶν μὲν τῶν οὐκ εἰρξασῶν τοὺς πλέοντας, αἴχμῶν δὲ καὶ ὅμβρῶν τῶν οὐ κωλυσάντων γεωργίας, ἐπαγομένων τούτοις

καὶ ἐπὶ τῶν παιδων ἀριστείας στεφάνων, εἰκόνων, σιτήσεων, εὐκλείας ὅλως· καὶ πάντων τῶν δεικνύντων εὐδαιμονα τοῖς μὴ ἐναντίας πειραθεῖσι¹ τύχης τὸν βίον ἀπαντα· τοῦ δὲ κοινοῦ τόπου διαφέρει· καὶ γὰρ ἐκεὶ αὕξησίς ἔστι πράγματος, καὶ κατὰ τοῦτο ἔστι τις αὐτοῖς κοινωνία· διαφέρει οὖν, ὅτι ἐν μὲν ἐκείνοις ὄμοιογόμενόν ἔστι τὸ πράγμα, περὶ οὗ οἱ λόγοι, ἐνταῦθα δὲ ἀμφισβητούμενον, διόπερ καὶ ἀπερ ἐπαινέσομεν, διαβάλλειν οὐ κωλυθῆσόμεθα. καὶ ἐν ἐκείνῳ μὲν δικαστῶν ψῆφον ἐκινοῦμεν, ἐνταῦθα δὲ ὡς βουλῆς οὕσης μόνης καὶ οὐδενὸς ἀκολούθουντος κακοῦ περὶ δικαστῶν τὴν ἔξετασιν ποιησόμεθα· κἀκεὶ μὲν καὶ πρόσωπον καὶ τὸ ἀμαρτῆσαι ὑπόκειται· ἐνταῦθα δὲ ἀπεριστατος ἡ τοῦ πράγματος ὑπάρχει ξήτησις μόνου. πολλὴ δὲ ἡ τοῦ προγυμνάσματος¹⁵ τούτου χρῆσις, καὶ πρὸς πολλὰ ὠφελίμος· εἴγε τέως μὲν τῶν δύο εἰδῶν τῆς ὁγιορικῆς, τοῦ τε ἐγκωμιαστικοῦ λέγω καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, τὴν μελέτην ἔχει. πάντων δὲ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἔστι δεκτική, προσιμίων τε λέγω καὶ διηγήσεων· τῶν ἐν τῇ ἔξετάσει τε λέγω τῶν ἀγαθῶν²⁰ τῶν περὶ τὸ προκείμενον πρᾶγμα, καὶ ἀντιθέσεων καὶ λύσεων, οἵς δεῖ τοὺς ἐπιλόγους ἐπεσθαι, καθολικὰς συμβουλὰς ἔχοντας καὶ παρακλήσεις ἐπὶ τὸ προκείμενον, ἵνα ἐξ τούτου τὸ τῆς συμβουλῆς ἴδιον διασώζοιτο· ἔστι δὲ καὶ αὕτη τῶν ὡς μερῶν παραλαμβανομένων μόνον·²⁵ ὅλην γὰρ οὐκ εἰκός γενέσθαι τὴν θέσιν τὴν οὗσαν ἀπεριστατον, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τῶν τελείων ὑποθέσεων ἐλαττονμένην· πλὴν εἰ μὴ εἴπῃ τις εἶναι ὅλην, διὰ τὸ πάντα τὰ μέρη τοῦ λόγουν ὑποδέχεσθαι. Τῶν δὲ θέσεων αἱ μὲν εἰσι φυσικαὶ, οἷον εἰ σφαιροειδῆς ὁ οὐρανος, ἢ εἴ τις ἐτέρᾳ τοιαύτῃ θειοτέραν ἔχουσα ξήτησιν· αἱ δὲ πολιτικαὶ, οἷον ἡ ἔξετασθεῖσα· ἀλλὰ τῆς μὲν τῶν φυσικῶν

¹ Μον. περιθεῖσι. scr. πειραθεῖσι.

διαιρέσεως φροντιοῦσιν οἱ περὶ φιλοσοφίαν διατρίβοντες· ἡ δὲ τῶν πολιτικῶν διαιρέσεις δεδῆλωται.

δ'. Ἐπειδὴ τοῦ λόγου ὁ μὲν ἐστιν ἐνδιάθετος, ὁ δὲ προφορικὸς, καὶ τοῦ προφορικοῦ ὁ μὲν θεωρητικὸς, ὁ δὲ πρακτικὸς, καὶ τοῦ θεωρητικοῦ διαιρέσις εἰς τρία γί- 5 νεται, θέσιν, ἐγκώμιον καὶ ψόγον, ἀναγκαῖον φήμημεν ἐν τῷ περὶ θέσεως καὶ περὶ λόγου διαλαβεῖν, οὗ κατὰ ὑποδιαιρέσιν ἡ θέσις ἐγένετο, ὡς ἡδη δεδηλώκαμεν, περὶ μὲν τοῦ καθόλου λόγου οὐδεὶς λόγος κ. τ. λ. Vol. VII. p. 1, 11. — p. 2, 6. Ὁ δὲ προφορικὸς οὕτως ὄριζεται· δή- 10 λωσις ἀνθρώπου διανοίας διὰ φωνῆς· τὸ δὲ διὰ φωνῆς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ ἐνδιαθέτου· εἶτα ἐπειδὴ κοινὸς ὁ λόγος· ὁ μὲν προφορικὸς ὁ πάντων, ὁ δὲ διὰ μελέτης καὶ γνώσεως τεχνικῆς· τοῦτον τὸν λόγον ὑποδιαιροῦμεν εἰς δύο, εἰς θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν· ὅρος δὲ τοῦ θεω- 15 ρητικοῦ οὗτος· λόγος ἐπὶ πρᾶξει θεωρίαν διαδεχομένη λεγόμενος· ὑποδιαιρεῖται δὲ ὁ θεωρητικὸς εἰς τρία· εἰς θέσιν, εἰς ἐγκώμιον καὶ ψόγον· θέσις οὖν ἐστι διάσκεψις λογικὴ τέλος ἔχουσα τὴν θεωρίαν· ἐγκώμιον δὲ ὄμολο- γουμένων καὶ ἡν αὕτησις· θεωρητικὴ δὲ λέγεται, ἐπειδὴ 20 μέχοι γνώσεως ἔστικεν. ὁ δὲ πρακτικὸς εἰς δύο διαιρεῖται, εἰς συμβουλευτικὸν καὶ δικανικόν· καὶ τὸ μὲν συμ- βουλευτικὸν οὕτως· λόγος προτρεπτικὸς κέρδοντς ἐνεκα ἦ ἀσφαλείας· τὸ δὲ δικανικὸν ἔντησις πολιτικὴ τέλος ἔχου- 25 σα τὴν τιμωρίαν· τὸν δὲ λόγον διεῖλον οἱ μὲν Ηεριπατη- τικοὶ εἰς πέντε· εἰς εὐκτικόν·

Λѣ γὰρ ² Κεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναῖη καὶ Ἀπολλον· προετακτικόν·

Βάσις ³ ἱστι ⁷ Ιρι ταχεῖα. ³

Ἐρωτηματικήν·

30

Ηῶς δ' αἱ τῶν ἄλλων Τρούων φυλακαι τε καὶ εὐραι; ⁴

² Il. η, 132. ³ Il. 9, 399. ⁴ καὶ εὐραὶ Μον. om., addidi ex Il. x, 108.

ἀποφαντικόν·

Πλιόθεν ⁵ με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσε,
κλητικόν·

Δεῦρο ⁶ πάροιθ' ἐλθοῦσα, φίλον τέκος, ὥσεν ἔμοιο·
5 οἱ δὲ Στωϊκοὶ προετιθέασι τούτοις πυσματικὸν καὶ ἐπα-
πορητικόν· πυσματικὸν μὲν,

Πῶς δεῦρο ⁷ ἥλθες, Ὁδυσσεῦ, τίς δὲ σε ⁷ ἔχος δαίμονα.
καὶ λοιπὸν ἀρχεσθαι διηγεῖσθαι τὰ συμβάντα· ἐπαπορη-
τικόν δέ·

10 Διος ποτ' ἥλθε τί ποτ' ἀγγέλλων ⁸ ὕρα·

Φανμαστικὸν, ὡς ἀγαθὰ φρένες ἐσθλῶν, ἐπωμοτικὸν, ⁹
Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον·

διασαφητικόν·

"Ηιομεν, ¹⁰ ὃς ἐκέλευες, μὴν δογμὰ, ¹¹ φαιδιμός Ὁδυσσεῦ·

15 καὶ τελευταῖον ὑποθετικόν·

Εἶπερ ¹² γὰρ καὶ ἐθέλοιμεν Ἀχαιοί τε Τρῷές τε.
τούτων δὲ οἱ Περιπατητικοὶ τὸν μὲν πυσματικὸν καὶ ἐπα-
πορητικὸν ἐπὶ τὸν ἐρωτηματικὸν ἀνάγουσιν· οὐδὲν γὰρ
τὸ διάφορον πυσματικὸν τε καὶ ἐπαπορητικὸν πρὸς ἐρω-
20 τηματικὸν, εἰ μὴ ὅσον ὁ μὲν ἐρωτηματικὸς συντομώτε-
ρος τοῦ πυσματικοῦ· ὁ δὲ ἐπαπορητικὸς πρὸς αὐτὸν τὸν
ἐπαποροῦντα, οὐ πρὸς ἔτερον, ὡς ὁ ἐρωτηματικός. τοὺς
δὲ λοιποὺς ὑπὸ τὸν ἀποφαντικὸν ἀνάγουσι, καθὸ ἐνδέχε-
ται τούτων ἔκαστον καὶ ψευδῆ εἶναι καὶ ἀληθῆ· οὐδὲν
25 ἔτερόν ἐστιν ὁ ἀποφαντικὸς ἢ λόγος ἐνδεχόμενος καὶ
ψευδῆς εἶναι καὶ ἀληθῆς.

έ. "Ορος λόγου· ὁ λόγος ἐστὶν ἔννοια ἀνθρωπίνη,
καθ' ἥν τό τι λογίζεθαι καὶ δηλοῦν ἡμῖν ἐκ προφορᾶς
ἐγγίγνεται· ἄλλοι δὲ συντόμως ὠρίσαντο· λόγος ἐστὶν ἀν-

5 Od. *i*, 39. 6 Il. *γ*, 162. 7 Mon. δέ *σ*. Od. *κ*, 64.
8 Mon. ἀγγέλων. cfr. T. VII. p. 4. 9 Mon. ἐπωμοτικόν. —
Il. *α*, 234. 10 Par. κίθαρεν. Mon. ἥιομεν. 11 Par. μὴν
δογμῶν. — Od. *κ*, 251. 12 Il. *β*, 123.

θρώπου γνώρισμα· ἄλλοι δὲ ἄλλως· λόγος ἐστὶ δῶρον μὲν θεῶν, ἀνθρώπων δὲ γνώρισμα· ἄλλοι δὲ οὐτως· λόγος ἐστὶ διάχοισις ποιότητος ψυχῶν, καθ' ἥν. αἱ τῆς ψυχῆς παραγίγνονται ἐνέργειαι. δρισμὸς προφορικοῦ οὗτος· δήλωσις ἀνθρώπου προφορᾶς· ἐπεὶ δὲ πᾶς δρισμὸς ἐκ γένους λαμβάνεται καὶ συστατικῶν διαφορῶν καὶ ἴδιότητος, γένους μὲν, ἀφ' οὗ τέμνεται τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ δρισμὸς, διαφορᾶς δὲ τῆς ἀφιστώσης ἀπὸ τῶν ὅμοιων, ἴδιότητος δὲ τῆς μηνούσης τὸ ἴδιον τοῦ προκειμένου πράγματος· καὶ οὗτος δηλαδὴ πάντες ταῦτα ἔχει· γένος 10 μὲν ἐν αὐτῷ ἡ δήλωσις, καὶ ἐπειδὴ ἐστὶ δηλοῦν καὶ ἄλογον, ὡς ὁ κίνητος φέρει δι' ὑλακῆς, πρόσκειται διαφορὰ τὸ ἀνθρώπου πάλιν, ἐπεὶ ἐστὶ καὶ ἀνθρώπων διὰ νεύματος δηλοῦν, προσετέθη τὸ ἴδιον, οἷον τὸ διὰ προφορᾶς· τὰ γὰρ νεύματα οὐ προφέρεται, ἀλλὰ δείκνυνται· ὁ 15 δὲ ἐνδιάθετος οὗτος· ἔξις ψυχῆς ἀνθρώπου, καθ' ἥν λογικοὶ ἐσμεν· γένος, ἔξις, πᾶν γὰρ οὗτον ἔχει τινὰ ψυχῆς ἔξιν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ σώματός ἐστιν ἔξις, οἷον ἵσχυος εἰδος, προσετέθη διαφορὰ τὸ ψυχῆς· καὶ ἐπειδὴ πάλιν καὶ τὰ ἄλογα ἔχει ψυχῆς ἔξιν, ὥσπερ θυμικὸν μὲν ὁ 20 λέων, καὶ ὁ ὄνος νωμῆς, προσετέθη τὸ ἴδιον, τὸ καὶ θόλοι λογικοὶ ἐσμεν. Μία θεωρητικὰ θέσεις φιλοσόφοις ἀνείνται· ἐκεῖνοι γὰρ τὰ περὶ φύσεως ἔξετάζονται· οἷον ὅτι σημαδοειδῆς ὁ οὐρανὸς, καὶ ὅτι κόσμοι πολλοὶ, καὶ τὰ τοιαῦτα λογικὴν δὲ ἐπίσκεψιν εἶπεν ὁ Ἀριθόνιος, ἐπειδὴ 25 ἐστὶ καὶ πραγματικὴ τὸ γὰρ θεῖον εἶναι ἐν τῇ γῇ ἡ ἀλλαχοῦ, πρᾶγμά ἐστιν.

Σ'. Εἰν τε εἴπω, εἰ γαμητέον, ἀπερίστατόν ἐστιν· οὔτε γὰρ ἐν τι τῶν περιστατικῶν ἔχει· θέσεις τοίνυν ἐστίν· ἐν δὲ τῇ θέσει προστεθῆ τῶν τοιούτων ἐν, πρόσωπον 30 ἡ πρᾶγμα ἡ χρόνος ἡ τόπος ἡ τρόπος ἡ αἵτια, ἵποθεσίς ἀπηρτισμένη γίνεται· εἴσῃ δὲ αὐτὸ τοῦ Ἀριθονίου παράδειγμα ἐπελθών.

ζ'. Ως ἔχει τὸ ἐπὶ τοῦ παραδείγματος· μετὰ γὰρ τὸν ἔφροδον εὐθὺς ἀντίθεσις καὶ λύσις εὑρίσκεται· καὶ φησὶν, ἀλλὰ ὁ γάμος συμφορῶν αἴτιος· τοῦτο ἡ ἀντίθεσις· τύχης μοι δοκεῖς οὐ τοῦ γάμου κατηγορεῖν· τοῦτο ἡ λύσις.

ΘΕΣΙΣ ΕΙ ΓΑΜΠΤΕΟΝ.

η. Οὐ μόνον γὰρ, φησὶν, ἐξ οὐρανοῦ ὁ γάμος ἐνήνεκται, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἐπλήρωσε τῶν θεῶν· γάμῳ γὰρ Λιὸς καὶ Ἡρας ὁ Ἄρταστος, καὶ ἑτέρων ἄλλοις· καὶ γέγονε πατὴρ τῶν θεῶν ὁ γάμος, δι' ᾧ τὸ πατρὸς ὄνομα δέδοται, δηλονότι δι' ᾧ τὸ εἶναι πρόσεστι τοῖς βροτοῖς καὶ τὸ παιδας εἰς τὸν βίον παράγειν, καὶ πατράσιν ὑπ' ἐκείνων πεκλῆσθαι· ἀλλὰ τοὺς μὲν θεοὺς, φησὶν, ἐνεγκὼν, ὁ ἐστὶ παράγων καὶ ὑποστήσας, 15 εἶασεν αὐτοὺς ἀϊδίους εἶναι καὶ ἀκηράτους, καὶ τηρεῖν τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀθάνατον. ἐξ οὐρανοῦ δὲ τῇ γῇ προσφοιτήσας τοῖς οὖσι τὴν γένεσιν ἐδωρήσατο· καὶ παρενεγκὼν φύσεις, αἱ μένειν οὐ δύνανται, ταῖς διαδοχαῖς αὐταῖς ἐσοφίσατο τὸ ἀϊδιον· ᾧ μία καὶ πρώτη, καὶ κα- 20 τὰ τὸ ἀσύγκριτον ὑπερέχουσα ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐστίν.

θ'. Σημείωσαι, ὅτι περὶ τῶν τεσσάρων γενικῶν ἀρετῶν ποιεῖ λόγον, αἴτιον τὸν γάμον τούτων δεικνύς· εἰ δὲ ἀντὶ τῆς φρονήσεως τὴν σοφίαν τάττει, μηδὲν θαυμάσῃς· οὐδὲν γὰρ ἔτερον πάντως, ἡ σύνεσις καὶ λόγος 25 ἡ σοφία ἐστίν· ὅρα δὲ τὰς τέσσαρας συνηριθμημένας ἔξης· τοὺς ανθρώπους εἰς ἀνδρείαν ἐπαίρει, εἴτα δικαίους σὺν ἀνδρείοις ποιεῖ· καὶ μὴν καὶ σοφοὺς, οὓς προνοεῖσθαι τῶν φιλτάτων ἐπαίρει· καὶ τὸ παράλογον σωφροσύνην οἶδε κοιτάζειν ἐν φιλοτιμίᾳ τῶν ἥδοιῶν· καὶ οὕτω μὲν δῆ- 30 λον, ὡς περὶ τῶν τεσσάρων διείλεκται γενικῶν ἀρετῶν ὁ Ἀφθόνιος· τοῖς δὲ λοιποῖς ἔξελθωμεν· τὸ μὲν οὖν ἐπαίρει τὸ διεγείρει καὶ διανίστησι δηλοῖ· τὸ δὲ δι' ᾧ παιδας

καὶ γυναικας οἶδεν, ὅτι οἱ πολεμοῦντες γυναικῶν καὶ τέκνων τοῦ λαβεῖν αὐτὰ πολεμοῦσιν ἔνεκα· καὶ οἱ πολεμούμενοι πάλιν ἔνεκα αὐτῶν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν τὰ δεινα πάσχειν προϊόνται·¹³ δίδωσιν οὖν ὁ γάμος παιδῶν καὶ γυναικῶν ἔνεκα τὸ ἐρῶθαι καὶ ἀνδρείους 5 εἶναι τοῖς ἀνδράσι· δίδωσι δὲ καὶ τὸ δικαιοίς εἶναι, καθὸ φιλοτιμότερον καὶ οἰονεὶ δαιψιλῶς τὰ γένη τούτοις καὶ τὰς διαδοχὰς παρέχει, παιδας δηλονότι γαὶ γαμετὰς, ὃν ἔνεκα δεδιότες τὴν δικαιοσύνην μετίασι· πᾶς δὲ; ὁ μὴ παθεῖν ὁ καθέναστος περὶ γαμετὴν ἡ παιδα ἡ τι τῶν 10 προσόντων σπεύδει καὶ βούλεται, τοῦτο οὐδὲ αὐτὸς εἰς ἔτερον καταπράττεται, δέει τοῦ μὴ ὥπερ ἄν δράσῃ, πείσεσθαι καὶ αὐτόν· τοῦτο οὖν καὶ δικαιοτητῶν καὶ δικαστῶν καὶ αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης αἴτιον· προσέτι καὶ σοφοὺς αὐτοὺς καὶ συνετοὺς ἀπεργάζεται· συνέσεως γὰρ τὸ 15 ἐπαίρειν καὶ διανιστᾶν ἐπὶ τὴν πρόνοιαν τῶν φιλτάτων· ἀλλὰ μὴν τὸ παραδοξότατον καὶ παρὰ τὸν δοκοῦντα εἰζότα λόγον γινόμενον· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παράλογον· καὶ σωφροσύνης διδάσκαλος ὁ γάμος ἐστὶ, καὶ τῇ τοσαύτῃ φιλοτιαὶ καὶ δαιψιλεῖᾳ τῶν ἡδονῶν λεληθότως τὸ 20 σωφρονεῖν ἀναμένεται· ἐπιτίθησι γὰρ οὗτος ὅρον τινὰ καὶ νόμον ταῖς ἡδοναῖς, οὐ συγχωρῶν ταῖς θηλείαις οὐδὲ τοῖς ἀρρέσι πρὸς ἔρωτας ὅρην ἀλλοκότους καὶ μίξεις τῶν ἀσελγῶν, ἀλλὰ μόναις ταῖς ἐξ αὐτοῦ στοιχεῖν ἡδοναῖς καὶ ταύταις στέργειν καὶ ταύταις ἥδεσθαι· τῷ τοιούτῳ 25 οὖν τρόπῳ νόμιμφ καὶ ὅρῳ τῆς σωφροσύνης ὅντι αὐτὰς τὰς ἡδονὰς δίδωσιν, ἀκωλύτως ἐῶν τοὺς συναψθέντας μετ' ἀλλήλων χρῆσθαι ταῖς ἡδοναῖς· καὶ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἵστιον ταῖς ἡδοναῖς ἐν τῷ γάμῳ θαυμαζόμενον ἐπαινεῖται.

30

i. Συναγωγὴ ἐστιν ἐν βραχεῖ τῶν ἀποτάδην ἐν πά-

13 Μον. προϊόνται.

ση τῇ ἐφόδῳ δηθέντων· τοῦτο δὲ ἐπιλόγῳ ἔοικεν, οὐ διὰ τὴν δευτερολογίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπίτομον καὶ τὴν ἐγκειμένην ἀξίωσιν, ἢ παρακαλοῦμεν τοὺς ἀκροατὰς ἢ δικαστὰς εἶκεν τοῖς ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις.

5 ιά. Τῶν ἐκ κακοπραγίας, φησὶν, ἐπιόντων τῷ τῶν βροτῶν γένει, ως φέρει χηρείας, δραματίας ἢ ἀπαιδίας οὐχ ὁ γάμος, ἀλλ' ἡ τύχη αἰτία· τῶν μέντοι ἀπὸ τοῦ γάμου χρηστῶν, οἵς ἐπιφιλοτιμεῖται, οὐδὲ ἐν ἐστιν ἐκ τῆς τύχης κέρδος, ὥστε χρὴ θαυμάζειν τὸν γάμον ἔνεκα ὧν 10 ἔχει καλῶν, οὐ μέντοι μισεῖν καὶ διαβάλλειν τῶν δεινῶν ἔνεκα, ἀπερ ἡ τύχη διδωσιν.

ιβ'. Ἐγὼ μὲν, φησὶν, οὐδενὸς τῶν δυσχερῶν αἴτιον τὸν γάμον ἀπέδειξα· εἰ δὲ, καθὼς ὑμεῖς φατὲ, δοίημεν καὶ πεισθείμεν τὰ ἐν ἀνθρώποις δεινὰ καὶ φαῖλα ἐπε-
15 σθαι τῷ γαμεῖν, οὐδ' οὕτως ἀποσπαστέον καὶ ἀφεκτέον αὐτοῦ· οὐ γὰρ ὅσα δυσχερῆ, ταῦτα πάντιας καὶ γυγῆς ἄξια· ἐπεὶ σκόπει μοι τὰς τέχνας ἀπάσσας, οἵς αὐτὸ τοῦτο πρόσεστιν, ὃ κατατιῆ, τὸ δυσχερές καὶ ἀλγεινὸν ἐνιοτε δηλαδὴ, ὅπερ αἴτιον τίθησ τοῦ μὴ χρῆναι μετιέναι αὐ-
20 τάς· οὐ γεωργοὶ σκηπτοῖς ἐνοχλοῦνται; οὐ γάλαξα βάλ- λει τὰς ἀρούρας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς σπέρματα; ἀλλ' οὐ περὶ τοῦτο γεωργοὶ τὴν γῆν ἀνέργαστον καταλείπουσι τῷ διαφθείρεσθαι τὴν γῆν τοῖς σκηπτοῖς, μένουσι δὲ γεωρ- γοῦντες, καν ἐξ οὐρανοῦ τι τὸ λυποῦν ἦ· καὶ δυστυχοῦσι
25 δὲ πάντες ἀνθρώποι καὶ χειμῶνι τὰς ὄλκαδας τυχὸν ἀπολ- λύονται· οὐ μὴν διὰ τοῦτο τὸ πλεῖν καταλύονται, τῷ πεπονθέναι ποτὲ τυντῷ [γάρ] τῷ μέρει· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀτύ- χημα πρὸς τὴν τύχην κατὰ τὸ εἰκὸς ἀναφέρουσιν· αὐτοὶ δὲ τὸν ἀπὸ θαλάττης πόρον προσμένουσι· καὶ μάχαι δὲ
30 τὰ τῶν ἀριστέων φθείρουσι σώματα· ἀλλ' οὐ τῷ προσδο- κᾶν πεσεῖσθαι τὰς μάχας ἐκλείπουσι, τῷ δὲ θαυμάζεσθαι πολεμοῦντες· καὶ αὐτὸ τὸ πεσεῖν ἡγαπήκασι, καὶ τὸ προσὸν ἀτυχὲς, δηλαδὴ τὸ πεσεῖν, τὸ συνὸν ἀγαθὸν ὁ

ἐπαινος ἀποκέρυψεν· χηρία, φησὶ, καὶ ὁρφανία, τὰ δεινὰ ταῦτα, οὐ γάμου, θανάτου δὲ τυγχάνουσιν ἔργα· σὺ δὲ μάτην ἐκείνου κατηγορεῖς, καὶ ὅσα ἡ φύσις ἐπίσταται· ἐκείνης γάρ τὸ θνήσκειν τῶν ὑμεναίων φῆσ εἶναι· εὑκονν εὐλόγως ἀντιτίθης τοιαῦτα; ἔα πίπτειν βροτὸν τὸν διὰ 5 ταῦτα γινόμενον, ὅπως πεσεῖται· φύσεως γάρ τὸ τοιοῦτον ἔργον· καὶ μὴ κατατιῷ τὸν γάμον ἐπὶ τῷ μὴ ἀθανάτους τοὺς ἀνθρώπους τετιμηκέναι· εἰ δὲ τὸ μὴ ὅν, εἴται γινόμενον εἰς τὸ μὴ εἶναι περιίσταται αὐθις, τοιούτον δὲ καὶ ὁ ἀνθρωπος, καὶ πεσὼν χηρεύει τὴν σύνοικον, 10 καὶ ὁρφατοὺς λείπει τοὺς παῖδας, τί τὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα τῷ γάμῳ προστοίβεις; ὡς ἔγωγε τούναντιον φημί· καὶ τῶν ἀπὸ φύσεως δυσχερῶν διορθωτὴν, ὡς ἄντες τις, ἡγοῦμαι τὸν γάμον· ἡγάγετό τις ὁμεννέτιν, πατὴρ ξε αὐτῆς ἐγένετο παῖδων, τοῦτο τοῦ γάμου· ἡκε 15 τὰ τῆς φύσεως ἀτυχήματα· κατέστρεψε τὸν βίον ὁ γῆμας, χήρα τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ, ὁρφανοὶ τοῦ πατρὸς οἱ παῖδες· ἀλλ᾽ ὁ γάμος κατὰ τὸ ἐγκωροῦν ἄκος τὸ τοῦ πάθοις ἐξεῖρεν· εἰς δεύτερον γάρ ἡ γυνὴ φοιτήσασα γάμουν ἔαντην μὲν χρείας, τοὺς παῖδας δὲ ἀπῆλλαξεν ὁρφα- 20 νίας· ὥστε πάθος μὲν οὐ προέρχεται γάμου· αὐτὸ δὲ τούτῳ συγκαλύπτεται τε καὶ συσκιάζεται, καὶ ὁ γάμος ἀφανισμὸς τῆς χηρείας καὶ ὁρφανίας ἐστὶν, ἡ φημὶ, οὐ μὴν ὑπόθεσις καὶ αἰτία, ὥσπερ ἀντιτίθης αὐτὸς, ἀλλὰ τῷ γε ἀπορίως σκοποῦντι καὶ φύλαξ τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς, ἦν βρο- 25 τοῖς παρέσχεν ὁ γάμος, καθίσταται· χηρεύειν γάρ τῆς φύσεως ἀπαγούσης αὐτὸς διὰ τῶν δευτέρων ὑμεναίων τὴν διόρθωσιν ἀπεργάζεται, καὶ μετατίθησι τὸ χηρείας πάθος αὐθις τὰ παρειμένα δωρούμενος.

ιγ'. 'Υμέναιος δὲ γίνεται ἡ ἀπὸ κυρίου ὀνόματος, 30 τοῦ πρώτου ἐπιθαλαμίους πλέξαντος ἐπαίνους, ἡ ἀπὸ τοῦ ὑμένα εἶναι τινὰ τὸν διαγόηγνύμενον ἐν ταῖς παρενεύσεσιν, ὡς φησιν Ἡρωδιανὸς ἐν τῇ καθόλου. ὁρφα-

νὸς δὲ ὁ ὄρφνὸς ¹⁴ καὶ οίονεὶ σκοτεινὸς διὰ τὸ πένθος καὶ τὸ ἀτημέλητον. ¹⁵ ὅτι δὲ ὄρφνὸς ὁ σκοτεινὸς, μάρτυς Ὁμηρος, ¹⁶ νύκτα δι' ὄρφναιαν εἰπών.

ιδ. Ὁσα, φησὶ, περὶ τοῦ γάμου κατηγορεῖς, εἰς εὐ-
5 φημίαν αὐτοῦ ἀντιπεριάγονται, ¹⁷ καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ
τὰ καὶ τὰ κατάλογον εὑρεγετημάτων ποιεῖς. ¹⁸

ιέ. Οὐκ ἐπίπονον ὁ γάμος, φησὶν, ἀλλὰ πρὸς τῷ
μὴ τοῦτο εἶναι καὶ τοὺς πόνους λύειν ἐπίσταται, καὶ πό-
νος ἄπας δι' ὑμεναίων ἀνήροται· καὶ πολλῆς ὁμοτάνης
10 καὶ ἀναπαύλης ἔστι τὸ εἰς διμιλίαν συνελθεῖν γυναικί·
μέγα γὰρ ὅσον πρὸς εὐφροσύνην τὸ συνευνασθῆναι τῇ
γυναικί· ἡλίκον δὲ καὶ τὸ ἐλπίσαι γονὴν ὅσον εἰς ἡδονῆς
λόγον, καὶ τὸ πατέρα παρὰ παιδὸς κληθῆναι, καὶ παι-
δικοῖς φελλίσμασι προσαγορευθῆναι, ὅπερ Ὁμηρος παπ-
15 πάζειν ¹⁹ ἐκάλεσεν.

Οὐδέ τι μιν παῖδες ποὺ γούνασι παππάζουσιν.
εἰπών. Μέγας μὲν οὖν ὁ γάμος καὶ διὰ τέλλα μὲν, καὶ
ὅτι θεοὺς εἶναι δοκεῖν τοὺς ἀνθρώπους σοφίζεται, δι' ᾧ
μένειν ταῖς διαδοχαῖς αὐτοὺς ἀπεργάζεται· καὶ ὅτι παι-
20 δεύει τοὺς χρωμένους τὰ δίκαια· καὶ ὅτι παροξύνει σκο-
πεῖν πρὸς τὸ σῶφρον, καὶ ὅτι φιλοτιμεῖται καὶ δαιφιλῶς
παρέχει τὰς ἡδονὰς, ὅπόσαι φανεῖσαι μὴ διαβάλλονται.

C a p. XIV.

O P O S N O M O T E I S F O R A S .

ά. Παρέπεται τῇ τοῦ νόμου εἰσφορᾶς τρία· ὅρος,

¹⁴ Mon. iterum ὄρφανὸς et paullo post: ὄρφανὸς ὁ σκο-
τεινός. ¹⁵ Mon. ἀτημέλητος. ¹⁶ Il. 2, 83. et alibi. ¹⁷
Par. 2. αὐτῷ ἀντιπαράγονται. ¹⁸ Par. 2. ποιεῖ. ¹⁹ Il.
ε., 408.

διαιροφά, διαιρεσίς· ὅρος μὲν, εἰσαγωγὴ νόμου ἄγεν περιστάσεως· οἶνον γράφει τις, ὡρητὰς εἶναι τὰς ἀρχάς· διαιροφά δὲ, ἐν μὲν πραγματικῇ περίστασίς ἔστιν, οἶνον ἐν σπάνει χρημάτων γράφει τις, ὡρητὰς εἶναι τὰς ἀρχάς, ἐν δὲ προγνωνάσματι οὐ· διαιρεσίς· διαιρεῖται δὲ τῷ 5 σαφεῖ, τῷ δικαίῳ, τῷ νομίῳ, τῷ συμφέροντι, τῷ δυνατῷ, τῷ πρέποντι· νόμος ἔστι δόγμα πλήθους ἢ ανδρὸς ἐνδόξου πολιτικὸν, καθὸ ἀπασι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει· τῶν δὲ νόμων οἱ οὐέν εἰσι κοινοὶ, οἱ δὲ ἴδιοι· κοινοὺς μὲν, οἱ περὶ τῶν τῆς πόλεως καθόλου· ἴδιοι δὲ, οἱ 10 περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους συμβολαίων· καὶ πάλιν τῶν νόμων οἱ μὲν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς εἰσηγοῦνται, οἱ δὲ ἀδικημάτων τιμωρίαν ὁρίζουσι· διαιρέει δὲ ψήφισμα νόμου κατὰ πάντα κοινωνοῦν αὐτῷ μόνῳ ἐνī, ὅτι τὸ μὲν ψήφισμα πρόσκαιρον ἔστιν, ὃ δὲ νόμος πρὸς ἀπαρτα τὸν 15 χρόνον ἀναιρέθεται· διαιρέει δὲ ἡ τοῦ νόμου εἰσφορὰ τοῦ κοινοῦ τόπου οὐ μέρον, οἷς καὶ τῆς πραγματικῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκεῖ οὐέν διοικογνέου πράγματος ἔστιν καὶ ἐξελικεγμένου καταδρομῆ, ἐνταῦθα δὲ ἔτι ἀμφισβητούμένου· διαιρεῖται δὲ, ὡς ὁ τεχνικός φησι, τοῖς τελικοῖς 20 κειματοῖς· οἱ γὰρ ἄλλοις βουλόμενοι διαιρεῖν αὐτήν κειματοῖς, ἕκαστον ἵστοις τὰς ἐνθυμητικὰς ἀποδείξεις καινοῖς διόμασι καστισαντες, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν κειματοῖων προσάγοντες τάξιν· τοῦτο δὲ καὶ ἐν πραγματικῇ τινὲς πεπόνθασι· διαιρεῖται δὲ τὰ τελικὰ κειμάται εἰς 25 ἔγγραφον καὶ ἄγραφον· ἔγγραφον μὲν τὸ ἐκ νόμου, ἄγραφον δὲ τὸ ἐξ ἔθους· τούτων δ' ἡ τάξις ἐν μὲν πεπλασμένῃ ὑποθέσει, ὡς εἰκὼς εἴρεθήσεται· ἐν δὲ ἀληθεῖ πραγμάτων ὑποθέσει τῆς τάξεως κριτής ὁ ἀγωνιζόμενος· ὥσπερ πολλάκις καὶ Λημοσθένης ποιεῖ, ταῖς χρείαις τὴν 30 τάξιν συμμεταβάλλων τῆς διαιρέσεως· γνωνασία δὲ γίγνεται τῶν νόμων ἐν εἰσηγήσει μὲν καὶ ἀντιλογίᾳ· ὅταν πρῶτον εἰσφέρηται· ἐν κατηγορίᾳ δὲ καὶ ἀπολογίᾳ, ὅταν

πάλαι κειμένου ἔξετασις γίνηται· καθόλου γὰρ η̄ τὸν
ὄντα διαβάλλομεν, η̄ συνιστῶμεν, η̄ τὸν μὴ ὄντα εἰσφέρο-
μεν, η̄ εἰσφέρεσθαι κωλύομεν· τὸ παρόν προγνύνασμα
ἔστι πρωτοτύπως τοῦ δικανικοῦ· γένοιτο δ' ἀν τις καὶ
5 τοῦ συμβουλευτικοῦ συγγένεια πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοῦ
πανηγυρικοῦ βραχεῖά τις· καθόλον ἐπαινοῦντες η̄ ψέγοντες
η̄ κυροῦμεν, η̄ ἀκυροῦν ἐθέλομεν· ἔστι δὲ καὶ τοῦ πολι-
τικοῦ τῶν μερῶν ἔχει γνωνασίαν, προοιμίων καὶ ἀγώνων
καὶ ἐπιλόγων μόνων· διηγήσεως δὲ οἷα μὴ μετὰ περιστά-
10 σεως οὔσης, καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλῆς προκειμένης
οὐ σφόδρα ἐνταῦθα δεόμεθα· ἔστι δὲ οὕτε τῶν ὡς με-
ρῶν κυρίως, οὕτε τῶν ὅλων· οὕτε γὰρ ὅλον ἔστι διὰ τὸ
ἀπερίστατον, οὕτε μέρος διὰ τὸ μεῖζον η̄ κατὰ μέρος
ὑπάρχειν· μᾶλλον δ' ἀν εἴη τῶν μερῶν· φράσεως δὲ συν-
15 εστραμμένης η̄δη χρεία καὶ δυνατωτέρας· οἷα δὴ οὐ
πρὸς θέατρον δρῶντος τοῦ λόγου, οἰδὲ πάθος κινοῦν-
τος, ἀλλὰ δεομένου δεινότητος καὶ ἐργασίας, οἷς καὶ
ἐν πραγματικῇ ἐπιμελεῖσθαι εἰώθαμεν· ὅτι καὶ η̄ κατη-
γορία νόμου εἰσφορὰ λέγεται· κατηγορία δὲ νόμου η̄ τοῦ
20 νομοθέτου καταδρομή· τελικὰ κεφάλαια ταῦτα λέγεται,
ἐπειδὴ ἔκαστον αὐτῶν ἴδιάζον τέλος ἔχει, καὶ δύναται καὶ
ἐφ' ἑαυτοῦ ἐμπεσὸν εἰς τελείαν ὑπόθεσιν πληροῦν τὸν
ἀγῶνα ὅλον· τοσαῦτα περὶ τούτων τὰ νῦν ὡς ἐν εἰσαγω-
γῇ λεκτέον.

25   β'. Τί ἔστιν ὑπόθεσις; ξήτησις πολιτικὴ ἐφ' ὁρι-
σμένων προσώπων καὶ πραγμάτων τὴν ἀμφισβήτησιν
ἔχουσα καὶ ἀπαιτόσα τινὰ παρὰ τῶν ἀκούοντων μετὰ
τῶν λόγων ἐνέργειαν.

γ'. Σχῆματι δέχεται πρόσωπον ὅλως εἰπὼν ὁ Ἀριθό-
30 νιος τοῦτο φησὶν, ὅτι οὐχ ὁρισμένον ἔστι τὸ πρόσωπον
τοῦ θέντος τὸν νόμον, οὐδὲ γνώριμον, ἀλλ' ἀόριστον·
νόμου γάρ ἔστι κατηγορία καὶ τοῦ θέντος αὐτὸν τινός·
ὅ καὶ σχῆμα μέν ἔστι προσώπου, οὐ μὴν τελεία περίστα-

σις· διὸ καὶ οὐδὲ ἔξετασιν ἐπιδέχεται, ὡς ἐν τῷ τῶν στάσεων βιβλίῳ μαθήσῃ διεξιὰν τὸ περὶ προσώπων ἔξετασιν οὐκ ἐπιδεχομένων· σχῆματι οὖν ἐστι πρόσωπον τὸ ἀόριστον· διὰ τοῦτο οὐδὲ τελείαν ὑπόθεσιν τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου ποιεῖ· μεῖζων δὲ ἡ εἰσφορὰ τῆς θέσεως, ὅτι ἐν- 5 ταῦθα μὲν σχῆματι νοοῦντι ὅλως εἰσάγεται πρόσωπον, ἐν ἐκείνῃ δὲ οὐδαμῶς· τοῦτο δὲ διαφορὰ θέσεως καὶ νόμου εἰσφυρᾶς ἐστιν.

δ. Κοινῇ γὰρ ἐκκλησιάζοντες οἱ πολῖται τῶν νεωστὶ τιθεμένων νόμων ἡροῶντο, καὶ τηγιναῦτα ἐδοκίμαζον 10 ἀρεσκόμενοι, ἢ ἀπεδοκίμαζον δυσαρεστῶντες· συνθήκη δὲ πᾶν τὸ συντιθέμενον ἐκ δύο τυχὸν ἢ καὶ πλειόνων· συνθήκη οὖν ὁ μὲν νόμος λέγοιτ’ ἄν, ἵτοι ἐκ πολλῶν ἡ-θροισμένων γνωμῶν τὴν σύνθεσιν εἴληφε· τὸ δὲ συμ-πειφωνημένον τὸ ποιὸν ἢ ποσὸν, ὅτι συναρεσκόμενον τοῖς 15 δυσὶ μέρεσι κατὰ τοὺς ἀγαθοὺς τρόπους συντίθεται· λέ-γεται συνθήκη καὶ τὸ συνομολογούμενον πᾶν καὶ συντι-θέμενον, καθὸ σημαινόμενον· καὶ τὸ εἰ μέρος τῶν ὀκτῶ, οἷς αἱ ἴδει γίνονται, συνθήκη προσηγορεύθη· σύνθεσις γὰρ ἐστὶ λόγου καὶ ἀρμογῆ, ὡς ἐν τῷ περὶ ἴδεων Ἐρμο- 20 γέρους βιβλίῳ μαθήσῃ· ὀκτὼ γὰρ ἀνατάττεται τὰ μέρη, ἔννοιαν, μέθυοδον, λέξιν, σχῆμα, κῶλον, συνθήκην, ἀνά-πανσιν καὶ ὁνθμόν.

ε. Ήλις ἀμφότερος εἰπὼν τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ σωματικὰ ἐδίλωσεν· ὁ μὲν γὰρ εἰς χρήματα ξηιώσας σωματικὴν 25 πεποίησε τὴν πλημμέλειαν· εἰ δὲ τυχὸν μυεῖν ἢ μυεῖσθαι οὐκ εἶασεν, ἢ τῆς τῶν θεῶν θρησκείας ἀπάγει τοὺς ἀ-πλουστέροις, εἰς ψυχὴν ἐπάγει τὸ βλάβος.

ζ. Ἐπεὶ ὁ Ἀριθόνιος καλῶς ποιῶν τὴν εἰσφορὰν τοῦ νόμου ὠρίσατο τὴν πραγματικὴν λοιπέναι, καὶ τοῖς 30 αὐτοῖς ἐξείη εἶπεν ἐργάζεσθαι κεφαλαιοῖς, οἷον νομίμῳ, δικαίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς, φέρε καὶ ἡμεῖς μικρά τινα περὶ πραγματικῆς διαλάβωμεν, τὴν τελείαν ἐπεξεργασίαν ἐν

ταῖς στάσεσι ταιμενθάμενοι· ἐπεξίωμεν δὲ καὶ τοῖς τελικοῖς κεφαλαίοις τοσαῦτα λέγοντες, ὅσα τοῖς εἰσαγομένοις συνοίσει, μὴ μεῖζονα τῆς αὐτῶν ἐν τῷ συνιέναι ἴσχυός συνείρουντες, ὅπερ ἀπειρόκαλον ἄν τις καὶ ἀλλιζονίαν ἄντικρυς οὐδὲ διδασκαλίαν παλέσσοι· πραγματικὴ τοίνυν ἀνόμασται οὐχὶ ἀπὸ τοῦ πράγματα παρέχειν τοῖς ἀγωνιζομένοις· τοῦτο γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι στάσεις· ἀλλ’ ἐπειδὴ καὶ τὰς ἄλλας στάσεις περιέχει ἐν ἑαυτῇ, κατὰ πάσας γὰρ σχεδὸν μελετᾶται· τοῖς γὰρ τελικοῖς διαιρουμένη κεφαλαίοις καθέκαστον ἐκ τῶν ἄλλων στάσεων ἔχει τὰς εὑρέσεις διαφέρουσ. πῆ¹ μὲν στοχαστικάς, ὥσπερ ἐπὶ τῷ συμφέροντι· ἀδήλου γὰρ ὅντος τοῦ συμφέροντος, στοχαστικῶς τοῦτο κατασκευάζομεν· πῆ δὲ ἄντιθετικάς ὥσπερ τὸ δίκαιον, πῆ δὲ νομικάς, ὥσπερ τὸ νόμιμον· 15 ἄλλως τε καὶ δύο ὅντων εἰδῶν τῆς ὁγητορικῆς τῶν δεχομένων στάσιν, συμβουλευτικοῦ καὶ δικαιικοῦ, τὸ συμβουλευτικὸν μόνη ἀπειληφεν ἡ πραγματική· πᾶσαι γὰρ, ὅσαι συμβουλευτικαὶ ὑποθέσεις, ὑπὸ ταύτην ἀνάγονται· μετέχει δὲ κατὰ πολὺ καὶ τοῦ δικαιικοῦ· τὸ γὰρ δίκαιον 20 δηλονότι τοῦ δικαιικοῦ τυγχάνει, ἔχει δέ τι καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ· ταῖς γὰρ κατὰ ἀμφισβήτησιν στάσεσι τὸ πανηγυρικὸν ἐμπίπτει· ἀλλὰ καὶ τῆς ποιότητος τῶν πραγμάτων εἰς τὰ γεγονότα καὶ μέλλοντα διαιρουμένης, μόνη τὴν περὶ τῶν μελλόντων ἀπειληφεν ἐπισκοπεῖν φύσιν· 25 ἔσθ² ὅτε δὲ καὶ τῶν γεγονότων ἐφάπτεται, πρὸς κατασκευὴν τῶν μελλόντων· διὰ ταῦτα οὖν πάντα μεγίστην περὶ τὰ πράγματα ἴσχυν ἔχουσα ἡ πραγματικὴ ταύτης ἐξαιρέτως ἔτυχε τῆς προσηγορίας· τοῖς τελικοῖς δὲ κεφαλαίοις διαιρεῖται, ἀπερ εἴρηται τελικά, διότι πολλῶν νοημάτων περιεκτικά ἔστι· τελικά δὲ κεφάλαια κυρίως μέν ἔστι τρία, εἶγε καὶ τρία τῆς ὁγητορικῆς εἴδη· ὡς τοῦ μὲν

δικα-

1 Μον. ποῦ μὲν στοχαστικόν.

δικανικοῦ τέλος τὸ δίκαιον, τοῦ δὲ συμβουλευτικοῦ τὸ συμφέρον, τοῦ δὲ πανηγυρικοῦ τὸ καλόν· τούτων ἔκαστον ὑποδιαιρεῖται εἰς τάδε· τὸ μὲν δίκαιον εἴς τε τὸ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἔθος· τὸ δὲ συμφέρον εἴς τε τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον καὶ δυνατὸν καὶ ὅφελον· τὸ δὲ καλὸν εἴς τε τὸ πρόποντα καὶ ἔρδον· προτέτακται δὲ τὸ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον διὰ ταῦτα· εἰς δύο χρόνους τῶν πολιτικῶν διηρημένων ἡγητημάτων, εἴς τε τὸν παρεληλυθότα καὶ μέλλοντα, καὶ τῆς πραγματικῆς φύσει μὲν εἰς τὸ μέλλον ἔχούσης τὸν σκοπὸν, οὐ μὴν οὐδὲ τὸν παρελθόντος ἐκτὸς οὖσης, εἰς τὸ μέλλον τὰς προτέτακται τὰς κεφαλαῖας ταῦτα τῶν λοιπῶν, ἐπεὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τὸν μέλλοντα ὁρᾶται, τὸ δὲ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον τοῦ παρελθόντος εἰδίν, οἱ γὰρ νόμοι ἔρθασαν τεθεῖσθαι, καὶ τὸ δίκαιον ἐκ τῶν φθασασῶν ἐννοιῶν δοκιμάζεται, τὸ παρεληλυθός οὖν τῷ χρόνῳ πρότερον τοῦ μέλλοντος· ἄλλως τε τῶν κεφαλαίων τῶν μὲν τοῦ προσώπου, τῶν δὲ τοῦ πράγματος ὄντων, ἐν στοχασμῷ μὲν τὰ τοῦ προσώπου προτάττει κεφαλαῖα, περὶ δὲ ὑπάρξεως ἡ ἡγητησίς· ἐνταῦθα δὲ περὶ τῆς τοῦ πράγματος ποιότητος τῆς ἡγητήσεως οὖσης, τὰς τοῦ πράγματος οἰκεῖα προτέτακται· κεφαλαίον τοῦ πράγματος, τὸ νόμιμον καὶ τὸ δίκαιον· αὐτοῦ δὲ τοῦ δικαίου τὸ νόμιμον προτέτακται, ὡς ἄτεχνος πίστις· αἱ γὰρ ἄτεχνοι πίστεις οὐ πανταχοῦ αἱ αὐταὶ· αὐτίκα γοῦν καὶ τὸ ἐσθίειν τοὺς γονεῖς τισὶν ἀγαθόν ἐστιν· ἐτέροις δὲ τὸ καίειν· Ἀθηναῖοις δὲ καὶ τὸ μὴ τρέψειν ἥ χειραγωγεῖν ἔγκλημα ἐδόκει· μετὰ δὲ ταῦτα τὰ περὶ τῶν μελλόντων τέτακται κεφαλαῖων, καὶ πρὸ τοῦ δυνατοῦ τὸ συμφέρον· πρῶτον γὰρ σκοποῦμεν, εἰ συμφέρον, εἰδίζεται, εἰ δυνατὸν γενέσθαι· γησὶν οὖν τὸ συμφέρον πρῶτον, καὶ ἐμπεριείληφεν ἐν ἑαυτῷ τὸ δυνατόν· ἀνάγκη γὰρ τῷ συμφέροντι τὸ δυνατόν περιέχεσθαι, οὐ μὴν τῷ δυνατῷ τὸ συμφέρον.

ρον· οὐ γάρ εὶ δυνατὸν ἀποκτεῖναι τινα ἡ ιεροσυλῆσαι,
ἀφυλάκτων τῶν ἴερῶν ὄντων, ἥδη καὶ συμφέρον ἐστίν·
εἰ δὲ λέγει τις ἄχοιηστον τὸ συμφέρον ἀπόντος τοῦ δυνα-
τοῦ, ἔροῦμεν, ὅτι κανὸν ἀπῆ τὸ δυνατὸν, ἀεὶ τὸ συμφέ-
ρον ἐξετάζεται· δεῖ γάρ βούλεσθαι τὰ χρηστὰ ἑαυτοῖς,
καὶ εἰ μὴ δυνάμεθα· τὸ ἔνδοξον μετὰ τοῦτο καὶ τὸ μὴ
ἐκβησόμενον· ἡ γάρ τοῦ ζητήματος ἔννοια τὴν δόξαν
ἔχει· τὰ ζητήματα βούλεται ἀκόλουθον ἔχειν τοῖς προ-
τεινομένοις προσώποις τὸν σκοπὸν, προτείνεσθαι δὲ, ὡς
επὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς ζητήμασι τῶν ἀρχαίων προσώπων·
οἷον τὸ Λημοσθένος ἡ Περικλέους ἡ Λακεδαιμονίων ἡ
Ἀθηναίων, οἵς ἐπιμελὲς τὸ δόξης μᾶλλον ἡ τῶν ἄλλων
φροντίζειν· ὡς δῆλον ἀπὸ τῶν ἐν Ηὔλῳ τριακοσίων, οἱ
διὰ δόξαν τοῦ ἐκβησομένου κατεφρόνησαν· ἐξὸν γάρ ἀλό-
γως σώζεσθαι εἴλοντο μᾶλλον τὸν μετὰ δόξης ἐκβάντα
θάνατον· εἰκότως οὖν τὸ ἔνδοξον τοῦ ἐκβησομένου προ-
τέτακται· καὶ ἡ μὲν τάξις τῶν κειματικῶν αὕτη· τὴν δὲ
πραγματικὴν τινες οὕτω διείλον· εἰς νόμιμον, συμφέρον,
δυνατόν· τῷ μὲν νομίμῳ τὸ σαφὲς προστιθέντες, τῷ δὲ
συμφέροντι τὸ ἀναγκαῖον, τῷ δυνατῷ δὲ τὸ ὁφέλιον· ἀλλ'
Ἐρμογένης ἐντέχνως τοῖς κειμένοις διελὼν ταύτην ἐκείνην
παρελογίσατο τὴν διαιρεσιν. Ἰστέον δὲ, ὅτι οὗτος μὲν
τὸ ἀναγκαῖον κεφάλαιον ἀγνοεῖ. Λημοσθένει δὲ καὶ ἄλ-
λοις μεμελέτηται· τις δέ ἐστιν ἔγγραφος πραγματικὴ καὶ
τις ἄγραφος, διδάσκει Ἐρμογένης ἐν τῷ περὶ στάσεων,²
ἐν οἷς φησὶν, ὅτι ἔγγραφος μὲν ἡ ἀπὸ ὁγητοῦ τὴν ζητησιν
ἔχουσα, δεῖ δὲ προσθεῖναι καὶ περὶ ὁγητόν· αἱ γὰρ τῶν
νόμων εἰσφοραὶ ἐξετάζονται, πότερον κατὰ νόμον καὶ
δίκαιον ἡ οὐ· καὶ πότερον συμφέρον καὶ ἔνδοξον, ἡ τού-
τον ναντίον· ἡ δὲ ἄγραφος ὁγητῶν οὐ προσαπτομένη περὶ
ψιλὰ μόνον ἔχει τὰ πράγματα τὴν ζητησιν. Ἰστέον μέν-

τοι, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀγράφῳ ἐμπίπτει ἔσθ' ὅτε ὁητὸν, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἀποκτεινάσης γυναικὸς τυράννου τὸν ἄνδρα, καὶ αἰτούσης εἰς τὴν δωρεὰν τὴν σωτηρίαν τῶν τέκνων, νόμου ὄντος τῷ τυράννῳ συναποθνήσκειν τὰ τέκνα· ἐνταῦθα γὰρ κεῖται μὲν τῷ φίητῷ, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ περὶ αὐ- 5 τοῦ ἡ ζήτησις ἐστὶν, οἷον εἰ ἔννομον, εἰ δίκαιον, εἰ συμφέρον, ἀλλὰ περὶ τὴν ποιότητα τῆς δωρεᾶς, οἷον πότερον ἢν αἴτει, δεῖ λαβεῖν αὐτὴν ἢ ἐτέραν, ἡ ζήτησις ἀγραφός ἐστι πραγματική· ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τῇ ἐγγράφῳ ἐστὶν εὐ-
ρεῖν τὸ ἔθος ἀντὶ νόμου παραλαμβανόμενον· ἡμεῖς δὲ 10 ἐμάθομεν, ὅτι διττὴ τῆς πραγματικῆς ἡ φύσις· ἡ μὲν γάρ ἐστιν ἐγγραφος, ἡ δὲ ἀγραφος· καὶ περὶ τῆς ἐγγρά-
φου τέως ἀναβάλλεται· ἐν ταῖς νομικαῖς γὰρ, φησι, τὴν ταύτης γνωσόμεθα δύναμιν· ἔστι γὰρ ἐγγραφος, ὅτε περὶ τινος ἐγγράφου ἡ ζήτησις γίνεται, λεγόντων ἡμῶν, 15 ἡ ὅτι κατὰ νόμους εἰσήχθη τόδε τὸ ψήφισμα, ἡ παρὰ τοὺς νόμους· καὶ ἐπειδὴ τὸ κεφάλαιον τοῦτο νόμιμόν ἐστι, καὶ μιᾷ τῶν νομικῶν ὑποπίπτει στάσεων, οὐκ ἐνε-
δέχετο δὲ, ἡμᾶς τὴν τούτου δύναμιν γνῶναι, μὴ πρότε-
ρον μαθόντας τὰς νομικὰς στάσεις, ἐκεῖσε ἡμᾶς παρα- 20 πέμπων ἐπαγγέλλεται τὴν τούτου διαίρεσιν διδάξειν· καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ φησὶν, ὅτι ἔθος³ ἐστὶ τὸ ἐν συνηθείᾳ κρατῆσαν, ἡ ὑπερ χρόνος ἐκράτυνεν, ἡ ὡς συμφέρον αἱ τῶν πολλῶν ἐκύρωσαν γνῶμαι· διαφέρει δὲ νόμος ἔθους τῷ τὸ μὲν ἀγραφον εἶναι, τὸν δὲ ἐγγραφον, καὶ τὸ μὲν 25 καθόλου, τὸν δὲ ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ μὲν φύσει, τὸν δὲ θέσει· κατασκευάζεται δὲ τὸ ἔθος ἡ ἐκ προγόνων, ἡ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν· εἰ δὲ οἰκείων ἀπορούμεν παραδειγμάτων, χρησόμεθα τοῖς ἔσενιοις· ὅτι δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἄλλοι τινὲς τοῦτον πολιτεύονται τὸν τρόπον· καὶ ἐκ προ- 30 γόρων μὲν λέξομεν, ὅτι καὶ οἱ πρόγονοι τοῦτο ἐπραττον·

³ Cfr. T. IV. p. 729, 27.

εξ ἡμῶν δὲ αὐτῶν, ὅτι καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον ἐπράξαμεν ποτε· καὶ σύνηθες τῇ πόλει τὸ πρᾶγμα, τοιαύτας διδόναι δωρεάς· πλατύνεται δὲ τὸ ἔθος, οἵσπερ καὶ τὸ νόμιμον, προσώπῳ, πράγματι καὶ καιρῷ· προσώπῳ μὲν, ὅτι Περι-
 5 κλῆς τοῦτο ἐπράξεν, ὁ συνέσει ἀπάντων Ἑλλήνων διαφέ-
 ρων· πράγματι δὲ, ὅτι μέγα τοῦτο τῆς πόλεως κατόρ-
 θωμα· καιρῷ δὲ, ὅτι καὶ εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ τοῦτο λυ-
 σιτελεῖ· ταῦτα μὲν οὖν κατασκευάζοντες· ἀποτρέποντες
 δὲ τοῖς ἐναντίοις χρησόμεθα, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ
 10 πρὸς Λεπτίνην· ἐκείνου γὰρ λέγοντος, ὅτι οἱ πρόγονοι
 οὐδὲν ἐδίδοσαν, αὐτὸς φησὶν, ὅτι οὐκ ἀκολουθητέον τοῖς
 προγόνοις· ἡ γὰρ τῶν πραγμάτων διαφορὰ καὶ τὰς δω-
 ρεὰς διαφόρους ποιεῖ, καὶ ἀνδρῶν ἐνδόξων παρατιθέμε-
 νοι κατορθώματα λέξομεν, ὅτι Θεμιστοκλῆς καὶ Μιλτιά-
 15 δῆς τοιαῦτα κατορθώσαντες οὐκ ἥτισαν τοιαύτην δω-
 ρεάν· ὡς Αἰσχίνης φησὶν,⁴ ὅτι καὶ στρατηγῶν καὶ ἐν-
 δόξων ὁτηρῶν γενομένων, οὓς ἡ πόλις μεγίστης ἤξιώσε-
 τιμῆς, οὐδεὶς πώποτε ταύτης ἥξιώθη τῆς τιμῆς· τὰ δὲ
 ξενικὰ παραδείγματα ἡ Ἑλληνικῆς ἐστι πολιτίας, ὡς ἐκ
 20 Λακώνων ἡ Βοιωτῶν, ἡ βαρβάρων, ὡς ἐκ Περσῶν καὶ
 Σκυθῶν, διὸ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ ἀνατρέποντες μετρίου
 ἄξιωσομεν διασυρμοῦ· τοῖς δὲ βαρβαρικοῖς τελείᾳ χρη-
 σόμεθα καταφορᾶ, ὡς Δημοσθένης· ἐκείνος γὰρ εἰς
 τοῦτο ἐλθὼν φησὶν· οὐ δίκαιον⁵ τοὺς Λακεδαιμονίων νό-
 25 μους ἐπανεῖν ἐπὶ τῷ τοὺς ἐνθάδε λυμήνασθαι· περὶ
 δὲ βαρβαρικῶν ὑπόδειγμα ὁ Ἀριστείδης λέγων εἰς Περι-
 κλέα· ὡς παῖς Ξανθίππου, μὴ τοὺς Γίγαντας μιμώμεθα,
 οἱ λέγονται τοξεύειν εἰς τὸν οὐρανὸν, μὴ τὴν τῶν Περσῶν
 βασιλείαν καὶ τοὺς σὺν ἐκείνῳ, ὡσαύτως καὶ κατασκευά-
 30 ζοντες τοὺς μὲν Ἑλληνικοὺς ἐπανεσόμεθα ἐθισμοὺς καὶ
 τὰ πρόσωπα τῶν ἀφ' ᾧ τὰ παραδείγματα, τοὺς δὲ

4 In Ctes. p. 444 — 446. Bekk.

5 In Lept. p. 490.

βαρθαρικοὺς ἐκ τούναντίου, ὥσπερ ἐπὶ Κλέωνος τοῦ ἀ-
ξιοῦντος καλεῖσθαι Πυθίου μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ λύεται
γὰρ τὸ ἔθος τοιῶσδε· πρὸς γὰρ τὴν ἀντίθεσιν τὴν ὅτι
καὶνὰ αἴτεῖς, ἀπαντήσει ὁ Κλέων λέγων· ἀλλ' οὐδὲ πρὸς
τὸν βίον ἄπαντα ἐξ ἀρχῆς προηλθεν, οὐδὲ τέλεια ἐξ ἡγ- 5
γῆς ἀνεμάνη, ἀλλὰ μὴ πρότερον ὅντα κατὰ μέρη ἦργαν-
το γίνεσθαι· οὕτω καὶ τέχναι ηὔξηνθησαν καὶ τὰ συγά-
γματα εἰληφε τὰς ἐπιδόσεις· ἔκαπτα δὲ τούτων κατὰ ἔν-
στασιν καὶ ἀντιπαράστασιν εἰσάξομεν· ἐνστάσεως δὲ
ἴδιον τὸ ἐξ ἐναντίου ἴστασθαι πρὸς τὰ λεγόμενα, καὶ 10
ψευδῆ δεικνύναι· ἀντιπεριστάσεως δὲ τὸ συντρέχειν μὲν
τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου λεγομένοις, ἐν τε τοῦ ἀκολούθου
περιτρέπειν εἰς τὸ ἐναντίον· τὸ μέντοι δίκαιον δευτέραν
ἔχει τάξιν· μετὰ γὰρ τὰ ὅρτὰ ἢ τὰ ἔθη τὰ συγγωροῦν-
τα τόδε τι ποιεῖν ἢ τούναντίου καλύνοντα ἐπὶ τὰς τῶν 15
λογισμῶν κατασκευὰς ἐρχόμεθα, ἐν οἷς τὸ δίκαιον τὴν
ἀξίαν ἐκάστου παρίστησιν· ὑποπίπτει δὲ μᾶκα τῶν ἀντι-
θετικῶν ἵτοι δικαιολογικῶν, αἱ εἰσιν ἀντιληφτικές, ἀντί-
στασις, ἀντέγκλημα, μετάστασις, συγγνώμη· ἐν γὰρ ταύ-
ταις πάσαις πολυτρόπως τὸ δίκαιον ἐξετάζεται· ὁ μὲν 20
γὰρ φεύγων δίκαιον εἶναι τὸ γεγονός ἀποραινόμενος τοὺς
ἀκολούθους ἀπὸ τῶν ἐξῆς κεφαλαίων ἐπάγει λογισμοὺς,
ὁ δὲ διώκων ἄδικον αὐτὸ διὰ τῶν ἐναντίων λογισμῶν
ἀποδεικνύει· ὥσπερ γὰρ εἴπομεν ἐν τῷ νομίμῳ ὡς ἀπὸ
τῶν νομικῶν στάσεων ἐμπίπτει ἡ ἀντίθεσις, τὸν αὐτὸν 25
τρόπον καὶ τῷ δικαίῳ κεφαλαίῳ ἀπὸ τῶν δικαιολογικῶν
ἐμπίπτουσιν ἀντιθέσεων, καθ' ἣς τοῖς κεφαλαίοις τῆς
ἐμπιπτούσης στάσεως ἐπιχειροῦμεν πρὸς τὴν τούτων λύ-
σιν, ὡς ἂν ἡ τῶν πραγμάτων ἔλη διδῷ· καὶ παράδειγμα
τοῦ κατὰ ἀντιληφτικῶν δικαιίου οἱ φυγάδες, οἱ πόλεις ἐπὶ 30
τοῖς ὄροις κτίζοντες τῆς πατρίδος, δι' οὓς βουλὴ τῆς
πόλεως, οὐ χρὴ κατ' αὐτῶν ἐπιστρατεύειν· ἔστι γὰρ ἡ
προβολὴ, ὅτι πολλῶν καιῶν αἴτιοι γεγόνασι· καὶ μετὰ

τοῦτο τὸ μόριον τοῦ δίκαιου· ὅτι οὐδεὶς νόμος κωλύει πόλιν κτίζειν τοὺς φεύγοντας, εἶτα ὁρος, ὅτι ἀντικρυσ αποστάσεως ἐστίν· εἶτα πηλικότης, ὅτι δεινόν τι συμβίσεται ἐκ τοῦ συνοικεῖν τοὺς φυγάδας ἡμῖν· εἶτα τὸ 5 πρός τι, ὅτι τοῦτο δεινότερον τοῦ κατὰ τὴν πόλιν μένειν, καὶ ἵνα μὴ πολλὰ παραδείγματα λέγωμεν, πρὸς τὴν ὑλην τῶν πραγμάτων καὶ τὸ δίκαιον ἐξετασθήσεται· καὶ γέρο αὖ καὶ κατὰ τοῦ κατὰ φύσιν γελάσαντος, λέγοντος ἐν ἀντιλήψει τοῦ φεύγοντος οὐκ ὀφεῖλω κρίνεσθαι, ἐξε-
10 τάξομεν, πότερον ἀφεῖναι τὸ τοίονδε δεῖ, ή μή· καὶ ἐν ἀντιστάσει ὁ φεύγων ὅμοιώς ἔρει, οὐ δίκαιον με κρίσιν ὑπέχειν ὑπέρ σου πεποιηκότα· ἐν δὲ μεταστάσει ἄλλου αἰτίου ὄντος· ἐν δὲ ἀντεγκλήματι τοῦ πεπονθότος ἀξίου παθεῖν ὁ πέπονθεν· ἐν δὲ συγγνώμῃ τῆς ἀγροίας ή τῆς
15 ἀνάγκης η̄ τινος ἄλλου βιασαμένου κρείττονος· ὑπὸ αἱ γὰρ τῶν δικαιολογιῶν ὑποπίπτων τὸ δίκαιον κατ’ αὐτὴν ὡς δυνατὸν διαιρεῖται· διττὸν δὲ τὸ δίκαιον, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ προσώπου, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ πράγματος, οἷον ὡς Αἴμιος θένης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους ἐξετάζων τὸ δι-
20 καιον, πρῶτον ἀπὸ τοῦ προσώπου πεποίηκε τὴν ἐξέτασιν εἰπών· ὅτι οὐκ ἀξιος ὁ Χαρίδημος τοιαύτης δωρεᾶς τυ-
χεῖν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ τοῦτο κατασκευάζων ἀνωθεν αὐτοῦ τὴν πολιτείαν κατέλεξε, δεικνὺς, ὅτι δύσνους ἀεὶ τῇ πόλει, καὶ μηδὲν ἐξ εὐροίας εὐεργετήσας· εἶτα καὶ τὸ
25 πρᾶγμα ἐξήλεγξεν ἀδικον δεικνὺς, ὅτι ἐπὶ τῷ πονηρὸν λαβεῖν ἀφορμὴν ταύτης γλίχεται τῆς δωρεᾶς· τὸ μέντοι συμφέρον διττόν ἐστι, φησίν· ὅτι τε χρήσιμον καὶ ὅτι ἀναγκαῖον· τὸ μὲν οὖν χρήσιμον ἐκ λογισμῶν ἔχει τὴν κατασκευὴν, τὸ δὲ ἀναγκαῖον ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τὴν πί-
30 στιν· διπλῆ οὖν ἐστιν ἡ τοῦ συμφέροντος ἐξέτασις· ή μέν τὸ χρήσιμον κατασκευάζουσα, ή δὲ τὸ ἀναγκαῖον, οἷον χρήσιμον μὲν Ἀθηναῖοις καὶ Κερκυραῖοις ποιήσα-
σθαι συμμάχους διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ δύναμιν, οὐ μέν-

τοι σφόδρα ἀναγκαῖον. Ὁλυνθίοις δὲ ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ Φιλιππος στρατεύῃ σὺν ἐκείνοις κατὰ τῆς πόλεως· χρήσιμον οὖν ἔστι τὸ ἐκ περιουσίας λυσιτελές, ἀναγκαῖον δὲ, ὅπερ ἔξ ὀνάγκης αἰρούμεθα· ἐκεῖνο μὲν γὰρ προαιρετικὸν τυγχάνει· τὸ μέντοι ἀναγκαῖον ἀκούσιον ἔστι, 5 χώραν δὲ ἔχει μάλιστα ἡ τοῦ ἀναγκαίου ἐξέτασις ἐν ταῖς δυσκολίαις τῶν πραγμάτων, ὅταν ἐπιπόρους ἢ διαπόρους ἡ ἄλλο τι τῶν δυσχερῶν παρακαλῶμεν τοὺς ἀκούοντας, ἔνθα καὶ ἡ τοῦ ἐκβισσούμενου ἐξέτασις ἀναγκαῖα, ὡς εἴ μη τάδε πράξουμεν, τάδε ἡμᾶς καὶ τάδε περιστήσεται τὰ 10 δεινά, ὅπερ ὁ Αἰμισθένης ἐν Ὁλυνθιακῷ⁶ ποιεῖ, κατασκενάζων, οἷα συμβήσεται τοῖς Ἀθηναίοις εἰ βοηθήσει Ὁλυνθίοις· φησὶ γὰρ, „εἰπέ μοι, τίς αὐτὸν κωλύει δεῖρο βαδίζοντα; Θηβαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἔτοιμως· ἄλλα Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ 15 οἵοι τε ὅντες φυλάττειν, ἀν μὴ βοηθήσητε ὑμεῖς, ἡ ἄλλος τις;“ τὸ δὲ συμφέρον διττῶς κατασκενάσομεν· τί ποιοῦσιν ἡμῖν καὶ τί αὴρ ποιοῦσι συμβήσεται· στοχαστικὴ γὰρ ἡ τοῦ συμφέροντος ἐργασία· τετραχῶς δὲ γίνεται ἡ τοῦ χρησίμου καὶ τοῦ ἀναγκαίου ἐξέτασις, τί συμβή- 20 σεται γιγνούμενον τοῦ πράγματος, τετραχῆ διαιρετέον· ἔροῦμεν γὰρ, εἰ τόδε τι ποιήσουμεν τυχὸν, εἰ ἐλούμεθα τόδε, περὶ οὐλὴν βούλη, οἷον συμμαχῆσαι εἰ τύχῃ Ὁλυνθίοις, τὰ ὅντα ἀγαθὰ παραμενεῖ, θευθερία, ἀσφάλεια, καὶ τὰ μὴ ὕντα προσγενήσεται, δόξα, σύμμαχοι, χρημά- 25 τῶν πρόσωδοι, τῶν ἄλλων ἡγεμονία· καὶ πάλιν ἀν τύχῃ καιῶς ἡ πόλις πράξεισαι, ἐκ τῆς τῶν καλῶν ἀπαλλάξεως τὸ συνοῖσον κατασκενάσομεν· λέγοντες, ὅτι τόδε ποιοῦντες τὴν τῶν ἑπαρχόντων μὲν ἀδοξίαν ἀποτριψόμεθα, χρημάτων ἔρδειν, συμμάχων ἀπορίαν, ἐχθρῶν ἴσχὺν, 30 φαῦλον δὲ οὐδὲν εἰς τὸ μέλλον κτησόμεθα· τὰ γὰρ οὐκ

6 Olynth. I. p. 16.

δόντα οὐ προσέσται, οἷον ἀπὸ ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, συμμάχων ἀπορῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἐναντία καλοῦνται τὰ καὶ ἀντίθετα καλούμενα, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου παραδείγματος· ναὶ φησιν, ἀλλά χαλεπωτέραν 5 ἔξει τιμωρίαν, παραχρῆμα πεσών· ἐναντία δὲ εἴρηται, ὅτι τὴν ἐναντίαν τῷ κατηγοροῦντι φέρονται.

ἡ. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς ἐν τῇ θέσει σφάλμα ἔστι τὸ διαιρεῖται δὲ τοῖς τελικοῖς· οὐ γὰρ τούτοις, ἀλλὰ τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ἡ θέσις ἐργάζεται.

10 θ'. Τὸ μὲν προοίμιον ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἡ δὲ ἴδεα λαμπρότητος· τὸ δὲ σχῆμα ἀποφατικὸν, ἡ δὲ πρότασις δίμοιρος καὶ δίκωλος· τῶν δὲ οὐλῶν τὸ μὲν ἀκατάληπτον, τὸ δὲ ὑπεροκατάληπτον, καὶ αἱ αἰτίαι πρὸς ἐκάτερον ἀποδίδονται κατά τε γοργότητα καὶ κάλλος.

15 ι. Νόμον οὐ τὸν καθόλου λέγει, ἀλλ' ἐκεῖνον μόνον τὸν τηνικαῦτα τεθέντα, ὃν οὔτε ὄλως ἐπαινεῖν, οὔτε μὲν φέγειν βούλεται· ἐπαινεῖ μὲν γὰρ αὐτὸν τῷ τὸν μοιχὸν ἀνελεῖν κελεύειν, φέγει δὲ τῷ ἀκρίτως καὶ μὴ δικαστικῇ δοκιμασίᾳ καὶ ἀποφάσει, ἀλλὰ γνώμη μόνον τοῦ κατευ-
20 ληφότος ἐπ' αὐτοφώρῳ.

ιά. Αἴρεσιν τὴν βούλησιν φησὶ καὶ τὴν πρόκρισιν· καλῶς μὲν ἐποίησε, φησὶ, κελεύσας ἀναιρεῖν τοὺς μοιχοὺς, οὐ καλῶς δὲ ἥρετίσετο καὶ προείλετο ἀκρίτως αὐτοὺς ἀναιρεῖσθαι παρὰ τοῦ κατειληφότος.

25 ιβ'. Οὐ προκατάστασις τοῦτο, ὡς οἶονται τινες, οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν παλαιοτέρων ἄρχεται· ἡ γὰρ ἀν ὑπόθεσις ἦν, ἀλλὰ κατὰ παράθεσιν, κατὰ προκαταρκτικὴν ἔννοιαν τοῦ δεῖξαι τὸν νόμον ἐναντίον πᾶσι· ταῦτα τῷ μερικῷ ἀφέλειαν ὑποκρίνει, τῷ δὲ ἀριστῷ περιβολήν.

30 ιγ'. Οἱ μὲν, φησὶν, ἐναντιοῦνται τινὶ τῶν πόλεων παρὰ τὰ ἐκείνων ἔθη τιθέμενοι· οἱ δὲ ἐτέραις πόλεσιν ὁμολογοῦσιν, οἷον ταῖς γνώμαις τῶν πολιτῶν συμφέγ-

γονται. ὁμολογία γὰρ πᾶσι λόγων συναρμογὴ, καὶ εἰς ἐν βούλημα συνέλευσις, ὡς καὶ ἡ ἐτυμολογία δείκνυσιν· ἐκ τοῦ ὄμοῦ γὰρ γίνεται καὶ τοῦ λόγου.

ιδ'. Νόμου τὸ ψήφισμα διαφέρει, ὅτι τὸ μὲν ψήφισμα κατὰ μόνην τὴν ἐφ' ἥ τεθῆ καὶ ὅτε τεθῆ αὐτοῦ τησισθῆσιν κρατεῖ καὶ διενεργεῖ, εἰτ' ἀπρακτεῖ καὶ ἀνυροῦται καὶ εἰς τὸ μηδὲν περιῆσταται· ὁ δὲ νόμος ἀεὶ καὶ ἐπὶ τῶν ὄμοίων πάντων τὴν ἴσχυν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐπιφέρεται.-

ιε. Οὐδὲ ἐν τῶν προανατεταγμένων ἀδικημάτων φησίν οὕτως ἔχειν, ὡς ὁ κατήγορος λέγει, καὶ ἀδικημα εἶναι τοῖς δικασταῖς παρέστη καὶ ἐνομίσθη, ὃ μὴ ἐκεῖνοι τὴν ψῆφον ὑπήνεγκαν· ψῆφος δὲ τὴν ἀρχὴν ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ λιθαξίν ἀριθμεῖν τῶν δικαζόντων τὸ πλῆθος. καὶ τὸ πλεῖον μέρος αὐτῶν ἐπάγειν τῶν κρινομένων· τῷ μὲν τὴν λευκὴν, τῷ δὲ τὴν μέλαιναν, τῷ μὲν τὴν μείζονα, θατέρῳ δὲ τὴν ἥττονα. Ἡ μοναρχία, φησὶν, ἐναντία καὶ δημοκρατίᾳ καὶ αὐτοῖς τοῖς νόμοις ἐστὶ, καὶ κολάζει ἐκεῖνα, ἢ πέπραχε τὸ συναμφότερον, δῆμος καὶ νόμοι· ἀπερ οὖν συμφεγξάμενος ὁ δῆμος τῷ νόμῳ πράξει, ταῦτα ἡ μοναρχία κολάζει· ὅτι ἐκεῖνος μὲν, ἀπερ ἄν σκοπήσῃ, ἐπὶ μέσης προτίθησιν εἰς ἔξετασιν· ἡ δὲ τὸ παραστὰν νόμον ἤγειται καὶ τοῦτο ποιεῖται γνώμης τῶν ἀρχομένων χωρίς· τὸ δὲ ἐξ ἐναντιωμάτων ἀπαντα οὕτω νοητέον· οἱ νόμοι πάντες ἐξ ἐναντιωμάτων ἐτέθησαν, οἷον ἐτολμήθη φόνος, καὶ νόμοι κατὰ φρονέων ἐγράψασαν· μοιχεία, καὶ κατ' ἐκείνων ὡσαύτως· οὕτω καὶ κατὰ ιεροσύλων καὶ τυμβωρύζων, καὶ πατροκτόνων καὶ προδοτῶν καὶ τυράννων καὶ τῶν λοιπῶν· καὶ μοναρχῶν φησὶν εἴτουν τυράννων ἐναντιωμάτων τοιαῦτα περιηκὼς, καὶ κινήσας τὰς τῶν νομοθετῶν ἐπ' αὐτὸν γλώσσας εἰς ἀνατροπὴν τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντων κο-

λάζει τὰ ἐκείνου νόμον καὶ δῆμου καὶ νομοθετῶν δηλονότι· ὅπτονται γάρ αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο μεμίσηνται.

Περὶ ἐργασίας τοῦ νομίμου κατασκευάζεται δ' τρόποις· πρῶτον ἐκ τῆς πολιτείας, ὅτι ἐν δημοκρατίᾳ κεῖται ὁ νόμος ἐν τῇ πασῶν ἀρετῶν πολιτείᾳ, ὡς Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου· δεύτερον ἐκ τοῦ προσώπου, ὅτι καὶ παρὰ Ἀθηναίοις, ὥστε οὐ μόνον ἐν δημοκρατίᾳ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς σοφωτάτοις τῶν Ἑλλήνων· τρίτον ἐκ τοῦ πράγματος, ὅτι καὶ περὶ τῶν μεγίστων διαγορεύει πρᾶγμάτων, οἷον περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου· τέταρτον ἐκ τοῦ καιροῦ, ὅτι ῥῦν μάλιστα χρηστέον αὐτῷ, ἵνικα τυχὸν Φίλιππος Ἐλάτειαν κατέλαβε· πλατύνεται δὲ μάλιστα τὸ κειμάλαιον ἐκ δύο τρόπων· ἐκ τε ἐγκωμίου τοῦ τεθεικότος, ὅτι Σόλων ὁ Θέμενος τὸν νόμον, ἀνὴρ σοφίᾳ πάντας ἀνθρώπους παρενεγκὼν, καὶ ἐκ τῆς τῶν χρωμένων ἀσφαλείας, ὅτι πλεῖστα ὄσα τὴν πόλιν ὠφέλησεν ὁ νόμος· χρὴ δὲ καὶ κατ' εἶδος ἐπεξιέναι τῶν ὀφελημάτων ἔκαστον· λύεται δὲ τὸ κειμάλαιον τοῖς νομικοῖς.

Περὶ ἔξεργασίας τοῦ δίκαιου· ἐπιχειρήσομεν τοίνυν 20 ἐκ τοῦ προσώπου, ὅτι φίλοις καὶ συμμάχοις βοηθήσομεν· ἐκ δὲ τοῦ πράγματος, ὅτε δίκαιον, τὰς ἀγαθὰς τῶν πράξεων διὰ τῶν ἴσων ἀμείβεσθαι, ἢ ὅτι δίκαιον τὴν ὄσιαν τὴν ἐκ τοῦ ἀποβηθομένου τιμῆν. Τό δίκαιον μιᾶς τῶν δικαιολογικῶν. Τό δίκαιον, εἰ φίλοις καὶ συμμάχοις προτίθεσαι βοηθῆσαι, ἐπίπτει. εἰ δὲ οὐ φίλοις, ἔχθροις δέ ποτε γεγονόσιν· ἢ διὰ τὸ πλησιάζειν, ἢ δὴ ἄλλως πως τὸ μὲν δίκαιον ἐκλείπει, τὸ δὲ συμφέρον μάλιστα μελετηθήσεται. Τό τὴν ὄδὸν τῆς διαιρέσεως δεινύνναι ἡ τέχνη ἐστί· τῆς κρίσεως δὲ καὶ διαχωρίσεως ἡ 30 τοῦ πράγματος φύσις ἐστίν.

'Ἐπὶ παντὸς πράγματος τρία δεῖ ζητεῖν, εἰ ἐστι, τὶ ἐστι, καὶ ὃποιόν τι ἐστι· τῶν γάρ πραγμάτων τὰ μὲν

εἰσὶ καὶ λέγονται, οἷον θεὸς, ἄργελος· τὰ δὲ οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ λέγονται, ὡς τὰ ἀριπαρχτα· τὰ δὲ λέγονται μὲν, οἵκ εἰσὶ δὲ, οἷον τραγέλαφος, σκυνδαψός· τὰ δὲ εἰσὶν, οὐ λέγονται δὲ, ὡς τὰ ἐν βυθῷ ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς ψητορικῆς εἰ ἔστι ζητεῖν περιττὸν τῷ δῆλον εἶναι· ἀντὶ δὲ τούτων δεῖ ζητεῖν δίκαιον, εἰ ἐκ θεοῦ ἡ ψητορική; εἰ ἐν θεοῖς, εἰ ἐν ἥρωσι, πῶς ἐν Ἀθήναις ἡκμασεν ἡ ψητορική· τί ἔστι ψητορική· πόσα εἴδη τῆς ψητορικῆς, πόσοι τρόποι ἀναγνάσσεων ψητορικῆς, πῶς εἰς ἀνθρώπους ἥλθεν ἡ ψητορική, πόσαι πολιτεῖαι, κατὰ πόσους τρόπους ὀφείλει ἐξηγηθεῖν· ἀγνοεῖ ὁ μανθάνων· εἰ ἐκ θεοῦ πᾶν ἀγαθὸν, ἐκ θεοῦ καὶ ἡ ψητορική· ἀγαθὸν γὰρ οὖσα ἐκ θεοῦ ἔστιν· εἰ ἐν θεοῖς ἡ ψητορικὴ φαίνεται "Ομηρος λέγων·

Οἱ δὲ θεοὶ πάρα Ζῆνὶ καθίμενοι· 7

15

ὅ ἔστι τῆς ψητορικῆς· εἰ ἐν ἥρωσιν, ὡς "Ομηρος, ἔπεα νικάδεσσιν ἐοικότα· ὅτι ἀπὸ τῶν ἱρῶν εν Σικελίᾳ εύρεθη· Φαλάριδος ἐπασκήσαντος τῷ λέγειν· εἰτα Κόραξ καὶ Τίσιας ὁ μαθητὴς αὐτοῦ· εἰτα Ιοργίας ὁ Λεοντίνος εἰς Ἀθήνας καὶ Ἰσονοράτης ἔγραψαν τέχνην, καὶ μεγάλοι 20 ἐγένοντο· καὶ ἐπίσημον τὸ τῆς ψητορικῆς ὄνομα ἐποίησαν ἐν τῇ Ἐλλάδι, ὅτι μετὰ τὰ Μακεδονικὰ ἐσβέσθη τὸ τῶν ψητόρων ὄνομα καὶ φευκτὸν καὶ βαρὺ καὶ ὀλοκίνδυνον ἐδύζει· Ἀντίπατρος δὲ ἐξ Ἀθηρῶν ψητορας ἀπέκτεινε δύο,⁸ καὶ ἵστατο ἐκ πάσης τῆς Ἐλλάδος· ἔπειτ⁹ 25 ἀκμασάντων τῶν Ρωμαίων πραγμάτων Ερμαγόρας ἔγραψε πολιτικὴν τέχνην καὶ Αολλιανός· ⁹ Ερμαγόρας στάσεις οἶδεν ἐπιτὰ, Αολλιανός πέντε· πρῶτος δὲ Μινουκια-

7 Il. δ, 1. 8 Cfr. cum hoc numerum exaggeratum in prolegomenis ad στάσις Vol. VII. p. 6. 9 Mon. Αολλιανός bis.

νὸς ἐξέθετο περὶ τῶν ιγ' στάσεων· ἔπειτα γενόμενος ὁ Ἐρμογένης τούτον πολλῆς ἀσαιφείας κατέγνω· αὐτὸς δὲ μετὰ ἀκριβείας ἐξέθετο, ὡς τοῦ Μινουκιανοῦ προκρίνεσθαι.

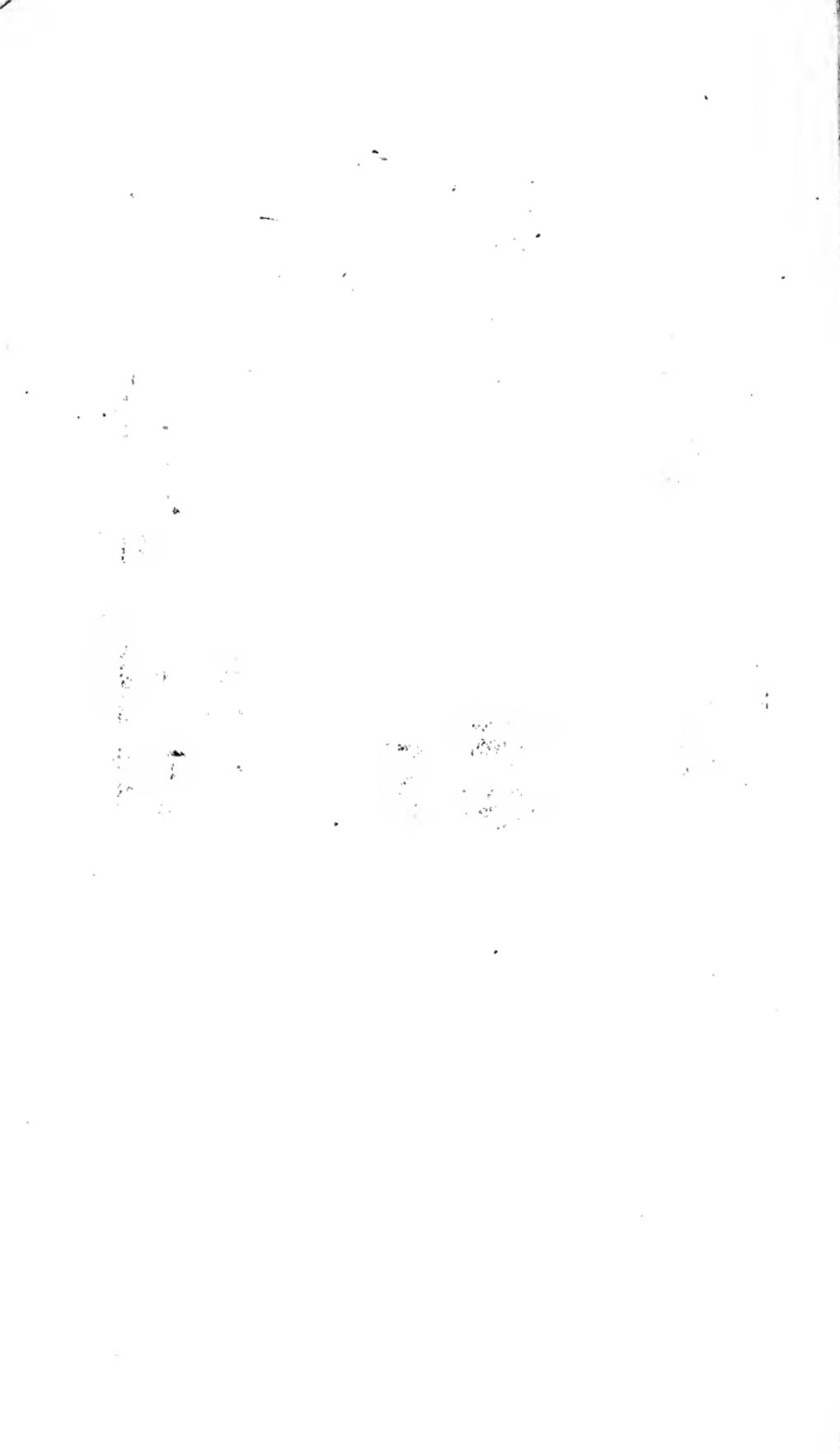
Τέλος τῶν εἰς τὴν ῥητορικὴν προγνονασμάτων.

Corrigenda.

- p. 11, 15. a. i. Ως 1. Ω.
  - p. 281, 6. εἰς ἐμὴν, 1. ἐμὲ ex Vat. 108.
  - p. 346, 20. ὑπερτρέχουσι et v. 21. ὑπερτρέχοιεν 1. ὑπερέχουσι et ὑπερέχοιεν ex Vat. 108.
  - p. 361, 4. σχήματι δὲ τῆς λεγούσης. 1. σχήματα δὲ τῆς λέξεως ex Vat. 108.
  - p. 440, 25. συνεθετελίωσας. 1. σὺν ἐθετελίωσας ex Vat. 108.
  - p. 450, 12. 1. Βασίλειον.
21. εὐτύχει. 1. εὐτυχές.
  - p. 490, 12. post βούλεται et v. 13. post Θέτει pone punctum.
  - p. 507, 30. συμφερόμενος, 1. συμφορόμενος.
  - p. 512, 14. ἀναφέροντας. 1. ἀναφέρονται ex Vat. 108.
-

PA   Walz, Christian (ed.)
3484   Rhetores graeci
W35
v.2

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
